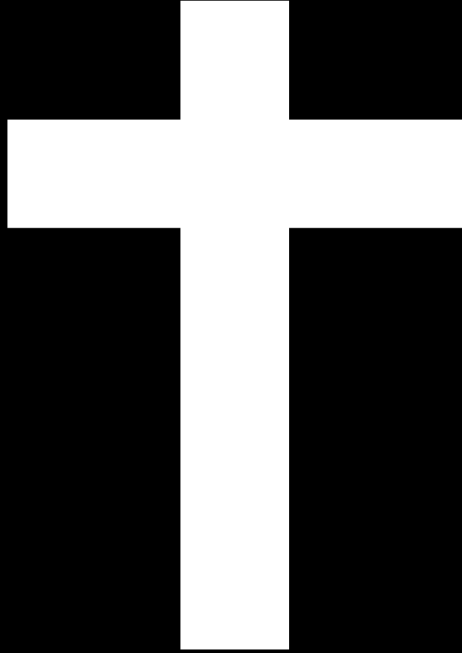


Ŋwa'anli Kin̄ a Fhi



Bambalang: Ŋwa'anli Kin̄ a Fhi (New Testament+)

Nwa'anli Kin a Fhi
Bambalang: Nwa'anli Kin a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0

Contents

Matio	1
Maaku	44
Luka	71
Jouŋ	115
Nwa'anli Fà'a	147
Roma	188
1 Korin	207
2 Korin	225
Galashia	237
Efesho	244
Filipai	251
Koloshe	256
1 Teshalonika	261
2 Teshalonika	265
1 Timoti	268
2 Timoti	274
Taitu	278
Filemu	281
Hibru	283
Jeiŋ	298
1 Pita	303
2 Pita	309
1 Jouŋ	313
2 Jouŋ	318
3 Jouŋ	319
Jude	320
Nnu Nōoŋ	322

**Pwa Pisha'akho ηkwan
ha'an
Matio
fi'ine
Kaon nu pa tho nu**

Matio ni nā'an ηwa'anli yei mfe pi ni pa ηgwa Juu. Matio nōon Jisho ηa a ηon ηa mishweishwei ηgwa Juu ni ntho nchrā nu nthē vi, pugu pa ηa a Ju ye ηa Minnwi ni Nchu'ō Ntaon nō Nkwe nē.

A pini nu'un η mfi'ine ηa Jisho ni nshwi'i chonkhi Jodaη ηkwe ηkhi fō, ntōgo mon mōon nu mon ηkūnu njó. Matio pini nu'un nōon ηa Jisho ni ntere paanchro ghaη ntaon nō nōon nu paanchro la'ataon Ishrae. A pini nu'un nōon Jisho ηa a Mushi fhi ηa a tho nthē ηa a kiri pa yaon ye'i ηa Jisho ni nje'i nē mon tien kwie. Wu'ō nō ha'an Mushi ni nā'an tien ηwa'anli nē, a wu'ō ηkwan ha'an Matio nū'ōn chrā Jisho mon tien memme kwie nē.

Nwa'anli yei gha ndwigi nu, nōon ηkwan ha'an Jisho tho ni ηkwan lūgu nu fhi ni ηgwa pi nē. Jisho tho ni lūgu nu yei ntōgo pi ηkuon khu nu mi mbini ηku'ō mon gū.

Pa ndaonon Jisho Krishto

¹ Yei pa ndaonon Jisho *Krishto mbo muun *Devi ηa a ni mbo muun Abrahan nē. ² Abrahan ni mbo taa Aiji, Aiji po taa Jakō, Jakō po taa Juda pugu pa lin pi. ³ Juda po taa Pere pugu Shera, muun vugu ni mbo Tama, Pere po taa Heshron, Heshron po taa Raη. ⁴ Raη po taa Aminada, Aminada po taa Nashon, Nashon po taa Shalmon. ⁵ Shalmon po taa Boa, muun vi ni mbo Raha, Boa po taa Obe, muun vi ni mbo Ru, Obe po taa Jeshe. ⁶ Jeshe po taa Fūon Devi.

Devi po taa Sholomu, ni mbhi vi pi pugu mingwe ye ηa a ni mbo ηgwe Yuria nē. ⁷ Sholomu po taa Rehoboan, Rehoboan po taa Abija, Abija po taa Asha.* ⁸ Asha

po taa Jehoshafa, Jehoshafa po taa Joraη, Joraη po taa Ujia. ⁹ Ujia po taa Jotaη, Jotaη po taa Aha, Aha po taa Hejekaya. ¹⁰ Hejekaya po taa Manashe, Manashe po taa Amo, Amo po taa Joshaya. ¹¹ Joshaya po taa Jekonia pugu pa lin pi. Yei ni mbo pii ndii ye ηa ηgwa Babilon ni ηgwēin puon la'ataon Ishrae ηgōi nō gho la'ataon pugu nē.

¹² Ndiη ηa puon Ishrae ni ηgu'ō mbo Babilon nē, Jekonia ni mbo taa Sheatie, Sheatie po taa Sherubabe. ¹³ Sherubabe po taa Abihu, Abihu po taa Eliakin, Eliakin po taa Asho. ¹⁴ Asho po taa Shado, Shado po taa Akin, Akin po taa Eliu. ¹⁵ Eliu po taa Eliasha, Eliasha po taa Mataη, Mataη po taa Jakō. ¹⁶ Jakō po taa Joshe mbo ndaon Meri ηa a ni mbhi Jisho ηa pi mēin vi ηa Ju ηa Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe nē.

¹⁷ Nenne ηguon ηgwreionon llo tho Abrahan ti ηgōi nchēin mbin Devi ni mbo khwenchro, llo tho Devi ti ηgōi nchēin ndii ηa pi ni ηgwēin puon Ishrae ηgōi nō Babilon nē po khwenchro, llo ndii ηa pi ni ηgwēin puon Ishrae ηgōi nō Babilon nē, ti ηgōi nchēin ndii ηa pi ni mbhi Ju ηa Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe nē, po khwenchro.

Pi phi Jisho

¹⁸ Yei ηkwan ha'an nnu phi Jisho Krishto ni ntōgo nē. Pi ni ηga nōon Meri muun vi ni Joshe nō ηgwe vi, ηkaon pugu yu maa nchwie lan ti nji non, a kwo thi pi ni shūu ntōgo pi ηkuon ghrī Jijwe Minnwi. ¹⁹ Joshe ndaon vi ni mbo ηon ndindi ki lo ntā'a nu mā'an lritho tho yu, nne a lōgo nthi mi nō shāan nu pugu yu pi njinjin.

²⁰ A ni ηga ηgu'ō ntho mbī'i nnu yei njū'ō yu, ηga njei nu nē, *ηgaη ntaon Taatho nōon non yi gho mon njēin, nchhu nu ηa, "Joshe, muun Devi, ki'i mbo go nō lōgo nu Meri nō ηgwe gho, nthē ηa muun ηa a shūu nē tōgo pi mon ghrī Jijwe Minnwi. ²¹ A shi mbhi muun mimbria, o chhō ligi yi ni Jisho† nthē ηa a shi ηkwe ηgwa pi mon phi yugu."

* 1:7 1:7 Pichēi pa Nwa'anli Minnwi fā'o pi Ashafi (1 *Nwa'anli pa Nnu ηa A ni Ndōgo Li'i nē 3:10). † 1:21 1:21 Njin Jisho po ηa ηon ηa a ghā ηkwe ηgwa nē.

²² Nguon nnu pei ni ndōgo li'i nō chwīe nu nnu na Taathō ni nchhu ntōgo mbin pa njēli'i yi nē pō nnu shini na:

²³ "Lii njēi, Mingwe ha'an a shi ya'a ji mimbia nē
shi nshūu mbhi muun mimbia
Pi chhō ligi yi na Emanue, njin yi pō na,
'Minnwi pō pia pugu ka'a.'"

²⁴ Joshe ni nga ngū'u lōgo, nchwīe nō ha'an ngan ntaon Taathō ghō chhu nē, ndōgo ngwe vi. ²⁵ Ndō pa'a ndō nji vi nō ngwe vi ti a nu'un mbhi muun mimbia, Joshe chhō ligi yi ni Jishō.

2

Ghan kra llo ngei sha'a minaon

¹ Ndiī na pi ni nkwo phi Jishō Betelehein mon Judia nē, mon pii ndiī na Hero ni mbo fūon nē, nga njēi nu nē, ghan shiethō* llo ngei sha'a minaon thō Jerushalein. ² Mbie na, "Ju ve na pi phi vi mbo fūon pa Juu nē hin? Nthe na pigi ni njēi finēi na a nōon na pi phi vi nē ndiī na a ni nku'ō ngei sha'a minaon nē, nthō li'i gha'ō vi."

³ Fūon Hero ni nga nja'ō yei, nnu ghō ghana vi pugu pa nguon ngwa Jerushalein. ⁴ A mēin nguon pa *thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi, mbie vugu ni li'i na pi ni mfā'ō nō phi nu Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe nē. ⁵ Pugu ni nkhwē ghō na, "Betelehein mon Judia nthe na yei yaon na *njēli'i Minnwi ni nā'an nē:

⁶ 'Ndō gò ma Betelehein shhe Juda,
ō lo nji'i nkigēi shina pa nguon mme
la'ataon mon Juda,
nthe na yichēi nthishi ngwa shi ntaon la'a
ghō nkē'i ngwa pan puon Ishrae.'"

⁷ Nenne Hero mēin pa ghan shiethō pighō njinjin ntou vugu ti nji ndiī na finēi ghō ni nku'ō nē. ⁸ Ntaon vugu Betelehein, nchhu nu na, "Pēi ghēi ntā'a muun ghō pōpōrō, nga njēi vi, pēi chwīe nji. Nne na mmu nkaa mu nthe ngei nga'ō vi."

* **2:1** 2:1 Yeī ni mbo ngwa na pugu ghā nshwei njin nnu na finēi nōon nu nē pugu pa njin njēin. † **2:11** 2:11 Pa maon pei ni mbo pi nkwan maon pa pifūon. Franķinshēn pō pi nkien lēi tininchuon llo la'ataon Arabia. Mēō pō pi wru lun pwapwa mbini mbo yi shā'ō mbin khu non.

⁹ Pugu ni nga nja'ō nguon nnu na fūon Hero ni nchhu nē, ngwēin ndaon ngēi. Nga njēi nu nē, finēi ye na pugu ni njēi ngei la'ataon sha'a minaon nē ghēi nu shhi pugu ti nu'un ngēi ntithi nō li'i ha'an muun ghō ni mbo nē. ¹⁰ Pugu ni nga njēi finēi ghō tithi, njū'ō yugu pwa ti nga'a. ¹¹ Pugu ni nga nii nda ghō, njēi muun ghō pugu Meri mūun vi, ntu'u non yugu nginō vi, mfu'u pa maon tininchuon pīen pugu, mbo pa laongo, ni yichēi nkwan lēi pi mēin ni franķishēn, ni laminda na pi mēin ni mēō nē.†

¹² Nthe na Minnwi ni nkwo shūu tēnō yugu mon njēin na ki'i pugu nu'un ngēi njēi Fūon Hero nē, pugu tōgo ndaon nduon mbini la'a pugu.

Pi tei ni Jishō ngēi Ijpti

¹³ Ndiī na ghan shiethō pighō ni ngēi nē, Joshe gha njēi nu nē ngan ntaon Taathō nōon non yi ghō mon njēin, nchhu ghō na, "Lollo tothi ndōgo muun vei pugu mūun vi ntei pēi pugu ghēi Ijpti, nkina fō ti nshi nu'un nchhu ni pēi na pēi kwēi pēi maa nkwēi. Nthe na Hero shi ntā'a muun ghō nō jwi nu vi."

¹⁴ A lollo tothi, ndōgo muun ghō pugu mūun vi ni tu'u pugu tei ngēi Ijpti. ¹⁵ Nkina fō ti Hero nu'un nkhu. Yeī ni mbo nō chwīe nu nnu na Taathō ni nchhu ntōgo pi mbin njēli'i yi nē lōgo li'i, a ni nchhu na, "Mi ni mēin Muun a, a taon Ijpti."

Hero jwi pa puon pro

¹⁶ Hero ni nga ndugwi nji na ghan shiethō pighō chwīe a gū na nē, a linaon ni pigitua, mfe gí pa shooge pi taon njwi nguon puon pimbia na pugu pō jē mon paa nga'ō mbini nu njin nē, mon Betelehein pugu pa nguon li'i ghō ghao. A ni nchwīe yei pi llo nkuon nnu na a ni nja'ō mbhō ghan shiethō nō ndiī na finēi ghō ni mfūon nku'ō nē. ¹⁷ Yeī nnu ni nchwīe nnu na njēli'i Minnwi Jerimaya ni nchhu nē lōgo li'i. Njēi li'i Minnwi ghō mbo Jerimaya ni nchhu na:

18 “Pi ya’o ḡḡḡi ku’o nu Rama mbo ḡḡḡi lwillwi kēi nu, Rashe tho ḡkēi puon pi ndo ndāa ḡa ki’i pi mā’an ḡjù’o yi nthe ḡa pugu lo nu’uḡ mbi’i.”

Pa Jisho pīni Nashare

19 Ndiḡ ḡa Herō ni ḡkhu ne, ḡa ḡjēi nu ne, ḡḡaḡ ntaon Taathō nōon non yi ni Joshe mon la’ataon Ijpti. 20 Nchhu ḡho ḡa, “Yrei shhe, ndōḡo muuḡ vine pugu mūuḡ vi mbini mon la’ataon Ishrae nthe ḡa ḡḡwa pe ḡa pugu ni ntā’a nu ḡjwi muuḡ ḡho ne khu.”

21 A lollo ndōḡo muuḡ ḡho pugu mūuḡ vi mbini la’ataon Ishrae. 22 A ni ḡḡa ḡja’o ḡa a ji Akelao ḡji nda Herō tāa vi no fūon Judia, a pōḡo no ḡhēi nu fo. Nthe ḡa pi ni ḡkwo shūu tēnē yi mon ḡjēiḡ ne, a pīni mon krao ḡgei Galili. 23 A ni ḡḡēi nda’a mon la’ataon ḡa pi mēiḡ ni Nashare ne, nne nnu ḡa pa ḡjēiḡi Minnwi ni nchhu ne lōḡo li’i: “Pi le mēiḡ vi ni ḡon ḡashare.”

3

Jouḡ ḡḡaḡ Fe ḡkhī pīri shendaon

(Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18; Jouḡ 1:19-28)

1 Mon pīi ndiḡ ḡho, Jouḡ ḡḡaḡ Fe ḡkhī ni nthō, nchho nchūi chrà Minnwi mon ḡkūnu ḡjō mon Judia, 2 “Pēi pā’a ḡkūnu yēi ni phi nthe ḡa Sha’afuon Po* kwo para.” 3 Jouḡ ni mbo ḡon ḡa ḡjēiḡi Minnwi mbo Ishaya ni nchhu nthe vi ndiḡ ḡa a ni nchhu ḡa, “ḡon chēi tho mfe ḡē mon ḡkūnu ḡjō, nchhu nu ḡa: ‘Piri shendaon Taathō, chwē pa li’i tōḡo yi pō yi tithi.’”

4 Jouḡ ni mā’an ndhwī ḡa pi chwē pi ni ḡḡi yichēi ḡkwan minyien pi mēiḡ ni kamela†, ni ḡkandan ḡḡrào minyien no ntu’u yi. Maon ji pi ni mbo ḡḡwīn pugu pa llō ḡkūnu. 5 ḡḡwa Jerushaleiḡ pugu pa ḡḡwa llo mon ḡḡuon Judia pugu pa ḡḡuon la’ataon ḡkiḡ Jodaḡ taon ḡḡēi

mbara vi, 6 a kwe vugu ni ḡkhī mon ninēi Jodaḡ pugu yūa phi yugu.

7 Ndo a ni ḡḡa ḡjēi ntou pa ḡḡwa *Farashi pugu pa ḡḡwa *Shadushi tho nu ḡa a kwe vugu ni ḡkhī ne, a chhu ni pugu ḡa, “Pa Mbhe mitwē’i! A shūu ḡō tēnē yēi ḡa pēi tei pigitua Minnwi ḡa a tho nu ne? 8 Pēi chwē nnu pe ḡa a shi nōon ḡa pēi pā’a ḡkūnu yēi ni pēi ne. 9 Ki’i pēi nu’uḡ nyiēḡ mbi’i nu ḡa pēi shi ndūḡu nthe ḡa pēi chhu nu ḡa, ‘Abrahan tāa vigi.’ Nchhu ni pēi ḡa mimfe Minnwi pi’i ḡḡu’o pei nchwē puon no ḡho mfe ni Abrahan. 10 Pi kwo pīri ḡjien no kē’i nu thi no ḡho llo ḡkuon ḡjien yi, nthe yie ḡho sheshe thi ḡa a lo ḡji’i ḡjuḡ ntien shi’i ne, pi shi ḡkē’i mā’an mon mōḡon.”

11 “ḡḡu’o ḡkwe vēi ni ḡkhī pi mon ḡkhī no nōon nu ḡa pēi pā’a ḡkūnu yēi ni phi. Ndo yichēi ḡon tho nu ḡa a chaa a, ḡdo ḡji’i ḡkā’o fi’i ḡon ḡa a nthe ḡtien tra yi ne. A shi ḡkwe vēi ni ḡkhī mon Jijwe Minnwi pugu pa mōḡon. 12 A tuo yaon fiḡēi reshi mbho yu, mfiḡēi mfu’u ḡkien reshi mon ḡku’u maon nū’ōḡ shaon yu, ntūon ḡku’u maon ḡho mon mōḡon ki phe.”

Jisho kwe ḡkhī

(Maaku 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Ndiḡ ḡho Jisho chēiḡ ḡkiḡ ninēi Jodaḡ llo Galili. Nthō ḡjēi Jouḡ ḡa a kwe vi ni ḡkhī. 14 Jouḡ pa’o no lāa nu, nchhu nu ḡa, “A kā’o ḡa a kwe ḡō ḡkwe a ni ḡkhī, o pini nu’uḡ nthō nu ḡjēi pi mmu ḡa ḡkwe ḡho ni ḡkhī?”

15 Ndo Jisho khwē ḡho ḡa, “Mien a pō nenne ndwe, nthe ḡa yei ḡkwan ha’an pia shi nchwē ḡḡuon nnu ḡa Minnwi tā’a nu ne.” Nenne Jouḡ piḡ ki’ē.

16 Jisho ni ḡḡa ḡkwe ḡkhī, ntaon mon ḡkhī chomilaon ḡho. ḡḡa ḡjēi pō ḡa’an, a yēi Jijwe Minnwi taon pō no mintu’olibunḡ ndia mbiḡ yu. 17 ḡḡa ḡjēi nu ne, yichēi ḡḡḡi chhu pō ḡa, “Yei muuḡ a ḡa ḡkhwā ḡja mfā’o pwanju’o nthe vi.”

* 3:2 3:2 Yei wu’o ta’a yaon pugu chhu nu ḡa Sha’afuon Minnwi, ndo Matio chhu pi Sha’afuon Po nthe ḡa pa ḡḡwa Juu shini ndo ḡji’i nthō ḡjina ligi Minnwi nthe ḡa a ni mbo pi nnu nchi’eshē. † 3:4 3:4 Minyien yei pō no minyienlāi. ḡḡwa ḡhā nyien ḡkuon ḡho ḡgei pa la’ataon ḡkūnu ḡjō ne.

4

*Shata mōon Jisho**(Maaku 1:12-13; Luka 4:1-13)*

¹ Nenne Jijwe Minnwi lōgo Jisho ηgēi ni ju mon ηkūnu njó ηa devi mōon vi fɔ.

² A ni nga nji ηkhǐ nɔ khwe wun naonchi pugu pa khwe wun tu' u, nji yia vi. ³ Nne devi, mbo ηgan mōon ηon tho nchhu ghɔ ηa, "Ɔ mbo Muun Minnwi ne, ɔ fe ne gí pa ngù' ɔ pei kara ηgū brei pia."

⁴ Ndo a khwē ghɔ ηa, "Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ηa, 'Nɔnmishua shi'a ηgu' ɔ njru pi ηkuon brei tɛ' i vi, ndo a ghà mbini njru ηkuon ηguon chrà ηa a taon nchò Minnwi ne.'" "

⁵ Nne devi lōgo vi ηgēi pugu yu Jerushalein, mbo mme la'ataon taon taon, ntigi vi ηkuon nchwere *Nda Minnwi, ⁶ nchhu ghɔ ηa, "Ɔ mbo Muun Minnwi, ɔ thi ne hein ndhi nchəin shhe nthe ηa pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ηa,

'Minnwi shi mfe gí ni pa ghan ntaon pi nthe ghɔ,

pugu jā ghɔ tothi ni mbho,

nne ηa ki' i ɔ chhwi kwò yɔ ηkuon ngù' ɔ.'" "

⁷ Jisho khwē ηa, "Pi pini nu'un nā'an mon Nwa'anli Minnwi ηa, 'Ki' i ma njwe' i Taatho mbo Minnwi yɔ.'" "

⁸ Devi lōgo vi ηkamun' on ηku' ɔ ni ju ηkuon tho ηkien ntaan mbra, nōon ηguon pa la'ataon ηkuon mbhi ghɔ pugu pa ndigha' o yugu, ⁹ nchhu ghɔ ηa, "Nshi mfe ηguon yi ve ghao nɔ ha'an ɔ ηgū shhe nga' o a."

¹⁰ Nne Jisho khwē ghɔ ηa, "Lollo shhi a, ma Shata! Nthe ηa pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ηa, 'Gha' o Taatho mbo Minnwi yɔ, ηgu' ɔ mfā'a pi mbho yu tɛ' i vi.'" "

¹¹ Nenne devi mien vi ηgēi, nga njəi nu, pa ghan ntaon Minnwi tho mā'an ghrí yi.

*Jisho jē fà'a yi Galili**(Maaku 1:14-15; Luka 4:14-15)*

¹² Ndwe Jisho ni nga nja' o ηa pi kwo wēin Joun, a pini njin nii Galili. ¹³ A ni ndho mon la'ataon Nashare, ηgēi ntho nchho nu Kapanun, mbo la'ataon ηa a ni mbo ηkin ηkhǐ, ηgei la'ataon Shebulun

pugu Naftali, ¹⁴ nenne ηa nnu ηa njəli' i Minnwi, mbo Ishaya, ni nā'an ne lōgo li' i:

¹⁵ "La'ataon Shebulun pugu la'ataon Naftali,

shendaon ghəi nu cho mme ηkhǐ, mfərə Joda,

ηgwa ηa pugu la' a nu krao ηgei Galili ηa ηgwa taon nduon ni mbo fɔ ne.

¹⁶ ηgwa ηa pugu chho nu mon njin ne yəi mme lí' e.

Ni ηgwa ηa pugu chho pi mon mili' i gu ne,

lí' e kwo the mbin pugu."

¹⁷ Jē ndii ghɔ, Jisho jē ntho nchii chrà Minnwi ηa, "Pəi pā'a ηkūnu yəi ni phi, nthe ηa Sha'afuon Po kwo para."

*Jisho gē fūon ghan younjin pi**(Maaku 1:16-20; Luka 5:1-11)*

¹⁸ Jisho ni nga nyien nu ηkin mme ηkhǐ Galili, njəi paa pimbia mbo pa lin. Shemu, ηa pi mēin vi ni Pita ne, pugu Andru ndin vi, pugu tho mā'an ndán mon ηkhǐ nthe ηa pugu ni mbo pi ghan ηgunu. ¹⁹ Jisho chhu ni pugu ηa, "Pəi yōu njin a, nchwē pəi pɔ ghan wēin ηgwamishua." ²⁰ Wu' ɔ ndii ghɔ, pugu mien ndán pugu njōu njin yi.

²¹ A gha ndollo fɔ ηgēi nu, mbini njəi pichəi paa pa lin, Jēin mbo muun Shebedi pugu Joun ndin vi mon kikuon pugu pa Shebedi taa vugu, pugu chho nta'a pa ndán yugu. A gē vugu. ²² Wu' ɔ ndii ghɔ, pugu mien kikuon yugu pugu pa taa vugu njōu njin yi.

Jisho ye' i ηgwa, nchii chrà Minnwi ndo njigi ghino ηgwa

(Luka 6:17-19)

²³ Jisho nyien mon ηguon Galili ghao, ntho nje' i ηgwa mon pa *nda luon Minnwi, ntho nchii ηkin pwa pisha' akho mbo yi Sha'afuon, ntho njigi ηguon ηkwan ghino pugu pa chəichəi mbin ηgwa. ²⁴ Nne ndigha' o yi ghəi shhi nyien mon ηguon Shiria. Pi tho ni ηguon ghan ghino, pa ghan ηgwa pe ηa ηguon ηkwan ηkwan ghino pugu pɔ yú' ɔ pɔ mbin pugu ne, pa ηgwa ηa minwein ni mfe ηgə' i ni pugu, ghan gutho, pa ηgwa ηa pichəi li' i non yugu khu ne, a yigi ghino ηguon

yugu ghao. ²⁵ Nkien mme yú ngwa yōu njin yi llo mon nguon Galili pugu pa mon Dekapoli* pugu pa mon Jerushalein ni Judia ti ngēi ti mfere ninēi Jodañ.

5

Jisho chūi chrà Minnwi ŋkuon mbra
(5:1-7:29)

¹ Jisho ni nga njēi ntou yú ngwa, ŋku'ō ŋkuon mbra nga nchōchhō shhe, pa ghan younjin pi thō mbara vi.

Nkien pwatua
(Luka 6:20-23)

² A ŋa'an nchō yi nje'i vugu, nchhu nu ŋa,

³ "Mbōro yi ghan pou mon jijwe, *
nthe ŋa Sha'afuon Po pō pi yugu.

⁴ Mbōro yi ngwa pe ŋa pugu pō ni tu'utho nē,
nthe ŋa Minnwi shi mā'an njū'ō yugu.

⁵ Mbōro yi ngwa pe ŋa pugu pō juju nē,
nthe ŋa ŋkuon shhe le mbo yugu.

⁶ Mbōro yi ngwa pe ŋa pugu fā'ō nji pugu pa yaon njū'ō nthe nnu ndindī nē,
nthe ŋa pi shi nchwīe pugu yru.

⁷ Mbōro yi ghan kwoshini,
nthe ŋa pi shi nōon kwoshini ni pugu.

⁸ Mbōro yi ngwa pe ŋa njū'ō yugu yi taontaon nē,
nthe ŋa pugu shi njēi Minnwi.

⁹ Mbōro yi ghan chwīe ta'anggi,
nthe ŋa pi shi mēin vugu ni pa puon Minnwi.

¹⁰ Mbōro yi ngwa pe ŋa pi fe ngē'i ni pugu nthe nnu ndindī nē,
nthe ŋa Sha'afuon Po shi mbo yugu.

¹¹ "Mbōro yēi ndii ŋa ngwa wē'i vēi, mfe ngē'i ni pēi, ndō ndē'i ŋgien nchhu nguon ŋkwan nnu piphi thō pēi nthe a nē.

¹² Pēi tēne ndō mfā'ō pwanju'ō nthe ŋa ŋkien mme kinein pō ni pēi pō, nthe ŋa a wu'ō ha'an pugu ni mfe ngē'i ni pa njēli'i Minnwi ŋa pugu ni mfūon nthō shhi pēi nē.

Khi pugu li'e

* 4:25 4:25 Njin yi pō ŋa wuñ la'ataon. † 5:13 5:13 Khī ghā nchwīe yaon līñ, mbini nchwīe ŋa ki'i a fōro, nne pa ghan pin fā'ō nō ghēre nu ngwa ŋa ki'i pugu gū mon phi. ‡ 5:21 5:21 A shi nthi shā'a mbo ŋgusha'a ndasha'a.

¹³ "Pēi pa khī†ŋkuon shhe, ndō ti khī mbhē ghrī yi nō chwīe nu yaon pwa, o pini nu'un ŋkwēi ni ghrī yi ghō pi nein? A lō nu'un mfā'ō ghēre nō sheshe yaon, ŋkien ŋa pi mī'an vi ŋgwamishua nī ni kwō yugu.

¹⁴ "Pēi pō nō lī'e ni nguon ngwa ŋkuon mbhi. Mme la'ataon ŋa pi krao ŋkuon mbra nē shi'a nji'i ndēin non yi. ¹⁵ Non shi'a nchu'u truka ni'in la'ō mikuo, pi ghā ntigi pi ŋkuon li'i tigi truka, a fe lī'e ni nguon ngwa ŋa pugu pō mon nda nē. ¹⁶ Wu'ō nenne, a pie ŋa lī'e yēi the shhi ŋgwamishua, nne ŋa a nthe pugu yēi pa fā'a pēi pi shi'i, ŋga'ō Tāa vēi ŋa a pō pō nē.

Ntigi nthe gi

¹⁷ "Ki'i pēi pī'i ŋa nthō pi nō lāa nu gi ki pa nnu ŋa pa njēli'i Minnwi yē'i nē, nshini ndō nthō pi nō lāa nu, ŋki thō pi nō chwīe nu nnu ŋa pugu yē'i nu nē lōgō li'i. ¹⁸ Nthe ŋa shishini nshwei vēi ŋa, nō ha'an pō pugu shhe wu'ō mbo nē, mba'a ta'a muun mi ligi yaon, ki ta'a pra ligi yaon yi'i ntōgō ghagha mon ŋwa'anli gi ki lō ndōgō li'i pi wu'ō nō ha'an pi nā'an nē.

¹⁹ Nthe yie ghō, sheshenon ŋa a pēi ta'a muun mi kina shina pa kina pei, ndō nje'i ngwa nduon nō chwīe nu nenne ŋkaa pugu nē, pi shi ma mēin vi ni ndugwi muun mi non mon Sha'afuon Po, ndō ti sheshenon ŋa a nū'on gi pighō ndō nje'i ngwa nduon ŋa pugu nū'on nē, pi shi ma mēin vi ni non ndien mon Sha'afuon Po. ²⁰ Nthe yie ghō, nshwei vēi ŋa ndindī yēi mien ki lō nchaa yi pa ghan yē'i gi Mushi pugu pa ngwa Farashi, pa'a pēi lō nii mon Sha'afuon Po.

Pa yaon yē'i nthe pigitua

²¹ "Pēi ya'ō ŋa pi ni nchhu ni ngwa lleshhi ŋa, 'Ki'i pēi ma njwi non, ndō sheshenon ŋa a jwi non nē shi nthi shā'a‡.'

²² Ndō nchhu ni pēi ŋa sheshenon ŋa a pigitua ni ndin vi nē shi nthi shā'a, o nchhu ni ndin ghō ŋa, 'Non ghagha yei,' kan pi shi ngēi ni gō nda

ncha'ò, ndò sheshenon ja a chhu ni ndin vi ja, 'O na,' minthe a pò mon lwilwi'i nò ghèi nu mon mónon ngù'ò lien shhe.

²³ "Nthe yie ghò, ò nthò nu li'i mfe yaon fé yò ñkuon *li'i fe'ingien ñkwin fo ja ndin ghò fā'ò nnu njù'ò yu nthe ghò, ²⁴ ô mien yaon fé yò fo shhi li'i fe'ingien mfūon mbini ngèi ndugwi, nchini nggi pèi ndin ghò, nne mbini ki'è mfe yaon fé yò.

²⁵ "Non nchhu nnu thò ghò pèi yu fā'ò nò thi nu shá'a ndasha'a, kēnə pèi yu lūgwi ñkaon maa nchəin ndasha'a, kan a shi ncha'a ghò nne mfe ni brushi pi ni'in ghò chəin. ²⁶ Shishini, nshwei ghò, mba'a ò ma ntaon ki lə naa mbe nguon njó yò ghao.

Pa nnu ye'i nthe kwoshuon

²⁷ "Pèi ya'ò ja pi ni nchhu ja, 'Ki'i ngan lán kwoshuon.' ²⁸ Ndo nchhu ni pèi ja, sheshe mimbia ja a pè'i mingwe nshōrə nūan nu pugu yu nne, kwo nūan pugu yu mon njù'ò yu. ²⁹ Nenne, ñgei ligi yò yi ji nchwīe ja ò gū mon phi, ô fi'a mfu'u mī'an nthe ja a pwa ja a phe ta'a ghrà non yò nchaa ja nguon non yò ghèi mon mónon ngù'ò lien shhe. ³⁰ Ti ñgei mbhò yò yi ji nchwīe ja ò chwīe phi, ô ya'a mī'an, a pwa ja a phe ta'a ghrà non yò nchaa ja nguon non yò ghèi mon mónon ngù'ò lien shhe.

Pa yaon ye'i nthe nnu shāan lán

(Matio 19:9; Maaku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ "Pi ni mbini nchhu ja, 'Sheshenon ja a shāan lán pugu ngwe vi nne, a pie ja a fe ñwa'anli shāan lán ghò.' ³² Ndo ndwe nshwei vèi ja, sheshenon ja a shāan lán pugu ngwe vi nthe sheshe nnu ñkien pi nnu shúon nne, non ghò ngusha'a nò chwīe nu mingwe ghò kwo shúon nò ha'an a mbini ndan, ndò mimbia ja a lan mingwe ja a taon lán nne kwo shúon ñkaa yu.

Pa ntīgi nthe nnu shwrēi kina

§ 5:46 5:46 Pa ngwēin taashi ni nthò ñkwe taashi mbhò pa Juu mfe nu ni pa ngwa Roma. Pugu ni mbigi yugu mbin thò taashi ghò. Pa Juu lii vugu nò pa ndugwi ghan phi.

³³ "Pèi ni mbini nja'ò ja pi ni nchhu ni pa ngwa lleshhi ja, 'Ki'i ma shwrēi nnu ni mbe, ndò chwīe nnu ja ò shwrēi ni Taathò ja ò shi nchwīe nne.' ³⁴ Ndo nchhu ni pèi ja ki'i nshwrēi nnu kan shigei, ki'i nshwrēi pò nthe ja a faan Minnwi, ³⁵ ki shhe, nthe ja a krí tigi kwò Minnwi, ki Jerushalein, nthe ja a la'ataon Fūon ndien. ³⁶ Ki'i nji'i ndò nshwrēi pi thò yò nthe ja minthe pa'a ò lə nchwīe ta'a ngiithò a pò pi yi fhu ki yi shhi. ³⁷ Ndo a pie ja, 'Oon' yèi pò 'Oon' ki 'Nga' yèi pò 'Nga.' Sheshe nnu nduon ntogò yei lə pi mbhò non mbimbhi.

Ntīgi ñkuon lu'u nu phi ni phi (Luka 6:29-30)

³⁸ "Pèi ni nja'ò ja pi chhu ja, 'Non mfu'u ta'a ligi non pi fu'u ji, ti non nchu'ò ta'a shua non pi chu'ò ji.' ³⁹ Ndo nchhu ni pèi ja ki'i ndu'u phi non ni phi. Non ngwie ñgei ghè'i yò yi ji, ò kara ñgei mbhò ñkwrei a wie ñkaa yu. ⁴⁰ Non mburu ghò ñkwe muon ndhwí yò, ô mien a kwe mme ndhwí yò ñkaa yu. ⁴¹ Non ñi ghò ja ò nyien ta'a ñkan ni tien ñkii kwò, ô ghèi trei ñkan kwò pèi yu. ⁴² Non nduon yaon mbhò ghò, ô fe ghò, ñnon mfōo yaon mbhò ghò, ki'i ò lāa fe nu ghò.

Pèi khwā mbina pèi (Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ "Pèi ni nja'ò ja pi chhu ja, 'O khwā taakuo yò, mbina mbina yò.' ⁴⁴ Ndo nchhu ni pèi ja, Pèi khwā pa mbina pèi, nduon Minnwi mfe ni ngwa pè ja pugu fe ngè'i ni pèi nne, ⁴⁵ nne ja pinthe pèi pò puon Tāa vèi ja a pò pò nne, nthe ja a ghà nchwīe minaon yi the mbin pa ngwa piphi pugu pa ngwa shi'i, mfe mbi ni ngwa ndindi pugu pa ngwa tətəi. ⁴⁶ Minnwi shi ñkinen ghò nthe pi khò nò ha'an ò ngu'ò ñkhwā pi ngwa pè ja pugu khwā ghò nne? Nji'i nthe pi pa ngwēin taashi Sghà ngu'ò nchwīe pi nne. ⁴⁷ Ti pèi ngu'ò nthò nchrā pi ni lin pèi, nnu ghagha'a fo pò pi khò? Nji'i nthe pi ghan ki pin Minnwi shi'a nchwīe nenne?

48 Nthe yie gho, p̄ei p̄o ngwa tithi n̄o ha'anj T̄aa v̄ei po n̄on tithi n̄e.

6

F̄e nu yaon̄ ni ghan̄ pou

1 “P̄ei lina nu n̄o f̄a'a nu f̄a'a ndindi ȳei sh̄hi ngwa pi na pugu ȳei v̄ei, nthe na p̄ei nchw̄ie n̄enne, pa'a p̄ei lo n̄ji'i mf̄a'o k̄inein̄ mb̄ho T̄aa v̄ei na a p̄o po n̄e. 2 N̄enne, nd̄ii na ɔ f̄e yaon̄ ni ghan̄ pou n̄e, ki'i ɔ tua nt̄an̄ n̄o chw̄ie nu ngwa ji n̄o ha'anj ghan̄ mif̄ii gh̄a nchw̄ie mon̄ pa nda luon̄ Minnwi pugu pa ta'andaon̄, n̄ne na pa ngwamishua piñ vugu. Shishini ñshwei v̄ei, pugu kwo f̄a'o k̄inein̄ yugu ti a k̄a'o. 3 N̄do ti nd̄ii na ɔ f̄e yaon̄ ni ghan̄ pou n̄e, ki'i nchw̄ie n̄gei mb̄ho ȳo yi ñkw̄rei ȳei yaon̄ na n̄gei mb̄ho ȳo yi ji chw̄ie nu n̄e, 4 n̄ne na f̄e ȳo p̄o yi l̄oin̄, T̄aa gho na a gh̄a n̄j̄ei nnu na pi chw̄ie l̄oin̄ n̄e shi ñkinein̄ gho.

Yaon̄ ye'i nthe luon̄ Minnwi (Luka 11:2-4)

5 “Nd̄ii na p̄ei luon̄ Minnwi n̄e, ki'i p̄ei p̄o n̄o ghan̄ mif̄ii, nthe na pugu khw̄a n̄o thi nu nduon̄ Minnwi mon̄ pa nda luon̄ Minnwi pugu pa ñkin̄ ndaon̄, n̄ne na ngwa ȳei vugu. Shishini, ñshwei v̄ei, pugu kwo f̄a'o k̄inein̄ yugu. 6 N̄do nd̄ii na ɔ luon̄ Minnwi n̄e, gh̄ei mon̄ n̄jien̄ nda ȳo, nchri chonda nduon̄ ni T̄aa gho na a p̄o li'i l̄oin̄ n̄ne kan̄ T̄aa gho na a gh̄a n̄j̄ei nnu na pi chw̄ie l̄oin̄ n̄e shi ñkinein̄ gho.

7 “Nd̄ii na p̄ei luon̄ Minnwi n̄e, ki'i ntho nchr̄a mbi'i pa nnu ghagha na a lo mf̄a'o n̄jin̄ yi ñkwan̄ n̄o ha'anj pa ghan̄ ki piñ Minnwi gh̄a nchw̄ie n̄e, nthe na pugu p̄i'i na Minnwi shi ñkhw̄e luon̄ yugu nthe pi ntou chr̄a pigh̄o. 8 N̄enne, ki'i mbo n̄o pugu nthe na T̄aa v̄ei ji yaon̄ na p̄ei pou nu n̄e ñkaon̄ p̄ei maa ndo mbie vi n̄o gho. 9 Yei ki'ε, ñkwan̄ ha'anj p̄ei shi nduon̄ n̄e:

T̄aa vigi na a chho po n̄e,
gha'o nu p̄o ni ligi ȳo.

10 Sha'afuon̄ ȳo tho,

nnu na ɔ t̄a'a nu n̄e p̄o,
ñkuon̄ sh̄he n̄o ha'anj a p̄o po n̄e.

11 F̄e maon̄ na a pie na pigi yru ñkuon̄ gho shi'a n̄e ni pigi.

12 N̄do nd̄i'ε phi yigi,
n̄o ha'anj pigi ñkaa pigi gh̄a nd̄i'ε phi ngwa p̄e na pugu f̄aan̄ mb̄in̄ pigi n̄e.

13 Ki'i nchw̄ie pigi nii mon̄ titini m̄oon̄ nu ndo kwe vigi mb̄ho n̄on̄ mb̄imb̄hi.*

14 “Nthe na p̄ei nd̄i'ε phi na ngwa nduon̄ chw̄ie mb̄in̄ p̄ei n̄e, kan̄ T̄aa v̄ei na a p̄o po n̄e shi nd̄i'ε ȳei. 15 N̄do ti p̄ei mien̄ ki li'ε phi na ngwa nduon̄ chw̄ie mb̄in̄ p̄ei n̄e, kan̄ mba'a T̄aa v̄ei po yi'i nd̄i'ε ȳei ñkaa p̄ei.

Yaon̄ ye'i nthe nnu j̄i ñkh̄i

16 “Sheshe nd̄ii na p̄ei j̄i ñkh̄i n̄e, ki'i p̄ei chw̄ie ligi ȳei k̄uo n̄o pa ghan̄ mif̄ii, nthe na pugu gh̄a nchw̄ie ligi yugu f̄un̄ n̄ne na sheshen̄on̄ ji na pugu j̄i ñkh̄i. Shishini ñshwei v̄ei, pugu kwo f̄a'o k̄inein̄ yugu. 17 N̄do ḡo, nd̄ii na ɔ j̄i ñkh̄i n̄e, shiri tho ȳo ni wr̄u, nsh̄igao ligi ȳo, 18 n̄ne na ki'i ngwa ȳei na ɔ tho n̄j̄i ñkh̄i, ndo a wu'ɔ n̄j̄ei T̄aa gho na a p̄o mon̄ li'i l̄oin̄ n̄e, n̄ne T̄aa gho na a gh̄a n̄j̄ei nnu na ɔ chw̄ie nu l̄oin̄ n̄e shi ñkinein̄ gho.

N̄u'ɔn̄ pa f̄a'o p̄o po (Luka 12:33-34)

19 “Ki'i p̄ei l̄oin̄ pa f̄a'o ni non̄ p̄ei ñkuon̄ sh̄he hein̄ li'i na sh̄o'i pugu pa wr̄ukien̄ shi mb̄iri n̄e, li'i ha'anj pa ngina shi mb̄o'i nii nj̄oo n̄e. 20 N̄do p̄ei l̄oin̄ pa f̄a'o ni non̄ p̄ei pi po, mbo li'i ha'anj mba'a sh̄o'i, ki wr̄ukien̄ yi'i mb̄iri n̄e, ndo mbo li'i ha'anj mba'a pa ngina p̄e'i nii nj̄oo. 21 Nthe na li'i na f̄a'o ȳo p̄o n̄e, a li'i na nj̄u'ɔ ȳo shi mbo ñkaa yu n̄e.

L̄i'ε non̄ ñon̄mishua (Luka 11:34-36)

22 “Ligi ȳo p̄o pi lan̄ non̄ ȳo, n̄enne ligi ȳo mbo shi'i†, mbo na mb̄ho ȳo gh̄a n̄taon̄, ñguon̄ non̄ ȳo linaon̄ ni li'ε. 23 N̄do ligi ȳo mien̄ ki p̄o shi'i, mbo na ɔ ñgan̄ gh̄i'ε, ñguon̄ non̄ ȳo linaon̄ ni n̄jin̄n̄jin̄. A mbo

* **6:13** 6:13 Pich̄ei pa ndunu N̄wa'an̄li Minnwi mon̄ Gri p̄igi na: *Nthe na Sha'afuon̄ p̄o pi jo pugu pa ghr̄i ni ndigha'o ki ndugwi yi. A yie.* † **6:22** 6:22 Mon̄ n̄u'ɔn̄ pa Juu, nd̄ii na ligi non̄ p̄o shi'i n̄e, a p̄o na a ñgan̄ pwapun̄. Nd̄ii na pi gh̄a nchhu na ligi non̄ yi pip̄hi kan̄ a ñgan̄ pei.

na lí'ε na ɔ pī'i na ɔ fā'o ne pɔ pi njinjnjin, kan njinjnjin gho gha'o pi nkwan nein!

²⁴ “Mba'a ta'a non pɔ muon fā'a mbho paa masha, nthe na a shi mbina ta'a yi nkhwā vichēi, ki ne, a fe non yi ni ta'a yi nchī'ə vichēi. Mba'a pēi fā'a mbho Minnwi pugu mbinj.

Ki'i mfā'o ghana njù'ɔ yí'ə non yɔ mbinj Minnwi
(Luka 16:13; 12:22-31)

²⁵ “Nthe yie gho, nchhu ni pēi na ki'i pēi fā'o ghana njù'ɔ nthe chombhi yēi na pēi shi nji pi kho ki nnu kho, ki nthe ngrào non yēi na pēi shi mā'an pi kho? Chombhi lo nchaa maon ji, non yēi chaa ndhwí? ²⁶ Pē'i pa mishi na pugu ghà njei tothi njēi, pugu shi'a mbhi maon, ki kwōo, ki nū'ɔn maon shaon, ndo Tāa vēi po ghà nkugwi vugu ghao. Pēi lo ngā'o nchaa pa mishi? ²⁷ Minthe sheshenon vēi pinini mbīgi chombhi yi wu'ɔ shigei nthe na a wie non yi?

²⁸ “Ti pēi fā'o ghana njù'ɔ nthe ndhwí pi no kho? Pī'i mbinj pa frawa mon trū, pugu shi'a mfa'a ndo pa'a ndo ntun ndhwí, ²⁹ ndo nshwei vēi na nji'i nthe pi Sholomu mon nguon ndigha'o yi ghao shini ndo mbwa ti nchēin no ta'a frawa. ³⁰ Ti Minnwi mā'an fi'i ndipwa yei mbinj pa trū na a yi maon shi'a, yua gha mbo nu a kwo yaon ti pi tūon ne, pēi pī'i na a shi ndina ni pēi pi fi'i yi nein? Ngwa pinj kike'i pei?

³¹ “Ki'i pēi fā'o ghana njù'ɔ, ntho nchhu nu na, ‘Ti pigi shi nji pi kho, ki pigi shi nnu pi kho, ki pigi shi mā'an pi kho?’ ³² Nthe na pa ghan ki pinj Minnwi tho ntei pi njin pa maon pei, Tāa vēi po ji na a pie na pēi fā'o maon pei. ³³ Pēi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi pugu pa ndindi yi, kan Minnwi shi mfe nguon maon pei ghao ni pēi.

³⁴ “Nthe yie gho, ki'i njù'ɔ yɔ ghana nthe lembhi yua, nthe na lembhi yua fā'o ji pa nnu no ghana nu no gho. Sheshe llé fā'o pa ji ghagha'a.

7

Sha'a nu ngwa nduon
(Luka 6:37-38,41-42)

¹ “Ki'i pēi sha'a pa ngwa nduon nne na ki'i pi sha'a vēi. ² Nthe na no ha'an pēi sha'a ngwa nduon ne, a nkwan ha'an pi shi nsha'a vēi ne, nthinkwo ha'an pēi lōgo no sha'a nu ngwa no ne, pi shi nsha'a vēi pi wu'ɔ ni fi'i nthinkwo gho.

³ “A chwie kho ɔ yēi muon nkū'u thi na a pɔ ligi ndin gho, ndo ki lo mfā'o ndii ni mme mbii nkwein na a pɔ mon jo ligi ne? ⁴ Ki minthe ɔ kie nein nchhu ni ndin gho na, ‘Na'an mfu'u nkū'u thi ligi gho,’ ndo mme mbii nkwein lo mbo no jo ligi? ⁵ Ngan mifi vei, fūon mfu'u mme mbii nkwein na a pɔ mon jo ligi ne nkaon, kan ɔ shi njēli'i shishi'i no fu'u nu muon nkū'u thi na a pɔ ligi ndin gho ne.

⁶ “Ki'i mfe yaon na a yi taontaon ne ni pa minggu, kan pugu shi nkara nshāa gho paapaa, ndo ki'i pēi mā'an pa ngù'ɔ tininchuon na pi mēin ni pēo ne shhi pa minkunya, kan pugu shi ne nni ni kwò.

Pie kan pi shi mfe ve
(Luka 11:9-13)

⁷ “Pēi pie, kan Minnwi shi mfe ni pēi, pēi ta'a, kan Minnwi shi nchwie pēi yēi, pēi kwēi kan Minnwi shi nchu'ɔ chonda ni pēi. ⁸ Nthe na sheshenon na a pie ne, ghà mfā'o, non na a tā'a ne yēi, ni non na a kwēi ne, pi shi nchu'ɔ chonda gho.

⁹ “Ki a gɔ non shina pēi na müon vi mbie kēin brei mbho yu, a fe pi kēin ngu'ɔ gho, ¹⁰ ki mbie vi ni shhu, a fe pi mitwe'i gho? ¹¹ Ti pēi ki'ε na pēi ghà nchwie phi ne nji fe nu maon shi'i ni puon pēi, ti Tāa vēi na a chho po ne shi mfe pa nkien maon ni ngwa ha'an pugu pie ne pi fi'i yi nein?

¹² “Nthe yie gho, mon nguon pa nnu ghao, chwie mbinj ngwa nduon wu'ɔ no ha'an ɔ khwā na pi chwie mbinj gho ne, nthe na yei nnu na gí Mushi pugu pa njēli'i Minnwi chhu nu ne.

Chonka'a kike'i
(Luka 13:24)

¹³ “Togo pi chonka'a kike'i nii, nthe na chonka'a na a togo nii mon mónon ngu'ɔ lien shhe ne gha'o ndo nji'ε, ntou ngwa togo nu fo nii nu. ¹⁴ Nthe na chonka'a pugu pa ndaon na a togo nii mon chombhi

ne yi kike'i, ngwa pe na pugu yei ntogo fo ne po shigei.

*Thi pugu ntien yi
(Luka 6:43-44)*

¹⁵ "Pai chho ndina pa njeli'i mifii na pugu tho ni pai mon ngrao pa minjii ndo mon gho pugu po pa minjanien* pigei li'i. ¹⁶ Pai shi nji vugu nkuon ntien yugu. Pi shi'a ndiga nguun la'o shie ndo pa'a ndo nka chia nkuon mbiembie. ¹⁷ Nenne sheshe thi na a lo mfā'o ghino ne gha njun ntien shi'i, ndo thi na a fā'o ghino ne yun ntien piphi. ¹⁸ Mba'a thi na a lo mfā'o ghino ne yun ntien piphi, ki thi na a fā'o ghino ne yun ntien shi'i. ¹⁹ Sheshe thi na a lo njun ntien shi'i, pi shi nkə'i mā'an shhe ndo mā'an mon monon. ²⁰ Nenne, o shi nji vugu nkuon ntien yugu.

*Nshini ndo nji'i nji gho
(Luka 13:25-27)*

²¹ "A lo mbo sheshenon na a mein a na, 'Taatho, Taatho,' ne na a le ma nii mon Sha'afuon Po, a wu'o non ye na a gha nchwie nnu na Taa a po ta'a nu ne na a shi nii. ²² Llebhi gho, ntou pa ngwa ma nchhu vai na, 'Taatho, Taatho, pigi shini ndo njei pa nnu chhu no ligi yo, mfu'u pa minwein no ligi yo, mfā'a pa memme titini fa'a no ligi yo?' ²³ Nchhu ki'e ni pugu na, 'Nshini ndo nji vai, pai lollo, pa nguo nnu mbimbhi pei.'

*Paa ghan krao nda
(Luka 6:47-49)*

²⁴ "Sheshenon na a ya'o pa chra pan pei ndo nchwie ne po no ngan shietho na a ni nkrao nda yi nkuon nkien ngu'o, ²⁵ mbi gha ndho, nkhi shwi'i, fifrei tho ntun nda gho, pa'a a lo ngu nthe na pi ni krao pi nkuon nkien ngu'o. ²⁶ Ndo sheshenon na a ya'o chra a yei ki lo nchwie ne, shi mbo no nana na a ni nkrao nda yi pi nkuon shishhe. ²⁷ Mbi ni nga ndho, nkhi shwi'i, fifrei tho ntun nkuon nda gho, a gu nw'in ghao."

Nji Jisho

²⁸ Jisho ni nga mi'en chhu nu nnu pei, pa yu ngwa pigho fo ne ghrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, ²⁹ nthe na a ni ntho nje'i vugu pi no non na a fā'o ghrī, ki lo mbo pi no pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi.

8

*Jisho yigi ghinombalun mbin non
(Maaku 1:40-45; Luka 5:12-16)*

¹ Jisho ni nga nshwi'i nkuon mbra, yu ngwa you nin yi. ² Nga njei nu ne, ngan ghinombalun chae tho njei vi, nkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu na, "Taatho, o nta'a nu, o chwie mbo yi taontaon."

³ Jisho fe mbho yi nkāon vi, nchhu nu na, "Nta'a nu, po yi taontaon." Wu'o chomilaon gho, ghinombalun mme mbin yu. ⁴ Jisho chhu gho na, "Ki'i nshwei sheshenon, ndo ghei non non yo ni *ngan fe'ingien Minnwi, a lii gho no non nu na Minnwi yigi ghino yo. Fe yaon fe'ingien no ha'an gi Mushi chhu ne."

*Jisho yigi ghino muun fa'a
mmenon ta'a nkii shooge Roma
(Luka 7:1-10)*

⁵ Ndi na Jisho ni nii Kapanun ne, yichai nthishi pa ta'a nkii shooge tho njei vi ndigai vi na, ⁶ "Taatho, muun fa'a a nuan kuo, ta'a ngei non yi khu, a tho njei ngə'i nkien ye gho."

⁷ Jisho khwe gho na, "Nshi ntho njigi ghino yi."

⁸ Ndo nthishi gho khwe na, "Taatho, ndo nji'i nkā'o fi'i non na minthe o nii nda mu ne, wu'o fe pi gi ghino muun fa'a a togo. ⁹ Nthe na mmu ndutho a, nga mfā'a mbho ngwa ndo ntho nsha'a pa shooge nkaa mu. Nga mfe gi ni ta'a yi na, 'Ghei,' a ghei, mfe gi ni yichai na, 'Tho,' a tho. Mfe gi ni muun fa'a a na chwie yei, a chwie."

¹⁰ Jisho ni nga nja'o nnu yei ngrāo, nchhu ni ngwa pe na pugu ni ntho njou nin yi ne na, "Shishini, nshwei vai, ndo naa njei non ni fi'i nkwan pin yei mon la'ataon Ishrae. ¹¹ Nshwei vai na ntou ngwa shi ndho ngei la'ataon sha'a

* 7:15 7:15 Yei yichai nkwan minyen na a po no mingu, ndo ngā'o ncha vi. A gha nkru pichai mimaon ndo minthe a kru non nkaa yu.

minaon ni ngei nii minaon nchho nkuon taprei pugu pa Abraham ni Aiji ni Jako mon Sha'afuon Po. ¹² Ndo pi ma'an puon Sha'afuon mbhi mon njiinjin mbo li'i na kai nu pugu pa kru nu shua shi mbo fo."

¹³ Jisho chhu ni nthishi gho na, "Ghei, no ha'an o pin ne, a no ha'an a shi ndogo li'i ve ne." Ghino muon fa'a gho ka'o ndo ntogotogo wu'o ndii gho.

Jisho yigi ghino ntou ngwa

(Maaku 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Jisho ni nga nii nda Pita, njei muon ngwe vi nuan kuoon ntho ngino shigao.

¹⁵ Jisho kaoon mbho yi shigao gho taon mbin yu, a lollo nchwie maon mfe gho.

¹⁶ Fanaon ni nga mbo, pi tho ni ntou pa ngwa ni minweinj mbin pugu njei vi no gho, a fu'u pa jijwe pigho ni ta'a chra, ndo njigi ghino nguon ngwa na pugu ni ngino nu ne. ¹⁷ Yei ni mbo no chwie nu nnu na njeli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne logo li'i:

"Ju ndutho yi ni nkwe pa non kieke yia ndo nchwie pa ghino pia togo."

Nchuon you nu nin Jisho

(Luka 9:57-62)

¹⁸ Jisho ni nga njei yu ngwa yei yu, mfe gi ni ghan younjin pi na pugu sha'a no njiin nkhi nduon.

¹⁹ Yichai masha ngan ye'i gi Mushi tho nchhu gho na, "Masha, nshi njou nin yo sheshe li'i na o shi ngai ne."

²⁰ Jisho chhu gho na, "Pa mimbaanguo fa'o pa puo pugu, pa mishi fa'o pa nda pugu, ndo *Muuon Nonmishua lo nji'i mfa'o li'i lere tho yi."

²¹ Yichai ta'a *ngan younjin yi chhu gho na, "Taatho, fuon mien ngai ntwei ta'a a nkaon."

²² Jisho chhu gho na, "Tho njou nin a, mien ngwa na pugu khu* ne twei khu ngwa pugu."

Jisho chwie fin tithi

(Maaku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Jisho ni nga nii mon kikuon, pa ghan younjin pi you nin yi. ²⁴ Nga njei nu ne, mme fin gu mon nkhi ti kikuon ta'a nu

njie, ndo Jisho ka tho ndelle. ²⁵ Pugu ghei ngu'u vi logo, nchhu nu na, "Kwe vigi, ma Taatho, pia chho ne nkukhu."

²⁶ A chhu ni pugu na, "Pai chho mbogo pi kho, ghan pin kike'i pei?" Ndollo ki'e mbiga fifrei gho pugu pa nkhi, mme juju gu mon nkhi.

²⁷ Ngwa pigho ghrao, nchhu nu na, "Yei po pi yei nkwan non nein na nji'i nthe pi fifrei pugu pa nkhi ya'o ncho yi?"

Jisho fu'u minweinj mbin paa ngwa

(Maaku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Jisho ni nga nsha'a nkhi ntaon krao ngei la'ataon Gadara, mbaon pugu pa paa ngwa na minweinj ni mbo mbin pugu, pugu taon nu mon fun mon ngu'o, pugu ni nchigai ti minthe pa'a non lo ntogo ndaon gho.

²⁹ Nga njei nu ne, pugu pa'o ngou, nchhu nu na, "Yo! Muon Minnwi, pia fa'o pi kho? O tho hein no fe nu ngai ni pigi ki ndii lo naa nka'o?"

³⁰ Kwie ntou nkunan ni ntho nji nu ni ngei li'i gho yei pugu. ³¹ Pa minweinj pigho je ntho ndigai vi, nchhu nu na, "A mbo na o shi mfu'u vigi, o taon vigi pigi nii mbin kwie nkunan pine."

³² A chhu ni pugu na, "Ghei!" Pugu taon ki'e nii mbin pa nkunan pigho. Nga njei nu ne, nguon kwie nkunan gho tei llo nkun mbra gho nshwi'i ngu mon nkhi nkhu.

³³ Ghan ke'i nkunan pigho tei, nga ngai mon la'a, nshwei nguon pa nnu na a ni ndogo li'i ne, mi'en mbo nnu na a ni ndogo li'i mbin paa ngwa pigho na pugu ni mfa'o minweinj ne. ³⁴ Nga njei nu ne, nguon ngwa mon la'ataon gho taon ntho li'i para Jisho, nga njei vi, ndigai vi na a taon mon krao ngei la'a yugu ngai.

9

Jisho chwie non na ngei non yi khu po shi'i

(Maaku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Jisho nii mon kikuon nsha'a ntaon mon ji la'ataon. ² Ngan njei nu, pichai ngwa tho ni yichai nkwin nkuan kuoon.

* 8:22 8:22 Nin nnu na Jisho chhu ne po na ngwa pe na pugu lo naa mbin Minnwi ne.

Jisho ni nga njəi fi'i pin yugu, nchhu ni nkwin gho ja, "Fā'o tininju'ɔ, ma muun a, pi li'ε pa phi pɔ."

³ Nga njəi nu, pichəi pa ghan ye'i gí Mushi chhu ni non pugu ja, "Non vei chrā chrà nchi'əshə nɔ ligi Minnwi!"

⁴ Jisho ni nji nnu ja pugu ni mbi'i nu nε nchhu ja, "Pəi tho mbi'i nnu pipi njù'ɔ pəi nthe kho? ⁵ A yi'ε yəi: Chhu nu ja, 'Pi li'ε pa phi pɔ,' ki chhu nu ja, 'Lollo, nyien'?' ⁶ Ndo nɔ chwīe nu pəi ji ja Muun Nonmishua fā'o ghrí nkuon shhe nɔ li'ε nu pa phi," a chhu ni nkwin gho ja, "Lollo, lōgɔ kúon yɔ ngəi la'a."

⁷ A lollo ngəi la'a. ⁸ Yú ngwa pigho ni nga njəi nnu ja a lōgɔ li'i nε, mbogɔ gu nga'o Minnwi ja a fe nkwan ghrí gho ni ngwamishua nε.

Jisho gē Matio

(Maaku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jisho ni nga ndollo fo, njəi non chəi, ligi yi pɔ Matio, a chho mon ntāa kwe taashi, a chhu gho ja, "Yōu njin a!" A yrei shhe njou njin yi.

¹⁰ Nɔ ha'an Jisho ni nchho yəi taprei ntho nji maon nda Matio nε, ntou pa ghan wēin taashi pugu pa ghan chwīe phi tho ntho nji maon pugu pa Jisho pugu pa ghan younjin pi. ¹¹ Pa ngwa Farashi ni nga njəi nnu yei, nchhu ni ghan younjin pi ja, "A chwīe kho masha vəi ji yaon pugu pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?"

¹² A ni nga nja'o, nchhu ja, "Ngwa pe ja pugu pɔ shi'i nε lɔ mfā'o chà ngan fhɔ, a fā'o ngwa pe ja pugu gh̃nɔ nu nε. ¹³ Pəi ghəi ntā'a njin nnu yei ja Nwa'anli Minnwi chhu nε ja, 'Ntā'a nu ja ngwa nōon kwoshini ki lɔ ngu'ɔ mfe pi yaon *fe'ingien.' Nthe ja nshini ndo ntho pi nɔ gē nu ngwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi.*"

Pie nthe nnu ji nkhi

(Maaku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Nne pa ghan younjin Joung Ngan Fe Nkhi tho njəi Jisho mbie vi ja, "A chwīe kho pigi pa ngwa Farashi ji nkhi, ndo pa'a pa ghan younjin pɔ lɔ njī?"

* **9:13** 9:13 Pa ghan Farashi ni ndii pa ngwa nduon nɔ pa ghan phi ndo ha'an pugu mien ki lɔ ngwēin nù'on ja Juu titini.

¹⁵ Jisho khwē ni pugu ja, "Mimfe pa ghan gè li'i lán pɔ ni tu'utho ndii ja pugu pa mimbia ngan lán gho wu'ɔ mbo ka'a nε? Ndo pa llé pigho shi ntho ja pi shi mfu'u mimbia lán gho shina pugu, nenne pugu shi njī nkhi.

¹⁶ "Mba'a non chri pa'o nkuon ndunu ndhwí ni pra ndhwí fhi, nthe ja pra ndhwí fhi gho shi nga njəin, a ka mī'en mā'an pi mme mbo nkuon ndhwí gho.

¹⁷ "Ngwa shi'a ni'in là'o fhi mon ndunu mikei ngrào, pi ni'in, là'o fhi gho fā'o ntugu mikei ngrào gho nkwi shhe, ngrào gho piri. Ndo pi ghà ni'in là'o fhi mon mikei ngrào fhi, nenne nguon yi ghao pɔ shi'i."

Jisho ywin muun mingwe ja a khu, mbini njigi gh̃nɔ yichəi mingwe

(Maaku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Nɔ ha'an Jisho ni ngu'ɔ ntho nchhu nnu pei ni pugu nε, a gha njəi nu, yichəi nthishi pa Juu nii nkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ja, "Muun a yi mingwe khu wu'ɔ ndwe yei. Tho nū'on mbho yɔ mbin yu nne ja a ywin."

¹⁹ Jisho lollo njou njin yi pugu pa ghan younjin pi. ²⁰ Nga njəi nu, yichəi mingwe ja a ni nkwo yəi ndii yi ki a lɔ ntithi nɔ paanchro nga'o tho njin yu, nkāon po ndhwí yi. ²¹ Nthe ja a ni nchhu ni non yi ja, "Mi ngu'ɔ nkāon pi po ndhwí yi, gh̃nɔ a tɔgɔ."

²² Ndo Jisho gha nkara njəi vi, nchhu ja, "Fā'o tininju'ɔ, ma muun a, pin yɔ chwīe gh̃nɔ yɔ tɔgɔ." Wu'ɔ ndii gho, pi ni nchwīe gh̃nɔ mingwe gho tɔgɔ.

²³ Jisho ni nga ngəi nda nthishi gho, njəi pa ghan tua ndua pugu pa yú ngwa pugu yōnɔ nu mon fintho. ²⁴ A chhu ni pugu ja, "Nguon vəi taon! Muun mingwe yei lɔ nkukhu, a chho ndelle." Pugu gwē vi. ²⁵ Ndo pi ni nga mfu'u nguon yú ngwa pigho mfe mbhi, a nii nda ngwēin muun mingwe gho nɔ mbho yi, a lollo. ²⁶ Shaanga nnu yei nyien mon nguon krao la'ataon gho.

Jisho chu'ɔ ligi paa pa nchriligi

²⁷ Nɔ ha'anj Jishɔ ni ndhɔ fɔ ɲgɛi nu nɛ, paa pa nchriligi yɔu njin yi, mba'o ɲgɔu, nchhu nu ɲa, "Muunɲ Devi, fā'o kwoshini mbinɲ pigi."

²⁸ Jishɔ ni ɲga nii nda, paa pa nchriligi pighɔ thɔ njɛi vi, a pie vugu ɲa, "Pɛi pinɲ ɲa a nthɛ ñchu'ɔ ligi yɛi?"

Pugu chhu ghɔ ɲa, "Oonɲ, ma Taathɔ."

²⁹ Nnɛ Jishɔ kāonɲ ligi yugu, nchhu nu ɲa, "A pɔ ni pɛi ɲkwanɲ nɔ ha'anj pinɲ yɛi pɔ nɛ." ³⁰ Ligi yugu chu'ɔ. Jishɔ shūu tɛnɛ yugu, nchhu nu ɲa, "Ki'i pɛi chwɛ ɲonɲ ji nnu yei." ³¹ Nɔ pugu taonɲ ɲgɛi nchii pa nnu ɲa Jishɔ chwɛ nɛ monɲ ɲguonɲ krao la'ataonɲ ghɔ ghao.

Jishɔ chwɛ fhincho chrà

³² Nɔ ha'anj pugu ni ɲgɛi nu nɛ, ɲga njɛi nu nɛ, pi thɔ nu ni ɲonɲ chɛi ɲa minɲweinɲ ni mbo mbinɲ yu, a pɔ fhincho, njɛi vi ni ju.

³³ Nɔ ha'anj pi ni mfu'u minɲweinɲ ghɔ nɛ, fhincho ghɔ chrà. Yú ɲgwa pighɔ ghrāo, nchhu nu ɲa, "Pi lo naa ma njɛi ɲkwanɲ nnu yei monɲ Ishrae!"

³⁴ Nɔ pa ɲgwa Farashi chhu ɲa, "A fu'u minɲweinɲ pi ni ghrí nthishi pa minɲweinɲ."

Maonɲ kwōo yienɲ, ghanɲ fà'a kigɛi

³⁵ Jishɔ nyienɲ monɲ ɲguonɲ pa memmɛ la'ataonɲ pugu pa puonɲ mi la'ataonɲ, njɛ'i ɲgwa monɲ pa nda luonɲ Minnwi, nthɔ nchii pwa pisha'akhɔ mbo yi Sha'afuonɲ, nthɔ njigi ɲguonɲ ɲkwanɲ ghɛnɔ pugu pa chɛichɛi. ³⁶ A ni ɲga njɛi yú ɲgwa pighɔ, mfā'o kwoshini mbinɲ pugu, nthɛ ɲa pugu ni mbo monɲ ɲgɛ'i nɔ mbou ghrí nɔ ghɛrɛ nu nonɲ pugu nɔ pa minjii ki ɲkɛ'i yi. ³⁷ Nnɛ a chhu ni pa ghanɲ younjinɲ pi ɲa, "Maonɲ kwōo yienɲ nɔ ghanɲ kwōo pi kigɛi, ³⁸ nthɛ yie ghɔ, pɛi luonɲ ni ta'anju'ɔ mbhɔ Taathɔ ɲa a fā'o maonɲ pighɔ nɛ, a taonɲ pa ghanɲ fà'a pugu ghɛi ɲkwōo maonɲ pi."

10

Paanchrɔ pa ghanɲ ntaonɲ Jishɔ (Maaku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Jishɔ mɛinɲ paanchrɔ ghanɲ younjinɲ pi, mfe ghrí ni pugu ɲa pugu fu'u pa jijwe

piphi nɔ ghɔ, nɔ njigi ɲguonɲ ɲkwanɲ ghɛnɔ pugu pa chɛichɛi.

² Yei ligi paanchrɔ ghanɲ ntaonɲ pi pighɔ: fūonɲ yi, Shemu, ɲa pi ni mɛinɲ vi ni Pita nɛ, ni Andru ndinɲ vi, ni Jɛinɲ muunɲ Shebedi, ni Jouɲ ndinɲ vi, ³ Fili pugu Batolomiu, Toma ni Matio mbo ɲgwɛinɲ taashi, ni Jɛinɲ muunɲ Afioshi, ni Tadio, ⁴ ni Shemu mbo kwini la'a, ni Judashi Ishikario ɲa a ni mfini vi nɛ.

Jishɔ taonɲ paanchrɔ ghanɲ younjinɲ pi (Maaku 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Jishɔ ni ntaonɲ paanchrɔ pɛi, ni ntigi yei, "Ki'i pɛi ghɛi la'a ɲgwa taonɲ nduonɲ ki monɲ sheshe la'a pa ɲgwa Shamaria. ⁶ Pɛi ka ghɛi pi wu'ɔ monɲ mbaanda Ishrae, ɲa pugu pɔ nɔ minjii ɲa a kwo phe nɛ. ⁷ Nɔ ha'anj pɛi ghɛi nu nɛ, pɛi chii nu ɲa, 'Sha'afuonɲ Po kwo para!' ⁸ Pɛi yigi ghɛnɔ ɲgwa, njwinɲ ɲgwa ɲa pugu khu nɛ, njigi ghɛnɔ ghanɲ ghinɔmbaluɲ, mfu'u pa minɲweinɲ mbinɲ ɲgwa. Pɛi ni ɲkwe ghrí chwɛ nu nnu pɛi mbhɔ mu pi ki lo mbe, nthɛ yie ghɔ, pɛi chwɛ pa nnu pɛi mbinɲ ɲgwa pi ki pugu lo mbe.

⁹ "Ki'i pɛi lɔgɔ sheshe laonɲgo, ki mbinɲ nti'ɛ ki yi kike'i monɲ pɛinɲ mbinɲ yɛi, ¹⁰ Ki'i pɛi lɔgɔ pɛinɲ kra, ki kwri ndhwí, ki tra, ki mbie, nthɛ ɲa a pie ɲa ɲganɲ fà'a fā'o maonɲ ji pi.

¹¹ "Sheshe mme la'ataonɲ ki muunɲ la'ataonɲ ɲa pɛi nii fɔ nɛ, pɛi lli ɲonɲ ɲa a kā'o nɔ ɲkhwā nɔ tuo nu vɛi nɛ, nda'a pɛi pugu ti shi nu'unɲ ɲgɛi. ¹² Nɔ ha'anj pɛi nii monɲ nda ghɔ nɛ, pɛi chrà ni pugu ɲa, 'Ghighri pɔ mbinɲ pɛi.' ¹³ Ti ghanɲ nda pighɔ ɲkā'o, ghighri yɛi kina nda ghɔ, ti pugu mienɲ ki kā'o ghighri yɛi pini mbinɲ pɛi. ¹⁴ Ti sheshe nda mienɲ ki lo mbinɲ vɛi, ki mbinɲ chrà yɛi, pɛi krū kwò mɛi ndii ɲa pɛi taonɲ nu nda ghɔ ki la'ataonɲ ghɔ nɛ. ¹⁵ Shishini, ñshwei vɛi ɲa a shi ndɛ nji'ɛ ni la'ataonɲ Shodonɲ pugu Gomora monɲ lɛmbhi shá'a nchaa yie la'ataonɲ ɲa pugu lāa vɛi nɛ!

Ngɛ'i shi nthɔ

(Maaku 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ "Pɛi lli njɛi, ñtaonɲ vɛi nɔ pa minjii shina pa minɲanɲenɲ. Nnɛ pɛi chhɔ ni

lina mēi nō pa mitwē'i ndō njū nō pa mintu'olibuŋ. ¹⁷ Pēi chhō ndina pichēi ŋgwa nthe ŋa pugu shi ŋgwēiŋ vēi ncha'a mfe mon pa ndasha'a, pi wie vēi mon pa nda luon Minnwi yugu. ¹⁸ Pi shi ŋgwēiŋ vēi ŋgēi nō shhi ghan sha'a ŋgwa pugu pa fūon nthe a, pēi pō pa minkwentie shhi pugu, pugu pa ŋgwa taon nduon. ¹⁹ Ndiŋ ŋa pi wēiŋ vēi ncha'a mfe ŋa pi sha'a vēi nē, ki'i njū'ō yēi ghana vēi ni ŋkwan ha'aŋ pēi shi nchrā nē pugu pa nnu ŋa pēi shi nchhu nē. Nthe ŋa pi shi mfe yaon ŋa pēi shi nchu nē ndiŋ ghō. ²⁰ Nthe ŋa a lo nchrā pēi, a chrā Jijwe Tāa vēi mbiŋ pēi.

²¹ "Ŋon shi ncha'a ndiŋ vi mfe ŋa pi jwi, Tāa fe muuŋ vi ŋa pi jwi, pa puon kara mbara pa tāa, pugu pa ma ni nchhō, nchwē pi jwi vugu. ²² Ŋguon ŋgwa shi mbina vēi nthe a, ndō ŋon ŋa a shi ntii shii ti ŋgēi ndugwi nē shi ndūgu. ²³ Ndiŋ ŋa pi fe ŋgō'i ni pēi mon ta'a la'ataon nē, pēi tei ŋgēi mon yichēi la'ataon. Nthe ŋa shishini nshwei vēi, mba'a pēi yi'i mī'ēŋ fā'a yēi mon ŋguon la'ataon mon Ishrae ki Muuŋ Ŋonmishua lo nthō.

²⁴ "Mba'a ŋgan younjŋ ŋon chaa masha vi, ndō pa'a muuŋ fā'a lo nchaa ju nchaa masha vi. ²⁵ A kā'ō ni ŋgan younjŋ ŋon nō pō nu nō masha vi, muuŋ fā'a pō nō masha vi. Ti pi mēiŋ masha nda ni Bejebu*kaŋ pi shi ŋka mēiŋ pa ŋgwa nda ghō pi ni ligi ŋa a pigi nchaa yie nē.

Ŋon ŋa a pie ŋa o pōgō vi nē
(Luka 12:2-7)

²⁶ "Nne ki'i mfā'ō pōgō gu nthe vugu, nthe ŋa yichēi yaon lo nji'i mbo fō ŋa pi pūon ŋa mba'a Minnwi mien ki nōon pāa. Pa'a yichēi nnu lēiŋ lo mbo ŋa mba'a pi yi'i mien ki ji. ²⁷ Nnu ŋa nchhu ni pēi mon njŋ nē, pēi chhu nthe minaon, yaon ŋa pēi ya'ō pi chūuŋ nē, pēi thi ŋkuon pa thōnda nchii.

²⁸ "Ndo ki'i pēi pōgō ŋgwa pē ŋa mimfe pugu wu'ō njwi pi freinon yēi, ndō pa'a ndō mfā'ō ghrī nō jwi nu nchēi yēi nē. Pēi ka pōgō pi Minnwi ŋa minthe a piri freinon pugu pa nchēi yēi mon mōŋon ŋgū'ō lieŋ shhē. ²⁹ Pi shi'a fini paa puon

milunu pi wu'ō ni ta'a muuŋ mi mbiŋ? Ndo mba'a ta'a ŋon vugu gū shhē ki a lo mbiŋ Tāa. ³⁰ Nji'i nthe pi ŋguon ŋgiithō yō yi shia ghao. ³¹ Nthe yie ghō, ki'i mfā'ō pōgō gu, nthe ŋa o gha'ō mbhō Minnwi nchaa ntou milunu.

Ki'i mfā'ō lrithō nthe Krishto
(Luka 12:8-9)

³² "Nne sheshenon ŋa a chhu shhi ŋgwamishua ŋa a nyan nē, mummu ŋkaa mu shi nchhu shhi Tāa a po ŋa a nyan. ³³ Ndo sheshenon ŋa a lāa a shhi ŋgwamishua, mummu shi ndāa vi shhi Tāa a ŋa a chhō po nē.

Ndo nthō pi ni ta'anggi, nthō pi ni kafa
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Ki'i nji'i mbi'i ŋa nthō pi nō fe nu ta'anggi ŋkuon shhē. Ndo nthō pi nō fe ni ta'anggi, nthō pi ni kafa.

³⁵ 'Nthō pi nō chwē nu muuŋ mimbia kara ŋkūnu yi ni tāa vi, muuŋ miŋgwe pā'a ŋkūnu yi ni mūuŋ vi, muuŋ miŋgwe pā'a ŋkūnu yi ni mangaon vi.

³⁶ Mbina ŋon shi ŋgu'ō mbo pi pa ndāa pi.'

³⁷ "Sheshenon ŋa a khwā tāa vi ki mūuŋ vi nchaa a nē lo nji'i ŋkā'ō ŋgan younjŋ a. Ndo sheshenon ŋa a khwā muuŋ vi yi mimbia ki vi miŋgwe nchaa a nē lo nji'i ŋkā'ō ŋgan younjŋ a. ³⁸ Sheshenon ŋa a lo nji'i ntiēŋ wā'a yi njōu njŋ a nē lo nji'i ŋkā'ō ŋgan younjŋ a. ³⁹ Sheshenon ŋa a yēi chōmbhi yi nē shi mbhe chōmbhi yi ghō, ndō sheshenon ŋa a phe chōmbhi yi nthe a nē shi njēi chōmbhi yi ghō.

Pa kineŋ
(Maaku 9:41)

⁴⁰ "Sheshenon ŋa a piŋ ghō ŋa o tho a pwa nē piŋ pi mmu. Sheshenon ŋa a piŋ a nē piŋ pi ŋon ŋa a taon a nē.

⁴¹ Sheshenon ŋa a piŋ njēli'i Minnwi nthe ŋa a njēli'i Minnwi nē shi mfā'ō ŋkwan kineŋ njēli'i Minnwi, wu'ō nenne sheshenon ŋa a piŋ ŋon ndindi nthe ŋa a ŋon ndindi nē shi mfā'ō ŋkwan kineŋ ŋon ndindi. ⁴² Sheshenon ŋa a fe

* 10:25 10:25 Bejebu pō pi taathō pa miŋweŋ.

ndua nkhĩ ghighri ni ta'a muun mi nğan younjin a yei nthe ña a nğan younjin a ñe, shishini ñshwei vëi, mba'a a yi'i nshien kànein yi."

11

Ghan ntaon llo mbho Jouñ Nğan Fë Nkhĩ

(Luka 7:18-35)

¹ Jisho ni nga ñkwo mī'ey tigi nu paanchro ghan younjin pi, ndollo fo ngëi ntho ntigi nu ndo nchii nu mon pa la'a pugu.

² Ndwe Jouñ ni nga nchho mon chëin nja'o fã'a Ju ña Minnwi Chu'c Ntaon no ñkwe ñe, ntaon pa ghan younjin pi ni Jisho ³ ña pugu ghëi mbie vi ña, "A gò mbo ñon ve ña a ni mbo ña a shi ntho ñe, ki pigi ywere ñon nduon?"

⁴ Jisho khwë ni pa ghan ntaon Jouñ ña, "Pëi pini shwei Jouñ ni yaon ña pëi ya'o ndo njëi ñe, ⁵ pa nchriligi yëi li'i, pa ñkwini nyien, ghan ghinombaluñ pò shi'i, pa fhitënë ya'o li'i, pi pi'i pa ngwa khu mon gu, pi chii ñkini pwa pisha'akho ni ghan pou. ⁶ Mboro pò ni ngwa pe ña pugu lo nji'i mfã'o ki'ingini mon pin yugu nthe a ñe."

⁷ No ha'an ghan younjin Jouñ ni ndollo ngëi ñe, Jisho jë ntho nchrã nu ni yú ngwa pigho nthe Jouñ, "Pëi ni ngëi mon ñkũnu njó njëi pi kho fo? Trũ ña fifrëi ch'i nu? Nga! ⁸ Pëi ni ngëi ki'e njëi pi kho fo? Ñon ña a ni mã'an mbwa ndhwí? Nga! Lii njëi, ngwa ña pugu ghà mã'an mbwambwa ndhwí ñe ghà mbo pi mon ntu'c pa fùon. ⁹ Ti pëi ni ngëi nu ki'e njëi pi kho fo? Njëili'i Minnwi? Oon, ñshwei vëi, ñon ña a chaa njëili'i Minnwi ñe. ¹⁰ Nthe ña Jouñ ñon ña chrã Minnwi chrã no ligi yi ña,

'Lii njëi, ñshi ntaon nğan ntaon a,
a ghëi shhi pëi mbiri ndaon ni pëi.'

¹¹ "Shishini, ñshwei vëi, shina nguon ngwa ña pinge kwo ma mbhi ñe, yichëi ta'a yi lo mbo ña a gha'o nchaa Jouñ Nğan Fë Nkhĩ, ndo ñon ña a kigëi nchaa nguon ngwa mon Sha'afuon Po ñe, gha'o nchaa

Jouñ. ¹² Llo ndii Jouñ Nğan Fë Nkhĩ ti ntho nchëin ndwe, Sha'afuon Po kwo yëi ngö'i mbho kikri, ghan kikri kwe ni ghrí.*

¹³ Nguon pa njëili'i Minnwi pugu pa gí ni ntho nchrã nthe pi Sha'afuon Po ti ntho nchëin tho Jouñ, ¹⁴ ti ö ñkhwã no pin nu ñkini yugu, kan Jouñ ndutho yi Elaija ña a ni mfã'o no tho nu ñe. ¹⁵ Sheshenon ña a fã'o ténë ñe, â ya'o!

¹⁶ "Mimfe mã'an fi'i ngwreionon yei pi ni kho? A pò no pa mikë'i ña pugu chho mon li'i tan, ntho mëin pakwo michwe pugu ña,

¹⁷ 'Pigi mã'an ñkhĩ pwanju'c ni pëi ndo pa'a pëi lo mbini,

pigi yrão ñkhĩ gu ndo pa'a pëi lo ñkëi.'

¹⁸ Jouñ ni ntho pa'a ndo nji maon ki nnu yaon pugu chhu ña, 'A fã'o minwein mbij yu.' ¹⁹ Muun Nonmishua ntho nji maon ndo nnu nu pugu chhu ña, 'Lii njëi, a njru mme yaon, ndo mbo mbaa là'o, mbini mbo shúon ghan wëin taashi pugu pa ghan phi.' Ndo shietho nōon non yi ña a kã'o pi ni ñkwan ntien ña a yun ñe."

Ngö'i ni la'ataon ña pugu lo mbã'a ñkũnu yugu ni phi ñe

(Luka 10:13-15)

²⁰ Jisho jë nchho mbiga ngwa pa la'ataon pe ña a ni njien nchwie pa nnu ghraoghrao fo ñe, nthe ña pugu shini ndo mbã'a ñkũnu yugu ni phi. ²¹ "Ngö'i pò ni pëi, ma ngwa Korashin! Ngö'i pò ni pëi, ma ngwa Beshaida! Nthe ña pa nnu ghraoghrao pei ña a lōgo li'i hein ñe kan ni mbo pi Taire pugu Shidon, pugu kan ni ñkwo mã'an ndhwí ywei gu nchho mon phu no nōon nu ña pugu pã'a ñkũnu yugu ni phi. ²² Ndo ñshwei vëi, a shi nde nji'e ni ngwa Taire pugu Shidon mon lembhi shã'a nchaa vëi. ²³ Ndo ni pëi, ma ngwa Kapanun, pëi pi'i ña Minnwi shi ndōgo vëi ñku'c no pò? Nga! A shi nshwi'i vëi mon li'i ngwa khu. Pa nnu ghraoghrao pei ña ñchwie nu shhi pëi ñe kan ni ndōgo li'i pi Shodon, pugu kan ni ñkwri nne ngu'c mbo shi'a. ²⁴ Ndo ñshwei vëi, a shi

* 11:12 11:12 Yichëi njin yi pò ña Sha'afuon Minnwi tho ngëi nu shhi ni ghrí.

nde nji'ε ni ηgwa la'ataon Shodon mon llemmbhi shá'a nchaa vèi."

*Tho njèi a, m̀fε fεrε non vε
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Mon ndii ghɔ Jishɔ chhu ηa, "Táa, a gò mbo Taathɔ po pugu pa ηkuon shhe. Ntòo ghɔ nthe ηa yaon ηa ɔ lèin ni ghan shiethɔ pugu pa ghan lina ne, ɔ nòon ni pa puon fhu. ²⁶ Oon, ma Táa, yei ηkwan ha'an ɔ ni ηkhwá ηa a lɔgɔ li'i ne.

²⁷ "Táa a kwo cha'a ηguon yaon mfe mbhɔ mu, yichèi non lo nji non ηa Muun yie ghɔ ne ηkien Táa, ndo pa'a yichèi non lo nji non ηa Táa yie ghɔ ne ηkien Muun pugu pa sheshenon ηa muun chu'ɔ no nòon nu Táa ghɔ ne.

²⁸ "Pèi tho njèi a, ηguon vèi ηa pèi wie non pèi ndo ntien lrì ne, m̀fε fεrε non ni pèi. ²⁹ Tien shhò a mbè'i ghɔ, nje'i mbhɔ mu nthe ηa mi non mbomboro ndo mbo non juju llo mon njù'ɔ mu, nne, kan nshi mfe fεrε ni nchèi yo. ³⁰ Nthe ηa shhò a yì'ε, lrì a po yi yì'ε yì'ε ηkaa yu."

12

*Pa piε nthe nnu Llé Ji
(Maaku 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹ Mon ndii ghɔ Jishɔ nyien nu *Llé Ji pa Juu mon nyien shie ge. Nji yia ghan younjin pi, pugu ka shie ge ηkru nu. ² Pa ηgwa Farashi ni nga njèi, nchhu ghɔ ηa, "Lii njèi, pa ghan younjin po tho nchwie nnu ηa gí lo mbin ηa pi chwie Llé Ji ne."

³ A chhu ni pugu ηa, "Pèi lo naa mēin nnu ηa Devi ni nchwie ndii ηa nji ni njia vugu pa ηgwa pi ne? ⁴ Nkwan no ha'an a ni nii Nda Minnwi pugu pa ηgwa pi, ndògɔ brei ηa pi ni mfe ni Minnwi ne ηkru, mbo nnu ηa gí shini ndo mbin ηa a kru, ki ηa ηgwa ηa pugu pugu ni mbo ne kru, ηkien pa ghan fe'ingien Minnwi. ⁵ Ki pèi lo mēin mon ηwa'anli gí ηkwan no ha'an ghan fe'ingien mon Nda Minnwi ghà mbè'i Llé Ji* ndo pa'a gí lo ηgwēin vugu? ⁶ Nshwei vèi, yaon ηa a chaa

Nda Minnwi ne po henein. ⁷ Pèi kan nji nin nnu yei ηa, 'Ntā'a nu ηa ηgwa nòon kwoshini ki lo ηgu'ɔ mfe pi yaon fe'ingien,' pèi shi kan ndo ηgwēin non ηa mbhɔ yi yi woo ne no ηgusha'a. ⁸ Nthe ηa Muun Nonmishua Taathɔ Llé Ji pa Juu."

*Jishɔ ywin mbhɔ ηkwini Llé Ji pa Juu
(Maaku 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ Jishɔ lallo fo ηgèi nii mon nda luon Minnwi yugu. ¹⁰ Non chèi ni mbo fo mbo ηkwini mbhɔ. Pugu pie Jishɔ ηa, "Gí pin ηa pi yigi ghino non Llé Ji?" nne no wēin nu mi.

¹¹ A chhu ni pugu ηa, "A gò shina pèi ηa ä mfā'ò minji a gū mon tien llé ji, pa'a a lo ηgèi ηgwēin vi ηkèrè mfu'u? ¹² Nonmishua gha'o nchaa minji ki'ε pi fi'i yi nein? Nenne gí pin ηa pi chwie shi'i llé Ji."

¹³ Nne a chhu ni ηkwini mbhɔ ghɔ ηa, "Shwii mbhɔ yo." Non ghɔ shwii mbhɔ yi, a ki'i ndo mbo pi shi'i no yichèi ta'a ηgei mbhɔ yi. ¹⁴ Ndo pa ηgwa Farashi taon mbhi ηgèi nyian ntán nthe Jishɔ, ηkwan ha'an pugu shi njwi vi ne.

Jishɔ po pi muun fà'a Minnwi ηa a chu'ɔ

¹⁵ Jishɔ ni nga nji ntán yei, nshūu mbini nin llo fo. Ntou ηgwa younjin yi, a yigi ghino yugu ghao, ¹⁶ ndo fe gí ni pugu ηa ki'i pugu chwie pichèi ηgwa ji vi. ¹⁷ Yei ni mbo no chwie nu nnu ηa Ishaya, mbo njèli'i Minnwi, ni nchhu ne lɔgɔ li'i:

¹⁸ "Lii njèi, muun fà'a a yei ηa nchu'ɔ, mbo muun ye ηa ηkhwá ne, m̀fā'ò pwanju'ɔ mbin yu.

Nshi nū'ɔn Jijwe a mbin yu, a shi nchii ndindi† ni ηgwa pa taon nduon.

¹⁹ Mba'a a yi'i mfē'i fè'i ki mba'ò ηgòu tho ηgwa, mba'a non yi'i nja'ò ηggì yi mon pa ta'andaon.

²⁰ Mba'a a yi'i mbè'i kà'a ηa a kwo fā'ò lèin ne,

* **12:5** 12:5 Pi chhu ηa pugu ghà mbè'i Llé Ji pa Juu nthe ηa fe'ingien ηa pugu ghà mfē'i ne fà'a ηa pugu fā'a nu.

† **12:18** 12:18 Njin yei po ηa ndii ηa ju, Minnwi, shi ηkwe ηgwa pi ne kwo chèin. ‡ **12:20** 12:20 Njin ghrà yei po ηa Ju ηa pi chu'ɔ ntaon ne shi mfā'ò pwanju ni ηgwa ηa yugu lo mbo ne pugu pa ηgwa ηa pugu lo mfā'ò ghrà ne ti a shi nu'uj nchwie ndindi gha'a li'i.

ki mbigɛi truka ŋa a ŋkii nu nɛ ti a shi nu'uj nchwɛ ndindi gha'a li'i.

²¹ Ŋgwa pa la'ataon nduon shi mfā'o kwà'a pi mbin yu."

Jisho pugu Bejebu

(Maaku 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Nenne ŋgwa pichɛi ghɛi njɛi Jisho ni ŋon chɛi ŋa miŋweinj ni mbo mbin yu, pa'a a lo ntho njɛi li'i, mbini mbo fhincho. Jisho chwɛ a po shi'i, nne mfā'o nji no chrā nu ndo mbini njɛi li'i. ²³ Yú ŋgwa pigho ni ŋgrāo ntho nchhu nu ŋa, "Ŋon vei nthe a po muun Devi?"

²⁴ Ndo pa ŋgwa Farashi ni ŋa nja'o nnu yei, nchhu ŋa, "Ŋon vei wu'ɔ mfu'u miŋweinj pi ni ghrí Bejebu mbo nthishi pa miŋweinj."

²⁵ Jisho ni nji nnu ŋa pugu ni mbī'i nu nɛ, nne nchhu ŋa, "Sheshe la'ataon ŋa ŋgwa chho mā'an ŋon pugu ni nchho fɔ nɛ shi ŋgu'ɔ ŋgū, ndo mba'a sheshe la'a ki nda ŋa a po pi ni minduonduon yi' ntithi. ²⁶ Ti Shata mfu'u Shata, kan a thi pi mon minduonduon ni ŋon yi, sha'afuon yi lara pi neiŋ? ²⁷ Ti ä mbo ŋa mfu'u miŋweinj pi ni ghrí Bejebu, kan pa ghan younjij pɛi ghà, mfu'u yugu ki'e pi ni ghrí gɔ? Nthe yie ghɔ, pugu shi mbo pa ŋgwa ha'an pugu shi nsha'a vɛi nɛ.

²⁸ Ndo ä mbo ŋa mfu'u pa miŋweinj pi ni Jijwe Minnwi, kan Sha'afuon Minnwi tho shina pɛi.

²⁹ "Ki minthe ŋon kie neiŋ nii nda ŋgan ghrí ntien maon pi ŋgɛi no ghɔ ki lo mfūon ŋkrao ŋgan ghrí ghɔ. A wu'ɔ kə'i ghɔ, ŋa minthe a tien maon pi ntaon no nda yu. ³⁰ Sheshenon ŋa a lo mbo ŋgei mu nɛ mbina a, ŋon ŋa pigi yu lo ŋkiri nu ka'a nɛ tho nshaanshaan.

³¹ "Nthe yie ghɔ, nshwei vɛi, pi shi ndi'e sheshe phi pugu pa chrà nchi'eshɔ ŋa ŋgwa chrā nɛ, ndo ti sheshenon ŋa a shi nchrā chrà nchi'eshɔ no ligi Jijwe Minnwi nɛ, mba'a pi li'e phi yi. ³² Sheshenon ŋa a shi nchrā nnu piphi nthe Muun Ŋonmishua nɛ pi shi ndi'e phi yi, ndo sheshenon ŋa a chrā phi nthe Jijwe Minnwi nɛ, mba'a pi li'e phi yi mon yei mbhi ndwe ki mon ye ŋa a tho nu nɛ.

Pi ghà nji thi pi ŋkuon ntien yi

(Luka 6:43-45)

³³ "Chwɛ thi pwa kan ntien yi shi mbwa, ndāa nne ɔ chwɛ a po yi piphi, ntien yi po yi piphi, nthe ŋa pi ghà nji thi pi ŋkuon ntien yi. ³⁴ Mbhe mitwe'i pei! Pɛi nthe pɛi kie pi neiŋ nchrā nnu shi'i ŋa pɛi po pi ŋgwa piphi nɛ. Nthe ŋa nchò ghà nchrā pi yaon ŋa a pigɛi llo mon njù'ɔ nɛ. ³⁵ Ŋon shi'i ghà ntho ni maon shi'i llo mon pïen maon shi'i pi, ŋon mbimbhi tho ni maon piphi llo mon pïen maon pi pi piphi. ³⁶ Nshwei vɛi, mon llemmbhi shá'a, ŋgwa shi mfi'i sheshe muun mi chrà ki tou ŋa a taon nchò pugu nɛ. ³⁷ Pi shi ndōgo chrà yo nsha'a ghɔ no ghɔ, no nōon nu ŋa ɔ tōgo shá'a ki ŋa ɔ gū shá'a."

Jisho piga ŋgwa ha'an pugu tā'a li nɛ

(Maaku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Nne pichɛi pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi chhu ni Jisho ŋa, "Masha, pigi tā'a nu ŋa ɔ nōon li pigi yɛi."

³⁹ A khwɛ ni pugu ŋa, "Ŋgwɛinon piphi pugu pa ŋgwɛinon ŋa a lo ŋkina pugu Minnwi ghà ntā'a pi li, ndo mba'a pi nōon kan ta'a li ghɔ ŋkien yi njɛli'i Minnwi mbo Jona. ⁴⁰ Nthe ŋa wu'ɔ no ha'an Jona ni mbo puŋ mme shhu no trei naonchi ni trei tu'u nɛ, a wu'ɔ no ha'an Muun Ŋonmishua shi mbo mon njù'ɔ shhe no trei naonchi ni trei tu'u nɛ. ⁴¹ Mon llemmbhi shá'a, ŋgwa Nineve shi ma ntithi pugu pa ŋgwɛingwa yei ŋgwɛinj vugu no pa ŋgusha'a, nthe ŋa pugu ni mbā'a ŋkūnu yugu ni phi ndii ŋa Jona ni nchu chrà Minnwi ni pugu nɛ, ndo ti lii njɛi, yaon ŋa a chaa Jona nɛ po heinj. ⁴² Mon llemmbhi shá'a, Ŋgwafuon llo mbien shi ma ntithi pugu pa ŋgwɛinon yei ŋgwɛinj vugu no pa ŋgusha'a nthe ŋa a ki nyien ŋkien ntaan ndaon llo la'ataon yu ntho njwɛɛ ntigi shietho mbho Fūon Sholomu, ndo lii njɛi, yaon ŋa a chaa Sholomu nɛ po heinj.

Jijwe piphi pini ŋkwɛi

(Luka 11:24-26)

⁴³ "Ndii ŋa jijwe miŋweinj taon mbin ŋon nɛ, a nyien mon pa li'i yó ntho ntā'a li'i fɛɛɛ non yi, ndo pa'a ndo njɛi sheshe

yi. ⁴⁴ Nne nchhu ña, 'Nshi mbini nda mu li'i ña mi ni ndho ñe.' A gha mbini, njai mon ña a po yi yo ki yaon lo mbo fo, pi kwo yigi ndo nchwie a ka'o. ⁴⁵ Nenne, a pini ki'e ndogo khwachai pichai jijwe ha'an pugu pigi nchaa vi ne pugu pugu tho nii nda'a nu fo, chombhi non gho pini mbigi nchaa no ha'an a ni funon mbo ñe. A no ha'an a shi mbo ni ngwreionon pipi yei ñe."

Pa mūun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia (Maaku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ No ha'an Jisho ni ngu'o ntho nchra nu ni ngwa pigho ñe, nga njai nu mūun vi pugu pa lin pi pi pimbia thi mbhi ntho ntā'a nu nchra pugu pugu. ⁴⁷ Nenne, pichai pa ngwa ña pugu ni nthi fo ñe chhu gho ña, "Lii njai, mūun gho pugu pa lin po pi pimbia po ñe mbhi ntā'a nu ña pēi pugu chra."§

⁴⁸ Ndo Jisho khwe ni non gho ña a ni nchhu gho ñe ña, "Mūun a po pi go, pa lin pan po pa go?" ⁴⁹ Mfe mbho yi nshwe pa ghan younjin pi nchhu ña, "Lii njai, mūun a pugu pa lin pan po nein!" ⁵⁰ Nthe ña sheshenon ña a chwie nnu ña Taa a po tā'a nu ñe, ndin a yi mimbia pugu yi mingwe ni mūun a."

13

Lu'o chra nthe non ña a ghai li'i phi mbhe

(Maaku 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Wu'o lle gho, Jisho taon nda ngai nchho nkin nkhi. ² Mne yu ngwa kiri yei yu ti a nii pi mon kikuon nchochho fo, yu ngwa pigho thi nkin nkhi. ³ A chhu ntou pa nnu ni pugu mon lu'o chra ña, "Non chai ni ma mbo fo ngai li'i ma'an mbhe maon. ⁴ No ha'an a ni ma'an nu ñe, pichai gu shembua, pa mishi shwi'i nkru. ⁵ Pichai gu mon shhe nkwa li'i ha'an ntou nchi'a shi ki lo mbo ñe, nji'a nkhekhe nthe ña nchi'a shi ki lo njien fo. ⁶ Ndo minaon gha nthe ntunon vugu, nthe ña pugu shini ndo mfa'o njen yugu ñe, pugu ka'o mbraoprao nkhu.

⁷ Pichai mbhe gu mon shisha'a, shisha'a yi'e nku'o mfigi maon pigho pugu khu.

⁸ Pichai mbhe maon pigho gu mon shhe shi'i, mbugu fo nku'o ña njun: pichai yun ta'a nkii yi, pichai yun ntigao wun yi, pichai yun trei wun. ⁹ Non ña a fa'o teno ñe, a ya'o."

La'o nnu ña a chwie Jisho chra mon lu'o chra ñe

(Maaku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Nne pa ghan younjin pi tho nchhu gho ña, "A chwie kho o chra nu ni pugu pi mon lu'o chra?"

¹¹ Jisho khwe ni pugu ña, "Pi fe nji ni pēi ña pēi ji pa nnu lain ña a po mon Sha'afuon Po ñe, ndo pa'a ndo mfe ni pugu. ¹² Nthe ña ni non ña a kwo fa'o ñe, pi shi mbigi ntou yi a fa'o a yien, ndo ni non ña alo mfa'o ñe, nji'i nthe pi shigei ye ña a fa'o ñe, pi shi nka kwekwe. ¹³ A chwie yie nchra ni pugu pi mon lu'o chra nthe ña,

Pugu shi njai nu ndo pa'a ndo njai, nja'o nu ndo pa'a ndo nja'o ki nji.

¹⁴ Nne nnu ña njai li'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ñe wein vugu, nnu gho ni mbo ña,

'Pai shi nja nja'o ndo pa'a ndo nji njin yi, Pai shi nja ndii ndo pa'a ndo njai.

¹⁵ Nthe ña njū'o ngwa pei kwo finii, teno yugu chri ki lo nu'un nja'o li'i, pugu kwo kwiri ligi yugu

nne ña ki'i pugu yei ni ligi yugu,

nja'o ni teno yugu,

nji ni njū'o yugu

nkara mbara a, nchwie pugu po shi'i.'

¹⁶ "Ndo ni pai, pai fa'o mboro, nthe ña ligi yei yei li'i teno yei ya'o li'i. ¹⁷ Nthe ña shishini nshwei vai, ntou pa njai li'i Minnwi pugu pa ngwa ndindi ni njua nu no yei nu nnu ña pai yei ñe, ndo pa'a ndo njai, njua no ya'o nu nnu ña pai ya'o ñe, ndo pa'a ndo nja'o.

Njin lu'o chra nthe ngan ma'an mbhe gho

(Maaku 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ "Ya'o ñe njin lu'o chra nthe ngan ma'an mbhe. ¹⁹ Ndi ña sheshenon ya'o

§ 12:47 12:47 Pichai pa Nwa'anli Minnwi mon chra Gri lo nji'i mfa'o ghrā yei.

chrà Sha'afuonj Po ki lo nji njin yi ne, non mbimbhi tho mfu'u yaonj na pi phi njù'ò yu ne. Yei pò nò ye mbhě na pugu ni ngū pi shembua ne. ²⁰ Pè mbhě maonj na pugu ni ngū pi monj shhe nkwa ne pò pi pè ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi nji'e nkwe ni pwanju'ò ²¹ ndò pa'a ndò mfā'ò nienj yugu yi titini, ngu'ò ntithi pi nò muunj kuo ndii, mōonj nu pugu pa ngə'i gha ntho nthè chrà ghò na pugu ya'ò ne, pugu pā'a nkūnu yugu ni chrà ghò. ²² Pè mbhě na pugu ni ngū monj shisha'a ne, pè ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi, nga ngəi, pa ghaghana nkuonj mbhi yei, pugu pa mifi na pa fā'ò ghà ntho nò ne figi chrà ghò pa'a a lo ma njuj ntienj. ²³ Pè mbhě na pi ni mbhi monj shhe shi'i ne pè ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi ndò nji njin yi, nja njuj ntienj, pichəi yuj ti nchəinj ta'a nkii yi, pichəi pò ntigao wuj, pichəi pò trei wuj."

Lu'ò chrà nthè trǔ shina maonj phi

²⁴ Jishò pini nchhu yichəi lu'ò chrà ni pugu: "A nthè pi mā'anj fi'i Sha'afuonj Po ni nonj na a ni mā'anj mbhě maonj shi'i monj nyienj yu ²⁵ ndò nò ha'anj ngwa pi ni ndhe nu ne, mbina vi tho mā'anj mbhě trǔ shina pa shie ge pigho ngəi ni vhi. ²⁶ Maonj pigho gha nkhe ti njuj nu, pa trǔ pigho khē nkaa pugu.

²⁷ "Pa puonj fā'a nonj ghò tho nchhu ghò na, 'Masha, ò ni mā'anj pi nkienj mbhě monj nyienj, ti a kie pi neinj pa trǔ pò monj ghò?"

²⁸ "A khwē ni pugu na, 'Nnu yei chwīe Mimbina.'

"Puonj fā'a pigho pie vi na, 'Ò tā'a nu ki'ε na pigi ghəi shū'ò pa trǔ pigho?"

²⁹ "Ndò a khwē ni pugu na, 'Nga! A nthè pəi gha ntho nshū'ò pa trǔ, nshū'ò pa shie ge nkaa pugu. ³⁰ Pəi mienj nguonj yi ghao ku'ò ka'a ti ndii kwōo nu'unj ntho, monj ndii kwōo, nshi nshwei ni ghanj kwōo na, pəi fūonj nshū'ò pa trǔ, nkrao monj pa ká'a ntūonj, ndò nshū'ò shie ge ki'ε nū'onj shaonj mu.'"

Lu'ò chrà nkuonj muunj mi mbhě yaonj ge
(Maaku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Jishò pini nu'unj nchhu yichəi lu'ò chrà ni pugu, "Sha'afuonj Po pò pi nò mbhě yaonj mbo nkienj yi ge, na nonj lōgo ngəi mā'anj monj nyienj yu. ³² A lo mbo ngigei nchaa nguonj pa pichəi mbhě maonj, ndò a gha nkū'ò, mbo nkienj mme yi nchaa nguonj yaonj monj nyienj, ngū thi, nne pa mishi tho nkrao pa nda pugu nkuonj pa mbhò mi."

Lu'ò chrà nthè yaonj chwīe prupina ku'ò
(Luka 13:20-21)

³³ A pini nu'unj nchhu yichəi lu'ò chrà ni pugu na, "Sha'afuonj Po pò pi nò yaonj chwīe prupina ku'ò, ha'anj mingwe lōgo ni'inj monj ta'a bruma'a prupina, a chwīe nguonj prupina ghò ku'ò ghao."

Yaonj na Minnwi nōonj ne pugu pa lu'ò chrà
(Maaku 4:33-34)

³⁴ Jishò ni nchhu nguonj nnu pei ni pa yú ngwa pigho monj lu'ò chrà, a shini ndò nchhu kanj ta'a nnu ni pugu ki lo mbo pi monj lu'ò chrà. ³⁵ Yei ni mbo nò chwīe nu nnu na njəli'i Minnwi ni nchhu ne lōgo li'i na,

"Nshi na'anj nchò a nchrā monj pa lu'ò chrà.

Nshi nchhu pa nnu na pi shi ki lo nji llo monj ndii na pi ni nchwīe mbhi ne."

Jishò fi'i njin lu'ò chrà nthè trǔ shina pa maonj phi

³⁶ Jishò ni nga mienj yú ngwa pigho nii nda, pa ghanj younjinj pi tho njəi vi, nchhu nu ghò na, "Fi'i njin lu'ò chrà nthè trǔ monj nyienj ni pigi."

³⁷ A khwē ni pugu na, "Nonj ghò na a mā'anj nkienj mbhě maonj ne Muunj Nonjishua. ³⁸ Monj nyienj ghò pò nkuonj mbhi, mbhě maonj shi'i pò ngwa pè na pugu puonj Sha'afuonj Po ne, pa trǔ pò pa puonj nonj mbimbhi, ³⁹ mimbina na a phi trǔ ghò ne pò devi, maonj kwōo pò ndii na mbhi shi ndugwi ne, ghanj kwōo maonj pò pa ghanj ntaonj Minnwi.

⁴⁰ "Wu'ò nò ha'anj pi ghà nkiri trǔ ntūonj ni mōnonj ne, a wu'ò nò ha'anj a shi mbo ndii na mbhi lūgwi ne. ⁴¹ Muunj Nonjishua shi ntaonj ghanj ntaonj pi pugu

kiri nguon ngwa pe na pugu ghà nchwie ngwa chwie phi ndo mbə'i kina ne mfu'u mon Sha'afuon yi, ⁴² mā'an vugu mon nda mōnon ngu'ɔ lien. Mon li'i gho, kēi pugu pa kru shua shi mbo fo. ⁴³ Nne ngwa ndindi the no minaon mon Sha'afuon Tāa vugu. Sheshenon na a fā'o tənə ne, ā ya'o.

Lu'ɔ chrà nthe fà'o na pi ləin

⁴⁴ "Sha'afuon Po pɔ no fā'o na pi ləin mon nyien na yichəi non ghəi njəi mbūon. Nne mon pwanju'ɔ yi, a ghəi mfini nguon yaon na a fā'o ne ngəi njuon nyien gho.

Lu'ɔ chrà nthe ngù'ɔ tininhuon

⁴⁵ "Nkamuwon, Sha'afuon Po pɔ no ngan pi'e tan na a ni ntho ntā'a nkien ngù'ɔ* tininhuon, ⁴⁶ nga njəi ta'a nkien ngù'ɔ tininhuon na pi mēin ni pəə ne, a ghəi mfini nguon yaon na a fā'o ne njuon no gho.

Lu'ɔ chrà nthe ndán na pi mā'an

⁴⁷ "No pigi nu, yei nkwan ha'an Sha'afuon Po pɔ ne. A pɔ no ndán na pi mā'an mon nkhi ngwēin nguon nkwan shhu ghao. ⁴⁸ Ndi na ndán gho linaon ne, ngwa shūu nku'ɔ no gho mbhi nchochho nterə pa nkien shhu ni'in mon pa mikuo mī'an pi piphi. ⁴⁹ A nkwan ha'an a shi mbo mon ndugwi mbhi yei ne. Pa ghan ntaon Minnwi shi ntho nterə ngwa piphi, mfu'u mon ngwa ndindi, ⁵⁰ mā'an vugu mon nda mōnon ngu'ɔ lien. Mon li'i gho, kēi shi mbo fo pugu pa kru shua.

Ndunu fà'o pugu pa yi fhi

⁵¹ "Tho yəi shie ni nguon nnu pei?"

Pugu chhu gho na, "Oon."

⁵² A chhu ni pugu na, "Nthe yie gho, sheshe ngan ye'i gí Mushi na a ngan younjin mon Sha'afuon Po ne pɔ no ngan nda na a fu'u pa maon fhi pugu pa ndunu maon llo mon li'i nū'on pugu."

Pi lāa Jisho Nashare

(Maaku 6:1-6; Luka 4:16-30)

* **13:45** 13:45 Ye pa puon mi ngu'ɔ na a ni ndho nu mon pa nkien nkhi, mbo yi fhu na pi ni ntho nchwie pa shiga tininhuon no gho.

⁵³ Jisho ni nga mī'en pa lu'ɔ chrà pei, ndollo fo ngəi ⁵⁴ nga nchəin mon ji la'ataon, ntho nje'i vugu mon nda luon Minnwi yugu. Pa ngwa na pugu ni nja'o no ha'an a ye'i nu ne ghrāo nchhu na, "Non vei yəi fi'i shietho yei pugu pa ghrí pi hin no fā'a nu titini fā'a pei no gho? ⁵⁵ Ye lo mbo muon kaminda? Ligi muon vi lo mbo Meri? Jəin, Joshe, Shemu pugu Judashi shi lo mbo pa lin pi? ⁵⁶ Pia pa lin pi pi pinge shi lo mbo hein ka'a? Ti a yəi shietho pugu ghrí pi hin no chwie nu nkwan nnu pei no gho?" ⁵⁷ Nne pugu lāa vi.

Ndo Jisho chhu ni pugu na, "Pi shi'a nchī'ə njəli'i Minnwi nkien la'a pugu shina ngwa pi."

⁵⁸ A shini ndo nchwie ntou pa nnu ghraoghrao fo nthe na pugu ni mbo ghan ki pin.

14

Pi jwi Joun Ngan Fe Nkhí

(Maaku 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Herɔ, mbo ngan sha'a Galili, ni nga nja'o fi'i ndigha'o Jisho, ² nchhu ni puon fā'a pi na, "Yei Joun Ngan Fe Nkhí. Pi ku'ɔ vi llo mon gu, a chwie yie a fā'o ghrí no chwie nu pa nnu ghraoghrao pei."

³ Nthe na Herɔ ni nkwo wēin Joun nkrao vi mā'an mon chəin nthe nnu Herodia mbo ngwe Fili ndin vi. ⁴ Nthe na no yichəi fi'i ndii Joun Ngan Fe Nkhí ni ntho nchhu nu ni Herɔ na, "A lo nji'i nkā'o ve na ɔ lan Herodia!" ⁵ Nji'i nthe no ha'an Herɔ ni ntā'a nu njwi vi ndii gho ne, a ni mboɔ pa ngwa Juu nthe na pugu ni ndoɔ Joun no njəli'i Minnwi.

⁶ Pi ni nga ntho nji llé phi Herɔ, muon Herodia yi mingwe pini pini shhi ngwa, túa Herɔ pwa. ⁷ Nne, a kā'a vi ndo nshwrēi na a shi nkien vi ni sheshe yaon na a shi mbie vi no gho ne. ⁸ Muon vi chwie a pie na, "Fe tho Joun Ngan Fe Nkhí vəi hein nkuon pashinja yei." ⁹ Fūon ni mbo ni tu'utho, ndo nthe kina na a ni nkwo shwrēi shhi ghan gə pi ne, a fe gí na pi tho ni tho Joun mfe gho. ¹⁰ A taon ngwa

pi ya'a tho Jouŋ mon chéiŋ, ¹¹ ntho ni tho yi gho ŋkuon pashinja, mfe ni muun mingwé gho, a ghēi njēi mūun vi nō gho. ¹² Pa ghan younjij Jouŋ tho ndōgo khu Jouŋ ŋgēi ntwei, ndo ŋgēi nshwei Jisho nō gho.

*Jisho kugwi tien ŋkan pimbia
maa ndōgo piŋge pugu pa puon
(Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17; Jouŋ 6:1-14)*

¹³ Jisho ni nga nja'o yei nnu, ndollo fo mon kikuon ŋgēi li'i ŋa ŋgwa lo mbo ne. Ndo pa ŋgwa ni nja'o, njou njij yi ni kwo llo mon pa la'a. ¹⁴ A ni nga ntaon ŋkaon mbhi, njēi ŋkieŋ mme yu ŋgwa, mfā'o kwoshini mbiŋ pugu, njigi ghino yugu.

¹⁵ A ni nga mbo ni fanaon, ghan younjij pi tho njēi vi nchhu gho ŋa, "Yei po pi li'i ŋa ŋgwa lo mbo, ndii lo ŋkwo ya ŋgēi, chhu yu ŋgwa pei ghēi mon pa la'a, njuon maon ji pugu fo nji."

¹⁶ Ndo Jisho khwē ŋa, "Pugu lo nji'i mfā'o nō ghēi nu, pēi fe yaon ni pugu pugu ji."

¹⁷ Pugu chhu gho ŋa, "Pigi wu'ō mfā'o pi tien kēiŋ brei hein ni paa shhu."

¹⁸ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pēi tho nō hein." ¹⁹ Nenne a fe gi ni yu ŋgwa pigho ŋa pugu chocho ŋkuon trū. A lōgo tien kēiŋ brei ni paa shhu pigho, ŋa mbi'i ligi yi ndii po, mfe tōo nu ni Minnwi. Mbē'i brei pigho ki'e mfe ni pa ghan younjij pi. Pa ghan younjij pi fe ni yu ŋgwa pigho. ²⁰ Ŋguon yugu kru ti njru. Pugu ni ndiga pa pē'i pē'i pigēi pi, a linaon paanchro mikuo. ²¹ Ŋguon ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋkru ne ni mbo tien ŋkan pimbia maa ndōgo piŋge pugu pa puon.

*Jisho nyien ŋkuon ŋkhī
(Maaku 6:45-52; Jouŋ 6:15-21)*

²² Wu'ō ndii gho Jisho chwē ghan younjij pi nii mon kikuon ŋgēi shhi nō sha'a nu ntaon njien hin nō ha'an a ni nchhu nu ni kiri gho ŋa pugu ghēi ne. ²³ A ni nga ŋkwo chhu ni kiri gho ti pugu ghēi, a ku'ō ŋkuon mbra li'i luon Minnwi tē'i vi. Fanaon ni nga ntho, Jisho wu'ō mbo fo tē'i vi.

²⁴ Ndo ndii yei, kikuon gho ni ŋkwo ya ŋgēi ndaon shiga mon ŋkhī, fifrēi tho ndi'i vi nthe ŋa a ni ntaon pi ŋgei ye ŋa pugu ni ŋgēi nu ne. ²⁵ A ni nga mbo ni nda'a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu ŋkuon ŋkhī ntho nu yēi pugu. ²⁶ Ndo pa ghan younjij pi ni nga njēi vi a nyien nu ŋkuon ŋkhī ntho nu ne, pōgo gu wēiŋ vugu pugu chhu ŋa, "A po pi ŋkhushe!" mba'o ŋgou mon pōgo gu.

²⁷ Ndo wu'ō chomilaon gho Jisho chrā ni pugu, nchhu nu ŋa, "Pēi fā'o wēiŋ njū'ō, a mmu, ki'i pēi pōgo gu."

²⁸ Pita chhu gho ŋa, "Taathō, ā mbo gō, o fe gi vēi ŋa ntho ŋkuon ŋkhī mbara gho."

²⁹ A chhu gho ŋa, "Tho."

Nne, Pita taon mon kikuon nyien ŋkuon ŋkhī ŋgēi li'i para Jisho. ³⁰ Ndo a ni nga njēi fifrēi, pōgo gu wēiŋ vi, a jē yie nu, ŋkēi ŋa, "Taathō, kwe a!"

³¹ Jisho fe mbho yi chomilaon gho ŋgwēiŋ vi, nchhu nu gho ŋa, "Yo, ŋgan piŋ kike'i vei! A ni nchwē kho o fā'o khutho?"

³² Pugu yu gha nii mon kikuon, fifrēi gho tithi. ³³ Ŋgwa pe ŋa pugu ni mbo mon kikuon ne gha'o vi, nchhu nu ŋa, "Shishini, o Muun Minnwi!"

Jisho yigi ghino ghan ghino

*li'i ŋa pi mēiŋ ni Geneshare ne
(Maaku 6:53-56)*

³⁴ Pugu ni nga nsha'a, ntaon mbhi li'i ŋa pi mēiŋ ni Geneshare ne, ³⁵ pa ŋgwa li'i pigho gha nji ŋa a Jisho, ntaon ŋgwa mon ŋguon krao ŋgei gho, pugu tho ni pa ghan ghino njēi vi nō gho. ³⁶ Pugu ligēi vi ŋa a mien ghan ghino wu'ō ŋkaon pi po ndhwī yi. Ŋguon ŋgwa ŋa pugu ni ŋkaon ndhwī yi ne, non yugu tōgo.

15

*Nū'ōŋ ŋgwamishua pugu pa gi Minnwi
(Maaku 7:1-13)*

¹ Nne, a gha ndara pa ŋgwa Farashi pugu pa ghan ye'i gi Mushi tho llo Jerushaleiŋ njēi Jisho nchhu ŋa, ² "A chwē kho pa ghan younjij po pē'i nū'ōŋ

pa tǎa? Pugu shi'a nji'i nshīgao mbho yugu maa nji maonj.

³ A khwē ni pugu ḡa, "Ti a chwīe kho pēi pēi kina Minnwi nthe nū'ōḡ yēi?"

⁴ Nthe ḡa Minnwi fē ḡi ḡa, 'Gha'ō tǎa ḡho pugu mūḡ ḡho,' ndo 'Sheshenḡon ḡa a chrā nnu pīphī nthe tǎa vi, ki mūḡ vi ne yi'i ḡa pi shi njwi vi.'

⁵ Ndo pēi chhu yēi ḡa, 'Nḡon nchhu ni tǎa vi ki mūḡ vi ḡa, "Yaonj ḡa ḡka ni mfe ve ne, mfe ni Minnwi," ⁶ ḡon ḡho lo mfā'ō nḡo ḡha'ō nu tǎa vi.' Nne nthe nū'ōḡ yēi, pēi chwīe chrā Minnwi pḡ ḡha. ⁷ Pa ḡḡwa mifīi pēi! Njēi'i mbo Ishaya ni nchhu shini ndīi ḡa a ni nchrā nthe vēi ḡa,

⁸ 'ḡḡwa pēi ḡhà ḡḡa'ō a pi ni nchò yugu, ndo pa'a njù'ō yugu lo mbara yēi mu,

⁹ Ghèrè lo mbo ni pugu monj ḡha'ō nu ma, nthe ḡa pugu ye'i nū'ōḡ ḡḡwamishua nḡo ha'anj a pḡ pi ḡi a!"

Yaonj ḡa a ḡhà mfuo ḡonj ne
(Maaku 7:14-23)

¹⁰ Jisho mēiḡ ḡḡwa pīḡho pugu tho njēi vi, a chhu ni pugu ḡa, "Pēi ywerè ndo nja'ō. ¹¹ A lo nji'i mbo yaonj ḡa a ḡhà nii nchò ḡonj ne ḡa a ḡhà mfuo vi, a pḡ pi yaonj ḡa a taonj nchò yu ne. A yie ḡho mbo yaonj ḡa a ḡhà mfuo ḡonj ne."

¹² Nne pa ḡhanj younjij pi tho njēi vi nchhu ḡho ḡa, "Ḳ ji ḡa pa ḡḡwa Farashi fā'ō pīḡtūa ndīi ḡa pugu ya'ō ḡ chhu nnu yei ne?"

¹³ A khwē ni pugu ḡa, "Sheshe thi ḡa a lo mbhi Tǎa a pḡ ne, pi shi nshū'ō.

¹⁴ Ki'i pēi wie nonj yēi nthe vugu. Pugu pa nchriligi ntho nōonj ndaonj ni pa nchriligi. Ndo ti nchriligi nōonj ndaonj ni nchriligi, ḡḡuonj vugu ḡū monj tieḡ."

¹⁵ Ndo Pita chhu ḡho ḡa, "Shwei njij lu'ō chrā ḡho ni pīḡi."

¹⁶ A chhu ni pugu ḡa, "Pēi wu'ō mbou pi lina ḡkaa pēi?"

¹⁷ Pēi lo naa njēi ḡa sheshe yaonj ḡa a nii nchò ne tiri nii monj pūḡ, ntiri ntaonj nii monj krao? ¹⁸ Ndo ti yaonj ḡa a taonj monj nchò ne, llo pi monj njù'ō, nchwīe ḡ pḡ yi fuo. ¹⁹ Nthe ḡa pa kwà'a pīphī, jwi nu ḡonj, nnu shūonj mbho ḡhanj lánj, ḡḡuonj ḡkwanj nnu kwoshuonj ḡhao, ḡḡina, kwe nu nte ni mbe pugu pa

chrā nu phi nḡo ligi ḡonj, llo pi monj njù'ō ḡonj. ²⁰ A pa pie ḡho mbo pa maonj pē ḡa a ḡhà mfuo ḡonj ne. Ndo ji nu yaonj ki lo nshīgao mbho shi'a nji'i mfuo ḡonj."

Fī'i pīḡ yichēi mingwe
(Maaku 7:24-30)

²¹ Jisho lallo fḡ nshūu mbini njijnjij ḡḡēi monj krao ḡgei Taire pugu Shidonj.

²² ḡḡa njēi nu ne, mingwe Kananj chēi llo krao ḡgei ḡho taonj mba'ō ḡḡou nchhu ḡa, "Fā'ō kwoshini mbij mu, yo Taathḡ, Muonj Devi, muonj a yi mingwe tho mfā'ō ḡḡēi llo mbho pa miḡweij."

²³ Ndo pa'a Jisho lo nji'i ḡkhwē ta'a chrā ḡho. Ndo pa ḡhanj younjij pi tho njēi vi ndīḡēi vi ḡa, "Yōu vi a ḡhēi nthe ḡa a nyīen mba'ō ḡḡou ntho nu njij pia!"

²⁴ Jisho khwē ḡa, "Pi ni ntaonj a pi wu'ō ni pa puonj Ishrae ḡa pugu pḡ nḡo pa minjīi ḡa pugu phe ne."

²⁵ Ndo mingwe ḡho tho ḡkwi kwēre yi shhi yu, nchhu nu ḡa, "Taathḡ, ḡhēre a."

²⁶ A khwē ḡa, "A lo nji'i ḡkā'ō nḡo lōḡo nu maonj ji puonj mā'anj ni pa miḡḡu."

²⁷ Mingwe ḡho chhu ḡa, "Oonj, ma Taathḡ, ndo nji'i nthe pi pa miḡḡu ḡhà nji pa ḡku'u maonj ḡa a ḡū llo ḡkuonj taprei taathḡ vugu ne."

²⁸ Jisho khwē ḡho ki'e ḡa, "Yo, mingwe vei! Ḳ fā'ō mme pīḡ! Nnu ḡa ḡ tǎ'a nu ne pi shi nchwīe mfe ve." Chomilaonj ḡho nonj muonj vi ḡho ki'i ndo ntḡḡotḡḡo.

Jisho yīḡi ḡhīnḡ ntou ḡḡwa

²⁹ Jisho lallo fḡ ḡḡēi nyīen nu ḡkij ḡkhī Galili. ḡku'ō ḡkuonj mbra nchḡchḡo fḡ.

³⁰ ḡkij ntou yú ḡḡwa tho njēi vi ni pa ḡkwīni kwo, pa nchriligi, pa sheshe ḡkwanj ḡkwīni, pa fhincho, pugu pa ntou pichēi ḡhanj ḡhīnḡ, nū'ōḡ vugu shhi Jisho a yīḡi ḡhīnḡ yugu. ³¹ Pa yú ḡḡwa pīḡho ni ḡḡrāo ndīi ḡa pugu ni njēi fhincho chrā nu, pa sheshe ḡkwanj ḡkwīni pḡ nu shi'i, pa ḡkwīni kwò nyīen nu, pa nchriligi yēi li'i. Pugu ḡha'ō Minnwi ḡḡwa Ishrae.

Jisho kugwi khwe ḡkanj pimbīa

maa ndōḡḡo pīḡḡe pugu pa puonj
(Maaku 8:1-10)

³² Jisho mēin pa ghan younjin pi yei yu nchhu ni pugu na, “Mfā’o kwoshini mbin yu yei nthe na pugu kwo po pigi pugu ndwe ni trei llé ndo pa’a ndo mfā’o yaon nji. Ndo nji’i ntā’a nu mien pugu ghēi ni njī, kan minthe shonō ngū ndaon.”

³³ Pa ghan younjin pi chhu gho na, “Pia shi njai ntou brei pi hin mon li’i yó yei ti fi’i mme yú ngwa pei kru njru?”

³⁴ Jisho chhu ni pugu na, “Pai fā’o pi ndigi brei yi kho?”

Pugu chhu na, “Yi khwachai, ni shigei puon mi shhu.”

³⁵ Jisho chhu ni yú ngwa pigho na pugu chocho shhe. ³⁶ A lōgo khwachai ndigi brei gho pugu pa shhu gho, nga nkwo tōo Minnwi, mbə’i mfe ni ghan younjin pi, pa ghan younjin pi fe ni yú ngwa pigho.

³⁷ Nguon vugu ghao kru ti njru. Pa ghan younjin pi līga pa pə’ipə’i pigai pi, a linaon mon khwachai memme mikuo.

³⁸ Nguon pimbua pe na pugu ni nji maon pigho ne ni mbo khwe nkan yugu, nkaon maa ndōgo pinge pugu pa puon. ³⁹ A gha nkwo chhu pa yú ngwa pigho ghēi, a nii mon kikuon ngəi mon krao ngei Magadan.

16

Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi

tā’a pa nnu ghraoghrao

(Maaku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi tho njai Jisho, ntā’a nu mōon vi, nchhu gho na a nōon li ni pugu llo po.

² A khwē ni pugu na, “A ghà nga mbo ni fanaon, pai chhu na mbhi shi mbwa nthe na pai līi ghaa mbhi njai na a pie.

³ A ghà mbo ni tutu’u, pai chhu na, ‘mbi shi ndho nthe na mbhi pie nshishini.’ Pai ya nji līi nu ghaa mbhi nshwei njin yi ndo pa’a ndo nji njin pa li na a tho nōon nu mon mbhi ne. ⁴ Ngwreionon piphi pugu pa ngwreionon na a lo nkina pugu Minnwi ghà ntā’a pi li, ndo mba’a pi yi’i nōon kan

ta’a li gho nkiem li Jona.” Nne a mien vugu ngəi ni vhi.

Pai chho ndina ntigi pa ngwa Farashi

pugu pa ngwa Shadushi

(Maaku 8:14-21)

⁵ Pa ghan younjin Jisho ni nga nshā’a ntaon njien hin, ndi’e no lōgo nu brei.

⁶ Jisho chhu ni pugu na, “Pai lina yishi* pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi.”

⁷ Pugu jē ntho nchrā nu ni non pugu, nchhu nu na, “Pia lo ntho ni brei, a chwē yie a chhu nne.”

⁸ Ndo Jisho ni nga nji nnu pei, nchhu na, “Yo, ghan fā’o pin kike’i pei, A chwē kho pai chrā nu ni non pai nkuon nnu pou brei? ⁹ Tho yei lo naa nshie ya’a? Pai lo nkwin tien ndigi brei ye ni tien nkan pimbua, ni fi’i mikuo ye na pigai yi ni ndinaon ne? ¹⁰ Ki nkwin khwachai ndigi brei ni khwe nkan pimbua, ni fi’i pa memme mikuo ndinaon na pai ni ndiga ne? ¹¹ A po pi nei na pai lo nji na ndo nji’i nchrā nthe pi brei? Pai chho ndina yishi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi.”

¹² Nenne tho yugu shie ki’e na a shini ndo nchhu pi na pugu chho ndina yishi brei, a ni nchhu pi na pugu lina yaon na pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi ghà ntigi ne.

Pita chhu na Jisho Ju na Minnwi Chu’o

Ntaon no Nkwe ne

(Maaku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Jisho ni nga ntho mon krao ngei Kaisharia Filipai, mbie ghan younjin pi na, “Ngwa ghà nchhu na Muon Nonmishua po pi gō?”

¹⁴ Pugu chhu na, “Pichai chhu na Joun Ngan Fe Nkhi, pichai chhu na Elaija, pichai na Jerimaya ki ta’a njai’i Minnwi.”

¹⁵ A chhu ni pugu na, “Ti pai chhu na mi po pi gō?”

¹⁶ Shemu Pita khwē na, “O Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe ne, mbo Muon Minnwi maon.”

* 16:6 16:6 Yishi yaon na pi ghà ntrao prupina brei ni’in mon gho a chwē a ku’o ne. Jisho ni ntho mā’an pi fi’i ntigi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi ni yishi ndo pa’a pa ghan younjin pi lo nji.

17 Jisho khwē gho ɲa, “Mbɔɔɔ pɔ vɛ, ma Shemu muunɔ Jona. A lo nji’i nɔɔn ɲonmishua nɔɔn yinɛ nnu vɛ, a nɔɔn Taa a ɲa a chhɔ po nɛ. 18 Ndo nshwei gho, ɔ Pita (njinɔ yi pɔ ɲa ɲgù’ɔ), ndo ɲkuonɔ ɲgù’ɔ yei nshi ɲkrao chɔshi a, ndo ti mba’a nji gu lɛ ɲga’a vi. 19 Nshi mfe chu’ɔ nda Sha’afuonɔ Po vɛ, sheshe yaonɔ ɲa ɔ krao ɲkuonɔ shhɛ heinɔ nɛ shi mbo yi krao po, sheshe yaonɔ ɲa ɔ fɛi ɲkuonɔ shhɛ nɛ shi mbo yi fɛi po.”†

20 Nnɛ, Jisho fɛ gí ni pa ghanɔ younjɔn pi ɲa ki’i pugu shwei sheshenɔnɔ ɲa a Ju ɲa Minnwi Chu’ɔ Ntaonɔ nɔ ɲkwe nɛ.

Jisho chrā ɲkuonɔ ɲkwanɔ ha’anɔ a shi njɛi ɲgə’i ɲkhu nɛ

(Maaku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Jɛ ndii gho Jisho jɛ nɔɔn nu ni ghanɔ younjɔn pi ɲa a yi’i ɲa a ghɛi Jerushaleinɔ, njɛi ɲgə’i nthɛ ntou pa nnu llo mbho pa thishi pugu pa thishi ghanɔ fɛ’ingienɔ ni pa ghanɔ yɛ’i ɲgwa ni gí Mushi, pi jwi vi, a gha mbo trei llé, a ku’ɔ.

22 Pita lɔgo vi pugu yu ghɛi li’i tɛ’i vugu njɛ piga nu vi, nchhu nu ɲa, “Mba’a a yi’i mbo nne vɛ, ma Taathɔ. Mba’a nnu yei ma ndɔgo li’i mbinɔ gho.”

23 Ndo a kara nchhu ni Pita ɲa, “Lollo yɛi mu, ma Shata. ɔ pɔ pi ki’ingini vɛi nthɛ ɲa ɔ lo nji’i nū’ɔn ɲjù’ɔ yɔ pi ɲkuonɔ pa nnu Minnwi, ɔ ka nū’ɔn pi ɲkuonɔ nnu ɲgwamishua.”

Tien wá’a yɔ njou njin Jisho

24 Nnɛ Jisho chhu ni ghanɔ younjɔn pi ɲa, “Sheshenɔnɔ ntá’a nu njou njin a, a mienɔ phi nnu ha’anɔ a khwā nɛ, ntiɛn wá’a yi njou njin a. 25 Nthɛ ɲa sheshenɔnɔ ɲa a tā’a nu ndūgu ni chɔmbhi yi nɛ shi shienɔ chɔmbhi yi gho, ndo sheshenɔnɔ ɲa a mī’anɔ chɔmbhi yi nthɛ a nɛ, shi ndūgu ni chɔmbhi yi gho. 26 Nthɛ ɲa ɲonmishua nthɛ a shei pi kho nɔ ha’anɔ ä mfā’o ɲguonɔ mbhi ghao nɔ ji ndo nshienɔ chɔmbhi yi, ki ɲonmishua nthɛ a kwri chɔmbhi yi ɲkwe pi kho? 27 Nthɛ ɲa Muunɔ ɲonmishua shi nthɔ pugu pa ghanɔ ntaonɔ pi monɔ ndigha’o Taa vi, ɲkinɛinɔ

sheshenɔnɔ wu’ɔ ɲkwanɔ nɔ ha’anɔ ɲonɔ gho fā’a nɛ. 28 Shishini, nshwei vɛi, pichɛi ɲgwa thi heinɔ ɲa mba’a pugu yi’i ɲkhu ɲkaonɔ maa njɛi Muunɔ ɲonmishua a tho nɔ fūonɔ.”

17

Jisho nɔɔn ɲonɔ yi monɔ ndigha’o yi
(Maaku 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Ntigao llé ni ɲga ntɔgo, Jisho lɔgo Pita, ni Jɛinɔ, ni Jouɔn ndinɔ vi, pugu pugu ku’ɔ ɲkuonɔ ntaonɔ mbra mbo fo wu’ɔ pugu.

2 Nɔ ha’anɔ pugu ni ndii Jisho nɛ, a kwri ligi pugu, minɔ mi the nɔ minaonɔ, ndhwí yi fugu ti nchiá nɔ lí’ɛ. 3 ɲga njɛi nu nɛ, Mushi pugu Elaija nɔɔn ɲonɔ yugu, pugu pa Jisho chrā nu.

4 Pita chhu ni Jisho ɲa, “Taathɔ, a pwa nɔ ha’anɔ pia pɔ heinɔ nɛ. ɔ ɲkhwā, ɲkrao trei ntáa heinɔ, ta’a yi vɛ, ta’a yi ni Mushi, ta’a yi ni Elaija.”

5 A ni ɲgu’ɔ nchrā nu ɲga njɛi nu nɛ, lúluɔnɔ chiachia kuru vugu, ɲggi chhu monɔ lúluɔnɔ gho ɲa, “Yei ɲkienɔ Muunɔ a ɲa ɲkhwā, mfā’o pwatua nthɛ vi. Pɛi ya’o mbho yu.” 6 Pa ghanɔ younjɔn Jisho ni ɲga nja’o nnu yei, mfūɔnɔ ni tho yugu shhɛ, pɔgo gu wɛinɔ vugu.

7 Ndo Jisho tho ɲkāonɔ vugu, nchhu nu ɲa, “Pɛi lollo, ki’i pɛi fā’o pɔgo gu.”

8 Pugu gha mbi’i tho yugu, pa’a ndo njɛi kanɔ ta’a ɲonɔ ɲkienɔ Jisho.

9 Nɔ ha’anɔ pugu ni nthɔ nshwi’i mbra nɛ, Jisho fɛ gí ni pugu ɲa, “Ki’i pɛi shwei ɲonɔ ni nnu ɲa pɛi yɛi nɛ ti Muunɔ ɲonmishua shi nu’unɔ ɲku’ɔ monɔ gu.”

10 Pa ghanɔ younjɔn pi pie vi ɲa, “Ti a ni nchwíe kho pa ghanɔ yɛ’i gí Mushi chhu ɲa Elaija shi fūonɔ nthɔ?”

11 A khwē ni pugu ɲa, “Elaija tho nu, ndo shi mbiri ɲguonɔ yaonɔ ghao a kā’o nɔ ha’anɔ a ni fūonɔ mbo nɛ. 12 Ndo nshwei vɛi ɲa Elaija kwo tho, ndo pa’a pugu lo nji vi, pugu fā’a mbinɔ yu ɲkwanɔ nɔ ha’anɔ pugu khwā nɛ. A ha’anɔ Muunɔ ɲonmishua ɲkaa yu shi njɛi ɲgə’i mbho pugu nɛ.”

† 16:19 16:19 Minthe pi pini ɲkara yei ɲa Yaonɔ ɲa ɔ krao ɲkuonɔ shhɛ nɛ shi ɲkwo fūonɔ mbo yi krao po; yaonɔ ɲa ɔ fɛi ɲkuonɔ shhɛ nɛ shi ɲkwo fūonɔ mbo yi fɛi po.

13 Tho ghan younjij pi shie ki'ε na a tho nchhu pi Jouj Ngan Fe Nkhĩ.

Jisho yīgi ghĩno yichəi mikə'i na a ni mfā'o minjwein

(Maaku 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Pugu ni nga ntho njəi yú ngwa pigho, chəi non tho njəi vi nkwi kwere yi shhe shhi yu, 15 nchhu na, "Taatho, fā'o kwoshini mbinj muun a, a ghà ngū tho, ntho njəi ngə'i nkien ntou yi. A ghà ngū monj mōnonj pugu pa monj nkhi ngenge. 16 Mi ni ndōgo vi ntho njəi ghan younjij pō nō gho, ndo pugu yīgi ghĩno yi kieke."

17 Jisho khwē ni pugu na, "Ngwreingwa ki fā'o pinj ndo mbo ngwa tətəi monj kwā'a nu məi, mi shi mbo pia pi fi'i yi neinj? Mi shi mfā'o wēinj njū'ō ntho vəi pi fi'i yi neinj? Pəi tho nu muun gho heinj."

18 Jisho pīga minjwein, gho a taonj mbinj muun gho, ghĩno muun gho mme wu'ō ndii gho.

19 Pa ghan younjij Jisho tho njinjij mbara vi mbie vi na, "A ni nchwē kho pigi fu'u minjwein gho kieke?"

20 A chhu ni pugu na, "Nthe na pəi fā'o pi puonj mi pinj. Nthe na shishini nshwei vəi, pəi mfā'o pinj, a wu'ō nkigəi ti mbo pi nō nkien muun mi mbhē yaonj ge, pəi chhu ni mbra yei na, 'Lollo heinj nyienj ngəi hinj,' kanj a shi nyienj, ndo mba'a yichəi nnu gha'a vəi." 21 [Ndo yei nkwanj minjwein shi'a ntaonj, kanj a neinj pi luonj Minnwi ni jī nkhi.]

Jisho pinj nchrā nkamu'oj nkuanj nnu gu yi

(Maaku 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Nō ha'anj pa ghan younjij pi ni nkiri nu Galili ne, Jisho chhu ni pugu na, "Pi totho ncha'a Muun Nonmishua mfe mbho ngwamishua. 23 Pugu shi njwi vi, a gha mbo monj trei llé, Minnwi ku'ō ni ju monj gu." Nnu gho ghana vugu nkienj yie gho.

Mā'anj nu taashi Nda Minnwi

24 Pugu ni nga ntho nchəinj Kapanun, pa ghanj kwe taashi monj Nda Minnwi* tho njəi Pita, nchhu gho na, "Masha yō shi'a mbe taashi monj Nda Minnwi?"

25 A khwē na, "A ghà mbe."

Pita ni nga nii nda, a fūonj Jisho nchrā gho, nchhu nu na, "O pī'i jō na, Shemu? Pa fūonj nkuanj mbhi yei ghà nkwe shebe ki taashi pi mbho pa gō? Llo mbho puonj pugu ki llo mbho pa ngwa nduonj?"

26 Pita khwē na, "Pa ngwa nduonj."

Jisho chhu gho na, "A nōonj na pa puonj lo mfā'o nō pe nu. 27 Ndo nō chwē nu na ki'i túa yugu pigi, ghəi monj nkhi mā'anj mba'a. Fūonj shhu na o wēinj ne, na'anj nchō yi, o shi ne njəi mbinj fō. Fu'u ngəi mbe ni pugu nō ligi yōgo."

18

Nonj ndienj gō?

(Maaku 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Ndi gho, pa ghanj younjij Jisho tho njəi vi mbie vi na, "A gō mbo nonj ndienj monj Sha'afuonj Po?"

2 Nne, Jisho gha mēinj muunj mbrō ntigi vi shina pugu 3 nchhu na, "Shishini, nshwei vəi, pəi mienj ki lo nji'i nkara mbo nō puonj pō pa'a pəi lo ma nii monj Sha'afuonj Po. 4 Sheshenonj na a jū nonj yi mbo nō muunj vei ne pō ju nonj ndienj monj Sha'afuonj Po. 5 Sheshenonj na a pinj ta'a muunj nō yei nō ligi a ne pinj pi mmu.

6 "Ndo sheshenonj na a chwē ta'a yi shina puonj mi puonj pei na pugu pinj a ne kōrō ngū monj phi ne, a nī mbwa na pi chu mme ngū'ō wu'ō yaonj mmi yu njie vi la'ō nkhi ncha na a thi shā'a Minnwi.

Pa ki'ingini

(Maaku 9:42-48; Luka 17:1-2)

7 "Wuwuru ngə'i pō ni nkuanj mbhi ntho na pa yaonj na a ntho a chwē ngwa gū monj phi ne pō monj gho. Ndo a yi'i na pa yaonj nō chwē nu ngwa gū monj phi shi ntho. Ndo ngə'i pō ni nonj na pa nnu pigho kie pi mbho yu maa ntho ne. 8 Ndo ti kwō yō ki mbho yō nchwē o gū monj phi, o ya'a vi mī'anj. A pwa na o nii monj chombhi nō nkwinj ki nkwinj kwō, ncha na o fā'o paa mbho yō pugu paa kwō yō, pi lo mā'anj gho monj mōnonj ki ndugwi yi. 9 Ligi yō nchwē o gū monj phi, o fu'u vi mbinj gho mī'anj. A pwa na o nii

* 17:24 17:24 Taashi yei ni mbo fi'i mbinj na nonj fā'a nō paa llé pi pe vi nō ne.

chombhi ni ta'a ligi nchaa fā'o nu paa ligi pi lo mā'an gho mon monon ngū'ō lien shhe.

Lu'ō chrà nthe ta'a minjii na a ni mbhe pi pini njai
(Luka 15:3-7)

¹⁰ "Pa'ō nō yai nu na pēi lo nchī'ō ta'a puon mi ngwa pei, nthe na nchhu ni pēi na ghan ntaon Minnwi pugu ghā ngū'ō mbo shhi Tāa a po. ¹¹ [Nthe na Muun Nonmishua ni ntho pi nō kwe nu ngwa pe na pugu phe ne.]

¹² "Pēi pī'i yai na? Non mfā'ō ta'a nkii minjii, ta'a yi ghēi mbhe, pa'a non gho lo mien ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u nkuon nkūnu, ngōi nō tā'a nu ta'a yi ye na a phe ne? ¹³ Ti ā njai, shishini nchhu ni pēi na, a shi mfā'ō pwanju'ō nō gho nchaa ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u na pugu lo nji'i mbhe ne. ¹⁴ Nne, a lo nji'i mbo khwā njū'ō Tāa a na kan ta'a yi shina puon mi ngwa pei phe gha.

Ndii na yichai non chwē phi mbin gho ne

¹⁵ "Ndin gho nchwē phi mbin gho, o ghēi njai vi nshwei fān yi gho, wu'ō shina pēi yu pi paa. Ti a njwere nnu na a chhu nu ne, kan o ghēre ndin o nkwei ni ju. ¹⁶ Ndo ā mien ki lo nja'ō nnu na o chhu ne, o lōgo ta'a non ki paa ngwa mbigi mbin gho nne na paa ngwa ki trei ngwa shi mbo pa minkwentie mon nnu na pugu chhu ne nō nōon nu na nnu gho nnu shini. ¹⁷ Ndo ti ā ndāa ki lo nja'ō vugu, o shwei choshi nō gho. Ti ā mien ki ya'ō nji'i nthe pi mbho choshi, pēi tuo vi nō ha'an pi ghā ntuo non na a lo mbin Minnwi ne pugu pa ngwēin taashi.

¹⁸ "Shishini, nshwei vāi, sheshe yaon na pēi krao nkuon shhe hein ne shi mbo yi krao po, sheshe yaon na pēi fēi nkuon shhe ne shi mbo yi fēi po.*

¹⁹ "Nkamu'on nshwei vāi, pēi pi paa mbin nnu nkuon shhe na pēi luon nu na Minnwi chwē ne, Tāa a po shi nchwē mfe ni pēi. ²⁰ Nthe na li'i na paa ngwa

ki trei ngwa kiri nō ligi a ne, mbo fo pigi pugu."

²¹ Nne Pita tho nchhu gho na, "Taatho, ndin a nthe a chwē phi mbin a pi fi'i yi nein ngu'ō ndi'e phi yi li'e? Khwachai nge?"

²² Jisho chhu gho na, "Nga, ndo nji'i nchhu na khwachai nge. Nchhu pi na khwachai wun ngé ti nchēin khwachai li'i!†

²³ "Nthe yie gho, minthe mā'an fi'i Sha'afuon Po pi ni yichai fūon na a ni ntā'a nu nka nkrū yi mbho puon fā'a pi. ²⁴ Nga njē pī'i nu, pi tho ni yichai ta'a muun fā'a yi gho njai vi nō gho na nkrū taatho yi gho ni mbo puon yu fi'i mbin na muun fā'a mfā'a a togo paa nkii nkan nga'ō pi pe vi nō gho ne. ²⁵ Nthe na a kan mfe pa'a a lo mbe ne, taatho yi fe gi na pi fini vi pugu pa ngwe vi, ni puon pi pugu pa nguon yaon na a ni mfā'ō ne nō kē'i nu nkrū gho.

²⁶ "Nne muun fā'a gho gū ni kwere yi shhi taatho yi gho ndigēi, nchhu nu na, 'Fā'ō wēin njū'ō mbin mu, nji na nshi nkē'i nguon nkrū yo ghao!' ²⁷ Nthe kwoshini, taatho muun fā'a gho, li'e nkrū yi gho mien vi a ghēi.

²⁸ "Ndo muun fā'a gho gha ntaon mbhi, njai yichai non na nkrū yi ni mbo puon non gho fi'i mbin na muun fā'a mfā'a nō ta'a nkii llé pi pe vi nō gho ne. Ngwēin vi njē kien nu mmi yi, nchhu nu na, 'Kē'i nkrū a.'

²⁹ "Ndo non gho na a ni mbo muun fā'a nō ju ne gū shhe, ndigēi vi, nchhu nu na, 'Fā'ō wēin njū'ō mbin mu, nji na nshi nkē'i nkrū yo.' ³⁰ A lāa, ngōi shhi ndōgo vi ngōi ni'in chēin ti a shi nu'un nkē'i nkrū yi.

³¹ "Pichai pa puon fā'a ni nga njai nnu na a lōgo li'i ne, a pigi vugu nshā'a la'a muun. Pugu ghēi mfi'i nguon nnu ghao na a lōgo li'i ne ni fūon gho. ³² Nenne, a gē muun fā'a gho, nchhu gho na, 'Muun fā'a mbimbhi vei! Ndi'e nguon nkrū yo nthe na o ligēi a. ³³ A ka ni mfe pa'a

* 18:18 18:18 Minthe pi pini nkara li'i yei na Yaon na o krao nkuon shhe ne shi nkwo fūon mbo yi krao po, yaon na o fēi nkuon shhe ne shi nkwo fūon mbo yi fēi po. † 18:22 18:22 Khwachai wun ngé ni ngé yi khwachai.

o lo mfā'o kwoshini mbinj muunj fà'a nɔ gò wu'ɔ nɔ ha'anj ŋki fā'o kwoshini mbinj gho ne?" ³⁴ Monj pigitia, fùonj gho cha'a vi mfe na pi ni'inj vi chéinj mfe ngə'i gho ti a shi nu'unj mbe nguonj mbinj gho.

³⁵ "A ha'anj Tăa a po shi nchwīe ni sheshenonj vèi nɔ ha'anj pəi mienj ki li'ε phi pa linj pəi llo monj njù'ɔ pəi."

19

Ntīgi ŋkuonj nnu shāan lánj
(Maaku 10:1-12)

¹ Ndīi na Jisho ni ŋkwo mī'εnj chhu nu pa nnu pei ne, a lollo Galili ngəi krao ŋgei Judia njienj ŋkhī Jodaŋ. ² Ntou yú ngwa yōu njinj yi, a yīgi gh̄nɔ yugu fɔ. ³ Pa ngwa Farashi tho njəi vi, mōonj vi ni pie nu na, "Gí Mushi pinj na ŋonj shāan lánj pugu ngwe vi nthe sheshe nnu?"

⁴ A khwē na, "Pəi lo naa mēinj na ŋonj vε na a ni nchwīe vugu llo monj njē yi ne ni nchwīe mimbja pugu mingwe ⁵ nchhu na, 'Nthe yie gho, mimbja shi mienj tăa vi pugu mūunj vi nchīni mbinj ngwe vi. Pugu pi paa gū ta'a freinonj?' ⁶ Nne pugu lo nu'unj mbi'i paa ngwa. Pugu pɔ pi ta'a freinonj. Nthe yie gho, yaonj na Minnwi chīni ne, ki'i ŋonj fēne."

⁷ Pugu pie vi na, "Ti a ni nchwīe kho Mushi fe gí na pi fe ŋwa'anli shāan lánj mbho mingwe gho njou vi a ghēi?"

⁸ A chhu ni pugu na, "Nthe na tho yəi ni ŋkwei ne, Mushi ni mienj na pəi shāan lánj pəi pa ngwe pəi. Ndo llo monj njē yi a shini ndo mbo pi nenne. ⁹ Ndo nshwei vèi na sheshenonj na a shāan lánj pugu ngwe vi ŋkienj na a kwo shúonj mbini ndan mingwe nduonj ne, kwo shúonj."

¹⁰ Pa ghanj younjinj pi chhu gho na, "Shina mimbja pugu ngwe vi mbo pi nenēinj, a pwa na ŋonj chho ki lanj."

¹¹ Ndo Jisho chhu ni pugu na, "Yei ntīgi lo mbo pi ni nguonj ngwa ghao, a wu'ɔ mbo pi ni ngwa pε na Minnwi fe ni pugu ne. ¹² Nthe na ntu pa nnu pɔ fɔ na a chwīe ki ngwa lo ndan, pichəi pɔ nthe na pi ni mbhi vugu na pugu pɔ nenne, pichəi pɔ nthe na ngwamishua chwīe na

pugu pɔ nenne, pichəi chwīe nonj yugu mbo nenne nthe Sha'afuonj Po. Ŋonj na a nthe a pinj ntīgi yei ne chwīe nenne."

Jisho fe mbɔɔ ni puonj pro
(Maaku 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Nne pi tho ni pa puonj pro na a nū'ɔnj mbho yi mbinj pugu nduonj Minnwi mfe ni pugu, pa ghanj younjinj pi pīga vugu.

¹⁴ Jisho chhu na, "Pəi mienj pa puonj pro tho njəi a, ki'i pəi pɔ ki'ingini ni pugu nthe na Sha'afuonj Po pɔ pi ni ŋkwanj ngwa pei." ¹⁵ A gha nū'ɔnj mbho yi mbinj pugu, ndollo ngəi.

Ma'anj mikhwa chəi mbo ngan fà'o
(Maaku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Yichəi ŋonj ni ntho njəi Jisho nchhu na, "Masha, a yəi ŋkwanj nnu shi'i na minthe nchwīe nɔ fā'o nu chombhi ki mme?"

¹⁷ A khwē gho na, "A chwīe kho ɔ pie a ni nnu na a yi shi'i ne? A wu'ɔ Ta'a ŋonj shi'i. Ndo ɔ ntā'a nu nii monj chombhi ki mme, ɔ nū'ɔnj pa kina."

¹⁸ Nne a chhu gho na, "Mbo pa pəi kina?"

Jisho chhu na, "Ki'i njwi ŋonj, ki'i ngan lánj kwoshuonj, ki'i njōo, ki'i ŋkwe ntie ŋonj ni mbe. ¹⁹ Gha'o tăa gho pugu mūunj gho, ŋkhwā taakuo yɔ nɔ ha'anj ɔ khwā nonj yɔ ne."

²⁰ Ma'anj mikhwa gho chhu gho na, "Ŋkwo nū'ɔnj nguonj yei ghao, ti mi pou pi kho ŋkamu'ɔnj?"

²¹ Jisho chhu gho na, "ɔ ntā'a mbo yi ka'oka'o, ɔ ghēi mfini maonj pɔ mfe ni ghanj pou, kanj ɔ shi mfā'o fà'o po, ndo ntho njou njinj a."

²² Ndo ma'anj mikhwa gho ni nga nja'o nnu yei, ndollo ngəi monj tu'utho nthe na a ni mbo ŋkienj ngan fà'o.

²³ Jisho chhu ni pa ghanj younjinj pi na, "Shishini, nchhu ni pəi na, a shi ngu'ɔ ntɔgɔ pi monj ghagha'a ngan fà'o maa nii monj Sha'afuonj Po. ²⁴ Mbini nshwei vèi na, a yī'ε ni minyienləi* nɔ tɔgɔ nu monj mbo mita'a nchaa ngan fà'o nɔ nii nu monj Sha'afuonj Minnwi."

* 19:24 19:24 Yei ya mbo pi ŋkwanj minyien chəi na pi mēinj ni kamela.

²⁵ Pa ghan̄ younjin̄ Jishō ni nga nja' o yei, ngrāō nkien̄ ntou yi nchhū ña, "A nthē a lūgū gō̄ ki' ē?"

²⁶ Ndō Jishō līi vugū nchhū ña, "Ni ñon̄mishua, minthē pa' a a lō mfā' a, ndō ni Minnwi, minthē a fā' a."

²⁷ Nnē Pita khwē̄ ña, "Līi njəi, pigi mien̄ ñguon̄ yaon̄ ghaō njōu njin̄ yō, ti pigi shi mfā' o pi khō?"

²⁸ Jishō chhū ni pugū ña, "Shishini, ñchhū ni pəī ña pəī ña pəī yōu njin̄ a ne, a shi nga mbō mon̄ mbhi fhi ndiī ña Muun̄ Ñon̄mishua shi nchhō ñkuon̄ faan̄ ndigha' o yi ne, pəī ñkaa pəī shi nchhō ñkuon̄ paanchrō faan̄ nthō sha' a paanchrō la' ataon̄ Ishrae. ²⁹ Ñguon̄ ñgwa ña pugū mien̄ pa la' a pugū, pa līn̄ pugū pi pimb̄ia pugū pa pin̄ge, ki taā vugū, ki mūun̄ vi, ki pa puon̄ pi, ki pa shhē pi nthē a ne, shi mbinī mfā' o ta' a ñkiī li' i, mbinī mfā' o chombhi ki mme. ³⁰ Ndō ntou ñgwa ña pugū thi shhī ne shi mbō ndugwi njin̄, pa ndugwi njin̄ thi shhī."

20

Pa ghan̄ fā' a mon̄ nyien̄

¹ "Sha' afuon̄ Pō pō pi nō yichəī ñgan̄ nyien̄ ña a taon̄ ni muun̄ tutu' u ñgəī li' i tā' a pa puon̄ fā' a pugū fā' a mon̄ nyien̄ yu. ² A ni nga ñkwo chrā̄ fi' i nchuon̄ fā' a nu ta' a llé, mbō fi' i mbin̄ ña ñon̄ ghā mfā' a pi pe vi nō ta' a llé ne, ntaon̄ vugū mon̄ nyien̄ yu.

³ "A gha ntaon̄ ñgəī tan̄ mon̄ ndipu' u minaon̄ ni tutu' u, njəī pichəī ñgwa thi fō ki lō nthō nchwīe yaon̄; ⁴ a chhū ni pugū ña, 'Pəī ñkaa pəī ghəī mon̄ nyien̄ a, sheshe yaon̄ ña a kā' o ne ñshi mbe vəī nō ghō.' ⁵ Nnē pugū ghəī. A gha mbinī mbō mon̄ paanchrō minaon̄ pugū treī minaon̄, a wu' o mbinī nchwīe pi nenne.

⁶ "A gha ñgəī pi tien̄ minaon̄, a pinī ñgəī njəī pichəī ñgwa pugū tithi mon̄ tan̄, a chhū ni pugū ña, 'A chwīe khō pəī thi hein̄ ñguon̄ ndiī ki lō nthō nchwīe yaon̄?"

⁷ "Pugū chhū ghō ña, 'Nthē ña ñon̄ lō mbe vigi ni fā' a.'

"Ñon̄ ghō khwē̄ ni pugū ña, 'Pəī ghəī mon̄ nyien̄ ghō ñkaa pəī.'

⁸ "Fanaon̄ gha nthō, ñgan̄ nyien̄ ghō chhū ni ñon̄ ña a ghā ndina ni puon̄ fā' a ne ña, 'Mēin̄ puon̄ fā' a mbe mbin̄ yugū llō ñkuon̄ pa ndugwi pi ñgəī nchəin̄ ñkuon̄ pa fūon̄ pi.' ⁹ Ñgwa pe ña pi ni ndōgō vugū mon̄ tien̄ minaon̄ ni nga nthō, pi pe vugū ni fi' i mbin̄ ña ñon̄ ghā mfā' a ta' a llé pi pe vi nō ghō ne. ¹⁰ Ñgwa pe ña pi ki fūon̄ ndōgō vugū ne ni nga nthō, mbī' i nu ña yugū pe shi njien̄, ndō shesheon̄ vugū ñkaa pugū fā' o pi fi' i mbin̄ ña ñon̄ ghā mfā' a ta' a llé pi pe vi nō ghō ne. ¹¹ Pugū ni nga ñkwe mbin̄ yugū, nduō nu ni ñgan̄ nyien̄ ghō, ¹² nchhū nu ña, 'Pe ñgwa ña pugū thō ni njin̄ ne wu' o mfā' a pi nō ta' a awa, o lōgō vigi pugū ñkuon̄ ta' a nthin̄kwo, pigi lō mbō ñgwa pe ña pigi fā' a nō ta' a llé ghō ghao, minaon̄ tūon̄ vigi.'

¹³ "Ndō ñgan̄ nyien̄ ghō khwē̄ ni ta' a yi ña, 'Taannu a, ñdō nji' i mfāan̄ yichəī nnu mbin̄ ghō, pogō shinī ndō nchrā̄ ña ñshi mbe ghō ni fi' i mbin̄ ña ñon̄ mfā' a ta' a llé pi pe vi nō ghō ne? ¹⁴ Kwe yaon̄ ña a jō ne ñgəī. Ndō ñkhwā̄ nō fe nu ni ndugwi njin̄ muun̄ fā' a wu' o fi' i yaon̄ ña mfe ve ne. ¹⁵ A lō ñkā' o vəī nō chwīe nu nnu ña ñkhwā̄ ne ni yaon̄ ña a nyan̄ ne, ki o thō mfā' o kighi' ə nthē ña ñōon̄ pwapun̄ ne?"

¹⁶ "Nnē, ñgwa ña pugū lūgwi njin̄ ne shi nthi shhī, pe ña pugū thi shhī ne, lūgwi njin̄."

Jishō pinī nchrā̄ nō ñgé yi treī ñkuon̄ nnu gu yi

(Maaku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Nō ha' an̄ Jishō ni ñku' o nu Jerushalein̄ ne, a gē paanchrō ghan̄ younjin̄ pi njin̄njin̄, pugū pugū gha mbō shendaon̄ a chhū ni pugū ña, ¹⁸ "Pəī līi njəi, pia ku' o nu ne Jerushalein̄. Pi shi ncha' a Muun̄ Ñon̄mishua mfe mbhō pa thishi ghan̄ fe' ingien̄ pugū pa ghan̄ ye' i ñgwa ni gí Mushi, pugū fe njó gu ghō, ¹⁹ ncha' a vi mfe mbhō pa ñgwa taon̄ nduon̄, pugū mā' an̄ vi ni kwəin̄, ñgwie vi ndō ñkwīn̄ vi ñkuon̄ wá' a, a gha mbō mon̄ treī llé a pinī ñku' o."

Yaon̄ ha' an̄ mamuun̄ pie ne
(Maaku 10:35-45)

²⁰ Nne, müñ Jëiñ pugu Joun, mbo puon Shebedi, ghëi njëi Jisho ñkwi kwére yi shhi yu nduon yaon mbho yu. ²¹ Jisho pie vi ña, “**Ɔ tã’a pi kho?**”

A chhu gho ña, “Kã’a ña paa puon pañ pei shi nchho, ta’a yi ñgei mbho yo yi ji, ta’a yi ñgei mbho ñkwrei, ndii ña Ɔ tho nsha’a fùon yo nê.”

²² Jisho khwë ña, “**Pëi lo nji’i nji yaon ña pëi pie nu nê, minthe pëi nnu ndua ñgë’i ña ñshi nnu nê?**”

Pugu khwë gho ña, “A nthë pigi nnu.”

²³ A chhu ni pugu ña, “**Pëi shi nnu llo mon ndua a, ndo chho nu ñgei mbho a yi ji pugu pa ñkwrei lo mfã’o mmu nji no fe nu, ndo a po pi ni ñgwa pë ña Tãa a kwo piri ni pugu nê.**”

²⁴ Ndo pigëi wun ghan younjin Jisho ni ñga nja’o nnu yei, mbigi túa ni paa pa lin pigho. ²⁵ Ndo Jisho mëiñ vugu, pugu tho njëi vi, a chhu ni pugu ña, “**Pëi ji ña pa thishi ñkuon mbhi yei ghà nsha’a ñgwa pugu sha’a, pa memme ñgwa pugu nōon pi nnu ghrí ni pugu.** ²⁶ Ndo mba’a a yi’i mbo pi nne ni pëi. Sheshenon ña a tã’a nu no po nu ñon ndien shina pëi nê fã’o no po nu muun fã’a vëi. ²⁷ Sheshenon ña a tã’a nu mbo nthishi shina pëi nê, fã’o no po nu ñkuna vëi. ²⁸ Wu’o no ha’an Muun Nonmishua shini ndo ntho pi ña pi fã’a mbho yu, a ni ntho pi no fã’a nu ndo mfe chombhi yi no nchúon yuon tho ntou ñgwa.”

*Jisho chu’o ligi paa nchriligi
(Maaku 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ No ha’an Jisho pugu pa ghan younjin pi ni ntaon nu Jeriko nê, mme yú ñgwa yōu njin yi. ³⁰ Paa pa nchriligi ni nchho ñkin ndaon, pugu ni ñga nja’o ña Jisho togo nu shendaon gho, mba’o ñgou ña, “Taatho, fã’o kwoshini mbij pigi, ma Muun Devi!”

³¹ Yú ñgwa pigho piga vugu, nshwei vugu ña pugu lere lan, pugu pini nu’un mba’o pi ñgou ni nji ña, “Taatho, fã’o kwoshini mbij pigi, ma Muun Devi!”

³² Jisho gha ntithi, mëiñ vugu mbie vugu ña, “**Pëi tã’a nu ña ñchwë kho mbij pëi?**”

³³ Pugu chhu gho ña, “Taatho, ña’an ligi yigi, pigi yëi li’i.” ³⁴ Jisho fã’o kwoshini mbij pugu, ñkãon ligi yugu. Wu’o chomilaon gho ligi yugu chu’o, pugu yëi li’i, njou njin Jisho.

21

*Jisho nii Jerushaleiñ no fùon
(Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40; Joun 12:12-19)*

¹ Pugu ni ñga mbara nu Jerushaleiñ, ti ñkwo chëiñ Befege ñkuon Mbira pa Thi Olive nê, Jisho taon paa pa ghan younjin pi shhi, ² nchhu nu ni pugu ña, “**Pëi ghëi mon la’ataon yine shhi pëi, pëi shi ñga nchëiñ fo, pëi ki’ë njëi ñkwëiñ yëi ni muun vi yëi yu.** Pëi kigëi vugu, ntho ni pugu mfe vëi. ³ Ti sheshenon nchhu sheshe nnu ni pëi, pëi chhu gho ña, “Taatho fã’o chà no gho’ kan a shi mien vugu ni pëi wu’o ndii gho.”

⁴ Yei ni ndōgo li’i no chwë nu nnu ña Minnwi ni nchrã ni njëili’i yi nê lōgo li’i ña,

⁵ “Chhu ni puon la’ataon Shayaon,
‘Lii njëi, fùon vëi tho nu nê njëi vëi mon juju,
ndo nchho ñkuon ñkwëiñ,
mbo muun ñkwëiñ.’”

⁶ Pa ghan younjin pi ghëi ñgu’o nchwë pi no ha’an Jisho ni nchhu ni pugu ña pugu chwë nê. ⁷ Pugu ghëi ntho ni ñkwëiñ pugu muun ñkwëiñ, nū’ōn pa ndhwí pugu mbij pugu a ku’o nchho fo.

⁸ Ntou ñgwa mon yú gho shëiñ pa ndhwí pugu shendaon, pichëi ya’a pa mbhothi nshëiñ shendaon. ⁹ Yú ñgwa pigho ni ñgëi nu shhi yu, pa ñgwa ña pugu ni ntho nu njin yu nê ni ntho mba’o ñgou ña,

“Ndigha’o po ni Muun Devi!

Mboro po ni ju ña a tho no ligi Taatho nê!

Ndigha’o po ni Minnwi ti ñgëi nchëiñ fie mon ndugwi po!”

¹⁰ A gha nii Jerushaleiñ, ñguon la’ataon gho chëi’i ghao, ñgwa pie nu ña, “Yei po pi gō?”

¹¹ Yú ngwa pigho khwē ña, “Yei njèlì’i Minnwi mbo Jisho llo Nashare mon Galili.”

Jisho ghēi Nda Minnwi
(Maaku 11:15-19; Luka 19:45-48; Jouu 2:13-22)

¹² Jisho ghēi Nda Minnwi njōu nguon ngwa ña pugu ni ntho mfini yaon pugu pa ghan yaon yaon mon Nda Minnwi, nshri taprei ghan kwri mbin pugu pa lēi ghan ngwa pe ña pugu ni tho mfini pa mintu’olibun ñe. ¹³ Nchhu ni pugu ña, “Pi nā’an ña, ‘Nda a shi mbo li’i luon Minnwi,’ ndo pēi lōgo a pō pūo pa ngina.”

¹⁴ Pa nchiligi pugu pa ñkwini kwò tho njēi vi mon Nda Minnwi, a chwē pugu pō shi’i. ¹⁵ Ndo pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan ye’i ngwa ni gí Mushi ni ñga njēi pa mbwambwa nnu ña a chwē, pugu pa mikē’i ña pugu ni mba’o ngòu mon Nda Minnwi ña, “Ndigha’o pō ni Muun Devi!” ñe, pugu pigitua. ¹⁶ Nchhu ni Jisho ña, “O ya’o nnu ña ngwa pei chhu nu ñe?”

Jisho chhu ña, “Oon, pēi lo naa mēin ña, ‘Llo nchò pa puon fhu pugu pa puon pō o piri ndigha’o ña pi gha’o gho no gho.’”

¹⁷ Jisho mien vugu ntaon mon la’ataon gho ngēi Betani nda’a fō.

Jisho chōno thi wunu
(Maaku 11:12-14,20-24)

¹⁸ A ni ñga mbo ni tutu’u, no ha’an a ni mbini nu la’ataon gho ñe, nji yia vi. ¹⁹ A gha njēi thi wunu ñkiñ shendaon, ngēi fō ndo pa’a ndo njēi sheshe yaon ñkiñ wu’o pa fhothi. A chhu ni thi gho ña, “Mba’a kan ta’a ntien ma nu’un njun mbin gho ñkamu’oñ,” thi wunu gho wu’o mbrāo pi ndii gho.

²⁰ Pa ghan younjij pi gha njēi, ñgrāo, nchhu nu ña, “A kie pi ñeij thi wunu gho ki’i mbraoprao ta’a ñge?”

²¹ Jisho khwē ni pugu ña, “Shishini, ñshwei vēi, pēi mfā’o pin ki lo mfā’o khutho, pa’a pēi lo ngu’o nchwē pi nnu ña pi chwē mbin thi wunu yei ñe, pēi nji’i nchhu pi ni mbra yei ña, ‘Shū’o hein ngēi ngū mon ñkhi,’ a wu’o mbo pi ñne.

²² Sheshe yaon ña pēi pie mon luon ñe, pēi shi ngu’o mfā’o no ha’an pēi mfā’o pin.”

Pie nthē ghrí Jisho
(Maaku 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Jisho ni ñga nii mon Nda Minnwi, pa thishi ghan fe’ingien pugu pa pichēi thishi tho mbara vi no ha’an a ni nje’i nu ñe nchhu gho ña, “O tho nchwē nnu pei pi ni ghrí gō, a lo mfe gō mfe ghrí gho ve?”

²⁴ Jisho khwē ni pugu ña, “Mummu ñkaa mu shi mbie vēi ni ta’a pie, ti pēi mfe khwē vēi, kan ñshi nshwei vēi ni ghrí ñon ña ñtho nchwē nnu pei no gho ñe.

²⁵ Kwe ñkhi Jouu ni ndho pi hin? A ni ndho pi po ki mbho ngwamishua?”

Pugu chrā nnu yei shina pugu, nchhu nu ña, “Pia nchhu ña a ni ndho pi po, a chhu ni pia ña ti a ni nchwē kho pa’a pia lo mbin vi? ²⁶ Ndo pia nchhu ña a llo mbho ngwamishua, pia tho mbogo nnu ña yu ngwa pei shi nchwē ñe, nthē ña nguon vugu ji ña Jouu ni mbo njēlì’i Minnwi.”

²⁷ Nne pugu khwē ni Jisho ña, “Pigi lo nji’i nji.”

Jisho chhu ni pugu ña, “Kan mba’a mummu shwei vēi ni li’i ña mfā’o ghrí ntho nchwē nnu pei no gho ñe.

Lu’o chrà nthē paa puon

²⁸ “Pēi pī’i yei ña? Yichēi ñon ni mfā’o paa puon pi mimbria, ngēi njēi fūon yi nchhu gho ña, ‘Muun a, ghēi mfā’a fà’a mon nyien shi’a.’

²⁹ “Muun gho khwē ña, ‘Mba’a nji’i ngēi,’ ndo a gha ndara shigei yi, a kwri njū’o yi, nne ngēi mon nyien gho.

³⁰ “Ñon gho ghēi mbara yichēi muun vi ngu’o nchhu pi ta’a nnu gho. Muun gho khwē ña, ‘Ñshi ngēi, ma baba,’ ndo pa’a ndo ngēi. ³¹ A yei shina paa puon pei ña a chwē nnu ña taa vi ni ntā’a nu ñe?”

Pugu chhu ña, “Fūon yi.”

Jisho chhu ni pugu ña, “Shishini, ñshwei vēi, pa ghan wēin taashi pugu pa shakhi tho ngēi nu mon Sha’afuon Minnwi shi pēi. ³² Nthē ña Jouu Ngan Fe ñkhi ni ntho njēi vēi, nōon ndaon ndindi ña pēi tōgo, ndo pa’a pēi lo mbin vi, ndo

pa ghan wēin taashi pugu pa shakhi pin vi, ndo nji'i nthe pi ndii na pēi ni njēi nnu pei ne, pa'a ndo nda'a nkwi njū'ō yēi mbin vi."

*Lu'ō chrà nthe puon fà'a pīphi
(Maaku 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ Jisho chhu na, "Pēi pini nja'ō yichēi lu'ō chrà. Yichēi ngan nyien ni mbo fo na a ni mbhi faan ntien thi na pi mēin ni grape ne. A ni nkrao nka'a ngin nō, ndo ntuo nku'ō nī ntien thi gho nkhi yi taon nō chwīe nu là'ō, ndo nkrao muun nda tōthi nō chho nu fo nkē'i nyien gho. Mfe nyien gho ni ghan fà'a na pugu lina nu nō gho nga nkwo maon, pugu pugu ghrā, ndollo ngēi la'ataon nduon. ³⁴ Ndii kwōo ntien thi gho ni nga nkā'ō, a taon puon fà'a pi ni ghan fà'a mon nyien na pugu ghēi nkwe ji ghrā ntien thi gho.

³⁵ "Pa ghan fà'a pigho wēin puon fà'a pi pigho na a ni ntaon ne, ngwie ta'a yi, njwi ta'a yi, ntun yichēi ni ngū'ō. ³⁶ Ngan nyien gho pini ntaon pichēi puon fà'a na pugu yien ncha fūon pi pe na a ni ntaon ne, ghan fà'a mon nyien gho wu'ō nchwīe mbin pugu pi nenne.

³⁷ "Ndugwi yi ngan nyien gho taon muun vi, nchhu nu na, 'Pugu shi nga'ō muun a.'

³⁸ "Ndo pa ghan fà'a mon nyien gho ghā njēi muun vi tho nu, pugu chhu ni non pugu na, 'Yei muun ngan nyien gho na nguon maon shi mbo ji ne, pēi tho pia jwi vi nshin maon pi.' ³⁹ Pugu wēin vi mfu'u vi mon faan ntien thi gho mā'an vi mbhi, njwi vi.

⁴⁰ "Ndwe, ndii na ngan faan ntien thi gho shi ntho kī'ε ne, a shi nchwīe pi nein ni ghan fā'a mon nyien gho?"

⁴¹ Pugu khwē gho na, "A shi njwi ngwa pīphi pigho, mfe faan ntien thi gho ni pa ghan fà'a nduon na pugu shi mfe ji ntien thi ndii na ndii kwōo kā'ō ne."

⁴² Jisho chhu ni pugu na, "Pēi lo naa mēin yaon na Nwa'anli Minnwi nchhu ne ya'a?"

'Muun nchī'a ye na pēi ghan krao nda ni ndāa na a lo mfā'ō ghēre ne, pini ne nkara ju mbo muun nchī'a kwonda.

Yei fà'a llo mbho Taathō,
ndo mbo nkien nnu pwapwa ligi pia.'

⁴³ Nthe yie gho, nshwei vōi, pi shi nkwe Sha'afuon Minnwi mbho pēi mfe ni ngwa pe na pugu yun ntien na a kā'ō ne. ⁴⁴ Sheshenon na a gū nkuon ngū'ō yei shi shina kraokrao, ndo ti a ngū ngū'ō gho mbin non a nwī'in vi."*

⁴⁵ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi ni nga nja'ō pa lu'ō chrà pi pei, nji na a ni nchrā nthe pi pugu. ⁴⁶ Ndo nji'i nthe pi nō ha'an pugu ni ntho ntā'a nu ngwēin vi ne, pugu ni mbo go pa ngwa nthe na ngwa pigho ni ndō go Jisho na a njēli'i Minnwi.

22

*Lu'ō chrà nthe ji tini
(Luka 14:15-24)*

¹ Jisho pini nchrā ni pugu nkamu'on mon pa lu'ō chrà, nchhu nu na, ² "Minthe pi mā'an fi'i Sha'afuon Po pi ni yichēi fūon na a ni mbiri ji nō nnu tini muun vi yi mimbia. ³ Ntaon puon fà'a pi na pugu ghēi mēin ngwa pe na pi ni ngē vugu nō nnu ji tini gho ne, ndo pa'a pugu lo nkhwā nō tho nu.

⁴ "A pini nu'un ntaon pichēi puon fà'a, nchhu nu na, 'Pēi chhu ni pa ngwa pe na pi gē vugu ne na nkwo piri maon ji ne, nkwo sho pa fua pugu pa na'an fu'u, ti mbiri nguon yaon a kā'ō. Pēi tho li'i ji tini gho.' ⁵ Ndo pa'a pugu lo ndii a fhi nnu, nne pugu ghēi ni vugu, ta'a yi mon nyien yu, yichēi ta'a yi li'i tan yi. ⁶ Pigei yi wēin puon fà'a pi pigho, mfe ngē'i ni pugu, njwi vugu.

⁷ "Tua fūon gho pigei, a fe gi ni pa shooge pi pugu ghēi njwi ngwa pigho na pugu ni njwi puon fà'a pi pigho ne ndo ntūon la'a munu mfe shhe. ⁸ Nne fūon gho chhu ni puon fà'a pi na, 'Maon ji tini gho kā'ō ne, ndo pa'a pa ngwa na nki gē ne lo nkā'ō

* 21:44 21:44 Pichēi pa ndunu Nwa'anli Minnwi lleshhi mon chrà Gri lo nji'i mfā'ō ghrā yei.

ηκwan ηgwa ηa minthe pugu ji ne. ⁹ Nthe yie ghɔ, pɛi taon ηgɛi mon pa ta'andaon fi'i ηgwa ηa pɛi yɛi fɔ ne, pɛi gɛ vugu ηa pugu tho li'i ji tini ghɔ.' ¹⁰ Nne pa puon fà'a pighɔ ghɛi mon pa shendaon, ηkiri ηguon pa ηgwa ηa pugu ni nɛi ne, ηgwa shi'i pugu pa pi piphi. Nne nda ji tini ghɔ ni ndinaon ni ηgwa ηa pi gɛ vugu ne.

¹¹ "Ndo fùon ghɔ gha nthɔ li'i yɛi pa ghan gɛ pighɔ, nɛi yichɛi non fɔ pa'a a lo mfà'o ndhwí tini. ¹² A chhu ghɔ ηa, 'Taannu a, ɔ kie pi nɛin maa nii hein ki lo nji'i mfà'o ndhwí tini?' Non ghɔ pou chrà. ¹³ Nne fùon ghɔ chhu ni pa ghan fà'a li'i tini ghɔ ηa, 'Pɛi krao kwò yi pugu pa mbhɔ mi mā'an vi mbhi mon njin. Mon li'i ghɔ, kɛi pugu pa kru shua shi mbo fɔ.'

¹⁴ "Nthe ηa pi gɛ ntou ηgwa, ndo ngu'ɔ ntere pi shigɛi yi."

*Pie nthe nnu pe taashi ni Kaisha
(Maaku 12:13-17; Luka 20:20-26)*

¹⁵ Nne pa ηgwa Farashi nyian ntán ηkwan ha'an a nthe pugu piri Jishɔ ηgwɛin vi ηkuon chrà yi ne. ¹⁶ Nne pugu taon pa ghan younjin pugu pugu pa ηgwa fùon Herɔ, nchhu nu ηa, "Masha, pigi ji ηa ɔ ghà nchrà nnu shini, nje'i nnu ηa Minnwi tā'a nu ne mon nnu shini ki lo mbɔgɔ ligi sheshenon nthe ηa ɔ shi'a nji'i ndii pi ηa non pɔ pi mon yɛi ηkwan nthinkwo. ¹⁷ Ndwe shwei vigi, ɔ pi'i jo ηa? A kā'o ηa pi mā'an taashi ni Kaisha ki ηga?"

¹⁸ Jishɔ kwo ji ntán piphi ηa pugu ni mfà'o ne, nne nchhu ηa, "Pɛi tā'a nu njwe'i a ηa pa ηgwa mifi pi? ¹⁹ Pɛi nɔon ndigi mbin ηa pi ghà mā'an taashi nɔ ne vɛi." Pugu tho ni ndigi mbin ghɔ mbo fi'i mbin ηa non ghà mfa'a ta'a llɛ pi pe vi nɔ ghɔ ne. ²⁰ Jishɔ pie vugu ηa, "Yei tho gɔ pugu pa ligi gɔ ηkuon ghɔ?"

²¹ Pugu chhu ηa, "A yi Kaisha."

A chhu ni pugu ki'ɛ ηa, "Nthe yie ghɔ, pɛi fe yaon ηa a yi Kaisha ne ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi."

²² Pugu ni ηga nja'o nnu yei, a ghrāo vugu, pugu lollɔ mien vi ηgɛi.

*Pie nthe nnu khu nu mbini ηku'ɔ
(Maaku 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Wu'ɔ llɛ ghɔ, pa ηgwa Shadushi ηa pugu ghà nchhu ηa non ghà ηkhu pa'a ndo nu'un ηku'ɔ ne tho nɛi vi mbie vi ni ta'a pie ηa, ²⁴ "Masha, Mushi ni nchhu ηa, 'Non ηkhu ki lo nji'i mfà'o muun, a yi'i ηa ndin vi lɔgɔ ηkugu yi ghɔ mbhi muun nɔ ghɔ nɔ ligi ndin vi ηa a khu ne.'

²⁵ Ndwe khwachɛi puon pimbia pichɛi ni mbo shina pigi mbo ta'a puon. Fùon yi ni ndan ηkhu ki lo nji'i mfà'o muun, nne mien ηgwe vi ndin vi lɔgɔ. ²⁶ Mbra yi, pugu yichɛi mbra yi wu'ɔ mbo pi nenne ti ηguon vugu pi khwachɛi nu'un mme. ²⁷ A ni ηga ndugwi, mingwe ghɔ khu ηkaa yu.

²⁸ Ndwe, mon llembi ηa ηgwa le mbini ηku'ɔ mon gu ne, mingwe ghɔ shi mbo pi ηgwe gɔ shina pugu pi khwachɛi pei, nthe ηa ηguon yugu ghao ni ndan vi?"

²⁹ Ndo Jishɔ khwɛ ni pugu ηa, "Pɛi fāan nthe ηa pɛi lo nji Nwa'anli Minnwi ndo pa'a ndo nji nji Minnwi. ³⁰ A le ηga mbo ndii ηa ηgwa ηa pugu khu le mbini ηku'ɔ ne, pa'a ηgwa lo ndan ki ηgɛi lán. ηgwa le mbo pi nɔ pa ghan ntaon Minnwi po.

³¹ "Ndo nthe ηgwa pe ηa pugu shi nde ηku'ɔ mon gu ne, pɛi lo naa mɛin nnu ηa Minnwi ni nchhu ni pɛi ne: ³² 'A mmu mbo Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, mbo Minnwi Jako?' A lo nji'i mbo pi Minnwi pa ηgwa khu, a pɔ pi yi ηgwa maon."

³³ Yú ηgwa pighɔ ni ηga nja'o yei nnu, ηgrāo ηkwan ha'an a ni nje'i nu ne.

*Mme kina ηa a chaa ηguon yi ne
(Maaku 12:28-34; Luka 10:25-28)*

³⁴ Ndo pa ηgwa Farashi ni ηga nja'o ηa Jishɔ chri nchɔ pa ηgwa Shadushi, ηkiri non yugu ta'a li'i. ³⁵ Yichɛi ta'a yi shina pugu ηa a ni nji gɛ Mushi ηga'a pie Jishɔ ni ta'a pie nɔ mɔon nu vi. ³⁶ "Masha, a yɛi mbo mme kina ηa a chaa ηguon yi mon gɛ ne?"

³⁷ A chhu ghɔ ηa, "Khwā Taathɔ mbo Minnwi yɔ ni ηguon njù'ɔ yɔ ghao, ηguon nchɛi yɔ ghao, ni ηguon kwā'a nu mɔ ghao.' ³⁸ Yei mme kina ndo mbo fùon yi. ³⁹ Mbra yi pɔ nɔ yie ghɔ: 'Khwā taakuo yɔ nɔ ha'an ɔ khwā non yɔ ne.' ⁴⁰ ηguon gɛ Mushi ghao pugu pa yaon ηa pa njɛli'i

Minnwi ye'i ne yi'ə pi ŋkuon paa kina yei."

Pie nthe Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne

(Maaku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Ndiŋ na pa ŋgwa Farashi ni ŋkiri ta'a li'i ne, Jisho pie vugu ni ta'a pie, ⁴² nchhu nu na, "Pəi pi'i yəi na nthe Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne? A pə pi muun gɔ?"

Pugu chhu gho na, "Muun Devi."

⁴³ Jisho pie vugu ki'ε na, "Ti a ki pə pi neiŋ ki'ε Devi monŋ nji Jijwe Minnwi mēiŋ vi na 'Taatho,' nchhu nu na,

⁴⁴ 'Taatho ni nchhu ni Taatho a na, Chocho heiŋ ŋgei mbho a yi ji

ti nshi nu'unŋ nchwīe pa mimbina pə pə la'o kwò yo.'"

⁴⁵ "Ti no ha'an Devi mēiŋ vi ni 'Taatho,' ti a pini ŋkie pi neiŋ mbo pi muun vi?"

⁴⁶ Kan ta'a ŋon shini ndo mfā'o khwè no fe nu gho, ndo pa'a ndo nu'unŋ mbie vi ni kan ta'a pie jē llé gho.

23

Jisho shūu tónə pa masha ghan ye'i gí Mushi

pugu pa ŋgwa Farashi

(Maaku 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

¹ Nne Jisho chhu ni kiri gho pugu pa ghanŋ younjin pi na, ² "Pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi pə pi ŋgwa na pi ji vugu no ghan tūgu gí Mushi. ³ Nthe yie gho, pəi ya'o nchò yugu ndo nchwīe ŋguon nnu na pugu shwei vəi no gho ne, ndo ki lo mbini vugu. Nthe na pugu ghà nchhu ndo pa'a ndo nchwīe nnu na pugu chhu ne. ⁴ Pugu ghà ŋkrao pa lrī na a gha'a no tien nu ne nū'ɔŋ mbə'i ŋgwa, ndo pa'a ndo ŋkhwā no fe nu muunshimbho yugu no ghēre nu ŋgwa pigho ni lrī gho.

⁵ "Pugu ghà mfā'a ŋguon yugu fà'a pi na ŋgwa yəi vugu, nthe na yugu ŋgrào

na pugu ghà nā'anŋ chrà Minnwi ŋkuon gho nchu no pa yéi yugu pugu pa ŋgei mbho yugu yi ŋkwrei ne gha'o ŋga'a ndo nchwīe pa yugu shīgəi ŋkuon pa ndhwī pugu shiga ŋga'a.* ⁶ Pugu khwā pa ləi chiichi li'i ji pugu pa ləi ŋgwa lien mon pa nda luon Minnwi, ⁷ ndo ŋkhwā na pi tu'u nonŋ nchrā ni pugu monŋ li'i tan pugu pa na ŋgwamishua mēiŋ vugu na 'Masha.'

⁸ "Ndo ki'i pi mēiŋ vəi na 'Masha,' nthe na pəi fā'o pi wu'ɔ ta'a Masha ndo ŋguon vəi ghao pə pi pa lin. ⁹ Ki'i pəi mēiŋ sheshenonŋ ŋkuon shhe heiŋ ni taa vəi, nthe na pəi wu'ɔ fā'o pi ta'a Taa, mbo ju na a pə po ne. ¹⁰ Ki'i pi mēiŋ vəi ni 'pa ghan fe ntigi,' nthe na ŋgan fe ntigi wu'ɔ ta'a yi, mbo Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne. ¹¹ Ndo ŋon ndien shina pəi shi mbo muun fà'a vəi. ¹² Sheshenonŋ na a kərə nonŋ yi ne, pi shi nshwi'i vi shhe, sheshenonŋ na a shwi'i nonŋ yi ne, pi kərə vi.

Ngə'i shi nii pa ŋgwa Farashi pugu pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi mbo pa ghan mifi

(Maaku 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ "Ndo ŋgə'i shi nii vəi ma pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi. Pəi ŋgwa mifi, nthe na pəi fīni Sha'afuon Po ni ŋgwa, ndo pəi ndutho yəi lo nii monŋ gho, ndo pa'a ndo mienŋ ŋgwa ha'anŋ pugu nii nu ne na pugu nii. ¹⁴ [Ngə'i shi nii vəi ma pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi, pa ŋgwa mifi, nthe na pəi ghà nchigi pa pinŋge kugu ŋkwe maonŋ pugu, ŋkuru nnu na pəi chwīe ne ni pa ntaanntaanŋ luon Minnwi li'i ka'a, nthe yie gho, yəi shá'a shi mbo yi wuwuru.]

¹⁵ "Ngə'i shi nii vəi, ma pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi pəi ŋgwa mifi, nthe na pəi ghà nshā'a ŋkhī pugu pa ndaonŋ ntou no ghəi nu kara ŋon a younjin nnu Minnwi yəi, ndo a gha

* 23:5 23:5 Pa ŋgwa Juu ni mfā'o nū'ɔŋ na a ni nchu na sheshe muun mimbina jē ŋkuon treinchro ŋga'o ne fā'o no nā'anŋ nu khwe li'i monŋ Nwa'anli Ndunu Kina (Nwa'anli Ndiŋ Taon nu 13:1-10; 13:11-16; Nwa'anli Mbra Fe nu Gí 6:4-5; 11:13-21) ŋkuon ŋgrào nchhu choyei yugu pugu pa ŋgei mbho ŋkwrei. Pa pimbina ni mbini mfā'o no chhu nu pa shīgəi ŋkuon pa khwe ghaa ndhwī yugu (Nwa'anli Shia ŋgwa 15:37-41).

njōu njin yēi, pēi chwīe vi a pini mbigi nchaa vēi paa li'i nō ghēi nu monj mōnjon ngū'ō lien shhe.

16 “Ngə'i shi nii vēi, ma pa ghan chriligi na pēi thō nōon ndaon ni ngwa ne, na pugu chhu na, 'Nōn nshwrēi ligi Nda Minnwi, pa'a nnu lo mbo, ndo ti ijōn nshwrēi pi laonjo na a pō monj Nda Minnwi ne, a yi'i vi.' 17 Pa na na ligi yugu yi chri! A gha'o yēi? Laonjo ki Nda Minnwi na a chwīe laonjo ghō pō yi taonjaon ne? 18 Pēi ghā mbini nchhu na ijōn nshwrēi li'i fe'ingien pa'a nnu lo mbo, ndo ijōn nshwrēi yaon fe'ingien nkuon li'i fe'ingien, kan a yi'i vi. 19 Pēi pa ghan chriligi, a gha'o yēi nchaa yichēi, yaon fé, ki li'i fe'ingien na a ghā nchwīe yaon fe ghō pō yi taonjaon ne. 20 Sheshenjon na a shwrēi li'i fe'ingien ne, shwrēi li'i ghō pugu sheshe yaon na a pō nkuon ghō ne. 21 Nne sheshenjon na a shwrēi Nda Minnwi ne, shwrēi Nda ghō pugu Minnwi mbo ijōn na a pō Nda ghō ne. 22 Sheshenjon na a shwrēi pō ne, shwrēi faan Minnwi pugu Minnwi mbo ijōn na a chhō nkuon ghō ne.

23 “Ngə'i shi nii vēi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pēi pa ngwa mifi. Nthe na pēi ghā mfe shwēi pa mishwrēi pugu pa pichēi pa puon mi mbhe na pi ghā ni'ij monj maon ji, ndo ki lo mfā'ō ndii nō nū'ōn nu pa memme ntīgi monj nwa'anli gí nō pa ndindi, ni kwoshini pugu pa ya'ō nu nchō Minnwi, ndo yei pa nnu pē na pēi kan ni nchwīe ndo ki lo nchī'ē pi ni. 24 Ghan chri ligi pei na pugu nōon ndaon ni ngwa, pēi ghā nde minjinji mfu'u monj là'ō yēi, ndo mmi minyienlōi†!

25 “Ngə'i shi nii vēi, ma ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pēi ghan mifi! Nthe na pēi shīgao nkuon ndua pugu pa kumbu ndo moonj yi linaon ni piga pugu pa pou wēin nu nonj. 26 Pa ghan chri ligi pei mbo pēi Farashi, pēi fūon nshīgao pa moonj ndua pugu pa moonj kumbu nne na minthe nkuon yi gū yi taonjaon nkaa yu.

† 23:24 23:24 A ya mbo pi na kamela.

27 “Ngə'i shi nii vēi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pēi pa ghan mifi! Pēi pō nō fún na pi shini njū'ō ni yaon fhu na a pwa mbhi, ndo moonj yi linaon ni kwēi khu ngwa pugu pa nguon nkwan maon tōtro. 28 A ha'an pi lii vēi mbhi pēi pō nō ngwa ndindi, ndo moonj njū'ō yēi linaon ni nnu mifi pugu pa nguon nkwan phi.

29 “Ngə'i shi nii vēi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pēi pa ghan mifi, pēi krao fún pa njēli'i Minnwi, nchwīe fún pa ngwa ndindi a pwa, 30 nchhu nu na, 'Pigi kan ni mbo mbhi pi ndii pa taa pigi, pigi shi kan ndo nchi kwō pigi pugu nō jwi nu pa njēli'i Minnwi.'

31 “Nne pēi pa minkwentie ni nonj pēi na pēi pa puon ngwa pē na pugu ni njwi pa njēli'i Minnwi ne. 32 Pēi ghēi ne shhi mī'ēn nnu pē na pa nkhu taa pēi ni njē. 33 Pa mitwē'i, pa mbhē mitwē'i mbimbhi pei, pēi shi nkie pi nei ma ntei njó mōnjon ngū'ō lien shhe?

34 “Nthe yie ghō, nshi ntaon pa njēli'i Minnwi ni pa ghan shiethō ni pa ghan ye'i gí Mushi ni pēi. Pēi shi njwi pichēi, nkwin pichēi nkuon wá'a, ngwie pichēi ni ngwan monj pa nda luon Minnwi pēi, mfe ngə'i ni pichēi llo monj ta'a la'ataon nii monj yichēi la'ataon. 35 Nshi ntaon vugu nenne, nji na chhī nguon ngwa ndindi na pi ni nshrāo vugu njwi nkuon shhe, llo thō Abe na mbhō yi ni mbo yi woo ne ti ngēi nchēin thō jwi nu Shakaria, mbo muon Berekia, shina Nda Minnwi pugu li'i Fe'ingien Minnwi. 36 Shishini nshwei vēi, nguon nnu pei shi nshwi'i mbij ngwreijon yei.

*Jishō fā'ō pə'i njū'ō nthe Jerushalein
(Luka 13:34-35)*

37 “Yo, Jerushalein, Jerushalein! La'ataon na a jwi pa njēli'i Minnwi, ntun pa ghan ntaon Minnwi pē na pi taon vugu ghō ne ni ngū'ō. A fi'i yi nei na mi ni ntā'a nu nkiri puon pō ta'a li'i nō ha'an minguo ghā nkiri puon pi la'ō prā yi ne, ndo pa'a pēi lo ntā'a nu! 38 Lii njēi,

nda yəi ku'ó fùñ. ³⁹ Nthe ɲa n̄chhu ni pəi ɲa, jē ndwe ɲgəi nu shhi, mba'a pəi nu'uy ɲjəi a, ti nu'uy nchəiñ ndii ɲa pəi shi nchhu ɲa, 'Mbəɔ pə ni ju ye ɲa a thə nɔ ligi Taathə nɛ!'"

24

Jishə chhu ɲa pi shi mbūo Nda Minnwi
(Maaku 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Jishə ni ntaon Nda Minnwi ɲgəi nu, ndii ghə pa ghan younjɲ pi thə ɲjəi vi nthə nōon pa nda ghə mon Nda Minnwi.

² Jishə chhu ni pugu ɲa, "Pəi yəi ɲguon maon pei hēiñ ghao? Shishini, nshwei vəi, mba'a ta'a ɲgū'ó hēiñ yi'i ɲkina ɲkuon ndiñ vi ki pi lə mbūo mfe shhe."

Ngə'i pugu pa mōon nu
(Maaku 13:13-13; Luka 21:7-19)

³ Nə ha'an Jishə ni nchəchhə ɲkuon Mbra pa Thi Olive nɛ, pa ghan younjɲ pi thə ɲjɲɲɲɲ ɲjəi vi, nchhu nu ɲa, "Shwei vigi, pa nnu pei shi ndōgɔ li'i pi ndii khə? Li thə nu yə pugu pa yi ndugwi mbhi yei shi mbə pi khə?"

⁴ Jishə khwē ni pugu ɲa, "Pəi lina nu ki'i ɲon fii vəi. ⁵ Nthe ɲa ntou ɲgwa shi nthə nɔ ligi a, nchhu nu ɲa, 'Mbə pi Ju ɲa Minnwi Chu'ó Ntaon nɔ ɲkwe nɛ,' mfi ntou ɲgwa. ⁶ Pəi shi ɲja'ó pa nchhə pugu pa pisha'akhə nnu nchhə. Nɔ ki'i pəi fā'ó pɔgɔ gu nthe ɲa pa nnu pighə shi ɲgu'ó ndōgɔ li'i, ndə yine lə naa mbə ndugwi yi. ⁷ Pa la'ataon shi ndəllə mā'an yichəi ni nchhə, ɲgwa ta'a fūon mā'an ɲgwa yichəi ni nchhə. Nji shi ɲgū mon pa li'ili'i, shhe shi nchi'i ti shina mon pa li'ili'i. ⁸ ɲguon nnu pei pə pi nɔ ha'an muun ghə njē naon nu miŋgwe shūu nɛ.

⁹ "Nne pi shi ncha'a vəi mfe ɲa pi fe ɲgə'i ni pəi ndə ɲjwi vəi. ɲguon pa la'ataon shi mbina vəi nthe a. ¹⁰ Ntou ɲgwa shi ɲgū mon piñ yugu, mfini non pugu, mbina non pugu. ¹¹ Ntou pa ɲjəli'i mifi shi nthə mfi ntou ɲgwa. ¹² Nthe ɲa phi shi mbigi nɛ, khwā ɲa ntou ɲgwa fā'ó nɛ shi ɲkɛɛ. ¹³ Nɔ ɲon ɲa a ti shii ti nchəiñ nɔ ndugwi yi nɛ shi ndūgu. ¹⁴ Nɔ pi shi nchi pwa pisha'akhə yei ɲa

Minnwi sha'a fūon yi mon ɲguon mbhi yei nne ɲa ɲguon pa la'ataon ghao ya'ó, ndugwi yi thə ki'ɛ.

Ngə'i ɲa a thə nu nɛ
(Maaku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ "Nne ndii ɲa pəi shi ɲjəi nnu wuwuru ye ɲa a fuo Nda Minnwi nchwē pi tei nɛ, a thi Li'i Taonjaon,* mbə nnu ɲa ɲjəli'i Minnwi mbə Dania ni nchhu nɛ, (sheshəon ɲa a mēiñ yaon yei nɛ pi'i, nji ɲa a shi nji ɲjɲ nnu yei), ¹⁶ nne ɲgwa pɛ ɲa pugu pə mon Judia nɛ tei ɲku'ó thə pa mbra. ¹⁷ Ki'i ɲon ɲa a chhə thənda nɛ nu'uy nshwi'i shhe li'i lōgɔ yaon ɲa a pə mon nda nɛ, ¹⁸ ki'i sheshəon ɲa a pə mon nyien nɛ nu'uy mbini la'a li'i lōgɔ mme ndhwī yi. ¹⁹ Nɔ a shi mbə ɲkien wuwuru ɲgə'i ni pa piŋgɛ shūu pugu pa mapuon ha'an pugu thə nu'on puon nɛ mon llé pighə! ²⁰ Pəi luon ni Minnwi ɲa ki'i nnu pei lōgɔ li'i pi mon laon ki llé ji. ²¹ Nthe ɲa mon pi ndii ghə, ɲgə'i shi mbə ti nchəiñ fi'i ɲkwan nɔ ha'an a lə naa ma mbə, jē ndii ɲa Minnwi ni mbuon mbhi nɛ ti nthə nchəiñ ndwe, ndə pa'a ndə mbi'i pi'i ma nu'uy mbə. ²² Ti pi kan ni mien ki kɛɛ fi'i llé pighə pa'a kan ta'a ɲon lə ndūgu. Nɔ nthe ɲgwa pɛ ɲa Minnwi ni nchu'ó vugu nɛ, Minnwi shi ɲkɛɛ fi'i llé pighə.

²³ "Nenne sheshəon nchhu ni pəi ɲa, 'Li ɲjəi, Ju ɲa Minnwi Chu'ó Ntaon nɔ ɲkwe nɛ pə nɛiñ,' ki ɲa, 'A pə ni hiñ!' Ki'i pə piñ, ²⁴ nthe ɲa pa mifi ɲa pugu chhu nu ɲa pi chu'ó vugu ntaon nɔ ɲkwe nɛ, pugu pa ɲjəli'i mifi shi nōon non yugu, nōon ntou pa memme li pugu pa nnu ghraoghrao nɔ fii nu pa ɲgwa ti mfi pa ɲgwa ha'an Minnwi chu'ó nɛ nɔ ha'an a kan nji'ɛ. ²⁵ Pəi li ɲjəi, ɲkwo shwei vəi ɲkaon ndii maa ɲkā'ó.

²⁶ "Nenne, pugu nchhu ni pəi ɲa, 'Li ɲjəi, a pə nɛ mon ɲkūnu njó!' Ki'i pə ghəi fə. Ti pugu nchhu ɲa 'Li ɲjəi, a pə nɛ hēiñ mon ɲjien nda,' ki'i pə piñ. ²⁷ Nthe ɲa wu'ó nɔ ha'an fiembə ghə nshei llə ɲgei sha'a minaon ɲgəi nii ɲgei nii minaon nɛ, a ha'an thə nu Muun

* 24:15 24:15 Li'i yei ni mbə pi mon Nda Minnwi.

Nɔŋmishua shi mbo nɛ. ²⁸ Sheshe li'i ɲa khu miyaon po nɛ, pa mishi ɲa pugu ghà ɲkru khu miyaon nɛ shi ɲkiri fɔ.

Muun Nɔŋmishua shi mbini nu'un ntho (Maaku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ "Pa ɲgə'i pei shi ɲga ntogo, wu'ɔ chomilaon ghɔ, minaon shi ɲgū njin, pa'a fhú lo nu'un mfe lí'ɛ, pa fínəi gū llo po,

Minnwi chí'i pa nji mon tothi.

³⁰ "Lì Muun Nɔŋmishua shi nɔon non yi po, nne ɲguon pa la'ataon ɲkuon shhe shi njūa, njei Muun Nɔŋmishua a tho nu mon lulun po ni ghrí pugu pa mme ndigha'ɔ.

³¹ Pi shi ntua ntàn ɲggi ya ɲku'ɔ, a taon ghan ntaon pi pugu kiri pa ɲgwa pi ɲa a chu'ɔ nɛ mon ɲguon mbhi mon khwe ghaa mbhi, llo mon ta'a ɲgei po ɲgəi mon yichəi.

Ntigi llo ɲkuon thi wunu (Maaku 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² "Ye'i ntigi llo ɲkuon thi wunu: Nɔ ha'an fhɔ yi nu'un njē tua nu ɲkuon mbho yi nɛ, ɔ ji ɲa ɲkwəi mbì para.

³³ Wu'ɔ nenne, ndii ɲa pəi ɲkaa pəi yəi ɲguon nnu pei nɛ, pəi ji ɲa Muun Nɔŋmishua kwo para ti mbo chonda.

³⁴ Shishini, nshwei vəi, mba'a ɲgwreɲon yei yi'i ɲkhu mme ki ɲguon nnu pei lo ndogo li'i. ³⁵ Po pugu shhe shi ntogo gha, ndo mba'a pa chrà pan yi'i ntogo gha.

Ndii ɲa Muun Nɔŋmishua shi ntho nɛ (Maaku 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

³⁶ "Ndo nɔ llé ghɔ pugu pa ndii ghɔ, ɲon lo nji, nji'i nthe pi ghan ntaon Minnwi po, ki ndutho Muun ni non yi. A wu'ɔ nji Tāa tə'i vi. ³⁷ Nɔ ha'an a ni mbo mon pii ndii Noa nɛ, a ha'an tho nu Muun Nɔŋmishua shi mbo nɛ. ³⁸ Nthe ɲa a ni mbo ndii ɲa ɲkhí shini ndo naa ɲku'ɔ mfigi mbhi nɛ, ɲgwa ni nji maon ndo nnu nu, ndan nu ndo mfe ɲgwa nda lán, ti ɲgəi nchəin ndii ɲa Noa ni nii mon mme pie ɲa a po nɔ nda nɛ. ³⁹ Pugu shini ndo nji ti ɲkhí nu'un ɲku'ɔ mfigi njigi vugu ɲgəi nɔ ghɔ.

A ha'an tho nu Muun Nɔŋmishua shi mbo nɛ.

⁴⁰ "Paa ɲgwa shi mbo mon nyien, pi lōgo ta'a yi, ta'a yi kina. ⁴¹ Paa pingɛ shi ntho ɲgu'ɔ maon, pi lōgo ta'a yi, ta'a yi kina.

⁴² "Nthe yie ghɔ, pəi chho ni lina məi, nthe ɲa pəi lo nji'i nji llé ye ɲa Taatho vəi tho nu nɛ. ⁴³ Ndo pəi ji yei nnu ɲa, ɲgan nda kan nji ndii ye ɲa ɲgina tho nu ni tu'u nɛ, a kan nchho ni lina mi, ndina nu ni nda yi ɲa ki'i pi pə'i. ⁴⁴ Nthe yie ghɔ, pəi ɲkaa pəi piri non yəi, nthe ɲa Muun Nɔŋmishua tho nu mon ndii ɲa mba'a pəi yi'i mbì'i nɛ.

⁴⁵ "A gɔ ki'ɛ mbo muun fà'a ta'anju'ɔ, mfā'ɔ shietho ɲa masha vi nū'ɔn vi ɲa a lina nu ni pichəi puon fà'a mon mbaanda yi, mfe maon ji mon ndii ka'oka'ɔ.

⁴⁶ Mbɔɔ shi mbo ni muun fà'a ye ɲa masha vi yəi vi a fà'a nu shi'i ndii ɲa a tho nɛ. ⁴⁷ Shishini nshwei vəi, a shi nū'ɔn vi a lina nu ni ɲguon maon pi. ⁴⁸ Ndo ti ä mbo muun fà'a mbimbhi, kan a shi nchhu ni non yi ɲa, 'Mba'a masha a yi'a ɲkwəi,' ⁴⁹ njē wie nu pichəi puon fà'a, nji maon ndo nnu nu pugu pa mbaa là'ɔ.

⁵⁰ Taatho muun fà'a yei shi ɲkwəi mon llé ye ɲa muun fà'a ghɔ shini ndo mbì'i nɛ, pugu pa ndii ɲa a lo nji'i nji nɛ ⁵¹ nchrei vi kaonkaon, mī'an vi li'i ɲa pa ɲgwa mifii shi ɲgəi nɛ. Nɔ li'i ghɔ kəi pugu pa kru shua shi mbo fɔ."

25

Lu'ɔ chrà nthe wun puon pingɛ

¹ "Nne Sha'afuon Po shi mbo nɔ wun puon pingɛ ɲa pugu lo naa nji mimbhia, ɲa pugu ni ndogo pa lan pugu ɲgəi li'i para mimbhia lán. ² Yi tien ni mbo pa na, yi tien po pa ndina. ³ Pɛ ɲa pugu ni mbo pa na nɛ ni ɲga ndogo lan yugu pa'a ndo ntuo yichəi krashi*, ⁴ ndo pɛ ɲa pugu ni ndina nɛ lōgo tu'ɔ krashi yugu pugu pa lan yugu. ⁵ Nɔ ha'an mimbhia ɲgan lán ghɔ ni ntho njiyiri nɛ, lōgo wəin vugu pugu llé.

* 25:3 25:3 Yei ni mbo wru olive ɲa pugu ni nchu'u lan yugu nɔ ghɔ.

6 “Ndo a gha mbo mon ntun mbhi pi pa’o ngou na, ‘Mimbia ngan lan gho po nei! Pèi taon ntho mbara vi.’

7 “Wun puon pingge pigho lollo mbiri lan yugu. 8 Pè na pugu ni mbo pa na ne chhu ni pe na pugu ni mbo pa ndina ne na, ‘Pèi fe yichèi krashi yèi ni pigi nthe na lan yigi tho mberhe.’

9 “Ndo pa pi shietho pigho khwè na, ‘Na minthe pa’a ye na pigi fà’o ne lo nkā’o ni pia ne, pèi ghèi mon nda tan njuon yèi fo.’

10 “Ndi na pugu ni ngèi li’i yuon ne, mimbia lan gho tho, pe tien pingge na pugu ni mbiri non yugu mbo fo ne ghèi pugu pa mimbia ngan lan gho li’i ji lan, pi fini nda. 11 A gha ndara pichèi nchū’o mbini pigho tho nkaa pugu, nchhu nu na, ‘Taatho, taatho, chu’o nda ni pigi.’

12 “Ndo a khwè na, ‘Shishini nshwei vèi, ndo nji’i nji vèi.’”

13 Jisho lūgwi na, “Nthe yie gho, pèi chho ni lina mèi, nthe na pèi lo nji llè ki ndi.

*Lu’o chrà nthe trei puon fà’a
(Luka 19:11-27)*

14 “Ndi gho, Sha’afuon Po shi ma mbo pi no non na a tā’a nu ngèi kra, nne mēin pa puon fà’a mfe maon pi ni pugu na pugu ti’i nchho ndina nu no gho. 15 A ni mfe tien p̄ien mbin ni ta’a yi. Ta’a p̄ien po fi’i mbin na non mfa’a no paa wun nga’ombhi, pi pe vi no gho ne, ni vichèi, a fe paa p̄ien mbin, ni vichèi a fe ta’a p̄ien mbin. A ni mfe mbin ni sheshenon vugu no fi’i nji yi ndollo ki’è ngèi kra yi.

16 “Chomilaon gho, ye non na a ni nkwe tien p̄ien mbin ne ghèi ni ji mbin mbi’è tan no gho nshei tien p̄ien mbin mbigi. 17 Wu’o nenne, ye non na ji mbin ni mbo paa p̄ien ne shei paa p̄ien mbin mbigi. 18 Ndo ye non na ji mbin ni mbo ta’a p̄ien ne ghèi ntou tien ndèin mbin taatho yi mon gho.

19 “A ni nga nda’a no ntaan ndi, taatho pa puon fà’a pigho pini, pugu pugu pi’i nkru yi. 20 Ye non na a ni mfe tien p̄ien mbin gho ne tho njei taatho vi ni tien p̄ien mbin nduon mbigi, nchhu nu na, ‘Taatho,

o ni mfe tien p̄ien mbin vèi. Njei, mbini nu’un nshei tien p̄ien mbigi.’

21 “Taatho vi chhu gho na, ‘O ya mfā’a, ma muon fà’a shishi’i ndo mbo muon fà’a ta’anju’o. O togo ndaon ntou ni shigei yaon, nshi mfe ntou yi ve o lina no gho, tho pogo fà’o pwanju’o ka’a!’

22 “Ve nkaa yu na pi ni mfe paa p̄ien mbin gho ne tho nchhu na, ‘Taatho, o ni mfe paa p̄ien mbin vèi. Mbini nu’un nshei paa p̄ien mbin mbigi.’

23 “Taatho yi chhu gho na, ‘O ya mfā’a, ma muon fà’a shishi’i ndo mbo muon fà’a ta’anju’o. O togo ndaon ntou ni shigei yaon, shi mfe ntou yi ve o lina no gho, tho pogo fà’o pwanju’o ka’a.’

24 “Ye nkaa yu na pi ni mfe ta’a p̄ien mbin gho ne tho nchhu na, ‘Taatho, nji gho na o non titini, nkwo nu li’i ha’an o shini ndo nji’i mbhi, nkiri nu li’i ha’an o shini ndo nji’i mā’an kan ta’a mbhè. 25 Nki mfā’o pogo gu ngèi ndèin mbin yo mon shhe. Njei, yaon yo po nei.’

26 “Ndo taatho yi khwè nchhu gho na, ‘Muon fà’a mbimbhi, muon fà’a li’èli’è, o ni nji na nga nkwo li’i ha’an nshini ndo nji’i mbhi ne, nkiri li’i ha’an nshini ndo nji’i mā’an mbhè ne. 27 Nenne, o ni mfā’o no ni’in nu mbin a mon bèin, nga mbini nkwe mbin a pugu pa tho yi. 28 Nthe yie gho, pèi kwe mbin gho mbho yu mfe ni non na a ni mfā’o wun p̄ien mbin ne. 29 Nthe na sheshenon na a kwo fà’o ne, pi shi mbigi ntou yi gho nji na a shi mfā’o a ya njein ti nga’a, ndo ni non na a lo nji’i mfā’o ne, nji’i nthe pi shigei ye na a po mbho yu ne, pi shi nkwe. 30 Pèi mā’an muon fà’a ghagha yine mbhi mon njinjin, mon li’i gho, kèi pugu pa kru shua shi mbo fo.’

Ndugwi shá’a

31 “Ndi na Muon Nonmishua shi ntho mon ndigha’o yi, pugu pa nguon pa ghan ntaon Minnwi po, kan a shi nchho ki’è nkunon faan ndigha’o yi. 32 Nguon pa la’ataon ghao shi nkiri shhi yu, a shere vugu pugu taon li’i yi paa, wu’o no ha’an nkè’i pa minji ghà shere pa minji mfu’u shina pa mimbhi ne. 33 A shi nū’on pa

minjii ngei mbho yi yi ji, pa mimbhi po yugu ngei mbho nkwarei.†

34 “Nne fuon gho shi nchhu ni pe ngwa na pugu po ngei mbho ji ne na, ‘Pai na mboro Taa a po mbin pai ne tho, pai shi nshei Sha’afuon na pi ni mbiri ni pai mon nje mbhi ne. 35 Nthe na nji ni njia a, pai fe maon ji vai, njuo a yaon pai fe yaon nnu vai, nki po ngani, pai chu’o chonda vai. 36 Nki po ntii, pai gwe ndhwí mbin mu, nki ghino nu, pai kra a, nki po mon choin, pai tho njei a.’

37 “Pa ngwa ndindi shi khwe gho na, ‘Taatho, pigi ni njei gho pi yai ndii nji yia gho pigi fe maon ji ve, ki njuo yo yaon pigi fe yaon nnu ve? 38 Ndo pigi ni njei gho pi yai ndii o po ngani pigi chu’o nda yigi na o nii fo, ki o po ntii pigi ma’an ndhwí mbin gho? 39 Pigi ni njei gho pi yai ndii o ghino nu ki mbo mon choin pigi tho nkra gho?’

40 “Furon gho shi nkwe nchhu ni pugu na, ‘Shishini, nshwei vai, no ha’an pai ni nchwie nne ni ta’a minkwasha shina pa lin pan pei ne, pai ni nchwie pi vai!’

41 “Nne a shi nchhu ni pe na pugu po ngei mbho yi yi nkwarei ne na, ‘Pai lollo yai mu, pai na nchono Minnwi po mbin pai ne, ngei mon monon ki ndugwi yi na pi ni mbiri ni Devi pugu pa ghan ntaon pi ne. 42 Nthe na nji ni njia a pa’a pai lo mfe maon ji vai, njuo a ni njaon pa’a pai lo mfe yaon vai na nnu, 43 nki po ngani pa’a pai lo nchu’o chonda yai vai na nii fo, nki po ntii pa’a pai lo ma’an ndhwí mbin mu, ngino ndo mbini mbo mon choin pa’a pai lo nji’i nkra a.’

44 “Pugu nkaa pugu shi nkhwé na, ‘Taatho, pigi ni njei gho pi ndii kho nji yia gho, ki njuo yo yaon, ki o po ngani, ki o po ntii, ki ngino nu ki mbo mon choin ki pigi lo ngere gho?’

45 “Nne a shi nkhwé ni pugu na, ‘Shishini, nchhu ni pai na no ha’an pai shini ndo nchwie nenne ni minkwasha shina ngwa pei ne, pai shini ndo nji’i nchwie vai.’

46 “Nne pi shi mfe pei mon ngei ki mme ndo pa ngwa ndindi, pi fe vugu mon chombhi ki mme.”

26

Ntan no jwi nu Jisho

(Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2; Jouu 11:45-53)

1 Jisho ni nga mi’en ye’i nu nguon pa nnu pei, nchhu ni pa ghan younjin pi na, 2 “Pai ji na paa lle shi nga ntogo, a po Ji *Lli Nji’a, ndo pi shi ncha’a Muon Nonmishua mfe na pi kwij vi nkuon wa’a.”

3 Nne pa thishi ghan fe’ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu paon ntu’o Kaifa, mbo *taatho pa thishi ghan fe’ingien, 4 ntan no wein nu Jisho njinjij ki ngwa lo nji ndo njwi vi. 5 Ndo pugu ni nchhu nu na, “Ki’i a po pi ndii Ji Lli Nji’a, kien nne kan ngwa shi nsha mighei.”

Pi yu’o laminda mbin Jisho la’ataon Betani

(Maaku 14:3-9; Jouu 12:1-8)

6 Jisho ni nga mbo Betani nda Shemu mbo ngan ghinombalu, 7 no ha’an Jisho ni nji maon nkuon taprei fo ne, mingwe choi tho njei vi ni yichoi nchin na pi chwie ni nguo, laminda tininchuon linaon mon gho, a sha’o tho Jisho no poro nu vi no gho.

8 Ndo pa ghan younjij pi ni mbigi tua ndii na pugu ni njei nnu yei ne, nne nchhu na, “La’o yei phe po pi na? 9 Nthe na a ka ni mfe pi fini laminda yei ni nkien ntou mbin ngere pa ghan pou no gho.”

10 Ndo Jisho ji nnu na pugu chhu nu ne, nne, nchhu ni pugu na, “Pai ghana mingwe vi ne na? A chwie pi nnu shi’i vai. 11 Nthe na pai gha nguo mfā’o pa ghan pou nguon ndii, ndo mba’a pai yi’i mfā’o a nguon ndii. 12 A sha’o laminda yei mbin mu no piri nu non a no twei nu. 13 Shishini, nchhu ni pai na sheshe li’i na pi shi nchii nkini pwa pisha’akho yei mon nguon mbhi ne, nnu na mingwe vei chwie ne, pi shi nchhu no kwij nu vi.”

† 25:33 25:33 Pa minjii hein tho non pi pa ghan pin mbo pa ngwa ndindi, pa mimbhi po pa ghan ki pin Minnwi.

*Judashi piŋ nɔ fini nu Jishɔ**(Maaku 14:10-11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Ta'a ŋon shina paanchro pa ghan younjɪŋ Jishɔ mbo Judashi Ishikario ghɛi njɛi pa thishi ghan fe'ingien, ¹⁵ nchhu ni pugu ŋa, "Pɛi shi mfe pi kɔ vɛi nɔ ha'an mi mfini vi ni pɛi?" Nne pugu pe vi ni trei wuŋ ndigi mbɪŋ.* ¹⁶ Llo ndii ghɔ ŋgɛi nu shhi a ta'a shina nɔ fini nu vi.

*Jishɔ jɛ Jɛ Lli Nji'a pugu pa ghan younjɪŋ pi**(Maaku 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Jouŋ 13:21-30)*

¹⁷ A ni mbo fɔon llɛ jɛ Jɛ Brei Ki Ku'ɔ, pa ghan younjɪŋ Jishɔ thɔ njɛi vi, nchhu nu ghɔ ŋa, "ɔ tã'a nu ŋa pigi piri maon jɛ Lli Nji'a vɛ pi hin?"

¹⁸ A chhu ni pugu ŋa, "Pɛi nii mon la'a, nchhu ni ŋon chɛi ŋa pɛi shi njɛi vi nɛ ŋa, 'Masha chhu ŋa ndii a kwo para, nshi nji Lli Nji'a nda ghɔ pigi pa ghan younjɪŋ paŋ.'" ¹⁹ Pa ghan younjɪŋ pi chwɛ wu'ɔ nɔ ha'an Jishɔ ni nchhu ni pugu nɛ, mbiri maon jɛ Lli Nji'a ghɔ.

²⁰ A ni ŋga mbo ni fanaon, a chɔchɔ yɛi taprei nthɔ nji maon pugu pa paanchro ghɔ. ²¹ Nɔ ha'an pugu ni nji nu nɛ, Jishɔ chhu ŋa, "Shishini, nshwei vɛi, ta'a ŋon shina pɛi shi mfini a."

²² Nnu ghɔ wɪni vugu ŋkien ntou yi, pugu jɛ nchhu nu ghɔ pa ta'a yi ta'a yi ŋa, "Taathɔ, ŋa a lɔ mbo mmu?"

²³ A khwɛ ŋa, "Ŋon ŋa mbho yigi yu shi mbɔon mon peiŋ nɛ, a ju ŋa a shi mfini a nɛ. ²⁴ Muon Ŋonmishua shi ŋgu'ɔ ŋgɛi pi nɔ ha'an pi nã'an nthɛ vi nɛ, ndɔ ŋgɛi shi ŋgwɛiŋ ŋon vɛ ŋa a fini vi nɛ. A ni mbwa ghɔ ŋa ki'i pi phi vi."

²⁵ Judashi, ŋa a ni mfini vi nɛ, chhu ŋa, "Masha, ŋa a lɔ mbo mmu?"

Jishɔ chhu ŋa, "A chhu gò ni ŋon yɔ."

*Ndugwi maon jɛ Jishɔ pugu pa ghan younjɪŋ pi**(Maaku 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korɪŋ 11:23-25)*

²⁶ Nɔ ha'an pugu ni nchho nji nu nɛ, Jishɔ lɔgɔ brei, ŋga ŋkwo tɔo Minnwi,

* 26:15 26:15 Shakaria 11:12.

mbɛ'i mfe ni pa ghan younjɪŋ pi, nchhu ŋa, "Pɛi kwe ŋkru, yei freinon a."

²⁷ A lɔgɔ ndua, ŋga ŋkwo tɔo Minnwi mfe ni pugu, nchhu nu ŋa, "Ŋguon yɛi ghao nnu. ²⁸ Nthɛ ŋa là'o yei chhi a ŋa a krao *kɪna ye ŋa Minnwi wrã pugu pɔ ŋgwa pi nɛ, ŋa a ni ŋkwri nthɛ ntou ŋgwa nɔ li'e nu pa phi. ²⁹ Ndɔ nshwei vɛi ŋa mba'a nu'un nnu là'o yei pia, ti ŋgɛi nchɛiŋ ndii ŋa nshi mbini nnu pia ka'a fifhi mon Sha'afuon Tãa a nɛ."

³⁰ Pugu gha njrão ta'a ŋkhi ntaon kɛ'i ghɔ ŋku'ɔ ŋkuon Mbura pa Thi Olive.

*Jishɔ chhu ŋa Pita shi ndãa vi**(Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34; Jouŋ 13:36-38)*

³¹ Nne Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "Ni tu'u yei, pɛi shi ntei mien a nthɛ ŋa pi nã'an ŋa,

'Nshi njwi ŋkɛ'i minjii,
pa minjii sha.'

³² Ndɔ pi shi ŋga ŋkwo ku'ɔ ni mmu mon gu, ŋgɛi shhi pɛi Galili."

³³ Ndɔ Pita chhu ŋa, "Nji'i nthɛ pi nɔ ha'an pi shi ntei njɪŋ yɔ ghao nɛ, mba'a nji'i ntei."

³⁴ Jishɔ chhu ghɔ ŋa, "Shishini nshwei ghɔ ŋa ni tu'u yei ŋkaon minkɛ'i maa ŋkhwe, ɔ shi ŋkwo lãa a ni trei ŋgɛ."

³⁵ Pita chhu ghɔ ŋa, "A nji'i mbo pi ŋa pɔgɔ khu ka'a, pa'a ndɔ ndãa ghɔ." Ŋguon pichɛi pa ghan younjɪŋ pi wu'ɔ nchhu pi nne.

*Jishɔ luon Minnwi Geshemani**(Maaku 14:32-42; Luka 22:39-46)*

³⁶ Jishɔ lallo ŋgɛi pugu pugu li'i chɛi ŋa pi mɛiŋ ni Geshemani, nchhu ni ghan younjɪŋ pi ŋa, "Pɛi chɔchɔ hein ŋgɛi hin nduon Minnwi." ³⁷ A lɔgɔ Pita pugu pa paa puon Shebedi, njɛ nthɔ mfã'o yu'ɔ njù'ɔ. ³⁸ Nne, a chhu ni pugu ŋa, "Njù'ɔ a ya mbɛ'i ti minthe ŋka kukhu, pɛi kina hein pia yra nu ka'a."

³⁹ A chɛnɔ ŋgɛi shigei yi shhi, mfɩŋ thɔ yi shhe nduon Minnwi, nchhu nu ŋa, "Tãa a, ä nji'e, ɔ pɛi ndua ŋgɛ'i yei vɛi, ndɔ ki'i a pɔ pi nɔ ha'an ntã'a nu nɛ, a pɔ pi nɔ ha'an ɔ tã'a nu nɛ."

⁴⁰ A gha ntho, njəi pa ghan younjij pi pugu tho ndelle. A chhu ni Pita ɲa, “Nne minthe pa’a pəi lo nchho tothi pia ka’a no ta’a awa?” ⁴¹ Pəi chho tothi nduon Minnwi nne ɲa ki’i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yəi khwā nu, ndo freinon yəi pou ghrí.”

⁴² Nə mbra ɲge, a pini ɲgəi nduon Minnwi, nchhu nu ɲa, “Tāa a, ā mbo ɲa minthe pa’a ndua ɲgə’i yei lo togo ki ndo nji’i nnu, a pə ne no ha’an ɔ tā’a nu ne.”

⁴³ Jisho pini ɲkamu’oɲ njəi vugu pugu lle nu, ntho ɲa lōgo ni ndinaon ligi pugu.

⁴⁴ A pini nu’un mien vugu ɲgəi nduon Minnwi, a pə trei ɲge, ɲgu’o nchhu pi ta’a nnu gho ɲa a ni ɲkwo fūon nchhu ne. ⁴⁵ Nne a tho njəi pa ghan younjij pi nchhu ni pugu ɲa, “Pəi wu’o nchho ndhe nu mferɛ non yəi?†Njəi, ndii kā’o ne, pi fini Muon ɲonmishua ne ni pa ghan phi.”

⁴⁶ Pəi lollo pia ghəi. Pəi lii njəi, ɲon ɲa a fini a ne pə nein!”

Pi fini Jisho pi wəin vi

(Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴⁷ Jisho ni ɲga ɲgu’o nchrā nu, Judashi, mbo ta’a ɲon shina paanchro ghan younjij pi chəin pugu pa ntou yú ɲgwa, pugu tuo pa kafa pugu pa wréi, llo mbho pa thishi ghan fe’ingien pugu pa pichəi pa thishi pa ɲgwa mon la’a. ⁴⁸ ɲon ɲa a ni mfini vi ne ni ɲkwo fe li ni pugu, nchhu nu ɲa, “ɲon ɲa nshi mban vi ne, ju, pəi wəin vi.” ⁴⁹ Judashi ku’o ntho mbara Jisho nchhu gho ɲa, “Nchrā ve, ma Masha,” mban vi no chrā nu gho.

⁵⁰ Jisho chhu gho ɲa, “Taannu a, chwie yaon ɲa ɔ ni ntho no chwie nu ne.”

Nne ɲgwa pigho tho ɲgwəin Jisho nshūu vi ɲgəi no. ⁵¹ ɲga njəi nu ne, yichəi ta’a ɲon ɲa pugu pa Jisho ni mbo nu ne shua kafa ɲkə’i muon fā’a taatho pa thishi ghan fe’ingien no gho nja’a tənə yi.

⁵² Jisho chhu gho ɲa, “Pini ni’in kafa yo li’i ɲa ɔ fu’u ne. Ghan wie ɲkrəo ndo njwi ɲgwa ni kafa ghə ɲgu’o ɲkhu ntogo pi ɲkuon kafa. ⁵³ Ki ɔ pi’i ɲa minthe pa’a ndo njūa ni Tāa a ɲa a ghēre a, a

wu’o ntaon pa ghan ntaon po ɲa pugu ghə mā’an nchho ne pugu togo khwachəi wun ɲkan yugu ni ɲkan yi paa wu’o chomilaon gho?” ⁵⁴ Ndo ā mbo nenne ki’ɛ, nnu ɲa ɲwa’anli Minnwi chhu ne shi ɲkie pi nein ndogo li’i, ɲa a yi’i ɲa a wu’o mbo pi nenne ne?”

⁵⁵ Mon ndii gho Jisho chhu ni yú ɲgwa pigho ɲa, “Mbo pi ɲgina minwi ɲa pəi tho nu ɲgwəin a ni pa kafa pugu pa wréi? Pa lle ɲga nchho Nda Minnwi nje’i nu pa’a pəi lo ɲgwəin a. ⁵⁶ Ndo ɲguon pa nnu pei lōgo li’i nne no chwie nu nnu ɲa pa njəi’i Minnwi ni nā’an ne lōgo li’i.” Nne ɲguon pa ghan younjij pi mien vi nte ni vugu.

Jisho shi Kaifa pugu pa thishi

(Maaku 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Joun 18:13-14,19-24)

⁵⁷ ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲgwəin Jisho ne lōgo vi ɲgəi no shi Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe’ingien, mbo li’i ɲa pa ghan ye’i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa pichəi pa thishi ni ɲkiri ne. ⁵⁸ Pita ni tho nu njin pugu ndo mbo pi fie hin, mbo no ha’an yina taatho pa thishi ghan fe’ingien ni mbo ne nii nchochho pugu pa ghan kə’i li’i no yəi nu nnu ɲa a shi ndogo li’i ne.

⁵⁹ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ɲguon pa kún ghao ni ntho ntā’a le’ingien ɲa minthe pugu shwi’i tho Jisho nne ɲa pugu jwi vi ne. ⁶⁰ Ndo pugu shini ndo fā’o sheshe yi, nji’i ntho pi no ha’an ntou pa ghan pin nnu mbe ni ntaon ntho ne. Ndugwi yi, yi paa taon ntho shi ⁶¹ nchhu ɲa, “ɲon vei ni nchhu ɲa, ‘Mfā’o ghrí no sha’a nu Nda Minnwi mfe shhe mbini ɲkro mon trei llé.”

⁶² Ndo taatho pa thishi ghan fe’ingien lollo ntithi tothi nchhu ɲa, “ɔ lo mfā’o khwə no fe nu? Nnu ɲa ɲgwa pei wəin gho ɲa ɔ chwie ne pə pi kho?” ⁶³ Ndo pa’a Jisho lo nchrā. Taatho pa thishi ghan fe’ingien chhu gho ɲa, “Mfe gí ve no ligi Minnwi maon ɲa ɔ shwei vigi ɲa ɔ Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaon no ɲkwe mbo Muon Minnwi ne?”

⁶⁴ Jisho chhu gho ɲa, “ɔ chhu nenne. Ndo nshwei gho, llo ndwe ɲgəi nu shi,

† 26:45 26:45 Pichəi chhu ɲa Pəi lle ndo mferɛ non yəi ɲgə nduon.

pəi shi njəi Muun Nənmishua a chhə ngei mbhə jī ju ɲa a fā'ə ghrī nɔ chwīe nu sheshe nnu nɛ, ndɔ nshwi'i nu mon lulun llo po."

⁶⁵ Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien ni nga nja'ə yei, nshāa ndhwí yi nchhu ɲa, "A chī'ə ligi Minnwi. Pia nu'un ntā'a pa minkwentie mbīgi nchwīe khɔ nɔ ndwɛ? Lii njəi, pəi ya'ə chrà nchi'əshə yei ni non yei. ⁶⁶ Pəi pī'i yei ɲa?"

Pugu khwē ɲa, "A pie ɲa a khu."

⁶⁷ Nne pugu thu thwɛ nɔ ligi yi ndo ngwie vi, pichəi chrəi vi ni lrī ⁶⁸ nchhu ɲa, "Gò ɲa pi Chu'ə ghɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, yəi nɛ li'i nshwei vigi, non ɲa a chhwi ghɔ nɛ gɔ?"

Pita lāa Jishɔ

(Maaku 14:66-72; Luka 22:56-62; Joun 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita ni nchhɔ mbhi mon yina, muun fā'a chəi, mbɔ mingwɛ, thɔ njəi vi nchhu ghɔ ɲa, "Gɔgɔ ɲkaa ghɔ ni mbɔ pəi Jishɔ non Galili."

⁷⁰ Ndo Pita lāa shhi pugu ghao, nchhu nu ɲa, "Ndo nji'i nji njin nnu ɲa ɔ chhu nu nɛ."

⁷¹ A gha nchəin cho yina, yichəi muun fā'a mbɔ mingwɛ yəi vi nchhu ni ngwa pɛ ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ ɲa, "Non vei ni mbɔ pugu Jishɔ llo Nasharɛ."

⁷² A pini nu'un ndāa ti nshwrēi ɲa, "Ndo nji non ghɔ."

⁷³ A gha ndara shigəi, ngwa ha'an pugu ni nthi fɔ nɛ ku'ə mbara Pita nchhu ghɔ ɲa, "Shishini, ɔ ta'a pakwo pugu, nthɛ ɲa ɲkwan ha'an ɔ chrā nu nɛ fini ghɔ."

⁷⁴ Nne a jē chōnɔ nu non yi nshwrēi nu ɲa, "Ndo nji'i nji non ghɔ." Ndo chomilaon ghɔ minkə'i khwɛ.

⁷⁵ Nne Pita kwin nnu ɲa Jishɔ ni nchhu nɛ ɲa, "**Ŋkaon minkə'i ma ɲkhwɛ, ɔ shi ndāa a ni trei nge.**" Ntaon mbhi ɲkəi a gha'a.

27

Pi cha'a Jishɔ mfe ni Pailɛ

(Maaku 15:1; Luka 23:1-2; Joun 18:28-32)

¹ A ni nga mbɔ ni muun tutu'u, nguon pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu nyian ɲkwan ha'an pugu shi njwi Jishɔ nɛ. ² Pugu krao vi, ngəi ni ju ncha'a mfe ni Pailɛ, mbɔ ngan sha'a ngwa.

Judashi krəi non yi

(Fā'a 1:18-19)

³ Nne ndii ɲa Judashi, ɲa a ni mfini Jishɔ nɛ, ni njəi ɲa pi fe njɔ gu ni Jishɔ nɛ, a kwri njù'ɔ yi mbini ndu'u trei wun ndigi mbin pighɔ ni pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi thishi, ⁴ nchhu nu ɲa, "Nchwīe phi nɔ fini nu non ɲa mbhɔ yi yi wo nɛ pi jwi vi."

Ndo pugu chhu ɲa, "Yine pɔ pi khɔ ni pigi? Yine yəi pi gò!"

⁵ Judashi mā'an mbin ghɔ mon Nda Minnwi ndollo ngəi ɲkrəi non yi.

⁶ Ndo pa thishi ghan fe'ingien lōgɔ mbin ghɔ nchhu ɲa, "Gí lo nji'i mbin ɲa pia ni'in mon li'i nū'ɔn mbin Nda Minnwi nthɛ ɲa a pɔ pi mbin chhi." ⁷ Nne pugu pini, njuon li'i shhɛ ɲa pi mēin ni shhɛ ngan puon pa kɪn, ndōgɔ nɔ li'i twei pa ghini. ⁸ Nthɛ yie ghɔ, pi mēin shhɛ ghɔ ni Shhɛ Chhi ti nchəin thɔ pa shi'a. ⁹ Nne nnu ɲa njəili'i Minnwi mbɔ Jerimaya ni nchhu nɛ lōgɔ li'i ɲa,

"Ndo pugu lōgɔ trei wun ndigi mbin ghɔ, mbɔ fi'i nchuon thɔ ju yɛ ɲa pichəi pa ngwa Ishrae ni nū'ɔn nɔ pɛ nu nɔ thɔ yi nɛ,

¹⁰ Mfe mbin ghɔ nɔ yuon nu li'i shhɛ yɛ ɲa pi ni mēin ni shhɛ ngan puon yaon, nɔ ha'an Taathɔ ni nōon vəi nɛ."

Jishɔ shhi Pailɛ

(Maaku 15:2-5; Luka 23:3-5; Joun 18:33-38)

¹¹ Jishɔ thi shhi ngan sha'a ngwa, ngan sha'a ngwa ghɔ pie vi ɲa, "**Ŋ Fùon pa Juu?**"

Jishɔ chhu ɲa, "**A ha'an ɔ chhu nɛ.**"

¹² Ndo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi pa thishi ni nga nchhu pa nnu thɔ yu, pa'a a lo nji'i ɲkhwē. ¹³ Nne Pailɛ chhu ghɔ ki'ɛ ɲa, "Ŋ lo nja'ə fi'i pa nnu ɲa pugu chhu nu thɔ ghɔ nɛ?" ¹⁴ Ndo

pa'a a lo nji'i nkhwē sheshe nnu gho ki ta'a ndigi nnu na pi chhu tho yu ne, nne ti ngan sha'a ngwa gho ghrāo nkiem ntou yi.

Pi fe njó gu ni Jisho

(Maaku 15:6-15; Luka 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

15 A gha mbo nù'oj ngan sha'a ngwa mon sheshe ndii Ji Lli Nji'a no chu'ó nu sheshe ngan chéin na ngwa chhu na a chu'ó ne. 16 A ni nga mbo ndii gho, pugu fá'ó yichéi wuwuru ngan nchéin na pi ya nji vi, ligi yi po Baraba. 17 Nne pugu gha nkiri, Paile chhu ni pugu na, "Péi tá'a nu na nchu'ó pi gó mfe ni péi, Baraba ki Jisho na pi méin vi na Ju na Minnwi Chu'ó Ntaon no Nkwe ne?" 18 Nthe na a ni nji na a ni nchwé nnu kighi'ə pugu wéin vi ncha'a mfe gho.

19 No pigi nu, a ni nga mbo no ha'an ju Paile ni nchochho nkuon faan yi nchho sha'a nu ne, ngwe vi taon nkini gho na, "Ki'i nchwé nnu mbin non ndindi yine, nthe na nkwo yei ngə'i shi'a ntou yi mon njéin nthe vi."

20 Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichéi pa thishi kwo ni'in pun yú ngwa pigho fo ne na pugu pie pi na pi fe Baraba ni pugu njwi Jisho. 21 Ngan sha'a ngwa gho pini mbie vugu nkamu'oj na, "Péi tá'a nu na nchu'ó yei non shina paa ngwa pei mfe ni péi?"

Pugu na, "Baraba!"

22 Paile pie ni pugu na, "Ti mi shi nchwé pi néin ni Jisho na pi méin vi ni Ju na Minnwi Chu'ó Ntaon no Nkwe ne."

Nguon yugu chhu na, "Pi kwīn vi nkuon wá'a!"

23 A chhu na, "Nthe kho? Nnu pipi na a chwé ne kho?"

Ndo pugu pini mba'ó ngòu mbigi ngəi shhi na, "Pi kwīn vi nkuon wá'a!"

24 Paile ni nga njéi na ghère lo mbo no ghéi nu shhi ndou nu, ndo njéi na minthe ngwa pigho sha mighei ne, a kwe nkhi nshigao mbho mi no gho shhi yú ngwa pigho, nchhu nu na, "Mbho ma yi wo no chhi non vei, yei po pi fá'a yei."

25 Nguon ngwa pigho khwé na, "Chhi yi shi mbo tho pigi pugu pa tho puon pigi!"

26 Nne, a chu'ó Baraba mfe ni pugu, nga nkwo wie Jisho, ncha'a vi mfe na pi kwīn vi nkuon wá'a.

27 Nne pa ghan mā'an nchhò ngan sha'a ngwa gho lōgo Jisho ngəi ni ju mon ntu'ó, nkiri kwie ntigao nkii pa shooge yei yu.

28 Pugu shrāo ndhwí yi mā'an piri pipie mbin yu. 29 Pugu ni nga nkra nkie michwé'ichwé'i, ngwe tho yu, ni'in mbie pa fūon ngei mbho yi yi ji, nkwi kwere yugu shhi yu mā'an vi ni kwəin, nchhu nu na, "Chrā nji yo, ma fūon pa ngwa Juu!"

30 Pugu thu thwe mbin yu, nkwe mbie gho ndo ngwie vi no tho yi. 31 Pugu ni nga nkwo mā'an vi ni kwəin, nshrāo piri pipie gho mbin yu mā'an ji ndhwí mbin yu, ndōgo vi ngəi no li'i kwīn vi nkuon wá'a.

Pi kwīn Jisho nkuon wá'a

(Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43; Joun 19:17-27)

32 No ha'an pugu ni ntaon nu mbhi ne, njéi non chéi lo Shirin, ligi yi po Shemu, pugu ni vi na a tien wá'a Jisho. 33 Pugu ni nga nchéin li'i chéi na pi méin ni Gogota, njin yi po na Li'i Kwéi Tho. 34 Pugu fe là'ó gho na pi nyāan ni yaon lwilwi na a nnu, ndo a gha njwé'i, pa'a ndo nnu.

35 Pugu ni nga nkwo kwīn vi nkuon wá'a, mā'an péi no ghrā nu ndhwí yi shina pugu. 36 Nne pugu chochó shhe nchho nké'i vi fo. 37 Pugu nā'an yaon na pi ni ngwéin vi no gho ne nkuon wá'a tho yu na, "Yei Jisho, mbo Fūon pa Ngwa Juu." 38 Pi ni nkwin vugu pa paa ngina minwi ka'a, ta'a yi ngei mbho ji, ta'a yi ngei mbho nkwei.

39 Ngwa pe na pugu ni ntogo nu fo ne ni ntho ngwé'i vi, nchi'i tho yugu, 40 nchhu nu na, "Gò na o kan ni nthe o shā'a Nda Minnwi mbini nkrao mon trei llé ne, kwe ne non yo pia! Á mbo na o Muon Minnwi, o shwi'i ne nkuon wá'a yine pia."

41 Wu'ó nenne, pa thishi ghan fe'ingien, pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi pugu pa pichéi thishi mā'an vi ni kwəin nkaa pugu, nchhu nu na, 42 "A ni nkwe ngwa

ndo minthe pa'a a lo nkwe non yi. A po pi Fùon pa ngwa Ishrae, a shwi'i ne nkuon wá'a ndwe pigi pin vi. ⁴³ A ni nji'ə non yi pi mbin Minnwi, Minnwi kwe ne vi ndwe no ha'an ä nkhwā vi, nthe na a ni nchhu na, 'Mbo pi Muon Minnwi.'" ⁴⁴ Pa ngina minwi na pi ni nkwin vugu pugu ne ni mā'an vi ni kwəin wu'ɔ nenne nkaa pugu.

Gu Jisho

(Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49; Joun 19:28-30)

⁴⁵ A ni nga mbo mon ntun minaon, njinjin gū mon nguon la'a ghao ti ngəi nchəin mon trei minaon ni naonchi. ⁴⁶ A gha mbo mon trei minaon gho, Jisho kəi na, "Eli, Eli, lema shabatani?" njin yi po na, "Minnwi a, Minnwi a, ɔ mī'an a na?"

⁴⁷ Pichəi ngwa na pugu ni nthi fo ne gha nja'o, nchhu na, "Non vei tho mēin pi Elaija." ⁴⁸ Wu'ɔ ndii gho, yichəi ta'a non vugu kē'i ntei tei ngəi ndōgo kusha ni'in là'o chəchigəi fo nchwə'i tho muon thi mfe gho na a nnu. ⁴⁹ Ndo pichəi ngwa na pugu ni nthi fo ne chhu na, "Mien vi pia yəi na Elaija shi ntho nkwe vi."

⁵⁰ Ndo Jisho pini nkəi nkien ni nji, jiwə yi taon. ⁵¹ Nga njəi nu ne, ndhwí ki'i li'i na a ni mbo mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa llo tho gho nshwi'i mfe là'o gho, shhe chī'i, pa ngù'ɔ shina. ⁵² Pa fún mon ngù'ɔ chu'ɔ nkaa pugu, ntou khu ngwa Minnwi pi taontaon na pugu ni nkwo khu ne ku'ɔ mon gu, ⁵³ ntaon mon fún mon ngù'ɔ, Jisho ni nga nku'ɔ mon gu, pugu pugu ghəi mon mme la'ataon taontaon nōon non yugu ni ntou ngwa.

⁵⁴ Ndi na nthishi pa ta'a nkii shooge, pugu pa ngwa na pugu pugu ni mbo nchho nkē'i Jisho ni njəi shhe nchi'i pugu pa nnu na a lōgo li'i ne, pogo gu wəin vugu, pugu chhu na, "Shishini, non vei ni mbo Muon Minnwi."

⁵⁵ Ntou pa pinge ni mbo fo nkaa pugu nthi fie hini nchho mbe'i nu. Yei ni mbo pinge pe na pugu ni njou njin Jisho llo Galili nchho ngere vi ne. ⁵⁶ Shina pugu ni mbo Meri Madalin, ni Meri müon Jein ni Joshe, ni müon puon Shebedi.

Pi twei Jisho

(Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

⁵⁷ A ni nga mbo ni fanaon, ngan fà'o chəi llo Arimatia, ligi yi po Joshe, na juju nkaa yu ni mbo ngan younjin Jisho ne tho. ⁵⁸ A ni ngəi mbara Paile mbie vi na a fe khu Jisho gho. Nne Paile fe gi na pi fe gho. ⁵⁹ Joshe lōgo khu Jisho ndin mon mbho ndhwí fhu, mbo yi fhi, ⁶⁰ ni'in vi mon ji fún na a ni ngu'ɔ nka fi'fi'i mon ngù'ɔ, nkənə nkien mme ngù'ɔ nchri chofun gho no, ngəi ni vhi. ⁶¹ Meri Madalin pugu yichəi ta'a Meri ni mbo fo nchəchho njina chofun mon ngù'ɔ gho.

Ghan kē'i fún

⁶² Mbhi ni nga ndan, llé piri non kwo togo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi kiri shhi Paile, ⁶³ nchhu na, "Masha, pigi kwon na ngan mifi yine ni nga ngu'ɔ mbo yi maon, nchhu na, 'Trei llé shi nga ntogo, mbini nku'ɔ.' ⁶⁴ Nthe yie gho, mfe gi pi tho nkē'i chofun ti trei llé nu'un ntogo kan pa ghan younjin pi shi ntho njōo khu yi ngəi no gho nchhu ni pa ngwa na, 'A ku'ɔ mon gu.' Ndugwi njin fi nu yei wūru ncha fūon yi."

⁶⁵ Paile chhu ni pugu na, "Pəi lōgo pa shooge kē'i li'i ngəi nchwie pugu ya ndina ni fún gho no ha'an pəi tā'a nu ne." ⁶⁶ Nne pugu fini chofun gho no ha'an mba'a non nii fo ntogo pi nkuon lei nu pugu pa mien nu ghan kē'i li'i fo.

28

Jisho pini nu'un nku'ɔ

(Maaku 16:1-10; Luka 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Llé ji pa Juu ni nga ntogo, mbhi jē lan nu, mbo fūon llembi mon shwi'i tan gho, mbo Shonde, Meri Madalin pugu yichəi ta'a Meri gho ghəi li'i yəi fún.

² Nga njəi nu, shhe chī'i nkien yie gho nthe na ngan ntaon Taatho ni nshwi'i llo po nkənə ngu'ɔ chofun mbini no njin nchəchho nkuon gho. ³ Minji mi ni nshei no fiembi, ndhwí yi fugu no wəi. ⁴ Pa ghan kē'i li'i pogo vi ngrū ti non yugu khu.

⁵ Ndo ngan ntaon gho chhu ni pinḡe pigho na, “Ki’i p̄ai f̄a’o p̄ogo gu, n̄ji na p̄ai tho nt̄a’ a pi Jisho na pi ni nkwin vi nkuon w̄a’ a ne. ⁶ A lo n̄ji’i mbo hein, nthe na a kwo ku’o mon gu no ha’an a ni nchhu ne, p̄ai tho n̄j̄ei li’i na pi ni ntwei vi ne. ⁷ Nne, p̄ai yi’a nḡeigh̄ei nchhu ni ghan̄ younj̄in pi na a kwo ku’o mon gu, ndo p̄ai lii n̄j̄ei, a gh̄ei nu ne shhi p̄ai mon Galili, ndo p̄ai shi n̄j̄ei vi fo! P̄ai kwin nnu na n̄shwei v̄ei no gho ne.”

⁸ Nne pugu lollo chofun ni tei mon p̄ogo gu pugu pa mme pwanju’o, ntei nḡei li’i shwei pa ghan̄ younj̄in pi no gho. ⁹ Ndo nga n̄j̄ei nu ne, Jisho paon̄ pugu pugu nchhu na, “Nchr̄a ni p̄ai!” Ndo pugu tho ngw̄ein̄ kw̄o yi nga’o vi. ¹⁰ Nne Jisho chhu ni pugu na, “Ki’i p̄ai f̄a’o p̄ogo gu, p̄ai gh̄ei nchhu ni pa lin̄ pan̄ na pugu gh̄ei Galili kan̄ pugu shi n̄j̄ei a fo.”

Nk̄ini pa ghan̄ k̄e’i f̄un̄

¹¹ No ha’an pinḡe pigho ni nḡei nu ne, nga n̄j̄ei nu, pich̄ei pa ghan̄ k̄e’i f̄un̄ gho tho mon la’a mf̄i’i nguon̄ pa nnu na a ni nd̄ogo li’i ne ni pa thishi ghan̄ fe’ingien̄. ¹² Pa thishi ghan̄ fe’ingien̄ pigho kiri pugu pa pich̄ei pa thishi, mbini ntaon̄ mfe ntou mb̄in̄ ni pa shooge pigho, ¹³ nchhu na, “P̄ai f̄a’o no chhu nu pi na, ‘Pa ghan̄ younj̄in pi tho ni tu’u nj̄oo vi nḡei no gho nd̄ii na pigi ni ndhe nu ne.’ ¹⁴ Ndo ti yei nch̄ein̄ t̄en̄e ngan̄ sha’a ngwa, pigi ji nkwan̄ no ha’an pigi shi nkara vi nne na ki’i p̄ai f̄a’o nḡe’i.” ¹⁵ Pugu kwe mb̄in̄ gho nchw̄ie no ha’an pi ni nchhu ni pugu ne. Chr̄a yei nȳien̄ wu’o nne shina pa Juu ti ntho nch̄ein̄ tho pa shi’a.

Ndugwi nj̄in̄ ḡi na Jisho fe ni ghan̄ younj̄in pi ne

(Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49; Joun̄ 20:19-23; F̄a’a 1:6-8)

¹⁶ Ta’anchro ghan̄ younj̄in pi pigho gh̄ei Galili nkuon̄ mbra no ha’an Jisho ni nshwei vugu ne. ¹⁷ Pugu ni nga n̄j̄ei vi, nga’o vi ndo pich̄ei f̄a’o khutho.

¹⁸ Jisho tho nchhu ni pugu na, “Pi kwo fe nguon̄ ghr̄i po pugu pa nkuon̄ shhe v̄ei. ¹⁹ Nthe yie gho, p̄ai gh̄ei nchw̄ie ngwa pugu po pa ghan̄ younj̄in pan̄ mon̄

nguon̄ pa la’ataon̄ ghao nchho nkwe vugu ni nkhi mon̄ ligi T̄aa ni Muun̄ ni Jijwe Minnwi, ²⁰ nchho n̄j̄ei vugu na pugu nu’o nguon̄ pa nnu na n̄chhu ni p̄ai ne ghao. P̄ai lii n̄j̄ei, pia shi mbo ka’a nguon̄ nd̄ii ti mbhi shi nu’uṅ ndugwi.”

**Pwa Pisha'akhō ḡkwan
ha'an
Maaku
fī'i nē
Kāon nu pa tho nu**

Nwa'anli yei nā'an Maaku. Mon ghō, Maaku jē nā'an nu nchhu nu ḡa a pwa pisha'akhō nthe Jishō Krishto, mbo Muon Minnwi. Maaku nōon Jishō ḡa a pō pi ḡgan chwīe pa nnu ndō mbo ḡon ḡa a fā'o nji nē. Jishō nōon nji yi ghō mon ḡkwan ha'an a ni nje'i nu nē, pugu pa fu'u nu pa minḡwein, pugu pa lī'e nu phi ḡgwa. Jishō nduthō yi mon ḡwa'anli yei yēi non yi nō Muon Nonmishua ḡa a ni nthō nō fē nu chōmbhi yi ḡkhu nthe ḡgwamishua nē.

Maaku fī'i mishweishwei nō ligi Jishō nja nja pi ndaon, mfe ndii ntou yi ḡkuon pa nnu ḡa Jishō ni nchwīe nē, ki lō mfe pi ḡkuon pa yaon ḡa a ni nje'i nē pugu pa nnu pē ḡa a ni nchhu nē. Maaku gha nchrā shigēi ḡkuon nnu phi Jon ḡgan fē ḡkhī pugu pa nnu kwe ḡkhī Jishō pugu pa mōon nu mi, ḡki'i ndō ḡgēighēi shhi nchrā nu ntou yi ḡkuon nnu fā'a Jishō, ḡkuon nnu yīgi nu pa ghīnō pugu pa ye'i nu ḡgwa. Nō ha'an ndii ni ḡgēi nu nē, pa ghan younjin Jishō ji vi mbīgi ḡgēi shhi. Ndō pa mbina pi pīna vi mbīgi ḡgēi shhi ḡkaa pugu. Nwa'anli yei gha ndugwi nchrā ḡkuon ḡkwan ha'an chōmbhi Jishō ḡkuon mbhi hein ni ndugwi nē, mbo kwin nu mi ḡkuon wā'a pugu pa ku'o nu mi mon gu.

Jon ḡgan Fē ḡkhī piri shendaon

¹ Yei nje pwa pisha'akhō Jishō, mbo Ju ḡa Minnwi Chu'o Ntaon nō ḡkwe nē, mbo Muon Minnwi.

² Pi nā'an mon ḡwa'anli njēilī'i Minnwi mbo Ishaya ḡa,

“Līi njēi, ḡshi ntaon ḡgan ntaon a,
a ghēi shhi pēi mbiri ndaon ni pēi,

³ Non chēi thō mfe gē mon ḡkūnu njō ḡa:
‘Piri shendaon Taathō,

chwīe pa lī'i tōgo yi pō yi tithi.’”

⁴ Nenne, Jon ḡgan Fē ḡkhī ni nthō mbo mon ḡkūnu njō nthō mfe ḡkhī ni ḡgwa, ndō nchīi nu ḡa, “Pēi pā'a ḡkūnu yēi ni phi, mfe ḡkhī ni pēi, Minnwi lī'e phi yēi.” ⁵ Nguon ḡgwa mon la'ataon Judia, pugu pa nguon ḡgwa Jerushalein taon ḡgēi njēi vi, a kwe vugu ni ḡkhī mon ninēi Jodaon. Pugu yūa phi yugu. ⁶ Jon ni mā'an ndhwī ḡa pi chwīe pi ni ḡgi yichēi ḡkwan minyien pi mēin ni kamela,* ni ḡkandan ḡgrāo minyien nō ntu'u yi, maon ji pi ni mbo ḡgwin pugu pa llō ḡkūnu. ⁷ A ni nchīi nu ḡa, “Non ḡa a shi nthō nin ḡa nē gha'o nchaa a, pa'a ḡdō nji'i ḡkā'o ḡon ḡa minthe ḡtu'u non a mfēi ḡkī tra yi nē. ⁸ Mi ni ḡkwe vēi pi ni ḡkhī, ndō a shi ḡkwe vēi pi ni Jijwe Minnwi.”

Jishō kwe ḡkhī ndō nii mon mōon nu

(Matio 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ A ni mbo mon llē pighō, Jishō thō llo Nashare mon Galili, Jon kwe vi ni ḡkhī mon ninēi Jodaon. ¹⁰ Jishō gha mbi'i non yi ntaon mon ḡkhī ghō nē, njēi pō ḡa'an chomilaon ghō, Jijwe Minnwi shwi'i nu mbin yu mbo nō mintu'olibun. ¹¹ Nggī taon pō, nchhu nu ḡa, “Ḳ muon a ḡa ḡkhwā, ḡja mfā'o pwatua nthe ghō.”

¹² Wu'o chomilaon ghō, Jijwe ghō chwīe a ghēi mon ḡkūnu njō. ¹³ A ni mbo mon ḡkūnu njō ghō nō khwe wun llē, Shata thō mōon vi. A ni mbo fō pugu pa mimaon moon trū, ndō pa ghan ntaon Minnwi chhō ḡgēre vi.

Jishō mēin khwe ghan ḡgunu

(Matio 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Pi ni ḡga ḡkwo wēin Jon ti mfīni, Jishō ghēi Galili nthō nchīi ḡkīni pwa pisha'akhō Minnwi, ¹⁵ nchhu nu ḡa, “**Ndii kwo kā'o, Sha'afuon Minnwi kwo para, pēi pā'a ḡkūnu yēi ni phi, ḡkara mbin pwa pisha'akhō.**”

¹⁶ Jishō ni ḡga nyien nu ḡkin mme ḡkhī Galili, njēi Shemu pugu Andru ndin vi, pugu thō mā'an ndān mon ḡkhī, nthe ḡa pugu ni mbo pa ghan ḡgunu. ¹⁷ Jishō

* **1:6** 1:6 Minyien yei pō nō minyienlēi. ḡgwa ghā nyien ḡkuon ghō ḡgei pa la'ataon ḡkūnu njō.

chhu ni pugu ña, **“Pəi yōu njin a, ñchwīe pəi pɔ ghan wēin ñgwamishua.”** ¹⁸ Wu’o ndii gho pugu mien ñdán pugu njōu njin yi.

¹⁹ A ni ñga nyien ñgēi shigēi, njəi Jēin mbo muun Shebedi pugu Joun ndin vi, pugu pɔ mon kikuon yugu nta’a pa ñdán pugu. ²⁰ Wu’o chomilaon gho Jisho mēin vugu, pugu mien taa vugu, mbo Shebedi, mon kikuon pugu pa puon fà’a, njōu njin Jisho.

Jisho yīgi ghĩno non ña a ni mfā’o jijwe pīphi

(Luka 4:31-37)

²¹ Pa Jisho ni ñgēi Kapanun, wu’o chomilaon gho, a gha mbo llé ji, a nii mon nda luon Minnwi ntho nje’i ñgwa. ²² Pa ñgwa pɛ ña pugu ni nja’o a ye’i nu ne ghrāo ñkwan ha’an a ni nje’i nu ne, ntho ña a ni nje’i nɔ mmenon ña a fā’o ghrí, a shini ndo nje’i pi nɔ ghan ye’i gí Mushi.

²³ Wu’o ndii gho, yichəi non ni jijwe pīphi nii mon nda luon Minnwi yugu, ñkēi nchhu nu ña, ²⁴ “Pia fā’o pi kho Jisho llo Nashare? Ɔ tho pi nɔ piri nu vigi? Nji non ña ɔ yie ne, ɔ yi taonon llo mbho Minnwi.”

²⁵ Jisho pīga vi, nchhu nu ña, **“Lere lan ndo ntaon mbin yu.”** ²⁶ Jijwe pīphi gho shwi’i mipriliigi mbin yu, ñga ñkēi ñkien ni nji, ntaon mbin yu ki’ε.

²⁷ Nguon ñgwa pigho ghrāo ti mbie non pugu ña, “Yei pɔ pi kho? A pɔ pi yichəi ñkwan ye’i yaon fhi! A fε gí nɔ mmenon ni ghrí, nji’i ntho pi ni pa jijwe pīphi, pugu ya’o vi.” ²⁸ Ntho pa nnu pei, ligi Jisho nɔ non ndien ni nyien mon ñguon li’i mon ñguon Galili ghao.

Jisho yīgi ghĩno ntou ñgwa

(Matio 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Wu’o chomilaon gho Jisho taon mon nda luon Minnwi ñgēi pugu pa Jēin ni Joun nda Shemu pugu Andru. ³⁰ Ndi gho, ñgun Shemu ni ntho ñgĩno shigao, pi shwei Jisho nɔ wu’o ndii gho. ³¹ A tho ñgwēin mbho yi mbi’i vi tothi, shigao gho ki’i ndo ntaonon, ñgun shemu gho fε maon ni pugu.

³² Ni fanaon gho mon nii minaon, pi tho ni ñguon ghan ghĩno pugu pa ñgwa ña pa minwēin ni ñgana vugu ne. ³³ Nguon ñgwa mon mme la’ataon gho kiri chonda ña a ni mbo fɔ ne. ³⁴ A yīgi ghĩno ntou ñgwa pɛ ña pugu ni ntho ñgĩno ñkwan ñkwan ghĩno ne, mfu’u ntou pa minwēin. A shini ndo mfe shina ni sheshe minwēin nɔ chrā nu ntho ña pugu ni nji vi.

Jisho chīi chrà Minnwi Galili

³⁵ A ni ñga mbo ñkien ni tutu’u ki li’i lo naa nja mfēi shi’i, Jisho lallo ntaon ñgēi li’i ña non lo nji’i mbo fɔ ne, nduon Minnwi. ³⁶ Shemu pugu pa ñgwa pɛ ña pugu pugu ni mbo ka’a ne taon ntho ntā’a vi. ³⁷ Pugu ni ñga njəi vi, nchhu gho ña, “Nguon ñgwa tho ne ntā’a gho.”

³⁸ Ndo a chhu ni pugu ña, **“Pia ghēi mon pichəi pa la’ataon, nne ña minthe ñchīi chrà ni pugu fɔ ñkaa pugu, ntho ña mi ni ntho ntho pi yie.”** ³⁹ Nne, a nyien mon ñguon Galili ghao, ntho nchīi chrà Minnwi mon pa nda luon Minnwi ndo mfu’u pa minwēin.

Jisho yīgi ghĩno ñgan ghinombalun

(Matio 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Ngan ghinombalun tho njəi vi, ndīgəi vi, ñkwi kwere yi shhe nchhu ña, “Ɔ ñkhwā, ɔ chwīe mbo yi taonon.”

⁴¹ Ntho kwoshini ña Jisho ni mfā’o ne, Jisho shwīi mbho yi ñkaon vi, nchhu gho ña, **“Ñkhwā. Pɔ yi taonon.”** ⁴² Wu’o chomilaon gho ghinombalun mme mbin yu, a gū yi taonon. ⁴³ Nne Jisho gha ñkwo shūu tənə yi, nchhu gho ña a ghēi wu’o ndii gho. ⁴⁴ Nchhu gho ña, **“Ki’i nchhu ni sheshonon, ndo ghēi nōon non yɔ ni ñgan fe’ingien Minnwi a lii gho, ndo mfe yaon fe’ingien nɔ ha’an gí Mushi chhu ne, nɔ nōon nu ña Minnwi yīgi ghĩno yɔ.”**

⁴⁵ Ndo a taon njē chrā nu nnu pigho ki lo ñgī’ε, ntho nchīi nnu pigho. Nchrā ti nchəin mon nthinkwo ña Jisho kan ni mfe pa’a a lo nu’un nii mon la’a shhente, a ni ñkina pi mon pa li’i ña ñgwa shi ki lo mbo fɔ ne, ñgwa llo mon ñguon ntə’i ñgēi ntho njəi vi.

2

Jisho chwīe ṅkwīni nyīen
(Matio 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Shigēi llé ni ṅga ntogo, Jisho pīni Kapanuṅ pa chrà nyīen ṅa a pò la'a. ² Ntou pa ṅgwa tho ṅkiri ti pa'a shina lo nu'un mbo, nji'i nthe pi chonda. Jisho ni ntho nchhu chrà Minnwi ni pugu. ³ ṅgwa chəin pugu pa ṅkwīni kwò, khwe pimbia tien vi ntho nu ni ju li'i yəi Jisho. ⁴ Shina ni ṅga mien ki lo mbo ni pugu nò para nu yəi Jisho nthe yú ṅgwa pigho, pugu ku'ò thonda ṅa'an mbo fò*, nshwi'i ṅkwīni gho ṅkuon kúon. ⁵ Jisho ni ṅga njəi fi'i pin yugu, nchhu ni ṅkwīni gho ṅa, **"Muun a, pi li'e pa phi pò."**

⁶ Pichəi pa ghan ye'i gí Mushi ni nchho fò, mbie nu mon njù'ò pugu ṅa, ⁷ "Non vei kie nein nchrā nein? Yei pò pi chrà nchi'əshə! Mimfe a li'e gò ndi'e phi ṅkien Minnwi tə'i vi?"

⁸ Wu'ò ndii gho, Jisho ni nji nnu ṅa pugu ni mbī'i nu mon njù'ò pugu nē mon jijwe yi, nchhu ni pugu ṅa, **"Pəi kie nein ntho mbī'i ṅkwan nnu pei nein njù'ò pəi?"** ⁹ A yī'e yəi, chhu nu ni ṅkwīni ṅa, 'Pi li'e pa phi pò,' ki chhu nu ṅa, 'Lollo, lōgo kúon yo, nyīen?' ¹⁰ Ndo nò chwīe nu pəi ji ṅa **Muun Nonmishua fā'o ghrī ṅkuon shhe nò li'e nu pa phi."** A chhu ni ṅkwīni gho ṅa, ¹¹ **"Nchhu ve, lollo, lōgo kúon yo ṅgəi la'a."**

¹² Wu'ò ndii gho, a lollo, ndōgo kúon yi, ntaon ni vhi ligi ṅguon yugu ghao, nenne, ṅguon yugu ghrāo, ṅga'o Minnwi, nchhu nu ṅa, "Pigi lo naa ma njəi sheshe nnu nò yei!"

Jisho gē Levi
(Matio 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Jisho pīni ṅgəi ṅkin mme ṅkhī ṅkamu'əṅ, ṅguon yú ṅgwa ni ṅgəi nu li'i yəi vi, a tho njə'i vugu. ¹⁴ Ndo ha'an a ni nyīen nu nē, a yəi Levi, muun Afiohi, a chho mon ntāa kwe taashi, a chhu gho ṅa, **"Yōu njin a."** A yrei shhe njōu njin yi.

¹⁵ Ndo ha'an Jisho ni nchho yəi taprei ntho nji maon nda Levi nē, ntou pa ghan

wēin taashi pugu pa ghan phi chho yəi yu pugu pa ghan younjin pi, nthe ṅa ntou ṅgwa ni ntho njōu njin Jisho. ¹⁶ Pa ghan ye'i gí Mushi ṅa pugu ni mbo pa ṅgwa Farashi nē ni ṅga njəi ṅa a tho nji maon pugu pa ghan chwīe phi pugu pa ghan wēin taashi, nchhu ni ghan younjin pi ṅa, "A chwīe kho a ji maon pugu pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?"

¹⁷ Jisho ni ṅga nja'o yei nnu, nchhu ṅa, **"ṅgwa pə ṅa pugu pò shi'i nē lo mfā'o chà ṅgan fhǒ, a fā'o ṅgwa pə ṅa pugu ghāo nu nē. Ndo nji'i ntho pi nò gē nu pa ṅgwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi."**

Pie nthe nnu jī ṅkhī
(Matio 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Ghan younjin Joun ṅgan Fe ṅkhī, pugu pa ṅgwa Farashi ni ntho nji ṅkhī. Pichəi pa ṅgwa tho mbara Jisho mbie vi ṅa, "A chwīe kho pa ghan younjin Joun ṅgan Fe ṅkhī pugu pa ghan younjin pa ṅgwa Farashi jī ṅkhī, ndo pa'a pa ghan younjin pò lo nji?"

¹⁹ Jisho khwē ni pugu ṅa, "Mimfe pa ghan gē li'i lán jī ṅkhī ndii ṅa pugu pa mimbia ṅgan lán gho wu'ò mbo ka'a nē? Ndo ha'an pugu pa mimbia ṅgan lán gho wu'ò mbo ka'a nē, mba'a pugu jī ṅkhī. ²⁰ Ndo pa llé pigho shi ntho ṅa pi shi mfu'u mimbia ṅgan lán gho mon shina pugu, nenne, pugu shi nji ṅkhī mon llé gho.

²¹ "Mba'a non ta'a pa'o ṅkuon ndunu ndhwí ni pra ndhwí fhi. A nchwīe nenne, kan ndhwí fhi gho shi ṅinein, nshūu ndunu ndhwí gho nshāa mbini ṅka chwīe a taon pi mme mbo.

²² "A wu'ò ha'an a pò ni miki ngrào nē. Mba'a non ni'in là'o fhi mon ndunu miki ngrào, ə nchwīe nenne, là'o gho fā'o ntūgu miki ngrào gho, nne kan là'o gho pugu pa miki ngrào gho shi mbiri gha. A yi'i ṅa ṅgwa ni'in là'o fhi mon miki ngrào fhi."

Pie nthe nnu Llé Ji
(Matio 12:1-8; Luka 6:1-5)

* 2:4 2:4 Pi ni ntho nchwīe pa nchwi mbru nda llo shhe ṅku'ò ntaon thonda. Thonda gho ni sheinshein, pi chwīe pi ni mbéin tūon. A ni nchwīe yie shina pò nò ṅa'an nu mbo fò.

²³ A ni mbo Llé Ji pa Juu chəi, Jisho nyien ntogo nu mon nyien shie ge. No ha'an pugu ki togo nu ne, pa ghan younjij pi ka shie ge. ²⁴ Nenne, pa ngwa Farashi pie ni Jisho na, "Lii njəi, a chwie kho pa ghan younjij po tho nchwie nnu na gi lo nji'i mbinj na pi chwie Llé Ji ne?"

²⁵ A khwe ni pugu na, "Pəi lo naa mēinj nnu na Devi ni nchwie ndii na a ni mbou yaon ji, nji ni njia vugu pa ngwa pi ne?"

²⁶ Nkwanj no ha'an a ni nii Nda Minnwi, ndii na Abiata ni mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien ne? A ni nii nkru brei na pi ni mfe ni Minnwi, ndo mbini mfe yi ngwa pi, mbo yaon na kina lo nji'i mbinj na a nthe sheshenon kru nkien ngan fe'ingien Minnwi."

²⁷ Jisho lūgwi na, "Minnwi ni nū'oj Llé Ji nthe pi nonmishua, a lo nchwie nonmishua nthe pi Llé Ji. ²⁸ Nenne, Muun Nonmishua taatho, nji'i nthe pi Llé Ji."

3

Non ni mbho kwikwi

(Matio 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Jisho ni mbini nkamu'oj mon nda luon Minnwi, non chəi ni mbo fo mfā'o mbo kwikwi. ² Pichəi pa ngwa ni mbo fo mbe'i vi no yəi nu na a shi njigi ghno non gho Llé Ji pa Juu, nne na a nthe pugu wēinj vi na a chwie nnu na a lo nkā'o.

³ Jisho chhu ni non gho na mbho yi ni nkwiwi ne na, "Taon ntho heinj."

⁴ Nenne, a pie vugu na, "Gí pinj na pi chwie pi yəi Llé Ji, nnu shi'i ki nnu piphi, kwe nu non ki jwi nu non?" Ndo pa'a pugu lo nchhu nnu.

⁵ A kara non yi mbe'i vugu mon pigitua, mfā'o pə'i njū'o nthe tinitho yugu, nchhu ni non gho na, "Shwii mbho yo." A shwii, mbho yi ki'i ndo mbo pi shi'i. ⁶ Pa ngwa Farashi taon mon nda luon Minnwi gho ngəi chomilaon gho nyian ntanj pugu pa ghan younjij fūon Herə, nkwanj ha'an pugu shi njwi Jisho ne.

Yú ngwa nkij nkhi

⁷ Jisho pugu pa ghan younjij pi shū'u mbini ngəi nkij nkhi, mme yú ngwa llo

Galili yōu njinj yi pugu pa ngwa llo Judia, ⁸ pugu pa Jerushaleinj pugu Idumia pugu pa llo nji'a Jodanj pugu pa llo ngei pa la'ataon Taire pugu Shidonj. Nguon mme yú ngwa pei ni ntho li'i yəi Jisho nthe na pugu ni nja'o pa nnu ha'an a ni nchwie nu ne.

⁹ A chhu ni ghan younjij pi na pugu piri pie gho nthe yú ngwa pigho, kien nenne kanj pugu shi nwī'inj vi. ¹⁰ A ni nkwo yigi ghno ntou ngwa, nenne nguon pa ngwa ha'an pugu ni mfā'o ghno ne, ni ni nu no kəonj nu vi. ¹¹ Sheshe ndii na pa jijwe piphi ki yəi vi ne, pugu gū shhe shhi yu mba'o ngəu na, "O Muun Minnwi!" ¹² A fe titini gi ni pugu na ki'i pugu chwie pi ji vi.

Jisho tere paanchro ghan ntaon pi
(Matio 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Jisho ku'o nkuanj mbra, ngə pa ngwa pe na a ni ntā'a nu na pugu tho mbara vi ne na pugu tho, pugu tho mbara vi. ¹⁴ A chu'o paanchro na a ni nchho ligi yugu ni ghan ntaon pi ne, na pugu pugu po nu, na a nthe a shi ntaon vugu pugu chii chra Minnwi, ¹⁵ ndo mfā'o nji no fu'u nu pa minweinj. ¹⁶ Yei paanchro ngwa pe ha'an a ni nchu'o ne:

Shemu, na a ni nchho ligi yi ni Pita ne,

¹⁷ ni Jeinj, mbo muun Shebedi,

ni Joun, mbo ndinj Jeinj, na a ni nchho ligi yugu ni Boanegeshi, njinj yi po na,

"Puon ngwara mbii"

¹⁸ ni Andru,

pugu Fili,

ni Batolomiu,

pugu Matio,

ni Toma,

ni Jeinj mbo muun Afiohi,

ni Tadio,

ni Shemu na a kwini la'a ne,

¹⁹ ni Judashi Ishikario na a ni mfini vi ne.

Jisho pugu Bejebu

(Matio 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Nenne Jisho ghəi la'a, yú ngwa pini nkiri nkamu'oj ti pa'a a lo mfā'o shina pugu pa ghan younjij pi no ji nu maonj.

²¹ Pa ndaonj yi ni nga nja'o, ntaon mbhi

li'i wēin vi, nthe ña pugu ni nchhu nu ña,
"A paapaa."

²² Pa ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi ña pugu ni shwi'i llo Jerushalein ne chhu ña, "Bejebu* pō mbin yu, a fu'u pa minwein pi ni ghrí nthishi pa minwein."

²³ Nenne, Jisho gē vugu pugu tho yēi yu, a chrā ni pugu mon lu'ō chrà, "Mimfe Shata kie nein mfu'u Shata mbin ñon?
²⁴ Ta'a la'ataon ñgrā non yi mon pa kwie, ntho mā'an nchhò ni non pugu, kan mba'a la'ataon gho yi'i ntithi. ²⁵ Ti ta'a nda mbo pi mon minduonduon, kan mba'a nda gho yi'i ntithi. ²⁶ Ti Shata ndollo nō mā'an nu non yi ni nchhò, ndo mbo mon minduonduon, kan lūgwi nu mi para. ²⁷ Ndo mba'a yichēi ñon nii nda ñgan ghrí, ntien maon pi ñgōi nō gho, ki lo mfūon ñkrao ñgan ghrí gho. A wu'ō kē'i gho ña minthe a tien maon pi ntaon nō nda yu.

²⁸ "Shishini ñshwei vēi, Minnwi shi ndī'ē ñguon phi ña ñgwamishua chwie ne, pugu pa sheshe chrà nchī'ōshō ña a taon nchō pugu ne, ²⁹ ndo sheshenon ña a chī'ō Jijwe Minnwi ne, mba'a Minnwi ma ndī'ē phi yi, nthe ña a chwie phi ki li'ē."

³⁰ A ni nchhu nne nthe ña pugu ni nchhu nu ña, "A fā'ō jijwe piphi."

*Mūun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia
(Matio 12:46-50; Luka 8:19-21)*

³¹ Mūun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia tho nthi mbhi ntaon ñkini ña pi mēin Jisho. ³² Yú ñgwa ni nchōchho yēi yu, nne pugu chhu gho ña, "Mūun gho pugu pa lin pō pi pimbia pō ne mbhi ntā'a nu njēi gho."

³³ Jisho khwē ña, "Mūun a pugu pa lin pan pō pi pa gō?" ³⁴ A pē'i pa ñgwa pē ña pugu chōchō ñgīn vi mbāon ne, nchhu ña, "Mūun a pugu pa lin pan pi pimbia pō nein hein. ³⁵ Sheshenon ña a chwie nnu ña Minnwi tā'a nu ne, a ndin a vi pimbia pugu pa ndin a vi mingwe ni mūun a."

* 3:22 3:22 Yei yichēi ligi Shata.

4

Lu'ō chrà nthe ñon ña a ghōi li'i phī mbhē

(Matio 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Jisho pinī nu'un njē ye'i nu ñkin mme ñkhī ñkamu'ōn, ñkien mme yú ñgwa kirī yēi yu, nne a ni nii nchōchho pi mon kikuon mon ñkhī, yú ñgwa pigho pō ñkin ñkhī li'i yó. ² A ni njē'i vugu ni ntou pa nnu mon lu'ō chrà, mon pa nnu ha'an a ni njē'i nu ne, a ni nchhu ni pugu ña.

³ "Pēi ya'ō! Ñon chēi ni ma mbo fo ñgōi li'i mā'an mbhē. ⁴ Nō ha'an a ni mā'an nu ne, pichēi gū shhembua, pa mishi shwi'i ñkru. ⁵ Pichēi gū mon shhe ñkwá, li'i ha'an ntou nchī'a shi ki lo mbo ne, nji'a ñkekhe nthe ña nchī'a shi ki lo njien fo, ⁶ ndo minaon ghà nthe, ntūon vi, nthe ña a shini ndo mfā'ō ñien yi ne, a kā'ō mbraoprao ñkhu. ⁷ Pichēi mbhē gū mon shisha'a, shisha'a yī'ē ñku'ō mfigi vi, pa'a a lo ñku'ō ti njun ntien. ⁸ Ndo pichēi pa mbhē gū mon shhe shi'i, ñkhē ñku'ō njun. Pichēi yun trei wun, pichēi ntigao wun, pichēi ta'a ñkii." ⁹ Jisho lūgwi ña, "Ñon ña a fā'ō tēnō ne, ā ya'ō."

Njin lu'ō chrà gho

(Matio 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Ndi ña Jisho ni mbo tē'i vi ne, ñgwa ha'an pugu ni mbo yēi yu ne, pugu pa paanchro ghan younjin pi tho njēi vi mbie vi ni njin pa lu'ō chrà pigho.

¹¹ A chhu ni pugu ña, "Minnwi tūgu pa nnu ña a ni mbo yi lēin mon Sha'afuon yi ni pēi, ndo ni ñgwa nduon ña pugu lo nji'i mbin ne, ñguon nnu pō pi mon pa lu'ō chrà, ¹² nne ña, 'Pugu shi nja ndii ndo pa'a ndo njēi, Pugu shi nja njwē, ndo pa'a ndo nja'ō nji kien nenne, kan pugu shi mbā'a ñkūnu yugu ni phi, Minnwi li'ē phi yugu.'" ¹³ Jisho pie vugu ña, "Pēi lo nji njin lu'ō chrà yei? Ti pēi shi ñkie pi nein nji njin ñguon pa lu'ō chrà? ¹⁴ Ñgan mā'an mbhē mā'an pi chrà Minnwi. ¹⁵ Pichēi

pa ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi nɛ pɔ pi nɔ mbhě na a gū shembua. Pugu gha nja'ò, Shata kā'ò ndɔ ntɔthɔ mfu'u chrà ghɔ na pi chhu ni pugu nɛ. ¹⁶ Wu'ò nɛnnɛ, pichɛi pa ngwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi nɛ pɔ nɔ pɛ mbhě na a gū mon shhɛ nkhwā nɛ. Pugu gha nja'ò chrà Minnwi, nki'i mbin pin ni pwatua. ¹⁷ Nɔ pa'a nien yugu lɔ ntini, pin yugu wu'ò mbo pi nɔ kuo ndii, nɛ ndii na ngɔ'i pugu pa mōn nu thɔ nthɛ chrà Minnwi nɛ, pugu kā'ò mbā'a nkūnu yugu pa'a nɔ ghɔ. ¹⁸ Pichɛi pa ngwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi nɛ pɔ nɔ pɛ mbhě na pi mā'an a gu mon shisha'a nɛ, ¹⁹ ndɔ pa ghaghana nthɛ maon nɔ yru nu mon yei chombhi, pugu pa mifi na pa fā'ò ghà nthɔ nɔ nɛ pugu pa shōrɔ nu pichɛi pa maon nduon, nii njù'ò pugu mfigi chrà ghɔ pugu kara mbo nɔ thi ki yun ntien. ²⁰ Nɔ pɛ mbhě maon na pi ni mā'an mon shhɛ shi'i nɛ pɛ ngwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi, mbin ndɔ njun ntien, pichɛi trei wun, pichɛi ntigao wun, pichɛi ta'a nkii nɛ."

*Truka la'ò mikru
(Luka 8:16-18)*

²¹ Jishɔ ghɛi shhi nchhu na, "Yichɛi non pɔ fɔ na a ghà nii ni truka nda ni'in la'ò mikru, ki la'ò kúon, ki lɔ nū'on pi nkuon li'i thi truka?"

²² "Yichɛi yaon lɔ mbo fɔ na pi lōin na mba'a pi ma mien ki nōon li'i wo, ki nnu na pi kuru na mba'a a ma mien ki taon li'i li'ɛ."

²³ Jishɔ lūgwi na, "Sheshenon mfā'ò tənə, ā ya'ò."

²⁴ A pini nchhu ni pugu na, "Pɛi ywere nnu ha'an pɛi ya'ò nɛ shi'i. Yaon na pɛi fi'i yaon nɔ ghɔ mɛ ni non nɛ, Minnwi shi ngu'ò mfi'i pi mon ghɔ mɛ ni pɛi, ndɔ ngu'ò mbin mbigi ntou yi ni pɛi. ²⁵ Nthɛ na ni non na a fā'ò nɛ, Minnwi shi mbigi ntou yi, ndɔ ni non na a lɔ mfā'ò nɛ, Minnwi shi nkwe shigɛi yɛ na a fā'ò nɛ mbhɔ yu."

Lu'ò chrà nthɛ mbhě na a ku'ò nu

²⁶ Jishɔ ghɛi shhi nchhu na, "Yei nɔ ha'an Sha'afuon Minnwi pɔ nɛ. Non lōgo mbhě yaon mā'an, ²⁷ ndhɛ nu ngū'u nu mon pa tu'u pugu pa naonchi, mon nguon ndii ghɔ, mbhě ghɔ khɛ nku'ò ndɔ pa'a a lɔ nji nkwan ha'an a kie nɛ. ²⁸ Shhɛ ghɔ chwīɛ mbhě ghɔ ku'ò njun, fūon yaon pɔ na a tua, mbra yi pɔ na nkwei yi taon, nɛnnɛ ntien yun nkuon nkwei yi ghɔ. ²⁹ Ndi na ntien ghɔ tini nɛ, a kā'ò njɛ pi kwōo nu nthɛ na ndii kwōo kā'ò."

Lu'ò chrà nthɛ mbhě yaon mbo nkien yi gɛ

(Matio 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰ Jishɔ pie na, "Mimɛ pia mā'an fi'i Sha'afuon Minnwi pi ni khɔ, pia shi mfi'i pi ni yɛi lu'ò chrà? ³¹ A pɔ pi nɔ mbhě yaon mbo nkien yi gɛ, na ndii na pi thɔ mbhi vi nɛ, a pɔ ndugwi mbhě na a yi gɛ nɛ nkuon mbhi. ³² Nɔ ti ndii na pi phi vi nɛ, a ku'ò ngū nkien ndugwi mɛ thi, ngā'ò ncha nguon maon phi ghao mon nyien ghɔ, mfu'u mɛmɛ mbhɔ pi, nɛ pa mishi thɔ nkrao nda pugu nkuon pa mbhɔ pi."

³³ Jishɔ shwei chrà Minnwi ni pugu mon ntou pa lu'ò chrà nɔ pei, nɔ fi'i ha'an a nthɛ pugu ya'ò nji nɛ. ³⁴ Jishɔ ni nshwei chrà Minnwi ni yú ngwa wu'ò mon pa lu'ò chrà, ndɔ ndii na a ni ngu'ò mbo pi pugu pa ghan younjin pi nɛ, a fi'i nguon nnu ntūgu ni pugu.

Jishɔ chwīɛ fin tithi

(Matio 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ A ni nga mbo ni fanaon llɛ ghɔ, Jishɔ chhu ni pa ghan younjin pi na, "**Pia shā'a ntaon njien hin.**" ³⁶ Pugu mien yú ngwa pighɔ ndōgɔ vi wu'ò nɔ ha'an a ni mbo nɛ mon kikuon pugu pugu ghɛi. Pichɛi pa kikuon nduon ni mbo fɔ. ³⁷ Mɛ fin gū mon nkhi, ntun nkhi ni'in mon kikuon ti kikuon thɔ ndinaon linaon.

³⁸ Jishɔ ni mbo la'ò* kikuon, nū'on thɔ yi nkuon nu'on thɔ nthɔ ndhɛ nu, pugu thɔ ngū'u vi nchhu ghɔ na, "Masha, pia nkhu pa'a a lɔ mbo nnu vɛ?"

* 4:38 4:38 La'ò kikuon yei ni nga'ò ndɔ mfā'ò li'i na minthɛ non nuan mɛrɛ non yi fɔ.

³⁹ Jisho lollo tothi mbīga fiŋ ghɔ, nchhu ni ŋkhī ŋa, **“Ghighri pɔ! Tithi!”** Fifrēi ghɔ tithi, li’i ya njū. ⁴⁰ A chhu ni pugu ŋa, **“Pəi pɔgɔ pi gu khɔ? Pəi wu’o mbi’i ki lo mfā’o piŋ?”**

⁴¹ Pɔgɔ gu nii vugu, pugu chhu ni non pugu ŋa, “Non vei pɔ pi gɔ ki’ε ŋa fiŋ pugu pa ŋkhī ya’o nchɔ yi nε?”

5

Jisho fu’u jiwε piphi mbiŋ non
(Matio 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Jisho pugu pa ghan younjin pi shā’a ŋkhī Galili ntaon njien hini mon krao ŋgei la’ataon pa ŋgwa Gerasha. ² A ni ŋga ntaon mon kikuon ghɔ nchəiŋ mbhi, mbāon pugu non chəi chomilaon ghɔ ni jiwε piphi mbiŋ yu. Non ghɔ ni ntaon mon pa li’i ha’an pi ghà ntwei ŋgwa nε. ³ Non ghɔ ni nda’a pi mon li’i twei ŋgwa. A kan ni mfe pa’a yichəi non lo ŋkrao vi, nji’i nthε pi ni cheiŋ, ⁴ nthε ŋa mon yiεŋ ndii pi ni ntho ŋkrao mbhɔ mi ni cheiŋ, ŋgwe kipa’o nɔ kwò mi, ndo a tini cheiŋ ghɔ, mbiŋi mbə’i kipa’o ghɔ kikri, ndo pa’a yichəi non lo mbo ŋa a kan ni mfe a wēiŋ vi. ⁵ A ni ntho mba’o ŋgòu ni tu’u pugu pa naonchi mon pa li’i twei ŋgwa pugu pa ŋkuon mbra, ntho nshe non yi ni ŋgù’o.

⁶ A ni ŋga njəi Jisho fie hin, ntei ŋgəi ŋgū ni kwére yi shhi yu. ⁷ Mba’o ŋkien mme ŋgòu nchhu ŋa, “Pia fā’o pi khɔ, Jisho Muon Minnwi ŋa a chaapifuson nε, mba’o mbhɔ shhi ghɔ ni ligi Minnwi, ki’i ni’in mon ŋgə’i.” ⁸ Nthε ŋa Jisho ni ntho nchhu nu ghɔ ŋa, **“Taon mbiŋ non vei, ma gò jiwε piphi yei.”**

⁹ Jisho pie vi ŋa, **“Ligi yɔ khɔ?”**

A khwē ŋa, “Ligi a Ká’a Yi, nthε ŋa pigi ntou yigi.” ¹⁰ A ghəi shhi ndigəi vi ŋkien ntou yi ŋa ki’i a fu’u vugu mon la’ataon ghɔ.

¹¹ ŋkien mme kwie ŋkunyan ni nji nu ŋkiŋ mbra fɔ. ¹² Nenne, pugu ligəi Jisho ŋa, “Ntaon vigi ni pa ŋkunyan pine, pigi nii mbiŋ pugu”. ¹³ Nenne, a fe shina ni pugu, pa jiwε piphi pighɔ taon nii mbiŋ

pa ŋkunyan pighɔ. Nguon kwie ŋkunyan pighɔ, pugu ni mbo yaon nɔ paa ŋkan yugu, ntei ntaon thɔ mbra ghɔ ŋkiŋ ŋkhī nε nshwi’i ŋgū mon ŋkhī, ŋkhu.

¹⁴ Pa ghan kē’i ŋkunyan pighɔ tei ŋgəi nchhu mon la’a pugu pa mon ŋgunu. ŋgwa taon li’i thɔ njəi nnu ŋa a lɔgɔ li’i nε. ¹⁵ Pugu thɔ mbra Jisho, njəi non ghɔ ŋa pa jiwε piphi pighɔ ni mbo mbiŋ yu nε a chhɔ fɔ, mā’an ndhwí, lina yi pɔ shi’i, mbo non ghɔ ŋa a ni mfā’o ka’a jiwε piphi pighɔ nε, pugu fā’o pɔgɔ gu. ¹⁶ ŋgwa pε ŋa pugu ni njəi nnu ŋa a ni ndɔgɔ li’i nε fī’i nnu ŋa a ni ndɔgɔ li’i mbiŋ ŋgan minwēiŋ ghɔ pugu pa ŋkunyan nε ni pugu. ¹⁷ Pugu jē ntho ndigəi Jisho ŋa a mien krao li’i yugu ghɔ ŋgəi ni vhi.

¹⁸ Ndo ha’an Jisho ni ndollo nii nu mon kikuon nε, non ghɔ ŋa a ni mfā’o minwēiŋ nε ligəi vi ŋa a mien a thɔ pugu yu ghəi ka’a. ¹⁹ Jisho lāa, nchhu ghɔ ŋa, **“Ghəi mbra pa taannu pɔ la’a, nshwei vugu ni fī’i nnu ŋa Taathɔ chwē mbiŋ ghɔ nε, pugu pa fi’i ŋkwan nɔ ha’an a nōon kwoshini vε nε.”** ²⁰ Non ghɔ lollo ŋgəi mon Dekapoli* ntho nchii fi’i nnu ŋa Jisho chwē mbiŋ yu nε, ŋguon ŋgwa ghrāo.

Jisho ywiŋ muon Jairu mbiŋ njigi ghīnɔ
minwε chəi

(Matio 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Jisho ni ŋga ŋkwo pini shā’a mon kikuon ntaon njien hin ŋkiŋ ŋkhī, ŋkien ntou yú ŋgwa kiri yəi yu. ²² A gha ndara, Jairu, mbo ta’a mmenon mon nda luon Minnwi chəiŋ. A ni ŋga njəi Jisho, ŋgū shhe shhi yu, ²³ ndigəi vi, nchhu nu ŋa, “Muon a yi minwε chhɔ ŋkhu nu. Thɔ nū’on mbhɔ yɔ mbiŋ yu, nne ŋa a nthε ghīnɔ yi mme a pɔ yi maon.”

²⁴ A ghəi pugu yu. ŋkien mme yú ŋgwa yōu njin yi, ntho mfra vi mon ŋguon ŋgei ghao. ²⁵ Shina ŋgwa pei, minwε chəi ni mbo fɔ ŋa a ki yəi ndii yi ni nji nɔ paanchrɔ ŋga’o. ²⁶ A ni ŋkwo yəi ŋgə’i ntou yi mbhɔ ntou pa ghan fhɔ, ŋkwo tūon ŋguon mbiŋ yi ghao, pa’a non yi lo njo, a ka wε’iwe’i. ²⁷ A ni ŋkwo ya’o pa

* 5:20 5:20 Njin Dekapoli pɔ ŋa wuŋ la’ataon.

nnu nɔ ligi Jishɔ, nthɔ njin Jishɔ mon yu ngwa pighɔ nkāon ndhwí yi. ²⁸ Nthe ɲa a ni chhu ɲa, “Mi nji’i ngu’o ɲkaon pi ndhwí yi, non a tɔgɔ.” ²⁹ Wu’o chomilaon ghɔ, ndii yi ghɔ kã’o ti pi thi, a ya’o mon non yu ɲa ghɔ yi tɔgɔ.

³⁰ Jishɔ ya’o mon non yu ɲkwan nɔ ha’an ghrí taon mbin yu nɛ, ɲki’i nshrí non yi shrí mon yú ghɔ mbie ɲa, **“A kãon gɔ ndhwí a?”**

³¹ Pa ghan younjin pi chhu ghɔ ɲa, “ɔ yɛi yú ngwa thɔ mfra ghɔ mon nguon ɲgei, ɔ pini mbie nu ɲa, ‘A kãon gɔ ɲkãon a?’”

³² A kara ligi yi ndii nɔ yɛi nu ɲa a chwíe gɔ nnu ghɔ. ³³ Mingwe ghɔ gha nja’o nnu ɲa a lɔgɔ li’i mon non yu nɛ, ntaon nthɔ shhi Jishɔ mon pɔgɔ gu ndo ɲgrú nu, nshwei vi ni nguon nnu shini ɲa a lɔgɔ li’i nɛ. ³⁴ Nenne, Jishɔ chhu ghɔ ɲa, **“Muun a, pin yɔ chwíe ghɔ yɔ tɔgɔ, ghɛi ni gɔ mon ghighri Minnwi, pi yigi ghɔ yɔ.”**

³⁵ Ndo ha’an a ni ngu’o nchrá nu nɛ, ɲon llo nda mmenon mon nda luon Minnwi ghɔ thɔ nchhu ghɔ ɲa, “Muun ghɔ kwo khu. ɔ pini nu’un ɲgana Masha ɲgɛi nu shhi pi ɲa?”

³⁶ Ndo pa’a Jishɔ lo mfá’o ndii ni nnu ɲa pugu chhu nɛ, ɲka chhu ni mmenon ghɔ mon nda luon Minnwi nɛ pi ɲa, **“Ki’i mbɔgɔ, wu’o nthɔ mfá’o pi pin.”** ³⁷ Pa’a a lo mbin sheshenon thɔ njin yu ɲkien Pita, ni Jɛin pugu Joun ndin Jɛin ghɔ. ³⁸ Pugu ni ɲga nchɛin mon nda mmenon ghɔ mon nda luon Minnwi nɛ, Jishɔ yɛi vuvu’u finthɔ pugu pa ɲgwa ha’an pugu ɲkɛi nu ndo njua nu ɲkien ni nji. ³⁹ Jishɔ gha nii nda, nchhu ni pugu ɲa, **“A chwíe kɔ pɛi thɔ fá’o vuvu’u finthɔ ndo ɲkɛi nu, muun ghɔ lo ɲkukhu, a lɛlɛ.”**

⁴⁰ Pugu gwɛ vi, ndo a fu’u vugu ghao mfe mbhi, ndɔgɔ wu’o tãa muun ghɔ pugu mún vi pugu pa trɛi ɲgwa pɛ ɲa pugu pugu ni nthɔ nɛ, pugu pugu nii mon njien nda ɲa muun ghɔ ni nuan nɛ.

⁴¹ A wɛin mbhɔ yi, nchhu ghɔ ɲa, **“Talita kumi,”** njin yi pɔ ɲa, **“Miyaa, nchhu ve ɲa lɔllo.”** ⁴² Wu’o chomilaon ghɔ, muun

mingwe ghɔ ɲa a ni mbo paanchro ɲga’o nɛ lɔllo njɛ nyien nu. Yei nnu ni ɲga ndɔgɔ li’i, nguon yugu ghao ghráo. ⁴³ Ndo Jishɔ shuu tɛnɔ yugu ɲkien yie ghɔ ɲa ki’i pugu chwíe sheshenon ji, ndo nchhu ni pugu ɲa pi fɛ yaon ghɔ a ji.

6

Pi lãa Jishɔ Nashare

(Matio 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Jishɔ lɔllo fɔ ɲgɛi mon yugu la’ataon, pa ghan younjin pi yɔu njin yi. ² A gha mbo llɛ ji pa Juu, a jɛ yɛ’i nu mon nda luon Minnwi, ntou ɲgwa ɲa pugu ni nja’o vi nɛ ghráo, nchhu nu ɲa, “Nɔn vei yɛ’i yei nnu pi hin? A fá’o fi’i shiethɔ yei pi llo hin? A fá’o yei ghrí pi hin nɔ chwíe nu pa nnu ghraoghrao pɛi nɔ ghɔ? ³ Yei lo mbo kaminda, mbo muun Meri, mbo ndin Jɛin ni Josheshi* ni Judashi ni Shemu? Pia pa lin pi pi pinɛ lo mbo hein ka’a?” Nne pugu lãa vi.

⁴ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, **“Pi shi’a nchí’ɔ njɛli’i Minnwi ɲkien la’a pugu shina ɲgwa pi, pugu pa ji ndaon.”** ⁵ A kan ni nthe pa’a a lo nji’i nchwíe pa nnu ghraoghrao fɔ ɲkien ɲa a ni nũ’ɔn mbhɔ yi mbin shigɛi ghan ghɔ njigi ghɔ yugu. ⁶ A ni ɲgráo nthe fi’i ki pin ɲa pugu ni mfá’o nɛ.

A ni nyien njin mon la’a nthɔ nje’i nu.

Jishɔ taon paanchro ghan ntaon pi

(Matio 10:5-15; Luka 9:1-6)

⁷ Jishɔ gɛ paanchro pighɔ, ntaon vugu ɲa pugu ghɛi pa pi paa, mfe nji ni pugu nɔ fu’u nu pa jijwe piphi. ⁸ Mfe gí ni pugu ɲa, “Ki’i pɛi lɔgɔ sheshe yaon nɔ ha’an pɛi ghɛi nu nɛ, ɲkien mbie, ki’i pɛi lɔgɔ brei, ki pɛin kra, ki ntuo mbin mon pɛin pɛi.”

⁹ Mbini mbigi ɲa, **“Pɛi gwe tra ndo ki’i pɛi tuo kwri ndhwí.”** ¹⁰ A chhu ni pugu ɲa, **“Sheshe nda ɲa pɛi nii fɔ nɛ, pɛi la’a fɔ ti shi nu’un ntaon la’ataon ghɔ.”** ¹¹ Sheshe li’i ɲa pi lo mbin vɛi fɔ nɛ, ki njwere nnu ɲa pɛi chhu nu nɛ, pɛi ɲga ntaon nu fɔ, pɛi krú kwò mɛi nɔ nɔon nu ni pugu ɲa Minnwi pina nnu ɲa pugu chwíe nɛ.”

* 6:3 6:3 A yichɛi ɲkwan ha’an pi ghà mɛin Joshe nɛ.

12 Pugu ni ntaon ɲgɛi, nchii nu ɲa ɲgwamishua pā'a ɲkūnu yugu ni phi.
13 Pugu ni ntho mfu'u pa miɲweɪn mbiɲ ɲgwa, ɲjù'ɔ wru mbiɲ ntou ghan ɲhɪnɔ, ntho ɲjigi ɲhɪnɔ yugu.

Tho Herɔ fiɲ

(Matio 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Fùon Herɔ ni nja'o nnu yei, nthɛ ɲa ligi Jishɔ ni nyien ɲguon li'i. ɲgwa chhu nu ɲa, "Joun ɲgan Fe ɲkhi pini nu'un ɲku'ɔ mon gu, a chwie yie a fā'o ghrí nɔ chwie nu pa nnu ghraoghrao pei." 15 Ndo pichɛi chhu nu ɲa, "A Elaija." Pichɛi ni ntho nchhu yugu ɲa, "A ɲjɛli'i Minnwi, nɔ ta'a ɲjɛli'i Minnwi lleshhi."

16 Ndo Herɔ ni ɲga nja'o nnu pei, ntho nchhu nu ɲa, "Joun, ɲa mi ni nja'a tho yi nɛ, pini nu'un ɲku'ɔ!"

17 Ndutho Herɔ ni ɲkwo taon ɲgwa pugu ghɛi ɲgwɛin Joun mfini mon chɛin nthɛ nnu Herodia mbo ɲgwe Fili ndin vi, nthɛ ɲa Herɔ ni ɲgugwei vi. 18 Joun ni ntho shwei Herɔ ɲa, "A lo ɲji'i ɲkā'o ve nɔ wugwei nu ɲgwe ndin ghɔ." 19 Herodia ni mfā'o kipina ɲjù'ɔ yu nthɛ Joun, ntho ntā'a shendaon nɔ jwi nu vi, ndo pa'a ndo mfā'o shina, 20 nthɛ ɲa Herɔ ni mboɔo Joun nthɛ ɲa a ni ɲji ɲa Joun ɲon taontaon, nne, nū'ɔn vi nɔ ha'an mba'a kà'a kɛe vi nɛ. A ni ɲkhwā nɔ ya'o nu pa nnu mbho Joun, ɲji'i nthɛ pi nɔ ha'an sheshe ndii ɲa a ni nja'o vi nɛ, nnu pigho tāra vi ɲkien ntou yi nɛ.

21 Ndugwi yi shina taon llé ɲa Herɔ ni ntho ɲji llé phi yi pugu pa kún pi, ni pa thishi pa shooge pi, pugu pa memme ɲgwa mon Galili. 22 Ndi ɲa muun Herodia yi miɲgwe ni ntaon shhi mbini pini nɛ, a pwa Herɔ pugu pa ghan gè pi, fùon chhu ni muun miɲgwe ghɔ ɲa, "Pie sheshe yaon ɲa ɔ khwā nɛ vɛi mfe vɛ." 23 Nshwrɛi pa kina shhi yu ɲa, "Sheshe yaon ɲa ɔ shi mbie nɛ, ɲji'i nthɛ ä nchɛin pi ghrà la'ataon a ɲshi mfe vɛ."

24 Muun miɲgwe ghɔ taon mbhi, nchhu ni müun vi ɲa, "Mi shi mbie pi kɔ?"

A chhu ghɔ ɲa, "Tho Joun ɲgan Fe ɲkhi."

25 A ki'i mbini pini mon kokonɔ wu'ɔ ndii ghɔ ɲjɛi fùon nchhu ghɔ ɲa, "Ntā'a nu ɲa ɔ fe tho Joun ɲgan Fe ɲkhi vɛi wu'ɔ ndwe ɲkuon pashinja yei."

26 Fùon ni nja mbo ni tu'utho, ndo nthɛ kina ɲa a ni ɲkwo shwrɛi shhi ghan gè pi nɛ, a shini ndo ntā'a nu mbɛ'i chrà ɲa a ni ɲkwo fe ghɔ nɛ. 27 Wu'ɔ chomilaon ghɔ fùon taon ta'a ɲkɛ'i vi, mfe gí ghɔ ɲa a ghɛi ntho ni tho Joun. A ghɛi nja'a tho yi mon chɛin, 28 ntho ni tho yi ghɔ ɲkuon pashinja, mfe ni muun miɲgwe ghɔ, muun miɲgwe ghɔ fe ni müun vi. 29 Pa ghan younjin Joun ni ɲga nja'o yei nnu, ntho ndoɔo khu yi ɲgɛi ni'in mon fún mon ɲgù'ɔ.

Jishɔ kugwi tien ɲkan ɲgwa

(Matio 14:13-21; Luka 9:10-17; Joun 6:1-14)

30 Pa ghan ntaon Jishɔ gha mbini nɔ ha'an a ni ntaon vugu nɛ, ɲkiri yɛi yu, nshwei vi ni ɲguon nnu ɲa pugu ni nchwie ndo ntigi. 31 A chhu ni pugu ɲa, "Pɛi ta'a li'i ha'an ɲgwa lo mbo fo nɛ, pia ghɛi fo mferɛ non nɔ kuo ndii." Nthɛ ɲa ntou ɲgwa ni ntho nu ndo ɲgɛi nu pugu shini ndo mfā'o shina fere non ti ɲji maon.

32 Pugu nii mon kikuon ɲgɛi nɔ li'i ha'an ɲgwa lo mbo nɛ nɔ pɔ nu fo tɛ'i vugu. 33 Ndo ntou ɲgwa ni ɲjɛi vugu ɲji ɲa a pugu, ntei yugu ɲkuon shhe llo mon ɲguon pa la'ataon ghao, mfùon pugu nchɛin fo shhi Jishɔ pugu pa ghan younjin pi. 34 Jishɔ ni ɲga ntaon ɲkaon mbhi, ɲjɛi ɲkien mme yú ɲgwa, mfā'o kwoshini mbiɲ pugu nthɛ ɲa pugu ni mbo nɔ pa minji ki ɲkɛ'i yugu. Nne a jɛ ntho ɲjɛ'i vugu ni ntou nnu.

35 ɲji'a ni ɲga ntɔo, pa ghan younjin pi tho ɲjɛi vi, nchhu ghɔ ɲa, "Yei li'i ha'an ɲgwa lo mbo, ndii lo ɲkwo ya ntɔo. 36 Chhu ɲgwa pei ghɛi, nne ɲa a nthɛ pugu ghɛi mon pa mbàn mbambara pugu pa mon la'a ɲjuon yaon fo ɲji."

37 Ndo a khwɛ ni pugu ɲa, "Pɛi fe yaon pugu ji."

Pugu chhu ghɔ ɲa, "Pigi shi ɲgɛi ɲjuon brei ni fi'i mbiɲ ɲa mimfe ɲon fā'a nɔ pa

ηkii llembhi ne ntho mfe ni pugu pugu kru?”

³⁸ A pie ni pugu ηa, “**Pəi fā’o ndigi brei yi kho? Pəi ghəi ndii!**” Pugu ni ηga ndii, nchhu ghə ηa, “Ndigi yi tien ni paa shhu.”

³⁹ Jisho fe gi ηa ηguon ηgwa pigho chocho ηkuon trū mon pa kwiekwie. ⁴⁰ Pugu chocho mon pa kwie, pichəi pə ta’a ηkii, pichəi pə tien wun.

⁴¹ Nenne a lōgo kəin brei ghə ni paa shhu, mbi’i ligi yi ndii po, ntōo Minnwi, mbə’i brei ghə mfe ni pa ghan younjij pi ηa pugu fe ni pa ηgwa pigho, ηgrā paa shhu ghə shina pugu ghao. ⁴² Nguon yugu kru ti njru. ⁴³ Pugu ni ndiga pa pə’i pə’i pigəi brei, pugu pa shhu a linaon paanchro mikuo. ⁴⁴ Fi’i pa pimbia ha’an pugu ni ηkru brei ghə ne ni mbə tien ηkan yi.

Jisho nyien ηkuon ηkhi
(Matio 14:22-33; Joun 6:15-21)

⁴⁵ Wu’o ndii ghə Jisho chwie pa ghan younjij pi nii mon kikuon ηgəi shhi no shā’a nu ntaon njien hin mon Beshaida, a lara shigəi no chhu nu ni yu ηgwa pigho ηa pugu ghəi la’a. ⁴⁶ A gha ηkwo cha’a vugu, ηku’o ηkuon mbra li’i luon Minnwi.

⁴⁷ A ni ηga nchəin ni fanaon, kikuon ni mbə titri ηkhi, Jisho ni mbə mbhi tə’i vi. ⁴⁸ Jisho yəi ηa pugu pa’o nu ni prā no chhwi nu kikuon a ghəi shhi, nthe ηa fifrəi ni ntaon pi shhi pugu. A gha mbə ni nda’a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu ηkuon ηkhi ntho nu yəi pugu, ntā’a nu mfərə vugu. ⁴⁹ Ndo pugu gha njəi vi a nyien nu ηkuon ηkhi, pugu gē ηa a pə pi ηkhushe, mba’o ηgəu. ⁵⁰ Nthe ηa ηguon yugu ni njəi vi, pəgo gu wəin vugu, ndo a chrā ni pugu nchhu ηa, “**Pəi fā’o wəin njū’o, a mmu, ki’i pəi fā’o pəgo gu.**” ⁵¹ Nenne, a nii mon kikuon mbara vugu, fifrəi ghə tithi, nnu ghə llwi nchə yugu. ⁵² Nthe ηa tho yugu shini ndo nji’i nshie ni nnu kugwi nu ηgwa ni brei, ndo pugu ni mbə pa finə tho no ji nu.

Jisho yigi ghəno li’i ηa pi mēin ni Geneshare ne
(Matio 14:34-36)

⁵³ Pugu ni ηga nshā’a, ntaon mbhi li’i ηa pi mēin ni Geneshare ne, nchu kikuon yugu ηkin ηkhi. ⁵⁴ Pugu gha ntaon mon kikuon, pa ηgwa yəi vi ηki’i njiji, ⁵⁵ ntei mon ηguon yie krao li’i ghao, ntho nu ni ghan ghəno ηkuon pa kúon pugu no li’i ηa pugu ni nja’o ηa Jisho pə ne. ⁵⁶ Sheshe li’i ηa a ni ηgəi ne, mon puon mi la’ataon pugu pa memme la’ataon pugu pa moon ηgunu, pugu nū’on pa ghan ghəno mon pa tan, ndigəi vi ηa a mien pa ghan ghəno pigho kāon pi wu’o muon tho ndhwí yi. Nguon pa ηgwa pə ηa pugu ni ηkāon ne, ghəno yugu təgo.

7

Pa nū’on pugu pa gi
(Matio 15:1-9)

¹ Pichəi pa ηgwa Farashi pugu pa ghan ye’i ηgwa ni gi Mushi ηa pugu ni ndho Jerushalein ni ηkiri yəi Jisho. ² Pugu ni njəi ηa pichəi ghan younjij Jisho tho nji yaon ni mbho ki shigao mon ηkwan shendaon ha’an nū’on chhu ne. ³ Pa ηgwa Farashi pugu pa ηguon pa ηgwa Juu ghao shi’a nji yaon ki lo nshigao mbho yugu ηkwan ha’an a pie ne, nne nchho nū’on nū’on pa thishi pugu, ⁴ ki nji sheshe yaon ki lo nshigao non no ha’an nū’on chhu ne ndii ηa pugu kwəi tan ne. Ntou pichəi pa nū’on pə fo ηa pugu ghə nū’on, no shigao nu pa ndua pugu pa kīn pugu pa pichəi kīn tini pugu pa ηgrəo ηa pi ghə nchho ηkuon nji maon ne.

⁵ Pa Farashi pugu pa ghan ye’i gi Mushi pie vi ηa, “A ghə nchwie kho pa’a pa ghan younjij pə lo nchho chombhi yugu ηkwan ha’an nū’on pa thishi chhu ne, ntho nji yaon ni mbho ki shigao?”

⁶ A khwē ni pugu ηa, “**A ηkien nnu shini no ha’an Minnwi ni nōon ni Ishaya a chhu nthe vəi ma pa ghan mifi pei, wu’o no ha’an a ni nā’an ηa, ‘A chhu ju Minnwi ηa,**

ηgwa pei ghə nga’o a pi ni nchə yugu ndo pa’a njū’o yugu lo mbara yəi mu,
⁷ **Ghərə lo mbə ni ηgwa pei mon gha’o nu ma,**
nthe ηa pugu ye’i nū’on ηgwamishua,
pi no ha’an a pə pi gi a.’

8 Pəi mienj kàna Minnwi ngwēinj pi nù'oj ngwamishua."

9 A pini nchhu ni pugu na, "Pəi fā'oj ŋkien shendaon nɔ lāa nu kàna Minnwi nne na pəi nù'oj yəi nù'oj. 10 Mushi ni nchhu na, 'Ya'oj nchò tǎa ghɔ pugu mũun ghɔ,' ndɔ 'Nɔn na a wɛ'i tǎa ki mũun vi ne, yi'i na pi shi njwi vi.' 11 Ndɔ pəi chhu yəi na, 'Nɔn nchhu ni mũun vi ki tǎa vi na yaon na mǎf'oj nɔ ghɛre nu ghɔ nɔ ne pɔ pi Koban (njin yi pɔ na yaon fé ni Minnwi)', 12 nne pəi lo nu'unj mbinj na a ghɛre tǎa vi ki mũun vi. 13 Nne nthɔ ndāa chrà Minnwi ni nù'oj yəi na pəi tigi ngwreingwa pəi nɔ ghɔ ne. Pugu pa pichəi ntou ŋkwanj nnu pi ne na pəi chwīe."

14 Jishɔ mēinj ngwa pighɔ pugu thɔ njəi vi, a chhu ni pugu na, "Pəi ywere nnu na nchhu nu ne ndɔ nja'oj. 15 Yichəi yaon lo mbo fɔ na ä nii mbinj ŋon llo mbhi a fuo vi, a ka pɔ pi yaon na a taon monj ŋon ŋon ne na minthe a fuo vi." 16 ["Sheshenon na a fā'oj tənə ya'oj."]

17 A ni nga mienj yu ngwa pighɔ nii nda, pa ghanj younjinj pi chhu ghɔ na a shwei njinj lu'ɔ chrà ghɔ. 18 A chhu ni pugu na, "Pəi wu'oj mbou pi lina ŋkaa pəi? Pəi lo naa njəi na sheshe yaon na a llo mbhi nii mbinj ŋon ne nthe pa'a a lo mfuo vi. 19 Nthe na a lo nji'i ngəi pi njù'ɔ yu, a ghəi pi punj yu ntiri ntaonj nii monj krao." (Nne nchii na nguonj maonj ji yi taonjtaonj.)

20 Nchhu na, "A yaon na a taonj monj ŋon ne na a fuo vi. 21 Nthe na llo monj ghɔ, monj njù'ɔ ŋonmishua, pa kwà'a piphi ghà ntaonj, nɔ pa kwoshuonj, ngina, jwi nu ŋon, 22 shúonj mbhɔ ghanj lán, lúá, mbha nnu piphi, mifii, pa nnu totro, kighi'ə, chhu nu phi thɔ ngwa, ntita'oj, mbha nnu na. 23 Nguonj pa nnu piphi pei ghà ntaonj pi monj ŋon ŋon, mfuo ngan vi."

*Fí'i pinj mingwe chəi
(Matio 15:21-28)*

24 Jishɔ ni ndhɔ fɔ ngəi krao ŋgei Taire*. A ni nii monj nda pa'a ndɔ ntā'a

* 7:24 7:24 Pichəi Nwa'anli Minnwi monj chrà Gri fā'oj pugu Shidonj. † 7:34 7:34 Yei ni mbo pi monj chrà Aramai mbo chrà la'a pa fhì ghɔ.

nu na sheshenonj ji, ndɔ pa'a shendaon lo mbo na a kan ni mfe a lere. 25 Wu'oj ndii ghɔ, mingwe chəi na jiwɛ piphi ni mbo mbinj muun vi yi mingwe ne ni nja'oj na a pɔ, nthɔ ngū la'oj kwò Jishɔ. 26 Mingwe vei ni mbo mingwe taonj nduonj, llo krao ŋgei Fonishia monj Shiria. Ndīgəi Jishɔ na a fu'oj minweinj mbinj muun vi.

27 Jishɔ khwē na, "A pie na pi fūonj kugwi pa puonj ŋkaonj nthe na a lo nji'i ŋkā'oj nɔ lōgɔ nu maonj ji puonj mā'anj ni pa minju."

28 Mingwe ghɔ khwē na, "Oonj, ma Taathɔ, ndɔ nji'i nthe pi pa minju ghà nji ŋku'u maonj puonj la'oj taprei."

29 Jishɔ chhu ghɔ na, "Nthe yine ndigi chrà, minthe ɔ ghəi ni gɔ, minweinj ghɔ kwo taonj mbinj muun ghɔ." 30 A pini la'a, njəi muun ghɔ a nūanj kúonj, minweinj ghɔ kwo taonj mbinj yu.

Jishɔ chwīe fhì ya'oj lí'i ndɔ nchrā

31 A pini llo monj krao ŋgei Taire, nyienj ntiri monj Shidonj nchəinj ŋkienj ŋkhí Galili, monj krao ŋgei Dekapoli. 32 Pichəi ngwa lōgɔ yichəi ŋon na a ni mbo fhitənə ndɔ ki lo nchrā nu shi'i, nthɔ mbara vi ni ju, ndīgəi vi na a nū'oj mbhɔ yi mbinj yu. 33 Jishɔ lōgɔ vi ngəi nɔ lí'i tə'i vi, ní'inj mbhɔ yi tənə yu, nga nthu thwɛ, ŋkaonj linj yi. 34 Jishɔ pi'i ligi yi ndii pɔ, nshonɔ nchhu ni ŋon ghɔ na, "Efata†", njinj yi pɔ na, "Chu'oj!" 35 Tənə yi chu'oj, linj yi kīgəi, a chrā ki kòro.

36 Jishɔ fɛ gí ni pugu na ki'i pəi chhu ni sheshenonj. Ndɔ fi'i ŋkwanj ha'anj a ni mbigi gí na ki'i pugu chhu ni ngwa ne, wu'oj mbo fi'i ŋkwanj ha'anj pugu ni nchhu mbigi ne. 37 Pa ngwa ni ngrāo ti a gha'a, nchhu nu na, "A chwīe nguonj pa nnu ghao shishi'i. A chwīe fhitənə ya'oj lí'i, fhincho chrā."

8

*Jishɔ kugwi khwɛ ŋkanj ngwa
(Matio 15:32-39)*

1 Monj pii ndii ghɔ, ntou yú ngwa ni nga mbini ŋkiri ki lo mǎf'oj yaon nɔ ji nu, Jishɔ

mēinj ghan younjij pi nchhu ni pugu na,
 2 “Mfā’o kwoshini mbinj ngwa pei nthe na
 pigi pugu kwo chho no trei llé ki lo nji’i
 mfā’o yaon no ji nu. 3 Mi mfe vugu la’a ni
 nji, pugu taon shendaon nji mā’an vugu,
 nthe na pichəi llo a shiga.”

4 Pa ghan younjij pi khwē gho na, “Njon
 shi njəi maon ji pi hin mon nkūnu njó yei
 no kugwi nu fi’i ngwa pei no gho?”

5 Jisho pie vugu na, “Pəi fā’o pi ndigi
 brei yi kho?”

Pugu chhu na, “Yi khwachəi.”

6 A fe gí ni ngwa pigho na pugu chocho
 shhe. Ndōgo khwachəi brei gho nga ntōo
 Minnwi, mbə’i mfe ni ghan younjij pi na
 pugu fe ni pugu. Nne pugu fe ni ngwa
 pigho. 7 Pugu ni mfā’o shigei puon mi
 shhu, Jisho gha nkwo tōo Minnwi no gho,
 mbini mfe gí na pi fe ni pugu.

8 Pugu kru ti njru, pa ghan younjij
 pi liga pa pə’i pigəi pi a linaon mon
 khwachəi memme mikuo. 9 Yaon no khwe
 nkan ngwa ni mbo fo. Jisho chhu ni pugu
 na pugu ghəi la’a. 10 Nki’i ndo nii ndii
 gho mon kikuon pugu pa ghan younjij pi
 nshā’a ntaon Dalmanuta.

*Pa ngwa Farashi tā’a nnu ghraoghrao
 (Matio 16:1-4)*

11 Pa Farashi tho njē lōu nu pugu pa
 Jisho, nchhu nu gho na a nōon li llo po,
 nne no mōon nu mi.

12 A shonō nkien yie gho mon njù’o yu,
 nchhu na, “Ngwreingwa pei tā’a li nthe
 kho? Shishini nshwei vəi na mba’a pi
 nōon ta’a li ni pugu.” 13 A mien vugu nga
 mbini nii mon kikuon nkamu’on nshā’a
 ntaon njien hin.

*Mbha nnu pa Farashi pugu pa Hero
 (Matio 16:5-12)*

14 Pa ghan younjij Jisho li’ē no lōgo nu
 brei, ngu’o mfā’o pi ta’a yi mbho pugu
 mon kikuon. 15 Jisho shūu tənə yugu,
 nchhu nu na, “Pəi lina yishi* llo mbho pa
 ngwa Farashi pugu pa Hero.”

16 Pugu jē ntho nchrā nu shina pugu
 nthe nnu brei na pugu shini ndo mfā’o
 ne. 17 Jisho ji nnu na pugu ni nchrā nu

ne, nenne mbie vugu na, “A chwē kho
 pəi chrā nu nkuon nnu pou brei? Pəi lo
 nji, ki mfā’o shietho pa nnu ya’a? Tho
 yəi kweikwei? 18 Pəi fā’o ligi ki lo njəi
 li’i, mfā’o tənə ki lo nja’o li’i? Pəi shi’a
 nkwin nnu? 19 Ndii na mi ni mbə’i tien
 brei nkugwi tien nkan ngwa no gho ne,
 pigəi pə’i brei na pəi ni nkiri ne ni mbo
 mikuo yi kho?”

Pugu chhu gho na, “Paanchro.”

20 “Ndii na nki pə’i yi khwachəi nkugwi
 khwe nkan ngwa no gho ne, pigəi pə’i
 brei na pəi ni nkiri ne ni mbo njou yi
 kho?”

Pugu khwē gho na, “Yi khwachəi.”

21 A chhu ni pugu na, “Tho yəi wu’o
 mbi’i ki lo naa nshie?”

Jisho chwē nchriligi yəi li’i

22 Pugu ghəi nchəinj Beshaida, pichəi
 ngwa lōgo nchriligi ntho njəi vi ni ju
 ndigəi vi na a kəon vi. 23 A wēinj mbho
 nchriligi gho, ntaon ni ju mon la’a, nga
 kwo thu thwe no ligi yi ndo mbini nu’u
 nū’on mbho yi mbinj yu mbie vi na, “O yəi
 sheshe yaon?”

24 A pi’i ligi yi tothi nchhu gho na, “Njəi
 pa ngwa ndo pugu fhi pi pa thi nyien nu.”

25 Nne Jisho pini nū’on mbho mi no ligi
 yi, a fēi ligi yi, ligi yi shie, a yəi nguon
 yaon shishi’i. 26 Jisho chhu ki’e a ghəi nda
 yu, mfe gí gho na, “Ki’i nii mon la’a.”

*Pita chhu na Jisho Ju ye na Pi Chu’o
 Ntaon no Nkwe ne*

(Matio 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Jisho pugu pa ghan younjij pi ghəi
 mon pa la’ataon mon Kaisharia Filipai.
 Pugu pugu ni nga mbo shendaon, a pie pa
 ghan younjij pi na, “Pa ngwa ghà nchhu
 na mi po pi gǒ?”

28 Pugu chhu gho na, “Jouj Ngan Fe
 Nkhí, pichəi chhu na o Elaija ndo pichəi
 chhu na o yichəi ta’a njəili’i Minnwi.”

29 A ghəi shhi mbie vugu na, “Ti pəi
 chhu yəi na mi po pi gǒ?”

Pita khwē gho na, “O Ju na Minnwi
 Chu’o Ntaon no Nkwe ne.”

30 Nenne Jisho shūu tənə yugu na ki’i
 pugu shwei shesheon no gho.

* 8:15 8:15 Yishi yaon na pi ghà ntrao prupina gato ni’inj mon gho a chwē a ku’o.

Jisho chrā ŋkuoŋ nnu khu nu mi mbini ŋku'ɔ

(Matio 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Jisho jē ntho nje'i vugu ŋa a yi'i ŋa Muuŋ Nŋoŋmishua shi njəi ŋgə'i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé, a pini ŋku'ɔ. ³² Nchwīe tho ghan younjij pi ya nshie ni yei nnu. Pita lōgo vi ŋgəi njijnjij ntho mbīga vi.

³³ Jisho gha ŋkara noŋ yi, mbe'i ghan younjij pi, mbīga Pita nchhu ŋa, **"Lollo yəi mu, ma Shata! ɔ lo nji'i nū'ɔŋ kwā'a nu mo pi ŋkuoŋ nnu Minnwi, ɔ ka nū'ɔŋ pi ŋkuoŋ pa nnu ŋgwamishua."**

³⁴ Jisho mēiŋ kiri ŋgwa pigho fo nchhu ni pugu ŋa, **"Sheshenon ntā'a nu njōu njij a, a mien phi nnu ha'an a khwā ne, ntien wā'a yi, njōu njij a."** ³⁵ Nthe ŋa sheshenon ŋa a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi ne shi shien chombhi yi gho, sheshenon ŋa a mī'an chombhi yi nthe a pugu pa nthe pwa pisha'akho Minnwi ne shi ndūgu ni chombhi yi gho. ³⁶ Nthe ŋa ŋoŋmishua shi nshei pi kho nō ha'an ā mfā'o ŋguoŋ mbhi ghao ndo shien chombhi yi? ³⁷ Minthe ŋon fe pi kho nō kwri nu chombhi yi nō gho?

³⁸ Sheshenon mfā'o lritho nthe a pugu pa chrā a moŋ mbhi ŋgwreingwa ki fā'o pogo Minnwi, pugu pa ŋgwreingwa pipi yei, kan Muuŋ Nŋoŋmishua shi mfā'o lritho nthe vi ndii ŋa a tho moŋ ndigha'o Tāa vi pugu pa yi ghan ntaoŋ Minnwi pi taontaon ne."

9

¹ Jisho chhu ni pugu ŋa, **"Shishini, nshwei vəi ŋa pichəi ŋgwa thi hein ŋa mba'a pugu khu ki lo njəi Sha'afuoŋ Minnwi tho moŋ ghrí."**

Jisho nōon noŋ yi moŋ ndigha'o yi
(Matio 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Ntigao llé ni nga ntogo Jisho lōgo Pita, pugu jein ni Joun, pugu pugu ku'ɔ tə'i vugu ŋkuoŋ mme ntaan mbra. Nō ha'an pugu ni mbe'i vi ne, a kwri ligi pugu, ³ ndhwí yi gu yi fufhu, nchīa ti ŋga'a, mfugu nchaa fi'i ŋkwan nō ha'an minthe

sheshenon ŋkuoŋ mbhi shīgao ne. ⁴ Elaija pugu Mushi nōon noŋ yugu ni trei ghan younjij Jisho pigho, ntho nchrā nu pugu pa Jisho.

⁵ Pita chhu ni Jisho ŋa, "Masha, a pwa ŋa pia pō hein ne. Pigi shi ŋkroa trei ntāa, ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija." ⁶ Nthe ŋa a shini ndo nji nnu ŋa a nthe a chhu ne, nthe ŋa pogo gu ni ŋgwēiŋ vugu ŋga'a.

⁷ Lulun kuru vugu, ŋggì taoŋ moŋ lulun gho ŋa, "Yei ŋkien Muuŋ a ŋa ŋkhwā, pəi ya'o mbho yu." ⁸ Pugu gha ndii ne, ŋgwī'i ki lo nu'un njəi sheshenon ŋkien Jisho. ⁹ Nō ha'an pugu ni ntho nshwi'i mbra gho ne, Jisho fe gí ni pugu ŋa ki'i pugu shwei sheshenon ni nnu ŋa pugu yəi, ti ŋgəi nchəiŋ ndii ŋa Muuŋ Nŋoŋmishua shi ŋku'ɔ moŋ gu ne. ¹⁰ Pugu wēiŋ ndigi chrā gho, ntho nchrā nu ni noŋ pugu ŋa, "Njij ku'ɔ nu moŋ gu yei pō pi ŋa?"

¹¹ Pugu pie Jisho ŋa, "A chwīe kho pa ghan ye'i gí Mushi chhu nu ŋa Elaija shi fūoŋ ntho ŋkaon?"

¹² A khwē ni pugu ŋa, **"Shishini Elaija shi fūoŋ ntho nō piri nu pa nnu a kā'o. Ndo a chwīe kho Nwa'anli Minnwi chhu ŋa Muuŋ Nŋoŋmishua shi njəi ntou ŋgə'i, ndo pi lāa vi?"** ¹³ Ndo nshwei vəi ŋa Elaija kwo tho ŋgwa fā'a mbin yu nō ha'an pugu khwā ne, nō ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nthe vi ne."

Jisho yīgi ghīno yichəi mikə'i ŋa a ni mfā'o miŋwein

(Matio 17:14-19; Luka 9:37-43)

¹⁴ Pugu ni ŋga mbini, njəi pigəi ghan younjij pi pugu pa ntou yú ŋgwa pugu pa ghan ye'i gí Mushi lōu nu. ¹⁵ Wu'ɔ ndii gho, ŋguoŋ yú ŋgwa pigho gha njəi Jisho, ŋgrāo ti a gha'a, ntei ŋgəi njəi vi nchrā gho. ¹⁶ A pie ghan younjij pi ŋa, **"Pəi pugu lōu pi kho?"**

¹⁷ Yichəi ŋon moŋ yú gho khwē ŋa, "Masha, ntho ni muuŋ a, njəi gho nō gho, ŋa miŋwein pō mbin yu, nchwīe ŋa ki'i a chrā. ¹⁸ Sheshe ndii ŋa a ghā ncho vi ne, a ghā mā'an vi shhe, fa'ofa'o taoŋ nu nchō yu, a kru shua yi, noŋ yi tii. Nchhu ni pa

ghan younjin pɔ ɲa pugu fu'u minweinj gho, pugu pa'o kie."

¹⁹ A khwē ni pugu ɲa, "Yo ngwreingwa ki fā'o pinj, mi shi mbo pia pi fi'i yi neinj? Mi shi mfā'o wēinj njū'ɔ ni pēi pi fi'i yi neinj? Pēi tho ni ju mfe vāi."

²⁰ Pugu tho ni muunj gho njēi vi nɔ, jijwe gho gha njēi Jisho ngwēinj muunj gho ni mipriliigi, a gū shhe ɲkēnɔ nu fa'ofa'o taonj nu nchò yu.

²¹ Jisho pie taa muunj gho ɲa, "Nnu yei kwo lōgo li'i mbinj yu nɔ fi'i ndii neinj?"

A khwē gho ɲa, "Jē kē'i prɔ. ²² A ghà njien mā'anj vi kie pugu pa moonj ɲkhī nɔ jwi nu mi. Ndɔ ā mbo ɲa minthe ɔ chwīe nnu, ɔ fā'o kwoshini mbinj pigi ngēre vigi!"

²³ Jisho khwē gho ɲa, "ɔ chhu vāi ɲa, 'A mbo ɲa minthe ɔ chwīe nnu?' Sheshe nnu yī'ε ni ɲonj ɲa a fā'o pinj nε."

²⁴ Taa muunj gho ki'i ɲkēikēi ni nji ɲa, "Oonj mbinj, ghēre ki pinj a!"

²⁵ Jisho gha njēi ɲkwanj nɔ ha'anj ntou yú ngwa tei ntho nu ta'a li'i nε, a pīga jijwe gho, nchhu nu ɲa, "Jijwe fhincho pugu pa fhītənɔ, taonj mbinj yu ki lɔ ma nu'uj nii mbinj yu ɲkamu'ɔj."

²⁶ Nenne jijwe gho kēi ni nji, mā'anj vi monj ɲkien mipriliigi, ntaonj mbinj yu. Muunj gho pɔ nɔ khu ɲonj, nne ntou yugu ni nchhu ɲa, "A khu!" ²⁷ Ndɔ Jisho wēinj vi ngēre vi, a lollo tothi.

²⁸ Jisho ni ɲga nii nda, pa ghanj younjinj pi tho mbie vi ɲa, "A ni nchwīe kho pigi fu'u kiekie?"

²⁹ A khwē ni pugu ɲa, "Yaonj ɲa minthe a fu'u yei ɲkwanj nε wu'ɔ luonj*."

Jisho pini nchrā ɲkamu'ɔj nthe nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰ Jisho pugu pa ghanj younjinj pi lollo fo ntiri monj Galili. Pa'a a lɔ nji'i ntā'a nu ɲa sheshenonj ji, ³¹ nthe ɲa a ni ntho nje'i ghanj younjinj pi, nchhu nu ɲa, "Pi shi ncha'a Muunj Njonmishua mfe lienj mbho ngwamishua pugu njwi vi. Pi gha njwi vi, a la'a trei llé, a ku'ɔ." ³² Ndɔ pa'a pugu

lɔ nji'i nji njinj chrà yei, ndɔ mbogo nɔ pie nu vi nɔ gho.

Mindoundou ɲa ɲonj ndienj gɔ?

(Matio 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ Pugu ghēi nchēinj Kapanunj, a gha nii nda, mbie ghanj younjinj pi ɲa, "Pēi ni ntho nchrā pi kho shendaonj?" ³⁴ Pugu lere pi lanj nthe ɲa pugu ni ɲga mbo shendaonj, ndou nu ni nonj pugu ɲa a gɔ mbo ɲonj ndienj nchaa pichēi ghao.

³⁵ A chocho shhe, mēinj paanchro pigho nchhu ni pugu ɲa, "Sheshenonj vāi ntā'a nu mbo nthishi, a pie ɲa a lōgo nonj yi nɔ minkwasha, mbo nɔ muunj fā'a ɲguonj ngwa ghao."

³⁶ A lōgo muunj mbrɔ ntigi vi shina pugu, mbanj vi, nchhu ni pugu ɲa,

³⁷ "Sheshenonj ɲa a pinj ta'a mikē'i nɔ yei nthe a nε pinj pi mmu, ki sheshenonj ɲa a pinj a nε lɔ mbinj pi mmu, a pinj pi ɲonj ɲa a taonj a nε."

ɲonj ɲa a lɔ nda vāi nε pɔ pēi pugu ta'a ngei

(Luka 9:49-50)

³⁸ Jounj chhu gho ɲa, "Masha, pigi yēi yichēi ɲonj a fu'u minweinj ni ligi yɔ, pigi ka nɔ lāa nu gho nthe ɲa pigi pugu lɔ ntho njōu njinj yɔ ka'a."

³⁹ Ndɔ Jisho chhu ɲa, "Ki'i pēi lāa gho, nthe ɲa mba'a sheshenonj ɲa a chwīe nnu ghraoghrao ni ligi a nε pini ɲkara nchrā nnu piphi nthe a. ⁴⁰ Nthe ɲa ɲonj ɲa a lɔ ndāa via nε, pɔ ngei pia. ⁴¹ Shishini, nchhu ni pēi ɲa sheshenonj ɲa a fε ndua ɲkhī ɲa pēi nnu nthe ɲa pēi yi Krishto nε, nthe pa'a a lɔ shienj kineinj yi.

⁴² "Sheshenonj ɲa a chwīe muunj mi muunj vei ɲa a pinj a nε gū monj phi nε, a nī mbwa pi chu mme ngū'ɔ wu'ɔ yaonj nɔ mmi yi njie vi ɲkhī, nchaa ɲa a thi shá'a shhi Minnwi. ⁴³ Ti mēbho yēi nchwīe pēi gū monj phi, pēi ya'a mī'anj. A pwa pēi nii monj chombhi nɔ ɲkwini nchaa fā'o nu paa mbho yɔ ndɔ ngēi monj mōnonj ngū'ɔ lienj shhe, mbo mōnonj ki phe, ⁴⁴ [li'i ɲa mba'a nthrishie khu, ndɔ mba'a mōnonj lε ma mbhe nε.] ⁴⁵ Ti kwo yɔ nchwīe ɔ gū monj phi, ɔ ya'a mī'anj, nthe ɲa a

* 9:29 9:29 Pichēi pa Nwa'anli Minnwi chhu ɲa ni jī ɲkhī.

pwa ɔ nii mon chombhi nɔ nkwin nchaa na pi mā'an gho mon monon ngu'ɔ lien shhe ni paa kwò yɔ, ⁴⁶ [li'i na mba'a nthrishie khu, ndo mba'a monon le ma mbhe ne.] ⁴⁷ Ti ligi yɔ nchwie ɔ gū mon phi, ɔ fi'a mfu'u mī'an, a pwa nɔ nii nu mon Sha'afuon Minnwi ni ta'a ligi nchaa na pi mā'an gho mon monon ngu'ɔ lien shhe ni paa ligi yɔ, ⁴⁸ li'i na mba'a nthrishie khu, ndo mba'a monon le ma mbhe ne.

⁴⁹ "Pi shi ni'in monon mbin sheshenon nkwan ha'an pi gha ni'in khi mon yaon ne.† ⁵⁰ Khi pwa, ndo ghrí yi nɔ chwie nu yaon pwa mbhe, ɔ pini nkwei ni ghrí yi gho pi nei? A yi'i na pɛi pɔ nɔ khi ni non pɛi, nchho mon ta'anggi pɛi pa ngwa."

10

Pa yaon na Jisho ye'i nthe nnu shāan lán ne

(Matio 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Jisho lallo Kapanun ngēi krao ngei Judia, ntiri Jodan, yú ngwa pini nkiri yei yu nkamu'on. Nɔ ha'an nū'on yi ni mbo ne, a jē ntho nje'i vugu.

² Pichai pa ngwa Farashi tho mbara Jisho ntā'a nu mōon vi, mbie na, "Gí Mushi pin na non nthe a shāan lán pugu ngwe vi?"

³ A khwē ni pugu na, "Mushi ni nchhu ni pɛi na mon gi?"

⁴ Pugu chhu, "Mushi ni mien na non nā'an nwa'anli shāan lán mfe ni ngwe vi, mfu'u vi na a ghēi."

⁵ Jisho chhu ni pugu na, "A ni nā'an yie kina mfe ni pɛi nthe pi na tho yei tini ni nji. ⁶ Ndo nɔ njē ndii na pi ni mbuon mbhi ne, 'Minnwi ni nchwie pi mimbia pugu mingwe.'" ⁷ 'Nthe yie gho, mimbia shi mien taa vi pugu mũun vi, nchini pugu ngwe vi. ⁸ Paa ngwa pigho chini ngū ta'a freinon.' Nne pugu lo nu'un mbi'i yi paa, pugu pɔ pi ta'a yi. ⁹ Nthe yie gho, yaon na Minnwi chini ne, ki'i non shere."

¹⁰ Pugu pugu gha mbini nda pa ghan younjin pi pini mbie vi ni nnu yei. ¹¹ A chhu ni pugu na, "Sheshenon na a shāan

lán pugu ngwe vi ndan yi nduon ne chwie phi mbin ngwe vi. Mbo phi shuon. ¹² Ti mingwe nshāan lán pugu ndaon vi, ndan non nduon kan a kwo shuon."

Jisho fe mborɔ ni puon pro

(Matio 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Pa ngwa ni ntho nu ni pa puon na a kōon vugu, pa ghan younjin pi piga ngwa pigho. ¹⁴ Jisho gha njei, mbigi túa nchhu ni pugu na, "Pɛi mien puon pigho tho njei a, ki'i pɛi pɔ ki'ingini ni pugu nthe na Sha'afuon Minnwi pɔ pi ni nkwan ngwa pei. ¹⁵ Shishini, nshwei vɛi, sheshenon na a lo nji'i mbin Sha'afuon Minnwi mon chombhi yi nɔ muun mborɔ ne nthe pa'a a lo nii mon gho." ¹⁶ A pan vugu nū'on mbho yi mbin sheshenon vugu, mfe mborɔ ni pugu.

Ngan fà'o chəi

(Matio 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Nɔ ha'an Jisho ni ndho nyien ne, non chəi tei nku'ɔ nkwi kwere yi shhi yu, mbie vi na, "Nkien Masha, a yi'i na nchwie kho nɔ fā'o nu chombhi ki mme?"

¹⁸ Jisho pie gho na, "Ɔ mēin a ni nkien non nthe kho? A wu'ɔ Minnwi mbo nkien non. ¹⁹ Ɔ ji yaon na pa kina chhu ne, 'Ki'i njwi non, ki'i ngan lán kwoshuon, ki'i njoo, ki'i nkwe nte non ni mbe, ki'i nchigi, ya'o nchò taa gho pugu muun gho.'" ²⁰ A khwē na, "Masha, nguon kina pei nkwo nū'on llo ndii na mi ni mbo ma'an mikhwa ne."

²¹ Jisho lli vi, mfā'o khwā mbin yu, nchhu gho na, "Ɔ pou ta'a yaon. Ghēi fini nguon maon pɔ ghao ngrā ni ghan pou, kan fā'o yɔ shi mbo pɔ, nne ntho njou njin a."

²² A ni nga nja'o yei nnu, non yi shwi'i, a ghēi mon pɛi njū'ɔ nthe na a ni mfā'o nga'a. ²³ Jisho kara ligi mbe'i pa ghan younjin pi, nchhu ni pugu na, "A ya nga'a ni ghan fà'o nɔ mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yugu." ²⁴ Pa ghan younjin pi ghrāo pa chrà pi pei ndo Jisho ghēi shhi nchhu na, "Pa puon pan, a ya

† 9:49 9:49 Njin li'i yei pɔ na sheshe ngan pin shi ntogo mon ngēi nɔ chwie nu a pɔ yi taontaon.

nga'a nɔ nii nu mon Sha'afuon Minnwi.
 25 A yī'ε ni minyienlɔi* nɔ tɔgɔ nu mon
 mbo mita'a nchaa ngaŋ fà'o nɔ mien nu
 Minnwi sha'a fùon yi mon chombhi yi."

26 Pugu ghrāo ti a gha'a, nchhu ghɔ† na,
 "Ti minthe a lūgu gɔ ki'ε?"

27 Jishɔ pɛ'i vugu nchhu na, "Minthe
 pa'a a lɔ mfā'a ni ngwamishua ndɔ pa'a
 ndɔ nga'a pi ni Minnwi. Nguon pa nnu
 ghao yī'ε ni Minnwi."

28 Pita jē nthɔ nchhu nu ghɔ na, "Līi
 njɛi, pigi mien nguon yaon ghao njōu njin
 yɔ."

29 Jishɔ chhu na, "Shishini, nchhu ni pɛi
 na, yichɛi non lɔ nji'i mbo fɔ na ā mien
 mbaanda yi, ki līn pi pi pimbhia pugu pa
 pinɛ, ki mūn vi, ki tāa vi, ki puon pi,
 ki nyien yi, nthɛ a pugu pa nthɛ nkini
 pwa pisha'akhɔ, 30 na mba'a a yi'i mien
 ki fā'o pa nda, pa līn pi pi pimbhia pugu
 pa pinɛ, pa mūn, pa puon, pa nyien,
 a yien ti mbo nkii ngé mon yei chombhi
 ndɔ mbini mfā'o ngɔ'i na pi shi mfe ghɔ
 nthɛ a. Mon mbhi ye na a thɔ nu nɛ, a
 pini mfā'o chombhi ki mme. 31 Nɔ ntou
 ngwa na pugu thi shhi nɛ shi mbo ndugwi
 njin, pa ndugwi njin thi shhi."

*Jishɔ pini nchrā nkuon nnu gu yi
 nkamu'ɔŋ*

(Matio 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Pugu ni mbo shendaon nku'ɔ nu
 Jerushalein, Jishɔ nyien ngɔ'i nu shhi
 pugu. Pa ghan younjin pi ghrāo, pɔgɔ gu
 wēin ngwa pɛ na pugu ni nthɔ nu njin
 pugu nɛ. Nkamu'ɔŋ Jishɔ kiri paanchɔ
 ghan ntaon pi li'i tɔ'i vugu, nchhu pa nnu
 na a shi ndɔgɔ li'i mbin yu nɛ ni pugu,
 33 nchhu nu na, "Pɛi līi njɛi, pia ku'ɔ
 nu Jerushalein pi cha'a Muun Nonmishua
 mfe mbhɔ pa thishi ghan fe'ingien pugu
 pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi, pi fe njó
 gu ghɔ ncha'a vi mfe ni ngwa taon nduon.
 34 Pugu lɛ mā'an vi ni kwèin, nthu thwe
 mbin yu, ngwie vi, njwi vi, a gha nda'a
 trei llé, a pini nku'ɔ."

*Nnu na Jein pugu Jouŋ ni ntā'a nu nɛ
 (Matio 20:20-28)*

35 Jein pugu Jouŋ, mbo pa puon Shebedi
 thɔ njɛi Jishɔ nchhu ghɔ na, "Masha, pigi
 tā'a nu na ɔ chwīe nnu ye na pigi shi mbie
 ve nɛ ni pigi."

36 A pie vugu na, "Pɛi tā'a nu na nchwīe
 khɔ mfe ni pɛi?"

37 Pugu chhu ghɔ na, "Fɛ shina ni pigi,
 pigi chhɔ yɛi ghɔ, ta'a non vigi ngei mbo
 yɔ yi jì, yichɛi ta'a yi ngei mbo nkwrɛi yɔ,
 ndii na ɔ pɔ mon ndigha'o yɔ nɛ."

38 Jishɔ chhu ni pugu na, "Pɛi lɔ nji
 yaon na pɛi pie nu nɛ. Minthe pɛi nnu
 ndua ngɔ'i na shi nnu nɛ? Kì nkwe
 nkwan kwe nkhi ye na a yi'i na nkwe
 nɛ?"

39 Pugu khwē ghɔ na, "Oon, pinthe pigi
 tɔgɔ mon ghɔ."

Jishɔ chhu ni pugu na, "Ndua ngɔ'i na
 nshi nnu nɛ pɛi shi nnu, kwe nkhi na nshi
 nkwe nɛ pɛi kwe. 40 Nɔ nɔ chhɔ nu
 ngei mbhɔ a yi jì ki ngei nkwrɛi, a lɔ nji'i
 mbo li'i a nɔ fe nu. A pɔ pi ni ngwa pɛ na
 Minnwi kwo piri ni pugu nɛ."

41 Nɔ pigɔi wun ghan younjin Jishɔ ni
 nga nja'o nnu yei, mfā'o pigitua mbin Jein
 pugu Jouŋ. 42 Jishɔ gē vugu pugu thɔ njɛi
 vi, a chhu ni pugu na, "Pɛi jì na ngwa pɛ
 na pi jì vugu na a ghan sha'a ngwa mon
 mbhi nɛ ghà nsha'a ngwa pugu sha'a, pa
 memme ngwa pugu nōon pi nnu ghrí ni
 pugu. 43 Nɔ mba'a a yi'i mbo pi nne
 ni pɛi. Sheshenon na a tā'a nu nɔ pɔ
 nu non ndien shina pɛi nɛ fā'o nɔ pɔ nu
 muun fā'a vɛi. 44 Sheshenon na a tā'a nu
 mbo nthishi shina pɛi nɛ fā'o nɔ pɔ nu
 nkuna nguon ngwa. 45 Nthɛ na Muun
 Nonmishua shini ndɔ nji'i nthɔ pi na pi
 fā'a mbo yu, a ni nthɔ pi nɔ fā'a nu mbhɔ
 ngwa, ndɔ mfe chombhi yi nɔ nchúon thɔ
 ntou ngwa."

Jishɔ chu'ɔ ligi Batimau

(Matio 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Pugu thɔ Jeriko, Jishɔ lollo ngɔ'i nu
 pugu pa ghan younjin pi pugu pa mme
 yú ngwa, ngaŋ luon chɛi mbo nchriligi,

* 10:25 10:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā'an nein nthɛ na kamela lɔ mbo mon Chrambo. † 10:26
 10:26 Pichɛi pa Nwa'anli Minnwi lleshhi fā'o pi na nchhu ni non pugu na.

ligi yi pɔ Batimau, muun Timau, chho ŋkiŋ shendaon. ⁴⁷ A ni ŋga nja'ɔ ŋa a Jishɔ llo Nashare ntɔɔ nu, a jɛ pa'ɔ nu ŋgou, nchhu nu ŋa, "Jishɔ, Muun Devi, fā'ɔ kwoshini mbiŋ mu!"

⁴⁸ Ntou ŋgwa pīga vi, nchhu nu ghɔ ŋa a lere lan.

A ka mī'ɛŋ mba'ɔ pi ŋgou ni nji mbīgi, "Muun Devi, fā'ɔ kwoshini mbiŋ mu!"

⁴⁹ Jishɔ tithi nchhu ŋa, "**Pəi mēiŋ vi heiŋ.**"

Nenne pugu mēiŋ nchriligi ghɔ, nchhu nu ghɔ ŋa, "Wēiŋ njū'ɔ yɔ, lollo tothi, a tho ne mēiŋ ghɔ." ⁵⁰ A mī'ɛŋ mme ndhwī yi, ndhi tothi ntho njəi Jishɔ.

⁵¹ Jishɔ chhu ghɔ ŋa, "**Ɔ tā'a nu ŋa nchwīe neiŋ ve?**"

Nchriligi ghɔ chhu ghɔ ŋa, "Masha, ntā'a nu mbini njəi li'i."

⁵² Jishɔ chhu ghɔ ŋa, "**Ghēi ni go, piŋ yɔ chwīe ghɔ yɔ tɔɔ.**" Wu'ɔ chomilaon ghɔ, ligi yi chu'ɔ a yōu njin Jishɔ shendaon.

11

Jishɔ nii Jerushaleiŋ nɔ fūon

(Matio 21:1-11; Luka 19:28-40; Joun 12:12-19)

¹ Pugu ni ŋga mbara nu Jerushaleiŋ, ŋkiŋ Befegɛ pugu Betani ŋkuon Mbra pa Thi Olive ne, Jishɔ taon paa ghan younjin pi, ² nchhu ni pugu ŋa, "**Pəi ghēi mon muun la'ataon yine shhi pəi ne, wu'ɔ nɔ ha'an pəi nii ne, pəi shi njəi muun mi ŋkwéiŋ pi chu ŋa ŋon shi lo naa nchho ŋkuon yu. Pəi fēi ntho nɔ ghɔ.** ³ Sheshenon nchhu ni pəi ŋa, '**Pəi fēi nu ŋa?**' pəi chhu ŋa, '**Taathɔ fā'ɔ fā'a nɔ ghɔ, a shi mbini nu'un ndu'u heneiŋ nɔ kuo ndii.**'"

⁴ Pugu lollo ŋgəi, njəi muun ŋkwéiŋ pi chu chonda mbhi ŋkiŋ shendaon, pugu fēi. ⁵ Pichəi ŋgwa ŋa pugu ni nthi fɔ ne pie ni pugu ŋa, "Pəi chwīe pi kho? Pəi fēi pi ŋkwéiŋ yine?" ⁶ Pugu chhu nnu ŋa Jishɔ ni nshwei vugu ne ni pugu, ŋgwa pighɔ ŋa pugu ni nju fɔ ne mien vugu pugu ghəi. ⁷ Pugu tho ni muun ŋkwéiŋ

ghɔ mfe ni Jishɔ, mā'an pa memme ndhwī pugu ŋkuon ŋkwéiŋ ghɔ, Jishɔ chho ŋkuon ghɔ.

⁸ Ntou ŋgwa shēiŋ pa memme ndhwī pugu shendaon, pichəi shēiŋ pa mbhothi ni fhothi ŋkuon ghɔ ŋa pugu ni nja'a mon pa nyien. ⁹ Pa ŋgwa pɛ ŋa pugu ni mbo shhi ne pugu pa pɛ ŋa pugu ni mbo njin ne pa'ɔ ŋgou, nchhu nu ŋa,

"Ndigha'ɔ pɔ ni Minnwi,

mboro pɔ ni ju ŋa a tho nɔ ligi Taatho ne!

¹⁰ Minnwi nū'on mboro yi ŋkuon Sha'afuon fūon Devi taa via, ŋa a tho nu ne.

Ndigha'ɔ pɔ ni Minnwi ŋa a chho pɔ ne."

¹¹ A nii Jerushaleiŋ, ŋgəi mon Nda Minnwi, ŋga ndii ŋguon yaon nɔ ha'an nji'a ni ŋkwo tɔɔ ne, ntaon ŋgəi Betani pugu pa paanchro ghan younjin pi.

Jishɔ chōnɔ thi ŋa a ghà njuŋ ne
(Matio 21:18-19)

¹² Mbhi ni ŋga ndan, nɔ ha'an pugu ni ŋkwəi nu llo Betani ne, nji yia Jishɔ. ¹³ A thi hini nji'ɛ njəi thi ŋa a ghà njuŋ ne a ya ntə'i, a ghəi nɔ yəi nu ŋa minthe a fā'ɔ ntien llo ŋkuon ghɔ. A gha ntho nchəiŋ yəi thi ghɔ, pa'a ndo njəi sheshe yaon ŋkien pa fhothi, nthe ŋa a shini ndo mbo ndii ŋa pa thi ghɔ ghà njuŋ ne. ¹⁴ A chhu ni thi ghɔ ŋa, "**Ki'i ŋon ma nu'un nji ntien llo mbiŋ ghɔ.**" Pa ghan younjin pi ya'ɔ.

Jishɔ ghəi Nda Minnwi

(Matio 12:12-17; Luka 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹⁵ Pugu ni ŋga nchəiŋ Jerushaleiŋ, Jishɔ ghəi Nda Minnwi njou ŋgwa pɛ ŋa pugu ni mfini yaon pugu pa ŋgwa pɛ ŋa pugu ni njuon nu Nda Minnwi ne, nshri taprei ghan kwri mbiŋ pugu pa ghan fini mintu'olibun, ¹⁶ pa'a ndo nu'un mbiŋ ŋa sheshenon mfe a tien yaon ntiri nɔ yina Nda Minnwi. ¹⁷ A ni ntho nje'i vugu, nchhu nu ŋa, "**Pi shi lo nā'an ŋa, 'Pi shi mēiŋ nda a ni nda luon Minnwi ni ŋguon pa taon taon ghao,' ndo pəi kara a gū pūo pa ŋgina minwi.**"

18 Nne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi ya' o ntho ntā'a shendaon njwi vi, nthe na pugu ni mbogo vi, nthe na nguon yu ngwa pigho na pugu ni mbo fo ne ni ngrāo nkwan no ha'an a ni nje'i nu ne.

19 Fanaon ni nga ntho, pugu taon mon la'a.

Yaon ye'i nthe thi wunu na a ni njaon ne

(Matio 21:20-22)

20 No ha'an pugu ni ntogo nu ni tutu'u ne, pugu yei thi wunu ye, a kwo yaon ti nshwi'i nchoin mon njen pi. 21 Pita kwin, nchhu na, "Masha, lii njei! Thi wunu ye na o ni nchono ne kwo yaon."

22 Jisho khwe ni pugu na, "Pai fa'o pin mbin Minnwi. 23 Shishini, nshwei vai, sheshenon na a shi nchhu ni mbra yei na, 'Lollo tothi ngu mon nkhi', ki lo mfa'o khutho mon njū'o yu ne, ndo mbin na nnu na a chhu ne shi ndogo li'i ne, pi shi nchwie mfe gho. 24 Nthe yie gho, nshwei vai, sheshe yaon na pai pie mon luon Minnwi ne, pai mfa'o pin na pai kwo fa'o yaon gho, kan a shi mbo yei. 25 Ndo sheshe ndii na o tithi nduon Minnwi ne, o mfa'o sheshe yaon mon njū'o gho nthe yichai non, o li'e phi yi, nne na Taa gho na a chho po ne nkaa yu nthe a li'e jo phi." 26 [Ndo pai mien ki lo nji'i ndi'e phi yichai non, kan mba'a Taa vai po li'e pa yei phi.]

Pie nthe ghrī Jisho

(Matio 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Pugu pini ntho Jerushalein. No ha'an a ni nyien nu Nda Minnwi ne, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gi Mushi tho mbara vi, 28 nchhu gho na, "O fa'o pi yei ghrī no chwie nu pa nnu pei ki a fe go ghrī yei ve no chwie nu pa nnu pei no gho?"

29 Jisho chhu ni pugu na, "Nshi mbie vai ni ta'a pie, pai mfe khwe vai, nshwei vai ni ye ghrī na nchwie nnu pei no ne. 30 Pai shwei a, Jouj ni nkwe ghrī no fe nu nkhi pi llo mbho Minnwi ki ngwamishua?"

31 Pugu chrā nnu gho ni non pugu, nchhu nu na, "Pia nchhu na, 'Llo mbho Minnwi', a chhu na, 'Ti a ni nchwie kho pa'a pai lo mbin Jouj?' 32 Ti pia nchhu na, 'A llo pi mbho ngwamishua?'" nthe na pugu ni ntho mbogo pa ngwa nthe na sheshenon ni nji na Jouj ni nja mbo njeli'i Minnwi.

33 Nne pugu khwe ni Jisho na, "Pigi lo nji."

Jisho chhu ni pugu na, "Kan mba'a mummu nkaa mu shwei vai ni li'i na ghrī a lo ne."

12

Lu'o chrā nthe puon fa'a piphi

(Matio 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Nenne Jisho je ntho nchrā nu ni pugu mon lu'o chrā. "Non chai ni ma mbhi faan ntien thi* yi, nkrao nka'a ngin no gho, ntou nku'o nni ntien thi gho nkhi yi taon no chwie nu la'o, ndo nkrao muun nda tothi no chho nu fo nke'i nyien. Nne mfe ni ghan fa'a na pugu lina no gho nga nkwo maon pugu pugu ghrā, ndho ki'e ngēi la'ataon nduon. 2 Ndi ni nga nka'o no kwō nu ntien thi ye, Non gho taon muun fa'a ni pa ghan fa'a pe na a ghēi nkwe ji ghrā ntien thi gho. 3 Ndo pa ghan fa'a pigho wie muun fa'a yi gho ndu'u vi ni mbho yō.

4 "A pini nu'un ntaon muun fa'a nduon, pugu wie vi no tho yi, nchwie nnu lritho mbin yu. 5 A pini nu'un ntaon yichai pugu jwi vi, ngu'o nchwie mbin ntou pichai pi nenne, ngwie pichai, njwi pichai. 6 A pini mfa'o ta'a non na a nthe a taon, mbo muun vi na a khwa ne, ndugwi yi a taon vi ni pugu, nchhu nu na, 'Pugu shi mfa'o pogo yo.'

7 "Ndo ghan fa'a pigho chhu ni non pugu na, 'Yei njinda yi, pia chiri njwi vi maon pi gu yia!' 8 Pugu wein vi, njwi vi, mfu'u khu yi mon nyien mi'an. 9 "Ti ngan nyien gho shi nchwie pi nein ki'e? A shi ntho njwi pa ghan fa'a pigho, mfe faan gho ni ngwa nduon. 10 Pai lo

* 12:1 12:1 Ntien thi gho ni mbo grape. Mon la'ataon pa Juu, pugu ni nga nchhu pichai ndii na faan grape, njin yi po pi na Ishrae.

naa mēiŋ li'i Nwa'anli Minnwi yei ŋa a chhu ŋa,

'Ŋgù'ò ye ŋa ghaŋ nū'òŋ nda ni ndāa ŋa a lo nji'i mfā'ò ghèrè nɛ

pinì nɛ ŋkara ju mbo ndugwi ŋgu'ò shi'i nchaa ŋguon yi.†

11 Yei fà'a Taathò ndo mbo ŋkien nnu ghraoghrao ligi pigi?"

12 Pa thishi ŋgwa Juu pigho ni ntho ntā'a shendaon no wēiŋ nu mi, nthɛ ŋa pugu ni nji ŋa a chhu lu'ò chrà yei nthɛ pi pugu, ndo pugu fā'ò pɔgɔ gu nthɛ yú ŋgwa ŋa pugu ni mbo fɔ nɛ, nne mien vi ŋgēi ni vugu.

Pie nthɛ nnu pe taashi ni fūon (Matio 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Pugu taon pa pichəi ŋgwa Farashi pugu pa pichəi pa ghaŋ younjin Herɔ, ŋa pugu ghəi mbiri Jisho ŋgwēiŋ vi ni pa nnu ŋa a shi nchhu nɛ. 14 Pugu tho nchhu gho ŋa, "Masha, pigi ji ŋa ɔ ghà nchrā nnu shini ki lo ndii pi nnu ŋa ŋgwa pī'i nu nɛ, ɔ shi'a nōon shieligi ni sheshenon, ɔ ghà nje'i nnu ŋa Minnwi tā'a nu ŋa ŋgwa chwīe nɛ mon ndindi. A kā'ò ŋa pi pe taashi ni Kaisha ki ŋga? Pigi pe ki ki'i pigi pe?"

15 Ndo Jisho kwo yəi mbe yugu, nchhu ni pugu ŋa, "Pəi mōon a ŋa? Pəi tho ni ta'a ndigi mbin ŋon njəi." 16 Pugu tho ni ta'a yi. A chhu ni pugu ŋa, "Yei tho gɔ pugu ligi gɔ ŋkuon gho?"

Pugu khwē ŋa, "A yi Kaisha."

17 Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pəi fe yaon ŋa a yi Kaisha nɛ ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi."

Pie nthɛ nnu khu nu mbini ŋku'ò (Matio 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Pa ŋgwa Shadushi, ŋa pugu ni mbī'i ŋa ŋon shi'a ŋkhu mbini ŋku'ò nɛ tho mbara Jisho, mbie vi ŋa, 19 "Masha, Mushi ni nā'an gí yei mfe ni pigi ŋa, ŋon ŋkhu mien ŋgwɛ vi ki lo mfā'ò muun, a yi'i ŋa ndiŋ vi, yi mimbia, ti'i ndōgɔ ŋkugu gho mbhi puon no gho no ligi ndiŋ vi. 20 Pa liŋ pichəi ni mbo fɔ pi khwachəi mbo pimbia, fūon yi lan, ŋkhu ki lo mfā'ò

puon, 21 mbra yi lan mingwe gho, ŋkhu ki lo mfā'ò puon. Yichəi mbra yi wu'ò nenne. 22 Ti ŋguon yugu pi khwachəi khu ki lo mfā'ò puon. Ndugwi yi mingwe gho khu ŋkaa yu. 23 Ndwe, a lɛ ŋga mbo ndii ye ŋa ŋgwa lɛ mbini ŋku'ò nɛ, mingwe gho pɔ pi yi gɔ, ŋa ŋguon yugu pi khwachəi ni ŋkwo lan vi nɛ?"

24 Jisho khwē ni pugu ŋa, "Yei lo mbo nnu ŋa a chwīe pəi fāan nɛ? Nthɛ ŋa pəi lo nji Nwa'anli Minnwi ndo pa'a ndo nji ghrí Minnwi. 25 Nthɛ ŋa ŋgwa ghà ŋga ŋku'ò mon gu pa'a ndo ndan ndo pa'a ndo ŋgēi lán, mbo pi no pa ghaŋ ntaon Minnwi po.

26 "Ndo nthɛ nnu ŋgwa no khu nu mbini ŋku'ò mon gu, pəi lo naa mēiŋ mon ŋwa'anli Mushi mon li'i ha'an a chrà no nnu mōon tho muun thi yuyu'u nɛ, ŋkwan ha'an Minnwi ni nchrā ni Mushi fɔ, nchhu nu ŋa, 'Mi Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, ni Minnwi Jako?' 27 A lo nji'i mbo pi Minnwi ŋgwa khu, a pɔ pi yi ŋgwa maon. Pəi ya fāan."

Kina ŋa a chaa ŋguon yi nɛ (Matio 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Yichəi ta'a masha pa ghaŋ ye'i gí Mushi, ŋa a ni nthi fɔ nja'ò nnu ŋa pugu ni nchrā nu nɛ, gha njəi ŋa Jisho ŋkhwē pa nnu pigho shi'i, mbie vi ŋa, "A yəi kina ŋa a chaa ŋguon yi ghao?"

29 Jisho khwē ŋa, "Yei kina ŋa a chaa ŋguon yi nɛ, 'Ya'ò, ma Ishrae, Taatho mbo Minnwi yia wu'ò ju tə'i vi mbo Taatho. 30 A yi'i ŋa ɔ khwā Taatho, mbo Minnwi yo, ni ŋguon njù'ò yo ghao, ni ŋguon nchəi yo ghao, ni ŋguon kwā'a nu yo ghao, ni ŋguon ghrí yo ghao.' 31 Mbra yi pɔ yei, 'ɔ shi ŋkhwā taakuo yo no ha'an ɔ khwā non yo nɛ.' Yichəi kina nduon lo nu'un mbo fɔ ŋa a chaa pa pei."

32 Ŋgan ye'i gí Mushi chhu gho ŋa, "ɔ chhu a kā'ò, ma Masha. ɔ ya nchhu shini ŋa Minnwi wu'ò ju tə'i vi ndo pa'a yichəi lo mbo no Ju. 33 A yi'i ŋa ɔ khwā vi ni ŋguon njù'ò yo pugu pa ŋguon kwā'a nu mɔ, ni ŋguon ghrí yo ndo ŋkhwā taakuo yo no ha'an ɔ khwā non yo nɛ. A pwa paa

† 12:10 12:10 *Nwa'anli Nkhí 118:22.

kìna yei nchaa fε nu minyien ηkuon li'i fε'ingien pugu pa maon fε'ingien nduon ni Minnwi."

³⁴ Jisho ni nga njɛi ηa a khwē ni shietho, a chhu ghɔ ηa, "Ɔ kwo para mien nu Minnwi sha'a fùon yi mon chombhi yo." Jē ndii ghɔ, pa'a sheshenon lo nu'un mon mbie vi ni sheshe pie.

Pie nthe Non ηa pi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε

(Matio 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Nɔ ha'an Jisho ni nje'i nu Nda Minnwi nε, a ni mbie ηa, "Mimfe pa ghan ye'i gí Mushi kie pi nein nchhu ηa Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε pɔ pi muun Devi?" ³⁶ Jijwe Minnwi ni ηkaon njù'ɔ Devi a chhu ηa,

'Minnwi Taatho chhu ni Taatho a ηa,

"Chho hein ηgei mbho a yi ji

ti nshi nu'un nchwie pa mbina pɔ gū yaon tigi kwò yo."

³⁷ Ndutho Devi mēin Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε ni Taatho vi, a nthe a kie pi nein mbo muun vi?" Mmε kiri ηgwa pigho ya'o nnu ηa Jisho ni nchhu nε ni pwanju'ɔ.

Jisho shūu ténə ηgwa nthe pa ghan ye'i ηgwa ni gí Mushi pa Juu
(Matio 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Mon nnu ηa Jisho ni nje'i nu nε, a ni nchhu ηa, "Pɛi lina pa ghan ye'i ηgwa ni gí Mushi a pwa, pugu khwā nɔ nyien nu mon pa memme ndrawa'a ndo ηkhwā ηa pi tu'u non nchrā ni pugu li'i ka'a, ³⁹ ηkhwā chho nu nɔ pa li'i lien mon pa nda luon Minnwi pugu pa li'i ji. ⁴⁰ Pugu ghà nchigi pa pingε kugu ηkwe maon pugu, luon Minnwi yugu shiga ni nji nne ηa ηgwa yei vugu nɔ pa ηgwa taontaon. Yugu ηgɛ'i shi mbo yi wuwuru."

Yaon ηa mingwe ηkugu fε nε
(Luka 21:1-4)

⁴¹ Nɔ ha'an Jisho ni nchho yei ηkùn ni'in pa yaon fé Nda Minnwi nε, a ni chho mbe'i ηgwa nɔ ha'an pugu ni'in mbin mon ηkùn ni'in pa yaon fé nε. ⁴² Ntou pa ghan fā'o ni ntho ni'in ntou memme mbin mon ηkùn ghɔ. Mingwe ηkugu chɛi ηa a

ki ya mbou ni'in paa puon mi mbin ηa pi nchiri a pɔ nɔ ta'a ndola.

⁴³ A mēin pa ghan younjin pi yei yu nchhu ni pugu ηa, "Shishini, nchhu ni pɛi ηa, mingwe ηkugu vei ηa a pɔ pi mbou nε, fε nchaa ηguon ηgwa ηa pugu ni'in pa mbin mon ηkùn yaon fé nε, ⁴⁴ Nthe ηa ηguon ηgwa nduon fu'u maon fε yugu shina ntou maon ηa pugu fā'o nε, ndo mingwe vei mon pou yi fε ηguon yaon ηa a fā'o nɔ yru nu ηkuon ghɔ nε."

13

Jisho chhu ηkwan ha'an pi shi mbūo Nda Minnwi nε

(Matio 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Nɔ ha'an Jisho ni ntaon nu Nda Minnwi nε, ta'a pa ghan younjin pi chhu ghɔ ηa, "Masha, lii njɛi pa ηgù'ɔ pwapwa pugu pa nda pwapwa njɛi."

² Jisho chhu ni pugu ηa, "Pɛi yei mbwambwa nda pei? Mba'a ta'a ηgù'ɔ nu'un nūan ηkuon ndin vi ki pi lo mbūo mfe shhe."

Ngɛ'i pugu pa mōon nu

(Matio 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Nɔ ha'an a ni nchochho ηkuon Mbra pa Thi Olive njiη piprɛi llo yei Nda Minnwi nε, Pita ni Jɛin pugu Jouη ni Andru pie vi njiηnjin ηa, ⁴ "Shwei vigi pa nnu pei shi mbo pi ndii kho? Pa li nɔ nōon nu ndii ηa nnu pei shi ndōgo li'i nε pɔ pa kho?"

⁵ Jisho chhu ni pugu ηa, "Pɛi lina nu, ki'i non fii vei. ⁶ Ntou ηgwa shi ntho nɔ ligi a, nchhu nu ηa, 'A mmu mbo Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε!' mfii ntou ηgwa. ⁷ Ndi ηa pɛi ya'o pi tho mā'an nchho ki pa pisha'akhɔ nnu nchhò, ki'i pɛi fā'o pɔgo gu. A yi'i ηa ηkwan nnu pei shi ηgu'ɔ ndōgo li'i ndo a lo naa mbo ndugwi mbhi ya'a. ⁸ Pa la'ataon shi ndollo mā'an pichɛi ni nchhò, ηgwa yichɛi ta'a fùon mā'an ηgwa yichɛi ni nchhò. Shhe shi nchi'i ti shina mon pa li'ili'i, nji gū. Pa nnu pei pɔ pi nɔ ha'an muun ghà njē naon nu mingwe shūu nε.

⁹ "Ndo pɛi chho ni lina mɛi. Nthe ηa pi shi ηgwēin vei ηgɛi nɔ shhi pa kún, ηgwie vei mon pa nda luon Minnwi,

ntigi vëi pëi thi shá'a shhi pa ghan sha'a ngwa pugu pa fùon nthe a ña pëi pò pa minkwentie pan shhi pugu. ¹⁰ Ndo pi shi ngu'ò mfūon nchii ñkìni pwa pisha'akho ni nguon taon taon ghao ndugwi mbhi ma nthò. ¹¹ Ndiì ña pi wëinj vëi ncha'a mfe li'i shá'a nē, ki'i njù'ò yëi ghana vëi ni nnu ña pëi shi nchhu nē, ndò pëi chhu sheshe nnu ña pi fē ni pëi nē ndiì ghò, nthe ña a lo nchrā pëi, a chrā Jijwe Minnwi.

¹² "Ñon shi ncha'a ndiñ vi mfe ña pi jwi, tãa fē muun vi ña pi jwi, pa puon kara mbara pa tãa pugu pa maa ni nchhò nchwē pi jwi vugu. ¹³ Nguon ngwa shi mbina vëi nthe a. Ndo ñon ña a tii shii ti ngëi nchëinj nò ndugwi yi nē shi ndūgu.

Nnu wuwuru ña a thò nu mbiri li'i
(Matio 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ "Ndiì ña ò shi njëi nnu wuwuru ña a shi nchwē pi tei Nda Minnwi thi li'i ha'an a shini ndò mfā'ò nò thi nu nē (sheshenon ña a mëinj yaon yei nē pī'i, ñi ña a shi ñi ñiñ nnu yei!) nne ngwa pē ña pugu pò mon la'ataon Judia nē tei ñku'ò thò mbra. ¹⁵ Ki'i ñon ña a chhò thonda nē nu'un shwi'i shhe ki nii nda yu nò lōgò nu sheshe yaon ntaon nò. ¹⁶ Ki'i sheshenon ña a pò mon nyien nē nu'un mbini li'i lōgò mme ndhwí yi. ¹⁷ Ndo a shi mbò ñkien wuwuru ngə'i ni pa pinje shūu pugu pa mapuon ha'an pugu thò nu'on puon mon pii ndiì ghò nē! ¹⁸ Pëi luon ni Minnwi ña ki'i nnu pei lōgò li'i pi mon mbì, ¹⁹ nthe ña mon pii ndiì pighò, ngə'i shi mbò ti nchëinj fi'i ha'an a lo naa ma mbò jē ndiì ña Minnwi ni mbuon mbhi nē ti nthò nchëinj ndwē, ndò pa'a ndò mbi'i pi'i ma nu'un mbò. ²⁰ Ndo a kan mien ki pò ña Taathò kere fi'i llembhi pighò, yichëi ñonmishua shi kan ndò ndūgu, ndò, nthe pi pa ngwa pē ña a chu'ò vugu nē, a kere llembhi pighò.

²¹ "Nenne sheshenon nchhu ni pëi ña, 'Pëi lii njëi, Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò ñkwe nē pò ñeij heneij!' ki ña, 'Pëi lii njëi, a pi ni hini,' ki'i pëi pin. ²² Nthe ña pa ngwa shi nthò ndē'i ngien ña pugu Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò ñkwe nē, pa njëli'i mifi shi nōon non yugu, nōon

ntou pa li pugu pa nnu ghraoghrao, nò fiì nu pa ngwa ti mfiì pa ngwa ha'an Minnwi chu'ò nē, nò ha'an a ñi'ē ni pugu. ²³ Ndo pëi chhò ni lina mëi! ñkwo chhu nguon nnu ni pëi ñkaon ndiì ghò ma nthò.

Muun Ñonmishua shi mbini nu'un nthò
(Matio 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ "Ndo mon pii ndiì ghò nò ha'an ngə'i pei shi ñkwo tōgò nē,

'Minaon shi ngū ñiññiñ,
ndò pa'a fhú lo nu'un nthe.

²⁵ Pa finëi shi ngū nu shhe llò pò,
pa ñi ña a pò mon tothi nē chī'i.'

²⁶ "Nenne, pi shi njëi Muun Ñonmishua, a thò nu mon luluñ ni mme ghrí pugu pa ndigha'ò. ²⁷ A shi ntaon pa ghan ntaon Minnwi, pugu kiri pa ngwa pi ña a chu'ò nē llò mon khwe ghaa mbhi ti ngëi nchëinj mon ndugwi tothi.

Ntigi llò ñkuon thi wunu
(Matio 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ "Yē'i ntigi llò ñkuon thi wunu, nò ha'an fhò yi nu'un njē tua nu ñkuon mbhò yi nē, ò ji ña ñkwëi mbì para.

²⁹ Wu'ò nenne, ndiì ña pëi ñkaa pëi yëi pa nnu pei thò ndōgò li'i nē, pëi ji ña a kwo para ti mbò chonda. ³⁰ Shishini, ñshwei vëi, mba'a ngwreion yei yi'ntōgò ki nguon pa nnu pei lo ndōgò li'i. ³¹ Po pugu shhe shi ntōgò, ndò mba'a pa chrà pan yi'i ntōgò gha.

³² "Ndo a mbò pi nò llé ghò pugu pa ndiì ghò, yichëi ñon lo ñi, ñi'i nthe pa ghan ntaon Minnwi pò, ki Muun, a wu'ò ñi Tãa tē'i vi. ³³ Pëi lina nu, mbiri non yëi, nthe ña pëi lo ñi ndiì ña ndiì ghò shi nthò nē.

³⁴ "A pò pi nò ñon ña a chhò ngëi kra, ñga ndollo la'a, nū'on puon fà'a pi ña pugu ti'i ndina ni pa yaon, sheshenon fā'ò ji fà'a, mfe gí ni ngan lina ni chonda ña ki'i a llē. ³⁵ Nthe yie ghò, pëi piri non pëi, nthe ña pëi lo ñi ndiì ña ngan nda ghò shi ñkwëi nē. Ki a pò pi ni fanaon, ki ni ntun mbhi, ki mon ñkhweminjë'i, ki ni tutu'u. ³⁶ A ngw'i nchëinj, ki'i a yëi ghò ò llē nu. ³⁷ Nnu ña ñchhu ni pëi nē, ñchhu ni nguon pa ngwa nduon: Pëi piri non pëi."

14

Ntán nɔ jwi nu Jishɔ

(Matio 26:1-5; Luka 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ A ni mbi'i paa llé, llé Lli Nji'a pugu llé Ji Brei ki Ku'ó ká'ó. Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gí Mushi tho ntá'a shendaon nɔ wēin nu Jishɔ njinjin njwi vi. ² Pugu ni nchhu na, "Mba'a a yi'i mbo pi mon ndii ji yei kan ngwa shi mba'o ngòu."

Pi pɔɔ Jishɔ ni wru Betani

(Matio 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jishɔ ni nga mbo Betani nda Shemu na a ni mbo ngan ghinɔmbaluɔ nɛ, nɔ ha'an a ni nji maon nkuon taprei nɛ, mingwe chɛi nii ni nchin na pi chwie ni ngú'ó, laminda taonɔtaon na pi mēin ni nadi, mbo yi tininchuon linaon mon ghɔ. A pə'i cho nchin ghɔ, nshá'ó laminda ghɔ tho Jishɔ.

⁴ Pichɛi ngwa chhu ni non pugu fo mon pigítua na, "A piri wru laminda yei nenein na?" ⁵ Pi ka n̄ mfini wru ghɔ, a togo mbin na non mfá'a a togo trei nkii llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ, mfe mbin ghɔ ni ghan pou." Nne pugu fē'i vi.

⁶ Jishɔ chhu ni pugu na, "Pəi mien vi, pəi ghana vi na? A chwie pi nnu shi'i vɛi. ⁷ Nthe na pəi pa ghan pou shi ngu'ó mbo nu ka'a, ti sheshe ndii na pəi khwā nɛ, pinthe pəi chwie shi'i ni pugu, ndo mba'a pia pɔ pi nguon ndii. ⁸ A chwie nnu na a kan nthe a chwie nɛ. A piri non a nɔ twei nu nkaon ndii maa nkā'ó. ⁹ Ndo shishini, nshwei vɛi, sheshe li'i na pi chii nkini pwa pisha'akhɔ fo mon mbhi nɛ, yaon na mingwe vɛi chwie nɛ pi shi nchhu nɔ kwɔn nu vi."

Judashi pin nɔ fini nu Jishɔ

(Matio 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Nne Judashi Ishikario, na a ni mbo ta'a non shina paanchro ghan younjɔn Jishɔ nɛ, ghɛi mbara pa thishi ghan fe'ingien nne nɔ fini nu Jishɔ ni pugu. ¹¹ Pugu ni nga nja'ó mfá'ó pwatua, nkā'a nɔ fɛ nu mbin ghɔ. Nne a tā'a shina nɔ fini nu vi ni pugu.

Jishɔ ji Lli Nji'a pugu pa ghan younjɔn pi

(Matio 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Joun 13:21-30)

¹² A ni nga mbo fūon llé Ji Brei ki Ku'ó, mbo llé na pi ghà njwi muon minjii Ji Lli Nji'a nɛ, pa ghan younjɔn pi pie ghɔ na, "O tā'a nu na pigi ghɛi mbiri maon ji Lli Nji'a ve pi hin?"

¹³ A taon paa ghan younjɔn pi, nchhu nu ni pugu na, "Pəi ghɛi mon la'a, pəi shi mbāon pəi pa mimbɔ, a tien kɔn nkhi tho yu, pəi yōu njɔn yi. ¹⁴ Sheshe li'i na a nii nɛ, pəi chhu ni ngan nda ghɔ na, 'Masha chhu na, njien nda pa ghini hin, mbo li'i ha'an a nthe nji maon Lli Nji'a fo pigi pa ghan younjɔn pan nɛ?' ¹⁵ A shi nōon mme njien nda tothi ni pəi pi kwo chwie ti a ká'ó, pəi piri fo." ¹⁶ Pa ghan younjɔn pi taon ngɛi mon la'a, njɛi wu'ó nkwan nɔ ha'an a n̄ nu'un nchhu ni pugu nɛ, mbiri maon ji Lli Nji'a ghɔ fo.

¹⁷ A gha mbo ni fanaon, Jishɔ tho pugu pa paanchro ghɔ fo. ¹⁸ Nɔ ha'an pugu ni nchɔchɔ nkuon taprei nji maon nɛ, Jishɔ chhu ni pugu na, "Shishini, nshwei vɛi, ta'a non vɛi shi mfini a, ta'a non na pigi yu ji maon ka'a nɛ."

¹⁹ Pugu jē ntho mfá'ó pə'i njù'ó, nchhu nu ghɔ pa ta'a ta'a na, "A lo nji'i mbo mmu, ki kho?"

²⁰ A chhu ni pugu na, "A ta'a non shina paanchro yei, ye na pigi yu chrū brei mon pein ka'a nɛ. ²¹ Nthe na Muon Nonmishua shi ngu'ó ngɛi pi nɔ ha'an pi nā'an nthe vi nɛ, ndo ngə'i shi ngwēin non ve na a fini vi nɛ. A ni mbwa ghɔ na ki'i pi phi vi."

Ndugwi maon ji Jishɔ pugu pa ghan younjɔn pi

(Matio 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²² Nɔ ha'an pugu ni nji nu nɛ, a lōgo brei, nga nkwo tōo Minnwi, mbə'i mfe ni pugu, nchhu na, "Pəi kwe, yei freinon a."

²³ A lōgo ndua là'ó nga nkwo tōo Minnwi, mfe ni pugu, nguon yugu nnu. ²⁴ A chhu ni pugu na, "Yei chhi a, mbo yi kina na a shi nkwrī nthe ntou ngwa nɛ. ²⁵ Shishini, nchhu ni pəi na, mba'a

ma nu'uy nnu là'o yei nkamu'oy ti ngēi nchəiŋ llé ye ɲa n̄shi nnu fifhi mon Sha'afuoy Minnwi nɛ." ²⁶ Pugu gha njrāo ta'a nkhi, ntaoy kə'i ghɔ ɲku'ɔ ɲkuoy Mbra pa Thi Olive.

Jishɔ chhu ɲa Pita shi ndāa vi
(Matio 26:31-35; Luka 22:31-34; Joun 13:36-38)

²⁷ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pəi shi ntei njiŋ a ghao nthe ɲa pi nā'an ɲa, 'Nshi njwi nkē'i minji, pa minji sha.*"

²⁸ Ndo pi shi ɲa ɲkwo ku'ɔ ni mmu mon gu, ɲgēi shhi pəi Galili."

²⁹ Ndo Pita chhu ghɔ ɲa, "Nji'i nthe nɔ ha'an ɲguoy ɲgwa shi ntei njiŋ yɔ ghao nɛ, mba'a nji'i ntei."

³⁰ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Shishini, nshwei ghɔ, ni tu'u yei ɲkaoy minkə'i ma ɲkhwē ni paa ɲgɛ, ɔ shi ɲkwo lāa ni trei ɲgɛ."

³¹ Ndo Pita chhu titini ɲa, "A nji'i mbo pi ɲa pɔgɔ khu pa'a ndo nji'i ndāa ghɔ."

ɲguoy yugu ghao wu'ɔ nchhu pi ta'a nnu ghɔ.

Jishɔ luoy Minnwi Geshemani
(Matio 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Pugu ghəi nɔ li'i chəi pi mēiŋ ni Geshemani. Jishɔ chhu ni ghan younjin pi ɲa, "Pəi chəchə hein nɔ ha'an nduoy Minnwi nɛ." ³³ A lōgɔ Pita, Jeyi ni Joun pugu pugu ghəi. Ghaghana pugu pa yu'ɔ njū'ɔ shwi'i mbiŋ yu. ³⁴ A chhu ni pugu ɲa, "Njū'ɔ a ya mbə'i ti minthe ɲka kukhu. Pəi kina hein njra nu."

³⁵ Nchənə non yi ngəi shigeyi shhi, nshəon ni puŋ yi shhe nduoy Minnwi ɲa a nji'ɛ, ndii ngə'i ghɔ tɔgɔ vi. ³⁶ Nchhu ɲa, "Baba, Tāa a, ɲguoy nnu yī'ɛ mbhɔ ghɔ. Pi'i ndua ngə'i yei ki ndo nnu. Ndo ti ki'i a pɔ pi nɔ ha'an ntā'a nu nɛ, a pɔ nɔ ha'an ɔ tā'a nu ɲa a pɔ nɛ."

³⁷ Ntho njəi vugu pugu lle nu, a chhu ni Pita ɲa, "Shemu, ɔ ləle? A nthe pa'a ɔ lo nchhɔ tothi nɔ ta'a awa? ³⁸ Pəi chhɔ tothi nduoy Minnwi nne ɲa ki'i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yəi khwā nu ndo freinon yəi pou ghri."

* 14:27 14:27 Shakaria 3:17.

³⁹ Mbini ndollo ngəi nduoy Minnwi, ɲgu'ɔ mbi'i pi nnu ye ɲa a ɲkwo luoy nɛ. ⁴⁰ A gha mbini ɲkamu'oy njəi vugu pugu lle nu, nthe ɲa lōgɔ ni ndinaoy ligi pugu, pa'a pugu lo nji nnu ɲa minthe pugu khwē ghɔ nɛ.

⁴¹ A gha mbini ntho ndii ghɔ nɔ trei nge, nchhu ni pugu ɲa, "Pəi wu'ɔ ntho ndhe nu mferɛ non yəi? A kā'o, ndii ghɔ kā'o nɛ. Pi fini Muoy Noy mishua lieŋ mbhɔ pa ghan phi. ⁴² Pəi lollo pia ghəi. Pəi lii njəi, non ɲa a fini a nɛ pɔ nein!"

Pi wēiŋ Jishɔ

(Matio 26:47-56; Luka 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Wu'ɔ chomilaoy ghɔ, nɔ ha'an a ni ɲgu'ɔ nchrā nu nɛ, Judashi, mbo ta'a non shina paanchro ghɔ tho pugu pa yu ɲgwa, pugu tuo kafa pugu pa wréi llo mbhɔ pa thishi ghan fe'ingien, pugu pa ghan ye'i gi Mushi pugu pa pichəi thishi. ⁴⁴ Non ɲa a ni mfini vi nɛ ni ɲkwo fe li ni pugu, nchhu nu ɲa, "Non ɲa nshi mban vi nɛ, ju. Pəi wēiŋ vi, nkē'i vi ngəi ni ju."

⁴⁵ Judashi ni ɲga ntho nchəiŋ, ɲku'ɔ mbara vi wu'ɔ ndii ghɔ, nchhu ɲa, "Masha!" Mban vi. ⁴⁶ Nenne pugu wēiŋ Jishɔ, nshin vi ngəi ni ju. ⁴⁷ Ndo yichəi ta'a non ɲa a ni nthi fɔ nɛ shua kafa yi, nchhwi muoy fā'a taatho pa thishi ghan fe'ingien nɔ ghɔ, nche tənə yi.

⁴⁸ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Mbo pi ɲgina minwi ɲa pəi tho nu ɲgwēiŋ ni pa kafa pugu pa wréi? ⁴⁹ Pa ləle pia ghā ɲgu'ɔ mbo Nda Minnwi, nje'i nu, ndo pa'a pəi lo ɲgwēiŋ a. Ndo nnu pei lōgɔ li'i nɔ chwē nu chrā Minnwi thi nɔ ha'an a ni nchhu nɛ."

⁵⁰ Ndo pa ghan younjin pi kwien ghao ntei. ⁵¹ Muoy chəi pɔrɔ njou njiŋ yi ki lo mā'an sheshe yaoy ɲkien mbhɔ ndhwí ɲa a ni ɲgwara mbiŋ yu, pugu wēiŋ vi. ⁵² A shrāo mbhɔ ndhwí ghɔ mien mbhɔ pugu ntei ntontii.

Jishɔ shhi pa kún

(Matio 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Joun 18:13-14,19-24)

⁵³ Pi lōgo Jisho ngēi nō shhi taatho pa thishi ghan fe'ingien. Nguon pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni pa ghan ye'i gí Mushi kiri. ⁵⁴ Pita ni njōu njin yi mbo fie hini, nii mon yina taatho pa thishi ghan fe'ingien. Nchho pugu pa ghan kē'i li'i ntho njigo mōnon.

⁵⁵ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa nguon pa kún ghao tho ntā'a tho nnu ha'an minthe pugu wēin Jisho nō nne na minthe pugu jwi vi, ndo pa'a ndo mfā'o.

⁵⁶ Nthe na ntou pa ngwa ni ntho nchhu pa nnu mbe tho yu. Ndo pa nnu pigho na pugu ni nchhu ne taon pi nduonduon.

⁵⁷ Pichēi ngwa lollo nde'i ngien yei tho yu, nchhu nu na, ⁵⁸ "Pigi ni nja'o a chhu na, 'Nshi nshā'a Nda Minnwi yei na pi chwē pi ni mbho ne, ndōgo trei llé nkrao yi nduon, ki lo mbo yi krao ni mbho.'"

⁵⁹ Ndo nji'i nthe pi nō yei nnu, pa'a nchō yugu lo mbo ta'a yi.

⁶⁰ Taatho pa thishi ghan fe'ingien lollo ntithi shhi mbie Jisho na, "O lo nkhwē nnu pei na ngwa pei chhu nthe gho ne?"

⁶¹ Jisho wu'ō ndere pi lan ki lo nchrā kan ta'a nnu. Taatho pa thishi ghan fe'ingien gho pini mbie vi na, "A gō mbo Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe ne, mbo Muun Non na pigi ghā nga'o ne?"

⁶² Jisho chhu na, **"MI JU! Pēi shhi njēi Muun Nonmishua pi chere vi ngei mbho ji Non na a Fā'o Nguon Ghrī ne, a tho nu pugu pa lulun po."**

⁶³ Taatho pa thishi ghan fe'ingien shāa ndhwī yi nchhu na, "Pia nu'un ntā'a pa minkwentie nchwē khō nō? ⁶⁴ Pēi ya'o chrā nchi'eshē yei. Nthī mēi pō pi na?" Pugu kwa'a nchhu na, "A ngusha'a, mbie na pi jwi vi."

⁶⁵ Pichēi jē thu nu thwe mbin yu, mbūon ligi yi nchwi vi, nchhu nu na, "Tha na a chhwi gō nchhwi gho." Pa ghan kē'i li'i lōgo vi nchrēi lrī tho yu.

Pita lāa Jisho

(Matio 26:69-75; Luka 22:56-62; Joun 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Pita ni ngu'ō mbo mbembien mon yina. Yichēi ta'a muun fā'a, mbo mingwe

mbo muun fā'a taatho pa thishi ghan fe'ingien tho, ⁶⁷ njēi Pita tho njigo mōnon. Mbe'i Pita nchhu na, "Gōgo nkaa gho ni mbo pēi Jisho llo Nashare."

⁶⁸ Ndo a lāa, nchhu nu na, "Ndo nji, ndo pa'a tho a lo nshie ni nnu na o chhu nu ne." Ndo Pita gho lollo ngēi nkuon shendaon na a taon chonka'a ne. Wu'ō ndii gho minkē'i khwē†.

⁶⁹ Muun fā'a gho pini njēi vi njē chhu nu ni ngwa pe na pugu ni nthi fō ne na, "Non vei ta'a non vugu." ⁷⁰ Ndo a pini nu'un ndāa nkamu'on.

A gha ndara shigei, ngwa pigho na pugu ni nthi fō ne jē chhu nu ni Pita na, "Shishini, o ta'a non vugu. O non Galili."

⁷¹ A jē chōnō nu non yi nshwēi nu na, "Ndo nji non vei na pēi chrā nu nthe vi ne." ⁷² Wu'ō ndii gho, minkē'i pini nu'un nkhwē. Pita kwīn nkwan nō ha'an Jisho ni nchhu gho na, **"Nkaon minkē'i ma nkhwē ni paa nge, o shi ndāa a ni trei nge."** Pita wēin non yi kie nsha'a ni kēi.

15

Jisho thi shā'a shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Joun 18:28-38)

¹ A ni nga mbo nkien ni tutu'u, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi thishi pugu pa ghan ye'i gí Mushi ni nguon pa kún ghao paon mbini. Nkrao Jisho ndōgo vi ngēi ncha'a vi mfe ni Paile.

² Paile pie vi na, "O fūon pa Juu?"

A khwē gho na, **"A ha'an o chhu ne."**

³ Pa thishi ghan fe'ingien tigi ntou pa nnu tho yu. ⁴ Paile pini mbie vi na, "O lo nji'i mfā'o khwē nō fe nu? Lii njēi fi'i pa nnu na pugu chhu nthe gho ne." ⁵ Ndo pa'a Jisho lo nu'un nkhwē sheshe nnu, nne Paile ghrāo.

Pi fe njō gu ni Jisho

(Matio 27:15-26; Luka 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

⁶ A ghā mbo llé Ji Lli Nji'a, Paile chu'ō ta'a ngan chēin na ngwa pie gho ne.

⁷ Non chēi ni mbo mon chēin shina pa ghan tinitho pe na pugu ni njwi non ndii

† 14:68 14:68 Minjē'i khwē lo nji'i mbo mon pichēi Nwa'anli Minnwi ndunu.

na minduonɔnduon ni ngū mon la'a ne, ligi yi pɔ Baraba. ⁸ Pa yú ngwa pighɔ ghēi mbara Paile, mbie vi na a chwīe nɔ ha'an a ghà mbīgi nchwīe ne ni pugu.

⁹ A khwē ni pugu na, "Pəi tā'a nu na nchu'ɔ 'Fùon pa Juu' mfe ni pəi?" ¹⁰ Nthe na a ni nji na pa thishi ghan fe'ingien ni ngwēin vi nthɔ mfe ghɔ nthe pi kighi'ə. ¹¹ Ndo pa thishi ghan fe'ingien kāon yú ngwa pighɔ na pugu pie na Paile chu'ɔ pi Baraba. ¹² Paile pini nchhu na, "Ti mi shi mbo pi nei ni non na pəi mēin vi ni Fùon pa Juu ne?"

¹³ Pugu pa'ɔ ngòu ni nji na, "Kwīn vi nkuon wá'a!"

¹⁴ Paile pie na, "Nthe kho? Nnu piphi na a chwīe ne pɔ pi kho?"

Ndo pugu pini mba'ɔ ngòu mbīgi ngēi shhi, "Kwīn vi nkuon wá'a!"

¹⁵ Nne Paile tā'a nu nchwīe na túa yú ngwa pighɔ pwa, nchu'ɔ Baraba mfe ni pugu, nga nkwo wie Jishɔ, ncha'a vi mfe na pi kwīn vi nkuon wá'a.

*Pi mā'an Jishɔ ni kwèin
(Matio 27:27-31; Joun 19:2-3)*

¹⁶ Pa shooge lōgo Jishɔ nii nɔ mon yina ntu'ɔ ngan sha'a ngwa, mēin nguon kwīe ntigao nkii shooge ghao li'i mu'on. ¹⁷ Pugu mā'an piri mbin yu, mba'a nkie ni pa michwe'ichwe'i shhɔ tho yu. ¹⁸ Pugu jē nthɔ nginɔ vi, nchhu nu na, "Nduunya! Ma Fùon pa Juu!" ¹⁹ Nthɔ nkwa'a tho yi ni muun thi, nthɔ nthu thwe mbin yu, nkwi kwére yugu nga'ɔ vi. ²⁰ Pugu ni nga nkwo mā'an vi ni kwèin ti mī'en, nshrāo piri ghɔ mbin yu, mā'an ji ndhwí mbin yu, ngēi ni ju li'i kwīn nkuon wá'a.

*Pi kwīn Jishɔ nkuon wá'a
(Matio 27:32-44; Luka 23:26-43; Joun 19:17-27)*

²¹ Pugu ni non chəi na ligi ni mbo Shemu llo Shirin na tien wá'a yi. Non ghɔ ni mbo taa Aleshanda pugu Rufushi, na a ni nii nu mon tri la'a llo mon ngunu. ²² Pugu lōgo Jishɔ ngēi li'i ha'an pi mēin na Gogota. Njin yi pɔ na, "Li'i Kwéi Tho." ²³ Pugu fe là'ɔ ghɔ na pi nyāan ni yichəi

fhɔ yú'ɔ pi mēin ni məə, ndɔ a lāa ki lo nnu. ²⁴ Pugu kwīn vi nkuon wá'a, ngrā ndhwí yi shina pugu, mā'an yaon nɔ pə'i, nɔ yəi nu na sheshenon vugu shi nji pi yəi pra ndhwí yi.

²⁵ A ni mbo ndipu'u minaon ni tutu'u na pugu ni nkwin vi nkuon wá'a. ²⁶ Pi nā'an nnu na pugu ni ngwēin vi nɔ nkwin vi nkuon wá'a ne na, "Fùon pa Juu." ²⁷ Pi kwīn vi pugu pa paa ngina. Ta'a yi ngei mbhɔ ji, ta'a yi ngei mbhɔ nkwe. ²⁸ [Nenne chrà Minnwi ye na pi ni nā'an na pi ni shia vi shina ghan chwīe phi ne ni ndōgo li'i].*

²⁹ Ngwa pə na pugu ni ntogo nu ne ni nthɔ ngwé'i vi, nchi'i tho yugu, nchhu nu na, "Hoho! ɔ ni ntā'a nu shā'a Nda Minnwi mbini nkrao mon trei llé. ³⁰ Kwe ne non yɔ nshwi'i nkuon wá'a pia."

³¹ Wu'ɔ nenne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gí Mushi mā'an vi ni kwèin shina pugu ni non yugu nchhu na, "A ni nkwe ngwa nduon, ndɔ minthe pa'a a lo nkwe non yi. ³² Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe, mbo Fùon ngwa Ishrae, shwi'i ne nkuon wá'a, nne na minthe pigi yəi mbin vi." Ngwa pə na pi ni nkwin vugu pugu ka'a ne mā'an vi ni kwèin nkaa pugu.

Gu Jishɔ

(Matio 27:45-56; Luka 23:44-49; Joun 19:28-30)

³³ A ni nga mbo mon ntun minaon, njinjin gū mon nguon la'a ghao ti ngēi nchəin mon trei minaon ni naonchi. ³⁴ A gha mbo mon trei minaon ghɔ, Jishɔ chhu nkien ni nji na, "Eloi, Eloi, lema shabatani?" njin yi pɔ na, "Minnwi a, Minnwi a, ɔ mī'an a na?"

³⁵ Pichəi ngwa na pugu ni nthi fɔ ne gha nja'ɔ nnu ghɔ nchhu na, "Lii njəi, a chhɔ mēin pi Elaija." ³⁶ Yichəi non tei ngēi ni'in kusha mon là'ɔ chəchigəi, nchwé'i tho muun thi, mfe ghɔ na a nnu, nchhu nu na, "Pəi tithi pia yəi na Elaija shi nthɔ nshwi'i vi shhe!"

³⁷ Jishɔ pa'ɔ ngòu ndɔ nkhu. ³⁸ Ndhwí ki'i li'i Nda Minnwi shāa ntaon yi paa, llo

* 15:28 15:28 Ishaya 53:12.

tothi nshwi'i mfe shhe. ³⁹ Nthishi pa ta'a nkii shooge na a ni nthi fo ntho mbe'i vi ne, gha njoi na yei nkwan ha'an a khu ne, nchhu na, "Shishini, non vei ni mbo Muun Minnwi!"

⁴⁰ Pichoi pinje ni nthi hini nji'e mbe'i nu. Shina pinje pigho ni mbo Meri Madalin pugu Meri muun Jein mikoi pugu Josheshi, ni Shalome. ⁴¹ Ndi na a ni mbo Galili ne, pugu you njin yi ngere vi. Ntou pa pinje nduon na pugu pa Jisho ni nku'wo Jerushalein ka'a ni mbo fo.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Fanaon ni nkwo tho nu, yichoi non ligi yi po Joshe llo Arimatia choin. A ni mbo nkien non nda pa kun, ni ntho njwere Sha'afuon Minnwi na a tho. A ni mbo lle piri nu non (mbo lle na a fe ni lle Ji pa Juu ne). Joshe wein nju'wo yi, ngoi shhi Paile nduon khu Jisho mbho yu. ⁴⁴ Paile ni ngrao no ya'oo nu na Jisho kwo khu. Mein nthishi pa ta'a nkii shooge mbie vi na Jisho kwo khu. ⁴⁵ A ni nga nja'oo mbho nthishi pa ta'a nkii shooge gho na a kwo khu, mfe khu yi ni Joshe. ⁴⁶ Joshe yuon mbho ndhwi fhu, nshwi'i khu Jisho shhe, ndin vi mon ndhwi fhu gho, ni'in mon fun na pi fi'i mon ngu'wo ne. Nkane ngu'wo nchri chofun gho no. ⁴⁷ Meri Madalin, ni Meri muun Josheshi yoi li'i na pi ni ntwei vi ne.

16

Jisho pini nu'un nku'wo

(Matio 28:1-8; Luka 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Llé Ji ni nga ntogo, Meri Madalin pugu Meri muun Jein ni Shalome yuon pa wru laminda, no ghoi nu nshao mbin Jisho. ² A gha mbo nkien ni muun tutu'oo ndii na minaon ni nkwo sha'a mon fun lembhi, mbo Shonde, pugu ghoi chofun Jisho. ³ Pugu chhu nu ni non pugu na, "A shi nkane go ngu'wo mbi'i chofun mfe ni pia?" ⁴ Nga ndii nu ne, njo pi kwo nkane ngu'wo gho. A ni mbo nkien mme ngu'wo.

⁵ Pugu gha nii mon fun gho, njo yichoi ma'an mikhwa chho fo ngei mbho ji, ma'an shalaon fhu, pugu ghrao. ⁶ A chhu ni pugu na, "Ki'i poi nu'un ngrao, poi tao pi Jisho llo Nashare na pi ni nkwin vi nkuon wa'a ne. A kwo ku'wo, a lo nji'i mbo hein. Lii njo, yei li'i ye na pi ni nu'on vi ne. ⁷ Ndo poi ghoi nchhu ni ghan younjin pi, pugu pa Pita na, 'A ghoi nu ne shhi poi mon Galili. Poi shi njo vi fo, wu'wo no ha'an a ni nshwei voi ne.'"

⁸ Tho yugu ni fin, pugu wru nu nthe pogo gu, ntaon mon fun gho ntei. Pugu shini ndo nchhu kan ta'a nnu ni sheshenon nthe na pogo gu ni ngwein vugu.

[Pichoi pa fun ndunu Nwa'anli Minnwi lleshi lo nji'i mfo je mon ghrandipu'oo ti ngoi nchein no ndugwi yi.]

Jisho non non yi ni Meri Madalin

(Matio 28:9-10; Joun 20:11-18)

⁹ [Ndi na Jisho ni nkwo ku'wo nkien ni muun tutu'oo ni Shonde ne, mfun non non yi pi ni Meri Madalin, mbo mingwe ye na a ni mfu'oo khwachoi minwein mbin yu ne. ¹⁰ A ghoi nshwei ngwa pe na pugu pa Jisho ni mbo nu ka'a ne, na pugu ni ntho nkoi nu ndo njua nu ne. ¹¹ Pugu ni nga nja'oo na Jisho yi maon, Meri Madalin gho kwo yoi vi ne, pa'a ndo mbin.]

Jisho non non yi ni paa ghan younjin pi

(Luka 24:13-35)

¹² Pa nnu pei ni nga ntogo, Jisho non non yi mon shendaon nduon ni paa ghan younjin pi ndii na pugu ni mbo shendaon ngoi nu mon la'a ne. ¹³ Pugu pini nchhu ni pichoi, ndo pa'a pugu lo mbin nnu na pugu ni nchhu ne.

Jisho non non yi ni ta'anchro ghan ntaon pi

(Matio 28:16-20; Luka 24:36-49; Joun 20:19-23; Fa'a 1:6-8)

¹⁴ Pa nnu pei gha ntogo, Jisho non non yi ni ta'anchro ghan ntaon pi ndii na pugu ni nji maon ne, mbiga vugu nthe pou pin yugu pugu pa tinitho no pin nu nnu na ngwa pe na pugu yoi vi a po yi maon chhu ne.

¹⁵ A chhu ni pugu ηa, “Pəi ghəi mon ηguon mbhi ghao, nchii ηkani pwa pisha’akho ni ηguon ηgwamishua ghao.

¹⁶ Sheshenon ηa a pin ndo ηkwe ηkhi ne shi ndugu. Ndo sheshenon ηa a lo mbin ne shi mfā’o njó no ηgusha’a. ¹⁷ Pa li pei shi njōu njin ηgwa pe ηa pugu pin ne. Ni ligi a pugu shi mfu’u pa minwein, nchrā mon pa chrà fhi.* ¹⁸ Pugu shi ηgwēin pa mitwe’i, ti pugu nnu sheshe nji’i, pa’a kà’a lo ηkēe vugu. Pugu shi nū’on mbho yugu ηkuon pa ghan ghin, non yugu togo.”

¹⁹ Nenne Jisho Taatho ni ηga mī’ei chrā nu ni pugu, pi lōgo vi ηku’o no po, nchere ηgei mbho Minnwi yi ji. ²⁰ Pugu taon chhu chrà Minnwi ηguon li’i, Taatho fā’a pugu pugu nōon ηa chrà ηa pugu chhu nu ne yi shini ntogo pi ηkuon pa li.]

* **16:17** 16:17 A nthe njin chrà yei pini mbo ηa *Pa lin fhi*.

**Pwa Pisha'akho nkwan
ha'an
Luka
fi'ine
Kaon nu pa tho nu**

Pwa pisha'akho nkwan ha'an Luka fi'ine nōon Jisho no nkwe Ishrae na Minnwi ni nkā'a ne, pugu pa na a ju mbo nkwe nguon ngwa. Luka nā'an na a ni nchu'ō Jijwe Minnwi nchu'ō Jisho na a chii pwa pisha'akho ni pa ghan pou. Luka fi'i nkwan Jisho fā'ō njū'ō mbin nguon nkwan ngwa na pugu fā'ō nguon nthwe chà ne.

Luka nā'an ntou pa nnu na a fe pwanju'ō. Fūon yi pō mon njē yi na a fi'i nkwan ha'an tho nu Jisho ni mbo ne, mbini mbo mon ndugwi yi li'i ha'an Jisho ku'ō po ne. Luka pini nu'un nā'an nkwan ha'an ngwa ni nchho mbin Jisho ndo nku'ō nu mon pin yugu ndii na Jisho ni nkwo ku'ō po ne mon Nwa'anli Fà'a Ghan Ntaon Jisho.

Nnu na a chwie Luka nā'an nwa'anli yei ne

¹ Ndo ha'an ntou ngwa pa'ō no nā'an nu pa nnu pe na a lōgo li'i shina pia ne, ² wu'ō nkwan ha'an pia nu'un nja'ō mbho ngwa ha'an pugu ni mbo no njē yi, njai mbini nu'un nchii chrà Minnwi, ³ nthe na nkwo ya ntou nguon pa nnu shishi'i nkwan ha'an a ki kie llo no njē yi ne, a pwa na nā'an nnu pigho mfe ve nkwan ha'an a ki ya ntogo ne, ma Tiofilu non ndien, ⁴ nenne na mimfe o ya nji shishi'i pa nnu ha'an pi shwei gho no ne.

Pi chii nnu phi Joung Ngan Fe Nkhi

⁵ A ni mbo tho Hero, mbo fūon Judia, yichai ngan fe'ingien Minnwi ni mbo fo, ligi yi pō Shakaria. A ni ndho mon ghrà ghan fe'ingien Minnwi, llo mon ndaon Abija. A ni mfā'ō ngwe vi llo mon ngwreion Eron*, ligi yi ni mbo Elishabe. ⁶ Nguon vugu ni mbo ngwa ndindi shhi

Minnwi, ntho nū'ōn nguon kina pugu pa gi Taatho ndo ki lo mfā'ō ntai. ⁷ Ndo pa'a pugu lo nji'i fā'ō muon, nthe na Elishabe ni mbo pi nkhwē, ndo pugu ni nkwo ya ndunu.

⁸ A ni nga mbo llé chēi, a pō ndii ghrà pa Shakaria no fā'a nu no ghan fe'ingien Minnwi, Shakaria fē'i nu, ⁹ nkwan ha'an nū'ōn ghan fe'ingien Nda Minnwi ni mbo ne, pugu mā'an yaon no yēi nu non na Minnwi chu'ō na a tūon *lēi ne. A gū mbin yu na a nii ju Nda Minnwi li'i tūon yichai nkwan lēi no gha'ō nu Minnwi. ¹⁰ Ntou ngwa ni mbo mbhi nchho nduon Minnwi mon ndii gho na pi ni ntho ntūon lēi ne.

¹¹ Ngan ntaon Taatho nōon non yi yēi yu, nthi ngei mbho ji li'i fe'ingien na pi ni ntūon lēi ne. ¹² Shakaria ni nga njai vi, njū'ō yi taon, pogo gu wēin vi. ¹³ Ndo ngan ntaon gho chhu na, "Ki'i mfā'ō pogo gu, ma Shakaria. Minnwi ya'ō luon yo. Elishabe ngwe gho shi mbhi muon mimbia o chhō ligi yi ni Joung. ¹⁴ Muon vei shi mbo pwanju'ō ni pwatua ve, ntou ngwa pini mfā'ō pwanju'ō na pi phi vi. ¹⁵ A shi mbo mmenon shhi Taatho. Ki'i a ma nnu là'ō ki sheshe là'ō titini. A shi ndinaon ni Jijwe Minnwi llo ndii na a pō mon puñ ne. ¹⁶ A shi nchwie ntou puon Ishrae pini mbara Taatho vugu, mbo Minnwi. ¹⁷ A shi ngēi ju no likien Taatho mon jijwe pugu pa ghrī no yi njai'i Minnwi mbo Elaija, no chini nu njū'ō pa taa pugu pa yi puon, nkara pa ntinitho pugu kwai nkuon mbha shietho ngwa ndindi nenne no nchwie nu ngwa na pugu piri non yugu ni Taatho."

¹⁸ Shakaria pie ni ngan ntaon gho na, "Mi shi nkie pi nein mfā'ō tininju'ō ni nnu pei na nkwo lulunu nga'a, ngwe a kwo lulunu nkaa yu ne?"

¹⁹ Ngan ntaon gho khwē gho na, "Mi Gabreya. Nthi shhi Minnwi, na a taon a na nchrà ve ndo nshwei gho ni pwa pisha'akho yei. ²⁰ Lii njai, nthe na o lo nji'i mbin chrà a ne, o shi ngū fhincho ti ngēi nchēin llé ye na nnu pei shi ndōgo li'i ne."

* 1:5 Eron ni ngu'ō mbo pi ngan fe'ingien Minnwi nkaa yu.

21 Pa ngwa ni nchho njwɛrɛ Shakaria, ntho ngrāo nu nkwan nɔ ha'an a yiyiri Nda Minnwi nɛ. 22 A gha ntaon mfifhi, pugu yɛi ki'ɛ na a yɛi pi nnu Nda Minnwi, a tho nɔon nnu pi ni mbho nkina mbo fhincho.

23 Ndiɛ na ndiɛ fà'a yi Nda Minnwi ni mme nɛ, a pini la'a. 24 Pa llé gha ntogo, Elishabe ngwe vi shūu, ndɛin non yi nɔ tien nàon, nchhu nu na, 25 "Yei nnu na Taathɔ fà'a mbin mu, Taathɔ lɛi a ni pwapuɔ nɔ pi'i nu lritho mbin mu shina ngwamishua."

Pi chii nnu phi Jisho

26 A ni nga mbo ndiɛ na Elishabe ni nkwo shūu nɔ ntigao nàon nɛ, Minnwi taon ngan ntaon vi, mbo Gabreya, na a ghɛi Nashare, mbo yichɛi li'i Galili, 27 njɛi muun mingwe chɛi, ligi yi pɔ Meri, na a shi ya'a ji mimbia nɛ. Pi ni nɔon vi ni Joshe nɔ ngwe vi. Joshe ni mbo non llo mon ndaonon fɔon Devi. 28 Ngan ntaon gho ghɛi nchhu ni Meri gho na, "Nchrā vɛ, ma mbrɔtho mingwe, Taathɔ pɔ pɛi yu ka'a!"

29 Meri fā'o fintho, mbini ngrāo na yei pɔ pi yɛi nkwan chrā nu nɛin. 30 Ngan ntaon gho chhu gho na, "Ki'i mfā'o pogo gu, ma Meri, Minnwi lɔgo nthi mi nɔ nɔon nu pwapuɔ vɛ. 31 Lɛi njɛi, ɔ shi nshūu mbhi muun mimbia nchhɔ ligi yi ni Jisho. 32 A shi mbo nkien mmenon ndien, pi mɛin vi ni Muun Minnwi na a Chaapifuson nɛ. Minnwi Taathɔ shi nchɛrɛ vi nkunon faan taa vi, mbo Devi. 33 A shi nsha'a ngwreionon Jakɔ nɔ ngunon ndiɛ, mba'a ndugwi Sha'afuson yi ma nji'i mbo."

34 Meri pie ngan ntaon gho na, "Mimfe a kie pi nɛin mbo nne, na ndo naa nji mimbia nɛ?"

35 Ngan ntaon khwɛ gho na, "Jijwe Minnwi shi nshwi'i mbin gho. Nji ju na a Chaapifuson nɛ kuru gho. Nthe yie gho, muun na ɔ shi mbhi nɛ, shi mbo yi taontaon. Pi mɛin vi na Muun Minnwi. 36 Lɛi njɛi, ndin gho Elishabe pɔ ni shūu muun mimbia nkaa yu nɔ ntigao nàon mon ndilunu, mbo ju na pi ni mɛin vi ni nkhwɛ nɛ. 37 Nthe na yichɛi nnu shi'a nga'a Minnwi."

38 Meri chhu na, "Mbo nɛin, mbo muun fà'a Taathɔ, a pɔ vɛi nkwan ha'an ɔ chhu nɛ." Nenne ngan ntaon gho ghɛi ni vhi.

Meri kra Elishabe

39 A gha nda'a shigɛi llé, Meri lollo nkono ngɛi mon yichɛi la'ataon mon Juda, la'ataon ntou mbra. 40 A ghɛi nii nda Shakaria nchrā ni Elishabe. 41 Elishabe ni nga nja'o chrā Meri, muun nana ni nji mon puɔ yu. Elishabe ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, 42 nenne nchhu ni nji na, "ɔ mbrɔtho shina ngunon pingɛ gha, ndo mbrɔtho pɔ muun na ɔ shi mbhi nɛ! 43 Mi pɔ pi gɔ, na yei nkwan nnu chwɛ a, na mɔun Taathɔ a tho nkra a? 44 Nthe na ndiɛ na mi ni nja'o ɔ chrā vɛi nɛ, muun na a pɔ puɔ mu nɛ nana ni nji nthe pwatua. 45 Mbrɔ pɔ vɛ nthe na ɔ pin nnu na Taathɔ chhu vɛ nɛ!"

Nkhi Meri nɔ gha'o nu Minnwi

46 Meri khwɛ na, "Nchhu ni ngunon njù'ɔ a na ndigha'o pɔ ni Taathɔ.

47 Mbini mfa'o pwanju'ɔ nthe Minnwi mbo nkwe a,

48 nthe na a kwɛn muun fà'a yi, yi juju.

Lɛi njɛi, llo ndwe ngɛi nu shhi ngunon ngwreingwa shi mɛin a ni mbrɔtho.

49 Nthe na ju na a tini nga'a nɛ, chwɛ pa memme nnu vɛi, ligi yi pɔ Non Ki Fhi Yi.

50 Llo nkunon ngwreionon nshwi'i nkunon ngwreionon, a nɔon kwoshini ni ngwa pɛ na pugu pogo vi nɛ.

51 A chwɛ pa nnu titini ni mbho mi, nshāan pa ghan ntita'o mon pa kwā'a nu munu.

52 A shwi'i pa memme fɔon llo nkunon faan yugu, nkɛrɛ pa ngwa pɛ na yugu lo mbo nɛ tothi.

53 A ni'in pa ghan nji ni pa maon shi'i, njou pa ghan fā'o pugu ghɛi ni mbho yó.

54 A ghɛrɛ muun fà'a vi mbo Ishrae, ntho nkwin pi kwoshini yi,

55 nkwan ha'an a ni nkā'a ni pa taa pia,

ni Abrahan pugu pa mbhě non yi no ngunon ndii ghao ne.”

⁵⁶ Meri chho pugu Elishabe no trei naon, maa mbini ki'e la'a yu.

Pi phi Joung Ngan Fe Nkhǎ

⁵⁷ Ndi phi Elishabe ni nga nkā'o, a phi muun mimbia. ⁵⁸ Pa taakuo pi pugu pa ndaonon yi ni nga nja'o fi'i ntou kwoshini nga Taatho non ni Elishabe ne, pugu pugu fā'o pwanju'o.

⁵⁹ Fūon llembi ni nga nkā'o, pi tho li'i ni'in vi ngunu mbrei, ntā'a nu nchhō ligi yi ni Shakaria, mbo ligi taa vi. ⁶⁰ Muun vi lāa, nchhu nga, “Pi fā'o no mēin nu vi pi nga Joung.”

⁶¹ Ndo pugu chhu gho nga, “Yichai ndaonon yo lo mbo fo nga pi mēin vi ni ligi yi ne.” ⁶² Nenne, pugu non ni mbho no pie nu taa vi ni ligi nga a khwā nga muun gho fā'o ne. ⁶³ Shakaria chhu pi tho ni yaon nā'an yaon, a nā'an nkuon gho nga, “Ligi yi Joung.” Nnu gho ghrāo vugu. ⁶⁴ Wu'o ndii gho, nchō Shakaria chu'o, lin yi kigei, a chrā, njē gha'o nu Minnwi.

⁶⁵ Pogo gu wēin pa taakuo pugu. Shaanga nnu pei nyien mon nguon la'ataon mon nguon Judia, mbo la'ataon mbra. ⁶⁶ Sheshenon nga a ni nja'o nnu yei ne ywēre mon njū'o yu, nchhu nu nga, “Muun vei ma mbo pi nkwan kho? Nthe nga mbho Taatho ni nja mbo mbin yu.”

Nkhǎ Shakaria no gha'o nu Minnwi

⁶⁷ Shakaria taa Joung ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, nenne nchhu nnu nga Minnwi non gho ne:

⁶⁸ “Gha'o Taatho mbo Minnwi Ishrae, nthe nga a kra ngwa pi no nja'andi'i yugu,

⁶⁹ Mfe titini Nkwe ni pia llo mon nda Devi muun fā'a vi.

⁷⁰ Wu'o ndo ha'an a ni mfe kà'a yi ni pa njēli'i pi pi taononon llo lleshhi nga pugu chii ni ngwa,

⁷¹ nga pia shi ndūgu mbho pa mimbina pia pugu pa nguon pa ngwa ha'an pugu pīna via ne.

⁷² A ni nkā'a nga a shi non kwoshini ni pa taa pia ndo mbini nkwin kina yi yi taononon,

⁷³ kina nga a ni nshwēi ni taa via Abrahan ne.

⁷⁴ A ni nkā'a nga a shi nkwe via mbho pa mimbina pia, nenne nga mife pia fā'a fā'a yi ki lo mfā'o pogo gu,

⁷⁵ mon taononon pugu pa ndindi shhi yu mon nguon chombhi yia ghao.

⁷⁶ Ndo gō, muun a, o shi mbo njēli'i Minnwi nga a Chaapi-fuon ne,

nthe nga o shi ngēi shhi Taatho mbiri ndaonon yi.

⁷⁷ O shi nshwei ngwa pi, mbo ngwa juu nkwan ha'an mife pugu kie ndūgu ne, nga Minnwi shi ndi'e phi yugu.

⁷⁸ Nthe pi juu kwoshini Minnwi ni pia, ndii nga li'e llo tothi shi nthe mbin pia,

⁷⁹ no fe nu li'e ni ngwa pe nga pugu chho mon njinjin pugu pa mili'i gu ne, nkē'i via ngēi no shendaonon ghigri.”

⁸⁰ Joung muun gho ni nku'o ntini mon jijwe, nda'a pi mon pa nkunu njō ti nchōin ndii nga a ni njē chii nu chrā Minnwi ni ngwa Ishrae ne.

2

Pi phi Jisho (Matio 1:18-25)

¹ A ni nga mbo mon pii ndii gho, Kaisha Agoshtu po fūon mon nguon mbhi Roma, mfe gi nga pi nā'an ligi nguon ngwa Roma ghao no nnu shia ngwa. ² Yei ni mbo fūon nā'an nu ligi no nnu shia ngwa ndii nga Kwirinu ni ntho sha'a Shiria ne.

³ Sheshenon ni mbini mon ji la'ataonon no nā'an nu ligi yi no nnu shia ngwa gho. ⁴ Nthe nga Joshe ni mbo pi ngwreionon fūon Devi ne, a ku'o llo Nashare mon Galili, ngēi Betelhein mon Judia mbo la'ataonon Devi. ⁵ A ghēi fo li'i nā'an ligi yugu Meri nga pi ni non vi gho no ngwe vi, a ni mbo ni shūu ne.

⁶ No ha'an pugu ni mbo fo ne, muun kāon vi. ⁷ A phi fūon muun vi, mbo muun mimbia, mbara vi mon ndhwī, ni'in mon nku'o ji khī pa minji, nthe nga li'i shi ki lo mbo ni pugu mon nda gho nga pa ghini ghā ntho nda'a ne.

Ghanj kē'i minjii pugu pa ghanj ntaonj Minnwi

⁸ Monj nkūnu monj la'ataonj gho pa nkē'i minjii ni mbo fo ntho nkē'i pa minjii pugu ni tu'u. ⁹ Ngan ntaonj Taatho nōonj nonj yi shina pugu, ndigha'o Taatho the ngin vugu, pogo gu wēin vugu. ¹⁰ Ngan ntaonj gho chhu ni pugu na, "Ki'i pēi fā'o pogo gu, ntho ni nkini pwa pisha'akho pwatua, mbo yi nguonj ngwa ghao. ¹¹ Shi'a monj la'ataonj Devi pi phi nkwe vāi mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaonj no Nkwe, na a Taatho ne. ¹² Yei shi mbo li ni pēi: Pēi shi njēi muunj pi para vi monj ndhwī, a nūan monj nku'o ji khī pa minjii."

¹³ Wu'o ndii gho, yu pichēi shooge llo po wī'i nchēin, pugu pa yie gho jē ntho nga'o Minnwi, nchhu nu na:

¹⁴ "Ndigha'o po ni Minnwi ti ngēi nchēin fie monj ndugwi po, ghrinju'o po ni ngwa pe nkuonj shhe na pwapun Minnwi po mbinj pugu ne."

¹⁵ Ndi na pa ghanj ntaonj pigho mienj vugu mbini po ne, pa ghanj kē'i minjii pigho chhu ni nonj pugu na, "Pia ghēi Betelheinj njēi nnu yei na a lōgo li'i Taatho chwē pia ji ne."

¹⁶ Nne pugu kōno ngēi njēi Meri ni Joshe, ni muunj gho a nūan monj nku'o ji khī pa minjii. ¹⁷ Pugu ni nga njēi muunj vei nchii nnu na ghanj ntaonj pigho ni nchhu nthē muunj gho ne. ¹⁸ Sheshenonj na a ni nja'o nnu gho ne ghrāo nnu na ghanj kē'i minjii pigho ni nchhu ne. ¹⁹ Meri lēin nguonj nnu pei njū'o yu ntho njwere nu. ²⁰ Pa ghanj kē'i minjii pini ni vugu, ntho nga'o Minnwi ndo mbini ntōo vi nthē nguonj nnu pe na pugu ya'o ndo njēi wu'o no ha'anj pi shwei vugu ne.

Pi chhō ligi muunj, nōonj vi monj Nda Minnwi

²¹ Fūonj llemphi ni nga nkā'o, pi ni'inj muunj gho ngunu mbrei nchhō ligi yi ni Jisho, mbo ligi na ngan ntaonj Minnwi ni mfe nkaonj pi maa nshūu vi ne.

²² Ndi na fi'i llemphi na a ni mbie na Joshe pugu Meri chwē mbo yi taonjtaonj

nkwanj ha'anj nwa'anli gi Mushi chhu ne ni nkā'o ne*, pugu ku'o ni Jisho Jerushaleinj li'i fe vi ni Taatho. ²³ Yei ni mbo wu'o no ha'anj pi nā'anj monj gi Taatho ne, "Sheshe fūonj phi na a mimbiana ne, pi nū'onj vi li'i tē'i vi ni Taatho." ²⁴ Ndo mbini nu'unj fe'ingien nkwanj no ha'anj gi Taatho chhu ne, "mbo paa mintho ki paa puonj mintu'olibunj."

Nnu na Minnwi ni nōonj ni Shimionj a chhu ne

²⁵ Monj ndii gho, nonj chēi ni mbo Jerushaleinj, ligi yi po Shimionj. A ni mbo nkienj nonj ndindi ndo mbogo Minnwi. A ni ntho njwere nu na lūgu nu tho ni puonj la'ataonj Ishrae, Jijwe Minnwi ni mbo mbinj yu. ²⁶ Jijwe Minnwi ni nkwo nōonj gho na mba'a a yi'i nkhu ki lo njēi Ju na Minnwi Chu'o Ntaonj no Nkwe, na Taatho ni nkā'a ne. ²⁷ Jijwe Taatho kōonj vi na a ghēi Nda Minnwi ndii na Meri pugu Joshe ni ntho ni muunj gho fo no chwē nu nū'onj mbinj yu nkwanj ha'anj gi ni nchhu ne. ²⁸ Shimionj kwe muunj gho ntuo mbho yu, ntōo Minnwi, nchhu nu na,

²⁹ "Ndwe, Taatho, o mienj nu na muunj fā'a yo khu ndwe monj ghighri nkwanj ha'anj chrà yo chhu ne,

³⁰ nthē na ligi a yēi nonj na o taonj vi na a tho nkwe ngwa ne,

³¹ na o piri vi na nguonj ngwa yēi ne,

³² mbo lí'e no nōonj nu nnu na o tā'a nu ne ni pa taonj nduonj, mbini ntho ni ndigha'o ni ngwa po, mbo puonj Ishrae."

³³ Tāa Jisho gho pugu mūunj vi ghrāo pa nnu na Shimionj chhu nthē Jisho ne.

³⁴ Shimionj fe mboro ni pugu, nchhu ni Meri mūunj vi na, "Lii njēi, Minnwi chu'o muunj vei na nthē vi, ntou ngwa shi mbhe gha ntou pi lūgu Ishrae, ndo mbo li na mba'a pi pinj ne, ³⁵ nenne no nōonj nu pa nnu ha'anj ngwa pī'i nu njū'o pugu ne. Ndo ni gō, o shi mfā'o yu'o njū'o no ha'anj pi she njū'o yo pi ni kafa."

Nnu na Minnwi ni nōonj ni Ana a chhu ne

* 2:22 2:22 *Nwa'anli Ghanj Fā'a Nda Minnwi 12:3,6,8; Nwa'anli Ndi Taonj nu 13:2.

36-37 Ndunu mingwe nkugu chəi ni mbo fo, ligi yi pɔ Ana, ni mbo njəli'i Minnwi, mbo muun Fanue, llo mon ɲgwreɲon Asha. A ni ndaɲ nchwie khwachəi ɲga'o ndaon vi khu, a kina nkugu ti ɲgəi nchəiɲ fúon wun ɲga'o ni yi khwe ndii ɲa a ni njəi Jisho ne. Nɔ nkugu, a shi ki lo ncha'a nu Nda Minnwi li'i gha'o Minnwi mon ji nkhi pugu pa luon nu, ni tu'u pugu pa naonchi. 38 Wu'o chomilaon gho, a chəne mbara yəi Joshe pugu Meri, ntho ntəo Minnwi, ndo ntho nchhu pa nnu ntho muun gho ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nchho njwere nu ɲa Minnwi taon nja'andi'i ɲa a tho nkwe Jerushaleiɲ ne.

39 Joshe pugu Meri ni ɲga mi'eɲ ɲguon pa nnu nkwan nɔ ha'an gɪ Taatho chhu ne, mbini la'a pugu Nashare mon Galili. 40 Muun gho ni nkugu'o ntini, ndinaon ni shietho, mbho Minnwi pɔ nu mbin yu.

Jisho ghəi Nda Minnwi mbo paanchro ɲga'o

41 Sheshe ɲga'o pa taa Jisho gha ɲgəi Jerushaleiɲ nɔ nnu ji Lli Nji'a. 42 Jisho ni ɲga mbo paanchro ɲga'o, pugu ku'o nɔ ha'an nù'on yugu chhu ne li'i ji Lli Nji'a. 43 Ji gho gha ndugwi ti pugu chho mbini nu, Jisho kina njin Jerushaleiɲ ki pugu lo nji. 44 Pugu ni mb'i ɲa a pɔ shina pa ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbini nu ne, nyien nɔ ta'a llembhi njē tā'a nu vi shina ndaon yugu pugu pa shuon pugu. 45 Pugu ni ɲga mien ki yəi vi, mbini ki'e Jerushaleiɲ nchho ntā'a vi. 46 ɲga ntā'a vi nɔ trei llé, ɲgəi njəi vi Nda Minnwi, a chho shina pa ghan ye'i ɲgwa ntho njwere nnu ha'an pugu chhu nu ne, ndo mbie vugu ni pa pié. 47 ɲguon pa ɲgwa ha'an pugu ni nja'o vi ne ni ɲgrāo fi'i nkwan ha'an a ji nnu ne pugu pa khwè ɲa a ni mfe nu ne.

48 Pa taa pi ni ɲga njəi vi, nja ɲgrāo. Mūun vi chhu ɲa, "Muun vei, ɔ kie neɲ mfā'a mbin pigi neɲ? Lli njəi, pigi taa gho ni ntho ntā'a gho ni shigi."

49 A chhu ni pugu ɲa, "**Pəi ni ntho ntā'a a ɲa? Pəi shi ki lo nji ɲa mfa'o nɔ pɔ nu nda Taa a?**" 50 Ndo pa'a pugu lo nji njin chrə gho ɲa a ni nchhu ne.

51 Nenne pugu pa Jisho pini Nashare a ya nja'o nchəo yugu. Mūun vi ləiɲ ɲguon nnu pei ghao njù'o yu. 52 Jisho ni nkugu'o nu ɲgū mmeɲon mon shietho pugu pa fi'i non yi. Minnwi pugu pa ɲgwamishua pin vi mbigi ɲgəi shhi.

3

Jouɲ Ngan Fe Nkhi tho nchhu nnu Minnwi

(Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Jouɲ 1:19-28)

1 Ndi ɲa Tiberu Kaisha ni nkwo pɔ fūon Roma nɔ tieɲchrə ɲga'o ne, Pontiu Paille tho sha'a krao Roma ɲa pi mēiɲ ni Judia ne, Herɔ ni ntho sha'a yichəi krao, mbo Galili. Ndiɲ vi, mbo Fili, ni ntho sha'a yichəi krao, pi mēiɲ ni Iturea pugu Trakoniti, Lishania ni nsha'a ji pi Abilene. 2 Ndi gho, Anaɲ pugu Kaifa ni mbo pa taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi. Ndi gho, chrə Minnwi ni ntho ni Jouɲ, muun Shakaria mon nkūnu njó.

3 A ghəi mon ɲguon nkij Jodaɲ nchho nchi nu ɲa, "Pəi pā'a nkūnu yəi ni phi, mfe nkhi ni pəi, Minnwi li'e phi yəi." 4 A ni ɲga nchho nchhu yei, ntho nchwie pi nnu ɲa Ishaya nā'an mon ɲwa'anli njəli'i Minnwi, mbo ɲwa'anli Ishaya ɲa, "Nɔn chəi tho mfe gè mon nkūnu njó, nchhu nu ɲa,

'Piri shendaon ni Taatho,
Chwie pa li'i togo pi pɔ pi tithi.

5 Pi shi mā'an ɲguon wəiɲ ghao nshərə ɲguon puon mi mbra pugu pa memme pi,
nju'u ɲguon ndaon tətəi,

Ndwēe ɲguon ndaon chəiɲchəiɲ.

6 ɲguon ɲgwa shi njəi ɲa Minnwi gha nkwe ɲgwa mon phi pugu."

7 Yú ɲgwa taon ntho ɲa a fe nkhi ni pugu. A chhu ni pugu ɲa, "Pa Mbhe mitwe'i! A shūu gɔ tənə yəi ɲa pəi tei pigitua Minnwi ɲa a tho nu ne? 8 Pəi chwie pa nnu pɛ ɲa a kā'o ne, nɔ nōon nu ɲa pəi kwri, ki lo nu'un nyien nchhu nu ɲa, 'Abrahan taa vigi.' Nchhu ni pəi ɲa mimfe Minnwi pi'i ɲgū'o pei nchwie puon nɔ gho mfe ni Abrahan. 9 Pi kwo piri njiɲ nɔ kə'i nu thi nɔ gho, llo nkugon

ņien yi, nthe yie ghɔ, sheshe thi ŋa a lo nji'i njuŋ ntien shi'i ne, pi shi ŋkə'i mā'an mon mōŋon."

¹⁰ Yú ŋgwa pighɔ pie vi ŋa, "Ti pigi shi nchwīe pi neiŋ?"

¹¹ A khwē ni pugu ŋa, "Ŋon ŋa a fā'o paa ndhwī figəi ne fe ta'a yi ni ŋon ŋa a lo nji'i mfā'o ne, ŋon ŋa a fā'o maon ji ne, fe yi pichəi ŋgwa."

¹² Pa ghan wēiŋ taashi thɔ ŋkaa pugu ŋa a fe ŋkhī ni pugu, nchhu ghɔ ŋa, "Masha, pigi shi nchwīe pi neiŋ?"

¹³ A chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pəi nu'un ŋkwe mbiŋ taashi a tɔgo fi'i ŋkwan ha'an a kā'o ŋa pəi kwe ne."

¹⁴ Pichəi shooge pie vi ŋa, "Ti pigi ne?"

A khwē ni pugu ŋa, "Ki'i pəi kwe mbiŋ ŋon ni nchei. Ki'i pəi nu'un nde'i ŋgien thɔ ŋgwa nɔ fā'o nu mbiŋ. Pəi yru ni fi'i yaon ŋa pi ghà mbe vəi nɔ ghɔ ne."

¹⁵ Pa ŋgwa ni nchhɔ njwɛɛ nu ndo mbi'i thɔ yugu ŋa kə'ichəi a pɔ nenne a pɔ Joun mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe ne. ¹⁶ Joun khwē ni pugu ŋa, "Ŋgu'ɔ mfe pi ŋkhī ni pəi, ndo yichəi ŋon thɔ nu ŋa a chaa a, ndo nji'i ŋkā'o nɔ fēi nu ŋkī tra yi, a shi ŋkwe vəi ni ŋkhī mon Jijwe Minnwi, pugu pa mōŋon. ¹⁷ A tuo yaon figəi reshi mbhɔ yu, mfigəi mfu'u ŋkien reshi mon ŋku'u maon nū'ɔŋ shaon yu, ntūon ŋku'u maon ghɔ mon mōŋon ki phe." ¹⁸ Mon ntou puon shendaon, Joun ghəi shhi nthɔ nchhu pwa pisha'akhɔ ni pugu, ŋkaa nu ŋa pugu piŋ.

¹⁹ Joun ni mbīga Herɔ, mbo fūon Galili, ŋa a wugwei Herodia ŋgwe ndiŋ vi pugu pa pichəi nnu piŋhi nduon ŋa ju Herɔ ni ŋkwo chwīe ne. ²⁰ Herɔ piŋi mbiŋi phi yi nɔ fiŋi nu Joun.

Jishɔ kwe ŋkhī mbhɔ Joun (Matio 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Ŋkaon Joun maa ŋgəi chəiŋ, ndiŋ ŋa ŋguon ŋgwa ni ŋkwo kwe ŋkhī ne, Jishɔ kwe ŋkaa yu, ŋga nchhɔ nduon Minnwi, po ŋa'an, ²² Jijwe Minnwi shwi'i mbiŋ yu mbo nɔ mintu'olibun, ŋggi taon po, nchhu nu ŋa, "Ŋkien muun ŋa ŋkhwā, m̄fā'o pwatua nthe ghɔ."

Ndaaŋon Jishɔ (Matio 1:1-17)

²³ Jishɔ ni ŋga njē fà'a yi, mbo trei wun ŋga'o.

Ŋgwa ni mbi'i ŋa a muun Joshe, ŋa a ni mbo muun Heli, ²⁴ mbo muun Matate, mbo muun Levi, mbo muun Meleki, mbo muun Janai, mbo muun Joshe, ²⁵ mbo muun Matatia, mbo muun Amo, mbo muun Nahun, mbo muun Eshu, mbo muun Nagai, ²⁶ mbo muun Maa, mbo muun Matatia, mbo muun Shemeiŋ, mbo muun Josheke, mbo muun Joda, ²⁷ mbo muun Joanaŋ, mbo muun Resha, mbo muun Sherubabe, mbo muun Sheatie, mbo muun Neri, ²⁸ mbo muun Meleki, mbo muun Adi, mbo muun Koshan, mbo muun Elemadan, mbo muun Ere, ²⁹ mbo muun Joshua, mbo muun Elieja, mbo muun Joriŋ, mbo muun Matate, mbo muun Levi, ³⁰ mbo muun Shimion, mbo muun Juda, mbo muun Joshe, mbo muun Jonaŋ, mbo muun Eliakin, ³¹ mbo muun Melea, mbo muun Mena, mbo muun Matata, mbo muun Natan, mbo muun Devi, ³² mbo muun Jeshe, mbo muun Obe, mbo muun Boa, mbo muun Shamon, mbo muun Nashon, ³³ mbo muun Aminada, mbo muun Adamiŋ, mbo muun Ani, mbo muun Heshron, mbo muun Pɛɛɛ, mbo muun Juda, ³⁴ mbo muun Jakɔ, mbo muun Aiji, mbo muun Abrahan, mbo muun Tera, mbo muun Nahɔ, ³⁵ mbo muun Sheru, mbo muun Ruu, mbo muun Pele, mbo muun Eba, mbo muun Shela, ³⁶ mbo muun Kainaŋ, mbo muun Arafaka, mbo muun Sheiŋ, mbo muun Noa, mbo muun Lame, ³⁷ mbo muun Metushela, mbo muun Enoke, mbo muun Jare, mbo muun Mahalale, mbo muun Kainaŋ, ³⁸ mbo muun Enoshe, mbo muun Shhente, mbo muun Adan, mbo muun Minnwi.

4

Shata mōon Jishɔ (Matio 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jishɔ ni ndhɔ Jodaŋ ndinaon ni Jijwe Minnwi. Jijwe ghɔ lɔgo vi ŋgəi nɔ mon ŋkūnu njó. ² Shata mōon vi fɔ nɔ khwe wun lɛmbhi. Mon ŋguon ndiŋ ghɔ, a shini

ndo nji sheshe yaon, nenne nji ni njia vi ndii na yie ndii ni mme ne.

³ Devi chhu gho na, “O mbo Muun Minnwi, o chhu ngu’o yei kara ngu brei.”

⁴ Jisho khwe gho na, “Pi na’an mon Nwa’anli Minnwi na, ‘Nonmishua shi’a ngu’o njru pi nkuon brei te’i vi.’”

⁵ Devi logo vi nku’o no tothi nonon nguon pa la’ataon nkuon mbhi gho ta’a nge na nmen! ⁶⁻⁷ Nchhu gho na, “Nshi mfe nji ve no sha’a nu nguon taon, fa’o yugu po jo ti o nga’o a, mfe ve, nthe na pi kwo fe ve, ti mi nkhwa mfe ni sheshenon na nkhwa ne.”

⁸ Jisho khwe gho na, “Pi na’an mon Nwa’anli Minnwi na, ‘Gha’o Taatho mbo Minnwi yo, ngu’o mfa’a pi mbho yu te’i vi.’”

⁹ Shata logo vi ke’i gho ngei pugu yu Jerushalein, ntigi vi nkuon nchwere Nda Minnwi, nchhu gho na, “O mbo Muun Minnwi, o thi hein ndhi nchein shhe.

¹⁰ Nthe na pi na’an mon Nwa’anli Minnwi na,

‘Minnwi shi mfe gi ni pa ghan ntaon pi nthe gho no ke’i nu gho.’

¹¹ Mbini na’an na, ‘Pugu shi nja gho tothi ni mbho,

nne na ki’i o chhwi kwò yo nkuon ngu’o.’”

¹² Jisho khwe gho na, “Nwa’anli Minnwi chhu na, ‘Ki’i ma nwe’i Taatho mbo Minnwi yo.’”

¹³ Ndi na devi ni mi’ei mon nu Jisho mon nguon puon shendaon ne, a mien vi, nchei shina nduon.

Jisho je fa’a yi Galili

(Matio 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Jisho pini Galili mon ghrí Jijwe Minnwi. Pa chra no ligi yi nyien nkwe nguon li’i gho ghao. ¹⁵ A ye’i nu mon pa nda luon Minnwi. Nguon ngwa gha’o vi ghao.

Pi laa Jisho Nashare

(Matio 13:53-58; Maaku 6:1-6)

¹⁶ Nenne Jisho ghei Nashare, mbo li’i na a ni nku’o ne. A gha mbo Lé Ji pa Juu, a ghei nda luon Minnwi wu’o no ha’an a gha mbigi nchwe ne. Ndollo ntithi tothi

li’i mein Nwa’anli Minnwi. ¹⁷ Pi ni mfe nwa’anli na njeli’i Minnwi, mbo Ishaya, ni na’an ne. A na’an nwa’anli gho, njei li’i na pi ni na’an fo na,

¹⁸ “Jijwe Taatho po mbin mu, nthe na, a chu’o a na nchi pwa pisha’akho ni ghan pou.

A taon a na nchi lugu nu ni ghan choin, na pa nchiligi shi njei li’i, nchwe ngwa pe na pi fe vugu ni nge’i ne lugu,

¹⁹ ndo mbini nchi na, ndii tho na Taatho shi nkwe ngwa pi.”

²⁰ Jisho gha mi’ei, nkra nwa’anli gho, mfe ni muun fa’a mon nda gho, nchocho shhe, ligi nguon ngwa nda luon Minnwi chu mbin yu. ²¹ A je ntho nchhu nu ni pugu na, “Shi’a, chra Minnwi yei logo li’i ligi pei!”

²² Ngwa ni nchra nnu shi’i nthe vi. Pugu ghrāo pa nkwan chra shi’i na a ni ntaon nu ncho yu ne, mbie nu na, “Yei shi lo mbo muun Joshe?”

²³ A chhu ni pugu na, “Ndo nji’i mfa’o khutho na pei shi nchhu yei lu’o chra ve na, ‘Ngan njigi ghino, ghere non yo pia. Nguon pa nnu na pigi ya’o na o chwe Kapanon ne, pini ne nu’un nchwe hein shhe la’a pei.’” ²⁴ Jisho pigi na, “Shishini, pi shi’a ma mbin sheshe njeli’i Minnwi la’a pugu.

²⁵ “Ndo, mon nnu shini, nchhu ni pei na ntou pa nkugu ni mbo Ishrae mon ndii Elaija, ndii na Minnwi ni mfini po no trei nga’o ni ntigao non, ndii na nkien mme nji ni ngu mon nguon la’a ghao. ²⁶ Ndo pa’a Minnwi lo nji’i ntaon Elaija ni kan ta’a non vugu, nkien mingwe nkugu chai Sharafa mon la’ataon Shidon.* ²⁷ Ntou pa ghan ghinombalon ni mbo Ishrae mon ndii njeli’i Minnwi Elaisha, ndo pa’a Minnwi lo njigi ghino kan ta’a yi, nkien Neman mbo non Shiria.”

²⁸ Nguon ngwa mon nda luon Minnwi ni nga nja’o yei, ndinaon ni pigitia, ²⁹ njrei shhe nshuu vi ntaon no mon la’a, nku’o ni ju tho nchwere mbra gho na pugu ni nkrao la’a muon fo ne, nta’a nu

* **4:26** 4:26 Nguon ngwa na pugu ni ntho nja’o chra Jisho ne ni nji na mingwe nkugu gho pugu Neman shi ki lo mbo ngwa Ishrae.

mā'an vi mon wéin. ³⁰ Ndo a shoo shina yú ngwa pigho ngēi ni vi.

Jisho fā'o ghrí nɔ pīga nu miñweinj a taon

(Maaku 1:21-28)

³¹ Jisho shwi'i Kapanun, mbo yichai la'ataon Galili, ntho nje'i vugu Llé Ji pa Juu. ³² Pugu ni ngrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, ntho na a ni nje'i ni ghrí.

³³ Non chai ni mbo mon nda luon Minnwi gho, mfā'o jijwe miñweinj, a ni mba'o ngòu ni nji na, ³⁴ "Yo! Pia fā'o pi kho, Jisho llo Nashare? O tho pi nɔ piri nu vigi? Nji non na o yie ne, o yi taontaon llo mbho Minnwi."

³⁵ Jisho pīga vi, nchhu nu na, "**Lere lan ndo ntaon mbin yu!**" Miñweinj gho gha mā'an vi shhe shina pugu, ntaon mbin yu ki'e, ndo pa'a ndo ndain vi.

³⁶ Nguon ngwa pigho ghrāo nchhu na, "Yei po pi yai nkwan chrā neinj? A fe gi ni pa jijwe piphi ni ghrí pugu pa nji pugu taon!" ³⁷ Pi fī'i pa nnu ntho vi njin nguon ngei la'ataon gho ghao.

Jisho yīgi ghīno mbin ntou ngwa

(Matio 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Jisho taon mon nda luon Minnwi gho ngēi la'a Shemu. Ndi gho, mūun ngwe Shemu tho ngīno shigao ndien, pugu shwei Jisho nɔ gho. ³⁹ A ghēi ntithi yai yu mbīga shigao gho, a taon mbin yu. Wu'o chomilaon gho a lollo, nchwīe maon, mfe ni pugu.

⁴⁰ A ni nga mbo ni fanaon, nguon ngwa na pugu ni mfā'o ngwa, pugu ghīno nkwan nkwan ghīno ne tho ni pugu, a nū'on mbho yi mbin pugu njīgi ghīno yugu. ⁴¹ Pa miñweinj taon mbin pichai ngwa, mba'o ngòu na, "O Muun Minnwi!" A pīga vugu pa'a ndo nji'i mien na pugu chrā, ntho na pugu ni nji na a Ju na Minnwi Chu'o Ntaon nɔ Nkwe ne.

Jisho chhu nnu Minnwi mon nda luon Minnwi

(Maaku 1:35-39)

⁴² Mbhi ni nga ndan, Jisho taon mon la'a ngēi mon nkūnu njó, ngwa jē ntho ntā'a vi, nga njei vi ntho ndi'i vi na ki'i a mien vugu. ⁴³ Ndo a chhu ni pugu

na, "**A pie na nchii pwa pisha'akho ntho Sha'afuon Minnwi ni pichai pa la'ataon nkaa pugu, ntho na a nnu na Minnwi taon a na ntho nchwīe ne.**" ⁴⁴ A ni ntho nchii nkini pwa pisha'akho gho mon pa nda luon Minnwi Judia.

5

Jisho gē fūon ghan younjij pi

(Matio 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ A ni mbo llé chai, Jisho thi nkin nkhi chai, pi mēinj ni Geneshare, ngwa tho fra nu mbin yu nɔ ya'o nu chrā Minnwi. ² A yai paa kikuon a kaon nkin nkhi, ghan ngunu pigho kwo taon mon gho ngēi ntho shigao ndan yugu. ³ Jisho nii mon ta'a kikuon gho, mbo yi Shemu, nchhu gho na a tū'o a nii mon nkhi shigei. A chho pi mon kikuon gho ntho nje'i ngwa.

⁴ Jisho gha mī'en chrā nu, nchhu ni Shemu na, "**Chhwi kikuon a pini nii li'i shishhi. Pēi mā'an ndan yai nkhi nɔ kwo nu shhu.**"

⁵ Shemu khwē na, "Masha, pigi kwo ya mā'an nguon tu'u pa'a ndo ngwēinj yaon, ndo nɔ ha'an a chhu gò ne, nshi mā'an ndan pigho nkhi." ⁶ Pugu ni nga mā'an ndan yugu, ngwēinj nkien ntou shhu ti pa ndan yugu jē shāa nu. ⁷ Pugu krao pichai pakwo ngunu pugu na pugu tho ngēre vugu. Pugu tho mfu'u shhu ni'in mon paa kikuon gho, a linaon ti ntā'a nu njie.

⁸ Shemu Pita ni nga njei yai nnu, ngū ni kwere yi shi Jisho, nchhu nu na, "Lollo shhi a, ma Taatho, mbo pi ngan nchwīe phi." ⁹ Ndutho Shemu pugu pa nguon ngwa na pugu pugu ni mbo ne ghrāo ntho fī'i ntou shhu na pugu ni ngwēinj ne. ¹⁰ Jiej pugu Joung mbo puon Shebedi ni ngrāo nkaa pugu, mbo pakwo ngunu Shemu.

Jisho chhu ni Shemu na, "**Ki'i nu'un mbogo, jē ndwe ngēi nu shhi, o shi ngwēinj pi ngwamishua.**" ¹¹ Pugu ni nga ntaon nkaon pa kikuon yugu mbhi, mien nguon yaon ghao njou njin Jisho.

Jisho yīgi ghīno yichai non

(Matio 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Jisho ni nga mbo mon la'ataon chëi, nga njëi nu, non chëi ghinombaluŋ kwo kru vi ti nga'a yëi vi, ngū ni puŋ yi shhe ndigëi vi na, "Taatho, o ŋkhwā, o chwëe mbo yi taontaon."

¹³ Jisho fe mbho yi ŋkāon vi, nchhu nu na, "Ntā'a nu, pō yi taontaon!" Chomilaon gho, ghinombaluŋ mme mbij yu.

¹⁴ Jisho fe gí gho na, "Ki'i nshwei non, ndo ghëi nōon non yō ni ngan fe'ingien Minnwi a lii gho nō nōon nu na Minnwi yīgi ghñō yō, ndo mfe yaon fe'ingien nō ha'an gí Mushi chhu nē."

¹⁵ Ndo pa pisha'akho nthë vi ka mī'en nyiennyien mbigi mon ntou li'i, ntou yū ŋgwa kiri nō ya'o nu pa nnu llo mbho yu, a lo mbini njigi pa ghñō yugu. ¹⁶ Ndo a tho mfu'u non yi, ngëi nu li'i na non shi ki lo mbo nē, ntho nduon Minnwi.

Jisho chwëe ŋkwini nyien
(Matio 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Llé chëi ni nga mbo Jisho tho nje'i nu nē, pa ŋgwa Farashi pugu pa ghan ye'i ŋgwa ni gí chho yëi yu. Pugu ni ndho mon ŋguon pa la'ataon Galili, ni Judia, ni Jerushalein. Ghrí Taatho ni mbo mbij Jisho nō yīgi nu ghñō.

¹⁸ Wu'ō ndii gho, pichëi pa ŋgwa tien ŋkwini ŋkuon kúon ntho nu nō gho, mba'o nō nii nu ni ju nda, nū'ōn vi shhi Jisho. ¹⁹ Nthë na ŋgwa ni njien ni nji nē, pa'a pugu lo mfā'o shendaon nō nii nu ni ju. Nenne pugu tien vi ŋku'ō nō thonda, na'an mbo fō, nshwi'i vi ŋkuon kúon gho tri kiri shhi Jisho. ²⁰ Ndi na Jisho ni njëi fi'i pin na pugu fā'o nē, a chhu ni ŋkwini gho na, "Taannu a, pi li'ë pa phi pō."

²¹ Pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi jë nchhu nu ni non pugu na, "Yei pō pi gō na a nū'ōn non yi nō li'i Minnwi? Mimfe a li'ë gō ndi'ë phi ŋkien Minnwi tē'i vi?"

²² Jisho ni nji nnu na pugu ni mbī'i nu nē mbie vugu na, "Pëi kie nein ntho mbī'i ŋkwan nnu pei nein? ²³ A yī'ë yëi, chhu nu na, 'Ndi'ë phi yō', ki chhu nu na, 'Lollo nyien'?' ²⁴ Yei pō nō chwëe nu na pëi ji na Muun Nonmishua fā'o ghrí nō li'ë nu pa

phi." A chhu ni ŋkwini gho na, "Nchhu ve na lollo, lōgo kúon yō ngëi la'a."

²⁵ Wu'ō ndii gho, a lollo ligi pugu, ndōgo yaon na a ni nūan ŋkuon gho nē, ngëi la'a nchho nga'o Minnwi. ²⁶ ŋguon yugu ni ngrāo, wiwini wëin vugu, pugu gha'o Minnwi, nchhu nu na, "Pigi yëi ŋkien nnu ghraoghrao shi'a!"

Jisho gë Levi
(Matio 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ ŋguon nnu pei ni nga ntōgo, Jisho taon mbhi njëi ngwëin taashi chëi, ligi yi pō Levi, a chho mon ntāa kwe taashi, Jisho chhu gho na, "Tho njōu njin a." ²⁸ A mien ŋguon yaon ghao, ndollo njōu njin yi.

²⁹ Levi piri mme ji nda yu nō gha'o nu Jisho. Ntōu pa ngwëin taashi pugu pa ŋgwa nduon ni ntho ji gho ŋkaa pugu.

³⁰ Pa ŋgwa Farashi pugu pa ghan ye'i ŋgwa ni gí Mushi luo nu ni pa ghan younjin Jisho, nchhu nu na, "A chwëe kho pëi ji yaon ndo nnu nu pëi pa ghan wëin taashi pugu pa ghan phi?"

³¹ Jisho khwëe ni pugu na, "Ŋgwa na pugu pō shishi'i nē lo mfā'o chà ngan fhō, a fā'o ŋgwa ha'an pugu ghñō nu nē. ³² Ndo nji'i ntho pi nō gë nu ŋgwa ndindi, ntho nthë pi ghan phi, na pugu pā'a ŋkūnu yugu ni phi."

Pie nthë nnu jī ŋkhī
(Matio 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Pa thishi Nda Minnwi pie vi na, "Pa ghan younjin Joun ghā njien nji ŋkhī nduon Minnwi, ghan younjin pa ŋgwa Farashi wu'ō nchwëe pi nenne. Ti a chwëe kho pa jō ji maon ndo nnu nu?"

³⁴ Jisho khwëe ni pugu na, "Mimfe o lāa maon ji ni ghan gë li'i lán ndii na mimbia ngan lán gho wu'ō mbo pugu pugu nē?"

³⁵ Llé shi ntho na pi shi mfu'u mimbia lán gho mon shina pugu, nenne, pugu shi nji ŋkhī mon llé pigho."

³⁶ Jisho chhu lu'ō chrà yei ni pugu, "Mba'a non shāa ndhwī fhi nchri pa'o ŋkuon ndunu ndhwī nō gho. A nchwëe nenne, kan a piri ndhwī fhi gho ndo mba'a pra ndhwī fhi gho yi'i nyien ŋkā'o pugu yi ndunu. ³⁷ A wu'ō ha'an a pō ni miki ŋgrāo nē. Mba'a non ni'in la'o fhi

mon ndunu mikei ngrào. A nchwie nenne là'o fhi gho fā'o ntūgu mikei gho nthe na minthe pa'a a lo nu'unj shwii mbigi, kan là'o gho shi nkwrī, mikei ngrào gho piri gha. ³⁸ A lo nji'i nkā'o nne. Pəi wu'ɔ fā'o nɔ ni'inj nu là'o fhi mon mikei ngrào fhi. ³⁹ Yichəi non lo mbo fo na a gha nga nkwo nnu ndunu là'o mbini ntā'a là'o fhi. Nthe na a shi nchhu na a pwa ndunu là'o."

6

Mindoundou nthe nnu Llé Ji pa Juu
(Matio 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ A ni mbo Llé Ji pa Juu chəi, Jisho nyien ntogo nu mon nyien shie ge, pa ghanj younjij pi ka shie ge, nchi'i nkrū nu. ² Pichəi pa ngwa Farashi pie na, "A kie pi nej pəi tho nchwie nnu na gí lo nji'i mbinj na pi chwie Llé Ji ne?"

³ Jisho khwē na, "Pəi lo naa mēinj nnu na Devi ni nchwie ndii na nji ni njia vugu pa ngwa pi ne?" ⁴ A ni nii Nda Minnwi, ndogo brei na pi ni mfe ni Minnwi nkru ndo mbini fe ni ngwa pi, mbo nnu na gí shini ndo mbinj na minthe sheshenon kru, nkien nganj fe'ingien Minnwi." ⁵ Jisho lūgwi nchhu na, "Muunj Nonmishua taatho Llé Ji pa Juu."

Jisho ywinj mbo nkwin Llé Ji pa Juu
(Matio 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ A ni mbo yichəi Llé Ji pa Juu, Jisho nii nda luonj Minnwi nje'i nu. Non chəi ni mbo fo ngei mbho yi yi ji po yi kwikwi. ⁷ Ghanj ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi ni ntho ntā'a shina nɔ wēinj nu Jisho na a chwie nnu na a lo nji'i nkā'o ne. Nthe yie gho, pugu pe'i vi, njəi na a shi njwinj mbho nonj gho Llé Ji.

⁸ Ndo a ni nji nnu na pugu ni mb'i nu ne, nchhu ni nonj gho na mbho yi ni kwikwi ne na, "Lollo ntithi shhi nguonj ngwa." A lollo ntithi. ⁹ Jisho pini nchhu ni pugu na, "Mfā'o pie yei ni pəi. Gí pinj na pi chwie pi yəi Llé Ji, nnu shi'i ki nnu piphi? Kwe nu nonj ki jwi nu mi?"

¹⁰ Jisho kara nonj yi mbe'i nguonj yugu ghao, nchhu ni nganj njineinj mbho gho na, "Shwii mbho yo." A shwii, mbho yi ki'i ndo mbo pi shi'i. ¹¹ Túa ghanj ye'i gí Mushi

pigho pugu pa ngwa Farashi pigi nkien ntou yi, pugu jē ntho nkri nnu na mimfe pi chwie mbinj Jisho ne.

Jisho tere paanchro ghanj ntaonj pi
(Matio 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Monj llé pigho, Jisho taonj nku'ɔ nkuonj mbra li'i luonj Minnwi. Nkina fo nduonj Minnwi nguonj tu'u ghao. ¹³ Mbhi ni nga ndanj, a gē ghanj younjij pi, ntere paanchro shina pugu, mēinj vugu ni ghanj ntaonj pi; ¹⁴ Shemu, na a ni nchhō ligi yi ni Pita, ni Andru ndinj vi, ni Jeinj, pugu Jouj, ni Fili, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Matio, pugu Toma, ni Jeinj mbo muunj Afioshi, ni Shemu na pi ni mēinj vi ni kwini la'a ne, ¹⁶ ni Judashi, mbo muunj Jeinj, ni Judashi Ishikario na a ni mfini vi ne.

Yú ngwa ghəi nu njinj Jisho
(Matio 4:23-25)

¹⁷ Jisho shwi'i pugu pa ghanj ntaonj pi monj piprəi pugu pa nkien mme yú ghanj younjij pi pugu pa ntou ngwa llo Judia ni Jerushaleinj, ni ngwa llo nkij mme nkhi Taire pugu Shidonj. ¹⁸ Pugu ni ntho li'i ya'o pa nnu mbho yu, a lo mbini njigi ghino yugu. Ngwa na jijwe minjweinj ni ngana vugu ne ni ntho nkaa pugu a kwe vugu. ¹⁹ Nguonj ngwa pigho ni mba'o nu nɔ kəonj nu vi nthe na nji ni ntaonj nu mbinj yu ntho njigi ghino yugu ghao.

Pichəi ngwa shi mfā'o mborɔ
(Matio 5:1-12)

²⁰ A kərə ligi yi mbe'i ghanj younjij pi nchhu ni pugu na,

"Mborɔ yəi mbo ghanj pou,
nthe na sha'afuonj Minnwi shi mbo yəi.

²¹ Mborɔ yəi na nji yia vəi ndwe ne,
nthe na pəi le njru.

Mborɔ po ni pəi na pəi kəi nu ne,
nthe na pəi le ngwē.

²² Mborɔ yəi ndii na ngwa pina vəi, mfu'u vəi shina pugu ndo ngwe'i vəi,
ndo mēinj ligi yəi na pəi ngwa piphi
nthe Muunj Nonmishua.

²³ "Pəi fā'o pwanju'ɔ monj ndii gho ndo ndhi ni pwatua nne nthe na kəneinj yəi yiej po. A wu'ɔ nkwanj nɔ ha'anj pa taa pugu ni nchwie ni pa njəil'i Minnwi ne.

Pichəi ngwa shi mbɔ mon ngə'i

²⁴ “Ndo ngə'i pɔ ni pəi na pəi ghan fà'o nɛ,

nthe na pəi kwo fā'o yəi nchhó shi'i.

²⁵ Ngə'i pɔ ni pəi na pəi yru ndwe nɛ,

nthe na nji lɛ njia vəi,

Ngə'i pɔ ni pəi na pəi gwē nu ndwe nɛ,

nthe na pəi lɛ nkəi ndo njūa.

²⁶ Ngə'i pɔ ni pəi ndii na nguon ngwa pin vəi pin nɛ,

nthe na a wu'ɔ nkwan nɔ ha'an pa taa pugu ni mbin pa njəli'i mifi nɛ.

Khwā ngwa na pugu pīna ghɔ nɛ

(Matio 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Ndo ni gò na ɔ ya'ɔ nnu na ñchhu nu nɛ, khwā mbina yɔ, nchwīe shi'i mbin ngwa na pugu pīna ghɔ nɛ. ²⁸ Luon mbɔɔ mbhɔ Minnwi mfe ni ngwa pɛ na pugu chɔnɔ ghɔ nɛ, nduon Minnwi mfe ni ngwa ha'an pugu fɛ ngə'i vɛ nɛ. ²⁹ Njon ngwie ghɔ nɔ ghə'i yɔ, ɔ nɔon ngei nduon ghɔ a pini ngwie, ijon nshiri mme ndhwí figəi yɔ nkwe, ɔ mien fɔ a kwe muun ndhwí yɔ nkaa yu. ³⁰ Njon nduon yaon mbhɔ ghɔ, ɔ fɛ ghɔ, ti ijon nshiri yaon yɔ nkwe, ɔ mien ghɔ. ³¹ Chwīe mbin ngwa nduon nnu ha'an ɔ tā'a nu na pugu chwīe mbin ghɔ nɛ.

³² “A mbɔ na ɔ wu'ɔ nkhwā pi ngwa na pugu khwā ghɔ nɛ, ɔ fā'o mbɔɔ ki'ɛ nthe pi kɔ? Nthe na nji'i nthe pi pa ghan phi ghà nkhwā pa ngwa pɛ na pugu khwā vugu nɛ. ³³ A mbɔ na ɔ wu'ɔ nchwīe shi'i pi mbin ngwa na pugu chwīe shi'i mbin ghɔ nɛ, ɔ fā'o mbɔɔ ki'ɛ nthe pi kɔ? Nji'i nthe ghan nchwīe phi ghà ngu'ɔ nchwīe pi nennɛ. ³⁴ ɔ ngu'ɔ fɔo yaon pi ni ngwa na pugu shi mbini ndu'u nɛ, ɔ fā'o mbɔɔ nthe pi kɔ? Nji'i nthe ghan chwīe phi ghà mfɔo pichəi ghan chwīe phi ni yaon, nji nu na pugu lɛ ndu'u.

³⁵ “Ndo khwā ngwa na pugu pīna ghɔ nɛ, nchwīe shi'i mbin pugu, mfɔo njon ni yaon ki lɔ njwɛɛ nu na a pini ndu'u, nne kan kinein yɔ shi njien, a lɔ nɔon na ɔ muun Minnwi na a Chaapifuson nɛ, nthe na a ghà nɔon pwapun ni ngwa na pugu lɔ nji shi'i nɛ pugu pa ghan phi. ³⁶ Fā'o

kwoshini wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi Taa ghɔ fā'o kwoshini nɛ.

Sha'a nu ngwa nduon

(Matio 7:1-5)

³⁷ “Ki'i nsha'a ngwa nduon nne na ki'i pi sha'a ghɔ. Ki'i ntuo njon nɔ ngusha'a, kan mba'a njon tuo ghɔ nɔ ngusha'a. Li'ɛ phi ngwa, kan pi shi ndi'ɛ jɔ. ³⁸ Fɛ yaon ni ngwa nduon, kan pi shi mbini mfe jɔ. Yaon na ɔ fɛ nɛ shi mbini mbini mbhɔ ghɔ pi ni'in ti mfrēi, nchi'i na a linaon ti nkwrī. Yaon na ɔ fi'i yaon mon ghɔ mfe nɛ, ki a gha'ɔ ki a kigəi, pi shi ngu'ɔ mfi'i pi mon ghɔ ndu'u vɛ.”

³⁹ Jishɔ shwei lu'ɔ chrà yei ni pugu: “Mba'a nchriligi nɔon shendaon ni yichəi nchriligi, à nɔon, kan nguon vugu shi ngū mon tien. ⁴⁰ Mba'a ngan younjin njon chaa masha vi, ndo ndii na njon mi'ɛn ye'i nu yaon nɛ, a fhi Masha vi.

⁴¹ “A chwīe kɔ ɔ yəi muun nkū'u thi na a pɔ ligi ndin ghɔ, ndo ki lɔ mfā'o ndii ni mme mbii nkwein na a pɔ mon jɔ ligi nɛ? ⁴² Ki minthe ɔ kie nein nchhu ni ndin ghɔ na, 'Na'an mfu'u nkū'u thi na a pɔ ligi ghɔ nɛ', ndo pa'a ndo njəi mme mbii nkwein na a pɔ mon jɔ ligi nɛ. Ngan mifi yei, fūon mfu'u mme Kuo thi na a pɔ ligi ghɔ nɛ, nne kan ɔ shi njəi li'i shishi'i nɔ fu'u nu nkū'u thi na a pɔ ligi ndin ghɔ nɛ.

Thi pugu ntien yi

(Matio 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Nthe na thi shi'i shi'a njon ntien thi piphi, ndo pa'a thi piphi lɔ njon ntien thi shi'i. ⁴⁴ Pi ghà nji nkien thi pi nkunon ntien yi. Pi shi'a ndiga nguun la'o shie, ndo pa'a ndo nka chāa nkunon mbiembie. ⁴⁵ Njon shi'i ghà nchrā nnu shi'i lɔ shina pa nnu shi'i na a linaon njù'ɔ yu nɛ, njon piphi chrā nnu piphi lɔ shina pa nnu piphi na a linaon njù'ɔ yu nɛ, nthe na njù'ɔ ghà nga ndinaon, nchò chrā.

Paa ghan krao nda

(Matio 7:24-27)

⁴⁶ “A chwīe kɔ ɔ tho mēin a na, 'Taathɔ, Taathɔ,' ndo pa'a ndo nchwīe nnu na ñchhu vɛ nɛ? ⁴⁷⁻⁴⁸ Sheshenon na a tho njəi a nja'ɔ nchrā a nchwīe ndo ha'an ñchhu nɛ, ñshi nshwei ghɔ ni nkwan yaon

ɲa a fhi nɛ. A pɔ nɔ ɲon ɲa a gha nthɔ ɲkrao nda, nja ntou kwò yi a shhi, a nū'ɔɲ ɲkuon ɲgù'ɔ. Ninəi gha mbīgəi, ɲkhĩ tho mbiɲ nda ghɔ ndɔ pa'a ndɔ nchi'i vi nthe ɲa pi ni nja ɲkrao vi shi'i. ⁴⁹ Nɔ ti ɲon ɲa a ya'ɔ chrà a ki lɔ nchwīe nɛ pɔ nɔ ɲon ɲa a krao nda shhɛ ndɔ ki lɔ nū'ɔɲ kwò yi, ninəi gha mbīgəi, ɲkhĩ tho mbiɲ nda ghɔ, a gū wu'ɔ ndii ghɔ nwī'in ghao."

7

Jishɔ yīgɪ ghĩnɔ muun fà'a

mmeɲon ta'a ɲkii shooge Roma (Matio 8:5-13)

¹ Jishɔ ni ɲga mī'ɛɲ chhu nu ɲguon pa nnu pei ni ɲgwa pighɔ, ɲgəi Kapanun. ² Nthishi ta'a ɲkii pa shooge Roma ni mfā'ɔ muun fà'a vi ɲa a ni nja ɲkhwā vi. Muun fà'a vi ghɔ ni nja ɲgĩnɔ nu ti mbi'i shigei ɲkhu. ³ Ndiɪ ɲa a ni nja'ɔ pa nnu nɔ ligi Jishɔ nɛ, a taon pa thishi ɲgwa Juu ghɔ ɲa a tho ɲjīgɪ ghĩnɔ muun fà'a vi. ⁴ Pugu ni ɲga nthɔ mfā'i ni Jishɔ, ndīgəi vi ɲkien yie ghɔ, nchhu nu ɲa, "Nɔn vei kà'ɔ ɲon ɲa a pie ɲa ɔ ghère vi, ⁵ nthe ɲa a khwā ɲgwa pia, ɲkrao ju nda luon Minnwi yia."

⁶ Nenne Jishɔ ghəi pugu pugu. A ni ɲga nthɔ ti mbara chonda, nthishi ghɔ taon taannu pi ɲa pugu chhu ghɔ ɲa, "Taathɔ, ki'i ɲgwie non yɔ, ñɔɔ ɲji'i ɲkà'ɔ nɔ ɲon ɲa mimfe ɔ nii nda a nɛ. ⁷⁻⁸ Nɔ pa'a ñɔɔ ɲji'i ɲkà'ɔ nɔ tho nu ɲjəi ghɔ nduthɔ a. Wu'ɔ fɛ pi gí non muun fà'a a tɔgɔ. Nthe ɲa mmu nduthɔ a, ɲga mfā'a mbhɔ ɲgwa, ndɔ nthɔ nsha'a pa shooge ɲkaa mu. ɲga mfe gí ni yei ɲa, 'Ghəi!' a ghəi. Mfe gí ni vini ɲa, 'Thɔ!' a tho. Mfe gí ni muun fà'a a ɲa, 'Chwīe yei!' a chwīe."

⁹ Jishɔ ni ɲga nja'ɔ nnu yei, ɲgrāo, nchhu ni yú ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲjɔu ɲjin yi nɛ ɲa, "Nji'i nthe pi Ishrae ñɔɔ naa ɲjəi ɲon a fā'ɔ fi'i pin yei." ¹⁰ Ndiɪ ɲa ɲgwa pɛ ɲa pi ni ntaon vugu ni mbini nda nthishi pa shooge ghɔ nɛ, pugu yəi muun fà'a ghɔ, ghĩnɔ yi kwo tɔgɔ.

Jishɔ ywin muun miŋgwe ɲkugu

¹¹ A gha ndara, Jishɔ lallo ɲgəi la'ataon chəi pi mēin ni Nain. Pa ghan younjin pi pugu pa mme yú ɲgwa pɔ ɲjin yu. ¹² A ni ɲga mbara nu chonka'a la'ataon ghɔ, ɲga ɲjəi nu pi tien khu ɲon ntaon nu nɔ, mbɔ fien muun mimbia mbhɔ müun vi, ndɔ mbɔ miŋgwe ɲkugu. Yú ɲgwa, llo la'ataon ghɔ, pɔ pugu pa miŋgwe ghɔ. ¹³ Taathɔ ni ɲga ɲjəi miŋgwe ghɔ, mfā'ɔ kwoshini mbiɲ yu nchhu ghɔ ɲa, "Ki'i nu'un ɲkəi," ¹⁴ ɲgəi ɲkaon ɲkuɲkhu ghɔ, ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ntaon nɛ tithi. A chhu ɲa, "Ma'an mikhwa, ñchhu ve ɲa, lallo." ¹⁵ ɲkukhu ghɔ lallo nchɔchhɔ ɲjɛ chrà nu, Jishɔ fɛ vi ni müun vi.

¹⁶ Pɔgɔ gu wēin ɲguon yugu ghao, pugu gha'ɔ Minnwi, nchhu nu ɲa, "Mme ɲjəi'i Minnwi chəin shina pia." Mbini nchhu ɲa, "Minnwi tho nɔ kwe nu ɲgwa pi." ¹⁷ Pisha'akhɔ yei nɔ ligi Jishɔ nyien mon ɲguon Judia ghao pugu pa la'ataon ɲkin Judia.

Ghan ntaon llo mbɔ Joun Ngan Fe ɲkhĩ (Matio 11:2-19)

¹⁸ Pa ghan younjin Joun ni ɲga shwei vi ni ɲguon pa nnu ɲa Jishɔ ni nchwīe nɛ, a mēin yi paa shina pugu ¹⁹ ntaon vugu ni Taathɔ ɲa pugu pie vi ɲa, "A gò mbɔ ɲon ve ɲa a ni mbɔ ɲa a shi nthɔ nɛ, ki pigi ywere ɲon nduon?"

²⁰ Paa ɲgwa pighɔ gha ɲgəi ɲjəi Jishɔ, nchhu ghɔ ɲa, "Joun Ngan Fe ɲkhĩ taon vigi ve ɲa pigi pie ɲa 'A gò mbɔ ɲon ve ɲa a ni mbɔ ɲa a shi nthɔ nɛ, ki pigi ywere ɲon nduon?"

²¹ Wu'ɔ ndii ghɔ, Jishɔ yīgɪ ghĩnɔ ntou ɲgwa pugu pa ɲgwa pɛ ɲa jijwe piphi ni mbɔ mbiɲ pugu nɛ, ɲa'an ligi pa nchriligi. ²² A khwē ni pa ghan ntaon Joun ɲa, "Pəi pini shwei Joun ni yaon ɲa pəi yəi ndɔ ɲa'ɔ nɛ, pa nchriligi yəi li'i, pa ɲkwini nyien, ghan ghinombalun pɔ shi'i, pa fhitenə ya'ɔ li'i, pi pi'i pa ɲgwa khu mon gu, pi chii ɲkani pwa pisha'akhɔ ni ghan pou. ²³ Mbɔɔ pɔ ni ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ ɲji'i mfā'ɔ ki'ingini mon pin yugu nthe a nɛ."

²⁴ Pa ghan ntaon Joun ni ɲga ɲkwo ghəi, Jishɔ jɛ nthɔ nchrà nu ni yú ɲgwa pighɔ nthe Joun, "Pəi ni ɲgəi mon ɲkunu ɲjɔ

njəi pi kɔ fɔ? Trǔ ɲa fifrəi chī'i nu? Nɲa! ²⁵ Ti pəi ni ɲgəi ki'ɛ njəi pi kɔ fɔ? Nɲon ɲa a ni mā'an ɲkɛɲ ndhwí chigəi nchuon? Nɲa! Lii njəi, ɲgwa ɲa pugu ghà mā'an ɲkwan ndhwí pighɔ nɛ ndo mbo mon nchho shi'i nɛ ghà mbo pi mon ntu'ɔ pa fùon. ²⁶ Shwei a nɛ, ti pəi ni ɲgəi nu ki'ɛ njəi pi kɔ fɔ? Njəili'i Minnwi? Oon, nshwei vəi, ɲon ɲa a chaa njəili'i Minnwi nɛ. ²⁷ Nthe ɲa Jouɲ ɲon ɲa chrà Minnwi chrà nɔ ligi yi ɲa,

'Lii njəi, nshi ntaon ɲgan ntaon a,
a ghəi shhi pəi mbiri ndaon ni pəi.'

²⁸ Jisho pini mbigi ɲa, "Nshwei vəi ɲa Jouɲ gha'o nchaa ɲguon ɲgwa ɲa piɲge kwo ma mbhi nɛ, ndo ɲon ɲa a kigəi nchaa ɲguon ɲgwa mon Sha'afuon Minnwi nɛ gha'o nchaa Jouɲ."

²⁹ ɲguon ɲgwa pugu pa ghan wəin taashi ni ɲga nja'o yei nnu, mbin ɲa nnu ɲa Minnwi chwɛ nɛ yi ndindi, mbo ɲgwa ɲa Jouɲ ni mfe ɲkhí ni pugu nɛ. ³⁰ Ndo pa ɲgwa Farashi pugu pa ghan ye'i ɲgwa ni gí lāa nnu ɲa Minnwi ni ɲkā'a nthe vugu nɛ, nne ki lo ntogo mon kwe ɲkhí Jouɲ.

³¹ Jisho ghəi shhi nchhu ɲa, "Mi nthe mā'an fi'i ɲgwa mbhi shi'a pi ni kɔ? Pugu fhi pi kɔ? ³² Pugu pɔ nɔ pa mikə'i ɲa pugu chho tan, ta'a kwɛ chhu nu ni vichəi ɲa, 'Pigi mā'an ɲkhí pwanju'ɔ ni pəi, ndo pa'a pəi lo mbini, pigi yrāo ɲkhí gu ndo pa'a pəi lo ɲkəi.' ³³ Jouɲ Nɲan Fe ɲkhí ni ntho, ki lo ɲkru brei ndo pa'a ndo nnu là'o pəi chhu ɲa 'a fā'o miɲwein mbin yu.' ³⁴ Muon Nɲonmishua tho nji maon ndo nnu nu, pəi ɲa, 'a nju mme yaon ndo mbo mbaa là'o, mbini mbo taannu ghan wəin taashi pugu pa ghan phi.' ³⁵ Ndo ɲguon ɲgwa ɲa pugu piɲ shietho Minnwi nɛ nōon ɲa shietho gho yi shini."

Jisho ghəi kra nda Shemu ɲon Farashi

³⁶ Yichəi ta'a Farashi ni mēin Jisho ɲa a tho pugu yu ji maon, a ghəi nda Farashi gho nchochho li'i ji maon. ³⁷ Miɲgwe chəi ni mbo mon la'ataon gho, mbo nchwɛ phi, ɲga nja'o ɲa Jisho pɔ nda ɲon Farashi gho li'i ji maon, a tho ni yichəi nchín ɲa pi chwɛ ni ɲgù'ɔ, laminda tininchuon

linaon mon gho, ³⁸ nthi njin Jisho, yei kwò yu ɲkəi nu, ɲkwri ɲkhí ligi yi nɔ kwò yi, njigi ni ɲgiitho yi, ntho nuan kwò yi, mborɔ kwò yi ni laminda gho.

³⁹ Nɲon Farashi gho ni ɲga njəi yei nnu nchhu ni non yi ɲa, "Nɲon vei kan nja mbo njəili'i Minnwi, a kan nji ɲkwan ɲon ɲa miɲgwe vei ɲa a chho ɲkāon vi yie gho nɛ, ɲkwan chombhi piphi ɲa a ghà nchho nɛ."

⁴⁰ Nɔ khwɛ nu Jisho chhu ɲa, "Shemu, mfa'o nnu nɔ chhu nu ve."

Shemu pie ɲa, "Mbo kɔ, ɲgan ye'i ɲgwa?"

⁴¹ "Yichəi ɲgan fōo ɲgwa ni mbin ni mbo fɔ mfa'o paa ghan ɲkru pi. ɲkru yi pɔ puɲ ta'a yi mbo fi'i mbin ɲa ɲon mfa'a nɔ tien ɲkii llé pi pe vi nɔ nɛ, yichəi pɔ fi'i mbin ɲa ɲon mfa'a nɔ tien wun llé, pi pe vi nɔ nɛ. ⁴² Pa'a kan ta'a ɲon vugu lo mfa'o mbin gho nɔ pe nu ni ɲon gho, nthe yie, a chi'i ɲkrù yugu gho. A yei shina pugu ɲa a shi ɲkhwā vi nchaa vichəi?"

⁴³ Shemu khwɛ ɲa, "Mbī'i ɲa a ye ɲa ji ɲkrù ni njien nɛ."

Jisho chhu gho ɲa, "ɔ chhu a kā'o."

⁴⁴ Nenne Jisho kara ndii miɲgwe gho, nchhu ni Shemu ɲa, "ɔ yei miɲgwe vei? Mi ni nii nda gho pa'a ɔ lo mfe ɲkhí shigao kwò vəi, ndo miɲgwe vei shigao kwò ma ni ɲkhí ligi yi, ndo njigi ni ɲgiitho yi. ⁴⁵ ɔ shini ndo nchhu ɲa ntho a pwa ni pan nu ma, ndo jē nɔ ha'an ntho hein nɛ, a lo naa mien nuan nu kwò ma ya'a. ⁴⁶ ɔ shini ndo nji'i mborɔ tho a ni wru, ndo ti a pɔɔ kwò ma ni laminda chigəi nchuon. ⁴⁷ Nthe yie gho, nchhu ve ɲa fi'i ntou khwā ɲa a nōon nɛ, nōon ɲa pi li'ɛ phi yi ɲa a yien nɛ. Ndo ɲon ɲa a wu'ɔ nchwɛ pi shigei phi, pi li'ɛ nɛ, nōon khwā pi shigei yi."

⁴⁸ Jisho chhu ki'ɛ ni miɲgwe gho ɲa, "Ndī'ɛ phi yɔ."

⁴⁹ Pichəi ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbo ɲkuon taprei nɛ, jē nchhu nu ni non pugu ɲa, "Yei pɔ pi gɔ ɲa a pɔ ti ndī'ɛ pi phi ɲon?"

⁵⁰ A chhu ni miɲgwe gho ɲa, "Piɲ yɔ chwɛ ɔ lūgu, ghəi ni gɔ mon ghigri."

8

Piṅge pe ɲa pugu pa Jisho ni nyiɛn nu ka'a ne

¹ A ni ɲga nda'a, Jisho nyiɛn mon pa memme la'ataon pugu pa puon mi la'ataon, ntho nshwei pwa pisha'akho mbo yi Sha'afuon Minnwi. A ni mbo pugu pa paanchro ghan ntaon pi, ² pugu pa pichai piṅge, ɲa a ni mfu'u jijwe piphi mbin pugu, mbin ni njigi pa ghino mbin pugu. Piṅge pigho ni mbo Meri, ɲa pi ni meiṅ vi ni Madalin, ɲa khwachai miṅweiṅ ni ntaon mbin yu ne, ³ ni Joana, mbo ɲgwe Kusha, mbo muun fa'a Hero, ni Shushana, pugu pa ntou pichai piṅge ɲa pugu ni ntho ɲgere Jisho pugu pa ghan younjin pi llo mon yugu ɲkaa nu ne.

Lu'ɔ chrà nthe ɲon ɲa a ghai li'i phi mbhe

(Matio 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Ndi ni ntou yu ɲgwa ni ntho ɲkiri nu, pichai llo mon ntou pa li'i nyiɛn ɲgai nu yei Jisho ne, a chhu yei lu'ɔ chrà ni pugu:

⁵ "Nɔn chai ni ma mbo fo, ɲgai li'i ma'an mbhe maon. No ha'an a ni ma'an nu ne, pichai gu shembua, ɲgwa tie ni kwɔ yugu, pa mishi llo tothi shwi'i kru.

⁶ Pichai gu mon shhe ɲkwá, ɲga ɲkhē, ɲki'i ndo njaon yaon nthe ɲa a lo nji'i mfá'o ɲkhi. ⁷ Pichai gu mon shisha'a, shisha'a yi'e ɲku'ɔ mfigi maon pigho pugu khu. ⁸ Pichai mbhe maon pigho ni ɲgu mon shhe shi'i mbugu fo ndo nja njun, ncha mbhe yi ni ɲkii ɲge."

Jisho ghà ɲga nchhu nnu pei mi'en, mfe ge ɲa, "Nɔn ɲa a fá'o ténə ne, á ya'o."

⁹ Pa ghan younjin pi pie vi ɲa, "Njin lu'ɔ chrà ghɔ po pi ɲa?" ¹⁰ A khwe ɲa, "Minnwi chwie pai ji pa nnu leiṅ mon Sha'afuon yi. Ndo ni pichai ɲgwa, a po pi mon lu'ɔ chrà nne ɲa:

'Pugu shi ndi,

ndo pa'a ndo njai;

Njwɛre ndo pa'a,

ndo nja'o nji.*

¹¹ "Yei njin lu'ɔ chrà ghɔ: Mbhe yaon ghɔ chrà Minnwi. ¹² Pe mbhe ɲa a ni ɲgu shembua tho non pi ɲgwa pe ɲa pugu

ya'o chrà Minnwi, ndo devi tho fu'u chrà ghɔ njù'o pugu, nne ɲa mba'a pugu pin ndo ndugu. ¹³ Pa mbhe pe ɲa pugu ni ɲgu mon shhe ɲkwá ne pe ɲgwa ɲa pugu ya'o chrà ghɔ, mbin ni pwatua ndo pa'a ɲien yugu lo ntini. Pugu pin no kuo ndi, mon nu gha ntho pugu pa'a ɲkunu yugu. ¹⁴ Pa mbhe ɲa pugu ni ɲgu mon shisha'a ne, ɲgwa ɲa pugu pin chrà Minnwi, mbin, ɲga ɲgai pa ghaghana, pa fá'o, ni nchó shi'i ɲkuon ɲgrào mbhi yei figi vugu, pa'a ntien yugu lo ma ntini. ¹⁵ Ndo ti mbhe mon shhe shi'i pe ɲgwa ɲa pugu ya'o chrà Minnwi ni ɲkien njù'o shi'i, ndo ɲgwēin a tini, ɲgwēin njù'o ti njun ntien.

Truka la'o mikru
(Maaku 4:21-25)

¹⁶ "Nɔn shi'a nchu'u truka ɲkuru ni mikru ki ni'in la'o kúon, ɲon ghà nchu'u ntigi pi li'i thi truka, nne ɲa ɲgwa ɲa pugu nii nu nda ne yei li'e ghɔ. ¹⁷ Yichai yaon lo mbo fo ɲa pi leiṅ ɲa mba'a pi ma mien ki non li'i wo, ki nnu ɲa pi kuru ɲa mba'a pi ma mien ki ji a lo mbin ntaon li'i li'e. ¹⁸ Lina nu ki'e ɲkwan no ha'an o ywɛre nnu ne, nthe ɲa ɲon ɲa a fá'o ne, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndo ɲon ɲa a lo nji'i mfá'o ne, pi shi ɲkwe shigei ye ɲa a pi'i ɲa a fá'o ne mbho yu."

Muun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia
(Matio 12:14-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Muun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia tho li'i yei vi, ndo pa'a ndo mfá'o shina nthe yu ɲgwa yei yu. ²⁰ Yichai ɲon chhu ni Jisho ɲa, "Muun ghɔ pugu pa lin po pi pimbia po ne mbhi ntá'a nu njai ghɔ."

²¹ Jisho khwe ni pugu ɲa, "Muun a pugu pa lin pan ɲgwa pe ɲa pugu ya'o chrà Minnwi ndo nchwie nnu ɲa chrà ghɔ chhu ne."

Jisho chwie fin tithi

(Matio 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Lé chai, Jisho nii mon kikuon pugu pa ghan younjin pi nchhu ɲa, "Pia shá'a ntaon njien hin." Nne pugu wēin ndaon.

²³ No ha'an pugu ni nchwi kikuon ghɔ ɲgai nu ne, logo wēin Jisho. Mne fin gu mon ɲkhi, ɲkhi jē linaon nu mon kikuon

* 8:10 8:10 Ishaya 6:9.

yugu, ti pugu thi pi mon gu. ²⁴ Pugu ghēi ngū'u Jisho, nchhu nu na, "Masha! Masha! Pia khu nu ne ma!"

A wū'u, mbiga fifrēi ghō pugu pa fiñ mon nkhi, nguon yi tithi, mon nkhi ju. ²⁵ A chhu ni ghan younjin pi na, "**Piñ yēi pō pi hñ?**"

Pugu pōgo ndo ngrāo, nchhu ni non pugu na, "Yei pō pi yēi nkwan non, na a fe gí ni fifrēi pugu pa fiñ na pugu tithi pugu ya'ō nne?"

Jisho fu'u miñweinj mbin non
(Matio 8:28-34; Maaku 5:1-20)

²⁶ Jisho pugu pa ghan younjin pi shā'a nkhi llo Galili ntaon krao ngei Gerasha. ²⁷ Nō ha'an Jisho taon mon kikuon ne, mbāon pugu yichēi non a fā'ō pa miñweinj, a shini ndo mā'an ndhwí nō ntaan ndii, pa'a ndo nda'a nu nda, nka la'a pi mon lí'i twei ngwa. ²⁸ A ni nga njēi Jisho, mū'un ngōu, ngū shhe shhi yu, nchhu ni nji na, "Pōgo fā'ō pi khō, Jisho Muun Minnwi na a chaa nguon ngwa ne? Mba'ō mbhō shhi ghō, ki'i ní'in a mon ngə'i!" ²⁹ A ni nchhu yei nthe na Jisho ni nkwo fe gí ni miñweinj ghō na a taon mbin yu. Yien ndii miñweinj ghō ni nthō ncho vi, nji'i nthe nō ha'an pi ni nkrao mbhō mi, ngwe kipa'ō nō kwō mi nthō nkē'i vi ne, a shi ngu'ō nja'a maon pighō ya'a, miñweinj ghō fra vi ngēi nō mon nkūnu njó.

³⁰ Jisho pie vi ki'ε na, "**Ligi yo khō?**"

A na, "Ligi a Ká'a Yi," nthe na ntou miñweinj ni nii mbin yu. ³¹ Pa miñweinj pighō līgēi Jisho na ki'i a fe vugu mon lí'i ngə'i. ³² Nkien mme kwie nkunyan ni nthō nji nu fō nkij mbra, pugu līgēi vi na a mien pugu nii mon pa nkunyan pighō, a mien vugu. ³³ Pugu taon ki'ε mbin non ghō, nii mbin pa miñkunan pighō. Nguon kwie nkunyan pighō tei llo nkij mbra ghō, nshwi'i nkij nkhi, ngū mon ghō nkhu.

³⁴ Ghan kē'i nkunyan pighō ni nga njēi nnu na a lōgo lí'i ne, ntaon tei ngēi nchhu mon la'a pugu pa mon nyien. ³⁵ Ngwa taon nō ghēi nu njēi nnu ha'an a lōgo lí'i ne. Nga nthō njēi Jisho, njēi non ghō na

miñweinj pighō ni ntaon mbin yu ne, a chocho yēi yu ni ndhwí mbin yu ndo mbo shishi'i, pōgo gu wēinj vugu. ³⁶ Pa ngwa pe na pugu ni njēi nnu ghō ne, shwei vugu nkwan ha'an pi kwe non ghō na pa miñweinj ni mbo mbin yu ne. ³⁷ Nenne nguon pa ngwa mon krao ngei Gerasha yōu Jisho na a ghēi, nthe na nkien pōgo gu ni ngwēinj vugu.

Nenne Jisho nii mon kikuon ngēi. ³⁸ Non na miñweinj pighō ni ntaon mbin yu līgēi Jisho na, "Mien nthō pōgo ghēi ka'a." Jisho lāa, nchhu nu na, ³⁹ "**Pini la'a, nshwei ngwa pō fi'i nkwan ha'an Minnwi fā'a mbin ghō ne.**" Non ghō nyien mon nguon la'a nthō mf'i nnu na Jisho chwē mbin yu ne.

Jisho ywin muun miñgwe

nchwē ghñō yichēi miñgwe mme
(Matio 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ndo ha'an Jisho ni mbini ne, pa ngwa ni nchhu ghō na a thō a pwa, nthe na nguon vugu ni nchhō njwere vi. ⁴¹ Non chēi na ligi yi Jairu, yīga nchēinj. A ni mbo mmenon mon nda luon Minnwi, ngū shhe shhi Jisho nchhō ndīgēi vi na a thō nda yu, ⁴² nthe na fien muun vi yi miñgwe na a ni mfā'ō, mbo muun paanchrō nga'ō, ni nthō nkhu nu.

Ndo ha'an Jisho wēinj ndaon ne, yú ngwa ni nthō mfra vi mon nguon ngei ghao. ⁴³ Shina ngwa pei, miñgwe chēi ni mbo fō na a ki yēi ndii yi ni nji nō paanchrō nga'ō, nkwo tūon nguon mbin yi ghao mbhō pa dokto, ndo pa'a pi lo nchwē ndii yi ya'a. Kan ta'a non shi ki lo nji'i mbo na a kan ni mfe a chwē ghñō yi mme. ⁴⁴ Nenne, a ni nthō njinj Jisho nkāon pō ndhwí yi. Ndi yi ghō lo nkí'ε nja'a ya'a chomilaon ghō.

⁴⁵ Jisho pie na, "**A kāon gǒ nkāon a?**"

Nguon ngwa ni nga ndāa non yugu, Pita chhu na, "Taathō, yú ngwa thō nkiri nu ndo mfra ghō."

⁴⁶ Jisho chhu na, "**Yichēi non kāon a, mi ní nja'ō nkwan ha'an nji ntaon mbin mu.**" ⁴⁷ Ndi na miñgwe vei ni njēi na yichēi shendaon lo mbo na mimfe a lēre ne, a wrū nthō nu, ngū shhe ni pun

yi shhi Jisho ndo mfi'i shhi nguon ngwa nnu ha'an a ni nchwie vi a kaon Jisho ne, pugu pa nkwan ha'an ghino yi mme chomilaon gho ne. ⁴⁸ Nenne, Jisho chhu gho na, **"Muun a, pin yɔ chwie ghino yɔ togo, ghēi ni go mon ghighri Minnwi."**

⁴⁹ Ndo ha'an Jisho wu'o nchho nchra nu ne, yichai non llo nda Jairu, mmenon mon nda luon Minnwi, ntho nchhu gho na, "Muun gho kwo khu, ki'i nu'un ngana masha ghagha."

⁵⁰ Ndi nna Jisho ni nja'o nnu yei ne, a chhu ni Jairu na, **"Ki'i nu'un mbogo gu, wu'o nchho mfa'o pi pin, nne kan muun gho shi ndugu."**

⁵¹ Ndi nna Jisho ni nchoin nda Jairu ne, a shini ndo mbin na non nduon nii nda nkien Pita pugu Jon ni Jein, ni taa muun mingwe gho pugu mun vi. ⁵² Nguon ngwa ni ntho nkai nu ndo njua vi, Jisho ka chhu pi na, **"Ki'i pai nu'un nkai, ntho na a lo nkhu, a lelle."**

⁵³ Pugu gwē vi ntho na pugu ni nji na a kwo khu. ⁵⁴ Jisho ka wēin pi mbho yi, mēin nchhu ni nji na, **"Miyaa, lollo!"** ⁵⁵ A ywin, ndollo jiwē yi pini, a lollo tothi wu'o ndi gho. Jisho chhu ni pugu na pugu fe maon gho a ji. ⁵⁶ A ni ngrao taa vi pugu mun vi. Jisho chhu ni pugu na ki'i pugu shwei sheshenon ni nnu na a lōgo li'i ne.

9

Jisho taon paanchro ghan ntaon pi
(Matio 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jisho gē paanchro pigho li'i mu'on mfe nji pugu pa ghrī ni pugu no fu'u nu pa minwēin ndo njigi pa ghino, ² ntaon vugu na pugu ghēi nchi Sha'afuon Minnwi ndo mbini njigi ghino. ³ Nchhu ni pugu na, **"Ki'i pai lōgo sheshe yaon no ha'an pai ghēi nyien gho ne. Ki'i pai lōgo mbie, ki pin kra, ki maon ji, ki mbin, ki ngēi ni pa kwri ndhwī."** ⁴ Sheshe nda na pai nii fo ne, pai la'a fo ti shi nu'un ntaon la'ataon gho. ⁵ Sheshe li'i na pi lo mbin vai fo ne, pai krū kwō mēi, ntaon ni vai la'ataon gho no non nu ni pugu na Minnwi pina nnu na pugu chwie ne."

⁶ Pa ghan ntaon pi pigho taon, nyien mon nguon puon mi la'ataon ghao, ntho nchi nkini pwa pisha'akho gho ndo njigi ghino nguon li'i ghao.

Tho Hero fin

(Matio 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Ndi nna Hero, mbo fun Galili, ni nja'o nguon nnu pei ne, tho yi fin ntho na pichai ngwa ni ntho nchhu nu na Jon Ngan Fe Nkhi ni ngwa pini nku'o. ⁸ Pichai chhu yugu na Elaija non non yi, pichai chhu yugu pi na yichai ta'a ndunu njeli'i Minnwi pini nku'o.

⁹ Hero chhu na, "Nki ya'a tho Jon, ndo yei pini mbo pi go na nja'o pa nnu no ligi yi ne?" Mba'o no vai nu Jisho vei.

Jisho kugwi tien nkan ngwa

(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Jon 6:1-4)

¹⁰ Ghan ntaon Jisho pigho ni nga mbini, nshwei vi ni nguon nnu na pugu ni nchwie ne. Jisho lōgo vugu pugu pugu fu'u non yugu shina ngwa, ngēi Beshaida. ¹¹ Yu ngwa ni nga nja'o, njou nin yi. Jisho gha nchhu ni pugu na pugu tho a pwa, ntho nchi nkini pwa pisha'akho Sha'afuon Minnwi ni pugu, njigi ghino ngwa pe na pugu ni ngino nu ne.

¹² Minaon ni nga nje nii nu, paanchro ghan ntaon pigho tho njei Jisho nchhu gho na, "Chhu ngwa pei ghēi, nji na minthe pugu ghēi mon pa la'a pugu pa moon mban mbambara, ntā'a li'i la'a pugu pa maon ji, ntho na li'i yei po pi nkunu njō."

¹³ Jisho khwē ni pugu na, **"Pai nkaa pai fe maon pugu ji."**

Pugu chhu na, "Nguon yaon na pigi fa'o ne wu'o tien brei pugu paa shhu. O ta'a nu na pigi ghēi njuon maon ji ni mbalan ngwa pei?" ¹⁴ Pimia ni mbo fo nchoin no tien nkan yugu.

Jisho chhu ni ghan younjin pi pigho na, **"Pai chhu ni pugu na pugu chocho shhe, ta'a kwie po no tien wun ngwa."** ¹⁵ Pugu wu'o nu'un nja'o pi nenne, nchwie nguon ngwa chocho. ¹⁶ A gha ndogo tien kain brei gho ni paa shhu gho, mbi'i ligi yi ndi po nto Minnwi, mbe'i, mfe ni pa ghan younjin pi na pugu ghrā ni ngwa

pigho. ¹⁷ Nguon yugu kru ti njru, ti pugu līga pa pə'i pi ɲa a ni mbigəi nɛ, a linaon paanchro mikuo.

*Yaon ɲa Pita chhu ɲa Jisho yie gho nɛ
(Matio 16:13-19; Maaku 8:27-29)*

¹⁸ Ta'a llé chəi ni mbo, Jisho tho nduon Minnwi tə'i vi, pa ghan younjɪn pi tho mbara vi. A pie vugu ɲa, **"Pa ɲgwa ghà nchhu ɲa mi pə pi gǝ?"**

¹⁹ Pugu khwē ɲa, "Pichəi ɲgwa ghà nchhu ɲa ɔ Jouɲ Nɲan Fɛ Nkhǐ, pichəi ɲa ɔ Elaija, pichəi ɲa ɔ ta'a njəilǐ'i Minnwi lleshhi ɲa a pini nu'uj ɲku'ɔ."

²⁰ A pie vugu ɲa, **"Ti pəi nɛ? Pəi chhu yəi ɲa mi gǝ?"**

Pita khwē ɲa, "ɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, llo mbho Minnwi."

Jisho chrā ɲkuon ɲkwan ha'an a shi njəi ɲgə'i ndo ɲkhu nɛ

(Matio 16:20-28; Maaku 8:30-9:1)

²¹ Jisho fɛ titini gǐ ni pugu ɲa ki'i pugu shwei nnu ɲa a lōgo li'i nɛ ni sheshenon. ²² Mbini nchhu ni pugu ɲa, **"Muon Nɲonmishua shi ɲgu'ɔ njəi ɲgə'i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fɛ'ingien pugu pa ghan yə'i ɲgwa ni gǐ Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé a ku'ɔ."**

²³ Mbini nchhu ni ɲguon vugu ɲa, **"Sheshenon ntā'a nu njōu njɪn a, â mien phi nnu ha'an a khwā nɛ, ntiɛn wá'a yi sheshe llé ndo njōu njɪn a.** ²⁴ Nthe ɲa sheshenon ɲa a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi nɛ shi nshien chombhi yi gho, ti ɲon yɛ ɲa a mǐ'an chombhi yi nthe a nɛ, shi ndūgu ni chombhi yi gho. ²⁵ Nɲonmishua nthe a shei pi kɔ nɔ ha'an ä mfā'o ɲguon yaon mon mbhi hein ndo mbhe chombhi yi? ²⁶ Nthe ɲa sheshenon ɲa a fā'o lritho mbin mu, ki ni chrà a nɛ, Muon Nɲonmishua shi mfā'o lritho mbin yu ndii ɲa a tho mon ndigha'o yi nɛ, pugu pa ndigha'o Tāa, ni pa ghan ntaon taontaon. ²⁷ Ndo nchhu pi nnu shini ni pəi ɲa pichəi ɲgwa thi hein ɲa mba'a pugu khu ki lo njəi Sha'afuon Minnwi."

*Jisho nōon non yi mon ndigha'o yi
(Matio 17:1-8; Maaku 9:2-8)*

²⁸ A ni ɲga nchhu nnu pei ti nda'a ta'a tan, ndōgo Pita, ni Jouɲ, ni Jɛin pugu pugu ku'ɔ ɲkuon mbra li'i luon Minnwi.

²⁹ Ndo ha'an a ni ntho nduon Minnwi nɛ, miɲi mi kwri mbo ɲkwan nduon, ndhwǐ pi fugu, nchiā ɲa ɲmein nɔ fiembi.

³⁰ ɲga njəi nu nɛ, paa ɲgwa chrā nu pugu yu, pugu ni mbo Mushi pugu Elaija, ³¹ nōon non yugu mon ndigha'o pa po, ntho nchrā nu ɲkuon nnu gu yi ɲa ju Jisho ni ntho nchwē nu ɲa a lōgo li'i Jerushalein, ɲkwan nɔ ha'an Minnwi ni nū'on nɛ.

³² Ndo logo ni njien mbin Pita pugu pa ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbo nɛ. Pugu gha nja ɲgū'u, njəi li'ɛ ndigha'o Jisho, pugu pa paa ɲgwa pɛ ɲa a ni nthi pugu pugu nɛ. ³³ Ndi ɲa ɲgwa pigho ni mien Jisho ɲgəi nu nɛ, Pita chhu gho ɲa, "Masha, a pwa nɔ ha'an pia pə hein ka'a nɛ, pigi shi ɲkrao trei ntāa! Ta'a yi vɛ, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija." Ndo a shini ndo nji'i nji nnu ɲa a ni chhu nu nɛ. ³⁴ A ni ɲga ɲgu'ɔ nchrā nu, luluɲ shwi'i ɲkuru vugu, pogo gu wēin vugu nɔ ha'an luluɲ gho ni ɲkuru vugu nɛ.

³⁵ Yichəi ɲggǐ chhu mon luluɲ gho ɲa, "Yei Muon a ɲa nchu'ɔ vi, pəi ya'o mbho yu." ³⁶ ɲggǐ gho ni ɲga nchrā ti mǐ'en, pugu yəi Jisho pi tə'i vi, nū'on nnu pei shina pugu, ki lo nji'i nshwei sheshenon ni nnu ɲa pugu yəi nɛ wu'ɔ ndii gho.

Jisho yǐgi ghǎo yichəi mikə'i ɲa a ni mfā'o miɲwein

(Matio 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Mbhi ni ɲga ndan, Jisho pugu pa trei ghan ntaon pi pigho shwi'i llo ɲkuon mbra gho, ɲkien mme kiri ɲgwa tho mbara Jisho. ³⁸ ɲga njəi nu, yichəi ɲon pa'o ɲgou mon kiri gho, nchhu ɲa, "Masha, mba'o mbho vɛ, lii muon a vei njəi, ndo mbo fiɛn yi. ³⁹ Yichəi miɲwein ghà ncho vi, a wǐ'i mba'o ɲgou, miɲwein gho mā'an vi shhɛ, a kwēi nu, fa'ofa'o taon nu nchò yu, nja nchho nwǐ'in vi nwǐ'in ndo pa'a ndo mien vi! ⁴⁰ Mi ni ndigəi pa ghan younjɪn pə ɲa pugu fu'u miɲwein gho mbin yu, pugu fu'u kie."

⁴¹ Jisho khwē ŋa, **“Pɛi ŋgwa ki fā’o piŋ, ŋgwa pīphi, mi shi nchhɔ pia pi fi’i ndii neiŋ, mfā’o fi’i wēiŋ njù’o neiŋ nthɛ vɛi? Tho ni muuŋ ghɔ heiŋ.”** ⁴² Nɔ ha’an muuŋ ghɔ ni nthɔ nu nɛ, miŋweiŋ ghɔ mā’an vi shhɛ, a kwēi nu, fa’ofa’o taon nu nchò yu. Jisho pīga miŋweiŋ ghɔ, njīgi ghīnɔ yi, mfe vi ni taa vi. ⁴³ Ŋguon ŋgwa ni ŋgrāo fi’i ghrī ŋa Minnwi fā’o nɛ.

Jisho pini nchrā ŋkamu’oŋ nthɛ nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Ŋgwa ni ŋga ŋgu’o nthɔ ŋgrāo ŋguon nnu ŋa Jisho ni nchwīe nɛ, a chhu ni ghan younjīŋ pi ŋa, ⁴⁴ **“Pɛi ya’o nnu yei ŋa ñtā’a nchhu ni pɛi nɛ shishi’i! Pi tɔtho ncha’a Muuŋ Ŋonmishua mfe lieŋ mbhɔ ŋgwamishua.”** ⁴⁵ Nɔ pa’a ghan younjīŋ pi lɔ nji njīŋ nnu ghɔ. Pi ni ndēiŋ vugu nɔ nne ŋa ki’i tho yugu shie ni nnu ghɔ, ndo pugu pɔgɔ nɔ pie nu vi ni nnu ghɔ.

Mindoundou ŋa ŋon ndieŋ gɔ?

(Matio 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Mindoundou gū shina ghan younjīŋ pi ŋa a gɔ mbɔ ŋon ndieŋ nchaa pichɛi? ⁴⁷ Jisho ni nji nnu ŋa pugu ni mbī’i nu njù’o pugu nɛ, ndɔgɔ muuŋ mbrɔ nū’oŋ yɛi yu, ⁴⁸ nchhu ni pugu ŋa, **“Ŋon ŋa a piŋ muuŋ vei nɔ ligi a nɛ piŋ pi mmu, ti sheshenon ŋa a piŋ a nɛ, piŋ pi ŋon ŋa a taon a nɛ. Nthɛ ŋa ŋon ŋa a kigɛi shina pɛi nchaa ŋguon ŋgwa nɛ, a ju mbɔ ŋon ndieŋ nchaa ŋguon yɛi.”**

Ŋon ŋa a lɔ ndāa vɛi nɛ pɔ pɛi pugu ta’a ŋgei

(Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Joun khwē ŋa, “Masha, pigi yɛi ŋon a fu’u miŋweiŋ mbiŋ ŋon ni ligi yɔ, pigi lāa ghɔ nthɛ ŋa pigi pugu shi’a njōu njīŋ yɔ ka’a.”

⁵⁰ Jisho chhu ghɔ ŋa, **“Ki’i nu’uŋ ndāa ghɔ nthɛ ŋa ŋon ŋa a lɔ ndāa ghɔ nɛ pɔ ŋgei ghɔ.”**

Ŋgwa mon yichɛi la’ataon Shamaria lāa Jisho

⁵¹ Pa llé ni ŋga mbara nu ŋa pi shi ndɔgɔ Jisho pɔ nɛ, a lɔgɔ nthi mi titini nɔ ghɛi nu Jerushaleiŋ. ⁵² A taon ghan

ntaon shhi, pugu ghɛi nii mon yichɛi la’ataon mon Shamaria nɔ piri nu ŋguon pa yaon ghɔ. ⁵³ Nɔ pa’a ŋgwa pighɔ lɔ mbiŋ vi nthɛ ŋa a shini ndɔ nu’uŋ mbɔ pi nnu khuthɔ ŋa a ghɛi pi Jerushaleiŋ. ⁵⁴ Ndi ŋa ghan younjīŋ pi, Jieŋ pugu Joun, ni njɛi nnu pighɔ nɛ, pugu pie vi ŋa, “Taathɔ, ɔ tā’a nu ŋa pigi mēiŋ mōŋon po, a shwi’i njīgi vugu?” ⁵⁵ Jisho shrī mbīga vugu. ⁵⁶ Pugu pugu kara ki’ɛ ŋgɛi la’ataon nduon.

Nchuon yōu nu njīŋ Jisho

(Matio 8:19-22)

⁵⁷ Nɔ ha’an pugu ni ŋgɛi nu shendaon nɛ, yichɛi ŋon chhu ni Jisho ŋa, “Nshi njōu njīŋ yɔ sheshe li’i ŋa ɔ shi ŋgɛi nɛ”.

⁵⁸ Jisho chhu ghɔ ŋa, **“Pa mimbaanquo fā’o pa pùo pugu, pa mishi fā’o pa nda pugu, ndo Muuŋ Ŋonmishua lɔ nji’i mfā’o li’i lɛrɛ tho yi.”**

⁵⁹ Jisho kara nchhu ni yichɛi ŋon ŋa, **“Tho njōu njīŋ a.”**

Ŋon ghɔ chhu ŋa, “Taathɔ, fūon mien ŋgɛi ntwei taa a ŋkaon.”

⁶⁰ Jisho khwē ghɔ ŋa, **“Mien ŋgwa ŋa pugu khu nɛ twei khu ŋgwa pugu. Ndo ni gò ghɛi nchii sha’a nu fūon Minnwi.”**

⁶¹ Yichɛi ŋon pini nchhu ŋa, “Nshi njōu njīŋ yɔ, ma Taathɔ, ndo fūon mien ŋgɛi nchā’a ŋgwa la’a pigi.”

⁶² Jisho chhu ghɔ ŋa, **“Ŋon ŋa a wēiŋ ŋkii na’an fā’a nyien ŋa a fā’a nyien, mbini ŋkara nthɔ ndii njīŋ nɛ, lɔ nji’i mfā’o ghèrɛ mon Sha’afuon Minnwi.”**

10

Jisho taon khwachɛi wuŋ ŋgwa ni yi paa

¹ Pa nnu pei ni ŋga ntɔgɔ, Taathɔ pini ntere khwachɛi wuŋ ŋgwa ni yi paa ntaon vugu pa pi paa ŋa pugu ghɛi shhi yu mon ŋguon pa la’ataon pɛ ŋa a tā’a nu ŋgɛi fɔ nɛ. ² A ni nchhu ni pugu ŋa, **“Maon kwōo yien ndo ghan kwōo pi kigɛi. Nthɛ yie ghɔ, pɛi luon ni ta’anju’o mbhɔ Taathɔ ŋa a fā’o maon pighɔ nɛ ŋa a taon pa ghan fā’a pugu ghɛi ŋkwōo maon pi.** ³ **Pɛi ghɛi! Ntaon vɛi nɔ pa puon minji shina pa miŋanien.** ⁴ **Ki’i ntuo piɛn mbiŋ,**

ki piɛn maon ji, ki kwri tra. Ki'i nchrā ni non shendaon.

⁵ “Sheshe nda na pɛi nii fɔ nɛ, fūon nchhu na, ‘Ghighri pɔ mon nda hein.’
⁶ Ti non mbo fɔ na a khwā ghighri, kan ghighri yɔ shi nshwi'i mbin yu. Nkien nenne, kan ghighri yɔ shi mbini mbho gho. ⁷ Kina mon yie nda ntho nji nu ndo nnu sheshe yaon na pi fe ve nɛ, nthɛ na a pie na ngan fā'a fā'o pe yi. Ki'i nyien pi nda nda.

⁸ “Sheshe la'ataon na pɛi nii fɔ pi pin vɛi fɔ nɛ, pɛi ji sheshe yaon ye na pi fe ni pɛi fɔ nɛ. ⁹ Pɛi yigi ghino pa ngino fɔ, nchhu ni pugu na, ‘Sha'afuon Minnwi tho nɛ ti mbara yɛi pɛi.’ ¹⁰ Ndo ti pɛi nii mon sheshe la'ataon ki pugu lo mbin vɛi, pɛi ghɛi ta'andaon pugu nchhu fɔ na, ¹¹ “Ti mfe pi ni pru la'ataon yɛi na a ku'ɔ no kwɔ mini nɛ, pigi yigi nɛ mfe tho pɛi. Ndo pɛi kwɛn na Sha'afuon Minnwi tho nɛ ti mbara.’ ¹² Shishini, nshwei vɛi, mon lɛmbhi shá'a, a shi nji'ɛ ni la'ataon Shodon ncha yie la'ataon na pugu lāa vɛi nɛ.

¹³ “Ngɛ'i pɔ ni pɛi, ma ngwa Korashin! Ngɛ'i pɔ ni pɛi, ma ngwa Beshaida! Nthɛ na pa nnu ghraoghrao pei na a lɔgo li'i hein nɛ, kan ni mbo pi Taire pugu Shidon, pugu kan ni nkwo mā'an ndhwí ywei gu nchho mon phu no nɔon nu na pugu pā'a nkunu yugu ni phi. ¹⁴ Mbapa nenne, a shi ndɛ nji'ɛ ni la'ataon Taire pugu Shidon mon lɛmbhi shá'a ncha vɛi. ¹⁵ Ndo ni pɛi, ma ngwa Kapanun, pɛi pī'i na Minnwi shi ndɔgo vɛi nku'ɔ no po? Nga! A shi nshwi'i vɛi mon li'i ngwa khu.”

¹⁶ Jisho chhu ni ghan younjin pi na, “Sheshenon na a ya'o nnu na pɛi chhu nɛ, ya'o pi mmu, sheshenon na a lāa nnu na pɛi chhu nɛ lāa pi mmu. Ndo sheshenon na a lāa a nɛ lāa pi non na a taon a nɛ.”

Khwachɛi wun ngwa ni yi paa pigho pini

¹⁷ Khwachɛi wun ngwa ni yi paa pigho pini mon pwanju'ɔ, nchhu na, “Taatho, pa minwein ya'o nchò yigi ndii na pigi fe gí ni pugu ni ligi yɔ nɛ.”

¹⁸ Jisho chhu ni pugu na, “Mi n̄ njɛi Shata gū llo po no fiemi. ¹⁹ Lii njɛi,

mfe nji ni pɛi na pɛi nyien nkuon pa mitwe'i pugu pa nien pugu pa nguon ghri mimbina ki kà'a lo nkɛe vɛi. ²⁰ Mbapa nenne, ki'i pɛi fā'o pwanju'ɔ nthɛ pi na pa minwein ya'o nchò yɛi. Pɛi ka fā'o pwanju'ɔ nthɛ pi na Minnwi nā'an ligi yɛi po.”

Jisho fā'o pwanju'ɔ

(Matio 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Mon ndii gho, Jisho fā'o pwanju'ɔ mon Jijwe Minnwi nchhu na, “Tāa, a gò mbo Taatho po pugu pa nkuon shɛ. Ntòo gho nthɛ na yaon na ɔ lɛin ni ghan shietho pugu pa ghan lina nɛ, ɔ nɔon ni pa puon fhu. Oon, ma Tāa, yei nkwan ha'an ɔ ni nkhwā na a lɔgo li'i nɛ.

²² “Tāa a kwo cha'a nguon yaon mfe mbho mu, yichɛi non lo nji non na Muun yie gho nɛ nkien Tāa, ki nji non na Tāa yie gho nɛ nkien Muun pugu pa sheshenon na Muun chu'ɔ no nɔon nu Tāa gho nɛ.”

²³ Jisho kara nchhu ni pa ghan younjin pi njinjin na, “Pɛi fā'o ntou prtho no yɛi nu pa nnu pe na pɛi yɛi nu nɛ. ²⁴ Nshwei vɛi na ntou pa njɛli'i Minnwi pugu pa fūon ni nkhwā no yɛi nu pa nnu na pɛi yɛi nu nɛ, ndo pa'a ndo njɛi. Ki no ya'o nu pa nnu na pɛi ya'o nu nɛ, ndo pa'a ndo nja'o.”

Lu'ɔ chrà nthɛ non Shamaria

²⁵ Yichɛi ta'a ngan ye'i ngwa ni gí lollo tothi li'i mɔon Jisho, mbie vi na, “Masha, a yi'i na nchwie nein no fā'o nu chɔmbhi ki mme?”

²⁶ Jisho khwɛ na, “Nwa'anli Minnwi chhu pi na? Njin yi pɔ pi na ve?”

²⁷ Non gho khwɛ na, “Khwā Taatho mbo Minnwi yɔ ni nguon njù'ɔ yɔ ghao, pugu pa nchɛi yɔ, pugu pa nguon nji yɔ, pugu pa nguon pī'i nu yɔ, ndo mbini nu'un nkhwā taakuo yɔ ndo ha'an ɔ khwā non yɔ nɛ.”

²⁸ Jisho chhu gho na, “ɔ khwɛ a kà'o. Chwɛ nenne mfā'o chɔmbhi.”

²⁹ Ngan ye'i ngwa ni gí gho tā'a nu no nɔon nu na a non ndindɛ, nenne mbie Jisho na, “Taakuo a pɔ pi gó?”

³⁰ Jisho khwɛ na, “Non Juu ni ndho Jerushalein nshwi'i nu Jeriko, ngwī'i

mbiŋ pa ngina minwi. Pugu wie vi, nkwe ndhwí yi pugu pa mbiŋ yi, ngēi ni vugu mien vi a pi'i shigēi nkhu.

³¹ “A ni nga mbo nenne, ngaŋ fe'ingien Minnwi, mbo ŋon Juu, ni shwi'i nu shendaon gho nga njēi vi, mbēi ntogo po ndaon nduon. ³² Wu'ō nenne, ŋon Levi* ni nshwi'i nu shendaon gho ŋkaa yu, nga njēi vi, mbēi ntogo po ndaon nduon.

³³ “Ndo ŋon Shamaria† ŋa a ni ngēi kra taon ngwī'i mbiŋ yu, nga njēi vi, mfā'ō kwoshini mbiŋ yu, ³⁴ nshwi'i ngēi mbara ŋon vei, nshā'ō wru pugu pa là'ō ŋkuon fí yi ndo ŋk Rao. Ntiēŋ vi nū'ōŋ ŋkuon ŋkwēiŋ yi, ngēi ni ju mon nda pa ghini, nchho ndina nu ni ju fo. ³⁵ Mbhi ni nga ndaŋ ŋon Shamaria vei fu'u mbiŋ mfe ni taatho mon nda yei, nchhu gho ŋa, 'Lina nu ni ju ti nshi mbini. Mbiŋ ŋa a shi mbigi ne, nshi mbe ve.'”

³⁶ Jisho pie ŋa, “A yēi shina trei ngwa pei ŋa a taakuo ŋon vei ŋa pa ngina minwi ni ngwēiŋ vi ngwie vi ndēiŋ vi ne?”

³⁷ Ngaŋ ye'i gí Minnwi khwē ŋa, “Ŋon ŋa a ki nōon kwoshini ne.”

Jisho chhu ŋa, “Ghēi ŋgu'ō nchwīe pi nenne.”

Jisho ghēi kra Mata pugu Meri

³⁸ Jisho pugu pa ghaŋ younjij pi ni nga nyiēŋ nu, a ghēi nii mon yichēi la'ataon. Mingwe chēi, ligi yi po Mata, chhu gho ŋa a tho a pwa nda yu. ³⁹ A ni mfā'ō ndij vi, ligi yi po Meri. Meri chho shhe la'ō kwō Taatho ntho nja'ō ntigi yi. ⁴⁰ Njū'ō Mata ni ngana vi nthe ntou pa maon ji ŋa a ni mfā'ō nō piri nu ne. A pie Jisho ŋa, “Taatho, a lo ngana gho ŋa ndij a mien a ŋa mbiri ŋguon pa maon tē'i a? Chhu ne gho a tho ngēre a.”

⁴¹ Ndo Taatho ka khwē gho pi ŋa, “Mata, Mata, njū'ō yo ghana nu, o wie non yo nthe ntou pa nnu, ⁴² a wu'ō ta'a yaon mbo mme nnu. Meri kwo tere ŋkien yi gho, mbo ye ŋa mba'a pi ma nkwe mbho yu ne.”

* **10:32** 10:32 Ngwa Levi ni mbo ghaŋ fā'a Nda Minnwi. † **10:33** 10:33 Pa Juu ni mbi'i ŋa Ngwa Shamaria lo nji Minnwi, nchī'ē vugu chī'ē kē'i gho.

11

Jisho ye'i ghaŋ younjij pi ni luon nu Minnwi

(Matio 6:9-13; 7:7-11)

¹ Llé chēi ni mbo, Jisho tho nduon Minnwi li'i chēi, nga mī'ēŋ, yichēi ta'a ngaŋ younjij yi tho nchhu gho ŋa, “Taatho, ye'i vigi ni luon nu Minnwi ŋkwan ha'an Jouŋ ni nje'i ghaŋ younjij pi ne.”

² Jisho chhu ni pugu ŋa, “Ndi ŋa pēi luon Minnwi ne, pēi chhu ŋa,

'Minnwi Tāa vigi, gha'ō nu po ni ligi yo, sha'afuon yo tho.

³ Fe maon ni pigi ŋa pigi shi njru ŋkuon gho sheshe llé ne,

⁴ ndo ndī'ē phi yigi,

nthe ŋa pigi ghà ndī'ē phi ŋguon ngwa pe ŋa pugu fāan mbiŋ pigi ne.

Ki'i nchwīe pigi nii mon titini mōon nu!”

⁵ Nne a pini nchhu ni ghaŋ younjij pi ŋa, “Lōgo ŋa ta'a ŋon vēi ghēi nda taannu vi mon ntun mbhi nchhu gho ŋa, “Taannu a, fōo a ni trei ndigi brei, ⁶ nthe ŋa taannu a ŋa a chho ngēi kra, chēiŋ nda mu, pa'a ndo mfā'ō maon ji nō fe nu gho!” ⁷ Lōgo ŋa taannu yo gho khwē nda ŋa, ‘Ki'i ngana a! Nkwo chri nda ti pigi pa puon paŋ kwo nanuaŋ. Minthe pa'a ndo nu'un ndollo mfe yaon ve.’ ⁸ Nchhu ve ŋa, nji'i nthe nō ha'an mba'a a yi'i ndollo mfe ve nthe ŋa a taannu yo ne, ndo ti a shi ndollo mfe ve nthe ŋa o lo nji'i ndritho nō pie nu ki jwe.

⁹ “Ndo ti nshwei vēi, pēi pie, kaŋ Minnwi shi mfe ni pēi, pēi tā'a, kaŋ Minnwi shi nchwīe pēi yēi, pēi kwēi kaŋ Minnwi shi nchu'ō chonda ni pēi. ¹⁰ Nthe ŋa shesheŋon ŋa a pie ne ghà mfā'ō, ŋon ŋa a tā'a ne yēi, ni ŋon ŋa a kwēi ne pi shi nchu'ō chonda gho.

¹¹ “A gō shina pēi ŋa mūun vi mbie shhu gho, a fe pi mitwe'i gho? ¹² Ki mbie vi ni mbāon, a fe pi ŋiēŋ gho? ¹³ Ti pēi ki'ē ŋa pēi ghà nchwīe phi ne nji fe nu pi pa maon shi'i ni puon pēi, ti Tāa vēi ŋa a

chho po ne shi mfe Jijwe Minnwi pi fi'i yi nein ni ngwa pe na pugu pie vi ne?"

Jisho fu'u minjwein pi ni ghrí Minnwi ki ni yi Bejebu?

(Matio 12:22-30; Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yichai ndii, Jisho ni ntho mfu'u minjwein mbin non na a ni nchwie non gho po pi fhincho. Minjwein gho ni nga ntaon, fhincho gho chra, ngwa pigho ghrāo. ¹⁵ Ndo pichai ngwa pigho chhu na, "A fu'u minjwein ni ghrí Bejebu, mbo nthishi pa minjwein." ¹⁶ Pichai tā'a nu mōon vi, nne nchhu gho na ā chwie ta'a li no nōon nu na nji yi llo pi mbho Minnwi.

¹⁷ Jisho ni nji nnu na pugu ni mbi'i nu ne, nne nchhu ki'e ni pugu na, "Mba'a sheshe la'a na ngwa chho mā'an non pugu ni nchhō ne mien ki gū, ndo ti sheshe nda na a po pi ni minduonduon ne shi ngū nshāan. ¹⁸ Nne ti Shata nthi pi mon minduonduon ni non yi, sha'afuon yi lara pi nein? Nthe na o chhu na mfu'u minjwein pi ni ghrí Bejebu. ¹⁹ Ti ā mbo na mfu'u minjwein pi ni ghrí Bejebu, kan pa ghan younjin pēi ghā mfu'u pi ni ghrí gō? Nthe yie gho, pugu shi mbo ngwa ha'an pugu shi nsha'a vōi ne. ²⁰ Ndo ā mbo na mfu'u pa minjwein pi ni mbho Minnwi, kan yie nōon na Sha'afuon Minnwi kwo nyien ti mbara vōi. ²¹ Ndi na ngan ghrí tuo maon nchhō pi ntho nkē'i la'a yi ne, kan maon pi pigho po shi'i. ²² Ndo ti ndii na non na a pini mfā'o ghrí nchaa vi, nii vi nga'a vi ne, kan a shi nkwe maon nchhō pi na a yi'ə non yi nkuon gho ne, ndōgo maon pi pigho ngēi no ngra.

²³ "Sheshenon na a lo mbo ngei mu ne mbina a, non na pigi yu lo nkiri nu ka'a ne tho nshaanshaan.

Jijwe piphi pini nu'un njkwai
(Matio 12:43-45)

²⁴ "Ndi na jijwe minjwein taon mbin non ne, a nyien mon pa li'i yō ntho ntā'a li'i fere non yi. Nga mien ki yēi sheshe li'i, nchhu na, 'Nshi mbini nda mu, li'i na mi ni ndho ne.' ²⁵ A ghā mbini, njēi mon nda pi kwo yigi ndo nchwie a kā'o. ²⁶ A

pini ki'e ndōgo khwachai pichai jijwe na pugu pini mbigi nchaa vi ne, pugu pugu tho nii nda'a nu fo, chombhi non gho pini mbigi nchaa no ha'an a ni fūon mbo ne."

Nkien mboro

²⁷ Jisho ni nga nchhu nnu yei, yichai mingwe shina yū ngwa pigho kērē nggī yi nchhu gho na, "Mboro yi pun ye na a phi gho ne, pugu pa yi pini ye na a nu'on gho ne."

²⁸ Ndo a khwē na, "Mboro ka po pi yi ngwa pe na pugu ya'o chrā Minnwi ndo nchwie ne."

Pie na Jisho nōon li llo mbho Minnwi
(Matio 12:38-42)

²⁹ No ha'an yū ngwa ni mbigi nu ne, a jē nchhu nu na, "Ngwreion yei ngwreion piphi, a ta'a li llo mbho Minnwi ndo mba'a pi nōon kan ta'a li ni pugu nkien nnu ghraoghrao Jona. ³⁰ Wu'o no ha'an Jona ni mbo li ni ngwa Nineve ne, a wu'o nkwan ha'an Muon Nonmishua shi mbo li ni ngwreion yei ne.

³¹ "Mon llembi shā'a, Ngwafuon Sheba shi ma ntithi pugu pa ngwreion yei ngwēin vugu no pa ngusha'a nthe na a ki nyien nkien ntaan ndaon llo la'ataon yu ntho njwere ntigi shietho mbho Fūon Sholomu, ndo lii njēi, yaon na a chaa Sholomu ne po hein. ³² Mon llembi shā'a, ngwa Nineve shi ma ntithi ngwēin vōi no pa ngusha'a, nthe na pugu ni mbā'a nkūnu yugu ni phi ndii na Jona ni nshwei chrā Minnwi ni pugu ne, ndo ti lii njēi, yaon na a chaa Jona ne po hein.

Lí'e non nonmishua
(Matio 5:15; 6:22-23)

³³ "Non shi'a nchu'u truka ndo ndōin, ki ni'in la'o mikru, non ghā nchu'u ntigi pi nkuon ntigi, nne na ngwa gha nii nu pugu yēi lí'e. ³⁴ Ligi yo po pi lan non yo. Ndi na o yēi fā'a Minnwi mbin shi'i* ne nguon non yo linaon ni lí'e. Ndi na o ya'o ngī'e pin nu ne, non yo linaon ni njinjnin. ³⁵ Nthe yie gho, lina nu na ki'i yaon na o pi'i na a lí'e mbin gho ne po pi njinjnin. ³⁶ Ti nguon non yo ndinaon pi ni

* **11:34** 11:34 Mon nū'on pa Juu, ndii na ligi non po shi'i ne, a po na a ngan pwapun. Ndi na ligi non yi piphi kan a ngan pei.

lí'ε ki yichəi ghrà lo mbo njin, kan nguon non yó shi ndi'ε, wu'ó nɔ ha'an truka ghà ndi'ε shi'í ɔ yəi nguon non yó nε."

Jisho nōon fàn ghan Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Jisho ni nga mi'ey chrā nu, non Farashi gē vi na pugu yu ji maon, nne a nii nda nchɔchɔ nɔ ji nu maon pighɔ.

³⁸ Non Farashi ghɔ ni ngrào ndii na a ni njəi Jisho ji nu ki lo nji'í nshīgao mbhɔ yi nɔ ha'an nù'ɔn yugu ni nchhu nε.

³⁹ Taathɔ chhu ghɔ na, "Pəi Farashi ghà nshīgao nkūnu ndua pugu pa mikru, ndo ndinaon ni piga pugu pa mbha nnu piphi.

⁴⁰ Pa na pei! Minnwi na a chwīe nkuon yi nε, lo ngu'ó nchwīe ju nchwīe moon yi?

⁴¹ Ndo lōgo maon pe na a pɔ mon ndua pugu pa mikru nε ngēre ghan pou nɔ ghɔ, kan nguon yaon shi mbo yi taonjaon nɔ ha'an nù'ɔn yəi chhu nε.

⁴² "Ndo ngə'i shi ngwēin vəi, ma ngwa Farashi, nthe na pəi fε shwéi pa mishwrei pugu pa laon, ni pa trū kru, ndo pa'a ndo ntu'oshə nɔ pɔ nu ngwa ndindi ni ngwamishua ndo mbini nkhwā Minnwi. Pəi chwīe nnu pei ndo ki lo mien pichəi.

⁴³ "Ngə'i shi ngwēin vəi, ma ngwa Farashi, nthe na pəi khwā nɔ chɔ nu nkuon ləi pa ngwa ndien mon nda luon Minnwi pugu pa na pi chrā ni pəi ni ndigha'ó mon pa li'í ka'a. ⁴⁴ Ngə'i shi ngwēin vəi, nthe na pəi pɔ nɔ fún na pi lo nū'ɔn li yi, ngwa nyien nu nkuon ghɔ ki lo nji."

⁴⁵ Yichəi ta'a ngan ye'i ngwa ni gí chhu ghɔ na, "Masha, ɔ ghà nga nchhu nein ngwe'i vigi we'i."

⁴⁶ Jisho khwē ghɔ na, "Ngə'i shi ngwēin vəi nkaa pəi, ma ghan ye'i ngwa ni gí, nthe na pəi ghà mfrēi ngwa ni lrī na a gha'a nɔ tien nu, ndo pa'a ndo mfe muunshimbhɔ yəi nkaa pəi ndri nɔ ghɔ.

⁴⁷ Ngə'i shi ngwēin vəi, nthe na pəi ghà nkrao pa nkieɲ fún ni pa njəili'í Minnwi, nɔ kwin nu vugu, ngu'ó mbo pa njəili'í Minnwi pe na taa pəi ni njwi nε. ⁴⁸ Pəi nkaa pəi nōon nu na pəi pin nnu na pa taa pəi ni nchwīe nu nε, pugu ni njwi

pa njəili'í Minnwi, pəi krao fún yugu. ⁴⁹ Nthe yie ghɔ, shiethɔ Minnwi chhu na, 'Nshi ntaon pa njəili'í Minnwi pugu pa ghan ntaon, pi jwi pichəi ndo mfe ngə'i ni pichəi.'

⁵⁰ "Nenne chhī nguon pa njəili'í Minnwi na pi jwi jē ndii na Minnwi ni mba'ó mbhi nε shi nthi thɔ ngwa mbhi shi'a.

⁵¹ Llo nkuon jwi nu Abe ti ngəi nchəin nkuon jwi nu Shakaria, na pi ni njwi vi shina li'í fε'ingien pugu li'í Taonjaon Nda Minnwi nε. A yie, nchhu ni pəi na chhī yugu shi nthi thɔ pəi. Shishini, pəi mbhi shi'a fā'ó njó nɔ thɔ yugu ghao.

⁵² "Ngə'i shi nii vəi, ma pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi, pəi ləin chu'ó nda ye na shiethɔ pɔ mon ghɔ nε, pəi nkaa pəi lo nji'í mbin nɔ nii nu mon ghɔ, ndo pa'a ndo mien ngwa na pugu tā'a nu nii fɔ nε na pugu nii."

⁵³ Jisho ni nga ndollo fɔ, pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi thɔ ndāa chrà yi nkieɲ ntou yi, nthɔ mfra vi ni ntou pie na a chrā ntou nnu. ⁵⁴ Nne nthɔ nku'ó pun yi na a chrā nnu na a lo nji'í nkā'ó nε, pugu wēin vi.

12

Shūu nu tónə nthe nnu mifi

(Matio 10:26-27)

¹ Ndi nɔ ha'an pa nkanjan ngwa ni nkiri nu ta'a li'í nε ti pichəi ku'ó nu mbin pichəi nε, Jisho fūon njē chrā nu pi ni ghan younjin pi, nchhu nu na, "Pəi lina yishi pa ngwa Farashi mbo nnu mifi.

² Yichəi yaon lo nji'í mbo fɔ na pi pūon na mba'a Minnwi mien ki nōon paa. Pa'a yichəi nnu ləin lo mbo fɔ na mba'a pi yi'í mien ki ji. ³ Nenne, sheshe nnu na ɔ chhu mon njin nε, pi le nja'ó li'í lí'ε, sheshe nnu na ɔ chūun mon njien nda nε, pi le nchii mbhi.

Wu'ó mbogo pi Minnwi

(Matio 10:28-31)

⁴ "Nchhu ni pəi, ma pa taannu pan, ki'í pəi pogo ngwa pe na mimfe pugu wu'ó njwi pi freinon ndo pa'a ndo nu'un mfā'ó ghrí nɔ chwīe nu nnu na a pigi ncha yie nε. ⁵ Ndo nshi nshwei vəi ni non na a pie

ɲa pɛi pɔgɔ vi nɛ, pɛi pɔgɔ pi ɲon ɲa a pini mfā'ɔ ghrī nɔ mā'an nu mon mɔnɔn ɲgù'ɔ liɛn shhɛ ndii ɲa a kwo jwi nɛ. Pɛi pin nnu ɲa nchhu ni pɛi nɛ, a ju mbo ɲon ɲa a pie ɲa pɛi pɔgɔ nɛ.

⁶ “Pi shi'a fini tien puon milunu pi wu'ɔ ni paa puon mi mbin? Ndo ti Minnwi shi'a ndi'ɛ kan ta'a yi shina pugu. ⁷ Ki'i mfā'ɔ pɔgɔ gu, ɔ gha'ɔ mbho Minnwi nchaa ntou milunu. Minnwi shia ɲguon ɲgiithɔ yɔ ghao.

Ki'i mfā'ɔ lrithɔ nthe Jishɔ
(Matio 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ndo nshwei vɛi ɲa sheshɛnɔn ɲa a chhu shhi ɲgwamishua ɲa a nyan nɛ, Muun ɲonmishua shi nchhu ɲkaa yu ɲa a ji shhi pa ghan ntaon Minnwi. ⁹ Ndo sheshɛnɔn ɲa a lāa a shhi ɲgwamishua nɛ, Muun ɲonmishua shi ndāa vi shhi ghan ntaon Minnwi. ¹⁰ Sheshɛnɔn ɲa a shi nchhu nnu piphi nɔ ligi Muun ɲonmishua nɛ, Minnwi shi ndi'ɛ phi yi, ndo ti sheshɛnɔn ɲa a shi ɲgwe'i Jijwe Minnwi nɛ, mba'a Minnwi li'ɛ phi yi.

¹¹ “Ndi ɲa pi lɔgɔ ghɔ ɲgɛi nɔ nda luon Minnwi ki shhi ghan shā'a, ki shhi pa memme ɲgwa nɛ, ki'i ɲgwie non yɔ ni nnu ɲa ɔ shi nchhu nɛ ki ɲkwan ha'an ɔ shi ntaa non yɔ nɛ. ¹² Nthe ɲa Jijwe Minnwi shi ntigi ghɔ ndii ghɔ ni nnu ɲa a kā'ɔ ɲa ɔ chhu nɛ.”

Ngan fā'ɔ ndo mbo na

¹³ Yichɛi non mon kiri ɲgwa pighɔ chhu ni Jishɔ ɲa, “Masha, chhu ni ndin a ɲa a ghrā maon pɛ ɲa tāa mien ni pigi nɛ, mfe nyan.”

¹⁴ Jishɔ khwɛ ghɔ ɲa, “Taannu a, a nū'on gɔ nū'on a nɔ ngan sha'a shā'a ki ngan ghrā maon shina pɛi ndin ghɔ?”

¹⁵ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, “Pɛi ywere tho yɛi, nthɔ ndina nu ɲa ki'i pɛi fā'ɔ sheshe ɲkwan piga nthe ɲa chombhi non lɔ nji'i mbo pi mon ntou maon ɲa a fā'ɔ nɛ.”

¹⁶ Jishɔ shwei yei lu'ɔ chrà ni pugu: “Ngan fā'ɔ chɛi ni mbo fɔ, maon pwa mon nyien yu nga'a. ¹⁷ A pi'i nu mon njù'ɔ yu ɲa, ‘Mi shi nchwɛ pi nein yɔ? Nthe ɲa ndo mfā'ɔ li'i ɲa minthe nū'on ɲguon maon pan pei fɔ.’ ¹⁸ Nenne a

chhu ɲa, ‘Yei nnu ɲa nshi nchwɛ nɛ, nshi mbini nshā'a li'i nū'on maon pan, ɲkrao pi nduon mbo pi gha'ogha'ɔ, nū'on maon ji pan pugu pa pichɛi maon pan mon ghɔ.

¹⁹ Nchhu ni non a ɲa, “Mbrothɔ non! ɔ fā'ɔ ɲguon maon shi'i ɲa a pie ɲa ɔ fā'ɔ nɔ ntou nga'ɔ nɛ, fɛrɛ non yɔ, nji, nnu, mfā'ɔ pwanju'ɔ.””

²⁰ “Ndo Minnwi chhu ghɔ ɲa, ‘Yaon na yei! Ni tu'u yei nshi ɲkwe chombhi yɔ. A shi ɲga mbo nenne, maon pine ɲa ɔ kiri nɛ pɔ yi gɔ?’”

²¹ Jishɔ lūgwi ɲa, “Yei ɲkwan ha'an a shi mbo ni ɲgwa pɛ ɲa pugu kiri fā'ɔ ni non pugu ki lɔ mfā'ɔ ligi Minnwi nɛ.”

Minnwi ghà ndina ni puon pi
(Matio 6:25-34)

²² Jishɔ chhu ni ghan younjin pi ɲa, “Nthe yie ghɔ, nshwei vɛi ɲa ki'i pɛi wie non yɛi nthe chombhi yɛi, ɲa pɛi shi nji pi khɔ ki nthe ɲgrào non yɛi, ɲa pɛi shi mā'an pi khɔ. ²³ Nthe ɲa chombhi chaa maon ji, non yɔ chaa ndhwí. ²⁴ Pi'i mbin pa mishi, pugu shi'a mbhi, ndo pa'a ndo ɲkwɔo, pa'a ndo mfā'ɔ shaon ki li'i nū'on maon, ndo Minnwi kugwi vugu ghao. Ndo ɔ gha'ɔ mbho Minnwi nchaa pa mishi. ²⁵ Minthe sheshɛnɔn vɛi pini mbigi chombhi yi wu'ɔ shigɛi nthe ɲa a wie non yi? ²⁶ ɲa mimfɛ pa'a ɔ lɔ nji'i nchwɛ muun mi nnu nɔ yinɛ nɛ, ɔ nu'un ɲgwie non yɔ ni pichɛi pa nnu nthe khɔ?”

²⁷ “Pi'i mbin pa frawa ɲkwan ha'an pugu ghà ɲku'ɔ nɛ, pugu shi'a mfā'a ndo pa'a ndo ntun ndhwí, ndo nshwei ghɔ ɲa nji'i nthe pi Sholomu mon ɲguon ndigha'ɔ yi ghao shini ndo mbwa ti mbo nɔ ta'a frawa. ²⁸ Ti Minnwi mā'an fi'i ndipwa yei mbin pa trū ɲa a yi maon shi'a, yua gha mbo nu a kwo yaon ti pi tūon nɛ, pɛi pi'i ɲa a shi ndina ni pɛi pi fi'i yi nein? ɲgwa pin kike'i pei! ²⁹ Nenne ki'i pɛi wu'ɔ nthɔ ɲgwie non yɛi pi li'i ta'a yaon ɲa pɛi shi nji ki nnu nɛ, ki mfā'ɔ ghaghana mon njù'ɔ pɛi. ³⁰ Pa ghan ki pin Minnwi ɲkuon mbhi yei tho ntei pi njin maon pei, ndo ni pɛi, Minnwi Tāa vɛi ji ɲa a pie ɲa pɛi fā'ɔ maon pei. ³¹ Pɛi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi mon chombhi yɛi,

nenne kan Minnwi shi mfe nguon maon pei ghao ni pæi.

*Fà'o po
(Matio 6:19-21)*

³² “Nji'i nthe nõ ha'an pæi, ghan younjin pan pø pi shigei nõ muun kwie minjii ne, ki'i pæi fã'o pøgø gu na mba'a pæi yi'i mfã'o yaon na a pie na pæi yru nkuon gho ne, nthe na Tãa vøi Minnwi lõgø nthi Mi mon khwã njù'o yi na pæi pugu shi nsha'a fùon ka'a.

³³ “Pæi fini maon pæi, mfe mbin gho ni ghan pou, mba'o nõ fã'o nu pïen mbin na mba'a a yi'i mbiri ne, pugu pa fã'o po na mba'a a ma mme, li'i na mba'a ngina chøin fo, nõ mba'a shø'i kru. ³⁴ Nthe na li'i na fã'o yo pø ne, a li'i na njù'o yo shi mbo nkaa yu ne.

Puon fã'a ki li'e non

³⁵ “Pæi piri non yøi ni sheshe nnu na a shi ntho ne, nkrao nkandan yøi a tini, nchu'u lan yøi a kii nu, ³⁶ nõ ngwa na pugu ywere taatho vugu a kwøi li'i ji lan, nenne na a shi nga nkwe nkwe nda, pugu ki'i nchu'o chu'o ta'a nge. ³⁷ Pwatu pø ni pø puon fã'a na taatho vugu kwøi njøi vugu pugu wu'o mbi'i tothi ne. Shishini, nshwei vøi, a shi mbiri non yi nshwei vugu na pugu chho nkuon taprei, a tho ngrã maon ni pugu. ³⁸ Pwatu shi mbo ni puon fã'a pø na taatho vugu gha njøi vugu pugu kwo piri non yugu nõ sheshe ndii na a shi ntho ne. Ki a tho pi mon ntun mbhi, ki ni nda'ambilan.

³⁹ “Ndo mimfe o fã'o tininju'o na njgan nda kan nji ndii na ngina shi ntho ne, a shi kan nõ mien nda yi a pø'i. ⁴⁰ Pæi nkaa pæi piri non yøi, nthe na Muun Nonmishua tho nu mon ndii na mba'a pæi yi'i mbi'i ne.”

*Ngan fã'a tithi ki ngan fã'a tøitøi
(Matio 24:45-51)*

⁴¹ Pita pie na, “Taatho, o chrã yei lu'o chrã pi ni pigi ki ni nguon ngwa?”

⁴² Taatho khwø na, “A gø ki'e mbo muun fã'a tithi nõ mfã'o shietho, na taatho shi nõ'on vi a lina nu ni nda yi

nõ ngrã maon ji ni pichøi ghan fã'a ndii na ndii kã'o ne? ⁴³ Mborø shi mbo ni muun fã'a ye na masha vi yøi vi a tho fã'a nu shi'i ndii na a tho ne. ⁴⁴ Shishini, nshwei vøi, a shi nõ'on vi a tho ndina ju ni nguon maon pi. ⁴⁵ Ndo ti muun fã'a gho mbi'i mon njù'o yu na mba'a taatho vi yi'e mbini, nchho ngwie pichøi ghan fã'a, mbo pi pimbia pugu pa pi pingø, ntho nji maon nõ nnu mbaa nu, ⁴⁶ kan taatho vi shi ne nkwe pi llø ye na a shi lõ mbi'i ne pugu pa ndii na a shi lõ nji ne, nõ nchrei vi kaonkaon. A yøi nkwan ngø'i ghan fã'a mbe.

⁴⁷ “Ngan fã'a na a ji nnu na taatho vi tã'a nu na a chwie ne, ki lõ nji'i mbiri non yi, ki nchwie nnu gho na taatho vi tã'a nu ne, shi mfã'o nkien titini wie. ⁴⁸ Ndo ti non na a shini nõ nji, nõ nchwie nnu na a pie wie ne, shi nkwe shigei wie. Non na pi fe ntou yi gho ne, pi shi mbie ntou yi mhø yu. Ndo non na pi fe nkien ntou yi gho ne, pi shi mbie vi pi ni nkien ntou yi.

*Nnu na Jisho ni nje'i ngwa nõ ne ni ntho
ni mindoundou
(Matio 10:34-36)*

⁴⁹ “Nki tho pi nõ mã'an nu mõnon nkuon mbhi, njua na a kan ni nkwo kii nu. ⁵⁰ Ndo, mfã'o kwe nkhi nõ tøgø nu mon gho, mbo ngø'i pugu pa gu. Mfã'o yu'o njù'o ti a shi ntho ntøgø. ⁵¹ Pæi pi'i na ntho pi nõ fe nu ta'anngi nkuon mbhi hein? Nga, ntho pi ni minduonduon. ⁵² Nthe na jø ndwe ngøi nu shhi, mon nda na tien ngwa pø fo ne, pugu shi nchho kkie, trei ngwa pø ni ta'a kwø, pi paa pø ni ta'a kwø. ⁵³ Pugu shi nthi pi nduonduon, tãa pugu muun vi yi mimbia pø kkie, maa pugu muun vi yi mingwe pø kkie, mangaon pugu ngwe muun vi chho kkie, ngwe muun chho kkie pugu mangaon vi.”

*Ji nu njin nnu na Jisho ntho nchwie nu
ne
(Matio 16:2-3)*

⁵⁴ Jisho pini nchhu ni yu ngwa pigho na, “Ndi na pæi yøi mbi ku'o nu ngei nii minaon ne, pæi ki'i nchuchu ta'a ngø na,

'Mbì shi ndho.' Ndo a wu'ò mbo pi nenne. ⁵⁵ Ndiì ña pèi yèi fifrèi laon llo mbièn nɛ*, pèi ki'i nchuchu ña, 'Minaon shi ntūon.' Ndo a wu'ò mbo pi nenne. ⁵⁶ Pa ñgwa mifiì pei, mimfè pèi lī ñkwan ha'an po pugu shhè pò nɛ nchhu ñkwan ha'an yie llembhi shi mbo nɛ, ti a chwīe kɔ pa'a pèi lo ñji ñjin pa nnu ña a thò ndōgo li'i ndwe nɛ?

Lūgwi pèi ñon ña pèi yu taon nu kikiè nɛ

(Matio 5:25-26)

⁵⁷ "A chwīe kɔ pa'a ɔ lo mbī'i ni non yò nnu ña a kā'ò nɛ ndo nchwīe? ⁵⁸ Nò ha'an ɔ ghēi nu pèi ñon ha'an a puru gho shhi ñgan shá'a nɛ, kāa nò lūgwi nu pèi yu shendaon. ɔ mien ki chwīe nenne, kan a shi ndōgo gho ñgēi nò shhi ñgan shá'a mfe gho ni pa brushi, pugu ni'in gho chíñ. ⁵⁹ Nshwei gho, mba'a ɔ ma ntaon ki lo naa mbe ñguon njó yò ghao."

13

Pā'a ñkūnu yò ni phi kien nne kan ɔ shi khu

(Matio 16:2-3)

¹ Pichèi pa ñgwa ni mbo fò ndii gho ña pugu ni nshwei Jishò ñkwan ha'an Paile ni njwi pichèi ñgwa Galili ndii ña pugu thò fè yaon fè'ingien ni Minnwi nɛ. ² Jishò khwē ni pugu ña, "Pèi pī'i ña ñgwa Galili pei chwīe phi nchaa ñguon ñgwa Galili nduon nthe ña pi jwi vugu nne nɛ? ³ Nshwei vèi ña ñga! Ndo ti pèi mien ki pā'a ñkūnu yèi ni phi kan pèi shi ñkhu ghao ñkaa pèi. ⁴ Ki pèi pī'i ña fuonchrò ñgwa la'ataon Shiloan, ña nda tothi ni ñgū njwi vugu nɛ, ni mbo pi pa ñgwo nnu mbimbhi nchaa ñguon pa ñgwa ña pugu ni nchho Jerushalein* nɛ? ⁵ Nshwei vèi ña ñga! Ndo ti pèi mien ki pā'a ñkūnu yèi ni phi, kan pèi ghao shi ñkhu ñkaa pèi."

Lu'ò chrà nthe thi ki yun

⁶ Jishò chhu yei lu'ò chrà ni pa ghan younjin pi: "Yichèi ñon ni mbhi wūnu mon nyien yu, nthò li'i ka ntien ñkuon gho pa'a a lo mbo. ⁷ Nne, a chhu ni ñgan

fà'a yi ña, 'Lii ñjèi, nò trèi ñga'ò nthò nthò nu hein nò thò nu ntā'a ntien thi ndo pa'a ndo ñjèi sheshe yi. Kè'i mā'an shhè, ki'i a nu'un nthò ñji shhè gha.'

⁸ "Muon fà'a yi gho khwē gho ña, 'Taathò, pini mien fò nò ta'a ñga'ò, ntu la'ò yi ni'in khí fò. ⁹ Ti à ñjun ntien ñga'ò yini, a pwa, ti à nchho ki yun, ɔ kè'i vi mā'an shhè.'"

Jishò yīgi ghñò mingwe Llé Ji pa Juu

¹⁰ Yichèi ta'a Llé Ji pa Juu ni mbo, Jishò thò ñjèi ni nu mon nda luon Minnwi. ¹¹ Ñga ñjèi nu, yichèi mingwe chèin fò, mfā'ò jijwe piphi ña a ni nchwīe a ghñò nu nò fuonchrò ñga'ò. A ni ntu'utu'u, ti mimfè pa'a a lo ntithi tothi ndindì. ¹² Jishò gha ñjèi vi, mēin vi, nchhu gho ña, "Mingwe, ɔ lūgu mon ghñò yò." ¹³ Nū'on mbho mi mbin yu, a pi'i ntithi ndindì chomilaon gho, ñga'ò Minnwi.

¹⁴ Mmenon mon nda luon Minnwi pigitua ña Jishò yīgi ghñò Llé Ji. Nchhu ni pa ñgwa ña, "Pi fā'ò nò fā'a nu nò ntigao llembhi, nthe yie gho, pèi thò pi mon shina llé pigho pi yīgi ghñò yèi, ki'i a pò pi Llé Ji."

¹⁵ Taathò khwē gho ña, "Ghan mifiì pei, sheshenon shina pèi shi'a mfèi fua yi pugu ñkwéin yi mon nda ña pugu ghà nda'a nɛ, ñgēi ni ju chonkhi mfe ñkhí gho Llé Ji? ¹⁶ Ti ndwe, mba'a ñkwe mingwe vei Llé Ji, muon Abraham, ña Shata ñkrao vi nò fuonchrò ñga'ò nɛ?" ¹⁷ A ni ñga nchhu nnu yei, lrithò wēin pa mbina pi, ndo ñguon pichèi pa ñgwa nduon fā'ò pwanju'ò nthe ñguon pa memme nnu ña a chwīe nɛ.

Paa lu'ò chrà ñkuon Sha'afuon Minnwi (Matio 13:31-33; Maaku 4:30-32)

¹⁸ Nenne Jishò pie ña, "Sha'afuon Minnwi pò pi nò kɔ? Mimfè mā'an fi'i yi pi ni kɔ? ¹⁹ A pò pi nò mbhè yaon mbo ñkien yi ge, ña ñon lōgo ñgēi mā'an mon nyien yu, a ku'ò ñgū thi, pa mishi thò ñkrao nda pugu ñkuon pa mbho pi."

* 12:55 12:55 Mon la'ataon Judia ndii ña fifrèi llo ñgei ñkūnu njó pa li'i laonlaon nthe ña a fifrèi laon. 13:4 Jishò ni ñkhwē nne nthe ña pa Juu ni mbī'i yugu ña nnu piphi shi'a nthò ni ñon ki a lo ntā'a ju.

* 13:4

²⁰ A pini nu'un mbie na, "Mimfe mā'an fi'i nō Sha'afuon Minnwi pi ni kho? ²¹ A pō pi nō yaon chwē prupina ku'ō ha'an mingwe lōgō ni'in mon ta'a bruma'a prupina, a chwē nguon prupina ghō ku'ō ghao."

*Chonda kike'i
(Matio 7:13-14,21-23)*

²² Jishō ni nyien ntōgō mon pa memme la'ataon pugu pa puon mi puon pi, ntho nje'i nu nō ha'an a ni ntōgō ngēi nu Jerushalein ne. ²³ Yichai non pie vi na, "Taathō, a wu'ō shigēi ngwa ha'an pugu shi ndūgu?"

Jishō chhu ghō na, ²⁴ "Nshwei vāi, pāi pa'ō nō nii nu pi mon muun chonda, ntho na ntou ngwa shi mba'ō nō nii nu ndo a gha'a vugu. ²⁵ Ndiī na ngan nda shi nu'un ndollo mfini chonda ne, pāi tithi mbhi ntho nkwēi chonda, nchhu nu na, 'Taathō, chu'ō chonda ni pigi.' A shi nkhwē nchhu ni pāi na, 'Ndo nji'i nji vāi ki li'i ha'an pāi llo ne.' ²⁶ Nenne, pāi shi nchhu na, 'Pia ni nji ndo nnu ka'a, ndo o ni nje'i shendaon la'ataon pigi.' ²⁷ Ndo a shi nchhu ni pāi na, 'Ndo nji'i nji vāi ki li'i ha'an pāi llo ne. Pāi lollo, nguon vāi pa ngūo nnu mbimbhi.'

²⁸ "Pāi shi nkōi ndo nkru shua mēi fō ndiī na pāi yāi Abrahān, ni Aiji, ni Jakō, ni nguon pa njēli'i Minnwi, pugu pō mon ntu'ō fūon Minnwi ndo, pi mā'an vāi mbhi. ²⁹ Ngwa shi ma ndhō ngei la'ataon sha'a minaon, ni yi ngei nii minaon pi ma ndhō khwi pugu pa mbien, nchhō yāi taprei mon ntu'ō fūon Minnwi. ³⁰ Lii njai, pichai pa ngwa na pugu pō ndugwi njin ne ma mbo shhi, pichai na pugu pō shhi lūgwi njin."

*Jishō fā'ō pā'i njū'ō ntho Jerushalein
(Matio 23:37-39)*

³¹ Wu'ō ndiī ghō, pichai pa ngwa Farashi thō mbara Jishō nchhu ghō na, "Kwien nki'ē ngēighai, ntho na Hero tā'a nu njwi ghō."

³² Jishō khwē ni pugu na, "Ghōi nshwei mimbaanguo ghō fe a nō ghō na ntho ne mfu'u pa minwein ndo njigi pa ghō shi'a pugu pa yua, ndo a gha mbo mon

trei llē nū'ēn fā'a a. ³³ Ndo a kā'ō vāi na shi'a, ni yua, pugu pa yua vini, mbo shendaon ngēi nu, ntho na mimfe pa'a pi lo njwi njēli'i Minnwi ki a lo mbo pi Jerushalein.

³⁴ "Jerushalein, Jerushalein, la'ataon na pugu jwi pa njēli'i Minnwi ndo ntun pa ngwa na pi taon vugu ve ne ni ngū'ō, a ngē yi kho na ntā'a nu nkiri puon pō ta'a li'i nkwan ha'an minguo ghā nkiri puon pi la'ō prā yi ne, ndo pa'a o lo ntā'a nu. ³⁵ Lii njai, nda yāi kina nku'ō fūn. Ndo nchhu ni pāi na mba'a pāi nu'un njai a, kan a nei ndiī thō na pāi shi nchhu na, 'Mborō pō ni non na a thō nō ligi Taathō ne.'"

14

Jishō yigi ghō non

¹ Yichai Llé Ji ni mbo, Jishō ghōi nda yichai nthishi pa ngwa Farashi li'i ji maon, pa ngwa thō mbe'i vi. ² Nga njai nu, yichai non na a ni mfā'ō ghō miku'ō kwō pugu pa mbhō chōin. ³ Jishō pie ni pa ghan ye'i ngwa ni gī pugu pa ngwa Farashi na, "Gī pin na pi yigi ghō non Llé Ji ki nga?" ⁴ Pa'a pugu lo nkhwē, Jishō lōgō ngan ghō ghō njigi ghō yi mien vi ki'ē na a ghōi. ⁵ Nenne a chhu ni pugu na, "A yāi non shina pāi na mūun vi ki fua yi ngū mon tien nkhi shishi, pa'a a lo nki'i nshūu vi shūu mfu'u Llé Ji?" ⁶ Pugu pou khwē.

Lu'ō chrā na Jishō ni nchhu ni pa ghan gē

⁷ Jishō jē ntho nchrā lu'ō chrā ni pa ghan gē pi ndiī na a yāi nkwan nō ha'an pugu chhō ntere pa li'i lien yāi taprei ne, nchhu nu ni pugu na, ⁸ "Ndiī na pi gē ghō li'i ji lān ne, ki'i ndōgō li'i lien, ntho na kō'ichai pi gē non na a chhi ncha ghō. ⁹ Nne na non na a gē vāi ne shi ntho nchhu ve na, 'Fe li'i yo ni non vei!', kan o shi ngēi ki'ē mon shhunon ndōgō ndugwi njin li'i.

¹⁰ "Ndo ndiī na pi gē ghō li'i ne, ghōi nchhō nō ndugwi njin li'i, nenne na ndiī na non ve na a gē ghō thō ne, kō'ichai a chhu ve na, 'Taannu a, ku'ō nō li'i lien'.

Nenne ɔ shi nchi ligi nguon pa ngwa na pɛi pugu pɔ nkun taprei ne. ¹¹ Nthe na sheshenon na a kɛrɛ non yi ne, pi shi nshwi'i vi shhe. Sheshenon na a shwi'i non yi shhe ne, pi shi nkɛrɛ vi tothi."

¹² Jisho chhu ni non gho nkaa yu na a ni ngɛ vi ne na, "Ndi na ɔ piri nkien maon ji ne, ki'i mɛin pi taannu pɔ, ki lin pɔ, ki ndaanon yɔ, ki taakuo pɔ, mbo ghan fà'o, nthe na pugu shi ma ngɛ gho nkaa pugu nne a pɔ na ɔ kwo fà'o pe yɔ ni nnu na ɔ ni nchwie ne. ¹³ Ndi na ɔ piri ji ne, gɛ pi pa mbou, pa nkwin, pa nchriligi, ¹⁴ nne, kan ɔ shi mfà'o mboro nthe na mimfe pa'a pugu lo ma ndu'u ve. Minnwi shi ndu'u shi'i yɔ ndi na pa ngwa shi'i le nku'o ne."

Lu'ɔ chrà nthe nnu mme ji
(Matio 22:1-10)

¹⁵ Ndi na yichai ta'a ngan gè na a ni nchho nkun taprei ni nja'o yei nnu ne, nchhu ni Jisho na, "A fi'i pwatua nei ni non na a shi mbo ngia ji mon ntu'o fion Minnwi?"

¹⁶ Jisho khwɛ na, "Yichai non ni ma mbiri mme ji ngɛ ntou ngwa. ¹⁷ Ndi na gho ni nga nkà'o, a taon muun fà'a vi na a chhu ni ghan gè pi na, 'Pɛi tho, nguon yaon kwo kà'o!' ¹⁸ Nguon yugu ghao jè ntho njua shwieshie. Fion yi chhu ni muun fà'a gho na, 'Njuon shhe, a pie na ngu'o ngɛi njɛi, mba'o mbho na a mien a ndu'u.' ¹⁹ Yichai chhu ji na, 'Nkwo yuon wun fua fà'a nyien ngɛi nu li'i ywe'i vugu, nthe yie gho, nduon na a li'ɛ fàn a.' ²⁰ Vichai chhu ji na, 'Ngu'o nka lanlan. Nthe yie gho, minthe pa'a ndo ntho.'

²¹ "Muun fà'a gho pini nshwei taatho vi ni pa nnu pei. Ngan na gho chhu ni muun fà'a vi gho mon pigitua na, 'Taon ngɛi mon pa la'a, pugu pa fra, nchhu ni pa ghan pou, pa nkwin, pa nchriligi na pugu tho.' ²² A gha ndara muun fà'a gho chhu na, 'Taatho, nkwo fà'a nkwan ha'an ɔ chhu ne, ndo shina wu'o mbi'i ni pichai ngwa mon na.' ²³ Nenne, taatho pini nchhu gho na, 'Taon ngɛi shendaon ntou, pugu pa ndaon moon trü, nini na ngwa tho nii nne na na a linaon. ²⁴ Ndo

nshwei vɛi, mba'a kan ta'a non na mi ni ngɛ vugu ne ywe'i sheshe yaon ji.'"

Nchun yōu nu njin Jisho
(Matio 10:37-38)

²⁵ Ndwe, yu ngwa ni ntho njou njin Jisho, a kara nchhu ni pugu na, ²⁶ "Non ntho njin a ki lo mbina taa vi, pugu pa muun vi, ni ngwe vi, pugu pa puon pi, ni lin pi pi pimbua, pugu pa pi pingɛ, oon, pugu pa chombhi yi, kan minthe pa'a a lo mbo ngan younjin a. ²⁷ Sheshenon na a lo nji'i ntien wà'a yi ntho njin mu ne, nthe pa'a a lo njou njin a.

²⁸ "A yɛi non shina pɛi na ä ntā'a nu nkrao na tothi, pa'a a lo mfion nchochho shhe ndi fi'i nchun yi, no yɛi nu na a fà'o fi'i mbin na mimfe a krao no gho mī'en ne? ²⁹ Kien nenne, kan a shi nga mbo ndi na a nū'on kwonda tothi gho ki lo mī'en na tothi gho ne, sheshenon gha njɛi, mā'an vi ni kwɛin, ³⁰ nchhu nu na, 'Non vei ni njɛ nkrao nu na ki lo nji'i mī'en.'

³¹ "Ki a yɛi fion na minthe a ghɛi nu mā'an yichai fion ni wun nkan ghan mā'an nchho, yie fion lo fà'o pi paa wun nkan ghan nchho, ki a lo fion nchochho shhe ndi na mimfe a mā'an vi ni wun nkan ghan nchho pigho. ³² Ti a nchochho njɛi na mimfe pa'a a lo mā'an vi, a taon ghan ntaon na pugu ghɛi mbie vie fion na, 'Pigi chwie nei nji na mimfe pia fà'o ta'anngi.' ³³ Wu'o nenne, sheshenon vɛi nthe pa'a a lo njou njin a ki lo mī'an nguon nnu pi nthe a.

Khí na a lo nji'i mfà'o ghère
(Matio 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ "Khí pwa, ndo ghrí yi no chwie nu yaon pwa mbhe, ɔ pini nkwei ni ghrí yi gho pi nei? ³⁵ Nthe na mba'a a yi'i nu'un mfà'o ghère shhe, ki no gwí nku'u maon chwie yaon pwa. Pi ghà mī'an kí ye na a lo nu'un mfà'o ghère ne mī'an. Ywɛɛ, non na a fà'o ténɛ ne, â ya'o!"

15

Pwanju'ɔ nthe ta'a minjii na a ni mbhe pi pini njɛi

(Matio 18:12-14)

¹ Llé chɛi, ghan wɛin taashi pugu pa pichɛi ghan chwɛ phi tho yɛi Jishɔ nɔ ya'ɔ nu nnu na a ni nje'i nu nɛ, ² pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi jɛ luɔ nu, nchhu nu na, "Nɔn vei pin pa ghan chwɛ phi ti nthɔ nji maon ji pugu pugu."

³ Nenne, Jishɔ ni nchhu yei lu'ɔ chrà ni pugu: ⁴ "A yɛi nɔn shina pɛi na ä mfā'ɔ ta'a nkii minjii, ta'a yi shina pugu phe, pa'a a lo mien ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u mon nkunu, ngɛi njin ye na a phe nɛ, ntā'a vi ti njɛi? ⁵ Ndi na a yɛi vi nɛ, a tien vi nkambɔ'i yu, mbini nɔ mon pwatua. ⁶ Ndi na a pini la'a nɛ, a gɛ pa taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'ɔ pwatua nthe na njɛi minjii a ye na a ni mbhe nɛ.'" ⁷ Nenne Jishɔ lūgwi na, "Wu'ɔ nenne, nchhu nu ve na ntou pwatua shi mbo po nthe ta'a ngan phi na a pā'a nkunu yi ni phi nɛ, nchaa ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u ngwa shi'i na pugu pi'i na pugu lo mfā'ɔ nɔ pa'a nu nkunu yugu ni phi nɛ."

Pwanju'ɔ nthe mbin na a ni mbhe pi pini njɛi

⁸ "Ki a yɛi mingwe na a mfā'ɔ wun ndigi mbin, ta'a yi phe, a mien ki lo nchu'u lan, njigi nguon nda ghao, ntā'a pɔpɔɔ ti nu'un njɛi. ⁹ Nga njɛi, mɛin taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'ɔ pwatua, nthe na njɛi ndigi mbin a ye na a ni mbhe nɛ.'" ¹⁰ Nenne, Jishɔ lūgwi na, "Wu'ɔ nenne, nchhu nu ve na, pwatua shi mbo shina pa ghan ntaon Minnwi nthe ta'a ngan phi na a pā'a nkunu yi ni phi nɛ."

Pwanju'ɔ nthe muun na a ni mbhe mbini nkwe

¹¹ Jishɔ ghɛi shhi, nchhu nu na: "Nɔn chɛi ni mbo fo mfā'ɔ paa puon pimbia. ¹² Vi mikɛ'i chhu ni taa vugu na, 'Ghrà maon mfe nyan, mbo maon pe na a kan

mbo nyan ndii na ɔ khu nɛ.' Taa gho ghrà maon pi ni pugu.

¹³ "A ni nga nda'a shigei llé, vi mikɛ'i kiri nguon maon pi ghao, ngwɛin ndaon ngɛi fie mon yichɛi la'ataon, nshān fo ghao mon ji ki tou. ¹⁴ A ni nga nji nguon mbin yi ghao, nji gū mon la'ataon gho, a jɛ pɔ nu mon pou. ¹⁵ A ghɛi mfe non yi ni nɔn la'ataon gho nɔ ngan fā'a, ngan vi taon vi mon nyien yu na a ghɛi nthɔ nkugwi nkunyan. ¹⁶ A khwā nɔ kugwi nu non yi ni maon na pa nkunyan ni nji nu nɛ, ndo pa'a nɔn lo mfe sheshe yaon na a ji.

¹⁷ "Ndugwi yi, lina yi gha nkwe, a chhu ni non yi na, 'A fā'ɔ ghan fā'a taa a pi kɔ mfā'ɔ maon ji ti a ka yienyien ntɔɔ, nthɔ nkhu nji hein? ¹⁸ Nshi ndollo ngɛi njɛi taa a, njua gho na, "Taa, mfāan mbin Minnwi, mbini mfāan mbin gho. ¹⁹ Ndo nu'un nkā'ɔ nɔ pɔ nu muun gho, lōgɔ a pi nɔ ta'a ngan fā'a yɔ."

²⁰ "Nne a lollo ngɛi li'i yɛi taa vi, nga ngu'ɔ mbo fie hin, taa vi yɛi vi, mfā'ɔ kwoshini mbin yu, ntaon ntei ngɛi mban vi, nchrā gho shi'i. ²¹ Muun gho chhu ni taa vi na, 'Taa, mfāan mbin Minnwi, mbini mfāan mbin gho. A lo nu'un nkā'ɔ na pi mɛin a na muun gho.'

²² "Ndo taa gho chhu ni pa ghan fā'a pi na, 'Pɛi kɔnɔ nthɔ ni nkien ndhwí mā'an mbin yu, ngwe kréi nɔ mbho yi, mbini ngwe tra nɔ kwò yi. ²³ Nthɔ ni muun nā'an fu'u njwi pia fā'ɔ ji, ²⁴ nthe na muun a vei ni nkwo khu, mbini njwin! A ni mbhe, mbini njɛi vi! Pugu jɛ ji nu ki'ɛ.

²⁵ "Ndi gho muun shhi vi ni mbo mon nyien. Nga nkwe nu ti mbara la'a, nja'ɔ lōu pugu pa pini. ²⁶ Mɛin yichɛi ta'a muun fā'a mbie vi na, 'A lōgɔ kɔ, ndōgɔ li'i? ²⁷ A chhu gho na, 'Ndin gho pini, taa vei jwi muun nā'an tutru, nthe na a kwɛi la'a shishi'i.'

²⁸ "A pigitua ndāa na mba'a a yi'i nii nda. Taa vi taon ndigɛi vi. ²⁹ A lu'u gho na, 'Lii njɛi, mfā'a mbho gho nɔ ntou nga'ɔ pa'a ndo ma nch'i'ə nchò yɔ, ndo pa'a ɔ lo ma mfe muun mimbi vei na ngwrā pigi pa taannu pan mfā'ɔ ji nɔ

gho. ³⁰ Ndo ti yaon muun gho vei, na a shāan maon pō ghao nkuon pa shakhi, gha nkwēi, o jwi muun nā'an tutru gho.'

³¹ "A khwē gho na, 'Muun a, pōgō ghā ngu'ō mbo ka'a, sheshe yaon na a nyan ne, a jo. ³² Ndo a kā'ō nō ji nu, ndo mfā'ō pwatua, nthe na ndin gho vei ni nkhu mbinī njwin, a ni mbhe mbinī njēi vi.'"

16

Lu'ō chrà nthe muun fà'a tētētē

¹ Jisho ghēi shhi nchhu ni ghan younjin pi na: "Ngan fà'ō chēi ni mbo fō mfā'ō nthishi pa puon fà'a pi, ngwa thō ntūgu gho na muun fà'a yi gho thō nshāan mbin yi shāan. ² Nthe yie gho, a mēin vi nchhu gho na, 'Yei kho na nthō nja'ō nu nthe gho? Fī'i vēi nkwan nō ha'an o thō ntuo maon pan ne, nthe na mba'a o nu'un mbi'i nthishi pa puon fà'a pan.'

³ "Nthishi pa puon fà'a gho chhu ni non yi na, 'Mi shi nchwē pi nei ndwe na masha a tā'a nu mfu'u a fu'u mon fà'a a ne. Ndo nji'i mfā'ō ghrī fā'a nu nyien pi pe a, ndo thō a lilri nō luon nu. ⁴ Nji nnu na nshi nchwē ne ndwe, nji na ngwa shi mbin a nda pugu ndii na pi fu'u a mon fà'a ne.'

⁵ "Nne a gē nguon ghan nkrū masha vi pa ta'a yi ta'a yi, na pugu thō njēi vi. A pie ni fūon yi na, 'Nkrū masha a pō pun gho yi kho?' ⁶ A khwē na, 'Ta'a nkii jo wru.' A chhu gho na, 'Chōchō nkwe nwa'anli nkrū yō nkere nā'an na a tien wun jo pun gho.'

⁷ "A pinī nchhu ni yichēi na, 'Jo nkrū yi kho?' A chhu na, 'Ta'a nkii piēn pilei.' A chhu gho na, 'Kere nā'an fūon wun piēn.'

⁸ "Nthe yie gho, masha nthishi pa puon fà'a yei pin vi* nthe nnu shiethō yei na a ni nchwē ne. Nthe na ghan nkuon mbhi yei fā'ō shiethō ni nkwan ha'an pugu ghā nchwē nnu pugu ncha ngwa na pugu pō mon lí'ε ne. ⁹ Ndo nshwei gho, lōgō maon nkuon mbhi yei mbwa pun nō gho, nji na maon pighō shi nga mien ki lo nū'ōn mbo, Minnwi fe la'a ve po.

¹⁰ "Non na a tōgō ndaon ntou mon puon mi nnu ne shi ntōgō ndaon ntou mon memme nnu. Wu'ō nō ha'an non na a chwē nnu fifiri mon puon mi nnu ne, shi nchwē fifiri mon memme nnu. ¹¹ Ti pēi mien ki tōgō ndaon ntou ni nkwan ha'an pēi tuo fà'ō nkuon mbhi yei ne, Minnwi kie pi nei mfe nkien fà'ō lo po ni pēi, na pēi lina nō gho? ¹² Ti pēi mien ki tōgō ndaon ntou ni yaon na a yi non nduon ne, Minnwi kie pi nei mfe fà'ō na a shi mbo yei ne ni pēi?

¹³ "Mba'a ta'a muun fà'a fā'a mbho paa masha. A shi ngu'ō mbina ta'a yi nkhwā vichēi, a shi nja'ō ta'a yi, nchī'ē nchō vichēi. Mba'a pēi fā'a mbho Minnwi pugu mbin."

Pichēi pa ntīgi Jisho

(Matio 11:12-13; 5:31-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Pa Farashi ni nga nja'ō nnu yei, mā'an Jisho ni kwēin nthe na pugu ni nkhwā mbin. ¹⁵ Ndo a chhu ni pugu na, "Pēi pa ngwa ha'an pēi ghā nchwē na ngwamishua lī vēi nō pa ngwa tithi, ndo Minnwi ji njū'ō yei. Nthe na yaon na ngwamishua lī a pō mme yi ne, pō pi yaon piphi ligi Minnwi.

¹⁶ "Gī Mushi pugu pa nnu na pa njēli'i Minnwi ni nā'an ne ni nthō fā'a nu ti ngēi nchēin mon ndii Joun. Jē ndii gho, pi chii pwa pisha'akhō Sha'afuon Minnwi, ngwa na pugu pin ne chho mfra nu nii mon gho ni pri. ¹⁷ A yī'ε ni po pugu shhe nō piri nu ncha na ta'a muun mi nnu na a pō mon nwa'anli gī mien ki lo ndōgō li'i.

¹⁸ "Sheshenon na a shāan lán pugu ngwe vi ndán mingwe nduon ne kwo shúon, non na a lan mingwe na a taon lán ne kwo shúon nkaa yu.

Ngan fà'ō pugu Lasharō

¹⁹ "Ngan fà'ō chēi ni mbo fō nthō mā'an pa ndhwī tininchuon, nchho nji nkienkien maon ji nguon llé ghao. ²⁰ Ngan pou chēi ni mbo fō, ligi yi pō Lasharō, na pi ni nū'ōn vi chonka'a ngan fà'ō yei, non yi ni ngu'ō mbo pi fifi ghao.

* 16:8 16:8 Nji'i nthe nō ha'an a ni mbin vi ne, a ni ngu'ō mfu'u vi fu'u mon fà'a.

21 A ni nkhwā nu nji pa nku'u maon pe na a gū llo nkuon taprei nğan fà'o ghō ne. Nō pigi nu, pa mingū ni nthō nchhō ndra fī yi.

22 Nğan pou ghō khu, ghan ntaon Minnwi thō ndōgo vi ngōi nū'ōn shoyēi Abrahan. Nğan fà'o ghō khu nkaa yu, pi twei vi, 23 a ghēi li'i ha'an ghan phi ghā nkhu ngōi ne, nchhō njēi ngō'i fō, nga mbi'i ligi yi, njēi Abrahan fie hiñ pugu Lasharō shoyēi yu.

24 "Nğan fà'o ghō yūa ni Abrahan na, 'Tāa, fā'o kwoshini mbiñ mu, ntaon Lasharō na a chrū thō muunshimbhō yi mon nkhi nthō ngri tūa a nō ghō, nthē na mbō mon titini yū'ō mon mōñon yei.'

25 "Ndo Abrahan chhu ghō na, 'Muun a, kwiñ na mon chombhi yō pi ni mfe pa maon shi'i ve, Lasharō fā'o ji pi piphi. Ndo ti ndwe, a pō mon nchhō shi'i hein, o pō hene mon titini ngō'i. 26 Mbapa nenne, pi nū'ōn mme wēin, a fēne via, nenne na sheshenon na a tā'a nu nshā'a hene ne nthē pa'a a lō nshā'a, wu'ō nō ha'an mba'a non llo ngei pēi nthō njēi vigi ne.'

27 "Nğan fà'o ghō chhu na, 'Mba'ō mbhō ne shhi ghō, ma tāa, na o taon ne Lasharō puñ nda pigi. 28 Nthē na mfā'ō liñ pañ pi pimbā pi tien, nenne na a ghēi shūu tēnō yugu, kien nenne, kan pugu nkaa pugu shi nii mon li'i ngō'i yei.'

29 "Abrahan khwē na, 'Pugu fā'ō gī Mushi pugu pa nnu na pa njēli'i Minnwi nā'an ne, pugu ya'ō pie ghō.'

30 "A chhu na, 'Nga, ma tāa vigi Abrahan, non na a khu ne mbini nku'ō ngōi nchrā ni pugu, pugu kwri.'

31 "Abrahan chhu ghō na, 'Pugu mien ki ya'ō gī Mushi pugu pa nnu na pa njēli'i Minnwi nā'an ne, kan mba'a pugu yi'i mbiñ nō ha'an a nji'i nthō non na a khu mbini nku'ō ne.'"

17

Pa ntigi nthē phi

(Matio 18:6-7,21-22; Maaku 9:42)

1 Jishō chhu ni ghan younjin pi na, "Pa nnu na a nthē a chwīe ngwa gū mon phi ne shi ngu'ō nthō. Ndo ti wuwuru ngō'i yi non ye na a kie pi mbhō yu maa nthō ne.

2 A kan ni mbwa na pi chu mme ngu'ō

wu'ō yaon mmi yu mā'an vi mon nkhi, nchaa na a chwīe sheshe ta'a puon mi puon pañ pei gū mon phi. 3 Pēi lina ni non pēi!

"Ndin ghō nchwīe phi, o fē'i vi, ndo ti a mbā'a nkūnu yi, o lī'ē phi yi. 4 Ndo ti a nchwīe phi mbiñ ghō ni khwachēi ngé mon ta'a llé, sheshe ngé a pini nchhu ve na a pā'a nkūnu yi nō ghō, a yi'i na o lī'ē phi yi."

Nji mon piñ

5 Pa ghan ntaon Jishō chhu ghō na, "Taathō, pigi luon na o pigi piñ yigi."

6 Taathō khwē na, "Pēi mfā'ō piñ ti a wu'ō mbō pi nō fī'i mbhē frushiga, kan a nthē pēi chhu ni thi wuñ na, 'Mū'un ngōi mbhi non yō mon nkhi!', a ya'ō nchō yei.

Fà'a na nkūna ghā mfā'a ne

7 "Lōgo na ta'a non vēi fā'ō nkūna na a chhō mfā'a nyien, ki nkē'i minji, a nthē a gha nkwei mon nyien a chhu ghō pi na, 'Thō nchhō hein ta'a ngé nji maon?'

8 Nga! A shi nka chhu ghō pi na, 'Nyian maon ji vēi, mbiri non yō, nthō mfe vēi ti nga nji ndo nnu, o ghēi ki'ē nji jo ndo nnu.' 9 Mba'a a yi'i ntōo nkūna ghō nthē na a chwīe fā'a na a chhu ghō na a chwīe ne. 10 A ha'an a pō ni pēi ne, ndii na pēi kwo chwīe nguon nnu na Minnwi chhu na pēi chwīe ne, pēi chhu ni non pēi na, 'Pigi wu'ō mbō pi pa nkūna, pigi wu'ō nchwīe pi yaon na a ni nkwo pō fā'a yigi ne.'"

Jishō yīgi ghñō wuñ ngwa

11 Jishō ni ngōi nu Jerushalein, ntōgo nu shina Shamaria pugu Galili. 12 Nga nii mon yichēi muun la'ataon, wuñ ghan ghinombalun paon pugu pugu. Pa ghan ghñō pighō ni nthi pi fie hini, 13 mēin ni nji na, "Jishō! Taathō! Fā'ō kwoshini mbiñ pigi!"

14 Jishō ni nga njēi vugu, nchhu ni pugu na, "Pēi ghēi nōon non yēi ni ghan fē'ingien Minnwi, pugu līi vēi njēi na ghñō yēi mme."

Pugu ni nga ngōi nu, Jishō yīgi ghñō yugu.

15 Yichèi ta'a ngan ghinombalun gho ni nga njèi na ghĩno yi mme ne, mbini nchho nga'o Minnwi nkien ni nji, 16 ntho gũ shhi Jisho ni pun yi ntho ntõo vi. Non vei ni mbo non Shamaria.

17 Jisho pie ni ngwa na pugu ni mbo fo ne na, "Mi ni njigi pi ghĩno wun ngwa, pichèi ndipu'u hin? 18 A chwie kho a wu'o ntho ngani vei no tõo nu Minnwi?"* 19 Nchhu gho ki'e na, "Lollo ngõi ni go! Pin yo chwie o lugu."

*Tho nu Sha'afuon Minnwi
(Matio 24:23-28,37-41)*

20 Pichèi ngwa Farashi ni nga mbie Jisho ni ndii na Minnwi shi njè sha'a nu fũon yi ne, Jisho khwè na, "Sha'afuon Minnwi shi'a nji'i ntho pi nkwan no ha'an mimfe o tho njèi yèi ne. 21 Mba'a yichèi kan ta'a non yi'i nchhu na, 'Lii njèi, a po neiñ hein!' ki na, 'A po ni hini!', nthe na, lli njèi, Minnwi tho nsha'a fũon yi shina pèi!"

Ndii na Muon Nonmishua shi ntho ne

22 Jisho chhu ni ghan younjin pi na, "Ndi chho ntho nu na pèi shi nkhwã no yèi nu ta'a llé mon lembhi Muon Nonmishua, ndo mba'a pèi yèi. 23 Pichèi ngwa shi nchhu ni pèi na, 'Lii njèi, a po ni, lli njèi, a po neiñ!' Ndo ki'i mbin nnu na pugu chhu nu ne ki njõu nin yugu. 24 Nchhu neiñ nthe na ndii na Muon Nonmishua shi mbini ne, a shi mbo po no fiembi na a shèi llo mon ta'a ngei po ti ngõi nchèin mon yichèi, sheshenon yèi nji. 25 Ndo a shi ngu'o mfũon njèi ngõ'i, ngwa mbhi shi'a lãa vi.

26 "Nkwan no ha'an a ni mbo mbhi non na ligi yi ni mbo Noa ne, a no ha'an a shi mbo ndii na tho nu Muon Nonmishua kaon ne. 27 Ngwa ni nchho nji maon, ndo nnu nu, ndan nu, ndo ngõi nu nda lãñ ti ngõi nchèin llé ye na Noa ni nii mon mme pie na a po no nda ne. Nkhĩ tho ki'e njwi nguon yugu ghao.†

* 17:18 17:18 Kè'ichèi pichèi ni mbo pi ngwa Juu. Pa ngwa Juu ni ndõgo non yugu no nkien ngwa, nõon nu na a kan ni nka tho pa Juu li'i tõo. † 17:27 17:27 Yei ni ndõgo li'i nda'a nkina nkaon pi maa mbhi Jisho. ‡ 17:29 17:29 *Nwa'anli Njè yi 18:16-19:29. § 17:32 17:32 Ngwe Loti ni mbi'i kaku mbini, ndugwi yi po a khu.

28 "Wu'o nkwan no ha'an a ni mbo mon mbhi non na ligi yi ni mbo Loti ne. Pugu ni ntho nji maon ndo nnu nu, nchwie tan, ntho mbhi maon pugu, nkrao la'a munu. 29 Ndo ti a ni nga mbo llé ye na Loti ni ntaon ni vhi Shodon ne, mõnon pugu mõnon ngũ'o mikanflo vugu, njwi vugu ghao. 30 A nkwan ha'an a le mbo llé ye na Muon Nonmishua shi mbini nõon non yi ne.

31 "A mbo llé gho, ki'i non na a po mbhi, maon pi po nda ne, pini nii nda li'i lõgo maon pigho. Wu'o nenne ki'i ngwa pe na pugu po mon nyien ne pini mbini la'a li'i lõgo sheshe yaon. 32 Kwijn nnu na a ni mfi'i ngwe Loti ne!§ 33 Sheshenon na a tã'a nu nkwe chombhi yi ne shi nshien chombhi yi gho, ndo ti non ye na a mi'an chombhi yi ne shi nkwe chombhi yi gho. 34 Nshwei vèi, a le nga mbo ni tu'u gho, paa ngwa nãan kũon, pi lõgo ta'a yi, vichèi kina. 35 Paa pinge le ntho ngũ'o shie ka'a, pi lõgo ta'a yi, ta'a yi kina.

36 "[Paa pimbia shi mbo mon nyien, pi lõgo ta'a yi, ta'a yi kina.]"

37 Pa ghan younjin pi pie vi na, "O shi mbini pi hin, Taatho?"

Jisho khwè na, "Li'i na khu miyaon po ne, pa mishi pe na pugu gha nkru khu miyaon ne shi nkiri fo."

18

Mingwe nkugu pugu ngan sha'a shá'a

1 Jisho ni nshwei ghan younjin pi ni yei lu'o chrà no tigi nu vugu na pugu fã'o no luon nu Minnwi nguon ndii ghao ki lo mfã'o li'ènon. 2 A ni nchhu na, "La'ataon chèi, ngan sha'a shá'a chèi ni mbo fo na a lo nji'i mbõgo Minnwi ndo pa'a ndo fã'o ndii nonmishua. 3 Mingwe nkugu chèi ni mbo la'ataon gho na a ni ngu'o ntho ngana ngan sha'a shá'a gho ghana, nchhu nu gho na, 'Ghère a nsha'a shá'a yigi mbina a yei mon ndindi.' 4 Ngan sha'a shá'a vei ni ndãa no kuo ndii. A ni ndugwi nchhu ni non yi na, 'Nji'i nthe

pi ndo ha'an ndo mbogo Minnwi ki mfā'o ndii nonmishua ne, ⁵ ndo ti nthe fi'i ghaghana na mingwe nkugu vei fe nu vai ne, nshi nsha'a shā'a yi mon ndindi, kien nenne, kan a shi nshien a mon tho nu ngana a nguon ndii ghao.'"

⁶ Taatho ghēi shhi nchhu na, "Pēi ya'o nnu ha'an ngan sha'a shā'a ni mbe chhu nja'o. ⁷ Mba'a Minnwi sha'a shā'a ngwa pi na a tere ne mon ndindi, ngwa ha'an pugu yāa gho mon tu'u pugu pa naonchi ne? Pēi pī'i na a shi ngu'o nchho njiri nu no ntaan ndii? ⁸ Nshwei vāi na Minnwi shi nsha'a shā'a yugu mon ndindi pi ni tei. Mbapa nenne, ndii na Muon Nonmishua shi ntho ne, pēi pī'i na a shi ma njēi ngwa nkuon mbhi pugu fā'o pin?"

Farashi pugu ngan wēin taashi

⁹ Jisho chhu yei lu'o chrà ni pichēi ngwa na pugu ni mbi'i na pugu po shi'i shhi Minnwi, ndo nchī'ē pichēi ngwa ne. ¹⁰ "Paa ngwa pichēi ni mbo fo ngēi Nda Minnwi li'i luon Minnwi. Ta'a yi ni mbo non Farashi, vichēi po ngan wēin taashi. ¹¹ Non Farashi gho thi tē'i vi nduon na, 'Ntōo gho, ma Minnwi, na ndo mbo non mbembe no pichēi ngwa. Nshi'a nchigi non, pa'a ndo mbo ngan mbe, ndo pa'a ndo mbo nkwohuon, ki mbo no ngwēin taashi yini hini ne. ¹² Nga nji nkhi paa ngé mon ta'a tan, mfe shwēi nguon yaon na nga mfā'o ne ghao.'

¹³ "Ngan wēin taashi thi fie hini, pa'a ndo mbi'i ligi yi ndii po, mbo ni tu'utho, nchhu nu na, 'Minnwi, fā'o kwoshini mbin mu, nchwēi phi.'" ¹⁴ Jisho chhu na, "Nshwei gho, non vei ni mbo shi'i shhi Minnwi ncha non Farashi. Nthe na sheshenon na a kērē non yi ne, pi shi shwi'i vi shhe, non na a shwi'i non yi shhe ne, pi kērē vi."

Jisho fe mboro ni puon pro

(Matio 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Pichēi ngwa ni ntho ni pa puon pro njēi Jisho no gho na a nū'on mbho yi tho pugu no fe nu mboro ni pugu. Pa ghan younjin pi gha njēi, mbiga ngwa pigho.

¹⁶ Jisho mēin puon pigho pugu tho yēi yu, a chhu nu na, "Pēi mien puon pro tho njēi a, ki'i pēi po ki'ingini ni pugu nthe na Sha'afuon Minnwi po pi ni ngwa pe na pugu po no puon pro ne. ¹⁷ Shishini, nshwei vāi, mba'a sheshenon na a lo nji'i mbin Sha'afuon Minnwi no muon mbro ne, yi'i nii mon gho."

Ngan fā'o na a lo nji Minnwi

(Matio 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Yichēi nthishi pa Juu pie na, "Nkien masha, mimfe nchwēi pi nēin mfā'o chombhi ki mme?"

¹⁹ Jisho pie na, "O mēin a ni nkien non nthe kho? A wu'o Minnwi mbo nkien non. ²⁰ O ji yaon na pa kina chhu ne: 'Ki'i ngan lan kwoshuon, ki'i njwi non, ki'i njōo, ki'i nkwe nte non ni mbe, ya'o nchō taa gho pugu muon gho.'"

²¹ A khwē na, "Nguon kina pei nkwo nū'on llo ndii na mi ni mbo ma'an mikhwa ne."

²² Jisho gha nja'o nnu yei, nchhu gho na, "O wu'o mbini mbou yichēi ta'a nnu. Fini nguon maon po ghao ngrā ni ghan pou, kan fā'o yo shi mbo po, nne ntho njōu njin a." ²³ A ni nga nja'o nnu yei non yi shwi'i nthe na a ni mfā'o nga'a.

²⁴ Jisho pē'i vi nkwan ha'an non yi shwi'i ne, nchhu na, "A ya nga'a ni ghan fā'o no mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yugu. ²⁵ A yī'e ni minyienlāi* no togo nu mon mbo mita'a ncha ngan fā'o no mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yi."

²⁶ Ngwa pe na pugu ni nja'o nnu yei na Jisho ni nchhu ne chhu na, "Ti non na mimfe a lūgu ne po pi gō?"

²⁷ Jisho khwē na, "Nnu na mba'a nonmishua chwē ne yī'e ni Minnwi."

²⁸ Pita chhu na, "Lii njēi! Pigi mien pa la'a minji ntho njōu njin yo."

²⁹ Jisho chhu ni pugu na, "Shishini, nshwei vāi, yichēi kan ta'a non lo mbo na a mien nda yi, ki ngwe vi, ki ndin vi, ki taa vi pugu müon vi, ki puon, nthe pi Sha'afuon Minnwi ne, ³⁰ na a shi mien ki fā'o ntou yi mon yei chombhi ndo shi

* 18:25 18:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā'an nēin nthe na kamela lo mbo mon Chrambo.

mfā'o chombhi ki mme ndii ña ñshi nde mbini ntho ne."

*Jisho chrā ñkamu'oy nō nnu gu yi
(Matio 20:17-19; Maaku 10:32-34)*

³¹ A mēinj paanchro ghan younjij pi, nchhu ni pugu ña, "Pēi līi njēi, pia ku'ō nu Jerushaleinj, ñguonj nnu ña pa njēilī'i Minnwi ni nā'anj the Muunj Ñonmishua ne lōgo li'i. ³² Pichēi ñgwa shi ncha'a vi mfe mbhō ñgwa pe ña pugu lo ñji'i mbo ñgwa Juu, pi mā'anj vi ni kwèinj, ñgwē'i vi, nthu thwe mbij yu. ³³ Pi shi ñgwie vi ni ñgwàn, njwi vi, a gha nda'a trei llé, a pini ñku'ō."

³⁴ Tho ghan younjij pi shi ki lo ñji'i nshie ni nnu pei, pi ni ndēinj vugu ni njij nnu pigho, pa'a pugu lo ñji nnu ña a ni nchhu nu ne.

*Jisho chu'ō ligi nchriligi
(Matio 20:29-34; Maaku 10:46-52)*

³⁵ A ni ñga nyienj mbara Jeriko, nchriligi chēi chhō ñkinj shendaonj nduonj nu. ³⁶ Nchriligi gho gha nja'ō yú ñgwa tōgo nu, a pie ña, "A lōgo khō ndōgo li'i?" ³⁷ Pi shwei vi ña, "A Jisho llo Nashare ntōgo nu." ³⁸ A mēinj ni ñji ña, "Jisho! Muunj Devi! Fā'ō kwoshini mbij mu!" ³⁹ Ñgwa pe ña pugu ni mbo shhi ne pīga vi, nchhu gho ña, "Lere lanj!" A pini mēinj pi ni ñji ña, "Muunj Devi, fā'ō kwoshini mbij mu!"

⁴⁰ Jisho tithi, mfe gī ña pi tho ni ju. A gha ntho mbara yēi yu, a pie vi ña, ⁴¹ "O tā'a nu ña ñchwē pi neinj ve?"

A khwē ña, "Taathō, ñtā'a nu mbini njēi li'i!"

⁴² Jisho chhu gho ña, "Pini ne njēi li'i! Pinj yo chwē ghño yo tōgo." ⁴³ Wu'ō chomilaonj gho, ligi yi chu'ō a yōu njij Jisho, nchhō ñga'ō Minnwi. Yú ñgwa pigho fo ne gha njēi, mfe ndigha'ō ni Minnwi.

19

Jisho pugu Shakio

¹ Jisho nū ntiri nu monj Jeriko. ² Ñonj chēi ni mbo fo, ligi yi pō Shakio, mbo mmenonj pa ghan wēinj taashi, mbo ñganj fā'ō. ³ A ni mba'ō nu nō yēi nu ñonj ña Jisho yie ne, nthē ña ñgwa ni njienj fo ne,

pa'a a lo ñji'ē gho nthē ña a ni mbo ñonj kwikwi'i. ⁴ Nthē yie gho, a tei ñgēi shhi ñku'ō ñkuonj thi shikamoo nne ña a yēi Jisho, nthē ña Jisho shi ntōgo pi ñgei gho.

⁵ Jisho gha ntho nchēinj nō li'i gho, ndii tothi nchhu ña, "Shakio, kōnō nshwi'i shhe, nthē ña a yi'i ña nda'a nda gho shi'a."

⁶ A kōnō nshwi'i shhe, mbo ni pwanju'ō nō chhu nu gho ña a tho a pwa. ⁷ Ñguonj pa ñgwa pe ña pugu ni njēi ne jē luo nu, nchhu nu ña, "Ñonj yēi ghēi nu mbo ñganj kra nda nchwē phi."

⁸ Shakio tithi tothi nchhu ni Taathō ña, "Līi njēi, Taathō, ñshi mfe ghrā ndindī maonj panj ni ghanj pou, ti sheshenonj ña mi ni nchigi vi ne, ñshi ndu'u gho khwe li'i."

⁹ Jisho chhu gho ña, "Shi'a, lūgu nu tho nda heinj nthē ña ñonj vei ñkaa yu muunj Abrahānj. ¹⁰ Nthē ña Muunj Ñonmishua ni ntho nō tā'a nu ndō ñkwe ñgwa pe ña pugu phe ne."

*Lu'ō chrā nthē mbij pi'ē tanj
(Matio 25:14-30)*

¹¹ Nō ha'anj pugu ni ntho njwēre chrā yēi ne, Jisho ghēi shhi nō chhu nu lu'ō chrā ni pugu. Nthē ña a ni ñkwo para Jerushaleinj ne, pugu pa ña ñgwa pigho ni mbi'i ña Minnwi shi nsha'a nō fūonj chomilaonj gho ne ¹² a chhu ki'ē ña, "Ñonj ndienj chēi ni ñgēi fie la'ataonj chēi, ñgēi ñji lēi fūonj ñkwēi sha'a la'a yugu. ¹³ Ñkaonj a ni maa ñgēi, a mēinj wunj puonj fā'a pi, mfe ñkienj ntou mbij ni pugu nchhu ni pugu ña, 'Pēi ti'i ntho mbi'ē tanj nō gho ti ñshi nu'unj ñkwēi.' ¹⁴ Ndō ñgwa pi pīna vi pīna. Nthē yie gho, pugu taonj ghanj ntaonj njij yu ña pugu ghēi nchhu ña, 'Pigi lo ñji'i ntā'a nu ña ñonj vei pō fūonj vigi.'

¹⁵ "Ndō pi wu'ō nchēre vi chēre nō fūonj. A gha mbini, ñgē puonj fā'a pi pe ña a ni mfe mbij ni pugu ña pugu pi'ē tanj nō ne, nne ña a nthē a ji fi'i shēi ye ña pugu fā'ō ne. ¹⁶ Fūonj muunj fā'a tho nchhu ña, "Taathō, mbij ye ña o ni mfe vēi ne shei wunj li'i." ¹⁷ Ñonj ndienj gho chhu gho ña, 'O ya mfā'a, ma muunj fā'a a yi shishi'i, nthē ña o tōgo ndaonj ntou

mon puon mi nnu ne, mfe ghrí ve ña ɔ sha'a wun la'ataon a.'

18 "Mbira yi tho nchhu ña, 'Taathɔ, mbin ye ña ɔ ni mfe vɛi ne shei tien li'i.'

19 Taathɔ vi ghɔ khwɛ ghɔ ña, 'Kwe tien la'ataon nsha'a nu.'

20 "Nenne, yichɛi muun fà'a tho, nchhu nu ña, 'Taathɔ, mbin yo pɔ nein, ñki krao mon pra ndhwí nū'ɔn, 21 nthe ña ñki pɔgɔ, nthe ña ɔ ñkien ñon titini. ɔ ghà ndɔgɔ li'i ña ɔ shi ki lo nū'ɔn, ñkwɔo li'i ña ɔ shi ki lo mbhi.'

22 "Taathɔ vi chhu ghɔ ña, 'Muun fà'a mbimbhi vei! Nshi ndɔgɔ chrà yo ñkrao ghɔ nɔ ghɔ! ɔ ya ñji ña mi ñon titini, ñkwe yaon ña a lo mbo nyan ne, ñkwɔo li'i ña ñshi ki lo mbhi ne. 23 A ni nchwie kɔ ki'ɛ pa'a ɔ lo ni'in mbin a mon bɛin? Nji ña ñshi ñga ñkwɛi, ñkwe pugu pa tho yi?' 24 Nenne nchhu ni ñgwa pe ña pugu ni nthi fo ne ña, 'Pɛi kwe mbin ghɔ mbho yu, mfe ni muun fà'a ye ña a ni nshei wun li'i ne.'

25 "Ndo pugu chhu ghɔ ña, 'Taathɔ, kwa'a a kwo shei wun li'i?'

26 "Fùon ghɔ khwɛ ña, 'Nshwei vɛi, sheshenon ña a kwo fà'o ne, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndɔ ti ni ñon ye ña a lo ñji'i mfà'o ne pi shi ñkwe shigei ye ña a fà'o ne mbho yu. 27 Ndo ndwe pa mbina pan pe ña pugu shini ndɔ ntà'a nu ña mbo fùon vugu ne, pɛi wɛin vugu nthɔ nsho vugu ligi mu.'"

Jishɔ nii Jerushalein nɔ fùon

(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Joun 12:12-19)

28 Jishɔ ni ñga nchhu yei nnu ti mī'ɛn, ñgwɛin ndaon ñgɛi nu shhi, ñku'ɔ nu Jerushalein. 29 A ni ñga nyien ti mbara Befɛge pugu Betani ñkuon mbira ña pi mɛin ni Olive ne, ntaon paa ghan younjin pi, 30 nchhu nu ña, "Pɛi ghɛi mon muun la'ataon yini shhi pɛi ne, pɛi shi ñjɛi muun ñkwɛin ña ñon lo naa ma ñku'ɔ ne, pi chu fo, pɛi kigei nthɔ nɔ hein. 31 Sheshenon mbie vɛi ña, 'Pɛi kigei nu ña?' pɛi chhu ña, 'Taathɔ fà'o fà'a nɔ ghɔ.'"

32 Nenne ñgwa pighɔ ña a ni ntaon vugu ne ghɛi ñgu'ɔ ñjɛi ñguon nnu pi

ñkwan ha'an a ni nshwei vugu ne. 33 Nɔ ha'an pugu ni nthɔ mfɛi muun ñkwɛin ghɔ ne, ñgwa pe ña minyen ghɔ ni mbo vugu ne pie ña, "Pɛi fɛi nu ña?"

34 Pugu khwɛ ña, "Taathɔ fà'o fà'a nɔ ghɔ." 35 Pugu lɔgɔ muun ñkwɛin ghɔ ñgɛi fɛ ni Jishɔ, ñga nshɛin ndhwí pugu ñkuon ghɔ, ñgɛre Jishɔ a ku'ɔ nchho ñkuon ghɔ.

36 Nɔ ha'an a ni nchho ñkuon ghɔ nyien ñgɛi nu ne, pa ñgwa shɛin pa memme ndhwí pugu shendaon. 37 Ndi ña a ni nyien mbara Jerushalein ne, nɔ li'i ña shendaon shwi'i la'o Mbira pa Thi Olive ne, mme kiri ghan younjin pi jɛ nthɔ ntɔo Minnwi ni ñji mon pwanju'ɔ nthe ñguon pa nnu ghraoghrao ña pugu ni ñjɛi ne, 38 nchhu nu ña,

"Mbɔrɔ pɔ ni Fùon ña a tho nɔ ligi Taathɔ ne,

Ghigri pɔ pɔ,

ndigha'o pɔ ni Minnwi ti ñgɛi nchɛin fie mon ndugwi po!"

39 Pichɛi pa ñgwa Farashi mon yú ñgwa pighɔ chhu ni Jishɔ ña, "Masha, piga pa ghan younjin pɔ ña pugu lere lan."

40 Jishɔ khwɛ ña, "Nshwei vɛi, ñgwa pei ndere lan, kan pa ñgù'ɔ shi nchrà ni ñji!"

Jishɔ yūa Jerushalein

41 Jishɔ ni ñga nyien mbara ti ñjɛi mon Jerushalein ghɔ, ñkɛi nthe vi, 42 nchhu nu ña, "Njūa ña ɔ kan ni ñji shi'a yaon ña a ghà nthɔ ni ghigri ne, ndɔ ndwe, Minnwi chwie ña ki'i ɔ yɛi, 43 nthe ña yichɛi ndi tho nthɔ nu ña pa mbina pɔ shi ñgin ghɔ ni ñka'a mbɔon, nshwi'i mbin ghɔ mon ñguon ñgei ghao. 44 Pugu shi nshi'i ghɔ pɛi pa mbaanda yo. Mba'a kan ta'a yaon yi'i mbigɛi mbho ghɔ, nthe ña ɔ shini ndɔ ñji ndi ña Minnwi ni nthɔ nɔ kwe nu ghɔ ne."

Jishɔ ghɛi Nda Minnwi

(Matio 21:12-17; Maaku 11:15-19; Joun 2:13-22)

45 Jishɔ nii Nda Minnwi, ñjɛ yōu nu ñgwa pe ña pugu ni nthɔ mfini yaon fo ne, 46 nchhu nu ni pugu ña, "Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ña, 'Nda a shi mbo pi nda luon Minnwi,' ndɔ pɛi kara a gū pɔo pa ñgina."

⁴⁷ Nguonj llé ghao Jisho tho nje'i ngwa Nda Minnwi. Pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa ghanj ye'i gí Mushi pugu pa pichèi thishi ta'a shendaonj nõ jwi nu vi. ⁴⁸ Ndo pa'a ndo mfā'o shendaonj, nthè ja pa ngwa ni mfe nguonj ténə yugu ntho nja'o nguonj nnu ja a ni nchhu nu nɛ.

20

Ghrí Jisho llo mbho Minnwi ki mbho ngwamishua

(Matio 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Llé chəi, Jisho gha mbo Nda Minnwi ntho nje'i nu ndo ntho nshwei pa pwa pisha'akho, pa thishi ghanj fe'ingienj Minnwi ni pa ghanj ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa thishi tho, ² nchhu gho ja, "Shwei vigi, o fā'o pi yəi nji nõ chwīe nu pa nnu pei, ki a fe gǒ mfe nji yei ve?"

³ Jisho khwē ja, "Mummu ñshi mbie vəi ni ta'a nnu. Ndwe, pəi shwei a, ⁴ a ni mfe Minnwi mfe nji ni Jounj ja a fe nkhi ni ngwa ki a ni mfe ngwamishua?"

⁵ Pugu pini nnu gho shina pugu, nchhu nu ja, "Pia nchhu ja a ni ndho mbho Minnwi, a pie via ja, 'Ti a ni nchwīe kho pa'a pia lo mbinj vi?' ⁶ Ndo pia nchhu ja, 'A ni mfe ñonmishua nji gho', kanj nguonj pa ngwa pei shi ntunj via ni ngù'o nthè ja pugu ya nji ni tininju'o ja Jounj ni mbo njəili'i Minnwi." ⁷ Nenne, pugu chhu gho ja, "Pigi lo nji'i nji li'i ja a ni ndho nɛ."

⁸ Nenne Jisho chhu ni pugu ki'ɛ ja, "Kanj mba'a mummu shwei vəi ni li'i ja nji ja ñchwīe nnu pei nõ llo nɛ."

Lu'ò chrà nthè puonj fà'a piphi

(Matio 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Nenne, Jisho chhu yei lu'ò chrà ni pa ngwa pe ja pugu ni nkiri yəi yu nɛ: "Ñonj chəi ni ma mbhi kèi ntienj thi* yi mfe ni ghanj fà'a ja pugu lina nõ gho, nga nkwo, pugu pugu ghrā. Nenne, ngəi kra nda'a ntaanj ndii. ¹⁰ Ndi ni nga nkā'o nõ kwōo nu ntienj thi gho, mmenonj ye taonj muunj fà'a vi ni pa ghanj fà'a pɛ, ja a ghəi nkwe ji ghrà ntienj thi gho. Pa ghanj fà'a pigho wie muunj fà'a vi gho ndu'u

vi ni mbho yó. ¹¹ A pini nu'unj ntaonj muunj fà'a nduonj, pugu wie vi nkāa yu, nshhū vi, ndo ndu'u vi ni mbho yó. ¹² A nu'unj ntaonj yichəi muunj fà'a vi, a pɔ yi trei, pugu ləinj vi, mfu'u vi monj nyienj gho mā'anj mbhi.

¹³ "Nenne, nganj nyienj gho chhu ja, 'Mi shi nchwīe pi neinj? Nshi ntaonj ta'a muunj a ja nkhwā nɛ, kə'ichəi pugu fā'o pogo mbinj yu.'

¹⁴ "Ndo ndii ja pa ghanj fà'a pigho ki yəi vi, pugu chhu ni nonj pugu ja, 'Yei ya muunj nganj nyienj gho, pia jwi vi nne ja a nthè nyienj gho gū yia!' ¹⁵ Pugu fu'u vi ntaonj nõ monj nyienj gho njwi vi."

Jisho lūgwi mbie vugu ja, "Ti nganj nyienj gho shi nchwīe pi kho mbinj pa ghanj fà'a pei? ¹⁶ A shi ntho njwi pa ghanj fà'a pei, mfe kèi ntienj thi gho ni ngwa nduonj."

Pa ngwa pɛ ja pugu ni njwɛɛ nu nɛ ni nga nja'o nnu yei, nchhu ja, "Ki'i Minnwi ma mienj nkwanj nnu yei."

¹⁷ Jisho tigi ligi yi mbinj pugu nchhu ja, "Ti njinj chrà Minnwi yei pɔ pi ja?"

'Ngù'o ye ja nganj nū'ɔnj nda ni ndāa ja a lo mfā'o ghèɛ nɛ,

pini nɛ nkara ju mbo ndugwi ngù'o shi'i nchaa nguonj yi.†

¹⁸ Sheshenonj ja a gu nkuanj ngu'ò yei shi shina kraokrao. Ndo ti ä ngū ngù'o gho mbinj nonj, a nwī'inj vi."

Pie nthè nnu pe taashi

(Matio 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Pa ghanj ye'i ngwa ni gí Mushi ni pa thishi ghanj fe'ingienj pa'o nõ wēinj nu Jisho ndii gho, nthè ja pugu ni nji ja Jisho chhu yei lu'ò chrà pi ni pugu, ndo pugu pogo nnu ha'anj pa ngwa shi nchwīe nɛ.

²⁰ Nenne pugu tā'a shina, ntaonj pa miyra, ja pugu ni mfi ja pugu ngwa ndindi nɛ, nenne ja pugu wēinj vi nkuanj chrà yi, nõ cha'a nu vi mfe ni nonj ja Roma ni mfe ja a sha'a yie ngei li'i nɛ.

²¹ Pa miyra pigho pie Jisho ja, "Masha, pigi ji ja o ghà nchrā ndo nje'i nnu ndindi ki lo mbinj mbe, ndo nje'i pi nnu ndindi ja

* **20:9** 20:9 Ntienj thi gho ni mbo grape. La'ataonj pa Juu pugu ni nga nchhu pichəi ndii ja faanj grape njinj yi pɔ pi Ishrae. † **20:17** 20:17 Nwa'anli Nkhī 118:22.

Minnwi tā'a nu nē. ²² Shwei vigi, a kā'o ŋa pi pe taashi ni Kaisha ki ŋga?"

²³ Jisho kwo yəi mbe yugu nchhu ni pugu ŋa, ²⁴ "Pəi nōon ndigi mbinj vəi. Yei pō pi tho gō pugu ligi gō ŋkuonj gho?"

Pugu khwē ŋa, "A yi Kaisha."

²⁵ Nenne, a khwē ni pugu ŋa, "Fē yaonj Kaisha ni Kaisha. Mfē yi Minnwi ni Minnwi." ²⁶ Fō shhi pa ŋgwa, pugu shi ki lo mfā'o sheshe yaonj llo ŋkuonj chrà yi nō wēinj nu vi nō gho. Nenne pugu lere lanj, nja ŋgrāo ŋkwanj nō ha'anj a khwē nē.

Pie nthe khu nu mbini ŋku'ō
(Matio 22:23-33; Maaku 12:12-27)

²⁷ Pa ŋgwa Shadushi, ŋa pugu ni ŋkwā'a ŋa mba'a ŋonj khu mbini nu'unj ŋku'ō nē, tho mbara Jisho mbie vi ŋa, ²⁸ "Masha, Mushi ni nā'anj gí yei mfē ni pigi ŋa, 'Ndīnj ŋonj ndanj miŋgwe ŋkhu ki lo mbhi puonj, ŋonj gho lōgo ŋkugu ndīnj vi gho ŋa a khu nē mbhi puonj nō gho nō ligi ndīnj vi gho.' ²⁹ Pimbja pichəi ni mbo puŋ nda pugu pi khwachəi. Vi shhi lanj ŋkhu ki lo mbhi muunj, ³⁰ mbra yi lōgo ŋkugu gho ŋgu'ō ŋkukhu ki lo mbhi muunj, ³¹ njianj mbra yi lōgo ŋkaa yu ŋgu'ō ŋkukhu, wu'ō nne ti ŋguonj vugu pi khwachəi nu'unj mme ndo pa'a kanj ta'a ŋonj vugu lo mbhi puonj. ³² A ni ŋga ndugwi nu, miŋgwe gho khu ŋkaa yu. ³³ Ndwe, monj llembhi ŋa ŋgwa ŋa pugu khu ma mbini ŋku'ō nē, miŋgwe vei shi mbo pi ŋgwe gō, nō ha'anj ŋguonj vugu pi khwachəi ki lōgo vi nō ŋgwe vugu nē?"

³⁴ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Ŋgwa mbhi shi'a lanj nu ndo ŋgəi nu nda lán. ³⁵ Ndo ŋgwa pe ŋa pugu shi ŋkā'o nō pini nu nu'unj ŋku'ō ndii ŋa pugu khu nē ndo fā'o chombhi monj ye mbhi ŋa a shi ntho nē, mba'a pugu ma nu'unj ndanj ki ŋgəi nda lán. ³⁶ Nthe ŋa minthe pa'a pugu lo ma nu'unj ŋkhu ŋkamu'ōnj, nthe ŋa pugu pō pi nō pa ghanj ntaonj Minnwi ndo mbo puonj Minnwi, mbo pa ŋgwa ŋa Minnwi kwo ku'ō ni pugu monj gu nē. ³⁷ Nō pīgi nu, Mushi ni nja nōonj ŋa ŋgwa ghà ŋkhu mbini nu'unj ŋku'ō. Monj li'i Nwa'anli Minnwi ŋa a chrà nu nthe mōnjonj tho

muunj thi yuyu'u nē, Mushi gē Taatho fō ŋa a Minnwi Abrahamj, Minnwi Aiji, ni Minnwi Jakō. ³⁸ Minnwi lo mbo pi Minnwi ŋgwa ha'anj pugu khu nē. A pō pi Minnwi pa ŋgwa ha'anj pugu pi maonj nē, nthe ŋa ni Minnwi, ŋguonj ŋgwa pi maonj."

³⁹ Pichəi pa ghanj ye'i ŋgwa ni gí Mushi khwē ŋa, "Masha, o ya nē nchrā shishi'i."

⁴⁰ Nthe ŋa pugu shi ki lo nu'unj njwe'i nō pie nu vi ni sheshe nnu.

Pie nthe Krishto
(Matio 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Jisho pie vugu ŋa, "A nthe pi kie neinj nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaonj nō ŋkwe nē, pō muunj Devi? ⁴² Nthe ŋa ndutho Devi chhu monj Nwa'anli Nkhī ŋa,

'Minnwi Taatho chhu ni Taatho a ŋa, "Chho heinj ŋgei mbho a yi ji,

⁴³ ti nshi nu'unj nchwie pa mbina pō gū krí tigi kwò yo." †

⁴⁴ Ti nō ha'anj Devi ni mēinj Krishto gho pi ni Taatho vi nē, a nthe a kie pi neinj Krishto pini mbo pi muunj vi?"

Jisho shūu ténə ŋgwa nthe pa ghanj ye'i ŋgwa ni gí pa Juu

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Jisho chhu ni ghanj younjinj pi shhi ŋguonj ŋgwa ghao ŋa, ⁴⁶ "Pəi lina pa ghanj ye'i ŋgwa ni gí Mushi a pwa. Pugu khwā nō nyienj nu monj pa memme ndrawa'a, ndo ŋkhwā ŋa pi tu'u nonj nchrā ni pugu li'i ka'a, ŋkhwā chho nu nō pa li'i lienj monj nda luonj Minnwi pugu pa li'i ji. ⁴⁷ Pugu ghà nchīgi pa pinje kugu ŋkwe maonj pugu, luonj Minnwi yugu shiga ni nji nne ŋa ŋgwa yəi vugu nō pa ŋgwa taonjtaonj. Yugu ŋgə'i shi mbo yi wuwuru."

21

Yaonj ŋa miŋgwe ŋkugu fē nē
(Maaku 12:41-44)

¹ Jisho pi'i ligi yi njəi ŋkwanj nō ha'anj pa ghanj fà'o tho ni'inj pa maonj fē pugu monj mikuo yaonj fé Nda Minnwi nē. ² A yəi miŋgwe ŋkugu chəi ha'anj a ki ya mbou

ni'in paa puonj mi mbinj monj mikuo. ³ Nenne, Jisho chhu na, "Shishini, nshwei vèi, mingwe nkugu vei na a pò pi mbou ne fe nchaa nguonj ngwa ghao. ⁴ Nthe na nguonj ngwa nduonj fu'u yaonj fé yugu pi shina ntou maonj ha'anj pugu fā'o ne, ndo mingwe vei monj pou yi fe nguonj yaonj na a ni mfā'o nò yru nu nkuanj ghò ne."

Jisho shwei nkwanj ha'anj pi shi mbūo Nda Minnwi ne

(Matio 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Pichèi ghanj younjij Jisho ni nchrā nu nthe Nda Minnwi, nkwanj ha'anj pi ni nchwīe vi ni pa ngù'ò pwapwa pugu pa maonj fe ha'anj pi ki fe fò ne. Jisho khwē na, ⁶ "Nguonj pa maonj pei na pèi yèi nu ne, ndii thò nu na mba'a ta'a ngù'ò yi'i nu'unj nūanj nkuanj ndij vi. Pi shi mbūo ghao mfe shhe."

Ngə'i pugu pa mōonj nu

(Matio 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ Pa ghanj younjij Jisho pie vi na, "Masha, yei nnu shi ndōgo li'i pi ndii kho? Lī na a shi nōonj na ndii kā'o ni nnu yei nò lōgo nu li'i ne pò pi kho?"

⁸ Jisho chhu na, "Lina nu, ki'i nonj fii vèi, nthe na ntou ngwa le nthò nò ligi a, nchhu nu na, 'a mmu mbò Krishto ghò', pugu pa na 'ndii kā'o ne', ki'i njou njij yugu. ⁹ Ki'i pèi pōgo ndii na pèi ya'o na nchhò pò ki pa yòyōnò, nthe na nkwanj nnu pine shi ngù'ò ndōgo li'i ndò pa'a mbhi lò ndugwi pi ndii ghò." ¹⁰ Nenne, Jisho chhu na, "Pa la'ataonj shi mā'anj nchhò pugu pa pichèi, ngwa ta'a fūonj mā'anj nchhò pugu pa ngwa vichèi fūonj. ¹¹ Shhe shi nchī'i ti shina, pa ghānò piphi gū lili'i, pa njī gū, pa nnu wuwuru lōgo li'i, pi yèi pa memme li llo pò."

¹² "Ndo nkaonj nguonj pa nnu pei ma ndōgo li'i, pi shi ngwēinj vèi ngūo ngə'i mbinj pèi. Pi shi nj vèi ngəi nò monj pa nda luonj Minnwi pugu pa chéinj, pi shi ngəi ni pèi shhi pa fūonj pugu pa ghanj shá'a li'i nthe ligi a. ¹³ Yei shi mfe shina ni pèi nò shwei nu pwa pisha'akhò a ni pugu. ¹⁴ Pèi nū'ōnj monj njù'ò pèi na pèi lò mfā'o nò wie nu nonj, nkwanj nò ha'anj pèi shi nkwe thò yèi ne, nkaonj ndii maa

nkā'o nu. ¹⁵ Nthe na nshi mfe chrà pugu pa shiethò ni pèi na mba'a kanj ta'a mbina pèi yi'i nkā'o nò pèi nu ki ndāa chrà ghò pugu pa shiethò ghò. ¹⁶ Pa tǎa pèi pugu pa lij pèi, ni pa ndaanonj pèi pugu pa taannu pèi shi mfini vèi, pi jwi pichèi shina pèi. ¹⁷ Nguonj ngwa shi mbina vèi nthe a ¹⁸ ndò mba'a ta'a ngiithò yèi phe. ¹⁹ Monj thi nu a tini, pèi shi ndūgu."

Jisho shwei ngə'i na a thò nu nii Jerushaleinj

(Matio 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ "Ndi na o yèi pa ghanj mā'anj nchhò ghān Jerushaleinj mbāonj ne, o ji na shi'i nu mi para. ²¹ Nenne pa ngwa na pugu pò Judia ne tei nkū'ò nkuanj pa mbra, pè ngwa na pugu pò monj tri la'a ne tei ntaonj, pè ngwa na pugu lò nji'i mbo monj ghò ne ki'i pugu nu'unj nii. ²² Nthe na yei lembhi ngə'i ni ngwa Ishrae, nò chwīe nu nnu ha'anj pi ni nā'anj monj chrà Minnwi ne lōgo li'i. ²³ A shi mbo nkienj wuwuru ngə'i ni pa pingge shūu pugu pa mapuonj ha'anj pugu thò nu'ōnj puonj monj ndii ghò ne. Wuwuru ngə'i shi mbo monj la'ataonj yei, pigitia Minnwi shwi'i mbinj ngwa pei. ²⁴ Pi shi njwi pichèi ni kafa, ngwēinj pichèi ngəi nò monj pa chéinj nò pò nu nkūna nchhò monj pa la'ataonj, pa ghāni shi nkue nkuanj Jerushaleinj ti yugu ndii na Minnwi nū'ōnj ne kā'o."

Muuj Njonmishua shi mbini nu'unj nthò

(Matio 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ "Pa li shi nōonj monj minaonj pugu pa fhú ni finèi. Ngwa pa la'ala'a taonj shi mbo ni finthò nthe mba'anjkihi na a thò ngwara nu ne. ²⁶ Pōgo gu shi nchwīe njù'ò ngwa shāna nthe pa nnu na pugu ywere nu na a thò nu ndōgo li'i nkuanj mbhi ne, nthe na pi shi nchī'i pa nji ha'anj a pò monj tothi ne. ²⁷ Nenne, pi shi njèi Muuj Njonmishua thò shwi'i nu monj tothi ni nji pugu pa mme ndigha'o. ²⁸ Ndi ha'anj nnu pei jē nthò ndōgo li'i ne, lollo fèi nonj yò, nthe na lūgu nu yò para."

Ntigi llo nkuanj thi wūnu

(Matio 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Jisho chhu lu'ò chrà yei ni pugu: “Lii thi wunu pugu pa nguon pa thi nduon, ³⁰ nò ha'an fhó yugu nu'un njē tua nu nē, ò pē'i ni non yò nji na nkwaè mbè para. ³¹ Wu'ò nenne, ndii ha'an ò shi njèi nnu pei lōgò li'i nē, ò ji na Sha'afuon Minnwi para. ³² Shishini, nshwei vèi, mba'a ngwreion yei yi'i ntōgò nnu pei maa ndōgò li'i. ³³ Po pugu shhe shi ntōgò, ndo mba'a chrà a ma ntōgò gha.

Pèi lina nu!

³⁴ “Pèi lina nu, ki'i pèi nū'ònj njù'ò yei nkuon pa jì pugu pa nnu nu mbaa ni pa maon nkuon ngrào mbhi yei pugu fii vèi, nne na kē'i llemmbhi ghò le ngwī'i vèi nò ha'an minyien ghà ngwī'i nkuon shi'i nē. ³⁵ Nthe na llemmbhi ghò shi nthò nkuon nguon ngwa na pugu pò nkuon shhe nē. ³⁶ Ndo lina nu nguon ndii, nduon nu na ò fā'ò ghrí nò lè'i nu nguon nnu pei na a shi ndōgò li'i nē, nne na mimfè ò thi shhi Muun Nonmishua.”

³⁷ Jisho ni nje'i nu nguon llemmbhi ghao mon Nda Minnwi, ndo tu'u gha mbo, a ku'ò nkuon mbra na pi mēin ni Olive nē. ³⁸ Nkien ni muun tutu'u, nguon ngwa kiri yei yu mon Nda Minnwi nò ya'ò nu ntigi mbho yu.

22

Ntán nò jwi nu Jisho

(Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Joun 11:45-53)

¹ Ndiì jì mme llé brei ki ku'ò ni nga mbara nu, mbo mme llé na pi mēin ni Lli Nji'a nē, ² pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi tho ntā'a shendaon nò jwi nu Jisho njinjin nthe na pugu ni nchho mbōgò nnu na ngwa shi nchwē nē.

Judashi pin nò fini nu Jisho

(Matio 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Judashi, na pi ni mēin vi ni Ishikario nē, na a ni mbo ta'a non shina paanchro ghan younjin Jisho nē, mien non yi Shata nii nū'ònj yu. ⁴ A ghēi mbara pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan kē'i Nda Minnwi, nchrā pugu pugu nkwan ha'an minthe a fe Jisho ni pugu nē. ⁵ Túa yugu ni

mbwa. Pugu chrā na pugu shi mfe mbin ghò. ⁶ Nenne, a pin nthò ntā'a shina ki'e nkwan ha'an minthe a fini vi ni pugu li'i ha'an ntou ngwa lo nji'i mbo nē.

Jisho piri non yi nò jì nu maon Lli Nji'a
(Matio 26:17-25; Maaku 14:12-21; Joun 13:21-30)

⁷ Llè jì brei ki ku'ò ni nga nthò, mbo llé na a ki pie na pi jwi minji jì Lli Nji'a nē, ⁸ Jisho taon Pita pugu Joun, nchhu nu ni pugu na, “Pèi ghēi mbiri yia maon jì Lli Nji'a nne na minthe pia jì.”

⁹ Pugu pie vi na, “Ò tā'a nu na pigi piri pi hin?”

¹⁰ A chhu ni pugu na, “Ndiì na pèi shi nii mon la'a Jerushalein nē, pèi shi njèi mimbria, a tien nkhi mon kin nchí'a. Pèi yōu njin yi, pèi pugu ghēi nda na a shi nii fò nē, ¹¹ nchhu ni ngan nda ghò na, ‘Masha chhu na pi pie ghò na, ‘Njien nda pa ghini pò pi hin, na minthe pigi pa ghan younjin pan jì Lli Nji'a fò?’” ¹² A shi nōon mme njien nda tothi ni pèi na pi kwo chwē, pèi piri jì Lli Nji'a ghò fò.”

¹³ Pugu lollo ngēi, njèi nguon yaon wu'ò nkwan ha'an a ni nshwei vugu nē, mbiri maon jì Lli Nji'a ghò fò.

Ndugwi maon jì Jisho pugu pa ghan younjin pi

(Matio 26:26-30; Maaku 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ndiì ni nga nthò, Jisho chocho yei taprei pugu pa ghan ntaon pi, ¹⁵ nchhu ni pugu na, “Mi ni nkwo ya nthò ntā'a nu nò jì nu Lli Nji'a yei pia nkaon maa njèi ngō'i. ¹⁶ Mba'a nji'i nu'un mbini nji maon pei pia ti ngēi nchēin ndii na njin yi lōgò li'i nē, ndii na Minnwi shi nsha'a fūon yi nē.”

¹⁷ A lōgò ndua là'ò, nga ntōo Minnwi, nchhu na, “Pèi kwe yei ngrā shina pèi. ¹⁸ Shishini, nchhu ni pèi na jē ndwe ngēi nu shhi, mba'a nu'un nnu là'ò yei, ti Sha'afuon Minnwi tho.”

¹⁹ A lōgò brei, nga ntōo Minnwi, mbē'i, mfe ni pugu, nchhu nu na, “Yei freinon a na pi fe ni pèi. Pèi chwē nēin nò kwij nu ma.” ²⁰ Wu'ò nenne, a pini ndōgò ndua ndii na pugu ni nkwo kru nē, nchhu

nu ɲa, “Ndua là’o yei nōon kina fhi ɲa Minnwi wrā mon chhi a ɲa pi shi ɲkwri nthe vɛi nɛ.

²¹ “Ndo lɛi njɛi, ɲon ɲa a shi mfini a nɛ, mbho yigi yu pɔ ɲkuon taprei. ²² Nthe ɲa Muon ɲonmishua shi ɲgu’o ɲgɛi pi ɲkwan ha’an Minnwi ni nū’on nɛ, ndo ɲgɛi wuwuru shi nii ɲon ɲa a fini vi nɛ.”

²³ Pa ghan younjɛn pi jɛ mbie non pugu ɲa a yɛi ɲon shina pugu ɲa a shi nchwɛ yei nnu.

Mindoundou ɲa ɲon ndien gɔ

²⁴ Mindoundou gū shina pugu ɲa a gɔ ɲa minthe pi lɛi vi nɔ ɲon ndien. ²⁵ Jisho chhu ni pugu ɲa, “Pa fūon ɲkuon mbhi hein ghà nsha’a ɲgwa pugu sha’a, ndo pa ɲgwa pei wu’o mɛin pa fūon pigho pi ni taa ghan ghɛre vugu. ²⁶ Ndo ni pɛi, a lo ɲji’i mbo pi nne, a ka pie pi ɲa ɲon ndien shina pɛi gɛ mi pɔ nɔ mikɛ’i, nthishi pɔ nɔ muon fà’a. ²⁷ A gɔ mbo ɲon ndien, ɲon ɲa a chocho ɲkuon taprei nɛ ki muon fà’a? A lo mbo pi ɲon ɲa a chho ɲkuon taprei nɛ? Ndo mbo shina pɛi pi nɔ muon fà’a. ²⁸ Pɛi lo ɲji’i m’an a mon ndii ɲa mōon nu tho vɛi nɛ, ²⁹ wu’o nɔ ha’an Taa a fe ghrí vɛi nɔ sha’a nu nɛ, mfe ni pɛi ɲkaa mu, ³⁰ nenne ɲa pɛi shi ɲji ndo nnu ɲkuon taprei a mon Sha’afuon a, ndo nchho ɲkuon pa faan nsha’a ɲgwa paanchro taon Ishrae.

Jisho chhu ɲa Pita shi ndāa vi

(Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Joun 13:36-38)

³¹ Shemu, Shemu, lɛi njɛi! Shata kwo luon shina mbho Minnwi nɔ krū nu vɛi nɔ ha’an pi ghà ɲkrū prupina nɛ. ³² Ndo ɲkwo luon Minnwi mfe vɛ, ma Shemu, ɲa ki’i pin yɔ chī’i. Ndi ɲa o pini ɲkwɛi njɛi a nɛ, o mā’an ghrí lin pɔ.”

³³ Pita khwɛ ɲa, “Taatho, mbiri non a ɲa pɔgo shi ɲgu’o ɲgɛi chɛin ka’a, ɲkhu ka’a.”

³⁴ Jisho khwɛ ghɔ ɲa, “Pita, nshwei ghɔ, mba’a minkɛ’i khwe shi’a ki o lo nchhu ni trei ɲgɛ ɲa o lo ɲji’i ɲji a.”

Jisho shū tónə ghan younjɛn pi

* 22:37 22:37 Ishaya 53:12.

³⁵ Jisho pini nchhu ni pugu ɲa, “Ndi ɲa mi ni ntaon vɛi ki pɛi lo ntuo pɛin mbin, ki lo ntuo pɛin, ki tra, pɛi ni mbou yaon?”

Pugu ɲa, “Nga.”

³⁶ A pini nchhu ɲa, “Ndo ti ndwe, ɲon ɲa a fā’o mbin nɛ lɔgo pugu pɛin. ɲon ɲa a lo ɲji’i mfā’o kafa nɛ, fini ndhwí figɛi yi ɲjuon nɔ ghɔ. ³⁷ Nthe yie ghɔ, nchhu ni pɛi ɲa chrà Minnwi yei ɲa pi nā’an ɲa, ‘pi shia vi shina ghan chwɛ phi nɛ*,’ shi ɲgu’o ndɔgo li’i mbin mu nthe ɲa pa nnu pɛ ɲa pi nā’an nthe a nɛ tho ɲgu’o ndɔgo li’i ɲkwan ha’an pi ni nā’an nɛ.”

³⁸ Pa ghan younjɛn pi chhu ghɔ ɲa, “Taatho, lɛi njɛi paa kafa pɔ nɛin.”

A chhu ni pugu ɲa, “Yine chrà lūgwi nne.”

Jisho luon Minnwi ɲkuon mbra

(Matio 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Jisho taon mon la’a ɲkwan ha’an a ghà mbigi ntaon nɛ, ɲgɛi ɲkuon Mbra pa Thi Olive pugu pa ghan younjɛn pi. ⁴⁰ Nga nchɛin fɔ, nchhu ni ghan younjɛn pi ɲa, “Pɛi luon Minnwi nne ɲa ki’i pɛi gū mon mōon nu.”

⁴¹ Nchənə ndollo ti ɲgɛi nchɛin fi’i li’i ɲa ɲon mā’an ɲgù’o a chɛin nɛ, ɲkwi kwɛre yi shhe nduon Minnwi ɲa, ⁴² “Taa a, a mbo khwatua yɔ, o pɛi ndua ɲgɛi piphi yei ki ndo nnu. Ndo ti ki’i a pɔ pi nɔ ha’an ntā’a nu nɛ, a pɔ nɔ ha’an o tā’a nu ɲa a pɔ nɛ.” ⁴³ Yichɛi ɲgan ntaon Minnwi llo po ntho mā’an ghrí yi mon yú’o ghɔ, ⁴⁴ a luon Minnwi ni ɲji ti lie yi taon mbo nɔ chhi nchɛin nu shhe.

⁴⁵ A gha mī’ɛn luon nu, ɲgɛi mbara pa ghan younjɛn pi pugu lle nu nthe yu’o ɲjù’o. ⁴⁶ A pie vugu ɲa, “Pɛi lle pi kho? Pɛi lollo tothi nduon Minnwi nne ɲa ki’i pɛi gū mon mōon nu.”

Pi wɛin Jisho

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Joun 18:3-11)

⁴⁷ A gha ɲgu’o nchrā nu nɛ, yú ɲgwa chɛin, ɲon chɛi, ligi yi pɔ Judashi, ɲa a ni mbo ta’a ɲon shina paanchro ghɔ, pɔ ju shhi. Nchənə ntho yɛi Jisho mban vi

nɔ chrā nu ghɔ. ⁴⁸ Nɔ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, **“Judashi, ɔ shi mfini a, Muuŋ Nɔnmishua, ni paŋ nu ma nɔ chrā nu?”**

⁴⁹ Pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbo yɛi yu nɛ gha nɲɛi nnu ɲa a tā'a nu ndɔgɔ lɪ'i nɛ, nchhu ghɔ ɲa, “Taathɔ, pɪgi shua kafa nshāaŋ vugu nɔ?” ⁵⁰ Yichɛi ta'a yi shina pugu che tɔnɔ ɲgei mbhɔ ji muuŋ fà'a ta'a taathɔ pa thishi ghaŋ fɛ'ingien.

⁵¹ Jishɔ chhu ɲa, **“Ki'i pɛi nu'uuŋ nchwɛ!”** Nkəon tɔnɔ muuŋ fà'a ghɔ, a tɪni.

⁵² Nɛnnɛ, Jishɔ chhu ni pa thishi ghaŋ fɛ'ingien pugu pa ghaŋ kɛ'i Nda Minnwi pugu pa thishi ɲa pugu ni nthɔ nu ɲgwɛiŋ vi nɛ ɲa, **“Mbo pi ɲgina minwi ɲa pɛi thɔ nu ɲgwɛiŋ ni pa kafa pugu pa wrɛi?”**

⁵³ Nguon lɛ ghao pia pɔ nu mon Nda Minnwi, pa'a pɛi lo mba'o nɔ wɛiŋ nu ma. **Nɔ yei ndi yɛi pugu pa yi nji mon njiŋ.”**

Pita lāa Jishɔ

(Matio 26:57-58,69-75; Maaku 14:53-54,66-72; Jouŋ 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nɛnnɛ, pa ghaŋ kɛ'i Nda Minnwi wɛiŋ vi ɲgɛi ni ju nda taathɔ pa thishi ghaŋ fɛ'ingien. Pita yɔu njiŋ yugu ndɔ mbo pi fie njiŋ. ⁵⁵ Pugu ni ɲga mfrɛi mɔŋon mon titri yina, ti ɲkiri nchɔchhɔ ka'a, Pita chhɔ shina pugu. ⁵⁶ Ta'a muuŋ fà'a mbo miŋgwɛ, ni ɲga nɲɛi Pita a chhɔ yɛi mɔŋon ghɔ, a ya ligi yi mbiŋ yu, nchhu ɲa, “Nɔŋ vei ni mbo pugu Jishɔ ɲkaa yu.”

⁵⁷ A lāa, nchhu nu ɲa, “Maa, ndɔ nji'i nji vi!”

⁵⁸ A gha ndara, yichɛi ɲon pini nu'uuŋ nɲɛi vi, nchhu ɲa, “ɔ ta'a pakwo pi!”

Pita chhu ɲa, “Tāa, ndɔ nji'i mbo ta'a ɲon vugu!”

⁵⁹ A ni ɲga nu'uuŋ njunu, yichɛi ɲon pini nu'uuŋ nɲɛi vi, ntii nu ɲa, “Shishini, ɲon vei ni mbo pugu Jishɔ nthɛ ɲa, a llo Galili ɲkaa yu!”

⁶⁰ Nɔ Pita khwɛ ɲa, “Tāa, ndɔ nji'i nji nnu ha'aŋ ɔ thɔ nchhu nu nɛ!”

Nɔ ha'aŋ Pita ni ɲgu'ɔ nchrā nu nɛ, miŋkɛ'i khwɛ. ⁶¹ Taathɔ kara mbe'i Pita. A kwiŋ chrà Taathɔ, ɲkwaŋ ha'aŋ a ni nchhu ghɔ ɲa, **“Nkəon miŋkɛ'i maa**

ɲkhwɛ shi'a, ɔ shi ndāa a ni trɛi ɲge.”

⁶² Nɛnnɛ, Pita taon mbhi ɲkɛi a gha'a.

Pi wie Jishɔ mbini mā'aŋ vi ni kwɛiŋ *(Matio 26:67-68; Maaku 14:65)*

⁶³ Pa ɲgwa ɲa pugu ni ɲkɛ'i Jishɔ nɛ ni nɲɛ mā'aŋ nu vi ni kwɛiŋ ndɔ mbini nthɔ ɲgwɛi vi. ⁶⁴ Pugu ni ɲkrao ligi yi ni ndhwɪ, mbie vi ɲa, “Nɔ nɲɛi'i, shwei vigi ni ɲon ɲa a wie ghɔ nɛ!” ⁶⁵ Pugu ni nthɔ mbini nchhu pichɛi ntou pa nnu, ɲgwɛ'i vi.

Jishɔ shhi pa kún

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Jouŋ 18:19-24)

⁶⁶ Mbhi ni ɲga ndaŋ, pi lɔgɔ Jishɔ ɲgɛi nɔ shhi kiri pa thishi, mbo pa thishi ghaŋ fɛ'ingien, pugu pa ghaŋ ye'i ɲgwa ni gɪ Mushi. Pugu chhu ghɔ ɲa, ⁶⁷ “ɔ mbo ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, ɔ chhu ni pigi.”

Jishɔ khwɛ ɲa, **“Mi nshwei vɛi pa'a pɛi lo mbiŋ, ⁶⁸ ndɔ mi mbie vɛi ni ta'a nnu, pa'a pɛi lo mfā'o khwɛ. ⁶⁹ Nɔ llo ndwe ɲgɛi nu shhi pi shi nchɛrɛ Muuŋ Nɔnmishua ɲgei mbhɔ ji Minnwi ɲa a fā'o ɲguon ghrɪ nɛ.”**

⁷⁰ Nɛnnɛ ɲguon yugu pie vi ɲa, “Yie nɔon ɲa ɔ pɔ Muuŋ Minnwi?”

A chhu ɲa, **“Pɛi chhu ɲa mi yie.”**

⁷¹ Nɛnnɛ, pugu chhu ɲa, “Pia nu'uuŋ ntā'a pi khɔ ndwe nja'o, pia ya'o ni non yia llo mbhɔ yu.”

23

Jishɔ shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Jouŋ 18:28-38)

¹ Nguon kiri pa thishi pighɔ yrei ndɔgɔ Jishɔ ɲgɛi nɔ shhi Paile, ² nchhu pa nnu thɔ yu ɲa, “Nɔŋ yei thɔ nthɔ nu ni titini minduonnduon shina ɲgwa pigi, ndāa nu ɲa ki'i pigi mā'aŋ taashi ni Kaisha, ndɔ nchhu nu ɲa ju nduthɔ yi, ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, mbo fùon.”

³ Paile pie vi ɲa, “ɔ fùon pa juu?”

A khwɛ ghɔ ɲa, **“A ha'aŋ ɔ chhu nɛ.”**

⁴ Paile chhu ni pa thishi ghaŋ fɛ'ingien pugu pa yú ɲgwa pighɔ ɲa, “Nɔ nɲɛi fàŋ ɲon vei.”

⁵ Pugu wu'ó mfrafra, nchhu nu ña, “A ni'in pun ñgwa ni yaon ña a ye'i nu ne mon ñguon Judia, llo Galili ti ntho nchəin hein.”

⁶ Paile ni nja'ó mbie ña, “Ñon vei llo pi Galili?” ⁷ A ni ñga nja'ó ña Jisho llo pi mon ye li'i ña a sha'a fūon Hero ne, a taon vi gho. Hero ni mbo Jerushalein ndii gho.

Jisho shhi Hero

⁸ Ndi ña Hero ni njəi Jisho ne, mfā'ó ntou pwatua, nthə ña a ni ñkwo tho nja'ó ntou pa nnu no ligi yi ñkhwā nu no yəi nu vi. A ni ñkhwā nu no yəi nu, a chwīe pa nnu ghraoghrao. ⁹ Nthə yie gho, a tou vi ñkien ntou yi, ndo pa'a Jisho lo ñkhwē. ¹⁰ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi taon shhi ntigi ntou pa nnu tho yu. ¹¹ Hero pugu pa ghan nchhō pi ni ñga nshhū vi ndo mā'an vi ni kwəin, ndōgo piri mā'an mbin yu mbini ndu'u vi ni Paile. ¹² Hero pugu Paile gū pa taannu yua gho nthə ña pugu ni mfūon mbo pi ni kipina.

Pi fe njó gu ni Jisho

(Matio 27:15-26; Maaku 15:6-15; Joun 18:39-19:16)

¹³ Paile kiri pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan shá'a, ni pa ñgwa gha, ¹⁴ nchhu ni pugu ña, “Pəi tho ni ñon vei hein nchhu ña a tho nchwīe nu ñgwa tinitho, ñga ntou vi shhi pəi, pa'a ndo njəi a fəñ sheshe nnu mon ñguon pa nnu ña pəi wēin vi no ne. ¹⁵ Ndo pa'a Hero lo njəi ñkaa yu, nne a pini ndu'u vi ni pia. No ha'an pəi yəi ne, a lo nji'i nchwīe yichəi nnu ña a pie ña pi jwi vi, ¹⁶ nthə yie gho, ñshi ñgu'ó ñgwie vi wie, mien vi a ghəi.” ¹⁷ [Sheshe llé ji Lli Nji'a Paile ghà nchu'ó ta'a ñgan chəin no ligi yugu.]

¹⁸ Ñguon kiri ñgwa pa'ó ñgòu ña, “Jwi vi, nchu'ó Baraba mfe ni pigi!” ¹⁹ Baraba ni mbo ñon ña pi ni ni'in vi chəin nthə ña titini minduonduon ni ñgū mon la'a pi jwi ñon. ²⁰ Paile chrā ni pugu ñkamu'on nthə ña a ni ntā'a nu mien vi a ghəi ne. ²¹ Pugu pa'ó ñgòu ña, “Kwin vi ñkuon wá'a, kwīn vi ñkuon wá'a!”

²² No ñgé yi trei, Paile pie ni pugu ña, “Nthə kho, phi ña ñon vei chwīe ne po pi kho? Ndo njəi sheshe fəñ mbin yu ña a pie ña pi jwi vi jwi ne, nthə yie gho, ñshi ñgu'ó ñgwie vi wie, nchu'ó vi a ghəi.”

²³ Ndo pugu li'i, njōno nu ñkien ni nji, nchhu nu ña pi kwīn vi ñkuon wá'a. Pugu yōno ti yugu chəin. ²⁴ Nenne, Paile sha'a ña pi jwi Jisho no ha'an pugu ta'a nu ne. ²⁵ A chu'ó ñon ña pugu tā'a nu ne, mbo ñon ve ña pi ni ni'in vi chəin nthə titini minduonduon ña a ni nchwīe a gū mon la'a pi jwi ñon ne, mfe Jisho ni pugu ña pugu jwi vi, mbo nnu ha'an pugu ni ntā'a nu ne.

Pi kwīn Jisho ñkuon wá'a

(Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Joun 19:17-27)

²⁶ Pa ghan mā'an nchhō Roma wēin Jisho ñgəi no. No ha'an pugu ni ñgəi nu ne, pugu wēin ñon chəi, ligi yi po Shemu, mbo ñon la'ataon Shirin ña a ni ndho mon yichəi li'i la'ataon gho ntho nu. Pugu nū'on wá'a mbə'i yu, ñi vi ña a tien ñgəi no njin Jisho.

²⁷ Mmē kiri ñgwa yōu njin Jisho pugu pa pingge ña pugu ni ntho ñkəi vi ni nji ne. ²⁸ Ndo Jisho kara nchhu ni pugu ña, “**Pingge Jerushalein, ki'i pəi kəi a, pəi kəi non pəi pugu pa puon pəi.**” ²⁹ Nthə ña yichəi llé tho ntho nu ña pi shi nchhu ña, ‘**Mbrotho mingwe ña a ñkhwē ne, ni pa pun pe ña muun shi ya'a taon fo ne, ni pa pini pe ña pugu shi ya'a nu'on muun ne.**’ ³⁰ Nenne, ñgwa njē nchhu nu ni memme mbra ña, ‘**Gū mbin pigi,**’ nchhu ni puon mi mbra ña, ‘**Kuru vigi!**’ ³¹ Pi mfe ñgə'i ni ñon ña mbho yi yi wo ne fi'i yei, kan a shi mbo pi ñein ni ñon ña a fāan nnu ne?”*

³² Pa ghan mā'an nchhō Roma lōgo pichəi paa ñgwa ña pugu ni mbo pa ñgusha'a ñkaa pugu, ñgəi no li'i jwi vugu pugu pa Jisho. ³³ Ñga ntho nchəin li'i chəi ña pi mēin ni “Kwēi Tho”, ñkwīn Jisho fo ñkuon wá'a pugu pa ñgusha'a pigho, ta'a yi ñgei mbho ji, ta'a yi ñgei mbho ñkwrei.

* **23:31** 23:31 Yei ghrà po mon Nwa'anli Minnwi lleshhi pi ña Nthə ña ñkwan nnu pei ndōgo li'i ndii ña thi yi fhe ne, kan a shi mbo pi ñein ndii ña thi yi yó ne?

³⁴ Jisho chhu ña, “**Tăa, li’ε phi yugu nthe ña pugu lo nji nnu ha’an pugu chwīe nu ne.**” Nenne, pugu mā’an yaon nō pē’i nō yēi nu ña a shi nji gō ndhwí yi shina pugu.

³⁵ Pa ñgwa thi fō mbe’i nu, pa thishi mā’an vi ni kwèin ña, “A ni ntho ñkwe ñgwa, a kwe ne non yi pia nō ha’an a mbo Ju ña Minnwi Chu’o Ntaon nō Ñkwe, llo mbho Minnwi, ye ña Minnwi chu’o vi ne.” ³⁶ Pa ghan mā’an nchho mā’an vi ni kwèin ñkaa pugu mfe là’o chöchigēi gho. ³⁷ Nchhu nu gho ña, “Ō mbo fūon pa Juu, o kwe ne non yō pia! Pigi yēi!” ³⁸ Pi ni nā’an yaon ñkwīn ñkuon tho wá’a tho yu ña, “Yei fūon pa ñgwa Juu.”

³⁹ Yichēi ta’a ñgusha’a gho ña pi ni ñkwīn vugu pugu ne wē’i vi, nchhu nu ña, “Ō lo mbo Ju ña Minnwi Chu’o Ntaon nō Ñkwe ne? Kwe ne non yō, mbini ñkwe vigi.”

⁴⁰ Vichēi ta’a ñgusha’a gho pīga vi, nchhu nu ña, “Ō lo ndou ti mboḡo Minnwi, nthe ña pi ya’a ta’a fi’i njó ni pia, mbo gu? ⁴¹ Yōḡo njó kā’o nthe ña pōḡo khu nō nnu ña pōḡo tā’a, ndo ti non vei lo nji’i mfāan kan ta’a nnu.” ⁴² Nchhu ki’ε ña, “Jisho, kwīn a ndii ña o nii mon Sha’afuon yō ne.”

⁴³ Jisho lu’u gho ña, “**Shishini, ñshwei gho, shi’a pōḡo shi mbo mon nchho shi’i Po.**”

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Joun 19:28-30)

⁴⁴ A ni mbo mon ntun minaon ña njinjin ni gū mon ñguon li’i ghao fō ti ñgēi nchēin mon trei minaon ni naonchi, ⁴⁵ nthe ña minaon shi ki lo nu’un nthe nu. Ndhwí ki’i li’i ña a ni mbo mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa. ⁴⁶ Jisho gha ñkēi ni nji nchhu ña, “**Tăa a, mfe jijwe a mbho gho!**” A ni ñga nchhu nenne, jijwe yi taon.

⁴⁷ Nthishi pa ta’a ñkii shooge ni ñga njēi nnu ha’an a lōḡo li’i ne, ñga’o Minnwi nchhu ña, “Shishini, non vei ni mbo non ndindi.” ⁴⁸ Ndi ña ñgwa ña pugu ni ñkiri fō nō yēi nu nnu ña a shi ndōḡo li’i ni njēi nnu ña a ni ndōḡo li’i ne, pugu

wie njū’o yugu mbini la’a mon tu’utho. ⁴⁹ Ndo ñguon ñgwa pē ña pugu ni nji Jisho, mbigi pugu pa pinḡe ña pugu ni njōu njin yi llo Galili ne, thi fie hin ntho njēi nnu pei.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Joun 19:38-42)

⁵⁰ Non chēi ni mbo fō, ligi yi pō Joshe, llo yichēi li’i Judia ña pi mēin ni Arimatia, mbo non shi’i ndo mbo non ndindi. ⁵¹ Nji’i nthe pi nō ha’an a ni mbo ñgia pa thishi pigho ne, a shi ki lo nji’i mbin nnu ña pi ni ñkā’a ndo nchwīe mbin Jisho ne, ni ntho njwēre Sha’afuon Minnwi. ⁵² A ni ñgēi mbara Paile ña a fe khu Jisho gho. ⁵³ A shwi’i khu yi shhe, mbara vi mon mbho ndhwí fhu, ni’in vi mon mbo ña pi fi’i ñkuon ñgū’o nō fūn, mbo ye ña pi shi ki lo naa ma ntwei non fō. ⁵⁴ A ni mbo llé piri nu non nō llé Ji. llé Ji gho kwo tā’a nu njē.

⁵⁵ Pinḡe ña pugu pa Jisho ni ndho Galili ne yōu njin Joshe ñgēi njēi fūn ndo njēi ñkwan ha’an pi ni nū’on khu Jisho mon gho ne. ⁵⁶ Ñgēi ki’ε la’a mbiri laminda pugu pa pichēi pa mbwa wru nū’on, mferē non llé Ji nō ha’an kina chhu ne.

24

Jisho pini nu’un ñku’o

(Matio 28:1-10; Maaku 16:1-8; Joun 20:1-10)

¹ Mon fūon lembhi mbo Shonde mon shwi’i tan gho, ñkien ni muun tutu’u, pinḡe pē lōḡo laminda ña pugu ni mbiri ne, ñgēi nō chofun. ² Ñga nchēin fō, njēi ña pi kwo kēnē ñgū’o ha’an a ni nchri chofun ne. ³ Pugu ni ñga nii mon gho, pa’a ndo njēi khu Taatho mbo Jisho. ⁴ Nō ha’an tho yugu ni ntho mfin nu ni nnu ha’an a lōḡo li’i ne, paa ñgwa wī’i nthi yēi pugu ndhwí yugu tho sheishei nō fiemi. ⁵ Pōḡo gu ni ñga ñgwēin vugu, pugu tu’u tho yugu shhe, pa ñgwa pigho pie ña, “Pēi kie nein ntho ntā’a non maon shina pa ñgwa khu? ⁶ A lo nji’i mbo hein, a ku’o llo mon gu! Kwīn nnu ña a ni nchhu ni pēi ndii ña a ni mbo Galili ne: ⁷ ‘Pi shi ncha’a

Muon Nɔnmishua mfe mbɔ ghan phi, pi kwɪn vi ŋkuon wá'a. A gha nda'a trei llé, a pini ŋku'ɔ.'"

⁸ Pinɛ pighɔ kwɪn chrà yi, ⁹ ŋkwèi llo chofun ghɔ, nshwei ŋguon nnu pei ni ta'anchrɔ pa ghan ntaon pi pugu pa ŋguon pichèi ghan younjɪn pi. ¹⁰ Pinɛ pighɔ ni mbɔ Meri Madalin, Joana, ni Meri müun Jèin, pugu pa pichèi pa pinɛ nduon na pugu ni nshwei pa nnu pei ni pa ghan ntaon pi nɛ. ¹¹ Pugu lli a pɔ nɔ nnu na, nenne pa'a ndɔ mbin nnu pighɔ. ¹² Ndɔ Pita yrei ntei ngèi chofun, nga ntu'u non yi mbe'i mon fún, njèi ndhwí fhu fɔ ki yaon nduon lɔ mbɔ fɔ. A pini la'a, nchhɔ ngrāo nnu na a lɔgo li'i nɛ.

Jishɔ para paa ŋgwa shendaon Emao (Maaku 16:12-13)

¹³ Wu'ɔ llé ghɔ, paa ghan younjɪn Jishɔ ghèi nu li'i chèi, pi mèin ni Emao, wun ŋkan kwò llo Jerushalein. ¹⁴ Pugu ni nthɔ nshāa Shaanga ŋkuon ŋguon nnu pɛ na a lɔgo li'i nɛ. ¹⁵ Nɔ ha'an pugu ni nchrā nu ndɔ nshāa nu nɛ, Jishɔ nyien mbara vugu, pugu pugu nyien nu ka'a. ¹⁶ Yaon chri ligi yugu, pugu yèi vi ndɔ pa'a ndɔ nji ngan vi.

¹⁷ A pie vugu na, **"Pèi gha nyien nu, nthɔ nchrā pi khɔ?"**

Pugu tithi ŋkuokuo. ¹⁸ Ta'a non shina pugu, ligi yi pɔ Kleopa, chhu ghɔ na, "A wu'ɔ gɔ tɛ'i ghɔ mbɔ ngan kra Jerushalein na a lɔ nji nnu pɛ na a lɔgo li'i fɔ mon llé pei nɛ?"

¹⁹ Jishɔ pie vugu na, **"Mbɔ pa khɔ?"**

Pugu chhu ghɔ na, "Pa nnu nɔ ligi Jishɔ llo Nashare, a ni mbɔ njèli'i Minnwi, ntini mon ŋguon nnu na a ni nchhu ndɔ nchwè nɛ, nɔon nu na Minnwi ni mbin vi, ngwamishua gha'o vi. ²⁰ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichèi pa memme ŋgwa pia fe vi na pi fe njó gu ghɔ pi kwɪn vi ŋkuon wá'a. ²¹ Pigi ni ŋkwā'a na a ju mbɔ non na a shi ŋkwe puon Ishrae nɛ. Mbapa nenne, a trei llé shi'a ndɔ ha'an nnu pei lɔgo li'i nɛ. ²² Nɔ pigi nu ŋkuon ghɔ, pichèi pinɛ pigi chhu nnu ghraoghrao ni pigi. Pugu ni mbɔ chofun ni tutu'u, ²³ ndɔ pa'a ndɔ njèi khu yi, mbini nchhu nu na pugu yèi ghan

ntaon Minnwi, pugu chhu na a yi maon. ²⁴ Pichèi pa ŋgwa na pigi pugu ni mbɔ nɛ ghèi chofun ghɔ ŋgu'ɔ njèi pi ŋkwan ha'an pinɛ pighɔ ni nchhu nɛ, ndɔ pa'a ndɔ njèi vi fɔ."

²⁵ Jishɔ chhu ni pugu na, **"Pèi ki'i na pi nɛin, a lɔ ŋkè'i nga'a vèi pi nɛin nɔ pin nu pa nnu ha'an pa njèli'i Minnwi ni nchhu nɛ. ²⁶ A shi ki lɔ mbie na Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ŋkwe nɛ, yèi ngè'i pei nii mon ndigha'o yi?"** ²⁷ A jè mon ŋwa'anli Mushi ti ngèi nii mon pa ŋwa'anli pichèi pa njèli'i Minnwi, ntere ni pugu ŋguon yaon na ŋwa'anli Minnwi ni nchhu nthe vi nɛ.

²⁸ Nɔ ha'an pugu ni mbara nu la'ataon ghɔ nɛ, Jishɔ chwè nɔ ha'an a fɛfɛrɛ. ²⁹ Pugu wèin vi na a kina, nchhu nu ghɔ na, "Pia la'a ka'a, llembi kwo tho memme, li'i lɔ ŋkwo shini nu." Nenne, a nii nda nɔ la'a nu pugu pugu. ³⁰ Ndi na pugu pugu ni mbɔ ŋkuon taprei li'i ji maon nɛ, a lɔgo brei mfe tɔo nu, mbè'i ngrā ni pugu. ³¹ Ligi yugu na'an, pugu ji vi, ndɔ a phe ligi pugu.

³² Pugu chhu ni non pugu na, "Njù'ɔ yɔgo lɔ ŋgu'ɔ nthɔ ŋkiki mon ghɔ nɔ ha'an a ni nthɔ ntugu ŋwa'anli Minnwi ni pɔgo nɛ?" ³³ Pugu yrei shhe ndi ghɔ mbini Jerushalein njèi ta'anchrɔ pa ghan ntaon Jishɔ pugu kiri fɔ pugu pa pichèi pi nduon. ³⁴ Pugu chhu ni paa ŋgwa pɛ na, "Taathɔ ku'ɔ shini. A nɔon non yi ni Shemu."

Jishɔ nɔon non yi ni pa ghan younjɪn pi (Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Joun 20:19-23; Fà'a 1:6-8)

³⁵ Paa ŋgwa pighɔ fi'i pa nnu na a lɔgo li'i shendaon Emao nɛ ni pugu, pugu pa ŋkwan ha'an pugu ni nji Taathɔ ndi na a pè'i brei nɛ. ³⁶ Nɔ ha'an paa ŋgwa pighɔ ni nthɔ nshwei vugu ni nnu pei nɛ, Jishɔ wí'i nthi shina pugu, nchhu ni pugu na, **"Ghigri Minnwi pɔ mbin pèi."** ³⁷ Non ŋguon yugu wini, pɔgo gu wèin vugu, pugu gè na pugu yèi pi ŋkushè.

³⁸ A chhu ni pugu na, **"Pèi kie nɛin mbɔgo gu nɛin? A chwè khɔ pèi tho mfā'o yei fi'i khuthɔ?"** ³⁹ Lli mbhɔ ma pugu pakwo ma, njèi na a lɔ mbɔ mmu?

Kāon nja'ò, nthe ña ñkhushe shi'a mfā'ò frèi pugu pa kwéi nò ha'an pèi yèi mfā'ò nɛ." ⁴⁰ A ni nchhu nnu yei, nōon mbhò mi pugu pakwo mi ni pugu.

⁴¹ Pugu ni mfā'ò pwanju'ò ndò ñgrāo ti a fhi ni pugu pi nò ha'an a pò pi njèin. Nenne, Jishò pie vugu ña, "Pèi fā'ò sheshe yaon jì hein?" ⁴² Pugu fè nyi'an tūon ghò, ⁴³ a kwe ñkru shhi pugu.

⁴⁴ Nchhu ña, "Yei pa nnu ña ñki chhu ni pèi ndii ña pia ni ñgu'ò mbò ka'a nɛ, ña ñguon pa nnu ña pi ni nā'an nò ligi a mon gí Mushi ni yi pa njèli'i Minnwi pugu pa Nwa'anli Nkhí nɛ shi ñgu'ò ndōgò li'i pi nenne." ⁴⁵ Nenne, a ña'an lina yugu ña pugu jì chrà Minnwi. ⁴⁶ Nchhu ni pugu ña, "Pi ni nā'an ña, 'Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò Nkwe nɛ shi njèi ñgò'i ndò ñkhu a gha mbò mon trèi llembi, a ku'ò.' ⁴⁷ Pugu pa ña mon ligi Krishto ghò, pi shi nchii ni pa ñguon ñgwa ñkuon mbhi ña pugu pā'a ñkúnu yugu ni phi, Minnwi li'e mfe ni pugu, pèi jē Jerushalein. ⁴⁸ Pèi yèi pa nnu pèi, pèi ghèi nshwei ñgwa nduon nò ghò.

⁴⁹ "Nshi ntaon kà'a Tāa a ni pèi. Ndo pèi chocho Jerushalein hein ti njì llo tothi shi nshwi'i mbin pèi."

Jishò ku'ò pò

(Maaku 16:19-20; Fà'a 1:9-11)

⁵⁰ Nenne, Jishò lōgò vugu llo Jerushalein ngèi ti nchèin mbin la'ataon Betani, mbi'i mbhò mi tothi nduon mbòrò Minnwi mfe ni pugu. ⁵¹ Ndo ha'an a fè mbòrò ni pugu nɛ, mien vugu, Minnwi lōgò vi ñku'ò nò pò. ⁵² Nenne, pugu gha'ò vi, mbini Jerushalein ni ntou pwanju'ò. ⁵³ Pugu ni ñkina mon Nda Minnwi ñguon llé nthò ntōo Minnwi.

**Pwa Pisha'akho ŋkwan
ha'an
Jouŋ
fi'i ne
Kaon nu pa tho nu**

Jouŋ lūgwi nā'an nu ŋwa'anli yei pi ni chhu nu njiŋ nnu ŋa a nā'an ŋwa'anli gho nthe yie ne. A fi'i ŋa pi nā'an ŋwa'anli yei nne ŋa ŋgwa ji ŋa Jisho Ju Na Minnwi ni Nchu'ɔ Ntaon no Ŋkwe ne, pugu pa ŋa ŋon mbiŋ vi, a fā'o chombhi.

Jouŋ fi'i mishweishwei yei yei mon paa memme ghrà. Fūon yei fi'i fā'a Jisho mon nthe minaon. A piŋi nu'un mfi'i ŋkwan ha'an ŋgwa ni nchwīe ndii ŋa pugu ni nja'o ndo njei pa fā'a Jisho ne, Ki pugu ni ŋkakara mbiŋ vi ki pugu ni ndāa vi lāa. Mon mbra mme ghrà, Jouŋ fe ndii no fi'i nu pa nnu ŋa a ni ndōgo li'i mon shwi'i taŋ Lli Nji'a ne.

Jouŋ fi'i mon khwachai li'i mon ŋwa'anli yei ŋkwan ha'an Jisho nōon non yei ni ligi ye ŋa Minnwi ni nōon non yei no gho ŋkaa yu ne. Ligi gho po: A Mmu. Wu'ɔ nenne Jouŋ piŋi nu'un nōon khwachai li ghoghrao ŋa Jisho ni nōon ne. Jouŋ fi'i paa ŋgé ŋa Jisho ni ŋku'ɔ mon gu pi fūon llé mon shwi'i taŋ. Jouŋ chrà ntou yei ŋkuon nnu fā'o nu chombhi ki mme pi no tōgo nu mbho Jisho. A fi'i ŋa Chombhi ki mme yei gha njē ni ŋon pi ndii ŋa ŋgaŋ vi piŋ Jisho Krishto ŋa a ju mbo shendaon, mbini mbo chombhi, mbini mbo nnu shini ne. Ta'a mme nnu ŋa a po mon ŋwa'anli yei po ŋa Jouŋ logo pa yaon ŋa ŋgwa ji ne, mā'an fi'i pa nnu mon jijwe no gho. Pa maon pigho pa yaon no ŋkhi, brei, lí'ε, ŋkē'i minji pugu pa minji, ndāa grape pugu pa ntien yei.

Chrà chombhi

¹ Ŋkaon pi maa nchwīe mbhi, Chrà gho ni ŋkwo po, Chrà gho po pugu Minnwi, Chrà gho po Minnwi. ² A ni mbo pugu Minnwi ka'a no njē yei. ³ Sheshe yaon

ŋa pi pūon ne tōgo pi mbho yu. A kan ni ŋkieŋ pa'a sheshe yaon ŋa pi pūon ne lo mbo yei pūon. ⁴ Chombhi ni ndho pi mbho Chrà gho, chombhi gho po lí'ε ŋgwamishua. ⁵ Lí'ε gho the mon njiŋjiŋ ndo pa'a njiŋjiŋ lo ŋga'a vi.

⁶ Minnwi ni ntaon yichai ŋon, ligi yei po Jouŋ. ⁷ A ni ntho no minkwentie no chrà nu nthe lí'ε gho, nne ŋa ŋguon ŋgwa nthe pugu piŋ ntōgo pi ŋkuon chrà yei. ⁸ A shini ndo mbo ju mbo lí'ε gho. A ni ŋgu'ɔ mbo pi minkwentie no chrà nu nthe lí'ε gho. ⁹ Ŋkieŋ lí'ε gho ni ntho nu ŋkuon mbhi, mbo lí'ε ŋa a the mfe lí'ε ni ŋguon ŋgwa ne.

¹⁰ A ni mbo ŋkuon mbhi ndo pi tōgo pi mbho yu nchwīe mbhi, ndo pa'a mbhi lo nji vi. ¹¹ A ni ntho nthe ji, ndo pa'a ŋgwa pi pigho lo ŋa'an njū'ɔ yugu gho. ¹² Ndo ni ŋguon ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋa'an njū'ɔ yugu gho ne, ŋa pugu ni mbiŋ vi ne, a fe ghrí ni pugu no gū nu puon Minnwi, ¹³ mbo puon ŋa pi lo mbhi vugu pi ŋkwan ha'an ŋgwamishua ghà mbhi ne, mbo ŋgwa ŋa pi shi lo mbhi vugu pi ni khwā nu ŋgwamishua, ki ni pi'i nu mimbia ŋa a laŋ ne. Minnwi ndutho yei chwīe pi phi vugu.

¹⁴ Chrà gho ni ŋgū ŋonmishua nshwi'i nchho shina pia. Pia yai ndigha'ɔ yei, mbo ndigha'ɔ ye ŋa a wu'ɔ fā'o ju no ta'a fiŋ Muon Tāa ne. A ni ndinaon ni pwapuŋ pugu pa nnu shini.

¹⁵ Jouŋ ni mbo minkwentie yei, nchhu ni nji ŋa, "Yei ni mbo ju ŋa mi ni nchrà nthe vi ŋa, 'Ju ŋa a tho nu njiŋ a ne, nthiŋkwo yei chaa nyan, nthe ŋa a ni ŋkwo po ŋkaon maa mbo.'"

¹⁶ Llo mon linaon nu mi ni pwapuŋ, a fe mboro ŋkuon mboro ni pia. ¹⁷ Nthe ŋa pi ni mfe gí ntōgo pi mbho Mushi, ndo pwapuŋ pugu pa nnu shini tho ntōgo pi mbho Jisho Krishto. ¹⁸ Yichai kan ta'a ŋon lo naa njei Minnwi, ndo fiŋ ta'a Minnwi ŋa a po yai Tāa ne, chwīe pi ji Minnwi.

*Ŋkini Jouŋ Ŋgaŋ Fe Ŋkhi
(Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18)*

* **1:19** 1:19 Ŋgwa Levi ni mbo ghaŋ fā'a Nda Minnwi.

19 Pa ɲgwa Juu llo Jerushaleiŋ ni ɲga ntaoŋ pa ghaŋ fe'ingieŋ Minnwi pugu pa ɲgwa Levi* ɲa pugu pie Jouŋ ɲgaŋ Fe ɲkhi ɲa, “Ɔ pɔ pi gɔ?” yei pɔ nnu ɲa Jouŋ ni nchhu ne. 20 Jouŋ shini ndo ndāa khwē nu, a ni nja nchrā li'i wo ki lo nji'i nchieŋ nchò yi, nchhu nu ɲa, “Nshi lo nji'i mbo Ju ɲa Minnwi Chu'ò Ntaoŋ nɔ ɲkwe ne.”

21 Pugu pie vi ɲa, “Ti ɔ pɔ pi gɔ? Ɔ Elaija?”

Jouŋ khwē ɲa, “ɲga, ndo mbo ju.”

“Ɔ njəli'i Minnwi gho?”

Jouŋ khwē ɲa, “ɲga.”

22 Nenne, pugu chhu gho ɲa, “Ɔ gɔ? Pigi fā'ò nɔ pini nu ni khwē nshwei ɲgwa ha'an pugu taon vigi ne. Ɔ chhu pi ɲa nthe noŋ yɔ?”

23 Jouŋ khwē ɲa,

“Mi ɲggi ɲon ɲa a kəi nu mon ɲkunu njó.

‘Pəi piri Shendaon tithi ni Taatho ɲa a togo fo nɔ ha'an njəli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne.’”

24 Pichəi pa ɲgwa Farashi ɲa pugu ni mbo shina ghaŋ ntaoŋ pigho† ne 25 pie vi ɲa, “Ti ɔ mien ki lo mbo Ju ɲa Minnwi Chu'ò Ntaoŋ nɔ ɲkwe, ki lo mbo Elaija, ki lo mbo njəli'i Minnwi gho, ɔ tho kwe ɲgwa ni ɲkhi ki'e ɲa?”

26 Jouŋ khwē ni pugu ɲa, “ɲga ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi pi mon ɲkhi, ndo yichəi ta'a ɲon thi shina pəi ɲa pəi shi lo nji vi, 27 a tho nu njin a, ndo ndo nji'i ɲkā'ò nɔ ɲon ɲa mimfe mfei ɲkhi tra yi.”

28 ɲguon nnu pei ghao ni ntho ndōgo li'i Betani, njieŋ ninəi Jodaŋ li'i ɲa Jouŋ ni ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi ne.

Jisho pɔ pi muuŋ minji Minnwi

29 Mbhi gha ndaŋ, Jouŋ yəi Jisho a tho nu yəi yu, a chhu ɲa, “Li njəi! Muuŋ Minji Minnwi ɲa a kwe phi ɲgwa ɲkuon mbhi ne. 30 Yei pɔ pi ɲon ye ɲa mi ni nchrā nu nthe vi ndi ɲa ɲki chhu ɲa, ‘Ju ɲa a tho nu njin a ne nthinkwo yi chaa nyan, nthe ɲa a ni ɲkwo pɔ ɲkaon maa mbo.’ 31 Mmu ndutho a shini ndo nji vi. Ndo ɲki tho, nchho mfe ɲkhi ni ɲgwa nne ɲa ɲgwa Ishrae ji vi.”

32 Jouŋ kwe nte yi, nchhu nu ɲa, “Mi ni njəi Jijwe Minnwi shwi'i nu mbin yu nɔ mintu'olibuŋ llo po, nshwi'i ɲkina mbin yu. 33 Mmu ndutho a shini ndo nji'i nji vi, ndo ju ɲa a ni ntaoŋ a ɲa ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi mon ɲkhi ne ni nchhu vəi ɲa, ‘Nɔŋ ɲa ɔ shi njəi Jijwe shwi'i ɲkina mbin yu ne, a ju ɲa kwe nu ɲkhi ɲa a shi mfe ni ɲgwa ne shi mbo pi mon Jijwe Minnwi.’ 34 Ndo njəi, ndo mbo minkwentie ɲa yei Muuŋ Minnwi.”

Jisho gē fūon ghaŋ younjin pi

35 Mbhi ni ɲga ndaŋ, Jouŋ pini ntithi pugu pa paa ghaŋ younjin pi, 36 mbe'i Jisho nɔ ha'an a ni ntogo nu ne nchhu ɲa, “Li njəi, Muuŋ Minji Minnwi!” 37 Paa ghaŋ younjin pi pigho ni ɲga nja'ò nnu yei, ndollo njou njin Jisho.

38 Jisho kara noŋ yi njəi vugu pugu tho nu njin yu, a pie vugu ɲa, “Pəi ta'a pi kho?”

Pugu khwē ɲa, “Rabai” (njin yi pɔ ɲa “Masha”), “Ɔ la'a pi hin?”

39 A chhu ni pugu ɲa, “Pəi tho ne njəi.” A ni mbo yaon nɔ khwe minaon ni naonchi ɲa pugu pugu ni ɲgəi njəi li'i ɲa a ni nda'a nu ne, pugu pugu la'a llé gho.

40 Ta'a ɲon shina paa ɲgwa pigho ɲa pugu ni nja'ò Jouŋ chrā, pugu you njin Jisho ne, ni mbo Andru, mbo ndiŋ Shemu Pita. 41 Andru ghəi ntā'a ndiŋ vi, mbo Shemu, nchhu gho ɲa, “Pigi yəi Ju ɲa Minnwi Chu'ò Ntaoŋ nɔ ɲkwe ne” (njin yi pɔ ɲa “Krishto”).

42 A lōgo vi pugu yu ghəi njəi Jisho. Jisho pə'i vi nchhu ɲa, “Ɔ Shemu, muuŋ Jouŋ, pi shi mēiŋ gho ndwe pi ɲa, ‘Kefa’ njin yi pɔ ɲa Pita‡.”

Jisho gē Fili pugu Natania

43 Mbhi ni ɲga ndaŋ, Jisho lōgo nthi mi ɲa a shi ɲgəi Galili. Njəi Fili nchhu gho ɲa, “Tho njou njin a.” 44 Fili ni ndho Beshaida mbo la'ataon pa Andru pugu Pita.

45 Fili yəi Natania nchhu gho ɲa, “Pigi yəi ɲon ve ɲa Mushi ni nā'an nthe vi mon

† 1:24 1:24 Yichəi shendaon nɔ tūgu nu ghrà yei pɔ ɲa A ni ntaoŋ ɲgwa Farashi ntaoŋ ghaŋ ntaoŋ pigho. ‡ 1:42 1:42 Njin Kefa pugu Pita wu'ò ta'a yi, mbo ɲa ɲg'u'ò.

Nwa 'anli Gí, pa njèli'í Minnwi pini nā'an nthe vi ŋkaa pugu nε. A Jisho llo Nashare, mbo muun Joshe."

⁴⁶ Natania chhu gho ŋa, "A nthe nnu shi'í taon Nashare?"

Fili chhu gho ŋa, "Tho ne njèi."

⁴⁷ Jisho yèi Natania tho nu yèi yu, a chhu gho ŋa, "Lii njèi, yei ŋkien ŋon Ishrae shishini, ŋa a lo mbo ŋgan mifi nε!"

⁴⁸ Natania pie vi ŋa, "O kie nein nji a?"

Jisho khwē gho ŋa, "Ŋkaon Fili maa mēin gho ndii ŋa o ni mbo la'o muun thi wunu nε, mi n̄ njèi gho."

⁴⁹ Nne Natania khwē ŋa, "Masha, O Muun Minnwi, O fūon pa ŋgwa Ishrae."

⁵⁰ Jisho khwē gho ŋa, "O wu'o mbin nthe pi ŋa nshwei gho ŋa mi n̄ njèi gho la'o muun thi wunu nε? O shi njèi pa nnu a chaa yei." ⁵¹ A chhu gho ŋa, "Shishini, nshwei vèi ŋa, pèi shi njèi po ŋa'an, pèi yèi pa ghan ntaon Minnwi ku'o nu ndo nshwi'í nu mbin Muun Nonmishua."

2

Jisho kara ŋkhí a gū là'o

¹ Paa llé ni ŋa ntogo, pi tho nji yichèi tini Kanaŋ mon Galili, mūun Jisho po fo. ² Pi ni ŋgē Jisho ŋkaa yu li'í tini gho pugu pa ghan younjin pi. ³ Là'o ni ŋa mme, mūun Jisho chhu gho ŋa, "Pugu lo mfā'o là'o."

⁴ Jisho chhu gho ŋa, "Ma! Yine fā'o pi kho no chwē nu vèi? Ndi a lo naa ŋkā'o ya'a."

⁵ Ndo mūun vi chhu ni pa ghan fā'a ŋa, "Pèi chwē sheshe nnu ŋa a chhu ni pèi nε."

⁶ Ntigao ndigi k̄in ni'in ŋkhí ŋa pi chwē ni ŋgū'o nε ni nthi fo nne no wēin nu ŋkhí mbo yi taontaon ŋkwan ha'an nū'on pa Juu no kie nu mbo yi taontaon chhu nε. Ta'a yi lōgo jē ŋkuon khwē jo ŋgēi pi ntigao jo. ⁷ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pèi ni'in ŋkhí mon pa k̄in pigho a linaon." Pugu ni'in a linaon ti njwē cho gho. ⁸ A chhu ni pugu ŋa, "Pèi ŋwaa yichèi fo ŋgēi mfe ni ŋon ŋa a lina nu ni ŋgwa li'í jì tini yei nε." Pugu ŋwaa.

* 2:17 2:17 Nwa 'anli ŋkhí 69:9.

⁹ Non ŋa a ni ndina nu ni pa ŋgwa li'í jì tini gho nε ni ŋa njwē'í ŋkhí gho ŋa pi kara a gū là'o nε, pa'a ndo nji li'í ŋa a llo nε (ndo pa ghan fā'a li'í tini gho ŋa pugu ni ŋwaa ŋkhí gho nε ni nji) ŋgan lina ni ŋgwa li'í jì tini gho mēin mimbia ŋgan tini gho, ¹⁰ nchhu gho ŋa, "Sheshenon ghā fūon ŋgrā pi là'o shi'í ti ŋgwa gha nja nnu shi'í a maa ntho ni ye ŋa a lo nja mbwa nε. Ndo o nū'on là'o shi'í ti ntho nchēin ndwē."

¹¹ Yei ni mbo fūon li ŋa Jisho ni nōon Kanaŋ mon Galili, nōon ndigha'o yi, pa ghan younjin pi pin vi.

¹² Tini gho ni ŋa ntogo, Jisho shwi'í Kapanun pugu pa mūun vi ni pa l̄in pi pugu pa ghan younjin pi nda'a fo no shigēi llé.

Jisho ghēi Nda Minnwi

(Matio 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Ndi jì Lli Nji'a pa Juu ni ŋkwo para nu, nne Jisho ku'o Jerushalein. ¹⁴ A yèi ŋgwa Nda Minnwi, pugu chho mfini pa fua, pa minji, pa mintu'olibun, ni pa ghan kwri mbin pugu chho ŋkuon pa taprei pugu. ¹⁵ Jisho chwē ŋgwan ni ŋkii njou vugu no ghao Nda Minnwi mfe mbhi pugu pa minji, pugu pa fua, ŋkwri mbin ghan kwri mbin ŋkara taprei yugu ŋkuru.

¹⁶ Nenne, nchhu ni ŋgwa pε ŋa pugu ni mfini mintu'olibun nε ŋa, "Pèi pei maon pei ntaon no gho hein, ki'í pèi lōgo Nda Tāa a, a gū nda tan."

¹⁷ Pa ghan younjin pi kwīn ŋa pi ni nā'an ŋa, "Ni'in njū'o nthe Nda yo shi nji a.*"

¹⁸ Nne pa Juu chhu gho ŋa, "O nōon pi yèi li ni pigi no nōon nu ŋa o fā'o ghrí no chwē nu nnu pei?"

¹⁹ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pèi shā'a Nda Minnwi yei, m̄bini nu'un ŋkro mon trei llé."

²⁰ Pa Juu chhu ŋa, "Kho nya! A lōgo khwē wun ŋga'o ni ŋga'o yi ntigao no krao nu Nda Minnwi yei, o ŋa o shi mbi'í totho no trei llé nya?" ²¹ Ndo Nda Minnwi ye ŋa Jisho ni chrà nu nthe vi nε ni mbo pi non yi. ²² A ni ŋa mbo ndii ye ŋa Jisho

ni mbini nu'uy ŋku'ɔ mon gu nɛ, pa ghan younjɪŋ pi kwiŋ ŋa a ni nchhu yei nnu, mbiŋ chrà Minnwi pugu pa chrà ŋa Jishɔ ni nchrā nɛ.

Jishɔ ji njù'ɔ ŋonmishua

²³ Ndiɪ ŋa a ni mbo Jerushalein li'i ji Lli Nji'a nɛ, ntou ŋgwa piŋ vi nɔ ha'an pugu ni njəi ntou pa li ŋa a ni nɔon nu nɛ. ²⁴ Ndo Jishɔ shini ndo nji'ə non yi mbiŋ pugu nthɛ ŋa a ni nji vugu ghao. ²⁵ Yichəi ŋon shini ndo mfā'o nɔ shwei nu vi ni yaon ŋa ŋonmishua yie ghɔ nɛ, nthɛ ŋa ju nduthɔ yi ni nji njù'ɔ yugu.

3

Jishɔ pugu Nikodemu

¹ Yichəi nthishi pa Juu ni mbo fo, mbo ŋon Farashi, ligi yi pɔ Nikodemu. ² ŋon vei thɔ njəi Jishɔ ni tu'u nchhu ghɔ ŋa, "Masha, pigi ji ŋa ɔ ŋgan ye'i ŋgwa llo mbo Minnwi, nthɛ ŋa a nthɛ pa'a ŋon lo nɔon pa li pei ŋa ɔ nɔon nɛ ki Minnwi lo mbo pugu yu ka'a."

³ Jishɔ khwē ghɔ ŋa, "Shishini, nshwei ghɔ, ŋon mien ki lo mbo phi ŋkamu'on*", pa'a Minnwi lo nsha'a fūon yi mon chombhi yi."

⁴ Nikodemu chhu ghɔ ŋa, "Mimfɛ pi pini mbhi ŋon pi neiŋ ndiɪ ŋa a kwo pɔ mmenon nɛ? A nthɛ a pini nii mon puŋ mūun vi pi pini mbhi vi?"

⁵ Jishɔ khwē ghɔ ŋa, "Shishini, nchhu ve ŋa pi mien ki phi ŋon ni ŋkhɪ pugu pa Jijwe, pa'a a lo nii mon Sha'afuon Minnwi.

⁶ Ye ŋa a phi freinon mbhi vi nɛ freinon, ye ŋa a phi Jijwe mbhi vi nɛ, pɔ jijwe.

⁷ Ki'i ŋgrāo nɔ ha'an nchhu ve ŋa a yī'i ŋa pi phi vəi ŋkamu'on nɛ. ⁸ Fifrəi ghà ntogo ŋgəi nu li'i ŋa a khwā nɛ, ɔ ya'o ŋkaon yi ndo pa'a ndo nji li'i ŋa a llo nɛ, ki li'i ŋa a ghəi nu nɛ. A ha'an a pɔ ni sheshenon ŋa a phi Jijwe Minnwi mbhi vi nɛ."

⁹ Nikodemu pie ŋa, "Pa nnu pei nthɛ a lɔgo li'i pi neiŋ?"

¹⁰ Jishɔ khwē ghɔ ŋa, "ɔ ŋgan ye'i ŋgwa Ishrae ki lo nji nnu pei? ¹¹ Shishini, nchhu

ve ŋa pigi ghà nchrā pi nnu ŋa pigi ji nɛ, ŋkwe ntie yaon ŋa pigi yəi nɛ, ndo pa'a pəi lo mbiŋ nnu ŋa pigi chhu nu nɛ.

¹² Mi nshwei vəi ni pa nnu ŋkuon mbhi yei ki pəi lo mbiŋ, pəi shi mbiŋ ndiɪ ŋa nshwei vəi ni pa nnu po nɛ pi ŋkwan neiŋ? ¹³ Yichəi kan ta'a ŋon lo naa ŋku'ɔ po ŋkien ŋon ŋa a llo po nshwi'i shhe nɛ, mbo Muun ŋonmishua. ¹⁴ Ndo nɔ ha'an Mushi ni ŋkərə mitwe'i tothi mon ŋkūnu njó nɛ, wu'ɔ nennɛ, a yi'i ŋa pi shi ŋkərə Muun ŋonmishua tothi, ¹⁵ nne ŋa sheshenon ŋa a piŋ vi nɛ, shi mfā'o chombhi ki mme.

¹⁶ "Nthɛ ŋa Minnwi ni ŋkhwā ŋgwa ŋkuon mbhi yei ntou yi ti mfe ta'a fieŋ muun vi, ŋa sheshenon ŋa a piŋ vi nɛ, mba'a a yi'i ŋkhu†, a shi mfā'o chombhi ki mme. ¹⁷ Nthɛ ŋa Minnwi shini ndo ntaon muun vi ŋkuon mbhi pi ŋa a thɔ nsha'a mbhi sha'a, a ni ntaon vi pi ŋa a thɔ nne ŋa ŋgwa ŋkuon mbhi hein kie mbiŋ yu ndūgu.

¹⁸ "Mba'a pi yi'i nsha'a ŋon ŋa a piŋ vi nɛ. Ndo ŋon ŋa a lo mbiŋ vi nɛ kwo pɔ ŋgusha'a nthɛ ŋa a lo mbiŋ fieŋ ta'a Muun Minnwi. ¹⁹ Yei ŋkwan ha'an shá'a ghɔ pɔ nɛ: ŋa lí'ɛ thɔ ŋkuon mbhi, ŋgwa mien lí'ɛ ghɔ ŋkhwā pi njinjin nthɛ ŋa mbha nnu pugu pɔ pi pa pi piphi. ²⁰ Sheshenon ŋa a ghà nchwīe pa nnu piphi nɛ pīna lí'ɛ, nne pa'a ndo nthɔ mbara yəi lí'ɛ ghɔ nthɛ ŋa mbha nnu pi pi piphi shi ntaon paa. ²¹ Ndo sheshenon ŋa a ghà nchwīe nnu shini nɛ ghà nthɔ mon lí'ɛ, nne ŋa a nthɛ pi yəi ŋa nnu ŋa a chwīe nu nɛ a ya'o pi nchò Minnwi."

Jouŋ pi'i ligi Jishɔ tothi

²² Nnu pei ni ŋga ntogo, Jishɔ pugu pa ghan younjɪŋ pi ghəi mon shhe Judia, nchho fo pugu pugu, ŋkwe ŋgwa ni ŋkhɪ.

²³ Jouŋ ŋkaa yu ni nthɔ ŋkwe ŋgwa mon ŋkhɪ Aenon ŋkin Shalin, nthɛ ŋa ŋkhɪ ni njien fo, ŋgwa thɔ nu fo ŋkwe ŋkhɪ.

²⁴ (Yei ni mbo ndiɪ ŋa pi shini ndo naa ni'in Jouŋ chəin nɛ.) ²⁵ Mindoundou ni ŋgū shina pa ghan younjɪŋ Jouŋ pugu pa

* **3:3** 3:3 Mon chrà Gri, a nthɛ njin yi pini mbo ŋa llo tothi. † **3:16** 3:16 Yei lo mbo pi ŋa mba'a ŋon ghɔ khu gu mon freinon. A pɔ pi ŋa mba'a ŋon ghɔ ma nji'i ŋgəi mon mɔnon.

yichəi ŋoŋ Juu ŋkuoŋ nnu shīgao nu noŋ mbo yi taonŋtaoŋ nɔ ha'an nù'oŋ chhu nɛ. ²⁶ Pugu tho mbara Jouŋ nchhu ghɔ ŋa, "Masha, lii njəi, ŋoŋ ye ŋa pəi yu ni mbo njiɛŋ ŋkhǐ Jodaŋ, ɔ chrà nɔ ligi yi nɛ tho nɛ mfe ŋkhǐ, ŋguoŋ ŋgwa ghəi mbara vi."

²⁷ Jouŋ khwē ŋa, "Mba'a ŋoŋ fā'o kaŋ ta'a yaon kaŋ a nɛiŋ pi fɛ fɛ ghɔ llo po. ²⁸ Pəi ŋkaa pəi pa miŋkwentie paŋ ŋa ŋki nchhu ŋa, 'Ndo mbo Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaoŋ nɔ Ŋkwe nɛ, ndo pi taonŋ a ŋa ŋgəi shhi yu.' ²⁹ Ŋoŋ ŋa a laŋ miŋgwe fhi nɛ, ju mbo mimbia lán. Ndo taannu mimbia ŋgaŋ lán ghɔ gha ntithi nja'o ŋgɔ mimbia ŋgaŋ lán ghɔ, mfā'o pwanju'ɔ ntou yi. Nthe yie ghɔ, pwanju'ɔ a linaoŋ ndwɛ. ³⁰ A shi ŋgu'ɔ ŋku'ɔ ku'ɔ mbo ŋoŋ ndiɛŋ, ŋgu'ɔ nshwishwi'i mbo ŋoŋ kike'i.

³¹ Ju ŋa a llo pi tothi nɛ gha'o nchaa ŋguoŋ ŋgwa, ju ŋa a llo pi ŋkuoŋ shhe nɛ pɔ ŋoŋ ŋkuoŋ shhe, nchrā pi nnu ŋkuoŋ shhe, ndo ju ŋa a llo pi po nɛ chaa ŋguoŋ ŋgwa. ³² A chhu nnu pɛ ŋa a yəi ndo nja'o nɛ, ndo pa'a kaŋ ta'a ŋoŋ lo mbiŋ ŋkɛni yi. ³³ Ndo sheshəŋoŋ ye ŋa a piŋ ŋkɛni yi nɛ frēi mbho yi ŋkuoŋ yei nnu, ŋa Minnwi ŋgaŋ nnu shini. ³⁴ Nthe ŋa ŋoŋ ŋa Minnwi taonŋ nɛ chrā pi chrā Minnwi nthe ŋa Minnwi fɛ Jijwɛ yi ghɔ ki fi'i. ³⁵ Tāa khwā Muuŋ vi, mfe ŋguoŋ yaon liɛŋ mbo yu ghao. ³⁶ Sheshəŋoŋ ŋa a piŋ Muuŋ nɛ fā'o chombhi ki mme, ndo sheshəŋoŋ ŋa a lo nja'o nchò Muuŋ nɛ, mba'a a lɛ mfā'o ŋkiɛŋ chombhi ndo ŋgə'i pigitua Minnwi shi ŋkina mbiŋ yu."

4

Jisho pugu miŋgwe llo Shamaria

¹ Jisho ni nji ŋa pa ŋgwa Farashi kwo ya'o ŋa a tho mfā'o ntou ghaŋ younjɛŋ pi ndo ŋkwe vugu ni ŋkhǐ nchaa Jouŋ. ² (Ndo Jisho ndutho yi shini ndo ntho ŋkwe ŋgwa ni ŋkhǐ, a ni ŋkwe ghaŋ younjɛŋ pi ŋkwe ŋgwa ni ŋkhǐ.) ³ A ni ŋga nji nenne, ndollo Judia mbini Galili.

⁴ A pie ŋa a tɔgɔ Shamaria. ⁵ Nnɛ a tho nchəiŋ moŋ yichəi mme li'i Shamaria ŋa pi mēiŋ ni Shaika, ŋkiŋ nyien ŋa Jako

ni mfe ni Joshe muuŋ vi nɛ. ⁶ Tien ŋkhǐ Jako ni mbo fo. Jisho ni ŋkwo kina nthe fi'i nyien nu ŋa a ni ŋkwo nyien nɛ, nne, nchəchho ŋkiŋ ŋkhǐ ghɔ. Ndi ghɔ ni mbo moŋ ntun minaon. ⁷ Miŋgwe Shamaria tho li'i shūu ŋkhǐ, Jisho chhu ghɔ ŋa, "**Fɛ ŋkhǐ vəi nnu.**" ⁸ Pa ghaŋ younjɛŋ pi ni ŋgəi moŋ la'a li'i yuoŋ maon ji.

⁹ Miŋgwe Shamaria ghɔ chhu ŋa, "A kie pi nɛiŋ, gə mbo ŋoŋ Juu, pie yaon nnu llo mbho a mbo miŋgwe Shamaria?" (Nthe ŋa pa ŋgwa Juu shini ndo ntho mbo nu ni pra pugu pa ŋgwa Shamaria.)

¹⁰ Jisho khwē ghɔ ŋa, "**ɔ kaŋ nji fɛ Minnwi, ki nji ŋoŋ ye ŋa a tho nchhu nu ŋa, 'Fɛ ŋkhǐ nnu nɛ', ɔ kaŋ mbie vi, a fɛ ŋkhǐ ŋa a ghà mfe chombhi nɛ vɛ.**"

¹¹ Miŋgwe ghɔ chhu ŋa, "Masha, ɔ lo nji'i mfā'o yaon nɔ shūu nu ŋkhǐ nɔ ghɔ, tien ŋkhǐ ghɔ lo nja nshii. Ti ɔ shi mfā'o ŋkhǐ fɛ chombhi yei pi hiŋ? ¹² A ni mfe ŋkhu taa vigi Jako mfe tien ŋkhǐ yei ni pigi. Ju ndutho yi pugu pa puoŋ pi pugu pa minyien pi ni ŋgu'ɔ nnu ŋkhǐ pi llo fo. ɔ tā'a nu nchhu ŋa ɔ gha'ogha'o nchaa Jako taa vigi ghɔ?"

¹³ Jisho khwē ghɔ ŋa, "**Nji ŋkhǐ shi ŋgu'ɔ mbini njia ŋgwa pɛ ŋa pugu nnu yei ŋkhǐ nɛ.** ¹⁴ Ndo ŋoŋ ŋa a nnu ye ŋkhǐ ŋa nshi mfe nɛ, mba'a nji ŋkhǐ ma nu'uŋ njia vi. Ŋkhǐ ŋa nshi mfe nɛ shi ŋgū sha'ashhe moŋ noŋ yu ŋku'ɔ nu mfe chombhi ki mme."

¹⁵ Miŋgwe ghɔ chhu ghɔ ŋa, "Masha, fɛ ŋkhǐ yei vəi nji ŋa mba'a ma nu'uŋ mfā'o nji ŋkhǐ, ki ntho hein li'i shūu ŋkhǐ."

¹⁶ Jisho chhu ghɔ ŋa, "**Ghəi mēiŋ ndaon ghɔ pəi yu tho.**"

¹⁷ Miŋgwe ghɔ khwē ghɔ ŋa, "Ndo nji'i mfā'o ndaon a."

Jisho chhu ghɔ ŋa, "**ɔ chhu a kā'o ŋa, 'Ndo mfā'o ndaon a',** ¹⁸ nthe ŋa ɔ kwo laŋ tien pimbia, ndo ti ye ŋa pəi yu pɔ ndwɛ nɛ lo nji'i mbo ndaon ghɔ, nnu ŋa ɔ chhu nɛ nnu shini."

¹⁹ Miŋgwe ghɔ chhu ghɔ ŋa, "Masha, njəi ŋa ɔ pɔ pi njəili'i Minnwi. ²⁰ Pa taa pigi ni ntho ŋga'o Minnwi pi ŋkuoŋ mbra yei, ndo pəi chhu ŋa a pie ŋa ŋgwa wu'ɔ ŋga'o Minnwi pi Jerushaleiŋ."

²¹ Jisho chhu gho ŋa, “Ma! Piŋ nnu ŋa ñchhu nu ne, ndii tho nu ŋa mba’a pi yi’i ŋga’o Taa pi ŋkuon mbra yei ki Jerushalein. ²² Pɛi gha’o yaon ŋa pɛi lo nji ne, pigi gha’o yaon ŋa pigi ji. Nthe ŋa lugu nu togo pi mbho ŋgwa Juu. ²³ Ndo ndii chho tho nu, ndo ŋkwo po hein, ŋa ŋkien ghan gha’o Minnwi shi ŋga’o Taa mon Jijwe pugu pa nnu shini. Nthe ŋa Taa ta’a pi ŋkwan ŋgwa pigho ŋa pugu gha’o vi. ²⁴ Minnwi po pi Jijwe, a pie ŋa ŋgwa ha’an pugu shi ŋga’o vi ne, gha’o mon jijwe pugu pa nnu shini.”

²⁵ Mingwe gho chhu gho ŋa, “Nji ŋa Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no ŋkwe ne tho nu (mbo ju ŋa pi mein ni Krishto ne). A shi ŋga ntho, kan a shi nshwei vigi ni ŋguon nnu.”

²⁶ Jisho chhu gho ŋa, “Mmu ŋa ñchrā nu ve ne ju.”

²⁷ Wu’o ndii gho pa ghan younjin pi pini, ngrāo ŋa a chrā nu pugu mingwe, ndo pa’a kan ta’a ŋon vugu lo mbie vi ŋa, “O ta’a pi kho?” ki ŋa, “Pɛi yu chrā nu nthe kho?” ²⁸ Nne mingwe gho mien kin ŋkhi yi, ŋgɛi mon la’a nchhu ni pa ŋgwa ŋa, ²⁹ “Pɛi tho nɛi ŋon ŋa a shwei a ni ŋguon pa nnu ŋa mi ni ŋkwo ma nchwie ne. A nthe yei po Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no ŋkwe ne?” ³⁰ Pa ŋgwa pigho mien mon la’a ntho nu li’i yei Jisho.

³¹ Ndi gho pa ghan younjin pi ligɛi Jisho, nchhu nu ŋa, “Masha, ji maon.”

³² Ndo a chhu ni pugu ŋa, “Mfā’o maon ji no ji nu ŋa pɛi shi lo nji’i nji.”

³³ Nne pa ghan younjin pi chhu nu ni non pugu ŋa, “Yichɛi ŋon ni ntho ni maon ji mfe gho ŋa a ji?”

³⁴ Jisho chhu ni pugu ŋa, “Maon ji pan po pi no chwie nu nnu ŋa ŋon ŋa a taon a khwā ne, ti mī’ɛn fā’a yi gho. ³⁵ Pɛi lo nchhu ŋa a wu’o mbi’i khwe ñaon pi maa ŋkwō maon? Lii nɛi, ñshwei vɛi, pɛi pi’i ligi yei ndii pa mon nyien. Pa maon kwo tini ŋkā’o kwō nu. ³⁶ ŋon ŋa a kwō maon ne kwo ntho mfā’o pe yi, ntho nu ni maon kwō pigho ŋa pugu fā’o chombhi ki mme, nne ŋa ŋon ha’an a phi ne pugu ŋon ha’an a kwō ne fā’o pwanju’o ka’a. ³⁷ Nthe ŋa chrā yei nnu shini ŋa, ‘Yichɛi

ŋon phī, ŋon nduon kwō.’ ³⁸ Ntaon vɛi ŋa pɛi ghɛi ŋkwō yaon ŋa pɛi shini ndo mfā’a. ŋgwa nduon fā’a, pɛi shei no gho.”

³⁹ Ntou pa ŋgwa Shamaria mon la’ataon gho pin vi nthe chrā mingwe gho ŋa, “A shwei a ni ŋguon nnu ŋa mi ni ŋkwo ma nchwie ne.” ⁴⁰ Pa ŋgwa Shamaria ni ŋga ntho nɛi vi, ndigɛi vi ŋa a la’a pugu pugu. A la’a fo no paa llɛ. ⁴¹ Ntou pa ŋgwa pini mbigi mbin vi ntogo ŋkuon chrā yi. ⁴² Nchhu ni mingwe gho ŋa, “A lo ŋgu’o mbo nthe pi pa nnu pe ŋa o chhu ne ŋa pigi pin. Pigi ya’o ni non yigi lo mbho yu, ndo nji ŋa a ju shini mbo ŋkwe mbhi.”

Jisho yigi ghɛno muon nthishi chɛi

⁴³ Paa llɛ gha ntogo, a lallo ŋgɛi Galili. ⁴⁴ (Nthe ŋa ndutho yi ni nchhu ŋa, “Pi shi’a ma ŋga’o pa nɛi’i Minnwi la’a pugu.”) ⁴⁵ Nne, a gha ŋgɛi Galili, pa ŋgwa Galili pin vi nthe ŋa pugu ni ŋga ŋgɛi li’i ji Lli Nji’a Jerushalein, nɛi fi’i nnu pe ŋa a ni nchwie li’i ji gho ne.

⁴⁶ Nne, a pini nu’un ntho ŋkamu’on Kanan mon Galili, li’i ŋa a ni ŋkara ŋkhi a gū là’o ne. Mmenon ndien chɛi ni mbo Kapanun ŋa muon vi yi mimbia ni ŋgɛno nu. ⁴⁷ A ni ŋga nja’o ŋa Jisho lallo Judia ntho Galili, a ghɛi ndigɛi vi ŋa a shwi’i Kapanun njigi ghɛno muon vi nthe ŋa a ni ŋkwo chho ŋkhukhu.

⁴⁸ Nne Jisho chhu gho ŋa, “Pɛi mien ki yei pa li pugu pa nnu ghraoghrao pa’a pɛi lo mbin.”

⁴⁹ Mmenon ndien gho chhu gho ŋa, “Masha, tho ŋkaon muon a maa ŋkhu.”

⁵⁰ Jisho chhu gho ŋa, “Ghɛi, muon gho shi mbo yi maon.” ŋon gho pin chrā Jisho ndho nyien.

⁵¹ No ha’an a ni nshwi’i nu ne, puon fā’a pi para vi nchhu gho ŋa muon gho yi maon. ⁵² Nne a pie vugu ni ndii ŋa non yi ni njɛ yo nu ne. Pugu chhu gho ŋa, “A yua mon ta’a minaon ni naonchi ŋa shigao gho ni ntaon mbin yu.” ⁵³ Taa gho ji ki’e ŋa a ndii ye ŋa Jisho ni nchhu gho ŋa, “Muon gho shi mbo yi maon ne.” Ju ndutho yi pugu pa mbaanda yi gū pa ghan

pinj. ⁵⁴ Yei ni mbo mbra li ŋa Jisho ni nōon ndii ŋa a ni ntaon mon Judia ŋgēi Galili nē.

5

Jisho yīgi ghĩno ŋon Llé Ji

¹ Pa nnu pei ni ŋga ntogo, yichəi ji pa Juu tho ndogo li'i Jerushalein, Jisho ku'ɔ fo. ² Yichəi ŋkhi* ni mbo Jerushalein no li'i ŋa pi ni mēin ni Chonka'a Minji nē, pi mēin mon chrà Hibru ŋa Bejata†, ŋa a ni mfā'o tien li'i fere non ŋkin gho. ³ Ntou pa ghan ghĩno ni nuan fo: pa nchriligi, pa kwini kwò ni pa ŋgwa ŋa ŋgei non yugu khu. [Pugu ni ntho njwɛɛ nu ŋa pi chi'i ŋkhi gho ⁴ nthɛ ŋa ŋgan ntaon Taatho ni ntho nshwi'i nu mon ŋkhi gho pichəi ndii nchi'i nu. Fūon ŋon ŋa a nii mon gho ndii ŋa pi kwo chi'i nē, sheshe ŋkwan ghĩno ŋa a ghana vi nē togo.] ⁵ Non chəi ni mbo ŋa a ni ŋkwo ghĩno no trɛi wun ŋga'o ni yi fūon. ⁶ Jisho ni ŋga njəi vi a nuan fo, ndo nji ŋa ghĩno gho ni ŋkwo la'a mbin yu no ntaan ndii, mbie vi ŋa, "Ɔ tā'a nu mbo shi'i?"

⁷ Ngĩno gho khwē gho ŋa, "Masha, ñdo nji'i mfā'o sheshonon no ni'in nu ma mon ŋkhi ndii ŋa pi chi'i nē. Ndii ŋa ŋga mba'o nu no nii nu nē, non nduon kwo fūon nii mon gho shhi a."

⁸ Jisho chhu gho ŋa, "Lollo tothi, lōgo kúon yo ndo nyien."

⁹ Wu'ɔ ndii gho, non gho pɔ shi'i, ndogo kúon yi njē nyien nu! Llé ŋa nnu yei ni ndogo li'i nē ni mbo llé ji. ¹⁰ Nenne pa ŋgwa Juu chhu ni non gho ŋa pi yīgi ghĩno yi nē ŋa, "Shi'a llé ji, pa'a gí yia lo mbin ŋa ɔ tien kúon yo."

¹¹ Ndo a khwē ni pugu ŋa, "Non ŋa a ni njīgi ghĩno a nē ni nchhu ŋa, 'Lōgo kúon yo nyien.'"

¹² Pugu pie vi ŋa, "Non gho gɔ ŋa a chhu vɛ ŋa lōgo kúon yo nyien nē?"

¹³ Ndo non gho ŋa pi ni njīgi ghĩno yi nē shini ndo nji vi. Nthɛ ŋa yú ŋgwa ni mbo fo Jisho kwo phe shina pugu ŋgēi.

¹⁴ Yichəi ndii ni ŋga mbo, Jisho yəi vi mon

Nda Minnwi nchhu gho ŋa, "Lii njəi ŋa ɔ pɔ shi'i. Ki'i nu'un nchwē phi ŋkamu'on nne ŋa ki'i nnu wuwuru nchaa yie lōgo li'i mbin gho." ¹⁵ Non gho ghəi ni vhi, nshwei pa ŋgwa Juu ŋa a ni njīgi Jisho njīgi ghĩno yi.

¹⁶ Yei nnu ŋa a ni nchwē pugu fɛ ŋgə'i ni Jisho, nthɛ ŋa a ni nchwē nnu yei llé ji. ¹⁷ Ndo Jisho khwē ni pugu ŋa, "Tāa a wu'ɔ ntho mfā'a fā'a ti nchəin ndwɛ. Nnɛ, mummu fā'a nu." ¹⁸ Yei nnu ŋa a ni nchwē pa thishi ŋgwa Juu mī'en ntā'a nu njwi vi nē, nthɛ ŋa a lo ŋgu'ɔ mbə'i pi llé ji. A pini ntho mēin Minnwi ŋa a Tāa vi, nchwē non yi mbo ta'a fi'i pugu Minnwi.

Ghrí Muun Minnwi

¹⁹ Nnɛ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Shishini, ñchhu ni pəi ŋa, minthe pa'a Muun lo nchwē nnu ni tho yi, a wu'ɔ nchwē pi nnu ŋa a yəi Tāa vi chwē nu nē. Nthɛ ŋa sheshe nnu ŋa Tāa ghà nchwē nē, Muun ghà ŋgu'ɔ nchwē pi yie gho ŋkaa yu. ²⁰ Nthɛ ŋa Tāa khwā Muun nōon ŋguon nnu ŋa ju ndutho yi chwē nu nē gho. Ndo ti Tāa shi nōon memmɛ fā'a ŋa a chaa pei nē gho, nenne ŋa pəi ghrāo. ²¹ Nthɛ ŋa wu'ɔ no ha'an Tāa pi'i ŋgwa khu mfe chombhi ni pugu nē, a ha'an Muun fɛ chombhi ni pa ŋgwa pɛ ŋa a khwā no fɛ nu nē. ²² Tāa shi'a nji'i nsha'a sheshonon. A fɛ ŋguon ghrí sha'a nu ŋgwa pi ni Muun, ²³ nne ŋa minthe ŋguon ŋgwa gha'o Muun no ha'an pugu gha'o Tāa nē. Non ŋa a lo nji'i ŋga'o Muun nē lo nji'i ŋga'o Tāa ŋa a taon Muun nē.

²⁴ "Shishini, ñchhu ni pəi ŋa non ŋa a ya'o chrà a mbin non ŋa a taon a nē, fā'o chombhi ki mme, mba'a pi nu'un nsha'a vi. A kwo togo mon gu nii mon chombhi.

²⁵ "Shishini, ñchhu ni pəi ŋa ndii chho ntho nu, ŋkwo tho ti nchəin, ŋa ŋgwa khu shi nja'o ŋggi Muun Minnwi, ŋgwa pɛ ŋa pugu ya'o mbin nē fā'o chombhi.

²⁶ Nthɛ ŋa no ha'an Tāa ndutho yi non ŋa chombhi llo mbho yu nē, a wu'ɔ ha'an a chwē ŋa Muun vi pɔ non ŋa chombhi shi ndho mbho yu nē. ²⁷ A fɛ ghrí

* 5:2 5:2 Pi ni ntu ŋkhi yei tou pun yi pɔ ndipu'u wun kwò ni kwò yi tien. † 5:2 5:2 Pi nā'an mon pichəi pa Nwa'anli Minnwi ndunu mon chrà Gri ŋa, *Betshda* pichəi pɔ *Beshaida*.

gho no sha'a nu ngwa nthe na a Muuŋ Nonmishua. ²⁸ Ki'i ngrāo nnu yei, nthe na ndii chho ntho nu na nguon ngwa pe na pugu po mon fuj ne shi nja'o nggi yi, ²⁹ ndo ntaon mon fuj gho. Pe na pugu ni nchwie pa nnu shi'i ne, pugu ku'o mon chombhi ki mme, ngwa pe na pugu chwie phi ne ku'o pi wein vugu no pa ngusha'a.

Pa minkwentie Jisho

³⁰ "Minthe pa'a ndo nchwie yichai nnu pi ni nyan ghrí. Nga nsha'a pi wu'o no ha'an Minnwi chhu vai na nsha'a ne, nne sha'a nu ma po pi yi ndindi, nthe na nchwie pi nnu na non ha'an a taon a ta'a nu ne. Ndo nji'i nchwie pi nnu na ntā'a nu. ³¹ Mi nkwe ntie non a ni non a pa'a pi lo ndii nnu na nchhu nu ne na a nnu shini. ³² Ndo yichai non po fo mbo minkwentie a, nji na nnu na a chhu nu nthe a ne, nnu shini.

³³ Jouŋ, non na pei ni ntaon ghan ntaon pei gho ne, a chhu nnu shini nthe a. ³⁴ A lo mbo pi na a nonmishua mbo minkwentie a. Nchrā pei nnu pi na minthe pei kie nne ndugu. ³⁵ Jouŋ ni mbo no lan nkii nu ndo ndi'e nu. Pei ni mfā'o pwanju'o no kuo ndii mon lí'e yi.

³⁶ "Ndo mfā'o yichai minkwentie na a chaa pe nnu na Jouŋ ni nchhu nthe a ne. Nthe na pa fa'a na Tāa fe vai na mfā'a ne, mbo fa'a pe na mfā'a nu ne, kwe ntie a na a taon Tāa ntaon a. ³⁷ Tāa na a taon a ne, kwe ntie a. Pei lo naa ma nja'o nggi yi mon sheshe ndii, ki njai vi nkwan ha'an a po ne. ³⁸ Pei lo nū'on chrà yi mon njū'o pei nthe na pei lo nji'i mbin non na a taon vi ne.

³⁹ "Pei tā'a mon Nwa'anli Minnwi nthe na pei pi'i na pei shi ma mfā'o chombhi ki mme mon gho. Ndo Nwa'anli Minnwi yei chrā nthe pi mmu. ⁴⁰ Ndo pei lāa tho nu njai a nne na pei fā'o chombhi.

⁴¹ "Ndo nji'i ntā'a ndigha'o pi lo mbho ngwa. ⁴² Nji nkwan ngwa na pei yie gho ne, na pei lo nji'i mfā'o khwā Minnwi mbin pei. ⁴³ Ntho mon ligi Tāa a ndo pa'a pei lo mbin a. Yichai non ntho mon ji ligi pei pin vi. ⁴⁴ Pinthe pei kie pi nein mbin na pei tā'a ndigha'o pi mbho non

pei ne. Ndo pa'a ndo ntā'a ndigha'o na a lo mbho fiŋ ta'a Minnwi ne.

⁴⁵ "Ki'i pei pi'i na nshi ngwēin vai shhi Tāa. A ta'a non na a shi ngwēin vai shhi Tāa, mbo Mushi na pei nū'on kwà'a yai mbin yu ne. ⁴⁶ Nthe na pei kan ni mbin Mushi, pei kan mbin a, nthe na a ni nā'an nthe pi mmu. ⁴⁷ Ti pei mien ki pin pa nnu ha'an a nā'an, pei kie pi nein mbin chrà a?"

6

Jisho kugwi tien nkan pimbia pugu pa pichai ngwa

(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Pa pei nnu ni nga ntogo, Jisho lollo ngōi shā'a ntaon no yini njien nkhi Galili, na pi mein ni nkhi Tiberia ne. ² Nkien ntou yu ngwa yōu nin yi nthe na pugu ni njai fi'i pa li na a nōon nu, mbo yigi nu ghno ghan ghno ne. ³ Jisho ku'o nkuan mbra nchochho fo pugu pa ghan younjin pi. ⁴ Ndi ji Lli Nji'a, mbo ji pa Juu ni nkwo para.

⁵ Nthe yie gho, Jisho gha nkōrə ligi yi, njai nkien ntou yu ngwa tho nu yai yu, a chhu ni Fili na, "Pia shi njuon brei pi hin nne na a nthe fi'i ngwa pei kru?" ⁶ A ni nchhu yei pi no ywe'i nu Fili nthe na ju ndutho yi ni nji nnu na a shi nchwie ne.

⁷ Fili khwē na, "Pi nji'i njuon brei pi ni fi'i mbin na non nthe a fā'a no paa nkii llé ne, pa'a a lo nji'i nkā'o no fi'i brei na a nthe sheshenon fā'o shigei fo ne."

⁸ Yichai ta'a ngan younjin yi mbo Andru ndin Shemu Pita chhu gho na, ⁹ "Muuŋ mimbia chai po hein na a fā'o tien brei na pi chwie ni bale ne, ni paa shu. Ndo yie po pi kho ni fi'i ntou ngwa pei."

¹⁰ Jisho chhu na, "Chwie ngwa chocho shhe." Ntou tru ni mbo no li'i gho. Nguon ngwa pigho chocho shhe, pimbia ni mbo no tien kan yugu. ¹¹ Jisho lōgo brei gho nga nkwo tōo Minnwi, ngrā ni ngwa na pugu pi nchho shhe ne. Ngu'o nchwie pi nne ni shu gho, sheshenon fā'o fi'i nkwan ha'an a khwā ne.

¹² Pugu ni nga njru, a chhu ni ghan younjɪŋ pi ɲa, “Pɛi kiri pa pigɛi kuo pi, ki’i sheshe yaon phe.” ¹³ Nenne pugu kiri, a linaon paanchɔ mikuo pa kuo brei llo ɲkuon tien ndigi brei gho ɲa ɲgwa pigho kru a pigɛi ne.

¹⁴ ɲgwa pigho ni nga njɛi yei li ɲa a ni nɔon ne, nchhu ɲa, “Yei ya mbo njɛi li’i Minnwi shini ɲa a ni mfā’o nɔ tho nu mon mbhi ne.” ¹⁵ Jisho ni nga nji ɲa pi tā’a nu ntho ɲgwɛiŋ vi mfra vi nū’ɔŋ vi nɔ fūon, a pɪni njɪŋnjɪŋ ɲgɛi ɲkuon mbra mbo fo tɛ’i vi.

Jisho nyien ɲkuon ɲkhi
(Matio 14:22-23; Maaku 6:45-52)

¹⁶ A ni nga mbo ni fanaon, pa ghan younjɪŋ Jisho shwi’i ɲkiŋ ɲkhi, ¹⁷ nii mon kikuon, njɛ shā’a nu ntaon Kapanuŋ. Tu’u ni ɲkwo shini, ndo pa’a Jisho lo naa ntho mbara vugu ya’a. ¹⁸ ɲkiɛŋ titini fifrɛi ni ntogo nu tho ɲkhi, mon ɲkhi gū pa ɲgwanyien. ¹⁹ Nenne pugu ni nga ɲkwo chhwi pie ɲgɛi yaon nɔ tien ɲkan ki ntigao ɲkan kwɔ mon ɲkhi, njɛi Jisho a nyien ɲkuon ɲkhi ntho nu yɛi kikuon gho, pogo gu wɛiŋ vugu. ²⁰ Ndo a chhu ni pugu ɲa, “A mmu, ki’i pɛi pogo.” ²¹ Nne pugu ni ɲkhwā ɲa a nii mon kikuon, wu’ɔ ndii gho, pugu kaon pie yugu nɔ li’i ɲa pugu ni ɲgɛi nu ne.

A mmu mbo brei chombhi

²² Mbhi ni nga ndan, yú ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲkina nɔ yini njien ɲkhi ne yɛi ɲa pichɛi pa puon mi kikuon shini ndo nji’i mbo fo ɲkiɛŋ ta’a yi ndo pa’a Jisho lo nii kikuon pugu pa ghan younjɪŋ pi ɲgɛi ka’a, pugu ni ɲgɛi pi tɛ’i vugu. ²³ Pichɛi pa kikuon llo Tiberia ni ntho mbara nɔ li’i ha’an pugu ni ɲkru brei gho ndii ɲa Taatho ni ɲkwo fe tɔo nu ne. ²⁴ Nenne yú ɲgwa pigho ni nga njɛi ɲa Jisho shi lo mbo fo, ki pa ghan younjɪŋ pi ne, pugu ni ndutho yugu nii mon pa kikuon nshā’a Kapanuŋ ntho ntā’a Jisho. ²⁵ Pugu ni nga njɛi vi mon yini njien ɲkhi, mbie vi ɲa, “Masha, ɔ ni ntho hein pi ndii kɔ?”

²⁶ Jisho khwɛ ni pugu ɲa, “Shishini, ɲshwei vɛi, pɛi lo ntā’a a nthɛ pi ɲa pɛi

yɛi pa li, pɛi tā’a a nthɛ pi ɲa pɛi ni ɲkru brei ti njru. ²⁷ Ki’i pɛi wie non yɛi pi nɔ maon ji pe ɲa a ghà mbiri ne, pɛi wie non yɛi pi nɔ maon ji ɲa a ghà kina mfe chombhi ki mme ne, ɲa Muuŋ ɲonmishua shi mfe ni pɛi ne, nthɛ ɲa Minnwi mbo Tāa kwo nū’ɔŋ li yi mbin yu ɲa a pin vi.”

²⁸ Nne pugu chhu gho ɲa, “Pigi shi nchwɛ pi nein nɔ tho nu fā’a fā’a Minnwi?”

²⁹ Jisho khwɛ ni pugu ɲa, “Yei fā’a Minnwi, ɲa pɛi pin ju ɲa Minnwi taon ne.”

³⁰ Nne pugu chhu gho ɲa, “Ti ɔ nɔon pi yɛi li nne ɲa pigi yɛi mbin gho? Nnu ɲa ɔ shi nchwɛ ne kɔ? ³¹ Pa tāa pigi ni nji maon ji ɲa pi mɛiŋ ni mana* ne mon ɲkūnu njó wu’ɔ nɔ ha’an ɲwa’anli Minnwi chhu ɲa, ‘A ni mfe brei llo po ɲa pi kru.’”

³² Jisho chhu ki’e ni pugu ɲa, “Shishini, ɲchhu ni pɛi, a shi ki lo mfe Mushi mfe brei llo po ni pɛi, ndo Tāa a fe ɲkiɛŋ brei ɲa a llo po ne. ³³ Nthɛ ɲa brei Minnwi Ju ɲa a llo po nshwi’i shhe mfe chombhi ni ɲgwa ɲkuon mbhi ne.”

³⁴ Pugu chhu gho ɲa, “Masha, fe brei yei ni pigi ɲguon ndii.”

³⁵ Jisho chhu ni pugu ɲa, “A mmu mbo brei chombhi, sheshenon ɲa a tho njɛi a ne, mba’a nji ma nu’un njia vi, ndo sheshenon ɲa a pin a ne, mba’a njú’ɔ yi ma nu’un njaon. ³⁶ Ndo nchu ni pɛi ɲa pɛi lo mbin a, nji’i nthɛ nɔ ha’an pɛi yɛi a ne. ³⁷ ɲguon ɲgwa ɲa Tāa fe vɛi ne shi ntho njɛi a, ndo sheshenon ɲa a shi ntho njɛi a ne, mba’a nji’i ndāa vi. ³⁸ Nthɛ ɲa ndo nji’i nshwi’i llo po pi nɔ chwɛ nu nyan nnu ɲa ntā’a nu ne, ɲshwi’i pi nɔ chwɛ nu nnu non ɲa a taon a ne. ³⁹ Yei nnu ɲa Minnwi non ɲa a taon a ne tā’a nu ne, ɲa ki’i mbhe sheshe yaon shina ɲguon yi ye ɲa a fe vɛi ne, ɲa mbi’i vugu tothi mon ndugwi njin llé. ⁴⁰ Yei nnu ɲa Tāa a tā’a nu ne, ɲa sheshenon ɲa a pi’i ligi yi ndii Muuŋ ndo mbin vi ne, fā’o chombhi ki mme, ɲshi mbi’i vi tothi mon ndugwi njin llé.”

* 6:31 6:31 Njin mana po ɲa Yei po pi kɔ?

⁴¹ Nne pa ngwa Juu jē luo nu nthe vi, nthe ŋa a chhu ŋa, “A mmu mbo brei ŋa a llo po nshwi’i ne.” ⁴² Pugu chhu ŋa, “Yei lo mbo Jisho muuŋ Joshε, ŋa pigi ji taa vi pugu muuŋ vi ne? A nthe a kie pi neiŋ nchhu ndwe ŋa, ‘Ndhō pi po nshwi’i?’”

⁴³ Jisho khwē ni pugu ŋa, “Ki’i pēi luo nu shina pēi. ⁴⁴ Minthe pa’a kaŋ ta’a ŋoŋ lo ntho njēi a ki Taa ŋa a taon a ne lo nshūu vi ntho nō. Ndo ñshi mbini mbi’i vi mon gu nō ndugwi njiŋ llé. ⁴⁵ Pa njēi’i Minnwi ni nā’aŋ ŋa, ‘A le nje’i Minnwi nje’i vugu.’ Sheshenon ŋa a kwo ya’o ndo nje’i yaon mbho Taa ne shi ntho njēi a. ⁴⁶ Yei lo mbo pi ŋa yichai ŋoŋ kwo yēi Taa, Ju ŋa a llo mbho Minnwi ne wu’o fiεŋ ŋoŋ ŋa a yēi Taa ne.

⁴⁷ “Shishini, ñshwei vāi, sheshenon ŋa a piŋ ne fā’o chombhi ki mme. ⁴⁸ A mmu mbo brei chombhi. ⁴⁹ Pa taa pēi ni nji mana mon ŋkūnu njó, ndo ŋguon yugu wu’o ŋkhukhu. ⁵⁰ Yei ye brei ŋa a shwi’i llo po, nenne ŋa mimfe ŋoŋ kru ki lo ŋkhu. ⁵¹ A mmu mbo brei maon ŋa a shwi’i llo po. Sheshenon ŋkru brei yei, kaŋ a shi mfā’o chombhi ki ndugwi yi. Ndo brei ye ŋa ñshi mfe nō chombhi ngwa ŋkuon mbhi yei ne, pō pi freinon a.”

⁵² Nne pa Juu jē mindoundou shina pugu, nchhu nu ŋa, “Mimfe ŋoŋ vei kie neiŋ mfe frēi yi ŋa pia kru?”

⁵³ Nthe yie, Jisho chhu ni pugu ŋa, “Shishini, ñshwei vāi, pēi mien ki kru frēi Muuŋ Nōŋmishua, mbini nnu chhī yi, nthe pa’a pēi lo mfā’o chombhi mbiŋ pēi. ⁵⁴ Sheshenon ŋa a kru freinon a ndo nnu chhī a ne fā’o chombhi ki mme, ñdo mbini mbi’i vi mon gu mon ndugwi njiŋ llé. ⁵⁵ Nthe ŋa freinon a ya ŋkien maon ji, chhī a pō ya ŋkien maon nnu. ⁵⁶ Sheshenon ŋa a kru freinon a ndo nnu chhī a ne ghā ŋkina mbiŋ mu, ŋkina mbiŋ yu. ⁵⁷ Nō ha’aŋ Taa ŋa a yi maon taon a, mfā’o chombhi nthe pi Taa gho ne, nenne, sheshenon ŋa a kru freinon a ne, ju ŋkaa yu shi mbo yi maon nthe a. ⁵⁸ Yei brei ŋa a ni nshwi’i llo po ne, a lo mbo pi nō

ye ŋa pa taa ni ŋkru nda’a ngu’o ŋkukhu ne. Sheshenon ye ŋa a kru freinon a yei ne shi nchho mbhi ki ndugwi yi.”

⁵⁹ Jisho ni nchhu pa nnu pei mon nda luon Minnwi nō ha’aŋ a ki ye’i nu Kapanuŋ ne.

Chrà chombhi ki mme

⁶⁰ Ndiŋ ŋa ntou pa ghan younjin pi ni nja’o yei ne, pugu chhu ŋa, “Yei chrà tiniŋ nga’a, a nthe a ywere gō chrà gho?”

⁶¹ Ndo Jisho ni nji ŋa pa ghan younjin pi tho nduo nu nthe nnu yei, nne a chhu ni pugu ŋa, “Nnu yei pigi vāi? ⁶² Ti a kaŋ ni mī’εŋ mbo pēi yēi Muuŋ Nōŋmishua ku’o nu li’i ŋa a ni fūon mbo ne? ⁶³ A ghā mfe Jijwe chombhi, freinon lo mfā’o ghère kaŋ shigei. Chrà pe ŋa ñchrā ni pēi ne pō pi jijwe pugu chombhi. ⁶⁴ Ndo pichai shina pēi lo nji’i mbiŋ.” (Nthe ŋa Jisho ni nji llo nō njē yi pe ngwa ŋa pugu shini ndo mbiŋ ne, ndo nji ŋoŋ ve ŋa a shi mfini vi ne.) ⁶⁵ A chhu ŋa, “Yei nnu ŋa a ni nchwē nchhu ni pēi ŋa mba’a ŋoŋ tho njēi a, kaŋ a ne a fe Taa ghrī gho nō tho nu.”

⁶⁶ Jē ndiŋ yei ntou pa ghan younjin pi pīni ki lo nu’uŋ nyīεŋ pugu pugu. ⁶⁷ Nne Jisho pie paanchro ghan younjin pi ŋa, “Pēi tā’a nu ngōi ŋkaa pēi?”

⁶⁸ Shemu Pita khwē gho ŋa, “Taatho, pigi shi ngōi njēi pi gō? O fā’o chrà chombhi ki mme, ⁶⁹ ndo pigi kwo piŋ, ndo nji ŋa o Yi Taonŋtaon Llo Mbho Minnwi.”

⁷⁰ Nne Jisho chhu ni pugu ŋa, “A lo nchu’o mmu nchu’o vāi Paanchro? Ndo ta’a ŋoŋ shina pēi pō devi.” ⁷¹ A ni nchhu pi Judashi, mbo muuŋ Shemu Ishikario, nthe ŋa a ta’a ŋoŋ shina Paanchro gho ne, ni mbo nō fini nu vi.

7

Jisho pugu pa liŋ pi

¹ Nnu pei ni nga ntogo, Jisho nyīεŋ nu mon Galili. A shini ndo ntā’a nu nyīεŋ mon Judia nthe ŋa pa thishi ngwa Juu ni ntā’a nu njwi vi. ² A ni mbi’i shigei ndiŋ ji pa ngwa Juu ŋa pi mēiŋ ni ji pa ntāa ne kā’o.* ³ Pa liŋ pi chhu gho ŋa, “Lollo hein

* **7:2** 7:2 Ji yei ni mbo ji ŋa ngwa Juu ni nji nu Jerushaleiŋ nō fūon llé nō kwīŋ nu ndiŋ ŋa pugu ni nda’a nu mon pa ntāa mon ŋkūnu njó ndiŋ ŋa pugu ni ndho Ijipti ne.

ngēi Judia nji ɲa pa ghaŋ younjin po shi nɲei pa fā'a ɲa ɔ chwīe nu nɛ. ⁴ Nthe ɲa ɲoŋ ɲa a tā'a nu ɲa pi ji vi nɛ ghà fā'a pi li'i wo. ɲa ɔ tho nchwīe pa nnu pei nɛ, chwīe ɲkuoŋ mbhi ji ghɔ." ⁵ Nthe ɲa nji'i nthe pa liŋ pi shini ndo mbin vi.

⁶ Jishɔ khwē ni pugu ɲa, "Ndīi a lo naa ɲkā'o ya'a. Ni pēi, sheshe ndīi ka'oka'o. ⁷ Mba'a ɲkuoŋ mbhi pīna vēi ndo a pīna a nthe ɲa nchhu pa nnu nthe vi ɲa mbha fā'a pi, pi piphi nɛ. ⁸ Pēi ku'ɔ li'i ji ghɔ. Ndo nji'i ɲku'ɔ nu†li'i ji ghɔ nthe ɲa ndīi a lo naa ɲa ɲkā'o ya'a." ⁹ A ni ɲga nchhu yei nnu, ɲkina Galili.

Jishɔ Li'i Ji Pa Ntāa

¹⁰ Pa liŋ pi ni ɲga ɲkwo ku'ɔ li'i ji ghɔ, juju ku'ɔ ɲkaa yu, ki lo mbo pi li'i wo, mbo pi njinjin. ¹¹ Pa thishi ɲgwa Juu ni ntho ntā'a vi li'i ji ghɔ, mbie nu ɲa, "A po pi hin?" ¹² Ntou pa nchūŋ ni mbo nu shina pa ɲgwa nthe vi, pichēi ni ɲga nchhu nu ɲa, "A ɲkieŋ ɲoŋ," pichēi ɲa, "Nga, a tho nchwīe nu ɲgwa fāaŋ ndaon." ¹³ Ndo pa'a kaŋ ta'a ɲoŋ lo nchrā nthe vi shhente, nthe ɲa pugu ni ntho mbogo pa thishi ɲgwa Juu.

¹⁴ Ji ghɔ ni ɲga ngēi ti nchēiŋ titri, Jishɔ ku'ɔ moŋ Nda Minnwi njē ye'i nu. ¹⁵ Pa thishi pa ɲgwa Juu ghrāo, nchhu nu ɲa, "A kie pi neiŋ ɲoŋ vēi ji fi'i yaon yei, ndo ki lo naa ma ngēi shiku?"

¹⁶ Nne Jishɔ khwē ni pugu ɲa, "Yaon ɲa nje'i nu nɛ lo mbo pi nyan, a po pi yi ɲoŋ ɲa a taon a nɛ. ¹⁷ Sheshe nnu ɲa ɲoŋ tā'a nu nchwīe nɛ mbo pi nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ, kaŋ a shi nji ɲa yaon ɲa nje'i nu nɛ lo pi mbho Minnwi ki mi chrā pi ni nyan ghrī? ¹⁸ ɲoŋ ɲa a ghà nchrā pi ni ji ghrī nɛ ghà ntā'a pi ji ndigha'o ni ɲoŋ yi. Ndo ɲoŋ ɲa a ghà ntā'a pi ndigha'o ɲoŋ ɲa a taon vi nɛ, ɲgaŋ nnu shini pa'a ndo mfā'o kaŋ ta'a nnu mifi. ¹⁹ Mushi lo ɲkwo fe gí ni pēi? Ndo kaŋ ta'a ɲoŋ vēi shi'a nū'oŋ. Pēi tā'a nu njwi a ɲa?"

²⁰ Kiri ghɔ khwē ɲa, "ɔ fā'o minweŋ! A tā'a gɔ njwi ghɔ?"

²¹ Jishɔ khwē ni pugu ɲa, "Nki chwīe ta'a fā'a, ɲguoŋ yēi ghrāo nthe ta'a fā'a

ghɔ. ²² Mushi ni mfe gí ɲa pēi ni'in puon pēi ɲgunu mbrei (a lo nji'i mbo ɲa a ni ndho pi mbho Mushi, a ni ndho pi mbho pa tāa), nne pēi ni'in ɲoŋ ɲgunu mbrei llé ji. ²³ Ti pēi ni'in ɲoŋ ɲgunu mbrei llé ji nne ɲa a po ɲa pēi lo mbē'i gí Mushi, pēi pini mbigi túa vēi ɲa nchwīe ɲguoŋ ɲoŋ ɲoŋ ya togo shi'i llé ji nthe kho? ²⁴ Ki'i pēi sha'a ɲgwa pi ɲkwan ha'an a fhi no ha'an a kā'o ligi pēi nɛ, pēi sha'a ɲgwa pi ɲkwan ha'an a kā'o ɲa pi sha'a nɛ."

Yei nthe a po Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe nɛ?

²⁵ Pichēi pa ɲgwa Jerushaleiŋ chhu ɲa, "Yei shi lo mbo ɲoŋ ɲa pi tā'a vi njwi nɛ? ²⁶ A po neiŋ heiŋ nchrā nu shhente. Ndo pa'a pugu lo nchhu nnu ghɔ! Pinthe a po ɲa pa thishi ji ɲa a Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe nɛ? ²⁷ Ndo ndīi ɲa Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe tho nɛ, mba'a ɲoŋ ji li'i ɲa a llo nɛ. Ndo pia ji li'i ɲa veyi ɲoŋ llo nɛ."

²⁸ No ha'an Jishɔ ni nje'i nu moŋ Nda Minnwi nɛ, a ni nchhu ni nji ɲa, "Pēi ji a, ndo nji li'i ha'an ndho nɛ? Ndo nji'i ntho pi ni tho a. Ju ɲa a taon a nɛ ɲgaŋ chrā nnu shini, ndo pēi lo nji vi. ²⁹ Nji vi nthe ɲa ndho pi mbho yu, a taon a."

³⁰ Nenne pugu ni ntho ntā'a shendaon no wēiŋ nu mi, ndo pa'a ɲoŋ lo ɲkāoŋ vi nthe ɲa ndīi yi shini ndo naa ntho ya'a. ³¹ Ndo ntou ɲgwa ka pin vi pin nchhu ɲa, "Ndo Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe nɛ, shi ɲa ntho, a nōoŋ li a yiŋ ncha yi ɲoŋ veyi?"

Pi taon pa ghaŋ kē'i li'i ɲa pugu wēiŋ Jishɔ

³² Pa Farashi ya'o yú ɲgwa pigho tho nchūŋ nnu pei nthe Jishɔ. Nenne pa thishi ghaŋ fe'ingien pugu pa ɲgwa Farashi taon pa ghaŋ kē'i Nda Minnwi ɲa pugu ghēi ngwēiŋ vi. ³³ Jishɔ chhu ki'e ɲa, "Pia shi mbini mbo ka'a no kuo ndīi, ɲgēi ki'e nɲei ɲoŋ ɲa a taon a nɛ. ³⁴ Pēi shi ntā'a a ndo mba'a pēi yi'i nɲei a. Li'i ha'an ɲgēi nu fo nɛ mba'a pēi tho fo."

† 7:8 7:8 Moŋ pichēi pa ndunu Nwa'anli Minnwi moŋ chrā Gri a po ɲa Ndo ɲku'ɔ nu ya'a.

³⁵ Pa thishi ŋgwa Juu chhu ni non pugu ŋa, “Non vei tā’a ŋgēi pi hin ŋa mba’a pigi yi’i njēi vi? A tā’a nu ŋgēi mon la’ataon nduon li’i ha’an ŋgwa pia pō nē, njē’i pa ŋgwa nduon pighō? ³⁶ A chhu ŋa, **‘Pēi shi ntā’a a ndō mba’a pēi yi’i njēi a’,** pugu pa ŋa, **‘Li’i ha’an ŋgēi nu fō nē mba’a pēi thō fō.’** Njin nnu pighō pō pi ŋa?”

Pa ninēi ŋa ŋkhī fe chōmbhi ghà ntaon mon ghō nē

³⁷ Mon ndugwi nin ŋlēm̄bi jī ghō, mbo mme llē, Jishō lōllo ntithi tothi nchhu ni nji ŋa, **“Njū’ō non njaon, a thō mbara a nnu yaon. ³⁸ Sheshenon ŋa a pin a nē, pa ninēi ŋkhī fe chōmbhi shi ŋkhī ntaon nu njū’ō yu, nō ha’an Nwa’anli Minnwi chhu nē.”** ³⁹ A ni nchhu yei nthe pi Jijwe Minnwi ŋa ŋgwa pē ŋa pugu pin vi shi mfā’ō nē. A ni ŋga mbo ndii ghō pa’a pi lo naa mfe Jijwe Minnwi nthe ŋa Jishō shini ndō naa nii mon ndigha’ō yi.

Minduonduon shina ŋgwa

⁴⁰ Pugu ni ŋga nja’ō pa chrà pei, pichēi pa ŋgwa pighō chhu ŋa, “Yei ya mbo pi njēli’i Minnwi shini.” ⁴¹ Pichēi chhu ŋa, “Yei Ju ŋa Minnwi Chu’ō Ntaon nō Nkwe nē.” Ndo pichēi chhu yugu ŋa, “Ju ŋa Minnwi Chu’ō Ntaon nō Nkwe ni mbo nō llo nu pi Galili? ⁴² Nwa’anli Minnwi lo nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu’ō Ntaon nō Nkwe nē shi ndhō pi mon ŋgwreionon fūon Devi, pi phi vi Betelheion mbo la’ataon fūon Devi?” ⁴³ Nne minduonduon gū shina ŋgwa pighō nthe vi. ⁴⁴ Pichēi shina pugu ni ntā’a nu ŋgwēin vi ndō pa’a non lo ŋkāon vi.

⁴⁵ Pa ghan kē’i Nda Minnwi ni ŋga mbini, pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ŋgwa Farashi pie vugu ŋa, “A chwēi kō pa’a pēi lo ŋkwēi ni ju?”

⁴⁶ Pa ghan kē’i Nda Minnwi pighō khwē ŋa, “Yichēi non lo naa ma nchrā nō non vei.”

⁴⁷ Pa Farashi pie vugu ŋa, “Pi fīi vēi ŋkaa pēi? ⁴⁸ Sheshe pa thishi pugu pa ŋgwa Farashi pin vi? ⁴⁹ Yú ŋgwa pei ŋa

pugu lo nji gí Mushi nē, nchōnō Minnwi pō mbin pugu.”

⁵⁰ Nikodemu ŋa a ni mbo ta’a non vugu nē, ni ŋkwo ghēi njēi vi ŋgē chēi nē, chhu ni pugu ŋa, ⁵¹ “Gí yia ghà ŋgwēin non ŋa a ŋgusha’a ki lo fūon mfe shina ghō ŋa a chrā? Ndo mbini nu’un ndii nnu ha’an a chwēi nē?”

⁵² Pugu khwē ŋa, “O llo pi Galili ŋkaa ghō? Ta’a nē mon Nwa’anli Minnwi njēi ŋa yichēi njēli’i Minnwi ni ŋkwo ma ndō Galili?”

Mingwe lán ŋa pi ni ŋgwēin vi mon shúon

⁵³ † [Sheshenon vugu ghēi mon ji la’a.

8

¹ Ndo Jishō ku’ō ŋkuon Mbra pa Thi Olive. ² Nkien ni muon tutu’u a pin nthe mon Nda Minnwi ŋguon ŋgwa thō njēi vi, a chōchō shhe nthe njē’i vugu. ³ Pa ghan ye’i ŋgwa ni gí Mushi pugu pa ŋgwa Farashi thō ni mingwe lán chēi ŋa pi ni ŋgwēin vugu mimbia mon shúon, nthe ni ju ntigi vi shhi ŋguon ŋgwa ghao.

⁴ Pugu chhu ni Jishō ŋa, “Masha, pigi ya ŋgwēin mingwe lán vei pugu mimbia. ⁵ Mon gí Mushi, a chhu ŋa pi tun ŋkwan mingwe vei ni ŋgū’ō a khu. O chhu jō ŋa?”

⁶ Pugu ni nchhu yei nō mōon nu Jishō nne ŋa pinthe pugu fā’ō nnu nō wēin nu mi nō ghō. Ndo Jishō tu’u non yi nā’an yaon ni muonshimbhō yi shhe. ⁷ Nō ha’an pugu ni ŋgēi shhi ŋgū’ō mbie vi nē, a lōllo tothi nchhu ni pugu ŋa, **“Non ŋa a lo nji’i nchwēi phi shina pēi nē, fūon ju ntun vi ni ŋgū’ō.”** ⁸ Mbini nu’un ntu’u non yi ŋkamu’ōn nthe nā’an yaon shhe.

⁹ Ndo ndii ŋa pugu ni nja’ō nē, ŋgēi ghao pa ta’a ta’a, jē ŋkuon pa memme ŋgwa. Jishō kina fō tē’i vi, ni mingwe ghō, a thi shhi yu. ¹⁰ Jishō lōllo tothi, nchhu ghō ŋa, **“Má, pugu hin? Non lo ŋgwēin ghō nō ŋgusha’a?”**

¹¹ A chhu ŋa, “Kan ta’a yi, ma Taathō!” Jishō chhu ghō ŋa, **“Mummu ŋkaa mu shi lo ŋgwēin ghō nō ŋgusha’a, ghēi, ndō**

† 7:53 7:53 Ghrà 53 ti ŋgēi nchēin mon njien 8:11 shi lo mbo mon pichēi pa Nwa’anli Minnwi lleshhi mon chrà Gri.

jē ndwe ŋgēi nu shhi ki'i nu'unj nchwīe phi."]

A mmu mbo lí'ε ŋkuonj mbhi

¹² Jisho pini nchrā ni pugu ŋkamu'oj, nchhu nu ŋa, "A mmu mbo lí'ε ŋkuonj mbhi. Mba'a sheshenonj ŋa a tho njinj a ne nu'unj nyienj monj njinj. A shi mfā'o lí'ε ŋa a ghà mfe chombhi ne."

¹³ Nenne pa ŋgwa Farashi chhu gho ŋa, "O tho ŋkwe pi nte nonj yo. Chrà yo lo mbo nnu shini."

¹⁴ Jisho khwē ŋa, "Ŋga, nji'i nthe pi no ha'anj ŋkwe nte nonj a ne, nnu ŋa nchrā nu ne nnu shini. Nthe ŋa nji lí'i ŋa ndho ne pugu pa lí'i ha'anj ŋgēi nu ne. Ndo pēi lo nji lí'i ha'anj ndho ne ki lí'i ha'anj ŋgēi nu ne. ¹⁵ Pēi sha'a pi ni nthin'kwo ŋgwamishua. Ndo ndo nji'i nsha'a ŋon. ¹⁶ A nji'i ndo mbo pi ŋa nsha'a, kanj sha'a nu ma yi ndindi, nthe ŋa ndo nji'i nsha'a pi tē'i a. Pigi Tāa ŋa a taonj a ne pō ka'a. ¹⁷ Pi nā'anj monj ŋwa'anli gí yēi ŋa pāa ŋgwa mbo min'kwentie, kanj nnu ŋa pugu chhu nu ne nnu shini. ¹⁸ A kwe mmu ŋkwe nte nonj a, Tāa ŋa a taonj a ne kwe nte a ŋkaa yu."

¹⁹ Nthe yie, pugu chhu gho ŋa, "Tāa gho gho hinj?"

Jisho khwē ni pugu ŋa, "Pēi lo nji'i nji a ki Tāa a, pēi kanj ni nji a, pēi kanj nji Tāa a ŋkaa yu." ²⁰ A ni nchrā nnu pei no ha'anj a ni nje'i nu no lí'i ŋa ŋkūnj ni'inj mbinj Nda Minnwi ni nthi ne, ndo pa'a ŋonj lo ŋgwēinj vi nthe ŋa ndii yi shini ndo naa ŋkā'o ya'a.

²¹ Mbinj nchhu ni pugu ŋkamu'oj ŋa, "Ntho ŋgēighēi ni ŋwa, ndo pēi shi ntā'a a, ndo ŋkhu monj phi yēi. Lí'i ha'anj ŋgēi nu fō ne mba'a pēi tho fō."

²² Nne pa thishi pa ŋgwa Juu pigho chhu ŋa, "A shi njwi nonj yi nthe ŋa a chhu pi ŋa, 'Lí'i ŋa ŋgēi nu ne mba'a pēi tho fō ne?'"

²³ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pēi llo pi ŋkuonj mbhi yei mbe mbienj, ndo ndho nyanj pi tothi. Pēi llo pi ŋkuonj mbhi heinj, ndo nji'i ndho pi ŋkuonj mbhi heinj, ²⁴ ŋki chhu ni pēi ŋa pēi shi ŋkhu monj phi yēi, nthe ŋa pēi mienj ki pinj ŋa, 'A Mmu mbo Ju,' pēi khu monj phi yēi."

²⁵ Nne pugu chhu gho ŋa, "O pō pi gō?" Jisho chhu ni pugu ŋa, "Wu'ō yaonj ŋa mi ni ntho nchhu nu ni pēi no njē yi ne.

²⁶ Mfā'o ntou nnu no chhu nu nthe vāi, pugu pa ntou nnu no sha'a nu vāi no gho, ndo Ju ŋa a taonj a ne ŋganj nnu shini, ndo nnu ŋa nja'o mbho yu ne, nchūi ni ŋkuonj mbhi." ²⁷ Tho yugu shini ndo shie ŋa a ni nchrā nu ni pugu nthe pi Tāa gho.

²⁸ Nne Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pēi shi ŋga ŋkwo ŋkērē Muonj Nonmishua, pēi ji kī'ε ŋa 'A Mmu mbo ju,' pugu pa ŋa nshi'a nchwīe sheshe nnu ni nyanj nji, ŋgu'ō chhu pi nnu ye ŋa Tāa tigi a no ne. ²⁹ Ndo ju ŋa a taonj a ne pō pigi yu, a lo nji'i mienj a tē'i a nthe ŋa ŋga ŋgu'ō nchwīe pi pa yaonj ŋa a khwā ne." ³⁰ No ha'anj a ni ntho nchrā pa nnu pei ne, ntou ŋgwa pinj vi.

Nnu shini shi ŋkīgei ŋkii mbinj pēi

³¹ Nne Jisho chhu ni pa Juu pē ŋa pugu ni mbinj vi ne ŋa, "Pēi ŋkina ŋkuonj chrà a kanj pēi ghanj younjinj panj shishini. ³² Ndo pēi shi nji nnu shini, nnu shini shi ŋkīgei ŋkii mbinj pēi."

³³ Pugu khwē gho ŋa, "Pigi pō pi puonj Abrahanj, pa'a ndo naa ma mfā'a ŋkūna mbho ŋonj. Ti a kie pi neiŋ o chhu ŋa, 'Pi shi ŋkīgei ŋkii mbinj pēi?'"

³⁴ Jisho khwē ni pugu ŋa, "Shishini, nshwei vāi, sheshenonj ŋa a ghà nchwīe phi ne ŋkūna phi. ³⁵ Ŋkūna shi'a nji'i ŋkina mbo ŋgia ndaanonj no ŋguonj ndii ndo muonj pō pi no ŋguonj ndii. ³⁶ Nenne ti muonj ŋkīgei ŋkii mbinj pēi, kanj pēi ya ntaonj monj ŋkii shishini. ³⁷ Nja nji ŋa pēi puonj Abrahanj, ndo pēi tā'a nu njwi a nthe ŋa pēi lo mbinj chrà a. ³⁸ Nchrā nthe pi pa nnu ŋa Tāa a nōonj vāi ndo pēi chwīe pi nnu ŋa tāa vāi chhu ni pēi ne."

Pēi puonj devi tāa vāi

³⁹ Pugu khwē gho ŋa, "Abrahanj tāa vigi!"

Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pēi kanj mbo puonj Abrahanj, pēi kanj ntho nchwīe pi pa nnu ha'anj Abrahanj ni nchwīe ne. ⁴⁰ Ndo ndwe pēi ka tā'a nu njwi a jwi, mbo ŋonj ŋa a shwei vāi ni nnu shini ŋa a ya'o llo mbho Minnwi ne. Yei lo mbo nnu ha'anj

Abrahaŋ ni nchwīe nε. ⁴¹ Pēi chwīe pi nnu ŋa tǎa vēi ni nchwīe nε.”

Pugu chhu ghɔ ŋa, “Pi shini ndɔ mbhi vigi pi moŋ shúoŋ, Minnwi nduthɔ yi Tǎa vigi.”

⁴² Jishɔ chhu ni pugu ŋa, “Minnwi kaŋ mbo Tǎa vēi, pēi kaŋ ŋkhwā a, nthε ŋa ñdho mbho Minnwi ndo mbo hein. Ndo nji'i ntho pi ni nyan tho, a taon Ju ntaon a. ⁴³ A chwīe kho pa'a tho yēi lo nshie ni nnu ŋa ñchhu nε? A chwīe nthε ŋa minthe pa'a pēi lo ŋja'o chrà a. ⁴⁴ Pēi pɔ pi puon tǎa vēi mbo Shata, khwā njù'o yēi pɔ nɔ chwīe nu nnu ŋa tǎa vēi tǎ'a nu nε. A ni mbo njwi ŋon llo nɔ njē yi, pa'a ndo ma mbo ni pra pugu pa nnu shini nthε ŋa nnu shini lo mbo mbin yu. A ghà ŋga nde'i ŋgien, kaŋ a wu'o nchwīe pi nù'oŋ yi nthε ŋa a nde'ingien ndo mbo tǎa pa le'ingien. ⁴⁵ Ndo nthε ŋa ñchhu pi nnu shini nε, a chwīe yie pa'a pēi llo mbin a. ⁴⁶ Pinthe a nōon gǔ shina pēi shishini ŋa ñchwīe phi? Ti mī ntho nchhu pi nnu shini, a pɔ kho pa'a pēi lo mbin a. ⁴⁷ ŋon ŋa a yi Minnwi nε ghà ŋja'o chrà Minnwi. Pēi lo nji'i mbo yi Minnwi a chwīe yie ghɔ pa'a pēi lo ŋja'o chrà Minnwi.”

Jishɔ pugu Abrahaŋ

⁴⁸ Pa thishi ŋgwa Juu pighɔ pie Jishɔ ŋa, “Pigi lo nchhu a kǎ'o ndii ŋa pigi chhu ŋa ɔ ŋon Shamaria mfā'o minwein mbin ghɔ nε?”

⁴⁹ Jishɔ khwē ŋa, “Ndo nji'i mfā'o minwein, ŋga'o pi Tǎa a, ndo pa'a pēi lo ŋga'o a. ⁵⁰ Ndo ñdo nji'i ntǎ'a pi ndigha'o ni non a. A ta'a ŋon ŋa a tǎ'a ndigha'o a nε, mbo ju mbo ŋgan sha'a shá'a. ⁵¹ Shishini, ñchhu ni pēi ŋa, sheshenon ŋja'o chrà a nchwīe, pa'a a lo ma ŋkhu.”

⁵² Pa thishi ŋgwa Juu chhu ghɔ ŋa, “Ndwe pigi ya ŋjēi ŋa ɔ fǎ'o minwein! Abrahaŋ ni ŋkhu, wu'o nɔ ha'an pichēi pa njēli'i Minnwi ni ŋkhu nε, ndo ɔ chhu ŋa, 'Sheshenon ŋja'o chrà a nchwīe, pa'a a lo ma ŋkhu.' ⁵³ ɔ pɔ pi ŋon ndien nchaa

Abrahaŋ tǎa vigi ŋa a ni ŋkhu nε, Pa njēli'i Minnwi khu ŋkaa pugu nε? ɔ pī'i ŋa ɔ pɔ pi gǔ?”

⁵⁴ Jishɔ khwē ŋa, “Mi ŋga'o non a, kaŋ ndigha'o a pɔ pi gha. 'A Tǎa a ŋa a gha'o a,' mbo ju ŋa pēi chhu ŋa, 'A Minnwi vigi' nε. ⁵⁵ Ndo pēi lo nji vi, ñji vi. ŋka ni nchhu ŋa ñdo nji'i nji vi, kaŋ mbo pi nde'ingien nɔ pēi. Ndo ñji vi, ndo nchwīe nnu ŋa chrà yi chhu nε. ⁵⁶ Tǎa vēi mbo Abrahaŋ ni mfā'o pwanju'o ŋa a shi ŋjēi ndii ŋa ñshi ntho nε, a ni ŋjēi mfā'o pwanju'o.”

⁵⁷ Pa Juu chhu ghɔ ŋa, “ɔ lo naa nchēin tien wuŋ ŋga'o nchhu ŋa ɔ yēi Abrahaŋ pi nēin?”

⁵⁸ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, “Shishini, ñchhu ni pēi ŋa, ŋkaon Abrahaŋ maa mbo, A Mmu+!” ⁵⁹ Nne pugu lōgɔ pa ŋgù'o nɔ tun nu vi nɔ ghɔ. Jishɔ lēre, ntaon moŋ Nda Minnwi.

9

Jishɔ chwīe nchriligi yēi li'i

¹ Nɔ ha'an Jishɔ ni nyien ntogɔ nu nε, ŋjēi ŋon chēi ŋa a ni mbo nchriligi jē ndii ŋa pi ni mbhi vi nε. ² Pa ghaŋ younjin pi pie vi ŋa, “Masha, a chwīe gǔ phi, ŋon vei ki tǎa vi pugu müun vi, ŋa a chwīe pi phi vi a taon nchriligi?”

³ Jishɔ khwē ŋa, “A shini ndo nchwīe phi ŋon vei ki yi tǎa vi pugu müun vi. A ni mbo nenne pi ŋa fǎ'a Minnwi nōon mbin yu pi yēi. ⁴ Pigi shi ŋgu'o mfā'a fǎ'a ŋon ye ŋa a taon a nε nɔ ha'an minaon wu'o nthε nu nε. Tu'u chho ntho nu ŋa mba'a ŋon nu'un mfā'a fǎ'a. ⁵ Nɔ ha'an mbo ŋkuon mbhi nε, a mmu mbo lí'ε ŋkuon mbhi.”

⁶ A ni ŋga kwo chhu nnu pei, nthu thwe shhe, ntrao titwrei ni thwe ghɔ. Nju'o titwrei ghɔ nɔ ligi nchriligi ghɔ. ⁷ Nchhu ghɔ ŋa a ghēi moŋ ŋkhi ŋa pi mēin ni Shiloan nε. (Njin Shiloan pɔ ŋa taon.) Nenne a ghēi nshigao, mbini, ntho ŋjēi li'i.

* **8:54** 8:54 Pichēi pa ŋwa'anli Minnwi moŋ chrà Gri chhu pi ŋa *Mbo ju ŋa pēi chhu ŋa a Minnwi yēi nε*. † **8:58** 8:58 Jishɔ gha chhu hein ŋa a mmu, njin yi pɔ pi ŋa a Minnwi ŋa a ghà ŋgu'o Mbo, mbo Minnwi ŋa a ni nōon non yi ni Mushi nchhu ŋa ligi yi A Mmu nε (ŋwa'anli Ndi Taon nu 3:14).

⁸ Pa taakuo pugu pa ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋkwo yəi vi nɔ ŋgaŋ luon ne chhu nu ŋa, “Yei lo mbo ŋon ye ŋa a ni ntho nchɔchho nduon nu ne?” ⁹ Pichəi ŋa, “A ju,” pichəi chhu ŋa, “Ŋga, ndo a fhi vi.”

Ndo ŋon gho wu’o ntho nchhu nu ŋa, “A mmu mbo ju.”

¹⁰ Nne pugu chhu gho ŋa, “Ti ligi yo kie pi neiŋ nchu’o?”

¹¹ A khwē ŋa, “Ŋon ye ŋa pi mēiŋ vi ŋa Jisho ne trao titwrei nju’o ligi a nɔ gho nchhu vəi ŋa, ‘Ghəi mon ŋkhī Shiloan nshīgao ligi yo fo.’ Nenne ŋgəi nshīgao ligi a, njei li’i ki’ε.”

¹² Pugu chhu gho ŋa, “A hiŋ?”

A khwē ŋa, “Ndo nji’i nji.”

¹³ Ŋgwa pigho lɔgɔ ŋon gho ŋa a ni mfūon mbo nchriligi ne, ŋgəi nɔ shhi pa ŋgwa Farashi. ¹⁴ Llé ŋa Jisho ni nchwē titwrei nchu’o ligi ŋon gho nɔ ne ni mbo llé ji. ¹⁵ Nne pa ŋgwa Farashi pini mbie vi ŋkwan ha’an a kie ŋkaon maa njei li’i ne. A chhu ni pugu ŋa, “A yu’o titwrei nɔ ligi a, nshīgao, njei li’i.”

¹⁶ Pichəi pa ŋgwa Farashi chhu ŋa, “Ŋon vei lo nji’i ndho pi mbho Minnwi ntho ŋa a shi’a nū’oŋ Llé Ji.” Ndo pichəi chhu ŋa, “Pinthe ŋon mbimbhi kie pi neiŋ nōon ŋkwan li pei?” Minduonduon gū shina pugu.

¹⁷ Nne pugu pini mbie ŋon gho ŋa, “O chhu ŋa a chu’o ligi yo. Ti o khwē jo ŋa ntho vi?”

Ŋon gho khwē ŋa, “A njei li’i Minnwi.”

¹⁸ Pa Juu shini ndo mbin ŋa ŋon gho ni mbo nchriligi ŋkaon maa mbini njei li’i. Mēiŋ taa vi pugu mūuŋ vi. ¹⁹ Mbie vugu ŋa, “Yei muuŋ vəi ŋa pəi chhu ŋa pi ni mbhi vi a pɔ pi nchriligi ne? Ti a kie pi neiŋ ndwe ma njei li’i?”

²⁰ Taa vi pugu mūuŋ vi khwē ŋa, “Pigi ji ŋa yei muuŋ vigi, pugu pa ŋa pi ni mbhi vi a taon nchriligi. ²¹ Ndo ti ŋkwan ha’an a kie ŋkaon maa njei li’i ndwe ne pigi lo nji’i nji, ki nji ŋon ŋa a chu’o ligi yi ne. Pie vi a ntinimme. A shi nchrā ni non yi.” ²² Pa taa pi ni nchhu nnu pei ntho ŋa pugu ni ntho mbogɔ pa thishi pa Juu. Nthe ŋa pugu ni ŋkwo taon ni ta’a nchɔ ŋa sheshon mbin ŋa Jisho Ju ŋa Minnwi

Chu’o Ntaon nɔ Ŋkwe ne, pi fu’u vi nda luon Minnwi. ²³ Nthe yie gho, taa vi pugu mūuŋ chhu ŋa, “A ŋon ntinimme, pəi pie vi.”

²⁴ Nɔ mbra ŋgé pugu pini mēiŋ ŋon gho ŋa a ni mbo nchriligi ne nchhu gho ŋa, “Chhu nnu mbogɔ ligi Minnwi. Pigi ji ŋa ŋon vei nchwē phi.”

²⁵ A khwē ŋa, “Ki a pɔ pi nchwē phi nshi lo nji! Ta’a nu ŋa nji ne pɔ ŋa mi ni mbo nchriligi, ndo ndwe ntho njei li’i.”

²⁶ Pugu chhu gho ŋa, “A ni nchwē pi neiŋ mbin gho? A ni nchu’o ligi yo pi neiŋ?”

²⁷ A khwē ni pugu ŋa, “Ŋkwo shwei vəi pa’a pəi lo ntā’a nu nja’o. Pəi tā’a nu mbini nja’o ntho pi kho? Pəi ŋkaa pəi tā’a nu ŋgū pa ghan younjin pi?”

²⁸ Pugu wəi vi, nchhu ŋa, “O ŋgaŋ younjin ŋon yine, ndo pigi pɔ pi pa ghan younjin Mushi. ²⁹ Pigi ji ŋa Minnwi ni nchrā ni Mushi. Ndo ni ŋon vei pigi lo nji li’i ŋa a llo ne.”

³⁰ Ŋon gho khwē ŋa, “Nthe kho, yei nnu ghraoghrao! Pəi lo nji’i nji li’i ha’an a llo ne, ndo a chu’o ligi a. ³¹ Pia ji ŋa Minnwi shi’a nji’i nja’o pa ghan nchwē phi ndo sheshon mbo ŋgaŋ gha’o Minnwi, nchwē nnu ŋa Minnwi gho tā’a nu ne, a ya’o vi. ³² Fie nɔ ha’an mbhi ni njē ne pi lo naa nja’o ŋa yichəi ŋon chu’o ligi ŋon ŋa pi phi vi a pɔ nchriligi ne. ³³ Ŋon vei kan mien ki llo pi mbho Minnwi, ntho pa’a a lo nchwē sheshe yaon.”

³⁴ Pugu khwē gho ŋa, “O ya mbo pi ŋgaŋ phi llo ndii ŋa pi ni mbhi gho ne, o tā’a nu nje’i vigi?” Pugu wēiŋ vi mfu’u mā’an mbhi.

Chri ligi mon jijwe

³⁵ Jisho ya’o ŋa pi wēiŋ vi mā’an mbhi, ŋga njei vi, nchhu gho ŋa, “**O pin Muuŋ Ŋonmishua?**”

³⁶ A khwē ŋa, “Masha, Muuŋ Ŋonmishua pɔ pi gɔ, nne ŋa minthe mbin vi?”

³⁷ Jisho chhu gho ŋa, “**O kwo yəi vi, a ju ŋa a chrā nu ve ne!**”

³⁸ Ŋon gho chhu ŋa, “Taatho, mbin!” Ndo ŋga’o vi.

³⁹ Jisho chhu ŋa, “Mi ni ntho mon mbhi yei pi no sha’a nu, ŋa ŋgwa pe ŋa pugu pa nchriligi ne nthe pugu yei li’i, ŋgwa pe ŋa minthe pugu yei li’i ne gū nchriligi.”

⁴⁰ Pichəi pa ŋgwa Farashi ŋa pugu ni mbara yei yu, nja’o nnu pei ne chhu gho ŋa, “Pigi pa nchriligi ŋkaa pigi?”

⁴¹ Jisho chhu ni pugu ŋa, “Pəi kan ni mbo pa nchriligi pa’a pəi lo mbo pa ŋgusha’a ndo ndwe ŋa pəi chhu ŋa, ‘Pigi yei li’i ne, pəi kina mbo pa ŋgusha’a.”

10

Lu’o chrà nthe ŋkē’i minjii

¹ Jisho chhu ŋa, “Shishini, ñchhu ni pəi ŋa, ŋon ŋa a nii mon ŋka’a minjii ki lo ntogo pi chonka’a ne, ŋku’o ntogo pi li’i nduon nii ne, ŋon gho ŋgina, mbini mbo ŋgina minwi. ² Ndo ti ŋon ŋa a nii pi chonka’a ne, a ŋkē’i minjii gho. ³ Ngan lina ni chonka’a ghà chu’o chonka’a gho. Pa minjii ghà nja’o ŋggì yi, a gē pa phī minjii ni ligi yugu, ŋkē’i vugu ntaon no gho mbhi. ⁴ Nga ntaon ni ŋguon ji minjii mbhi ngəi nu shhi pugu, pa minjii pigho younjij yi nthe ŋa pugu ji ŋggì yi. ⁵ Ti a mbo ŋgini, pa’a pugu lo njou njij yi, pugu tei vi tei nthe ŋa pugu lo nji’i nji ŋggì pa ghini.” ⁶ Jisho ni nchrà lu’o chrà yei ni pugu, ndo pa’a tho yugu lo nshie ni nnu ŋa a chhu nu ne.

Jisho pə pi ŋkien ŋkē’i minjii

⁷ Nne Jisho pini nchhu ni pugu ŋa, “Shishini, a mmu mbo chonka’a pa minjii. ⁸ Ngouŋ pa ŋgwa ŋa pugu ni ntho shhi a ne pə pi pa ŋgina pugu pa ŋgina minwi, ndo pa’a pa minjii lo nja’o vugu. ⁹ A mmu mbo chonda. Sheshenon ntogo mbinj mu nii a lūgu, ndo nii mbini ntaon nu mfā’o ŋkien trū ŋkru. ¹⁰ Ngina ghà ntho pi no yōo nu, njwi ndo mbiri. Mi ni ntho nne ŋa minthe pugu fā’o chombhi. Ndo nja mfā’o chombhi lolinaonj.

¹¹ “A mmu mbo ŋkien ŋkē’i minjii shi’i. Ŋkien ŋkē’i minjii shi’i ghà mfe chombhi yi nthe minjii pi. ¹² Njon ye ŋa pi pe vi pe ki a lo mbo ŋkē’i minjii ki minjii gho lo mbo pi ji ne gha njəi minjanien a tho nu, a

mien pa minjii ntei ni vhi, minjanien gho wēin vugu ndo nshāan vugu. ¹³ A tei nthe ŋa a fā’a pi pe, pa’a ndo nji’i mfā’o ndii ni pa minjii.

¹⁴ “A mmu mbo ŋkien ŋkē’i minjii shi’i, ñji pa minjii paŋ pugu ji a, ¹⁵ wu’o no ha’an Tāa ji a ŋkaa yu mummu ji Tāa ne. Mfe chombhi a nthe pa minjii. ¹⁶ Mfā’o pichəi pa minjii ŋa pugu lo mbo mon yei ŋka’a. Nshi ŋgu’o ntho ni pugu ŋkaa pugu, pugu ya’o ŋggì a. Nne pugu chiri mbo ta’a kwie, mfā’o ta’a ŋkē’i vugu. ¹⁷ Yei nnu ŋa a chwie Tāa a khwā a ne, ŋa mfe chombhi a no khu nu, nne ŋa mimfe mbini no gho ŋkamu’onj. ¹⁸ A lo nji’i ŋkwe yichəi ŋon ŋkwe chombhi a mbho mu. Mfe pi khwatua a, mēfā’o ghrí no fe nu ndo mbini mfā’o ghrí no pini nu nu’uŋ ŋkwe. A nnu ŋa Tāa fe gi ŋa ñchwie ne.”

¹⁹ Minduonduonj ni ŋgū shina pa Juu nthe pa chrà pei. ²⁰ Ntou yugu chhu ŋa, “A fā’o minweinj, ndo mbaa paa, pəi ywere pi kho mbho yu?” ²¹ Pichəi chhu yugu ŋa, “Yei lo mbo ŋkwanj chrà ŋon ŋa minweinj tho fe ngə’i gho ne. Mimfe minweinj chu’o ligi pa nchriligi?”

Mmu pigi Tāa a ta’a yi

²² Mon ndii gho, ji fe nu Nda Minnwi ni Minnwi ni ndōgo li’i Jerushaleinj. A ni mbo mon ndii laonj. ²³ Jisho ni ntho nyien nu mon Varinda Sholomu mon Nda Minnwi. ²⁴ Nne pa Juu kiri yei yu mbie vi ŋa, “Ō shi ntigi vigi mon mititri pi fi’i yi neinj, ō mbo Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no Ŋkwe ne, ō shwei vigi tho yigi shie.”

²⁵ Jisho khwē ni pugu ŋa, “Mi ni ŋkwo shwei vəi ndo pa’a pəi lo mbinj. Pa fā’a ŋa mēfā’a nu ni ligi Tāa ne kwe nte a ni yaon ŋa mi yie ne. ²⁶ Ndo pa’a pəi lo mbinj nthe ŋa pəi shi lo mbo ghrà minjii paŋ. ²⁷ Pa minjii paŋ ghà nja’o ŋggì a, ñji vugu, pugu younjij a. ²⁸ Mfe chombhi ki mme ni pugu, mba’a pugu le ma ŋkhu. Ndo mba’a kan ta’a ŋon fi’a vugu mfu’u lienj mbho mu. ²⁹ Tāa a ŋa a fe vugu vəi ne*, chaa vugu ghao, ti minthe pa’a sheshenonj

* 10:29 10:29 Pichəi pa Nwa’anli Minnwi chhu pi ŋa Yaon ŋa Tāa a fe vəi ne.

llo mfi'a vugu mfu'u lien mbho Taa gho.
³⁰ Mmu pigi Taa a po pi ta'a yi."

³¹ Pa ngwa Juu līga pa ngù'ò shhe ñkamu'òŋ li'i tun vi nò. ³² Jisho khwē ni pugu ña, "Ñkwo nōon ntou fà'a shi'i ni pēi llo mbho Taa, ti pēi tā'a nu ntun a nthe pi yēi shina fà'a pei?"

³³ Pa Juu pigho khwē gho ña, "Pigi lo nji'i ntā'a nu ntun gho nthe pi fà'a shi'i, pigi tā'a nu ntun gho nthe pi nchi'eshē. Nthe ña ò wu'ò mbo pi ñonmishua ntā'a nu ndōgo non yò mbo Minnwi."

³⁴ Jisho khwē ni pugu ña, "Pi lo nā'an mon ñwa'anli gí yēi ña, Minnwi chhu ña, 'Pēi pa nnwi!' ³⁵ Ti a mēin vugu ña chrà Minnwi ni ntho mbho pugu ne ni pa nnwi, ndo pia ji ña mba'a pi pē'i chrà 'minnwi', ³⁶ pēi kie nein nchhu ni ju ye ña Taa chu'ò vi nò tho fà'a ntaon vi mon mbhi ne ña, 'Ò fā'ò nchi'eshē' nthe ña mi ni nchhu ña, 'Mi Muun Minnwi' ne. ³⁷ A mbo ña ndo nji'i nchwīe pi fà'a Taa a, ki'i pēi pin a. ³⁸ Ndo mi nchwīe pi fà'a yi, nji'i nthe pi nò ha'an pēi lo nji'i mbin a ne, pēi pin ne fà'a pigho, nne ña pēi shi nji, tho yēi lo nshie ña Taa po mbin mu, mbo mbin Taa."

³⁹ Pugu pini nu'un ntā'a nu ngwēin vi ñkamu'òŋ a lərə ntaon mbho pugu. ⁴⁰ Jisho pini mbini njiēŋ ñkhi Jodaŋ, li'i ña Jouŋ ni mfūon ntho ñkwe ngwa ni ñkhi ne, ñkina fò. ⁴¹ Ntou ngwa tho njēi vi nchhu ña, "Jouŋ shini ndo nōon sheshe li, ndo nguon nnu ña Jouŋ ni nchhu nthe ñon vei ne nnu shini." ⁴² Ntou ngwa pin vi fò.

11

Lasharò khu

¹ Non chēi ni ngīno nu ligi yi po Lasharò llo Betani, mbo la'ataon Meri pugu ndin vi Mata. ² Meri vei ni mbo non ye ña a ni nshā'ò wru laminda mbin Taathò, njigi kwò yi ni ngiitho yi ne, ña ndin vi Lasharò ni ngīno nu. ³ Pin ge pigho ña pugu ni mbo pa lin ne taon ñkini ni Jisho ña, "Taathò, ñkien taannu yò ña ò khwā vi nga'a ne ghīno nu."

⁴ Ndo Jisho ni nga nja'ò, nchhu ña, "Ghīno gho lo mbo yi gu. A po pi nò fe nu ndigha'ò ni Minnwi nne ña Muun Minnwi tōgo ñkuon gho mfā'ò ndigha'ò."

⁵ Jisho ni ñkhwā Mata pugu Meri ndin vi, ni Lasharò. ⁶ Nne, ni nga nja'ò ña Lasharò ghīno nu, mbini nda'a paa llé mbigi li'i ña a ki po ne.

⁷ Nne, nchhu ni pa ghan younjin pi ña, "Pia pini ngēi Judia."

⁸ Pa ghan younjin pi chhu gho ña, "Masha, a lo nji'i shiga nò ha'an ngwa Juu ni ntā'a nu ntun gho ni ngù'ò ne, ò kwo pini ngēi nu fò?"

⁹ Jisho khwē ña, "A lo mbo paanchro awa ña pi ghà mfā'ò lí'e? Sheshenon nyien mon lí'e pa'a a lo nji'i ñkōro, nthe ña a tho njēi lí'e ñkuon mbhi yei. ¹⁰ Ndo ti sheshenon nyien pi ni tu'u, a kōro nthe ña a lo nji'i mfā'ò lí'e."

¹¹ Jisho ni nga nchhu nnu pei mī'en, nchhu ni pugu ña, "Lasharò taannu via gū lōgo, ñshi ngēi ngū'u vi."

¹² Pa ghan younjin pi chhu gho ña, "Taathò, A ngū mon lōgo, kan non yi shi ntōgo." ¹³ Jisho ni nga nchhu nne, njin yi po pi ña a kukhu, pugu pī'i yugu ña a po pi wu'ò lōgo gha nò fere nu.

¹⁴ Nne, Jisho shietho yugu ña, "Lasharò kwo khu! ¹⁵ Ndo, nthe vōi, mfā'ò pwanju'ò ña ñshini ndo mbo fò, nne ña pēi shi mbin. Ndo pia ghēi njēi vi."

¹⁶ Nne, Toma ña pi ni mēin vi ni kē'i ne chhu ni pe ghan younjin ña pugu pugu ni njōu njin Jisho ka'a ne ña, "Pia ghēi ñkaa pia, nne ña minthe pia pa Masha* khu ka'a."

A mmu mbo ngan ku'ò mon gu

¹⁷ Jisho ni nga nchēin, njēi ña Lasharò kwo po mon fún† nò khwe llembhi. ¹⁸ A shini ndo nji'i nchēin khwe ñkan kwò nò llo nu Betani ngēi Jerushalein. ¹⁹ Ntou pa ngwa Juu ni ngēi li'i kra Mata pugu Meri nò mā'an nu njù'ò yugu nthe gu ndin vugu. ²⁰ Nne Mata gha nja'ò ña Jisho tho nu, ntaon ngēi njēi vi, ndo Meri kina nchōchho nda.

* 11:16 11:16 A po mon Chrà Gri Pi ña pia pugu. † 11:17 11:17 Pi ni fi'i pi ngu'ò nò fún.

21 Mata chhu ni Jisho ŋa, “Taatho, o kaŋ ni mbo hein, ndin vigi shi kaŋ ndo ŋkhu. 22 Ndo nji’i nthe pi ndwe, ŋji ŋa sheshe yaon ŋa o shi mbie mbho Minnwi ne, Minnwi shi mfe ve.”

23 Jisho chhu gho ŋa, “**Ndin gho shi mbini ndollo mfā’o chombhi.**”

24 Mata chhu gho ŋa, “Nji ŋa a shi mbini ndollo mon ndii ŋa ŋgwa le ŋku’o mon ndugwi llé ne.”

25 Jisho chhu gho ŋa, “**A mmu mbo ngan ku’o mon gu ndo mbo chombhi. Sheshenon ŋa a pin a ne, nji’i nthe pi no ha’an a shi ŋkhu ne, a shi mfā’o chombhi.** 26 Ndo ti sheshenon ŋa a yi maon ndo mbin a ne, mba’a a yi’i ma ŋkhu. O pin nnu yei?”

27 Mata gho chhu gho ŋa, “Oon, ma Taatho, mbin ŋa o Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe ne, mbo Muon Minnwi ŋa a ni mfā’o no tho nu mon mbhi ne.”

Jisho kēi

28 A ni ŋga nchhu nnu yei, ŋgēi mēin Meri ndin vi, nchhu gho njinjin ŋa, “Masha po hein ntho mēin gho.” 29 A gha nja’o, nji’a ndo pi llo ŋgēi njēi vi. 30 Jisho shini ndo naa nchēin mon la’a ya’a. A ni ŋgu’o mbi’i li’i ha’an Mata ni mbara vi ne. 31 Ndi ŋa pa Juu pe ŋa pugu pugu ni mbo nda pugu ntho mā’an njū’o yi yēi Meri lollo ni nji ntaon mbhi ne, pugu younjin yi, mbi’i yugu ŋa a tā’a ŋgēi chofun ŋkēi fo.

32 Meri ni ŋga ntho no li’i ŋa Jisho ni mbo ne njēi vi, ŋgū ni pun yi shhi yu, nchhu nu ŋa, “Taatho, o kaŋ ni ŋkwo po hein, ndin a shi kaŋ ndo ŋkhu!”

33 Jisho ni ŋga njēi a kēi nu, mbini njēi pa Juu ŋa pugu pugu ni mbo ne kēi nu ŋkaa pugu, nnu gho pigi vi, njū’o yi ghana vi ntou yi. 34 A pie ŋa, “**Fún ŋa pēi nū’o vi fo ne po pi hin?**”

Pugu chhu gho ŋa, “Taatho, tho ŋgēi njēi.”

35 Jisho ni ŋkēi.

36 Nne pa ŋgwa Juu chhu ŋa, “Pēi lii fi’i ŋkwan ha’an a khwā vi njēi!”

37 Ndo pichēi chhu yugu ŋa, “A kaŋ ni mfe pa’a Ju ŋa a ni nchu’o ligi pa nchriligi ne lo nchwē ki a lo nji’i ŋkhu?”

Jisho ywin Lasharo

38 Nenne, nnu gho pini mbigi Jisho, a ghēi chofun gho. A ni mbo llū, pi nū’o ŋgū’o cho gho. 39 Jisho chhu ŋa, “**Pēi pi’i ŋgū’o gho.**”

Mata, ndin ŋkunghu gho, chhu ŋa, “Taatho, yiga yi shi ŋga’a a kwo po khwe llé no ha’an pi twei vi ne.”

40 Jisho chhu gho ŋa, “**Nshi n̄ ndo nchhu ve ŋa o mbin, kaŋ o shi njēi ndigha’o Minnwi?**”

41 Nne, pugu pi’i ŋgū’o gho. Jisho kēre ligi yi tothi nchhu ŋa, “**Tāa, ntōo gho ŋa o ya’o a ne.** 42 Nji ŋa o ghā ŋgu’o nja’o a, ndo nchhu yei nthe pi ŋgwa pei ŋa pugu thi hein ne, nne ŋa pinthe pugu pin ŋa a taon gō ntaon a.”

43 A ni ŋga nchhu pei nnu, mba’o ŋgōu ni nji ŋa, “**Lasharo, taon mbhi hein!**”

44 Non gho ŋa a ni ŋkwo khu taon mbhi, pa mbho mi ni kwō mi po yi lin ni ndhwī fhu, ligi yi wu’o mbo yi lin ni ndhwī.

Jisho chhu ni pugu ŋa, “**Pēi fēi vi mien vi a ghēi.**”

Ntān no jwi nu Jisho

(*Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2*)

45 Nthe yie gho, ntou pa Juu ŋa pugu ni ntho li’i kra Meri, njēi nnu ŋa Jisho chwē ne, pin Jisho. 46 Ndo pichēi ghēi njēi pa ŋgwa Farashi nshwei vugu ni nnu ŋa Jisho chwē ne. 47 Nne pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ŋgwa Farashi kiri pa kún nchhu ŋa, “Pia shi nchwē pi nein? Nthe ŋa non vei tho nōon ntou pa li! 48 Pia mien vi a ghēi nu shhi nenne, ŋguon ŋgwa pin vi, pa ŋgwa Roma tho nshā’a Nda Minnwi yia pugu pa la’ataon yia.”

49 Ndo ta’a non vugu, ligi yi po Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe’ingien ŋga’o gho, chhu ni pugu ŋa, “Pēi lo nji kaŋ ta’a nnu. 50 Pēi lo nji ŋa, a pwa ni pēi ŋa ta’a non khu nthe ŋguon ŋgwa nchaa ŋa ŋguon la’ataon shi’i.”

‡ 11:25 11:25 Ndo mbo chombhi lo nji’i mbo mon pichēi pa Nwa’anli Minnwi mon chrà Gri.

⁵¹ A shini ndo nchhu yei nnu pi ni tho yi, ndo no taatho pa thishi ghan fe'ingien nga'o gho, a ni nchhu no njeli'i Minnwi na Jisho shi nkhu no tho pa ngwa la'ataon pa Juu, ⁵² ki lo ngu'o mbo pi ngwa la'ataon pa Juu te'i vugu, mbo no kiri nu nguon pa puon Minnwi na pugu sha mon ghaa mbhi ne pugu po ta'a yi.

⁵³ Nne, je yua gho, pa thishi pa ngwa Juu piri nkwan no ha'an pugu shi njwi Jisho ne. ⁵⁴ Nthe yie gho, pa'a Jisho lo nu'un nyien li'i wo shina pa Juu. A lollo fo ngai mon krao la'ataon ye na a para mon nkunu no ne, mon la'ataon Efrein nda'a fo pugu pa ghan younjin pi.

⁵⁵ Ndi ji Ji Lli Nji'a pa Juu ni nkwo para nu, ntou ngwa ku'o llo mon la'a ngai Jerushalein no chwie nu non yugu mbo yi taontaon no ha'an nu'on chhu ne. ⁵⁶ Pugu ni nchho nta'a Jisho, nchhu nu ni non pugu no ha'an pugu ni nthi Nda Minnwi ne na, "Pai pi'i na? Pai pi'i na mba'a a yi'i ndo ntho li'i ji gho?" ⁵⁷ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi ni nkwo fe gi na sheshenon nji li'i na a po ne, a chwie pugu ji nne na minthe pugu wein vi.

12

Meri poro Jisho ni wru laminda Betani (Matio 26:6-13; Maaku 14:3-9)

¹ A ni nga mbi'i ntigao le nkaon le ji Lli Nji'a maa nka'o, Jisho tho Betani, mbo li'i na Lashar mbo non na Jisho ni mbi'i vi mon gu ni mbo ne. ² Pugu piri ji fo no ligi Jisho. Mata ghere ngra maon pigho. Lashar ni mbo ta'a non na pugu pa Jisho ni nchho nkuon taprei li'i ji maon pigho ka'a ne. ³ Meri logo nchin laminda tininchoon na pi chwie ni yichai nkwan yaon na pi mein ni nadi, mboro kwo Jisho no gho nigi ni ngiitho yi. Moon nda gho linaon ni mbwa lun laminda gho.

⁴ Ndo Judashi Ishikario, ta'a ngan younjin yi, mbo ye na a ni mbo no fini nu vi ne chhu na, ⁵ "A ni mbo kwo pa'a pi lo mfini laminda yine mfe mbin gho ni ghan pou? Pi kan ni nthe pi fini ni fi'i mbin na non mf'a no trei nki lembhi pi pe vi no gho ne?" ⁶ A ni nchhu yei pa'a ndo mbo

pi na a ni nkhwā lina nu ni ghan pou. A ni nchhu nthe pi na a ni mbo ngina, ni ntho ntuo ju ntuo pien mbin. Ni ntho ni'an mfu'u pichai mon gho ngere non yi no gho.

⁷ Jisho chhu na, "Mien vi te'i vi, nji na mimfe a nu'on laminda gho no lembhi na pi shi ntwei a ne. ⁸ A mbo pi ni pa ghan pou, pai pugu shi ngu'o mbo ka'a, ndo mba'a pai wu'o fa'o a nguon ndi."

Ntan no jwi nu Lashar

⁹ Ndi na mme yu pa ngwa Juu ni nja'o na Jisho po fo ne, pugu tho pa'a ndo ngu'o nthe pi ju, pugu tho no yei nu Lashar, na Jisho ni mbi'i vi mon gu ne. ¹⁰ Nne pa thishi ghan fe'ingien taan no jwi nu Lashar nkaa yu. ¹¹ Nthe na a ni mbo nthe pi Lashar na ntou pa Juu ni nda vugu ndo ngai nu ntho mbin Jisho.

Jisho nii Jerushalein no fun

(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Mbhi ni nga ndan, mme yu ngwa pe na pugu ni mbo li'i ji gho ne ya'o na Jisho tho nu Jerushalein. ¹³ Nne pugu logo pa ghia tan ntaon ngai mbara vi no gho, mba'o ngou ni nji na,

"Ndigha'o po ni Minnwi! Minnwi fe mboro ni ju na a tho no ligi Taatho ne!

Minnwi fe mboro ni fun pa ngwa Ishrae!"

¹⁴ Jisho yei muon nkwin chai nku'o nchochho nkuon, wu'o no ha'an pi na'an na,

¹⁵ "Ki'i fa'o poro gu, ma la'ataon Shayaon. Fun yo po nei nku'o muon nkwin ntho nu."

¹⁶ Tho ghan younjin pi shini ndo mfun nshie no nnu pei, ndo a gha mbo ndi na Jisho nii mon ndigha'o yi ne, pugu kwin na Nwa'anli Minnwi ni nchhu nnu pei nthe pi ju ndo pi kwo chwie mbin yu.

¹⁷ Yu ngwa pe na pugu pugu ni mbo ndi na a ni mein Lashar a taon mon fun a ywin vi mon gu ne wu'o ngai shi ntho mbo pa minkwentie pi. ¹⁸ A ni nchwie li yei na a ni non ne, yu ngwa pigho ghai mbara vi. ¹⁹ Nne pa ngwa Farashi chhu ni non pugu na, "Pai yei na pai lo ntho

nshei yichəi yaon. Pəi pɛ'i njəi, ŋguon mbhi ghəi njin yu."

Pichəi pa ŋgwa Gri tā'a nu njəi Jisho

²⁰ Pichəi pa ŋgwa Gri ni mbo shina ŋgwa pɛ na pugu ni ŋgəi Jerushalein no gha'o nu Minnwi li'i ji gho nɛ. ²¹ Pichəi ŋgwa pigho tho mbara Fili na a ni ndho Beshaida mon Galili nɛ, mbie vi na, "Masha, pigi tā'a nu njəi Jisho." ²² Fili ghəi nchhu ni Andru, Andru gho pugu Fili ghəi nchhu ni Jisho.

²³ Jisho khwē ni pugu na, "Ndi kə'o ni Muon Nonmishua no fā'o nu mme ndigha'o. ²⁴ Shishini, nchhu ni pəi, mbia shie ge mien ki gū shhe ŋkhu, a kina ta'a yi, ndo ti ä ŋkhu, a khē ŋku'o njuŋ ntou ntien. ²⁵ Ŋgwa pɛ na pugu khwā chombhi yugu nɛ shi nshien chombhi yugu gho, ndo ti ŋgwa pɛ na pugu pīna chombhi yugu mon mbhi yei nɛ, shi nū'on chombhi yugu gho mfā'o chombhi ki ndugwi yi. ²⁶ Sheshenon mfā'a mbho mu, a yi'i na a yōu njin a, nne na li'i na mbo nɛ, muon fā'a a shi mbo fo ŋkaa yu. Sheshenon mfā'a mbho mu, kan Tāa a shi ŋga'o vi.

Jisho chrā nthe nnu gu yi

²⁷ "Ndwe njū'o a ghana a. Ti mi shi nchhu pi na? Tāa, kwe a mon pii ndii yei? Ndo ntho ŋkuon mbhi yei nthe pi togo nu mon ŋgə'i yei. ²⁸ Tāa gha'o ligi yo."

Ŋgəi taon po na, "Ŋkwo gha'o, ndo shi mbini ŋga'o ŋkamu'on." ²⁹ Yū ŋgwa pɛ na pugu ni nthi fo nja'o ŋgəi gho nɛ chhu na mbɪ wara. Pichəi chhu na, "Ŋgan ntaon Minnwi chrā gho."

³⁰ Jisho khwē na, "Ŋgəi yei tho nthe pi pəi, a lo nji'i mbo nthe pi mmu. ³¹ Ndwe ndii na pi shi nsha'a ŋkuon mbhi yei nɛ. Ndwe pi shi mbi'i ŋon na a sha'a ŋkuon mbhi yei ŋkuon faan. ³² Ndo ni mmu, pi shi ŋga ŋkərə a tothi llo ŋkuon shhe, nshūu ŋguon ŋgwa ntho no gho mbin mu." ³³ A ni nchhu yei pi no nōon nu ŋkwan gu na a shi ŋkhu nɛ.

³⁴ Nne yū ŋgwa pigho khwē gho na, "Pigi ya'o mon ŋwa'anli gí na Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Ŋkwe nɛ ma ŋkina

mbhi ki ndugwi yi. Ti o kie pi ncin nchhu na pi shi ŋkərə Muon Nonmishua ŋkwin vi ŋkuon wá'a? Yie Muon Nonmishua po pi gō?"

³⁵ Jisho chhu ni pugu na, "Lí'ɛ shi mbo shina pəi wu'o no kuo ndii mbigi. Pəi nyien ndii na lí'ɛ po nɛ nne na ki'i njinjin gha'a vəi. Nthe na ŋon na a nyien mon njin nɛ lo nji'i njəi li'i na a ghəi nu nɛ. ³⁶ No ha'an pəi fā'o lí'ɛ nɛ, pəi pin lí'ɛ gho, nji na pəi shi mbo pa ŋgwa lí'ɛ."

Pa ŋgwa Juu kina mon ki pin

Jisho ni ŋga nchrā pei nnu ti mī'ɛn, ndollo ŋgəi ndere. ³⁷ Nji'i nthe no ha'an Jisho ni nōon ntou pa li shina pa Juu pigho nɛ, pugu shini ndo mbin vi. ³⁸ Yei ni mbo no chwē nu yaon na njəli'i Minnwi mbo Ishaya ni nā'an nɛ lōgo li'i na, "Taatho, a pin gō mbin chrā yigi,

ndo ti Taatho nōon ghrí yi pi ni gō?"*

³⁹ Nthe yie gho, pugu kan ni nthe pa'a pugu lo mbin, nthe na Ishaya pini nchhu na,

⁴⁰ "Minnwi chri ligi yugu,

mfini njū'o yugu,

nne na ki'i pugu yəi li'i ni ligi yugu,

nji ni njū'o yugu ŋkara,

nchwē pugu po shi'i."†

⁴¹ Ishaya ni nchhu pa nnu pei nthe na a ni njəi ndigha'o Jisho, nchrā pa nnu nthe vi. ⁴² Nji'i nthe nenne, ntou pa thishi ni mbin vi ndo pa'a ndo nchwē pi ji nthe na pugu ni mbo go nu na pa ŋgwa Farashi shi fu'u vugu nda luon Minnwi. ⁴³ Nthe na pugu khwā ndigha'o na a llo mbho ŋgwamishua nchaa ye na a llo mbho Minnwi.

Jisho tho pi no kwe nu ŋgwa ŋkuon mbhi

⁴⁴ Jisho chhu ni nji na, "Sheshenon na a pin nɛ lo ŋgu'o mbin pi mmu. A pin pi ŋon na a taon a nɛ. ⁴⁵ Sheshenon na a yəi a nɛ yəi ŋon na a taon a nɛ. ⁴⁶ Ntho mon mbhi no lí'ɛ, nne na mba'a sheshenon na a pin a nɛ kina mon njinjin. ⁴⁷ Sheshenon nja'o chrā a, ndo ki lo chwē, pa'a ndo nsha'a vi, nthe na nshini ndo nji'i ntho pi no sha'a nu ŋgwa

* 12:38 12:38 Ishaya 53:1. † 12:40 12:40 Ishaya 6:10.

ŋkuonj mbhi. Nki tho pi no kwe nu vugu. ⁴⁸ Nonj ye na a laa a ki lo nji'i mbinj chra a ne fa'o yaonj na a shi nsha'a vi. Chra na nchra ne shi nsha'a vi monj ndugwi lle. ⁴⁹ Nthe na ndo nji'i nchra pi ni nyanj nji. Ndo ti Taa na a taonj a ne fe gi vei ni nnu na nshi nchra ndo nchhu ne. ⁵⁰ Nji na gi yi po pi chombhi ki mme, nne yaonj na nchhu ne, a yaonj na Taa chhu vei ne."

13

Jisho shigao kwò ghanj younjij pi

¹ Nkaonj lle ji Lli Nji'a maa nkā'o, Jisho ni nkwo ji na ndii yi kā'o no llo nu nkwo shhe heinj ngēi mbara Taa. A ni nkhwā pa ghanj younjij pi nkwo mbhi heinj ndo nkhwā vugu ti ngēi nchēinj no ndugwi yi.

² A ni nga mbo ndii ji maonj, devi kwo kāonj njū'ò Judashi Ishikario muunj Shemu, na a fini Jisho. ³ Jisho gha nji na Taa kwo fe nguonj ghrí ghò ndo mbini nji na ju ndutho yi llo pi mbho Minnwi ngu'ò mbini pi mbho Minnwi ghò, ⁴ ndollo tothi monj li'i ji maonj nshrāo mme ndhwí yi nū'òj, ndōgò tawrei ndīj la'ò ntu'u yu ⁵ nshā'ò nkhi monj peinj shigao yaonj njē shigao nu kwò ghanj younjij pi njē yigi nu ni tawrei na a ni ndīj lá'ò ntu'u yu ne.

⁶ A ni nga nchēinj mbinj Shemu Pita, a chhu na, "Taathò, ò tā'a nu nshigao kwò ma?"

⁷ Jisho khwē ghò na, "Tho yo lo naa nchu'ò nkwo nnu na nchwīe nu ne ya'a, ndo a shi nga nda'a, tho yo chu'ò."

⁸ Pita chhu ghò na, "Mba'a ò ma nshigao kwò ma!"

Jisho khwē ghò na, "Mi mienj ki shigao ghò, pa'a pogo lo nu'unj mbo ni pra."

⁹ Shemu Pita chhu ghò na, "Taathò, ki'i ngu'ò nshigao pi kwò ma, shigao pa mbho ma pugu pa tho a!"

¹⁰ Jisho chhu ghò na, "Nonj na a kwo shigao nonj ne lo mbie na a pini nu'unj nshigao nonj nkienj kwò mi nthe na a kwo po yi taontaonj. Ndo pèi pi taontaonj, ndo pa'a ndo mbo pi nguonj yèi." ¹¹ Nthe na a ni nji nonj na a shi mfini vi ne, a ni nchwīe

ye a chhu na, "A lo mbo nguonj yèi mbo yi taontaonj."

¹² A ni nga nkwo shigao kwò yugu ti mbini mā'anj mme ndhwí yi, nchochho no li'i yi, nchhu ni pugu na, "Tho yèi chu'ò ni nnu na nchwīe ni pèi ne? ¹³ Pèi ghà mēinj a ni 'Masha' pugu 'Taathò,' ndo nchhu shini nthe na mi yie. ¹⁴ Ndo ti ā mbo mmu Taathò vei mbini mbo masha vei nshigao kwò yèi, pèi nkāa pèi wu'ò mfā'ò no shigao nu kwò nonj pèi. ¹⁵ Nkwo nōonj li ni pèi, na pèi nkāa pèi chwīe wu'ò no ha'anj nchwīe ni pèi ne. ¹⁶ Shishini, nshwei vei, muunj fā'a lo ngā'ò nchaa masha vi, ndo pa'a nonj na pi taonj vi ne lo ngā'ò nchaa nonj na a taonj vi ne. ¹⁷ Na pèi ji nnu pei ne, mboro shi mbo yèi no ha'anj pèi nchwīe.

¹⁸ "Ndo nchra nthe pi nguonj yèi ghao, nji ngwa pe na nchu'ò vugu ne. Ndo nnu na Nwa'anli Minnwi chhu ne shi ndōgò li'i na, 'Nonj na pigi yu ji maonj ka'a ne kara mā'anj a ni nchhò.'

¹⁹ "Ntho nchhu yei nnu ni pèi ndwe nkwoonj a maa ndōgò li'i, nji na a shi nga ndōgò li'i, pèi pinj na A mmu mbo Ju. ²⁰ Shishini, nshwei vei, sheshenonj na a pinj nonj na ntaonj ne pinj a, sheshenonj na a pinj a ne pinj nonj na a taonj a ne."

Ta'a nonj vei shi mfini a

(Matio 26:20-25; Maaku 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Jisho ni nga nkwo chhu nnu yei ti mī'enj, njū'ò yi ghana vi ntou yi, a chhu na, "Shishini, nchhu ni pèi na ta'a nonj vei shi mfini a!"

²² Pa ghanj younjij pi lii nonj pugu, ngrāo nu na a nthe a chhu pi gò. ²³ Yichēi ta'a nganj younjij yi na Jisho ni nkhwā vi ne ni nchho nkwoonj taprei yèi Jisho. ²⁴ Nne Shemu Pita nōonj ghò ni mbho na a pie Jisho na a chhu nthe pi gò. ²⁵ Nne, yie ta'a nganj younjij yi yi'è nonj yi minjinjinj mbinj Jisho nchhu ghò na, "Taathò, yie po pi gò?"

²⁶ Jisho khwē na, "A ye nonj na nshi mfe brei na nchrū monj kumbu ne ghò." A gha nchru brei ghò, mfe ni Judashi, mbo

* 13:27 13:27 Jisho shini ndo nchwīe pi fhò mbinj yu, a ni ngu'ò nōonj pi na a ji nonj na a shi mfini vi ne.

muuŋ Shemu Ishikario. ²⁷ Judashi ni nga ŋkwe brei gho, Shata nii mbinj yu*.

Jisho chhu ŋa, “Nnu ŋa o tā’a nu nchwīe ne, yi’a kōkōnō nchwīe.” ²⁸ Kaŋ ta’a ŋon ŋa pugu pugu ni nchho ŋkuon taprei ne shini ndo nji nnu ŋa a ni nchwīe a chhu gho nne ne. ²⁹ Pichai ni mbi’i ŋa, nthe ŋa Judashi ni ntuo pīeŋ mbinj ne, Jisho ni nchhu nu gho pi ŋa, “Yuon pa maon ŋa a pie ŋa pia fā’o no nnu ji gho ne”, ki ŋa a fe yaon ni ghaŋ pou. ³⁰ Nne, Judashi gha ŋkwo kru brei gho, ŋki’i ntaonŋaon mbhi. Tu’u ni ŋkwo shini.

Jisho fe kina fhi

³¹ Judashi ni nga ŋkwo taon, Jisho chhu ŋa, “Ndiī kā’o ni Muuŋ Ŋonmishua no nii nu mon ndigha’o yi, Minnwi fā’o ndigha’o nthe vi. ³² Ndo Minnwi mfā’o ndigha’o yi nthe muuŋ, kaŋ Minnwi ndutho yi shi ŋga’o muuŋ ŋkaa yu mon ndutho ju Minnwi. Ndo a shi ŋga’o vi wu’o ndwe.

³³ “Pa puon mi puon paŋ, a wu’o mbo pi no muuŋ kuo ndiī ŋa pia shi mbo ka’a. Pēi shi ntā’a a ndo no ha’an mi ni nchhu ni thishi pa Juu ne, a ha’an mbinini nchhu nu ni pēi ndwe, ŋa, ‘Li’i ha’an ŋgēi nu fo ne mba’a pēi tho fo.’ ³⁴ Mfe kina fhi ni pēi ŋa pēi khwā non pēi. Pēi khwā non pēi wu’o no ha’an ŋkhwā vāi ne. ³⁵ Ŋguon ŋgwa shi nji ŋa pēi ghaŋ younjij paŋ no ha’an pēi mfā’o khwā non pēi.”

Jisho chhu ŋa Pita shi ndāa vi

(*Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34*)

³⁶ Shemu Pita chhu gho ŋa, “Taatho, o ghēi pi hinj?”

Jisho khwē gho ŋa, “Li’i ŋa ŋgēi nu ne minthe pa’a o lo njou njij a ntho fo ndwe, ndo o shi njou njij a ntho fo ndiī nduon.”

³⁷ Pita khwē ŋa, “Taatho, minthe pa’a ndo njou njij yo pogo ghēi fo ka’a nthe kho? Nshi ŋkhu nthe gho.”

³⁸ Jisho khwē gho ŋa, “O shi ŋkhu nthe a nyanj? Shishini, nshwei gho, mba’a minjē’i yi’i ŋkhwē shi’a ki o lo naa ndāa a ni trei ŋge!”

14

A mmu mbo shendaon, mbo nnu shini, mbinini mbo chombhi

¹ “Ki’i njū’o yēi ghana vāi, pēi piŋ Minnwi, mbinini mbinj a ŋkaa mu. ² Ntuo njieŋ nda po mon nda Tāa a. A kaŋ mienj ki po nne, ŋkaŋ ŋkwo shwei vāi, nthe ŋa ŋgēi li’i piri li’i ni pēi. ³ Nshi ŋa ŋkwo piri li’i ni pēi ne, ntho ndōgo vāi pia ghēi, nne ŋa li’i ŋa mbo ne, pia shi ŋgu’o mbo fo ka’a. ⁴ Pēi ji shendaon li’i ŋa ŋgēi nu ne.”

⁵ Toma chhu gho ŋa, “Taatho, pigi lo nji’i nji li’i ŋa o ghēi nu ne. Ti minthe pigi kie pi neiŋ nji shendaon.”

⁶ Jisho chhu gho ŋa, “A mmu mbo shendaon, mbo nnu shini mbo chombhi. Yichai ŋon nthe pa’a a lo ŋgēi njai Tāa ki lo ntogo pi mbho mu. ⁷ Pēi ŋkwo ji a, kaŋ pēi shi ŋkwo ji Tāa a ŋkaa yu. Llo ndwe ŋgēi nu shhi, pēi ji vi ndo njai vi.”

⁸ Fili chhu gho ŋa, “Taatho, nōon Tāa gho ni pigi, a ŋguon nnu ŋa pigi tā’a nu ne.”

⁹ Jisho chhu gho ŋa, “Pia kwo po no fi’i ntaan ndiī yei, pēi wu’o mbi’i ki lo nji a, Fili? Ŋon ŋa a kwo yēi a ne kwo yēi Tāa. Ti minthe o kie pi neiŋ nchhu ŋa, ‘Nōon Tāa gho ni pigi?’ ¹⁰ O lo mbinj ŋa mbo mon Tāa, Tāa po mon non mu? Pa chrā ŋa nchrā nu ne, ndo nji’i nchrā pi ni tho a, ndo Tāa ŋa a chho mon non mu ne tho nchwīe fā’a yi. ¹¹ Piŋ a no ha’an nchhu nu ŋa mbo mon Tāa, Tāa po mon non mu ne, ndāa ne nne, o piŋ nthe fā’a pe ŋa mfā’a nu ne.

¹² “Shishini, nshwei vāi, sheshenon ŋa a piŋ a ne shi mfā’a fā’a ŋa mfā’a nu ne, ndo nshi mfā’a fā’a ŋa a chaa yie gho ne, nthe ŋa ŋgēi nu njai pi Tāa. ¹³ Sheshe yaon ŋa o shi mbie pi no ligi a ne, nshi nchwīe nne ŋa Tāa fā’o ndigha’o yi ntogo pi mbho muuŋ. ¹⁴ Pēi mbie a* ni sheshe yaon no ligi a, kaŋ nshi nchwīe.

Jisho kā’a ŋa Tāa shi mfe Jijwe yi

¹⁵ “Pēi ŋkhwā a, kaŋ pēi shi nū’on pa kina paŋ. ¹⁶ Nne kaŋ nshi mbie Tāa a, a fe yichai ŋgaŋ ghēre ni pēi, pēi pugu

* **14:14** 14:14 A lo nji’i mbo mon pichai ndunu Ŋwa’anji Minnwi mon chrā Gri lleshhi.

chho ki ndugwi yi, ¹⁷ mbo Jijwe nnu shini na mba'a ngwa ŋkuon mbhi pin vi, nthe na pugu shi lo njei ki nji vi, ndo pɛi ji vi nthe na pɛi pugu chho ka'a ndo shi mbo mon chombhi yɛi. ¹⁸ Mba'a nji'i mien vɛi no puon minthi, nshi mbini ntho njei vɛi. ¹⁹ Ndo no muon kuo ndii, mba'a ngwa ŋkuon mbhi yei nu'un njei a, ndo pɛi shi njei a. Nthe na mi yi maon ne, pɛi ŋkaa pɛi shi mbo yi maon. ²⁰ A shi nga mbo llɛ gho, pɛi ji na mbo mon Taa, pɛi po mbin mu, mummu po mbin pɛi. ²¹ Non ye na a pin pa kina pan ndo nu'on ne, a ju mbo non na a khwa a ne. Ndo ti ju na a khwa a ne, Taa a shi ŋkhwa vi ŋkaa yu, mummu khwa vi non non a gho."

²² Judashi (ki lo mbo pi Judashi Ishikario) chhu gho na, "Taatho, a po pi nein na o shi non non yo ni pigi, ki lo non ni ngwa ŋkuon mbhi?"

²³ Jisho khwe gho na, "Sheshon ŋkhwa a, kan a shi nja'o ncho a, Taa a khwa vi, pigi tho njei vi, ncho pigi pugu. ²⁴ Sheshon na a lo nji'i ŋkhwa a ne shi'a nu'on chrà a. Ndo chrà na pɛi ya'o nchrà nu ne lo mbo pi nyan. A yi Taa na a taon a ne.

²⁵ "Ŋki nchrà nnu pei ni pɛi ndii na pia wu'o mbo ka'a ne. ²⁶ Ndo ngan ghɛre, mbo Jijwe Minnwi, na Taa shi ntaon no ligi a ne, shi nje'i vɛi ni ngon yaon ghao ndo mbini nu'un ŋkwɛn vɛi ni ngon yaon na nchhu ne. ²⁷ Mien ghigri ni pɛi; mfe ghigri a ni pɛi. Ndo nji'i mfe ni pɛi pi ŋkwan ha'an ŋkuon mbhi fe ne. Ki'i njù'o yɛi ghana vɛi, ndo ki'i pɛi fà'o pogo gu.

²⁸ "Pɛi ni nja'o a no ha'an ŋki chhu ni pɛi na ntho ngɛi ghɛi ndo mbini ntho njei vɛi ne. Pɛi kan ni nja ntho ŋkhwa a, pɛi fà'o pwanju'o nthe na ngɛi njei pi Taa, nthe na Taa lo mbini ngà'o ncha a. ²⁹ Ndo ndwe ŋkwo shwei vɛi ŋkaon a maa ndogo li'i, nne na ndii na a logo li'i ne, a nthe pɛi pin. ³⁰ Mba'a nu'un nchrà ntu yi pia, nthe na ngan sha'a ŋkuon mbhi yei tho nu. A lo nji'i mfà'o ghrɛ mbin mu. ³¹ Ndo nga nchwɛ pi no ha'an Taa a fe

gi vɛi na nchwɛ ne, nne na ngwa ŋkuon mbhi ji na ŋkhwa Taa.

"Pɛi lollo, pia ghɛi.

15

Jisho ŋkien ndaa grape

¹ "A mmu mbo ŋkien ndaa grape*, Taa a po ngan nyɛn. ² Sheshe figa mbho ma na a lo nji'i nju ne a ya'a mi'an. Ti sheshe mbho na a yun ntien ne, a fee na a pin nju shi'i. ³ Ndo pɛi kwo po yi taontaon nthe chrà na mi ni nchrà ni pɛi ne. ⁴ Pɛi kina mbin mu, ŋkina mbin pɛi. Minthe pa'a figa ndaa grape lo nju ntien ni non yi ki lo ngu'o ŋkina pi ŋkuon ndaa grape gho. Wu'o no ha'an mba'a pɛi ŋkaa pɛi yun ntien kan a nein pɛi kina mbin mu.

⁵ "A mmu mbo ndaa grape, pɛi po pa figa mbho ma. Sheshon na a kina mbin mu, ŋkina mbin yu ne, a ju na a shi nju ntou ntien. Nthe na mi ŋkien, pa'a pɛi lo nchwɛ sheshe nnu. ⁶ Sheshon mien ki kina mbin mu, pi mi'an vi no figa mbho, a yaon, pi kiri pa mbho mi pigho m'a'an mon monon pugu kii. ⁷ Pɛi ŋkina mbin mu, chrà a kina mbin pɛi, pɛi pie sheshe yaon na pɛi t'a nu ne, kan pi shi nchwɛ mfe ni pɛi. ⁸ Ntogo pi ŋkuon yei nnu Taa a ghà mfà'o ndigha'o yi, na pɛi yun ntou ntien, nne non na pɛi gan younjin pan.

⁹ "No ha'an Taa khwa a ne, a ha'an ŋkhwa vɛi ne. Pɛi kina mon khwa a. ¹⁰ Pɛi nu'on pa kina pan, kan pɛi shi ŋkina mon khwa a, wu'o no ha'an mummu nu'on kina Taa a nne ŋkina mon khwa yi ne. ¹¹ Ŋki chrà nnu pei ni pɛi nne na pwanju'o a po mbin pɛi, pwanju'o yɛi linaon. ¹² Yei kina a, na pɛi khwa non pɛi no ha'an khwa vɛi ne. ¹³ Yichɛi mme khwa lo mbo ntogo yei, na non fe chombhi yi nthe taannu pi. ¹⁴ Pɛi pa taannu pan, no ha'an pɛi nu'on kina a. ¹⁵ Ndo nu'un mein vɛi pi ni puon fà'a pan, nthe na muon fà'a shi'a nji yaon na Taatho vi chwɛ nu ne. Ndo mein vɛi pi ni taannu pan nthe na ngon nnu na nja'o mbho Taa ne, nchwɛ pɛi ji. ¹⁶ Pɛi shi ki

* 15:1 15:1 Grape yichɛi ŋkwan ntien thi na a ghà nju pi ŋkuon ndi'i. A ni njein Ishrae nga'a.

lo nchu'ó a, a ni nchu'ó mmu nchu'ó vèi, nū'óŋ vèi ɲa pèi ghèi njun ntíen, ntíen yèi kina, nne ɲa sheshe yaon ɲa pèi shi mbie Tãa nɔ ghɔ ni ligi a ne, a nthe a fe ni pèi. ¹⁷ Mfe kina pei ni pèi, nne ɲa pèi khwā non pèi.

Kipina pa ɲgwa ɲkuon mbhi

¹⁸ “Pa ɲgwa ɲkuon mbhi mbina vèi, pèi ji ɲa pugu kwo fúon mbina a ɲkaon maa mbina vèi. ¹⁹ Pèi kan ni mbo pi yi ɲgwa ɲkuon mbhi, ɲgwa ɲkuon mbhi kan ɲkhwā vèi nɔ yugu. Ndo nthe ɲa pèi lo nji'i mbo yi ɲgwa ɲkuon mbhi, ndo a chu'ó mmu nchu'ó vèi ɲa pèi taon shina ɲgwa ɲkuon mbhi ne, a chwie yie ghɔ ɲgwa ɲkuon mbhi pina vèi. ²⁰ Pèi kwij chrà ɲa mi ni nchrà ni pèi ne, ‘Muun fà'a shi'a ncha Taathɔ vi.’ Pugu mfe ɲgə'i vèi, kan pugu shi mfe ɲgə'i ni pèi ɲkaa pèi. Pugu kan ni nū'óŋ chrà a, kan pugu shi nū'óŋ yèi ɲkaa pèi. ²¹ Ndo pugu shi nchwie ɲguon nnu pei ghao mbin pèi nthe ligi a, nthe ɲa pugu lo nji'i nji non ɲa a taon a ne. ²² ɲka ni mien ki lo ntho nchrà ni pugu, pi shi kan ndo ɲgwēin vugu nɔ pa ghan phi. Ndo ndwe pugu lo nu'un mfā'ó la nɔ mā'an nu nthe phi yugu. ²³ Sheshenon ɲa a pina a ne, pina Tãa a ɲkaa yu. ²⁴ ɲka ni mien ki chwie pa nnu shina pugu ɲa yichəi non lo naa nchwie ne, pi shi kan ɲgwēin vugu nɔ pa ghan phi. Ndo ndwe pugu yèi ndo mbina vigi Tãa a. ²⁵ Ndo chrà yei ɲa pi nā'an mon gí yugu ɲa, ‘Pugu pina a ki la'ó yi’, shi ɲgu'ó ndōgo li'i.

²⁶ “Ndo ndii ɲa ɲgan ghère, mbo Jijwe nnu shini ɲa nshi ntaon llo mbho Tãa shi ntho ne, kan a shi ɲkwe nte a. ²⁷ Pèi ɲkaa pèi shi ɲkwe nte a nthe ɲa pia pɔ ka'a llo nɔ njē yi.

16

¹ “ɲkwo chhu ɲguon nnu pei ni pèi nɔ chwie nu ki'i pèi gū mon pin. ² Pi shi mfu'u vèi mon pa nda luon Minnwi. Shishini, ndii chho ntho nu ɲa ɲgwa ɲa pugu shi njwi vèi ne shi mbi'i ɲa pugu fā'a pi mbho Minnwi. ³ Pugu shi nchwie pa nnu pei nthe ɲa pugu lo nji Tãa, ki nji a. ⁴ Ndo nchhu nnu pei ni pèi nne ɲa ndii

yugu gha ɲkā'ó, minthe pèi kwij ɲa mi ni ɲkwo shwei vèi.

Fà'a Jijwe Minnwi

“Nshini ndo nchhu nnu pei ni pèi nɔ njē yi, nthe ɲa pia ni mbo ka'a. ⁵ Ndo ndwe ntho ɲgəi nu njəi non ɲa a ni ntaon a ne, ndo pa'a kan ta'a non vèi lo mbie a ɲa, ‘O ghèi pi hin?’ ⁶ Ndo pèi fā'ó yu'ó njù'ó nthe ɲa nchhu nnu pei ni pèi ne. ⁷ Mbapa nenne, nshwei vèi ni nnu shini. A pɔ pi shéi ni pèi ɲa ɲgəi. Nthe ɲa mi mien ki ghèi, pa'a ɲgan ghère lo ntho njəi vèi. Ndo mi ɲgəi, kan nshi ntaon vi ni pèi. ⁸ A shi ɲga ntho, kan a shi nshrā ɲgwa ɲkuon mbhi paa nthe phi yugu, pugu pa nnu ndindi pugu pa nnu shá'a. ⁹ A shi nshrā vugu paa nɔ nnu phi, nthe ɲa pugu lo nji'i mbin a, ¹⁰ nɔ nnu ndindi nthe ɲa ntho ɲgəi nu njəi Tãa, ndo mba'a pèi nu'un njəi a ɲkamu'on ndwe, ¹¹ nɔ nnu shá'a, nthe ɲa pi sha'a ɲgan sha'a mbhi yei.

¹² “ɲgu'ó mbini mfā'ó ntou nnu nɔ chhu nu ni pèi, ndo a chaa ghrí yèi nɔ ya'ó nu ndwe. ¹³ Ndo ndii ɲa Jijwe nnu shini tho ne, a shi nnon ɲguon nnu shini ghao ni pèi, nthe ɲa mba'a a yi'i nchrà pi ni tho yi, sheshe nnu ɲa a ya'ó ne a shi nchhu, ndo shwei vèi ni pa nnu ɲa a shi ntho ne. ¹⁴ A shi ɲga'ó a nthe ɲa a shi ndōgo pa yaon ɲa a nyan ne nshwei vèi. ¹⁵ ɲguon yaon ɲa Tãa fā'ó ne pɔ pi nyan. Nthe yie ghɔ, nchhu ɲa a shi ndōgo pa yaon ɲa a nyan ne nchhu ni pèi.

Pə'i njù'ó yèi shi ɲkara mbo pwanju'ó

¹⁶ “Nɔ muun kuo ndii, mba'a pèi nu'un njəi a, a gha nu'un ndara muun kuo ndii ɲkamu'on pèi pini njəi a.”

¹⁷ Nenne pichəi pa ghan younjin pi chhu ni non pugu ɲa, “A chhu pi ɲa ni pia, ‘Nɔ muun kuo ndii mba'a pèi nu'un njəi a, a gha nu'un ndara muun kuo ndii ɲkamu'on pèi pini njəi a,’ ndo mbini nchhu ɲa, ‘Nthe ɲa ɲgəi nu njəi pi Tãa?’” ¹⁸ Nne, pugu chhu nu ɲa, “A gha nchhu ɲa, ‘Nɔ muun kuo ndii,’ njin yi pɔ pi ɲa? Pigi lo nji nnu ɲa a chhu nu ne.”

¹⁹ Jisho ni nji ɲa pugu tā'a nu mbie vi, nne a chhu ni pugu ɲa, “Yei nnu

ŋa pɛi piɛ non pɛi nɔ ghɔ nɛ mbo njin nnu ŋa ñchhu ŋa, ‘Nɔ muuŋ kuo ndii mba’a pɛi nu’uŋ njɛi a, a gha nu’uŋ ndara muuŋ kuo ndii ŋkamu’ɔŋ pɛi pini njɛi a?’
²⁰ Shishini, ñchhu ni pɛi ŋa, pɛi shi ŋkɛi ndɔ njwei ndɔ ŋkuon mbhi fā’o pwanju’o. Pɛi shi mfā’o yu’o njù’o, ndɔ yu’o njù’o yɛi kara mbo pwanju’o. ²¹ Mingwe ghà ŋga mbhi nu, mfā’o yu’o njù’o nthe ŋa ndii yi kã’o, ndɔ ti ndii ŋa a kwo phi muuŋ ghɔ nɛ, a li’ɛ yú’o ghɔ nthe pwanju’o ŋa pi phi ŋonmishua ŋkuon mbhi. ²² Nthe yie ghɔ, pɛi fā’o yu’o njù’o ndwe ndɔ ñshi mbini njɛi vɛi pɛi fā’o pwanju’o, ndɔ mba’a sheshenon pini mfu’u pwanju’o yɛi ghɔ mbin pɛi. ²³ Mon llé ghɔ, mba’a pɛi nu’uŋ mbie sheshe yaon mbho mu, shishini, ñshwei vɛi, sheshe yaon ŋa pɛi piɛ mbho Tãa nɔ ligi a nɛ, a shi mfe ni pɛi. ²⁴ Ndɔ ti nchɛin ndwe, pɛi shi lo mbie sheshe yaon ya’a nɔ ligi a. Pɛi piɛ kan pɛi shi mfā’o nne ŋa pwanju’o yɛi linaon.

Jisho kwo gha’a mbhi

²⁵ “Ŋki kwo chhu nnu pei ni pɛi pi mon chrà lu’o, ndii chho tho nu ŋa mba’a nu’uŋ nchrà ni pɛi pi mon chrà lu’o, ndɔ shi nchrà chrà shieshie nthe Tãa. ²⁶ Mon llé ghɔ, pɛi shi mbie pa nnu nɔ ligi a, ndɔ ñdɔ nji’i nchhu ni pɛi ŋa ñshi mbie mbho Tãa nthe vɛi, ²⁷ Nthe ŋa ndutho Tãa ŋkaa yu khwā vɛi nthe ŋa pɛi khwā a, ndɔ ni mbin ŋa ñdho mbho Minnwi*.” ²⁸ Mi ni ndho pi mbho Tãa ntho ŋkuon mbhi, ndwe ñdho nu mien ŋkuon mbhi mbini nu njɛi Tãa.”

²⁹ Pa ghan younjin pi chhu ghɔ ŋa, “Yo! Ndwe ɔ ya nchrà a shie nu ki lo mbo pi chrà lu’o! ³⁰ Ndwe, pigi ji ŋa ɔ ji ŋguon nnu ghao, pa’a ndɔ nu’uŋ nchɛi nu ŋa ŋon piɛ ghɔ ni piɛ, a chwɛie yie ghɔ pigi pin ŋa ɔ llo mbho Minnwi.”

³¹ Jisho khwē ŋa, “Pɛi pin ndwe? ³² Pɛi lii njɛi, ndii chho ntho nu, ndɔ ŋkwo tho ŋa pi shi nshāan vɛi, sheshenon ghɛi la’a yu mien a tɛ’i a. Ndɔ ñdɔ mbo pi tɛ’i a, nthe ŋa Tãa pɔ pigi yu ka’a.

³³ “Nchhu nnu pei ni pɛi nne ŋa pɛi shi mfā’o ghighri ntogo pi ŋkuon pɔ nu ta’a yi pia ka’a. Mon mbhi yei, pi shi mfe wuwuru ŋgɛ’i ni pɛi. Ndɔ pɛi fā’o mā’an ghrí, nthe ŋa ŋkwo gha’a ŋkuon mbhi yei.”

17

Jisho luon Minnwi ni ghan pin

¹ Jisho ni ŋga ŋkwo chrā pa nnu pei, mbi’i ligi yi ndii po nchhu ŋa, “Tãa, ndii ghɔ kã’o, gha’o muuŋ ghɔ nne ŋa muuŋ gha’o ghɔ, ² ŋa ɔ fe ghrí ghɔ mbin ŋguon ŋgwa nɛ, ŋa a fe chombhi ki mme ni ŋguon ŋgwa ŋa ɔ fe ghɔ nɛ. ³ Ndɔ yei pɔ chombhi ki mme, ŋa pugu ji ghɔ mbo fiɛn ta’a Minnwi shini, ndɔ mbini nji Jisho Krishto ŋa ɔ taon nɛ. ⁴ Mi ni mfe ndigha’o vɛ ŋkuon shhe hein ndii ŋa mi ni ŋkwo mī’ɛn fà’a ŋa ɔ ni mfe vɛi ŋa m̄fā’a nɛ. ⁵ Ndɔ ndwe, ma Tãa, gha’o a shhi ghɔ ni ŋkwan ndigha’o ŋa mi ni mfā’o pogo ŋkaon mbhi maa mbo nɛ.

Jisho luon Minnwi mfe ni ghan younjin pi

⁶ “Mi ni nchwɛie ŋgwa pɛ ŋa ɔ ni mfe vɛi mon mbhi nɛ ji ghɔ. Pugu ni mbo jɔ, ɔ fe vugu vɛi, pugu nū’ɔŋ chrà yɔ. ⁷ Ndwe, pugu ji ŋa ŋguon yaon ŋa ɔ ni mfe vɛi nɛ llo pi mbho ghɔ. ⁸ Mi ni mā’an ŋkɛni ye ŋa ɔ ni mfe vɛi nɛ ni pugu, pugu pin ŋkɛni ghɔ, ndɔ nji shishini ŋa ñdho pi mbho ghɔ ndɔ mbin ŋa a taon gò ntaon a.

⁹ “Ntho nduon mfe nu ni pugu, ñdɔ nji’i nduon pi ni ŋkuon mbhi, ñduon pi ni ŋgwa pɛ ŋa ɔ ni mfe vugu vɛi nɛ, nthe ŋa pugu jɔ. ¹⁰ ŋguon yaon ŋa m̄fā’o nɛ jɔ, ŋguon yaon ŋa ɔ fā’o nɛ pɔ nyan, pi yɛi ndigha’o a ntogo pi mbin pugu. ¹¹ Ndɔ ndwe, ñtho mbini nu njɛi ghɔ, ñdɔ nu’uŋ mbi’i ŋkuon mbhi, a pugu ŋkuon mbhi. Tãa ŋa a pɔ taontaon nɛ, nū’ɔŋ vugu ki kã’a lo ŋkɛe vugu ni ghrí ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi nɛ, nne ŋa pugu pɔ ta’a yi wu’o nɔ ha’an pogo ta’a yi nɛ. ¹² Nɔ ha’an pigi pugu ni mbo nɛ, mi ni ndina ni pugu ntogo pi ŋkuon ghrí ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi nɛ. Ŋkɛ’i

* 16:27 16:27 Pichɛi pa Njwa’anli Minnwi ndunu mon chrà Gri chhu ŋa Tãa hein nɔ li’i Minnwi.

vugu ti pa'a kaŋ ta'a ŋoŋ vugu lo mbhe, ŋkieŋ ye ŋoŋ ŋa a ni nji'i ŋa a phe ne, nne ŋa nnu ŋa Nwa'anli Minnwi ni ŋkwo chhu ne lōgo li'i.

¹³ "Ndo ndwe, ñtho mbini nu njəi gho, ñchhu nnu pei ŋkuoŋ mbhi nne ŋa pugu fā'o pwanju'ɔ a njū'ɔ pugu ti a linaoŋ. ¹⁴ Ŋkwo mā'an ŋkɪni yɔ ni pugu, ŋkuoŋ mbhi pīna vugu nthe ŋa pugu lo mbo yi ŋkuoŋ mbhi wu'ɔ nɔ ha'an mummy lo mbo yi ŋkuoŋ mbhi ne. ¹⁵ Ndo nji'i nchhu pi ŋa ɔ fu'u vugu moŋ mbhi, ñchhu pi ŋa ɔ kē'i vugu mbho ŋoŋ mbimbhi. ¹⁶ Pugu lo nji'i mbo yi ŋkuoŋ mbhi yei wu'ɔ nɔ ha'an mummy lo nji'i mbo yi mbhi yei ne. ¹⁷ Chu'ɔ vugu nū'ɔŋ nɔ fā'a yɔ ntogo pi ŋkuoŋ nnu shini yɔ, chrà yɔ nnu shini. ¹⁸ Nɔ ha'an ɔ ni ntaoŋ a moŋ mbhi ne, a wu'ɔ ha'an mummy taon vugu moŋ mbhi ne. ¹⁹ Nchu'ɔ noŋ a nū'ɔŋ nɔ fā'a yɔ nthe pi pugu, nne ŋa pinthe pi chu'ɔ vugu ŋkaa pugu nū'ɔŋ nɔ fā'a yɔ ntogo pi ŋkuoŋ nnu shini.

Jisho luon Minnwi mfe ni ŋguoŋ ghan pin ghao

²⁰ "Ndo ŋgu'ɔ nduoŋ pi ni pei tə'i vugu, mbini nu'un nduoŋ ni pe ŋa pugu shi mbin ntogo ŋkuoŋ chrà yugu ne, ²¹ nne ŋa ŋguoŋ yugu shi nchiri mbo ta'a yi, wu'ɔ nɔ ha'an gò Tāa pɔ mbin mu, mmu nduthɔ a pɔ mbin gho ne, nne ŋa pugu pɔ mbin pogo, nne ŋa minthe ŋkuoŋ mbhi pin ŋa a taon gò ntaoŋ a.

²² "Ndigha'o ŋa ɔ fe vəi ne mfe ni pugu, nne ŋa pugu pɔ ta'a yi wu'ɔ nɔ ha'an pogo ta'a yi ne, ²³ Mbo mbin pugu ɔ pɔ mbin mu, nne ŋa pugu ya mbo ta'a yi shi'i, nne ŋa ŋkuoŋ mbhi ji ŋa ɔ taon a ndo ŋkhwā vugu wu'ɔ nɔ ha'an ɔ khwā a ne. ²⁴ Tāa, ŋkhwā ŋa pugu ŋkaa pugu ŋa ɔ fe vəi ne nshi mbo pigi pugu ka'a li'i ŋa mbo ne, nɔ yəi nu ndigha'o a ŋa ɔ fe vəi nthe ŋa ɔ khwā a ŋkaon pi maa nchwie mbhi ne.

²⁵ "Yo Tāa ndindi, nji'i nthe pi nɔ ha'an ŋkuoŋ mbhi lo nji'i nji gho ne, ñji gho, pa ghan younjin pei ji ŋa a taon gò ntaoŋ a. ²⁶ Mi ni nchwie pugu ji gho, ndo shi ŋgu'ɔ ŋgəi shhi nchwie nu, nne ŋa khwā

ŋa ɔ khwā a nɔ gho ne, pugu shi mfā'o, mummy ŋkaa mu pɔ mbin pugu."

18

Pi mfini Jisho, pi wēin vi

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Jisho ni ŋga ŋkwo mī'əŋ lúoŋ yei, ntaoŋ pugu pa ghan younjin pi ŋgəi nshā'a Piprəi Kidroŋ. Nyien chəi ni mbo fo, Jisho pugu pa ghan younjin pi nii fo. ² Judashi, ŋa a ni mfini Jisho ne, ni nji li'i gho nthe ŋa Jisho ni njiəŋ mbəoŋ nu fo pugu pa ghan younjin pi. ³ Nne Judashi lōgo kwie pa shooge Roma, ni pa ghan kē'i Nda Minnwi ŋa pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ŋgwa Farashi ni ntaoŋ ne, pugu pugu ghəi moŋ nyien gho. Pugu ni ntuo truka, pugu pa ŋki'a pugu pa maon nchhò.

⁴ Jisho gha ŋkwo ji ŋguoŋ nnu ŋa a shi ndogo li'i mbin yu ne, ntaoŋ ntho shhi nchhu ni pugu ŋa, "Pəi tā'a pi gɔ?"

⁵ Pugu khwē ŋa, "Jisho llo Nashare."

Jisho chhu ni pugu ŋa, "A mmu mbo ju." Judashi, ŋa a ni mfini vi ne, ni nthi fo pugu pugu. ⁶ Ndi ŋa Jisho ni nchhu ni pugu ŋa, "A mmu mbo ju ne," pugu pini njinjin ŋgū shhe. ⁷ Nne Jisho pini mbie vugu ŋa, "Pəi tā'a pi gɔ?"

Pugu chhu ŋa, "Jisho llo Nashare."

⁸ Jisho khwē ŋa, "Mi ni ŋkwo chhu ŋa a mmu mbo ju. Nne ti pəi ntā'a a, pəi mien ŋgwa pei ghəi." ⁹ Yei nnu ni mbo nɔ chwie nu nnu ŋa a ni ŋkwo chhu ne lōgo li'i: "Shina ŋguoŋ ŋgwa pe ŋa ɔ ni mfe vəi ne, ñshi lo mbhe kaŋ ta'a yi fo."

¹⁰ Nne Shemu Pita, ŋa a ni mfā'o kafa ne, shua nche tənə muuŋ fā'a taatho pa thishi ghan fe'ingien, tənə muuŋ fā'a gho ya'a. (Ligi muuŋ fā'a gho ni mbo Maakushi.) ¹¹ Nne Jisho chhu ni Pita ŋa, "Ni'in kafa yɔ moŋ mba'a yi. ɔ pī'i ŋa mba'a nji'i nnu ndua ŋgə'i ye ŋa Tāa fe vəi ne?"

Jisho shhi Anan pugu Kaifa

¹² Nne kwie pa shooge pigho pugu pa thishi pugu ni pa ghan kē'i Nda Minnwi pa ŋgwa Juu wēin Jisho ŋkrao vi, ¹³ fūoŋ

ndōgo vi ngēi nō njēi Anan, nthē ŋa a ni mbo tāa ngwē Kaifa ŋa a ni mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien ŋga'o gho nē. ¹⁴ A ni mbo Kaifa ŋa a ni ntigi pa ngwa Juu ŋa, "A pwa ŋa ta'a ŋon khu nō ligi nguon ngwa."

Pita lāa Jisho

(Matio 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Shemu Pita pugu yichēi ngan younjin Jisho ghēi njin Jisho. Nthē ŋa taatho pa thishi ghan fe'ingien ni nja nji yie ta'a ngan younjin Jisho shi'i nē, a nii mon yina Taatho pa thishi ghan fe'ingien. ¹⁶ Ndo Pita thi pi chonda mbhi. Nne ye ngan younjin Jisho ŋa taatho pa thishi ghan fe'ingien ni nji vi nē taon mbhi nchrā pugu ye muun mingwē ŋa a ni mbo chonka'a nē, ndōgo Pita nii ni ju. ¹⁷ Muun mingwē gho ŋa a ni mfā'a nu chonka'a nē chhu ni Pita ŋa, "Gò ŋkaa gho lo mbo ta'a ngan younjin ŋon yine?"

Pita chhu ŋa, "Ndo mbo ta'a yi."

¹⁸ Ndwe puon fā'a pugu pa ghan kē'i Nda Minnwi ni frēi mōŋon nthi fo njigo nu nthē ŋa figēi ni mbo. Pita ni mbo pugu nthi fo ntho njigo nu ŋkaa yu.

Taatho pa thishi ghan fe'ingien tou Jisho

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Taatho pa thishi ghan fe'ingien pie Jisho ni pa pie nthē pa ghan younjin pi pugu pa nnu ŋa a ni nje'i nu nē. ²⁰ Jisho khwē gho ŋa, "Ŋga ngu'o nchrā pi li'i wo ni nguon ngwa ghao. Ŋga ngu'o nje'i mon pa nda luon Minnwi pugu pa Nda Minnwi li'i ha'an nguon pa Juu ghā ŋkiri nē. Ndo nji'i nchrā sheshe nnu pi lōin. ²¹ Ti o pie a pi ŋa? Pie ni ngwa ha'an pugu ni nja'o nnu ŋa mi ni nje'i nu nē, pugu ji nnu ŋa mi ni nchhu nē."

²² A ni ŋga nchhu nnu pei, yichēi ta'a ngan kē'i Nda Minnwi wie Jisho ni mbho yi, nchhu nu ŋa, "Yine ha'an pi ghā ŋkhwē nnu ni taatho pa thishi ghan fe'ingien nē?"

²³ Jisho khwē gho ŋa, "Nnu ŋa nchhu nu nē mien ki kā'o, o chhu nē ntēi gho ni

nguon ngwa pei hein. Ndo ti ä mbo ŋa nnu ŋa nchhu nē kā'o, o wie ki'ε ŋa?"

²⁴ Anan taon vi ki'ε, a wu'o mbo mon ŋkii, ni Kaifa mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien.

Pita pini ndāa Jisho ŋkamu'ōŋ

²⁵ Shemu Pita ni ngu'o ntithi fo ntho njigo mōŋon. Nne pugu chhu gho ŋa, "Gò ŋkaa gho lo mbo ta'a ngan younjin ŋon vine?"

A lāa nchhu ŋa, "Ndo mbo ta'a yi."

²⁶ Yichēi ta'a muun fā'a taatho pa thishi ghan fe'ingien, mbo ndaonon ŋon ve ŋa Pita ni nja'a tēnə yi nē pie ŋa, nshini ndo njēi gho mon nyien pēi yu? ²⁷ Pita pini nu'un ndāa ŋkamu'ōŋ. Wu'o ndii gho, minkē'i khwe.

Jisho shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Ŋkien ni muun tutu'u, pugu lōgo Jisho llo nda Kaifa ngēi nō ntu'o mme ngan sha'a li'i. Ndutho yugu shini ndo nii ntu'o mme ngan sha'a li'i gho nne ŋa ki'i pugu fuo non yugu nji ŋa mimfe pugu ji Lli Nji'a. ²⁹ Nne Paile taon mbhi njēi vugu mbie ŋa, "Pēi wēin ŋon vei ŋa a fāan pi kho?"

³⁰ Pugu khwē gho ŋa, "Ŋon vei kan mien ki tho nchwē pi phi, pigi shi kan ndo ndōgo vi ntho mfe ve."

³¹ Paile chhu ni pugu ŋa, "Pēi lōgo vi ni non yēi nsha'a vi ŋkwan nō ha'an gí yēi chhu nē."

Pa Juu chhu gho ŋa, "Pi lo nji'i mbin ŋa pigi jwi sheshonon." ³² Yei nnu ni ndōgo li'i nō nōon nu ŋa nnu ŋa Jisho ni nchhu nē nnu shini ndii ŋa a ni nshwei ŋkwan gu ŋa a shi ŋkhu nē.

³³ Nne Paile pini nii ntu'o yu, mēin Jisho mbie gho ŋa, "O fūon pa Juu?"

³⁴ Jisho khwē ŋa, "Yei pie llo pi mbo gho ki a chhu pichēi ngwa ve nne nthē a?"

³⁵ Paile khwē ŋa, "O pī'i ŋa mbo pi non Juu? Ngwa la'a pēi pugu pa thishi ghan fe'ingien cha'a gho mfe vāi. O chwē pi nein?"

³⁶ Jisho khwē ŋa, "Sha'afuon a lo nji'i mbo pi yi ŋkuon mbhi yei. Sha'afuon a kan ni mbo pi yi ŋkuon mbhi yei, pa ghan

youngin paŋ kaŋ ntho ŋgwie ŋkrò, nne ŋa ki'i pi cha'a a mfe ni thishi pa ŋgwa Juu. Nji a nò sha'a nu lo ndho pi ŋkuon mbhi hein."

³⁷ Nne Paile chhu gho ki'e ŋa, "Yie nòon ŋa o fùon?"

Jisho khwē ŋa, "O chhu ŋa a mmu mbo fùon. Yei nnu ŋa pi ni mbhi a nò ne, yei nnu ŋa ntho ŋkuon mbhi yei nò ne, nò pò nu minkwentie nò nnu shini. Sheshenon ŋa a yi nnu shini ne ghà njwere nnu ŋa nchhu nu ne."

³⁸ Paile pie gho ŋa, "Nnu shini pò pi kho?"

Pi fe njó gu ni Jisho

(Matio 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luka 23:13-25)

Paile ni ŋga nchhu nnu yei, ntaon mbhi mbara pa ŋgwa Juu nchhu ni pugu ŋa, "Ndo njèi fan ŋon vei. ³⁹ Ndo pèi fā'o nù'on ŋa ŋga ŋu'o nchu'o ta'a ŋgan chéin mfe ni pèi ndii Lli Nji'a. Nne pèi tā'a nu ŋa nchu'o fùon pa ŋgwa Juu mfe ni pèi?"

⁴⁰ Pugu chhu ni nji ŋa, "Pa'a ndo mbo pi ŋon vei, mbo pi Baraba." Baraba ni mbo ŋgina minwi.

19

Pi cha'a Jisho mfe ŋa pi kwīn vi ŋkuon wá'a

¹ Nne Paile lōgo Jisho ŋgwie vi ni ŋgwàn. ² Pa shooge pa'a ndi'i minduandua nò ŋkie, nū'on tho yu, mā'an piri mbin yu. ³ Pugu tho njèi vi, nchhu nu ŋa, "Pigi ghino gho ma fùon pa Juu!" Ndo ŋgwie vi ni mbho yugu.

⁴ Paile pini ntaon mbhi ŋkamu'on nchhu ni pugu ŋa, "Njèi, ntaon nu ni ju mbhi mfe ni pèi nne ŋa pèi ji ŋa ndo nji'i njèi sheshe fan ŋa a chwie." ⁵ Nenne Jisho taon mbhi ni ŋkie minduandua tho yu ni piri mbin yu. Paile chhu ni pugu ŋa, "Pèi lli njèi, ŋon gho pò nein!"

⁶ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan kē'i Nda Minnwi ni ŋga njèi vi, mba'o ŋgòu ni nji ŋa, "Kwīn vi ŋkuon wá'a, kwīn vi ŋkuon wá'a!"

Paile chhu ni pugu ŋa, "Pèi lōgo vi ni non yei ŋkwin vi ŋkuon wá'a nthe ŋa ndo nji'i njèi sheshe nnu ŋa a fāan."

⁷ Pa ŋgwa Juu khwē gho ŋa, "Pigi fā'o gí, ŋkwan ha'an gí gho chhu ne, a nōon ŋa a fā'o nò khu nu nthe ŋa a nū'on non yi ŋa a Muon Minnwi."

⁸ Paile ni ŋga nja'o yei nnu, mbini ŋkaa pogo pogo mbigi. ⁹ Mbini nii mon ntu'o mbie Jisho ŋa, "O llo pi hin?" Ndo pa'a Jisho lo ŋkhwē. ¹⁰ Nne Paile chhu gho ŋa, "O lo ntā'a nu nchrā vèi, o lo nji ŋa mfā'o ghrí nò chu'o nu gho, mfā'o ghrí nò kwīn nu gho ŋkuon wá'a?"

¹¹ Jisho khwē gho ŋa, "O fā'o ghrí mbin mu ŋu'o nthe pi ŋa a fe Minnwi ve. Nthe yie gho, ŋon ye ŋa a cha'a a mfe ve ne fā'o ju mme phi."

¹² Jē ndii gho, Paile ta'a pa shendaon nò chu'o nu vi. Ndo pa Juu pa'o ŋgòu ŋa, "O nchu'o vi, kaŋ o lo mbo taannu Kaisha. Sheshenon ŋa a nū'on non yi ŋa a fùon ne tini pi tho ni Kaisha."

¹³ Nne ndii ŋa Paile ni nja'o yei chrà ne, a lōgo Jisho ntaon nò mbhi, nchochho ŋkuon faan shá'a yi nò li'i ŋa pi mēin ni li'i nū'on ni ŋgù'o ne (mbo mon chrà Hibu ŋa Gabata). ¹⁴ A ni mbo llé piri nu non nò ji nu Lli Nji'a. A ni mbo mon ntuŋ minaon. Paile chhu ni pa Juu ŋa, "Pèi lli njèi, fùon vèi pò nein!"

¹⁵ Pugu pa'o ŋgòu ni nji ŋa, "Jwi vi jwi, kwīn vi ŋkuon wá'a!"

Paile pie vugu ŋa, "Ŋkwīn fùon vèi ŋkuon wá'a?"

Pa thishi ghan fe'ingien khwē ŋa, "Pigi lo nji'i mfā'o yichèi fùon ŋkien Kaisha."

¹⁶ Nne, a cha'a vi mfe ni pugu ŋa pi kwīn vi ŋkuon wá'a.

Pi kwīn Jisho ŋkuon wá'a

(Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43)

Nne pugu lōgo Jisho, ¹⁷ a taon mbhi ntien wá'a yi ŋgèi nu nò li'i ŋa pi mēin ŋa Li'i Kwéi Tho, ŋa pi mēin mon chrà Hibu ŋa Gogota ne. ¹⁸ Pugu kwīn vi fo ŋkuon wá'a pugu pa pichèi paa ŋgwa, ta'a yi nò sheshe ŋgei mbho yi, Jisho pò titri pugu.

¹⁹ Paile nā'an yaon ŋkwin ŋkuon wá'a yi.

Yaon gho ni mbo ŋa, “Jisho lo Nashare, mbo Fùon pa Juu.” ²⁰ Ntou pa ŋgwa Juu ni mēin yaon yei, nthe ŋa li’i ŋa pi ni ŋkwīn Jisho ne ni mbara mon la’a ndo pi ni nā’an mon chrà Hibru ni chrà Latin ni chrà Gri.

²¹ Nne pa thishi ghan fe’ingien pa Juu chhu ni Paile ŋa, “Ki’i nā’an ŋa, ‘Fùon pa Juu,’ ka nā’an pi ŋa, ‘Ŋon vei ni nchhu ŋa, A mmu mbo Fùon pa Juu.’”

²² Paile khwē ŋa, “Yaon ŋa ŋkwo nā’an ne, ŋkwo nā’an.”

²³ Pa shooge ni ŋga ŋkwīn Jisho ŋkuon wá’a, ndōgo mme ndhwí figəi yi nshāa a taon khwe li’i, sheshe ta’a shooge fā’o ta’a pra yi. Mbini ndōgo ndhwí ŋa a ni mā’an mon gho ne, pa’a li’i yōu lo mbo ŋkuon gho, pi ni ntun a po pi ta’a pra yi llo tho gho nshwi’i fe no la’o yi. ²⁴ Nenne pugu chhu ni non pugu ŋa, “Ki’i pia shāa, pia ka mā’an pi yaon no yəi nu ŋa a shi mbo yi gō?” Yei ni mbo no chwē nu Ŋwa’anli Minnwi lōgo li’i ŋa a chhu ŋa, “Pugu ni ngrā mme ndhwí figəi a shina pugu, mā’an yaon shhe no ji nu muun ndhwí a,” nne pa shooge pigho chwē nnu pei.

²⁵ Ndo müun Jisho pugu ndin müun vi, ni Meri ŋgwe Klopa, Meri Madalin ni nthi fo yəi wá’a Jisho. ²⁶ Jisho ni ŋga njəi müun vi, pugu ŋgan younjin yi ye ŋa ju Jisho ni ŋkhwā vi ne thi fo. A chhu ni müun vi ŋa, **“Ma, lii njəi, a muun gho!”** ²⁷ Nne nchhu ni ŋgan younjin yi gho ŋa, **“A müun gho.”** Jē ndii gho ŋgan younjin yi gho lōgo vi ngəi no nda yu.

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Jisho ni nji ndwe ŋa ŋguon nnu kwo mme, nchhu ŋa (no chwē nu chrà Minnwi po nnu shini), **“Njù’o a yaon.”**

²⁹ Mikei là’o chəchigəi ni nthi fo, nne pugu lōgo kusha nchru mon là’o gho, nshhō tho muun thi ŋa pi mēin ni haisho ne, ŋkərə nū’o no nchò yi. ³⁰ Jisho gha nnu là’o chəchigəi gho, nchhu ŋa, **“A mme ne!”** Ntu’u tho yi shhe Jijwe yi taon.

Pi chwē’i mburu Jisho

³¹ Nthe ŋa a ni mbo Llé piri nu non ne, no yəi nu ŋa khu yugu lo ŋkina ŋkuon wá’a llé Ji (mbo ŋkien mme Llé Ji nthe ŋa a ni mbo Llé ji Lli Nji’a) ne, pa Juu pie Paile ŋa pi pə’i kwò munu, nshwi’i khu yugu ŋkuon wá’a. ³² Nne pa shooge tho mbə’i kwò fūon yi pugu vichəi ŋa pi ni ŋkwīn vugu pugu ne. ³³ Pugu ni ŋga nchəin mbin Jisho, njəi ŋa a kwo khu, pa’a ndo nu’un mbə’i kwò yi. ³⁴ Ndo ta’a ŋon shina pa shooge pigho chwē’i mburu yi ni khwā, chhi pugu pa ŋkhī taon wu’o ndii gho. ³⁵ Ŋon ŋa a ni njəi nnu yei lōgo li’i ne ni nchrā nthe nnu gho, nne ŋa pəi ŋkaa pəi nthe pəi pin. Nnu ŋa a ni nchhu ne nnu shini, a ji ŋa a chrā pi nnu shini. ³⁶ Pa nnu pei ni ndōgo li’i ŋa chrà Minnwi po yi nnu shini ŋa: “Mba’a pi yi’i mbə’i kan ta’a kwéi yi.” ³⁷ Yichəi li’i mon Ŋwa’anli Minnwi pini nchhu ŋa, “Pugu shi ndii ŋon ŋa pugu chwē’i ne.”

Pi twei Jisho

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Pa nnu pei ni ŋga ntogo, Joshe llo Arimatia, ŋa a ni mbo ta’a ŋgan younjin Jisho mon njin nthe ŋa a ni mbogo pa Juu ne, luon ni Paile ŋa a lōgo khu Jisho. Paile pin ŋa a lōgo. Nne a tho ndōgo khu Jisho ngəi no gho. ³⁹ Nikodemu ŋkaa yu, ŋa a ni ŋkwo fūon ntho njəi Jisho ni tu’u ne, tho ni laminda ŋa pi nyan ni yichəi yaon ŋa pi mēin ni məə pugu aloe ne, a pou yaon mbo ghrà kilu. ⁴⁰ Nne pugu lōgo khu Jisho, ndin mon mbho ndhwí fhu ni laminda gho no ha’an nū’o pa Juu po ne. ⁴¹ Yichəi nyien ni mbo mon li’i ŋa pi ni ŋkwīn Jisho fo ŋkuon wá’a ne, chəi fún fhi ŋa pi fi’i mon ŋgu’o ni mbo fo, ŋa pi lo naa ma ntwei ŋon fo. ⁴² Nne nthe nnu Piri nu non pa Juu, ndo mbini mbo ŋa fún gho ni mbo fo ne, pugu twei vi fo.

20

Jisho pini nu’un ŋku’o

(Matio 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Mon fūon llé mon shwi’i tan gho mbo Shonde ni muun tutu’u, mbhi wu’o njo

shini nu, Meri Madalin ghēi chofuŋ njəi ɲa pi kwo kēnə ɲgù'ɔ chofuŋ ghɔ mbi'i. ² Nenne a tei ɲgēi njəi Shemu Pita pugu yichəi ta'a ɲgaŋ younjɪŋ Jishɔ ɲa Jishɔ khwā nɛ, nchhu ni pugu ɲa, "Pi fu'u khu Taathɔ moŋ fúŋ, pa'a pigi lo nji li'i ye ɲa pi nū'ɔŋ vi nɛ!"

³ Nne Pita taon mbhi pugu yichəi ɲgaŋ younjɪŋ Jishɔ ghɔ, ɲgēi nu chofuŋ. ⁴ ɲguon vugu pi paa ni ntei nu, ndɔ yichəi ta'a ɲgaŋ younjɪŋ Jishɔ ghɔ tei mfərə Pita fúŋ ju nchəiŋ chofuŋ. ⁵ A ni ɲga ntu'u non yi mbe'i moŋ fúŋ, njəi ndhwí fhu ghɔ nūaŋ fɔ ndɔ pa'a ndɔ nii moŋ ghɔ. ⁶ Nenne Shemu Pita thɔ mbara vi nii moŋ fúŋ. A ni njəi ndhwí fhu ghɔ nūaŋ fɔ, ⁷ pugu pa ndhwí pūon ligi ɲa a ni mbo nɔ thɔ Jishɔ nɛ, pa'a lo nūaŋ pi pugu pa ndhwí fhu ghɔ, pi para vi para nū'ɔŋ li'i tə'i vi. ⁸ Nne yichəi ta'a ɲgaŋ younjɪŋ ye ɲa a ni fúŋ ju nchəiŋ chofuŋ nɛ nii moŋ ghɔ ɲkaa yu. Njəi ndɔ mbiŋ, ⁹ ndɔ pa'a thɔ yugu lo naa nshie ni chrà Minnwi ye ɲa a chhu ɲa a shi ɲgu'ɔ ɲku'ɔ moŋ gu nɛ. ¹⁰ Pa ghaŋ younjɪŋ Jishɔ pighɔ pini la'a pugu.

Jishɔ nōon non yi ni Meri Madalin
(Matio 28:9-10; Maaku 16:9-11)

¹¹ Ndɔ Meri tithi chofuŋ ɲkəi nu, nɔ ha'an a ni ɲkəi nu nɛ, ntu'u non yi ndii moŋ fúŋ ¹² njəi paa ghaŋ ntaon Minnwi, pugu mā'an ndhwí fhu, pugu chhɔ nɔ li'i ɲa pi ni nū'ɔŋ khu Jishɔ nɛ, ta'a yi nɔ thɔ yi, ta'a yi nɔ kwɔ yi. ¹³ Pugu pie vi ɲa, "Ma, ɔ kəi pi kho?"

A chhu ni pugu ɲa, "Pi lɔgɔ Taathɔ a ɲgēi nɔ ghɔ, ndɔ pa'a ndɔ nji li'i ɲa pi nū'ɔŋ vi nɛ!"

¹⁴ A gha ɲkwo chhu yei nnu, ɲkara njəi Jishɔ a tithi, ndɔ pa'a a lo nji ɲa a Jishɔ. ¹⁵ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Ma, ɔ kəi pi kho? Ɔ tā'a pi gɔ?"

A pī'i nu ɲa a ɲgaŋ nyien ghɔ nchhu ghɔ ɲa, "Masha, a mbo ɲa ɔ fu'u vi ɲgēi nɔ ghɔ, ɔ shwei a ni li'i ɲa ɔ nū'ɔŋ vi nɛ, kaŋ nshi ndɔgɔ vi ɲgēi nɔ ghɔ."

¹⁶ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Meri."

A kara nchhu ghɔ moŋ chrà Hibru ɲa, "Raboni." (Njin yi pɔ ɲa Masha.)

¹⁷ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Ki'i nu'un mban a*, nthe ɲa ndɔ naa ɲku'ɔ njəi Tāa a ya'a. Ndɔ ghēi njəi pa lin† paŋ nchhu ni pugu ɲa nchhɔ ɲku'ɔ nu njəi Tāa a mbinɔ mbo Tāa vɛi, Minnwi a mbinɔ mbo Minnwi yɛi."

¹⁸ Meri Madalin ghēi nchii ni pa ghaŋ younjɪŋ pi ɲa, "Njəi Taathɔ!" -pugu pa ɲa a ni nchhu nnu pei ghɔ.

Jishɔ nōon non yi ni ghaŋ younjɪŋ yi
(Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ A ni mbo ni fanaon, moŋ fúŋ llé moŋ shwi'i taŋ ghɔ, pa ghaŋ younjɪŋ pi kəri ta'a li'i moŋ nda fini nthe ɲa pugu ni nthɔ mboɔ pa thishi ɲgwa Juu. Jishɔ thɔ nthi shhi pugu nchhu ni pugu ɲa, "Ghighri pɔ mbiŋ pɛi." ²⁰ A ni ɲga ɲkwo chhu yei, nōon mbhɔ mi pugu pa mburu yi ni pugu. Nne pa ghaŋ younjɪŋ pi fā'o pwanju'ɔ ndii ɲa pugu ni njəi Taathɔ vugu nɛ. ²¹ Jishɔ pini nu'un nchhu ni pugu ɲkamu'ɔŋ ɲa, "Ghighri pɔ mbiŋ pɛi. Nɔ ha'an Tāa taon a nɛ, nenne ntaon vɛi." ²² A ni ɲga kwo chhu yei nnu, njwē mbiŋ pugu nchhu ɲa, "Pɛi kwe Jijwe Minnwi. ²³ Pɛi ndi'e phi sheshenon, kaŋ pi li'e. Ti pɛi mien ki li'e, kaŋ pi lo nji'i ndi'e."

Jishɔ pugu Toma

²⁴ Ta'a paanchrɔ ghɔ, ligi yi pɔ Toma, ɲa pi ni mēiŋ vi ɲa kə'i nɛ, shini ndɔ mbo pugu pugu ndii ɲa Jishɔ ni nthɔ nɛ. ²⁵ Nne pichəi ghaŋ younjɪŋ Jishɔ shwei vi ɲa, "Pigi yɛi Taathɔ."

Ndɔ a chhu ni pugu ɲa, "Mi mien ki lo njəi chhi nthi nɔ mbhɔ yi ti ni'in muunshimbhɔ a nɔ chhi nthi pighɔ mbinɔ nū'ɔŋ mbhɔ a nɔ mburu yi pa'a ndɔ ma mbiŋ."

²⁶ A gha nda'a fúŋ llé, pa ghaŋ younjɪŋ pi pɔ moŋ nda ɲkamu'ɔŋ Toma pɔ pugu pugu. Nji'i nthe nɔ ha'an chonda ni mbo yi fini nɛ, Jishɔ thɔ nthi shina pugu nchhu ɲa, "Ghighri pɔ mbiŋ pɛi." ²⁷ Nne nchhu ni Toma ɲa, "Ni'in muunshimbhɔ yɔ hein ndɔ ndii mbhɔ a njəi, fɛ mbhɔ yɔ nū'ɔŋ

* 20:17 20:17 Pichəi pa ndunu ɲwa'anli Minnwi moŋ chrà Gri chhu ɲa Ki'i mban a. † 20:17 20:17 Jishɔ chhu yei pi ghaŋ younjɪŋ pi.

nɔ mbɔ a. Mien fā'o nu khuthɔ fɔ, mfā'o pin."

²⁸ Toma khwē ɲa, "Taathɔ a, ndɔ mbɔ Minnwi a!"

²⁹ Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Ɔ pin nthe ɲa ɔ yɛi a nɛ? Mbɔrɔ yi ɲgwa pɛ ɲa pugu pin ndɔ ki lɔ nɲɛi yɛi nɛ."

Nnu ɲa a chwē pi nā'an ɲwa'anli yei nɛ

³⁰ Jishɔ ni nɔn ntou pichɛi pa li shhi ghan younjɪn pi, ɲa pi lɔ nā'an mon ɲwa'anli yei; ³¹ Nɔ pi nā'an pei nne ɲa mimfɛ pɛi pin ɲa Jishɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, mbɔ Muun Minnwi pugu pa ɲa mon pin nu mi minthe pɛi fā'o chombhi.

21

Jishɔ nɔn non yi ni khwachɛi ghan younjɪn pi

¹ Pa nnu pei ni ɲga ntɔgɔ, Jishɔ nɔn non yi ni pa ghan younjɪn pi ɲkɪn ɲkhi Tiberia. Yei ɲkwan ha'an a ni nɔn non yi nɛ. ² Shemu Pita pugu Toma (ɲa pi ni mɛin vi ni kə'i nɛ), ni Natania lɔ Kanan mon Galili mbɔ puon Shebedi, pugu pa pichɛi paa ghan younjɪn pi ni mbɔ ka'a.

³ Shemu Pita chhu ni pugu ɲa, "Nɲɛi pi ɲgunu."

Pugu chhu ghɔ ɲa, "Pia shi ɲgɛi ka'a." Pugu taon ɲgɛi nii mon kikuon, ndɔ ni tu'u ghɔ pa'a pugu lɔ ɲgwɛin yaon.

⁴ Wu'ɔ nɔ ha'an mbhi ni ndan nu nɛ, Jishɔ thi ɲkɪn ɲkhi. Nɔ pa'a pa ghan younjɪn pi lɔ nɲi'i nɲi ɲa a ni mbɔ pi Jishɔ.

⁵ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pa puon pan, pɛi fā'o sheshe shhu?"

Pugu khwē ghɔ ɲa, "Nga."

⁶ A chhu ni pugu ɲa, "Pɛi mā'an ndan nɔ ɲgei mbhɔ ji kikuon, kan pɛi shi ɲgwɛin pichɛi." Nenne, pugu mā'an, a shini ndɔ nɲi'i nɲi'ɛ nɔ shuu nu ndan ghɔ ni'in mon kikuon nthe fi'i shhu ɲa a ni mbɔ mon ghɔ nɛ.

⁷ Yie ɲgan younjɪn Jishɔ ɲa Jishɔ ni ɲkhwā vi nɛ chhu ki'ɛ ni Pita ɲa, "A Taathɔ!" Shemu Pita ni ɲga nja'o ɲa a Taathɔ, ndɔgɔ mme ndhwí yi mā'an nthe ɲa a ni nshrāo nɔ fā'a nu fā'a, a ni ndhi nchɛin ɲkhi ntaon nu mbhi. ⁸ Pichɛi

ghan younjɪn nduon taon yugu mbhi pi mon kikuon, nthɔ nshuu ndan ye ɲa a ni ndinaon ni shhu nɛ, nthe ɲa li'i ɲa pugu ni mbɔ nɛ shini ndɔ nshiga nɔ nchɛin nu mbhi. A ni mbɔ yaon nɔ ta'a ɲkhi kwo. ⁹ Pugu ni ɲga ntaon nchɛin mbhi, nɲɛi mɔnon ɲa pi frɛi ni shhu ɲkuon ghɔ pugu pa brei.

¹⁰ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pɛi thɔ ni pichɛi shhu ɲa pɛi wu'ɔ ɲka wɛin wɛin nɛ." ¹¹ Nne Shemu Pita ku'ɔ mon pie, nshuu ndan ghɔ ntaon nɔ mbhi, memme shhu linaon mon ghɔ. Pa shhu pighɔ ni mbɔ ta'a ɲkhi ni tien wun ni ndigi yi trei. Nɲi'i nthe pi nɔ ha'an pa shhu pighɔ ni nɲien, ndan ghɔ shini ndɔ nshāa.

¹² Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pɛi thɔ nɲi maon." Nɔ pa'a yichɛi kan ta'a ɲgan younjɪn yi lɔ mɔn mbie vi ɲa, "Ɔ pɔ pi gɔ?" Nthe ɲa pugu ni nɲi ɲa a Taathɔ.

¹³ Jishɔ thɔ ndɔgɔ brei ghɔ pugu pa shhu mfe ni pugu. ¹⁴ Ndwe ni mbɔ ɲgɛ yi trei ɲa Jishɔ ni nɔn non yi ni ghan younjɪn pi ndi ɲa a ni ɲkwo ku'ɔ mon gu nɛ.

Jishɔ pugu Pita

¹⁵ Pugu ni ɲga m'i'ɛn ji nu maon, Jishɔ chhu ni Shemu Pita ɲa, "Shemu, muun Jouŋ, ɔ khwā a nchaa nɔ ha'an pei ɲgwa khwā a nɛ?"

A chhu ghɔ ɲa, "Oon, ma Taathɔ, ɔ ji ɲa ɲkhwā ghɔ."

Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Kugwi puon minji pan."

¹⁶ A pini nu'un nchhu ghɔ mbra ɲgɛ ɲa, "Shemu, muun Jouŋ, ɔ khwā a?"

A chhu ghɔ ɲa, "Oon, ma Taathɔ, ɔ ji ɲa ɲkhwā ghɔ."

Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Kɛ'i minji pan."

¹⁷ A pini nchhu ghɔ a pɔ trei ɲgɛ ɲa, "Shemu, muun Jouŋ, ɔ khwā a?"

Njù'ɔ Pita pɛ'i nthe ɲa a chhu ghɔ a pɔ trei ɲgɛ ɲa, "Ɔ khwā a?" A chhu ghɔ ɲa, "Taathɔ, ɔ ji ɲguon nnu ghao, ɔ ji ɲa ɲkhwā ghɔ."

Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "Kugwi minji pan."

¹⁸ Shishini, nchhu ve ɲa, ndi ɲa ɔ ni mbɔ mikə'i nɛ, ɔ ni nthɔ mā'an ndhwí yɔ ɲgɛi sheshe li'i ɲa ɔ tā'a nu nɛ. Nɔ ndi ɲa ɔ lūnu nɛ, ɔ shwii mbhɔ yɔ ɲon nduon

mā'an ndhwí yɔ, ndōgɔ ghɔ ɲgɛi nɔ li'i ɲa ɔ lɔ ntā'a nu nɛ." ¹⁹ (A ni nchhu yei nɔ nɔɔŋ nu ɲkwan gu ɲa a shi ɲkhu nɔ gha'o nu Minnwi nɛ.) Jishɔ ni ɲga nchhu yei mī'ɛŋ nchhu ɲa, "Yōu njin a."

Jishɔ pugu ta'a ɲgan younjin yi ye ɲa a khwā nɛ

²⁰ Pita kara ligi yi njɛi ye ta'a ɲgan younjin ɲa Jishɔ ni ɲkhwā nɛ thɔ nu njin pugu. Mbɔ ye ɲa a ni nchhɔ nji maon yɛi yu ɲkuon taprei, ni nchhu ɲa, "Taathɔ, a gɔ ɲa a shi fini ghɔ?" ²¹ Pita ni ɲga njɛi vi, nchhu ni Jishɔ ɲa, "Taathɔ, ti ɲon vei nɛ?"

²² Jishɔ khwē ghɔ ɲa, "Mi ntā'a nu ɲa a kina yi maon ti ɲshi nu'unj mbinɛ, ɔ fɛ'i kho yɔ nɔ ghɔ? Nɔ ni gò, thɔ njōu njin a!" ²³ Nne pa chrà nyiɛŋ nu shina pa lin* ɲa, mba'a ta'a ɲgan younjin yi vei khu. Nɔ ti Jishɔ shini nɔ nchhu ɲa mba'a a yi'i ɲkhu. A ni nchhu pi ɲa, "Mi ɲkhwā ɲa a kina yi maon ti ɲshi nu'unj nthɔ ɔ fɛ'i kho yɔ nɔ?"

²⁴ Yei ni mbɔ ɲgan younjin Jishɔ ye ɲa a thɔ nchhu nnu pei nɛ, nɔ nā'an nnu pei nɛ, nɔ pia ji ɲa nnu ɲa a chhu nɛ nnu shini.

²⁵ Ntou pa pichɛi nnu ni mbɔ fɔ ɲa Jishɔ ni nchwīe. A kaŋ mbɔ ɲa pi nā'an pa nnu pighɔ pa ta'a ta'a, pa'a ɲkuon mbhi lɔ mfā'o li'i nū'ɔŋ ɲwa'anli ye ɲa pi shi nā'an mon ghɔ nɛ.

* 21:23 Pi ni nchhu pi pa ghan pinj.

Nwa'anli Fà'a Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli fà'a ghan Ntaon Jisho yei po pi mbra nwa'anli na Luka ni nā'an no ghēi nu shhi ni nnu na a ni njē fī'i nu mon fūon nwa'anli yi. Fūon nwa'anli yi gho ni mbo Pwa Pisha'akho nkwan Ha'an Luka Fī'i nē. Mmē tho nnu na a nā'an nwa'anli yei no nē po no mfī'i nu nkwan ha'an ghan ntaon Jisho ni ngēi shhi nchii nkini pwa pisha'akho no ligi Jisho mon Judia pugu pa Shamaria pugu pa nguon li'i nkuon shhe nē. Luka chwīe pia ji na pugu ni mfā'a fà'a yei ntogo pi mon ghrī Jijwe Minnwi. A fī'i na Pita pugu Poo ni ntaon mbo pa thishi choshi ndii gho. Choshi ndii gho ni nku'oo nu nga'a nji'i nthe pi no ha'an pichai ni ntogo nu mon pa moon nu llo mbho pa thishi Juu pugu pa thishi ngwa Roma nē.

Mithe pi ghrā nwa'anli yei mon trei memme ghrā. Fūon ghrā po pi nkwan ha'an nnu pin nu Jisho ni njē Jerushalein ndii na Jisho ni nkwo ku'oo po nē. Mbra ghrā po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien nii mon pichai li'i mon Palishitain nē. Ndugwi yi po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien ti nchēin mon krao ngei pa la'ataon Mediterenia ti ngēi nchēin mon la'ataon Roma.

Mmē nnu no yai nu mon nwa'anli yei po pi fà'a Jijwe Minnwi. Jijwe Minnwi ni nshwi'i ni ghrī mbin pa ghan pin llē Penteko, ndo ngēi shhi ntho nōon ndaon ni pugu ndo mā'an ghrī yugu pugu pa thishi pi. Nkini ghan pin llē shhi gho po mon pa chii nu nkini Minnwi na pugu ni nchii nu mon nwa'anli yei nē. Nkini pigho ni nōon na ghrī po mon gho ntogo pi mon nkwan ha'an a ni nkāon chombhi ghan pin pigho nē.

Minnwi kā'a no taon nnu Jijwe yi

¹ Mon fūon nwa'anli, ma Tiofilu, nki nā'an nguon pa nnu na Jisho ni nchwīe ndo ntigi nē, ² ti ngēi nchēin ndii na

Minnwi ki lōgo vi nku'oo no po nē. Nkaon pi maa nku'oo ni ju po, mon nji Jijwe Minnwi, a fe gī ni pa ghan ntaon pi na a ni nchu'oo nē. ³ A ni nga nkwo yai ngē'i ti nkhu nku'oo mon gu, nōon non yi ni pugu no khwe wun lembhi ntou ndii mon pa shendaon na a ni nōon ki khutho lo mbo na a yi maon. Pugu ni njai vi, a chrā ni pugu nthe Sha'afuon Minnwi.

⁴ Pugu pugu ni nga mbo ta'a li'i, a fe gī ni pugu na, **"Ki'i pēi lollo Jerushalein, pēi kina fo njwere fé ye na nki shwei vōi no nē, fé na Tāa a ni nkā'a nē. ⁵ Kwe nkhi Joun ni mbo pi yi mon nkhi, ndo no kuo ndii, pēi shi mfā'o kwe nkhi mon Jijwe Minnwi."**

Minnwi lōgo Jisho nku'oo no po

⁶ Pa ghan ntaon Jisho ni nga mbo ta'a li'i pugu pa Jisho, pugu pie vi na, "Taatho, oo shi ndu'u sha'afuon ndwe mbho Ishrae?"

⁷ Jisho khwē ni pugu na, **"Pēi lo mfā'o no ji nu ndii ki llē na Tāa nū'oon pi ni ji nji nē. ⁸ Ndo pēi shi mfā'o ghrī ndii na Jijwe Minnwi shwi'i mbin pēi nē. Pēi shi mbo pa minkwentie pan llo Jerushalein, pugu pa mon Judia ni Shamaria, ti ngēi nchēin mon ndugwi mbhi."**

⁹ A ni nga mī'en chhu nu nnu pei, Minnwi lōgo vi nku'oo ni ju po, ti a nu'un mbhe ligi pugu mon lulun. ¹⁰ No ha'an pugu ni ngu'oo mbe'i po no ha'an a ni ngēi nu nē, nga njai nu, paa ngwa thi yai pugu mon ndhwī fhu, ¹¹ nchhu ni pugu na, "Ngwa Galili, pēi thi hein mbe'i pi kho po? Jisho vei na pi lōgo vi ligi pēi nku'oo no po nē, shi nde mbin wu'oo no ha'an pēi nu'un njai vi a ghēi po nē!"

Njinda Judashi

¹² Pa ghan ntaon Jisho pini Jerushalein lo nkuon mbra na pi mēin ni Olive nē, mbo no ta'a nkan kwō llo Jerushalein. ¹³ Pugu ni nga nii fo, nku'oo mon njien nda tothi li'i ha'an pugu ni nda'a nu nē. Pugu ni mbo:

Pita
ni Joun
ni Jein
ni Andru,
Fili

pugu Toma,
Batolomiu
pugu Matio,
Jein muon Afiochi
ni Shemu, mbo kwini la'a,
ni Judashi, mbo muon Jein.

¹⁴ Nguon pa ghan ntaon Jisho pei ni mbo ni ta'anggi ntho nduon Minnwi pugu pa pichai pinje na pugu ni ngere Jisho ne, ni Meri muon Jisho pugu pa lin pi pi pimbia.

¹⁵ Mon le pigo Pita lallo ntithi shina ta'a nkai ni pa wun ghan pin, nchhu na,

¹⁶ "Lin pan! A ni mbie na ncho Nwa'anli Minnwi choin kwana ha'an Jijwe Minnwi ni kkon Devi a na'an nthe Judashi na a ni ngai non Jisho ni ngwa pe na pugu ni ntho nu ngwain vi ne.

¹⁷ Judashi ni mbo ta'a non via, nthe na pi ni nchu'o vi nkaa yu na a fa'a pia pugu."

¹⁸ A ni njuon shhe ni pe na pi ni mfe gho nthe mbha nnu pipi yi ne, ndho tothi ngu mfun ni tho yi, nshina titri, maon pun pi taon. ¹⁹ Nguon ngwa Jerushalein ni nja'o nnu gho, nenne mein shhe gho mon chra la'a yugu na Hakeldama nin yi po na, "Shhe Chhi."

²⁰ Pita chhu na, "Nthe na pi na'an mon Nwa'anli Nkhi na, 'Nda yi ku'o fun. Ki'i non ma nda'a fo.' Pi pin na'an na, 'Non nduon loko li'i yi.'

²¹ Nne, a pie na pia chu'o ta'a non mbi mbia pia, mbo non na a ni mbo pia pugu je ndi na pia pa Jisho Taatho ni nyien nu ka'a ne, ²² mbo non na pia pugu ni mbo je ndi na Jon ni ntho mfe nkhi ni ngwa ne, ti ngai nchein ndi na Minnwi ni mfu'u Jisho gho shina pia nku'o no po ne. Pia pa non vei po pa ghan kwentie na Jisho ni mbini nku'o mon gu."

²³ Nne pugu tere Joshe, mbo Bashaba na pi ni mein vi ni Jushitu ne, mbini ntere Matia. ²⁴ Nduon Minnwi nchhu na, "Taatho, o ji nu'o sheshenon. Non ye non na o chu'o shina paa ngwa pei ne, ²⁵ na a loko fa'a Judashi no ngan ntaon Jisho na a ni nkhu mien ngai li'i na a ni mbie na a ghai ne." ²⁶ Pugu ma'an yaon no ji nu non na Minnwi chu'o ne,

a gu mbia Matia, nne pugu pigo vi mbia pa ta'anchro *ghan ntaon Jisho.

2

Jijwe Minnwi tho

¹ Le ji na pi mein ni Penteko ne ni nga ntho, nguon pa ghan pin kiri ta'a li'i.* ² A gha ndara yichai yoyono llo po mbo no nggi nkien mme fin, ntho ndinaon nguon nda na pa ghan pin pigo ni ncho fo ne.

³ Pugu ni nja'i pa yaon na a ni mbo no pa lin monon, pugu taon nshere non yugu nthi mbia sheshe ta'a non vugu. ⁴ Pugu ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, nje chra nu mon pa kwana chra taon nduon no ha'an Jijwe gho ni nchu'o ncho yugu ne.

⁵ Mon pii ndi gho, pa ngwa Juu na pugu ni mfa'o oko Minnwi ne ni nda'a nu Jerushalein llo mon nguon mbia ghao.

⁶ Pugu ni nga nja'o yoyono gho, yu ngwa kiri, ngrao nthe na sheshenon ni nja'o pugu chra pi chra la'a yugu.

⁷ Pugu ni ngrao ti a gha'a mbie na, "Nguon ngwa pei na pugu chra nu ne lo mbo pi ngwa Galili? ⁸ Ti a kie pi nein pia ya'o nnu na pugu chhu nu ne pi mon yia chra la'a? ⁹ Pia llo pi Patia, Media ni Ean, pugu pa ngwa llo Meshopotemia, Judia, ni Kapadoshia, pugu pa ngwa llo Pontu ni Eshia, ¹⁰ pugu pa ngwa llo Fragia, Pamfilia, Ijpti pugu pa pichai li'i Libia yai Shirin. Pichai pia llo pi Roma ntho nkra Jerushalein, ¹¹ pichai po ngwa Juu, pichai po ngwa nduon na pugu pin nnu Minnwi pa Juu ne. Pichai pia llo Kreta, pichai llo Arabia. Ndo pia ya'o pugu chho mfi ghraoghrao nnu Minnwi mon pa chra la'a pia." ¹² Nguon yugu ghao ni ngrao, ndo mbo ni fintho, nchhu nu ni non pugu na, "Nin yei po pi na?" ¹³ Pichai ka ma'an ghan pin pigo pi ni kwain, nchhu nu na, "Pugu paa pi la'o!"

Nkai Minnwi llo mbo Pita

¹⁴ Nenne Pita taon ntho shi pugu pa pichai ta'anchro ghan ntaon Jisho, nkero nggi yi nchhu na, "Ngwa Juu pugu pa nguon ngwa na pugu la'a nu Jerushalein

* 2:1 2:1 Yei ji ni ntho nu tien wun le ndi na ji Linji'a ni nkwo oko ne.

nε, pɛi ywɛɛ shishi'i, ñshwei vɛi ni njin
nnu ɲa a lɔgɔ li'i nε. ¹⁵ Ngwa pei lo nji'i
mbaa pi là'o ɲkwan ha'an pɛi pi'i nε, nthe
ɲa ndwe wu'ɔ ndipu'u minaon ni tutu'u.

¹⁶ Yei pɔ pi nnu ɲa njɛli'i Minnwi Joe ni
nchhu nu nε:

¹⁷ 'Minnwi chhu ɲa yei nnu ɲa ñshi
nchwɛ mon pa ndugwi llé nε.

Nshi nshā'o Jijwe a mbin sheshenon.
Puon pɛi pi pimbia pugu pa pinɛ shi
nchii ɲkɛni a,

pa ma'an mikhwa yɛi pa nnu,
pa lulunu ɲgwa pɛi fā'o pa njɛin.†

¹⁸ Oon, ñshi nshā'o Jijwe a
mbin puon fā'a pan pi pimbia pugu
pa pinɛ,
mon llé pighɔ, pugu chii ɲkɛni a.

¹⁹ Nshi nchwɛ pa nnu ghraoghrao po,
nōon pa li ɲkuon shhε.
Chhī, mōnon, ni gwī ndindhi shi mbɔ.

²⁰ Minaon shi ɲkara ɲgū njinjin,
fhú kara mbie nɔ chhī,
ɲkaon ɲkɛn mme llé Taathɔ maa
nthɔ.

²¹ A shi mbɔ ɲa sheshenon ɲa a gē ligi
Taathɔ nε
shi ndūgu.'

²² "Ngwa Ishrae, pɛi ya'o chrà yei! Jisho
llo Nashare, ɲon ɲa Minnwi ni nōon ɲa a
taon ju ntaon vi, ɲkie pi ɲkuon pa nnu
ghraoghrao pugu pa li ɲa a ni mfe ghrí
ghɔ a chwɛ nɔ ghɔ shina pɛi nɔ ha'an pɛi
ɲkaa pɛi ji nε. ²³ Minnwi ni ɲkwo ji ndɔ
nū'ɔn ɲa pi shi kwɛn vi ɲkuon wá'a, njwi
vi ɲkie pi ɲkuon cha'a nu vi mfe mbhɔ
ɲgwa piphi. ²⁴ Ndɔ Minnwi pi'i vi mon gu,
ɲkwe vi mbhɔ ghrí gu, nthe ɲa a kan ni
mfe pa'a gu lo ɲgwɛin vi a kina nɔ ɲgan
chéin. ²⁵ Nthe ɲa Devi chhu nthe vi ɲa,
'Njɛi Minnwi Taathɔ shhi mu ɲguon ndii
ghao.

A pɔ yɛi mu ɲguon ndii,
nne mba'a nji'i mbɔgɔ nnu ɲa
ɲonmishua tā'a nu nchwɛ mbin
mu nε.

²⁶ Nthe yie ghɔ, ñdinaon ni pwatua,
chrà a pɔ chrà pwanju'ɔ.

Nɔ pīgi nu, ɲguon non ghao yi'ə mbin
Minnwi.

²⁷ Nthe ɲa mba'a ɔ yi'i mien a ɲkina yi
khu,

mba'a ɔ yi'i mien Muon Fà'a yɔ yi
Taontaon fōrɔ mon fún.

²⁸ ɔ nōon shendaon chombhi vɛi.

ɔ shi nchwɛ ndinaon ni pwanju'ɔ
nthe ɲa pɔgɔ pɔ ka'a.'

²⁹ "Lɛn pan, minthe ñchhu ni pɛi ni
tininju'ɔ nthe fā'o via Devi. A ni ɲkhu
pi twei vi, fún yi pɔ shina pia ti nchɛin
shi'a. ³⁰ Ndɔ, a ni mbɔ njɛli'i Minnwi,
nji ɲa Minnwi ni ɲkwo kā'a vi ti nshwrɛi
ɲa a shi nchɛrɔ ta'a mbhɛ yaon yi ɲkuon
faan ju Devi ghɔ. ³¹ Minnwi ni nōon nnu
ɲa a shi ndε ndɔgɔ li'i nε ni Devi, nenne
a chrà ɲkuon khu nu mbini ɲku'ɔ Ju ɲa
Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nε, ɲa pi
shi ki lo mien vi a kina yi khu mon fún,
ki mien a fōrɔ.

³² "Minnwi ni mbini nu'un mbi'i
Jisho vei mon gu, ɲguon yigi pɔ pa
minkwentie. ³³ Minnwi Tāa vi ni ɲkɛrɔ
vi nchɛrɔ ɲgei mbhɔ yi yi ji, mfe Jijwe yi
ghɔ ɲkwan nɔ ha'an a ni ɲkā'a nε. Nnu
ɲa pɛi yɛi nu ndɔ nja'o nu ndwe nε pɔ
pi fé yi ɲa a shā'o mbin pigi ³⁴ nthe ɲa a
shini ndɔ ɲku'ɔ Devi po. Ju, Devi, ka chhu
pi ɲa,

'Taathɔ chhu ni Taathɔ a ɲa,
'Chhɔ ɲgei mbhɔ a yi ji hein

³⁵ ti ñshi nu'un nchwɛ pa mbina pɔ
pɔ krí tigi kwɔ yɔ."

³⁶ "Nthe yie, ɲguon ɲgwa Ishrae fā'o nɔ
ji nu ni tininju'ɔ ɲa Minnwi chwɛ vi a pɔ
Taathɔ, mbini mbɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ
Ntaon nɔ ɲkwe nε, mbɔ Jisho vei ɲa pɛi
ni ɲkwɛn vi nε."

³⁷ Pugu ni nja'o nnu pei a kāon njù'ɔ
yugu ɲkɛn yie, pugu chhu ni Pita pugu
pa pichɛi ghan ntaon Jisho ɲa, "Pa lɛn pigi,
pigi shi nchwɛ pi nein?"

³⁸ Pita chhu ni pugu ɲa, "Pɛi pā'a
ɲkūnu yɛi ni phi, ɲkwe ɲkhī ni ligi Jisho
Krishto, Minnwi li'ε phi yɛi, mfe fé yi ni
pɛi, mbɔ Jijwe Minnwi. ³⁹ Minnwi kā'a
vɛi ni kā'a yei pɛi pa ɲgwɛingwa pɛi,
pugu pa ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ fie hini
nε, ni sheshenon ɲa Taathɔ, mbɔ Minnwi

† **2:17** 2:17 Yei ndugwi llé hein pɔ pi jē ndii ɲa Jisho ni fūon nthɔ nε ti ɲgɛi nchɛin ndii ɲa a shi mbini nthɔ li'i sha'a mbhi nε.

via, chu'ò vi ne." ⁴⁰ Pita pini ngēi shhi nchrā ntou pa chrà nduon mfra vugu ni nji, nchhu nu na, "Pēi kwe non yēi nne na ki'i pēi fā'ò ngē'i na Minnwi shi mfe ni ngwreion pīphi yei ne."

⁴¹ Nenne, ngwa ha'an pugu ni mbin chrà yi ne ni nkwe nkhi. Ta'a llé gho, yaon nō trēi nkan ngwa pigi mbin ghan pin. ⁴² Pugu ni mfe ndii yugu ntho nje'i yaon mbho ghan ntaon Jisho, nkiri nu nguon ndii ghao ni ta'anju'ò, nji pa maon ka'a mbini ndo nduon Minnwi.‡

Chombhi shina ghan pin

⁴³ Minnwi ni ntogo njin pa ghan ntaon Jisho mfā'a pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li. Nenne, sheshenon fā'ò pogo gu.

⁴⁴ Nguon ngwa pe na pugu ni mbin Minnwi ne ghēi shhi mbo nu ta'a li'i ni ta'anju'ò, maon pugu po ta'a yi. ⁴⁵ Pugu jē ntho mfini kien shhe pugu, pugu pa pichēi pa maon, ntho ngrā mbin gho ni nguon ngwa wu'ò nō ha'an chà yugu nu'un mbo ne. ⁴⁶ Pa lelle, pugu kiri nu Nda Minnwi ni ta'anggi, nji pa maon ka'a mon pa nda nda. Pugu ni nji maon pugu ni pwatua pugu pa pwapun, ⁴⁷ nga'ò Minnwi, nguon ngwa pin vugu. Pa lelle Taatho pigi vugu ni pa ngwa na a ni nkwe vugu ne.

3

Pita pugu Joun luon nkwin nyien

¹ Llé chēi Pita pugu Joun ni ngēi nu Nda Minnwi mon trēi minaon ni naonchi, mbo ndii luon Minnwi. ² Pi tien non chēi na pi ni mbhi vi, a taon nkwin llo pun, ngēi nu nō chonka'a na a ghēi Nda Minnwi, pi mēin ni Pwapwa ne. Pi ghà ngu'ò ngēi ni ju nū'on vi lelle chonka'a gho na a luon ghère mbho ngwa na pugu ghēi nu Nda Minnwi ne. ³ A gha njēi Pita pugu Joun nii nu Nda Minnwi, a jē ntho nduon ghère mbho pugu.

⁴ Ndo Pita pugu Joun tigi ligi yugu mbin yu nchhu na, "Lii vigi!" ⁵ A jē ntho ndii vugu, mbi'i nu na a shi mfā'ò yaon mbho pugu. ⁶ Ndo Pita chhu na, "Ndo nji'i mfā'ò dere, ndo yaon na mfā'ò ne nshi mfe ve.

Mon ligi Jisho Krishto llo Nashare, lollo nyien!"

⁷ Ngwēin vi nō ngei mbho yi yi ji nkērē vi tothi, wu'ò ndii gho, kwò mi pugu pa mbi'i kwò mi shwii. ⁸ A lli ntithi, njē nyien nu. Nii mon Nda Minnwi pugu pugu, nyien nu, ndhi nu, ndo nga'ò Minnwi.

⁹ Nguon pa ngwa yēi vi nō ha'an a nyien nu ntho ntōo Minnwi, ¹⁰ nji vi na a non na a ni nchho nduon ghère chonka'a ye Nda Minnwi na pi mēin ni Pwapwa ne. Wiwini wēin vugu, pugu ghrāo nnu na a lōgo li'i mbin yu ne. ¹¹ Nō ha'an non gho ni ndia mbin Pita pugu Joun mon li'i na pi mēin ni Varinda Sholomu ne, nguon ngwa ni ngrāo ntei ntho mbara vugu fo.

Pita chhu chrà Minnwi

¹² Pita gha njēi ngwa pigho, nchhu ni pugu na, "Ngwa Ishrae, a chwēi kho pēi ghrāo nnu yei nein? A chwēi kho pēi chaon ligi yēi mbin pigi nō ha'an pigi chwēi non vei nyien pi ni yigi nji ki ni yigi pogo Minnwi? ¹³ Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakō, mbo Minnwi pa nkhu taa pia, gha'ò muon fā'a yi mbo Jisho, mbo ju na pēi ni ncha'a vi mfe ni pa thishi, ndāa vi shhi Paile ndii na Paile ni ntā'a nu mien vi na a ghēi ne. ¹⁴ Ndo pēi lāa vi, mbo non taon taon ndo mbo nkien non, nka chhu pi na pi chu'ò njwi non mfe ni pēi. ¹⁵ Pēi jwi ngan fe chombhi, ndo Minnwi pi'i vi mon gu, pigi po pa minkwentie nnu pei!

¹⁶ "A tōgo pi nkuon pin mon ligi Jisho na non vei po shishi'i, non vei na pēi yēi ndo nji ne. A pin mon ligi Jisho na a chwēi a ya mbo shi'i shhi pēi ghao.

¹⁷ "Ndwe, lin pan, nji na pēi ni nchwēi nnu yei mon ki ji, pēi pa thishi pēi.

¹⁸ Yaon ha'an Minnwi ni nōon ni pa njēli'i pi fie ma nga'ò pugu chhu ne, na Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon nō Nkwe ne shi njēi ngē'i, Minnwi chwēi a lōgo li'i wu'ò nenne. ¹⁹ Nthe yie gho, pēi pā'a nkūnu yēi ni phi mbini mbara Minnwi, nne na a li'e phi yēi. Pēi nchwēi nenne, kan mā'an nu ghrī mon jijwe yēi shi ntho ni pēi lo mbo Taatho, ²⁰ a lo mbini ntaon Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon nō Nkwe ne,

‡ 2:42 2:42 Pa ghan pin ni ma ti nga ntho li'i mu'on, nji maon nga mī'en, ngēi ki'e nji ji kwij Taatho.

mbò Jishò ña a ni ñkwo chu'ò vi ne ni pèi. ²¹ A shi ñkina po ti ndii nu'un nthò ña pi shi nchwìe ñguon pa nnu pò pi fhi nò ha'an ju Minnwi ni nchhu ntògò pi mbhò pa njèlì'i pi pi taonjaon lleshhi ne.

²² Mushi ni nchhu ña, 'Minnwi Taathò shi nchu'ò njèlì'i yi mfe ni pèi llo shina pèi wu'ò nò ha'an a ni nchu'ò a ne. Pèi shi nchwìe ñguon pa nnu ña a chhu ña pèi chwìe ne. ²³ Sheshenon ña mba'a a yi'i nja'ò nchò njèlì'i ghò ne, pi shi mfu'u vi shina ñgwa Minnwi, ndò nshi'i vi.'

²⁴ "Wu'ò nenne, ñguon pa njèlì'i Minnwi llo mbij Shamue ñgèi nu shhi ni nchii pa nnu pei ña a thò ndògò li'i mon llé pei ne ñkaa pugu. ²⁵ Pa kà'a Minnwi ña a ni mfe ntògò pi mbhò pa njèlì'i pi ne ni mbò pi ni pèi. Pèi fà'ò shina mon kina ña Minnwi ni ñgwrā pugu pa ñkhu taa pèi ne. A ni nchhu ni Abraham ña, 'Ntògò pi mbhò mbhě yaon yò, ñshi fe mbòrò ni ñguon ndaonon ñkuon shhe ghao.' ²⁶ Nenne, Minnwi chu'ò muon fà'a vi mfūon ntaon vi pi ni pèi, ña a fe mbòrò ni pèi mon chwìe nu ñguon vèi ghao ntaon mon mbha nnu piphi."

4

Pi wèin Pita pugu Joun

¹ Pita pugu Joun ni ñga ñgu'ò nchrā nu ni ñgwa pighò ne, pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa thishi ghan kè'i Nda Minnwi pugu pa ñgwa Shadushi thò mbara vugu, ² mfā'ò pigitua ntou yi nthe ña Pita pugu Joun ni nthò nje'i ñgwa ndò nchii nu ña Jishò ni ñkhu mbini ñku'ò nōon nu ña ñgwa le ñkhu mbini ñku'ò. ³ Pugu wèin Pita pugu Joun ni'in vugu chéin ti mbhi nu'un ndan nthe ña tu'u ni ñkwo shini nu. ⁴ Ndo ntou ñgwa pè ña pugu ni nja'ò chrà Minnwi ne pin. Fi'i pimbia ña pugu ni mbij Minnwi ne ku'ò nchəin tien ñkan yi.

⁵ Mbhi ni ñga ndan, pa thishi pa Juu pugu pa kún, pugu pa ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi kiri Jerushalein. ⁶ Anan, mbò taathò pa thishi ghan fe'ingien, pugu Kaifa, ni Joun, ni Aleshanda, ni pa ndaonon pa thishi ghan fe'ingien, ⁷ fu'u

pa ghan ntaon Jishò pighò nthigi shhi pugu njè tou nu vugu ña, "Pèi chwìe yei nnu pi ni ghrí gǒ, ki ni ligi gǒ?"

⁸ Pita, linaon ni Jijwe Minnwi, nchhu ni pugu ña, "Thishi pugu pa kún mon la'a, ⁹ pi nthò nsha'a vigi shi'a nthe pi nnu shi'i ña pigi chwìe mbij ñkwini vei, ñkwan ha'an a kie ñkaon maa mbò shi'i ne, ¹⁰ kan a pie ne ña ñguon yèi ghao pugu pa ñguon ñgwa Ishrae ji ña ñon vei ti shhi pèi nja mbò shishi'i ntògò pi ñkuon nji Jishò Krishto llo Nashare, ña pèi ni ñkwij vi ñkuon wá'a, Minnwi pi'i vi llo mon gu ne. ¹¹ Jishò vei, ju ña Nwa'anli Minnwi chhu nthe vi ña,

'Muon nchí'a ye ña pèi ghan krao nda ni ndāa ña a lo mfā'ò ghère ne,
pini ñkara ju mbò muon nchí'a kwonda.'

¹² Lūgu nu wu'ò mbò pi mbhò yu tē'i vi! Mon ñguon mbhi, yichəi ñon lo mbò fò shina ñgwamishua ña Minnwi fe ña minthe a kwe via."

¹³ Pa thishi pighò ni ñga njèi fi'i tininju'ò ña Pita pugu Joun fā'ò ne, ndò nji ña pugu lo nji'i nchəin nthin'kwo kəkərə mon ñwa'anli, ña pugu wu'ò mbò pi ñgwa gha pugu ghrāo, nji ki'e ña pugu pa Jishò ni mbò ka'a. ¹⁴ Ndo pugu ni ñga njèi ñon ña pi ni nchwìe vi a pò shi'i ne thi yèi Pita pugu Joun, pa'a pugu lo nu'un mfā'ò nnu nò chhu nu. ¹⁵ Nenne, pugu fe gí ni pugu ña pugu taon nda pa kún. Nne pugu pini shina pugu, ¹⁶ nchhu nu ña,

"Pia shi nchwìe pi nein ni ñgwa pei? Nthe ña sheshenon Jerushalein ji ña mme nnu ghraoghrao yei chwìe pugu. Yichəi shendaon lo mbò ña mimfe pia puon. ¹⁷ Ndo nò chwìe nu ña ki'i nnu yei nu'un nyien mbigi ñgèi shhi, pia shūu ténə yugu ña ki'i pugu nu'un nchhu sheshe nnu ni ñon nò ligi Jishò." ¹⁸ Nenne, pugu mēin vugu, mfe gí ni pugu ña ki'i pugu nu'un nchhu nnu ki ntigi nò ligi Jishò.

¹⁹ Ndo Pita pugu Joun khwē ni pugu ña, "Pèi ñkaa pèi ywère ni thò yèi ña a ká'ò yèi ligi Minnwi, ya'ò nu nchò yèi ki ya'ò nu nchò Minnwi, ²⁰ nthe ña mimfe pa'a pigi lo mien shwei nu nnu ña pigi ya'ò ndò njèi ni non yigi ne."

21 Pa thishi pugu pa kún pigho gha ngūru vugu mbigi na pugu shi mfe ngə'i ni pugu, mien vugu na pugu ghəi. Pugu ni njəi na mimfe pa'a pugu lo mfe ngə'i ni pugu nthe na pa ngwa ni nchho nga'o Minnwi nthe nnu na a lōgo li'i ne, 22 nthe na non na pi ni nchwie nnu ghraoghrao yei mbin yu, non yi mme ne, ni ntogo khwe wun nga'o.

Pa ghan pin luon na Minnwi fe tininju'ɔ

23 Wu'ɔ ndii gho na pi ni nchu'ɔ vugu ne, pugu ghəi njəi ngwa pugu, mfi'i nnu na pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni nchhu ni pugu ne. 24 Ndi na pugu ni nja'o nnu pigho ne, nkere nggi yugu tothi mon ta'anju'ɔ nduon Minnwi. Pugu ni nduon nu na, "Taatho na a fā'o nguon nji, nchwie po pugu pa shhe ni nkhi pugu pa nguon maon na a po mon gho ne, 25 ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ɔ ni nchhu ni nkhu taa vigi Devi, mbo muun fā'a yo na,

'Pa ngwa taon nduon ni ndinaon ni pigitua na,
pa ngwa Ishrae kā'a pa nnu piphi na
a lo fā'o ghère ne nthe a na?

26 Pa fūon nkunon mbhi hein pugu pa pichəi pa thishi paon
mbiri non pugu no mā'an nu Minnwi
Taatho
pugu *Meshaya yi na a taon ne.'

27 "Shishini, Hero pugu Pontiu Paile paon mon la'ataon yei pugu pa ngwa la'ataon nduon ni pa ngwa Ishrae no nyian nu ntan nthe muun fā'a yo yi taontaon, mbo Jisho na ɔ ni nchu'ɔ vi na a po Meshaya* ne. 28 Pugu paon no chwie nu nguon pa nnu ha'an ɔ ni nkwo kā'a nū'ɔn na a shi ngu'ɔ ndogo li'i ne. 29 Nenne ndwe, ma Taatho, ywere nkwan no ha'an pugu kā'a na pugu shi mfe ngə'i ni pigi ne. Ghère vigi mbo pa puon fā'a no chrà nu chrà yo ni tininju'ɔ. 30 No ha'an ɔ chwie yei ne, ghəi mbi'i mbho yo njigi ghno no gho, mbini nchwie pa nnu ghraoghrao, ndo non pa li po ntogo pi no ligi muun fā'a yo yi taontaon mbo Jisho."

* 4:27 4:27 Meshaya po pi mon chrà Hibru. A po mon chrà Gri mbo pi Krishto, nin yu po na non ha'an Minnwi chu'ɔ vi mfe ndaon fā'a gho na a fā'a.

31 Pugu ni nga nduon Minnwi ti mī'en, li'i na pugu ni nkiri fo ne chī'i, pugu linaon ni Jijwe Minnwi nshwei chrà Minnwi ni tininju'ɔ.

Pa ghan pin ghrā maon pugu shina pugu

32 Pa ghan pin ni mfā'o ta'anggi njū'ɔ pugu, pugu pa kwā'a nu muju. Pa'a sheshenon vugu lo nchhu na yaon na a fā'o ne po pi ji tə'i vi, yaon yugu ghao po pi ta'a yi. 33 Ntogo mon nji Jijwe Minnwi, pa ghan ntaon Jisho ni nchi ni pa ngwa na Jisho, mbo Taatho, khu mbini nu'un nkū'ɔ, Minnwi non ntou pwapun yi ni pugu ghao. 34 Ta'a ngan chà shini ndo mbo shina pugu, nthe na no ha'an ndii ni ntogo nu ne, pa ngwa na pugu ni mfā'o pa shhe ki pa la'a ne fini, ntho ni mbin gho na pugu fini no gho ne, 35 nū'ɔn shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu ghrā ni ngwa wu'ɔ no ha'an chà yugu nu'un mbo ne.

36 Nne, Joshe na pa ghan ntaon Jisho ni ntho mēin vi ni Banaba ne (nin yu po na "Ngan Mā'an Ghrī"), mbo non Levi na pi ni mbhi vi Shaipru, 37 fini nyien na a ni mfā'o ndogo mbin gho ntho nū'ɔn shhi pa ghan ntaon Jisho.

5

Anania pugu Shafira

1 Ndo non chəi ni mbo fo, ligi yi po Anania. Pugu ngwe vi, Shafira, ni mfini yaon yugu. 2 A ləin pigəi mbin na pugu ni mfini yaon gho no ne, ngwe vi ji, ngu'ɔ ntho pi ni ghrà yi nū'ɔn shhi pa ghan ntaon Jisho.

3 Ndo Pita chhu na, "Anania, a chwie kho ɔ mien Shata nii njū'ɔ gho, ɔ le'ingien ni Jijwe Minnwi, ndəin pigəi mbin na ɔ fini shhe yo gho no ne? 4 Ndi na ɔ shini ndo naa mfini ne, a loo mbo jo? Ndi na ɔ ni nkwo fini ne, a loo ngu'ɔ mbo jo? Ti a chwie kho ɔ pī'i chwie nu nkwan nnu yei? ɔ lo nde'i ngien pi ni ngwamishua, ɔ le'i pi ni Minnwi."

5 Anania ni nga nja'o nnu yei, ngū shhe nkhu, pogo gu wēin nguon ngwa pe na

pugu ni nja'o nnu yei ne. ⁶ Pa ma'an mikhwa lallo ndin vi mon ndhwí, ntien vi ntaon no mbhi ngəi ntwei.

⁷ A ni nga njo njunu, ngwe vi nii ndo ki lo nji nnu na a lōgo li'i ne. ⁸ Pita chhu gho na, "Shwei a, yei fi'i mbin na pəi ndaon gho fini shhe gho no ne?"

A khwē na, "Oon, a yie."

⁹ Ndo Pita chhu gho na, "A chwē kho pəi taan no mōon nu Jijwe Taatho? Ngwa ha'an pugu twei ndaon gho ne po ne chonda, pugu shi ntien gho ntaon no."

¹⁰ Wu'ɔ ndii gho, a gū shhe shhi yu nkhu, pa ma'an mikhwa pigho nii njəi na a kwo khu. Pugu tien vi ntaon no mbhi, ntwei vi yəi ndaon vi. ¹¹ Pogo gu wēin nguon ngwa mon choshi gho pugu pa nguon ngwa na pugu ni nja'o nnu pei ne.

Pa nnu ghraoghrao pugu pa li

¹² Pa ghan ntaon Jisho ni nōon pa li ndo nchwē ntou pa nnu ghraoghrao. Nguon pa ghan pin ni mbo mon Varinda Sholomu. ¹³ Sheshenon na a shini ndo nji'i mbo ngia yugu ne shini ndo nji'i mōon no tūru nu pugu pugu nji'i nthe no ha'an pugu ni ndii vugu no pa nkien ngwa. ¹⁴ Ndo ntountou ngwa ha'an pugu ki pin Taatho ne ka mi'en mbigi pigi ngəi shhi, mbia pugu pa pingə. ¹⁵ Nthe pa nnu ha'an pa ghan ntaon Jisho ni nchwē nu ne, pi tien pa ghan ghino ntaon no gho no pa shendaon, nū'on vugu nkuon pa kúon pugu pa ngrào nne na kə'ichəi mili'i Pita gū mbin pugu no ha'an a ni ntogo nu ne. ¹⁶ Ntou yú ngwa pin nkiri llo mon pa la'ataon nkin Jerushalein ntho nu ni pa ghan ghino pugu pa ngwa pe na pa jijwe piphi ni ntho ngana vugu ne, pi yigi ghino yugu.

Pi fe ngə'i ni pa ghan ntaon Jisho

¹⁷ Ndo taatho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pakwo pi, mbo pa ngwa Shadushi, linaon ni kighi'ə nthe ghan ntaon Jisho. ¹⁸ Nne pugu wēin ghan ntaon Jisho ni'in mon chəin. ¹⁹ Ndo, a gha mbo ni tu'u, ngan ntaon Taatho chu'ɔ cho chəin mfu'u vugu mbhi nchhu na, ²⁰ "Pəi ghəi nthi mon Nda Minnwi,

nshwei nguon chrà chombhi fhi yei ni ngwa."

²¹ Pa ghan ntaon Jisho pigho ya'o nchò yugu, a gha mbo ni tutu'u pugu nii Nda Minnwi njē ye'i nu.

Taatho pa thishi ghan fe'ingien tho pugu pa pakwo pi mēin nguon pa thishi ngwa Juu ghao nne na a nthe pugu fā'o kiri pa kún. Mfe gí mon chəin na pi tho ni ghan ntaon Jisho lo mon chəin. ²² Pa shooge gha ngəi mon chəin pa'a ndo njəi vugu fo, mbini ki'e mfi'i ni pugu na, ²³ "Pigi yəi cho chəin pi ya mfini shi'i, pa ghan kē'i pi thi no pa cho pi, ndo pigi gha nchu'ɔ, pa'a ndo njəi non mon gho."

²⁴ Ndi na mmenon pa shooge ghan kē'i Nda Minnwi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni nja'o nnu yei ne, pugu ghrào na a nthe yei nkwan nnu shi ndugwi pi hin. ²⁵ Yichəi non tho nchhu ni pugu na, "Pəi li njəi! Ngwa pe na pəi ni ni'in chəin ne thi Nda Minnwi ntho njē'i ngwa."

²⁶ Nne mmenon shooge pugu pa ngwa pi ghəi ntho ni pugu ndo ki lo nchwē pi nnu kiki nthe na pugu ni mbo go nu na minthe pa ngwa tun vugu ni ngù'ɔ. ²⁷ Pugu ni nga ntho ni ghan ntaon Jisho pigho ntigi vugu shhi pa kún. Taatho pa thishi ghan fe'ingien tou vugu, ²⁸ nchhu nu na, "Pigi ni nkwo ya mfe titini gí ni pəi na ki'i pəi nu'un nje'i ngwa ni ligi non vine ndo pəi li njəi, pəi kwo ye'i ngwa mon Jerushalein nkwe li'i ghao, ntho nchwē nu a po na a jwi pigi njwi vi."

²⁹ Ndo Pita pugu pa pichəi ghan ntaon Jisho khwē na, "A yi'i na pigi ya'o nchò Minnwi ncha nchò ngwamishua. ³⁰ Minnwi pa taa pia ni mbi'i Jisho llo mon gu, mbo Jisho na pəi ni nkwin vi nkuon wá'a njwi ne. ³¹ Minnwi kərə vi, nchərə ngei mbho yi yi ji no Nthishi mbini mbo Nkwe, no fe nu shina ni pa Ishrae no pā'a nu nkunu yugu ni phi, Minnwi li'e phi yugu. ³² Pigi pa minkwentie nnu pei, Jijwe Minnwi na Minnwi fe ni ngwa pe na pugu ya'o vi ne po yichəi."

³³ Pugu ni nga nja'o yei nnu, a pigi vugu nshā'a la'a munu nne pugu tā'a nu njwi

vugu. ³⁴ Ndo yichèi ta'a non Farashi shina ngwa pigho, ligi yi po Gamalia, mbo ngan ye'i gi, na ngwa lli vi no non chiichii, lollo tothi mfe gi na pi lōgo pa ghan ntaon Jisho pigho ntaon no mbhi no kuo ndii. ³⁵ Pi gha ntaon ni pugu, a chhu ki'e ni pa kún pigho na, "Ngwa Ishrae, pèi lina nu ni nnu ha'an pèi chwie nu mbin ngwa pei ne. ³⁶ Pèi kwij nu na yichèi ndii ni ma mbo Tioda taon, nchhu nu na a mmenon ndien. Yaon no khwe nkii ngwa younjij yi. Ndo pi ni njwi vi, ngwa na pugu ni njou njij yi ne shāan, nnu na a ni nthi no ne shāna gha. ³⁷ A ni nga ntogo ji, non chèi, ligi yi po Judashi, mbo non llo Galili mon nga'ombhi shia ngwa, nu'un ntaon ji, nshuu ntou ngwa pugu younjij yi. Pi jwi vi nkaa yu, ghan younjij pi shāan.

³⁸ "Nne, mon yei nnu na a po shhe ne, ki'i pèi chwie nnu mbin ngwa pei, pèi mien vugu t'èi vugu. Nnu na pugu kà'a ndo nchwie ne, mbo na a llo pi mbo nonmishua, kan a shi nshāna mme gha. ³⁹ Ndo a ndho pi mbho Minnwi, kan minthe, pa'a pèi lo nga'a vugu. Pèi ka yèi non pèi ngwie nkrò pi pèi pa Minnwi." Pa kún pigho lōgo ntigi Gamalia.

⁴⁰ Pugu mēij ghan ntaon Jisho pigho, pugu nii nda, pugu wie vugu, mfe gi ni pugu na ki'i pugu nu'un nchrā nu ni ligi Jisho, nne mien vugu pugu ghēi. ⁴¹ Nenne, pa ghan ntaon Jisho taon nda pa kún ntho mfā'o pwanju'o na Minnwi shia vugu shina pa ngwa na mimfe pugu yèi ngè'i pi shhū vugu no ligi Jisho ne. ⁴² Nguon llé ghao mon Nda Minnwi pugu pa la'a pa ngwa, pugu ghēi nchho ntigi nu ndo nchii nu na, "Jisho Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne."

6

Khwachèi ghan ghère

¹ A ni nga nda'a shigei pa ghan younjij Jisho pigi nu ne, fè'i gū shina pa ghan pij mbo ngwa Juu pe na pi ni mbhi vugu pugu ku'o taon nduon nchrā pi Gri ne, pugu pa pe na pi ni mbhi vugu pugu ku'o la'a nchrā pi Hibru ne. Pe na pugu ni nku'o mbhi ne, ni mfē'i nu na pi lo ndii

pa kugu pugu shi'i mon nnu ghrā maon lèlè.

² Nne paanchro ghan ntaon Jisho pigho mēij nguon ghan younjij Jisho li'i mu'on nchhu na, "A lo nji'i nkā'o na pigi mien chii nu chrā Minnwi fo ntho pi li'i ghrā maon ji. ³ Nthe yie gho, llin pan, pèi tere khwachèi nkien ngwa, na pugu linaon ni Jijwe Minnwi pugu pa shietho ne, pigi nū'on vugu no fā'a yei. ⁴ Pigi shi mfe non yigi pi no luon nu Minnwi pugu pa fā'a chii nu chrā Minnwi."

⁵ Nnu na pugu ni nchhu ne pwa nguon kiri gho. Pugu chu'o Shitifij na a ni ntini mon pij ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi ne, ni Fili, ni Prokoru, ni Nikano, ni Taimon, ni Pamena, ni Nikola lo Antio na a ni mbin Minnwi pa Juu ne. ⁶ Pugu lōgo vugu ngēi ntigi shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu nū'on mbo yugu mbin pugu nduon Minnwi.

⁷ Nenne, chrā Minnwi pini nyien ngēi shhi, fi'i ghan younjij Jisho Jerushaleij pini njien mbigi nkien yie, pa ntou ghan fe'ingien Minnwi gū ghan pij.

Pi wēij Shitifij

⁸ Shitifij, na mborō pugu pa nji Minnwi ni ndinaon mbin yu ne, chwie ntou pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li shina ngwa. ⁹ Ndo pichèi ngwa ni ndāa vi, mbo ngwa na pugu ni mbo ngia ghan nda luon Minnwi na pi ni mēij ni yi ngwa na pugu lo nu'un mbi'i pa kūna ne, na ngwa Juu ni mbo mon gho llo Shirij pugu Aleshandria, pugu pa pichèi Juu nduon llo krao ngei Shilishia, ni Eshia. Pugu jē lōu nu pugu pa Shitifij. ¹⁰ Ndo Jijwe Minnwi fe shietho ni Shitifij, fi'i nkwan ha'an a ni nchrā ne, lāa nu chrā yi gha'a.

¹¹ Nne, pugu njan ni'in puñ ngwa, pugu chhu na, "Pigi ya'o a chrā chrā nchi'eshè nthe ligi Mushi pugu Minnwi."

¹² Nne pugu chwie pa ngwa pigho, pugu pa thishi pugu pa ghan ye'i gi Mushi, pugu wēij Shitifij ngēi no shhi pa kún, ¹³ ndo ntho ni pa ngwa nchhu na pugu le'ingien tho yu na, "Non vei wu'o ntho nchrā pi nnu pipi nthe Nda Minnwi yia yi taon taon pugu pa gi Mushi, ¹⁴ nthe na pigi ya'o a chhu na, 'Jisho vei llo Nashare shi

nshā'a Nda Minnwi yei ṅkwri pa nū'ōṅ ṅa Mushi ni mfe ni pia nē.'"

¹⁵ ṅguoṅ ṅgwa pē ṅa pugu ni mbo nda pa kún nē chaoṅ ligi yugu mbīṅ Shitifiṅ gho, ṅjēi ṅa miṅi mi pō pi nō yi ṅgaṅ ntaoṅ Minnwi.

7

Chrà Shitifiṅ

¹ Taathō pa thishi ghaṅ fe'ingien pie Shitifiṅ ṅa, "Yei nnu shini?"

² Shitifiṅ khwē ṅa, "Līṅ paṅ pugu pa tãa paṅ, pēi ywēre nnu ṅa nchhu nu nē. Minnwi ndigha'ō ni nōoṅ noṅ yi ni tãa via Abrahaṅ ndii ṅa a ni mbo Meshopotemia nē ṅkaon a maa ṅgēi nda'a Haran, ³ nchhu gho ṅa, 'Taoṅ mien la'a yēi pugu pa ndaonṅ yō ṅgēi moṅ la'ataoṅ ye ṅa ṅshi nōoṅ ve nē.'

⁴ "Nnē, a taoṅ ki'ē la'a pugu, mbo la'a pa Chadiṅ, ṅgēi nchho Haran. Tãa vi ni ṅga ṅkhu, Minnwi fu'u vi fō nthō ni ju la'ataoṅ yei ṅa pēi chho fō nē. ⁵ Minnwi shi ki lo ṅji'i mfe, ṅji'i nthē pi muuṅ pra shhe gho nō ji. Ndo Minnwi kã'a vi kã'a ṅa a shi mfe shhe gho a pō ji pugu pa ṅgwreioṅ yi, ṅji'i nthē nō ha'an a shi ki lo mfã'ō muuṅ ndii gho nē. ⁶ Minnwi ni nchhu ṅa, 'ṅgwreioṅ yō shi nda'a nō pa ghini la'ataoṅ ṅgwa nduoṅ, ṅgū pa kũna fō, pi fe ṅgē'i ni pugu nō khwe ṅkii ṅga'ō.' ⁷ Minnwi pini nchhu ṅa, 'Ndo ṅshi nsha'a ṅgwa pigho, ṅa pēi shi fã'a mbho pugu nō ṅkũna nē, mfe ṅjō* ni pugu, yei gha ntōgo pugu taoṅ la'ataoṅ gho nthō ṅga'ō a shhe hein.' ⁸ Minnwi pini ṅgwra kina pugu Abrahaṅ ṅa a ni'in pimbia ṅgunu mbrei nō nōoṅ nu ṅa pugu pō pi yi Minnwi ndo ṅshi nchwē nnu ṅa a chhu ni Abrahaṅ nē. Nnē, pi ni ṅga mbhi Aiji, a la'a ta'a taṅ, Abrahaṅ ni'in vi ṅgunu mbrei, Aiji ni'in ji muuṅ mbo Jako ṅgunu mbrei, Jako ni'in paanchro puoṅ pi ṅgunu mbrei, mbo pa tãa pia.

⁹ "Pa tãa pia pigho fã'ō kighi'ō nthē Joshe ndin vugu, mfini vi la'ataoṅ Ijipti, ndo Minnwi pō pugu yu ka'a, ¹⁰ ṅkwe vi moṅ ṅguoṅ pa ṅgē'ingē'i pi. Joshe ni

ṅga ṅgēi shhi Fero, Minnwi chwē a fã'ō mbha nnu shi'i ligi Fero mbo fūoṅ Ijipti, ndo mfe shietho gho. Fūoṅ chwē Joshe pō mmenon ntho nsha'a Ijipti pugu pa ntu'ō yi.

¹¹ "Nnē, ṅji gū moṅ ṅguoṅ Ijipti pugu pa Kanaṅ, ṅji gho chwē ṅgwa yēi ṅgē'i ntou yi, ti pa'a pa tãa pia lo mfã'ō yaon nō ji nu. ¹² Jako gha nja'ō ṅa maon ji pō Ijipti a fūoṅ ntaoṅ pi pa tãa pia fō. ¹³ A gha mbo moṅ mbra ṅge, Joshe chwē pa līṅ pi ji vi, Fero ji ndaonṅ Joshe ki'ē. ¹⁴ Joshe mā'an ṅkini mēin Jako tãa vi, ṅa a tho Ijipti pugu pa ṅguoṅ mbaanda yi ghao mbo khwachēi wuṅ ṅgwa ni yi tien. ¹⁵ Nnē, Jako shwi'i Ijipti mbo li'i ha'an a ni ṅkhu pugu pa tãa pia. ¹⁶ Pi ni ntien khu yugu mbini nō gho Sheken ntwei vugu fō moṅ fūṅ ṅa Abrahaṅ ni njuoṅ mbho puoṅ Hamon ni yichēi fi'i mbē'i mbīṅ nē.

¹⁷ "Nō ha'an ndii kã'a ṅa Minnwi ni ṅkã'a Abrahaṅ nō gho ni nchēnē mbara nu nē, pa ṅgwa pia pini njien mbīgi Ijipti. ¹⁸ Ndugwi yi, yichēi fūoṅ ṅa a shini ndo ṅji Joshe nē jē nthō nsha'a Ijipti ¹⁹ A ku'ō tho pa tãa pia, nchwē ṅgē'i mbīṅ pugu, mfra vugu ṅa pugu nū'ōṅ puoṅ pugu mbhi, nnē ṅa pugu khu.

²⁰ "A ni mbo pi moṅ yei pīṅ ndii ṅa pi ni mbhi Mushi. Mushi ni mbo ṅkien muuṅ pwapwa. Pi ni nū'ōṅ vi nda wu'ō nō trei nāoṅ. ²¹ Pi ni ṅga mfu'u vi nū'ōṅ mbhi, muuṅ Fero yi mingwe lōgo vi nō muuṅ vi ṅku'ō ni ju nō muuṅ vi. ²² Pi ni njē'i Mushi ni ṅguoṅ shietho pa ṅgwa Ijipti. A ni ṅgū ṅkien mmenon ndien moṅ chrà yi pugu pa nchwē nu nnu mi.

²³ "A ni ṅga ṅkwo pō khwe wuṅ ṅga'ō, a tho njū'ō yu ṅa a kra līṅ pi mbo puoṅ Ishrae. ²⁴ A ni ṅga njēi ṅoṅ Ijipti tho mfe ṅgē'i ni muuṅ Ishrae, a ghēi li'i ghēre vi njwi ṅoṅ Ijipti gho nō lu'u nu ṅgē'i ye ṅa a chwē mbīṅ vie ṅoṅ nē. ²⁵ A ni ṅkwã'a ṅa pa līṅ pi shi ṅji ṅa Minnwi taoṅ vi nō kwe nu vugu, ndo pa'a pugu lo ṅji'i ṅji.

²⁶ "Mbhi ni ṅga ndaṅ, a yēi paa puoṅ Ishrae pugu wie ṅkrò, a pa'ō nu ṅa pugu

* 7:7 7:7 Njō yei ni mbo gu pugu ṅgē'i.

chìni ñggì, nchhu ña, 'Lìñ pan, pèi pa lìn, pèi wie pi ñkrò khò ñeiñ?'

²⁷ "Ndo ye ñon ña a ni nthò ñgwie ndìn vi ñe tū'ò Mushi mfe hini, mbie vi ña, 'A nū'òñ gǒ nū'òñ ghò ña ò sha'a vigi?' ²⁸ Ò tā'a nu ñjwi a ñkwan ñò ha'an ò ni ñjwi ñon Ijipti yua ñe?' ²⁹ A ni ñga ñkhwē ñeiñ, Mushi tei ñgēi mbo ñgini la'ataon Midia, ndan mbhi paa puon pimbia.

³⁰ "Ndwe Mushi ni ñga ñkwo la'a Midia ñò khwe wun ñga'ò, ñgan ntaon Minnwi ñòon ñon yi ghò ñò lìn mójon ñkii nu ñkuon muun thi yuyu'u mon ñkūnu njó ñkuon mbra Shinai. ³¹ Mushi ni ñgrāo yaon ña a ni ñjèi ñe, nchènə mbara yèi ghò ñò yèi nu shi'i, ñga mbara ñja'ò ñggì Taathò: ³² 'Mi Minnwi pa taa pò, Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakò.' Mushi wrū nthè pògò gu ki lo nu'un ñtā'a nu mbe'i.

³³ "Minnwi Taathò chhu ghò ña, 'Shrāo tra yò, nthè ña li'i ña ò thi ñe pò pi shhe taon taon. ³⁴ Njèi fi'i ñkwan ñgə'i ña pi fe nu ni ñgwa pan la'ataon pa Ijipti ñe, ñja'ò kēi yugu nshwi'i shhe ñò kwe nu vugu. Tho ndwe ñtaon ghò la'ataon Ijipti.'

³⁵ "Mushi vei ña ñgwa Ishrae ni ndāa vi, nchhu nu ña, 'A nū'òñ gǒ nū'òñ ghò ña ò sha'a vigi?' A ju ña Minnwi chu'ò ntògò pi ñkuon ñgan ntaon vi ña a ni ñòon ñon yi ghò ñkuon muun thi yuyu'u ña a sha'a puon Ishrae ndò ñkwe vugu mon ñgə'i ñe. ³⁶ A ni mfu'u pa puon Ishrae la'ataon Ijipti. A ni nthò nchwīe pa nnu ghraoghrao ndò ñòon pa li mon la'ataon Ijipti pugu pa moon mme ñkhī ña pi mēiñ ni Nkhī Pipie ñe, pugu pa moon ñkūnu njó ñò khwe wun ñga'ò.

³⁷ "Yei Mushi ye ña a ni nchhu ni ñgwa Ishrae ña, 'Minnwi shi nchu'ò ñjèli'i yi mfe ni pèi llo shina pèi wu'ò ñò ha'an a ni nu'un nchu'ò a ñe.' ³⁸ Mushi yei, ju ye ña a ni mbo pugu pa kiri ñgwa Ishrae mon ñkūnu njó, a ni mbo hein pugu pa ñkhu taa pia pugu pa ñgan ntaon Minnwi, ña a ni nchrā ghò ñkuon mbra Shinai, a kwe chrà maon ghò, mbo chrà Minnwi ñò fe nu ni pia.

³⁹ "Pa taa pia ni ndāa ñò ya'ò nu nchò yi, ñka lāa vi lāa ñkhwā njù'ò pugu ñò pīni nu la'ataon Ijipti, ⁴⁰ nchhu nu ni Eroñ

ña, 'Puon yaon mfe ni pigi ñò Minnwi ña a shi mbo nthishi vigi, a mbo pi Mushi vei ña a ni mfu'u vigi Ijipti ñe, pigi llo ñji nnu ña a chwīe vi ñe.' ⁴¹ A ndii ghò ña pugu ni nchwīe yaon puon a pò ñò muun nà'an mimbia, pugu fe'ingien ghò, mfā'ò mme ji ñò gha'ò nu yaon ña pugu chwīe ni mbho yugu. ⁴² Nthè yie ghò, Minnwi pā'a ñkūnu yi ni pugu, mfe vugu ña pugu tho ñga'ò pi pa maon mon tothi ñò pa fīnəi, fhú, ni minaon, ñò ha'an pi nā'an mon ñwa'anli pa ñjèli'i Minnwi ña,

'Ñgwa Ishrae, ñguon pa minyien ña pèi ni ñgwrā ñò yaon fe'ingien ñò khwe wun ñga'ò mon ñkūnu njó ñe shini ndò ñji'i mbo pi vèi.

⁴³ A ni mbo ntāa nnwi Moloke ña pèi ni ntien nyien nu ñò ghò, pugu chwīe yaon ñò fīnəi ñò ligi nnwi ña pèi ni mēiñ ni Refan.

Pie ghò ni mbo pa nnwi ña pèi ni nchwīe ñga'ò nu ñe, nthè yie ghò, ñshi njōu vèi mon pa la'a pèi, pèi ghēi ti mfərə Babilon.'

⁴⁴ "Pa taa pia ni mfā'ò Ntāa ña a ñòon ña Minnwi pò pugu pugu ñe mon ñkūnu njó. Pi ni nchwīe Ntāa ghò ñò ha'an Minnwi ni nchhu ni Mushi ña a chwīe ñkwan ha'an a ni ñòon ghò ñe. ⁴⁵ A ni ñga nda'a, pa taa pia ña pa taa pugu ni mfe ntāa ghò ni pugu ñe tien ñgēi ñò ghò ndii ña pugu pa Joshua ni ñgēi ñkwe shhe mbho pa la'ataon ña Minnwi ni mfu'u pa la'ataon pighò fò ñe. A ni ñkina fò ti nthò nchəiñ tho Devi.

⁴⁶ "Devi ña Minnwi ni ñòon pwapun yi ghò ñe, a luon ni Minnwi ña a mien a krao li'i chho ni Minnwi Jakò. ⁴⁷ Ndo a ni ñkrao Sholomu ñkrao Nda ghò. ⁴⁸ Mbapa ñenne, Minnwi ña a Chaapifon ñe shi'a nchho mon nda ña a krao ñonmishua ni mbho mi ñe ñò ha'an ñjèli'i Minnwi chhu ña,

⁴⁹ 'Taathò chhu ña, "Pò pò pi faan a, shhe pò krí tigi kwò a.

Ti a yèi ñkwan nda ña minthè ò krao vèi? Mimfe nda'a pi mon yèi ñkwan li'i?

⁵⁰ Nshini ndò nchwīe ñguon pa maon pei ghao pi ni mbho ma?"'

51 “Pa kwéi thò pei, ngwa ña mba'a pugu pin çhrà Minnwi ki nja'ò. Pèi ghà nchí'è nchò Jijwe Minnwi nguon ndii ghao wu'ò nò ha'an pa tãa pèi ni nchwíe nu nɛ. 52 A yèi njèlì'i Minnwi ña pa tãa pèi shini ndò mfe ngò'i ni pugu? Pugu ni njwi pa ghan mā'an ñkìni Minnwi, ña pugu ni nchii thò nu muun fà'a vi yi tithi nɛ. Ndwe pèi fini vi njwi vi. 53 Pèi ni ñkwe gí Minnwi nò ha'an ghan ntaon Minnwi ni mfe ni pèi nɛ, ndò ki lo nji'i nū'on gí ghò.”

Pi tun Shitifiñ ni ngù'ò

54 Nò ha'an pa ngwa nda pa kún ni nja'ò nnu ña Shitifiñ ni nchhu nɛ, a shā'a la'a munu pugu kru shua munu mon pigítua. 55 Ndò Shitifiñ linaon ni Jijwe Minnwi, mbi'i ligi yi ndii po njèi ndigha'ò Minnwi, ndò njèi Jishò a thi ñgei mbhò Minnwi yi jì. 56 Shitifiñ ghò chhu ña, “Njèi! Njèi po ña'an, ñjèi Muun Nõnmishua a thi ñgei mbhò Minnwi yi jì!”

57 Pa ngwa pighò fò pa'ò ngòu, nchri tónò yugu ni mbhò munu, ntei nchò vi, 58 mfu'u vi ntaon nò mon la'a, tun vi ni ngu'ò, pa ngwa pɛ ña pugu ni ntigi pa nnu thò yu nɛ ni mien pa mme ndhwí pugu ni ma'an mikhwa chéi ligi yi pò Shòò.

59 Nò ha'an pugu ni nthò ntun Shitifiñ nɛ, a luon Minnwi nchhu ña, “Jishò Taathò, kwe jijwe a.” 60 A kwiñ kwére yi shɛ, ñkèi ni nji ña, “Taathò, kí'i ngwèin vugu nthe nnu piphi yei ña pugu chwíe nɛ.” A ni nchhu nenne ñkhu.

8

1 Shòò ni mbin ña pi jwi Shitifiñ ghò.

Shòò fɛ ngò'i ni chòshi

Llé ghò ngwa yrei nthò mfe ñkien ngò'i ni chòshi Jerushalein, pugu sha mon nguon Judia pugu pa Shamaria, a twi'a pa ghan ntaon Jishò. 2 Pa ñkien titini ghan pin twei Shitifiñ ñkèi vi a wūru. 3 Ndò Shòò jē nthò nshāan chòshi, nii nda nda nthò mfu'u mbia pugu pa pinçge mbò ghan pin nthò mā'an vugu chéin.

Pi chii ñkèni pwa pisha'akhò Shamaria

4 Ndwe, nguon ngwa pɛ ña pi shāan vugu nɛ ghèi nguon li'i nthò nchii ñkèni pwa pisha'akhò fò. 5 Fili llo nshwi'i mon la'a Shamaria, nchii ligi Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò ñkwe nɛ ni pugu. 6 Yú ngwa pighò fò nɛ ya njwere nnu ña Fili ni nchhu nɛ, nò ha'an pugu ni njèi pa nnu ghraoghrao ña a ni nchwíe nu nɛ. 7 Pa jijwe piphi pa'ò ngòu ntaon mbin ntou ngwa ña pugu ni mbò mbin pugu nɛ. Ntou pa ngwa ña pè'i non yugu ni ñkhu nɛ pugu pa ñkwini pini mbò shi'i. 8 Nne ntou pwanju'ò pò mon la'ataon ghò.

9 Nõn chéi, ligi yi pò Shemu, ña a ni mbò ntoungan, ni nchwíe ngwa Shamaria ghrāo vi ni nnu ngan, a ni nchhu nu ña juju ñkaa yu ñon ndien. 10 Nguon ngwa mon la'a, ngwa kike'i pugu pa pi lien ya'ò vi, nchhu nu ña, “Nõn vei pò pi nji Minnwi ye ña pi mēin ni yi Lien nɛ.” 11 Pugu ni mfe ndii yugu ghò nenne nthe ña nò ntaan ndii a ni ngwini vugu ni ngán yi ña a ni ntou nu nɛ.

12 Ndò pugu ni nga mbin ñkèni pwa pisha'akhò Sha'afuon Minnwi pugu pa Jishò Krishto ña Fili ni nchii ni pugu nɛ, ñkwe ñkhí mbia pugu pa pinçge. 13 Shemu pin ñkaa yu, nga ñkwe ñkhí, nyien nu pugu Fili. A ni nga njèi pa li pugu pa memme nnu ghraoghrao ña Fili ni nchwíe nu nɛ, ngràò.

14 Ndwe, pa ghan ntaon Jishò Jerushalein ni nga nja'ò ña ngwa Shamaria pin çhrà Minnwi, ntaon Pita pugu Joun, 15 pugu shwi'i nduon Minnwi mfe ni pugu nne ña mimfe pugu kwe Jijwe Minnwi. 16 Nthe ña a shini ndò naa nshwi'i mbin sheshenon vugu, pugu ni ngu'ò ñkwe ñkhí pi nò ligi Jishò Taathò. 17 Pita pugu Joun nū'on mbhò yugu mbin pugu, pugu kwe Jijwe Minnwi.

18 Ndwe, Shemu ni nga njèi ña ghan ntaon Jishò nū'on mbhò mbin ngwa pugu fā'ò Jijwe Minnwi, a fɛ mbin ni Pita pugu Joun, 19 nchhu nu ni pugu ña, “Fɛ ghrí yei vèi ñkaa mu, nne ña sheshenon ña nū'on mbhò a mbin yu nɛ shi mfā'ò Jijwe Minnwi.”

20 Ndò Pita khwè ghò ña, “Pèi pa mbin yò ghò shi'i, nthe ña ò pī'i ña minthe ò

yuonj fé Minnwi ni mbinj. ²¹ Ɔ lo nji'i fā'o shina monj fà'a yigi nthe ña njù'ɔ yɔ lo nji'i mbo yi tithi ligi Minnwi. ²² Nthe yie gho, pā'a ñkūnu yɔ ni mbha nnu piphi yei nduonj ni Taathɔ ña minthe a lī'ε phi yɔ ni pī'i nu yei ñkwanj nnu. ²³ Nthe ña ñjəi ña ɔ linaonj ni kighi'ə piphi mbini mbo ñganj chəinj mbho phi."

²⁴ Shemu khwē ña, "Pəi luonj ni Taathɔ mfe vəi nne ña ki'i sheshe nnu yei ña pəi chhu nthe a ne fi'i a!"

²⁵ Pita pugu Jouñ chhu pa nnu ña nduthɔ yugu ji nthe Jishɔ ne, ndɔ nchii chrà Taathɔ, njē pīni nu ki'ε Jerushaleinj. Pugu ni ñga mbo shendaonj mbini nu, nthɔ nchii chrà Minnwi monj ñguonj puonj mi la'ataonj monj Shamaria.

Fili paonj pugu mmeñonj llo Itiopia

²⁶ Ndɔ ñganj ntaonj Taathɔ chhu ni Fili ña, "Lollo nshwi'i mbienj shendaonj ña a llo Jerushaleinj ñgəi Gasha ne." (Yei ndaonj ña pi lo nu'uj ntɔgɔ nu fɔ shi'a.) ²⁷ Fili lollo ñgəi, ñga njəi nu, yichəi ñonj llo Itiopia,* ni mbo ñonj ndienj ndina nu ni mbinj ñgwafuonj Itiopia, thɔ Jerushaleinj li'i gha'o Minnwi. ²⁸ A ni ñga ñkwəi nu, nchhɔ monj yaonj ña pi mēinj ni kalif† ne nthɔ mēinj ñwa'anli njəili'i Minnwi mbo Ishaya.

²⁹ Jijwe Minnwi chhu ni Fili ña, "Ku'ɔ mbara vi yəi kali."

³⁰ Nne, Fili tei ñgəi mbara vi, nja'o a thɔ mēinj ñwa'anli njəili'i Minnwi mbo Ishaya. A pie vi ña, "Ɔ lo nja'o nnu ña ɔ mēinj nu ne?"

³¹ A khwē ña, "Mimfe ñkie pi neinj nji ki ñonj lo mfi'i vəi?" Nge Fili ña a ku'ɔ nchhɔ pugu yu monj kali. ³² Ye li'i Nwa'anli Minnwi ña a ni mēinj nu ne ni mbo yei li'i ña,

"A ni mbo nɔ minjii ña pi lɔgɔ vi ñgəi nɔ gho ñgwɔrā,
wu'ɔ ñkwanj ha'anj muun minjii shi'a ñkəi ndii ña pi kiri ñgì yi ne,
a shini ndɔ nchhu nnu.

³³ Pi ni nshhū vi ndɔ ndāa ki lo nsha'a vi ni ndindi.

Mimfe pa'a ñonj lo nchhu nnu nthe ñgwɔreinjon yi
Nthe ña chombhi yi ñkuonj shhe heinj kwo lūgwi."

³⁴ Mmeñonj gho pie Fili ña, "Shwei a, njəili'i Minnwi yei thɔ nchrā yei nnu pi nɔ ligi gɔ? A chrā pi nɔ ji ligi ki ñonj nduonj?"

³⁵ Nne Fili jē chrā nu kə'i gho, llo ñkuonj li'i ñwa'anli yei, nshwei vi kə'i gho ni pwa pisha'akhɔ nthe Jishɔ.

³⁶ Pugu ni ñga nyienj nshwi'i nu shendaonj gho ntaonj yichəi li'i ñkhī pɔ fɔ, mmeñonj gho chhu ña, "Lii njəi, ñkhī pɔ neinj, a shi mbini ntāra khɔ ntāra a ña ki'i ñkwe ñkhī?" ³⁷ [Fili khwē ña, "Minthe ɔ kwe, nɔ ha'anj ɔ mbinj ni ñguonj njù'ɔ yɔ." Njonj gho khwē ña, "Mbinj Jishɔ Krishto Muun Minnwi."]
³⁸ Mfe gí ni Kali gho ña a tithi, pugu Fili shwi'i ki'ε monj ñkhī, Fili fe ñkhī gho.

³⁹ Pugu ni ñga ntaonj monj ñkhī, Jijwe Taathɔ lɔgɔ Fili ñgəi nɔ gho. Mmeñonj gho shi ki lo nu'uj njəi Fili jē ndii gho, mborɔ ñgəi nu ni vhi ndinaonj ni pwanju'ɔ.

⁴⁰ Fili yəi nonj yi la'ataonj Ashotu. A ni nyienj ñgəi Kaisharia, nɔ ha'anj a ni ñgəi nu ne, nthɔ nchii ñkani pwa pisha'akhɔ monj ñguonj li'i ghao ti nu'uj ñgəi nchəinj Kaisharia.

9

Shɔɔ pinj Minnwi

¹ Ndɔ ndii yei Shɔɔ wu'ɔ nthɔ ñgəi nu shhi nchhu nu ña a shi njwi ghanj younjinj taathɔ. Ngei mbara taathɔ pa thishi ghanj fe'ingienj ² nchhu gho ña a nā'anj pa ñwa'anli mfe gho, nɔ shwei nu ñonj ña ju, Shɔɔ, yie gho ne ni ñgwa monj pa nda luonj Minnwi Damashiku, nne ña ā njəi ñgwa ña pugu pɔ pi ñgwa Shendaonj* ña Jishɔ ni nɔonj ne, mbia ki pinje, kanj a shi ñgwēinj vugu mbini ni pugu Jerushaleinj.

³ Nɔ ha'anj Shɔɔ ni nyienj mbara nu Damashiku ne, lí'ε wī'i sheinj mbinj yu llo po. ⁴ A gū shhe nja'o yichəi ñggì chhu nu gho ña, "**Shɔɔ! Shɔɔ! Ɔ fe ñgəi vəi ña?**"

⁵ Shɔɔ pie ña, "Ɔ pɔ pi gɔ, Taathɔ?"

* **8:27** 8:27 Njonj vei ni mbo ñonj fu'u. † **8:28** 8:28 Yei ni mbo yichəi ñkwanj mitu ña a ghà nshūu pa minyienj.

* **9:2** 9:2 Pa ghanj pinj lleshhi ni nthɔ mēinj nonj yugu ña *Ghanj Shendaonj*.

Nggì gho khwē ña, “**Mi Jisho ña o tho fe ngə'i gho nε.** ⁶ Ndo lollo nii mon la'a, kan pi shi nshwei gho ni nnu ña o shi nchwē nε.”

⁷ Ndo ñgwa pε ña pugu pugu ni mbo nε tithi, nchò yugu llwī, ñja'ò ñggì, ndo pa'a ndo ñjəi ñgan vi. ⁸ Shoo lollo shhe, mfēi ligi yi, ndo pa'a ndo ñjəi li'i. Nthe yie gho, pi wēiñ pi mbho yi nii nɔ gho Damashiku. ⁹ Ndo a shini ndo ñjəi li'i nɔ trei llé ndo pa'a ndo ñji yaon ki nnu sheshe yaon.

¹⁰ Ngan younjin Jisho chəi ni mbo fo Damashiku, ligi yi pɔ Anania, Taatho chwē a yəi nnu, nchhu gho mon nnu gho ña, “**Anania!**”

A khwē ña, “Lii ñjəi! Mbo nēiñ, ma Taatho.”

¹¹ Taatho chhu gho ña, “**Piri non yo ngəi shendaon ña pi mēiñ ni Ndindi nε, nda Judashi, ndii non chəi llo Tasho, ligi yi pɔ Shoo. A chho nε nduon Minnwi.** ¹² **Minnwi kwo chwē a yəi nnu, non chəi, ligi yi pɔ Anania, tho nū'ɔñ mbho yi mbin yu nne ña a pinì ñjəi li'i.**”

¹³ Ndo Anania khwē ña, “Taatho, ntu ñgwa kwo fi'i ntu pa nnu vəi nthe non vei, fi'i pa nnu wuwuru ña a chwē mbin ñgwa pɔ pi taontaon Jerushalein nε. ¹⁴ Ndo a ni ñkwe ghrí mbho pa thishi ghan fe'ingien nɔ tho nu Damashiku hein ñgwēiñ ñgwa pε ña pugu ghà ñji'ə non yugu mbin gho.”

¹⁵ Ndo Taatho chhu gho ña, “**Ghəi, nthe ña a yaon fà'a ña ñchu'ɔ ña a chwē pa ñgwa taon nduon pugu pa fùon ni pa ñgwa Ishrae ji a nε.** ¹⁶ **Nthe ña mmu ndutho a, shi nōon gho fi'i ñkwan nɔ ha'an a pie ña a yəi ngə'i nthe a nε.**”

¹⁷ Nne, Anania lollo ngəi nii nda gho, ñga nū'ɔñ mbho yi mbin yu, nchhu ña, “Ndiñ a Shoo, Jisho Taatho ña a nōon non yi ve shendaon ña o ñi ntogo fo ntho nε, taon a nne ña minthe o pinì nu'un ñjəi li'i ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi.”

¹⁸ Wu'ɔ ndii gho, pichəi yaon nɔ ghrāo shadi pa'a ntaon nɔ ligi yi a pinì nu'un ñjəi li'i. Ndo llo ki'ε pi kwe vi ni ñkhi. ¹⁹ A ji maon mfā'ò ghrí ki'ε.

Shoo jē chū nu chrà Minnwi Damashiku

Shoo ni mbo pugu pa ghan younjin Jisho Damashiku nɔ ntou lle. ²⁰ Shoo yrei ta'a ngé ngəi mon pa nda luon Minnwi njē chii nu chrà Minnwi fo, ña Jisho muon Minnwi.

²¹ Nguon ñgwa ña pugu ni ñja'ò a tho nchii nu nε ni ñgrào, mbie ña, “Yei shi lo mbo non ña a ni ntho mfe wuwuru ngə'i ni ñgwa pε Jerushalein, ña pugu ghà ñji'ə non yugu mbin non gho ña pi mēiñ ni Jisho nε? A shini ndo ñgu'ɔ ntho hein pi nɔ wēiñ nu ñgwa pigho ngəi mfe vugu ni pa thishi ghan fe'ingien?”

²² Ndo chii nu chrà Minnwi Shoo pinì ntini ñga'a, a llwī nchò pa Juu Damashiku nɔ nōon nu ki khutho ña Jisho pɔ pi Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ñkwe nε shini.

²³ Ntu llé ni ñga ntogo, pa Juu paon ntañ nɔ jwi nu vi. ²⁴ Ndo pi tūgu ntāñ yugu gho ni Shoo. Pugu ni ntho mbe'i pa chonka'a ña pi ghà ntogo fo nii mon la'a nε ni naonchi pugu pa tu'u nɔ jwi nu vi. ²⁵ Ndo ni tu'u chəi, pa ghan younjin Shoo lōgo vi ni'in vi mon mikuo nshwi'i vi mon mbo mbin nda, a taon.

Shoo Jerushalein

²⁶ Shoo ni ñga ngəi Jerushalein, ñkaa nu nɔ tūru nu pugu pa ghan younjin Jisho. Ndo pa'a pugu lo ñji'i mbin ña a ta'a ñgan younjin Jisho, ñka pogo vi pogo. ²⁷ Ndo Banaba tho nɔ ghēre nu vi, ñgwēiñ mbho yi ngəi ni ju ñjəi pa ghan ntaon Jisho, nshwei vugu ñkwan ha'an a ni ñjəi Taatho shendaon, Taatho gho chhu pa nnu gho. Mbini mfī'i ni pugu ñkwan ha'an Shoo ni nshwei chrà Minnwi nɔ ligi Jisho ni tininju'ɔ Damashiku nε. ²⁸ Nne Shoo ni nyien nu pugu pugu ka'a Jerushalein, ntho nchii chrà Minnwi ni tininju'ɔ mon ligi Taatho. ²⁹ A ni nchrā nu ndo ndou nu pugu pa ñgwa Juu pε ña pugu ni nchrā pi chrà Gri nε, ndo ñgwa Juu pigho tā'a nu njwi vi jwi. ³⁰ Pa pichəi ghan pin ni ñga ñji ña pi tā'a nu njwi vi, ndogo vi nshwi'i nɔ Kaisharia ntaon vi Tasho.

³¹ Nne, choshi mon ñguon Judia, ni Galili, ni Shamaria fā'ò ghighri. Jijwe Minnwi ghēre choshi pinì ntini mbigi ndo

mbini njien mbigi no ha'an pugu chho chombhi yugu ni pogo Taatho ne.

Pita ghēi mon pa la'ataon Lida pugu Jopa

³² Pita ni nyien nguon li'i ghao, no yichēi ngé a ghēi li'i kra ngwa Minnwi pi taontaon Lida, ³³ nga nchēin fo njēi yichēi non, ligi yi po Aenia, ja pē'i non yi ni nkwo khu, a kwo nūan kúon no fúon nga'o. ³⁴ Pita chhu gho ja, "Aenia, Jisho Krishto yīgi ghīno yo, lollo nchwīe kúon yo." Wu'o ndii gho a lollo. ³⁵ Nguon ngwa ja pugu ni nda'a nu Lida pugu Sharon ne, yēi vi nkara mbin Taatho ghao.

³⁶ Ndi gho mon la'ataon Jopa, ngan younjin Jisho chēi ni mbo fo, ligi yi po Tabita, mbo mon chrà Gri ja Doka.† A ni ndōgo nguon ndii yi ghao ntho nchwīe shi'i ndo ngēre ghan pou. ³⁷ Mon llé pigho a gū ghīno ndo nkhu. Pi ni nga nshīgao vi, ndōgo vi nku'o nū'on mon njien nda tothi. ³⁸ Nthe ja Lida ni mbara Jopa ne, pa ghan younjin Jisho gha nja'o ja Pita ni mbo Jopa, ntaon paa ngwa gho, mā'an ghrī yi nchhu nu ja, "Pigi pa'o mbho, kono ntho njēi vigi ki lo nu'un njiri."

³⁹ Pita yrei ngēi pugu pugu, nga nchēin fo pi lōgo vi nku'o ni ju mon nda tothi. Nguon pa nkugu ni nkiri yēi Pita nkēi ndo ntho nōon pa puon mi ndhwí pugu pa pichēi memme ndhwí figēi yugu ja Doka ni nchwīe ndii ja pugu pugu ni mbo ne. ⁴⁰ Pita chhu nguon yugu taon mon njien nda gho, â nkwi kwēre yi nduon Minnwi, nkara mbē'i khu non gho nchhu ja, "Tabita, lollo!" A fēi ligi yi nga njēi Pita, ndollo nchōchho. ⁴¹ Pita fe mbho yi ngēre vi a lollo tothi. Nne, a mēin nguon ngwa Minnwi pi taontaon, pugu pa nkugu, mfe vi yi maon ni pugu.

⁴² Nnu pei ni nyien nkwe nguon Jopa, ntou ngwa kara mbin Taatho. ⁴³ Pita la'a Jopa no ntou llé pugu yichēi non, ligi yi po Shemu, mbo ngan chwīe ngrào.

10

Pita pugu Kōniliu

† 9:36 9:36 Njin Doka pugu Tabita po ja *mingra*.
ngu'o nkwan ha'an pi nthe non chho fo ne.

* 10:9 10:9 Thonda yei ni mbo pi yi sheinsheinj pi chwīe ni

¹ Non chēi ni mbo Kaisharia ligi yi po Kōniliu. A ni mbo nthishi ta'a nkii pa shooge mon kwīe ntigao nkii pa shooge llo Itali. ² A ni mbo nkien non Minnwi. Ndutho yi pugu pa nguon ndaanon yi ni ntho nga'o Minnwi. A ni ntho ngēre ntou pa ghan pou, ndo nduon Minnwi ki jwe. ³ A ni mbo mon trei minaon ni naonchi, Minnwi nōon nnu gho, a yēi ngan ntaon Minnwi, a chhu gho ja, "Kōniliu!"

⁴ A lii ngan ntaon Minnwi gho ni pogo gu, mbie ja, "A kho, Taatho?"

Ngan ntaon Minnwi khwē ja, "Minnwi kwīn luon yo pugu pwapun yo ni pwatua.

⁵ Ndwe, taon ngwa Jopa, pugu ghēi mēin non chēi ligi yi po Shemu Pita. ⁶ A la'a nu pugu Shemu mbo ngan chwīe ngrào, ja nda yi po nkij mme nkhi ne."

⁷ Ngan ntaon Minnwi gho ja a ni nchrā gho ne gha nkwo ghēi ne, Kōniliu gē paa ngwa ha'an pugu ni mfā'a nu mbho yu ne, ni ta'a shooge mbo non Minnwi shina pa shooge ja a ni ntho nsha'a vugu ne.

⁸ Nga mfi'i nguon nnu pigho ni pugu, ntaon vugu Jopa.

⁹ Mbhi ni nga ndan, pugu po shendaon ngēi nu ti nkwo para mon la'a. Pita ku'o thonda* li'i luon Minnwi mon ntun minaon. ¹⁰ Nji yia vi, a tā'a yaon nji, pi gha ntho nyian maon, a yēi nnu. ¹¹ Njēi po ja'an, a yēi yaon shwi'i nu shhe no mme pra mbho ndhwí, pi wēin vi nkuon khwe ghaa pi, a shwi'i nu. ¹² Nguon nkwan pa minyien pugu pa mimaon shatei pugu pa mishi mon ngunu ni mbo fo. ¹³ Yichēi nggì taon po nchhu gho ja, "Pita, lollo, jwi nkru."

¹⁴ Pita khwē ja, "Nga, ma Taatho! Ndo naa ma mfuo non a ni maon fuo ki maon nchí."

¹⁵ Nggì gho pini nchhu gho mbra ngé ja, "Ki'i mēin yaon ja Minnwi chwīe a po yi taontaon ne ja a yaon nchí." ¹⁶ Yei nnu ni ndōgo li'i no trei nge, nne pi lōgo maon pigho mbini no po.

¹⁷ Pita ni nga ntho ngrào njin nnu ja a yēi ne, ngwa pe ja Kōniliu ni ntaon ne kwo pie ti njēi nda Shemu, ntho nthi

chonka'a, ¹⁸ mēin nu ndo mbie nu na Shemu na ligi yi Pita ne la'a pi fo? ¹⁹ No ha'an Pita ni ngu'ɔ ntho mb'i njin nnu na a yei ne, Jijwe Minnwi chhu gho na, "Lii njei, trei ngwa tho ne ndii gho. ²⁰ Ndwe, lollo, nshwi'i shhe, ngēi pēi pugu ki lo ndou nthe na a taon mmu ntaon vugu."

²¹ Pita shwi'i ngēi mbara ngwa pigho, nchhu na, "Mi non na pēi lli nu ne, pēi tho pi kho?"

²² Pugu chhu na, "Ngan ntaon Minnwi yi taontaon chhu ni Koniliu, mbo nthishi ta'a nkii pa shooge, mbo non ndindi, mbo go Minnwi, nguon ngwa Juu nchrā shi'i no ligi yi, na a gē gho nda yu, nji na a shi nji nnu na ɔ fā'o no chhu nu ne."

²³ Pita chhu ni ngwa pigho na pugu nii nda pugu pugu la'a. Mbhi ni nga ndan a piri non yi, pugu pugu ghēi. Pichēi pa ghan pin llo Jopa yōu njin yi pugu pugu ghēi ka'a.

²⁴ Mbhi ni nga ndan a chēin Kaisharia, li'i na Koniliu ni ntho njwere vi pugu pa lin pi, pugu pa taannu pi na a ni ngē vugu ne. ²⁵ Ndi na Pita ni ntā'a nu nii nda ne, Koniliu paon pugu yu ngū shhi yu, nga'o vi. ²⁶ Ndo Pita pi'i vi tothi, nchhu nu na, "Lollo tothi mummu wu'ɔ nonmishua nkaa mu." ²⁷ Pita gha nchrā pugu yu ne, nii nda njei ntou ngwa kiri fo.

²⁸ Pita chhu ni pugu na, "Pēi ji ni non yei na a lo mbie na non Juu kra, ki nchiri pugu pa ngwa taon nduon.† Ndo Minnwi nōon vōi na ki'i ndii yichēi non na a lo nji'i mbo yi taontaon. ²⁹ Nthe yie gho, ndii na ɔ ni mā'an nkini mēin a ne, ntho ki lo nji'i nkōro, nenne, mbie vōi ne ndwe na ti pēi ni mēin a pi na?"

³⁰ Koniliu khwē na, "A khwe lembhi shi'a wu'ɔ mon ndii yei na mi ni ntho nduon Minnwi nda mu mon trei minaon ni naonchi. Nga njei yichēi non thi shhi mu ndhwī yi tho nchiachia, ³¹ nchhu na, 'Koniliu, Minnwi ya'o luon yo ndo nkwin pwapuon yo. ³² Fe ntaon Jopa ngē Shemu na pi mēin vi na Pita, na a tho nda'a nu nda non chēi, ligi yi po Shemu, nkij mme nkhi, mbo ngan chwē ngrāo ne.'

³³ Nenne, ntaon non ve wu'ɔ ndii gho, ɔ ya ndo nchwē a pwa no ha'an ɔ tho ne. Nenne, pigi kiri hēin ndwe shhi Minnwi no ya'o nu nguon pa nnu na Taatho chhu ve na ɔ chhu ne."

Chrà Pita

³⁴ Pita jē chrà nu nchhu na, "Shishini, nja njei ndwe na Minnwi shi'a nōon shieligi ³⁵ A ghà mbin sheshenon na a pogo vi ndo nchwē nnu na a kā'o ne, ki lo ndii na a llo pi mon yei la'ataon. ³⁶ Pēi ji nkini na a ni ntaon ni ngwa Ishrae ne, ntho nchii pwa pisha'akho ta'anggi, ntogo pi mbho Jisho Krishto na a Taatho nguon ngwa ne. ³⁷ Pēi ji mme nnu na a ni ndogo li'i mon nguon Judia, jē Galili, ndii na Jouon ni nkwo jē chii nu chrà Minnwi na ngwa pā'a nkunu yugu ni phi a kwe vugu ni nkhi ne. ³⁸ Pēi ji Jisho llo Nashare, nkwan ha'an Minnwi ni nshwi'i Jijwe yi pugu pa ghrī mbin yu ne. A ghēi nguon li'i nchho nchwē pa nnu shi'i nchho njigi ghno ngwa pe na Shata ni ntho mfe ngēi ni pugu ne, nthe na Minnwi ni mbo pugu yu.

³⁹ "Pigi po pi pa minkwentie nguon nnu pei ghao na a ni nchwē mon la'ataon pa ngwa Juu pugu Jerushalein ne. Pi jwi vi ntogo pi no kwīn nu vi nkuon wā'a. ⁴⁰ Ndo a gha nda'a trei llé, Minnwi pin mbi'i vi mon gu, nchwē a nōon non yi, ⁴¹ ndo ki lo nōon pi ni nguon ngwa, nkien pigi mbo pa minkwentie na Minnwi ni nchu'ɔ vigi, mbo pigi ye na pigi pugu ni nji maon ndo nnu nu ka'a ndii na a ni nkwo ku'ɔ ne. ⁴² A fe gī ni pigi na pigi chii nkini pwa pisha'akho ni ngwa, ndo nchhu ni pugu na a ju mbo non na Minnwi chu'ɔ vi no non na a le nsha'a ngwa maon pugu pa ngwa khu ne. ⁴³ Nguon pa njēli'i Minnwi ghao ni nchrā nthe vi, nchhu nu na, 'Nguon ngwa na pugu pin vi ne, Minnwi shi ndi'ε phi yugu ntogo pi nkuon ghrī Jisho.'"

Jijwe Minnwi shwi'i mbin ndaonon Koniliu

⁴⁴ Pita ni nga ngu'ɔ nchrā nu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin nguon ngwa pe na

† 10:28 10:28 Gī pa ngwa Juu lo mbin na pugu para ki nchwē nnu taannu pugu pa ngwa taon nduon.

pugu ni ntho nja'ò ñkìni yei nɛ. ⁴⁵ Pa ñgwa Juu llo Jopa ña pugu ni mbin Minnwi ña pugu ni ntho pugu pa Pita nɛ ghrāo ña Minnwi shwi'i fé yi, mbo Jijwe yi, mbin ñgwa taon nduon. ⁴⁶ Nthe ña pugu ya'ò pugu chrā nu mon pa chrà taon nduon ntho ñga'ò Minnwi.

Nnɛ Pita chhu ki'ɛ ña, ⁴⁷ "Yichəi ñon nu'un mbo ña mimfɛ a lāa ña ki'i ñgwa pei kwe ñkhǐ, ha'an Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ò nɔ ha'an a ni nshwi'i mbin pia nɛ?" ⁴⁸ A fɛ gí ña pi kwe vugu ni ñkhǐ mon ligi Jisho Krishto. Nnɛ, pugu chhu gho ña pugu la'a nɔ shigɛi llé.

11

Pita fī'i nnu ña a lōgɔ lī'i nɛ ni choshi Jerushalein

¹ Ndwe, pa ghan ntaon Jisho pugu pa pichəi ghan pin mon Judia ya'ò ña pa ñgwa taon nduon pin chrà Minnwi. ² Pita ni ñga ñgəi Jerushalein, pichəi ñgwa Juu* ña pugu ni mbin Jisho nɛ chhu ña Pita chwīe pa'a a lo ñkā'ò ³ mbie nu ña, "A ni nchwīe kho ɔ ghəi nda ñgwa ha'an pi lo ni'in vugu ñgunu mbrei nɛ, ti ñji pi maon pəi pugu?"

⁴ Ndo Pita jē fī'i nu ni pugu ñguon nnu ña a ni ndōgɔ lī'i nɛ mon lein. ⁵ "Mi ni mbo Jopa ntho nduon Minnwi, Minnwi ndutho yi nōon nnu vəi, ñjəi yaon, a shwi'i nu shhɛ nɔ mbho ndhwí nshwi'i nu ni khwe ghaa llo po, ntho ntithi yəi mu. ⁶ Ñga ndii mon gho shi'i, ñjəi pa mimaon moon la'a pugu pa mimaon moon trū, pa mimaon shatei pugu pa mishi moon ñgunu. ⁷ Nja'ò yichəi ñggi chhu ña, 'Pita, lollo ñjwi ñkru.'

⁸ "Ndo ñkhwē ña, 'Ñga, ma Taatho! Pa maon fuo ki maon nchhi lo naa ma nii nchò mu ya'a.'

⁹ "Ñggi gho pin nchrā mbara ñgɛ nchhu ña, 'Ki'i mēin yaon ña Minnwi chwīe a po yi taontaon nɛ ña a yaon nchhi.' ¹⁰ Yei nnu ni ndōgɔ lī'i nɔ trei ñgɛ, pi pin nshūu ñguon maon pigho ñku'ò nɔ gho po.

¹¹ "Wu'ò ndii gho trei ñgwa chəin nda ña pigi ni mbo nɛ, pi taon vugu vəi llo Kaisharia. ¹² Jijwe Minnwi chhu vəi ña pigi pugu ghəi ka'a, ki'i ñji'i ndou. Pigi pa ntigao ghan pin pei ghəi nda ñon gho ka'a. ¹³ A chhu ni pigi ñkwan ha'an a ni ñjəi ñgan ntaon Minnwi, a thi nda yu, nchhu nu gho ña, 'Taon ñgwa Jopa mēin Shemu ña pi mēin vi ni Pita nɛ. ¹⁴ A shi mā'an ñkìni vɛ ña ɔ shi ñkie fo ndūgu, pəi pa mbaanda yo.'

¹⁵ "Nɔ ha'an mi ni ñjē chrà nu nɛ, Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ò ñkwan ha'an a ni nshwi'i mbin pia nɔ ñjē yi nɛ. ¹⁶ Nnɛ ñkwɛin chrà Taatho, ñkwan ha'an a ni nchhu ña, 'Kwe ñkhǐ Jouñ ni mbo pi mon ñkhǐ, ndo pəi shi mfā'ò kwe ñkhǐ mon Jijwe Minnwi.' ¹⁷ Ti ä mbo ña Minnwi wu'ò mfe pi ta'a fé gho ni pugu nɔ ha'an a ni mfe ni pia ndii ña pia ni mbin Jisho Krishto mbo Taatho nɛ, mbo nyan pi gǔ ña ñkan ni nthe mbo ki'ingini ni Minnwi?"

¹⁸ Pugu ni ñga nja'ò yei nnu, nchò yugu chri pugu gha'ò Minnwi, nchhu nu ña, "Minnwi fɛ shina ni ñgwa taon nduon ñkaa pugu ña pugu pā'a ñkūnu yugu ni phi mfā'ò chombhi."

Choshi Antio

¹⁹ Ndwe pa ghan pin pɛ ña pugu ni nsha nthe ñgə'i ña pi ni mfe nu ni ghan pin ndii ña pi ni ñjwi Shitifin nɛ, ghəi ti nchəin Fonishia, Shaipru ni Antio, ntho nshwei chrà Minnwi wu'ò ni pa Juu. ²⁰ Ndo pichəi ghan pin llo Shaipru pugu Shirin ghəi Antio nshwei chrà pwa pisha'akho nthe Jisho Taatho ni pa ñgwa taon nduon. ²¹ Mbho Taatho ni mbo mbin pugu, ñkien ntou ñgwa pin ñkara mfe non yugu ni Taatho.

²² Pisha'akho pei nyien nchəin mon choshi Jerushalein, nnɛ pugu taon Banaba Antio. ²³ A ni ñga ntho ñjəi fī'i ñkwan nɔ ha'an Minnwi nōon pwapun yi ni pugu nɛ, mfā'ò pwatua mā'an ghrí yugu ña pugu ghəi shhi ñkina ni ta'anju'ò mon mien nu non yugu ni Taatho, ²⁴ nthe ña Banaba gho ni mbo pi ñkien ñon ndinaon

* 11:2 11:2 Pichəi ñgwa Juu ni mbi'i ña ñon taon nduon mbin Jisho, pi wu'ò ni'in vi ñgunu mbrei.

ni Jijwe Minnwi ndo ntini mon pin. Nne, ntou ngwa pin Taatho.

²⁵ Nne, Banaba ghēi Tasho no lli nu Shoo, ²⁶ nga njēi vi, ndōgo vi ngēi no Antio, no nguon ta'a nga'o gho, pugu pi paa paon pugu pa ghan choshi gho, njē'i nkien mme kiri ngwa fo. A ni mbo pi Antio na pi fūon mēin ghan pin ni Krishiten.†

²⁷ Mon pii ndii gho, pichēi pa njēli'i Minnwi llo Jerushalein ngēi Antio. ²⁸ Ta'a non shina pugu, ligi yi po Agabu, lollo, Jijwe Minnwi nōon gho a chhu na, nkien mme njī shi ngū mon nguon mbhi. Njī gho ni ngū ndii na Klaudiu ni ntho nsha'a nguon mbhi Roma ne. ²⁹ Pa ghan younjin Jisho lōgo nthi munu na pugu shi ntaon ghēre fi'i nkwan ha'an sheshenon vugu fā'o ne, no ghēre nu pichēi ghan pin no mon Judia. ³⁰ Nenne, nchu'o ghēre gho ntaon ni Banaba pugu Shoo na pugu fe ni pa thishi choshi gho Judia ne.

12

Ngə'i pigi ni pa ghan pin

¹ Mon pii ndii gho, fūon Hero jē ntho mfe ngē'i ni pichēi ghan choshi. ² A ni njwi Jēin, mbo ndin Joun, ni kafa. ³ Ni nga njēi na nnu gho pwa ngwa Juu, a ghēi ngwēin Pita nkaa yu. Yei ni mbo mon ndii ji Ji Brei ki Ku'o. ⁴ A ni nga ngwēin vi, ni'in chēin, mfe vi fo ni khwe kwie pa khwe shooge na pugu tho nkē'i vi. Hero ni nkā'a nu no sha'a nu vi shhente ndii na Ji Lli Nji'a tōgo ne. ⁵ Nne, pi ni ni'in Pita chēin, choshi luon Minnwi ki jwe mfe nu gho.

Pi fu'u Pita chēin

⁶ A gha mbo ni tu'u ye na Hero ni mbo no fu'u nu vi ne, Pita ni nūan shina paa shooge, pi krao vi ni paa chein, pa ghan kē'i chēin thi chonka'a chēin ntho nkē'i nu. ⁷ Nga njēi nu, ngan ntaon Taatho nōon non yi mon chēin gho, lí'e the mon njien chēin gho. Ngan ntaon Minnwi kwa'a Pita no mburu yi, mbi'i vi tothi nchhu gho na, "Kono ndollo!" Wu'o

ndii gho pa chein pigho taon no mbho Pita. ⁸ Nne ngan ntaon Minnwi gho chhu gho na, "Krao nkandan yo, ngwe tra yo." Pita chwie nne. Ngan ntaon Minnwi pin nchhu na, "Mā'an mme ndhwī yo ntho pōgo ghēi."

⁹ Pita lollo ntaon njōu njin yi, a shini ndo nji na nnu na ngan ntaon Minnwi gho ni nchwie nu ne ni mbo pi nkien nnu, a ni ngē na a tho njēi pi nnu. ¹⁰ Pugu ni nga ntaon ti mfərə fūon ngan kē'i li'i pugu mbra yi, ngēi nchéin chonka'a tni na a ni nii mon la'a ne, chonka'a gho chu'o ni nōon yi. Pugu taon nyien shwi'i nu shendaon chēi, ndii gho ngan ntaon Minnwi gho mien vi.

¹¹ Lina Pita kwēi ki'e a chhu ni non yi na, "Ndwe, nji shini na Taatho taon ngan ntaon yi na a tho nkwe a mbho Hero pugu pa nguon nnu pe na nguon ngwa Juu ni mbi'i nu na a shi ndōgo li'i ne."

¹² Tho yi ni nga nja nshie ni nnu ye na a lōgo li'i mbin yu ne, a ghēi la'a Meri mūun Joun Maaku, li'i na ntou ngwa ni nkiri nchho nduon Minnwi ne. ¹³ A ni nkwe chonda nka'a mbhi, muun fā'a nda gho mbo Rōda tho li'i chu'o. ¹⁴ Nga nja'o a po nggī Pita, a fā'o ntou pwatua ki lo nu'un nchu'o chonka'a, ntei mbini nda, nshwei ngwa na Pita thi ne mbhi.

¹⁵ Pugu chhu gho na, "O ya mbo pi llin." A tii na nnu na a chhu nu ne yie gho, pugu chhu ki'e na, "Kan a po pi ngan ntaon Minnwi na a ghā nkē'i vi ne."

¹⁶ Ndo Pita wu'o nchho nkwe kwēi, pugu gha nchu'o njēi a po ju ne, pugu ghrāo pīphī. ¹⁷ A nōon ni mbho yi na pugu lere lan, mfi'i ni pugu nkwan ha'an Taatho mfu'u vi mon chēin ne, ndo nchhu ni pugu na, "Pēi shwei Jēin pugu pa pichēi ghan pin ni nnu pei." A lollo ki'e nga ntaon mbhi ngēi li'i nduon.

¹⁸ Mbhi ni nga ndan, tho nguon ghan kē'i chēin vu'u ni nnu na a lōgo li'i mbin Pita ne. ¹⁹ Hero fe gī na pi ta'a vi, ndo pi tā'a vi kie. Nthe yie gho, a tou pa ghan kē'i chēin pigho, mfe gī na pi jwi vugu. Nne

† 11:26 11:26 Njin Krishiten po na ngwa pe na pugu pin Jisho ntho njōu njin yi ne.

Heró gho lollo Judia ngēi nda'a Kaisharia nɔ yichəi fi'i ndii.

Gu Heró

²⁰ Heró ni mfā'o pigitua mbiŋ pa ghan Taire pugu Shidoŋ. Ngwa pei chrà ntaoŋ ni ta'annggi ŋa pugu ghēi njəi Heró, mfūoŋ ngēi ndigəi Blashitu mbo ta'a mmeŋoŋ shina pa ngwa ŋa pugu ni ntho ndina nu ni ntu'ɔ nɛ ŋa a ghēre vugu. Nenne pugu ghēi mbara Heró ndigəi vi ŋa pugu pugu lūgwi nthɛ ŋa la'a yugu ghà mfā'o maoŋ pi llo la'ataoŋ fūoŋ Heró. ²¹ A ni ŋga mbo llé ŋa pi ni ntigi ŋa pugu pugu paon nɛ, Heró mā'an pəri yi, nchho ŋkuoŋ faan yi, mfe chrà ni ngwa. ²² Ngwa pa'o ngòu ŋa, "A lo nji'i mbo pi nggì ŋoŋmishua, a pɔ pi nggì nnwi!"

²³ Wu'ɔ ndii gho ngan ntaoŋ Taatho wie vi a gū shhe nthɛ ŋa a shini ndo mfe ndigha'o ni Minnwi. Pa nginngi ni ŋkru vi, a khu.

²⁴ Ndo chrà Minnwi nyien mbigi ngēi nu shhi ngwa piŋ mbigi nu.

²⁵ Banaba pugu Shoo ni ŋga m'ɛŋ fà'a yugu, ndōgo Joun Maaku pugu pugu pini llo Jerushaleiŋ.

13

Pi chu'ɔ Banaba pugu Shoo ntaoŋ vugu

¹ Moŋ choshi Antio, pa pichəi pa njəili'i Minnwi pugu pa masha ni mbo fo. ɔ ni mfā'o Banaba, Shimioŋ, ŋa pi ni mēiŋ vi ni Yishhi nɛ, Lushio llo Shirioŋ, Maneoŋ, ŋa a ni ŋku'ɔ pugu Heró ŋa a sha'a krao Roma nɛ, ni Shoo. ² Ndiŋ ŋa pugu ni ntho ŋga'o Taatho ndo nji ŋkhɔ nɛ, Jijwe Minnwi chhu ni pugu ŋa, "Chu'ɔ Banaba pugu Shoo nū'oŋ vugu nɔ chwie nu fà'a ŋa ngē vugu ŋa pugu chwie nɛ." ³ Pugu ji ŋkhɔ ndo nduoŋ Minnwi, nū'oŋ mbho yugu mbiŋ pugu, ntaoŋ vugu ki'ɛ.

Banaba pugu Shoo ghēi Shaipru

⁴ Jijwe Minnwi gha ŋkwo taon vugu, pugu ghēi Shelushia, nshā'a ŋkhɔ ntaoŋ Shaipru. ⁵ Pugu ni ŋga nchəiŋ Shalami, nchi chrà Minnwi moŋ pa nda luon Minnwi pa Juu. Pugu ni ndōgo Joun Maaku ŋa a ghēre vugu ni fà'a gho.

⁶ Pugu ni ŋga nyien nguoŋ li'i moŋ muon ŋkunu gho tri ŋkhɔ nɛ, ti nchəiŋ Pafɔ, mbaoŋ pugu pa ngan fhɔ chəi, ligi yi pɔ Baa-Jisho, mbo ŋon Juu ŋa a ni mbo njəili'i mifiŋ. ⁷ A ni mbo nu'oŋtho Shegiu Poo, ŋa a ni ntho sha'a Shaipru nɛ, ndo mbo ngan lina nɛ. Noŋ vei ni ngē Shoo pugu Banaba nthɛ ŋa a ni ntā'a nu nja'o chrà Minnwi. ⁸ Ndo Elima, mbo ntoungan (nthɛ ŋa a njiŋ ligi yi), tāra vugu mba'o nu ŋa ki'i ngan sha'a ngwa gho piŋ.

⁹ Ndo Shoo, ŋa pi ni mēiŋ vi ni Poo nɛ, ni ŋga ŋkwo linaoŋ ni Jijwe Minnwi, nchaon ligi yi mbiŋ yu, ¹⁰ nchhu gho ŋa, "ɔ muon Shata, mbo mbina nguoŋ nnu ŋa a yi ndindi nɛ. ɔ linaoŋ ni nguoŋ ŋkwan mifiŋ pugu pa nnu piphi. ɔ ghà ngu'ɔ ŋkina nchho ŋkāa nu nɔ kara nu nnu shini Taatho a pɔ nɔ lɛ'ingien! ¹¹ Ndo lii njəi, mbho Taatho gū nɛ mbiŋ gho, ɔ shi ngū nchriligi, ki lo nu'un njəi li'ɛ nɔ yichəi fi'i ndii."

Wu'ɔ ndii mba'a pugu pa njiŋnjin gū mbiŋ Elima, a nyien ntho ntā'a ŋon ŋa a wēiŋ mbho yi nōon ndaoŋ gho. ¹² Nenne, ngan sha'a ngwa gho piŋ Minnwi ndii ŋa a ni njəi nnu ŋa a lōgo li'i nɛ, nthɛ ŋa a ni ngrāo pa nnu ŋa pi ye'i nɔ ligi Taatho nɛ.

Poo chiŋ ŋkani pwa pisha'akhɔ Antio moŋ Pishidia

¹³ Poo pugu pa pakwo pi shā'a llo Pafɔ ntaoŋ Pega, mbo yichəi mme li'i Pamfilia. Joun Maaku mien vugu heneiŋ kə'i gho, mbiŋ Jerushaleiŋ. ¹⁴ Ndo pugu tōgo llo Pega ngēi Antio moŋ Pishidia.

A gha mbo llé ji pa Juu, pugu ghēi moŋ nda luon Minnwi nchəchho fo. ¹⁵ Ndiŋ ŋa pi ni ŋkwo mēiŋ Nwa'anli Gí ŋa Mushi ni nā'an nɛ, pugu pa ye ŋa pa Njəili'i Minnwi ni nā'an nɛ, pa thishi moŋ nda luon Minnwi mā'an ŋkani ni pugu, nchhu nu ŋa, "Liŋ pan, pəi mfā'o sheshe chrà nɔ mā'an nu ghrɔ ngwa nɔ gho, pəi chrā."

¹⁶ Nenne, Poo lollo tothi, nōon ni mbho yi nchhu ŋa, "Ngwa Ishrae pugu pa ngwa taon nduoŋ ŋa pugu pogo Minnwi nɛ, pəi ya'o nnu ŋa nchhu nu nɛ!

¹⁷ "Minnwi ngwa Ishrae ni nchu'ɔ pa taa pia nchwie pugu yien ndo ntini ndii

ɲa pugu ni nda'a nu Ijpti nɔ pa ghini ne, ndo Minnwi fu'u vugu fo ni mbho titini. ¹⁸ A ni ngwēin njù'ɔ yi, ndina ni pugu nɔ khwe wuɲ nga'o mon ɲkũnu njó. ¹⁹ A ni nchwīe pi pīgi khwachəi taon mon la'ataon Kanaɲ, mfe shhe gho ni ngwa pi nɔ yugu. ²⁰ Nguon nnu pei ni ndɔgo li'i nɔ khwe ɲkii ni tien wuɲ nga'o.

"Ndi yei ni nga ntɔgo, Minnwi chu'ɔ pa thishi mfe ni pugu ti ngəi nchəin ndii njəili'i Minnwi, mbo Shamue. ²¹ Nenne, pugu pie Minnwi ɲa a fe fūon ni pugu, a fe Shɔɔ, muuɲ Kishi, ɲon llo mon ngwreɲon Benjamēin, a sha'a nɔ fūon vugu nɔ khwe wuɲ nga'o. ²² Minnwi ni ɲga mbi'i vi, nū'on Devi nɔ fūon vugu. Yeipe nnu ha'an Minnwi ni nchhu nthe Devi ne, 'Njəi ɲa Devi, muuɲ Jeshe ɲon ɲa a gha nchwīe njù'ɔ a pwa ne, mbo ɲon ɲa a shi nchwīe nguon nnu ha'an ntā'a nu ɲa a chwīe ne.'

²³ "Wu'ɔ llo mon ngwreɲon Devi yei, Minnwi fe ɲkwe ni Ishrae mbo Jisho wu'ɔ nɔ ha'an a ni ɲkā'a ne. ²⁴ Nkaon Jisho maa njē fà'a yi, Jouɲ ni nchi chrà Minnwi ni nguon ngwa Ishrae ɲa pugu pā'a ɲkũnu yugu ni phi, a fe ɲkhī ni pugu. ²⁵ Nɔ ha'an Jouɲ ni ntho mī'en fà'a yi ne, a pie ɲa, 'Pəi pī'i ɲa mi pɔ pi gɔ? Ndo nji'i mbo ɲon ɲa pəi ywere nu ne. Vie ɲon wu'ɔ mbo njin ntho nu, pa'a ndo nji'i ɲkā'o nɔ kigei nu ɲkii tra yi, mfu'u nɔ kwò yi.'

²⁶ "Lin pan, mbo ndaon Abrahan, pugu pa nguon ngwa taon nduon ɲa pugu pɔgo Minnwi ne, pi taon ɲkini yei ni pia ɲa a fi'i ɲkwan ha'an Minnwi kwe ngwa pi ne. ²⁷ Nthe ɲa pa ngwa pe ɲa pugu la'a nu Jerushalein, pugu pa thishi pugu, shini ndo nji ɲa a Jisho vei mbo ɲkwe, ndo ki lo mfā'o shietho ɲkuon chrà pa njəili'i Minnwi ɲa pi ni mēin nu nguon llé ji ne, mon fe nu njó gu gho, pugu ka chwiechwie chrà pa njəili'i Minnwi pigho chəin. ²⁸ Ti mfe pi nɔ ha'an pugu shini ndo njəi sheshe fan mbin yu ɲa a pie ɲa pi jwi vi ne, pugu wu'ɔ nchuchu ni Paile ɲa a chwīe pi jwi vi.

²⁹ "Pugu ni ɲga ɲkwo chwīe nguon pa nnu ha'an chrà Minnwi ni nchhu nthe vi ne ti mī'en, nshwi'i vi ɲkuon wá'a, ni'in vi mon fún. ³⁰ Ndo Minnwi ku'ɔ ni ju mon gu, ³¹ nɔ pa ntou llé, a nōon non yi ni pa ngwa pe ɲa pugu pugu ni ndho Galili ntho Jerushalein ne, mbo pa ngwa pe ɲa pugu pa minkwentie pi ndwe ni ngwa Ishrae ne.

³² "Pigi tho ndwe ni ɲkini pwa pisha'akhɔ ni pəi, ɲa nnu ɲa Minnwi ni ɲkā'a ni pa ɲkhu taa pigi ɲa a shi nchwīe ne, ³³ a chwīe ne ni pigi, mbo pa puon pugu, ɲkie pi ɲkuon ku'ɔ nu ni Jisho mon gu. Wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an mon mbra njien Nwa'anli Nkhī* ɲa,

'ɔ Muuɲ a,

shi'a ɲgū Taa gho.'

³⁴ Yeipe pi nnu ɲa Minnwi chhu nthe ku'ɔ nu ni ju mon gu ki a lo nji'i mfōro mon fún ne: 'Nshi mfe mborɔ taon taon, mbo yi kà'a ki fi, ɲa ɲki ɲkā'a Devi nɔ ne ve.† ³⁵ Wu'ɔ nenne, a chhu mon yichəi li'i Nwa'anli Nkhī ɲa, 'Mba'a ɔ yi'i mien Muuɲ Fà'a yo yi Taon taon fōro mon fún.‡ ³⁶ Nthe ɲa Devi ni ɲga mfā'a fà'a ɲa Minnwi ni nū'on ɲa a fā'a ne, mon ndii ɲa a ni mbo ɲkuon mbhi ne ti mī'en ne, ɲkhu, pi twei vi li'i ha'an pi ni ntwei pa taa pi ne, a fōro mon fún. ³⁷ Ndo ju ɲa Minnwi ni ɲku'ɔ nɔ mon gu ne shini ndo mfōro.

³⁸ "Nthe yie gho, ma lin pan, a pie ɲa pəi ji ɲa ntɔgo njin Jisho vei, pi chi ɲkini li'e phi ni pəi. ³⁹ Ndo ntɔgo pi mbho yu, sheshenon ɲa a pin ne shi ndugu mon nguon phi ɲa a kan ni nthe pa'a gí Mushi lo ndugu ni ju mon gho ne. ⁴⁰ Pəi lina nu ne ɲa ki'i pa nnu ha'an pa njəili'i Minnwi ni nchhu ne lōgo li'i mbin pəi:

⁴¹ 'Lii njəi, pa ghan nchi'əshə,

pəi ghrāo ndo ɲkhu,

nthe ɲa nnu ha'an nchwīe nu shi'a,

a kan ni fe pa'a pəi lo mbin

nɔ ha'an pi kan ni ndo nchuchu ni pəi

ɲa a shi mbo.' "§

⁴² Nɔ ha'an Pɔɔ pugu Banaba ni ntaon nu mon nda luon Minnwi ne, pa ngwa

* **13:33** 13:33 Nwa'anli Nkhī 2:7. † **13:34** 13:34 Ishaya 55:3. ‡ **13:35** 13:35 Nwa'anli Nkhī 16:10. § **13:41** 13:41 Habaku 1:5.

pigho ligəi vugu ɲa pugu pini mbini llé ji ka'ashi'a, mfi'i moon ɲnu pei ni pugu ɲgəi shhi. ⁴³ Ndi ɲa pi ni nshāan mon nda luon Minnwi nɛ, ntou pa ɲgwa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon, ɲa pugu ni ɲkara mbin ɲnu Minnwi pa Juu nɛ, yōu njin Poo pugu Banaba. Poo pugu Banaba chrā ni pugu ntho ɲkwēne vugu ɲa pugu ghəi shhi ntho ɲji'ə non yugu ɲkuon pwapu Minnwi.

Poo kara ɲgəi ni ɲgwa taon nduon

⁴⁴ Mbra llé ji nduon ni ɲga ntho, a pi'i shigəi yi ɲguon ɲgwa mon la'ataon gho tho li'i ya'o chrā Taatho. ⁴⁵ Pa ɲgwa Juu ni ɲga ɲjəi yú ɲgwa pigho, ndinaon ni kighi'ə, ndāa ɲnu ɲa Poo ni nchhu nu nɛ ndo ɲgwe'i vi.

⁴⁶ Ndo Poo pugu Banaba chrā ni tininju'ə, nchhu nu ɲa, "A ni mbie ɲa pi fūon nchhu chrā Minnwi pi ni pəi. Ndo ndwe ɲa pəi lāa, ki lo ndii non pəi ɲa pəi kā'o nɔ fā'o nu chombhi ki mme nɛ, pigi shi mien vəi ɲkara nchhu ni ɲgwa taon nduon. ⁴⁷ Nthe ɲa a ha'an Taatho fɛ gí ni pigi nɛ, nchhu nu ɲa, 'Nū'on vəi ɲa pəi pɔ lí'ɛ ni pa ɲgwa taon nduon,

nɛnɛ ɲa a nthe pəi ghəi ni lūgu nu ti nchəin ɲguon li'i ghao ɲkuon mbhi.'"

⁴⁸ Pa ɲgwa taon nduon ni ɲga nja'o yei, mfā'o pwanju'ə, ɲga'o chrā Taatho. Nnɛ, pa ɲgwa pɛ ɲa Minnwi ni ɲkwo chu'ə vugu ɲa pugu fā'o chombhi ki mme nɛ, gu pa ghan pin. ⁴⁹ Chrā Taatho nyien mon ɲguon yie ɲgei li'i.

⁵⁰ Ndo pa Juu ni'in pu ɲa memme pinɲe pugu pa thishi pimbia mon la'ataon gho, pugu jē ntho mfe ɲgə'i ni Poo pugu Banaba, njou vugu mon yugu li'i gho.

⁵¹ Ndo pugu krū pru nɔ kwò muɲu nɔ fɛ nu nduon yugu tho pugu, ɲgəi ki'ɛ Ikoniun. ⁵² Pa ghan pin mon Antio ni ndinaon ni pwanju'ə pugu pa Jijwe Minnwi.

14

Poo pugu Banaba mon la'ataon Ikoniun

¹ Pa ɲnu ni ndōgɔ li'i Ikoniun wu'ə nɔ ha'an a ni mbo Antio nɛ, Poo pugu Banaba

nii mon nda luon Minnwi ɲa nchrā ni pugu shishi'i, nne, ɲkien ntou ɲgwa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon gū ghan pin.

² Ndo pa ɲgwa Juu ɲa pugu ki lāa ki lo mbin nɛ ni'in pu ɲa ɲgwa taon nduon, nne pugu fā'o kipina mbin pa ghan pin.

³ Nenne, pugu kina fɔ nɔ ntaan ndii ntho nshwei chrā Taatho ni tininju'ə. Taatho nōon ɲa ɲkini yugu nthe pwapu yi ɲnu shini, ntogɔ pi ɲkuon pa li, pugu pa ɲnu ghraoghrao ɲa a ni mfe ɲji ni pugu pugu chwie nɛ. ⁴ Ndo pa ɲgwa la'ataon gho thi pi nduonnduon, pichəi thi yugu njin pa ɲgwa Juu ɲa pugu shini ndo mbin nɛ, pichəi thi yugu njin paa pa ghan ntaon Jisho pigho.

⁵ Nenne, pichəi pa ɲgwa taon nduon pugu pa pichəi ɲgwa Juu chiri pugu pa thishi yugu ntaan ɲa pi fɛ ɲgə'i ni ghan ntaon Jisho ndo ntun vugu ni ɲgū'ə.

⁶ Pugu ni ɲga nja'o, ntan yugu nte ɲgəi Lishtra pugu Debi mon la'ataon Likaonia pugu pa pichəi la'ataon ɲkin li'i gho,

⁷ nchii ɲkini pwa pisha'akho fɔ.

Poo pugu Banaba Lishtra pugu Debi

⁸ Yichəi ɲkwini ni mbo la'ataon Lishtra ɲa pi ni mbhi vi kwò yi fā'o ɲgə'i pa'a a lo naa ma nyien. ⁹ A ni ntho njwɛn ɲnu ɲa Poo ni nchhu nu nɛ. Poo lii vi, njəi ɲa a fā'o pin ɲa a nthe a chwie a pɔ shi'i nɛ, ¹⁰ a chhu gho ni ɲji ɲa, "Lollo ntithi tothi." A lli ntithi, njē nyien nu.

¹¹ Yú ɲgwa pigho ni ɲga njəi ɲnu ɲa Poo chwie nɛ, ɲkərə ɲggi yugu nchhu mon chrā Likaonia ɲa, "Pa ɲnwi gū nɛ shina pia, mbo nɔ ɲgwamishua!"

¹² Pugu mēin Banaba ni Yeu, mēin Poo ɲa Hemeshi, nthe ɲa a ni nthi ju shhi nchrā nu. ¹³ Ngan fē'i shhi ɲnwi Yeu ɲa nda ɲnwi gho ni mbo mbara mbin mon la'a nɛ, tho ni pa nā'an pimbia pugu pa frawa chonka'a nthe ɲa pugu pa yú ɲgwa pigho ni ntā'a nu fə'ingien ni pa ghan ntaon Jisho.

¹⁴ Ndo pa ghan ntaon Jisho, mbo Banaba pugu Poo, ni ɲga nja'o ɲnu ɲa pugu tā'a nu nchwie nɛ, nshāa ndhwí muɲu, nte ɲii tri yú ɲgwa pigho mba'o ɲgou, nchhu nu ɲa, ¹⁵ "Li ɲan, pəi chwie nɛin nthe

khó? Pigi nkaa pigi wu'ó pa ngwamishua nò pèi! Pigi pò hein nò chii nu pwa pisha'akhó ni pèi, nò fu'u nu vèi mon nguon maon mbombónò pei, nne na pèi kara njèi Minnwi maon, na a chwìe pò pugu shhe, ni nkhi pugu pa nguon maon na a pò mon ghó nê. ¹⁶ Lleshhi, a ni mien na pa taon taon chhó nkwan nò ha'an pugu ywere nê. ¹⁷ Ndo a ghà ngu'ó nòon na a pò fò ntògò pi nkuon pa nnu shi'i na a ghà nchwìe nê, a ghà mfe mbì llo pò pugu pa maon kwòo mon ndii ha'an a kà'o, mfe pa maon ji ni pèi, ndinaon njù'ó yèi ni pwatua." ¹⁸ Ni nguon chrà pei, pa ghan ntaon Jishó wu'ó ntògò pi mon ghagha'a nò li'i nu vugu na ki'i pugu fe'ingien ni pugu.

¹⁹ Ndo pichèi ngwa Juu llo Antio mon Pishidia pugu pò Ikoniun thò fii ngwa pighó pugu pin vugu, pugu pugu chiri ntun Pòò ni ngù'ó, nshuu vi ntaon nò mon la'ataon ghó nkwa'a na a khu. ²⁰ Ndo pa ghan pin ni nga nthò nkiri yèi yu, a lollo tothi mbini nii mon la'ataon ghó. Mbhi gha ndan, pugu Banaba ghèi Debi.

Pòò pugu Banaba pini Antio mon Shiria

²¹ Pòò pugu Banaba chii pwa pisha'akhó mon la'ataon Debi ntou pa ngwa pin Jishó. Nne pugu pini Lishtra, ndhó fò mbini Ikoniun nkaon maa mbini Antio ki'è. ²² Pugu mā'an ghrí pa ghan pin nchwìe nu na pugu wèin yaon na pugu pin nê titini, nchhu nu na, "A yi'i na pia shi ngu'ó ntògò mon ntou pa ngè'i nò nii nu mon Sha'afuon Minnwi." ²³ Pugu ni nga nkwo chu'ó pa thishi mon sheshe choshi, mon luon pugu pa ji nkhi, mien vugu lien mbhó Taathó na pugu ni mbin nê. ²⁴ Ntògò kè'i ghó mon Pishidia ngèi Pamfilia. ²⁵ Nga nshwei chrà Minnwi Pega, ntògò shwi'i Atalia.

²⁶ Llo fò kè'i ghó, pugu shā'a nkhi ntaon Antio. Yei li'i na pa ghan pin ni nduon ni Minnwi na a nòon pwapun yi ni pugu nthè fà'a na pugu mī'en nê. ²⁷ Pugu ni nga nchèin Antio, nkiri nguon ngwa choshi ta'a li'i, nshwei vugu ni nguon nnu na Minnwi fā'a mbin pugu nê, pugu pa nkwan nò ha'an a chu'ó shendaon ni pa

ngwa taon nduon na pugu pin nê. ²⁸ Pugu kina fò nò ntaan ndii pugu pa ghan pin.

15

Pie nthè gí Mushi

¹ Pichèi ngwa ni ndhó Judia nthò Antio, nje'i pa ghan pin na, "Pèi mien ki lo nii ngunu mbrei nkwan ha'an gí Mushi chhu nê, pa'a pèi lo ndügu." ² Pòò pugu Banaba nii mon nkien titini mindoundou pugu pugu nthè yei nnu, nenne, pugu taon ni ta'ancho na Pòò pugu Banaba pugu pa pichèi ngwa llo Antio ghèi Jerushalein njèi pa ghan ntaon Jishó pugu pa thishi nthè nnu yei. ³ Choshi taon vugu, pugu tógò Fonishia pugu Shamaria nthò nshwei fi'i nkwan nò ha'an ngwa taon nduon pin Minnwi nê. Pisha'akhó yei thò ni pwanju'ó ni nguon pa ghan pin.

⁴ Pugu ni nga nchèin Jerushalein, choshi pugu pa ghan ntaon Jishó, ni pa thishi chhu ni pugu na pugu thò a pwa, pugu fi'i nguon pa nnu na Minnwi fā'a ntògò mbhó pugu nê ni pugu. ⁵ Ndo pichèi pa ghan pin na pugu ni ndhó mon shina pa ngwa Farashi lollo tothi nchhu na, "A pie na pi ni'in vugu ngunu mbrei, mfe gí pugu nū'on gí Mushi."

⁶ Pa ghan ntaon Jishó pugu pa thishi paon nò lii nu nnu yei. ⁷ Pugu ni nga nkwo lōu nò ntaan ndii, Pita lollo tothi nchhu ni pugu na, "Lin pan, pèi ji na fie mon pii ndii chèi, Minnwi ni nchu'ó a shina pèi nò mā'an nu nkini pwa pisha'akhó ni ngwa taon nduon, nne na a nthè pugu ya'ó ndò mbin. ⁸ Ndo Minnwi na a ji njù'ó sheshenon nê, ni nòon na a pin vugu ntògò pi nkuon fe nu Jijwe yi ni pugu, pi wu'ó nkwan nò ha'an a ni mfe ni pia nê. ⁹ A shini ndò nòon na kwri pò shina pia pugu. A ni nka shigao njù'ó yugu shigao nthè na pugu ni mbin vi. ¹⁰ Ti ndwe yei, pèi pini nu'un ntā'a nu njwe'i Minnwi nò khó, ni nū'on nu lrì thò pa ghan pin na pa nkhu taa pia ki nduthó yia shini ndò nkā'o nò tien nu nê? ¹¹ Ndo pia pin na pia lūgu ntògò pi mon pwapun Taathó, mbó Jishó, wu'ó nò ha'an pugu nkaa pugu lūgu nê."

¹² Nguonj kiri gho ni ndere lanj njwere nu nkwanj ha'an Banaba pugu Poo tho mfi'i pa li pugu pa nnu ghraoghrao ha'an Minnwi ni nchwie ntogo pi mbho pugu shina pa ngwa taonj nduonj ne.

¹³ Pugu ni nga mfi'i ti mi'enj, Jeinj khwe'ja, "Linj panj, pei ya'o vèi! ¹⁴ Shemu wu'ò nkra fi'i fi'i ni pia nkwanj ha'an Minnwi ni fionj nkra ngwa taonj nduonj no fu'u nu ngwa ha'an pugu shi mbo ji ne. ¹⁵ Ndo chrà pa njèli'i Minnwi pinj nnu ja Shemu chhu ne, wu'ò no ha'an pi nà'anj monj chrà Minnwi ja,

¹⁶ 'A shi nga nda'a,
mbini mbini nkrao li'i chho Devi ja
a ku'ò fùn ne.

Nshi mbini nkrao nda sha'osha'ò gho,
mbini nchwie vi, a thi tothi
nkamu'onj,

¹⁷ nne ja pigèi ngwamishua shigi Taathò,
nguonj pa ngwa taonj nduonj ha'an pi
gè vugu ja pugu po ngwa panj ne.

¹⁸ Yei nnu ja Taathò, ja a ni nchwie ngwa
ji yei nnu fie lleshhi, chhu ne.'

¹⁹ "Nthe yie gho, mbi'i nyanj ja ki'i pia fe ngè'i ni ngwa taonj nduonj ye ja pugu kara mbinj Minnwi ne. ²⁰ Pia ka nà'anj pi nwa'anli ni pugu, nshwei vugu ja ki'i pugu ji sheshe maonj ji ja pi fè'i pa nnwi no ne, ja pugu lè'i shúonj, ki lo nkru minyienj ja pi ninaonj mmi yi a khu ki chhi lo ntaonj mbinj yu ne, ndo ndè'i ji nnu chhi. ²¹ Nthe ja llo lleshhi Mushi fà'o ngwa ja pugu gha mèinj gí yi monj nguonj la'ataonj ghao, pi ghà mèinj chrà yi nguonj lé ji ghao monj pa nda luonj Minnwi."

Nwa'anli ni pa ghanj pinj llo la'ataonj nduonj

²² Nne, pa ghanj ntaonj Jishò pugu pa thishi ni nguonj choshi ni njèi ja a pwa ja pugu chu'ò ngwa shina pugu ntaonj vugu pa Poo ni Banaba pugu ghèi Antio. Pugu ni nchu'ò Judashi, ja pi mèinj vi ja Bashaba, pugu Shaila, mbo pa ngwa chiichii shina pugu. ²³ Ntaonj vugu ni yei nwa'anli, nwa'anli gho chhu ja,

"Pigi, mbo pa ghanj ntaonj Jishò pugu pa thishi, mbo pa linj pèi, nchrà ni pèi,

mbo pa ghanj pinj llo la'ataonj nduonj nchho nu monj Antio, pugu pa Shiria ni Shilishia ne. ²⁴ Pigi ya'o ja pichèi ngwa llo shina pigi ghana vèi ni pichèi pa chrà, mvū'u tho yèi. Ndo ne, chrà gho shini ndo ne ndho pi mbho pigi. ²⁵ Pigi paonj ne, njwere ntaonj ni ta'anggi ja a pwa ja pigi chu'ò pa ngwa, ntaonj vugu ja pugu tho njèi vèi. Pugu shi nthò pugu pa nkienj pa linj pia, mbo Banaba pugu Poo, ²⁶ mbo ngwa ja pugu mi'anj chombhi yugu nthe ligi Taathò via, mbo Jishò Krishto. ²⁷ Nenne, pigi taonj Judashi pugu Shaila ja pugu tho nshwei vèi ni nchò yugu ni nnu ha'an pigi nà'anj monj nwa'anli ne. ²⁸ Pigi pa Jijwe Minnwi po ni ta'a nchò ja a pwa ja ki'i pigi nu'unj nū'onj yichèi sheshe lrì mbinj pèi, nkienj ja pèi nū'onj pa memme nnu pei: ²⁹ Ki'i pèi ji maonj ja pi fè'i pa nnwi no gho ne, ki'i pèi ji chhi, ki'i pèi kru minyienj ja pi ninaonj mmi yi a khu ki chhi lo ntaonj mbinj yu ne, ki'i pèi kwoshuonj. Pèi ndina pa nnu pei, kanj pèi shi mbo shi'i. Pèi chho shi'i."

³⁰ Pi ni nga ntaonj vugu, pugu shwi'i Antio nkiri pa ghanj pinj ta'a li'i mfe nwa'anli gho ni pugu. ³¹ Pugu ni nga mèinj, mbo ni ntou pwatua nthe chrà mā'anj ghrí gho monj gho ne.

³² Ndo Judashi pugu Shaila, ja pugu ni mbo pa njèli'i Minnwi, fe ntou chrà ntigi ni pugu nthò mā'anj ghrí yugu ndo ntè'i vugu. ³³ Pugu ni nga nda'a fo no yichèi fi'i ndii, pa ghanj pinj pighò cha'a vugu ja pugu nyienj shi'i, pugu pini kè'i gho mbho ngwa ha'an pugu ni ntaonj vugu ne. ³⁴ [Ndo Shaila khwā no kina nu fo.] ³⁵ Ndo Poo pugu Banaba kina Antio, nthò nje'i nu ndo nchii chrà Taathò pugu pa pichèi ntou ngwa nduonj nkaa pugu.

Poo fène nonj pugu Banaba

³⁶ A ni nga nda'a, Poo chhu ni Banaba ja, "Pogo pini mbini nkra pa ghanj pinj monj nguonj pa la'ataonj ja pogo ni nchii chrà Taathò fo ne, njèi ja pugu tho mbo pi nkwanj neinj." ³⁷ Banaba ni ntā'a nu ndōgo Jour Maaku pugu pugu ghèi ka'a.

38 Pɔɔ ni njwɛɛ ɲa a lo nji'i ɲkã'o no lɔgo nu vi nthe ɲa a ki tei njiɲ yugu Pamfilia ki pugu pugu lo mī'ɛɲ fà'a ka'a. 39 Mindoundou ni nja ntini shina pugu ti ndugwi yi pugu fɛɛɛ non, Banaba lɔgo Jouɲ Maaku, pugu shā'a ɲkhĩ ɲgɛi Shaipru. 40 Pɔɔ lɔgo Shaila, pugu yu ghɛi, pa ghan pin luon ɲa Taathɔ nɔon pwapun yi ni pugu. 41 Nnɛ, a ghɛi mon Shiria pugu Shilishia, nthɔ mā'an ghrí pa chɔshi fɔ.

16

Timoti ghɛi pugu pa Pɔɔ ni Shaila

1 Pɔɔ ghɛi Debi pugu Lishtra, njɛi yichɛi ɲgan younjin Jishɔ fɔ, ligi yi pɔ Timoti. Mũuɲ Timoti ni mbo ɲon Juu, mbo ɲgan pin ɲkaa yu, ndɔ tãa vi pɔ pi ɲon Gri. 2 Pa ghan pin ɲa pugu ni mbo Lishtra pugu Ikoniun nɛ, ni nchrã pa nnu shi'i nthe vi. 3 Pɔɔ ni ntã'a nu ɲa pugu Timoti ghɛi ka'a, nthe yie ghɔ, a ni'in vi ɲgunu mbrei. A ni nchwɛ nne nthe ɲa ɲguon pa ɲgwa Juu ɲa pugu ni mbo mon li'i pighɔ nɛ ni nji ɲa tãa Timoti pɔ pi ɲon Gri. 4 Nɔ ha'an pugu ni nyien nu mon pa la'ataon pighɔ nɛ, pugu shwei pa ghan pin ni pa nthi ɲa pa ghan ntaon Jishɔ pugu pa thishi Jerushalein ni ndɔgo nɛ, nchhu ni pugu ɲa pugu wɛin nthi pighɔ a pwa. 5 Nnɛ, pa chɔshi pighɔ ni ntini nu mon pin, fi'i ghan pin pigi nu sheshe llɛ.

Gɛ llo Mashedonia

6 Pugu nyien ntɔgo krao ɲgei Fragia pugu Galashia nthe ɲa Jijwe Minnwi ni ɲkwo lãa ni pugu ɲa ki'i pugu chii chrã Minnwi Eshia. 7 Pugu ni ɲga nchɛin Mishia, ntã'a nu ɲgɛi Bitinia, ndɔ pa'a Jijwe Jishɔ lo mbin ni pugu. 8 Nnɛ, pugu tiri mon Mishia ɲgɛi Troa.

9 Pɔɔ ni njɛi nnu ni tu'u ghɔ, a ni njɛi ɲon Mashedonia tithi nthɔ ndigɛi vi ɲa, "Shã'a Mashedonia ɲgɛɛ vigi!" 10 Wu'ɔ nɔ ha'an Pɔɔ ni nu'un njɛi nnu yei nɛ, pigi piri non yigi nɔ llo nu ɲgɛi Mashedonia nthe ɲa pigi ni njɛi ɲa Minnwi gɛ vigi ɲa pigi chii ɲkini pwa pisha'akho ni pa ɲgwa li'i ghɔ.

Mon Filipai, Lidia kwri njù'ɔ yi

11 Pigi shã'a mon pie llo Troa ntun ntaon Shomatrashe, mbhi gha ndan pigi ghɛi Neapoli. 12 Llo fɔ, pigi ghɛi Filipai mbo mme la'ataon ɲa'an ɲa'an mon krao ɲgei Mashedonia mbo li'i ɲa ntou ɲgwa Roma ni nchho nu nɛ. Pigi ni nda'a fɔ nɔ ntou llembi.

13 A gha mbo llɛ ji, pigi taon mon tri la'a ɲgɛi ɲkin ninɛi, mbo li'i ɲa pigi ni mbĩ'i ɲa ɲgwa Juu ghã ɲkiri fɔ nɔ luon nu Minnwi nɛ. Pigi ni nchɔchho shhe nchrã ni pa pinɲɛ ɲa pugu ni ɲkiri fɔ nɛ. 14 Ta'a ɲon ɲa a ni nja'o vigi nɛ ni mbo Lidia llo Tiatira, mbo ɲgan fini pa ndhwĩ tininchuon mbo mingwe ɲa a ni nthɔ ɲga'o Minnwi. Taathɔ ɲa'an njù'ɔ yi ɲa a tigi tho yi ni nnu ɲa Pɔɔ ni nthɔ nchhu nu nɛ. 15 A ni ɲga ɲkwe ɲkhĩ, pugu pa mbaanda yi, ɲgɛ vigi, nchhu nu ɲa, "Pɛi tho nda'a nda mu nɔ ha'an pɛi ɲa njɛi ɲa ɲja mbin Taathɔ shini." Nthɔ ndigɛi vigi ti pigi pin ɲa pigi pugu ghɛi.

Pɔɔ pugu Shaila mon chɛin

16 A ni mbo llɛ chɛi pigi gha ɲgɛi nu nɔ li'i luon Minnwi, mbãon pigi pa muun mingwe chɛi mbo ɲkũna ɲa a ni mfã'o jijwe piphi, jijwe piphi ghɔ ni nthɔ nchwɛ a yɛi pa nnu ɲa a shi ndɔgo li'i nɛ. ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mfã'o vi nɛ ni nthɔ mfã'o ntou mbin nthe ɲa a ni nthɔ njɛi pa nnu nchhu nu. 17 A yõu njin yigi pa Pɔɔ mba'o ɲgòu, nchhu nu ɲa, "ɲgwa pɛi ya mbo pi puon fà'a Minnwi ɲa a Chaapifuon nɛ! Pugu tho nchii nu ni pɛi ɲkwan ha'an mimfe pɛi kie ndũgu nɛ."

18 A ni nchwɛ nenne nɔ ntou llɛ ti Pɔɔ pigitua, ɲkara nchhu ni jijwe piphi ghɔ ɲa, "Mfɛ gí vɛ mon ligi Jishɔ Krishto ɲa ɔ taon mbin yu!" A wu'ɔ ntaon pi chomilaon ghɔ.

19 ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mfã'o ɲkũna ghɔ nɛ, ni ɲga njɛi ɲa mba'a pugu nu'un mfã'o shéi llo mbho ɲkũna ghɔ nɛ, pugu wɛin Pɔɔ pugu Shaila, ɲgɛi ni pugu mon tan shhi pa kún, 20 ɲga nthɔ ni pugu shhi pa memme ɲgwa ghan sha'a shã'a, nchhu ɲa, "ɲgwa pɛi pɔ pi ɲgwa Juu, nchho nthɔ nu ni mintantara mon la'a pia. 21 Pugu tho ntigi pa nù'on ɲa a lo

ṅkà'ò ña pia piñ ki nchwīe nthe ña pia pò pi ṅgwa Roma."

²² Yú ṅgwa pighò fò ne chīri pugu pugu nii nu ligi Pòò pugu Shaila. Pa ghan sha'a shá'a pighò shāa ndhwí Pòò pugu Shaila mfe gí ña pi wie vugu. ²³ Pi ni ṅgwie vugu ṅkien yie ghò, mā'an vugu chéin, mfe gí ni ṅgan kē'i chéin ña a kē'i vugu shishi'i. ²⁴ ṅgan kē'i chéin gha nja'ò gí yei, ni'in vugu mon ṅkien chéin titini, mfīni kwò munu ni kipa'ò.

²⁵ A ni ṅga mbò mon ntun mbhi, Pòò pugu Shaila luon Minnwi njrāo ṅkhī pa ghan chéin ywere nu. ²⁶ Shhe wī'i nchī'i, ti kwonda chéin ghò chī'i wu'ò ndii ghò, ṅguon chonda chu'ò, ṅguon chein kīgei mbin ṅguon ghan chéin. ²⁷ ṅgan kē'i chéin ghò gha ndollo njai ña cho chéin yi wo, nshūa kafa yi ntā'a nu njwi nōon yi, ṅgē nu ña ghan chéin kwo taon ntei. ²⁸ Pòò pa'ò ṅgòu ni ṅguon ṅggì yi ña, "Kī'i njwi non yò, pigi pò hein ghao."

²⁹ ṅgan kē'i chéin ghò mēin ña pi thò ni lan, ntei nii mon chéin ghò, ṅgrū nu, ṅgū nò kwò Pòò pugu Shaila, ³⁰ mfu'u vugu ntaon nò mbhi nchhu ña, "Pa masha mi shi nchwīe pi neiñ ndūgu?"

³¹ Pugu khwē ña, "Piñ Jishò Taathò, kan ò shi ndūgu, pèi pa mbaanda yò." ³² Pugu shwei chrà Taathò ghò pugu pa ṅgwa ña pugu ni mbò nda yu ne. ³³ Wu'ò ndii ghò ni tu'u ghò, a lōgò vugu ṅgēi nshīgao fī yugu. ṅgan kē'i chéin ghò pugu pa ndaonon yi kwe ṅkhī wu'ò ndii ghò. ³⁴ ṅkē'i chéin ghò lōgò Pòò pugu Shaila ṅku'ò nò nda yu mfe maon pugu ji. Non ghò fā'ò pwatua pugu pa ndaonon yi nthe ña pugu piñ Minnwi.

³⁵ Mbhi ni ṅga ndan, pa ghan sha'a shá'a taon pa brushi, nchhu nu ña, "Pèi chu'ò ṅgwa pè pugu ghēi!" ³⁶ ṅgan kē'i chéin pini, nchhu ni Pòò ña, "Pa ghan sha'a shá'a mā'an ṅkàni ña pi chu'ò vèi, pèi ghēi ne ni vèi shi'i."

³⁷ Ndo Pòò khwē ña, "Pugu wie vigi shina ṅgwa, ndò ni'in vigi chéin ki lo naa nsha'a vigi ya'a pigi lo mbò pi ṅgwa

Roma. Ti ndwe pugu tā'a nu mfu'u vigi pi njinjin? Nga! Pugu thò ni non yugu mfu'u vigi."

³⁸ Pa brushi pini mā'an ṅkàni ghò ni ghan sha'a shá'a pighò. Pugu gha nja'ò ña Pòò pugu Shaila ni mbò pi ṅgwa Roma, mbògò a gha'a. ³⁹ Nenne pugu thò mbin fàn ni pugu. Mfu'u vugu mon chéin, nchhu ña pugu taon ni vugu mon la'a. ⁴⁰ Nne pugu taon mon chéin, ṅgēi nda Lidia. Nga ṅgēi fò, mbāon pugu pa ghan piñ, mā'an ṅhrí yugu ṅgēi kī'è ni vugu.

17

Pòò pugu Shaila Teshalonika

¹ Pòò pugu Shaila ni nyien ntogò Amfipoli pugu Apolonia nthò nchēin Teshalonika li'i ha'an nda luon Minnwi pa Juu ni mbò ne. ² Pòò nii mon nda luon Minnwi ghò ndò ha'an a ghà mbigi nchwīe ne, nne nò trei tan mon pa Llé ji, nthò mbī'i chrà Minnwi pugu pugu. ³ A fī'i nu ni pugu ndò nōon nu llo mon ghò ña a ni ṅgu'ò mbie ña Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò ṅkwe ne yèi ṅgē'i ndò ṅkhu mbini ṅku'ò, nchhu nu ña, "Jishò yei, ña ñthò nchrā nu nthe vi ne pò pi ju ghò ña Minnwi chu'ò vi ntaon ne." ⁴ Pichèi pa ṅgwa ni mbin njōu nin Pòò pugu Shaila, ntou pa ṅgwa Gri ña pugu pògò Minnwi ne, pugu pa ntou memme piñge piñ ṅkaa pugu.

⁵ Ndo pichèi ṅgwa Juu fā'ò kighi'ə, nne, ṅkiri pa mbigi pun, mbò pa ṅgwa ghagha pugu taon ni mme yú, nchwīe yòyòno ku'ò mon la'a, pugu ghēi nii la'a Jashon nò wēin nu Pòò pugu Shaila mfe ni ṅgwa pugu. ⁶ Pugu ni ṅga mien ki lo njai vugu fò, ṅgwēin Jashon pugu pa pichèi pa ghan piñ ṅgēi ni pugu shhi pa thishi mon la'a, nchhu nu ña, "ṅgwa pèi ha'an pugu thò fe ṅgē'i ṅguon li'i ne chēin ne hein, ⁷ Jashon lōgò vugu ni'in nda yu. Pugu thò nchī'ə ṅguon gí ña Kaisha fe ne, nchhu nu ña yichèi fūon pò fò, ligi yi pò Jishò."

⁸ Pa ṅgwa pugu pa thishi mon la'a ni ṅga nja'ò yei nnu, a ghana vugu. ⁹ Pugu chwīe

* 17:9 17:9 Pugu ni nū'ōn mbin ña pi mien pa Pòò ña pugu ghēi, ti pugu nu'un mbini nthò ni minduonduon, pugu shien mbin ghò.

Jashon̄ pugu pa pakwo pi nū'ɔn̄ mbin̄,* nne pi mien̄ vugu pugu ghēi.

Pɔɔ pugu Shaila Beria

¹⁰ Tu'u ni nga nshini, pa ghan̄ pin̄ ki'i mfe Pɔɔ pugu Shaila fe Beria. Pugu gha ngēi ti nchēin̄, ngēi mon̄ nda luon̄ Minnwi pa Juu. ¹¹ Pa ngwa Juu fɔ ni mbō ŋkien̄ ngwa nchāa pi Teshalonika, nthē ŋa pugu ni mbin̄ chrà Minnwi ni ntou ni'in̄ njù'ɔ, ntou moon̄ yi nguon̄ llé nɔ yēi nu ŋa a nnu shini. ¹² Nthē yie ghɔ, ntou yugu ni mbin̄ Minnwi, ntou pa memmē pin̄ge ni memmē nthin̄kwo llo Gri, pugu pa ntou mbia, pin̄ Minnwi.

¹³ Pa ngwa Juu ŋa pugu ni mbō Teshalonika gha nja'o ŋa Pɔɔ shwei chrà Minnwi Beria ŋkaa yu ne, pugu ghēi fɔ, ni'in̄ puŋ ngwa, ndō ŋkāon̄ vugu ŋa pugu tāra. ¹⁴ Wu'ɔ ndiī ghɔ pa ghan̄ pin̄ Beria fe Pɔɔ ŋkin̄ ŋkhī ndō Shaila pugu Timoti kina Beria. ¹⁵ Pa ngwa pe ŋa pugu ni ndōgo Pɔɔ nɔ ghēi nu nti'i vi ne, ghēi ti nchēin̄ Ateŋ maa mbin̄i mbin̄i Beria ni ŋkin̄i ŋa pugu chhu ni Shaila pugu Timoti ŋa pugu para vi wu'ɔ chomilaon̄ ghɔ.

Pɔɔ Ateŋ

¹⁶ Pɔɔ ni nga nchhō njwerē Shaila pugu Timoti Ateŋ, njù'ɔ yi ghana vi mon̄ ghɔ ŋkien̄ yie, nthē ŋa la'ataon̄ ghɔ ni ndinaon̄ ni pa nnwi. ¹⁷ Nne a shwei chrà Minnwi mon̄ nda luon̄ Minnwi ni pa Juu pugu pa ngwa taon̄ nduon̄ ŋa pugu ni nthō ŋga'o Minnwi ne. Mbin̄i nchhu mon̄ taŋ nguon̄ llé ni pa ngwa ŋa pugu ni mbō fɔ ne. ¹⁸ Pichēi ngwa ŋa pugu ni nthō njōu njin̄ Epikuru† ne, pugu pa ngwa ŋa pugu ni ntigī ngwa ni yaon̄ ŋa Shitoi‡ ni ntigī nu ne, lōu nu pugu pa Pɔɔ. Pichēi chhu ŋa, “Yei ngan̄ wie nchò chhu pi ŋa?” Pichēi khwē ŋa, “A fhi nɔ ha'an̄ a chrà nu nɔ ligi nnwi taon̄ nduon̄.” Pugu ni nchhu yei nthē ŋa Pɔɔ ni nthō nchiī chrà pi nɔ ligi Jishō pugu pa nnu khu nu mbin̄i ŋku'ɔ.

¹⁹ Nenne, pugu lōgo Pɔɔ ngēi ni ju shhi pa kún Areopagushi§ nchhu ghɔ ŋa, “Pigi

tā'a nu nji yaon̄ ŋa nnu fhi yei ŋa a ye'i nu yie ghɔ ne. ²⁰ Pichēi pa nnu ŋa pigi ya'o ɔ ye'i nu ne ghrāo vigi, nthē yie ghɔ, pigi tā'a nu ŋa ɔ ya mbin̄i mfi'i nnu pei pigi ji.” ²¹ Pugu ni nchhu nein̄ nthē ŋa nguon̄ pa ngwa Ateŋ pugu pa ghinī ŋa pugu la'a nu fɔ ne ghà ndōgo nguon̄ ndiī yugu nɔ chhu nu ki nɔ ya'o nu pa pisha'akhō fhi.

²² Nenne, Pɔɔ tithi shhi pa kún Areopagushi nchhu ŋa, “Ngwa Ateŋ, ñjēi ŋa mon̄ nguon̄ puon̄ shendaon̄ ghao pēi ghà ŋga'o pa nnwi. ²³ Nthē ŋa nɔ ha'an̄ ñtogo mon̄ la'a pēi ne, nthō mbe'i pa shhi nnwi pēi ha'an̄ pēi gha'o nu ne, ñjēi yichēi li'i fe'ingien̄ pi nā'an̄ fɔ ŋa, ‘Ni nnwi ŋa pigi lō nji vi ne.’ Yaon̄ ye ŋa pēi gha'o pi ki lō nji ne, a yie ghɔ ŋa ñchrà nu ni pēi nthē vi ne.

²⁴ “Minnwi ŋa a chwīe mbhi pugu pa nguon̄ yaon̄ mon̄ ghɔ ne, a ju mbō Taathō po pugu pa shhe. A shi'a nji'i nchhō pi mon̄ pa Nda Minnwi ha'an̄ a krao ŋon̄mishua ni mbhō mi ne, ²⁵ ki mbō ni chà yichēi yaon̄ ha'an̄ a nthē a fà'a ŋon̄mishua mfe ghɔ ne, ŋa a ju nduthō yi ŋa a fe chombhi pugu pa jijwe pugu pa nguon̄ pa maon̄ nduon̄ ni sheshen̄on̄ ne. ²⁶ Ntogo pi mbin̄ ta'a ŋon̄mishua, a chwīe nguon̄ pa ngwa taon̄ taon̄ ŋkuon̄ mbhi, nchwīe ŋa pugu nchhō mon̄ nguon̄ ŋkuon̄ mbhi ghao. Ni ŋkwo nū'ɔn̄ pa fiēn̄ yugu pugu pa fi'i ndiī ye ŋa pugu shi nchhō ŋkuon̄ mbhi hein̄, ŋkaon̄ pugu maa mbō.

²⁷ “A ni nchwīe yei nne ŋa a nthē pugu tā'a vi ndō njēi vi nɔ ha'an̄ pugu mɔnɔ ntā'a vi ne. Ndō ne, a lō nji'i mbō pi fie hin̄ ni sheshen̄on̄ via. ²⁸ Nthē ŋa pia chhō chombhi, nyīen̄ nu ndō mbō nu pi mbhō yu, wu'ɔ nɔ ha'an̄ pichēi ghan̄ shiethō shina pēi chhu ne ŋa, ‘Shishini nguon̄ via pa puon̄ pi.’ ²⁹ Nthē ŋa pia púon̄ Minnwi ne, ki'i pia pī'i ŋa Minnwi po pi nɔ yaon̄ ŋa ŋon̄ chwīe ni laon̄go, ki ni yaon̄ tīnī ki ni ngù'ɔ, mbō pi yaon̄ ŋa a chhō ŋon̄mishua mbī'i nchwīe ne.

³⁰ Minnwi funu ndiī ŋa ngwa ni nchwīe phi ki ji ne, ndō ndwe, a fe gí ŋa nguon̄

† 17:18 17:18 Yei ni mbō ngwa ŋa pugu khwā nchhō shi'i ŋkuon̄ shhe hein̄ ŋga'a ne. ‡ 17:18 17:18 Yei ni mbō ngwa ŋa nnu nchhō shi'i ki nnu yēi ngēi lō mfi nnu ni pugu. § 17:19 17:19 A li'i ha'an̄ yichēi nnwi ni mbō, pi mēin̄ ni Areshi, mbō nnwi nchhō. Nda ncha'o ni mbō mbara nɔ li'i yei.

ngwa mon nguon li'i pā'a nkūnu yugu ni phi. ³¹ Nthe ña a chwīe ta'a llé nū'ōñ ña a shi nde nsha'a nguon mbhi ghao mon ndindi ntōgō pi mbin ña a chu'ō vi nē. A nōon li yei ni sheshenon ntōgō pi ñkuon ku'ō nu ni ñon vei llo mon gu."

³² Ndi ña pugu ni ña'ō Pōo kāon nnu khu nu mbini ñku'ō nē, pichēi mā'an vi ni kwēñ, ndo pichēi chhu ña, "Pigi tā'a nu mbini ña'ō ò chrà nnu yei ñgé nduon." ³³ Nenne, Pōo lollo mien vugu ñgēi. ³⁴ Ndo pichēi yōu ñin yi mbin Minnwi. Dionishio mbo ta'a ñkún, ni yichēi mingwē, ligi yi pō Damarishi, ni mbo shina ngwa pei, pugu pa pichēi ngwa nduon.

18

Pōo mon la'ataon Korin

¹ Pōo ni ñga mī'ēñ shhi pa kún, ndho Aten ñgēi Korin. ² A ni ñjēi yichēi ñon Juu fō, ligi yi pō Akwila, ña pi ni mbhi vi Pontu, a wu'ō ñka llo pi llo Itali pugu ñgwē vi, ligi yi pō Prishila, nthe ña Fūon Klaudiu ni mfe gí ña nguon ngwa Juu ntaon mon Roma. Pōo ghēi nō yēi nu vugu. ³ Nda'a pugu pugu ndo mfā'a pugu pugu ka'a nthe ña nguon vugu ni mbo pa ghan chwīe ntāa* mfini nu.

⁴ A ni nshwei chrà Minnwi mon nda luon Minnwi nguon llé ji ghao, ñkaa nu ña ngwa Juu pugu pa ngwa Gri pin. ⁵ Shaila pugu Timoti ni ñga ndho Mashedonia ntho, Pōo fē ñguon ndii yi ghao nō chii nu chrà Minnwi, ntho nshwei ngwa Juu ña Jisho Ju ña Minnwi Chu'ō Ntaon nō ñkwe nē. ⁶ Pugu ni ñga ndāa vi nchhu pa nnu piphi nthe vi, a krū pru ñkuon ndhwī pi nchhu ña, "Ñon yēi pō nē mbho pēi! Mbho ma yi wo nē, llo ndwē ñgēi nu shhi, ñshi ñgēi nshwei chrà Minnwi ni pa taon nduon."

⁷ A mien vugu ñgēi nda ñon chēi, ligi yi pō Titu Jushitu, mbo ñon ña a ni ntho ñga'ō Minnwi. Nda yi ni mbo mbin nda luon Minnwi. ⁸ Krishpu, mbo nthishi nda luon Minnwi pin Taathō pugu

pa mbaanda yi. Pichēi pa ntou ngwa la'ataon Korin ya'ō chrà Minnwi mbin ndo ñkwe ñkhī.

⁹ A ni ñga mbo ni tu'u chēi, Pōo yēi nnu Taathō chhu ghō ña, "Ki'i mbogo gu, chrā ni tininju'ō, ki lo ñkina chrā nu, ¹⁰ nthe ña pogo pō ka'a. Mba'a yichēi ñon yi'i mfe ñgēi ve nthe ña ntou ngwa mon li'i yei ngwa pan." ¹¹ Nenne, Pōo la'a fō nō ta'a ñga'ō ni ghrà yi ntho ñjēi ngwa pighō ni chrà Minnwi.

¹² Ndo ndii ña pi ni nū'ōñ Galio ña a sha'a krao Roma ña pi mēñ ni Akaya nē, pa ngwa Juu pō ni ta'anngi ñgēi ñgwēñ Pōo ñgēi ni ju shhi ghan sha'a shā'a.

¹³ Pugu chhu ña, "Ñon vei tho ñin nu ñkara ñjū'ō ngwa, pugu gha'ō Minnwi mon shendaon ña gí lo mbin nē!"

¹⁴ Ndo Pōo ni ñga ntā'a ña'an nchō yi li'i chrà, Galio chhu ni ngwa Juu ña, "Yei kan ni mbo pi yichēi nnu piphi, ki fāñ ha'an ñon vei chwīe, ñka ni mfā'ō tho nnu nō wēñ nu ñjū'ō ña'ō vēi. ¹⁵ Ndo, nthe ña a pō pi mindoundou ñkuon pa chrà, pugu pa ligi, pugu pa yēi gí nē, a nthe a wu'ō ndugwi pēi. Mimfe pa'a ñdo nsha'a ñkwan nnu yinē." ¹⁶ Nne, a yōu vugu nda shā'a.

¹⁷ Nguon vugu wēñ Shoshtene, mbo nthishi mon nda luon Minnwi, ñgwē vi mon ndasha'a shā'a ghō. Ndo pa'a a lo mfhi nnu ni Galio.

Pōo pīni Antio

¹⁸ Pōo chho pugu pa ghan pin Korin nō ntou llé mien vugu ki'ē nshā'a ñkhī pugu Prishila ni Akwila ñgēi Shiria. A ni ñga mbo Kenkria, ñkuon tho yi nthe kina ña a ni ñgwrā.

¹⁹ Pugu gha nchēñ Efeshō, Pōo mien Prishila pugu Akwila fō. ñkaon a maa mien vugu, a ni ñgēi nda luon Minnwi mbī'i pa nnu pugu pa ngwa Juu fō. ²⁰ Pugu ni nchhu ghō ña pugu pugu la'a nō ntaan ndii, a lāa. ²¹ Ndo a gha ñgēi nu, nchhu ni pugu ña, "Minnwi mbin, kan ñshi mbini mbini." Ndhō ki'ē Efeshō, nii mon pie ñgēi. ²² A ni ñga ñkaon Kaisharia, ñgēi

* **18:3** 18:3 Pi ni nchwīe yei ntāa pi ni ñgrào mimbhi, a fā'ō pa kwini pi. ñon gha ntaon li'i tu'u shini vi a ghi'i, ndi'i ni pa ñkii nda'a fō ki mfere ñon yi fō.

Jerushalein nchrā ni chōshi, nshwi'i ki'e Antio.

²³ A ni nga mbo fo no yichai fi'i ndii, ndollo nyien pa li'ili'i mon Galashia, pugu pa Fragia, ntho mā'an ghrí ghan pin.

Apolo ghēi Efesho pugu Korin

²⁴ Ndi ghō, non Juu chai, ligi yi po Apolo, llo Aleshandria tho Efesho. A ni mbo non na a ni nja nji chrà, ndo nja nji Nwa'anli Minnwi. ²⁵ A ni mfā'o ntigi mon Shendaon Taathō. A ni nchrā ndo nje'i pa nnu ki ntai nthe Jisho ni nguon ni'in njū'ō ghao, nji'i nthe pi no ha'an a ni ngu'ō nji pi kwe rkhí Joun ne. ²⁶ A jē ntho nchrā nu ni tininju'ō mon nda luon Minnwi. Prishila pugu Akwila ni nga nja'o vi, ndōgo vi ngēi no nda pugu mfi'i Shendaon Minnwi ghō shishi'i.

²⁷ A ni nga ntā'a nu nshā'a Akaya, pa ghan pin fo ghēre nā'an nwa'anli mfe ni ghan pin Akaya, nchhu nu na pi tuo vi a pwa. A ni nga nchēin Akaya, ngēre ngwa pe na pugu ni ntōgo mon pwapun Minnwi mbo ghan pin ne. ²⁸ A ni ndōu pi titini ti nga'a pa Juu shhente no nōon nu ni pugu mon Nwa'anli Minnwi na Jisho Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne shini.

19

Pōo mon la'ataon Efesho

¹ Apolo ni nga ngu'ō mbo Korin, Pōo tōgo krao khwi ngei ghō, nchēin Efesho, njai pichai ghan younjin Jisho fo, ² mbie vugu na, "Pi ni mfe Jijwe Minnwi ni pēi ndii na pēi ni mbin ne?"

Pugu khwē na, "Nga! Pigi lo naa ndo nja'o sheshe yaon na Jijwe Minnwi."

³ A chhu na, "Ti pēi ni ntōgo pi mon yai kwe rkhí?"

Pugu na, "Mon kwe rkhí Joun."

⁴ Pōo chhu na, "Kwe rkhí Joun ni mbo pi ni ngwa pe na pugu pā'a nkūnu yugu ni phi ne, Joun ghō ni ntho nchhu nu ni ngwa na pugu pin non na a tho nu ninj yu ne, mbo Jisho."

⁵ Pugu ni nga nja'o yei, nkwe rkhí mon ligi Jisho Taathō. ⁶ Pōo gha nū'ōn mbho mi mbin pugu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin

pugu, pugu chrà mon pa chrà taon nduon, ndo njai pa nnu llo mbho Minnwi nchhu. ⁷ Nguon pa pimbia ni mbo no paanchro.

⁸ Pōo ghēi mon nda luon Minnwi nchrā pugu pa ngwa fo ni tininju'ō no trei nāon nchrā nu ndo ntho ndīgēi vugu na pugu pin Sha'afuon Minnwi. ⁹ Ndo pichai tinitho ki lo mbin, nchrā pa nnu piphi nthe Shendaon Taathō shhi nguon ngwa. Nthe yie ghō, Pōo mien vugu ndōgo pa ghan younjin Jisho pugu pugu ghēi, sheshe llé a tho fā'o chrà mon nda ye'i yaon Tiranu. ¹⁰ Yei ni ngēi shhi no paa nga'o, nne ti nguon ngwa na pugu ni nchho pi Eshia ne ni nja'o chrà Taathō, pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon.

Puon Shikeva

¹¹ Minnwi ni ntōgo mbin Pōo ntho nchwīe memme nnu ghraoghrao. ¹² Nenne pi lōgo pra ndhwí pugu pa ndhwí fā'a na a ni nkwo fā'a no ne, ngēi no nkāon pa ghan ghīnō, pa ghīnō pugu mme, pa jijwe piphi taon mbin pugu.

¹³ Pichai ngwa Juu, na pugu ni ntho nyien njōu pa jijwe piphi ne, mōon no yōu nu pa jijwe piphi ni ligi Jisho Taathō, nchhu nu na, "Mfe gí ve no ligi Jisho na Pōo ghā nchii ne, na o taon." ¹⁴ Khwachai puon pimbia, mbo puon yichai taathō pa thishi ghan fe'ingien pa ngwa Juu, ligi yi po Shikeva, ni ntho nyien nchwīe nnu yei. ¹⁵ Ndo jijwe piphi ghō khwē ni pugu na, "Nji Jisho, nji pa nnu nthe Pōo, ndo pēi po yai pi pa gō?" ¹⁶ Ngan jijwe piphi ghō lli nchēin mbin pugu ni pri, nga'a vugu ghao. Pugu tei ntaon nda yu ntii ni pa lēin mbin pugu.

¹⁷ Nguon pa Juu pugu pa ngwa taon nduon na pugu ni nda'a nu Efesho ne ni nja'o yei nnu, pōgo gu wēin vugu, pi gha'o ligi Jisho Taathō mbigi ngēi shhi. ¹⁸ Ntou pa ghan pin tho shhente mbin fān yugu ndo ntūgu pa nnu lēin na pugu ni nchwīe nu ne. ¹⁹ Ntou pa ngwa na pugu ni mbo pa ghan shhē ne tho ni pa nwa'anli shhē pugu pi tūon shhente. Pi pī'i nchuon nwa'anli pigho a taon tien

wuṅ ṅkaṅ yichèi ṅkwaṅ mbiṅ.* ²⁰ Nenne chrà Taathò nyiṅ ṅgèi shhi ṅkien titini.

Mme minduoṅnduoṅ gū Efeshò

²¹ Pa nnu pei ni ṅga ntògò, Pòò lōgò nthi mi mon Jijwe nò tògò nu Mashedonia pugu Akaya ṅgèi Jerushaleiṅ. A ni nchhu nu ṅa, "Nshi ṅga ṅgèi fò, ṅgu'ò ṅgèi ti nchèiṅ njèi la'ataoṅ Roma ṅkaa yu." ²² Pòò ni ṅga ṅkwo taon Timoti pugu Erashitu, mbo paa ghaṅ ghèrè pi Mashe-donia, nduthò yi kina Eshia nò yichèi fi'ndii.

²³ A ni mbo pi mon yei pii ndii ṅa ṅkien titini lwilwi'i ni ṅgū Efeshò nthe Shendaon Taathò. ²⁴ Ngan shūgu liṅ chèi, ligi yi pò Demetriu, liṅ pa yaon pugu fhi nda nnwi Atemi, pa ghaṅ fà'a pi fà'o ṅkien ntou shéi ṅkuon fà'a yugu ghò. ²⁵ Demetriu kiri pichèi ghaṅ fà'a pighò pugu pa pichèi ghaṅ ṅkwaṅ fà'a pighò, nchhu ni pugu ṅa,

"Ngwa paṅ, pèi ji ṅa ṅguon fà'o pia llo pi ṅkuon yei chofa'a. ²⁶ Pèi yèi ndò nja'o ni non pèi, nnu ṅa ṅon vei ṅa pi mēiṅ ni Pòò, chwīe nu nē. A chhu ṅa pa nnwi ṅa pi chwīe ni mbhò nē lò nji'i mbo pa nnwi kaṅ tigèi yi, ṅkwo ya mba'o ti ṅkara ntou ṅgwa heṅ Efeshò pugu ṅguon krao Eshia. ²⁷ Nnu wuwuru mon ghò lò ṅgu'ò mbo pi ṅa yia fà'a yei shi ṅgū shhē. A pini mbigi ṅa nda nnwi Atemi shi ṅgū nnu gha, nduthò Atemi ghò, ṅa ṅguon Eshia pugu pa ṅguon mbhi ghà ṅga'o nē, shien ndigha'o yi."

²⁸ Pugu ni ṅga nja'o yei nnu, ndinaon ni pigitua, njē pa'o nu ṅgòu, nchhu nu ṅa, "Atemi pa ṅgwa Efeshò, yi ndien!" ²⁹ Moon la'a linaon ni finthò ghao. Pugu tei ṅgèi nii mon mme li'i ṅa ṅgwa ghà ṅkiri fò nē, nshūu Gayu pugu Arishtaku, mbo ṅgwa Mashedonia ṅa pugu pa Pòò ni nyiṅ nu ka'a nē, nii nò mon li'i ghò. ³⁰ Pòò ni ntā'a nu nii shina kiri ghò, ndò pa'a ghaṅ younjij Jishò lò mien vi ṅa a nii. ³¹ Pichèi pa thishi Eshia ṅkaa pugu ṅa pugu ni mbo pa taannu Pòò nē, ligèi vi ṅa ki'i a lii mon kiri ghò.

³² Kiri ghò thò mba'o ṅgòu, pichèi chhu yei nnu, pichèi chhu yini nnu nthe ṅa finthò ni mbo shina pugu. Pa'a ntou yi lò nji nnu ṅa pugu ni ṅkiri nò ghò nē.

³³ Pichèi pa ṅgwa mon Kiri ghò fè ntigi ni Aleshanda, ṅa pa Juu ni ntu'ò pi ju ntigi shhi, nne, Aleshanda nōon ni mbhò yi ṅa ṅgwa lere lan, ṅkaa nò fi'i nu moon nnu pighò. ³⁴ Pugu gha njèi ṅa a pò pi ṅon Juu, pugu mū'un yōnò nu nò paa awa, nchhu nu ṅa, "Atemi pa ṅgwa Efeshò, yi ndien."

³⁵ Ndugwi yi, ṅgan nā'an ṅwa'anli la'ataon ghò pa'o ndere vugu, nchhu ni pugu ṅa, "Ngwa Efeshò! Sheshenon ji ṅa a tuo Efeshò ntuo nda nnwi ndien Atemi pugu pa ṅgū'ò yi yei, ṅa a llo pò ṅgū nē. ³⁶ Na yei lò mbo nnu ṅa mimfe sheshenon lāa nē, a pie ṅa pèi lere lan, ki lò nchwīe sheshe nnu titini. ³⁷ Nthe ṅa pèi thò ni ṅgwa pei heṅ, mbo ṅgwa pè ṅa pugu lò nji'i njōo yaon nda nnwi ki nchrà chrà piphi nthe vi. ³⁸ A mbo ṅa Demetriu pugu pa ghaṅ fà'a pi fà'o pigi njū'ò nthe sheshenon, pia fà'o pa thishi pia, pa ndasha'a pia pò fò, a nthe pugu ghèi mburu fò. ³⁹ Ndò ti ò mbini mfā'o nnu nduoṅ pi sha'a nda ncha'o. ⁴⁰ Nthe ṅa pia shi nchwīe, pi shi ṅgwēiṅ via ṅa pia thò ni yōyōnò shi'a mon la'a ki ṅkien la'o yi lò mbo." ⁴¹ A ni mī'en chhu nu nnu yei, nchhu ṅgwa ghèi.

20

Pòò ghèi Mashedonia pugu Gri

¹ Yōyōnò ni ṅga mme, Pòò gē pa ghaṅ younjij Jishò ta'a li'i, ṅga mā'an ghrí yugu, mien vugu ndollo ṅgèi Mashedonia.

² A ni ṅga ntògò mon ṅguon pa li'i pighò ghao, ṅkwo mā'an ghrí ghaṅ pin fò, ṅgèi la'ataon Gri. ³ A ni nda'a fò nò trei nāon, nò ha'an a ni mbiri non yi nò shā'a nu ntaon Shiria nē, nja'o ṅa pa Juu thò nyian ntān nthe vi nē, a lōgò nthi mi nò tògò nu Mashedonia mbini.

⁴ Shopata mbo muun Pairu llo Beria ghèi pugu pugu ka'a, pugu pa Arishtaku ni Shekondo llo Teshalonika, ni Gayu llo Debi, ni Timoti ṅkaa yu pugu Taikiku ni

* 19:19 19:19 Yei yichèi ṅkwaṅ mbiṅ ṅa ta'a ndigi yi fi'i mbiṅ ṅa ṅon mfā'a nò ta'a llé pi pe vi nò nē.

Trofimu llo krao ngei Eshia. ⁵ Pugu ni ngēi shhi nchēi vigi Troa. ⁶ Llé Ji Brei ki ku'ó ni nga ntogo, pigi shā'a llo Filipai, nga nda'a tienj llé pigi para vugu Troa, nda'a fo no khwachēi llé.

Ndugwi njin kra Poo Troa

⁷ A ni nga mbo fūonj llé monj shwi'i tanj, pigi kiri no kru nu brei,* Poo chrà ni pugu, mbi'i nu no ghēi nu yua, nthe yie gho, a wu'ó nchrachra ti mi'ej ni ntunj mbhi. ⁸ Ntou lanj ni ntho nkii nu monj njienj nda tothi ja pigi ni nkiri fo ne. ⁹ Yichēi ma'anj mikhwa, ligi yi po Eutiku, ni nchho nchò windu. Poo gha ngu'ó nchrachra mbigi ngēi nu shhi ne, logo gha'a ma'anj mikhwa gho, a gū shhe llo monj trei yere nda tothi, pi pi'i vi shhe a kwo khu. ¹⁰ Poo shwi'i shhe, mbanj vi nchhu ja, "Ki'i pēi fā'o yu'ó njù'ó, a wu'ó mbi'i yi maonj." ¹¹ Mbini nkū'ó monj njienj nda tothi ki'e, mbē'i brei nkru. A ni nga nchrā pugu pa ghanj younjinj Jisho no ntaanj ndii ti mbhi ya ndanj, ndollo ngēi. ¹² Pa ghanj younjinj Jisho lōgo ma'anj mikhwa gho pugu pugu pini la'a, a wu'ó mbo yi maonj, pugu fā'o ntu ghrinju'ó.

Poo llo Troa ngēi Miletu

¹³ Pigi lollo ngēi shhi nii mitu nkhi nshā'a ntaonj Ashoshi, li'i tienj Poo no ha'anj a ni nkwo chhu ni pigi ne, nthe ja a ni nyienj pi shhe ngēi nu fo. ¹⁴ Pigi pugu ni nga mbāonj Ashoshi, pigi tienj vi monj mitu nkhi pigi pugu ghēi Mitulene. ¹⁵ Pigi nyienj llo fo mbhi ghandanj pigi chēinj mbinj Kiou, yichēi mbra llé pigi shā'a Shamo, mbhi gha mbini ndanj pigi chēinj Miletu.

¹⁶ Poo lōgo nthi mi no nyienj nu monj nkhi mfere Efesho, nne ja ki'i a mi'anj ndii Eshia, nthe ja a ni nkono nu ngēi Jerushaleinj llé ji ja pi mēinj ni Penteko ne, no ha'anj a nji'e. ¹⁷ Poo ni nga mbo Miletu, ntaonj nkini Efesho ja pa thishi monj choshi gho tho njēi vi.

¹⁸ Pugu ni nga ntho njēi vi, a chhu ni pugu ja, "Pēi nkaa pēi ji nkwanj ha'anj mi ni nchho chombhi a shina pēi jē no fūonj

llé ja mi ni ntigi kwò a Eshia ne. ¹⁹ Mfā'a mbho Taatho ni nguonj junonj ghao, ni nkhi ligi pugu pa mōonj nu ja a ni ntho vōi llo nkūonj pa ntānj ja pa Juu ni ntaanj a no ne. ²⁰ Pēi ji ja nshini ndo ndēinj vōi ni sheshe yaonj ja a nthe a ghēre vōi ne. Mi ni nchhu chrà Minnwi, ndo nje'i vōi shhente pugu pa nda nda. ²¹ Mi ni nshūu tēnə pa Juu pugu pa ngwa taonj nduonj ja pugu pā'a nkūnu yugu ni phi mbinj Minnwi, ni'inj njù'ó yugu mbinj Jisho Krishto mbo Taatho.

²² "Ndo ndwe, lii njēi, ngēi nu ne Jerushaleinj, no ha'anj Jijwe Minnwi yi'i a ja ngēi ne, ndo nji'i nji nnu ja a shi nchwīe a fo ne, ²³ nkienj ja Jijwe Minnwi kwo shūu tēnə a ja monj sheshe la'ataonj, chēinj pugu pa ngē'i tho njwēre a. ²⁴ Ndo ndii chombhi a, a po yichēi nnu vōi, ki a fā'o pi yichēi ghēre vōi. Ngu'ó ntā'a nu mi'ej pi nnu ja Jisho Taatho ni mēinj a no nkūonj mbhi ne, mbo chii nu nkini pwa pisha'akho pwapunj Minnwi.

²⁵ "Lii njēi, ndwe, nji ja mba'a kanj ta'a nonj vōi nu'unj njēi a nkamu'oj, mbo pēi ja nyienj ntho nchii Sha'afuonj Minnwi shina pēi ne. ²⁶ Nenne, nchhu ni pēi shi'a yei ja sheshenonj vōi mbhe gha, kanj mbho ma lo ne nji'i mbo no, ²⁷ nthe ja nshini ndo nji'i ndēinj no chhu nu nguonj pa nnu ja Minnwi lōgo nthi mi no chwīe nu ne.

²⁸ "Nenne, pēi lina ni nonj pēi ndo mbini ndina ni pa ngwa Minnwi ja Jijwe Minnwi nū'oj vōi ja pēi tigi ligi yēi mbinj pugu ne, no lina nu ni choshi Minnwi ja a yuonj ni chhi Muunj vi ne. ²⁹ Nji ja nshi nga ngēi, pa ngwa piphi nii shina pēi ngūo mbinj pēi wu'ó no ha'anj minjanienj chigēichigēi ghà nchwīe ni pa minjii ne. ³⁰ Ndi thō nu ja pichēi ngwa llo shina pēi shi nde'i ngienj no fii nu pichēi pa ghanj pinj pugu yōu njinj yugu. ³¹ Nthe yie gho, pēi chho ni lina mēi, nkwinj nu ja no trei nga'o, nshini ndo nji'i nkina no ye'i nu vōi monj tu'u pugu pa naonchi ni nkhi ligi.

³² "Ndwe, nchā'a vōi mfe mbho Minnwi pugu pa chrà pwapunj yi ja a nthe a chwīe pēi ku'ó monj pinj pugu pa mboro ja

* **20:7** 20:7 Brei yei ni mbo ye ja pugu ni mbē'i nkru no kwinj nu gu Taatho.

Minnwi fe ni nguon ngwa pi pi taonṭaon ghao ne.

³³ “Nshini ndo nji'i nshōrō mbinṭon ṭon ki laonṭo yi, ki ndhwí yi. ³⁴ Pəi ṅkaa pəi ji ṅa mbhō ma mei yru ju ni mmu pigi pa pakwo paṅ. ³⁵ Nōon ni pəi monṭon ṅguon pa nnu ghao ṅa monṭon fā'a nu ki jwε, pia ghēre ṅgwa pε ṅa pugu lo mfā'o ne ntho ṅkwīn pi chrà Jishō Taathō ṅa a ki chhu ṅa, **'Ntou mbōrō pō monṭon fe nu nchaa kwe nu.'**”

³⁶ A ni ṅga nchrā ti mī'εṅ, ṅkwi kwére yi shhe nduonṭon Minnwi pugu pugu ghao. ³⁷ ṅguonṭon yugu ghao kēi, mbanṭon vi, nō cha'a vi ṅa a nyīen shi'i. ³⁸ Njū'ō yugu lrī ṅkieṅ ntou yi nthε pa nnu ṅa a ni nchrā ne, ṅa mba'a pugu shi nu'uy njəi vi ṅkamu'ōṅ ne. Pugu lōḡo vi ṅḡēi nti'i yəi mitu ṅkhī.

21

Pōo ghēi Jerushalein

¹ Pigi ni ṅga nchā'a vugu, nii monṭon mitu ṅkhī nchu'ō shhe, ntunṭon ndindi ntaonṭon Koshi, mbhi gha ndanṭon pigi ghēi Rodeshi, ndhō fō ṅḡēi Patara. ² Pigi gha nchəinṭon fō njəi mitu ṅkhī a ghēi nu Fonishia, pigi nii monṭon ghō ṅḡēi. ³ Pigi ni ṅga ntho ti njəi Shaipru, nchhwi nshwi'i mbienṭon ntaonṭon Shiria, ntaonṭon ṅkaonṭon pie Taire, nthε ṅa a li'i ṅa mitu ṅkhī ghō ni mfā'o nō fu'u nu pa kaku fō ne. ⁴ ṅga njəi pa ghanṭon younjinṭon Jishō, nda'a fō pigi pugu nō khwachəi llemṭon. Ntōḡo mbhō nji Jijwe Minnwi, pugu chhu ni Pōo ṅa ki'i a ghēi Jerushalein. ⁵ Fi'i llemṭon ṅa a ni mbie ṅa pigi la'a fō ne ni ṅga mme, pigi lollo ṅḡwēinṭon ndaonṭon ṅḡēi nu ṅguonṭon vugu ghao pugu pa ṅḡwε pugu ni puonṭon pugu ghēi nti'i vigi ti ntaonṭon monṭon la'a, pigi kwi kwére yigi ṅkinṭon ṅkhī nduonṭon Minnwi, ⁶ nchā'a nonṭon. Nenne pigi nii mitu ṅkhī ṅḡēi, pugu pīni yugu la'a.

⁷ Pigi ni ṅga mī'εṅ nyīenṭon llo Taire, nchəinṭon Tolēmai, nchrā ni pa ghanṭon pinṭon nda'a fō nō ta'a llé. ⁸ Mbhi gha ndanṭon pigi lollo ṅḡēi Kaisharia, ṅḡēi nda Fili ṅḡanṭon chīi pwa pisha'akhō, mbo ta'a ṅon shina pa khwachəi ṅgwa pε ṅa pi ni nchu'ō vugu Jerushalein nō nnu ghēre ṅgwa ne,

nda'a pigi pugu. ⁹ A ni mfā'o khwe puonṭon pinṭon ṅa pugu shi ya'a lanṭon ne, Minnwi nōonṭon nnu ni pugu pugu chhu.

¹⁰ Nō ha'anṭon pigi ni nda'a nō yichəi fi'i llé ne, njəli'i Minnwi chəi, ligi yi pō Agabu, llo Judia nshwi'i. ¹¹ A ni ntho mbara vigi, ndōḡo ṅkandanṭon Pōo, ṅkrao kwò ndutho yi nō ghō pugu pa mbhō mi nchhu ṅa, “Yei nnu ṅa Jijwe Minnwi chhu ne, ‘Yei ha'anṭon pa Juu Jerushalein shi ṅkrao ṅḡanṭon ṅkandanṭon yei ncha'a vi mfe mbhō ṅgwa taonṭon nduonṭon.’” ¹² Pigi ni ṅga nja'o nnu yei, pigi pa ṅgwa ha'anṭon pugu ni mbo fō ne, ndīgəi vi ṅa ki'i a ku'ō Jerushalein.

¹³ Nenne Pōo khwē ṅa, “Pəi chwīe pi neinṭon, ṅkēi nu ntho mbə'i njū'ō a? Nthε ṅa ndo ṅgu'ō mbiri nonṭon a pi nō ghēi nu chəinṭon, a nji'i mbo pi gu ṅgu'ō ṅkukhu Jerushalein nō ligi Jishō Taathō.” ¹⁴ Pigi ni ṅga ndīgəi vi kiki, mienṭon vi fō nchhu ṅa, “Nnu ṅa Taathō tā'a nu ne pō.”

¹⁵ Llé pei ni ṅga ntōḡo, pigi pīri nonṭon yigi ṅku'ō Jerushalein. ¹⁶ Pigi pa pichəi ghanṭon younjinṭon Jishō llo Kaisharia pugu lōḡo vigi ṅḡēi ni pigi nda Nashonṭon llo Shaipru mbo pa fūonṭon ghanṭon pinṭon, nne ṅa pigi pugu la'a ka'a.

Pōo ghēi kra Jεin

¹⁷ Pigi ni ṅga ntho nchəinṭon Jerushalein, pa ghanṭon pinṭon shwi'i pīenṭon pigi ni pwanju'ō. ¹⁸ Mbhi gha ndanṭon, pigi pa Pōo ghēi njəi Jεin. ṅguonṭon pa thishi ni mbo fō.

¹⁹ Pōo ni ṅga nchrā ni pugu, mfi'i ṅguonṭon nnu ṅa Minnwi chwīe shina pa ṅgwa taonṭon nduonṭon ntōḡo mbhō yu ne, pa ta'a yi pa ta'a yi.

²⁰ Pugu ni ṅga nja'o, ṅga'o Minnwi. Nchhu ghō ki'ε ṅa, “ō yəi nu ndinṭon vigi, fi'i ṅkanṭon ṅgwa Juu ha'anṭon pugu pinṭon Minnwi, ndo mfā'o ṅkieṅ ntou ni'inṭon njū'ō ṅkuonṭon ḡi Mushi ne. ²¹ Pi kwo chhu pa nnu ni pugu nthε ghō ṅa o ye'i ṅguonṭon pa Juu ṅa pugu la'a nu shina ṅgwa taonṭon nduonṭon ne, ṅa ki'i pugu nū'ōṅ ḡi Mushi, nchhu nu ni pugu ṅa ki'i pugu ni'inṭon puonṭon pugu ṅḡunu mbrei, ki nchwīe nū'ōṅ pa ṅgwa Juu. ²² Ti pi shi nchwīe pi neinṭon? Nthε ṅa pugu shi nja'o ṅa o tho.

23 “Yei nnu ña pigi tā'a nu ña ɔ chwīe nē. Khwē ñgwa pɔ hein ha'an pugu kwo lōgɔ kà'a shhi Minnwi. 24 Ghēi pēi pugu ka'a, nchwīe pa nù'ɔn nɔ pɔ nu yi taontaon, ɔ lo mbe yaon ña a pie ña pugu fe nɔ chwīe nu nù'ɔn ghɔ nne ña mimfe pi kiri tho yugu. Nne kan pugu ñkaa pugu shi nji ña nnu shini lo mbo mon pa nnu ha'an pi chhu nthe ghɔ, ña gò nduthɔ yɔ ghà nù'ɔn gí.

25 “Ndo ni ñgwa taon nduon ña pugu pin Minnwi nē, pigi kwo nā'an ñwa'anli mfe ni pugu ña ki'i pugu ji maon ña pi fē'i pa nnwi nɔ ghɔ nē, ki'i pugu ji chhi, ki'i pēi kru minyien ña pi ñinaon mmi yi a khu ki chhi lo ntaon mbin yu nē, ki'i pugu kwoshuon.”

26 Nne, Pɔɔ ghēi pugu pa ñgwa pighɔ. Mbhi gha ndan pugu pugu chwīe non yugu mbo yi taontaon, ñgēi Nda Minnwi, nɔ chhu nu llembhi ña a pi'i pugu lūgwi chwīe nu nù'ɔn nɔ pɔ nu yi taontaon, ndo shi nthɔ ni maon fe'ingien nɔ fe nu nɔ tho sheshenon vugu.

Pi wēin Pɔɔ Nda Minnwi

27 Khwachēi llé ghɔ ni ñga ñkwo mme nu, pichēi ñgwa Juu llo Eshia gha njēi Pɔɔ Nda Minnwi, ni'in puñ yú ñgwa pē ña pugu ni mbo fɔ nē ndo ñgwēin vi nē, 28 mba'o ñgòu ña, “Ñgwa Ishrae pēi kwe vigi! Yei non ye ña a nyien ñguon li'i nthɔ njē'i ñgwa ni nnu piphi nthe ñgwa Ishrae pugu pa gí Mushi pugu pa Nda Minnwi yei. Nɔ pīgi nu, a lōgɔ pa ñgwa taon nduon nthɔ mfuo li'i taontaon yei.” 29 Pugu ni nchhu nne nthe ña pugu ni ñkwo fūon njēi vi pugu Trɔfimu mbo non llo Efeshɔ mon la'a, nthɔ mbī'i nu ña ju, Pɔɔ, ntien vi nthɔ nɔ Nda Minnwi.

30 Finthɔ gū mon ñguon la'a ghao, pa ñgwa pighɔ tei ñgēi ñgwēin Pɔɔ nshūu vi ntaon nɔ Nda Minnwi, nchri chonka'a wu'ɔ ndii ghɔ. 31 Nɔ ha'an pugu ni mba'o nu nɔ jwi nu Pɔɔ nē, ñkini chēin mbho taathɔ pa ghan mā'an nchhò Roma ña ñguon Jerushalein pɔ mon finthɔ. 32 Wu'ɔ ndii ghɔ a lōgɔ pa shooge pugu pa thishi ta'a ñkii shooge, pugu pugu tei ñgēi njēi

ñgwa pighɔ. Pa ñgwa pighɔ ni ñga njēi vi pugu pa shooge pighɔ, mien wie nu Pɔɔ.

33 Taathɔ ghɔ ghēi ñgwēin Pɔɔ, mfe gí ña pi krao vi ni paa ndigi chēin. Ndo mbie ki'ē ña, “Non vei pɔ pi gɔ? A lo nchwīe pi nēin?” 34 Pichēi ñgwa mon kiri ghɔ pa'o ñgòu nchhu yei nnu, pichēi chhu yini. A gha mien ki ya'o la'o nnu pighɔ, nthe ntou yɔyɔnɔ a fe gí ña pi ni'in vi mon li'i ña pa shooge ghà nchho nē. 35 Ndi ña pi ni nchēin ni ju ni mbin nchwi nda nē, pa shooge pighɔ ya ntien vi tien nthe fi'i kikri ña yú ñgwa pighɔ ni nthɔ nu nɔ ghɔ nē. 36 Yú ñgwa pighɔ wu'ɔ nthɔ nu njin yu mba'o ñgòu ña, “Pēi mī'ēn ni ju!”

Pɔɔ tãa nchò yi

37 Nɔ ha'an pi ni ntā'a nu nii ni Pɔɔ mon li'i ña pa shooge ghà mbo nē, a chhu ni taathɔ pa shooge pighɔ ña, “Nchhu nnu vē?”

A pie vi ña, “ɔ ji chrà Gri? 38 A lo mbo gò mbo non Ijpti ña a ni nthɔ ni tinithɔ ndōgɔ khwē ñkan mikija pēi pugu nii mon ñkunu njó nē?”

39 Pɔɔ khwē ña, “Mbo pi non Juu llo Tashɔ mon Shilishia, non llo mon mme la'ataon. Ndīgēi ghɔ mien nchhu nnu ni ñgwa pei.”

40 Nthishi pa shooge ghɔ pin, nne Pɔɔ thi ñkuon pa nchwi nda pighɔ nōon ni mbho yi ña ñgwa pighɔ lere lan. Pugu ni ñga ndere lan, Pɔɔ chrà ni pugu mon chrà Hibru, nchhu nu ña,

22

1 “Lin pan pugu pa tãa pan, pēi ya'o ñkwan nɔ ha'an ñshi ntaa non a ndwe shhi pēi nē.” 2 Pugu gha nja'o a chrà pi mon chrà Hibru, pugu pini nja ndere lan. Pɔɔ ghēi shhi nchhu ña,

3 “Mi non Juu, pi phi a Tashɔ mon Shilishia ndo ñku'ɔ pi hein mon Jerushalein mbho Gamalia mbo masha a. Mfā'o ñkien titini ntīgi mon gí pa tãa pia, mfe non a ni Minnwi wu'ɔ nɔ ha'an ñguon vēi ha'an pēi thi hein shi'a fe non yēi nē. 4 Nki fe ñgē'i ni ñgwa ña pugu younjin Shendaon yei nē, ti pichēi khu. Nki wēin mbia pugu pa pinje ni'in vugu

chéin. ⁵ Pa taathó pa thishi ghan fe'ingien pugu pa kún nthe pugu kwe nte a na ñchhu pi nnu shini. Pugu ni nā'an pa nwa'anli mfe vèi ñgèi mfe ni pa ngwa Juu Damashiku, nenne, ñgèi fò nò wèin nu ngwa na pugu ni mbò fò nē ñkrao vugu mbini ni pugu Jerushalein pi fe njó ni pugu.

Pɔɔ fɛ'i ñkwan ha'an a ni ñkara mbin Minnwi nē

⁶ “Nò ha'an ñki nyien ñgèi nu ti mbara mbin Damashiku nē, nnu ni ntun minaon, lí'ε llo po wī'i nshei yèi mu. ⁷ Ngū shhe, nja'o yichèi ñggi chhu nu vèi na, ‘Shòɔ, Shòɔ, ɔ thò mfe ñgè'i vèi nò khò?’

⁸ “Ñkhwē na, ‘Ɔ pɔ pi gɔ, Taathò?’

“A chhu na, ‘Mi Jishò llo Nashare na ɔ thò mfe ñgè'i ghò nē.’ ⁹ Ngwa ha'an pigi pugu ni mbò ka'a nē, ni njèi lí'ε ghò ndò pa'a ndò nja'o ñji ñggi ñon na a ni nchrà nu vèi nē.

¹⁰ “Nchhu na, ‘Mi shi nchwē pi nēin, Taathò?’

“Taathò chhu vèi na, ‘Lollo ñgèi Damashiku, pi shi nshwei ghò fò ni ñguon nnu na Minnwi nū'on na ɔ chwē nē.’

¹¹ Ligi ma nchri nthe fi'i ñkwan nò ha'an lí'ε ghò ni nthe nē, nthe yie ghò, pakwo pan wèin mbhò a ñgèi ni mu mon Damashiku.

¹² “Ñon chèi ni mbò mon la'ataon Damashiku, ligi yi pɔ Anania, mbò ñkien ñgan pɔgɔ Minnwi ndò nū'on ñguon gí ghao, ñguon pa ngwa Juu líi vi na a ñkien ñon. ¹³ A thò ntithi yèi mu nchhu na, ‘Ndin a Shòɔ, pini njèi lí'i,’ wu'ɔ chomilaon ghò, ligi a chu'ɔ njèi vi.

¹⁴ “A chhu na, ‘Minnwi pa ñkhu tãa pia chu'ɔ ghò na ɔ ji nnu na a kã'a nò chwē nu nē, nò yèi nu Muun Fà'a vi yi Ndindi, ndò nja'o ñggi yi a chrà nu. ¹⁵ Ɔ shi mbò minkwentie yi ni ñguon ngwa nò nchhu nu pa nnu pɛ na ɔ yèi ndò nja'o nē. ¹⁶ Ɔ nu'un nchèi pi khò ndwɛ, yrei shhe, ñkwe ñkhí nduon Minnwi a shigao phi yò.’

Minnwi gē Pɔɔ na a ghèi nchii chrà yi ni ngwa taon nduon

¹⁷ “Mbini Jerushalein nga nthò nduon Minnwi mon Nda Minnwi, njèi nnu.

¹⁸ Mon nnu ghò njèi Taathò a chhu vèi na, ‘Kòɔ ntaon Jerushalein ni ñji, nthe na mba'a ngwa pei pin nnu na ɔ shi nchhu nthe a nē.’

¹⁹ “Ñkhwē na, ‘Taathò, pugu ni non pugu ji na ñki nyien mon sheshe nda luon Minnwi ñgwèin pa ngwa na pugu pin ghò nē, ni'in vugu chéin ndò ñgwie pichèi. ²⁰ Ndi na pi ni nchhò njwi minkwentie yò mbò Shitifin nē, mmu nduthò a ni mbò fò, mbin nu na pi jwi vi, ndina nu ni ndhwí ngwa pɛ na pugu ni thò njwi vi nē.’

²¹ “Taathò chhu vèi na, ‘Ghèi! Nthe na ñshi ntaon ghò fie hini ni ngwa la'ataon nduon.’”

²² Ngwa pighò ni ngu'ɔ njwɛɛ nu ti nga nja'o yei, ñkèrè ñggi yugu nchhu na, “Pèi mī'ɛn ni ju, a lò mfā'o nò chhò nu mbhi!” ²³ Ndò ha'an pugu ni mba'o ñgòu, nshrào ndhwí yugu mfiri nu, ndò mā'an pru mon tothi nē, ²⁴ taathò pa shooge Roma fe gí na pi lōgɔ Pɔɔ ñgèi ni ju mon lí'i na pa shooge ghà nchhò nē, ndò nchhu pugu wie vi nò tã'a nu la'o nnu na a chwē pa ngwa Juu thò mba'o ñgòu thò yu nē.

²⁵ Ndò pugu ni nga ñkwo krao vi nò wie nu, Pɔɔ pie ni ta'a nthishi pa ta'a ñkii shooge na a ni nthi fò nē na, “Gí pin na pi wie ñon Roma ki lò naa nsha'a vi njèi na a gū shá'a?”

²⁶ Ndi na nthishi pa ta'a ñkii shooge ghò ni nja'o nnu yei nē, ñgèi nchhu ni taathò pa shooge na, “Ɔ tã'a nchwē pi nēin? Nthe na ñon vei pɔ pi ñon Roma.”

²⁷ Taathò pa shooge pighò ghèi mbie vi na, “Shwei a, ɔ ñon Roma?”

Pɔɔ khwē na, “Oon.”

²⁸ Taathò pa shooge pighò chhu na, “Njuon pi ni ñkien ntou mbin maa mbò ñon Roma.”

Pɔɔ khwē ji na, “Pi phi a phi nò ñon Roma.”

²⁹ Nne ngwa pɛ na pugu ni mbò nò tou nu mi nē kã'o mbini pini ndii ghò. Taathò pa shooge ghò pɔgɔ nthe na a ni ñji ndii ghò na Pɔɔ pɔ pi ñon Roma a kwo lò ñkrao vi.

Pɔɔ shi pa kún

³⁰ Ndò mbhi ni nga ndan, taathò pa shooge pighò tã'a nu nja ñji nnu na a

chwīe pa ngwa Juu pa'ò ngòu tho yu nē, ñkīgēi vi, ngē pa thishi ghan fe'ingien pugu pa kún, nshwi'i ni Poo ki'e ntigi vi shhi pugu.

23

¹ Poo chaon ligi yi mbin pa kún nchhu ña, "Lín pan, ngan̄tho a lo ñji'i ñkhu mon ñkwan ha'an ñchho chombhi a shhi Minnwi ti ntho nchēin shi'a nē." ² Taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Anania fe gí ni ngwa ha'an pugu ni nthi mbara yēi Poo nē ña pugu chrēi lr̄i tho Poo. ³ Nenne, Poo chhu gho ña, "Minnwi shi nchrēi gho ñkaa gho, ma ngan̄ mbe vei. O chho hene no sha'a nu ma ñkwan ha'an gí chhu nē, ndo mbē'i gí gho ñkaa gho no chhu nu ña pi chrēi a?"

⁴ Ngwa ha'an pugu ni nthi yēi Poo nē chhu ña, "O kie nein ngwē'i taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi?"

⁵ Poo khwē ña, "Lín pan ñshini ndo ñji ña a taatho pa thishi ghan fe'ingien, nthē ña pi nā'an ña ki'i nchrā nnu pip̄hi nthē ghan sha'a ngwa pēi."

⁶ Ndo Poo ni ñga ñjēi ña ta'a ghrà kiri gho pa ngwa Shadushi yichēi ta'a pō Farashi, a pa'ò ngòu nda pa kún ña, "Lín pan, mi ñon Farashi, a phi ñon Farashi mbhi a. Pi sha'a a hein shi'a nthē ña ñjwere nu ni tininju'ò ña ngwa ña pugu ñkhu nē shi mbini ñku'ò."

⁷ A ni ñga nchhu yēi nnu, mindoundou gū shina pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi, kiri gho shina ntaon nduonduon. ⁸ Nthē ña pa ngwa Shadushi ghà nchhu ña ñon shi'a ñkhu mbini ñku'ò, pa'a pa ghan ntaon Minnwi lo mbo, ndo pa'a pa Jijwē lo mbo, ndo ngwa Farashi pin̄ nguon pa nnu pei ghao. ⁹ Mmē yòyòno mū'un, pichēi pa ghan yē'i ngwa ni gí Mushi ña pugu ni mbo mon ta'a ghrà pugu pa ngwa Farashi nē tithi ndou nu ña, "Pigi lo ñjēi fàn̄ ñon vei, pēi ji nein ña yichēi jijwē, ki ngan̄ ntaon Minnwi chrà gho?"

¹⁰ Minduonduon gho ni ñga nchēin mōnon, taatho pa shooge pigho pogo ña pi shi nshāa Poo prapra, mfe gí ni pa shooge ña pugu shwi'i mfu'u vi ni ghr̄i

shina ngwa pigho ntho no li'i ha'an pa shooge ghà nchho nē.

¹¹ Tu'u gha shini, Taatho thi yēi yu nchhu ña, "Fā'ò tininju'ò, wu'ò ñkwan ha'an o chii ligi a Jerushalein nē, a wu'ò ñkwan ha'an o shi nchii mon la'ataon Roma nē."

Ntán no jwi nu Poo

¹² Mbhi ni ñga ndan, pichēi pa ngwa Juu nyian ntán, ngwrā kina ña mba'a pugu ñji yaon, ki nnu sheshe yaon, kan a nē pugu jwi Poo. ¹³ Ngwa ña pugu ni nyian ntán gho nē ni ntogo khwē wun̄ yugu. ¹⁴ Pugu lollo ngēi mbara pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi pa thishi nchhu ña, "Pigi wrā kina ña mba'a pigi ji sheshe yaon ti nu'un̄ njwi Poo. ¹⁵ Nthē yie gho, pēi pa pichēi pa kún taon ñkini ni taatho pa shooge Roma ña a taon Poo ni pēi. Pēi chwīe no ha'an pēi tā'a nu ntou pi moon̄ nnu gho shi'i no ji nu pa nnu nthē vi. Pigi kwo piri non̄ yigi no jwi nu vi ñkaon̄ a maa ndo nchēin hein."

¹⁶ Ndo muon̄ mimbia mbo muon̄ ndin̄ Poo yi mingwē ni ñja'ò ntán yēi, ngēi li'i ha'an pa shooge ghà nchho nē nshwei Poo no gho. ¹⁷ Nenne, Poo mēin ta'a nthishi pa ta'a ñkii shooge nchhu gho ña, "Lōgo muon̄ vei ngēi no gho shhi taatho pa shooge nthē ña a fā'ò nnu no chhu nu gho."

¹⁸ Nenne, nthishi gho lōgo vi pugu yu ghēi ñjēi taatho pa shooge nchhu ña, "Poo, yichēi ta'a ngan̄ chēin, mēin a nchhu vēi ña ñdōgo muon̄ vei ntho ñjēi gho no, nthē ña a fā'ò nnu no chhu nu vē."

¹⁹ Taatho pa shooge gho wēin mbho yi pugu yu ghēi li'i ha'an ngwa lo mbo nē, a pie vi ñjin̄jin̄ ña, "Nnu ña o tā'a nu nchhu vēi nē pō pi kho?"

²⁰ Muon̄ gho khwē ña, "Pa Juu taan̄ ña pugu shi nchhu vē ña o taon Poo ni pa kún yua no ha'an pugu tā'a nu ntou vi tou ñji pa nnu nthē vi shishi'i. ²¹ Ndo ki'i ñja'ò nnu ña pugu chhu nu nē, nthē ña pugu tōgo khwē wun̄ yugu ña pugu kwo taan̄ ti ngwrā kina ña mba'a pugu ji ki nnu sheshe yaon ki lo naa njwi vi, ñkwo lere ntho njwere vi. Ti ndwē, pugu kwo

pīri non yugu ntho njwεε khwè pi mbho gho."

²² Nenne, taatho pa shooge chhu ni muun gho na a ghēi ni vhi ndo mfe gí gho na, "Ki'i nchwē sheshenon ji na o kwo chhu nnu yei vèi."

Pi taon Poo ni Feli mbo ngan Sha'a Kaisharia

²³ Taatho pa shooge gho mēin paa nthishi pa ta'a nkii shooge nchhu na, "Pēi pīri paa nkii pa shooge no ghēi nu Kaisharia pēi pa khwachēi wun ghan mā'an nchhò ni minyienlèi pugu pa paa nkii ghan mā'an nchhò ni khwá, mbiri no llo nu mon ndipu'u minaoon ni tu'u. ²⁴ Fe pichēi pa nkwiēin ni Poo a ku'o pēi ghēi ni ju mfe vi ni Feli, mbo mme ngan sha'a ngwa shi'i, ki kà'a lo nkēe vi." ²⁵ Taatho pa shooge gho nā'an nwa'anli, nchhu nu na,

²⁶ "Nwa'anli yei nā'an mmu Klaudiu Lishia vε, ma Feli non ndien, nchrā vε.

²⁷ Pa ngwa Juu ni ngwēin non vei ntā'a nu njwi vi. Nga ntho mbara vi pigi pa shooge nkwe vi, nja'o na a po pi non la'ataon Roma. ²⁸ Nki tā'a nu nji nnu na pugu ni ngwēin vi no nε, nenne, ngēi ni ju nda pa kún pugu. ²⁹ Nki gha ntā'a, njēi na pa nnu ha'an pi ni ngwēin vi no gho nε lo mbo pa nnu ha'an a nthe pi jwi vi, ki ni'in vi chēin no gho, pa nnu pigho po pi nkuon pa pie nthe nnu gí yugu. ³⁰ Pi ni nga ntūgu vèi na pi tho nyian ntán nthe vi, ntaon vi vε ta'a nge, mfe gí ni ngwa ha'an pugu wēin vi nε na pugu shwei nnu ha'an pugu wēin vi no gho nε vε."

³¹ Nenne, pa shooge lōgo Poo wu'o nkwan no ha'an pi ni mfe gí ni pugu nε, ngēi ni ju ti nchēin Antipatri ni tu'u.

³² Mbhi gha ndan pugu pīni lí'i ha'an ghan mā'an nchhò ghà nchho nε, mien vi pugu pa ghan Minyienlèi na pugu pugu ghēi ka'a. ³³ Pugu ni nga nchēin Kaisharia, mfe nwa'anli gho ni Feli mme ngan sha'a ngwa, mbini ncha'a Poo mfe mbho yu. ³⁴ Feli mēin nwa'anli gho mbie vi na a llo

mon yèi lí'i, nga nja'o na a llo pi Shilishia, ³⁵ a chhu gho na, "Nshi nja'o chrà yo ndii na ngwa na pugu wēin gho tho nε." Nenne, mfe gí na pi chho nkē'i Poo ntu'o fūon Hero.

24

Nnu na pi wēin Poo no gho nε

¹ Tien llé ni nga ntogo, taatho pa thishi ghan fē'ingien mbo Anania shwi'i pugu pa pichēi pa thishi ni ta'a non na a shi nchrā no lí'i yugu, ligi yi po Tetulu. Pugu fī'i nnu na pugu wēin Poo no nε ni Feli non ndien. ² Pi ni nga mēin Poo a nii nda, Tetulu jē ntho ntigi pa nnu tho yu, nchhu nu na,

"Nthe na o sha'a nu ni shietho nε, pigi fā'o ntou ghighri no ntaan ndii nε, pugu pa na ntou pa kwri tho mon la'ataon yei ntogo pi mbho gho nε, ma Feli non ndien, ³ mon nguon shendaon mon nguon lí'i ghao, pigi pin nguon nnu pigho ni ntou tōo nu vε, ma Feli non ndien. ⁴ Ndo no mien nu ki lo nu'un njwi ndii yo, ndigēi gho mon pwanju'o yo na o ya'o vigi no kuo ndii. ⁵ Pigi yèi na non vei ya mbo pi nkien ngan ndan, a tho ni minduonduon shina pa Juu mon nguon mbhi ghao, mbo nthishi pa ngwa kiri ye na pi mēin ni Nasharin nε.* ⁶ A ni ntā'a nu mfuo Nda Minnwi, pigi wēin vi. [Pigi kan ni nshā'a vi nkwan no ha'an gí yigi chhu nε, ⁷ ndo Lishia mbo nthishi pa taatho pa shooge tho ni ghrí nkwe vi mbho pigi ngēi ni ju, ⁸ nchhu nu ni pa ngwa na pugu ni ntigi nnu tho yu nε na pugu tho shhi gho.] O shi nga ntou vi ni non yo, kan o shi nji nguon pa nnu na pigi wēin vi no nε mbho yu."

⁹ Pa ngwa Juu nii mon gho nkaa pugu, nchhu nu na nguon pa nnu ha'an pi wēin vi no nε nnu shini.

Poo taa nchò yi shhi Feli

¹⁰ Feli mme ngan sha'a ngwa nōon ni mbho yi na Poo chrà. Poo chhu na, "Nji na o kwo sha'a la'ataon yei no ntou nga'o. Nthe yie gho, mēfā'o pwatua no taa nu

* **24:5** 24:5 Ye nkwan ha'an Tetulu ni mēin Poo pugu pa pichēi pa ngwa na pugu ni njou njin Jisho llo Nashare nε.

nchò a shhi ghò. ¹¹ Nò ha'an ɔ nthe ɔ yèi ni non yò nɛ, a lo nji'i ntogo paanchro llé nò ha'an nki ku'ò Jerushalein li'i gha'ò Minnwi. ¹² Pa Juu shi ki lo njei nthò ndòu nu pigi sheshenon ki ni'in puɲ ngwa mon Nda Minnwi ti mfe pi ni moon sheshe nda luon Minnwi, ki pi mon la'a. ¹³ Ndo minthe pa'a pugu lo nòon ve na nnu na pugu tigi nu thò mu nɛ nnu shini.

¹⁴ "Ndo mbin ɲei ve, na n̄ga n̄ga'ò Minnwi pa nkhu t̄aa pigi n̄jòu pi n̄jin Shendaon na pugu chhu na a lo k̄a'ò nɛ. Ndo m̄bini m̄bin na n̄guon yaon na pi n̄a'an mon nwa'anli ḡi Mushi pugu pa yi n̄jèli'i Minnwi nɛ, yi ndindi. ¹⁵ Mf̄a'ò kw̄a'a m̄bin Minnwi na pugu n̄kaa pugu f̄a'ò nɛ, na n̄guon ngwa ghao, ngwa shi'i pugu pa pi pip̄hi shi ndɛ m̄bini n̄ku'ò mon gu. ¹⁶ Nenne, n̄ga mba'ò na ngan̄tho a pò yi shishie shhi Minnwi pugu pa ngwamishua.

¹⁷ "Mi ni n̄ga nkwo pò mbhi nò ntou n̄ga'ò, m̄bini m̄bini la'a pigi nò gh̄ere nu ngwa pan ni m̄bin ndò m̄bini fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ A ni m̄bò pi ndii na n̄ki thò nchw̄ie nnu pei Nda Minnwi nɛ, ndii na n̄ki kwo m̄i'en n̄u'on na pi gh̄a nchw̄ie nò pò nu yi taon̄taon nɛ, na pugu ni n̄jèi a. Pigi pa yú ngwa shini ndò m̄bò ka'a, ndò pa'a minduon̄duon̄ lo m̄bò. ¹⁹ Ndo pichèi pa ngwa Juu llo Eshia ni m̄bò fò n̄kaa pugu, a pie na pugu thò n̄kaa pugu nò f̄i'i nu sheshe nnu na n̄chw̄ie ki a lo n̄k̄a'ò nɛ. ²⁰ Nd̄aa nenne nɛ, pei ngwa na pugu pò hein nɛ f̄i'i nɛ nnu na n̄ki chw̄ie ki a lo n̄k̄a'ò ndii na n̄ki thi shhi pa kún nɛ, ²¹ nkien ɲei ta'a nnu na n̄ki pa'ò ngòu nò ndii na n̄ki thi shina pugu nɛ, 'N̄thi shá'a nɛ shi'a shhi p̄ei nthe na m̄bin na ngwa gh̄a n̄ga nkhu, shi m̄bini n̄ku'ò.'"

²² Ndo Feli na a ni n̄ja n̄ji pa nnu nthe nnu Shendaon shi'i nɛ, chi shá'a mfe shhi, nchhu na, "N̄dii na Lishia m̄bò taathò pa shooge shi nch̄ein nɛ, n̄dūgwi shá'a yò." ²³ Nenne a fe ḡi ni nthishi pa ta'a n̄k̄ii shooge na a chhò n̄k̄è'i vi, ndò mfe shina ghò nò ha'an minthe pa shuon pi thò nḡere vi ki lo mf̄a'ò ki'ingini nɛ.

Pɔɔ shhi Feli pugu Drushila

²⁴ Pichèi pa llé ni n̄ga ntogo Feli thò pugu ngwe vi, ligi yi pò Drushila, m̄bò non Juu, nchhu pi thò ni Pɔɔ, a ywere nkwan ha'an Pɔɔ thò nchr̄a nu nthe nnu pin m̄bin Jishò Krishto nɛ. ²⁵ Nò ha'an Pɔɔ ni nchr̄a nu n̄kuon pa nnu ndindi, pa nnu w̄ein nu non pugu pa lembhi shá'a na a thò nu nɛ, pogo gu w̄ein Feli a chhu ghò na, "ɔ nthe ɔ gh̄ei ndwe, n̄shi m̄bini m̄ein ghò ndii na mf̄a'ò shina nɛ." ²⁶ Wu'ò mon ndii ghò, a kw̄a'a nu na Pɔɔ shi mfe m̄bin ghò, nthe yie ghò, a thò m̄ein vi n̄genge pugu yu chr̄a nu.

²⁷ Paa n̄ga'ò ni n̄ga ntogo, Pokiu Feshitu lōgo li'i Feli. Feli ni nt̄a'a nu n̄on̄ pwapun ni pa Juu, nne, mien Pɔɔ mon ch̄ein.

25

Pɔɔ l̄igèi na shá'a yi gh̄ei shhi F̄uon pa ngwa Roma

¹ Trei llé ni n̄ga ntogo Feshitu ch̄ein mon krao li'i ghò, ndhò Kaisharia n̄ku'ò Jerushalein. ² Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ngwa Juu chhu pa nnu thò Pɔɔ, nd̄igèi Feshitu, ³ mbie vi na a nthe a chw̄ie shi'i ni pugu nò taon̄ nu Pɔɔ a shwi'i Jerushalein. Pugu ni nchhu nne nthe na pugu ni nkwo tan nò n̄u'on nu ngwa pugu lere njwi Pɔɔ shendaon. ⁴ Feshitu khw̄e na, "Pi n̄u'on Pɔɔ nò ngan ch̄ein Kaisharia, mba'a a nu'un̄ nda'a n̄kaon mmu nduthò a maa nḡei fò. ⁵ P̄ei chw̄ie pigi pa thishi p̄ei gh̄ei Kaisharia, a m̄bò na non ghò f̄aan sheshe nnu, pugu chhu nthe vi."

⁶ Feshitu chhò fò nò f̄uon llé nḡei pi wun, ndollo ki'e nḡei Kaisharia. Mbhi gha ndan a chocho mon li'i sha'a shá'a, mfe ḡi na pi thò ni Pɔɔ. ⁷ Pɔɔ ni n̄ga nch̄ein, pa ngwa Juu na pugu ni ndhò Jerushalein nɛ, gh̄in vi, nthò nchhu ntou pa nnu thò yu, ndò pa'a ndò n̄on̄ na sheshe nnu pighò nnu shini.

⁸ Ndo Pɔɔ taa non yi, nchhu nu na, "Ndo n̄ji'i nchw̄ie kan ta'a f̄an nthe ḡi pa ngwa Juu ki nthe Nda Minnwi, ki m̄bin Kaisha m̄bò f̄uon pa Roma."

⁹ Ndo Feshitu ni nt̄a'a nu nò n̄on̄ nu pwapun ni pa ngwa Juu, nenne a chhu ni Pɔɔ na, "ɔ khw̄a nò gh̄ei nu Jerushalein

pi sha'a gho fo nthe nnu pei na pi chhu vèi hein nthe gho ne?"

¹⁰ Pɔɔ khwē na, "Nthi hein mon ta'a li'i sha'a shá'a Kaisha mbo li'i na a pie na pi sha'a a ne. Gò ndutho yo ji na ndo nji'i fāan kan ta'a nnu mbin pa Juu. ¹¹ Nkan ni mbo pi ngusha'a, nchwē sheshe nnu na a pie na nkhu ne, pa'a ndo nji'i ntei tei. Ndo a mbo na kan ta'a nnu shini lo nji'i mbo mon nnu na pugu chhu nthe a ne, kan mba'a yichai non fe a mbho pugu. Ndōgɔ shá'a a nda shá'a Kaisha."

¹² Feshitu ni nga mbini pugu pa kún pi, nkhwē na, "Na o chhu na Kaisha sha'a shá'a yo ne, o shi ngēi shhi yu."

Pɔɔ shhi Agripa pugu Benishi

¹³ A ni nga nda'a, Fùon Agripa pugu Benishi ghēi Kaisharia no kra nu Feshitu, nchhu gho na a tho a pwa. ¹⁴ No ha'an pugu ni nda'a fo no ntou llé ne, Feshitu nū'on shá'a Pɔɔ gho shhi fùon, nchhu nu na, "Yichai ngan chéin po hein na Feli ni nga ndollo mien. ¹⁵ Nki gha ngēi Jerushalein, pa thishi gan fe'ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu chhu pa nnu no ligi yi, nchhu nu na, non vei ngusha'a. ¹⁶ Ndo nchhu ni pugu na, pigi, mbo ngwa Roma shi'a nji'i ndōgɔ non no ngusha'a ki a lo ntithi shhi pa ngwa na pugu chhu nnu tho yu ne ntaa nchò yi nthe nnu pe na pi chhu tho yu ne.

¹⁷ "Pugu ni nga ntho hein kə'i gho, pa'a ndo nu'un mbiri fi'i, ndo mbhi gha ndan nki'e chho pi chho li'i shá'a nchhu na pi tho ni non gho. ¹⁸ Pa ngwa pe na pugu ni nchhu pa nnu tho yu ne lollo ntithi tothi ndo pa'a ndo nchhu kan ta'a nnu piphi ha'an nki ywere nu na pugu chhu tho yu ne. ¹⁹ Ndo nguon yaon na pugu ni nchhu nu ne po pi mindoundou nthe nnu Minnwi yugu pugu pa ligi yichai non pi mēin vi ni Jisho na a ni nkwo khu, Pɔɔ chhu nu na a yi maon. ²⁰ Nshini ndo nji nkwan ha'an a nthe ntā'a moon nkwan nnu pei ne, nthe yie gho, mbie Pɔɔ na a shi nkhwā no ghēi nu Jerushalein pi sha'a vi fo nthe nnu pigho. ²¹ Ndo Pɔɔ ni nga ntā'a nu na a sha'a fùon Roma nsha'a shá'a yi, pi nū'on vi hein. Nenne, mfe gi na pi chho

nkē'i vi ti shi nu'un ntaon vi ni Kaisha, mbo fùon Roma."

²² Agripa chhu ni Feshitu na, "Nshi nkhwā no ya'o nu mbho non vei ndutho a."

Feshitu khwē na, "O shi nja'o vi yua."

²³ Mbhi gha ndan Agripa pugu Benishi tho mon ndigha'o ntinta'o pugu pa thishi pa ta'a nkan shooge ni pichai pa memme ngwa mon la'ataon gho ngēi nii mon mme fā'o na ngwa ghà ntho nchho ne. Feshitu fe gi pi tho ni Pɔɔ fa'o gho.

²⁴ Feshitu chhu na, "Fùon Agripa pugu pa nguon pa ngwa na pugu po hein shi'a pigi pugu ne, pəi yai non vei, nguon pa ngwa Juu na pugu po hein pugu pa pe na pugu po Jerushalein chhu pa nnu tho yu. Pugu pa'o ngòu na a lo nu'un mfā'o no chho nu mbhi. ²⁵ Ndo pa'a ndo njai na a chwē sheshe nnu na a pie na pi fe njó gu gho, no ha'an ndutho yi chhu na a sha'a fùon Roma nsha'a vi ne, nchu'o no taon nu vi.

²⁶ "Ndo, ndo nji'i mfā'o nkien tho nnu no nā'an nu nthe vi mfe ni fùon Roma. Nthe yie gho, ntho ni ju hein shhi pəi, m'ey mbo shhi gho, ma Fùon Agripa, nne na pia shi nga ntou moon shá'a yi gho, kan a nthe mfā'o nnu no nā'an nu. ²⁷ Nthe na mb'i a po nnu na no lōgɔ nu ngan chéin ntaon, ki lo nja mfe tho nnu na pi wēin vi no gho ne."

26

Pɔɔ taa nchò yi shhi Fùon Agripa

¹ Agripa chhu ni Pɔɔ na, "A nthe o chrà nthe non yo."

Pɔɔ shwii mbho yi njē taa nu nchò yi, nchhu nu na, ² "Fùon Agripa, njai non a no mbrotho no thi nu shhi gho shi'a no taa nu non a shhi gho nthe nguon pa nnu na pa ngwa Juu chhu tho mu ne. ³ M'ey nthe na o ya nji nū'on pugu pa mindoundou na a po shina pa ngwa Juu ne, nthe yie gho, nduon na o wēin njū'o yo njwere nnu na nshi nchhu ne.

⁴ "Nguon pa ngwa Juu ji nkwan ha'an nki chho chombhi a llo no ha'an nki po ma'an mikhwa ne, llo no njē yi la'a pigi ti ngēi fe ni ndii na nki po Jerushalein ne. ⁵ Pugu ji no ntaan ndii no ha'an pugu

ṅkhwā nɔ fī'i nu, llo nɔ njē yi, ñchho chombhi a nɔ ta'a ṅon shina pa ṅwa ha'an pugu ghà nū'ɔn kàna Minnwi yigi titini, mbo pa ṅwa Farashi. ⁶ Ndwe, ñthi henein pi tho nsha'a a nthe ṅa nū'ɔn njù'ɔ a ṅkuon kà'a ṅa Minnwi ni mfe ni pa tãa pigi ne. ⁷ Mbo yaon ṅa paanchro la'ataon ṅwa pigi kwā'a nu nɔ ha'an pugu gha'o Minnwi ni ta'anju'ɔ yugu mon tu'u pugu pa naonchi ne. A chwie nthe kwā'a yei ṅa mfa'o ne ṅa pa ṅwa Juu pei tigi pa nnu tho mu, ma Fūon Agripa. ⁸ A chwie kho a gha'a ni pēi ṅa pēi thi hein ne nɔ pin nu ṅa Minnwi ghà ṅku'ɔ ni ṅwa ha'an pugu khu ne?

⁹ "Mmu ndutho a ni mbī'i ṅa mfa'o nɔ chwie nu ntou nnu nɔ yēi nu ṅa kī'i ligi Jisho llo Nashare nu'un ṅgēi shhi. ¹⁰ Yine nnu ṅa ṅki chwie Jerushalein. Pa thishi ghan fe'ingien ni mfe nji vēi pa'a ndo ṅgu'ɔ ni'in ntou pa ṅwa Minnwi pi taontaon ni'in chēin, pi ni ṅga njwi vugu, mummu pin. ¹¹ Mfe ṅgē'i ni pugu mon ntou ndii mon pa nda luon Minnwi, mba'o nu nɔ yēi nu ṅa pugu chrā chrā pīphi nthe nnu Minnwi. Njù'ɔ a ni mbigi mbin pugu ti nchēin fī'i ṅa ṅki ghēi mon pa la'ataon nduon nɔ fe nu ṅgē'i ni pugu.

Pɔɔ fī'i ṅkwan ha'an chombhi yi ni ṅkwri ne

¹² "Nne, mi ni ṅkwe ghrī, pugu pa ṅwa'anli ṅa a nōon ṅa pi fe ghrī vēi ne mbho pa thishi ghan fe'ingien ṅgēi nɔ Damashiku ṅgu'ɔ nthe pi yie gho. ¹³ A gha mbo mon ntun minaon, ma chaapifuson, ṅga mbo shendaon ṅgēi nu ne, njēi lí'ε ṅa a the ncha minson llo po the ṅgīn a pigi pa ṅwa ṅa pigi pugu ni nyien nu ne. ¹⁴ ṅguon yigi gha ṅgū shhe, nja'o yichēi ṅgī chhu nu vēi mon chrā ṅwa Hibru ṅa, 'Shɔɔ, Shɔɔ, ɔ tho mfe ṅgē'i vēi ṅa? A lo mbwa ṅa ɔ tun kwò yo ṅkuon tho muun thi pīga ṅa a tū'ɔ gho ṅgēi nu nɔ shhi ne.'*

¹⁵ "Nchhu ṅa, 'O pɔ pi gɔ, Taatho?'

* **26:14** 26:14 Mon la'ataon pa Juu, muun thi pīga ni mbo nɔ chwie nu minyen wu'ɔ ṅgēi pi shhi ki lo nu'un mbini njin. Jisho ni nchhu yei ni Pɔɔ hein ṅa kī'i a lāa nnu fhi ṅa ju Jisho tho nchwie nu, mbo gē nu ṅwa pi jē choshi yi nɔ gho.

"Taatho khwē ṅa, 'Mi Jisho, ṅa ɔ tho mfe ṅgē'i gho ne. ¹⁶ Ndo lallo ntithi ṅkuon kwò mɔ, nthe ṅa nōon non a ve nthe yei nnu, ñchu'ɔ gho nɔ muun fà'a a. O shi nshwei pichēi pa ṅwa nduon ni yaon ṅa ɔ yēi shi'a ne, pugu pa nnu ṅa ñshi nōon ve ne. ¹⁷ Nshi ṅkwe gho mbho pa ṅwa Ishrae pugu pa ṅwa taon nduon ṅa ñshi ntaon gho ni pugu ne. ¹⁸ O shi nchu'ɔ ligi yugu, ṅa pugu kara ntaon mon njin ntho mon lí'ε, pugu taon mon ghrī Shata ntho njēi Minnwi, nne ṅa pi lí'ε phi yugu, pugu lo mfa'o shina, shina ṅwa pē ṅa Minnwi kwo chu'ɔ vugu nɔ ji ntogo pi ṅkuon pin ṅa pugu fā'o mbin mu ne.'

Pɔɔ shwei ṅkwan ha'an fà'a yi pɔ ne

¹⁹ "Nthe yie gho, ma Fūon Agripa, ñshini ndo ntinitho ni nnu yei ṅa mi ni njēi llo po ne. ²⁰ ṅki jē Damashiku pugu Jerushalein ni ṅguon krao ṅgei Judia pugu pa la'ataon nduon, nchii nu ṅa pugu fā'o nɔ wu'ɔ nu mbā'a ṅkūnu yugu ni phi ntho njin Minnwi, ndo nchwie pa nnu pē ṅa a shi nōon ṅa pugu pā'a ṅkūnu yugu ni phi ne. ²¹ Yei nnu ṅa a ni nchwie pa Juu pei wēin a ndii ṅa ṅki pɔ Nda Minnwi ne, mba'o nu nɔ jwi nu ma. ²² Nchēin shi'a, a Minnwi ṅa a tho ṅgēre a, ñthi hein shi'a nɔ shwei nu ni ṅguon ṅwa, llo mbin pa minkwasha ti ṅku'ɔ nchēin mbin pa ṅwa ndien pa'a ndo nchhu pi nnu nduon ṅkien pa nnu ṅa pa Njēi'i Minnwi pugu pa Mushi ni nchhu ṅa a shi nde ndogo lí'i ne. ²³ Pugu ni nchhu ṅa Ju ṅa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ṅkwe ne shi ṅgu'ɔ njēi ṅgē'i, ndo mbo ju fūon ṅon nɔ pini nu ṅku'ɔ mon gu. A shi nchii lí'ε lūgu nu ni ṅwa Juu pugu pa ṅwa taon nduon."

²⁴ Nɔ ha'an Pɔɔ thi fɔ ntho ntaa nchò yi ne, Feshitu pa'o ṅgòu ni nji ṅa, "Pɔɔ, ɔ ya mbaa paa ntou ye'i yaon chwie ɔ ṅgū llin!"

²⁵ Ndo Pɔɔ khwē ṅa, "Ndo nji'i mbaa paa, ma Feshitu ṅon ndien, ñchrā pi ṅkien nnu shini ndo mbo chrā lina. ²⁶ Ndo Fūon Agripa ji nnu pei minthe ñchrā pa nnu pei

gho ni tininju'ɔ nthe ɲa a ji ɲguon pa nnu pei ghao nthe ɲa pi shini ndo nchwie nnu pei pi ləin. ²⁷ Fùon Agripa, ɔ pin pa ɲjəli'i Minnwi? Nji ɲa ɔ pin."

²⁸ Agripa khwē ɲa, "Mon kuo ndii yei ɔ pī'i ɲa ɔ shi nchwie ɲgū Krishiten?"

²⁹ Pɔɔ khwē ɲa, "Ki mi shi ndɔgo pi kuo ndii ki ntaan ndii, luon Minnwi a pɔ ɲa ki'i a wu'ɔ mbo pi gɔ, ɲguon ɲgwa pei ɲkaa pugu kara mbo nɔ ha'an mbo nɛ, ɲkien chein yei ɲa pi krao mbho ma nɔ gho nɛ."

³⁰ Nnɛ fùon pugu pa Feshitu, ni Benishi pugu pa ɲguon pichəi ɲgwa yrei shɛ.

³¹ Nɲa ɲkwo yiri, nchhu ni non pugu ɲa, "Non vei lo ɲji'i nchwie sheshe nnu ɲa a pie ɲa a khu ki pi ni'in vi chəin nɛ."

³² Agripa chhu ni Feshitu ɲa, "Ndo pi kan ni nchu'ɔ non vei mien vi a ghəi ndo ha'an a kan ni mien ki naa ndɔgo shá'a yi shhi Kaisha."

27

Pɔɔ ghəi la'ataon Roma

¹ Pi ni ɲga ɲkwo chhu ɲa pigi nii mitu ɲkhǐ ɲgəi Itali, Feshitu cha'a Pɔɔ pugu pa pichəi ghan chəin mfe ni Julion mbo nthishi ta'a ɲkii shooge mon kwie ntigao ɲkii shooge ɲa pugu ni ɲkē'i fùon Roma nɛ. ² Pigi nii mon mitu ɲkhǐ llo Adramitiun, ɲa a ni ɲkwo tithi nɔ ghəi nu mon li'i kaon pa mitu ɲkhǐ Eshia nɛ. Nchu'ɔ ki'ɛ njē ghəi nu, pigi pa Arishtaku, mbo non Mashedonia lo Teshalonika.

³ Mbhi gha ndan pigi chəin Shidon. Julion ni non pawun ni Pɔɔ, mien vi ɲa a ghəi njəi pa taannu pi, nji ɲa pugu shi mfe pa yaon ɲa a pou nɛ gho. ⁴ Pigi lallo fo, ndo nthe ɲa fifrəi ni ntho nu pi llo ɲgei ɲa pigi ni ɲgəi nu fo nɛ, pigi nyien ni pie pi ɲgei ɲkhǐ ye ɲa ɲkūnu Shaipru ni ɲki'i fifrəi ki a lo nchəin fo nɛ. ⁵ Pigi shā'a ntiri ɲkin Shilishia pugu Pamfilia nchəin Mura mon Lishia. ⁶ Nɲa nchəin fo, nthishi pa ta'a ɲkii shooge gho yəi mitu ɲkhǐ a llo

Aleshandria ɲgəi nu Itali, a ni'in vigi mon gho.

⁷ Pigi nyien pɔpɔɔ nɔ yichəi fi'i lɛ, ntɔgo mon ghagha'a nchəin Kinidu. Fifrəi shini ndo mien vigi ɲa pigi nu'un ɲgu'ɔ mbigi nyien ɲgəi nu ɲgei gho, nthe yie gho, pigi nyien ɲgei ɲkūnu ye ɲa ɲkūnu Krete ni ɲki'i fifrəi nɔ chəin nu fo nɛ, ntɔgo yəi Shalmone. ⁸ Pigi wu'ɔ nyien pi ɲkin wéi, nyien ni ghagha'a ti ɲgəi nchəin li'i ɲa pi mēin ni Li'i Kaon Pie Juju, yəi mme la'ataon ɲa pi mēin ni Lashia nɛ.

⁹ Pigi ni nchho fo nɔ ɲkien ntaan ndii, ti ɲgəi nchəin yichəi fi'i ndii ɲa nyien nu mon ɲkhǐ ya ɲga'a, nthe ɲa ɲji'i nthe pi mme llé jī ɲkhǐ* pa Juu ni ɲkwo tɔgo. Nnɛ Pɔɔ fe ntigi ni pugu, ¹⁰ nchhu nu ɲa, "Mme ɲgwa, njəi ɲa nyien yia llo hein ɲgəi nu shhi shi mfe ɲgə'i. Ntou phe shi mbo, ki lo ɲgu'ɔ mbo pi ni pa maon ɲa pia tien nɛ, pugu pa mitu ɲkhǐ, ti mfe ni chombhi yia." ¹¹ Ndo nthishi pa ta'a ɲkii shooge gho, ya'o pi nnu ye ɲa ɲgan shūgu mitu ɲkhǐ gho, pugu ɲgan mitu ɲkhǐ gho chhu nɛ, pa'a ndo nja'o pi ye ɲa Pɔɔ chhu nɛ. ¹² Li'i kaon pie gho shini ndo ɲji'i mbo ɲkien li'i chho mon laon,† nthe yie ntou ɲgwa ni ɲkhwā yugu ɲa pi lallo fo nne ɲa pugu pa'o nshā'a ɲkhǐ ntaon Foniti nɔ ha'an ä nji'ɛ, nne ɲa minthe pugu chho fo mon laon. Foniti li'i kaon pie mon la'ataon Krete ɲa a nūan ɲgəi ni ɲgei mbho ɲkwrei pugu pa ɲgei mbho ji ɲgei nii minaon.

Fin mon ɲkhǐ

¹³ Muun fifrəi ni ɲga njē ntɔgo nu llo mbien, pa ghan shūgu mitu ɲkhǐ pī'i ɲa minthe pugu pa'o ti ɲgəi nchəin nɔ ha'an pugu ki pī'i nɛ, nne pugu fu'u ɲgū'ɔ wēin pie mon ɲkhǐ, nchhwi ti nja mbara ɲkin ɲkhǐ Krete. ¹⁴ Ndo a ni ɲga ndara, mme fifrəi ɲa a ghā ntaon ɲgei mbho ɲkwrei sha'a minaon tiri llo ɲkuon ɲkūnu Krete. ¹⁵ Mme fifrəi gho ni ɲga ɲgwēin mitu ɲkhǐ, a gha'a ni pigi nɔ yina nu fifrəi gho

* **27:9** 27:9 Mme llé ji ɲkhǐ yei ni ntho mbo nu mon ndugwi ndipu'u nàon ɲgəi nu mon njē wun nàon mbo ndii ɲa nyien nu mon ɲkhǐ ni nja ɲga'a. † **27:12** 27:12 Mon pii ndii yei mon la'ataon gho, fin gha ɲga'a mon ɲkhǐ ti pa'a non lo nji ndii ɲa minthe a nyien mon ɲkhǐ shi'i nɛ.

ni mitu ñkhī yigi, nne, pigi mien̄ fɔ fifr̄eī ghō tien̄ vigī ñḡeī nū nɔ̄.

16 Pigi ni ñga nch̄eīn̄ mb̄ien̄ ñjin̄ muun̄ ñkũnū Kauda, ñkũnū ghō ki'̄ī fifr̄eī ghō ni pigi. Pigi pa'̄ō fɔ mon̄ puon̄ p̄imbiā ti ñkaa ñkwe muun̄ pie ña mmē mitu ñkhī ghō ni nsh̄uū nū nē ki a lō mb̄irī. 17 Pugu sh̄uū muun̄ pie ghō ni'̄in̄ mon̄ mmē mitu ñkhī, ñkraō mitu ñkhī ghō ni ñk̄ī ña ki'̄ī a sh̄ina. Nthē ña pugu ni mb̄oḡō ña pie shī nteī ni ñjī ñḡeī ñku'̄ō ñkuon̄ gw̄ī ni ñgeī ñkin̄ ñkhī Libiā nē, pugu shwi'̄ī ñḡu'̄ō li'̄ī mitu ñkhī mon̄ ñkhī. Mien̄ mitu ñkhī ghō k̄e'̄ī ghō fifr̄eī gh̄eī nū ni jū p̄op̄ō.

18 Nɔ̄ ha'an̄ fin̄ titinī ghō ni ñgu'̄ō nthō ñḡeī nū shhī nē, mbhī ghā ndan̄ pugu fu'̄ū pa maon̄ pugu mon̄ mitu ñkhī ghō m̄a'an̄ nū ñkhī. 19 A ghā mb̄ō t̄reī ll̄é, nɔ̄ ha'an̄ fifr̄eī ghō ni ñj̄é nē, pugu fu'̄ū pa maon̄ mitu ñkhī ghō ni yugu mb̄h̄ō m̄a'an̄ nū ñkhī. 20 Nɔ̄ ntoū ll̄embhī, pa'ā pigi lō ñj̄eī ligī minaon̄ ki pa fin̄eī, fifr̄eī ghō wu'̄ō mb̄igī pigi ntinī nū. Ndugwī yi, pigi k̄hē non̄ yigī ki lō nu'un̄ mb̄i'̄ī ña pigi shī ndũgu.

21 Nthē ña pugu ni ñkwō pɔ̄ nɔ̄ ntaan̄ nd̄ī ki lō mf̄a'̄ō maon̄ jī nē, Pɔ̄ō lōllō ki'̄ē nthithī tōthī nchhū ña, "Ñgwā pan̄, p̄eī kan̄ ni ñja'̄ō nnū ña mī ni nchhū nē, ki lō nu'un̄ nsh̄ũgū mitu ñkhī ñḡeī nɔ̄ K̄retē, yeī phē shī kan̄ ñī nu'un̄ ñī via. 22 P̄eī f̄a'̄ō tin̄in̄ju'̄ō ndwē nthē ña mba'ā thō ñon̄ nu'un̄ mb̄hē, a shī ñgu'̄ō mb̄hē mitu ñkhī. 23 Nthē ña ni tu'̄ū yē ña a t̄oḡō nē, ñgan̄ ntaon̄ Minnwī ña mb̄ō pī jī ndō ñga'̄ō vī nē thō v̄eī, 24 nchhū ña, 'Ki'̄ī f̄a'̄ō p̄oḡō gu, ma Pɔ̄ō, ō shī ñgu'̄ō nthī sh̄á'ā shhī Kaisha. Minnwī kwō kwē ñguon̄ ñgwā ña p̄eī pugu nȳien̄ nū ka'ā mon̄ mitu ñkhī nē.' 25 Nennē, p̄eī f̄a'̄ō w̄eīn̄ ñj̄u'̄ō, ma ñgwā pan̄, nthē ña m̄f̄a'̄ō tin̄in̄ju'̄ō mb̄in̄ Minnwī ña a shī ñgu'̄ō mb̄ō pī nɔ̄ ha'an̄ pī shweī a nē. 26 Fifr̄eī shī ñgu'̄ō nd̄oḡō via ñḡeī ñkaon̄ ñkuon̄ gw̄ī ñkin̄ muun̄ ñkũnū titrī ñkhī."

27 Pigi ni ñga ñkwō pɔ̄ mon̄ ñkhī nɔ̄ khwenchr̄ō tu'̄ū nthō nsh̄a'ā ñkhī ña pī m̄eīn̄ ni Adriā nē, pa ghan̄ sh̄ũgū mitu ñkhī thā ña pī ch̄h̄ō mbarā nū mbhī.

28 Pugu chū ñḡu'̄ō ñkuon̄ ñk̄ī, m̄a'an̄ mon̄ ñkhī, ñj̄eī ña nthī ñkhī paā wun̄ mb̄h̄ō, nɔ̄ ñk̄aon̄ nū sh̄hē. Ñga mb̄inī ñḡeī sh̄iḡeī, m̄a'an̄ ñj̄eī ña nthī ñkhī tien̄nchr̄ō mb̄h̄ō nɔ̄ k̄aon̄ nū sh̄hē. 29 P̄oḡō gu w̄eīn̄ vugū ña mitu ñkhī shī nchhwī ñḡu'̄ō, nthē yiē ghō, pugu m̄a'an̄ khwē ñḡu'̄ō li'̄ī pie mon̄ ñkhī lō ñjin̄ mitu ñkhī, nduon̄ Minnwī ña mbhī lan̄. 30 Pa ghan̄ sh̄ũgū mitu ñkhī ni ñga nt̄a'ā nū nteī ntaon̄ mon̄ mitu ñkhī ghō, pugu shwi'̄ī muun̄ kikuon̄ mon̄ ñkhī mf̄ī nū ña pugu gh̄eī pī thō mitu ñkhī li'̄ī chū ñḡu'̄ō li'̄ī pie fɔ. 31 Ndō Pɔ̄ō chhū ni nthishī pa ta'ā ñk̄ī shoogē pugu pa pich̄eī shoogē ña, "Ñgwā peī mien̄ kī kinā mon̄ mitu ñkhī, kan̄ mba'ā p̄eī l̄ũgu." 32 Nnē, pa shoogē pigh̄ō ya'ā ñk̄ī kikuon̄ ghō mien̄.

33 Ñkaon̄ mbhī maā ndan̄, Pɔ̄ō k̄onɔ̄ ñguon̄ yugu ghaō ña pugu jī maon̄, nchhū nū ña, "A khwenchr̄ō ll̄é shi'ā ña p̄eī ywerē nū mon̄ fin̄thō, ki lō ñjī maon̄ kī ñjwe'̄ī yaon̄. 34 Nthē yiē ghō, ñk̄onɔ̄ v̄eī ña p̄eī jī maon̄ nennē ña a shī ñkwē v̄eī nthē ña ñji'̄ī nthē pī ta'ā ñgiithō ȳeī, mba'ā a phē." 35 Pɔ̄ō ni ñga nchhū nnū yeī, nd̄oḡō breī, ñga nt̄ō Minnwī shhī ñguon̄ yugu ghaō, mb̄e'̄ī ñj̄é krū nū. 36 Ñj̄u'̄ō ñguon̄ yugu ḡũ, pugu j̄é̄ jī nū maon̄. 37 Ñguon̄ yigī ghaō mon̄ mitu ñkhī ghō ni mb̄ō paā ñk̄ī ni khwach̄eī wun̄ ni ndigī yī nt̄igao. 38 Pugu ni ñga ñjī tī ñjru, ñk̄erē pich̄eī pa p̄ien̄ maon̄ jī m̄a'an̄ mon̄ ñkhī nnē ña pie ȳi'̄ē.

Mitu ñkhī sh̄ina

39 Mbhī ni ñga ndan̄, pa'ā pugu lō ñjī li'̄ī ñkin̄ ñkhī ghō, ndō pugu ni ñj̄eī muun̄ loō ñkhī ni gw̄ī fɔ nthō ñjwērē nū ña ǟ ñji'̄ē pugu ku'̄ō ni mitu ñkhī fɔ ñkuon̄ sh̄hē. 40 Nnē pugu ya'ā ñk̄ī ñḡu'̄ō li'̄ī pie, mien̄ a yiē mon̄ ñkhī. Wu'̄ō nd̄ī ghō pugu p̄inī ñja'ā ñk̄ī ñkuon̄ yaon̄ sh̄ũgū mitu ñkhī la'ō mitu ñkhī, ñku'̄ō mmē kaon̄ ndhw̄ī fifr̄eī tōthī, fifr̄eī chī vugū ki'̄ē pugu gh̄eī nū ñkin̄ mbhī. 41 Ndō mitu ñkhī ghō chhwī ñkuon̄ gw̄ī ñkwá, ndi'̄ī ntithī ki lō nch̄eīn̄ ñkin̄ mbhī. Thō mitu ñkhī li'̄ī, mmē fin̄ ghō nw̄i'̄in̄ la'ō mitu ñkhī kraokrao.

42 Pa shooge kà'a nɔ jwi nu pa ghan chéin nne na ki'i kan ta'a non vugu pa'o nkhí nteí. 43 Ndo nthishi pa ta'a nkii shooge tá'a nu nkwe Pɔɔ nne ndāa na ki'i pugu chwīe nnu na pugu ni nkā'a nu ne. A ka fe pi gí ni pe na pugu ji pa'o nu nkhí ne, na pugu lli nchəin mon nkhí mba'o nkhí ntaon mbhi. 44 Pigəi ngwa younjin yugu: pichəi taon nkuon pa krao pilan, pichəi taon pi nkuon krao mitu nkhi, nenne, nguon yugu ghao chəin mbhi ki kà'a.

28

Mon muun nkunu Malta

1 Pigi ni nga ntaon ti nchəin mbhi shi'i, nja'o na ligi muun nkunu gho Malta. 2 Pa ngwa taon pigho ndon nkien pwapun ni pigi, mfrəi monon na pigi yigo nthe na mbì ni nkwo jē llo nu, li'i ya ngri. 3 Pɔɔ ni nkiri puon mi nkwein, nga ntūon nu kie, fifhi taon mon gho nthe laonlaon monon, naon vi nchu nɔ mbho yi. 4 Pa ngwa taon pigho ni nga njəi miyaon gho a chu nɔ mbho Pɔɔ, nchhu ni ndon pugu na, "Non vei njwi non shini, nji'i nthe nɔ ha'an a lugu ki lo nkhu mon nkhi ne, shhe chhu na mba'a a lugu." 5 Pɔɔ miji fifhi gho mā'an mon monon ndo pa'a kà'a lo nkēe ju Pɔɔ. 6 Pugu tithi nchēi nu na non yi ku'ɔ ki na a gū shhe nkhu. Ndo pugu ni nchēi nɔ ntaon ndii ki lo njəi sheshe nnu, nne pugu kwri njū'ɔ yugu, nchhu nu na Pɔɔ pɔ pi nwi.

7 Pa nyien ni mbo nkien li'i gho mbo yi taatho mon muun nkunu gho ligi yi pɔ Publiu. Taatho gho ni ndogo vigi ntuo vigi shi'i nɔ ghan kra pi nɔ trei llé. 8 Tāa Publiu ni nūan kúon ntho ngīnɔ shigao pugu pa nchəi. Pɔɔ ghəi njəi vi nduon Minnwi gho nū'ɔn mbho yi mbin yu non yi togo. 9 Yei nnu ni nga ndogo li'i pigəi ngwa nkuon muun nkunu gho na pugu ni mfā'o pa ngīnɔ ne tho ni pugu, pi yigi ghīnɔ yugu. 10 Pugu ni mfe ntou pa maon ni pigi, pigi gha ngəi nu pugu ni'in nguon

pa maon na a ni mbie na pigi fā'o ne mon mitu nkhi.

Llo Malta ngəi Roma

11 Trei naon ni nga ntogo, pigi nii mitu nkhi na a ni ndho Aleshandria, pi mēin ni pa "nwi kə'i" na a ni nda'a fo mon ndii laon gho. 12 Pigi ni nchəin la'ataon Shirakushe nda'a fo nɔ trei llé. 13 Llo fo, pigi nii pie njin ngəi Regiun. Ta'a llé gha ntogo fifrəi llo mbien jē tho nu, a gha mbo mbra llé pigi nchəin Puteoli. 14 Pigi gha nchəin fo ne, njəi pichəi ghan pin, pugu chhu ni pigi na pigi pugu la'a nɔ khwachəi llé. Nenne, yei nkwan ha'an pigi kie nchəin Roma ne.

15 Pa ghan pin Roma ni nja'o nkaon yigi, ntaon ntho nchəin mon la'ataon na pi mēin ni Tan Apiu* pugu li'i ye na pi mēin ni Trei li'i Pe Nda'a† ne, nɔ para nu miji. Pɔɔ gha njəi vugu, ntōo Minnwi, njū'ɔ yi pini nja ngū.

Mon la'ataon Roma

16 Pigi ni nga nchəin Roma, pi mien Pɔɔ na a la'a tə'i vi pugu ta'a shooge na a ni nkē'i vi.

17 Trei llé ni nga ntogo, Pɔɔ mēin kiri pa thishi pa Juu mon la'a. Pugu ni nga nkiri, a chhu ni pugu na, "Pa lin pan, nji'i nthe nɔ ha'an ndo nji'i nchwīe sheshe nnu mbin pa ngwa pia ki nkuon nū'ɔn yia ne, ndo pugu ni ncha'a a mfe nɔ ngan chəin Jerushalein ni ngwa Roma. 18 Pugu ni nga ntou a, ntā'a nu mien ngəi nthe na pugu shi ki lo njəi sheshe yaon na nchwīe na a pie na pi fe njó gu vəi. 19 Pa ngwa Juu ni nga ndāa, a yi'i na ndogo shā'a a ngəi nɔ shi Kaisha, ndo ki lo mfā'o pi sheshe nnu nɔ chhu nu tho ngwa pan. 20 A chwīe yie ngē vəi, ntā'a nu nɔ yəi nu vəi pia chrā, na pi krao a ni chein nein nthe pi non na ngwa Ishrae fā'o kwā'a mbin yu ne."

21 Pugu chhu gho na, "Pi lo nji'i mfe ngwa'anli ni pigi llo Judia nɔ ligi yo. Ndo pa'a ngwa pia na pugu tho nu hein ne lo nchrā sheshe nnu ki nchhu sheshe nnu piphi nthe gho. 22 Ndo pigi khwā nɔ ya'o

* 28:15 28:15 Li'i yei ni mbo khwachəi wun nkan kwɔ nɔ ghəi nu nchəin Jerushalein. † 28:15 28:15 Li'i yei ni mbo yaon nɔ tien wun nkan ni khwachəi nkan kwɔ nɔ ghəi nu nchəin Roma.

nu mbhɔ ghɔ, jɔ nnu ɲa ɔ pī'i nɛ. Nthɛ ɲa pigi ji ɲa pi chrà pa nnu pīphī mon ɲguon li'i ghao nthɛ yɛ kiri ɲa ɔ pɔ fɔ nɛ."

²³ Pugu ni ntigi llé, a gha mbɔ llé ghɔ ntou yugu thɔ li'i ha'an Pɔɔ ni nda'a nu nɛ, a tɛrɛ nnu pighɔ ni pugu jē ni tutu'u ɲgɛi nchɛiɲ ni fanaon, nthɔ mfi'i nnu Sha'afuon Minnwi ni pugu, ɲkaa nu nɔ nɔon nu ni pugu llɔ mon gí Mushi pugu pa ɲwa'anli pa ɲjɛli'i Minnwi ɲa pugu piɲ Jishɔ. ²⁴ Pichɛi ni mbiɲ nnu ɲa a ni nchhu nu nɛ, pa'a pichɛi lɔ mbiɲ. ²⁵ Pugu lollo ɲgɛi, ndɔu nu ni non pugu ndii ɲa Pɔɔ ni ɲkwo chhu yɛi ta'a nnu nɛ, "Jijwɛ Minnwi ni nchhu shini ndii ɲa a ni nchhu ni pa tãa pɛi ntɔgɔ pi ɲiɲ ɲjɛli'i Minnwi mbɔ Ishaya nɛ:

²⁶ 'Ghɛi nchhu ni ɲgwa pei ɲa,
Shishini, pɛi shi ɲja'o ndɔ pa'a ndɔ ɲji
ɲiɲ yi,

pɛi shi ɲja ndii ndɔ pa'a ndɔ ɲjɛi.

²⁷ Nthɛ ɲa ɲjù'ɔ ɲgwa pei kwo fīni,
tɛnɔ yugu chri ki lɔ nu'un ɲja'o li'i,
pugu kwo kwiri ligi yugu,
Nnɛ ɲa ki'i pugu yɛi ni ligi yugu,
ɲja'o ni tɛnɔ yugu,
ɲji ni ɲjù'ɔ yugu

ɲkara mbara a,

ɲchwīɛ pugu pɔ shi'i.'

²⁸ Pɛi ji nɛ ɲa lūgu nu yɛi llɔ mbhɔ Minnwi ghɛi nɛ mbhɔ ɲgwa taon nduon, ndɔ ɲgwa taon nduon shi ɲjwɛɛ." ²⁹ [Pɔɔ ni ɲga kwo chhu nɛiɲ, ɲgwa Juu pighɔ taon ɲgɛi nu, ndɔu nu ni non pugu.]

³⁰ Pɔɔ ni nda'a fɔ nɔ paa ɲga'o mon nda ɲa a ni mbe nu llɔ pīɛɲ yu. A mbiɲ ɲguon ɲgwa ɲa pugu thɔ fɔ nɔ yɛi nu vi nɛ,

³¹ nthɔ nchīi Sha'afuon Minnwi, nthɔ ɲjɛ'i pa nnu nthɛ Jishɔ Krishto mbɔ Taathɔ ni tininju'ɔ ki ɲon lɔ ntāra vi.

Nwa'anli choshi Roma Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nā'an nwa'anli yei mfe ni pa ghan pin mon choshi la'ataon Roma. Nwa'anli yei nōon nwa Minnwi ni nchu'ɔ Pɔɔ nɔ nghan ntaon yi. A ni nā'an mfe nɔ ligəi nu vugu nwa pugu ghēre vi nɔ ghəi nu ni nkini pwa pisha'akho krao ngei la'ataon yugu nwa a pɔ ngei nii minaon nɛ. Pɔɔ pini mfi'i yaon nwa fā'o nu pin mbin Jisho yie gho nɛ pugu pa nkwan ha'an ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu nɛ. A pini nu'un nchwie nwa pi ji nnu nwa Minnwi ni nkā'a nu mon mbhi nɛ ntogo pi mbho Jisho Krishto mbo muun Fūon Devi. Yie gho nōon nu nwa Minnwi thi nkuon kina yi nwa a ni ngwra pugu pa ngwa Ishrae nɛ.

Nwa'anli yei shwei via nwa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon pɔ pi pa ngusha'a nne mfā'o nɔ fā'o nu njó. A pini nu'un nōon ni pia nwa Minnwi lōgo nthi mi nɔ chwie nu ngwa Juu pugu pa taon nduon pugu pɔ yi ndindi ntogo pi nkuon khu nu Jisho Krishto mbini nku'ɔ. Nwa'anli yei gha ndwigi nu, mfi'i nkwan ha'an pa ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu mon pin nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo muun fā'a Krishto Jisho. Pi gē a nwa mbo nghan ntaon Krishto, Minnwi chu'ɔ a nwa nchii pwa pisha'akho yi, ² nwa a ni nkā'a fie ndii ntogo pi mbho pa njəli'i pi mon Nwa'anli Minnwi yi taontaon. ³ Pwa pisha'akho gho pɔ nthe Muun vi, nwa mon freinon pi ni mbhi vi mon ndaonon Fūon Devi nɛ. ⁴ Ntogo pi mbho Jijwe taontaon, pi ni nōon vi ni mme ghrí nwa a Muun Minnwi ntogo pi mon ku'ɔ nu mi mon gu, mbo ju Jisho Krishto mbo Taatho via. ⁵ Pia tɔgo mbho Krishto mfā'o shina mbini mbo ghan ntaon, nɔ chwie nu nguon ngwa taon nduon ya'o nchò llo mon pin

nthe ligi yi, ⁶ pugu pa pəi nwa pi gē vəi nwa pəi pɔ yi Jisho Krishto nɛ.

⁷ Nā'an pi ni nguon vəi ghao nwa pəi pɔ la'ataon Roma nɛ, nwa Minnwi khwā vəi ndo ngē vəi nwa pəi pɔ ngwa pi pi taontaon nɛ.

Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via pugu Jisho Krishto mbo Taatho pɔ ni pəi.

Pɔɔ khwā nu nɔ ghəi nu la'ataon Roma

⁸ Mfūon ntōo Minnwi a ntogo mbho Jisho Krishto nthe vəi, nthe nwa pi chii pin yəi mon nguon mbhi. ⁹ Nthe nwa Minnwi nwa mfā'a mbho yu ni nguon njū'ɔ a ghao mon pwa pisha'akho Muun vi nɛ minkwentie a nwa nwa ngu'ɔ nkwin vəi, ¹⁰ nguon ndii ghao mon luon Minnwi a, nduon nu nwa Minnwi mbin, kan minthe ndūgu ntho nɔ yəi nu vəi. ¹¹ Nthe nwa nkhwā nu nɔ yəi nu vəi, nne nɔ ghrà nu pichəi fé llo mbho Jijwe Minnwi ni pəi nɔ mā'an nu ghrí yəi. ¹² Yie pɔ nɔ chhu nu nwa minthe pia mā'an ghrí non pia ntogo pi nkuon pin yia, mbo pin yəi pugu pa nyan.

¹³ Ntā'a nu pəi ji, ma pa lin pan, nwa nkwo pi'i nɔ tho nu njəi vəi ngenge ndo pa nnu wu'ɔ ndi'i a li'i nɔ tho nu, nne nwa minthe fā'a a ghēre nkara pichəi ngwa shina pəi wu'ɔ nɔ ha'an a lōgo li'i shina pa pichəi ngwa taon nduon. ¹⁴ Mfā'o nkru chii nu pwa pisha'akho ni pa nguon taontaon ghao, ni pa ghan shieligi pugu pa ghan moon trú, ni pa ghan shietho pugu pa na. ¹⁵ Nne ki'ε ntho nkhwā nu nɔ chii nu nkini pwa pisha'akho ni pəi nkāa pəi nwa pəi pɔ mon la'ataon Roma nɛ.

Ghrí nwa a pɔ mon nkini pwa pisha'akho nɛ

¹⁶ Ndo nji'i mfā'o lritho nthe nkini pwa pisha'akho, nthe nwa a nji Minnwi nɔ kie nu ndūgu ni sheshenon nwa a pin nɛ, fūon yi pɔ ngwa Juu, ni pa ngwa taon nduon ki'ε. ¹⁷ Mon nkini pwa pisha'akho gho, pia yəi nkwan ha'an Minnwi fā'a nɔ chwie nu ngwa kā'o ligi yu nɛ, llo mon pin, ndugwi nkuon pin. Nɔ ha'an pi nā'an nwa, "Non ndindi shi mfā'o chombhi ntogo pi nkuon pin."

Pigitua Minnwi nthe phi

18 Nthe ɲa mme pigitua Minnwi nōon non ɲi llo po nthe ɲguon ki pogo Minnwi pugu pa mbha nnu taitai ɲgwamishua, ɲa pugu togo mon phi yugu mfrei nnu shini. 19 Nthe ɲa yaon ɲa minthe pi ji nthe Minnwi ne, yi shieshie ni pugu nthe ɲa Minnwi nōon ni pugu. 20 Nthe ɲa jē ndii ɲa pi ni nchwīe mbhi ne, pi kwo ya ɲi mbha nnu Minnwi ɲa minthe pa'a pi lo ɲjɛi ne, no ɲi yi ki ndugwi yi, ni pūon yi no Minnwi, pi ya ɲi shishi'i ntogo pi ɲkuon pa yaon ɲa a chwīe ne. Nthe yie ghɔ, mba'a pugu nu'un nchu ɲa, "Mi ni ɲi ni kɔ!"

21 Nthe ɲa ɲi'i nthe no ha'an pugu ni ɲi Minnwi ne, pugu shini ndo ɲga'o vi no Minnwi ki mfe tōo nu ghɔ, pugu gū pa ɲgwa ghagha mon mbī'i nu nnu yugu, nne ɲjù'ɔ nana ɲa pugu fā'o ne linaon ni ɲiɲɲiɲi. 22 Pugu chhu nu ɲa pugu ghan shietho, ntaon pa na. 23 Fie ɲa pugu ka ni ɲga'o pi Minnwi ɲa a shi'a ma ɲkhu ne, pugu kara ɲga'o pi pa maon kúon ɲa a fhi ɲonmishua ɲa a ghà ɲkhu ne, pugu pa mishi, ni pa minyien pugu pa mimaon shatei.

24 Nthe yie, Minnwi cha'a vugu mfe ni shōro nu pa nnu totro ɲa ɲjù'ɔ yugu khwā nu ne, pugu chwīe pa nnu fefhe shina pugu. 25 Nthe ɲa pugu kwri nnu shini nthe Minnwi ni le'ingien, ɲkara ɲga'o ndo mfā'a mbho yaon ɲa pi chwiechwie ne mien ɲon ɲa a chwīe ju maon pigho ne, mbo ɲon ɲa a pie ɲa pi gha'o vi ki ndugwi yi ne. A yie.

26 Nthe yie ghɔ, Minnwi cha'a vugu mfe ni shōro nu pa nnu totro. ɲi'i nthe pi piɲge pugu kara ɲkwan ha'an a pie ɲa miɲgwe yai mimbha ne mbini ɲjɛi pi nōon pugu. 27 Pimbha ɲkaa pugu kara ki lo ɲi non pi pugu pa piɲge ɲkwan ha'an a pie ne, ɲka fā'o pi titini shōro nu no ji nu pichai pimbha, nthe yie ghɔ, pugu fā'o ɲjɔ ɲa a kā'o ne nthe fan yugu.

28 Ndo no ha'an pugu shini ndo mbī'i a kā'o no ji nu Minnwi ne, Minnwi cha'a vugu mfe ni mbī'i nu nnu pa ɲgwa pipi ɲa pugu chwīe pa nnu pe ɲa a pie ɲa ki'i pugu chwīe ne. 29 Pugu ni ndinaon ni ɲguon ɲkwan mbha nnu taitai, phi,

lúa, kipina. Pugu linaon ni kighi'ə, mbo pa ɲjwi ɲgwa, minduonduon, mifi, mbha nnu pīna ɲgwa. Pugu pa ghan nchhú, 30 ghan chhu nnu phi tho ɲgwa, ghan pīna Minnwi, ghan nchi'əshə, ghan mā'an ntinta'o, ghan kwēi ɲjù'ɔ, ghan pa'o pa phi, ghan chī'ə nchò pa taa, 31 pa na, ki piɲ, ghan ki khwā ɲgwa nduon, ghan ki nōon kwoshini. 32 ɲi'i nthe pi no ha'an pugu ji pa gí Minnwi ɲa ɲgwa pe ɲa pugu chwīe ɲkwan nnu pigho pie ɲa pugu khu ne, pa'a pugu lo ɲgu'ɔ nchwiechwie, pugu piɲ ɲgwa pe ɲa pugu chwīe ɲkwan nnu pigho ne ɲkaa pugu.

2

Minnwi ghà nsha'a ɲgwa pi mon ndindi

1 Nthe yie ghɔ, gò ha'an o tuo pa ɲgwa nduon no pa ɲgusha'a ne lo ɲi'i mfā'o shina no chhu nu ɲa o shi lo ɲi'i ɲi. Nthe ɲa mon tuo nu ɲgwa nduon no pa ɲgusha'a, o nōon non yo no ɲgusha'a, nthe ɲa gò ɲa o wēin ɲgwa no pa ɲgusha'a ne wu'ɔ ntho nchwīe pi pa ɲkwan nnu ha'an pugu chwīe nu ne. 2 Pia ji ɲa Minnwi chwīe a kā'o ndii ɲa a sha'a pa ɲgwa ha'an pugu chwīe ɲkwan nnu pei ne. 3 Shuon a, o pi'i ɲa o shi ntei shā'a Minnwi, mbo gò ɲa o tuo ɲgwa no pa ɲgusha'a nthe pa nnu ha'an pugu chwīe, ndo nchwīe pi pa nnu pigho ɲkaa ghɔ ne? 4 Ki o chī'ə mme pwapun yi pugu pa tiishii, ni wēin ɲjù'ɔ yi ki lo ɲi nu ɲa pwapun Minnwi fā'o no chwīe nu o pā'a ɲkūnu yo ni phi?

5 Ndo nthe tinitho yo pugu pa ɲjù'ɔ yo ha'an o lo ntā'a nu ɲkwri ne, o tho ɲkiri pigitua Minnwi a le nshwi'i mbin ghɔ mon llembi ɲa Minnwi ma nōon pigitua yi pugu pa ɲkwan ha'an a ghà nsha'a ɲgwa mon ndindi ne. 6 Minnwi ma ɲkinien sheshenon wu'ɔ no fi'i fā'a yi. 7 A shi mfe chombhi ki mme ni ɲgwa pe ɲa pugu wēin ɲjù'ɔ yugu ntho nchwīe nnu shi'i, ntho ntā'a pi ndigha'o pugu pa lien ni chombhi ki ndugwi yi ɲa Minnwi ghà mfe ne. 8 Ndo ni ɲgwa pe ɲa pugu wu'ɔ ntā'a pi yugu nnu ki lo mbin nnu shini ne, ntho nchwīe pi pa nnu ha'an a

lo nji'i nkā'o ne, a shi mfe wuwuru ngə'i ni pugu. ⁹ Ngə'i pugu pa yú'ɔ shi mbo ni nguon ngwa pe na pugu chwīe phi ne, fūon yi ni pa ngwa Juu mbra ki'ε ni pa ngwa taon nduon nkaa pugu. ¹⁰ Ndo Minnwi shi mfe ndigha'o pugu pa lier pugu pa ghighri ni nguon pa ngwa na pugu chwīe shi'i ne, fūon yi ni pa ngwa Juu mbra ki'ε ni pa ngwa taon nduon, ¹¹ nthe na Minnwi shi'a nōon shieligi.

¹² Nthe na nguon ngwa ha'an pugu chwīe phi ki lo mfā'o gí shi ngu'ɔ nkhu pi ki lo ntogo pi nkuon gí, ndo nguon pa ngwa na pugu fā'o gí ndo nchwīe phi ne, pi shi nsha'a vugu ni gí gho. ¹³ Nthe na a lo nji'i mbo pi pa ghan ya'o gí na pugu pa ngwa ndindi ligi Minnwi, a ghà mbo pi ngwa na pugu chwīe nnu ha'an gí chhu ne na Minnwi shi nsha'a na pugu pa ngwa ndindi. ¹⁴ Ndi na njù'ɔ ngwa taon nduon na pugu lo nji'i mfā'o gí na'an ni pugu, pugu chwīe nnu ha'an gí chhu ne, nji'i nthe pi no ha'an pugu lo nji'i mfā'o gí ne, nōon na a gí ni pugu. ¹⁵ Mbha nnu pugu nōon na pi nā'an nnu na gí tā'a nu na pi chwīe ne mon njù'ɔ pugu, nganthe yugu wēin vugu na pugu chwīe ntai ki nkwe nthe yugu na pugu chwīe a kā'o. ¹⁶ Nne, no ha'an pwa pisha'akho na nga nchi chhu ne, yei nkwan ha'an a le mbo mon llé gho, ndi na Minnwi ma ntogo mbin Jisho Krishto nsha'a nguon pa nnu lōin ha'an ngwa pī'i nu njù'ɔ pugu ne.

Ngwa Juu pugu pa Gí

¹⁷ Ndo ni gò ɔ mēin non yo ni non Juu nji'ə non yo nkuon gí Mushi mfā'o titene nthe shina yai Minnwi. ¹⁸ ɔ ji nnu ha'an a tā'a nu na ɔ chwīe ne, ndo nje'i llo mon gí nkwan ha'an minthe ɔ tere nnu na a kā'o ne. ¹⁹ ɔ ya fā'o tininju'ɔ ni non yo na gò ndutho yo ngan nōon shendaon ni pa nchriligi, mbo li'ε ni pa ngwa pe na pugu po mon njinjin ne. ²⁰ ɔ pī'i na ɔ ngan yu'u pa na, ngan ye'i pa mikə'i. Nthe na ɔ fā'o tininju'ɔ na gí Mushi fe nguon lina pugu pa nnu shini ve.

²¹ Gò ki'ε na ɔ ye'i ngwa nduon ne, a po kho pa'a ɔ lo nje'i non yo? No ha'an ɔ chi nu na ki'i pi yōo ne, ɔ ghà njōo? ²² Gò na

ɔ chhu na ki'i ngan lán kwo shúon ne, ɔ ghà nkwo shúon? Gò na ɔ pīna pa nwi ne, ɔ ghà njōo yaon mon nda pa nwi? ²³ Gò na ɔ tene nu ni gí ne, chī'ə Minnwi ntogo pi nkuon pə'i nu gí. ²⁴ No ha'an pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, "Pi we'i ligi Minnwi shina pa ngwa taon nduon nthe vəi."

²⁵ Nthe na ɔ nchwīe nnu na gí chhu ne, kan nii nu mo ngunu mbrei fā'o ghère. Ndo ɔ mien ki chwīe nnu na gí chhu ne, kan nii nu mo ngunu mbrei lo mfā'o ghère ve, nne ɔ po no ngwa taon nduon na pugu lo nji'i nii ngunu mbrei ne. ²⁶ Nenne, non na a lo nji'i nii ngunu mbrei ne nchwīe nnu ha'an gí chhu ne, pa'a Minnwi lo ndi vi no ha'an a po pi non na pi ni'in vi ngunu mbrei? ²⁷ Shishini, pa ngwa taon nduon ha'an pugu shi lo nii ngunu mbrei, ndo nū'ɔn gí Minnwi ne, shi ngwēin vəi mbo pa ngwa Juu, na pəi fā'o gí Minnwi na pi nā'an ne, mbinii nii ngunu mbrei, ndo ngu'ɔ mbinii nkara mbə'i gí gho ne no pa ngusha'a.

²⁸ Nthe na yichəi non lo mbo fo na a non Juu ngu'ɔ nthe pi na pa tāa pi ni mbo pa ngwa Juu ndo pa'a nnu nii ngunu mbrei lo mbo pi yi freinon ha'an a nthe pi yai ne. ²⁹ Ndo nkien non Juu po pi mon gho, ndo nii nu ngunu mbrei po pi nnu mon njù'ɔ, ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ki lo ntogo pi nkuon gí na pi nā'an ne. Nkwan non gho shi'a mfā'o ndigha'o yi pi llo mbho nonmishua, a ghà mfā'o pi llo mbho Minnwi.

3

Nguson mbhi ghao gū shá'a

¹ Ti ghère po nu non Juu ki'ε po pi kho? Ki ghère nii nu ngunu mbrei po pi kho? ² A yien mon nguon puon shendaon. Fūon yi po na Minnwi ni mfe nkini yi pi ni pugu.

³ Ti a mbo na pichəi shini ndo nchwīe nnu na pugu fā'o no chwīe nu ne, mien nu yugu ki lo nchwīe nnu na pugu fā'o no chwīe nu ne shi ndi'i Minnwi no chwīe nu nnu ha'an a kā'a ne? ⁴ Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Minnwi shi ngu'ɔ mbo ngan nnu shini, nji'i nthe pi no ha'an

nguoŋ pa ngwamishua pa nde'i ngieŋ ne. Wu'ɔ nɔ ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ŋa, "Ŋa minthe pi yei gho nɔ ŋoŋ ndindi mon chrà yɔ,

ndo ndii ŋa pi sha'a gho ne, jɔ chəiŋ."

⁵ "Ndo," yichəi ŋoŋ nthe a chhu ŋa, "ti ä mbo ŋa pa ntəi pia ghēre nɔ nōoŋ nu ndindi Minnwi kaŋ minthe pia chhu pi ŋa? Ŋa Minnwi fāaŋ ndii ŋa a fe njó ni pia ne?" (Nchrā yei pi nɔ ŋoŋmishua).

⁶ Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Nthe ŋa a mbo nenne, Minnwi kie pi neiŋ nsha'a mbhi ki'ε? ⁷ Yichəi ŋoŋ nthe a pini nchhu ŋa, "Ndo, ti ä ntogo pi ŋkuoŋ le'ingieŋ a nnu shini Minnwi ya ntaoŋ pāa nɔ fe nu ntou ndigha'o gho, pi pini nu'un nsha'a a nɔ nchwīe phi pi ŋa?" ⁸ A pɔ kho ki'ε pa'a ɔ lo nchhu ŋa, "Pia chwīe phi nne ŋa minthe a tho ni shi'i?" Pichəi pa ŋgwa wε'i a ntogo pi ŋkuoŋ tigi nnu tho mu ŋa yei nnu ŋa nchhu ne. Pi shi mfe njó ni pugu nɔ ha'an a pie ne.

Nguoŋ ŋgwa ghaŋ phi

⁹ Pia chhu ŋa ki'ε? Pia ŋa pia ŋgwa juu ne pɔ shi'i nchaa vugu? Ŋga! Pia lo mbo shi'i nchaa vugu kaŋ shigēi. Nthe ŋa pia kwo nōoŋ ŋa pa ŋgwa juu pugu pa ŋgwa taŋ nduoŋ ghao pɔ mbho phi.

¹⁰ Nɔ ha'an pi nā'an ne:

"Ŋoŋ ndindi lo mbo nji'i nthe pi ta'a yi,

¹¹ Ŋoŋ ŋa a ji nnu ne lo nji'i mbo fɔ.

Pa'a yichəi ŋoŋ lo mbo ŋa a shigi Minnwi.

¹² Ŋguoŋ ŋgwa shrī ŋkūnu yugu ni Minnwi,

pugu fāaŋ ndaoŋ ghao,

yichəi ŋoŋ lo nji'i nchwīe nnu ŋa a pwa, Nji'i nthe pi ta'a yi."

¹³ "Chrà yugu luŋ nɔ fún khu ŋoŋ ha'an pi fi'i.

Pugu lōgo liŋ yugu nɔ fi nu ŋgwa nɔ gho."

"Ŋgò pa mikwiŋ pɔ la'o ghrāo nchò yugu."

¹⁴ "Nchò yugu linaoŋ ni nchòno pugu pa lwilwi chrà shāaŋ li'i."

¹⁵ "Kwo yugu chigəi nɔ ghəi nu njwi ŋoŋ.

¹⁶ Piri nu pugu pa ŋgə'i nūaŋ nɔ pa pa'o pugu sheshe li'i ha'an pugu ghəi ne.

¹⁷ Pugu lo nji'i nji ŋkwaŋ ha'an pi ghà ntogo nchho ni ta'anggi ne."

¹⁸ "Pugu lo nji'i njei ŋa pugu fā'o nɔ fā'o nu pogo Minnwi."

¹⁹ Ndwe pia ji ŋa sheshe nnu ŋa gí Mushi chhu ne, a chhu pi ni ŋgwa pε ŋa a tho sha'a vugu ne, nne ŋa minthe nchò ŋguoŋ ŋgwa chri, Minnwi shi sha'a ŋguoŋ ŋkuoŋ mbhi. ²⁰ Nthe ŋa minthe pa'a shesheŋoŋ lo ŋkā'o ligi Minnwi ntogo pi ŋkuoŋ chwīe nu nnu ha'an gí tā'a nu ne, nthe ŋa gí wu'ɔ mbo pi nɔ chwīe nu pia ji phi yia.

Kā'o nu ligi Minnwi togo pi ŋkuoŋ piŋ

²¹ Ndo ndwe, Minnwi nōoŋ shendaŋ ha'an mimfe ŋgwa kie fɔ mbo ŋgwa ndindi shhi yu ne. A lo mfā'o sheshe nnu nɔ chwīe nu ni nū'oŋ nu yaŋ ha'an gí tā'a nu ŋa pi chwīe ne. Ndo gí Mushi pugu pa nnu pε ŋa pa njəili'i Minnwi ni nā'an ne ni nchrā nthe shendaŋ yei. ²² Pi chwīe pia pɔ ŋgwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi ŋkuoŋ y'i'ə nu noŋ mbɪŋ Jisho Krishto ni shesheŋoŋ ŋa a piŋ ne. Nthe ŋa kwri shi lo mbo, ²³ nthe ŋa ŋguoŋ ŋgwa chwīe phi nne ki lo nu'un nchəiŋ nthiŋkwo ndigha'o Minnwi. ²⁴ Ndo pi chwīe pia pɔ ŋgwa ndindi pi nɔ fé llo ŋkuoŋ pwapuŋ Minnwi ntogo pi mbho Krishto Jisho ŋa a yuoŋ via mfu'u mon ŋkii phi ne. ²⁵ Minnwi fe Jisho pi nɔ yaŋ fe'ingieŋ ŋa a fu'u pigitua ju Minnwi nthe phi ntogo pi mon chhi yi. Minnwi li'ε phi ŋgwa ndii ŋa pugu fā'o piŋ mbɪŋ Jisho Krishto ne. Minnwi ni nchwīe yei nɔ nōoŋ nu ŋa a ŋoŋ ndindi, nthe ŋa mon wēiŋ njū'ɔ ŋa a ni mfā'o ni ghaŋ phi ne, a ni mien ki lo mfe njó phi ŋa pi ni ŋkwo chwīe ne. ²⁶ A ni mbo nne pi nɔ nōoŋ nu ndindi yi mon ndii yei, nne ŋa a pɔ ŋoŋ ndindi ndo mbo ju mbo ŋgaŋ ŋoŋ ŋa a chwīe shesheŋoŋ ŋa a piŋ Jisho ne, pɔ ŋoŋ ndindi.

²⁷ Minthe ki'ε pia nōoŋ noŋ yia pi ni kho? Yichəi yaŋ lo mbo! Yei pɔ nthe pi kho? A pɔ nthe pi ŋa pia chwīe nnu ŋa gí chhu ne? Ŋga! A pɔ nthe pi ŋa pia piŋ. ²⁸ Nthe ŋa pia lūgwi ŋa ŋoŋ ghà ŋkā'o mbo ŋoŋ ndindi ligi Minnwi

ntogo pi nkuon pin, ki lo ntogo pi nkuon chwie nu nnu ha'an gi chhu ne. ²⁹ Ki Minnwi wu'c mbo pi Minnwi pa ngwa juu t'e'i vugu? A lo mbo Minnwi pa ngwa taon nduon nkaa pugu? Oon, a Minnwi ngwa taon nduon nkaa pugu, ³⁰ nthe na shishini, Minnwi ta'a yi, mbo ngan non na a shi nchhu na pa ngwa juu, mbo ghan nii ngunu mbrei pa ngwa ndindi ntogo pi nkuon pin. Pa ngwa taon nduon nkaa pugu, mbo ghan ki nii ngunu mbrei wu'c mbo ngwa ndindi ntogo pi nkuon pin. ³¹ Yei non na ntogo pi nkuon pin pia pigei gi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pia ka chwiechwie nnu na gi chhu ne l'og li'i.

4

Abrahan ni mbo non ndindi ntogo pi nkuon pin

¹ Ti pia shi nchhu ki'e na Abrahan nkhu taa via ni nshei pi kho mon freinon?*

² Nthe na Abrahan kan ni mbo yi ndindi shhi Minnwi ntogo pi nkuon pa fa'a, a kan ni mfa'o nnu no kwei nu nju'c yi no gho, ndo pa'a ndo mbo pi shhi Minnwi. ³ Nwa'anli Minnwi chhu pi na, "Abrahan ni mbin Minnwi, nthe pin yi, Minnwi l'og vi no non ndindi."

⁴ Ndwe, ni non na a fa'a, pi shi'a mein pe yi pi ni kinein, a po pi yaon na a fa'a fa'a mfa'o. ⁵ Ndo ni non na a lo nji'i mfa'a, mbin pi non na a gha nchwie ngwa ki pogo Minnwi po ngwa ndindi ne, pi l'og pin yi no ndindi shhi Minnwi. ⁶ Wu'c no ha'an Devi ni nchra nthe mboro na a po mbin non na Minnwi l'og no non ndindi ki lo nthe pi sheshe yaon na non gho chwie:

⁷ "Mboro yi pa ngwa pe na pi li'e piphi yugu ne,
na pi kuru phi yugu ne.

⁸ Mboro po ni non ye na Taatho lo nji'i ndogo pi phi yi ne."

⁹ Mboro yei wu'c mbo pi ni pa ngwa ha'an pi ni'in vugu ngunu mbrei ne, ki a po ni ghan ki nii ngunu mbrei nkaa pugu? Pigi chhu na pi ni ndogo pin Abrahan no ndindi shhi Minnwi. ¹⁰ Pi ni ndogo na a

non ndindi pi ndii kho? A ni mbo pi ndii na a ni nii ngunu mbrei ne, ki nkaon a maa nii ngunu mbrei? A ni mbo pi ndii na a shini ndo naa nii ngunu mbrei ne.

¹¹ A ni mfa'o li nii nu ngunu mbrei no non nu na a non ndindi ntogo pi nkuon pin mon ndii na a shini ndo naa nii ngunu mbrei ne. La'o yi ni mbo no chwie nu a po taa nguon ngwa na pugu pin ki lo nii ngunu mbrei ne, nne na minthe pi l'og vugu no ngwa ndindi nkaa pugu, ¹² ndo mbini nchwie a po taa pa ngwa na pugu nii ngunu mbrei ne, ki lo mbo pi ngwa pe na pugu wu'c nii nii ngunu mbrei ne, mbini mbo ngwa pe na pugu chho chombhi nkwan pin ye na Abrahan taa via ni nchho nkaon maa nii nu ngunu mbrei ne.

Pi fa'o ka'a ntogo pi nkuon pin

¹³ Nthe na ka'a ye na a ni mbo ni Abrahan pugu pa ndaonon yi na nkuon mbhi shi mbo ji ne shini ndo ntho ntogo pi nkuon gi, a ni ntho nthe pi na a ni fa'o pin, Minnwi l'og vi na a non ndindi. ¹⁴ Nthe na a mbo na Minnwi shi mfe yaon na a ka'a ne pi ni pa ngwa ha'an pugu fa'o gi Mushi ne, a non na pin lo nji'i mfa'o ghere, ndo ka'a Minnwi po nnu ghagha. ¹⁵ Nthe na gi tho ni pigitia Minnwi, ndo li'i ha'an gi shi lo mbo ne, pe'i nu gi shi lo mbo nkaa yu.

¹⁶ A chwie yie ka'a gho yi'e pi nkuon pin, nne na minthe ka'a gho yi'e pi nkuon pwapun Minnwi. Nguon ndaonon Abrahan fa'o tininju'c no fa'o nu, ki lo ngu'c mbo pi pa ngwa pe na pugu fa'o gi Mushi ne, a pini mbo ni ngwa pe na pugu fa'o nkwan pin Abrahan, mbo taa nguon via ghao. ¹⁷ Wu'c no ha'an pi na'an ne, "Nchwie gho na c po taa ntou pa la'ataon," shhi Minnwi na a pin ne, na a gha mfe chombhi ni ngwa pe na pugu khu ne, chra yi chwie pa yaon na a lo nji'i mbo ne, po.

¹⁸ Nji'i nthe pi ndii na la'o fa'o nu kwa'a shini ndo nji'i mbo ne, Abrahan kina ntho mfa'o kwa'a, mbin nu na a shi ngu'c taa ntou pa la'ataon nthe na Minnwi

* 4:1 4:1 Pichei ywere nu nthe li'i yei po na Ti pia shi nchhu pi na ki'e? Abrahan po pi nkhu taa via mon freinon?

ni nchhu ghɔ ɲa, “Yine fi’i ɲgwreɲon ɲa ɔ shi mfā’o ne!”¹⁹ Piɲ yi shini ndɔ ɲji’i nchi’i ɲji’i nthe pi ndii ɲa a ni ndii non ɲi a pɔ nɔ ha’an a kwo kukhu, nne nthe ɲa a ni ɲkwo pɔ nɔ ta’a ɲkii ɲga’o, ki ndii ɲa a ni ndii ɲjɛi ɲa minthe pa’a Shera lo nu’un ɲmbhi muun ɲe.

²⁰ Abrahan ɲshini ndɔ mfā’o khuthɔ mon piɲ yi nthe kà’a ɲa Minnwi ni ɲkwo fe ghɔ ɲe. A ni ɲku’o ntini mon piɲ yi nɔ ha’an a ni mfe ndigha’o ni Minnwi ɲe. ²¹ Nja ɲji nu ɲa Minnwi fā’o ghrí nɔ chwíe nu nnu ha’an a kà’a ɲe. ²² A ni nchwíe yie ghɔ, pi lɔgɔ piɲ yi nɔ ndindi. ²³ Nɔ chrà ghɔ ɲa, “Pi ni ndɔgɔ vi nɔ ɲon kaka’o,” pi shini ndɔ nā’an nthe pi ju tɔ’i vi, ²⁴ a ni mbini mbo nthe via ɲkaa pia. Pi shi ndɔgɔ via nɔ ɲgwa ndindi, pia ɲa pia piɲ vi ɲa a ni mbi’i Jishɔ Taathɔ via mon gu ɲe, ²⁵ mbo ju ɲa pi ni mfe vi ɲa a khu nthe phi yia ɲe, pi pi’i vi mon gu nne ɲa pia pɔ ɲgwa ndindi shhi Minnwi.

5

Fā’o ta’anngi pɛi Minnwi ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ

¹ Nthe yie ghɔ, nɔ ha’an pia pɔ ɲgwa ndindi ligi Minnwi ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ ɲe, pia fā’o ta’anngi pia pa Minnwi ntɔgɔ pi mbhɔ Jishɔ Krishto mbo Taathɔ via. ² Ntɔgɔ pi mbhɔ yu, pia pini nu’un mfā’o shina ntɔgɔ ɲkuon piɲ nɔ nii nu mon pwapun Minnwi ɲa pia thi fɔ ɲe, mfā’o pwanju’o mon kwà’a ɲa pia fā’o nɔ ghrā nu mon ndigha’o Minnwi ɲe.

³ Ki lo ɲgu’o mbo pi yei, pia pini nu’un mfā’o pwanju’o mon ɲgɔ’i, ɲji nu ɲa ɲgɔ’i ɲa pia yɛi nu ɲe shi nthɔ ni wɛin ɲjù’o, ⁴ wɛin ɲjù’o thɔ ni mbha nnu shi’i, mbaa nnu shi’i thɔ ni kwà’a ⁵ ndɔ kwà’a shi’a ɲji’i ɲjiri ɲon, nthe ɲa Minnwi shā’o khwǎ yi mon ɲjù’o pia ntɔgɔ pi ɲkuon Jijwe yi ɲa a ni mfe ni pia ɲe.

⁶ Nthe ɲa nɔ ndii ɲa pia ni ɲgu’o ɲkí’i ɲe, ndii ni ɲga ɲkā’o, Krishto khu nthe ghan ki pɔgɔ Minnwi. ⁷ Nthe ɲa a gha’a ni ɲon nɔ khu nu nthe ɲon ndindi, ɲji’i nthe pi nɔ ha’an minthe ɲon fā’o tininju’o nɔ tā’a nu ɲkhu nthe ɲkien ɲon ɲe. ⁸ Nɔ Minnwi nōon khwǎ yi ni pia ntɔgɔ pi

ɲkuon taon nu Krishto a thɔ ɲkhu nthe via ndii ha’an pia ni ɲgu’o mbo pa nchwíe phi ɲe.

⁹ Nthe yie ghɔ, nɔ ha’an pia pɔ pi ɲgwa ndindi ligi Minnwi ntɔgɔ pi ɲkuon chhi Jishɔ ɲe, a fi’i yi ɲein ɲa a shi ndūgu ni pia mbhɔ pigítua Minnwi. ¹⁰ Nthe ɲa ā mbo ɲa ndii ɲa pia ni mbo ni kipina pia pa Minnwi ɲe, pi ni nchini via pia pa Minnwi ntɔgɔ pi ɲkuon gu Muun vi, ndwe ɲa pia kwo chini ɲggí ɲe, pia shi ndūgu pi fi’i yi ɲein ntɔgɔ pi ɲkuon chombhi yi. ¹¹ Nɔ yine lo mbo ɲguon yi, pia pini mfā’o pwanju’o ntɔgɔ pi mbin Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, mbo ɲon ɲa pia tɔgɔ mbhɔ yu mfā’o chini ɲggí pia pa Minnwi ɲe.

Gu tɔgɔ pi mbhɔ Adan, chombhi tɔgɔ pi mbhɔ Krishto

¹² Nthe yie ghɔ, wu’o nɔ ha’an phi ni nii ɲkuon mbhi ntɔgɔ pi mbin ta’a ɲon ɲe, gu tɔgɔ mbin phi nii ɲe, nne, gu shɛre ɲgwɛin ɲguon ɲgwa ghao nthe ɲa ɲguon ɲgwa ghao chwíe phi. ¹³ Nthe ɲa shishini, phi ni mbo mon mbhi Minnwi ma mfe gí, ndɔ pi shi’a nshia phi li’i ha’an gí lo mbo ɲe. ¹⁴ Nɔ gu ni nsha’a nɔ fūon llo ɲkuon Adan ti ɲgɔi nchɛin ndii Mushi, ɲji’i nthe pi ɲgwa pɛ ɲa phi yugu shini ndɔ ɲji’i mbo pi nɔ yi Adan, ɲa a ni mbo mifhi ɲon ye ɲa a thɔ nu ɲe.

¹⁵ Nɔ kwí pɔ shina yi paa ghɔ, nthe ɲa phi Adan lo ɲji’i mbo pi nɔ fé pwapun Minnwi. Nthe ɲa ā mbo ɲa ntou ɲgwa ni ɲkhu ntɔgɔ pi ɲkuon phi ta’a ɲon, kan pwapun Minnwi pugu pa fé pwapun ɲa ta’a ɲon ghɔ mbo Jishɔ Krishto, fe ni ntou ɲgwa ɲe gha’o ncha yie ghɔ. ¹⁶ Kwí pɔ shina fé Minnwi pugu nnu ɲa a llo ɲkuon phi ta’a ɲon ghɔ, mbo Adan ɲe. Adan ni ɲga nchwíe ta’a phi ghɔ, yie ghɔ chwíe pi sha’a ɲguon ɲgwa pugu gū shá’a, ndɔ fé ɲa a ni thɔ ndii ɲa pi ni ɲkwo chwíe ntou phi ɲe ni nchwíe ɲgwa pugu taon ɲgwa ndindi. ¹⁷ Nthe ɲa phi ta’a ɲon vei ni nchwíe, gu jɛ sha’a nu nɔ fūon ntɔgɔ pi ɲkuon ta’a ɲon ghɔ. Nɔ pwapun Minnwi pugu pa fé yi, mbo ndindi ka chaa yie ghɔ chaa nthe ɲa ɲguon ɲgwa pɛ ɲa pugu kwe ɲe shi nchhɔ chombhi yugu mon

sha'a nu nɔ fùon ntɔgo pi mbho ta'a non veì, mbo Jisho Krishto.

¹⁸ Nthe yie gho, nɔ ha'an ta'a phi ni nchwie nguon ngwa gu sha'a ne, wu'ɔ nenne, ta'a nnu ndindi nchwie ngwa gu ngwa ndindi shhi Minnwi mbini ntho ni chombhi ni nguon ngwa. ¹⁹ Wu'ɔ nɔ ha'an ta'a non ni nchi'e ncho ntou ngwa gu ghan phi ne, nenne ya'o ncho ta'a non chwie na ntou ngwa shi ngu ngwa ndindi.

²⁰ Ndwe gi Mushi ni ntho pi nɔ pigi nu phi, ndo li'i ha'an phi pigi ne, pwapun Minnwi pini mbigi njien nga'a. ²¹ Nne na nɔ ha'an phi ni sha'a nu nɔ fùon ntɔgo pi nkuon gu ne, pwapun Minnwi nkaa yu nthe a sha'a nɔ fùon ntɔgo pi nkuon ndindi ntho ni chombhi ki mme ntɔgo pi mbin Jisho Krishto mbo Taatho via.

6

Pi pè'i ghrí phi

¹ Pia shi nchhu pi na ndwe? Pia shi ngèi shhi mon phi nne na pwapun Minnwi pigi ngèi shhi nga'a? ² Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pinthe pia na pia kwo khu nɔ chwie nu phi ne kie pi nei mbini ntho nchho chombhi yia pi mon phi? ³ Ki pèi lo nji na nguon yia na pia ni nkwe nkhi mbo ta'a yi pia pa Krishto Jisho ne, kwe nkhi gho ni nchwie pia pugu pɔ ta'a yi mon gu yi? ⁴ Nthe yie gho, pi ni ntwei via pugu ntɔgo pi nkuon kwe nkhi. Nne na wu'ɔ nɔ ha'an pi ni nku'ɔ ni Krishto lo mon gu ntɔgo pi nkuon ndigha'o Taa ne, minthe pia nkaa pia chho mon chombhi fhi.

⁵ Nthe na pia pugu mbo ta'a yi mon nkwan gu yi, kan shishini pia pugu shi mbo ta'a yi mon nkwan ku'ɔ nu mi mon gu. ⁶ Pia ji na pi kwo jwi ndunu non yia pia pa Krishto ka'a nkuon wá'a yi, nne na minthe pa'a phi lo nu'un mfá'o ghrí mbin pia, ki pia lo nu'un mbo nkuna mbho ndutho phi gho. ⁷ Nthe na non na a khu ne, pi fu'u vi mbho phi.

⁸ Ndwe, á mbo na pia pa Krishto khu ka'a, pia fá'o pin na pia pugu shi mbo yi maon ka'a. ⁹ Pia ji na, mon ku'ɔ nu ni Krishto mon gu, mba'a a ma nu'un nkhu

nkamu'on, gu lo nu'un mfá'o ghrí mbin yu. ¹⁰ Nthe na gu na a ni nkhu ta'a ngé ndo mbo ndugwi yi ne, a khu pi nɔ nnu chwie phi, ndo chombhi na a chho nu ne, a chho pi nɔ pɔ nu pugu Minnwi.

¹¹ Nenne pèi nkaa pèi lɔgo non yèi na pèi ngwa khu nɔ nnu chwie phi, mbo ngwa maon pi nɔ tɔgo nu mbin Krishto Jisho mbo ka'a pèi pa Minnwi. ¹² Ki'i pèi nu'un mien phi sha'a nu nɔ fùon mon non yèi, na minthe a khu ne, nɔ chwie nu pèi ya'o pi ncho pa nnu totro na a tá'a nu ne. ¹³ Ki'i pèi nu'un ncha'a pa ghrà non pèi mfe ni phi nɔ pa yaon chwie pa nnu tètèi, ndo pèi cha'a non pèi mfe ni Minnwi nɔ pa ngwa pe na pi kwo fu'u vugu mon gu nii nɔ gho mon chombhi, mfe pa ghrà non pèi ni Minnwi nɔ pa maon fá'a nnu tithi. ¹⁴ Nthe na mba'a phi nu'un nsha'a vèi, nthe na pèi lo nu'un nchho chombhi nja'o pi mbho gi, pèi chho chombhi yèi ntɔgo pi mbho pwapun Minnwi.

Pa nkuna mbho nnu ndindi

¹⁵ Yie pɔ ki'e na? A pɔ na pia chho ntho nchwie pi phi nthe na pia lo nji'i nchho chombhi yia nja'o pi mbho gi, pia chho chombhi yia pi mbho pwapun Minnwi ne? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! ¹⁶ Pèi lo nji na pèi ncha'a non yèi mfe ni sheshenon nɔ pa nkuna ya'o ncho, kan pèi nkuna non gho na pèi chho nja'o ncho yi ne? Ki pèi pɔ pi yi phi, ndugwi yi pɔ gu, ki yi ya'o ncho, ndugwi yi pɔ fá'o nu chombhi ndindi? ¹⁷ Ndo pia tɔo Minnwi na pèi na pèi ni mfùon mbo nkuna phi ne gu pa ghan ya'o ncho yaon ye'i pe na pi ni mfe ni pèi ne lo njù'ɔ pèi, ¹⁸ ndo pi ni nga kwo fu'u vèi mon phi, pèi gu pa nkuna mbho nnu ndindi.

¹⁹ Ntho nchrá nu ni pèi, má'an fi'i pi nɔ nonmishua nthe na nonmishua fá'o ki'ingini nɔ ji nu pichèi nnu. Nthe na wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbo yichèi ndii pèi fe pa ghrà non pèi nɔ nkuna pa nnu totro pugu nnu piphi ne, a chwie pèi nii mon piphi mbigi ne, nne ndwe pèi cha'a pa ghrà non pèi mfe nɔ nkuna mbho nnu ndindi na a shi nchwie pèi pɔ yi taontaon ne. ²⁰ Nthe na ndii na pèi ni mbo pa

ɲkũna mbho phi ne, a shini ndo mbo pi yi'i ni pɛi no chwɛ nu nnu ndindi. ²¹ Ndo pɛi ni nshei pi kho ndii gho llo ɲkuon pa maon pɛ na pɛi fã'o lritho ɲkuon gho ndwe ne? ɲguon nnu pigho ni ntho pi ni gu, ²² ndo ndwe na pi kwo fu'u vɛi mbho phi ne, pɛi gũ pa kũna mbho Minnwi ne, shéi na pɛi fã'o ne a chho nu mbo yi taonjaon nchwɛ pɛi fã'o chombhi ki mme. ²³ Nthe na pa pe llo mbho phi po pi gu, ndo fé Minnwi po chombhi ki mme mon po nu ta'a yi pɛi pa Krishto Jisho Taatho via.

7

Gí lo nu'unj ɲkrao gho

¹ Pa lin paɲ, ntho nchrã pi ni ɲgwa pɛ na pugu ji gí ne, pɛi shi lo ɲji'i ɲji na gí ghà ɲgu'ɔ ɲkrao ɲon pi ndii na a yi maon ne? ² Gí krao lán shina mingwe pugu ndaon vi pi ndii ha'an ndaon vi wu'ɔ mbi'i yi maon ne, ndo ndaon vi ɲkhu, kan gí lán lo nu'unj ɲkrao vi. ³ Nenne ki'ɛ, ndaon vi mbo yi maon a ji mimbria nduon, kan pi shi mɛin vi ni minkwoshuon, ndo ti ndaon vi ɲkhu, kan gí lo nu'unj ɲkrao vi, nne na mba'a a yi'i nu'unj mbo minkwoshuon ɲji'i nthe pi no ha'an a lan mimbria nduon ne.

⁴ Wu'ɔ nenne, ma pa lin paɲ, pɛi ɲkaa pɛi kwo khu nthe nnu gí ntogo pi mon non Krishto, nne na pɛi po yi ɲon nduon, mbo ju na pi pi'i vi mon gu ne, nne na minthe pia yun ntien ni Minnwi. ⁵ Nthe na ndii na pia ni ɲgu'ɔ nchho pi mon freinon ne, shõro nu pa nnu piphi, na gí chwɛ pia fã'o ne, ni ntho mfã'a nu mon non pia ntho nu ni gu. ⁶ Ndo ndwe, pi kigɛi via mbho gí, ntogo pi mon khu nu mbho ju na a ni ɲgwɛin via no ɲkũna ne, nne na minthe pia fã'a mon shendaon fhi, mbo yi Jijwe, ki lo mbo pi yi mon ndunu shendaon, mbo yi kina na pi nã'an ne.

Gí Mushi chwɛ pia ji phi yia

⁷ Pia shi nchhu pi na ki'ɛ? Na gí Mushi po pi phi? Minthe pa'a a lo ɲji'i mbo nenne. Ndo gí kan ni ɲkien ɲshi kan ɲji yaon na phi yie gho ne. Nshi kan ndo ɲji yaon na shõro nu yie gho ne no ha'an gí

kan ni mien ki chhu na, "Ki'i nshõro yaon ɲon nduon." ⁸ Ndo phi lõgo shina ntogo pi ɲkuon kina, nchwɛ mfã'o ɲguon ɲkwan shõro nu mon non a ghao. Nthe na gí kan mien ki kien phi, kan mbo pi yaon khu. ⁹ ɲki po yi maon ndii na gí shini ndo naa mbo ne, ndo ndii na kina ni ntho ne, phi gũ yi maon, ɲkhu. ¹⁰ Ya kina gho na a ni ɲkã'a fe nu chombhi vɛi ni ɲka tho pi ni gu vɛi. ¹¹ Nthe na phi ni mfi a, ntogo pi mon lõgo nu shina mbho kina, ntogo mon gho njwi a. ¹² Nne gí yi taonjaon, kina po yi taonjaon, mbo yi ndindi ndo mbwa. ¹³ Yie gho nõon pi na yaon na a yi shi'i ne pini ntho pi ni gu vɛi? Minthe pa'a a lo ɲji'i mbo nenne! A phi na a tho ni gu vɛi ntogo ɲkuon yaon na a pwa ne, nne na minthe pi nõon ɲkien ɲgwra phi no ha'an a po ne, ndo ntogo ɲkuon kina minthe pia yɛi fi'i ɲkwan ha'an phi pigi ne.

¹⁴ Nthe na pia ji na gí Mushi llo pi mbho Jijwe Minnwi, ndo mbo pi yi freinon, pi fini a no ɲkũna ni phi. ¹⁵ Nthe na ndo ɲji'i ɲji nnu ha'an ntho nchwɛ nu ne, nthe na ndo ntho nchwɛ pi pa nnu pɛ ha'an ɲkhwã no chwɛ nu ne, ndo nchwɛ pi ya wu'ɔ pa nnu pɛ na mbina ne. ¹⁶ Ndo ti mi nchwɛ ya wu'ɔ nnu ha'an ndo ɲji'i ntã'a nu nchwɛ ne, pigi gí po ni ta'a nchõ, ntho mbin nu na gí pwa. ¹⁷ Nenne, a lo ɲji'i ntho nchwɛ mmu nchwɛ ntɛi gho, a tho nchwɛ phi ha'an a chho mbin mu ne.

¹⁸ Nthe na ɲji na sheshe yaon shi'i lo ɲji'i nchho mbin mu, mbo mon freinon a, nthe na mfã'o khwã no chwɛ nu nnu ha'an a yi ka'oka'o ne, ndo pa'a ɲji chwɛ nu nnu ka'oka'o gho lo mbo. ¹⁹ Nthe na ndo ɲji'i nchwɛ nnu shi'i ha'an ntã'a nu ne, ndo phi na ɲshi lo ɲji'i ntã'a nu ne ka po ju yaon ha'an ntho nchwɛ nu ne. ²⁰ Ndo ti mi ntho nchwɛ ya wu'ɔ nnu ha'an ndo ɲji'i ntã'a nu no chwɛ nu ne, kan a lo ɲji'i mbo mmu mbo ɲon na ntho nchwɛ nnu gho ne, ndo a ka tho nchwɛ phi ha'an a chho mbin mu ne nchwɛ nnu gho.

²¹ Nne, ɲjɛi ɲkwan ha'an gí yei chho mfã'a nu ne: Na ndii ha'an ntã'a nu nchwɛ nnu ha'an a kã'o ne, phi wu'ɔ

mbɔ pi ŋkɛɲ yɛi mu. ²² Nthe ŋa fie monj njù'ɔ mu, mfā'ɔ pwanju'ɔ ni gí Minnwi. ²³ Ndo ñjɛi gí nduonj fā'a nu monj pa ghrà nonj a, a tho mā'anj nchhò pugu gí ye ŋa tho a shwei a ŋa a kā'ɔ nɛ, nchwīe m̀bɔ ŋganj chéinj mbhɔ gí phi ha'anj a fā'a nu monj nonj a nɛ. ²⁴ Mi pɔ pi yɛi ŋkwanj ŋonj gha nɛinj! A shi ŋkwe gó ŋkwe a monj nonj gu yei? ²⁵ Ndo pia tōo Minnwi ntɔgɔ mbhɔ Jishɔ Krishto mbɔ Taathɔ via! Nɛnne ki'ɛ, mmu nduthɔ a fā'a mbhɔ gí Minnwi ni pī'i nu ma, ndo ni freinonj a mfā'a pi mbhɔ gí phi.

8

Chɔmbhi monj Jijwe

¹ Nthe yie ghɔ, gū nu shá'a lo nu'unj mbɔ ndwe ni pa ŋgwa pɛ ŋa pugu ta'a yi pugu pa Krishto Jishɔ nɛ. ² Nthe ŋa monj pɔ nu ta'a yi pɛi pa Krishto Jishɔ, gí Jijwe chɔmbhi kwo fu'u ghɔ, ɔ lūgu mbhɔ gí phi pugu gu. ³ Nthe ŋa yaonj ŋa a kanj ni nthe pa'a gí lo nchwīe nthe ŋa freinonj ni nchwīe a pou ghrí nɛ, Minnwi ni nchwīe ntɔgɔ pi ŋkuonj taonj nu Muunj vi monj púonj freinonj ŋonmishua nɔ yaonj fe'ingieŋ nthe phi, nne ŋgwéinj phi nɔ ŋgusha'a monj freinonj, ⁴ nne ŋa nnu ndindí ŋa gí tā'a nu nɛ pɔ yi nū'ɔnj monj chɔmbhi yia, mbɔ pia ŋa pia chhɔ chɔmbhi yia,* ki lo mbɔ pi ŋkwanj ha'anj freinonj tā'a nu nɛ, mbɔ pi ŋkwanj ha'anj Jijwe tā'a nu nɛ.

⁵ Nthe ŋa ŋgwa pɛ ŋa pugu chhɔ chɔmbhi yugu pi ŋkwanj ha'anj freinonj tā'a nu nɛ ghà nū'ɔnj njù'ɔ yugu pi ŋkuonj pa maonj freinonj ndo pa ŋgwa pɛ ŋa pugu chhɔ chɔmbhi yugu pi ŋkwanj ha'anj Jijwe tā'a nu nɛ, ghà nū'ɔnj njù'ɔ yugu pi ŋkuonj pa maonj monj Jijwe. ⁶ Nthe ŋa ŋgwa nū'ɔnj njù'ɔ yugu ŋkuonj pa nnu freinonj a nthɔ pi ni gu, ndo nū'ɔnj nu njù'ɔ ŋkuonj Jijwe, ghà nthɔ pi ni chɔmbhi pugu pa ghighri. ⁷ Nthe ŋa ŋgwa pɛ ŋa pugu nū'ɔnj njù'ɔ yugu pi ŋkuonj pa nnu freinonj nɛ pɔ ni kipina pugu pa Minnwi nthe ŋa pugu lo mfe nonj yugu ni gí Minnwi, shishini,

minthe pa'a pugu lo ndo mfe. ⁸ Ŋgwa pɛ ŋa pugu ghà nja'ɔ pi mbhɔ freinonj yugu nɛ, nthe pa'a pugu lo nchwīe túa Minnwi pwa.

⁹ Ndo ni pɛi, pɛi lo nji'i nja'ɔ pi mbhɔ freinonj yɛi, pɛi ya'ɔ pi mbhɔ Jijwe nɔ ha'anj ä nja mbɔ ŋa Jijwe Minnwi chhɔ njù'ɔ pɛi. Sheshenonj ŋa a lo nji'i mfā'ɔ Jijwe Krishto monj chɔmbhi yi nɛ lo nji'i mbɔ yi Krishto. ¹⁰ Ndo ti Krishto mbɔ monj chɔmbhi yɛi, nji'i nthe pi nɔ ha'anj nonj yɛi yi khu nthe phi nɛ, Jijwe Minnwi fe chɔmbhi ni pɛi nthe ŋa pi kwo chwīe pɛi pɔ yi ndindí shhi Minnwi. ¹¹ Jijwe ju ŋa a ni mbi'i Jishɔ monj gu nɛ ñchhɔ mbinj ghɔ, kanj ju ŋa a ni mbi'i Krishto llo monj gu shi mbini mfe chɔmbhi ni freinonj yɛi ŋa a ghà ŋkhu nɛ ntɔgɔ pi ŋkuonj Jijwe yi ŋa a chhɔ mbinj ghɔ nɛ.

¹² Nthe yie ghɔ, ma lɪŋ panj, pia fā'ɔ yaonj ŋa a yī'i via, ki lo mbɔ pi ni freinonj nɔ chhɔ nu chɔmbhi yia ŋkwanj ha'anj freinonj tā'a nu nɛ. ¹³ Nthe ŋa pɛi nchhɔ chɔmbhi yɛi pi ŋkwanj ha'anj freinonj tā'a nu nɛ, kanj pɛi shi ŋkhu, ndo ti pɛi ntɔgɔ mbinj Jijwe Minnwi njwi mbha nnu nonj, pɛi fā'ɔ chɔmbhi. ¹⁴ Nthe ŋa ŋguonj ŋgwa pɛ ŋa a nōonj Jijwe nōonj ŋkwanj ha'anj pugu shi nchhɔ chɔmbhi yugu nɛ pɔ pi puonj Minnwi.

¹⁵ Nthe ŋa Jijwe ŋa Minnwi ni mfe ni pɛi nɛ lo nji'i mbɔ pi Jijwe ŋkūna ŋa a shi nchwīe pɛi pini mbɔgɔ gu, a pɔ pi Jijwe ŋa a chwīe pɛi gū puonj Minnwi, mbɔ Jijwe ŋa pia tɔgɔ mbhɔ yu ŋkɛi ni Minnwi ŋa, "Baba, Tāa via!" ¹⁶ Jijwe Minnwi nduthɔ yi pɔ pi minkwentie ni jijwe yia ŋa pia pɔ pi puonj Minnwi. ¹⁷ Ŋa pia puonj pi nɛ, nne pia shi mfā'ɔ pa yaonj ŋa a nū'ɔnj ni puonj pi nɛ, mbini mfā'ɔ yaonj ŋa ju, Minnwi, nū'ɔnj ni Krishto nɛ, pia pa Krishto ka'a, nɔ ha'anj pia pa Krishto ñjɛi ŋgə'i ka'a nne ŋa pia pugu fā'ɔ ndigha'ɔ ka'a.

Ndigha'ɔ ŋa a pɔ shhi nthɔ nu

¹⁸ Nja mfā'ɔ tininju'ɔ ŋa ŋgə'i ŋa a pɔ ndwe nɛ lo nji'i mbɔ yichɛi yaonj nɔ ha'anj ɔ mbi'i fi'i ndigha'ɔ ye ŋa Minnwi tho nu nōonj ni pia nɛ. ¹⁹ Ŋguonj maonj

* 8:4 8:4 Minthe ɔ pini nchhu yei ŋa Nji ŋa nnu ka'oka'ɔ ŋa gí chhu nthe via nɛ nthe a lɔgɔ lɛ'i mbinj pia.

pe ɲa Minnwi ni mbuon ɲe tho njūa nu njwɛrɛ ndii ɲa Minnwi shi nōon puon yi nɛ. ²⁰ Nthe ɲa ɲguon yaon ɲa pi ni mbuon ɲe shini ndo mfā'o ghɛrɛ, pa'a ndo mbo pi khwatua yugu, mbo nthe pi ɲon ɲa a ni nchwɛ pugu po nne nɛ. Ndo pugu ni ɲgu'ɔ mfā'o kwà'a, ²¹ ɲa ndutho maon pe ɲa pi puon puon nɛ, pi shi mfu'u vugu mon ɲkii fɔrɔ nu pugu nii mbara puon Minnwi mon ndigha'o po nu ni tho yugu. ²² Nthe ɲa pia ji ɲa ɲguon maon ɲa Minnwi puon ɲe chho nshonɔ nu ka'a mon yú'ɔ ti nchɛin ndwe nɔ yi mingwe ɲa muon naon vi nɛ. ²³ A lo ɲgu'ɔ mbo pi pa maon ɲa Minnwi puon ɲe ɲa pugu shonɔ nu, nji'i nthe pi ndutho yia ɲa pia fā'o Jijwe Minnwi nɔ fūon fe nɛ shonɔ nu mon njú'ɔ pia nɔ ha'an pia ywɛrɛ nu ɲkien yie ghɔ ɲa Minnwi lɔgo via nɔ puon pi, ɲkigɛi non yia mfu'u mon ɲkii nɛ. ²⁴ Nthe ɲa a ni ntogo pi ɲkuon kwà'a yei ɲa pia lūgu. Ndo ti kwà'a ɲa pi yɛiyɛi nɛ lo nji'i mbo kwà'a, nthe ɲa ɲon shi'a mbini mfā'o pi kwà'a ɲkuon yaon ɲa a yɛi nu nɛ. ²⁵ Ndo pia mfā'o kwà'a nthe yaon ɲa pia lo nji'i njɛi nɛ, pia ywɛrɛ yaon ghɔ ni wɛin njú'ɔ.

²⁶ Wu'ɔ nenne, Jijwe Minnwi ghà ɲgɛrɛ via mon pa ndii ɲa pia lo nji'i ntini nɛ. Nthe ɲa pia lo nji'i nji pa nnu ɲa pia fā'o nɔ luon nu Minnwi nɔ ghɔ ɲkwan ha'an a ni mbie ɲa pia ji nɛ, ndo Jijwe Minnwi ndutho yi ghà ɲgɛrɛ ndigɛi Minnwi mfe via nɔ ghɔ ni luo nu ɲa minthe pa'a chrà lo mfi'i nɛ. ²⁷ Ndo ti Minnwi ɲa a ghà njɛi njú'ɔ yia nɛ, ji yaon ɲa a po mon njú'ɔ Jijwe nɛ, nthe ɲa Jijwe ghɔ ghà ndigɛi nthe ɲgwa Minnwi pi taontaon pi ɲkwan nɔ ha'an ju, Minnwi, tā'a nu nɛ. ²⁸ Ndo pia ji ɲa Minnwi ghà mfā'a mon ɲguon nnu ghao pi ɲa a po shi'i ni ɲgwa pe ɲa pugu khwā vi nɛ, ɲa pi gɛ vugu ɲa pugu fā'a ɲkwan nɔ ha'an Minnwi kā'a nɛ. ²⁹ Nthe ɲa ni ɲgwa pe ɲa Minnwi ni ɲkwo ji fie ndii ɲa pugu shi mbin vi nɛ, a pini ndogo nthi mi nterɛ vugu nchwɛ pugu po fhi Muon vi, nne ɲa minthe Muon po fūon phi shina ntou pa ghan pin. ³⁰ ɲgwa pe ɲa a ni ndogo nthi mi nchu'ɔ vugu nū'on nɛ, a ni mbini ɲgɛ vugu, ɲgwa pe ɲa a gɛ vugu nɛ, a pini nchwɛ pugu po yi tithi

shhi yu, ɲgwa pe ɲa a chwɛ pugu po yi tithi shhi yu nɛ, a pini nchwɛ pugu fā'o ɲkwan ndigha'o yi.

Khwā Minnwi ɲa a lo nji'i mfā'o ndugwi yi nɛ

³¹ Ti pia shi nchhu pi ɲa nthe ɲguon nnu pei ghao? Ti Minnwi mbo pia pugu ka'a, a gha'a gɔ ɲga'a via? ³² Ju ɲa a shini ndo ɲgɛ Muon vi ni mfe vi nɔ yaon fe'ingien nthe via ghao nɛ, a shi ɲkie pi nɛin mien ki fe ɲguon yaon ghao ni pia ki lo ɲgɛ, pugu pa Muon vi ghɔ? ³³ A gɔ ɲa minthe a wɛin ɲgwa ɲa Minnwi chu'ɔ nɛ ɲa pugu chwɛ ntɛi? Non lo mbo. A Minnwi mbo ɲon ɲa a chwɛ vugu pugu po ɲgwa ndindi shhi yu nɛ. ³⁴ Ti minthe a wɛin gɔ ɲgwɛin vugu nɔ pa ɲgusha'a? Non lo mbo! Nthe ɲa Krishto Jisho ni ɲkhu, nɔ pigi nu ɲgɛi shhi, pi ni mbini ɲku'ɔ ni ju a po yi maon, a chho ɲgei mbho Minnwi yi ji ntho ndigɛi Minnwi nɔ ligi yia.

³⁵ Minthe a fɛnɛ gɔ mfɛnɛ via mon khwā Krishto? Minthe a po mme pa ɲgɛ'ingɛ'i ki mme yú'ɔ, ki ɲgɛ'ingɛ'i ɲa ɲgwa fe nu ni pia nthe pin yia, ki nji ɲa a gū, ki pou ndhwí nɔ mā'an nu, ki cho ndua, ki nnu khu nu? ³⁶ Nɔ ha'an pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ɲa, "Nthe ghɔ, pigi chho ntogo nu mon cho ndua gu ɲguon ndii ghao, pi lii vigi nɔ minji ɲa pi ghɛi nu li'i wrā." ³⁷ Ndo mon ɲguon nnu pei ghao, pia chaa pa ɲgwa ɲa pugu mā'an ti ɲga'a ntogo mbo ju ɲa a khwā via nɛ. ³⁸ Nthe ɲa ɲja mfā'o tininju'ɔ ɲa nji'i nthe pi gu, chombhi, ki ghan ntaon Minnwi, ki ghan ghrí sha'a li'i, ki pa nnu ndwe ki pa nnu ɲa a pi'i shhi nɛ, ki pa pichɛi ghrí, ³⁹ ki ɲguon mbhi tothi ki mbhi mbembien, nthe pa'a pugu lo mfɛnɛ via mon khwā Minnwi ɲa pia fā'o mon Krishto Jisho Taatho via nɛ.

9

Minnwi pugu pa ɲgwa pi

¹ Ntho nchrā pi nnu shini mon po nu ɲa mi ta'a yi pigi Krishto, ndo nji'i ntho ndɛ'i pi ɲgien, ɲgantho a ɲa Jijwe Minnwi sha'a nu nɛ fe tininju'ɔ vɛi ɲa ndo nji'i

ntho nde'i pi ngien, ² na mfa'o mme yu'co njuc'co pugu pa yu'co ki ndugwi yi mon njuc'co mu, ³ na nkagan njua na mmu ndutho a kaan mfa'o nchono Minnwi, pi fene a mbin Krishto nthe lin pan, ngwa pan mon freinon. ⁴ Pugu po pi ngwa Ishrae, pi loko vugu na pugu po puon Minnwi, Minnwi ni non ndigha'o yi ni pugu, ngwra pa kana pugu pugu, mfe gi yi ni pugu, mfe shina ni pugu no gha'o nu, ka'a yi tho pi mbho pugu. ⁵ Pugu po pi pa ngwreion pa memme nkhu ta mon la'aton Hibru, Krishto mon freinon llo pi mon yugu ngwreion. Krishto yei po pi Minnwi, mbo ju na a sha'a nguon yaon ghao ne, mbo non na a pie na pi gha'o vi ki ndugwi yi ne. A yie gho!

⁶ Ndo a lo nji'i mbo pi no ha'an ka'a Minnwi mien mien ki lo ndogo li'i. Nthe na a lo nji'i mbo nguon ngwa na pi phi vugu mon ndaon Ishrae ne na pugu puon Ishrae. ⁷ Ndo pa'a a lo nji'i mbo nguon ngwa ghao mbo puon Abrahan nthe na pugu mbhe yaon yi, nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na, "A shi ntogo pi mbin Aiji na o shi mfa'o ngwreingwa na mi ni nka'a ne."* ⁸ Yei non na a lo nji'i mbo pi puon na pi phi vugu pi nkwan ha'an ngwamishua gha mbhi ne, na pugu puon Minnwi, a po pi puon pe na pi phi vugu ntogo pi no ha'an Minnwi ni nka'a ne, na pugu nkien puon Abrahan. ⁹ Nthe na yei nnu na ka'a gho ni nchhu ne: "A shi nga mbo mon pii ndii yei nga'o yini, kan nshi mbini, Shera phi muon mimbia."†

¹⁰ A lo ngu'co mbo pi yei, Rebeka nkaa yu, ndii na a ni nshu paa puon pugu Aiji mbo ta via ne, ¹¹ nji'i nthe pi no ha'an pi shini ndo naa mbhi puon pigho ndo pa'a pugu lo naa nchwie sheshe nnu ki a po pi pwa ki phi ne, no po nu na ka'a Minnwi mon chu'co nu ngwa ghei shhi, ki lo mbo nthe pi fa'a na non fa'a, mbo nthe pi kwatua Minnwi, ¹² Minnwi ni nchhu gho na, "Muon gho yi shhi shi mfa'a mbo muon vugu."‡ ¹³ No ha'an pi na'an na,

"Mi ni nkhwā Jakō mbina Esho."§

¹⁴ Ti pia shi nchhu pi na? Minnwi po pi ngan mbe? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! ¹⁵ Nthe na a ni nchhu ni Mushi na,

"Nshi mfa'o kwoshini mbin sheshenon na nkhwā ne,
ndo nshi non kwoshini ni ngan ngə'i na nkhwā ne."*

¹⁶ Nenne, a lo nji'i mbo nthe pi nnu na nonmishua ta'a nu, ki nnu ha'an a chwie ne, ndo a yi'e pi mbin Minnwi na a non kwoshini ne. ¹⁷ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na Minnwi ni nchhu ni Fero na, "Mi ni ncherə gho no funon nthe pi yei nnu, na non ghrī a mbin gho pugu pa na pi chi ligi a nkwe nguon nkuon shhe ghao." ¹⁸ Nenne a gha mfa'o kwoshini mbin sheshenon na a khwā ne, mfini njuc'co sheshenon na a khwā ne.

¹⁹ O shi mbie vei ki'e na, "A kan mbo nenne Minnwi pini nkrei sheshenon ki'e na? Nthe na non na minthe a li'i nnu na Minnwi ta'a nu na a po ne po pi go?" ²⁰ Ndo o po pi go, nonmishua, no khwe nu chra ncho Minnwi? Yaon na pi puon puon ne nthe a chhu ni non na a puon vi ne na, "O puon a pi nei nthe kho?" ²¹ Ngan puon kin lo mfa'o ghrī nkuon mbin no loko nu ta'a gwī mbin nchwie kin na pi shi nchwie nnu no pi wu'co ndii na memme nnu taon ne, nchwie nnu ni pichai pi lalle mon nda?

²² Wu'co nenne, nji'i nthe pi no ha'an a li'i Minnwi no non nu pigitua yi ndo mbini nu'un nchwie pi ji nji yi ne, a ti shii mon ntou wein njuc'co ni ngwa pe na a ni mfa'o no sha'o nu pigitua yi mbin pugu ne, mbo ngwa pe na pi ni mbiri vugu no shi'i nu ne. ²³ A ni nchwie yei no chwie nu pi ji fi'i fa'o yi mon ndigha'o yi ni ngwa pe na a shi non kwoshini yi ni pugu ne, mbo ngwa na a ni nkwo piri nu'on fie ndii na pugu fa'o ndigha'o, ²⁴ ti mfe ni pia na a ge, ki lo ngu'co mbo pi ngwa juu, ndo mbini mbo ni pa ngwa taon nduon ne.

* 9:7 9:7 Nwa'anli Nje yi 21:12. † 9:9 9:9 Nwa'anli Nje yi 18:10,14. ‡ 9:12 9:12 Nwa'anli Nje yi 25:23. § 9:13 9:13 Malakai 1:2-3. * 9:15 9:15 *Nwa'anli Ndi Taon nu 33:19.

25 Nɔ ha'an shishini, a chhu mon ɲwa'anli Hoshia ɲa,

"Ngwa pe ɲa pugu shini ndɔ mbo ɲgwa paɲ ne, nshi mēin vugu ni ɲgwa paɲ,

ju ye ɲa nshini ndɔ ɲkhwā ne, nshi mēin vi ni ɲkhwā a."

26 "Mon ya li'i gho ɲa pi ni nchhu ni pugu ɲa,

'Pəi lo mbo ɲgwa paɲ ne,'

fɔ pi shi mēin vugu ɲa,

'puon Minnwi ɲa a yi maon ne.'"

27 Ishaya ni mba'o ɲgɔu nthe puon Ishrae ɲa,

"Nji'i nthe pi nɔ ha'an fi'i pa puon Ishrae pɔ nɔ shishhe ɲkin ɲkhi ne,

a wu'o shigei mbigəi ɲgwa ɲa pugu shi ndūgu.

28 Nthe ɲa Taathɔ shi mfe njó yi ɲkuon shhe pi shishi'i pi ki lo njiri."

29 A wu'o mbo pi nɔ ha'an Ishaya ni ɲkwo chhu ne,

"Taathɔ ɲa a Taathɔ pa shooge po ne, kan ni mien ki pigəi ɲgwreion ni pigi, pi kan ni nshi'i vigi nɔ Shodon pugu Gomora."

Ki pin ɲa pa ɲgwa Ishrae fā'o ne

30 Ti pia shi nchhu pi ɲa ki'e? ɲa pa ɲgwa taon nduon, ɲa pugu shini ndɔ mba'o nɔ pɔ nu pa ɲgwa ndindi ne, ni mfā'o ndindi, mbo ndindi ha'an a tɔgo pi ɲkuon pin ne, 31 ndɔ pa ɲgwa Ishrae ha'an pugu ni mba'o nu nɔ nū'on nu gí ɲa a shi nchwē pugu pɔ ɲgwa ndindi ne, pugu shini ndɔ nji'i nū'on gí gho. 32 Ti a chwē khɔ? A ni nchwē nthe ɲa pugu shini ndɔ mba'o nɔ pɔ nu ɲgwa ndindi ntɔgo ɲkuon pin ne, pugu ni mba'o pi nɔ ha'an a fā'o nɔ tɔgo nu pi mon nū'on nu gí. Pugu kɔrɔ ɲkuon ɲgù'o ki'ingini, 33 wu'o nɔ ha'an pi nā'an ne,

"Lii njəi, nthɔ nū'on muun ɲgù'o ki'ingini Shayaon,

mbini mbo ɲgù'o ɲa a shi nchwē ɲgwa kɔrɔ ɲgū,

ti sheshenon ɲa a pin vi ne,

mba'a pi mā'an lrithɔ tho yu."

10

1 Pa lin paɲ, khwā njù'o a pugu luon a ni Minnwi nthe vugu pɔ ɲa minthe pugu lūgu. 2 Nthe ɲa mi minkwentie yugu ɲa pugu fā'o ɲkien ntou ni'in njù'o mbin Minnwi, ndɔ ni'in njù'o yugu gho pou ya ji nu nnu. 3 Pugu ni ɲga mien ki lo nji ɲkwan ha'an Minnwi ghà nchwē ɲgwa pɔ yi ndindi shhi yu ne, mba'o nu nɔ nū'on nu yugu shendaon, nne pa'a ndɔ mfe non yugu ni yi Minnwi shendaon nɔ chwē nu ɲgwa pɔ ɲgwa ndindi shhi yu. 4 Nthe ɲa Krishto kwo chwē tho nnu ha'an pi ni mfe gí nɔ gho ne, nne sheshenon ɲa a pin Krishto ne non ndindi shhi Minnwi.

ɲkɔni lūgu nu pɔ pi ni ɲguon ɲgwa

5 Mushi ni nā'an ɲkuon pɔ nu non ndindi shhi Minnwi ntɔgo pi ɲkuon nū'on nu gí ɲa: Sheshenon ɲa a chwē ɲguon nnu ha'an gí chhu ne shi mfā'o chombhi.

6 Nɔ nnu ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu nthe pɔ nu non ndindi shhi Minnwi ntɔgo pi ɲkuon pin ne pɔ ɲa, "ɔ lo mfā'o nɔ pie nu non yɔ ɲa, 'A shi ɲku'o gɔ tothi po, nɔ shwi'i nu ni Krishto shhe?' 7 ki ɲa, 'A shi nshwi'i gɔ mon shin ki ndugwi yi nɔ ku'o nu ni Krishto, lo mon gu?'" 8 Nɔ a chhu pi ɲa? "Chrà gho pɔ yəi gho, a pɔ nchò gho ndɔ mbo mon njù'o gho," mbo chrà pin ɲa pigi chii nu ne 9 nthe ɲa, ɔ nchhu ni nchò yɔ ɲa Jishɔ Taathɔ, mbin mon njù'o gho ɲa Minnwi ni ɲku'o ni ju lo mon gu, kan ɔ shi ndūgu. 10 Nthe ɲa non ghà mbin pi ni njù'o yi pi chwē vi a pɔ non ndindi shhi Minnwi, a tɔgo pi ɲkuon chhu nu ni nchò, non lūgu. 11 Nthe ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa, "Non ɲa a pin vi ne, mba'a pi le ma mā'an lrithɔ tho yu." 12 Nthe ɲa kwri shi lo nji'i mbo shina pa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon mon shendaon kie nu ndūgu, nthe ɲa Taathɔ vugu ghao ta'a yi, ɲa a ghà mfe ki lo ɲg'i ni ɲguon pa ɲgwa ha'an pugu gē vi ne. 13 Nthe ɲa, "Sheshenon ɲa a gē ligi Taathɔ ne shi ndūgu."

14 Ti minthe pugu kie pi nein ɲgē vi ɲa pugu lo nji'i mbin vi ne? Pugu shi mbin vi pi nein ɲa pugu lo naa nja'o non ɲa a

yie nε? Minthe pugu kie pi neiη nja'ο ki ηoη lo nchii ni pugu? ¹⁵ Minthe pugu chii pi neiη ki ηoη lo ntaoη vugu? Wu'ο no ha'an pi na'an nε, "Tho nu ηgwa ha'an pugu tuo ηkini pwa pisha'akhο nε pwa ti nga'a."

¹⁶ Ndo a lo mbiη ηguoη yugu ghao mbiη pwa pisha'akhο ghο nthe ηa Ishaya chhu ηa, "Taathο, a piη gō mbiη nnu ha'an a ya'ο mbhο pigi nε?" ¹⁷ Nne piη ghà nthο ntogο pi ηkuoη ya'ο nu, ya'ο nu togο pi ηkuoη chii nu chrà Krishto. ¹⁸ Ndo mbie ηa, pugu lo nji'i nja'ο ηkini ghο? Shishini, pugu ya'ο, nthe ηa Nwa'anli Minnwi chhu ηa,

"Nggì yugu nyien mon ηguoη mbhi ghao, chrà yugu chēiη mon ndugwi mbhi."*

¹⁹ Ndo, mbie ηa, tho ηgwa Ishrae shini ndo nshie? Fūoη yi, Mushi khwē ηa,

"Nshi nchwīe pēi ghī'ə ηgwa ηa pugu lo mbο ηgwa taοη nε,

nchwīe túa yēi pigi ntogο pi mbiη ηgwa taοη nduoη ηa pugu pa na nε."

²⁰ Nne Ishaya ya mfā'ο tininju'ο no chhu nu ηa,

"A ka yēi ηgwa pε ηa pugu shini ndo ntā'a a nε njēi a;

nōoη noη a ni ηgwa pε ηa pugu shini ndo mbie a nε."

²¹ Ndo ηga ηgēi no ηgwa Ishrae, a chhu ηa,

"Ja'an mbhο ma ηguoη llé ghao no lōgo nu ηgwa ηa pugu pο pi pa ntinithο ndo ndāa a nε."

11

Kwoshini Minnwi mbiη ηgwa Ishrae

¹ Mbie ki'ε ηa, Minnwi lāa ηgwa pi? Minthe pa'a a lo mbο nenne! Nthe ηa mmu nduthο a ηoη Ishrae, ndaaoη Abrahāη, mbο ηgia ηgwreioη Benjameioη.

² Minnwi lo nji'i ndāa ηgwa pi ηa a ni nchu'ο nε. Pēi lo nji'i nji nnu ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nthe Elaija nε, ηkwan ηa'an a ni ndīgēi Minnwi ηa a fe njó ni Ishrae nε? ³ "Taathο, pugu jwi pa njēli'i pο, nshā'a pa li'i fe'ingieη yo, a

wu'ο mbi'i mmu tē'i a, pugu tā'a nu njwi a ηkaa mu."

⁴ Ndo Minnwi ni ηkhwē ghο pi ηa? "Nū'οη khwachēi ηkan ηgwa ha'an pugu lo nji'i nga'ο ki ntu'u noη yugu shhi nnwi ηa pi mēioη ni Baa nε no nyan."

⁵ A wu'ο ηkwan ηa'an a pο ndwe nε, mbigēi ηgwa pο ηa Minnwi chu'ο vugu ntogο pi ηkuoη pwapuη yi. ⁶ Ndo ti no ha'an a togο pi ηkuoη pwapuη Minnwi nε, a lo nu'un mbο nthe pi pa fā'a ha'an pi fā'a, ā mbο nenne, pa'a pwapuη lo nu'un mbi'i pwapuη.

⁷ Yie pο pi ηa ki'ε? ηgwa Ishrae shini ndo mfā'ο yaοη ha'an pugu ki tā'a nu nε, ndo pa ηgwa ha'an pi chu'ο vugu nε fā'ο, ndo pi fīni njū'ο pigēi ηgwa. ⁸ Wu'ο no ha'an pi na'an nε,

"Minnwi fe jiwε chōo nu ni pugu, ni ligi ha'an mba'a a yi'i njēi li'i pugu pa tēnə ηa mba'a a ya'ο li'i nε ti nthο nchēiη tho pa shi'a."

⁹ Ndo Devi chhu ηa,

"Na'an pa li'i ha'an pugu ghà nji maοη nε gū shīri pugu pa shi'i, mbο ki'ingini pugu pa yaοη ηa a shi nthο ni njó ηa a pie ηa pugu fā'ο nε."

¹⁰ Na'an ligi yugu chri nne ηa ki'i pugu yēi li'i,

na'an pa lrī pugu chwīe ηkūnu yugu ηaoη no ηguoη ndii ghao."

¹¹ Nenne mbie ηa, puoη Ishrae ni ηkōro nne, pi no gū nu ηkina shhe? Minthe pa'a a lo nji'i mbο nenne! Ntogο ηkuoη phi yugu lūgu nu tho ni pa ηgwa taοη nduoη, nne no chwīe nu pa ηgwa Ishrae fā'ο kighi'ə. ¹² A mbο ηa phi pa ηgwa Juu tho pi ni fā'ο ni ηgwa ηkuoη mbhi, ā mbο ηa pou yugu mon jiwε pο pi fā'ο ni pa ηgwa taοη nduoη, kan ηkuoη mbhi shi mfā'ο pi fi'i yi neiη ki'ε ndii ηa pugu linaοη fi'i pa ηgwa Juu ha'an Minnwi chu'ο ηa pugu piη nε.

Minnwi fe lūgu nu ni pa ηgwa taοη nduoη

¹³ Ndwe nchrā pi ni pēi ηa pēi pa ηgwa taοη nduoη nε. No ha'an Minnwi chu'ο a no ηgan ntaοη Jishο ni pa ηgwa taοη

* 10:18 10:18 Nwa'anli Nkhī 19:4.

nduon nɛ, ɲga'ɔ fà'a a ghɔ, ¹⁴ nne ɲa minthe ñchwie pa ɲgwa la'a pigi, mbo pa ɲgwa Juu, fā'ɔ kighi'ə nne ɲa mon yichəi ɲkwan shendaon minthe ɲkwe pichəi shina pugu. ¹⁵ Nthe ɲa ä mbo ɲa ndii ɲa Minnwi ni ndāa vugu nɛ, Ju, Minnwi, chini ɲggi pugu pa ɲgwa ɲkuon mbhi, a shi mbo pi neiɲ ndii ɲa Minnwi shi mbin vugu nɛ? A shi mbo chombhi ni pa ɲgwa ɲa pugu ni mbo yi khu mon Jijwe nɛ. ¹⁶ Fūon tho brei ɲa pi fe nɔ yaon fé nɛ mbo yi taontaon, a nōon ɲa ɲguon brei ghɔ yi taontaon, ndɔ ti ɲien thi mbo yi taontaon, kan pa mbhothi ghɔ pi taontaon.

¹⁷ Ndɔ pichəi pa mbhothi pei llo ɲkuon thi Abrahan, pi pə'i vugu mfu'u, mbo pichəi pa ɲgwa Ishrae. Nchini vəi ɲa pəi pa ɲgwa taon nduon, mbo pa mbhothi olive ɲa a ghà ɲku'ɔ ku'ɔ gha mon ɲkūnu nɛ. Nne ndwe, pəi ɲkaa pəi chho mfā'ɔ mbɔɔ ha'an Minnwi ni ɲkā'a Abrahan nɔ ghɔ nɛ, nthɔ mfā'ɔ ɲru llo ɲkuon ɲien ɲkien thi olive Minnwi. ¹⁸ Nenne ki'ɛ, ki'i nchī'ə pa ɲgwa pɛ ha'an pi pə'i vugu nɔ pa mbhothi mfu'u nɛ. A nthe ɔ kie pi neiɲ nōon non yɔ? ɔ wu'ɔ mbo pi mbhothi, ɔ lo ɲji'i ntuo ɲien thi, a tuo ɲien thi ntuo ghɔ. ¹⁹ Nne kan ɔ shi nchhu ɲa, "Pi ni mbə'i pichəi pa mbhothi mfu'u nne ɲa pi chini a ɲkuon thi ghɔ." ²⁰ Yie ghɔ nnu shini. Pi ni nja'a vugu mfu'u nthe ki pin yugu, ndɔ ɔ wu'ɔ mbo ɲkuon ghɔ ntɔgɔ pi ɲkuon pin yɔ. Nne ki'i mā'an ntinta'ɔ, fā'ɔ pɔgɔ. ²¹ Nthe ɲa ä mbo ɲa Minnwi shini ndɔ mfā'ɔ kwoshini mbin pa Juu ha'an pugu pɔ nɔ mbhothi ɲa a ni mbo mbin thi llo nɔ njē yi nɛ, kan mba'a a yi'i mfā'ɔ kwoshini mbin ghɔ.

²² Yəi ki'ɛ fi'i ɲkwan ha'an Minnwi ɲgan kwoshini mbini mbo ɲon titini nɛ njəi. A ɲon titini ni ɲgwa pɛ ɲa pugu gū mon phi nɛ, ndɔ nōon kwoshini vɛ nɔ ha'an ɔ ɲgəi shhi mon kwoshini yi, kien nenne kan pi shi nja'a ghɔ mfu'u ɲkaa ghɔ. ²³ Ndɔ ɲji'i nthe pi pugu, pugu mien ki ghəi shhi mon ki pin yugu, Minnwi pini nu'un nchini vugu, nthe ɲa Minnwi fā'ɔ ɲji nɔ pini nu nchini vugu ɲkamu'ɔn. ²⁴ Nthe ɲa ä mbo ɲa pi ni nja'a ghɔ llo ɲkuon thi olive ha'an a ni ɲku'ɔ ku'ɔ gha

mon ɲkūnu nɛ, nchini ghɔ ɲkuon thi olive ha'an pi pi phi nɛ, mbo yaon ɲa a shi'a ɲji'i mbo pi nne nɛ, ti ɔ pī'i ɲa pi shi mbini nchini pa ɲgwa Juu mbo ya mbhothi llo ɲkuon thi olive phi ghɔ pi fi'i yi neiɲ?

Nnu ləiɲ ɲa pi nōon nthe lūgu nu puon la'ataon Ishrae

²⁵ Ntā'a nu ɲa pəi ji nnu ləiɲ yei ɲa Minnwi nōon nɛ, ma pa lɲn pan, nne ɲa ki'i pəi shi mbi'i nu ni non pəi ɲa pəi pɔ pi pa ghan shiethɔ. Pi ni fini ɲjù'ɔ pichəi pa ɲgwa Ishrae nɔ kuo ndii, ti ɲgəi nchəiɲ fi'i ndii ɲa fi'i ɲgwa taon nduon ha'an a pie ɲa pugu tho njəi Minnwi kwo tho njəi Minnwi nɛ. ²⁶ Nenne, ɲguon ɲgwa Ishrae shi mfā'ɔ lūgu nu, wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an ɲa,

"Ngan kwe ɲgwa shi ndho Shayaon,
a shi mfu'u ɲguon pa piphi llo mon
ndaanɔn Jakɔ.

²⁷ Yei shi mbo kina a ɲa ñshi ɲgwrā pigi
pugu ndii ɲa ñshigao phi yugu nɛ."

²⁸ Llo nɔ ɲgei pwa pisha'akhɔ, pa ɲgwa Juu pa mbina Minnwi nthe vəi, mbo pa ɲgwa taon nduon. Llo nɔ ɲgei ɲgwa ɲa Minnwi chu'ɔ, pugu pa taannu Minnwi nthe pi pa ɲkhu taa pugu. ²⁹ Nthe ɲa Minnwi shi'a mfe fé ni ɲon, ɲgə vi mbini ɲkwri ɲjù'ɔ yi. ³⁰ Nthe ɲa wu'ɔ nɔ ha'an pəi ni mbo ghan tinithɔ ni Minnwi yichəi ndii nɛ, ndɔ ndwe pi nōon kwoshini ni pəi nthe tinithɔ yugu, ³¹ nenne ndwe, pugu ɲkaa pugu ni mfā'ɔ tinithɔ nne ɲa ntɔgɔ ɲkuon kwoshini ɲa pi nōon ni pəi nɛ, minthe pi nōon kwoshini ni pugu ndwe. ³² Nthe ɲa Minnwi cha'a ɲguon ɲgwa ghao mfe mbho tinithɔ, nne ɲa minthe a nōon kwoshini ni ɲguon ɲgwa ghao.

Pia fe ndigha'ɔ ni Minnwi

³³ Yo, fi'i nthinkwo fā'ɔ pugu shiethɔ ni lina Minnwi gha'ɔ pi fi'i yi neiɲ! A nthe a ji gɔ ɲkwan ha'an Minnwi ghà ndii nnu nɛ! A nthe a ji gɔ pa shendaon pi? ³⁴ Wu'ɔ nɔ ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nɛ,
"A kwo ji gɔ ɲji nnu ɲa Taathɔ pī'i nu nɛ,
ki a naa mfe gɔ mfe ntīgi ghɔ?"

³⁵ "Ki a kwo fe gɔ fe yaon ghɔ nne ɲa
minthe a lu'u ghɔ?"

³⁶ Nthe ña ñguon yaon ghao llo pi mbho yu ndo ntogo pi mbho yu, ndo mbo pi no fe nu ndigha'o gho. Ndigha'o po gho ki ndugwi yi! A yie.

12

Pia chho mbhi pi no fa'a nu fa'a Minnwi

¹ Nthe yie gho ma pa ñkien ñin pan, ñdighai vai nthe pi fi'i mme kwoshini ña Minnwi non ni pia ne, ña ñei cha'a non ñei mfe ni Minnwi no yaon fe'ingien maon ña a yi taontaon, mbo ye ña a pwa gho ne. A yie ña mbo ñkien shendaon no gha'o nu vi. ² Ki'i ñei chwie pa nnu pi no ha'an ñkuon mbhi chwie nu ne. Ndo a pie ña Minnwi kara vai llo mon gho ntogo pi ñkuon kwri nu kwā'a nu mai, nne ña minthe ñei ywe'i ndo ñi yaon ña Minnwi tā'a nu ne, mbo yaon ña a yi shi'i, pi pin ndo a po ki ntai ne.

³ Nthe ña ntogo pi ñkuon pwapun Minnwi ña a non vai ne, ñchhu ni ñguon ñgwa shina ñei ña: Ki'i ñei ñi non yai ña ñei gha'o ncha yaon ña ñei ya mbo yie ne. ñei ñi non yai pi ni juju, sheshenon ñi pi ni fi'i pin ña Minnwi fe gho ne. ⁴ Non ta'a non fa'o ntou pa you pi, ndo pa'a pa ghrā non pi pigho lo mfā'o pi ta'a ñkwan fa'a. ⁵ Wu'o nenne, ñi'i nthe pi no ha'an pia ntou yi ne, pia po pi ta'a non mon po nu ta'a yi pia pa Krishto, sheshenon via po pi mbho vichai.

⁶ Nne pia fa'o pa fe ña a kwri wu'o no fi'i pwapun ña Minnwi non ni pia ne. Pia fa'a pa fa'a ni fe pigho. Fé gho mbo chii nu nnu ña Minnwi chhu ne, ñia wu'o mfā'a no gho pi ñkwan no ha'an pin yia non ne. ⁷ A mbo no ghēre nu pa fa'a mon choshi, ñia fa'a wu'o nenne. A mbo pi ye'i nu, ñia ye'i wu'o nenne. ⁸ A mbo pi mā'an nu ghrī ñgwa, ñia mā'an wu'o nenne. Non ña a fe pi yaon no ghēre nu ñgwa nduon ne, â fe ki lo ñgī'ē. Non ña a po pi nthishi ne, â chwie fa'a yi ni ni'in njū'o. Non ña a non pi kwoshini ne, â non pi ni pwanju'o.

Pa li ña ñkien ñgan pin fa'o

⁹ A pie ña khwā po pi yi ta'anju'o. Pina yaon ña a phi ne ñkien yie, nthi a tini

ñkuon yaon ña a pwa ne. ¹⁰ ñei khwā non ñei no ha'an a pie ña pa ñin khwā non ne. Non fa'o ni'in njū'o mon gha'o nu non vichai. ¹¹ Ki'i ndī'ē, ka fa'a pi shishi'i, fa'o jijwe ni'in njū'o, fa'a mbho Taatho ni ta'anju'o. ¹² Fa'o pwanju'o mon kwā'a, ñii shii mon ñgē'i, luon Minnwi ki jwe. ¹³ Fe pa yaon no pi'i nu chà ñgwa Minnwi pi taontaon. Non pwapun ni pa ghini ha'an pugu kra gho ne.

¹⁴ Luon mboro mfe ni ñgwa pe ña pugu fe ñgē'i ve ne, ki'i nchōno vugu, luon pi mboro mfe ni pugu. ¹⁵ Fa'o pwanju'o ñei pa ñgwa pe ña pugu fa'o pwanju'o ne, ñkēi ñei pa ñgwa pe ña pugu kēi nu ne. ¹⁶ ñei chho shi'i ni ta'anggi shina ñei. Ki'i mā'an ntinta'o, ñei chi kwō ñei pa ñgwa ña yugu lo mbo ne. Ki'i ñei pi'i ni pa non ñei ña ñei po pi pa gan shietho.

¹⁷ Ki'i ñei lu'u phi ni phi, ndo ñei kaa pi no chwie nu nnu ña a yi chiiichi ligi ñguon ñgwa ne. ¹⁸ A ñi'ē, no ha'an ñguon nnu mbo pi mbho gho, ñei chho mon ta'anggi ñei pa ñguon ñgwa ghao. ¹⁹ Ki'i ñei lu'u phi ha'an pi chwie mbin ñei ne, ma ñkien ñin pan, ndo ka mien pi shina ni pigitua Minnwi, nthe ña pi nā'an ña,

“Taatho chhu ña, ‘Mfā'o ñi no fe nu njó, ñshi nthu.’”

²⁰ Nwa'anli Minnwi ka chhu pi ña, “Ñi njia mbina yo, o fe maon ji gho, ti njū'o yi ñaon, o fe yaon nnu gho, mon chwie nu nenne, o shi mā'an lritho tho yu.”

²¹ Ki'i phi gha'a gho ndo ka gha'a phi gha'a ni shi'i.

13

Ya'o nchò pa thishi

¹ Sheshenon ya'o nchò pa thishi ha'an pugu sha'a nu ne. Nthe ña yichai nthishi lo mbo ki lo ndho pi mbho Minnwi, pe ha'an pugu po ne nū'on Minnwi nū'on vugu. ² Nthe yie gho, sheshenon ña a tinitho ni pa thishi ne, chho tinitho pi ni yaon ha'an Minnwi nū'on ne, ndo ñgwa pe ña pugu tinitho ne shi mfā'o njó mbin pugu. ³ Nthe ña pa ñgwa ha'an pugu fa'o mbha nnu shi'i ne shi lo ñi'i mfā'o no

pɔgɔ nu pa ghan sha'a ngwa, ndɔ ghan chwɛ nnu pɪphi fā'o nɔ pɔgɔ nu. Ɔ tā'a nu ki lo mbɔgɔ pa ngwa pɛ ha'an pugu pa thishi nɛ? Ɔ chwɛ nɛ nnu ha'an a yi shi'i nɛ, kan pugu shi mbin ghɔ. ⁴ Nthe na a ngan fā'a Minnwi nthe pɔ nu mɔ shi'i. Ndo ɔ nchwɛ nnu ha'an a lo nji'i nkā'o nɛ, ɔ fā'o pɔgɔ gu nthe vugu, nthe na pugu fā'o nji nɔ fɛ nu njɔ. Nthe na a ngan fā'a Minnwi nɔ fɛ nu njɔ Minnwi ni pa ngwa pɛ ha'an pugu chwɛ phi nɛ. ⁵ Nthe yie ghɔ, â yī'i na non ya'o nchɔ pa thishi pighɔ, ki lo ngu'ɔ nthe pi pɔgɔ njɔ Minnwi, mbini nthe pi yaon na ngan thɔ yi chhu nɛ. ⁶ Nthe na a pɔ nthe pi yie na pɛi ghà mā'an taashi, nthe na pa thishi fā'a pi mbhɔ Minnwi ndii na pugu chwɛ fā'a yugu nɛ. ⁷ Pɛi pe ni nguon ngwa yaon na a pie na pɛi pe ni pugu nɛ, pɛi pe taashi ni ngan kwe taashi, â mbɔ taashi nkuon pa yaon na pɛi fā'o nɛ, pɛi pe ni ghan kwe pi, â mbɔ pi pɔgɔ nu, pɛi pɔgɔ non na a pie na pɛi pɔgɔ vi nɛ, â mbɔ pi gha'o nu, pɛi gha'o non na a pie na pɛi gha'o nɛ.

Nū'ɔn nu gí ntɔgɔ pi nkuon khwā

⁸ Ki'i nkrù non pɔ pun pɛi, ta'a nkrù na a pie na pɛi fā'o nɛ pɔ na pɛi khwā non pɛi. Nthe na non na a khwā pichɛi ngwa nɛ nū'ɔn gí. ⁹ Nthe na pa kina na a chhu na, "Ki'i ngan lan kwo shúon, ki'i njwi non, ki'i njɔ, ki'i nshɔrɔ yaon non nduon nɛ," pugu pa pichɛi gí nduon nɛ chirɔ mbɔ mon yei ta'a chrà, "Khwā taakuo yɔ nɔ ha'an ɔ khwā non nɛ." ¹⁰ Nthe na non na a fā'o khwā nɛ shi'a nchwɛ phi mbin taakuo yi, nthe yie ghɔ, khwā nu ngwa pɔ pi nū'ɔn nu gí.

¹¹ Nɔ pigi nu, pɛi ji na ndii kwo ghɛi. Ndi thɔ na pɛi fā'o nɔ wū'u nu lɔgɔ. Nthe na lugu nu yia kwo para ndwe ncha ha'an a ni mbɔ ndii na pia ni mfɔon mbin nɛ. ¹² Tu'u kwo ya ngɛi, mbhi kwo lan nu. Nɛnɛ, pia mī'an nguon mbha fā'a moon njin, mā'an maon nchhɔ lí'ɛ. ¹³ A pie na pia chhɔ chɔmbhi yia mon shendaon na a kā'o nɛ nɔ ngwa na pugu chhɔ pi mon lí'ɛ. Ki lo mbɔ pi mon pa ji ki tou pugu pa nnu nu mbaa, ki lo mbɔ pi mon kwo

nu shúon pugu pa mbha nnu totɔ, ki lo mbɔ pi mon fɛ'i pugu kighi'ɛ. ¹⁴ Ndo pɛi gwe Jishɔ Krishto, mbɔ Taathɔ, nɔ ha'an non ghà ngwe ndhwí nɛ, ki lo mfe sheshe shina ni freinon yei nɔ chwɛ nu nnu ye na a khwā nɛ.

14

Ki'i ngwɛin ndin ghɔ nɔ ngusha'a

¹ Pɛi pin non na a lo nji'i ntini mon pin shi'i nɛ, ndo ki lo nji'i nthɔ mfā'o pi mindoundou pɛi pugu nthe yugu nnu na pugu ji nɛ. ² Yichɛi non fā'o pin na minthe a ji sheshe yaon, ndo non na a lo nji'i ntini mon pin nɛ kru pi wu'ɔ pa mbiga. ³ Ki'i non na a ji nguon yaon nɛ chī'ɛ non na a ji pichɛi pa yaon nɛ, ndo ki'i non na a ji nɛ li non na a ji nguon yaon nɛ nɔ ngusha'a, nthe na Minnwi pin vi. ⁴ Ɔ pɔ pi gɔ nɔ tuo nu muon fā'a non nduon nɔ ngusha'a? A fā'o taathɔ vi nji nɔ chhu nu na a thi a tini ki na a shi ngū, ndo a shi nthi a tini nthe na Taathɔ fā'o nji nɔ chwɛ nu a tithi.

⁵ Yichɛi non lɔgɔ yichɛi llɛ na a gha'o ncha yichɛi. Yichɛi non lɔgɔ ji na nguon llɛ pɔ ndindi. Sheshe non fā'o tininju'ɔ na ji nnu na a pī'i nɛ kā'o. ⁶ Non na a lɔgɔ yichɛi llɛ nɔ mme yi nɛ chwɛ nɛ pi nɔ gha'o nu Taathɔ, non na a ji maon nɛ ji pi nɔ gha'o nu Taathɔ, nthe na a fɛ tɔo nu ni Minnwi. Non na a lo nji pichɛi pa maon nɛ, mien ki ji pi nɔ gha'o nu Taathɔ, mfe tɔo nu ni Minnwi. ⁷ Nthe na kan ta'a non via shi'a nchhɔ mbhi nthe pi non yi ndo pa'a kan ta'a non via lo nkhu nthe pi non yi. ⁸ Nthe na pia nchhɔ mbhi kan pia chhɔ nthe pi Taathɔ, ti pia nkhu kan pia khu nthe pi Taathɔ. Nɛ ki'ɛ, ki pia chhɔ pi mbhi ki pia kukhu, pia pɔ pi yi Taathɔ. ⁹ Nthe na a nnu na Krishto ni nkhu mbini nu'un mfā'o chɔmbhi nthe yie nɛ, nɛ na minthe a pɔ Taathɔ pa ngwa khu pugu pa ngwa maon.

¹⁰ Ɔ wɛin ndin ghɔ nɔ ngusha'a nthe khɔ? Ki gɔ, a chwɛ khɔ ɔ chī'ɛ ndin ghɔ? Nguon yia ghao lɛ nthi shá'a shhi faan shá'a Minnwi. ¹¹ Nthe na pi nā'an na, "Taathɔ chhu na, 'Shishini, nɔ ha'an nchhɔ mbhi nɛ, nguon kwɛre shi nkwi shhi mu,

nguoŋ ɲgwa fɛ ndigha'ɔ ni Minnwi shhente.'"

¹² Nnɛ ki'ɛ, sheshɛŋɔŋ via ma mfe khwɛ̀ ni Minnwi nɔ pa nnu pɛ ɲa a chwɛ̀ nɛ.

Ki'i nchwɛ̀ pichɛ̀i ɲgwa gũ mon piŋ yugu

¹³ Nthɛ yie, ki'i ɲon lii ndiŋ vi nɔ ɲgusha'a. Pɛ̀i ka lɔ̀gɔ nthi mɛ̀i pi ɲa mba'a pɛ̀i nu'uy nũ'ɔŋ ki'ingini ki ntàra nɔ shendaon ndiŋ via. ¹⁴ Ntɔgɔ pi nɔ pɔ nu ta'a yi pigi Taathɔ mbɔ Jishɔ, ɲji ndɔ mfã'ɔ tininju'ɔ ɲa yichɛ̀i yaon lɔ mbɔ yi fuo ni nduthɔ yi, ndɔ a yi fuo ni ɲon ɲa a pi'i ɲa a yi fuo nɛ. ¹⁵ Nthɛ ɲa ɲjũ'ɔ ndiŋ ghɔ mbigi ntɔgɔ pi ɲkuon yaon ɲa ɔ ji nu nɛ, kan ɔ lɔ nu'uy nchhɔ chɔmbhi yɔ pi mon khwã. Ki'i mbiri ɲon ɲa Krishto khu nthɛ vi nɛ ntɔgɔ pi ɲkuon maon ɲa ɔ ji nu nɛ. ¹⁶ Nnɛ ki'i pɛ̀i chwɛ̀ yaon ɲa a pɔ pi yaon shi'i ni pɛ̀i nɛ, pi chrã chrã piphi nthɛ yie. ¹⁷ Nthɛ ɲa Sha'afuon Minnwi lɔ ɲji'i mbɔ pi nnu ji nu maon pugu pa nnu nu yaon. Ndɔ a pɔ pi nnu chhɔ nu chɔmbhi ndindi pugu pa ghighri ni pwanju'ɔ mon Jijwe Minnwi. ¹⁸ Minnwi ghã mfã'ɔ pwatua, ɲgwamishua pini mbiŋ sheshɛŋɔŋ ɲa a fã'a mbhɔ Krishto nɛnnɛ nɛ.

¹⁹ Nɛnnɛ ki'ɛ, p̃ia kãa nɔ tei nu pi ɲjin yaon ɲa a thɔ ni ta'anggi pugu pa ghɛ̀rɛ nu pichɛ̀i ghan piŋ nɔ ku'ɔ nu. ²⁰ Ki'i ɲji'i mbiri fã'a Minnwi nthɛ maon ji. Shishini, ɲguon yaon ghao yi taon taon ndɔ a lɔ ɲji'i ɲkã'ɔ ni sheshɛŋɔŋ nɔ chwɛ̀ nu yichɛ̀i ɲon kɔ̀rɔ nthɛ yaon ɲa a ji nu nɛ. ²¹ A pwa miɛŋ nu ki lɔ ɲkru frɛ̀i, ki nnu là'ɔ, ki nchwɛ̀ sheshɛ̀ nnu ɲa a shi nchwɛ̀ ndiŋ ghɔ gũ nɛ.

²² Nũ'ɔŋ jɔ nthi ɲa ɔ lɔ̀gɔ mon nnu pei nɛ shina pɛ̀i Minnwi. Mbɔ̀rɔ pɔ ni ɲon ɲa a lɔ mbĩ'i ɲa a gũ nthɛ yaon ɲa a piŋ ɲa a kã'ɔ nɛ. ²³ Ndɔ sheshɛŋɔŋ ɲa a fã'ɔ khuthɔ nɛ kwo pɔ ɲgusha'a nɔ ha'an a ɲji, nthɛ ɲa ji nu mi lɔ ɲji'i ndhɔ pi ɲkuon piŋ yi. Nthɛ ɲa sheshɛ̀ yaon ɲa a lɔ ɲji'i ndhɔ pi mon piŋ nɛ, pɔ pi phi.

15

Lì llo mbhɔ Krishto

¹ Pia ɲa pia tini mon piŋ nɛ fã'ɔ nɔ ghɛ̀rɛ nu pa ɲgwa pɛ̀ ɲa pugu lɔ ɲa ntini nɛ pugu tien lri yugu ki lɔ ɲgu'ɔ nchwɛ̀ pi ɲa a pwa yia túa. ² Sheshɛŋɔŋ via chwɛ̀ pi ɲa túa taakuo yi pwa, nthɛ pɔ nu mi shi'i, ɲkugwi vi a ku'ɔ mon piŋ. ³ Nthɛ ɲa Krishto shini ndɔ ɲgu'ɔ nchwɛ̀ pi ɲa túa yi pwa, ndɔ nɔ ha'an pi nã'an nɛ, "Pa wé'i ɲa pi wɛ̀i vɛ̀i nɔ nɛ shwi'i mbiŋ mu."* ⁴ Nthɛ ɲa sheshɛ̀ yaon ɲa pi ni nã'an lleshhi nɛ, pi ni nã'an pi nɔ tigi nu via, nɛ ɲa ntɔgɔ ɲkuon tiishii pugu pa mã'an ɲjũ'ɔ llo mon ɲwa'anli Minnwi, minthɛ pia fã'ɔ kwã'a. ⁵ Nduon ɲa Minnwi, ɲa tiishii pugu pa mã'an ɲjũ'ɔ llo mbhɔ yu nɛ, fɛ ɲji ni pɛ̀i nɔ chhɔ nu mon ta'anggi, nɛ nchwɛ̀ ɲkwan ha'an Krishto Jishɔ ni nchwɛ̀ nɛ, ⁶ ɲa ɲguon yɛ̀i ghao chini ni ta'anggi mfe ndigha'ɔ ni Minnwi ndɔ mbɔ Tãa Taathɔ via Jishɔ Krishto.

⁷ Nthɛ yie ghɔ, p̃ɛ̀i piŋ pa liŋ pɛ̀i, wu'ɔ nɔ ha'an Krishto piŋ vɛ̀i nɛ. Pɛ̀i chwɛ̀ nɛ nɔ fɛ nu ndigha'ɔ ni Minnwi. ⁸ Nthɛ ɲa ɲchhu ni pɛ̀i ɲa Krishto ni ɲgũ muun fã'a nthɛ pa ɲgwa Juu nɔ nɔon nu ɲa Minnwi ɲgan nnu shini, nɔ chwɛ̀ nu nnu ha'an a ni ɲkã'a ni pa ɲkhu tãa, ⁹ pugu pa nɛ ɲa minthɛ pa ɲgwa taon nduon fɛ ndigha'ɔ ni Minnwi nthɛ kwoshini yi. Nɔ ha'an pi nã'an nɛ,

"Nthɛ yie ghɔ, ɲshi ɲga'ɔ ghɔ shina pa ɲgwa taon nduon,
ɲshi ɲjrão ɲkhi nɔ gha'ɔ nu ligi yɔ."

¹⁰ Ndɔ a pini nu'uy nchhu ɲkamu'ɔŋ ɲa,
"Pa ɲgwa taon nduon, p̃ɛ̀i fã'ɔ pwanju'ɔ,
pɛ̀i pa ɲgwa Minnwi."

¹¹ Mbiŋ nchhu ɲa,

"ɲguon yɛ̀i ha'an pɛ̀i ɲgwa taon nduon
nɛ, gha'ɔ Taathɔ,
ɲguon pa ɲgwa ghao gha'ɔ vi."

¹² Ndɔ Ishaya pini nchhu ɲa,

"Ndãa yaon Jeshe shi nthɔ,
a shi ɲrɛi shhɛ nɔ sha'a nu pa ɲgwa
taon nduon,
pa ɲgwa taon nduon fã'ɔ kwã'a mbiŋ yu."

* 15:3 15:3 ɲwa'anli ɲkhi 69:9.

¹³ Minnwi ña a ghà mfe kwà'a ne linaon vèi ni ñguon pwanju'ò pugu pa ghighri nò ha'an pèi piñ vi ne, nne ña minthe kwà'a yèi ghèi shhi ñku'ò nu ntògo pi ñkuon ñji Jijwe Minnwi.

Pɔɔ pɔ pi ñgan fà'a ña pi taon ni pa ñgwa taon nduon

¹⁴ Mmu nduthò a, fā'ò ñkien ntou tininju'ò nthe vèi, ma pa liñ pan, ña pèi ni nduthò yèi linaon ni shi'i pugu pa ñguon lina ti minthe pèi tigi non pèi. ¹⁵ Ndo nā'an pichèi pa nnu ki lo mfā'ò pògo gu nenne nò kwir nu vèi ñkamu'ò nthe pwapun ha'an Minnwi fe vèi ¹⁶ nò pò nu ñgan fà'a Krishto Jishò ni pa ñgwa taon nduon. Mfā'a nu nò ñgan fe'ingien Minnwi mon chii nu pwa pisha'akho llo mbhò Minnwi, nne ña minthe pa ñgwa taon nduon pò yaon fe ha'an Minnwi piñ ne, ha'an pi tere nū'ò ni Minnwi ntògo pi mbhò Jijwe Minnwi.

¹⁷ Mon pò nu ta'a yi pigi Krishto Jishò ki'e, minthe ñtene ni fà'a a nthe Minnwi. ¹⁸ Nthe ña mba'a ñji'i ñgèi shhi nò chrā nu ñkuon sheshe nnu ñkien nnu ha'an Krishto fā'a ntògo mbin mu nò chwie nu pa ñgwa taon nduon ya'ò nchò Minnwi. Pugu fā'ò ya'ò nchò yèi ntògo pi ñkuon nnu ña ñchrā ndò nchwie ne, ¹⁹ pugu pa ñji li, ni pa nnu ghraoghrao pugu pa ñji Jijwe Minnwi. Nenne, mī'en nchii pwa pisha'akho nthe ligi Krishto llo Jerushalein ti ñgèi nchèin ilirikun.

²⁰ Nne, a khwā njū'ò a nò chii nu pwa pisha'akho nò li'i ha'an pi lo naa nchii nnu Krishto ñgwa ya'ò ne, nne ña ki'i ñkrao ñkuon kwonda ha'an a ni'in ñon nduon, ²¹ ndò nò ha'an pi nā'an ne, "Pa ñgwa ha'an pi shi ya'a ma nchrā ni pugu nthe vi ne shi ñjèi, ndò ñgwa ha'an pugu shini ndò naa ma ñja'ò ne shi ñji."†

Kà'a Pɔɔ nò kra nu la'ataon Roma

²² Yèi nnu ha'an a chwie mfā'ò ki'ingini ntou ndii nò thò nu ñjèi vèi ne. ²³ Ndo ndwe ña mī'en fà'a a mon pei krao ñgei li'i ne pugu pa ña ñki kwo yūa nu nò ntou

ñga'ò nò thò nu ñjèi vèi ne, ²⁴ mbi'i nu ña ñshi ñjèi vèi nò muun kuo ndii nò ha'an ñshi ntògo ñgèi nu Shipèin ne, nne ña pèi ghère a nò nyien a ndii ña ñkwo fā'ò pwanju'ò nò chhò nu pia ka'a nò muun kuo ndii ne.

²⁵ Ndo ndwe, ñgèi pi Jerushalein nò fe nu ghère ni pa ñgwa Minnwi pi taontaon fò. ²⁶ Nthe ña pa choshi Mashedonia pugu Akaya ni mfā'ò pwatua nò fe nu pa maon, pi ghère pa ghan pou shina pa ñgwa Minnwi pi taontaon Jerushalein nò ghò. ²⁷ Nthe ña pugu ni mfā'ò pwanju'ò nò chwie nu nne, ndò shishini, a yī'i ni pugu nò ghère nu vugu. Nthe ña nò ha'an ñgwa taon nduon fā'ò ghrà mon mbòrò mon Jijwe ña a yi pa ñgwa Juu ne, pa ñgwa taon nduon ñkaa pugu fā'ò nò lōgo nu pa maon pugu ha'an pugu fā'ò ne ñgère vugu nò. ²⁸ Nthe yie ghò, ndii ña ñshi ñkwo mī'en yèi fà'a ne, ñkwo fe maon pighò ña pi ni mā'an ne ni pugu, ñshi ñgèi Shipèin, ñga ñgèi nu, ntògo ñjèi vèi. ²⁹ Nji ña ndii ña ñshi nthò nu ñjèi vèi ne, ñshi nthò ni mbòrò linaon llo mbhò Krishto.

³⁰ Ndigèi vèi ma pa liñ pan, ntògo pi mbhò Jishò Krishto, mbo Taathò via, pugu pa khwā lo mbhò Jijwe Minnwi, ña ñia chiri thò yia ka'a ñkara'a mon luon Minnwi mfe vèi, ³¹ ña ki'i ñgwa pe ha'an pugu lo ñji'i mbin Minnwi Judia ne fe ñgèi vèi pugu pa ña pa ñgwa Minnwi pi taontaon ha'an pugu pò Jerushalein ne piñ fà'a a, ³² nne ña, ni piñ Minnwi, minthe ñthò ñjèi vèi mon pwanju'ò, mfā'ò mā'an ghrī shina pèi.

³³ Minnwi ña a ghà mfe ghighri ne pò pèi pugu ghao. A yie.

16

Pɔɔ mā'an chrà pa shuon pi

¹ Mbin ni pèi ña Foebe pò pi ñkien ñon, a ndin via yi mingwe ña a muun fā'a choshi Kenkria ne. ² Pèi tuo vi shi'i mon ligi Taathò mon ñkwan shendaon ña a kà'ò ni ñgwa Minnwi pi taontaon ne, ñgère vi ni ñguon pa yaon ha'an a tā'a nu mbhò pèi ne, nthe ña ju nduthò yi kwo

† 15:21 15:21 Ishaya 52:15. * 16:3 16:3 Prishika pò pi yichèi ligi Prishila.

ghēre ntou pa ngwa ti mfe ni ndutho a nkaa mu.

³ Pëi chrā ni Prishika* pugu Akwila mbo pakwo fà'a paṅ mon fā'a nu fà'a Krishto Jisho ⁴ pugu ni ntogo mon gu ni chombhi yugu nthe a. Mfe tōo nu ni pugu, ki lo ngu'ō mbo pi mmu, nguon pa choshi pa ngwa taon nduon tōo nkaa pugu. ⁵ Chrā ni choshi ha'an a po nda pugu ne nkaa pugu.

Chrā ni nkien ndin a mbo Epainetu na a ni mbo fūon non no pin nu Krishto Eshia ne. ⁶ Chrā ni Meri na a ya mfā'a nthe vëi ne. ⁷ Chrā ni Androniku pugu Junia, mbo pa lin paṅ ha'an pugu pa Juu ndo mbo pakwo paṅ ha'an pigi pugu ni mbo mon choin ne. Pa ghan ntaon Jisho ya nji vugu ndo pugu ni fūon mbin Krishto nkaon ma mbin. ⁸ Chrā ni Ampliatu mbo nkien ndin a mon Taatho. ⁹ Chrā ni Ubanu mbo pakwo fà'a pia mon Krishto pugu Shitaki nkien ndin a.

¹⁰ Chrā ni Apele, mbo nkien non na pi pin vi mon Krishto ne. Chrā ni pa ngwa ha'an pugu po mon mbaanda Arishtobulu ne. ¹¹ Chrā ni Herodion mbo ndin a non Juu. Chrā ni ngwa pe na pugu pin Taatho, na pugu po mon mbaanda Nakishu. ¹² Chrā ni Trifaina pugu Trifosha mbo pa ghan fà'a mon Taatho, chrā ni nkien ndin via Peshu na a ya mfā'a shishi'i mon Taatho ne. ¹³ Chrā ni Rufushi, na pi chu'ō vi mon Taatho pugu müun vi nkaa yu, ha'an a po no müun a nkaa mu ne.

¹⁴ Chrā ni Ashinkritu, ni Flegon ni Hemeshi ni Patroba, ni Hema pugu pa pichëi pa lin na pugu pugu po ka'a ne. ¹⁵ Chrā ni Filologu ni Julia, ni Nereu pugu ndin vi yi mingwe pugu Olimpa pugu pa nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon na pugu pugu po ka'a ne. ¹⁶ Pëi chrā ni non pëi shishi'i ni paṅ nu non. Nguon pa choshi Krishto chrā ni pëi.

Ndugwi ntigi pugu pa mā'an nu chrà

¹⁷ Ndigëi vëi, ma pa lin paṅ, pëi chho ndina pa ngwa pe na pugu tho ni pa minduonduon, ntho nū'ōṅ pa ki'ingini ki lo ntho nje'i pi pa nnu ha'an pi ni nje'i

vëi no gho ne, pëi lë'i vugu. ¹⁸ Nthe na nkwan ngwa pi ne lo nji'i ntho mfā'a pi mbho Krishto Taatho via, pugu fā'a nthe pi nji paṅ yugu. Ni pa chrà liliṅ pugu pa chrà fii ngwa, pugu fii ngwa pe na pugu lo nja nji nnu ne. ¹⁹ Nthe na nguon ngwa ji fi'i nkwan ha'an pëi ya'ō nchō ne, nne mfā'o pwanju'ō nthe vëi, ndo ntā'a nu na pëi fā'o shietho ni pa yaon ha'an a pwa ne, ndo mbho yëi po yi wo mon chwë nu nnu na a phi ne. ²⁰ Minnwi ngan fe ghighri totho nwī'in tho Shata la'ō kwō pëi. Pwapun Taatho via mbo Jisho Krishto po ni pëi ghao.

²¹ Timoti mbo ngan kwō fà'a a mā'an chrà yëi, Lushio pugu Jashon ni Shoshipata mbo pa lin paṅ lo mon shina pa Juu mā'an chrà yëi nkaa pugu.

²² Mmu Tetiu, mbo non na a nā'an ngwa'anli yei ne, mā'an chrà yëi mon Taatho.

²³ Gayu, mbo non ha'an nda'a nu nda yu, choshi nii pi nda yu ne mā'an chrà yëi. Erashitu mbo ngan lëin mbin la'ataon yei pugu ndin via Kwatu mā'an chrà yëi.

²⁴ [Pwapun Taatho via mbo Jisho Krishto po ni pëi ghao. A yie.]

²⁵ Ndwe, pia fe ndigha'ō ni Minnwi. A fā'o ghrī no chwë nu o thi a tini mon pin yo nkwan ha'an pwa pisha'akho a na nchii nu nthe Jisho Krishto pugu pa nkwan ha'an pi non nnu shini na a ni mbo yi lëin no ntaan ndii ne, ²⁶ ndo ndwe nnu shini gho taon paa ntogo pi nkuon pa nnu ha'an pa njëli'i Minnwi ni nā'an ne, pugu pa nkwan ha'an gi Minnwi ha'an a lo mfā'o një yi pugu ndugwi yi chhu ne, pi chwë nguon pa taon taon ji, nne na nguon ngwa pin ndo mfā'o ya'ō nchō. ²⁷ Ndigha'ō ki ndugwi yi tōgo mbho Jisho Krishto mbo ni ta'a Minnwi na a wu'ō ju tē'i vi na a fā'o shietho ne! A yie.

Fũon ñwa'anli choshi Korin Kāon nu pa tho nnu

Ñwa'anli yei ni nā'an Pɔɔ mfe ni choshi la'ataon Korin. A ni nā'an ñwa'anli yei ndii ye ña pa ghan pin mon choshi Korin ni ñkwo nā'an chēi ñwa'anli mfe gho nchho mfī'i pichēi pa nnu gho ne. Pa ñgwa la'ataon Korin ni nthi ñkuon pichēi pa nnu ña, pa maon ña minthe pi kaonkaon ne, pɔ pi maon pipi. Nthe yie gho, pugu tā'a nu mfu'u jijwe yugu mon non pugu. Pugu ni ndho ni ñkwan yaon ye'i tētēi yei mbho pa ñgwa Gri. Nthe yie gho pugu ni ntho ndii pa yaon no lán, pugu pa ku'ɔ nu Jisho mon gu, pugu pa ghēi nu li'i pa ji, pi yichēi ñkwan. Nthe yie gho, Pɔɔ nā'an ñwa'anli yei ki'ε ñkāon pa nnu pei mon gho pugu pa ñkwan no ha'an nnu chiri nnu ñga'o Minnwi pie ña a pɔ ne.

Pɔɔ nā'an mon ñwa'anli yei ña ñgwa pe ña pugu pin Jisho Krishto mfe non yugu ni fā'a nu fā'a yi ne shi nde ñku'ɔ mon gu mfā'o kinein. Nne, ñgē pa ghan choshi Korin ña pugu fe non yugu ki lo ñgī'ε ni fā'a Jisho Taatho, nthe ña a yie mbo shendaon ña pugu shi mfā'o kinein ne. Pugu shi mfā'o ñkieñ mme kinein ndii ñgwa le ñku'ɔ mon gu ne.

Mā'an nu chrà

¹ Ñwa'anli yei llo pi mbho mu Pɔɔ. Minnwi chu'ɔ a ntogo pi ñkuon khwã njù'ɔ yi no pɔ nu ñgan ntaon Krishto Jisho. A llo mbho pigi Shoshtene ndin via, ² ñgēi nu ni choshi Minnwi ña a pɔ la'ataon Korin ne, ni pa ñgwa pe ña Minnwi gē vugu ña pugu pɔ ñgwa taontaon ntogo pi mon pɔ nu ta'a yi pugu pa Krishto Jisho, pugu pa ñguon ñgwa pe ña pugu pɔ mon ñguon li'i ña pugu ghà ñga'o Taatho mbo Jisho Krishto ña a Taatho yugu mbini mbo yia ne.

³ Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pēi.

Pɔɔ tōo Minnwi nthe ñgwa Korin

⁴ Ntōo Minnwi a ñguon ndii nthe vēi, nthe fi'i pwapun ña a nōon ni pēi mon Krishto Jisho ne. ⁵ Mon pɔ nu ta'a yi pēi pa Krishto Jisho, pēi gū ghan fà'o mon ñguon nnu ghao, mon ñkwan ha'an pēi ghà nchrā ne pugu pa ji nu nnu mēi. ⁶ Yei ñkwan no ha'an Minnwi ni nōon ni pēi ña chrà ña pigi ni nchrā ni pēi nthe Krishto ne, nnu shini, ⁷ nne ña ki'i pēi pou sheshe fé mon Jijwe no ha'an pēi tho njwere nu ña pi nōon Taatho via mbo Jisho Krishto ne. ⁸ Jisho Krishto ju ña a shi nū'ɔn vēi, pēi thi a tini ti ñgēi nchēin no ndugwi yi, ki lo mfā'o krēi nu mon llé ña Taatho via mbo Jisho Krishto shi ntho ne. ⁹ Minnwi pɔ pi kà'a ki fi, mbo ju ña a ni mēin vēi ña pēi pɔ kà'a pēi pa muon vi, Jisho Krishto mbo, Taatho via ne.

Pa minduonduon mon choshi

¹⁰ Ndīgēi vēi, ma pa lin pan, pi ni ligi Taatho via mbo Jisho Krishto, ña ñguon vēi pɔ ni ta'anggi, pugu pa ña ki'i minduonduon nu'un mbo shina pēi, ña pēi pɔ ta'a yi mon lina pugu pa mbi'i nu nnu mēi. ¹¹ Nchhu nein, ma pa lin pan, nthe ña ñgwa ña pugu llo nda Kloe kwo chhu vēi ña fē'i pɔ shina pēi. ¹² Nnu ña ñchhu nu ne pɔ pi ña sheshenon vēi tho nchhu pi ña, "Nshi njou nyan pi nin Pɔɔ," ki ña, "Njou pi nin Apolo," ki ña, "Njou pi nin Kefa*," ki ña, "Njou pi nin Krishto."

¹³ Krishto pɔ pi mon pa chu'uchu'u? Pi ni ñkwīn Pɔɔ ñkuon wá'a nthe vēi? Ki ɔ ni ñkwe ñkhī no ligi Pɔɔ? ¹⁴ Ntōo Minnwi nthe ña ñshini ndo ñkwe mmu ñkwe vēi ni ñkhī. Nki wu'ɔ ñkwe pi Krishpu pugu Gayu ni ñkhī. ¹⁵ Nne yichēi non nthe pa'a a lo nji'i nchhu ña a ni ñkwe ñkhī pi ni ligi a. ¹⁶ (Mi ni mbini ñkwe mbaanda Shitefana ni ñkhī ñkaa pugu. Ntogo yie, ndo nu'un nji ña mi ni mfe ñkhī ni yichēi non nduon.) ¹⁷ Nthe ña Krishto shini ndo ntaon a pi ña ñtho

* **1:12** 1:12 Yei ni mbo yichēi ligi Pita.

ngkwe ngwa ni nkhi, a ni ntaon pi na ntho nchii chrà pwa pisha'akho, ki lo nchii pi ni chrà shietho ngwamishua, nne na ki'i gu Krishto nkuon wá'a phe ghrí na a po mon ghó ne.

Krishto po pi ghrí pugu pa shietho Minnwi

¹⁸ Nthe na nkini nthe gu Krishto nkuon wá'a po pi nnu na ni ngwa pe na pugu phe nu gha ne, ndo ni pia na pia lugu nu ne, a ghrí Minnwi. ¹⁹ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na,

"Nshi mbiri shietho ghan shietho, ndaa lina ghan ji nnu."

²⁰ Ghan shietho pigho hin? Ghan ji nwa'anli pigho po pi hin? Ki pa ghan lou pa nnu ni shietho mbhi hein po pi hin? Minnwi lo nkwo chwie shietho nkuon mbhi yei taon nnu na? ²¹ Na mon shietho Minnwi, ngwa nkuon mbhi shini ndo ni Minnwi ntogo pi nkuon shietho, Minnwi ni mfá'o pwatua ntogo pi nkuon chrà nnu na na pigi chii nu ne, no kwe nu ngwa pe na pugu pin ne. ²² Nthe na ngwa Juu tá'a pi li, pa ngwa Gri tá'a yugu pi shietho. ²³ Ndo pigi gha nchii pi Krishto na pi kwij vi nkuon wá'a, mbo ki'ingini ni ngwa Juu mbini mbo nnu na ni ngwa taon nduon.

²⁴ Ndo ni pa ngwa ha'an pi ge vugu ne, pa Juu pugu pa ngwa taon nduon, Krishto po pi ni Minnwi pugu pa shietho Minnwi. ²⁵ Nthe na yaon Minnwi na a po pi no nnu na ni ngwamishua ne, fá'o shietho mon ghó na a chaa yi ngwamishua ne, ndo yaon Minnwi na a po no ki'i ni ngwamishua ne, tini nchaa ni ngwamishua.

²⁶ Pa lin pan, pai pi'i yaon na pai ni mbo yie ghó ndii na Minnwi ni nge vei ne. Ngwamishua shini ndo ndii ntou yei no pa ghan shietho, pa'a ntou yei lo mbo pa ghan ni, pa'a ntou yei lo mbo pa ngwa lienlien. ²⁷ Ndo Minnwi chu'o pa ngwa na nkuon mbhi pi'i na pugu ngwa gha ne, no shhu nu pa ghan shietho no ghó, Minnwi chu'o ngwa na pugu pa nk'i mon mbhi ne no shhu nu pa ghan ni no ghó. ²⁸ Minnwi chu'o pa yaon na nthinkwo yugu lo nkere, pi lo nchi'e vugu mon

mbhi ne, pa yaon ghagha no shwi'i, nu pa yaon na nkuon mbhi pi'i na a yi lien ne, shhe. ²⁹ Minnwi chwie nne na ki'i yichai non kwai nju'o yi shhi yu.

³⁰ Ndo a chwie Minnwi na pai po ta'a yi pai pa Krishto Jisho. Minnwi chwie na Krishto po yia shietho, pugu pa ndindi yia, mbo ngan chwie pia po yi taontaon ndo mbo nja'andi'i yia. ³¹ Nenne, no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne, "Sheshenon na a kwai nju'o yi ne, kwai nju'o yi nthe pi Taatho."

2

Nkini nthe gu Krishto nkuon wá'a

¹ Ndi na nki tho njei vei ne, ma pa lin pan, nshini ndo ntho nchii nnu shini Minnwi na a ni ndein ne pi mon pa mme chrà pugu pa non nu shietho. ² Nthe na mi ni ndogo nthi ma na mba'a ni'i ni sheshe nnu shina pai nkien Jisho Krishto pugu pa na pi kwij vi nkuon wá'a. ³ Mi ni ntho njei vei mon ki'i pugu pa pogo ni ntou wru nu. ⁴ Ndo chrà a pugu pa nnu na mi ni nchii nu ne shini ndo mbo mon shietho ngwamishua pugu pa memme chrà lili, ndo a ni mbo pi mon li Jijwe Minnwi pugu pa ni, ⁵ nne na ki'i pin yei po pi nkuon shietho ngwamishua, a po pi nkuon ni Minnwi.

Shietho lo mbho Minnwi

⁶ Ndo pigi gha nchii nkini shietho ni ngwa pe na pugu pa ntinimme mon pin ne, ni'i nthe no ha'an a lo mbo pi shietho nkuon mbhi yei ne, ki yi pa ghan sha'a ngwa nkuon mbhi yei na a yi'i na pugu cho ntogotogo ne. ⁷ Ndo pigi gha nchii shietho Minnwi na a lain ki ngwa lo ni ne, mbo shietho lain na Minnwi ni nchu'o nkaon mbhi maa nje no ndigha'o yia ne. ⁸ Kan ta'a ngan sha'a ngwa nkuon mbhi yei lo ni'i ni shietho yei, nthe na pugu kan ni, pugu shi kan nkwin Taatho ndigha'o nkuon wá'a. ⁹ Ndo no ha'an pi na'an mon Nwa'anli Minnwi na, "Pa nnu na muon ligi lo naa njei ne, pa'a tene lo naa nja'o ne, mbo yaon na nonmishua lo naa mbi'i tho yu

mbɔ yaon ɲa Minnwi piri ni pa ɲgwa ha'an ɲugu khwā vi nɛ."

¹⁰ Minnwi nɔon pa maon pei ni pigi ntɔgɔ pi mbhɔ Jijwe. Nthe ɲa Jijwe ghā ntā'a ɲguon yaon ghao, nji'i nthe pi lā'o pa nnu ɲa Minnwi kā'a ndɔ ndēin nɛ. ¹¹ A gɔ shina ɲgwamishua ɲa minthe a ji nnu ɲa ɲon pī'i nu nɛ ɲkien jijwe ɲon ghɔ ɲa a pɔ mbin ɲu nɛ. Wu'ɔ nenne ɲon lɔ nji nnu ɲa Minnwi pī'i nu nɛ ɲkien Jijwe Minnwi. ¹² Pi lɔ nji'i mfe pi jijwe ɲkuon mbhi ni pia, pi fe pi Jijwe ɲa a llɔ mbhɔ Minnwi nɛ ni pia, nne ɲa minthe pia ji pa yaon ɲa Minnwi fe ni pia mon ɲwapun ɲi nɛ.

¹³ Nenne ki'ɛ, pigi lɔ nji'i nchrā pi ni chrā ɲa pigi ye'i llɔ ɲkuon shiethɔ ɲonmishua, pigi chrā pi chrā ɲa Jijwe Minnwi ye'i vigi nɔ ghɔ nɛ, nthɔ ntūgu ɲjin nnu shini mon jijwe ni pa ɲgwa pe ɲa pugu fā'o Jijwe nɛ.* ¹⁴ ɲon ɲa a lɔ nji'i mfā'o Jijwe Minnwi nɛ minthe pa'a a lɔ nji'i mbin pa nnu ɲa a llɔ mbhɔ Jijwe Minnwi nɛ, nthe ɲa pa nnu pighɔ pɔ pi nɔ pa nnu na, nthe ɲa minthe pi wu'ɔ nji ghɛre nnu pighɔ pi mon Jijwe. ¹⁵ ɲon ɲa a fā'o Jijwe nɛ ghā ntou moon ɲguon yaon ghao nji, ndɔ minthe pa'a sheshenon lɔ ntou vi. ¹⁶ Nthe ɲa, "A gɔ ɲa a ji pī'i nu Taathɔ ti a nthe a tigi vi?" Nɔ pia fā'o pī'i nu Krishto.

3

Pa puon fā'a Minnwi

¹ Nɔ chrā nu nnu shini, ma lɪn pan, a kan ni nthe pa'a ndɔ nchrā ni pɛi nɔ ha'an nchrā pi ni ɲgwa ha'an ɲugu fā'o Jijwe Minnwi nɛ, ɲki chrā ni pɛi pi nɔ ha'an pɛi pɔ pi ɲgwa ɲkuon mbhi, nɔ pa puon pɔ mon pin nu Krishto. ² ɲki fe pi pini ni pɛi ɲa pɛi nnu, nshini ndɔ mfe pi maon chienchien ni pɛi, nthe ɲa pɛi shini ndɔ naa ɲkā'o nɔ yi chienchien. Nji'i nthe pi ndwe pɛi shi lɔ naa nji'i ɲkā'o, ³ nthe ɲa pɛi wu'ɔ mbi'i nchhɔ chombhi yei nɔ ha'an ɲgwa ɲkuon mbhi ghā nchhɔ nɛ. Nthe ɲa nɔ ha'an kighi'ɔ pugu pa fē'i wu'ɔ mbɔ nu shina pɛi nɛ, a lɔ nɔon ɲa

pɛi pɔ pi yi ɲkuon mbhi, nchhɔ chombhi yei nɔ ɲgwa ɲkuon mbhi? ⁴ Nthe ɲa ndii ɲa ɲon vɛi chhu ɲa, "Njōu pi ɲjin Pɔɔ," yichɛi ɲa, "Njōu pi ɲjin Apolo," yei ghɔ shi lɔ nɔon ɲa pɛi thɔ mbɔ pi nɔ ɲgwa ɲkuon mbhi?

⁵ Apolo pɔ pi gɔ? Pɔɔ pɔ gɔ? Pugu pa puon fā'a ɲa pɛi kie pi mbhɔ pugu mbin Taathɔ, nɔ ha'an a fe shina ni sheshenon vigi nɛ. ⁶ ɲki phi mbhɛ, Apolo shā'o ɲkhɪ ɲkuon ghɔ. A chwīe Minnwi a ku'ɔ. ⁷ Nne, mme nnu shi lɔ nji'i mbɔ pi ɲon ɲa a phī nɛ, ki ɲon ɲa a shā'o ɲkhɪ ɲkuon ghɔ nɛ, a pɔ pi Minnwi ɲa a chwīe a khē nɛ. ⁸ ɲon ɲa a phī nɛ pugu ɲon ɲa a shā'o ɲkhɪ ɲkuon ghɔ nɛ wu'ɔ ta'a yaon, sheshe ɲgan vi shi mfā'o kɛin ɲi wu'ɔ nɔ fi'i fā'a yi. ⁹ Nthe ɲa pigi ghao pɔ pi puon fā'a Minnwi, pɛi pɔ pi mon nyien Minnwi, mbini mbɔ pi nda Minnwi.

¹⁰ Ni fi'i ɲwapun ɲa Minnwi fe vɛi, nɔ ɲkien ɲgan krao nda ɲa a ji fā'a ɲga'a nɛ, ɲki nū'ɔn kwonda, ɲon nduon krao nda ɲkuon ghɔ. Sheshenon lina nu ɲkwan nɔ ha'an a krao nu ɲkuon kwonda ghɔ nɛ. ¹¹ Nthe ɲa minthe pa'a yichɛi ɲon lɔ mbini nū'ɔn yichɛi kwonda nduon, ɲkien ye ɲa a kwo pɔ nɛ, mbɔ Jishɔ Krishto.

¹² Ndwe, sheshenon ɲkroo nu ɲkuon kwonda ghɔ pi ni laonɔ, ki tɪni, ki pa ɲgū'ɔ tininchuon, ki thi, ki trū yó, ki pi, ¹³ kan mbha fā'a sheshenon shi nɔon non yi, ndii ɲa mme llé Krishto shi ntūgu vi ni mɔnon nɛ. Mɔnon shi ɲwe'i ɲkwan fā'a ɲa sheshenon fā'a nɛ. ¹⁴ Fā'a ɲa a fā'a ɲkuon kwonda ghɔ nɛ mien ki kii, a fā'o kɛin. ¹⁵ Fā'a sheshenon ɲkii, ɲgan vi shien, ndɔ nduthɔ yi lūgu pi wu'ɔ nɔ ha'an a tei ntaon pi mon mɔnon.

¹⁶ Pɛi lɔ nji'i nji ɲa pɛi pɔ pi Nda Minnwi? Pugu pa ɲa Jijwe Minnwi chhɔ mbin pɛi? ¹⁷ Sheshenon mbiri Nda Minnwi, Minnwi piri vi ɲkaa ɲu. Nthe ɲa Nda Minnwi pɔ pi yi taonɔon, Nda Minnwi ghɔ ya ndɔ mbɔ pi pɛi.

¹⁸ Ki'i sheshenon fi non yi. Sheshenon shina pɛi mbi'i ɲa a fā'o shiethɔ mon mbhi yei, a pie ɲa a gū na nne ɲa minthe a

* **2:13** 2:13 Yichɛi shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa nthɔ ntūgu ɲjin nnu shini mon jijwe ni chrā ɲa jijwe fe nɛ.

gū ŋkien ŋgan shietho. ¹⁹ Nthe ŋa shietho ŋkuon mbhi yei po pi nnu na ni Minnwi. Nthe ŋa pi nā'an ŋa,

“A wēin pa ghan shietho
wu'ɔ ni yugu shietho.”

²⁰ Nkamu'ɔn,

“Taatho ji kwā'a nu ghan shietho,
ŋa a lo mfā'o ghère.”

²¹ Nne ki'i ŋon kwēi njù'ɔ yi nthe ŋgwamishua nthe ŋa ŋguon pa yaon ghao po pi yei. ²² Ki a po pi Pɔɔ, ki Apolo, ki Kefa, ki ŋkuon mbhi, ki chombhi, ki gu, ki mbhi ndwe, ki ye ŋa a tho nu ne. Ŋguon yi ghao po pi yei. ²³ Pēi po yi Krishto, Krishto po yi Minnwi.

4

Fà'a ghan ntaon Jisho

¹ Pēi lili vigi pi no puon fà'a Krishto, pugu pa ŋgwa ŋa pi nū'ɔn vugu ŋa pugu lina ni nnu lēin Minnwi. ² No pigi nu, a pie ŋa ŋgwa ŋa pi nū'ɔn vugu ŋa pugu lina ni pa maon ne po ŋgwa pe ŋa minthe ŋon yi'ə non yi mbin pugu ne. ³ Ndo ni mu, a po pi ŋkien muon mi nnu ŋa a sha'a pēi nsha'a a, ki ŋa a sha'a sheshe ndasha'a ŋgwamishua nsha'a a. Nji'i nthe pi mmu, ndo nji'i nsha'a non a. ⁴ Nthe ŋa ndo nji'i nji sheshe nnu ŋa minthe ŋkrēi non a no gho, ndo nji'i ntogo sha'a nthe pi yie. A Taatho mbo ŋon ŋa a ghà nsha'a a.

⁵ Nthe yie gho, ki'i ŋgwēin ŋon no ŋgusha'a ki ndii lo naa ŋkā'o, ki Taatho lo naa mbini ya'a. A ju mbo ŋon ŋa a shi ntho ni pa nnu ŋa a po mon njin ndwe ne paa, ntugu pa nnu ŋa a po njù'ɔ ŋgwa ne. Nne, sheshenon fā'o ndigha'o yi llo mbho Minnwi.

⁶ Pa lin pan, ndogo nnu pei pi mbin pigi Apolo nthe vāi nthe ŋa pēi ye'i mbho pigi no mien nu ki lo mfərə fi'i yaon ŋa pi nā'an ne, ŋa ki'i sheshenon vāi nōon non yi, nshigi yichai ŋon, nchī'ə yichai. ⁷ A yei gō sheshe kwri mbin gho? ɔ fā'o pi kho ŋa pi shi lo nji'i mfefe ve? Ti ä mbo ŋa pi fefe ve, a chwie kho ɔ tho kwēi njù'ɔ yo pi no ha'an pi lo nji'i mfefe ve?

⁸ Pēi pī'i ŋa pēi kwo fā'o ŋguon yaon ŋa pēi tā'a nu ne! Pēi pī'i ŋa pēi kwo gū pa

ghan fā'o. Pēi pī'i ŋa pēi kwo gū pa fūon ki lo mbo pi ni ghère yigi. Ndo shishini, ŋkhwā ŋa pēi ka ni ŋgū pa fūon, nne ŋa minthe pigi ŋkaa pigi sha'a fūon pia ka'a. ⁹ A fhi vāi no ha'an Minnwi fe ndugwi njin li'i ni pigi, mbo pa ghan ntaon Jisho, no pa ŋgwa ha'an pi fe njó gu ni pugu pi li'i wo mon mbhi, ligi pa ghan ntaon Minnwi pugu pa ŋgwamishua.

¹⁰ Ŋgwa pī'i ŋa pigi pa na nthe ligi Krishto ndo pēi pī'i ŋa pēi pa ndina mon Krishto. Ŋgwa pī'i ŋa pigi kī'i ndo pēi pī'i ŋa pēi tini. Pi tuo vāi no pa ŋgwa chiichii, ndo pigi po pa minkwasha. ¹¹ Ti mfe ndwe, nji yia vigi, njù'ɔ yigi pinu nu'un njaon, ndhwí yigi po pa chē'i, pi wie vigi ki tou, pigi pinu mbo pa ŋgwa ki la'a, ¹² pigi fā'a ki jwe ni mbho mini no yōu nu, pigi fe mborɔ ni ŋgwa pe ŋa pugu chōno vigi ne, ndii ŋa pi fe ŋgə'i ni pigi ne, pigi wēin njù'ɔ pa'a a lo mfhi nnu. ¹³ Ndi ŋa pi chhu phi tho pigi ne, pigi khwē pi ni chrà pɔpɔɔ, pigi po no pa ŋku'u maon ŋkuon mbhi, pa ndundu'u ŋguon yaon ghao ti nchəin ndwe.

¹⁴ Ndo nji'i nā'an pa nnu pei pi no shhū nu vāi ndo nā'an pi no tigi nu vāi no pa puon pan ŋa ŋkhwā. ¹⁵ Nthe ŋa nji'i nthe pi no ha'an pēi fā'o wun ŋkan ghan lina nu ni pēi mon pin yei mbin Krishto ne, pēi lo nji'i mfā'o ntou pa taa. Nki gū taa vāi mon pin nu Krishto Jisho ntogo pi ŋkuon pwa pisha'akhə ŋa ŋki chii ni pēi ne. ¹⁶ Nthe yie gho, mā'an ghrí yei ŋa pēi pini mbha nnu pan.

¹⁷ Nthe yei nnu, ntaon Timoti ni pēi, mbo ŋkien muon a ŋa ŋkhwā, ndo mbo muon ŋa a nthe ŋon yi'ə non yi mbin yu mon Taatho ne. A shi ŋkwij vāi ni mbha chombhi a mon Krishto wu'ɔ no ha'an nje'i ŋguon li'i mon ŋguon pa choshi ne.

¹⁸ Pichai pa ŋgwa shina pēi tene nu, nthe ŋa pēi pī'i ŋa ndo nji'i ntho nu no kra nu vāi. ¹⁹ Ndo mon kuo ndii, nshi ntho njei vāi no ha'an Taatho mbin, nne kan nshi njei nji ŋa ghan titene pine fā'o ne, ki lo ŋgu'ɔ mbo pi chrà ni nchò. ²⁰ Nthe ŋa Sha'afuon Minnwi lo nji'i ŋgu'ɔ mbo pi mon chrà ni nchò, a po pi mon nji. ²¹ Pēi

khwă pi yêi? Ntho njêi vêi pi ni ngwàŋ ki ni khwă mon jijwe juju?

5

Kwoshuon ghà fuo choshi

¹ Shishini, nja'ò pi chhu ña shúon pò shina pèi, ñkwan kwoshuon ña a shi'a ndò nji'i mbo shina pa ghan ki pin Minnwi nê, nja'ò ña yichêi ñon lōgo ngwê tãa vi. ² Pèi ka tho ntetene fiên ña pèi kan ni ntho ñkêikêi. Pèi fu'u ñon ña a chwê nnu yei nê shina pèi.

³ Nji'i nthê nò ha'an pia lo nji'i mbo ka'a mon freinon nê, pia pò ka'a mon Jijwe. Nkwò sha'a ñon vei pi nò ha'an mbo pi hene. ⁴ Mon ligi Jisho Taathò, ndii ña pèi kiri pia pò ka'a mon jijwe ntogo pi ñkuon nji Taathò via, Jisho Krishto ña pia pugu pò ka'a nê, ⁵ pèi fã'ò nò cha'a nu ñon vei mfe mbhò Shata a piri freinon yi, nne ña jijwe yi lūgu mon llembi Taathò.

⁶ Titene yêi lo nji'i mbwa. Pèi lo nji ña muon mi shigêi yaon chwê prupina ku'ò ghà nchwê nguon prupina ku'ò? ⁷ Pèi fu'u ndunu yaon chwê prupina ku'ò shina pèi, nne ña minthe pèi pò gwí prupina fhi ña yaon chwê prupina ku'ò lo nji'i mbo mon ghò nê, mbo yaon ña pèi ya mbo nê. Nthê ña pi kwo jwi Krishto mbo muon minji jì Lli Nji'a nò yaon fè'ingien. ⁸ Nthê yie ghò, pia jì jì ghò ni brei ña a lo nji'i mfã'ò ndunu yaon chwê prupina ku'ò mon ghò nê, mbo phi pugu pa nnu totro, ndò â pò pi ni brei ña yaon chwê prupina ku'ò lo mbo mon ghò nê, mbo njù'ò ndindi pugu pa nnu shini.

⁹ Mon ñwa'anli ña mi ni nã'an mfe ni pèi nê, ñki chhu ni pèi mon ghò ña ki'i pèi chi kwò pèi pa ghan kwo shúon. ¹⁰ Nshini ndò nji'i ntho nchhu pi ghan ki pin Minnwi ña pugu pa ghan kwo shúon nê, ki pa ghan lúu pugu pa ghan nchigi, ki pa ghan gha'ò pa nnwi. Nthê ña ñkan nchhu pi nenne, a nōon ña pèi taon taon ki lo nu'un mbi'i ñkuon mbhi. ¹¹ Ndo nã'an mfe ni pèi pi ña ki'i pèi chi kwò pèi pa ngwa ña pugu chhu ña pugu pa lin mon pin ndò mbo pi ñkwoshuon, ki

ngan lúu, ki ngan gha'ò pa nnwi, ki ñon ña a chhu phi nthê ndin vi nê ki mbaa là'ò, ki ngina. Ki'i pèi yi'i ndò nchochhò nji maon pèi pa ñkwan ngwa pine.

¹² Nthê ña a lo mbo li'i a nò sha'a nu pa ngwa ña pugu pò mbhi nê. Pèi shi'a nsha'a pi pa ngwa pè ña pugu pa ngia choshi nê? ¹³ Minnwi shi nsha'a ngwa pè ña pugu shi lo mbo ngia choshi nê. Nwa'anli Minnwi chhu ña, "Pèi fu'u ñon mbimbhi shina pèi."*

6

Puru nu yichêi ngan pin ndasha'a

¹ Ndi ña chêi ta'a ñon vèi fã'ò fè'i pugu ndin vi mon pin nê, a kie pi neiñ ngāon ti ngēi mburu pi ni ghan ki pin Minnwi ña pugu sha'a ki lo mburu pi ni ngwa Minnwi pi taontaon? ² Pèi lo nji ña pa ngwa Minnwi pi taontaon lè nsha'a ñkuon mbhi? Ti ã mbo ña a shi nsha'a pèi nsha'a ñkuon mbhi, a kie pi neiñ pa'a pèi lo ñkã'ò nò sha'a nu pa puon mi shá'a? ³ Pèi lo nji'i nji ña pia lè nsha'a pa ghan ntaon Minnwi? A mbo nenne kan pèi kã'ò nò lii nu pa nnu mon chombhi yei! ⁴ Nne ti pèi mfã'ò shá'a, a chwê khò pèi nū'on pi shhi pa ngwa ña pugu lo nji'i mbo ngwa choshi nê? ⁵ A ñkien nnu lrithò ni pèi. Minthe a ki'i mbo ña kan ta'a ngan shiethò lo mbo shina pèi ña minthe a lūgwi shá'a shina ghan pin? ⁶ Ndo nò ha'an a pò nê, ta'a ngan pin puru ndin vi mon pin ni pa ghan ki pin Minnwi.

⁷ Wu'ò pò nu ña pèi ni non pèi ghēi nthi shá'a nōon ña pèi kwo ya ngū ti ngēi nchēiñ cho ñkhí. A lo ñka pwa ña o mien ñjêi ngē'i nthê ña pi fāan nnu mbin ghò, ki mien pi chigi ghò? ⁸ Ndo pèi nduthò yêi ghà nchwê pa fan pugu pa nchigi, ndò nchwê nne pi mbin pa lin pèi.

⁹ Ki pèi lo nji'i nji ña mba'a ngwa têtêi fã'ò shina mon Sha'afuon Minnwi? Ki'i pi fi vèi: mba'a ngan kwo shúon, ki ngan gha'ò pa nnwi, ki ngan lan ña a kwo shúon nê, ki pimbhia ña pugu pa shakhi nê, ki pimbhia ña pugu lōgo pichêi pimbhia nò ngwê vugu nê, ¹⁰ ki pa ngina, ki ngan

* 5:13 5:13 *Ñwa'anli Mbira Fe nu Gí. 13:5.

lúa, ki pa mbaa là'o, ki pa ḡgwa ḡa pugu chhu phi nthē pichēi ḡgwa nē, ki ghan nchigi lē ma mfā'o shina mon Sha'afuon Minnwi. ¹¹ Ndo pichēi ḡgwa shina pēi ni ḡgu'ō mbo pi nenne. Ndo pi shigao vēi, pi ni nchwīe pēi pō yi taonṡaon, pi ni nchwīe pēi pō yi ndindi shhi Minnwi ntōgō pi ḡkuonḡ ligi Taathō mbo Jishō Krishto pugu pa Jijwē Minnwi yia.

Lə'i kwo nu shúon

¹² Pichēi ḡgwa shina pēi chhu ḡa, "Mfā'o nji nō chwīe nu sheshe yaonḡ." Ndo a lo nji'i mbo ḡguonḡ yaonḡ ḡa a fā'o ghēre ni pēi. Pichēi chhu ḡa, "Mfā'o nji nō chwīe nu sheshe yaonḡ." Ndo minthe pa'a ndō nji'i mienḡ sheshe yaonḡ fā'o nji mbinḡ mu. ¹³ Pichēi chhu yugu ḡa, "Maonḡ ji pō pi ni puḡ, puḡ pō ni maonḡ ji, ndō Minnwi shi shi'i ḡguonḡ vugu yi paa ghō." Ndo nonḡ nonḡ lo mbo pi nō kwo nu shúon, a pō pi yi Taathō, Taathō pō yi nonḡ. ¹⁴ Minnwi ni ḡkērē Taathō mfu'u monḡ gu, ḡgu'ō shi ḡkērē via pi nenne mfu'u pi ni ghrī yi. ¹⁵ Pēi lo nji ḡa nonḡ pēi pō pi ghrā nonḡ Krishto? Minthe ndōgō ghrā nonḡ Krishto nchwīe a pō ghrā nonḡ shakhi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! ¹⁶ Ki pēi lo nji ḡa nonḡ ḡa a tūru nonḡ yi pugu shakhi nē, ta'a nonḡ pugu yu? Nthe ḡa pi nā'anḡ ḡa, "Yi paa ghō shi nchīni ḡgū ta'a freinonḡ." ¹⁷ Ndo nonḡ ye ḡa a chīni nonḡ yi mbinḡ Taathō nē gū ta'a yi pugu yu monḡ jijwē.

¹⁸ Pēi tei kwo nu shúon. Sheshe phi nduonḡ ḡa nonḡ chwīe nē lo nji'i mbo pi monḡ nonḡ yu ndō ḡganḡ kwo shúon chwīe phi pi mbinḡ nonḡ yi. ¹⁹ Ki pēi lo nji'i nji ḡa nonḡ yēi pō pi nda Jijwē Minnwi ḡa a pō mbinḡ pēi nē, ḡa Minnwi ni mfe ni pēi nē? A lo mfā'o pēi mfā'o nonḡ yēi, ²⁰ Minnwi ni njuonḡ vēi ni tininḡuonḡ. Nne gha'o Minnwi monḡ freinonḡ yō.

7

Ntīgi ḡkuonḡ nnu lán

¹ Ndwe nō līi nu pa nnu pē ḡa pēi ni nā'anḡ nē: "A pwa ni mimbia nō chhō nu ki lo ḡjēi miḡgwe." ² Ndo nthē pa mōonḡ nu nō gū nu monḡ nnu kwo

shúon, sheshe mimbia wu'ō nji pi ḡgwe vi, sheshe miḡgwe wu'ō nji pi ndaonḡ vi.

³ Mimbia ji ḡgwe vi ndii ḡa ḡgwe vi tā'a nu nē, miḡgwe fē nonḡ yi ni ndaonḡ vi ndii ḡa ndaonḡ vi tā'a nu nē. ⁴ Nthe ḡa a lo nji'i mfā'o miḡgwe mfā'o nonḡ yi, a fā'o ndaonḡ vi. Wu'ō nenne, a lo nji'i mfā'o mimbia mfā'o nonḡ yi, a fā'o miḡgwe.

⁵ Ki'i ḡonḡ lāa vichēi, kanḡ a nēinḡ pēi pō ni ta'anḡgi nō kuo ndii, nne ḡa minthe pēi fē nonḡ yēi ni luonḡ Minnwi, ndō ndii ghō gha ntōgō pēi pini mbini ḡjēi nonḡ ḡkamu'ōnḡ, nne ḡa ki'i Shata mōonḡ vēi nthē pou wēinḡ nonḡ. ⁶ Ndo ḡchhu yēi pi nō pinḡ nu nnu ḡa pēi pī'i nē, a lo nji'i mbo pi gí. ⁷ ḡkhwā ḡa ḡguonḡ ḡgwa pō nō ha'anḡ mbo nē. Ndo sheshenonḡ fā'o ji fé llo mbhō Minnwi. Chēi nonḡ fā'o yēi ḡkwanḡ fé, yichēi fā'o yini ḡkwanḡ fé.

⁸ Ni pa ḡgwa pē ḡa pugu lo nji'i ndanḡ nē pugu pa kugu, a pwa ḡa pugu kina ki lo ndanḡ nō ha'anḡ mbo nē. ⁹ Ndo ä mbo ḡa minthe pa'a pugu lo ḡgwēinḡ nonḡ yugu, pugu lanḡ. Nthe ḡa a pwa lanḡ nu nchaa khu nu ḡjēi nu mimbia ki miḡgwe.

¹⁰ Mfe yēi gí ni ḡgwa pē ḡa pugu lanḡ nē, a lo nji'i mbo pi nyanḡ gí a yi Taathō. Ki'i miḡgwe shāanḡ lán yugu ndaonḡ vi, ¹¹ ndō ti ä nshāanḡ, a kina ki lanḡ, kienḡ nenne, a pini nchīni ḡggi pugu ndaonḡ vi. Ndo ki'i mimbia fu'u ḡgwe vi.

¹² Ndo ni pigēi ḡgwa, ḡchhu yēi, mbo pi mmu, ki lo mbo Taathō, ḡa sheshe mimbia ḡa a ḡganḡ pinḡ nē, mfā'o ḡgwe vi ḡa a lo nji'i mbinḡ Minnwi, a khwā nō chhō nu pugu yu, ki'i a shāanḡ lán yugu yu. ¹³ Ti sheshe miḡgwe mfā'o ndaonḡ vi ḡa a lo mbinḡ Minnwi, a khwā nō chhō nu pugu yu, ki'i a shāanḡ lán pugu yu. ¹⁴ Nthe ḡa pi chwīe ndaonḡ vi ḡa a lo mbinḡ Minnwi nē pō yi taonṡaonḡ nthē ḡgwe vi ḡa a pinḡ nē, miḡgwe ḡa a lo mbinḡ Minnwi nē pō yi taonṡaonḡ ḡkaa yu nthē ndaonḡ vi ḡa a pinḡ nē. A kanḡ ni mienḡ ki pō pi nenne, puonḡ pēi shi kanḡ mbo pi taonṡaonḡ, ndō nō ha'anḡ a pō nē, pugu pi taonṡaonḡ.

¹⁵ Ndo ti ye nonḡ ḡa a lo nji'i mbinḡ Minnwi nē ḡshāanḡ lán, pēi mienḡ a shāanḡ. Monḡ yie ḡkwanḡ shina, ndinḡ monḡ pinḡ ḡa a mimbia ki miḡgwe nē, lo nji'i mbo pi

mon ɲkii. Minnwi gē v̄ei ɲa p̄ei chh̄o mon gh̄ighri. ¹⁶ Ḡò mingw̄e, ɔ ji pi n̄eiɲ ɲa minthe ndaon gh̄o kie mbh̄o gh̄o ndūgu, ki ḡò mimb̄ia ɔ ji pi n̄eiɲ ɲa ɲgw̄e gh̄o shi ɲkie mbh̄o gh̄o ndūgu?

Sheshenon chh̄o ɲkwan ha'an Minnwi gē vi n̄e

¹⁷ A wu'ɔ mb̄o pi ɲa ſheshenon chh̄o ch̄ombhi yi ɲkwan n̄o ha'an Taath̄o f̄e gh̄o n̄e, n̄o ha'an Minnwi gē sheshenon a p̄o n̄e, â chh̄o ch̄ombhi yi n̄enne. Yei p̄o pi ḡí ɲa m̄f̄e mon ɲguon pa ch̄oshi n̄e.

¹⁸ Minnwi ɲga ɲgē sheshenon a kwo nii ɲgunu mb̄rei, ki'i a fu'u l̄i ɲgunu mb̄rei m̄biɲ yu. Sheshenon mien ki lo naa nii ɲgunu mb̄rei nd̄ii ɲa Minnwi ni ɲgē vi n̄e, ki'i a pa'ɔ nu n̄o nii nu ɲgunu mb̄rei. ¹⁹ Nthe ɲa nii nu ɲgunu mb̄rei ki mien nu ki lo nii lo ɲji'i mb̄o yich̄ei yaon, m̄me nnu p̄o pi nū'ɔɲ nu k̄ina Minnwi.

²⁰ Sheshenon k̄ina ɲkwan ha'an Minnwi ni ɲga ɲgē vi a p̄o n̄e. ²¹ A mb̄o ɲa Minnwi ni ɲga ɲgē gh̄o ɔ p̄o pi ɲk̄una, ki'i ɔ wie non ȳo nthe yin̄e. N̄do ti ɔ mf̄ā'ɔ sh̄ina n̄o taon nu mon k̄una, ɔ taon mon gh̄o. ²² Nthe ɲa ɲon ɲa Taath̄o ni ɲga ɲgē vi a p̄o ɲk̄una n̄e, lo nu'un mb̄o ɲk̄una mbh̄o Taath̄o. Wu'ɔ n̄enne, ɲon ɲa pi ni ɲga ɲgē vi pa'a a lo mb̄o ɲk̄una n̄e, ɲk̄una Krishto. ²³ Minnwi ni ɲjuon v̄ei pi ni tin̄in̄chuon, ki'i p̄ei ḡū k̄una mbh̄o ɲgwamishua. ²⁴ Pa l̄in̄ pan, sheshenon k̄ina pugu Minnwi mon ɲkwan ha'an Minnwi ni ɲga ɲgē vi a p̄o n̄e.

Pie nthe ɲgwa p̄e ɲa pugu lo ɲji'i ndan n̄e pugu pa kugu

²⁵ Ndwe, nthe ɲgwa p̄e ɲa pugu lo ɲji'i ndan n̄e, n̄do ɲji'i mf̄ā'ɔ pi ḡí l̄lo mbh̄o Taath̄o, n̄do m̄f̄e nyan p̄i'i nu n̄o ɲon ɲa minthe pi ȳi'ə non m̄biɲ yu nt̄oḡo pi ɲkuon kwoshini Taath̄o. ²⁶ Nthe pa ɲḡe'i ɲa a p̄o ndwe n̄e, m̄b̄i'i ɲa a pwa ni ɲon n̄o k̄ina nu ɲkwan ha'an a p̄o n̄e. ²⁷ Ǿ ndan, ki'i mba'ɔ n̄o sh̄aan nu l̄an̄ p̄ei yu. Ǿ mien ki lan̄ mingw̄e, ki'i nt̄ā'a mingw̄e n̄o lan̄ nu. ²⁸ N̄do ti Ǿ ndan, kan̄ ɔ lo ɲji'i nchw̄ie phi, n̄do ti mingw̄e ɲa a shi ya'a lan̄ n̄e ndan, kan̄ a lo ɲji'i nchw̄ie phi. N̄do pa ghan̄ l̄an̄ shi mf̄ā'ɔ pa ɲḡe'i mon ch̄ombhi

yei, m̄ba'ɔ pi ɲa ki'i p̄ei nii mon pa ɲḡe'i pigh̄o.

²⁹ Yei ɲjin̄ nnu ɲa n̄chhu nu n̄e, ma l̄in̄ pan, nd̄ii kwo kwi'i. J̄ē ndwe ɲḡe'i nu shhi, pa ghan̄ l̄an̄ chh̄o n̄o ha'an pugu lo ɲji'i ndan. ³⁰ ɲgwa p̄e ɲa pugu k̄ei nu n̄e chh̄o n̄o ha'an pugu lo ɲji'i ɲk̄ei nu, ɲgwa p̄e ɲa pugu f̄ā'ɔ pwanju'ɔ n̄e chh̄o n̄o ha'an pugu lo ɲji'i mf̄ā'ɔ pwanju'ɔ, pa ghan̄ yuon maon chh̄o n̄o ha'an pugu lo ɲji'i mf̄ā'ɔ yaon yuon, ³¹ ɲgwa ha'an pugu chw̄ie pa nnu ni pa maon ɲkuon mbhi n̄e, ki'i pugu w̄eiɲ maon pigh̄o nthi n̄o gh̄o. Nthe ɲa ɲkuon mbhi yei, mon ɲkwan ha'an a p̄o ndwe n̄e, chh̄o nt̄oḡoɔḡo.

³² Nt̄ā'a nu ɲa p̄ei l̄ūgu mbh̄o ghana ɲj̄u'ɔ. ɲon ɲa a lo ɲji'i ndan n̄e gh̄a ɲgw̄ie non yi pi ni nnu Taath̄o, ɲkwan ha'an a shi nchw̄ie ɲj̄u'ɔ Taath̄o pwa n̄e. ³³ N̄do ɲgan̄ l̄an̄ gh̄a ɲgw̄ie non yi pi ni pa nnu ɲkuon mbhi, ɲkwan ha'an a nthe a chw̄ie t̄ua ɲgw̄e vi pwa n̄e, ³⁴ ɲj̄u'ɔ yi p̄o pi paa ɲgei. Mingw̄e ɲa a lo naa ndan ki ɲji mimb̄ia n̄e, gh̄a ɲgw̄ie non yi pi ni pa nnu Taath̄o, ɲkwan ha'an a nthe a p̄o yi taon̄taon̄ mon freinon̄ pugu pa j̄ijw̄e. N̄do mingw̄e l̄an̄ gh̄a ɲgw̄ie non yi pi ni pa nnu ɲkuon mbhi, ɲkwan ha'an a nthe a chw̄ie t̄ua ndaon̄ vi pwa. ³⁵ Nchhu yei pi n̄o gh̄ere nu v̄ei, ki lo mb̄o pi n̄o nū'ɔɲ nu sheshe l̄ri m̄biɲ p̄ei, n̄chhu pi n̄o chw̄ie nu pa nnu nȳien̄ shi'i, n̄ne n̄o gh̄ere nu p̄ei f̄e ɲj̄u'ɔ ȳei ni Taath̄o ki ghr̄a yi lo mb̄o li'i nduon.

³⁶ Sheshenon m̄b̄i'i ɲa nchw̄ie nu nnu yi lo ɲji'i ɲk̄ā'ɔ ni muon̄ mingw̄e ɲa pugu yu k̄ā'a l̄an̄ n̄e, ɲji ji nu mingw̄e gh̄o ya ɲga'a vi a p̄i'i ɲa pugu shi ndan, pugu yu lan̄ n̄o ha'an a t̄ā'a nu n̄e, pugu lo ɲji'i nchw̄ie phi. ³⁷ N̄do ɲon ɲa a l̄ōḡo nthi mi mon ɲj̄u'ɔ yu ki pi lo ɲi vi ɲi, n̄do mf̄ā'ɔ ɲji n̄o w̄eiɲ nu non yi, nd̄ōḡo nthi mi mon ɲj̄u'ɔ yu ɲa mba'a a lan̄ mingw̄e gh̄o n̄e, ɲon gh̄o chw̄ie a pwa. ³⁸ N̄enne ki'ε, ɲon ɲa a lan̄ mingw̄e ɲa pugu yu k̄ā'a l̄an̄ n̄e chw̄ie a pwa, n̄do ye ɲon ɲa a l̄āa ki lo ndan n̄e ka chw̄ie a pwapwa ɲga'a.

³⁹ L̄an̄ mingw̄e pugu ndaon̄ vi krao n̄o ha'an ndaon̄ vi wu'ɔ mb̄o yi maon̄ n̄e.

Ndo ti ñdaon vi ñkhu, kan a fā'o shàna nò lan nu mimbia ña a khwā nɛ pi wu'ò nò ha'an mimbia gho mbo ñgan pin Taathò. ⁴⁰ Ndo mon nyan pī'i nu, a shi mfā'o ntou pwatua nò ha'an ä ñkina nò ha'an a pò nɛ. Ndo mbī'i ña mmu ñkaa mu fā'o Jijwe Minnwi.

8

Pie nthe pa maon ji ña pi fē'ingien nò gho ni pa nnwi nɛ

¹ Ndwe, nò pa maon ji * ña pi fē'i pa nnwi nò gho nɛ, pigi ji ña pichèi ñgwa shina pèi nchhu ña, "ñguon yia fā'o lina." Lina ghà nchwīe ñon fā'o nōon ñon, ndo khwā ghà mā'an ghrī. ² Sheshenon mbī'i ña a ji nnu, ñgan vi lo naa ñi nò ha'an a fā'o nò ji nu nɛ. ³ Ndo sheshenon ña a khwā Minnwi nɛ, Minnwi ji vi.

⁴ Nthe yie gho, nò ji nu maon ña pi fē'i pa nnwi nò gho nɛ, pigi ji yine nò ha'an pichèi shina pèi chhu ña, "yichèi yaon lo mbo fò nò nnwi mon mbhi" pugu pa ña "a wu'ò ta'a Minnwi ña a pò." ⁵ A ndo mbo pi ña yaon pò ña pi mēin ni pa nnwi, ki a pò pi po ki shhe, wu'ò nò ha'an shishini ntou pa "nnwi" pugu pa "taathò" pò nɛ, ⁶ ndo ni pia a wu'ò mbo ta'a Minnwi, mbo Tāa ña ñguon pa yaon llo pi mbho yu, pia chombhi nthe pi ju, ni ta'a Taathò mbo Jishò Krishto ña pi tōgo pi mbij yu nchwīe ñguon pa yaon, pia fā'o chombhi ntōgo pi mbho yu nɛ.

⁷ Ndo a lo mfā'o ñguon ñgwa mfā'o lina yei. Pichèi pa ñgwa ni ñkwo we ni pa nnwi ti nchēin ndwe, nne ña ndii ña pugu ji maon ña pi fē'i pa nnwi nò gho nɛ, pugu pī'i ña a pò pi gha'o nu ya nnwi shini. Nthe ña ñganthò yugu lo ntini nɛ, pugu pī'i ña pugu chwīe phi. ⁸ Mba'a a yī'i nchwīe maon ji shàna yia pia pa Minnwi pò shi'i. Mba'a pia yī'i mbhe yichèi yaon nò ha'an pia mien ki ji, ki nshei yichèi yaon nò ha'an pia ñi.

⁹ Pèi lina nu ña ki'i pò nu ña pèi fā'o ñi nò chwīe nu sheshe nnu pò ki'ingini ni ñgwa ña pugu lo ñi'ntini mon pin nɛ. ¹⁰ Nthe ña sheshenon ñjèi gho ña o

fā'o lina nɛ, o tho ñi yaon nda pa nnwi, pa'a yie gho lo nchwīe vi juju ñkaa yu, ña ñganthò yi lo ñi'ntini nɛ, a ji maon ña pi fē'i pa nnwi nò gho nɛ? ¹¹ Nenne ntōgo pi ñkuon pò nu ña o ji, o piri ñon vei ña ñjū'ò yi lo ña ntini nɛ, mbo ñon ña Krishto ni ñkhu nthe vi nɛ. ¹² Pèi kie nenne mfāan mbij pa līn pèi, nchho mfe fī ni ñganthò yugu ña a lo ñi'ntini nɛ, nenne mfāan mbij Krishto. ¹³ Nthe yie gho, māon ji nchwīe ndin a mon pin chwīe phi, pa'a ndo ma nu'un ñkru frèi, nne ña ki'i ndin a gū mon phi.

9

Ñi pugu pa fā'a ñgan ntaon Krishto

¹ Ndo mfā'o ñi nò chwīe nu sheshe nnu ña ñkhwā nɛ nò sheshenon nduon? Ndo mbo ñgan ntaon Krishto? Nshini ndo ñjèi Jishò Taathò via? Pèi lo mbo pi mbho fā'a a mon Taathò? ² A kan mbo ña ndo ñi'ntini mbo ñgan ntaon Krishto ligi pichèi ñgwa, kan shishini mi ñgan ntaon vi ligi pèi, nthe ña pèi nduthò yèi pa lī nò nōon nu ña mi ñgan ntaon Taathò.

³ Yei ñkwan ha'an ñshi ntaa ñon a shhi ñgwa pɛ ña pugu shi ntou a nɛ. ⁴ A lo mbie ña pi fē maon ji pugu pa maon nnu ni pigi ñkaa pigi? ⁵ A lo ñkā'o ña pigi tho pigi pa pinɛ ña pigi lan, mbo ghan pin, nò ha'an pichèi ghan ntaon Jishò pugu pa ndin Taathò pugu pa Kefa chwīe ñkaa pugu nɛ? ⁶ Ki a wu'ò pigi Banaba ña a yī'i ña pigi fā'a nò fā'o nu yaon?

⁷ A gō ña a ghà mfā'a nò shooge ndina ju ni ñon yi? A yèi ñgan fā'a nyien ña minthe a phi ntien thi mon nyien, ndo a nthe pa'a a lo ñka ntien thi mon nyien gho ñi, ki a ghà ñkē'i gō minji ki lo nnu yichèi mbini minji gho? ⁸ Ngu'ò nchrā yei nnu pi nò ñonmishua? Nwa'anli gī lo ñgu'ò nchhu pi nenne? ⁹ Nthe ña pi nā'an mon gī Mushi ña, "Ki'i ñkrao nchò fua ndii ña a nyien nu ñkuon reshi nò kwīe nu nɛ." Pèi pī'i ña Minnwi lina pi ni fua nne? ¹⁰ A lo ña nchrā nthe pi pia? Pi nā'an nne nthe pi pia. Nthe ña ñgan fā'a sho fā'a nthò mfā'o pi kwā'a, ñgan kwōo

* 8:1 8:1 Mon Gri, lī'i yei chrā pi ñkuon minyien ña pi sho mfē'i ñgien nò gho nɛ.

ntho mfā'o pi kwà'a nɔ fā'o nu ghrà maon kwōo ghɔ.

¹¹ Pigi mbīgi ntien mon jijwe shina pɛi, a yien ti nga'a nɔ kwōo nu ntien, mbo maon na minthe pigi ji ndo nnu ne llo mbho pɛi? ¹² Pichɛi ngwa mfā'o ghrí nɔ kwe nu yaon mbho pɛi, kan pigi lo nka fā'o fā'o nchaa yie ghɔ?

Ndo pigi shini ndo nji'i nthi pi nkuon nji yei, pigi ghà ngwɛin njù'ɔ mon nguon yaon ghao nchaa na pigi nū'ɔn ki'ingini ni pwa pisha'akho Krishto.

¹³ Pɛi lo njɛi na ngwa pɛ na pi nū'ɔn vugu na pugu fā'a nu mon Nda Minnwi ne ghà mfā'o maon ji pugu pi Nda Minnwi, ngwa pɛ na pugu ghan fɛ'ingien nkuon li'i fɛ'ingien ne fā'o yichɛi maon fɛ'ingien ghɔ nɔ maon ji pugu? ¹⁴ Wu'ɔ nenne, Taathɔ fɛ gí na ngwa pɛ na pugu ghà nchii pwa pisha'akho ne fā'o njru yugu llo nkuon pwa pisha'akho ghɔ. ¹⁵ Ndo, ndo nji'i nthi nkuon sheshe nji yei, ndo pa'a ndo nji'i nā'an nnu pei pi nɔ kie nu mfā'o pa maon pighɔ. A ka pwa na nkhɔ nchaa na mien non tãra a ni nnu na nkwɛi njù'ɔ nthe yie ghɔ ne. ¹⁶ Nthe na mi nchii pwa pisha'akho, pa'a yie lo nji'i nchwɛ a nkwɛi njù'ɔ a. Nthe na a yiyi' na nchii. Ngɛ'i shi ngwɛin a nɔ ha'an mi mien ki lo nchii nkini pwa pisha'akho.

¹⁷ Nthe na mi nchwɛ pi ki pi lo nji'i mfra a fra, kan nshi mfā'o pe. Ndo mi mien pi na pi nji a nji, kan a wu'ɔ fā'a na pi fɛ na nchwɛ. ¹⁸ Ti pe a pɔ pi khɔ? A fā'o nu shina nɔ chii nu pwa pisha'akho ki lo nkwe pe, ki lo nthi pi nkuon nji a nɔ fā'o nu pe mon pwa pisha'akho.

¹⁹ Nthe na nji'i nthe nɔ ha'an ndo nji'i mbo nkuna mbho sheshenon ne, ndɔgo non a mbo muon fā'a mbho nguon ngwa, nne na minthe nkara ntou yugu. ²⁰ Ni pa ngwa Juu, nkara mbo nɔ non Juu nne na minthe nkara ntou yugu. Ni pa ngwa pɛ na pugu ghà mba'o pi nɔ nū'ɔn nu gí Mushi ne, nkara mbo ta'a ngan nū'ɔn gí (nji'i nthe pi nɔ ha'an a lo nji'i na mmu nduthɔ a nū'ɔn gí nɔ lūgu nu ne) nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu pa'o pi nɔ nū'ɔn nu gí ne. ²¹ Ndi na mfa'a pi pigi pa

ngwa pɛ na pugu lo nji nnu gí Mushi ne, mummu pɔ nɔ non na a lo nji'i nji nnu gí ne (ndo ki lo mbo pi na ndo nji'i ntho nū'ɔn gí Minnwi, nga mba'o nu nɔ nū'ɔn nu gí Krishto) nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu lo nji nnu gí Mushi ne pugu gū ghan pin.

²² Ni ngwa pɛ na pugu lo nja ntini mon pin ne, mummu pɔ nɔ ha'an ndo nja ntini mon pin nkaa mu, nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu lo ntini mon pin ne. Nkwo gū nguon yaon ghao ni nguon ngwa ghao nne na mon nguon shendaon ghao minthe nkwe pichɛi. ²³ Nchwɛ nguon nnu pighɔ ghao nthe pi nkini pwa pisha'akho, na pigi pugu fā'o shéi yi ka'a.

²⁴ Pɛi lo nji na mon li'i shiri tei, nguon ghan shiri tei ghao ghà ntei ndo a wu'ɔ mfā'o ta'a yi ngá'o? Nne, pɛi tei nɔ ha'an pɛi shi mfā'o ngá'o ghɔ ne. ²⁵ Ngwa pɛ na a ghà mbo mon nnu na a pie na pi shishiri ne ghà ngwɛin non yugu mon nguon nnu. Pugu ghà nchwɛ nenne na pi shhɔ vugu ni ngá'o na a ghà nda'a mbiri ne, ndo yia pɔ pi ye na a shi'a mbiri ne. ²⁶ Nne, nshi'a nji'i ntei pi ki lo ndii li'i. Nɔ ngan chwi krao, nshi'a nji'i mā'an krao a pi li'i gha. ²⁷ Nga ngwie non a, nchwɛ na a ya'o pi mbho mu, nne na nshi nga nkwo chii nkini pwa pisha'akho ni pichɛi ngwa, pa'a mummu nduthɔ a lo mien ki nkā'o nɔ fā'o nu ngá'o ghɔ.

10

Shūu nu tɛnɔ nthe Pa nawi

¹ Ndo ntā'a nu, ma pa lin pan, na pɛi mien ki lo nji nnu na a lɔgo li'i mbin pa tãa pia na pugu ni ntho njou nin Mushi lleshhi ne. Nguon yugu ghao ni mbo la'o lulu, nyien ntiri mon mme nkhi na pi ni mɛin ni Nkhi Pipie ne. ² Mon lulu ghɔ pugu pa nkhi, pugu ni nkwe nkhi nɔ ghan younjin Mushi. ³ Nguon yugu ghao ni nji wu'ɔ ta'a nkwan maon ji mon jijwe. ⁴ Nguon yugu ni nnu ta'a nkwan yaon nnu mon jijwe. Pugu ni nnu nkhi llo mon nkhi mon ngù'ɔ mon jijwe na pugu pugu ni nyien nu ne, ngù'ɔ ghɔ pɔ Krishto. ⁵ Ndo, Minnwi ni mfā'o pigitia ni

yien yugu, nne njwi vugu njrā khu yugu mon ɲkūnu njó.

⁶ Nne yei nnu ni ndōgo li'i pi nɔ li ni pia, nne ɲa ki'i pia khwā phi nɔ ha'an pugu ni nchwīe nɛ. ⁷ Ki'i pɛi pɔ ghan gha'o pa nnwi nɔ ha'an pichɛi shina pugu ni mbo nɛ. Nɔ ha'an pi ni nā'an nɛ, "Ngwa pighɔ ni nchɔchɔ shhɛ nji maon ndɔ nnu, ɲga ndollo nchwɛ michwɛ." ⁸ Ki'i pia mā'an non yia mon kwoshuon nɔ ha'an pichɛi pugu ni nchwīe nu nɛ, mon ta'a llé pugu gū ɲkhu ti mbo paa wun ɲkan ni ɲkan yi trei.

⁹ Ki'i pia ywɛ'i Krishto nɔ ha'an pichɛi shina pugu ni nchwīe, pa mitwɛ'i jwi vugu nɛ. ¹⁰ Ki'i pia luo nu nɔ ha'an pichɛi shina pugu ni nduo ngan ntaon gu jwi vugu nɛ. ¹¹ Nne nnu pei ni ndōgo li'i mbin pugu nɔ pa li ndɔ pi nā'an nɔ tigi nu via nɔ ghɔ. Nthe ɲa pia pɔ yia pi mon ndii ɲa mbhi kwo chhɔ ndugwi nu nɛ.

¹² Nthe yie ghɔ, sheshenon ɲa a pī'i ɲa a tithi nɛ lina nu kan a shi ngū. ¹³ Yichɛi ywɛ'i nu lɔ nɛ ɲga'a vɛi, ki lɔ ngu'ɔ mbo pi ye ɲa a ghà nthɔ ni sheshe ɲonmishua nɛ. Ndɔ Minnwi pɔ pi non ɲa a ghà nū'on kà'a yi nɛ, mba'a a yi'i mien ywɛ'i nu tho ni pɛi nchaa fi'i ghrí yɛi nɔ thi nu thi. Ndɔ ndii ɲa ywɛ'i nu tho ni pɛi nɛ, a pini nchu'ɔ ndaon ɲa minthe pɛi kie ntaon nɛ, nne ɲa minthe pɛi tii shii.

¹⁴ Nthe yie ghɔ, ma ɲkien pa lin pan ɲa ɲkhwā, pɛi tei gha'o nu pa nnwi. ¹⁵ Nthɔ nchrā nu ni pɛi pi nɔ ngwa ɲa pugu fā'o shiethɔ. Pɛi pī'i nnu ɲa nchhu nu nɛ ɲkaa pɛi ni tho yɛi. ¹⁶ Ndua mbɔɔ ɲa pia ghà mfe tɔo nu nɔ ghɔ, ndii ɲa pia ghà ngrā ndɔ nnu nɛ, chhɔ nōon pi ɲa pia pɔ pi ɲgia chhī Krishto. Brei ɲa pia ghà mbɛ'i ndii ɲa pia kru brei ghɔ nɛ, chhɔ nōon pi ɲa pia ɲgia non Krishto. ¹⁷ Nthe ɲa a wu'ɔ ta'a brei, pia ɲa pia pɔ pi ntou yi nɛ, pia pɔ pi ta'a freinon nthe ɲa ɲguon yia ghao ghrā pi ta'a brei ghɔ. ¹⁸ Pī'i mbin ngwa Ishrae, ngwa pɛ ɲa pugu kru maon fɛ'ingien nɛ shi lɔ mbo pi ɲgia fā'a li'i fɛ'ingien?

¹⁹ Njin nnu ɲa nchhu nu nɛ ki'ɛ pɔ pi ɲa? Yie nōon pi ɲa maon ji ɲa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ pɔ pi yichɛi yaon, ki

ɲa pa nnwi pɔ pi yichɛi yaon? ²⁰ Ngā! Njin nnu ghɔ pɔ pi ɲa pa ngwa ki ji Minnwi ghà ɲga mfɛ'i ngien, mfe maon pi ni pa minwein. Pugu shi lɔ mfe pi ni Minnwi. Ndɔ pa'a ndɔ ntā'a nu pɛi chi kwò pɛi pa minwein. ²¹ Minthe pa'a pɛi lɔ nji'i nnu ndua Taathɔ mbini nnu ndua pa minwein. Minthe pa'a pɛi lɔ nji maon ɲkuon taprei Taathɔ mbini nji ɲkuon taprei pa minwein. ²² Ki pia tā'a nu nchwīe Taathɔ fā'o the fugu? Pia titini nchaa vi?

Chwīe ɲguon nnu ghao pi nɔ fɛ nu ndigha'o ni Minnwi

²³ Pi ghà nchhu ɲa, "Minthe nchwīe sheshe nnu," ndɔ a lɔ nji'i mbo ɲguon yaon ɲa a fā'o ghɛɛ. "Minthe nchwīe sheshe nnu," ndɔ a lɔ nji'i mbo ɲguon yaon ɲa a ghà nchwīe non ku'ɔ mon pin. ²⁴ Ki'i non wu'ɔ ntā'a pi ji shéi ni non yi, non tā'a pi shéi ngwa nduon.

²⁵ Ji sheshe yaon ɲa pi fini nu mon tan frɛi nɛ, ndɔ ki lɔ nji'i mbie sheshe pié nthe pi nganthe yɔ. ²⁶ Nthe ɲa, "Nkuon shhɛ pugu pa ɲguon yaon ɲa a pɔ mon ghɔ, nɛ pɔ pi yi Taathɔ."

²⁷ Non ɲa a lɔ nji'i nji Minnwi nɛ mɛin vɛi li'i ji, pɛi khwā nɔ ghɛi nu, pɛi ghɛi, sheshe yaon ɲa pi tigi shhi pɛi nɛ, pɛi ji ki lɔ mbie sheshe pié nthe nganthe yɛi. ²⁸ Ndɔ ti non nchhu ni pɛi ɲa, "Pi kwo fɛ'i ngien ni yaon yinɛ" ki'i pɛi ji, nthe pi nganthe non ghɔ ɲa a shwei vɛi nɔ ghɔ nɛ. ²⁹ Ndɔ nji'i nchhu pi nganthe yɛi, nthe pi yi non ɲa a shwei vɛi nɛ. Nthe ɲa, a shi nchwīe khɔ nji a nɔ chwīe nu sheshe nnu chhɔ na'an nganthe non nduon vɛi? ³⁰ Mi kan nji ni tɔo nu, non fɛ'i a nthe pi khɔ, nthe nnu ɲa Ntɔo Minnwi nɔ ghɔ nɛ?

³¹ Nenne, ki pɛi ji pi yaon ki nnu nu, ki sheshe yaon ɲa pɛi chwīe nu nɛ, pɛi chwīe ɲguon yi ghao pi nɔ fɛ nu ndigha'o ni Minnwi. ³² Pɛi chhɔ chɔmbhi yɛi mon ɲkwan shendaon ɲa mba'a a yi'i mbo ki'ingini ni pa Juu, ki ngwa taon nduon ki ni chɔshi Minnwi. ³³ Wu'ɔ nɔ ha'an ɲga ɲkaa nɔ chwīe nu túa ɲguon ngwa pwa mon ɲguon nnu ghao ɲa nchwīe nu nɛ,

ki lo nchho ntā'a pi nyan shéi ne, ntā'a pi yi ntou ngwa, nne na minthe pugu lūgu.

11

¹ Pəi pīni a wu'ɔ nɔ ha'an nchho mbini Krishto ne.

Pūon nu tho ndii na pəi kiri li'i gha'o Minnwi ne

² Ndwe, mbin vəi nthe na pəi kwin a mon nguon pa nnu ghao. Ndo mbini nū'ɔn pa nū'ɔn wu'ɔ nɔ ha'an nki fe ni pəi ne.

³ Ndo ntā'a nu pəi ji na tho sheshe mimbia pɔ pi Krishto, tho mingwe lán pɔ ndaon vi, tho Krishto pɔ Minnwi. ⁴ Sheshe mimbia na a luon Minnwi, ki njəi nnu mbho Minnwi nchhu nu, ni tho yi yi pūon ne, chī'ə tho yi. ⁵ Sheshe mingwe lán na a luon Minnwi, ki njəi nnu mbho Minnwi nchhu ni tho sha ne, chī'ə tho yi, a wu'ɔ mbɔ pi ta'a yaon pugu kiri nu tho yi. ⁶ Nthe na mingwe lán mien ki pūon tho yi, a ya ne nkiri tho yi a kwi'i. Ndo nthe na a nnu lritho ni mingwe nɔ ya'a nu ngiitho yi, ki kiri nu tho yi ne, a pie na a pūon tho yi.

⁷ Nthe na mimbia lo nji'i mfā'o nɔ pūon nu tho yi nthe na a pɔ pi fhi Minnwi, mbini mbɔ ndigha'o yi. Ndo mingwe pɔ pi ndigha'o mimbia. ⁸ Nthe na pi shi ki lo nchwīe mimbia pi llo mbin mingwe, pi ni nchwīe pi mingwe llo mbin mimbia. ⁹ Wu'ɔ nɔ ha'an pi shini ndo nchwīe mimbia nthe pi mingwe, pi ni nchwīe pi mingwe nthe mimbia. ¹⁰ A nnu na a chwīe a pie na mingwe fā'o li tho yu nɔ nɔon nu na a gha'o ndaon vi, nne nthe pa ghan ntaon Minnwi.

¹¹ Mbapa nenne, mon chombhi yia mon Taatho, mingwe lo nji'i mbɔ pi ni tho yi ki mimbia, ndo pa'a mimbia lo nji'i mbɔ ni tho yi ki mingwe. ¹² Nthe na nɔ ha'an pi ni nchwīe mingwe pi llo mbin mimbia ne, a wu'ɔ ha'an a phi mingwe mbhi mimbia. Ndo nguon nnu ghao llo pi mbho Minnwi.

¹³ Pəi pī'i ni tho yəi na a kā'o na mingwe luon Minnwi ni tho sha? ¹⁴ Pūon mbhi lo nɔon na a nnu lritho ni mimbia nɔ fā'o nu ntaan ngiitho? ¹⁵ Ndo ti mingwe mfā'o ntaan ngiitho a pɔ pi

ndipwa gho. Pi fe ntaan ngiitho gho nɔ pūon nu tho yi. ¹⁶ Ndo ti sheshenon ntā'a nu ndou, kan pigi lo mfā'o yichəi nū'ɔn nduon ndo pa'a pa choshi Minnwi lo mfā'o nkaa pugu.

Maon ji Taatho

¹⁷ Ndo mon nnu yei na ntā'a nu nchhu ni pəi ne, ndo nji'i ntho mbin vəi pin nthe na pəi shi lo nkiri ta'a li'i pi nɔ shi'i, pəi kiri pi nɔ phi. ¹⁸ Nthe na nɔ jē nu, nja'o na pa minduonduon pɔ shina pəi ndii na pəi kiri nɔ choshi ne, ndo mbin na nnu shini pɔ mon nnu yei. ¹⁹ Ndo khutho lo mbɔ, a yi'i na minduonduon fā'o nɔ pɔ nu shina pəi, nne na minthe pi ji pa ngwa ndindi shina pəi.

²⁰ Ndi na pəi kiri ta'a li'i ne, pəi lo nji'i nji pi maon ji Taatho nɔ ha'an pəi pi'i ne. ²¹ Nthe na nɔ ha'an pəi ji nu ne, sheshenon ghəighəi ntho nji ji ki lo nchēi ndin vi. Nji yia ta'a non ndo vichəi non ka lo nkwo paapaa. ²² Pəi lo mfā'o pa la'a nɔ ji nu ndo nnu nu fɔ? Ki pəi tā'a nu nchī'ə choshi Minnwi ndo mā'an lritho mbin pa ngwa na pugu lo nji'i mfā'o yaon ne? Mi shi nchhu ni pəi pi na? Nshi mbin vəi na pəi chwīe a kā'o mon nnu yei? Nga, mba'a mōon.

²³ Nthe na ntigi na mi ni nkwe mbho Taatho ne, ye na mfe ni pəi ne: Na ni tu'u ye na pi ni mfini Jisho Taatho, a ni ndogo brei, ²⁴ nga ntōo Minnwi, mbə'i nchhu na, **"Yei freinon a na a pɔ ni pəi. Pəi chwīe nein nɔ kwin nu ma."** ²⁵ Wu'ɔ nenne, a lōgo ndua ndii na pugu ni nkwo kru ne, nchhu na, **"Ndua là'o yei pɔ pi kàna fhi na Minnwi wrà mon chhi a ne. Sheshe ndii na pəi nnu ne, pəi chwīe nenne nɔ kwin nu ma."** ²⁶ Sheshe ndii nɔ ha'an pəi kru brei yei ndo nnu ndua là'o yei ne, pəi chii gu Taatho ti a shi ntho.

²⁷ Nthe yie gho, sheshenon na a kru brei gho ki nnu ndua Taatho mon shendaon na a lo nji'i nkā'o ne, shi mbɔ ngusha'a nthe freinon Taatho pugu pa chhi yi. ²⁸ Ndo a yi'i na non lli non yi nkaon maa nkru brei gho ndo nnu ndua là'o gho. ²⁹ Nthe na sheshenon mien ki ji nin freinon Taatho ndii na a kru brei gho ndo nnu llo mon

ndua là'o gho ne, kan a ni'in shá'a mbin yu no ha'an ɔ kru ndo nnu ne. ³⁰ A chwie yei gho pa'a ntou pa ngwa shina pèi lo ntini, pichèi fā'o ghɛno, pichèi pini nkhu.

³¹ Pia kan ni nsha'a non yia shishi'i pa'a pi lo nji'i nsha'a via. ³² Ndo ndii na Taatho sha'a via ne, a yu'u via yu'u nne na ki'i pia ma mbo pa ngusha'a pia pa nkuon mbhi ka'a.

³³ Nenne ki'e, ma pa lin pan, ndii na pèi kiri ta'a li'i no ji nu maon ji Taatho ne, pèi ywèrè pichèi ngwa. ³⁴ Nji njia sheshenon, á ji maon la'a, nne na pèi gha nkiri, ki'i pèi fā'o njó Minnwi.

Nshi mbiri pa pigèi nnu ndii na ntho ne.

12

Pa nnu na Jijwe Minnwi gha ngere ngwa no chwie nu ne

¹ Ndwe, nthe pa fé mon Jijwe, ma pa lin pan, ndo ntā'a nu na pèi pɔ mon ki ji. ² Pèi ji na ndii na pèi shini ndo naa mbin Minnwi ne, pi ni nchwie pèi faan ndaon nchho nga'o pa nnwi na mimfe pa'a pugu lo nchrā ne. ³ Nenne, ntā'a nu na pèi ji na mba'a sheshenon na a chrā pi ni Jijwe Minnwi ne yi'i nchōno Jisho, ndo mba'a sheshenon chhu na Jisho Taatho ki lo ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

⁴ Ntou pa nkwan nkwan fé mon Jijwe pɔ fɔ, ndo nguon yi ghao lo pi mbho Ta'a Jijwe. ⁵ Ntou pa nkwan nkwan fā'a pɔ, ndo ngu'o ndho pi mbho ta'a Taatho. ⁶ Ntou pa nnu chwie pɔ fɔ, ndo a wu'o ta'a Minnwi na a fe nji nguon yugu ghao ni sheshenon.

⁷ Ndo ni sheshenon, Jijwe Minnwi non non yi na pugu yu pɔ ka'a nne no tho nu ni ghèrè ni nguon ngwa. ⁸ Jijwe gho fe chrà nkini shietho ni ta'a non, nga mbo ni vichèi non, wu'o ta'a Jijwe gho fe nkini chrà lina. ⁹ Wu'o ta'a Jijwe gho fe pin ni yichèi non, nga mbo ni vichèi a fe nji yigi ghɛno. ¹⁰ A fe ni yichèi ta'a non, nji no chwie nu pa nnu ghraoghrao, ni yichèi, a fe yèi nu nnu nchhu. A fe ni yichèi, nji no ji nu na ki nkini lo pi mbho Jijwe Minnwi ki jijwe nduon. A pini mfe ni yichèi, nji no chrā nu mon pa chrà taon na pi lo nji

ne, ni vichèi a fe nji no tūgu nu chrà pigho na pi shi lo nji ne. ¹¹ Ndo wu'o ta'a Jijwe gho fā'a nguon pa nnu pei. A tho mfe pa fé ni sheshenon wu'o nkwan no ha'an a khwā ne.

Ta'a freinon ni ntou pa ghrà pi

¹² Nthe na wu'o no ha'an freinon nonmishua ta'a yi ndo mfā'o ntou pa ghrà pi ne, ndo nguon pa ghrà pi pigho, nji'i nthe pi no ha'an a ntou pi ne, pɔ pi ta'a freinon, a no ha'an a pɔ ni Krishto nkaa yu ne. ¹³ Pi ni nkwe via ni nkhi mon ta'a Jijwe mon ta'a freinon, ki pia pɔ pi ngwa Juu ki ngwa taon nduon ki pia pɔ pi pa kùna ki ngwa na pugu lo mbo kùna, pi ni nchwie na pia nnu lo mon ta'a Jijwe.

¹⁴ Nthe na freinon lo ngu'o mfā'o pi ta'a ghrà yi, a fā'o pi ntou pi. ¹⁵ Ti kwo nchhu na, "Nthe na ndo nji'i mbo mbho ne, ndo nji'i mbo ta'a ghrà non yo," pa'a yine lo nchwie vi na ki'i a pɔ ta'a ghrà non gho. ¹⁶ Ti ténè nchhu na, "Nthe na ndo nji'i mbo muon ligi ne, ndo nji'i mbo ta'a ghrà non gho," pa'a yine lo nchwie vi ki a lo mbo ta'a ghrà non gho. ¹⁷ Ti nguon non kan ni mbo pi muon ligi, a ya'o li'i pi nein? Ti á kan ni mbo pi ténè, a ya'o lun yaon pi nein?

¹⁸ Ndo no ha'an a pɔ ne, Minnwi ni'in nguon pa ghrà non mbin non pi wu'o no ha'an a ni ntā'a nu ne. ¹⁹ Nguon non non ghao kan ni ngu'o mbo pi ta'a ghrà, non non kan mbo pi hin? ²⁰ Ndo no ha'an a pɔ ne, non non fā'o ntou pa ghrà ndo ngu'o mbo pi ta'a yi. ²¹ Nenne minthe pa'a muon ligi lo nchhu ni mbho na, "Ndo nji'i ntā'a gho." Ndo mba'a tho chhu ni kwò na, "Ndo nji'i ntā'a gho!"

²² Ndo a ka pɔ pi pe pa ghrà non na a fhi no ha'an a lo nja ntini ne na mba'a non non pɔ ki pie gho. ²³ Pa pe ghrà non na pia pi'i na pugu lo mbo yaon ne, ka pɔ pi pe na pia gha nja ndina no gho ne. Pe ghrà non na mba'a ngwa yèi ne, pia ya mbuon vugu shi'i, ²⁴ ndo pe ghrà na pugu chhi ne lo nu'un mbie na pi tu'oshè vugu nenne. Ndo Minnwi chwie non non mon shendaon na a pie na pi fe ndichhi ni pe ghrà na a lo nja nchi ne, ²⁵ nne

na ki'i minduonduon po mon non, ndo ta'a ghrà non lina ni yichèi wu'ò ndindi. ²⁶ Ta'a ghrà non njèi ngè'i, nguon yi yèi ngè'i ka'a, pi nga'ò ta'a ghrà non, nguon yi ghao fā'ò pwanju'ò pugu pa yie gho.

²⁷ Nguon vèi ghao po pi non Krishto, sheshenon ni tho yi po ta'a ghrà non yi. ²⁸ Minnwi nū'òn pa ngwa mon choshi, fūon yi po pa ghan ntaon Jishò, mbra yi po pa ghan chii nkini Minnwi, mbra mbra yi po pa ghan ye'i ngwa. Pichèi ki'è po ghan fā'a nu pa nnu ghraoghrao, pichèi ki'è po pa fé yīgi nu ghino, ni ghère nu ngwa, ni fé po nu nthishi, ni pa nkwan nkwan chrà. ²⁹ Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan ntaon Jishò? Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan chii nkini Minnwi? Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan ye'i ngwa? Nguon ngwa ghà nu'un mfā'a pi pa nnu ghraoghrao? ³⁰ Nguon ngwa nu'un mfā'ò pi pa fé yīgi nu ghino? Nguon ngwa ghà nchrā pa nkwan nkwan chrà? A ghà nu'un ntūgu nguon ntūgu ngwa pa nkwan nkwan chrà? ³¹ Pèi ni'in njù'ò yèi ki'è nkuon pa fé moon Jijwe na a memme pi nè.

Nshi nōon shendaon na a pwa nchaa nguon yi nè ni pèi.

13

Khwă chaa nguon yaon ghao

¹ A mbo na mimfe nchrā chrà pa nguon taontaon pugu pa chrà ghan ntaon Minnwi ndo ki lo mfā'ò khwă, kan mbo pi khu tu'ò yó na a yōno nu ki njèi na a yōno nu. ² Ti ä mbo na mfā'ò ghrí nò chii nu nkini Minnwi nò gho, ndo nji nguon pa nnu lēin ghao, pugu pa nguon lina ghao, ki mfā'ò pin na minthe a mū'un mbra ndo ki lo mfā'ò khwă, kan mi yaon ghagha. ³ Mi mfe nguon yaon na mfā'ò nè ni pa ghan pou, ndo mfe non a nne na mimfe nkwe'i njù'ò* a nò gho ndo ki lo mfā'ò khwă, pa'a àndò nshei sheshe yaon.

⁴ Khwă po pi wēin njù'ò, ni nōon nu pwapun, khwă shi'a mfā'ò kighi'ə, ki mfā'ò kwēi njù'ò, ki lo mā'an ntinta'ò, ⁵ ki

lo nchrā chrà nchi'əshə, ki lo ngu'ò ntā'a pi ji nnu, ki lo nji'a mbigi túa, ki lo nū'òn pa fàn na pi chwīe nē. ⁶ Khwă shi'a mfā'ò pwanju'ò mon ntèi, a ghà mfā'ò pwanju'ò nthè pi nnu shini. ⁷ Khwă shi'a nji'i nkina, a ghà mbin nguon nnu ghao, mfā'ò kwà'a ni nguon nnu mbini ntii shii mon nguon nnu ghao.

⁸ Khwă lo nji'i mfā'ò ndugwi yi. Chhu nu nkini Minnwi, shi ma ntogo, pa nkwan nkwan chrà, shi ma ntithi, pa lina togo nkaa pugu. ⁹ Pia ji pi ghrà nnu, ndo nchhu nkini Minnwi pi ghrà yi. ¹⁰ Ndo ndii na ye na a kà'ò tho nē, kan ye na a ghrà yi nē shi ntogo gha.

¹¹ Ndi na nki po mikè'i nē, nki chrā nò mikè'i, mbi'i nnu nò mikè'i, njwere nnu nò mikè'i. Ndo ndii na mi ni ngū ntinimme nē, mī'an pa nnu mikè'i. ¹² Nthè na ndwe, pia yèi yaon pi nò ha'an a po pi mon mililigi funfun, ndo ndii gho pia pa Jishò shi njèi ligi. Yaon na nji ndwe nē wu'ò mbo pi ghrà yi, ndo ndii gho, nshi nja nji nguon pa nnu ghao wu'ò nò ha'an Minnwi ya nji a shishi'i nē.

¹³ Trei nnu pei shi ma nkina: pin, kwà'a ni khwă, ndo ye na a chaa nguon yi ghao nē khwă.

14

Chhu nu nkini Minnwi pugu pa nkwan nkwan chrà

¹ Yōu njin khwă, ndo nshigi pa fé Jijwe Minnwi llo mon njù'ò gho, mī'ey mbo fé chhu nu nkini Minnwi. ² Non na a chrā nu mon ngini chrà nē lo nji'i nchrā pi ni ngwa, a chrā pi ni Minnwi, nthè na non lo nji nnu na a chhu nu nē, ndo a chrā pi pa nnu lēin mon Jijwe. ³ Ndo non na a chrā pi nkini Minnwi nē, chrā pi ni ngwamishua nò ghère nu vugu pugu ku'ò mon pin, mā'an ghrí yugu, pugu pa njù'ò yugu. ⁴ Non na a chrā mon ngini chrà nē ghère pi wu'ò non yi ndo non na a chhu pi nkini Minnwi nē ghère pi choshi.

⁵ Ndwe, nkhwā na nguon yèi chrā mon ngini chrà ndo nka khwā nga'a pi na pèi chii nkini Minnwi. Non na a chii pi nkini

* **13:3** 13:3 Pichèi pa Nwa'anli Minnwi chhu na mfe non a na pi tūon.

Minnwi ne chaa ḡon ḡa a chrā pi mon ḡḡini chrā ne, kan a neiḡ ḡon pō nō tūgu nu ḡḡini chrā ḡhō, nne ḡa minthe a ḡhēre chōshi.

⁶ Pa liḡ pan, mi nthō nḡei vōi nchrā ni pōi pi mon ḡḡini chrā, a ḡhēre vōi pi ni khō, kan a neiḡ, ḡtūgu pi yichōi nnu ḡa Minnwi nōon ne, ki yichōi nnu lina, ki yōi nu nnu nchhu ki yichōi yaon ye'i? ⁷ Nji'i nthē pi pa yaon ḡa a lō mbō yi maon, nō pa mbō, ki miləḡḡeiḡ nō pa'ō nu lōu, a nthē pi ji nnu ḡa maon pighō chhu nu ne pi neiḡ nō ha'an pi mienḡ ki lō mba'ō shi'i?

⁸ Ki pi mvā'a pa'ō nu kwēi, a ji ḡō nnu ḡa a chhu nu ne nō pīri nu non yi nō nchhō?

⁹ A wu'ō ha'an a pō ni pōi ne. Pōi nchrā mon ḡḡini chrā ḡa ḡgwa lō nja'ō nu ne, ḡon kie pi neiḡ nji nnu ḡa o chhu ne? Nthē ḡa pōi shi nthō nchrā nu pi mon ḡhanji.

¹⁰ Nnu khuthō lō nu'unḡ mbō ḡa ntou pa ḡkwanḡ ḡkwanḡ chrā pō mon mbhi, ndō pa'a kan ta'a yi lō nji'i mbō ki lō mfā'ō njin yi. ¹¹ A mbō ki'ē ḡa ḡdō nji'i nji njin chrā, mbō shhi ḡon ḡhō ḡa a chrā nu ne pi nō ḡḡini, juju ḡkaa yu pō yōi mu pi nō ḡḡini. ¹² A wu'ō nō ha'an a pō ni pōi ḡa pōi khwā nu nō fā'ō nu pa fé mon Jijwe ne, pōi pa'ō nō ḡhēi nu shhi mon pa fé ḡa a ḡhēre chōshi ku'ō ne.

¹³ Nthē yie ḡhō ki'ē, ḡon ḡa a ḡhā nchrā mon pa ḡḡini chrā ne, luon ḡa pi fé ḡhrī shwei nu njin yi. ¹⁴ Nthē ḡa mi nduon Minnwi mon ḡḡini chrā, jijwe a luon nu ndō pa'a ḡdō nji njin sheshe nnu ḡhō mon lina a.

¹⁵ Ti mi shi nchwīe pi neiḡ ki'ē? Nshi nduon ni jijwe a, ndō mbini nduon ni lina a. Nshi njrāo ḡkhī ḡa'ō Minnwi ni jijwe a, ḡgu'ō mbini njrāo ni lina a. ¹⁶ Kien nenne, o mfe tōo nu ni jijwe yō, ḡon ḡa a lō nji'i mfā'ō fé yei, ḡa pōi yu luon nu ne, a kie pi neiḡ nchhu ḡa, "A yie!" ni tōo nu ḡhō ḡa o fé nu ne, nō ha'an a mienḡ ki ji njin yi? ¹⁷ Nthē ḡa minthe o thō nja mfe pi tōo nu shini, ndō pa'a a lō nji'i nchhō ḡḡere yini ḡon.

¹⁸ Ntōo Minnwi ḡa ḡḡa nchrā mon pa ḡḡini chrā nchaa ḡguon yōi ḡhao. ¹⁹ Ndō mon chōshi, a lō ḡka pwa pi ḡa ḡchrā tierḡ

ndigi chrā ni lina a, nne ḡa ḡtigi pichōi ḡgwa, nchaa ḡa ḡchrā wunḡ ḡkanḡ chrā mon pa ḡḡini chrā?

²⁰ Pa liḡ pan, ki'i pōi pī'i nnu nō pa puon pro. Pōi pō pi puon fhu mon pa nnu piphi, ndō mon pī'i nu nnu yōi, pōi pō pa ntinimme. ²¹ Pi nā'an mon ḡwa'anli ḡi ḡa, "Ntōḡo pi ḡkuon pa ḡḡini chrā pugu pa nnu ḡa a taon nchō pa ḡhini ne, ḡnshi nchrā ni ḡgwa pei.

Nji'i nthē pi nenne mba'a pugu yi'i nja'ō, a chhu ju Taathō."

²² Nthē yie ḡhō, pa ḡḡini chrā pō pi li ki lō mbō pi ni ḡhanḡ pinḡ, a pō pi ni ḡhanḡ ki pinḡ, ndō yōi nu nnu mbhō Minnwi nchhu, pō pi li, ndō ki lō mbō pi ni ḡhanḡ ki pinḡ, a pō pi ni ḡhanḡ pinḡ. ²³ Ndō ti a kan mbō ḡa ḡguon ḡgwa mon chōshi kiri ta'a li'i, ḡguon ḡgwa ḡhao thō nchrā pi ḡḡini chrā, pa ḡgwa mbhi, ki ḡhanḡ ki pinḡ nii nḡei, pa'a pugu lō nchhu ḡa pōi chhō mbapa? ²⁴ Ndō ti ḡguon ḡgwa kan nḡei pi nnu mbhō Minnwi nchhu nu, ḡḡanḡ ki pinḡ, ki ḡon mbhi nii, ḡguon nnu ḡhō ḡa pi chhu nu ne wēiḡ vi, ḡguon nnu ḡhō ḡa a ya'ō ne sha'a vi. ²⁵ Pa nnu lēiḡ pe ḡa a ni mbō njū'ō yu ne taon pāa, nne a ḡū ni pun yi shhe, ḡga'ō Minnwi, nchhu nu ḡa Minnwi ya mbō shina pōi.

Nkwanḡ ha'an a pie ḡa pi ḡha'ō Minnwi mon chōshi ne

²⁶ Yei nnu ḡa ḡchhu nu ne, ma liḡ pan. Ndiḡ ḡa pōi kiri ta'a li'i ne, ta'a ḡon mfā'ō ḡkhī ḡha'ō Minnwi, yichōi fā'ō yaon nō ye'i nu, yichōi fā'ō nnu ḡa pi nōon ḡhō, ndō yichōi fā'ō ḡḡini chrā ki tūgu nu ḡḡini chrā ḡhō. Pōi chwīe ḡguon pa nnu pō pi nō ḡhēre nu chōshi a ku'ō. ²⁷ Ti sheshenon nchrā nu mon ḡḡini chrā, a pie ḡa a pō paa ḡgwa, ti a ḡga'a a pō yi trei, ta'a ḡon chrā mfe shina ni ndiḡ vi, ndō a pie ḡa yichōi ḡon tūgu. ²⁸ Ndō ti ḡon mienḡ ki lō mbō nō tūgu nu, a pie ḡa sheshenon vugu lere lanḡ mon chōshi, ḡgu'ō nchrā pi ni non yi pugu Minnwi.

²⁹ A pie ḡa pa nḡēli'i Minnwi pi paa ki pi trei chrā, pichōi lii nnu ha'an pugu chhu nu ne shishi'i. ³⁰ Ndō ti Taathō nōon nnu

ni yichəi non nja a chocho ne, a pie nja non nja a chrā nu ne lere lan. ³¹ Nthe nja minthe nguon vəi, pa ta'a ta'a, chhu nkini llo mbho Minnwi, nne nja minthe nguon ngwa ye'i yaon ndo mfā'o mā'an njū'ō. ³² Non ha'an a fā'o fé chii nu nkini Minnwi nō ha'an Jijwe Minnwi fe ne fā'o nji nō wēin nu non yi, njwere ji shina. ³³ Nthe nja Minnwi lō mbo Minnwi vuvu'u, ndo a pō pi yi ta'anggi, wu'ō nō ha'an a pō mon nguon pa choshi ngwa Minnwi pi taontaon ne.

³⁴ Pingge lere lan mon pa choshi, nthe nja pi lō mbin nja pugu chrā. A pie nja pugu shwi'i non yugu nō ha'an gī chhu ne. ³⁵ Sheshe nnu mbo nja pugu khwā nō ye'i nu, a pie nja pugu pie ni pa laon pugu la'a. Nthe nja a nnu lrithō ni mingwe nō chrā nu mon choshi.

³⁶ Ki chrā Minnwi ni ndho pi mbho pəi nthō? Ki a wu'ō pəi tə'i vəi nja chrā Minnwi chəin mbho pəi? ³⁷ Sheshenon mbī'i nja a ngan chii nkini Minnwi, ki mfā'o fé llo mbho Jijwe Minnwi, a fā'o nō ji nu nja nnu nja nā'an nu ni pəi ne pō pi kina llo mbho Taathō. ³⁸ Sheshenon mien ki lō nji nnu yei, kan pi lō nji vi.

³⁹ Nthe yie ghō, ma līn pan, pəi ya nshigi nō chii nu nkini Minnwi, ndo ki lō nji'i ndāa nja ki'i ngwa chrā nu mon pa ngini chrā. ⁴⁰ Ndo a pie nja pi chwie nguon pa nnu shishi'i ndo mbo mon shendaon nja a kā'ō ne.

15

Krishto pini nu'un nku'ō mon gu

¹ Ndwe, ma pa līn pan, nshi nkwin vəi ni pwa pisha'akhō nja mi ni nchii ni pəi ne, nja pəi ni mbin ndo nthi mon ghō a tini ne. ² A pwa pisha'akhō yei nja a kwe vəi nō ha'an pəi ngwēin chrā nja nki chii ni pəi ne a tini, kien nne kan pin nu yəi ni mbo pi ghagha.

³ Yaon ha'an pi ni mfe vəi ne, nki fe ni pəi nō fūon mme nnu: nja Krishto ni nkhu nthe phi yia nō ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne, ⁴ pugu pa nja pi ni ntwei vi, pugu pa nja a ni nga mbo trei llé a pini nu'un nku'ō nō ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne,

⁵ pugu pa nja a ni nōon non yi ni Kefa, mbra ki'e ni nguon paanchro ghan ntaon pi. ⁶ Mbini nōon non yi ni pichəi pa ghan younjin pi ti ntogo tien nkii yugu ta'a kien shhe, ntou yugu wu'ō mbi'i mbhi, nji'i nthe nō ha'an pichəi kwo khu ne. ⁷ Mbini nōon non yi ki'e ni Jein, nōon ki'e ni nguon pa ghan ntaon pi. ⁸ Ndugwi yi, a nōon non yi vəi nkaa mu nō non nja pi phi vi pi ki ndii lō nkā'ō. ⁹ Nthe nja mi ndugwi njin shina nguon pa ghan ntaon Jishō ghao, pa'a ndo nkā'ō nja pi mēin a ni ngan ntaon Jishō nthe nja mi ni mfe ngə'i ni choshi Minnwi.

¹⁰ Ndo, ntogo pi nkuon pwapun Minnwi, mi yaon nja mi yie ghō ne, ndo ti pa'a pwapun yi vəi ni ndo mbhe pi ghagha. Ndo nki ka fā'a fā'a nchaa nguon pa ghan ntaon Jishō, ndo a shini ndo nja nthō mfā'a mmu, a ni mfā'a pwapun Minnwi mbin mu. ¹¹ Ki a ni mbo pi mmu ki pugu, yei yaon nja pigi ni nchii ne, mbo yaon nja pəi ni mbin ne.

Pa ngwa ha'an pugu khu ne shi mbini nku'ō mon gu

¹² Ndwe, pi nchii nja Krishto pini nu'un nku'ō mon gu, pichəi ngwa shina pəi kie pi nein nchhu nja mba'a ngwa ha'an pugu khu ne pini nu'un nku'ō? ¹³ Ndo ti ä mbo nja mba'a ngwa khu pini nu'un nku'ō mon gu, kan nji'i nthe pi Krishto lō nji'i nku'ō mon gu, ¹⁴ ndo ti ä mbo nja Krishto lō nji'i nku'ō mon gu, kan nnu nja pigi chii nu ne lō nji'i mfā'o ghère, ndo pa'a pin yəi lō mfā'o ghère. ¹⁵ Nō pigi nu, a nōon nja pigi chho nde'i pi ngien nthe Minnwi, nthe nja pigi chhu nu nja a ni nchwie Krishto ku'ō mon gu, ndo pa'a a lō nji'i nchwie a ku'ō shini mon gu, nō ha'an ä mbo nnu shini nja mba'a ngwa khu ku'ō mon gu. ¹⁶ A mbo nja mba'a pa ngwa ha'an pugu khu ne ku'ō, yie nōon nja nji'i nthe pi Krishto shini ndo nku'ō. ¹⁷ Ndo ti ä mbo nja Krishto shini ndo nku'ō mon gu, kan pin yō pō pi ghagha ndo pəi wu'ō mbini mbo mon phi yəi. ¹⁸ Nne kan ngwa pe nja pugu khu ndo mbo ghan pin Krishto ne phe gha. ¹⁹ Pia mfā'o kwā'a yia mbin Krishto pi wu'ō mon yei chombhi hein,

a pie ña pi kwoshini yia nchaa ñguon ñgwa.

²⁰ Ndo shishini, Krishto ku'ò llo mon gu. A fũon ñon nò ku'ò nu nò ñoon nu ña ñgwa pe ña pugu kwo khu ne shi ñku'ò. ²¹ Nthe ña nò ha'an a ni ntogo mbho ta'a ñon, gutho ne, a wu'ò mbini ntogo pi mbho ta'a ñon ña ñgwa ha'an pugu khu ne shi mbini ñku'ò. ²² Nthe ña wu'ò nò ha'an mon Adan ñguon ñgwa khu ne, wu'ò nenne, mon Krishto pi shi nchwie ñguon ñgwa pò pi maon. ²³ Ndo sheshenon shi ñku'ò mon ji ndii, Krishto pò fũon yi shina ñguon yi, nne ki'e mon ndii ye ña a shi ntho ne, a pò ñgwa pe ña pugu pò pi yi Krishto ne.

²⁴ Nne ki'e ndugwi yi tho, ndii ña a shi ncha'a ñi sha'a nu ndu'u ni Minnwi Taa, ndii ña a kwo piri ñguon ghrí ña pugu sha'a nu ne pugu pa memme ñgwa pugu pa memme ghan ñi. ²⁵ Nthe ña a shi ñgu'ò nsha'a ti nu'un ñu'ón ñguon pa mimbina pi la'ò kwò yu. ²⁶ Ndugwi mimbina ni Krishto nò shi'i nu pò pi gu. ²⁷ Nthe ña, "Minnwi kwo ñu'ón ñguon yaon ghao la'ò kwò yu." Ndo ndii ña a chhu ña, "Ñguon yaon ghao kwo pò la'ò kwò yu ne," khutho lo ñi'i mbo ña chrà gho ña "ñguon yaon" lo mbo pi ña Minnwi ndutho yi ña a ñu'ón ñguon yaon la'ò kwò Krishto pò shina maon pigho. ²⁸ Ndi ña ñguon yaon ghao shi ña'ò pi mbho yu ne, kan Muun ñkaa yu shi ña'ò mbho ju ña a ñu'ón ñguon yaon la'ò kwò yu ne, nne ña Minnwi nthe a pò Taatho ñguon yaon ghao ñguon li'i.

²⁹ A mbo ña mba'a pa ñgwa ña pugu khu ne yi'i ñku'ò, ghère yi pò pi kò ki'e nò kwe nu ñgwa maon ni ñkhi nò ligi pa ñgwa khu? Pi nu'un ñkwe vugu ni ñkhi ña, nò ha'an ä mien ki pò ña yichèi llé pa ñgwa khu ma mbini ñku'ò mon gu?

³⁰ Ti a chwie kò ki'e pia pò mon cho gu ñguon ndii? ³¹ Pa lin pan, ñga ntogo mon gu ñguon llé ghao. Titene ña ñga mfā'ò mbin pèi, mon chombhi yia ña pia fā'ò mbin Krishto Jisho, mbo Taatho ne, chwie ñchhu nenne. ³² Mi shi nshei pi kò, nò chrā nu nò ñonmishua nò ha'an ä mbo ña ñgwie ñkrò pi ghagha pigi pa minyien

moon trü Efesho? A mbo ña mba'a ñgwa ha'an pugu khu ne pini ñku'ò, "A pie ña pia ji ndo nnu nthe ña yua shi mbo pia khu." ³³ Ki'i ñon fii vèi: "Taannu piphi ghà mbiri mbha nnu shi'i." ³⁴ Pèi pini ni lina yèi nò ha'an a pie ña pèi chwie ne ndo mien mbha nnu piphi yèi fò. Nchhu yèi a pò nnu lritho ni pèi ña pichèi ñgwa shina pèi lo ndo ñi Minnwi.

Non ña a ku'ò mon gu ne

³⁵ Ndo yichèi ñon shi mbie ña, "Pa ñgwa khu ghà mbini ñku'ò pi ñeñ? Pugu ghà ñku'ò pi ni yèi ñkwan ñon?" ³⁶ Yaon na yèi! Yaon ña o phī ne nthe pa'a a lo ñi'i ñkhē ñku'ò ki lo mfũon ñkhu ñkaon. ³⁷ Yaon ña o phī ne, wu'ò mbo pi mbia thi, kə'ichèi mbia shie ge, ki mbia yichèi yaon nduon ki lo ñi'i mbo pi ñkien mme thi gho ña a khekhe ñku'ò ne. ³⁸ Minnwi ghà mfe non ni mbia thi ñkwan nò ha'an a khwā ne. Minnwi ghà nchwie sheshe mbia thi khē mfā'ò ji ñkwan ñon. ³⁹ Nthe ña ñguon frèi pa yaon lo ñi'i mbo pi ta'a ñkwan. Pa ñgwamishua fā'ò yugu ñkwan ñon, pa minyien fā'ò yugu, pa mishi fā'ò yugu, pa shhu fā'ò yugu. ⁴⁰ Pi fā'ò pa ñkwan ñon mbo yi po, pugu pa ñon mbo yi ñkuon shhe. ñkwan ñon po fā'ò yugu ñkwan ndipwa, pa ñkwan ñon ña a yi shhe ne fā'ò ji ñkwan ndipwa. ⁴¹ Minaon fā'ò ji ñkwan ndipwa, fhu fā'ò ji ñkwan ndipwa, pa finèi fā'ò yugu ñkwan ndipwa. Pa finèi kwri pugu pa pichèi mon ndipwa.

⁴² A ha'an a pò ni ñgwa pe ña pugu khu mbini ñku'ò ne. Yaon ña pi phī ne, yaon ña a nthe a piri ne, yaon ña a ku'ò ne nthe pa'a a lo ñi'i mbiri. ⁴³ Ndi ña pi twei nu ne, o lli a wuwuru ndo ndii ña a ku'ò nu ne a ku'ò mon ndipwa. Ndi ña pi twei nu ne pa'a a lo mfā'ò ghrí, ndo ndii ña a ku'ò nu ne a fā'ò ghrí. ⁴⁴ Pi twei nò ñon ña pi phi ñon nò gho ñkuon mbhi hein ne, a ku'ò nò ñon ña a chho Jijwe mon gho ne. Non mbo ña pi phī ñon nò gho ñkuon mbhi hein, kan ñon pini mbo ña a chho Jijwe mon gho.

⁴⁵ Nne pi nā'an ña, "Fũon ñon, mbo Adan, ni mbo ñon maon," ndugwi Adan

ni ngū jijwε fe chombhi. ⁴⁶ A shini ndo mfūon yi jijwε mbo, a ni mfūon yi nkuon mbhi yei mbo nkaon yi jijwε maa mbo. ⁴⁷ Fūon non ni ndho nkuon shhe, pi chwīe vi pi ni nchí'a. Mbra non llo pi po. ⁴⁸ Wu'ó no ha'an non nkuon shhe yei, ni mbo ne a wu'ó ha'an ngwa na pi chwīe vugu ni nchí'a pɔ ne. Wu'ó no ha'an non gho na a llo po pɔ ne, a ha'an pa po pɔ ne. ⁴⁹ Wu'ó no ha'an pia fā'o fhi non na pi chwīe vi ni nchí'a ne, a ha'an pia shi nde mfā'o fhi non llo po ne.

⁵⁰ Nnu na nchhu nu ne pɔ na, ma lin pan, mba'a frèi pugu chhi fā'o shina mon Sha'afuon Minnwi, ndo mba'a yaon na a ghà mbiri ne fā'o shina mon yaon na a shi'a mbiri.

⁵¹ Lii njèi, ywεre nnu yei, na a ni mbo yi lèin ne, mba'a a le ma nkhu nguon yia ghao, nguon yia ghao ma nkwi, ⁵² no muun kuo ndii no mikwreiligi, ndii na pi shi ntua ndugwi ntàn ne. Nthe na pi shi ntua ntàn, pa ngwa na pugu kwo khu ne ku'ó ni non na mba'a a ma nu'un mbiri, nguon yia ghao kwri. ⁵³ Non yei na a ghà mbiri ne yī'i na a kara mfā'o non na a shi'a mbiri ne, non yei na a ghà nkhu ne yī'i na a kara mfā'o non na a shi'a nkhu ne. ⁵⁴ Ndi na non na a ghà mbiri kara mfā'o non na shi'a mbiri ne, non yei na a ghà nkhu fā'o non na a shi'a nkhu ne, chrà yei na pi ni nchhu ne lōgo li'i ki'ε.

"Pi mmi gu mon gha'a nu mi.

⁵⁵ Yo! Gu, nji yo no gha'a nu hin?

Yo! Gu, ngò yo hin?"

⁵⁶ Ngò gu pɔ pi phi, nji phi pɔ gí Mushi. ⁵⁷ Ndo pia tōo Minnwi na a fe gha'a nu ni pia ntogo pi mbho Taatho via mbo Jisho Krishto.

⁵⁸ Nthe yie gho, ma nkien pa lin pan, pèi thi a tini, ki'i pèi chī'i, ngu'ó nchho ngèi ghèi shhi mon fā'a Taatho, nji nu na fā'a yèi mon Taatho shi lo nchho mbhe pi ghagha.

16

Yaon fe no ghère nu ghan pin no gho Jerushalein

¹ Ndwe, no chrā nu nkuon nnu fe pa maon pi kiri no fe nu ni pa ngwa Minnwi pi taontaon* no ha'an nki chhu ni pa choshi Galashia na pugu chwīe ne, pèi wu'ó nchwīe pi nenne nkaa pèi. ² Mon fūon lembhi mon nguon shwi'i tan, sheshenon vèi fā'o no nū'on nu yichèi fi'i mbin, nkiri nu, wu'ó fi'i no ha'an a fā'o ne, nji na nshi nga ntho pa'a a lo nu'un mbo na pi kwe nu wu'ó ndii gho. ³ Ndi na nshi nchèin ne, nshi ntaon ngwa pe na pèi pin ne ni nwa'anli pugu tien pa maon fé pigho ngèi no Jerushalein. ⁴ A nshi mbo na a pwa na ngèi nkaa mu, kan pugu shi ntho pigi pugu ghèi ka'a.

Nkwan no ha'an nyien Pɔɔ shi mbo ne

⁵ Nshi nkra vèi ndii na nkwo tiri Mashe-donia ne, nthe na mbī'i nu no togo nu Mashedonia, ⁶ kè'ichèi shi ntho pia la'a ka'a, kè'ichèi ti mbo pia ka'a mon pii ndii pa non figèi, nji na pèi shi ngère a no nyien nu sheshe li'i na nshi ngèi ne. ⁷ Nthe na ndo ntā'a nu njèi vèi ndwe pi wu'ó tothi. Nkhwā na pia chho ka'a no yichèi fi'i ndii no ha'an Taatho mbin. ⁸ Ndo shi nda'a Efesho ti ndii ji Penteko kā'o. ⁹ Nthe na mme shina pɔ vèi fo no nkien mme fā'a, ndo ntou pa mimbina pɔ.

¹⁰ Ndi na Timoti shi ntho ne, pèi chwīe a fèi non yi shina pèi, nthe na a chho mfā'a pi fā'a Taatho no ha'an mummu fā'a nu ne. ¹¹ Nthe yie gho, ki'i sheshenon chī'è vi. Pèi ghère vi no ha'an a nyien nu ne mon ghighri nji na a shi nkwe njèi a, nthe na nchho njwεre vi pugu pa pichèi ghan pin.

Pa ndugwi njin chrà

¹² Ndwe nthe ndin via Apolo, mi ni nja mfra nu titini na a tho pugu pa pichèi ghan pin nkra vèi. Ndo a shini ndo mbo pi khwatua yi kan shigei na a tho pi ndwe. A shi ntho ndii na a fā'o shina ne.

¹³ Pèi chho ni lina mæi, nthi a tini mon pin, pèi chwīe nnu no pimbia, pèi thi a tini. ¹⁴ Pèi chwīe nguon nnu na pèi chwīe nu ne pi mon khwā.

* 16:1 16:1 Ghan pin pei ni mbo pi Jerushalein ntho njèi ngè'i.

¹⁵ Pəi ji ɲa mbaanda Shitefana ni mbo pa fũoŋ ghaŋ piŋ Akaya pugu pa ɲa pugu fe noŋ yugu ni fà'a ɲgwa Minnwi pi taontaon. Ndwe, ñdīgəi vəi, ma liŋ paŋ,
¹⁶ pəi ya' o nchò ɲkwan ɲgwa pei pugu pa ɲguoŋ pichəi ɲgwa ɲa pugu nii moŋ fà'a ghə ndo mfe njù' o yugu moŋ ghə nne ne.
¹⁷ Mfā' o pwanju' o nthə ɲa Shitefana, ni Fətunatu ni Akaiku ni nthə, nthə ɲa pugu chwīe nnu ɲa pəi shini ndo mbo hein no chwīe nu ne. ¹⁸ Nthə ɲa pugu ni mā'an njù' o a pugu pa yəi. Pəi lii ɲkwan ɲgwa no pei shi'i.

¹⁹ Pa choshi moŋ Eshia mā'an chrà yəi. Akwila pugu Prishika†, pugu pa choshi ɲa a pə nda pugu ne, mā'an chrà yəi shishi'i moŋ Taathə. ²⁰ ɲguoŋ pa ghaŋ piŋ hein, mā'an chrà yəi. Pəi chrā ni noŋ pəi shishi'i ni paŋ nu noŋ.

²¹ Mmu, Pəə, ñā'an chrā nu yei pi ni nyan mbhə.

²² Sheshəŋ mien ki fā' o khwă mbin Taathə, nchəno pə mbin yu. Taathə vigi! Thə!

²³ Jishə, mbo Taathə, nōoŋ pwapuŋ yi ni pəi.

²⁴ Khwă a pə mbin pəi ghao moŋ Krishto Jishə. A yie.

† **16:19** 16:19 Prishika pə pi yichəi ligi Prishila.

Mbra ḡwa'anḡi chōshi Korinḡ Kāonḡ nu pa tho nnu

Yei mbra ḡwa'anḡi ḡa Pōō ni nā'anḡ mfe ni chōshi Korinḡ nē. A nā'anḡ ḡwa'anḡi yei mfe ni pugu ndii ḡa pa nnu shini ndo nyienḡ nu shi'i mbho pugu pugu nē. Pichēi pa ḡgwa monḡ chōshi ḡho ni nchho mfe ḡgō'i ni Pōō ndo a pa'ō nō lūgwi nu pugu pugu.

Monḡ fūonḡ ḡhrà monḡ ḡwa'anḡi yei, Pōō fi'i ḡkwanḡ ha'anḡ shina yugu pa chōshi ḡho ni mbo nē, ndo mbini mfi'i nnu ḡa a chwē a nā'anḡ ḡwa'anḡi ḡho a titini nē. A ni nā'anḡ nne nthe wé'i pugu pa ki'ingini ḡa pugu ni nū'onḡ nu ḡho nē. A ni mbini mfi'i ḡkwanḡ nō ha'anḡ a ni mfā'ō pwatua nthe ḡa a ni ḡga nā'anḡ nenne, a chwē pugu pā'a ḡkūnu yugu ni phi, nne, chini nu ḡgḡi pini mbo.

A ḡhēi shhi ki'ε ndigēi ḡa pa ḡgwa monḡ chōshi ḡho fe pa yaonḡ ki lo ḡgī'ε nō ḡhēre nu pa ḡhanḡ pinḡ ḡa pugu ni mbo Judia nē. Pōō ḡha ndwigi nu ki'ε, nōonḡ ḡa a ḡkienḡ ḡganḡ ntaonḡ Krishto shini nthe ḡa pichēi ni ntho ndii vi pi nō ḡganḡ mifi.

¹ ḡwa'anḡi yei llo pi mbho mu Pōō, mbo ḡganḡ ntaonḡ Krishto Jisho ntōgō pi ḡkuonḡ khwā njū'ō Minnwi ndo mbini ndho mbho Timoti ndinḡ via, ḡgēi ni chōshi Minnwi ḡa a pō la'ataonḡ Korinḡ pugu pa ḡguonḡ pa ḡgwa Minnwi pi taonḡtaonḡ ḡa pugu pō monḡ ḡguonḡ krao ḡgei Akaya.

² Pwapunḡ pugu pa ḡhighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taathō, pō ni pēi.

Minnwi ḡhà mfe mā'anḡ njū'ō ni ḡguonḡ ḡgwa

³ Mbōrō yi Minnwi ndo mbo Tāa Jisho Krishto, mbo Taathō via. A Tāa pa kwoshini ndo mbo Minnwi ḡguonḡ mā'anḡ njū'ō ḡhao, ⁴ ḡa a ḡhà mā'anḡ njū'ō yigi monḡ ḡguonḡ pa ḡgō'i yigi ḡhao, nne ḡa minthe pigi fā'ō nji nō mā'anḡ nu njū'ō pa ḡgwa pē ḡa pugu pō monḡ sheshe ḡgō'i ni mā'anḡ njū'ō ḡa Minnwi mā'anḡ njū'ō

ndutho yigi nō ḡho nē. ⁵ Nthe ḡa wu'ō nō ha'anḡ pigi yēi ḡgō'i ntou yi nō ha'anḡ Krishto ni ḡjēi nē, wu'ō nenne, mā'anḡ njū'ō yigi shi ḡjienḡ ntōgō pi mbho Krishto. ⁶ Ndo pīgi ḡjēi ḡgō'i, a pō pi mā'anḡ njū'ō pugu pa lūgu nu ni pēi, ki pi mā'anḡ pi njū'ō yigi, kanḡ a pō pi mā'anḡ njū'ō yēi, ḡa a fā'a mbinḡ pēi ndii ḡa pēi wēinḡ njū'ō yēi, ntii shii monḡ ta'a ḡkwanḡ ḡgō'i ḡa pigi ḡkaa pigi yēi nē. ⁷ Kwā'a yigi nthe vēi lo nji'i nchi'i, nthe ḡa pigi ji ḡa nō ha'anḡ pēi fā'ō ḡhrà monḡ ḡgō'i yigi nē, pēi shi mbini nu'unḡ mfā'ō ḡhrà monḡ mā'anḡ njū'ō yigi.

⁸ Pa linḡ panḡ, pigi tā'a nu nshwei vēi ni ḡgō'i ḡa pigi tōgō monḡ ḡho Eshia nē. Pa lri ha'anḡ pi ni nū'onḡ mbinḡ pigi nē ni ḡgā'ō ndo ndrī nchaḡ ḡhrī yigi ti chombhi gu nnu ḡha ni pigi. ⁹ Shishini, pigi ni mbi'i ḡa pi fe njō gu ni pigi. Ndo yei ni mbo nō chwē nu ki'i pigi yi'ē nonḡ yigi mbinḡ pigi, ndo pigi yi'ē pi mbinḡ Minnwi ḡa a ḡhà mbi'i pa ḡgwa khu monḡ gu nē. ¹⁰ A ni mfu'u vigi monḡ yie cho gu pīphi ndo shi ḡgu'ō mbini mfu'u vigi ḡkamu'onḡ. Pigi nū'onḡ kwā'a yigi pi mbinḡ yu ḡa a shi mbini nu'unḡ ḡkwe vigi ḡkamu'onḡ. ¹¹ Pēi ḡkaa pēi fā'ō nō ḡhēre nu vigi ni luonḡ Minnwi, nne ḡa ntou ḡgwa shi mfe ntōo nu nō ligi yigi nthe mbōrō ḡa Minnwi fe ni pigi nthe luonḡ Minnwi ntou ḡgwa nē.

Pōō kwri ḡkwanḡ ha'anḡ a ni mfā'ō nō chwē nu nnu pi nē

¹² Kwēi njū'ō yigi pō pi yei, ndo ḡganḡtho yigi chhu ni pigi ḡa pigi ni nchwē nnu pigi ḡkuonḡ mbhi yei ni ta'anju'ō ndo ntōgō ndaonḡ ntou monḡ pōgō Minnwi, ki lo mbo pi shietho ḡkuonḡ mbhi yei, mbo ntōgō pi ḡkuonḡ pwapunḡ Minnwi, mī'ēnḡ mbo pi ni pēi. ¹³ Nthe ḡa pigi lo nchho nā'anḡ pi yichēi nnu nduonḡ ni pēi ḡkienḡ yaonḡ ḡa pēi mēinḡ ndo nji nē, ndo ḡkwā'a nu ḡa pēi shi ḡja nji ḡhao, ¹⁴ wu'ō nō ha'anḡ pēi ni nji vigi shigei nē, ḡa monḡ llembi ḡa Jisho Taathō via shi mbini nē, pēi shi mfā'ō titene nthe vigi nō ha'anḡ pigi fā'ō nthe vēi nē.

¹⁵ Nthe ḡa mi ni mfā'ō yei tininju'ō nē, mi ni ntā'a nu mfūonḡ ntho ḡkra vēi, nne ḡa minthe pēi fā'ō mbōrō mbra ḡge.

16 Mi ni ntā'a nu nkra vëi ndii ña ñgëi nu Mashedonia nê, ndo nshi mbini njëi vëi llo Mashedonia, nne ña pëi ghëre a ñgëi Judia.

17 Mi ni ngëi pi shhi ñkwëi nu njin ndii ña mi ni ntā'a nu nchwë yei nê? Nga ñkã'a nnu pan pi ñkwan ha'an freinon tã'a nu nê, mbiri no chhu nu ña, "Oon, oon" ki ña "Nga, nga" wu'c ta'a ndii ghoc? 18 Shishini, no ha'an Minnwi non ña a ghà nchwë no ha'an a chhu nê, chrà yigi ni pëi lo nji'i mbo pi Oon pugu Nga. 19 Nthe ña Muon Minnwi mbo Jisho Krishto ña Shaila, ni Timoti ni mmu ndutho a chii nu ni pëi nê shini ndo mbo pi Oon pugu Nga ndo mon Krishto a ghà ngu'c mbo pi Oon. 20 Nthe ña nguon pa kã'a Minnwi Oon mbin yu. A chwë yie a po ntogc pi mbho yu ña pia chhu ña "A po nenne" ni Minnwi no ndigha'o yi.

21 A chwë Minnwi pia thi titini mon Krishto, ndo mbini nchu'c via nũ'c non ji, 22 ndo mbini mbo ju mbo non ña a nũ'c li yi mbin pia ndo mfe Jijwe yi njũ'c pia no minkwentie pa nnu pe ña a kã'a via no gho nê.

23 Ngë Minnwi no minkwentie a ña ñdo nde'i pi ngien, ña a ni mbo nthe pi ña ñshini ndo ntã'a nu mfe ngë'i ni pëi ña mi ni mien ki lo ntho njëi vëi Korin. 24 A lo nji'i mbo pi ña pigi ku'c ku'c tho pëi mon pin yëi, ndo pia ghà mfã'a ka'a no pwanju'c yëi, nne ña pëi thi a tini mon pin yëi.

2

1 Nenne, mi ni mbiri njũ'c a ña mba'a ntho njëi vëi nne ña ki'i ñchwë pëi po mon yu'c njũ'c ñkamu'c. 2 Nthe ña mi nchwë pëi fã'o yu'c njũ'c, a shi mbini nchwë gë mfã'o pwanju'c ñkien gë gho ña ñkwo chwë c fã'o yu'c njũ'c nê? 3 Mi ni nã'an ñkwan ha'an ñki nã'an nê, nne ña ñshi nga ntho, pa'a ñdo mfã'o yu'c njũ'c llo mbho ngwa pe ña pugu kan ni nchwë mfã'o pwanju'c nê. Mi ni mfã'o tininju'c mbin pëi ña pwanju'c a shi mbo pwanju'c nguon yëi ghao. 4 Nthe ña ñki nã'an ñwa'anli mfe ni pëi pi mon ñkien ntou ngë'i pugu pa mme yu'c njũ'c, ni

ñkhli ligi, pa'a ndo ntã'a pi ña pëi po mon yu'c, ntã'a pi ña pëi ji fi'i ntou khwã ña mfã'o ntho vëi nê.

Lì'ë phi non ña a chwë phi nê

5 Ndwe sheshenon kan ni nchwë non fã'o yu'c njũ'c, kan a lo nchwë pi mbin mu no yichëi fi'i, a chwë pi mbin nguon yëi, no chhu nu ki lo ni'in nchunchru yi. 6 Ni ñkwan non yinê, njó ña a llo mbho yien yëi nê kã'o. 7 Nne, a ka pie pi ña pëi li'ë phi yi ndo mã'an njũ'c yi, kan minthe yu'c njũ'c yien nga'a vi. 8 Nne, ñdīgëi vëi ña pëi pini nu'un nchwë a ji ña pëi khwã vi.

9 Nthe ña yei nnu ña a ni nchwë ñã'an mfe ni pëi ña minthe ñjwe'i vëi njëi ña pëi ghà ñja'o nchò mon nguon nnu ghao. 10 Sheshenon ña pëi li'ë phi yi nê, mummu ñkaa mu shi ndi'ë phi yi. Nthe ña sheshe ndii ña ñkwo li'ë phi nê, no ha'an ä mbo ña ñkwo li'ë phi, kan a po ntho pi pëi shhi Krishto, 11 nne ña ki'i Shata gha'a via, ntho ña pia shi lo mbo pi pa ghini ni pa shiri ña a piri nu nê.

Pa ghaghana ña a ni ntho ni Poo la'ataon Troa

12 Ndii ña mi ni ntho nchëin Troa li'i chii ñkani pwa pisha'akhò Krishto nê, nji'i ntho pi no ha'an chonda fã'a Taatho ni mbo yi chu'c vëi fo nê, 13 njũ'c a shini ndo mbo shi'i ntho ña ñshini ndo njëi Taitu ndin a fo. Nne mien vugu ngëi Mashedonia.

Pia gha'a pa ghagha'a ntogc pi mbho Krishto

14 Ndo pia tōo Minnwi, ña, mon po nu ta'a yi pia pa Krishto, a ghà ngu'c nthi shhi ntia via ngëi nu no gho, no ngwa ña pugu mã'an ti nga'a, ntogc mbho pia Minnwi chwë yaon ña Krishto yie nê nyien nguon li'i no lun mbwa laminda. 15 Nthe ña pia po pi no mbwa lun laminda Krishto ni Minnwi shina ngwa pe ña pugu lūgu nu nê, ndo mbini mbo shina ngwa pe ña pugu phe nu gha nê. 16 Ni ngwa pe ña pugu phe nu gha nê, a lun gu ña a tho ni gu, ndo ni ngwa pe ña pugu lūgu nu nê, lun chombhi ña a tho ni chombhi. Ti a gë ña nnu pei kã'o ghrí yu? 17 Nthe

na pigi shi lo mbo pi no ntou pichai ngwa na pugu lōgo chrà Minnwi no maon tan, ndo no ghan ta'anju'ō na Minnwi fe fà'a ni pugu ne, shhi Minnwi, pigi ghà nchrā mon po nu ta'a yi pigi pa Krishto.

3

Puon fà'a kina fhi

¹ Pigi pini nu'un njē ntho nōon pi non yigi no nkien ngwa nkamu'ōn? Ki a pie na pi nā'an nwa'anli no ha'an pichai ngwa chwīe ne, no chhu nu na pigi nkien ngwa mfe ni pēi, ki lo mbho pēi? ² Ndutho yēi po pi pa nwa'anli no nōon nu na pigi nkien ngwa, na pi nā'an njū'ō pigi, na nguon ngwa ji ndo mēin. ³ Pēi nōon na pēi po pi nwa'anli lo mbho Krishto na pigi fe, nwa'anli na pi lo nji'i nā'an pi ni nkhwā nwa'anli, pi nā'an pi ni Jijwe Minnwi maon, ki lo mbo pi nkuon pa ngū'ō prapra, mbo pi njū'ō ngwamishua.

⁴ Yie gho nkwan tininju'ō na pia fā'ō mbin Minnwi ntogo pi mbho Krishto ne. ⁵ A lo nji'i mbo pi na pigi ndutho yigi ka'oka'ō no chhu nu na chēi nnu lo pi mbho pigi, kā'ō nu yigi lo pi mbho Minnwi, ⁶ na a chwīe via pia kā'ō no po nu puon fà'a kina fhi, ki lo mbo pi ye na pi nā'an nā'an ne, mbo pi yi Jijwe. Nthe na ye na pi nā'an nā'an ne ghà ntho pi ni gu ndo Jijwe ghà mfe chombhi.

⁷ A kan mbo na ndunu shendaon na a tho ni gu ne, na pi ni nā'an pi nkuon ngū'ō ne, ni ntho ni nkien mme ndigha'ō ti puon Ishrae kan ni nthe pa'a pugu lo nji'i ndii ligi Mushi nthe ndigha'ō yi gho ne, ndo mbo ndigha'ō na a ni ntho memme ne, ⁸ yie gho shi lo nōon ki'e na shendaon fhi mbo yi Jijwe ka fā'ō ndigha'ō fā'ō a chaa yie gho? ⁹ Nthe na no ha'an ndigha'ō ni mbo mon ndunu shendaon na a ghà ntho ni njó ne, yie gho nōon na shendaon fhi na a tho ni ndindi ne chaa vi nkien yie gho mon ndigha'ō. ¹⁰ Shishini, mon yei, yaon na a ni ma mfā'ō ndigha'ō lūgwi ki lo nu'un mfā'ō sheshe ndigha'ō kan shigei nthe ndigha'ō na a chaa vi ne. ¹¹ Nne, ti yaon na a ni

nkhu nu ne mbo na a ni mfā'ō ndigha'ō, yie nōon na yaon na a tho nu nkina ne fā'ō ndigha'ō nchaa yie gho nkien ntou yi.

¹² Na pigi fā'ō yei kwà'a ne, pigi ya mfā'ō tininju'ō, ¹³ ki lo mbo pi no Mushi, na a ni mbūon ligi yi ni yaon ndhwí nne na ki'i pa puon Ishrae chaon ligi yugu nkuon yaon na a ni nchho nkuokuo mme nu ne. ¹⁴ Ndo pugu ni nchri njū'ō yugu. Nthe na nchēin shi'a, ndii na pugu mēin ndunu kina ne, ndhwí gho wu'ō mbūon njū'ō yugu, nthe na a wu'ō ntogo pi mbin Krishto na ndhwí gho ghà mbo yi pi'i. ¹⁵ Oon! Nchēin shi'a sheshe ndii na pi mēin gí Mushi ne, ndhwí gho kina nkuru njū'ō yugu.

¹⁶ Ndo ndii na non kara mbara Taathō ne, pi pi'i ndhwí gho. ¹⁷ Ndwe, Taathō po pi Jijwe, ndo li'i na Jijwe Taathō po ne, non lo nu'un mbo mon kina. ¹⁸ Nne ndwe, pia ghao chho njēi ndigha'ō Taathō ni minji mia na a lo mbo yi pūon ne, pia chho nkara nu mfhi vi, lo nkuon ta'a nthinkwo ndigha'ō ngēi nchēin mon yichēi. Yei lo pi mbho Taathō na a Jijwe gho ne.

4

Lí'e pwa pisha'akho

¹ Nthe yie gho, no ha'an pigi fā'ō fà'a yei, ntogo pi nkuon kwoshini Minnwi ne, pigi lo nji'i mfā'ō li'ənon. ² Pigi ni ndōgo nthi minji na mba'a pigi ma nchwīe pa nnu moon njin pugu pa nnu lritho. Pigi lāa chwīe nu pa nnu mifi ki kwri nu chrà Minnwi, ndo ntogo pi nkuon chrā nu nnu shini shente, pigi nōon nkwan ngwa na pigi yie ne ni nganthe sheshenon shhi Minnwi.

³ A ndo mbo na pwa pisha'akho yigi yi kuru, kan a wu'ō mbo pi ni ngwa pe na pugu phe nu ne. ⁴ Nnwi nkuon mbhi yei fhiligi ngwa pe na pugu lo mbin, nne na ki'i pugu yēi lí'e pwa pisha'akho ndigha'ō Krishto mbo fhi Minnwi.

⁵ Nthe na pigi lo nji'i ntho nchii pi non yigi. Pigi chii pi Jishō Krishto no Taathō, ni pigi na pigi po pi puon fà'a ni pēi nthe Jishō ne. ⁶ Nthe na Minnwi mbo non na a ni nchhu na, "Lí'e the lo mon njin ne,"

kwo the mon njù'ò pigi nò fε nu lí'ε ji nu ndigha'ò Minnwi nò minji Jishò Krishto.

Fà'ò mon kǎj nchí'a

⁷ Ndo pigi tuo fà'ò yei pi mon pa kǎj nchí'a, nò nōon nu na mme titini nji gho pò pi yi Minnwi ki lo mbo pi yigi. ⁸ Yú'ò nii vigi mon nguon puon shendaon ghao, ndo pa'a ndo nwí'in vigi, pigi fā'ò fintho ndo pa'a ndo mbhe kwà'a. ⁹ Pi fε ngə'i ni pigi ndo pa'a pigi lo nkina tə'i vigi, nchhwi vigi mā'an shhe ndo pa'a ndo mbiri vigi, ¹⁰ ngu'ò ma nchho ntien pi gu Jishò nyien nu nò mon non yigi nne na chombhi Jishò nōon mon non yigi. ¹¹ Nthe na nguon ndii ghao pi cha'a vigi na pigi yi maon ne mfe nu ni gu nthe ligi Jishò, nne na minthe chombhi Jishò nōon non yi mon freinon yigi na a ghà nkhu ne. ¹² Nne pigi tōgo pi mon gu, ndo pəi chho mfā'ò chombhi mbin pəi.

¹³ Nwa'anli Minnwi chhu na "Nki pin, a ni nchwie yie gho nchrā." Ni ta'a nkwan pin gho, pigi nkaa pigi ni mbin nne nchrā, ¹⁴ nji nu na ju na a ni mbi'i Jishò Taathò mon gu ne shi mbi'i vigi pigi pa Jishò Taathò, ntho ni pia ka'a shhi yu. ¹⁵ Nthe na nguon yi ghao pò nthe pi pəi, nne na pwapu Minnwi na a tho nshere nu ni ntountou ngwa ne, shi nchwie tōo nu pīgi nò fε nu ndigha'ò ni Minnwi.

¹⁶ Nne, mba'a pigi yi'i mfā'ò lí'ənon. Nji'i nthe pi nò ha'an freinon yigi piri ngəi nu ne, non yigi mon jijwe wu'ò nchho ngū pi yi fhi pa lelle. ¹⁷ Nthe na puon mi ngə'i yí'ε yí'ε pei nò kuo ndii yei ne chho mbiri pi nkien lilri ndigha'ò ki ndugwi yi na fi'i yi lo nji'i mbo ne. ¹⁸ Nthe na pigi lo nji'i ntho nū'əon njù'ò yigi pi nkumon pa maon pe na non ghà njəi ni ligi yi ne, pigi nū'əon njù'ò yigi pi nkumon pa maon pe na minthe pa'a non lo njəi ne. Nthe na pa maon pe na non yəi nu ne chho ntogotogò, ndo pa maon pe na pi lo njəi nu ne ghà mbo pi ki ndugwi yi.

5

Lí'i chho yia po

¹ Nthe na pia ji na ntāa yei na a pò pi la'a yia nkumon shhe ne shi nga mbiri, pia

fā'ò lí'i chho mbho Minnwi, mbo nda na pi lo nji'i nkrao pi ni mbho, mbo nda na a shi mbo ki ndugwi yi po. ² Nthe na mon yei ntāa ndwe ne, pia shonò nu, njūa nu na pia pò mon nda yia na a pò pi yi po ne. ³ Pigi tā'a nu mfā'ò freinon yei lo pò nji na mba'a pigi nu'un mbo ntii. ⁴ Nthe na nò ha'an pigi wu'ò mbo mon ntāa yei ndwe ne, pigi shonò ni ghana njù'ò, a lo nji'i mbo pi na pigi tā'a nu mfu'u non yigi yei mī'an, a pò pi na pigi tā'a nu mā'an non fhi nkumon yei, nne na chombhi mmi non yei na minthe a khu ne. ⁵ Non na a piri via nò nnu yei ne pò pi Minnwi, mbo non na a fε Jijwe yi ni pia nò na pia fā'ò tininju'ò ni yaon na a kā'a via nò gho ne.

⁶ Nthe yie gho, pigi ghà ngu'ò ndinaon ni tininju'ò. Pigi ji na ndii na pigi pò la'a mon non yei ne, kan pigi lo nji'i mbo yəi Taathò, ⁷ nthe na pigi ghà nchho chombhi yigi ntogò pi mon pin, pa'a ndo mbo pi mon pa nnu na pigi yəi nu ne. ⁸ Oon! Pigi ya ndinaon ni tininju'ò, nka khwā pi na pigi mien ki lo mbo mon non yei, nne ndo mbo la'a pigi pa Taathò ka'a. ⁹ Nne ki pigi pò hein pi mon non yei, ki pigi lo nji'i mbo mon non yei, pigi ghà mba'ò pi nò yəi nu na pigi chwie túa yi pwa. ¹⁰ Nthe na nguon yigi ghao ma ngu'ò nthi shá'a shhi faan Krishto, nne na sheshenon nthe a fā'ò yaon na a pie na a fā'ò nthe nnu na a ni nchwie mon freinon yei ne, ki a pò pi pwa ki phi.

Fā'a nu fà'a chīni nu nggi

¹¹ Nthe yie gho, nthe na pigi ji yaon na pógò Taathò yie gho ne, pigi chrā nthe vi ni pichəi ngwa mba'ò nò chwie nu na pugu pin. Ndo Minnwi ji yaon na pigi yie gho ne. Mbī'i na pəi ji nkaa pəi mon nganthe yəi. ¹² Pigi lo nji'i nchho mba'opa'ò nò chhu nu yaon na pigi yie ne ni pəi. Pigi chho fε pi shina ni pəi na pəi kwēi njù'ò nthe vigi nji na pəi shi mfā'ò khwè nò fε nu ni ngwa pe na pugu kwēi njù'ò nthe pi pa yaon na pi yəi nu ne, ki lo mbo pi yaon na a lo mon njù'ò ne. ¹³ A nji'i mbo pò na moon tho yigi lo nji'i nkā'ò, kan a pò nthe pi Minnwi, ā mbo na moon tho yigi pò shi'i kan a pò

nthe pi pëi. ¹⁴ Nthe ña khwǎ ña Krishto fā'o ni pigi yaon ña a chho nsha'a vigi ne, nthe ña pigi kwo lūgwi yei nnu mon njù'ò pigi ña ta'a non khu nthe ñguon ñgwa, nthe yie gho, ñguon ñgwa khu. ¹⁵ A ni ñkhu nthe ñguon ñgwa, nne ña ñgwa pe ña pugu chombhi ne, pugu chho mbhi ki lo nthe pi nōon yugu. Pugu chho nthe pi ju ña a ni ñkhu pi ku'ò ni ju mon gu nthe vugu ne.

¹⁶ Nthe yie gho, jē ndwe ñgōi nu shhi, pigi shi lo nu'un ndii ñgwa pi ñkwan ha'an ñgwamishua ghà ndii ne. Nji'i nthe pi nō ha'an pigi ni ndii Krishto pi ñkwan ha'an ñgwamishua ghà ndii ne, mba'a pigi yi'i nu'un ndii vi nenne. ¹⁷ Nthe yie gho, sheshenon ña a ta'a yi pugu Krishto ne, pō pi yaon puon fhi. Pa ndunu nnu kwo tōgo, lii njēi, pa nnu gū pi fhi.

¹⁸ Ñguon nnu pei ghao llo pi mbho Minnwi ña a tōgo mbiñ Krishto nchini ñggì yia pugu, mfe fā'a chini nu ñggì ni pia ¹⁹ yie gho pō ña mon Krishto Minnwi ni ntho nchini ñggì pugu pa ñgwa ñkuon mbhi pugu pini mbara vi, ki lo nu'un nchho ñgwēiñ vugu nthe phi ña pugu chwē ne, ndo ncha'a ñkini chini nu ñggì mfe mbho pigi. ²⁰ Nthe yie gho, pigi pa ghan chrà nō ligi Krishto, pi nō ha'an Minnwi chho mfe gē yi ntōgo pi mbho pigi. Pigi ligēi vēi nō ligi Krishto ña pēi chini ñggì pēi pa Minnwi. ²¹ Nthe via Minnwi ni nchwē vi a pō phi, mbo ju ña a shini ndo nji phi ne, nne ña mon pō nu ta'a yi pigi pugu, pigi shi mbo ndindi Minnwi.

6

¹ Nō ha'an pigi pa Minnwi fā'a nu ka'a ne, pigi ligēi ña ki'i pēi chwē pwapuñ Minnwi ña a nōon ni pēi ne phe gha.

² Nthe ña Minnwi chhu ña,
“Wu'ò nō ha'an ndii ni ñkā'o ne, ñki ya'o vēi,

mon lembhi lūgu nu ñgēre vēi.”

Lii njēi, ndwe ndii kā'o, lii njēi, ndwe pō pi lembhi lūgu nu.*

³ Pigi lo nū'on ki'ingini ni sheshenon, nne ña ki'i sheshe ntēi pō ni fā'a yigi.

⁴ Ndo nō puon fā'a Minnwi pigi nōon non yigi ña pigi ñkien ñgwa ntōgo pi mon tiishii, pa ñgō'ingō'i, pa ghagha'a pugu pa nnu titini, ⁵ pa wie, pa ghēi nu chōiñ, pa yōyōnō ghan pigitua ntho nu li'i wie vigi, fā'a ki jwe, la'a ki lle pugu pa nji.

⁶ Pigi pini nōon non yigi ña pigi ñkien ñgwa ntōgo pi ñkuon pō nu yi taononon, ji nu yigi, wēiñ nu njù'ò, pwapuñ, fā'o nu Jijwe Minnwi mon chombhi yigi, khwǎ llo mon njù'ò pigi, ⁷ chrā nu nnu shini, ni ghrí Minnwi. Pigi ghà ntuo ndindi nō maon nchhō ñgei mbho ji nō mā'an nu pugu ñgei mbho ñkwrei nō li'i nu. ⁸ Pigi ghà mfā'a mbho Minnwi ki pi gha'o vigi ki nshhū vigi, nchhu nnu phi tho pigi ki mfe ndigha'o ni pigi. Pi lōgo vigi nō pa ghan mifiñ, ndo pigi chrā pi nnu shini. ⁹ Pi lii vigi nō pa nnu gha, ndo pichēi ji vigi ti ñga'a, nō ñgwa ña pugu chho ñkukhu, ndo lii njēi, pigi yi maon, nō ñgwa ña pi fe njó ni pugu ndo pa'a ndo njwi vugu, ¹⁰ nō ñgwa ña pugu fā'o pēi njù'ò ndo pigi wu'ò nchho mfā'o pi pwanju'ò, nō ghan pou ndo pigi wu'ò nchho nchwē ntou ñgwa pō ghan fā'o, nō ñgwa ña pugu lo nji'i mfā'o yaon ndo pigi fā'o ñguon yaon ghao.

¹¹ Pigi chrā ni pēi ki lo ndēiñ vēi ni sheshe nnu, ma ñgwa la'ataon Korin, njù'ò yigi yi wo shhi pēi. ¹² Pigi lo nji'i ndi'i vēi, ndo a li'i pēi ndi'i non yēi mon njù'ò pēi. ¹³ Ndwe, nō khwē nu, pēi ña'an njù'ò yēi ni pigi ñkaa pigi. Nchrā yei ni pēi ndwe pi nō puon pañ.

Nda Minnwi maon

¹⁴ Ki'i nyian kwò pēi pa ghan ki piñ. Nthe ña a yēi ta'anggi ña a pō shina ndindi pugu piphi? Ki a yēi chi nu kwò ña a ghà mbo shina lí'e pugu njiñjñ? ¹⁵ Ki a yēi ta'anggi shina Krishto pugu Shata†? Ki a yēi li'i ña ñgan piñ ghà nchi pugu ñgan ki piñ? ¹⁶ A yēi ta'anggi ña Nda Minnwi fā'o pugu pa nwi? Nthe ña pia pō pi Nda Minnwi maon nō ha'an Minnwi chhu ña,

“Nshi nchwē li'i chho a shina pugu nyien shina pugu

* 6:2 6:2 Ishaya 49:8. † 6:15 6:15 A pō mon chrà Gri pi ña Belia.

m̀bo Minnwi vugu,
 pugu pɔ pa ɲgwa paɲ.”
 17 Nthe yie gho, Taathɔ chhu ɲa:
 “Pɛi taon shina pugu
 m̀bo tɛ'i vɛi,
 Ki'i pɛi kɔon yaon ɲa a yi fuo nɛ,
 kan ɲshi mbin vɛi,
 18 Ndo m̀bo Taa vɛi,
 pɛi pɔ pa puon paɲ pi pimbia pugu
 pa piɲɛ.
 A chhu Taathɔ ɲa a chaa ɲguon ɲi
 nɛ.”

7

1 ɲkien pa liɲ paɲ, nthe ɲa pia fã'o pa
 kà'a pei nɛ, p̄ia fu'u sheshe yaon ɲa a
 ghà mfuo via nɛ mbin pia pugu pa jijwe
 yia, m̄'ɛɲ pɔ nu yi taon taon mon pɔgo
 Minnwi.

Pwanju'ɔ ɲa Pɔɔ ni mfã'o nɛ

2 Pɛi ɲa'an ɲjù'ɔ yɛi ni pigi, pigi lo
 ɲi'i mfãan sheshe nnu mbin sheshenon,
 pigi lo ɲi'i mbiri sheshenon, pigi lo ɲi'i
 nchigi sheshenon. 3 Ndo ɲi'i nchrã yei pi
 no wɛin nu vɛi ɲa pɛi fãan nnu. Nthe ɲa
 mi ni ɲkwo chhu ni pɛi ɲa pɛi pɔ ɲjù'ɔ
 pigi, pia khu ka'a ndo nchho mbhi ka'a.
 4 Ntho nchwɛ pa nnu pi ni ntou tininju'ɔ
 mbin pɛi, m̄fã'o ntou titene mbin pɛi.
 Ndinaon ni ghrinju'ɔ. Mon ɲguon pa
 ɲgɛ'i pigi, pwanju'ɔ a linaon ti ɲkwɛi.

5 Nthe ɲa ɲi'i nthe pi ndii ɲa pigi ni
 nchɛin Mashedonia nɛ, pigi shini ndo
 mfã'o ferenon, ɲgɛ'i ni nii vigi mon
 ɲguon puon shendaon, ɲgwa fɛ'i vigi,
 pɔgo gu pɔ nu ɲjù'ɔ pigi. 6 Ndo Minnwi,
 m̀bo ju ɲa a ghà m̄fɛ mā'an ɲjù'ɔ ni ɲgwa
 pɛ ɲa pugu fã'o pɛ'i ɲjù'ɔ nɛ, mā'an ɲjù'ɔ
 yigi ntɔgo pi ɲkuon tho nu Taitu. 7 Ndo
 pa'a ndo ɲgu'ɔ m̀bo ntɔgo pi ɲkuon tho
 nu mi, a ni mbini m̀bo ntɔgo pi ɲkuon
 mā'an ɲjù'ɔ ɲa pɛi ni mā'an ɲjù'ɔ yi no
 gho nɛ, no ha'an a ni nshwei vigi ɲkwan
 ha'an pɛi ni ɲkhwã nu no yɛi nu ma, ndo
 ɲjua nu nthe nnu ɲa a ni ndɔgo li'i nɛ,
 ndo mfã'o ni'in ɲjù'ɔ vɛi, nne ɲja mfã'o
 pwanju'ɔ, mbigi ɲgɛi shhi.

8 Nthe ɲa ã ɲi'i m̀bo ɲa ɲchwɛ pɛi fã'o
 tu'utho ni ɲwa'anli ɲa ɲki nã'an m̄fɛ ni
 pɛi nɛ, kan ɲdo ɲi'i ɲjua ɲa ɲki nã'an

ɲwa'anli gho nɛ. Mi ni mf̄on ɲjua nthe
 ɲa mi ni ɲjɛi ɲa ɲwa'anli gho chwɛ pɛi
 fã'o tu'utho no kuo ndii. 9 No ha'an a
 pɔ nɛ, m̄fã'o pwanju'ɔ, ki lo nthe pi ɲa
 pɛi fã'o tu'utho nɛ, mi ni mfã'o nthe pi
 ɲa pɛi ni mfã'o tu'utho, a chwɛ pɛi pã'a
 ɲkũnu yɛi ni phi. Nthe ɲa pɛi ni mfã'o
 pi tu'utho lo ɲkuon pɔgo Minnwi, nne
 pigi shini ndo m̄fɛ ɲgɛ'i ni pɛi kan shigɛi.
 10 Nthe ɲa tu'utho ɲa a pɔ nthe pi pɔgo
 Minnwi nɛ ghà ntho ni pã'a nu ɲkũnu ni
 phi, ndugwi yi pɔ lugu nu ki yua nu lo
 m̀bo. Ndo tu'utho ɲa a pɔ pi yi ɲkuon
 mbhi nɛ ghà ntho ni gu.

11 Lii fi'i thi nu a tini mon ni'in ɲjù'ɔ ɲa
 ɲkwan tu'utho yei ɲa Minnwi tã'a nu nɛ
 chwɛ pɛi fã'o, pugu pa fi'i ni'in ɲjù'ɔ ɲa
 pɛi fã'o no taa nu nchò yɛi nɛ ɲjɛi! Yei
 nɔon nu ɲa mbho yɛi yi wo. A pini nu'un
 ntho ni fi'i pigitua, fi'i pɔgo, fi'i khwã nu
 pugu pa fi'i ni'in ɲjù'ɔ, ni fi'i piri nu non
 no fɛ nu ɲjò ni non ɲa a chwɛ nnu ɲa a
 lo ɲi'i ɲkã'o nɛ! Mon ɲguon ndii ghao,
 pɛi nɔon non yɛi ɲa mbho yɛi yi wo mon
 nnu gho. 12 Nne ɲi'i nthe no ha'an ɲki
 nã'an ɲwa'anli m̄fɛ ni pɛi nɛ, a shini ndo
 m̀bo nthe pi non ɲa a fãan nnu gho nɛ,
 ki nthe non ɲa pi fãan mbin yu nɛ. A ni
 m̀bo nthe pi ɲa ni'in ɲjù'ɔ yɛi mbin pigi
 nɔon non yi ni pɛi shhi Minnwi. 13 Nthe
 yie gho, pigi fã'o ghrinju'ɔ.

A lo ɲgu'ɔ m̀bo pi yigi ghrinju'ɔ,
 pigi pini mfã'o pwanju'ɔ mbigi nthe pi
 pwanju'ɔ Taitu, nthe ɲa ɲguon yɛi mā'an
 ghrí yi. 14 Nshini ndo mfã'o lritho nthe
 sheshe kwɛi ɲjù'ɔ ɲa mi ni ɲkwɛi gho
 nthe vɛi nɛ. Ndo wu'ɔ no ha'an ɲguon
 nnu pɛ ɲa pigi ni nchhu ni pɛi, ni nɔon
 ɲa a nnu shini nɛ, ɲguon kwɛi nu ɲjù'ɔ
 ɲa pigi ni ɲkwɛi shhi Taitu nɛ nɔon ɲa a
 nnu shini. 15 Fi'i khwã ɲa a fã'o ni pɛi nɛ
 ka pini njien yien, no ha'an a kwɛi ya'o
 nchò yɛi ghao nɛ, fi'i ɲkwan no ha'an pɛi
 ni nchhu gho ɲa a tho a pwa ni pɔgo pugu
 pa wrũ nu. 16 Mfã'o pwanju'ɔ nthe ɲa
 m̄fã'o ɲkien tininju'ɔ mbin pɛi.

8

M̄mɛ pwapun mon yaon fɛ

1 Ndwe, ma pa lɪŋ paŋ, pigi tā'a nu ɲa pɛi ji fi'i pwapuŋ Minnwi ɲa a fe ni pa chɔshi mon Mashedonia ne. 2 Mon mme titini ɲgə'i ɲa a moon vugu ne, ntou pwanju'ɔ yugu chwɛ pugu fe ki lo nji'i ɲgi'ɛ, nji'i nthe pi no ha'an pugu ya mbou ɲga'a ne.

3 Nthe ɲa mi minkwentie yugu ɲa pugu ni mfe no fi'i nji yugu, ti a ka lo ncha nji yugu chaa, pugu ni mfe pi ni khwā njù'ɔ yugu, 4 ndigəi vigi ki jwe no fā'o nu shina no pɔ nu ɲgia yaon fe no ghɛre nu ɲgwa Minnwi pi taon taon. 5 Yei lo mbo ɲkwan ha'an pigi ni njwɛre nu ne, ndo pugu ni mfūon mfe non yugu ni Taathɔ ɲkaon, mbini mfe non yugu ni pigi wu'ɔ ɲkwan no ha'an Minnwi tā'a nu ne.

6 Nne pigi ni ɲkɔnɔ Taitu ɲa no ha'an a ni ɲkwo jɛ ne, â mī'ɛŋ fā'a pwapuŋ yei shina pɛi. 7 Ndo wu'ɔ no ha'an pɛi ghəi nu shhi mon ɲguon nnu ne, mon pin, mon chrà, pugu pa ji nu nnu, pugu pa thi nu titini mon ni'in njù'ɔ, pugu pa khwā ɲa pigi chwɛ ɲa pɛi fā'o ne,* pɛi yɛi ɲa pɛi ghəi shhi shi'i mon fā'a pwapuŋ yei ɲkaa yu.

8 Ndo nji'i ntho mfe yei pi no gí ni pɛi, ndo yei pɔ pi no nōon nu ɲa khwā yɛi yi ndindi ntɔgo pi ɲkuon chwɛ nu pɛi yɛi titini ni'in njù'ɔ ɲgwa nduon.

9 Pɛi ji pwapuŋ Taathɔ via mbo Jisho Krishto, ɲa nji'i nthe pi no ha'an a ni mfā'o ne, ndo nthe vɛi, a ni ɲgū mbou, nji ɲa ntɔgo ɲkuon pou yi, pɛi shi mfā'o.

10 Ndo mon nnu yei, mfe nyan pi'i nu, ɲa yei pɔ pi shéi ni pɛi, mbo pɛi ɲa shina ta'a ɲga'o ɲa a tɔgo ne, pɛi ni njɛ pa'a ndo ɲgu'ɔ nchwɛ fā'a yei chwɛ, pɛi ni mbini ɲkhwā no chwɛ nu fā'a ghɔ. 11 Nenne ki'ɛ, pɛi ghəi no ghɔ shhi ti mī'ɛŋ fā'a ghɔ, nne ɲa piri nu non no khwā nu no fā'a nu fā'a ghɔ nthe ɲa a nyien ta'a kwò pugu pa mī'ɛŋ nu fā'a ghɔ no fi'i ghrí yɛi. 12 Nthe ɲa piri nu non no fe nu mbo, pi pin yaon fe non pi fi'i ɲkwan ha'an a fā'o ne, ki lo mbo pi fi'i ɲkwan ha'an a lo nji'i mfā'o ne.

13 Yei lo nji'i mbo pi no chwɛ nu pichəi ɲgwa pɔ shi'i pɛi fā'o lrí, ndo a pɔ pi no chwɛ nu ɲguon ɲgwa pɔ ndindi. 14 Fi'i ntou yaon ɲa pɛi fā'o ndwe ne shi ɲgɛre vugu mon yugu chà, nji ɲa ntou yaon ɲa pugu fā'o ne shi ɲgɛre vɛi mon yɛi chà, nne ɲguon pa nnu pɔ ndindi. 15 No ha'an pi nā'an ne: "Non ɲa a ni ɲkiri ntou yi ne shini ndo mfā'o ti a yienyien ɲga'a ndo pa'a non ɲa a ni ɲkiri shigei ne lo mbou yaon."

Taitu pugu pa pakwo pi

16 Ndo pia tōo Minnwi ɲa a fe ta'a ɲkwan ni'in njù'ɔ ɲa pigi fā'o no lina nu ni pɛi ne njù'ɔ Taitu. 17 Nthe ɲa a shini ndo nji'i ɲgu'ɔ mbin pi ligəi yigi, ndo ndutho yi thi titini mon ni'in njù'ɔ, ɲkhwā ni njù'ɔ yi no tho nu njəi vɛi. 18 Pigi taon vi pugu yichəi ta'a ɲgan pin ɲa pi ya ɲga'o vi mon ɲguon pa chɔshi nthe fi'i ɲkwan ha'an a tho nchi pwa pisha'akhɔ ne. 19 Ki lo ɲgu'ɔ mbo pi yie ghɔ, pa chɔshi pini nu'un nchu'ɔ vi ɲa pigi pugu nyien ka'a no fā'a nu fā'a pwapuŋ yei nthe ndigha'o Taathɔ ndutho yi, ndo mbini nōon ɲa pigi khwā no ghɛre nu.

20 Pigi tɔgo pi yei shendaon nne ɲa ki'i non krɛi vigi nthe ɲkwan no ha'an pigi chho ndii nnu kwe nu, pugu pa ghrā nu maon pei ɲa pi fe ki lo ɲgi'ɛ ne. 21 Pigi fā'o njù'ɔ pigi no chwɛ nu nnu ye ɲa a lo ɲgu'ɔ nchi pi ligi Taathɔ, ndo a chii ɲkaa yu ligi ɲgwamishua ne.

22 Pigi chho ntaon vugu pugu pa yichəi ta'a ndin vigi mon pin ɲa pigi moon vi ntou ɲgé njəi ɲa a ni'in njù'ɔ no ghɛre nu mon ntou pa nnu, ndo ndwe, a ka pini nu'un mfā'o ni'in njù'ɔ fā'o mbigi nthe fi'i ntou tininju'ɔ ɲa a fā'o mbin pɛi ne. 23 Ndo ä mbo no Taitu, a ɲgan kwò a, ndo mbini mbo non ɲa pigi yu fā'a nu ka'a no ghɛre nu vɛi. Nga mbo no pichəi pa lɪŋ pigi, pugu ghan ntaon pa chɔshi, mbo ndigha'o Krishto. 24 Nthe yie ghɔ, pɛi nōon shhi pa chɔshi ni ɲgwa pei fi'i khwā yɛi pugu pa titene yigi nthe vɛi.

* 8:7 8:7 Pichəi pa Nwa'anli Minnwi mon chrà Gri fā'o pi ɲa khwā ɲa pɛi fā'o mbin pigi ne.

9

Yaon fe no ghēre nu ghan pin Jerushalein

¹ Ndwe, a lo nu'un ndo mbie na mbini nā'an mfe ni pēi nthe nnu ghēre nu ngwa Minnwi pi taontaon. ² Nji fi'i nkwan ha'an pēi kwo piri non yei no ghēre nu ne, mbo yie na nkwo fā'o kwēi njū'ō no gho nthe vāi ni pa ngwa Mashedonia, nchhu nu na jē nga'o yini, ngwa Akaya ni nkwo piri non yugu. Ndo ni'in njū'ō yei kwēne ntou yugu.

³ Ndo ntho ntaon ghan pin pei ni pēi nne na ki'i kwēi nu njū'ō yigi nthe vāi yi'i ntaon ghagha mon nnu pei, nne na minthe pēi piri non yei no ha'an mi ni nkwo chhu na pēi shi mbo ne. ⁴ Ti ā mbo na pichēi ngwa Mashedonia tho pigi pugu, njēi na pēi lo naa mbiri non yei, lritho wēin vigi, ndo pa'a yei lritho lo nu'un mbo pi nnu chhu nthe fi'i tininju'ō na pigi kwo fā'o nthe vāi ne. ⁵ Nthe yie gho, mi ni mbī'i na a pie na mā'an ghrī pa ghan pin pei pugu ghēi shhi njēi vāi no piri nu yaon fe na pēi ni nkā'a ne ndii maa kā'o nu nne na pi kwo piri maon pigho māa nchēin nu, a pini nōon na pēi fe nthe pi na pēi khwā no fe nu, ki lo mbo nthe pi na pi njēi vāi njēi.

Ngan fe ki lo ngī'ε

⁶ Yei nnu gho: Sheshenon na a phī yaon ngī'ε ne shi nkwoō shigei, sheshenon na a phī ntou yi ne shi nkwoō ntou yi. ⁷ Sheshenon fe no ha'an a lōgo nthi mi njū'ō yu ne, ki lo mfe pi ni kwe tho, ki pi no ha'an pi njēi vi njēi, nthe na Minnwi khwā non na a ghā mfe ni pwanju'ō ne. ⁸ Minnwi fā'o ghrī no fe nu yaon ni pēi a yien ti nchaa fi'i ye na pēi tā'a nu ne, nne na pēi shi nga mfā'o nguon yaon na a pie na pēi fā'o nguon ndii ghao ne, pēi fā'a fā'a shi'i mbīgi ngēi shhi. ⁹ No ha'an pi nā'an ne, "A ghrā pa yaon ki lo ngī'ε, a fe ni pa ghan pou.

Ndindi yi shi lo mfā'o ndugwi yi."*

¹⁰ Minnwi, mbo non na a ghā mfe mbhē ni ngan phī mbhē pugu pa maon ji no ji

nu ne, shi mbini mfe nguon mbhē ye na pēi fā'o no phī nu ne ndo nchwīe a ku'ō pēi kwōo ntou yi nkwan ha'an pēi fe nu ki lo ngī'ε†.

¹¹ Pi shi nchwīe pēi fā'o mon nguon shendaon ghao, nne na minthe pēi fe ki lo ngī'ε mon nguon shendaon ghao. Ndii na pigi fe pa yaon fe pēi ne, kan ngwa shi ntōo Minnwi. ¹² Nthe na fā'a nu fā'a yei lo ngu'ō mbo pi pi'i nu chā ngwa Minnwi pi taontaon, a pini nu nchwīe na ntou tōo nu linaon mbho Minnwi.

¹³ Ntogo pi nkuan po nu na pugu pin fā'a yei, pugu shi mfe ndigha'o ni Minnwi nthe pi fe nu non yei ni pwa pisha'akho Krishto na pēi chhu ne, pugu pa pwapun yei no fe nu yaon ni pugu pugu pa nguon ngwa nduon. ¹⁴ Nenne, pugu shi nduon Minnwi mfe ni pēi ni mme khwā, nthe pwapun ki fi'i na Minnwi nōon ni pēi ne. ¹⁵ Pia tōo Minnwi nthe fe ki fi'i yei!

10

Poo taa nchō nthe fā'a yi

¹ Mmu ndutho a, Poo, ndigēi vāi ntogo pi nkuan juju pugu pa ndiporo Krishto, mbo mmu na pi chhu na nga mbogo ligi ndii na pia po ka'a ne, ndo mfā'o tini njū'ō ndii na pia lo mbo ka'a ne! ² Ndigēi vāi na ndii na ntho ne, ki'i pēi chwīe mfā'o tininju'ō ni pēi no ha'an mbī'i na a pie na mbo ni ngwa pe na pugu pi'i yugu na pigi chwīe pa nnu pi mon freinon ne.

³ Nthe na nji'i nthe pi no ha'an pigi wu'ō mbo mon freinon yei nkuan mbhi ne, pigi lo nji'i ntho mā'an nchhō pi no ha'an freinon tā'a nu ne. ⁴ Nthe na pa maon nchhō pigi lo nji'i mbo pi maon nchhō nkuan mbhi. A po pi titini maon nchhō lo mbho Minnwi no shāan nu ghrī mimbina ndo mbini nshāan pa mindoundou mifi. ⁵ Pigi ghā nshāan sheshe mindoundou na a po no k'ingini ni ji nu Minnwi ne, nchwīe nguon pi'i nu ya'o pi mbho Krishto. ⁶ Ndii na pēi ya'o nchō ti ngēi mī'en ne, pigi fe njō ni sheshenon na a lo nji'i ntho nja'o nchō ne.

* 9:9 9:9 Nwa'anli Nkhī 112:9. † 9:10 9:10 Gri fā'o pi na ndindi.

⁷ Pəi lii ɲkwan ha'an pa nnu pɔ ligi pəi nɛ. Sheshenon mfā'o tininju'ɔ ni non yɪ ɲa a yi Krishto, a pini nu'un ɲkwɪn non yɪ ni yei nnu ɲa, wu'ɔ nɔ ha'an a yi Krishto nɛ, wu'ɔ nenne pigi yi Krishto ɲkaa pigi. ⁸ Nthe ɲa mi ɲji'i ndɔ ɲkwɛi ɲjù'ɔ ni ɲji nthe ghrí ɲa Taathɔ fɛ ni pigi nɔ chwɛ nu pəi ku'ɔ, ki lɔ mbɔ pi nɔ piri nu vɛi nɛ, kan mba'a ɲji'i mfā'o lrithɔ.

⁹ Ndɔ ɲji'i ntā'a nu a pɔ pi nɔ ha'an ɲchhɔ ɲguru vɛi wuru ni pa ɲwa'anli ɲa ɲa'an mfe nu ni pəi nɛ. ¹⁰ Nthe ɲa pi chhu ɲa, "Pa ɲwa'anli pi lrí ndɔ ntini, ndɔ ndii ɲa a pɔ ju shhe nɛ, pa'a nduthɔ yi lɔ ntini, ndɔ chrà yi pɔ nnu gha." ¹¹ ɲkwan ɲon ghɔ ji ɲa yaon ɲa pigi chhu pi mon ɲwa'anli ndii ɲa pigi lɔ mbɔ nɛ, wu'ɔ nnu ɲa pigi chwɛ ndii ɲa pigi pɔ shhe nɛ.

¹² A lɔ ɲji'i mbɔ pi ɲa pigi moon nchhɔ nū'ɔn non yigi pi mon ta'a nthɪnkwo, ki nthɔ mbini pi non yigi pigi pa ɲgwa pɛ ɲa pugu pa'o nu nɔ nɔon nu non yugu ɲa pugu ɲkien ɲgwa nɛ. Ndɔ ndii ɲa pugu lɔgɔ non yugu a pɔ nthɪnkwo fi'i pa nnu, ndɔ mbini ɲgwa pi mbin pugu nɛ, nɔon ɲa ɲgwa pei lɔ ɲji'i ɲji nnu.

¹³ Minthe pa'a pigi lɔ ɲkwɛi ɲjù'ɔ yigi mfərə yei nthɪnkwo, pigi shi ɲgu'ɔ ɲkwɛi ɲjù'ɔ yigi ndugwi mon fiɛn ɲa Minnwi fɛ ni pigi ɲa pigi fā'a fɔ nɛ, ti nchɛin mbin pəi. ¹⁴ Nthe ɲa pigi lɔ ɲji'i mbigi pi non yigi pi nɔ ha'an pigi shini ndɔ nchɛin mbin pəi. Nthe ɲa a pigi mbɔ fūon ɲgwa lɔ fie hin nthɔ ɲjɛi vɛi ni ɲkini pwa pisha'akhɔ Krishto.

¹⁵ Pigi shi'a ɲji'i ɲkwɛi ɲjù'ɔ mfərə nthɪnkwo mon fā'a ɲa ɲgwa nduon fā'a nɛ. Ndɔ kwà'a yigi pɔ pi ɲa nɔ ha'an pin yɛi pigi nu nɛ, fi'i li'i ɲa pigi shi fā'a shina pəi ti nchɛin nɛ, shi mbigi ntou yi, ¹⁶ ɲji ɲa pigi shi nchii ɲkini pwa pisha'akhɔ ti mfərə la'ataon yɛi, pi ki lɔ ɲkwɛi pi ɲjù'ɔ nthe fā'a ɲa chɛi ɲon kwo fā'a ɲgei nduon nɛ. ¹⁷ "Sheshenon ɲa a kwɛi ɲjù'ɔ yi nɛ, kwɛi ɲjù'ɔ yi nthe pi Taathɔ."

¹⁸ Nthe ɲa a lɔ ɲji'i mbɔ pi ɲon ye ɲa a nɔon non yɪ nɔ ɲkien ɲon nɛ ɲa pi pin vi, a pɔ pi ɲon ye ɲa Taathɔ nɔon vi ɲa a ɲkien ɲon nɛ.

11

Pɔɔ pugu pa ghan ntaon mifi

¹ Ntā'a nu ɲa pəi fā'o shigɛi wɛin ɲjù'ɔ mon muon mi shigɛi nnu na. Pəi fā'o wɛin ɲjù'ɔ vɛi. ² Mfā'o the fugu Minnwi nthe vɛi, mi ni nɔon vɛi nɔ mingwe fhi, ɲa a lɔ ɲji mimbɔ nɛ, ni ta'a mimbɔ, mbɔ Krishto. ³ Ndɔ nthɔ mbɔgɔ nu ɲa wu'ɔ nɔ ha'an mitwe'i ghɔ ni mfi Ive ntɔgɔ pi ɲkuon mbha nnu mifi yi nɛ, ɲjù'ɔ yɛi shi mfi vɛi ki pəi lɔ nu'un nthi ni ta'anju'ɔ, pugu pa fɛ nu ɲjù'ɔ yɛi mon taon taon ni Krishto. ⁴ Nthe ɲa yichɛi ɲon nthɔ nchii pa nnu nthe yichɛi Jishɔ ɲkien ye ɲa pigi chii nu nɛ, pəi pin pin. Pəi pin yichɛi jijwe ki lɔ mbɔ ye ɲa pəi ni mfūon mbin nɛ pin, mbin yichɛi pwa pisha'akhɔ nduon ki lɔ mbɔ ye ɲa pəi ni mfūon mbin nɛ pin.

⁵ Shishini, ndɔ ɲji'i mbi'i ɲa memme ghan ntaon pəi pine chaa a chaa. ⁶ A ɲji'i mbɔ pi ɲa ndɔ ɲji'i ɲji chrà, pa'a a lɔ mbɔ pi ɲa ndɔ ɲji nnu. Nɔ chrà nu shini, pigi ni nchwɛ pəi ji pei pa nnu mon ɲguon shendaon ghao.

⁷ Ki mi ni nchwɛ pi phi nɔ jū nu non a ɲji ɲa minthe pi kərə vɛi? Nthe ɲa mi ni nchii ɲkini pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pəi ki lɔ ɲkwe pɛ nɛ. ⁸ Mi ni nchigi pa choshi nduon nthe ɲa mi ni ɲkwe pɛ mbhɔ pugu nɔ fā'a nu mbhɔ pəi. ⁹ Nɔ pigi nu, ndii ɲa pia ni mbɔ ka'a pa chà pɔ mbin mu nɛ, ɲshini ndɔ ɲgana sheshenon vɛi. Pa ghan pin lɔ Mashedonia ni mbi'i pa chà pan. Nnɛ, ɲdāa nɔ pɔ nu lrí ni pəi, ndɔ mba'a ndɛ ma mbɔ lrí ni pəi. ¹⁰ Nɔ ha'an nnu shini Krishto pɔ ɲjù'ɔ mu nɛ, mba'a ɲji'i mien kwɛi nu ɲjù'ɔ mon pa krao ɲgei Akaya. ¹¹ Yie pɔ nne nthe khɔ? A pɔ nthe pi ɲa ndɔ ɲkhwā vɛi? Minnwi ji ɲa ɲkhwā vɛi.

¹² Nshi ɲgu'ɔ nthɔ nchwɛ pa nnu pɛ ɲa nthɔ nchwɛ nu nɛ, nne ɲji ɲa ɲshi mfā'o shina nɔ li'i nu ɲgwa pighɔ ɲa pi lɔgɔ vugu nɔ ta'a yaon pigi pugu mon nnu pɛ ɲa pugu kwɛi ɲjù'ɔ yugu nthe yie nɛ. ¹³ Nthe ɲa ɲkwan ɲgwa pighɔ pɔ pi ghan ntaon mifi, ghan fā'a fi ɲgwa, ɲa pugu pūon non yugu mbɔ nɔ ghan ntaon Krishto. ¹⁴ Ndɔ a lɔ nu'un mbɔ

pi nnu ghrāo nu nthe ɲa ɲji'i nthe pi Shata pūon non yi mbo nɔ ɲgan ntaon li'ε. ¹⁵ Nthe yie ghɔ, a lo ɲji'i mbo pi nnu ghrāo nu nɔ ha'an puon fà'a pi ɲkaa pugu pūon non yugu mbo nɔ puon fà'a ndindì. Mon ndugwi yi, pugu shi ɲkwōo pi ɲkwan ha'an pugu phī ne.

Pa ɲgə'i ɲa Pɔɔ ni ntɔgɔ mon ghɔ nɔ ɲgan ntaon Krishto ne

¹⁶ Na'an mbini mbī'i, ki'i yichəi ɲon pī'i ɲa mbo pi na. Ndo pəi ndɔgɔ a nenne, pəi pin a ne nɔ na ɲji ɲa minthe ɲkwēi ɲjù'ɔ a shigei. ¹⁷ Yei nnu ɲa nthɔ nchhu nu ne, ndo ɲji'i ɲkwe ghrī pi mbhɔ Taathɔ nchhu nu nɔ ghɔ, nchhu pi nɔ na. ¹⁸ Nthe ɲa ntou ɲgwa ghà ɲkwēi ɲjù'ɔ nthe pi nnu freinon ne, mummu ɲkaa mu nshi ɲkwēi. ¹⁹ Nthe ɲa pəi ghà ɲgwēin ɲjù'ɔ ni pa na mon pwanju'ɔ, ɲa pəi pɔ pi ghan shiethɔ! ²⁰ Nthe ɲa pəi ghà mfā'o wēin ɲjù'ɔ nɔ ha'an ɲon ndɔgɔ vəi nɔ pa ɲkūna ki ɲjōo mbhɔ pəi, ki mfī vəi, ɲkərə non yi nthi thɔ pəi, ki nchrəi lrī tənə pəi. ²¹ A nnu lrithɔ vəi nɔ chhu nu ɲa pigi ni ɲkī'i ɲga'a nɔ chwē nu nnu pighɔ.

Ndo ti šheshenon mfā'o tininju'ɔ nɔ tene nu nthe yichəi nnu (nchrā pi nɔ na ɲkamu'ɔn), mfā'o tininju'ɔ nɔ tene nu nɔ ghɔ ɲkaa mu. ²² Pugu pa ɲgwa Hibru? Mummu ɲkaa mu yie. Pugu pa ɲgwa Ishrae? Mummu ɲkaa mu yie. Pugu puon Abrahan? Mummu ɲkaa mu yie. ²³ Pugu puon fà'a Krishto? ɲka chaa vugu chaa. Nchrā pi nɔ ha'an mbo pi llin, ndo ɲka pɔ pɔ nchaa vugu, mon ntou fà'a, mon ghəi nu chəin ɲgenge, pi wie a mon ɲgé ki fī'i, ɲgu'ɔ ma ntɔgɔ pi mon gu ntou ndii. ²⁴ Nɔ tien ɲge, pa ɲgwa Juu wie a ni trei wun ni ndipu'u ndigi cho ɲgwàn. ²⁵ Nɔ trei ɲge, pi wie a ni muun thi, ntun a ni ɲgu'ɔ ta'a ɲge, mitu ɲkhī kwo chhwi nshina kraokrao ni mmu trei ɲge, mon ta'a tu'u ni ta'a naonchi ndoo nu ɲkuon yaon thɔ mme ɲkhī. ²⁶ ɲkuon ntou pa nyien, ntɔgɔ mon gu mon pa ninəi, ntɔgɔ mon gu mbhɔ pa ɲgina minwi, ntɔgɔ mon gu mbhɔ pa ɲgwa pan, ntɔgɔ mon gu mbhɔ pa ɲgwa taon nduon, ntɔgɔ mon gu mon pa memme la'ataon, ntɔgɔ mon gu

mon ɲkūnu ɲjɔ, ntɔgɔ mon gu mon mme ɲkhī, ntɔgɔ mon gu mbhɔ pa ɲgwa ɲa pugu fī ɲa pugu pa ghan pin ne. ²⁷ Mon ɲgə'i pugu pa wie non, ntɔgɔ mon ntou pa tu'u ki lo ndhe, ɲji yia a, ɲjù'ɔ a pini ɲjaon, mbo ki maon ji mon yien ndii, mon figəi pugu pa pou kwri ndhwī. ²⁸ Ndo nɔ mien nu ki lo ɲgəi mfī'i pichəi pa nnu nduon, mon pa lelle, mfā'o lrī ghana ɲjù'ɔ nthe ɲguon pa choshi. ²⁹ Ndi ɲa ɲon lo ntini ne, mbo nɔ ha'an ndo ntini ɲkaa mu. Ndi ɲa pi chwē ɲon gū mon phī ne, ndinaon ni pə'i ɲjù'ɔ.

³⁰ A mbo ɲa ntene, ntene pi ni pa maon pe ɲa a nōon ɲa ndo ntini ne. ³¹ Minnwi ndo mbo Tāa Jishɔ Taathɔ, mbo ju ɲa mbɔɔ pɔ ji ki ndugwi yi ne, ji ɲa ndo ɲji'i nthɔ nde'i pi ɲgien. ³² Mon Damashiku, ɲon ɲa a ni nthɔ nsha'a nu mbhɔ Fūon Areta ne, ni nchhɔ ɲkē'i mme la'ataon Damashiku nɔ wēin nu ma, ³³ ndo pi ni ni'in a mon mikuo nshwi'i cho windu mbin ɲka'a, nne nte ntaon mbhɔ yu.

12

Nnu ha'an Pɔɔ yəi ne pugu pa maon chwe'ichwe'i mon non yu

¹ A pie ɲa ɲgəi shhi nthɔ ɲkwēi ɲjù'ɔ a, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an shéi shi lo mbo nɔ ghɔ, nshi ɲgəi shhi nɔ chrā nu ɲkuon yəi nu nnu pugu pa nnu ha'an Taathɔ nōon ne. ² ɲji yichəi ɲon mon Krishto ɲa a khwenchrɔ ɲga'ombhi nɔ ha'an pi ni njā vi ɲku'ɔ nɔ ghɔ mon trei yere po, ki a ni mbo pi mon freinon ki a shini ndo mbo pi mon freinon, ndo ɲji'i ɲji, a ji Minnwi. ³ ɲji ɲa pi ni njā ɲon vei ɲku'ɔ nɔ ghɔ mon li'i pwapwa po, ki a ni mbo pi mon freinon ki a shini ndo ɲji'i mbo mon freinon, ndo ɲji'i ɲji, a ji Minnwi. ⁴ A ni nja'o pa nnu ɲa mba'a nchɔ fī'i, ɲa pi shi lo ɲji'i mbin ɲa ɲon chhu.

⁵ Nshi ntene mon ligi ɲon vei, ndo ni nyan non mba'a ntene, ɲkien ni pa yaon ɲa ndo ɲji'i ntini mon ghɔ ne. ⁶ Nthe ɲa mī ndo ɲkhwā nɔ kwēi nu ɲjù'ɔ a pa'a ndo ɲji'i mbo pi na, nthe ɲa nshi nthɔ nchrā pi nnu shini. Ndo mba'a ɲji'i ntene, nne ɲa ki'i ɲon lii a nɔ yaon ɲa a nchaa

fi'i nkwan ha'an a yei mbin mu ki nja'o llo mbho mu ne.

⁷ Nenne, no li'i nu ma na ki'i nonon non nthe pa memme nnu ghraoghrao na nki yei ne, pi ni ni'in pa yaon no pa yaon chwe'ichwe'i mbin mu, ngan ntaon llo mbho Shata, no fe nu ng'e'i vei, no li'i nu ma na ki'i mfa'o nonon non. ⁸ Njua ni Taatho ni trei ng'e nne na minthe yaon yei taon mbin mu. ⁹ Ndo a chhu vei na, **"Pwapun a po pi nguon yaon na a pie na o fa'o, nthe na nguon nji a gha nonon non yi ndii na o lo ntini ne."** Nthe yie gho, nja mfa'o pwanju'o ki'e no tene nu mon po nu ma ki lo ntini, nne na minthe nji Krishto kina mbin mu. ¹⁰ Nthe ligi Krishto ki'e, mfa'o pwanju'o mon po nu ki lo ntini, mon we'i, ng'e'i ghagha'a na pi fe nu vei pugu pa nnu titini. Nthe na ndii na ndo nji'i ntini ne, nkan titini ka'i gho.

Poo fa'o nj'u'o nthe choshi Korin

¹¹ Nkwo po no na, a fra pei mfra a na mbo nne, nthe na a ni mfa'o pei no chhu nu na mi nkien non ndo mbin a. Nthe na nshini ndo nkigai kigai ncha ngwa pigho na pugu chhu na pugu ghan ntaon Jisho lienlien, nji'i nthe pi no ha'an ndo mbo yichai yaon ne. ¹² Mi ni nonon pa li nkien ngan ntaon Jisho shina pei ni nguon wein nj'u'o ghao, ntogo nkuon pa li pugu pa nnu ghraoghrao ni pa memme fa'a titini. ¹³ Nthe na a po pi mon yei shendaon na pi ni nchwie ni pei no ha'an pei lo mbo yaon shina nguon pichai pa choshi, nkien na mmu ndutho a, shini ndo mbo lri ni pei? Pei li'e phi a yei mfe a no gho!

¹⁴ Lii njei, nkwo piri non a no tho nu nkra vei a po trei nge, ndo mba'a mbie vei ni sheshe yaon nthe na ndo nji'i nta'a pi maon pei, nta'a pi pei. Nthe na a lo nji'i ni puon na pugu lei maon nthe pa ta'a pugu, ndo a yi'i na a lei pa ta'a nthe puon pugu. ¹⁵ Nshi nja nkhwā no phe nu nguon yaon na mfa'o ne ti mbhe chombhi a nthe nch'ai yei. Mi nkhwā vei ntou yi, a nu'uy mbie na pei khwā a pi shigei yi?

¹⁶ Pichai shina pei pin na mmu ndutho a shini ndo mbo lri ni pei, pichai shina pei

chhu na mi ni mbo pi ngan mbe, nchigi vei ni mifi. ¹⁷ Nkwan nein? Nki togo mbin sheshenon na nki taon ne nchigi vei? ¹⁸ Nki ligai Taitu na a ghai, nchu'o ta'a ngan pin ntaon vugu yu. Taitu ni chigi vei? Nguon yigi pugu shini ndo mfa'o ta'a nkwan nj'u'o ndo mbha nnu yigi po ta'a yi?

¹⁹ Pei wu'o nchho mbi'i nu nguon ndii yei na pigi chho nchhu nnu pei nchho nkwe pi non pigi? Pigi chra nu nkwan ha'an Krishto ta'a nu na pigi chra shhi Minnwi ne, ndo nguon pa nnu ha'an pigi chwie nu ne, pigi chwie pi no ghere nu vei, ma nkien pa lin pan. ²⁰ Nthe na mbogo nu na ndii na nshi ntho ne, pa'a ndo njei vei nkwan ha'an nkhwā ne, ndo pa'a pei lo njei a no ha'an pei ta'a nu ne. Mbogo nu na ka'ichai fe'i shi mbo, kighi'o po, pigitua, pugu pa kipina, ni chra piphi, ni nchu, nonon non pugu ghaghana. ²¹ Mbogo na nshi nga mbini ntho, Minnwi a shwi'i a shhe shhi pei, ka'ichai nshi mfa'o no kai nu ntou pa ngwa ha'an pugu ni nkwo ma nchwie phi ndo pa'a ndo nji'i mba'a nkunu yugu ni pa nnu totro, kwoshuon pugu pa nnu nchi na pugu chwie ne.

13

Shuu nu tene pugu pa ndugwi njin ma'an nu chra

¹ A nge yi trei ndwe no ha'an ntho nu nkra vei. "Pi nchhu sheshe nnu tho non, a wu'o mbie na paa minkwentie ki yi trei wu'o mbo nkaon nnu gho maa mbo na a nnu shini"*. ² Mi ni nshuu tene nguon ngwa pe na pugu ni nchwie phi ne pugu pa nguon pichai ngwa nduon. Ndo mbini ntho nshuu tene yugu ndwe na ndo nji'i mbo ne, wu'o no ha'an nki chwie ndii na nki tho nkra vei mbra nge ne, na mi mbini ntho nkamu'on pa'a ndo nu'uy mien vugu. ³ Nchhu nein nthe na pei chho nta'a li no nonon nu na Krishto chho nchra nu ntogo pi mbin mu. Krishto shi lo mbou pi ghr'i ni nkwan ha'an pei pugu togo nu ne. A fa'o ghr'i shina pei. ⁴ Nthe na pi ni

* 13:1 13:1 Nwa'anli Mbira Fe nu Gi 19:15.

ηκωιν vi ηκουη wá'a ntho nōon nu ηa a shini ndo ntini, ndo a fā'o chombhi ndwe ntogō pi ηκουη nji Minnwi. Pigi ηkaa pigi lo nji'í ntini mon pō nu pigi pugu ka'a, ndo mon chwīe nu pa nnu pia ka'a, pigi fā'o chombhi pigi pugu ntogō pi ηκουη nji Minnwi.

⁵ Pēi līi non pēi njēi ηa pēi pō mon pinj! Pēi ywē'i non pēi, ki pēi lo nji yei nnu, ηa Jisho Krishto pō mon njū'ō pēi, kan a nein, shishini pēi gū ywē'i nu ghō gū.

⁶ Nkwā'a ηa pēi shi njēi ηa pigi lo nji'í ngū mon ywē'i nu ghō.

⁷ Ndo pigi luon ni Minnwi ηa ki'í pēi fāan sheshe nnu, ki lo mbo pi ηa pigi nōon non yigi ηa pigi ka'oka'ō mon ηguon nnu. A pō pi ηa pēi chwīe nnu ye ηa a kā'ō ne, nji'í nthē pi nō ha'an a shi mbo nō ha'an pigi gugu. ⁸ Nthē ηa minthē pa'a pigi lo nji'í nchwīe sheshe nnu ηa a nōon nu ηa pigi lāa nnu shini lāa. Minthē pigi wu'ō nchwīe sheshe nnu nthi pi ηκουη nnu shini. ⁹ Pigi fā'o pwanju'ō ndii ηa pigi pou ghrí, ndo pēi fā'o ghrí ne. Pigi luon nu ηa pēi pini mbini mbo shi'í.

¹⁰ Nthē yie ghō, nā'an nnu pei mfe ni pēi ndii ηa pia lo nji'í mbo ka'a ne, nne ηa ndii ηa nthō ne, mba'a nu'un nōon nnu ghrí ηa Taathō fe vēi ne mbinj pēi ni nji, mbo ghrí ηa a fe vēi ηa ηkugwi vēi nō ghō ki lo nshāan vēi shāan nō ghō ne.

¹¹ Nō lūgwi nu, ma līn pan, pēi fā'o pwanju'ō. Pēi pa'ō nō pini nu mbini mbo shi'í, mā'an njū'ō non pēi ni non pēi. Pēi pō ni ta'anggi, pēi chhō mon ta'anggi. Minnwi khwā, mbo Minnwi ta'anggi, pō pēi pugu.

¹² Pēi chrā ni non pēi shishi'í ni pan nu non. ¹³ Nguon pa ηgwa Minnwi pi taonṭaon mā'an chrà yēi.

¹⁴ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taathō, pugu pa khwā Minnwi pugu pa Jijwe Minnwi pō pēi pugu ghao.

Nwa'anli choshi Galashia Kāon nu pa tho nnu

Nɔ ha'an ɲkɪni pwa pisha'akho Krishto ni ɲgɛi nu shhi ti pa ɲgwa ɲa pugu shi lo ɲji'i mbo ɲgwa Juu jɛ po nu ghan pin nɛ, piɛ ni mbo ɲa a piɛ ɲa ɲon ɲa a lo ɲji'i mbo ɲon Juu nɛ nii ɲgunu mbrei ɲkaon maa mbo ɲgan pin? Pɔɔ fi'i ni pia mon ɲwa'anli yei ɲa a lo mbie ɲa ɲon nii ɲgunu mbrei ɲkaon maa mbo ɲgan pin. A fi'i mon ɲwa'anli yei ɲa a wu'ɔ mbo pi fā'o nu pin mbin Krishto ɲa minthe ɲon kie fo ndugu. Pɔɔ ni nā'an ɲwa'anli yei ki'ɛ nɔ chwɛ nu ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲkwo chho fāan ndaon ntogo ɲkuon yaon ye'i taitai nɛ, pini shendaon ɲa a kā'o nɛ. Pɔɔ gha ndugwi nu nōon ɲa mbha nnu ɲon ɲa a pin Minnwi nɛ ghā ndho pi mon khwā ɲa a fā'o mbin Minnwi pugu pa ɲgwamishua, ntogo ɲkuon pin ɲa a fā'o nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ɲgan ntaon Jisho, ki lo ndho pi mbho ɲgwamishua, ki ntogo pi mbho ɲon. A togo pi mbho Jisho Krishto, pugu Minnwi, mbo Tāa vi, ɲa a ni ɲku'ɔ ni ju mon gu nɛ.

² Pigi pa ɲguon ghan pin, ɲa pigi pugu po hein ka'a nɛ, chrā ni pa choshi mon Galashia.

³ Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho po ni pɛi. ⁴ Jisho yei ni mfe non yi ɲkhu nthe phi yia, nɔ fu'u nu via mon mbhi piphi yei, ɲkwan nɔ ha'an Minnwi ndo mbo Tāa via ni ntā'a nu nɛ, ⁵ ɲguon ndigha'o ghao ki ndugwi yi po ji. A yie.

ɲkɪni pwa pisha'akho wu'ɔ ta'a yi

⁶ Nja ɲgrāo ɲkwan nɔ ha'an pɛi kwo tho ntei Non ye ɲa a gɛ vɛi, ntogo pi ɲkuon pwapun Krishto, ɲka tho njou pi njin ɲkwan pwa pisha'akho nduon nɛ. ⁷ Yichai pwa pisha'akho nduon lo ɲji'i

mbo fo, a po pi ɲa pichai pa ɲgwa tho mfe ɲgɛ'i ni pɛi, ntā'a nu ɲkwri pwa pisha'akho Krishto. ⁸ Ndo, ā ɲji'i ntho pigi ki ɲgan ntaon Minnwi llo po, nchii pwa pisha'akho ki a lo mbo pi ye ɲa pigi ni nchii ni pɛi nɛ, nchɔno po mbin yu llo mbho Minnwi. ⁹ Nɔ ha'an pigi ni ɲkwo chhu, mbini nu'un nchhu ndwe ɲkamu'on nɛ, ɲa ɲon ntho nchii pwa pisha'akho ni pɛi, ki a lo mbo pi ɲkwan ye ɲa pɛi ni mbin nɛ, nchɔno po mbin ɲgan vi, llo mbho Minnwi.

¹⁰ Mi chho ndwe mba'o pi ɲa ɲgwamishua pin a, ki mi pa'o pi ɲa a pin Minnwi mbin a? Ki mi pa'o pi nɔ chwɛ nu ɲa tūa ɲgwamishua pwa? A kan ni mbo ɲa ɲgu'ɔ mba'o pi nɔ chwɛ nu ɲa tūa ɲgwamishua pwa, nshi kan ɲji'i mbo muun fā'a Krishto.

A gɛ Minnwi ɲgɛ Pɔɔ

¹¹ Nā'an nchwɛ pɛi ji, ma lin pan, ɲa pwa pisha'akho ye ɲa a ni nchii mmu nɛ lo ndho pi mbho ɲgwamishua. ¹² Nthe ɲa a shini ndo mfe sheshe ɲonmishua vɛi, ndo pa'a pi lo nje'i a ye'i nɔ ghɔ. A tho vɛi ntogo pi mon nnu ɲa Jisho Krishto ni nōon vɛi nɛ.

¹³ Pɛi ni nja'o ɲkwan ha'an chombhi a ni mbo, ndii ɲa mi ni ntho njou njin ɲkwan nnu Minnwi pa ɲgwa Juu nɛ, ɲkwan ha'an ɲki tho mfe titini ɲgɛ'i ni choshi Minnwi, mba'o nu nɔ shi'i nu vi nɛ. ¹⁴ ɲki ghɛi shhi mon ɲkwan nnu Minnwi pa ɲgwa Juu ncha ntou pa kuo pigi, nthe ɲa ɲki ya mfā'o ntou ni'in njū'ɔ mon nū'on pa ɲkhu tāa pan.

¹⁵ Ndo ndii ɲa ju ye ɲa a ni ɲkwo chu'ɔ a llo ndii ɲa mūun a ni nshūu a nɛ, ndo mbini nu'un ɲgɛ a ntogo pi ɲkuon pwapun yi, ¹⁶ ni mfā'o pwanju'ɔ nɔ nōon nu muun vi vɛi nne ɲa minthe nchii pwa pisha'akho nthe vi shina pa ɲgwa taon nduon nɛ, nshini ndo ɲgɛi mbho sheshenon nɔ kwe nu ntigi. ¹⁷ Nshini ndo mbini ɲku'ɔ Jerushalein nɔ yei nu pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbo pa ghan ntaon Jisho ɲkaon maa mbo nɛ. ɲki ka ghəighəi ta'a ɲgɛ mon la'ataon Arabia, ndho mbini mbini Damashiku.

18 Trei nga'o ni nga ntogo, ñku'ó Jerushalein nɔ kra nu Kefa,* pigi yu chho nɔ tienchrɔ lembhi. 19 Nshini ndo njɛi kan ta'a ngan ntaon Jisho ñkien Jein ndin Taathɔ. 20 Nnu na na'an nɛ nnu shini. Minnwi ji na ndo nde'i pi ngien.

21 A gha nda'a, ñgɛi mon pa krao ngei Shiria pugu Shilishia. 22 Mon ndii gho, pa ngia choshi Krishto mon Judia shini ndo naa ma njɛi a, 23 pugu ni ngu'ɔ nja'o ya'o pi chhu nu na, "Non ve na a ni ntho mfe ngɛ'i ni pia nɛ tho nɛ ndwe nchii pi pin ye na a ni ñkaa nu nɔ shi'i nu nɛ." 24 Nnɛ, pugu gha'o Minnwi nthɛ a.

2

Pa pichɛi ghan ntaon Jisho pin Pɔɔ

1 A ni nga nda'a khwenchrɔ nga'o, mbini ñku'ɔ Jerushalein, pigi Banaba ni ñku'ɔ ka'a. Mi ni ndogo Taitu pigi pugu ku'ɔ ka'a. 2 Mi ni ngɛi nthɛ na Minnwi ni non na ñgɛi. Mi ni mfi'i ñkɛni pwa pisha'akho ye na mi ni nchii ni pa ngwa taon nduon nɛ mon kiri pa thishi chiichii tɛ'i vugu. Nnɛ nthɛ na nshini ndo ntã'a nu na fã'a na mi ni ñkwo fã'a, pugu pa ye na mfã'a nu nɛ tɔgo gha. 3 Ndo pugu shini ndo nji'i mfra nɔ ni'in nu Taitu na pigi yu ni mbo ka'a nɛ ngunu mbrei, nji'i nthɛ pi nɔ ha'an a ni mbo pi non Gri, 4 ndo pichɛi ngwa ni ntã'a nu na pi ni'in vi ngunu mbrei. Ngwa pei ni mbo ngwa na pugu ni mfi nu na pugu ghan pin, ñ'an nii shina pigi nɔ pa miyra, nɔ tã'a nu la'o taon nu mon kũna mbho gí pa Juu na pigi taon fo nthɛ na pigi pa Krishto Jisho ta'a yi nɛ. Pugu ni ntã'a nu na pigi pɔ mon kũna. 5 Pigi shini ndo mbin chwiɛ nu nnu na pugu ni nchhu nu nɛ kan shigɛi yi, nne na nnu shini pwa pisha'akho kina ni pɛi.

6 Ndo ni ngwa pɛ na pugu ngwa chiichii shina pɛi nɛ, yaon na pugu yie gho lo nji'i mbo yichɛi nnu vɛi, Minnwi shi'a non shieligi. Pugu shini ndo mbigi sheshe nnu fhi vɛi. 7 Pugu ni ñka yɛi pi na Minnwi chu'ɔ a na ñchii ñkɛni pwa pisha'akho ni ghan ki nii ngunu mbrei* nɛ, wu'ɔ

nɔ ha'an pi ni nchu'ɔ Pita na a chii ni ngwa na pi ni'in vugu ngunu mbrei nɛ. 8 Nthɛ na non na a gha ntogo mbin Pita mfã'a na á chii ñkɛni pwa pisha'akho nɔ ngan ntaon Jisho ni ngwa na pi ni'in vugu ngunu mbrei nɛ, gha ngu'ɔ mfã'a ju mbin mu na ñchii ni pa ngwa taon nduon. 9 Ndi na Jein pugu Kefa, ni Jon na pugu ni mbo nɔ pa kwini ni njɛi fi'i pwapun na Minnwi ni non vɛi nɛ, pugu chrã ni pigi Banaba ni mbho nɔ non nu na pugu pin nnu na pigi ye'i nu nɛ, na pigi ghɛi nchii ni pa ngwa taon nduon, pugu chii yugu ni ngwa na pi ni'in vugu ngunu mbrei nɛ. 10 Pugu ni ngu'ɔ mbini nchhu pi na pigi kwɛn ghan pin mbo ghan pou Jerushalein, ngu'ɔ mbo nnu ye na mi ni ñkwo ya ñkwã nu nɔ chwiɛ nu nɛ.

Pɔɔ fɛ'i Kefa (Pita)

11 Nɔ pigi nu, Kefa ni nga mbo Antio yichɛi ndii, njɛi na a ni ntho nchwiɛ nnu na a lo nji'i ñkã'o nɛ, mbiga vi shhi ngwa. 12 Nkãon pichɛi ngwa na Jein ni ntaon vugu nɛ maa nchɛin, Kefa ni ntho nji maon pugu pa ngwa taon nduon, ngwa pigho gha ntho nchɛin, a fu'u non yi mbini njin nthɛ na a ni ntho mbo ngwa pɛ na pugu ni nthi yugu pi na pi ni'in ngwa taon nduon ngunu mbrei nɛ. 13 Pichɛi pa ngwa Juu, mbo ghan pin, pini Kefa mon mbha nnu mifi yei, ti Banaba ñkaa yu gũ mon mifi yugu gho.

14 Mi ni nga njɛi na mbha nnu pugu lo nji'i ntogo ndaon ntou ñkuon nnu shini pwa pisha'akho, ñchhu ni Kefa shhi pugu ghao na, "Gò ndutho yo ya mbo non Juu, ndo nchho chombhi yo nɔ non taon nduon ki lo mbo pi non Juu. Ti a kie pi ñein ɔ fra ngwa taon nduon na pugu chho chombhi yugu nɔ pa Juu?"

Pa Juu pugu pa Ngwa Taon Nduon tɔgo pi mon pin nu ndugu

15 Pia ni non yia, pi phi via pia pɔ pi ngwa Juu, ki lo nji'i mbo ngwa taon nduon, mbo "ghan phi" nɔ ha'an pi gha mɛin vugu nɛ, 16 ndo pia ji na non shi'a nji'i mbo non ndindi shhi Minnwi ntogo

* 1:18 1:18 Kefa pɔ pi ligi Pita mon chrã Gri. * 2:7 2:7 Ngwa na pi lo ni'in vugu ngunu mbrei nɛ, pɔ pi pa ngwa taon nduon, ngwa na pi ni'in vugu ngunu mbrei nɛ, pɔ pi pa ngwa Juu.

pi ŋkuon nū'ɔŋ nu gí. Nɔŋ ghà ŋgu'ɔ ntɔɔ pi mon piŋ nu Jishɔ Krishto.† Nne pia ŋkaa pia piŋ pi Krishto Jishɔ ŋkaon maa ntɔɔ shá'a, ntɔɔ pi mon piŋ ŋa pia fā'o mbiŋ Krishto ne, ki lo ntɔɔ pi mon nū'ɔŋ nu gí. Nthe ŋa mba'a yichəi ŋon tɔɔ shá'a shhi Minnwi nthe pi ŋa a ni nū'ɔŋ gí.

17 Ti pia mba'o nɔ pɔ nu ŋgwa ndindi pi mon piŋ nu Krishto, pa Juu lɪi via nɔ ghan phi, yie ghɔ nɔon ki'ɛ pi ŋa Krishto pɔ pi ŋgan piŋ nnu phi? Nga! 18 Nthe ŋa mi mbiŋ nu'uy ŋkrao yaon ŋa mi ni ŋkwo shāan mā'an shhe ne, yie ghɔ nɔon ŋa nɔon ŋon a ŋa mi ŋgusha'a. 19 Nthe ŋa mi ni fūon nchhɔ chombhi, mba'o pi nɔ nū'ɔŋ nu gí ndūgu, ndɔ mi ni ŋa ndūgu mbhɔ gí, mfā'o ghrí nɔ chhɔ nu chombhi mbhɔ Minnwi. 20 Pi kwo kwīŋ vigi Krishto ŋkuon wá'a ka'a. A lo nu'uy nchhɔ mmu nchhɔ chombhi a, a chhɔ Krishto chombhi yi mon chombhi a. Chombhi ye ŋa nchhɔ nu ndwe mon freinon ne, nchhɔ ntɔɔ pi mon piŋ nu Muuŋ Minnwi, ŋa a ni ŋkhwā a mfe non yi nthe a ne. 21 Ndɔ nji'i ndāa pwapuŋ Minnwi, nthe ŋa a kan mbo ŋa ŋon nthe a pɔ yi ndindi shhi Minnwi ntɔɔ pi ŋkuon nū'ɔŋ nu gí, kan Krishto ni ŋkhu pi gha.

3

Lūgu nu pɔ ntɔɔ pi ŋkuon piŋ, ki nū'ɔŋ nu gí?

1 Pa na ŋgwa Galashia, a chɔnɔ gɔ nchɔnɔ vəi? A ni mbo pi ligi pəi ŋa pi ni mfi'i ŋkwan ha'an pi ni ŋkwīŋ Jishɔ Krishto ŋkuon wá'a ne. 2 Na'an mbie vəi ni yei nnu, pəi ni mfā'o Jijwe Minnwi ntɔɔ pi mon nū'ɔŋ nu gí ki ntɔɔ pi mon ya'o nu chrà Minnwi ndɔ mbiŋ? 3 A ha'an pəi ya na? Pəi ni njē pi mon Jijwe Minnwi ntā'a nu ndwe mī'en pi ni ghrí ŋgwamishua? 4 Pəi ni ntɔɔ mon ntou ŋgə'i ndii ŋa pəi ni mbiŋ Minnwi ne pi gha? A shini ndɔ mbo pi gha!

5 Minnwi yei ŋa a ni mfe Jijwe yi ni pəi, mfā'a pa nnu ghraoghrao shina pəi ne ni nchwīe nenne nthe pi ŋa pəi ghà nchwīe nnu ŋa gí chhu ne, ki ntɔɔ pi ŋkuon piŋ nu nnu ŋa pəi ya'o ne? 6 A wu'ɔ mbo nɔ ha'an Abrahan ni mbiŋ Minnwi, nthe piŋ yi, Minnwi lɔɔ vi nɔ ŋon ndindi ne. 7 Pəi ji ne ki'ɛ ŋa a ŋgwa pɛ ŋa pugu ghan piŋ ne, ŋa pugu puon Abrahan.

8 Nwa'anli Minnwi ni ŋkwo yəi nnu ye ŋa a shi ndɔɔ li'i ne, ŋa Minnwi shi nchwīe pa ŋgwa taon nduon pɔ yi ndindi ligi yu ntɔɔ pi ŋkuon piŋ yugu. Minnwi ni nchii ŋkəni pwa pisha'akhɔ ni Abrahan ŋa, "Ntɔɔ pi mbiŋ ghɔ, ŋguon pa la'taon shi mfā'o mborɔ." 9 Nne, ŋguon ŋgwa pɛ ŋa pugu ghan piŋ ne fā'o mborɔ pugu pa Abrahan mbo ŋgan piŋ.

10 Nthe ŋa ŋgwa pɛ ŋa pugu ghà nji'ə non yugu pi ŋkuon chwīe nu nnu pɛ ŋa gí chhu ne pɔ pi mon nchɔnɔ Minnwi, nthe ŋa pi nā'an ŋa, "Nchɔnɔ pɔ mbiŋ ŋgwa pɛ ŋa pugu lo nthi ŋkuon ŋguon nnu pɛ ŋa pi nā'an mon ŋwa'anli gí ndɔ nchwīe nu ne."* 11 Ndwe pi ya nji ŋa mba'a yichəi ŋon pɔ yi ndindi shhi Minnwi ntɔɔ pi ŋkuon nū'ɔŋ nu gí, nthe ŋa, "Ŋgwa ndindi shi mfā'o chombhi ntɔɔ pi ŋkuon piŋ nu Minnwi."† 12 Ndɔ gí lo nji'i nthi pi ŋkuon piŋ, Nwa'anli Minnwi ka chhu pi ŋa, "Sheshenon ŋa a chwīe ŋguon nnu ŋa gí chhu ne, shi mfā'o chombhi."‡ 13 Krishto ni ŋkwo yuon via mfu'u mon nchɔnɔ llo mbhɔ gí ntɔɔ pi ŋkuon pɔ nu nchɔnɔ nthe via. Nthe ŋa pi nā'an ŋa, "Nchɔnɔ pɔ ni sheshenon ŋa pi krēi vi ŋkuon thi ne."§ 14 Krishto Jishɔ ni nchwīe nne nji ŋa ntɔɔ mbhɔ yu minthe pa ŋgwa taon nduon fā'o mborɔ Abrahan, nne ŋa minthe pia fā'o Jijwe ŋa Minnwi ni ŋkā'a ne ntɔɔ pi ŋkuon piŋ.

Gí pugu kà'a

15 Nɔ mā'an nu fi'i ni nnu ŋa a ghà ndɔɔ li'i shina ŋgwamishua ne, ma līŋ pan, ndii ŋa paa ŋgwa pɔ ni ta'anggi ŋkuon nnu ti ŋgwrā kina ne, mba'a

† 2:16 2:16 A nthe ŋon pini ŋkara li'i yei ŋa piŋ ŋa Jishɔ Krishto ni nɔon ne. * 3:10 3:10 Nwa'anli Mbra Fe nu Gí ne 27:26. † 3:11 3:11 Habaku 2:4. ‡ 3:12 3:12 Nwa'anli Ghan Fà'a Nda Minnwi 18:5. § 3:13 3:13 Nwa'anli Mbra Fe nu Gí 21:23.

yichəi ɲon nu'uy nchi'i ki mbigi sheshe yaon ɲkuon ghɔ. ¹⁶ Ndwe, kà'a ghɔ ni mbo pi ni Abrahan pugu ta'a mbhě yaon yi. A shini ndɔ nji'i nchhu pi ɲa, "ni pa mbhě ɲgwa pi," mbo ntou ɲgwa, a ni nchhu pi ta'a yi, "mbo ta'a mbhě yaon yɔ," mbo Krishto. ¹⁷ Yei nnu ɲa nchhu nu ne, gí ɲa a ni nthɔ pi khwe ɲkii ɲga'ombhi ni trei wuy ɲjin ne, nthɛ pa'a a lo mbə'i kina ɲa Minnwi ni ɲkwo wrā pugu Abrahan ne, nne nɔ chi'i nu kà'a Minnwi. ¹⁸ Nthɛ ɲa fé Minnwi kan ni nthi pi ɲkuon nū'ɔɲ nu gí, a nōon ɲa a lo nu'uy nthi pi ɲkuon kà'a Minnwi. Ndo a ni ntɔgo pi ɲkuon kà'a Minnwi ɲa a ni mfe fé ghɔ ni Abrahan.

¹⁹ Ti ghère gí ni mbo pi kɔ? Pi ni mfe gí nne ɲa a nōon yaon ɲa phi yie ghɔ ne, mfā'a ji ti ɲgəi nchəin ndii ɲa mbhě yaon Abrahan ha'an pi ni nchwie kà'a nthɛ vi shi nthɔ ne. Minnwi ni mfe gí ntɔgo mbhɔ pa ghan ntaon pi ni Mushi nɔ ɲon ɲa a ki thi shina Minnwi pugu pa ɲgwamishua ne. ²⁰ Ndo ndwe, ɲgan titri ghà ɲga mbo, a nōon ɲa a lo ɲgu'ɔ mbo pi nnu ta'a ɲon. Ndo ndwe, Minnwi wu'ɔ mbo pi ta'a ɲon.*

Ghère gí

²¹ Yie nōon ɲa gí pɔ pi ki'ingini ni kà'a Minnwi? ɲga! Nthɛ ɲa yichəi gí kan ni mbo ɲa a nthɛ a fe chombhi, pɔ nu ɲon ndindɔ shhi Minnwi kan mbo shini ntɔgo pi ɲkuon nū'ɔɲ nu gí. ²² Ndo ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa ɲguon ɲgwa pɔ pi pa kina mbhɔ phi, nne ɲa a nthɛ pi fe kà'a ye ɲa a llo pi ɲkuon pin† ɲa Jishɔ Krishto nōon ne, ni ɲgwa pe ɲa pugu pin ne.

²³ Ndo ɲkaon pin maa nthɔ, gí ni ɲkrao vigi ni'in chəin ti ɲgəi nchəin ndii ɲa pi ni nōon pin ne.

²⁴ Nenne, gí ni mbo ɲgan nōon ndaon ni pigi ti Krishto nu'uy nthɔ, nne pigi kie ɲkuon pin mbo ɲgwa ndindɔ shhi Minnwi. ²⁵ Ndo ndwe nɔ ha'an pin kwo thɔ ne, a lo nu'uy mbie ɲa a thɔ ndina gí ni pigi. ²⁶ Nthɛ ɲa ntɔgo pi mbhɔ Krishto Jishɔ, ɲguon vəi ghao puon Minnwi ntɔgo

pi ɲkuon pin. ²⁷ Pəi ɲa pəi ni ɲkwe ɲkhi nɔ pɔ nu ta'a yi pəi pa Krishto ne, kwo mā'an Krishto nɔ ndhwí mbin ɲəi. ²⁸ Nenne, kwri lo mbo shina pa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon, shina pa kina pugu pa ɲgwa ɲa pugu lo mbo pa kina ne, shina mbia pugu pa pingɛ, nthɛ ɲa ɲguon vəi ghao ta'a yi mon Krishto Jishɔ. ²⁹ Pəi mbo yi Krishto, kan pəi mbhě yaon Abrahan, nshi mfā'o kà'a ɲa Minnwi ni ɲkā'a Abrahan nɔ ghɔ ne.

4

Pia ni mfūon mbo pi pa kina

¹ Na'an mā'an fi'i ni li yei, nɔ ha'an muon pi'i mikə'i nda pugu ne, ti mfe pi nɔ ha'an ɲguon yaon shi nde mbo pi ji ne, a lo nji'i nchaa ɲkina. ² A fā'o nɔ ya'o nu nchɔ pa ɲgwa ɲa pugu lina nu ni ju ti a shi nu'uy ɲku'ɔ ɲgū mmeɲon ɲkā'o nɔ ndii ha'an taa vi ni nū'ɔɲ ne. ³ A wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbo ni pia ndii ɲa pia ni ɲgu'ɔ mbo puon pɔ ne, pia ni mbo pa kina mbhɔ pa nū'ɔɲ ɲkuon mbhi yei.

⁴ Ndo ndii ni ɲga ɲkā'o, Minnwi taon Muon vi, mingwe phi vi, a fā'o nɔ nū'ɔɲ nu gí Mushi, ⁵ nɔ yuon nu pa ɲgwa pe ɲa gí tuo vugu ne pugu lūgu, nne ɲa pinthe Minnwi lōgo via nɔ puon pi. ⁶ Nthɛ ɲa pəi pa puon ne, Minnwi fe Jijwe Muon vi njū'ɔ pia, mbo Jijwe ɲa a yūa ɲa, "Baba, Taa a." ⁷ Nenne, ɔ lo nu'uy mbo pi ɲkina, ɔ pɔ pi muon. Nthɛ ɲa ɔ pɔ pi muon ne, Minnwi fe ɲguon yaon ɲa a fā'o ne ve.

Pɔo fā'o ɲgwa la'ataon Galashia njū'ɔ yu

⁸ A ni mbo ndii shhi, mbo ndii ɲa pəi shini ndɔ naa nji Minnwi ne, pəi ni mbo pa ɲkina mbhɔ pa maon ɲa pugu lo ndɔ mbo nnwi ne. ⁹ Ti ndwe ɲa pəi kwo ji Minnwi ne, ki nthɛ pi ɲa Minnwi kwo ji vəi ne, pinthe pəi kie pi nein mbini ɲkara mbini ɲkuon nū'ɔɲ ɲkuon mbhi yei ɲa a lo nji'i mfā'o ghrí ki ghère ne, pəi tā'a nu mbini mbo pa ɲkina mbhɔ pa nū'ɔɲ pighɔ ɲkamu'ɔɲ? ¹⁰ Pəi ghà ndina ni nū'ɔɲ nu pichəi pa mme llé pugu pa tan,

* **3:20** 3:20 Minnwi ni mfe kà'a yei ni Abrahan ki lo ntɔgo pi njin ɲon. † **3:22** 3:22 A nthɛ pi pini ɲgu'ɔ ɲkara li'i yei ɲa pin nu Jishɔ Krishto.

pugu pa ndii ni pa nga'o. ¹¹ Mfā'o pógó nthe vèi ña ñgə'i ña ñjəi nthe vèi ñe phe pi gha. ¹² Pa lĩj pañ, mba'o mbhó ña p̄əi pɔ nɔ mmu, nthe ña mummu kwo pɔ nɔ p̄əi.

P̄əi lo ñji'i mfāañ nnu mbiñ mu. ¹³ P̄əi ji ña a ni mbo nthe pi ña non a shini ndo ñja mbo shi'i ñe ña ñki chíi ñkìni pwa pisha'akhó ni p̄əi fūon ñge. ¹⁴ Ndo ñji'i nthe pi nɔ ha'an non a ni mbo nne ñe, mbo nɔ mōon nu ni p̄əi ñe, p̄əi shini ndo ndāa a ki nchī'ə a, p̄əi ni mbiñ a nɔ ñgañ ntaon Minnwi, nɔ Krishto Jishó nduthó yi. ¹⁵ Ti ndwe, a lōgɔ khó ndōgɔ li'i ni fi'i pwanju'ɔ ye ña p̄əi ni mfā'o ñe? Mmu nduthó a, minthe ñchhu ña p̄əi kañ ni nthe p̄əi fu'u muun ligi yəi mfe vèi nɔ ha'an a kañ ni ñji'ε. ¹⁶ Ñka p̄ini mbo pi mbina vèi ndwe nthe ña ñchhu nnu shini ni p̄əi ñe?

¹⁷ Ñgwa pighó nōon nu ña pugu fā'o ndii yəi ntou yi ndo pa'a ndo mbi'i pi shi'i nthe vèi. Pugu tā'a nu mfēne vèi yəi mu, nne ña p̄əi kina ni ñguon ñjù'ɔ yəi ñjiñ pugu. ¹⁸ Ñon mfā'o ntou khwǎ nɔ chwīe nu shi'i, kañ a pwa, ndo â chwīe ñguon ndii ghao, ki lo ñgu'ɔ mbo pi ndii ña pia pɔ ka'a ñe. ¹⁹ Pa puon mi puon pañ, m̄bini nchhó ñgwie non a nɔ miñgwe shūu ña a phi nu ñe, nne ti p̄əi nu'un ntini mon Krishto. ²⁰ Ñjūa ña pia kañ ni mbo pi ka'a, ñkwri ñkwan ñggì ña ñchrā nu nɔ ñe, nthe ña mfā'o ntou finthó nthe vèi.

Lì llo mbhó Haga pugu Shera

²¹ P̄əi shwei a, p̄əi ña p̄əi khwā nɔ kina nu ñkuon gí ñe, p̄əi shi'a ñjwere yaon ña gí ghó chhu ñe? ²² Nthe ña pi nā'an ña Abrahāñ ni mfā'o paa puon pimbia, ta'a yi pɔ mūun vi pɔ miñgwe ñkūna, yichəi pɔ muun ve ña a shini ndo mbo kūna ñe. ²³ Pi ni mbhi muun ve ña mūun vi ni mbo miñgwe ñkūna ñe, ntogɔ pi ñkuon mbi'i nu nnu ñgwamishua, ndo mbhi muun ve ña mūun vi miñgwe ña a shini ndo mbo ñkūna ñe, ntogɔ pi ñkuon kà'a Minnwi.

²⁴ Ndwe, paa piñge pei thi pi nɔ ligi yaon, pugu pɔ nɔ paa kina. Ta'a yi, mbo Haga, pɔ nɔ ye kina ña Minnwi ni ñgwra

pugu pa puon Ishrae ñkuon Mbra Shinai ñe. A ni mbhi puon pugu pɔ pa ñkūna.

²⁵ Haga yei pɔ pi nɔ mbra Shinai mon la'ataon Arabia, mbo nɔ Jerushalein shi'a nthe ña a pɔ mon kūna pugu pa puon pi.

²⁶ Ndo ye Jerushalein ña a pɔ po ñe, lo ñji'i mbo mon kūna ndo mbo mūun via.

²⁷ Nthe ña pi nā'an ña:

“Fā'o pwanju'ɔ, ma ñkhwè ña a lo mbhi ñe,

pa'o ñgòu, ñkəi ni pwatua,

mbo gò ña muun lo naa ma naon ghó ñe,

nthe ña puon ju ña pi shini ndo mfā'o ndii yi ñe

shi ñjiñ nchaa yi miñgwe* ye ña a fā'o mimbia ghó ñe.”

²⁸ P̄əi ndwe, ma lĩj pañ, pɔ pi puon Minnwi ntogɔ pi ñkuon kà'a wu'ɔ nɔ ha'an Aiji ni mbo ñe. ²⁹ Ndo wu'ɔ nɔ ha'an ndii ghó muun ye ña pi ni mbhi vi ntogɔ pi ñkuon p̄i'i nu ñgwamishua ñe ni mfe ñgə'i ni ye muun ña pi ni mbhi vi ntogɔ pi ñkuon ñkwan ha'an Jijwe Minnwi ni ntā'a nu ñe, a wu'ɔ ha'an a pɔ ndwe ñe.

³⁰ Ndo Ñwa'anli Minnwi chhu pi ña? A chhu ña, “Yōu miñgwe ñkūna pugu muun vi, nthe ña mba'a muun miñgwe ñkūna ghó le ma mfā'o maon tāa pugu muun ve miñgwe ña a lo mbo ñkūna ñe ka'a.”

³¹ Nne, ma lĩj pañ, pia lo ñji'i mbo pi puon miñgwe ñkūna ghó, pia pɔ pi yi miñgwe ye ña a lo mbo ñkūna ñe.

5

Krishto kwo chwīe pia lūgu

¹ Nɔ taon nu mon kūna, Krishto kwo fu'u via mon ghó. Nthe yie ghó, thi a tini ki lo nu'un mfe non yɔ ni lr̄i kūna.

² Lii ñjəi nduthó a, Pɔɔ, chhu nu ni p̄əi ña p̄əi nu'un mbiñ nnu nii ñgunu mbrei, kañ Krishto lo ñji'i mfā'o ghère ni p̄əi.

³ Nchhó ñe nshūu ténə sheshenon ña a wu'ɔ mbiñ nnu ni'in ñgunu mbrei ñe, ña a yī'i ña a nū'on ñguon gí. ⁴ P̄əi fēne non yəi mbiñ Krishto, p̄əi ña p̄əi tā'a nu ntogɔ

* 4:27 4:27 Ye li'i tho nchhu pi Haga ña a ni mfā'o Abrahāñ nɔ kuo ndii ñe.

pi ηkuon nū'on nu gí mbo yi ndindi ne. Pəi lo nu'un mbi'i mon pwapun Minnwi.

⁵ Nthe na ntogo pi mon Jijwe, mon pin, pigi ni non pigi ni pwatua tho njwere yaon na pigi kwā'a nu ne, mbo po nu ηgwa ndindi shhi Minnwi. ⁶ Mon Krishto Jisho, ni'in nu ηgwa ηgunu mbrei ki mien nu ki lo ni'in lo nji'i mfā'o yichəi ghère. Yaon na a ghère ne po pi pin na a fā'a ntogo ηkuon khwā ne.

⁷ Pəi ni nja ntei tei gho shi'i, ti a ni mbini mbo gō ki'ingini ni pəi no yōu nu njin nnu shini? ⁸ Yei ligəi na pəi mien nnu shini lo ndho pi mbho non na a ki gē vəi ne. ⁹ Ntigi piphi yei po pi no muon mi shigei yaon chwīe prupina ku'ō na a ghā nchwīe ηguon prupina ku'ō. ¹⁰ Nja mfā'o tininju'ō mon Taatho nthe vəi na mba'a pəi yi'i nthi ηkuon nnu nduon ntogo ye na ηgwēin ne. Sheshenon ye na a tho mvū'u vəi ne shi mfā'o njó, ki a po pi gō.

¹¹ Ndo ni mmu, ma lin pan, ηkan ηgu'ō mbini ntho nchi pi na a pie na pi ni'in ηgwa ηgunu mbrei, pi shi kan ndo nu'un mfe ηgə'i vəi. A kan ni mbo pi nenne, kan chrà Minnwi na nchi nu nthe gu Krishto ηkuon wá'a ne, shi kan nu'un mbo ki'ingini. ¹² ηgwa pigho na pugu tãra tho yəi ne ya ne ηgəi shhi mbu'ō non yugu.

¹³ Nthe na pi ni ηgē vəi na ki'i pəi nu'un mbo mon kũna, ma pa lin pan, ndo ki'i pəi lōgo yie a po shendaon no kie nu fo nchwīe pa nnu piphi na freinon yəi tã'a nu ne. Ndo pəi ka togo pi mon khwā ηgère non pəi. ¹⁴ ηguon gí chiri ntaon mon ta'a gí yei na, "Khwā taakuo yo no ha'an o khwā non yo ne." ¹⁵ Ti pəi ntho ntã'a lá'o, ndo nshāan non pəi, pəi lina nu kan pəi shi njwi non pəi.

Chho chombhi yo no ha'an Jijwe tã'a nu ne

¹⁶ Ndo nnu na nchhu nu ne po na chho chombhi yo pi no ha'an Jijwe chhu ne, kan mba'a o nu'un nchwīe nnu na freinon tã'a nu ne. ¹⁷ Nthe na pa nnu na freinon khwā ne po ni kipina pugu Jijwe, pa nnu na Jijwe tã'a nu ne po ni kipina pugu pa freinon. Pa nnu pei po pi ni kipina, nne minthe pa'a o lo nchwīe nnu na o khwā

no chwīe nu ne. ¹⁸ Ndo pəi nja'o pi nnu na Jijwe chhu nu ne, pa'a a lo nu'un nsha'a gí nsha'a vəi.

¹⁹ Pa mbha nnu na freinon ghā nchwīe ne lo nu'un mbo pi nnu ləin: shúon, mbha nnu tatro, pa nnu shhunon, ²⁰ gha'o nu pa nnwi, lin, kipina, minduonduon, kighi'ə, memme pigitua, tã'a nu no po nu shhi, ki lo nja'o nnu mbho ηgwa nduon, fu'u nu non shina ηgwa ha'an pəi pugu lo mbi'i nnu ta'a ηkwan, shère nu ntaon puon mi chu'u, ²¹ chwīe nu pa nnu kighi'ə, paa nu là'o, ghəi nu mon pa li'i ji ki tou pugu pa ηguon ηkwan nnu pei. Nshūu tənə yəi ηkwan no ha'an ηki ηkwo shūu tənə yəi ne, na mba'a ηgwa pe na pugu ghā nchwīe ηkwan nnu pei ne fā'o shina mon Sha'afuon Minnwi.

²² Ndo ntien Jijwe po pi khwā, pwanju'ō, ghighri, wēin njū'ō, pwapun, mbha nnu shi'i, ta'anju'ō, ²³ junon, wēin non, yichəi kan ta'a gí lo ndāa ηkwan nnu pei.

²⁴ Ndo ηgwa pe na pugu yi Krishto Jisho ne kwo kwīn freinon yugu ηkuon wá'a pugu pa nnu piphi pi, pugu pa nnu pe na a khwā ne. ²⁵ Na pia fā'o chombhi pi lo mbho Jijwe ne, pia wu'ō nchho chombhi yia pi no ha'an Jijwe chhu ne. ²⁶ Ki'i pia mā'an nthinta'o, ndo ki lo nchwīe túa pichəi ηgwa pigi nu, ki ηgī'ə pichəi ηgwa.

6

Tien lr̄i pichəi ηgwa

¹ Lin pan, sheshenon ηgū mon phi, pəi na pəi tini mon jijwe ne, pini nju'u vi mon jijwe juju. Lina ni non yo ηkaa gho nji na ki'i ywə'i nu nii gho o chwīe phi. ² Ghère ntien lr̄i pichəi ηgwa nne kan o nū'on gí Krishto. ³ Nthe na sheshenon ndii non yi na a mmenon ndo mbo pi muon mi non kan a fi pi non yi.

⁴ Ndo sheshe non lii fã'a yi, nji na ā ntã'a nu ηkwēi njū'ō yi ā po nthe pi non yi ki lo mbo nthe pi taakuo yi. ⁵ Nthe na a pie na sheshenon tien lr̄i yi.

⁶ Sheshenon na pi ye'i vi ni chrà Minnwi ne ghrā ηguon maon shi'i na a fā'o ne mfe yi non na a ye'i vi ne.

⁷ Ki'i pəi fñi non pəi, non shi'a mā'an Minnwi ni kwəin, sheshe yaon na non phī ne a ye na a shi kwōo ne. ⁸ Ŭ mbhī pi maon freinon, ɔ kwōo gu llo mon freinon ghɔ, ndo ti ɔ mbhī pi maon mon Jijwe, ɔ kwōo chombhi ki mme mon Jijwe ghɔ. ⁹ Ndo ki'i pia kina chwē nu shi'i nthe na ndii shi nga nkā'o pia kwōo shéi, no ha'an pia mien ki ya'a kuo. ¹⁰ Nne ki'e, no ha'an pia fā'o shina ne, pia chwē shi'i mbin nguon ngwa ghao. Mí'en mbo mbin ngwa pe na pugu ngia ghan pin ne.

Ndugwi njin shūu nu tónə pugu pa fe nu mbɔɔ

¹¹ Lii njəi kwəan ha'an nā'an yei li'i ni nyaon mbhɔ, ndo nā'an a gha'ogha'o ne! ¹² A wu'ɔ ngwa pe na pugu tā'a nu nōon non mon freinon ne na pugu fra vəi na pi ni'in vəi ngunu mbrei, nne na ki'i pi fe ngə'i ni pugu nthe wá'a Krishto. ¹³ Nthe na nji'i nthe pi pugu na pugu nii ngunu mbrei ne, lo nji'i nū'on gí ndutho yugu. Ndo pugu tā'a nu na pi ni'in vəi ngunu mbrei nne na pugu kwēi njù'ɔ yugu na pəi nii ngunu mbrei mon freinon.

¹⁴ Ndo ni mmu, ki'i a ma mbo na nkwei njù'ɔ a nkien na ngu'ɔ nkwei njù'ɔ nthe pi wá'a Jisho Krishto mbo Taatho via. Nthe na ntəgo pi nkuon gu Krishto nkuon wá'a, nkuon mbhi kwo po yi kwin nkuon wá'a vəi, mummu po yi kwin nkuon wá'a no ligi nkuon mbhi. ¹⁵ Nthe na ni'in nu ngwa ngunu mbrei ki mien nu ki lo ni'in lo nji'i mfā'o yichəi ghère. A po nu non fhi mbo mme nnu. ¹⁶ Ghighri pugu pa kwoshini po ni ngwa pe na pugu yōu njin chrà yei ne, mbini mbo mbin Ishrae na a yi Minnwi ne.

¹⁷ Jē ndwe ngəi nu shhi, ki'i non tā'a a ni ndan nthe na pa tina Jisho po mbin non mu.

¹⁸ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taatho via, po ni jijwe yəi ghao, ma lin pan. A po nenne.

Nwa'anli choshi Efesho Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ nā'an nwa'anli yei, ntho mfi'i pi kà'a na Minnwi fā'o ntho nguon pa yaon na a puon nkuon shhe pugu pa po ne. A nōon mon nwa'anli yei na nguon yaon ghao shi nja'o pi mbho Jisho Krishto.

Mon fūon krao nwa'anli yei, Pɔɔ chrā pi nkuon po nu ta'a yi ntogo pi nkuon chhu nu nkwan no ha'an Minnwi Tāa chu'o ngwa pi ne, nkwan no ha'an a li'ε phi yugu ndo mfu'u vugu mon phi yugu ntogo pi mbho Muun vi, mbo Jisho Krishto. A pini nu'un mfi'i nkwan no ha'an kà'a Minnwi shi ngu'o ndogo li'i ghao ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

Pɔɔ mā'an fi'i ni ntou pa yaon no nōon nu na nguon puon Minnwi ghao ta'a yi ntogo pi mon po ta'a yi pugu pa Jisho Krishto. A nā'an na choshi po no non, Jisho Krishto po tho yi, na choshi nda, Krishto po muun nchī'a nchini nda ghɔ, na choshi po pi mingwe, Krishto po ndaon vi.

Pɔɔ lūgwi nōon mon nwa'anli yei na ntho khwā na Krishto fā'o mbin ghan pin ne, pugu pa chombhi yi na a fe ntho vugu ne, ni li'ε nu phi na a chwie pugu fā'o ne, ni fi'i pwapun na a nōon ni pugu ne, a pie na ghan pin mī'an mbha nnu piphi yugu nchho chombhi taontaon.

Mā'an nu chrā

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ngan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi nkuon khwā njū'o Minnwi, ngēi ni pa ngwa Minnwi pi taontaon mon la'ataon Efesho ndo mbo ngwa ta'anju'o mbin Krishto Jisho.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pēi.

Mboro mon Jijwe ndii na o pin Krishto ne

³ Mboro yi Minnwi, mbo Tāa Taatho via, mbo Jisho Krishto, na a fe nguon nkwan mboro mon jijwe ni pia mon mbhi moon jijwe ntogo pi mbin Krishto. ⁴ Wu'o no ha'an a chu'o via ntho Krishto nkaon maa nchwie mbhi ne, na pia po yi taontaon ki lo mfā'o ntēi shhi yu. Mon khwā, ⁵ a ni ndogo nthi mi fie ndii ntogo mbin Jisho Krishto nchwie pia po puon pi, ntogo pi nkuon pwanju'o yi, ⁶ nne na pia gha'o ndipwa pwapun yi, na a fe ni pia ghagha ntogo pi mbho ta'a Muun vi na a nkhwā nga'a ne. ⁷ Ntogo pi nkuon chhi Krishto,* a yuon via mfu'u mon ghrī phi, nne Minnwi li'ε phi yia pi wu'o no fi'i pwapun yi, yi yienyien, ⁸ na a shā'o ni pia ntou yi ne pugu pa nguon shietho pugu pa ji nu.

⁹ Minnwi chwie nnu na a ni nkā'a njū'o yu ndo pa'a ngwa lo nji ne, pia ji, mbo pa nnu na a ni nkwo lōgo nthi mi no chwie nu ntogo pi mbin Krishto ne. ¹⁰ Nnu yei na Minnwi ni nkā'a no chwie nu, ndo shi nchwie ndii na ndii kā'o ne, po no tho nu ni nguon pa maon, nchwie pugu po ta'a yi, nguon pa maon na a po po pugu pa nkuon shhe ne, Krishto po Taatho vugu. ¹¹ Ntogo pi mbin Jisho, Minnwi pini nchu'o vigi na pigi po ji llo mon njē yi, wu'o nkwan no ha'an a ni nkā'a ne. Minnwi ghā nchwie nguon nnu pi pi nkwan ha'an a khwā ne, ¹² nne na pigi, na pigi ni mbo fūon ngwa no fā'o nu kwā'a mbin Krishto ne, shi nga'o ndigha'o yi. ¹³ Ntogo pi mbho yu, pēi nkaa pēi ni nga nja'o nkini nnu shini, mbo pwa pisha'akho na a tho ni lūgu nu ni pēi ne, pēi gha mbin, Minnwi nū'on li yēi ni Jijwe yi na a ni nkā'a ne. ¹⁴ Jijwe Minnwi po pi fé ni pia nne na pia fā'o tininju'o na Minnwi shi mfe yaon na a kā'a via no ne, ni kwā'a na a shi ndugwi mī'en mfe nguon maon pigho ni pia, nne na pia gha'o ndigha'o yi.

Luon Minnwi Pɔɔ

¹⁵ Ntho nnu yei, jē fie no ha'an nki ya'o fi'i pin yēi mbin Jisho Taatho pugu pa khwā yēi mbin pa nguon ngwa Minnwi

* 1:7 1:7 Njin chhi Jisho po na gu na a ni mfe chombhi yi pi jwi vi, chhi yi kwā no yaon fe'ingien ne.

pi taon̄taon̄ n̄e, ¹⁶ ñshini ndo ñkina no tōo nu Minnwi nth̄e v̄ei. Nth̄o ñkw̄in̄ v̄ei mon̄ luon̄ Minnwi a, ¹⁷ ña Minnwi, mbo Minnwi Taath̄o via Jish̄o Krishto, mbo Tāa ndigha' o shi mfe j̄ijw̄e shieth̄o pugu pa ji nu nnu nne ña o ji vi mb̄igi. ¹⁸ Nduon̄ ña nj̄ù' o ȳei p̄iḡei ni lí' e, nne ña p̄ei ji kwà' a ña a fe ni p̄ei, mbo ñgwa ña a ḡē n̄e, ni fi' i fà' o ña a p̄o mon̄ mbwa mb̄oro ña Minnwi k̄ā' a ñgwa pi no n̄e, ¹⁹ ni ghr̄í ki fi' i ña a fā' a nu mb̄in̄ pia ña pia piñ n̄e. Yei ghr̄í ña a fā' a nu mb̄in̄ pia n̄e, wu' o mbo pi no fi' i mme ghr̄í ȳe ña ²⁰ a ni mfā' a no gh̄o nd̄ii ña a ni mb̄i' i Krishto llo mon̄ gu nch̄er̄e vi ñgei mbh̄o yi yi ji po n̄e. ²¹ Krishto tho nsha' a nu fo mon̄ nth̄in̄kwo k̄ek̄er̄e nchaa ñguon̄ ghr̄í ña pugu sha' a nu po n̄e, pugu pa mem̄me ñgwa pugu pa mem̄me ghan̄ ghr̄í pugu pa taath̄o pugu pa nth̄in̄kwo ña ñgwa ni ñkwo ma mfā' o, ki lo ñgu' o mbo pi mon̄ yei mbhi ndwe n̄e, pugu pa mbhi ȳe ña a tho nu n̄e. ²² Minnwi nū' on̄ ñguon̄ yaon̄ ghao la' o kw̄o yu, mfe vi ni ch̄oshi no Taath̄o ñguon̄ yaon̄ ghao. ²³ Ch̄oshi po pi non̄ Krishto, a chw̄ie ch̄oshi linaon̄ ndo ñk̄ā' o ni ju ȳe ña a linaon̄ ñguon̄ yaon̄ ghao ñguon̄ lí' i ghao n̄e.

2

Llo mon̄ gu nii mon̄ ch̄ombhi

¹ P̄ei ni mbo ñgwa khu mon̄ ch̄i' e nu nch̄o pugu pa ph̄i ² ña p̄ei ni nch̄o nu mon̄ gh̄o ñkwan̄ ha' an̄ ñgwa ñkuon̄ mbhi yei chw̄ie nu n̄e, mbini mbo ñkwan̄ ha' an̄ Shata, mbo nth̄ishi ñji mon̄ toth̄i tā' a nu n̄e, mbo j̄ijw̄e ña a fā' a nu mb̄in̄ ñgwa ha' an̄ pugu ch̄i' e nch̄o Minnwi n̄e. ³ Ñguon̄ yia ni mbo no pugu, nch̄o ch̄ombhi yia ñkwan̄ ha' an̄ freinon̄ yia khw̄ă n̄e, nth̄o nchw̄ie nnu ha' an̄ freinon̄ yia pugu pa nj̄ù' o yia tā' a nu n̄e, ña p̄uon̄ yia ni mbo pi yi ph̄i n̄e, piḡitua Minnwi ni mbo mb̄in̄ pia.

⁴ Ndo Minnwi, ña a fā' o ntou kwoshini, nth̄e khw̄ă yi yi titini ña a khw̄ā via no n̄e, ⁵ ti mfe pi mon̄ nd̄ii ña pia ni ñgu' o mbo pi ñgwa khu mon̄ ch̄i' e nch̄o n̄e, a ni nchw̄ie

via pia po yi maon̄ pia pa Krishto ka' a. A togo pi ñkuon̄ pwapun̄ Minnwi ña p̄ei l̄ugu. ⁶ A ni ñku' o ni pia pa Krishto Jish̄o mon̄ gu, nch̄er̄e via pugu ka' a mon̄ mbhi moon̄ j̄ijw̄e mb̄in̄ Krishto Jish̄o, ⁷ nenne ña mon̄ pa nd̄ii ña a tho nu n̄e, minthe a n̄on̄ mme pwapun̄ yi ña minthe pa' a pi lo mfi' i n̄e, mon̄ shi' i yi ña a n̄on̄ ni pia ntogo pi mb̄in̄ Krishto Jish̄o n̄e.

⁸ Nthe ña a chw̄ie pwapun̄ Minnwi p̄ei l̄ugu ntogo pi ñkuon̄ piñ, ndo pa' a yei lo ndh̄o pi mbh̄o gh̄o, a po pi fe Minnwi, ⁹ ki lo mbo nth̄e pi fā' a nne ña ki' i sheshen̄on̄ kw̄ei nj̄ù' o yi. ¹⁰ Nthe ña pia po pi mbh̄o fā' a yi, a chw̄ie via ntogo pi mb̄in̄ Krishto Jish̄o ña p̄ia fā' a fā' a shi' i ña Minnwi ni ñkwo p̄iri nū' on̄ ña pia chw̄ie.

Ta' anggi pugu pa ghighri mon̄ Krishto

¹¹ Nthe yie gh̄o, p̄ei ña p̄ei ñgwa taon̄ nduon̄ mon̄ freinon̄ n̄e, ña ñgwa ha' an̄ pugu nii ñgunu mbrei m̄ein̄ v̄ei ni ñgwa ki nii ñgunu mbrei n̄e, mbo ñgunu mbrei ña pi ni' in̄ ñon̄ fo pi ni mbh̄o ñon̄mishua n̄e, p̄ei kw̄in̄ ñkwan̄ yaon̄ ña p̄ei ni mbo lleshhi n̄e, ¹² ña yich̄ei yaon̄ shini ndo nch̄ini v̄ei p̄ei pa Krishto, p̄ei ni mbo pa gh̄ini nne pa' a ndo mbo ñgwa Minnwi no ñgwa Ishrae, p̄ei shini ndo mfā' o nnu mon̄ pa k̄ina llo ñkuon̄ k̄ā' a Minnwi ni ñgwa Ishrae, ki lo mfā' o kwà' a, ndo mbo ki Minnwi ñkuon̄ mbhi. ¹³ Ndo ndwe, ntogo pi mb̄in̄ Krishto Jish̄o, p̄ei ña p̄ei ni mbo pi fie hini n̄e, pi ch̄on̄e ni p̄ei mbara, ñkie pi ñkuon̄ ch̄h̄i Krishto.*

¹⁴ Nthe ña a ju nduth̄o yi ña a tho ni ta' anggi shina pia, ña a chw̄ie paa ghr̄à ñgwa pei, mbo ñgwa taon̄ nduon̄ pugu pa ñgwa Juu, pugu ḡu ta' a yi. A ni mb̄e' i ñka' a ña a ni f̄ene vugu ntogo pi ñkuon̄ gu yi mon̄ freinon̄, ¹⁵ a ni mfu' u kipina ña a ni nth̄o nth̄e ḡí, † pugu pa nnu ña ḡí chhu n̄e, nne ña a nth̄e a taon̄ ni ta' a ñon̄ fhi shina kiri paa ñgwa pei ñkie pi mb̄in̄ yu, nne nth̄o ni ta' anggi, ¹⁶ ndo mbini nch̄ini paa kiri ñgwa pei pugu po ta' a yi, a ch̄ini vugu pugu pa Minnwi ntogo pi ñkuon̄ gu yi ñkuon̄ wā' a, nne njwi kipina gh̄o.

* 2:13 2:13 Njin̄ ch̄h̄i Jish̄o po ña gu ña a ni mfe ch̄ombhi yi pi jwi vi, ch̄h̄i yi kw̄i no yaon̄ fe' in̄gīen̄ n̄e. † 2:15 2:15 A shini ndo nth̄o ḡí ni kipina yei. Lii nnu ña a po mon̄ ñwa' an̄li Roma 7:5-14.

17 Nenne, Krishto ni ntho nchii pwa pisha'akho mbo yi ta'annggi ni pae ngwa taon nduon ja pae shi ki lo mbara yei Minnwi ne, pugu pa ngwa Juu ja pugu ni mbara ne. 18 Nthe ja a togo pi mbho Krishto ja nguon yia ghao mbo ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon, fa'o shina mon ta'a Jijwe no ghei nu shhi Taa.

19 Nthe yei, pae ngwa taon nduon lo nu'un mbo pa ghini ki ghan kra, pae po ndwe pi ta'a ngwa pae pa ngwa Minnwi pi taontaon, pae po mon mbaanda Minnwi. 20 Pi krao vai nku'o no gho nkuon kwonda ja a nu'on ghan ntaon Jisho pugu pa njeli'i Minnwi ne, Krishto Jisho ndutho yi po nkien muun nchi'a nchini nda gho. 21 A togo pi mbho yu ja nguon nda gho ja a ku'o nu no ne tithi mbo ta'a yi, nku'o nu mbo nda Minnwi yi taontaon, mbo yi Taatho. 22 Ntogo pi mbin Krishto, pi tho nkrao vai nku'o nu ni pae, pae po nda ja Minnwi gha nchho fo mon Jijwe ne.

3

Fa'a Poo ni ngwa taon nduon

1 Nthe nnu yei, mmu Poo, luon Minnwi mfe ni pae. Mbo pi ngan choin nthe ligi Krishto Jisho, nthe vai, ma pa ngwa taon nduon. 2 No ha'an a mbo ye ja shishini, pae kwo ya'o fa'a ye ja Minnwi fe vai mon pwapun yi nthe vai ne, 3 ja nnu ja Minnwi ni ndoin ne, a ni non vai, nchwie nji no ha'an nkwo na'an, nkaoon tho yi ni pae ne. 4 Pae shi nga mein nnu yei, kan pae shi nji nyan pi'i nu nthe nnu lain ja Minnwi tugu nthe Krishto ne, 5 ye ja pi shini ndo ntugu ni pa ngwa lleshhi nkwan no ha'an pi non ni pa ghan ntaon Jisho pugu pa njeli'i Minnwi pi taontaon ntogo pi mbho Jijwe Minnwi ne.

6 Nnu lain gho po ja ntogo pi nkuon pwa pisha'akho, pa ngwa taon nduon fa'o shina pugu pa Juu ka'a mon mboro ye ja Minnwi fe ne. Pugu ngia ta'a freinon ndo nchiri mon ka'a ja Minnwi ni mfe ntogo pi mbho Krishto Jisho. 7 Minnwi ni nchwie a mbo muun fa'a pwa pisha'akho ntogo pi nkuon fe pwapun yi ja a ni mfe

vai ntogo pi nkuon nkwan ha'an nji yi fa'a nu ne.

8 Mmu, ja mi ndugwi nin shina pa ngwa Minnwi pi taontaon ne, pi ni mfe pwapun yei vai ja nchii pwa pisha'akho fa'o Krishto ja a chaa lina nonmishua no ji nu ne, ni ngwa taon nduon, 9 ndo mbini non ka'a Minnwi li'i wo ni nguon ngwa ghao, mbo ka'a ja a ni ndoin llo lleshhi ne. Minnwi yei non ja a ni nchwie nguon yaon.

10 Nenne ja ndwe, minthe choshi chwie pa thishi pugu pa memme nji mon mbhi moon jijwe ji shietho Minnwi mon nguon pa ngwra pi. 11 Yei ni ngu'o mbo nkwan ha'an Minnwi ni nka'a nkaon mbhi maa nje ne, ja a ni nchwie a logo li'i ntogo pi mbho Krishto Jisho, mbo Taatho via ne, 12 mbo ju ja pia togo mbho yu mfa'o tininju'o pugu pa ndaon wo mon pin mbin yu no ghei nu shhi Minnwi ne. 13 Nthe yie gho, ndigoi vai ja ki'i pae fa'o pae njuo nthe nge'i ja njei nu nthe vai ne, nthe ja a po pi no gha'o nu vai ne.

Khwä Krishto

14 Nthe yei, nkwi kwere a shhi Taa 15 ja nguon ndaon po pugu pa nkuon shhe fa'o ligi yugu pi lo mbho yu ne, 16 ja a shi mfe nji ni pae, ntogo pi nkuon Jijwe yi, nne ja pae tini mon njuo pae, wu'o pi no fi'i fa'o yi mon ndigha'o yi, 17 nenne ja minthe Krishto chho mon njuo pae ntogo pi nkuon pin, njen yei gha nkwo tini, kwo yei kwö phi mon khwä, 18 nthe pae pa nguon ngwa Minnwi pi taontaon ghao fa'o ghrí no ji nu fi'i figi, pugu pa fi'i pun, ni fi'i nthi, ni fi'i shhi nu ja khwä Krishto fa'o ne. 19 Oon, ja a nthe pae ji khwä Krishto ja a chaa lina nonmishua no ji nu ne, nne ja minthe pae linaon ni fhi nu Minnwi.

20 Ni ju ye ja minthe a fa'a ncha fi'i nkwan no ha'an pia pie ki mbi'i ne, ntogo pi nkuon nji ye ja a fa'a nu mon non yia ne, 21 ndigha'o po gho ntogo mbho choshi pugu pa Krishto Jisho nguon ngwreingwa ghao, nguon ndii ghao ki ndugwi yi. A po nenne.

4

Ta'a freinon mon pin

¹ Nthe yie gho, mmu, ngan chéin nthe ligi Taathó, ñdīgəi vəi ɲa pəi chho chombhi mon shendaon ɲa a kā'ó nthe gè ye ɲa Minnwi gē vəi nɔ nɛ. ² Pəi shwi'i non yəi shhe, mbo juju, mfā'ó wēin njù'ó, mfā'ó wēin njù'ó ni fàn ɲgwa nduon mon khwǎ, ³ ɲkāa mon ɲguon puon shendaon ghao ɲa ta'anggi ye ɲa Jijwe Minnwi fe ntogó mon ghighri ɲa a chíni vəi nɛ, kina shina pəi.

⁴ A wu'ó ta'a non pugu ta'a Jijwe, wu'ó nɔ ha'an Minnwi ni ɲgē vəi mon ta'a kwà'a nɛ, ⁵ ta'a Taathó, ta'a pin ni ta'a kwe ɲkhi, ⁶ pəi fā'ó ta'a Minnwi, mbo Tāa ɲguon ɲgwa, ɲa a Taathó ɲguon ɲgwa, mfā'a fà'a yi ntogó mbin ɲguon ɲgwa ndo mbo mon ɲguon ɲgwa. ⁷ Ndo sheshenon shina pia fā'ó fé wu'ó fi'i ɲkwan nɔ ha'an Krishto fe gho nɛ. ⁸ Nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa,

“A ni ɲga ɲku'ó tothi,
ndogó pa mimbina pi ha'an a gha'a
vugu nɛ pugu tho njin yu,
a fe pa fé ni ɲgwa.”

⁹ Ndwe, njin chrà yei ɲa, “A ni ɲku'ó tothi” pɔ pi ɲa ɲkien ɲa a shwi'i shhe? ¹⁰ Ju ɲa a ni nshwi'i nɛ wu'ó ju ɲa a ni mbin ɲku'ó fie mon ndugwi pɔ nɛ, nne ɲa a linaon ɲguon mbhi ghao.

¹¹ A fe pa fé ni pichəi ɲa pugu pɔ ghan ntaon pi, pichəi pɔ pa njəli'i Minnwi, pichəi pɔ ghan chíi pwa pisha'akho, pichəi pɔ pa ɲgwa ɲa pugu ghà ndina ni choshi * ndo ɲjé'i nu nɛ, ¹² nɔ piri nu ɲgwa Minnwi pi taon taon nɔ fā'a nu fà'a ju Krishto, nne nɔ kugwi nu non yi a ku'ó, ¹³ ti pia nu'un ɲku'ó mbo ta'a yi mon pin pugu pa fi'i ɲkwan ha'an pia ji Muun Minnwi nɛ, ɲku'ó ti mbo memme ɲgwa mon pin, ti nu'un ɲku'ó ndinaon mbo nɔ ha'an Krishto pɔ nɛ.

¹⁴ Nenne, kan mba'a pia nu'un mbo nɔ puon fhu, pi tho nchi via mfe hein, mfe nu hin nɔ ɲgwa ɲa mba'an khi tien vugu, ntogó pi ɲkuon ɲkwan ɲkwan yaon

ye'i llo mbho ɲgwa mifi ɲa pugu ghà nchwie ɲgwa fāan ndaon ntogó pi ɲkuon pa nnu mifi ɲa pugu tigi nu nɛ. ¹⁵ A ka pie pi ɲa ntogó ɲkuon chrà nu nnu shini mon khwǎ, pia ku'ó mon ɲguon puon shendaon ghao mon ju ye ɲa a pɔ nɔ tho yəi nɛ, mbo Krishto. ¹⁶ Krishto chíni ɲguon ɲgwa pi ghao mon ta'a non, nne ɲa a nthe pia pɔ shigi ndien ɲa a chíni ɲguon non ɲonmishua nɛ. Ndi ɲa ɲguon ghrà non fā'a nu shi'i nɛ, a chwie ɲguon non ku'ó ɲkugwi non yi mon khwǎ.

Chho nu nɔ ɲgwa moon lí'e

¹⁷ Nchhu yei nnu ndo mbo minkwentie mon Taathó ɲa, ki'i pəi nu'un nchho chombhi yəi nɔ ha'an ɲgwa ki pin Minnwi ghà nchho nɛ, ɲa kwà'a nu nnu yugu lo mfā'ó ghère ¹⁸ njù'ó yugu pɔ pi mon njinjin. Pugu lo nji'i mfā'ó shina mon ɲkwan chombhi ɲa Minnwi ghà mfe nɛ, nthe ki ji ɲa a pɔ mbin pugu nɛ, nthe tinitho ɲa pugu fā'ó nɛ. ¹⁹ Pugu lo nu'un mfā'ó lritho, mfe non yugu ni pa mbha nnu piphi, mfā'ó piga nɔ chwie nu ɲguon ɲkwan ɲkwan nnu totrɔ mbigi.

²⁰ Yin lo mbo ɲkwan nɔ ha'an pəi ni nje'i nthe Krishto nɛ. ²¹ Shishini, pəi ya'ó pa nnu nthe vi, pi ye'i vəi ni nnu shini ɲa a llo mbho ju, Jisho nɛ. ²² Nenne, pəi mī'an ndunu non yəi, ɲa a ni nchwie pəi chho chombhi ɲkwan ha'an pəi ni nchho nu nɛ, mbo ndunu non ye ɲa a ni mbiri nu nthe pa nnu piphi ɲa pəi ni ɲkhwā, a fi vəi nɛ. ²³ A pie ɲa njù'ó yəi pugu pa kwā'a nu† məi ya mbin mbo yi fhi, ²⁴ pəi lo mbin ɲgwe non fhi ɲa pi chwie vi a fhi Minnwi mon ndindi pugu pa taon taon ɲa a llo mon nnu shini nɛ.

²⁵ Nthe yie gho, pəi mien le'ingien fo, sheshenon shina pəi chrà nnu shini ni taakuo yi nthe ɲa pia pɔ pi ta'a yi mon Krishto. ²⁶ Pəi mbigi túa, ki'i pəi chwie phi, ki'i pəi mien minaon nii pəi wu'ó mbo ni pigítua. ²⁷ Ndo ki'i pəi fe shina ni Shata.

²⁸ Ki'i non ɲa a ni mbo ɲgina nɛ nu'un njoo, a pie ɲa a fā'a, ntho mfā'a fā'a shi'i

* **4:11** 4:11 Ye ɲgwa pɛ ɲa pi ghà mēin ni pa pashito nɛ. † **4:23** 4:23 Mon chrà Gri a chhu pi ɲa ntogó ɲkuon jijwe kwā'a nu mɔ.

ni mbho mi, nne na mimfe a fe yi non na a lo nji'i mfa'one. ²⁹ Ki'i sheshe chra piphi taon mon ncho pei, ndo a wu'o mbo pi nkwan chra na a pwa no ghere nu non a tithi a tini mon nkwan ha'an cha ndii gho po ne, nji na minthe a ghere ngwa pe na pugu ya'o chra gho ne.

³⁰ Ki'i nchwie Jijwe Minnwi yi taontaon na pi ni nu'on li yei ni ju ne, po ni tu'utho. Pi ni nu'on li yei ni ju no non nu na mon yichai ndii, Minnwi shi njuon via mfu'u mon nguon ghr phi.

³¹ Pei mi'an chochigai, pugu pa pigitua, ni yoyoro, ni fe'i nu fe'i, ni we'i nu ngwa, ni kipina. ³² Pei ka non pi mbha nnu shi'i ni pa pichai ngwa, mfa'one nj'u'o poyoro, ndie phi ngwa wu'o no ha'an Minnwi togo mbin Krishto ndie yei phi ne.

5

Chho nu mon lie

¹ Nthe na pei pa puon Minnwi ha'an a ya nkwa vugu ne, pei pa'one po nu no ju. ² Pei chho mon khwa wu'o no ha'an Krishto ni nkwa vei nkaa yu ti mfe chombhi yi nthe vei no yaon fe pugu pa yaon fe'ingien ni Minnwi ha'an lun yi figai ne.

³ Ndo no pa ngwa Minnwi pi taontaon, a lo nji'i nka'one na pi ku'o pa nnu kwoshuon, ki sheshe nnu nchi ki piga, shina pei ⁴ ki na pei chra pa chra fefhe pugu pa chra naa, pugu pa chra michwe fefhe, mbo nnu na a lo nka'one ni pei ne. A ka pie pi na pei tho nto pi Minnwi. ⁵ Pei ya nji yei nnu shi'i na, mba'a ngan kwo shuon, pugu pa ngan chwie nnu nchi, ki ngan piga (nkwan non yei po pi no ngan gha'one pa nwi), yi'i mfa'one sheshe yaon mon Sha'afuon Krishto pugu pa yi Minnwi.

⁶ Ki'i yichai non fi vei ni pa chra ghagha, nthe na a togo pi nkuon pa nnu pei na pigitua Minnwi shwi'i mbin pa ghan tinitho. ⁷ Nthe yie gho, ki'i nturu pei pugu no chwie nu phi. ⁸ Nthe na pei

ni mfuon mbo pi mon njinjin, ndo ndwe pei po mon lie nthe na pei po pi yi Taatho ne. Nenne, pei chho no ngwa ha'an pugu po mon lie ne, ⁹ nthe na ntien thi lie po nguon pa nnu shi'i pugu pa nnu ndindi ni nnu shini.

¹⁰ Kaa no ye'i nu nnu na a shi mfe pwanju'o ni Taatho ne. ¹¹ Ki'i ni'in mbho yo no chwie nu pa nnu ghagha na a yi mon njin ne, ka tugu pi paa, ¹² nthe na a nnu lritho no chra nu nkuon pa nnu pigo na pugu gha nchwie li'i lain ne. ¹³ Ndo lie gha nga non sheshe yaon, ngwa yei yaon gho.* ¹⁴ Nthe na lie gha nga nthe nkuon yaon, yaon gho lie nkaa yu. A chwie yie gho pi chhu na,

"Wu'u ma ndhe logo,

ndollo mon gu,

kan lie Krishto shi nthe mbin gho."

¹⁵ Nthe yie gho, pei lina nu nkwan ha'an pei chho chombhi yei ne, ki lo ncho pi no pa na, pei chho pi no ghan shietho, ¹⁶ mfa'a fa'a shi'i mon sheshe muon shina na o fa'one nthe na lle pei pi piphi. ¹⁷ Nthe yie, ki'i mbo na, ka ji pi yaon na Taatho ta'a nu ne. ¹⁸ Ki'i pei paa la'one, nthe na a shi nchwie pei chwie pa nnu na a shi mbiri vei piri ne. Pei ka linaon pi ni Jijwe Minnwi, ¹⁹ nrao nu ni non pei llo mon Nwa'anli Nkhi, pugu pa nkhi gha'one Minnwi pugu pa nkhi mon Jijwe. Pei yrao nkhi mba'one lou ni Taatho mon nj'u'o pei, ²⁰ ngu'o ncho mfe too nu mon nguon pa nnu ni Minnwi Taa mon ligi Taatho via mbo Jisho Krishto.

Lan na a po no yi Krishto pugu choshi ne

²¹ Pei fe non pei ni non pei mon pogo Krishto. ²² Pingel lan, pei ya'one ncho laon pei no ha'an pei ya'one ncho Taatho ne. ²³ Nthe na mibia po pi taatho ngwe vi wu'o no ha'an Krishto taatho choshi ne. Ju, Krishto gho, po nkwe choshi na a non yi ne. ²⁴ No ha'an choshi gha nja'one ncho Krishto ne, a pie na mingwe lan wu'o nja'one ncho ndaon vi pi nne mon nguon nnu ghao.

* **5:13** 5:13 Wu'o nenne, ngwa gha nga nchwie pa nnu piphi li'i lain pi chhu nnu na Nwa'anli Minnwi chhu ni pugu nthe nnu piphi gho ne, pugu yei fi'i nkwan no ha'an nnu piphi gho na pugu chwie pigi ne.

²⁵ Pimbia, p̄ei khwā ngwe p̄ei wu'ɔ nɔ ha'anj Krishto ni nkhwā choshi ndɔ mfe chombhi yi nthe vi ne, ²⁶ nenne na a chwie vi a pɔ yi taontaon nɔ ha'anj a kwo shigao vi ni nkhi pugu pa chrà ne, ²⁷ nenne na minthe a kērə choshi ncha'a mfe ni non yi mon nguon ndipwa yi ki muon mi kigao ki sheshe kōrɔ ki sheshe nkwan yaon yei lɔ mbɔ mbiŋ yu, na â pɔ yi taontaon ki lɔ mfā'o ntai. ²⁸ Wu'ɔ nenne, pimbia fā'o nɔ khwā nu ngwe pugu nɔ ha'anj pugu khwā non yugu ne. Non na a khwā ngwe vi ne, khwā pi non yi, ²⁹ nthe na sheshenon shi'a ma mbina freinon yi, a ghà nkugwi ndɔ ndina ni non yi, wu'ɔ nɔ ha'anj Krishto ghà nchwie ni choshi ne, ³⁰ nthe na pia pa ghrà non yi.

³¹ "Nthe yei ghɔ, non shi mien taa vi pugu müon vi, nchiri mbiŋ ngwe vi pugu pi paa chiri ngū ta'a freinon."† ³² Nnu lōin yei na pi tūgu ne nkien mme yi, ndɔ nchrā nthe pi Krishto pugu choshi. ³³ Nɔ sheshe non shina p̄ei khwā ngwe vi nɔ ha'anj a khwā non yi ne, mingwe yei nkaa yu na a ya'o ndaon vi.

6

Puon pugu pa taa ni ma

¹ Puon, p̄ei ya'o nchò pa taa p̄ei pugu pa müon p̄ei nthe na p̄ei pɔ pi yi Taathɔ, nthe na a nnu na a kã'o nɔ chwie nu ne. ² "P̄ei ya'o nchò pa taa p̄ei pugu pa müon p̄ei." Yeï fūon kina na a fā'o kã'a ne: ³ "Nne na pa nnu nyien ni p̄ei shi'i, p̄ei lɔ mfā'o ntaan chombhi nkuon shhe ghɔ."*

⁴ Pa taa, ki'i p̄ei chwie túa puon p̄ei pigi, p̄ei ku'ɔ ni pugu pi ni ntigi pugu pa ye'i nu vugu nkwan ha'anj chrà Taathɔ chhu ne.

Pa kũna pugu pa taathɔ pugu

⁵ Pa kũna, p̄ei ya'o nchò pa taathɔ p̄ei nkuon shhe hein ni pógɔ pugu pa ya'o nu vugu ni ta'anju'ɔ nɔ ha'anj a kan ni mbɔ Krishto p̄ei ya'o vi ne. ⁶ Ki'i p̄ei wu'ɔ nchwie nnu pi ndii na a lii v̄ei ne, nthe na p̄ei tã'a nu na pi pin v̄ei, p̄ei chwie pi nɔ puon fã'a Krishto, nthɔ nchwie nnu

na Minnwi tã'a nu ne pi ya llo njù'ɔ p̄ei. ⁷ P̄ei fã'a fã'a pi ni njù'ɔ shi'i nɔ ha'anj p̄ei fã'a pi mbhɔ Taathɔ ki lɔ mfã'a pi mbhɔ ngwamishua, ⁸ nthɔ nji nu na sheshe nnu shi'i na non chwie nu ne, a shi mbini mfã'o wu'ɔ yei ghɔ llo mbhɔ Taathɔ, ki ngan vi pɔ pi nkũna, ki non gha.

⁹ Pa taathɔ, p̄ei wu'ɔ nchwie pi nenne ni pa kũna p̄ei, ki lɔ nu'un nyien ngũru vugu. P̄ei ji nu na non na a Taathɔ yugu pugu pa yei ne chhɔ pi pɔ ndɔ ki lɔ mbɔ ngan mbe mon shã'a yi.

Maon nchò llo mbhɔ Minnwi

¹⁰ Nɔ lūgwi nu, p̄ei thi a titini mon Taathɔ pugu pa titini ghrì yi. ¹¹ Gwe nguon maon p̄ri llo mbhɔ Minnwi, nne na mimfe ɔ wu'ɔ nthi a tini ndii na Shata thɔ ni nguon nkwan shendaon mifi ne. ¹² Nthe na pia shi'a nji'i mã'an p̄ri pi pia pa ngwamishua mon freinon, pia ghà mã'an pi pia pa jiwɛ piphi na pugu thɔ nsha'a nu ne, pugu pa memme ghan ghrì pugu pa ghan nji mon mbhi nin yei, pugu pa jiwɛ piphi mon mbhi moon jiwɛ.

¹³ Nthe yei ghɔ, p̄ei lōgɔ nguon maon p̄ri llo mbhɔ Minnwi ghao, nji na lembhi piphi shi nga nthɔ, a li'i mimbina ni nguon p̄ri na a mã'an v̄ei nɔ ghɔ ne ghao, p̄ei shi nga nkwo mã'an vi ti ndugwi, nja ngu'ɔ nthi a tini. ¹⁴ Nthe yei ghɔ ki'e, p̄ei p̄iri non yei ntithi a tini, nkrao ntu'u yei ni nkandan nnu shini, chombhi ndindi pɔ tini ki'i njù'ɔ yei, ¹⁵ tra gwe nɔ kwò yei pɔ p̄iri nu non yei nɔ chii nu pwa pisha'akhɔ ghighri. ¹⁶ Mon nguon ndii ghao, pin yei pɔ ngrào p̄ri yei, nji na p̄ei shi nki'i ndɔ mbigei nguon kr̄ei tuontaon na Shata mã'an v̄ei nɔ ghɔ ne. ¹⁷ P̄ei lōgɔ lūgu nu m̄ei nɔ yaon p̄on thɔ yei, ni chrà Minnwi nɔ kafa yei llo mbhɔ Jiwɛ. ¹⁸ Nduon Minnwi nguon ndii ghao mon Jiwɛ, ni nguon nkwan luon nu pugu pa pie nu mbhɔ Minnwi. Nɔ ha'anj p̄ei ji nnu pei ne, p̄ei chhɔ ni lina m̄ei, ki lɔ mfã'o li'anon, nduon Minnwi mfe ni nguon ngwa Minnwi pi taontaon ghao.

† 5:31 5:31 Nwa'anli Njē yi 2:24. * 6:3 6:3 Nwa'anli Ndi Taon nu 20:12.

¹⁹ Ndo nduon mfe v̄ei ηkaa mu, ηa Minnwi shi mfe chr̄a yi v̄ei ndii ηa nt̄a'a nu nchr̄a ne, ñchr̄a ni tin̄inju'ɔ, nne ηa ñchw̄ie pi ji ηk̄ini pwa pisha'akhɔ ηa a ni mbo yi l̄ei, ndo Minnwi chw̄ie ηgwa ji ne. ²⁰ A pɔ nthe pi ηk̄ini pwa pisha'akhɔ yei ηa ñchhɔ nɔ ligi Jishɔ mon ch̄oi. P̄ei luon ηa ñf̄a'ɔ tin̄inju'ɔ nɔ ch̄ii nu ηk̄ini pwa pisha'akhɔ yei nɔ ha'an a pie ne.

Ndugwi njiη chr̄a nu

²¹ Nɔ chw̄ie nu p̄ei ji ηkwan ha'an m̄bo ne, pugu pa nnu ηa ñchw̄ie nu ne, ηkien nd̄iη via ndo mbo ηgan f̄a'a ni ta'anju'ɔ mbhɔ Taathɔ, mbo Taikiku, shi nshwei v̄ei ni ηguon nnu. ²² Ntaon vi ni p̄ei nthe pi yei nnu, ηa p̄ei ji ηkwan nɔ ha'an pigi pɔ ne, a lɔ mb̄ini m̄a'an nj̄u'ɔ ȳei.

²³ Minnwi, mbo T̄aa, pugu Jishɔ Krishto, mbo Taathɔ, fe gh̄ighri pugu khw̄a pugu pa piη ni ηguon ghan piη ghao.

²⁴ Pwapuη Minnwi pɔ ni ηguon ηgwa p̄e ηa pugu khw̄a Taathɔ via mbo Jishɔ Krishto ni khw̄a ηa a shi'a ma ηkhu ne.

Nwa'anli choshi Filipai Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nga ntho ngēi mbra nyien no phī nu choshi shina ngwa taon nduon, njē choshi mon la'ataon Filipai. Pa ngwa Filipai gū pa taannu pi, ngēre vi nguon ndii ghao jē ndii gho. Pugu ni nga nja'o na a pɔ la'ataon Roma mon chéin, pugu mā'an mbin ntaon Epafroditu a ghēi ngēre vi no gho. Pɔɔ taon vi ki'e ni nwa'anli, nchho ntōo vugu ni ghēre gho.

Pɔɔ ni nji na ngwa Filipai ni nchho ntogo nu mon ntou ghagha'a llo mbho ngwa, nne a gē vugu na pugu lii pi ju, nne njē'i togo nu mon nkwan nnu pigho ni pwanju'o. Nji'i nthe pi mon titri pa ghan kē'i li'i ntu'o Kaisha, Pɔɔ wu'o ngēi shhi nchii nu na Jisho pɔ pi Taatho. Khwatua Pɔɔ ni mbo na pa ghan pin Filipai ghēi nchii pwa pisha'akho ni tininju'o.

Pɔɔ gē pa ghan pin Filipai na pugu fā'o nkwan njū'o na Jisho Krishto ni mfā'o ne mbo njū'o muun fā'a. A shini ndo ndii non yi na a fā'o mme nthinkwo, a ni nshwi'i non yi shhe thi nchēin nthinkwo na a ni nkhu nkuon wá'a. Jisho Krishto ni nchwē nguon yie ghao nthe pi ngwamishua. Pɔɔ gha ndugwi nu mfi'i na pa ghan pin lo nji'i mbo pi ngwa na la'a yugu pɔ pi nkuon shhe hein. Nkien la'a yugu pɔ pi po nne a pie na pugu chho njwere ndii na pugu shi mbini ni vugu la'a pugu gho. Pa ghan pin fā'o no chho nu njwere ndii na Jisho Krishto shi mbini nkwan non yugu a pɔ non ndigha'o nkwan ha'an ji pɔ ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ pigi Timoti, mbo puon fā'a Krishto Jisho.

Nā'an mfe pi ni pa ngwa Minnwi pi taontaon mon Krishto Jisho la'ataon Filipai pugu pa thishi mon choshi pugu pa ngwa na pugu ghà ngēre fā'a mon choshi ne.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pēi.

Pɔɔ luon Minnwi mfe ni pa ngwa Filipai

³ Ntōo Minnwi a nguon ndii na mbī'i vēi ne, ⁴ pugu pa mon nguon luon nu Minnwi a ni pēi na nduon nu mon pwanju'o, ⁵ nthe fi'i ghēre na pēi ghēre a no gho mon fā'a pwa pisha'akho ne, jē fūon llé ti ntho nchēin shi'a. ⁶ Nja mfā'o tininju'o na Minnwi, na a ni njē fā'a shi'i mbin pēi ne, shi ndogo ngēi shhi ti ndugwi ndii na Krishto Jisho le ntho ne.

⁷ A kā'o vēi no pī'i nu nein nthe vēi ghao nthe na pēi pɔ njū'o a nga'a. Nthe na ki mi pɔ pi mon chein, ki ndii na nchho nkhwē pa chrà nthe nkini pwa pisha'akho, ki nōon nu na a nnu shini ne, pia wu'o nchho mfā'o pwapun Minnwi ka'a. ⁸ Nthe na Minnwi minkwentie a na nshigi vēi ni nkien khwā na a llo mbho Krishto Jisho ne.

⁹ Ndo a pɔ luon Minnwi a na khwā yēi pīgi ngēi shhi njien, pugu pa lina, ni nguon ji nu nnu ghao, ¹⁰ nne na minthe pēi chu'o yaon na a ya nkā'o ne, nne na minthe pēi pɔ ki kōro ndo ki lo mfā'o sheshe ntēi ti nchēin lembhi na Krishto shi ntho ne, ¹¹ ndinaon ni ntien ndindi na a ghà ntho ntogo pi mbho Jisho Krishto no fe nu ndigha'o pugu tōo nu ni Minnwi ne.

Chéin Pɔɔ chwē pwa pisha'akho Krishto ghēi shhi

¹² Ntā'a nu pēi ji, ma pa līn pan, na nnu na a lōgo li'i mbin mu ne kara ngēre na pwa pisha'akho ghēi shhi. ¹³ Nne, nguon pa ghan kē'i li'i mon ntu'o pugu pa nguon pichēi pa ngwa nduon hein ji na mbo mon chéin nthe pi na mi muun fā'a Krishto. ¹⁴ Pɔ nu ma mon chéin mā'an ghrí ntou pa ghan pin mbin Taatho pugu fā'o tininju'o no chii nu chrà Minnwi ki lo mfā'o pogo gu.

¹⁵ Shishini, pichēi chii pwa pisha'akho Krishto nthe kighi'ə pugu pa mishishiri, ndo pichēi chii pwa pisha'akho gho llo mon njū'o shi'i. ¹⁶ Mbra ngwa pei chii pwa pisha'akho yei llo mon khwā, nji nu na Minnwi chu'o a no li'i nu pwa

pisha'akho. ¹⁷ Fũon ɲgwa chĩi pwa pisha'akho Krishto llo mon ɲishishiri, ki lo mbo pi llo mon ta'anju'ɔ, mbĩ'i nu ɲa pugu shi ni'in yu'ɔ mbin ɲu mon choin. ¹⁸ Ndo a lo mbo pi yichai nnu. A wu'ɔ mbo ɲa mon ɲguon puon shendaon ghao, ki a po pi mon mbha nnu mifi, ki mon nnu shini, pi chĩi pwa pisha'akho Krishto, nthe yie gho mfã'o pwanju'ɔ.

Chho nu mbhi po pi fã'a nu fã'a Krishto

Oon, ɲshi mfã'o pwanju'ɔ, ¹⁹ nthe ɲa ɲji ɲa ntogo mon luon Minnwi yai pugu pa ghẽre llo mbho Jijwe Jisho Krishto, yai shi ɲkara mfe lugu nu vai. ²⁰ Khwã ɲju'ɔ a pugu pa kwã'a nu ma po ɲa mba'a ɲji'i mfã'o lritho kan shigai yi, ɲa ni ɲguon tininju'ɔ ndwe pugu pa ɲguon ndii ghao, Krishto shi mfã'o ndigha'o yi mon non a, ki a po pi mon chho nu ma mbhi, ki mon khu nu ma. ²¹ Nthe ɲa ni mmu, chho nu ɲkuon mbhi po pi gha'o nu Krishto, khu nu po shai. ²² A mbo ɲa ɲgõi shhi ntho nchho nu mbhi mon freinon, a nõon ɲa mfã'o nõ fã'a nu fã'a ɲa a shi ɲjuon ntien ne, ndo ndo ɲji ye ɲa ɲshi ntere ne. ²³ Ndi nthi mon titri paa nnu pei. Ndo khwatua a po ɲa ɲgõi mbo pigi Krishto nthe ɲa yie ya mbwa ɲga'a. ²⁴ Ndo a pie ɲa ɲkina mbo yi maon mon freinon nthe vai.

²⁵ Nthe ɲa ɲji ɲa yai kã'o ne, ɲji ɲa ɲshi ɲkina ɲgõi shhi ntho mbo nu pia ka'a, nthe ghõi nu shhi yai pugu pa pwanju'ɔ yai mon pin, ²⁶ nne ɲa ntogo pi mbin mu, pãi shi mfã'o ntou pa nnu nõ fã'o nu ndigha'o mon gho mbin Krishto Jisho, nthe tho nu ma mbini ɲjai vai ɲkamu'on.

²⁷ Pãi wu'ɔ nchwie mbha chombhi yai nyien ɲkã'o pugu pa pwa pisha'akho Krishto, nne ɲji ɲa ki mi totho ɲjai vai ki mi lo ntho, minthe ɲgu'ɔ ɲja'o ɲa pãi thi a tini nu mon ta'anju'ɔ, pugu pa ɲa ni ta'a kwã'a nu, pãi tho mba'o nu ka'a nthe pin pwa pisha'akho, ²⁸ ndo ki lo mfã'o pogo gu nthe pa mbina pãi. Yai shi mbo ɲkien li shieshie ɲa pi shi nshi'i vugu, ndo mbo lugu nu ni pãi llo mbho Minnwi. ²⁹ Nthe ɲa pi fe shina ni pãi ɲa, nthe Krishto mba'a pãi yi'i ɲgu'ɔ mbin vi pin, pãi shi mbini ɲjai ɲgõ'i nthe vi. ³⁰ Pia po mon

nchho yai ka'a. Pãi ni ɲkwo yai ɲkwan ha'an ɲki po mon gho ne, ndo ndwe pãi ya'o ɲa ɲgu'ɔ mbo mon gho.

2

Krishto nõon ɲkwan ha'an pi fã'o nõ shwi'i nu non shhe ne

¹ Nthe yie gho, sheshe mã'an ghrĩ mbo llo ɲkuon po nu mbin Krishto, sheshe mã'an ɲju'ɔ llo mon khwã yi mbo, sheshe po nu ta'a yi mon Jijwe, ɲkien khwã pugu pa kwoshini mbo, ² pãi chwie pwanju'ɔ a linaon ntogo pi ɲkuon po nu ta'a yi mon pi'i nu mai. Pãi fã'o khwã non, mbo ni ta'anggi mon jijwe pugu pa nnu ɲa pãi pi'i nõ chwie nu ne.

³ Ki'i pãi chwie sheshe yaon pi llo ɲkuon mishishiri pugu pa nõon nu non, ndo mon junon pãi logo ɲgwa nduon ɲa pugu chii ncha vai. ⁴ Ki'i sheshenon vai wu'ɔ ndii pi nnu ɲa a shi ɲgõre pi non yi ne, pãi li pi pa nnu ɲa a shi mbini ɲgõre ɲgwa nduon ɲkaa pugu ne.

⁵ Pãi fã'o pi ɲkwan mbha nnu yai ɲa Krishto Jisho ni mfã'o ne mbin pãi.

⁶ ɲji'i nthe pi nõ ha'an Krishto ni mbo mon puon Minnwi ne,
a shini ndo ndii pi ɲa pugu Minnwi po ndindi,
ɲgwẽin nthi ɲkuon gho.

⁷ A ni ɲka mien li'i yi mien, nshwi'i non yi shhe,
ndogo puon muon fã'a,
pi phi vi a po nõ ɲgwamishua.

ɲga mbo mon ɲgrào ɲonmishua,
⁸ nshwi'i non yi shhe, ɲja'o nchõ Minnwi
ti nchõin mon nthinkwo gu, ɲji'i nthe pi gu ɲkuon wã'a.

⁹ Nthe yie gho, Minnwi ya ɲkõre vi tothi,
mfe nthinkwo gho ɲa a cha ɲguon nthinkwo.

¹⁰ Nne ɲa sheshenon po pugu pa ɲkuon shhe pugu pa moon shhe shi ɲkwi kwẽre yugu ɲgino ligi Jisho,

¹¹ ɲguon ɲgwa chhu li'i wo ɲa Jisho Krishto po pi Taatho,
nõ fe nu ndigha'o ni Minnwi Tãa.

The nu nõ li'e ɲkuon mbhi

12 Nthe yie ghɔ, ma ŋkien lɪŋ paŋ, wu'ɔ ŋkwan nɔ ha'an pɛi ghà ŋgu'ɔ nja'ɔ a ndii ŋa pia ni mbo ka'a nɛ, a pini ŋka ya mbwa mbigi nɔ ya'ɔ nu ma ndwe ŋa ndo mbo yɛi pɛi nɛ. Pɛi ghɛi nchho mfā'a lūgu nu mɛi ni pɔgɔ pugu pa wrū nu. 13 Nthe ŋa a chho mfā'a Minnwi mbiŋ pɛi nɔ chwɛ nu ŋa pɛi fā'o khwā pugu pa nji nɔ chwɛ nu nnu ŋa a tā'a nu nɛ.

14 Pɛi chwɛ ŋguon nnu ghao ki lo nduo nu, ki ndou nu, 15 nne ŋa pɛi pɔ pa puon Minnwi pi tithi ki lo mfā'o ntɛi, ki kɔrɔ mon mbhi ŋa ŋgwa tɔtrɔ pugu pa ghan phi pɔ nɛ. Pɛi fā'o nɔ the nu shina pugu nɔ lí'ɛ ŋa a the nu tɔthi, 16 nchho ŋgwɛiŋ chrà chombhi a tini, nne ŋa mon lembhi ŋa Krishto shi mbinì ntho nɛ, minthe mfā'o titene nthe vɛi, ŋa ŋguon pa'o nu ma pugu pa fā'a a shini, lo nji'i mbo pi gha. 17 A nji'i mbo pi ŋa chhi a kwri nɔ là'o fɛ'ingien, mbigi ŋkuon fɛ nu non yɛi ni Minnwi, nɔ yaon fɛ'i ŋgien pi llo mon pin yɛi, njù'ɔ a pwa, ŋguon yia ghao fā'o pwatua a. 18 Wu'ɔ nenne, pɛi ŋkaa pɛi fā'o pwanju'ɔ, pia lo mbinì mbwa túa ka'a.

Timoti pugu Epafroditu

19 Nchho mfā'o kwà'a ŋa Jisho mbo Taatho mbiŋ, ñtaon Timoti ni pɛi mon kuo ndii nji ŋa ñshi mfā'o mā'an ghrì ndii ŋa ñja'ɔ pa nnu nthe vɛi nɛ. 20 Nthe ŋa ndo nji'i mfā'o yichɛi ŋon ŋa a pɔ nɔ ju, ŋa a fā'o njù'ɔ mbiŋ pɛi shini, ŋa pɛi pɔ shi'i. 21 ŋguon pa ŋgwa nduon ghao khu pi wu'ɔ yugu pa nnu, ki lo mfā'o pi ndii Jisho Krishto. 22 Ndo pɛi ji ŋa Timoti kwo nɔon ŋa a ya ŋon, ŋkwan nɔ ha'an nɔ muon pugu tãa pigi yu fā'a ka'a mon fā'a pwa pisha'akhɔ. 23 Nthe yie ghɔ, ŋkwā'a nɔ taon nu vi ndii ŋa ñjɛi ŋkwan ha'an pa nnu nyien mbho mu mon kuo ndii nɛ. 24 Ndo mummu ji ŋa ni pin Taatho, ñshi ntho ŋkaa mu mon kuo ndii.

25 Mi ni mbì'i ŋa a pie ŋa ñtaon Epafroditu ndii a, mbinì mbo ŋgan kwò fā'a a, ni pɛi. Epafroditu yei ŋon ŋa pigi yu mā'an nchhò pin ka'a, ndo mbinì mbo

ŋgan ntaon vɛi ŋa pɛi taon vi ŋa a tho mfe pa maon vɛi, ndo mbinì ŋgɛre a ŋkaa yu nɛ. 26 A ni nchho ŋkhwā nu nɔ yɛi nu vɛi ghao, ndo mbinì mfā'o ghana njù'ɔ nthe ŋa pɛi ya'ɔ ŋa non yi llo nji'i mbwa. 27 Shishini, a ni ŋgɛno ti ŋkaan ŋkhu, ndo Minnwi fā'o kwoshini mbiŋ yu, pa'a ndo ŋgu'ɔ mbo pi mbiŋ yu, mbinì mfā'o mbiŋ a ŋkaa mu kan ŋkaan mfā'o yu'ɔ njù'ɔ ŋkuon yu'ɔ njù'ɔ.

28 Nthe yie ghɔ, mbinì nu'un ntā'a nu ntaon vi ni pɛi, nji ŋa pɛi shi mfā'o pwanju'ɔ nɔ yɛi nu vi, pugu pa ŋa ki'i njù'ɔ a ŋkaa mu nu'un ŋgana a. 29 Nne, pɛi lɔgɔ vi ni ŋguon pwanju'ɔ ghao nthe pin yi mbiŋ Taatho, ndo ŋga'o ŋkwan ŋgwa pei. 30 Nthe ŋa a ni mbi'i shigɛi ŋkhu nthe fā'a Krishto, ntɔgɔ mon pa cho gu nɔ m'i'ɛn nu nnu ŋa a ni mbi'i mon fā'a yɛi nthe a nɛ.

3

Pɔ nu yi ndindì ntɔgɔ pi ŋkuon fā'o nu pin mbiŋ Krishto

1 Nɔ lūgwi nu ma lɪŋ paŋ, pɛi mfā'o pwanju'ɔ mon Taatho. Nɔ pini nu nā'an wu'ɔ ta'a nnu ghɔ ni pɛi lo mbo pi nnu piphi vɛi, ndo a pɔ pi li'i nu ni pɛi.

2 Pɛi chho ndina ŋgwa pɛ ŋa mbha nnu pugu yi ghan ki pin Minnwi nɛ,* pɛi chho ndina ghan chwɛ phi, pɛi chho ndina pa ghan kɛ'i ŋgwa. 3 A pia nja mbo ghan nii ŋgunu mbrei, pia ŋa pia ghà ŋga'o Minnwi ntɔgɔ pi ŋkuon Jijwe. Pia ghà mfā'o ndigha'o yia pi mon Krishto Jisho ki lo nji'i nji'ɛ non yia ŋkuon freinon, 4 nji'i nthe pi nɔ ha'an mmu ndutho a nthe mfā'o nnu nɔ yi'ɛ nu non ŋkuon freinon nthe yie ghɔ nɛ. Sheshenon mbì'i ŋa a fā'o nnu nɔ yi'ɛ nu non yi ŋkuon freinon nthe yie ghɔ, kan ŋka fā'o a ka yienyien. 5 Pi ni mbhi a, a gha mbo mon fúon lembhi pi ni'in a ŋgunu mbrei, mbo ŋon llo mon ŋgwɛiŋgwa Ishrae, llo mon ndaonon Benjamein, ŋon Hibru mbo phi Hibru, ŋga ŋgɛi nɔ nū'ɔn nu gí, mbo Farashi, 6 ŋga ŋgɛi nɔ ni'in njù'ɔ, mbo pi ŋgan fɛ ŋgɛ'i ni choshi, ŋga ŋgɛi nɔ

* 3:2 3:2 Yei pɔ mon chrà Gri ŋa pa mingu. Pa ŋgwa Juu ni nji ŋa mingu pɔ pi minyien tɔtrɔ.

pɔ nu yi ndindi mon nū'ɔŋ nu gí, m̀bɔ ki ntɛi.

⁷ Nɔɔ sheshe shéi ɲa ɲki fá'ò nɛ, ñdɔ́gɔ nɔ phe nthɛ Krishto. ⁸ Shishini, ñdɔ́gɔ ɲguon yaon ɲa a phe nthɛ yaon ɲa a ya ɲgā'ò ɲga'a nɛ, m̀bɔ ji nu Krishto Jishɔ Taathɔ a. Nthɛ vi, ɲkwo mī'an ɲguon maon ghao nɔ ɲku'u maon, nne ɲa minthe ñshei Krishto, ⁹ nɔɔ ɲja m̀bɔ ta'a yi pigi yu, ki lɔ mfā'ò ndindi ɲa a pɔ pi nyan, ɲa a lɔ pi ɲkuon nū'ɔŋ nu gí nɛ. Mfā'ò pi ye ndindi ɲa a lɔ pi ɲkuon pin mon Krishto, m̀bɔ ye ɲa a lɔ pi mbhɔ Minnwi, nthi pi ɲkuon pin nɛ. ¹⁰ Ntā'a nu ɲji vi pugu pa ɲji ɲa a ni ɲku'ɔ nɔ mon gu nɛ, nɔɔ mbini mfā'ò ghrà ɲgə'i yi. Ntā'a nu m̀bɔ nɔ ju mon gu yi, ¹¹ ɲa mon ɲguon puon shendaon ghao, mummu ɲkaa mu nthɛ ɲku'ɔ mon gu.

Pa'ò nu nɔ wu'ɔ nu mfā'ò ɲgá'ò ghɔ

¹² A lɔ ɲji'i m̀bɔ pi ɲa ɲkwo fá'ò ɲguon yaon yei, ki ɲa ɲkwo ka'oka'ò, ñchhɔ mba'ò nu nɔ fá'ò nu ɲgá'ò ghɔ, nthɛ ɲa Krishto Jishɔ kwo chwīe a m̀bɔ ji. ¹³ Pa lɲ pan, ñdɔɔ ɲji'i mbī'i ɲa ɲkwo chwīe a pɔ nyan. Nɔɔ ta'a nnu ɲa ñchwīe nɛ pɔ ɲa ñdī'ɛ pa nnu ɲa a kwo tɔgɔ nɛ, nchhɔ mba'ò pi nɔ fá'ò nu pa yaon ɲa a pɔ shhi nɛ. ¹⁴ Nchhɔ ɲi ɲgəi nu yəi mme thɔ nnu ghɔ, nɔ fá'ò nu ɲgá'ò gɛ Minnwi lɔ tɔthi ɲa a pɔ mon Krishto Jishɔ nɛ.

¹⁵ ɲguon yia ɲa pia memme ɲgwa mon pin nɛ pi'i nnu pi mon yei ɲkwan shendaon, ti p̄ɛi mbī'i pi ɲkwan nduon mon sheshe yaon, kan Minnwi shi nɔon yie nnu, a pɔ yi li'eli'ɛ ni p̄ɛi ɲkaa p̄ɛi.

¹⁶ A wu'ɔ m̀bɔ pi ɲa p̄ia wēin yaon ɲa Minnwi ni ɲkwo nɔon ni pia nɛ.

¹⁷ Pa lɲ pan, p̄ɛi gh̄ɛi shhi nchhɔ mbini a. Nū'ɔŋ ligi mb̄in ɲgwa pɛ ɲa pugu chhɔ chombhi yugu pi ɲkwan ha'an pugu yəi li mbhɔ pigi nɛ. ¹⁸ Nthɛ ɲa ntou ɲgwa ɲa mi ni ɲkwo shwei v̄ɛi, nɔɔ mbini nthɔ nshwei v̄ɛi ndwe pi ni ɲkh̄i ligi nɛ, chhɔ chombhi yugu pi nɔ pa mb̄ina pa pisha'akhɔ nthɛ wá'a Krishto. ¹⁹ Ndugwi yugu shi m̀bɔ shi'i nu. Nnwi yugu ɲji puŋ yugu, pugu fá'ò ndigha'ò mon pa nnu lrithɔ, nū'ɔŋ ɲjù'ɔ yugu pi ɲkuon maon

ɲkuon shhɛ. ²⁰ Pia pɔ pi ɲgwa pɔ, lɔ fɔ, pia chhɔ ɲjwɛɛ ɲkwe, m̀bɔ Jishɔ Krishto Taathɔ. ²¹ Jishɔ pɔ pi ɲon ɲa a shi ɲkara fr̄ɛinon yia yei ɲa a ghà mbiri nɛ, a pɔ nɔ non yi m̀bɔ yi ndigha'ò ɲa a shi'a ɲji'i mbiri nɛ, ntɔgɔ pi ɲkuon ghr̄i ɲa a chwīe vi a chwīe ɲguon yaon ghao ya'ò pi mbhɔ yu nɛ.

4

¹ Nthɛ yie ghɔ, ma lɲ pan ɲa ɲkhwā nɔɔ mbini ntā'a nu ɲj̄ɛi vugu, p̄ɛi chwīe mfā'ò pwanju'ɔ, nɔɔ mbini m̀bɔ ɲgá'ò a. P̄ɛi tithi a t̄ini mon Taathɔ, ma ɲkien pa lɲ pan ɲa ɲkhwā.

Nt̄igi pugu pa mā'an ɲjù'ɔ ni luon Minnwi

² Nd̄iḡɛi Eyodia pugu Shinteke ɲa pugu chhɔ ni ta'anggi mon Taathɔ. ³ Oon, ñchhu vɛ ɲkaa ghɔ nɔ ɲgan kwo fà'a a, yi shishini, ɲa ô gh̄ɛɛ pinɲɛ pei ɲa pigi pugu ni mfā'a ka'a mon pwa pisha'akhɔ pigi pugu pa Klemen ni pich̄ɛi ɲguon pakwo fà'a pan, ɲa ligi yugu pɔ mon ɲwa'anl̄i chombhi nɛ.

⁴ P̄ɛi fá'ò pwanju'ɔ mon Taathɔ ɲguon ndii ghao, ɲkamu'ɔŋ nchhu ni p̄ɛi ɲa p̄ɛi fá'ò pwanju'ɔ. ⁵ P̄ɛi nɔon ɲguon ɲgwa yəi, ɲa p̄ɛi pa ghan junon. Taathɔ kwo para. ⁶ Ki'i p̄ɛi fá'ò ghana ɲjù'ɔ nthɛ sheshe yaon, nɔɔ mon ɲguon nnu ghao ntɔgɔ mon luon Minnwi pugu pa pie nu pugu t̄oo nu, p̄ɛi chwīe Minnwi ji pa chà p̄ɛi. ⁷ Nne kan ghighri Minnwi, ɲa a chaa ji nu ɲonmishua nɛ, shi ɲk̄ɛ'i ɲjù'ɔ yəi pugu pa pi'i nu m̄ɛi mon Krishto Jishɔ.

⁸ Nɔ l̄ugwi nu, ma pa lɲ pan, sheshe yaon ɲa a nnu shini nɛ, sheshe yaon ɲa a yi ch̄iich̄i, sheshe yaon ɲa a yi ndindi nɛ, sheshe yaon ɲa a yi taonjaon nɛ, sheshe yaon ɲa minthe ɲgwa khwā nɛ, sheshe yaon ɲa pi chi'a nɛ, sheshe yaon m̀bɔ ɲa a pwa ti ɲga'a, sheshe yaon m̀bɔ ɲa a pie ɲa pi gha'ò, p̄ɛi chhɔ mbī'i pa ɲkwan maon pighɔ. ⁹ Yaon ɲa p̄ɛi ye'i nɔɔ mb̄in nɔɔ ɲja'ò mbini ɲj̄ɛi mbhɔ mu nɛ, p̄ɛi chwīe pa maon pighɔ, kan Minnwi ɲa a ghà mfe ghighri nɛ, shi m̀bɔ p̄ɛi pugu.

Pa maon ɲa Minnwi fe nɛ

¹⁰ Mi ni mfā'o pwanju'ɔ mon Taathɔ ŋkien ntou yi, ŋa pɛi pini nu'un njwin lina nu ni mmu ndwe ŋkien yie ghɔ. Ndo shishini, pɛi ni ŋgu'ɔ ndɔ mfā'o ndii a ndɔ pa'a ndɔ mfā'o shina. ¹¹ Ndo nji'i nchrā nu nthe pi ŋa m̄fā'o chà nɛ, nthe ŋa ŋkwo yɛ'i nɔ fā'o nu njrú mon sheshe ŋkwan shina ŋa m̄bɔ mon ghɔ nɛ. ¹² Nji ŋkwan ha'an minthe ñchhɔ shi'i ndii ŋa m̄bou nɛ, pugu pa ŋkwan ha'an minthe ñchhɔ ndii ŋa m̄fā'o nɛ. Mon sheshe shina pugu pa ŋguon shina ñjɛ'i ŋkwan ha'an minthe ñjru ni ntou maon pugu pa pɔ nu mon nji mon fā'o nu a yien pugu pa pɔ nu mon chà. ¹³ Minthe ñchwīe ŋguon nnu ghao ntɔɔ pi mbhɔ ju ŋa a ghà mfe nji vɛi nɛ. ¹⁴ Ndo a ni m̄bɔ ŋkien nnu pwapuŋ ni pɛi nɔ ha'an pɛi ni ŋgɛɛ a mon pa ŋgɛ'ingɛ'i pan nɛ.

¹⁵ Ndo pɛi, ŋgwa Filipai, ni nji ni non yɛi ŋa mon njɛ chii nu ŋkani pwa pisha'akhɔ ndii ŋa ŋki llo Mashedonia nɛ, sheshe choshi shini ndɔ nchi pigi pugu mon fɛ nu pugu pa kwe nu yaon ŋkien vɛi tɔ'i vɛi. ¹⁶ Nji'i nthe pi ndii ŋa ŋki pɔ mon la'ataon Teshalonika nɛ, pɛi ni ntaon ghɛɛ vɛi mbini mbi'i nɔ pi'i nu pa chà pan. ¹⁷ A lo nji'i m̄bɔ pi ŋa ñtā'a pi maon fɛ pighɔ, ŋka tā'a pi ŋa shéi pigi mon piɛn lɔin yɛi.

¹⁸ Ŋkwo kwe ŋguon yaon ŋa pɛi taon vɛi nɛ, a ka yienyien ti ntɔɔ. Mfā'o ŋguon yaon ŋa mi ni ntā'a nu nɛ, ti a ka tɔɔ tɔɔ nɔ ha'an ŋkwe pa maon pɛ ŋa pɛi ni ntaon Epafroditu nɔ vɛi nɛ. Maon pighɔ pɔ nɔ maon fɛ'ingien ni Minnwi ŋa lun yi figɛi, m̄bɔ maon fɛ'ingien ŋa Minnwi pin, ndɔ mfā'o pwatua nɔ ghɔ. ¹⁹ Minnwi a shi mfe ŋguon yaon ŋa a pie ŋa pɛi fā'o nɔ pi'i nu chà pɛi nɔ ghɔ nɛ, wu'ɔ nɔ fi'i fā'o yi mon ndigha'o yi mon Krishto Jishɔ. ²⁰ Ndigha'o ki ndugwi yi pɔ ni Minnwi yia ndɔ m̄bɔ Tāa via. A yie.

Ndugwi njin mā'an nu chrà

²¹ Pɛi chrā ni ŋguon ŋgwa Minnwi pi taontaon ŋa pugu yi Krishto Jishɔ nɛ. Pa ghan pin ha'an pigi pugu pɔ hein nɛ mā'an chrà yɛi. ²² Ŋguon pa ŋgwa

Minnwi pi taontaon chrā ni pɛi, mī'ɛn m̄bɔ mbaanda Kaisha.

²³ Pwapuŋ Jishɔ Krishto, m̄bɔ Taathɔ, pɔ pugu pa jiwɛ yɛi.

Nwa'anli choshi Koloshe Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nā'anj nwa'anli yei mfe ni choshi na a ni mbo mon la'ataon Koloshe ne. A shini ndo mbhi Pɔɔ mbhi choshi yei, ndo a ni mbo pi mon li'i na Pɔɔ ni mb'i'i na a pie na a lina no gho. A ni ntaon ngwa llo Efesho na pugu ghēi fo nchii nkini pwa pisha'akho fo.

Pɔɔ ni nja'o na pa ghan ye'i nnu na a lo nji'i nkā'o ne ni mbo mon choshi gho. Ngwa pigho ni ntho ntigi nu na non ntā'a nu nja nji Minnwi, a yī'i na a gha'o pichai pa nji mon tothi. Pugu ni mbini nje'i nu na a yi'i na pi ni'in non ngunu mbrei pugu pa na non fā'o no nū'on nu pichai pa nū'on nthe nnu maon ji. Pɔɔ ni nā'anj no lāa nu nguon nnu pei ghao ndo nchwīe ngwa ji yaon ye'i na a yi ka'oka'o ni ghan pin ne.

Mme nnu na a ye'i mon nwa'anli yei ne po na minthe Jisho fe lūgu nu ni sheshenon na a pin vi ne. Non lo nu'un mfā'o no nū'on nu pi pa gí pigho nkaon maa ndūgu. Pa nū'on pigho ghā nka pi'i ngwa pi'i yei Jisho Krishto. Minnwi ni ntogo pi mbho Jisho nchwīe mbhi, ndo, ntogo pi mbho Jisho, nguon mbhi ghao shi mbini mbini mbho yu. A wu'ɔ mbo ntogo pi nkuon po nu ta'a yi pēi Jisho na minthe non fā'o kwā'a mon mbhi yei. Pɔɔ ghēi ki'ε shhi mf'i'i nkwan no ha'anj mme yaon ye'i yei fā'o no kāon nu chombhi ghan pin ne.

Taikiku, mbo non na Pɔɔ ni ntaon vi ni nwa'anli yei ne, ni ngēi pugu Oneshimu. Oneshimu ni mbo nkuna ye na Pɔɔ ni nā'anj nwa'anli ntaon ni Filemu no ligi yi ne.

Mā'anj nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Pɔɔ, mbo ngan ntaon Krishto Jisho ntogo pi nkuon khwā njū'ɔ Minnwi, ni Timoti ndin via.

² Mfe nu ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ndo mbo ghan pin mon Krishto na pugu po Koloshe ne.

Pwapun po ni pēi pugu pa ghighri llo mbho Minnwi Tāa via.

Tōo nu pugu pa luon nu Minnwi

³ Pigi ghā ngu'ɔ ntōo Minnwi mbo Tāa Taatho via, mbo Jisho Krishto, ndii na pigi luon Minnwi mfe nu ni pēi ne. ⁴ Fie no ha'anj pigi ni nja'o fi'i pin yei mon Krishto Jisho pugu pa fi'i khwā na pēi ni mfā'o ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ne, ⁵ nthe pi fi'i kwā'a na pēi fā'o nkuon yaon na Minnwi nū'on ni pēi po ne. Pēi ni nkwo fūon nja'o yei mon chrà nnu shini, mbo nkini pwa pisha'akho, ⁶ na a tho ni pēi no ha'anj shishini, a po mon nguon mbhi ghao ntho njun ntien, nkū'ɔ nu wu'ɔ no ha'anj a yun nu shina pēi jē ndii na pēi ni nja'o ndo nji pwapun Minnwi mon nnu shini, ⁷ wu'ɔ no ha'anj pēi ni nje'i mbho Epafra nkien ndin via ndo mbo ngan kwò fā'a yia. A nkien muun fā'a Krishto yi shini, no ligi yei. ⁸ A chwīe pigi ji khwā na Jijwe Minnwi fe ni pēi ne.

⁹ Nenne, jē llé na pigi ni nja'o ne, pigi shini ndo ncha'a luon nu Minnwi mfe ni pēi, nduon nu na pēi linaon ni ji nu nnu na Minnwi tā'a nu ne, mon nguon shietho pugu pa ji nu llo mbho Jijwe Minnwi, ¹⁰ nne na pēi chho chombhi yei mon nkwan shendaon na a kā'o mbho Taatho, ndo nchwīe túa yi pwa nu, nchho njun ntien mon nguon mbha fā'a shi'i ghao ndo nkū'ɔ nu mon ji nu Minnwi.

¹¹ Nduon na pēi fā'o ghrí ni nguon nji na a llo nkuon nji yi mon ndigha'o yi ne, nji na pēi shi mfā'o tiishii pugu pa wēin njū'ɔ ni pwanju'ɔ, ¹² nchho mfe tōo nu ni Tāa na a chwīe pēi kā'o no fā'o nu yei ghrà maon ha'anj ngwa Minnwi pi taontaon na pugu chho mon lí'ε shi mfā'o ne. ¹³ A fu'u via mon mbhi njin, ncha'a via mfe mon sha'afuon Muun vi na a khwā ne, ¹⁴ mbo Muun vi ye na pi togo mbho yu njuon via mfu'u, phi yia po yi lí'ε ne.

Non na Krishto yie gho ne, pugu pa fā'a yi

¹⁵ Ju, Krishto, po pi fhi Minnwi na pi shi'a njai vi ne, a muun shhi na a chaa nguon yaon na Minnwi ni mbuon ne.

16 Ntɔgɔ pi mbhɔ yu, pi ni nchwīe ŋguon yaon ghao, po pugu pa shhe, pa yaon ŋa minthe pi yɛi, pugu pa ye ŋa minthe pa'a pi lo nji'i njɛi, pa nji mon jijwe,* pa taathɔ, pa ghan sha'a ŋgwa ni pa thishi. Pi ni nchwīe ŋguon yaon ghao ntɔgɔ pi mbhɔ yu ndɔ nthe pi ju. 17 A pɔ ŋkaon pi maa nchwīe sheshe yaon. Ŋguon yaon wu'ɔ nchhɔ mbɔ nu, ntɔgɔ pi mbhɔ yu.

18 A ju mbɔ thɔ non ŋa a chɔshi nɛ. A ju mbɔ njɛ yi, mbɔ fɔon muun nɔ ku'ɔ nu mon gu, nne ŋa mon ŋguon nnu ghao â pɔ ju shhi. 19 Minnwi ni mfâ'o pwatua nɔ chwīe nu ŋa ŋguon pɔon yi linaon mbin ju Krishto. 20 Nɔ ntɔgɔ pi mbhɔ yu, Minnwi pini mbini ni ŋguon yaon ŋkuon mbhi ŋa pugu pugu chini ŋgɔi, ki a pɔ pi maon ŋkuon mbhi ki mon po. Minnwi chini ŋgɔi pugu pugu ntɔgɔ pi ŋkuon chhi yi ŋkuon wâ'a.

21 Pɛi ŋa pɛi ni mbɔ yichɛi ndii mbɔ pi yi fɛne yɛi Minnwi, mbɔ ni nchhɔ njù'ɔ pɛi nthe vi, nthɔ nchwīe pa nnu piphi nɛ, 22 ndwe Minnwi chini ŋgɔi pɛi pugu mon freinon muun vi ntɔgɔ pi mon gu yi. A ni nchwīe nne ŋa a nthe a thɔ ni pɛi shhi ju Minnwi, pɛi pɔ pi taontaon, ki kɔrɔ, ki lo mfâ'o ntɛi, 23 nɔ ha'an pɛi nja ŋgɛi shhi shishini mon pin ki lo nchi'i, ndɔ nthi a tini, ki lo nchɛnɛ ndɔllo yɛi kwâ'a pwa pisha'akhɔ ye ŋa pɛi ni nja'o nɛ. Pi ni ŋkwo chii pwa pisha'akhɔ yɛi ni ŋguon pa yaon puon la'o po, mbɔ ye ŋa mmu, Pɔɔ, ni ŋgū muun fâ'a pwa pisha'akhɔ ghɔ nɛ.

Fâ'a Pɔɔ nɔ muun fâ'a chɔshi

24 Ndwe, mîfâ'o pwanju'ɔ mon pa ŋgɛ'i pan nthe vɛi. Nthɔ ndwi'i yaon ŋa a pou nu mon ŋgɛ'i Krishto, nthe non yi, mbɔ chɔshi, 25 ŋa Minnwi chwīe a mbɔ muun fâ'a chɔshi ghɔ nɛ. A ni mfe fâ'a ghɔ vɛi ŋa mîfâ'a nthe vɛi, ŋa nchwīe pɛi ya nji chrà Minnwi, 26 mbɔ nnu lɛin ŋa a ni mbɔ nɔ pa ŋga'o ŋga'o, pugu pa ŋgwreingwa ŋkuon ŋgwreingwa, ndɔ ndwe, a chwīe ŋgwa Minnwi pi taontaon ji. 27 Minnwi ni ndɔgɔ nthi mi nɔ chwīe nu pugu ji

fi'i ŋkwan ha'an nnu lɛin yɛi gha'o shina ŋgwa ha'an pugu lo mbɔ pa Juu nɛ, mbɔ ŋa Krishto pɔ njù'ɔ pɛi, pɛi fâ'o kwâ'a fâ'o nu ndigha'o.

28 Pigi chii pi Krishto ghɔ ni sheshenon, nchhɔ nshūu tɛnɔ yugu nje'i vugu ni ŋguon shiethɔ, nne ŋa minthe pigi thɔ ni ŋguon yugu shhi Minnwi pugu kwo pɔ pa ntinimme mon Krishto. 29 A chwīe nthe pi yɛi nnu ŋa nthɔ ŋgwie non a, mba'o nu ni ŋguon ghrí ŋa Krishto fe vɛi nɛ, ŋa a chhɔ fâ'a nu mbin mu titini nɛ.

2

1 Ntâ'a nu ŋa pɛi ji fi'i pa'o nu ŋa mi ni mba'o nthe vɛi, pɛi pa ŋgwa Laodeshia pugu pa ŋguon ŋgwa ŋa pigi pugu lo naa ma njɛi ligi nɛ, 2 ŋa pugu fâ'o mâ'an njù'ɔ, nɔ ha'an pugu chini ta'a li'i mon khwâ, nne nɔ fâ'o nu tininju'ɔ ŋa ŋkien ji nu nnu ghà nthɔ nɔ ghɔ nɛ. Pugu shi ŋkie mon yie shendaon nji nnu lɛin, mbɔ yi Minnwi, ŋa a Krishto nduthɔ yi nɛ. 3 Ŋguon fâ'o shiethɔ pugu pa ji nu pɔ pi mon Krishto.

4 Nchhu yɛi nnu nji ŋa ki'i non fii vɛi ni mindoundou ŋa a pɔ nɔ nnu shini nɛ.

5 Nthe ŋa nji'i nthe pi nɔ ha'an ndɔ nji'i mbɔ hene pɛi thɔ njɛi a nɛ, ndɔ mbɔ pia ka'a mon jijwe, ndɔ mbɔ ni pwanju'ɔ nɔ yɛi nu ŋa pɛi thɔ nchwīe pa nnu nɔ ha'an a pie nɛ, pugu pa ŋa pin yɛi tini mon Krishto.

Chɔmbhi ndinaon mon Krishto

6 Nthe yie ghɔ, nɔ ha'an pɛi pin Krishto Jishɔ nɔ Taathɔ vɛi nɛ, pɛi chhɔ pɛi pugu ka'a. 7 Njɛn yɛi tini, ndɔ mbini nu'un ŋku'ɔ nu mon pɔ nu pɛi pugu ka'a, nthi a tini mon pin wu'ɔ nɔ ha'an pi ni nje'i vɛi nɛ, ndɔ nja ndinaon ni tɔo nu.

8 Pɛi lina nu ŋa ki'i sheshenon chwīe pɛi gū pa kūna ntɔgɔ pi ŋkuon lina ŋgwamishua pugu pa chrà ghagha mbɔ yi mifi, ŋkwan nɔ ha'an nù'on ŋgwamishua tã'a nu nɛ, pugu pa llo mbhɔ pa jijwe ŋa pugu sha'a mbhi* yɛi nɛ, ki lo ndhɔ pi mbhɔ Krishto. 9 Nthe ŋa

* 1:16 1:16 Pichɛi pa Nwa'anli Minnwi fâ'o faan nɔ li'i nji mon jijwe. * 2:8 2:8 Njin yɛi pini mbɔ ŋa, "nù'on pugu pa gí, ŋkwan ha'an ŋgwamishua pin ŋa pugu chwīe nnu pugu nɛ".

nguoŋ púoŋ Minnwi chhó mbiŋ Krishto moŋ freinoŋ. ¹⁰ Pi fe chómbhi ndinaoŋ ni pəi moŋ Krishto, mbo ju ŋa a taathó ŋguoŋ pa ghaŋ sha'a ŋgwa pugu pa thishi ne.

¹¹ Moŋ Krishto pi ni'in vəi ŋgunu mbrei ni ŋkwaŋ ni'in nu ŋgunu mbrei ŋa pi lo nji'i nchwīe pi ni mbhó ŋoŋmishua ne, a pɔ pi yi fu'u nu ŋgrào noŋ phi yəi mbo pi nii nu ŋgunu mbrei ŋa a chwīe Krishto ne. ¹² Pəi ni ŋga ŋkwe ŋkhǐ, pi twei vəi pugu ka'a moŋ kwe ŋkhǐ ghó,† pi ni mbini mfu'u vəi pugu ntógo pi ŋkuoŋ piŋ moŋ titini fà'a Minnwi, ŋa a ni mfu'u vi moŋ gu ne.

¹³ Pəi ni ŋga ŋgu'ó mbo yi khu moŋ phi yəi pugu pa ŋa pəi shini ndó naa nii ŋgunu mbrei mbo yi fu'u nu ŋgrào noŋ phi yəi, Minnwi ni nchwīe pəi pɔ yi maŋ pəi pa Krishto, ŋkwo lí'e ŋguoŋ phi yia ghao, ¹⁴ ntógo pi ŋkuoŋ chí'i nu ŋwa'anli ŋkrù yia ŋa a ni nthó nōoŋ pa nnu ŋa pia chwīe ki a lo nji'i ŋkā'ó ne pugu pa yaŋ ha'an gí tā'a nu ne. Ŋguoŋ nnu pei ghao a chí mī'an ntógo pi ŋkuoŋ kwīŋ nu nnu pighó ŋkuoŋ wá'a. ¹⁵ Krishto ni ŋkwe maŋ nchhò ghaŋ sha'a lí'i moŋ jijwe pugu pa thishi, mā'an lrihó thó pugu shhente ntógo pi ŋkuoŋ gha'a nu vugu ŋkuoŋ wá'a.

Ki'i pəi mien sheshenoŋ chhu ŋa pəi shi lo ŋkā'ó

¹⁶ Nthe yie ghó, ki'i pəi mien sheshenoŋ sha'a vəi nthe yaŋ ŋa pəi jǐ ki nnu ne, ki nthe nnu nū'óŋ nu pa llé jǐ ki jǐ nàŋ fhi ki nnu llé Ji. ¹⁷ Pei pɔ pi pa mili'i pa nnu ŋa a shi nthó ne, ndó ti ŋkien nnu ghó pɔ pi Krishto. ¹⁸ Ki'i pəi mien sheshenoŋ chhu ŋa pəi shi lo ŋkā'ó nɔ fā'ó nu ŋgá'ó yəi, ntógo pi ŋkuoŋ tii nu ŋa pəi lāa nchhó shi'i, pugu pa gha'ó pa ghaŋ ntaŋ Minnwi. Ŋgwa pei lōgo nthi muŋu ŋkuoŋ pa nnu ŋa pugu yəi, ŋku'ó noŋ yugu ki la'ó yi nthe pi yugu ŋkwaŋ pǐ'i nu nnu nɔ ŋgwamishua, ¹⁹ ki lo nthó nthi nu a tini pi mbiŋ Krishto, ŋa a pɔ ju thó mbiŋ noŋ ne, mbo lí'i ŋa ŋguoŋ noŋ

ghao ghà mfā'ó maŋ ji, ndó nchīni mbo ta'a yi ntógo pi ŋkuoŋ pa yòu pi pugu pa shǐgi ndien, ŋku'ó ni ku'ó nu ŋa a lló pi mbhó Minnwi ne.

²⁰ Nɔ ha'an pəi pa Krishto kwo khu nthe pa jijwe ŋa pugu sha'a mbhi yei ne, a chwīe kɔ pəi wu'ó nthó njoŋ njin pa gí ŋkuoŋ mbhi yei, nɔ ha'an ɔ wu'ó mbi'i pi ŋgia pi? Pa gí nɔ pa, ²¹ "Ki'i ntuo! Ki'i njwe'i! Ki'i ŋkaŋ!" ²² Ŋguoŋ pa nnu pei ghao chhu pi pa maŋ pɛ ŋa pugu shi'a nu'un mfā'ó ghère ndii ŋa pi kwo fā'a fā'a nɔ ghó ne, pugu wu'ó mbo pi pa gí pugu pa ntígí ŋgwamishua. ²³ Pa nnu pei shishini fā'ó fhi shiethó moŋ ghó nɔ tū'ó nu nnu Minnwi ŋa a nū'óŋ ŋoŋmishua ne a ghēi shhi pugu pa lāa nu noŋ yɔ ni nchhó shi'i ndó mbini mfe ŋgə'i ni noŋ yɔ, ndó pa nnu pighó lo nji'i mfā'ó ghère nɔ lí'i nu freinoŋ ŋa ki'i a nii moŋ pa nnu piphi ŋa a khwā nu ne.

3

Chhó nu chómbhi fhi

¹ Nɔ ha'an pi kwo ku'ó ni pəi pa Krishto lló moŋ gu ne, pəi nū'óŋ njú'ó yəi pi ŋkuoŋ pa maŋ ha'an a pɔ po ne, lí'i ha'an Krishto pɔ, ndó nchhó ŋgei mbhó Minnwi yi jǐ ne. ² Pəi nū'óŋ kwā'a nu məi ŋkuoŋ pa maŋ pɔ ki lo mbo pi ŋkuoŋ pa maŋ ŋkuoŋ shhe. ³ Nthe ŋa pəi kwo khu, chómbhi yəi pɔ yi ləiŋ ni Krishto mbhó Minnwi. ⁴ Ndiŋ ŋa Krishto, ŋa a ya chómbhi yəi, shi nōoŋ noŋ yi ne, kaŋ pəi ŋkaa pəi shi nōoŋ noŋ yəi moŋ ndigha'ó pəi pugu.

⁵ Nthe yie ghó, pəi jwi pa nnu ŋkuoŋ shhe ŋa a pɔ mbiŋ pəi ne, nɔ pa nnu shúŋ, pa nnu totro, titini shōro nu pa nnu totro, khwā nu pa nnu piphi, ni lúá, nthe ŋa lúá pɔ nɔ gha'ó nu pa nnwi. ⁶ Nthe pi pa nnu pei pigítua Minnwi chhó nthó nu.* ⁷ Pəi ŋkaa pəi ni ŋkwo pɔ moŋ pa ŋkwaŋ nnu pei ndii ŋa pəi ni nchhó chómbhi yəi pi moŋ ŋkwaŋ nnu pighó ne. ⁸ Nɔ ndwe, a yǐ'i ŋa pəi mī'an ŋguoŋ nnu pighó ghao: yoyoro, pigítua, kipina,

† 2:12 2:12 Yei lo mbo ŋa Jishó ni mbo fɔ moŋ freinoŋ pi twei vugu pugu ka'a moŋ kwe ŋkhǐ ghó. Pugu pugu ni mbo ka'a pi moŋ Jijwe. * 3:6 3:6 Pichəi pa Ŋwa'anli Minnwi chhu ŋa mbiŋ pa ŋgwa pɛ ŋa pugu lo nja'ó nchò yi ne.

ni we'i nu ngwa, pugu pa chrà fefhe llo nchò pèi. ⁹ Ki'i pèi lé'ingien ni non pèi, nthe na pèi kwo shrào ndunu ngrào non yèi mfu'u pugu pa mbha nnu piphi pugu. ¹⁰ Ndo nkwo gwe ngrào non fhi, na a tho mbo yi fhi lèlle no ha'an o ye'i nu no ji nu Minnwi mba'o mbhi, ndo mbo no ju ne. ¹¹ Mon chombhi fhi yei, kwri lo nji'i mbo shina non na a lo mbo non Juu pugu pa non Juu, non na a nii ngunu mbrei pugu non na a shi lo nii ngunu mbrei ne, ni pa ghini† ni ghan ki ji nnu‡ pugu pa kùna pugu pa ngwa na pugu lo mbo pa kùna ne, ndo Krishto ngon yi ndo mbo mon ngon yi.

¹² Nenne, no ngwa ha'an Minnwi chu'o vèi ne, ndo mbo ngwa na pugu pi taontaon, mbo ngwa na Minnwi ya nkhwā vèi ne, pèi gwe njù'o nōon kwoshini, pawap, shwi'i nu non shhe, juju ni wēin njù'o, ¹³ mfā'o wēin njù'o mbin ngwa nduon, ti sheshenon mfā'o nnu na a lo nkā'o nthe ndin vi, pèi li'e phi yi. Wu'o no ha'an Taathò ni ndi'e yèi phi ne, a yi'i na pèi nkāa pèi li'e phi ngwa nduon. ¹⁴ Nchaa ngon pa nnu pei ghao, pèi gwe khwā na a ghà nja nchini ngwa pugu po ta'a yi shi'i ki koro ne. ¹⁵ Pèi mien ghighri llo mbho Krishto kwe shhi mon njù'o pèi. Nthe na no ngia ta'a freinon, Minnwi ni ngē vèi na pèi chho mon ghighri gho. Pèi fā'o tōo nu.

¹⁶ Pèi mien chrà Krishto chho mbin pèi nkien kina yi, ntho nje'i nu ndo nshūu tēnə non pèi ni ngon shietho, nchho njrāo pa nkhi llo mon Nwa'anli Nkhi, pugu pa nkhi gha'o Minnwi pugu pa nkhi mon Jijwe, mfe tōo nu ni Minnwi llo mon njù'o pèi. ¹⁷ Sheshe nnu na pèi nchwē ki nchhu ne, pèi chwē ngon yi ghao mon ligi Jisho Taathò, nchho mfe tōo nu ni Minnwi Tāa ntogo pi mbin yu.

Pa ntigi nkwan ha'an ghan pin fā'o no chho nu mon mbaanda yugu ne

† **3:11** 3:11 Baberian: pa ngwa Gri ni mēin pa ngwa na pugu lo mbo ngwa Gri ne na Baberian njin yi po na pa ghini, ghan ki ji nu'on. ‡ **3:11** 3:11 Pi fā'o Pi Shikaitian hein. Pa Shikaitian ni mbo pa ngwa na pugu ni nii pa la'ataon ni nchho mfe ngē'i ni pugu ndo njwi ngwa. Pi ni ndii vugu no pa ghan ki ji nnu.

¹⁸ Pinge lán, pèi fe non pèi ni laon pèi no ha'an a kā'o ni ngwa pe na pugu yi Taathò ne.

¹⁹ Pimbia, pèi khwā gwe pèi ki lo nchigèi ni pugu.

²⁰ Puon, pèi ya'o nchò pa taa pèi pugu pa mūon pèi mon ngon nnu ghao, nthe na yie gho shi nchwē túa Taathò pwa.

²¹ Pa taa, ki'i pèi chwē túa puon pèi pigi, kan non yugu shi shien.

²² Pa kùna, pèi ya'o nchò pa taathò pèi nkuan shhe hein mon ngon nnu ghao, ki lo ngu'o mbo pi ndii ha'an pugu pe'i vèi ne, nthe na pèi tā'a nu na pugu pin vèi ne, ndo pèi ya'o nchò yugu ni ta'anju'o ntho mbogo pi Taathò. ²³ Sheshe yaon na pèi chwē nu ne, pèi fā'a ni ngon njù'o yèi ghao no ha'an pèi fā'a pi mbho Taathò ki lo mfā'a pi mbho ngwamishua, ²⁴ nji nu na Taathò shi mfe yaon na a nū'on ni pèi ne no kien yèi. Pèi chho mfā'a pi mbho Krishto Taathò. ²⁵ Nthe na pa ghan fāan nnu shi mfā'o pe fān yugu ha'an pugu chwē ne, nthe na Minnwi shi'a nōon shieligi.

4

¹ Pa taathò, pèi tuo kùna pèi no ha'an a kā'o ne ki lo nchigi vugu, nji nu na pèi nkāa pèi fā'o Taathò na a po po ne.

Pa ntigi no pigi nu

² Pèi ghēi shhi ntii shii mon luon, ndo ndina nu no ha'an pèi luon nu ne, nchho fe tōo nu ni Minnwi. ³ Luon Minnwi mfe ni pigi nkāa pigi, na Minnwi na'an chonda ni chrà yi, pigi chii nnu lēin Krishto, mbo nnu na mbo chēin nthe yie gho ne. ⁴ Luon na ntūgu chrà gho paa nkwan no ha'an a pie na nchrā ne.

⁵ Pèi fā'o shietho mon nkwan no ha'an pèi chwē pa nnu ni pa ngwa ha'an pugu lo mbo ghan pin ne, nja mfā'a shi'i mon sheshe shina na pèi fā'o ne. ⁶ Chrà yèi wu'o ma nja mbwa pwa, ndin no ha'an pi ni'in pi khí fo, nji na minthe pèi ji

ηκwan nɔ ha'an minthe pɛi fe khwè ni sheshenɔn nɛ.

Pɛi chhɔ ηkwin chein ηa a pɔ mbin mu nɛ.
Pwapun Minnwi pɔ mbin pɛi.

Ndugwi njin mā'an nu chrà

⁷ Taikiku shi nshwei vɛi ni ηguon pa nnu ηa ñchhɔ nchwɛ nu nɛ, a ηkien ndin via ndɔ mbɔ ηgan fà'a ni ta'anju'ɔ ηa pigi yu fā'a nu ka'a mbhɔ Taathɔ. ⁸ Ntaon vi ni pɛi nthe pi yei nnu, ηa pɛi ji ηkwan nɔ ha'an pigi pɔ nɛ, a lɔ mbini mā'an njù'ɔ yɛi. ⁹ A pugu Oneshimu, mbɔ ηkien ndin via ηa a fā'o ta'anju'ɔ, pia lɔ mbini ηkhwā vi, mbɔ ta'a ηon vɛi. Pugu shi nshwei vɛi ni ηguon pa nnu ηa a kwo lɔgɔ li'i hein nɛ.

¹⁰ Arishtaku, ηgan kwò chɔin a, mā'an chrà yɛi, Maaku, mbɔ ηon ndaa pa Banaba, mā'an chrà yɛi ηkaa yu, mbɔ ju ηa pi ni ηkwo fe ntigi ni pɛi nthe vi nɛ, ā nthɔ, pɛi tuo vi shi'i. ¹¹ Jishɔ, ηa pi mɛin vi ni Jushitu nɛ, mā'an chrà yɛi ηkaa yu. Pei pa fiɛn ηgwa shina pa ηgwa ηa pugu nii ηgunu mbrei nɛ ηa pugu pɔ shina pa ηgwa ηa pugu pakwo fà'a pan mon Sha'afuon Minnwi nɛ. Pugu ya mfe mā'an njù'ɔ vɛi.

¹² Epafra, mbɔ ta'a ηon vɛi, mbɔ muun fà'a Krishto Jishɔ, mā'an chrà yɛi. A wu'ɔ nduon Minnwi ηkien yie ghɔ ηguon ndii nthe vɛi, nduon nu ηa pɛi thi nɔ pa ntinimɛ, mfā'o tininju'ɔ ni ηguon pa nnu ηa Minnwi tā'a nu nɛ. ¹³ Nthe ηa mi minkwentie yi ηa a ya mfā'a nthe vɛi mbini nu'un nthe pɛ ηgwa ηa pugu pɔ Laodeshia pugu Herapoli nɛ.

¹⁴ Luka, ηkien ndin via, mbɔ dokto pugu Dema, mā'an chrà yɛi ηkaa pugu.

¹⁵ Pɛi mā'an chrà a ni pa lin pia mon pin Laodeshia, mbini mā'an ni ndin via yi mingwe mbɔ Nimfa pugu pa chɔshi ηa a pɔ nda yu nɛ.

¹⁶ Ndi ηa pɛi kwo mɛin ηwa'anli yei shina pɛi nɛ, pɛi pini nchwɛ pi mɛin mon chɔshi ηgwa Laodeshia. Pɛi pini nu'un ηkwe ye ηwa'anli ηa a pɔ mbhɔ ηgwa Laodeshia nɛ mɛin.

¹⁷ Pɛi chhu ni Akipu ηa, "Pa'o nɔ yɛi nu ηa ɔ mī'en fà'a ηa Taathɔ fe ve nɛ."

¹⁸ Mmu, Pɔɔ, nā'an chrà yɛi yei pi ni nyan mbhɔ.

Fūon nwa'anli choshi Teshalonika Kāon nu pa tho nnu

Choshi Teshalonika ni mbhī Pɔɔ. Fè'i ni ngū mon choshi yei llo mbho pa ngwa Juu ha'an pugu ni ngī'ə fà'a Pɔɔ, na a ni ngēi nu shhi shi'i shina pa ngwa taon nduon ha'an pugu ni nchho nkhwā nnu Minnwi pa ngwa Juu nē. Nthe fè'i yei, Pɔɔ lollo Teshalonika ngēi Beria. A ni nga nda'a Pɔɔ ghēi Korin, Timoti shwei vi nkwan ha'an pa nnu ni nyien nu Teshalonika nē, nne Pɔɔ nā'an nwa'anli nō mā'an nu ghrī ndo mfe tininju'ɔ ni pa ghan pin fɔ.

Pɔɔ tōo Minnwi nthe pin yugu pugu pa khwǎ yugu, ndo nkwin vugu ni nkwan chombhi na a ni nchho nu ndii na pugu pugu ni mbo ka'a nē ndo nkhwē pa pié na a ni ndollo mon choshi gho nthe nnu mbra tho nu Krishto nē. Choshi yei ni mfā'o khutho ni nnu na a shi mbo ni ngwa pe na pugu khu nkaon Jisho maa mbini ntho nē, pugu pa na Jisho shi mbini ntho pi ndii kho. Pɔɔ nkhwē pa nnu pei ki'ε ndo nchhu ni pugu na pugu ghēi shhi nchho fā'a pa fà'a pugu ndo njwere mbra tho nu Jisho mon kwā'a.

Chrà na pi mā'an ni choshi Teshalonika

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, ni Shaila*, ni Timoti. Pigi nā'an mfe ni choshi Teshalonika, mbo ngwa Minnwi Tāa pugu Jisho Krishto mbo Taatho. Pwapun Minnwi pugu ghighri yi pɔ mbin pēi.

Fī'i pin ha'an ngwa Teshalonika fā'o nē

² Pigi ghà ngu'ɔ ntōo Minnwi nguon ndii nthe vèi ghao. Nduon Minnwi ni pēi nguon ndii mon pa luon yigi, ³ nchho nkwin fà'a yèi na pin yèi chwīe pēi fā'a nē, pugu pa nkwan ha'an khwǎ yèi mbin Jisho chwīe pēi fā'a ki jwe nē, pugu pa nkwan ha'an pēi tii shii nthe kwā'a mbin Taatho, mbo Jisho Krishto shhi Minnwi via ndo mbo Tāa via nē.

* **1:1** 1:1 Pi pini mēin vi ni Shivanu.

⁴ Pa lin pan na Minnwi khwā nē, pigi ji na Minnwi chu'ɔ vèi ⁵ nthe na pwa pisha'akho na pigi ni nchii ni pēi shini ndo ngu'ɔ mbo ni chrà tē'i vi, a ni ntho mon ghrī Jijwe Minnwi, pugu pa nkien tininju'ɔ na nkini gho pɔ pi nnu shini, wu'ɔ nō ha'an pēi ji nkwan ha'an pigi ni nchho chombhi yigi ndii na pia ni mbo ka'a nē, a ni mbo nthe pi yèi shi'i. ⁶ Pēi ni mbini vigi mbini mbini Taatho nthe na pēi ni mbin chrà Minnwi ni pwanju'ɔ llo mbho Jijwe Minnwi mon ntou ngē'i. ⁷ Nne pēi pɔ nō pa li ni nguon ghan pin ghao mon Mashedonia pugu pa mon Akaya.

⁸ Nthe na nkini Taatho lo ngu'ɔ ntaon mbho pēi nyien pi mon Mashedonia pugu Akaya, ndo mon nguon li'i ghao, ngwa tho nja'o nkwan fi'i pin na pēi fā'o mbin Minnwi nē, nne, pigi lo nu'un ndo mfā'o nō chrà nu sheshe nnu. ⁹ Nthe na pugu ndutho yugu fi'i fi'i nkwan ha'an pēi ni ntuo vigi shi'i nē. Pugu ni mbini mfi'i nkwan ha'an pēi ni nkara njēi Minnwi, llo nkuan gha'o nu pa nnwi, nō fā'a nu mbho Minnwi maon ndo mbo Minnwi nnu shini nē, ¹⁰ nō ywere nu Muun vi llo po. Muun vi yei Jisho na a ni nku'ɔ ni ju mon gu, mbo ju na a kwe via mon pigitua Minnwi na a shi ntho nē.

2

Fà'a Pɔɔ mon Teshalonika

¹ Pēi nkaa pēi ji, ma pa lin pan, na tho nu miji njēi vèi shini ndo mbo pi gha. ² Ndo nji'i nthe pi nō ha'an pigi ni nkwo yèi ngē'i pi shhū vigi Filipai, nō ha'an pēi ji nē, pigi wu'ɔ mfā'o tininju'ɔ mbin Minnwi yigi nō chii nu pwa pisha'akho Minnwi ni pēi mon shina ntou pa ntàra pigho. ³ Nthe na ligēi na pigi ni mfe ni pēi nē lo ndho pi mon fāan nu ndaon, ki nchhi, ki mon tā'a nu shina nō fi nu sheshenon.

⁴ Ndo wu'ɔ nō ha'an Minnwi kwo pin vigi nō ni'in nu nkini pwa pisha'akho mbho pigi nē, nne pigi ghà nchrā, ki lo nchwīe pi na tūa nonmishua pwa, pigi

ghà nchrā nō chwīe nu túa Minnwi ña a ghà ñki'a moon ñjù'ò yigi ñe pwa. ⁵ Nō ha'an pēi ji ñe, pigi shini ndō ñji'i nthō pi ni pa chrà liliñ nō fñi nu vāi, ki nthō ni pa chrà nō kuru nu pa yigi nnu ña pigi shigi nu ni non pigi ñe, Minnwi minkwentie yigi. ⁶ Pigi shini ndō nthō ntā'a ndigha'ō mbhō ñonmishua, ki a pō pi mbhō pēi ki mbhō ñgwa nduon, ⁷ ñji'i nthē pi nō ha'an nō ghan ntaon Krishto pigi fā'ō ñji nō pie nu pa yaon mbhō pēi ñe, ndō pigi ni mbō non puon fhu shina pēi.

Nō mamuon mbrō ña a chhō ndina nu ni puon pi ñe, ⁸ a ha'an pigi ni ndina ni pēi ñe. Pigi shini ndō ñgu'ò mfā'ō pwanju'ò pi nō chūi nu pwa pisha'akhō Minnwi ni pēi, pigi ni mbiri non yigi nō fē nu chombhi yigi nthē vāi, nthē ña pigi ya ñkhwā vāi!

⁹ Pa līñ pan, pēi kwīñ fā'a yigi pugu pa wie non yigi, pigi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi ñne ña ki'i pigi pō lrī ni sheshenon vāi ndii ña pigi ni nthō nchii ñkīni pwa pisha'akhō Minnwi ni pēi ñe.

¹⁰ Pēi pa minkwentie yigi, Minnwi ñkaa yu pō yichāi, ñkwan ha'an mbha nnu pigi ni pēi pa ghan piñ ni mbō yi taonon pugu pa yi ndindi ki lō mfā'ō ntēi ñe.

¹¹ Pēi ji ñkwan nō ha'an pigi ni ntuo sheshenon vāi nō ha'an taa ghà ntuo puon pi ñe. ¹² Pigi ni mā'an ghrī yēi, mbini mā'an ñjù'ò sheshenon vāi, mfe gī ni pēi ña pēi chhō chombhi yēi mon shendaon ña a kā'ō ni Minnwi, mbō ju ña a gē vāi mon Sha'afuon pugu pa ndigha'ō yi ñe.

¹³ Pigi ghà mbini nu'un ntōo Minnwi ñguon ndii ghao nthē yei nnu, ña ndii ña pēi ni nja'ō chrà Minnwi lō mbhō pigi ñe, pēi ni mbin ñō ha'an a ya mbō ñe, ki lō mbō pi nō chrà ñgwamishua. Pēi ni mbin pi nō chrà Minnwi ña a thō fā'a nu mbin pēi mbō pa ghan piñ. ¹⁴ Pa līñ pan, pa nnu pē ña a ni ndōgō lī'i mbin pa choshi Minnwi mon Krishto Jishō ña pugu pō mon Judia ñe, wu'ò ye ña a lōgō lī'i mbin pēi ñe, nthē ña pēi ni ntii shii mon ñgē'i mbhō pa ñgwa la'a pēi wu'ò nō ha'an pugu ñkaa pugu ni ntii shii mon ñgē'i mbhō pa ñgwa Juu ñe. ¹⁵ Pa ñgwa

Juu pēi ni njwi Taathō, mbō Jishō, pugu pa ñjēi'i Minnwi, ndō ñjōu vigi ñne nchwīe túa Minnwi pigi. Pugu pini tāra ñguon ñgwa ghao, ¹⁶ ñkie pi ñkuon tāra nu vigi ña ki'i pigi chrā ni ñgwa taon nduon ñne ña minthe pugu lūgu, ñne nō mī'ēñ nu phi yugu ña pugu ghà ñgu'ò nchwīe ñe. Ndo pigitua Minnwi lūgwi ndwe nshwi'i mbin pugu!

Pōo khwā nō kra nu ñgwa Teshalonika ñkamu'ōñ

¹⁷ Ndo lō nō ha'an pi ni fēne vigi mbin pēi, ma līñ pan, nō kuo ndii ki pia lō ñjēi ligi, ndō ki lō mfēne pi mon ñjù'ò ñe, pigi ni mba'ō, nthō ñkhwā nu ntou yi ña pia yēi ligi. ¹⁸ Nthē ña pigi ni ntā'a nu nthō ñjēi vāi, mmu Pōo, kāa ñgenge, ndō Shata lī'i vigi. ¹⁹ Ki a lō mbō pēi mbō kwā'a yigi, mbini mbō pwanju'ò yigi, mbini mbō ñgā'ò yigi ña pigi shi mfā'ō ndigha'ō mon ghō shi Taathō via, mbō Jishō, ndii ña a shi mbini nthō ñe? ²⁰ Pēi pō pi ndigha'ò yigi mbini mbō pwanju'ò yigi.

3

¹ Nthē yie ghō, ndii ña a kan ni nthē pa'a pigi lō nu'un ñgwēiñ ñjù'ò yigi mbigi ñgēi shhi ñe, pigi pī'i ña a pwa ña pigi kina ñjiñ tē'i vigi Aten. ² Pigi ni ntaon Timoti ndiñ vigi ndō mbō ñgan kwō fā'a Minnwi mon chii nu pwa pisha'akhō Krishto ña a thō nchwīe pēi tini, ndō mbini mā'an ghrī yēi mon piñ yēi, ³ ña ki'i ta'a ñon vāi chī'i nthē pi ñgē'i pēi, nthē ña pēi ñkaa pēi ji ña ñkwan ñgē'i pighō pō pi pichēi pa yaon ña Minnwi ñkwo kā'a ni pia ñe.

⁴ Nthē ña ndii ña pia ni mbō ka'a ñe, pigi ni ñkwo wu'ò nthō nshwei vāi ni shhi ña pia shi ñjēi ñgē'i, ñne a thō nō lōgō nu lī'i wu'ò nō ha'an pēi ji ñe.

⁵ Nthē yie ghō, a ni ñga nu'un mbō ña minthe pa'a ndō nu'un ñgwēiñ ñjù'ò a mbigi ñgēi shhi, ñtaon ñon ni pēi nō ji nu ñkwan ha'an piñ yēi pō ñe, nthē ña ñki pōgō nu ña kē'ichēi Shata kwo mōon vāi nō chwīe nu pēi mien piñ yēi, ñne, fā'a yigi phe gha. ⁶ Ndo ndwe ña Timoti thō ñjēi vigi lō mbhō pēi, ndō nthō pi ni ñkīni shi'i nthē piñ yēi pugu pa khwā yēi ñe, ndō mbini nchhu ña pēi ghà ñgu'ò

ηκωιν̄ vigi shishi'i, ηκhwā nu nō yēi nu vigi wu'ō nō ha'an̄ pigi khwā nu nō yēi nu vēi nē, ⁷ nthe yei nnu, ma pa l̄n̄ pan̄, mon̄ ηguon̄ yu'ō pugu pa ηgə'i yigi, pigi fā'ō ghr̄inju'ō nthe vēi ntōgō pi ηkuon̄ pin̄ yēi. ⁸ Nthe ηa minthe pigi fere ndwe nō ha'an̄ p̄ēi nthi a tini mbin̄ Taathō.

⁹ Pinthe pigi fē pi fi'i yēi ηkwan̄ tōo nu ni Minnwi nthe vēi, nthe ηguon̄ pwanju'ō ηa pigi fā'ō nthe vēi shhi Minnwi yigi, ¹⁰ nō ha'an̄ pigi luon̄ nu mon̄ tu'u pugu pa naon̄chi ni ηguon̄ njū'ō yigi ηa minthe pia yēi ligi pigi fē yaon̄ ηa a pou nu mon̄ pin̄ yēi nē?

¹¹ Nduon̄ ηa Minnwi yia, ndō mbo Tāa via, pugu Taathō via, mbo Jishō, fie ndaon̄ ni pigi nō thō nu n̄jēi vēi. ¹² Nduon̄ ηa Taathō chwīe khwā non̄ shina p̄ēi pugu pa khwā yēi ni ηguon̄ ηgwa pigi ti ndinaon̄, wu'ō nō ha'an̄ pigi khwā vēi nē, ¹³ nenne ηa Taathō chwīe njū'ō yēi tithi ki ntēi mon̄ taon̄taon̄ shhi Minnwi yia, ndō mbo Tāa via, mon̄ ndii ηa Taathō via, mbo Jishō, shi nthō nu pugu pa ηguon̄ ηgwa pi pi taon̄taon̄ nē.

4

Chōmbhi ηa a fē pwanju'ō ni Minnwi nē

¹ Nō lūgwi nu ki'ε, ma pa l̄n̄ pan̄, pigi luon̄ ndō ndīgēi vēi ni ligi Taathō, mbo Jishō, ηa nō ha'an̄ p̄ēi ni n̄jē'i mbhō pigi ηkwan̄ ha'an̄ p̄ēi fā'ō nō chhō nu nō fē nu pwanju'ō ni Minnwi, wu'ō nō ha'an̄ p̄ēi kwo thō nchhō nu nē, ηa p̄ēi pigi ηgēi shhi shishi'i. ² Nthe ηa p̄ēi ji pa ntīgi ηa pigi ni mfe ni p̄ēi ntōgō mbin̄ Taathō, mbo Jishō nē.

³ Nthe ηa yei nnu ηa Minnwi tā'a nu nē, ηa p̄ēi ku'ō mon̄ pō nu yi taon̄taon̄, yie pō ηa p̄ēi lē'i kwoshuon̄, ⁴ ηa sheshen̄on̄ vēi ji ηkwan̄ ha'an̄ minthe a tuo non̄ yi mon̄ taon̄taon̄ pugu pa chiichii nē, ⁵ ki lo mbo pi njū'ō nnu shuon̄ nō ha'an̄ ηgwa nduon̄ ha'an̄ pugu lo n̄ji Minnwi ghā nchwīe nē. ⁶ Mon̄ nnu yei, ki'i sheshen̄on̄ fāan̄ nnu mbin̄ ndin̄ vi ki nchīgi vi, nthe ηa Taathō ghā mfe njō mon̄ ηguon̄ nnu pei, wu'ō nō ha'an̄ pigi ni ηkwo shwei vēi ndō mbin̄ nu'un̄ nshūu tēnē yēi nē. ⁷ Nthe ηa

Minnwi lo ηgē via pi ηa pia pō mon̄ nchhi, a gē via pi ηa pia pō pi yi taon̄taon̄. ⁸ Nthe yie ghō, sheshen̄on̄ ηa a lāa ntīgi yei nē lo n̄ji'i ndāa pi ηon̄mishua, a lāa pi Minnwi ηa a fē Jijwe yi ni p̄ēi nē.

⁹ Nō chrā nu nō nnu khwā non̄ ghèrē lo nu'un̄ mbo ηa sheshen̄on̄ nā'an̄ mfe ni p̄ēi, nthe ηa Minnwi nduthō yi ye'i vēi ηa p̄ēi khwā non̄. ¹⁰ Nthe ηa yine nnu ηa p̄ēi kwo thō nchwīe nu ni ηguon̄ ghan̄ pin̄ mon̄ Mashedonia, pigi ligēi vēi, ma pa l̄n̄ pan̄, ηa p̄ēi chwīe nne mbigi ηgēi shhi.

¹¹ Pigi pini mā'an̄ ghr̄i yēi ηa p̄ēi pa'ō ni ηguon̄ ghr̄i yēi nō chhō nu chōmbhi juju, ndii pi pa p̄ēi nnu, mfā'a ni mbhō mēi nō ha'an̄ pigi ni ntīgi vēi nē, ¹² n̄ji ηa mbha nnu yēi shi mbo yi shishi'i ligi ghan̄ ki pin̄ Minnwi, ki lo nu'un̄ n̄ji'ə non̄ yēi pi mbin̄ sheshen̄on̄.

Thō nu Taathō

¹³ Ndo pigi lo n̄ji'i ntā'a nu ηa p̄ēi mien̄ ki ji, ma l̄n̄ pan̄, nthe ηgwa pē ηa pugu kwo khu nē, nne ηa ki'i p̄ēi fā'ō tu'uthō nō ha'an̄ ηgwa ηa pugu lo n̄ji'i mfā'ō kwā'a ghā mfā'ō nē. ¹⁴ Nthe ηa pigi pin̄ ηa Jishō ni ηkhu mbin̄i ηku'ō, wu'ō nenne ntōgō mbin̄ Jishō, Minnwi shi mbin̄i nthō ni pa ηgwa pē ηa pugu kwo khu nē, pugu pa Jishō.

¹⁵ Nthe ηa nnu yei ηa pigi shwei vēi nō nē pō pi chrā llo mbhō Taathō, ηa pia ηa pia yi maon̄ nē, ηa pia wu'ō mbi'i ti nchēin̄ ndii ηa Taathō shi nthō nē, mba'a pia yi'i mbo pi shhi ηgwa pē ηa pugu kwo khu nē. ¹⁶ Nthe ηa Taathō nduthō yi, shi nshwi'i llo po, ni mme ηggì fē gí, mbo ηggì nthishi pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi, ni ηggì ntān̄ mbo yi Minnwi. Pa ηgwa pē ηa pugu pin̄ Krishto ηkhu nē fūon̄ pugu ηku'ō. ¹⁷ Pia ηa pia pi'i mbhi ηgu'ō mbi'i ndii ghō nē, ku'ō mbāon̄ ka'a mon̄ lūlun̄ mbara Taathō mon̄ tothi, nne pia pa Taathō wu'ō ma mbo ka'a. ¹⁸ Nthe yie ghō, mā'an̄ ghr̄i pichēi ηgwa ni chrā pei.

5

Piri ηon̄ yō nō llem̄bhi ηa Taathō shi nthō nē

1 Nɔ nnu pa ndii pugu pa llé ɲa nnu pei shi ndɔ́gɔ lí'i nɛ, ma lɪŋ paŋ, ghèrɛ nā'an nu mfe ni pɛi lɔ nu'un mbo. 2 Nthɛ ɲa pɛi ɲkaa pɛi ji ni non pɛi shishi'i ɲa llé ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ shi ɲgwī'i pi nɔ ɲgina ni tu'u. 3 Ndiɪ ɲa ɲgwa shi nchhu nu ɲa, "Lí'i yi juju, ɲguon pa nnu pɔ shi'i nɛ," ɲguon yaon yugu shi mbiri nɔ ha'an yú'ɔ phi ghà nshwi'i mbiŋ mingwɛ shūu nɛ, ndɔ mba'a pugu yi'i ntei.

4 Nɔ pɛi lɔ mbo pi mon njin, ma lɪŋ paŋ, nɔ llembhi ghɔ nɔ wī'i nu vɛi nɔ ha'an ɲgina ghà ɲgwī'i ɲon nɛ. 5 Nthɛ ɲa pɛi ghao pɔ pi puon lí'ɛ, mbo puon naonchi. Pia lɔ mbo pi yi tu'u ki yi njinjin. 6 Nnɛ kí'ɛ, kí'i pia llɛ nɔ ha'an pichɛi chwīɛ nu nɛ. Pia chhɔ tothi mbo ni wēiŋ non. 7 Nthɛ ɲa ghan llɛ lɔgɔ ghà nchhɔ ndhɛ pi ni tu'u, ɲgwa pɛ ɲa pugu paa là'o nɛ, paa pi ni tu'u. 8 Nɔ nthɛ ɲa pia pɔ pi ɲgwa naonchi nɛ, p̄ia lina nu, ɲgwɛ t̄ini kí'i njù'ɔ, mbo piŋ pugu khwǎ, kwà'a lūgu nu mɛi pɔ yaon p̄on thɔ yɛi.

9 Nthɛ ɲa Minnwi lɔ nchu'ɔ via pi ɲa pigítua yi shwi'i mbiŋ pia, a ni mbo pi ɲa pia fā'o lūgu nu ntɔgɔ pi kúon piŋ nu Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, 10 ɲa a ni ɲkhu nthɛ via, ɲji ɲa ki pia pɔ pi yi maon ki pia kukhu, pia pugu shi mfā'o chɔmbhi. 11 Nthɛ yie, p̄ɛi mā'an ghrí non pɛi, ɲgɛrɛ pichɛi ɲgwa pugu t̄ini mon piŋ, wu'ɔ nɔ ha'an ɔ kwo thɔ nchwīɛ nu nɛ.

Pɔɔ fɛ ndugwi njin ntígi mbini mā'an chrà

12 Pigi tā'a nu ɲa p̄ɛi gha'o ɲgwa pɛ ɲa pugu fā'a nu shina pɛi ndɔ mbo shhi pɛi nthɔ ntigi vɛi mon chɔmbhi yɛi nɔ ghan piŋ Taathɔ nɛ, ma lɪŋ paŋ, 13 ndɔ ɲga'o vugu ɲkien yie mon khwǎ nthɛ fā'a yugu. Pɛi fā'o ta'annggi shina pɛi.

14 Pigi mā'an ghrí yɛi, ma pa lɪŋ paŋ, ɲa p̄ɛi shūu tónɔ ghan chhɔ ghaa, mā'an ghrí ɲgwa pɛ ɲa pugu pa mbɔgɔ gu nɛ, ndɔ ɲgɛrɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu lɔ ɲji'i ntini nɛ, mfā'o wēiŋ njù'ɔ ni pugu ghao.

15 Pɛi k̄aa nɔ yɛi nu ɲa kí'i ɲon lu'u phi ni phi, ndɔ pɛi wu'ɔ ma mba'o pi nɔ chwīɛ nu shi'i shina pɛi pugu pa ɲguon ɲgwa nduon.

16 Pɛi fā'o pwanju'ɔ ɲguon ndii ghao, 17 nduon Minnwi ki jwɛ, 18 mfe t̄o nu mon ɲguon ndii ghao, nthɛ ɲa yei nnu ɲa Minnwi tā'a nu mbhɔ ghɔ mon chɔmbhi yɔ, mon Krishto Jishɔ nɛ.

19 Kí'i mbigei m̄onon Jijwɛ Minnwi. 20 Kí'i nchī'ɛ nnu ɲa Minnwi n̄on pi chhu nɛ, 21 ndɔ ywɛ'i ɲguon yaon ghao, ɲgwēiŋ yaon ɲa a yi shi'i nɛ, a t̄ini. 22 Mfe mbra ɲguon ɲkwan phi ghao.

23 Ndwe, Minnwi ɲa a ghà mfe ghighri nɛ, chwīɛ pɛi pɔ yi taonon mon ɲguon shendaon ghao, nū'on ɲguon jijwɛ yɔ ni nchɛi yɔ pugu pa non yɔ ki ntɛi ti Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, nu'un nthɔ. 24 Ju ɲa a mēiŋ vɛi nɛ shi nchwīɛ nennɛ, nthɛ ɲa a ghà ɲgu'ɔ nchwīɛ pi nɔ ha'an a k̄a'a nɛ.

25 Pa lɪŋ paŋ, p̄ɛi luon Minnwi mfe ni pigi.

26 Pɛi chrà ni ɲguon lɪŋ pia mon piŋ ni paŋ nu non.

27 Mfe gí ni pɛi nɔ ligi Taathɔ ɲa p̄ɛi mēiŋ ɲwa'anli yei ni ɲguon ghan piŋ ghao.

28 Pwapuŋ Jishɔ Krishto, mbo Taathɔ via, pɔ mbiŋ pɛi.

Mbra nwa'anli choshi Teshalonika Kāon nu pa tho nnu

Mme kòrò ña choshi Teshalonika ni mfā'ò nē ni mbò fínthò nthē ndii ña Jishò shi mbini nthò nē. Pichèi ñgwa ni nthò nchhu nu ña ndii thò Taathò kwo chèiñ. Pòò ni nju'u pī'i nu yei nthò nchhu nu ña ñkaon Taathò maa nthò, phi pugu pa wuwuru chwīe nu nnu pīphi shi nji'a ñgwala'a ndii ña ñon mbimbhi ña a mbina Krishto shi nthò sha'a nu nē. Pòò gē ñgwa pē ña pugu ni mfā'ò nò mēiñ nu ñwa'anli yei nē ña ki'i pugu chī'i mon pin yugu nji'i nthē pi mon ghagha'a pugu pa ñgə'i. A chhu ña pugu fā'a nò yru nu, wu'ò nò ha'an ju Pòò pugu pa pakwo pi chwīe nu nē, ndò nfi shii mon chwīe nu shi'i.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbhò mu Pòò, ni Shailla*, ni Timoti. Pigi nā'an mfe ni ñgwa choshi Teshalonika, mbò ñgwa Minnwi Tāa via pugu Jishò Krishto, mbò Taathò.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbhò Minnwi, mbò Tāa via, pugu Jishò Krishto, mbò Taathò, pò ni pèi.

Tōo nu nthē pin pugu pa tiishii

³ Pigi fā'ò nò fē nu tōo nu ni Minnwi ñguon ndii nthē vèi, ma pa līñ pan, nò ha'an a kā'ò nē. Nthē ña pin yèi ya ñku'ò nu shi'i, khwǎ yèi mbin pa līñ pèi pini ña mbigi nu. ⁴ Nthē yie ghò, pigi ni non yigi ghà ñkwèi njù'ò nthē vèi mon pa choshi Minnwi nthē fī'i tiishii yèi pugu pa pin mon ñguon ñgə'i ña pi fē nu ni pèi, pugu pa ghagha'a ña pèi thò ñgwèiñ njù'ò mon ghò nē.

⁵ Yei pò pi nò lī ña shá'a Minnwi pò pi yi ndindì, ña minthe pi shia vèi ña pèi kā'ò nò pò nu ñgia Sha'afuon Minnwi, ña pèi thò ñjèi ñgə'i nthē yie ghò nē.

⁶ Ña Minnwi ghà ñgu'ò nsha'a shá'a yi pi ndindì nē, a shi ndu'u ñgə'i ni ñgwa pē ña pugu thò mfe ñgə'i ni pèi nē. ⁷ A shi

mfe ferenon ni pèi ña pi thò mfe ñgə'i ni pèi nē, mbini mfe ni pigi ñkaa pigi, ndii ña pi nōon Jishò Taathò llo pò pugu pa titini ghan ntaon pi nē. ⁸ A shi nthò pugu pa ghan ntaon pi pighò mon līñ mónon nò fē nu njó ni ñgwa pē ña pugu lò nji'i nji Minnwi nē pugu pa ñgwa pē ña pugu lò nji'i nchwīe nnu ña pwa pisha'akhò Jishò Taathò via chhu nē. ⁹ Pugu shi ñjèi ñgə'i mon njó piri nu ki ndugwi yi, ki lò mbara yèi Taathò pugu pa ndigha'ò ña ghrí yi nōon nē. ¹⁰ Ndi ña a shi nthò mon llé ghò nē, pa ñgwa pi pi taon taon fē ndigha'ò ghò, ñguon pa ñgwa ña pugu pin vi nē linaon ni ghrāo nu, nthē vi. Pèi ñkaa pèi pò shina pugu nthē ña pèi ni mbin chrà ña pigi ni nchii ni pèi nē.

¹¹ Nthē yei nnu, pigi ghà nduon Minnwi mfe ni pèi ñguon ndii ghao, nne ña Minnwi via chwīe pèi kā'ò mon chombhi ña a gē vèi ña pèi chhò nē, mbini nchwīe ñguon pa nnu shi'i ña pèi khwā nò chwīe nu pugu pa ñguon pa fà'a ña pèi tā'a nu mfā'a nthē pin yèi nē lōgò lī'i ntogò pi ñkuon ghrí yi. ¹² Nji ña ndigha'ò shi mbò nò ligi Taathò via Jishò llo mbhò pèi, ndò mbini mbò ni pèi llo mbhò yu, ntogò pi ñkuon pwapun Minnwi via pugu pa Jishò Krishto, mbò Taathò.

2

Pa nnu ña a shi ndōgò lī'i ñkaon Taathò maa nthò mbra ñgə nē

¹ Nthē nnu thò nu Taathò via, mbò Jishò Krishto, pugu pa nnu kiri via pia pugu, pigi līgèi vèi, ma pa līñ pan, ña ² ki'i pèi yī'è mien thò yèi fīñ ki mien njù'ò yèi wū'u nthē pi yichèi nnu ña yichèi ñon chhu ña pi nōon ni pigi ki sheshe nnu ña pi chhu ña pigi chhu ki sheshe ñwa'anli ña a fhi nò ha'an a llo pi mbhò pigi nthò nchhu pi ña llambhi Taathò kwo thò. ³ Ki'i pèi mien sheshenon fī vèi mon sheshe shendaon. Mba'a llé ghò yi'i nthò ki ndugwi ñjin tinithò ni Minnwi lò mfūon nthò, ti ñgūo nnu mbimbhi ña a yī'i ña a ghèi mon mónon nē nōon non yi. ⁴ A shi ntāra sheshe yaon ña pi mēiñ ni nnwi nē,

* 1:1 1:1 Pi pini mēiñ vi ni Shivanu.

ki yaon ɲa pi gha'nga'o ne, ɲk̄er̄e non ɲi nchaa ɲguon yugu ghao, nne ɲa a chho ɲkuon l̄ei mon Nda Minnwi ntho nchhu nu ɲa ndutho ɲi Minnwi.

⁵ P̄ei lo ɲkwiɲ ɲa pia ni ɲga ɲgu'ɔ mbo ka'a, nshwei v̄ei ni pa nnu pei? ⁶ Ndo p̄ei ji yaon ɲa a tho ndi'i vi ndwe ne, nthē ɲa minthe a wu'ɔ nōon non ɲi pi ndii ye ɲa ndii yi k̄a'o ne. ⁷ Nthe ɲa pa ghan chī'ə gí Minnwi kwo tho nchī'ə nu mon ɲiɲ. A wu'ɔ ju ɲa a li'i nu ne ɲa a shi ndi'i ti ndii shi nu'uj ɲk̄a'o pi pi'i vi shendaon. ⁸ Nenne ki'ε, ɲgūo nnu mbimbhi gho nōon non yi, Jisho Taatho jwi vi ni ta'a chrà ɲa a shi ntaon nchò yu ne, ndo nshi'i vi ni chiachia lí'ε tho nu mi.

⁹ Tho nu ɲon mbimbhi gho shi mbo ta'a kwò pugu pa nchwīe nu nnu Shata ni ɲguon ɲi pugu li ni pa nnu ghraoghrao mbo pi mifi, ¹⁰ pugu ɲguon ɲkwan mifi piphi ghao ni pa ɲgwa p̄e ɲa pugu phe nu ne, nthē ɲa pugu ni ndāa khwā nu nnu shini nne nō lūgu nu. ¹¹ Nthe yie gho, Minnwi taon titini ɲi, a fi vugu mon nt̄ei yugu, nne ɲa pugu piɲ nnu ɲa a l̄'ingien ne, ¹² nne ɲa ɲguon ɲgwa ɲa pugu lo ɲi'i mbiɲ nnu shini, ndo ntho mfā'o yugu nchho shi'i pi mon pa nnu piphi ne p̄o pa ɲgusha'a.

Thi a tini

¹³ Ndo p̄igi fā'o nō tōo nu Minnwi ɲguon ndii nthē v̄ei, ma pa liɲ pan ɲa Taatho khwā, nthē ɲa Minnwi chu'ɔ v̄ei nō fūon ɲgwa nō lūgu nu nt̄oḡo pi ɲkuon Jijwe Minnwi ɲa a chwīe p̄ei p̄o yi taon̄taon ne, pugu pa piɲ ȳei mon nnu shini. ¹⁴ Yei yaon ɲa a ni ɲgē v̄ei nō ne, nt̄oḡo pi ɲkuon pwa pisha'akhō ɲa p̄igi chīi nu ne, nne ɲa p̄ei fā'o ndigha'o Taatho via, mbo Jisho Krishto.

¹⁵ Nthe yie gho, ma liɲ pan, p̄ei thi a tini, ndo ɲgw̄ein nnu shini ɲa p̄igi ni nje'i v̄ei nō gho, ki a ni mbo pi ni nchò yigi, ki mon ɲwa'anli llo mbho p̄igi.

¹⁶ Nduon ɲa Taatho via, mbo Jisho Krishto ndutho yi, pugu Minnwi Tāa via, ɲa a khwā via, mā'an ɲjù'ɔ yia ki ndugwi yi ndo mbini nu'uj mfe ɲkien kwā'a shi'i ni pia nt̄oḡo pi mon pwapuɲ yi ne,

¹⁷ mā'an ɲjù'ɔ ȳei nchwīe a tini mon ɲguon pa fā'a shi'i pugu pa chrà ȳei.

3

Luon Minnwi mfe ni p̄igi

¹ Nō mī'εɲ nu pa nnu ɲa nt̄a'a nu nchhu ne, ma pa liɲ pan, p̄ei luon Minnwi mfe ni p̄igi, ɲa chrà Taatho sh̄ere ni ɲi ɲḡei shhi pi piɲ ni gha'o nu, wu'ɔ nō ha'an a ni mbo shina p̄ei ne. ² P̄ei p̄ini nduon ɲa Minnwi kwe vigi mbho pa ɲgūo nnu mbimbhi pugu pa ɲgwa piphi, nthē ɲa a lo mfā'o ɲguon ɲgwa mfā'o piɲ. ³ Ndo Taatho ɲon ɲa a gha' nchwīe nō ha'an a chhu ne, a shi mā'an ghr̄i ȳei ndo ɲk̄ē'i v̄ei mbho ɲon mbimbhi. ⁴ P̄igi fā'o tininju'ɔ mon Taatho nthē v̄ei, ɲa p̄ei tho nchwīe nu ndo shi nchwīe nnu ɲa p̄igi f̄e gí ɲa p̄ei chwīe ne. ⁵ P̄igi luon ɲa Taatho nōon ndaon ni p̄ei nō ji nu khwā Minnwi mb̄igi ɲḡei shhi pugu pa tiishii ɲa a llo mbho Krishto ne.

Shūu nu t̄enə nthē shwīe nchho gha

⁶ Pa liɲ pan, p̄igi f̄e gí ni p̄ei mon ligi Taatho, mbo Jisho Krishto, ɲa p̄ei f̄e mbra sheshenon ɲa a tho nshwīe nchho nu gha ki lo ntho nū'ɔɲ pa nt̄igi p̄e ɲa p̄ei ni mfā'o mbho p̄igi ne. ⁷ P̄ei ɲk̄aa p̄ei ji ɲkwan ha'an p̄ei fā'o nō yōu nu ɲiɲ mbha nnu p̄igi ne, nthē ɲa p̄igi shini ndo ntho nchho pi gha ndii ɲa pia ni mbo ka'a ne. ⁸ P̄igi shini ndo ɲi maon sheshenon ki lo mbe gho, ndo mon ɲḡe'i pugu pa wie non, p̄igi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi nne ɲa ki'i p̄igi p̄o lr̄i ni sheshenon v̄ei. ⁹ A lo mbo nthē pi ɲa a shini ndo mbo li'i yigi nō ji nu, p̄igi ni nchwīe nne nō p̄o nu li ni p̄ei ɲa p̄ei pini. ¹⁰ Nthe ɲa ɲi'i nthē ndii ɲa pia ni mbo ka'a ne, p̄igi ni ntho mfe gí yei ni p̄ei: ɲon mien ki tā'a nu mfā'a fā'a, ki'i a ji yaon.

¹¹ Nthe ɲa p̄igi ya'o ɲa pich̄ei ɲgwa shina p̄ei tho nyien ndi'ə nchho nu gha ki lo mfe non yugu mfā'a fā'a, ɲgu'ɔ ni'ij pi non yugu mon nnu ɲgwa nduon. ¹² Mon ligi Jisho Krishto, mbo Taatho, p̄igi f̄e gí ni ɲgwa p̄ei ndo mā'an ghr̄i yugu ɲa p̄igi fā'a fā'a yugu p̄op̄o ndo ɲi yugu maon ɲa pugu fā'a ne. ¹³ Ndo ni p̄ei, ma liɲ pan, ki'i p̄ei kina chwīe nu nnu shi'i.

¹⁴ Sheshenon mien ki lo nchwie nnu na pigi na'an mon nwa'anli yei ne, pei lii ngaŋ vi shi'i mfe mbra yi nne na tho yi lri. ¹⁵ Ndo ki'i pei logo vi pi no mbina vei, pei shuu tene yi no ndin vei.

Ndugwi chrà

¹⁶ Nduon na Taatho ghighri ndutho yi fe ghighri ni pei mon nguon ndii ghao mon nguon shendaon ghao. Taatho po pei pugu ka'a.

¹⁷ Mmu, Poo, na'an chrà nu ni pei yei pi ni nyan mbho. Yei li no non nu mon sheshe nwa'anli na nga na'an ne na nwa'anli gho llo pi mbho mmu shini, yei nkwan ha'an nga na'an ne.

¹⁸ Pwapun Taatho via, mbo Jisho Krisho, po ni pei ghao.

Fũon ñwa'anli Timoti Kāon nu pa tho nnu

Yei fũon ñwa'anli ña Pɔɔ ni nā'an mfe ni Timoti. Mũun Timoti ni mbo ñon Juu, tãa vi pɔ ñon Gri. A ni mbo pakwo Pɔɔ mon nyien nu nshwei chrà Minnwi.

Ñwa'anli yei ni mbo nɔ shũu nu tɛnɛ nthe pa ntigi mifi mon choshi. Ntigi pei ni mbo pi nchinchiri pi'i nu nnu pa ñgwa Juu pugu pa ñgwa taon nduon. Ntigi gho ni nchhu nu ña, mbhi yei pigi, ndo ñon nthe a wu'ɔ ndũgu ntogo pi ñkuon yichai lina mon ñin pugu pa mien nu ki lo ndan ndo nji pichai ñkwan maon ji.

Ñwa'anli gho pini nchrà ñkuon ñkwan ha'an pa nnu fã'o nɔ nyien nu mon choshi nɛ, gha'o nu Minnwi pugu pa mbha chombhi pa thishi. Pɔɔ gha ndugwi nu nshwei Timoti ñkwan ha'an a nthe a pɔ ñkien muun fã'a Krishto, pugu pa chofa'a yi ni pa ñkwan ñkwan kiri mon choshi.

Mã'an nu chrà

¹ Ñwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ñgan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi ñkuon gi Minnwi, mbo ñkwe via, pugu Krishto Jisho, ña kwà'a yia pɔ mbin yu nɛ.

² Nā'an ñwa'anli yei mfe ve, ma Timoti, ñkien muun a mon pin.

Nduon ña Minnwi Tãa pugu Krishto Jisho Taatho via nɔon pwapun pugu pa kwoshini ni ghighri ve.

Shũu nu tɛnɛ nthe ghan ye'i yaon mbo pa mifi

³ Ntã'a nu ña ɔ kina Efesho wu'ɔ nɔ ha'an ñki ligai gho ndii ña ñki ghẽi nu Mashedonia nɛ, nne ña ɔ shi mfe gi ni pichai ñgwa pe ña pugu tho nje'i yaon ña a lo ñji'i ñkã'o nɛ, ña ô lãa ni pugu.

⁴ Lãa ña ki'i pugu nu'un mfe non yugu ni pa mishweishwei pugu pa ligi pa ñkhu tãa ki ndugwi yi, ña a ghà ñgu'ɔ ntho pi ni mitatha ki lo ñji'i mfã'o pi nnu ña Minnwi

tã'a nu nɛ, ña pi ghà ñji ntogo pi ñkuon pin nɛ.

⁵ Nnu ña a chwie pigi fe gi yei nɛ pɔ nthe pi khwã ña a llo mon ñju'ɔ taon taon, pugu pa ñgantho ña a yi shishi'i, ni pin shishini. ⁶ Pichai ñgwa togo ñkuon tei nu nnu pei ñgõi fãan ndaon nii mon pa chrà ghagha. ⁷ Nkhwã nu nɔ pɔ nu pa ghan ye'i ñgwa ni gi ndo ki lo ñji'i ñji nnu ña pugu chhu nu nɛ, ki nnu ña pugu chrã nu ñkuon gho ni tininju'ɔ nɛ.

⁸ Ndo pia ji ña gi pwa nɔ ha'an ñon mfã'a nɔ gho mon shendaon ña a kã'o nɛ, ⁹ ñji nu ña pi shi ki lo nũ'ɔn gi nthe pi ñgwa ndindi, pi ki nũ'ɔn nthe pi pa ghan pã'i gi pugu pa ghan tinitho, nthe pa ghan ki gha'o Minnwi pugu pa ghan phi, nthe ñgwa ña pugu shi lo mbo yi taon taon, pugu pa ghan chĩ'ɛ Minnwi, nthe pi ñgwa pe ña pugu jwi pa tãa pugu pugu pa mũun pugu nɛ, pugu pa ghan jwi ñgwa, ¹⁰ nthe ghan kwoshuon, pugu pa pimbãa ña pugu nũan pugu pa pichai pimbãa nɔ ha'an ñon ghà nũan pugu mingwe nɛ*, nthe pa ghan yõo ñgwa mfini nɔ ñkũna, ni pa nde'ingien pugu pa ghan kwe nte ñgwa ni mbe pugu pa ñgwa ña pugu chwie sheshe nnu nduon ña a lo nyien ta'a kwò pugu pa yaon ye'i tithi nɛ, ¹¹ ñkwan nɔ ha'an pwa pisha'akho mbo yi ndigha'o Minnwi ña a fã'o ñguon mborɔ ghao chhu nɛ, mbo pwa pisha'akho ña pi fe vãi ña ñchii nɛ.

Pɔɔ tão Jisho nthe kwoshini yi

¹² Ntõo Krishto Jisho Taatho via ña a fe ghrĩ fã'a vãi nɛ. Ntõo vi ña a lli a ñkã'o, a chu'ɔ a nɔ fã'a nu mbho yu. ¹³ Nji'i nthe pi nɔ ha'an ñki fũon mbo pi ñgan we'i ligi Minnwi ntho fe ñgõ'i ni ñgwa pi, ndo nchĩ'ɛ vi nɛ, Minnwi ni nɔon kwoshini vãi nthe ña ñki chwie nnu pei pi mon ki ji pugu pa pou pin. ¹⁴ Ndo Taatho via shã'o ntou pwapun yi mbin mu pugu pa pin ni khwã ña a pɔ mon Krishto Jisho nɛ.

¹⁵ Chrà yei ñkien nnu shini ña minthe ñon yi'ɛ non yi ñkuon gho ndo mbin ñguon yi ghao, ña Krishto Jisho ni ntho ñkuon mbhi hein nɔ kwe nu pa ghan

* **1:10** 1:10 Yei ñwa'anli Ghan Fã'a Nda Minnwi 18:22.

chwīe phi, mi ni mbo nchochho vugu. ¹⁶ Ndo ti Minnwi nōon kwoshini vāi nne na Krishto Jisho nōon titini wēin njū'ō yi mon nkwan ha'an a fā'a nu mbin mu mbo nchochho pa ghan phi ne, nō li ni ngwa ha'an pugu shi mbin vi a fe chombhi ki mme ni pugu ne. ¹⁷ Ju na a fūon mon nguon ndii, na mba'a a yi'i ma nkhu, na pi shi'a njai vi ne, mbo fiēn ta'a Minnwi, gha'o nu pugu pa ndigha'o pō ji ki ndugwi yi lo ma mbo. A yie.

Fā'a Timoti

¹⁸ Mfe yei gí ve, ma Timoti muon a, mon ta'a kwò pugu pa nnu na Minnwi ni nōon pi chhu nthe gho, thi nkuon chrà gho nō mā'an nu nchho shi'i, ¹⁹ nchho nthi nu nkuon pin yō pugu pa ngantho yō shishi'i. Pichai lāa thi nu nkuon nnu na pugu ji na a kā'o ne, nne nwī'in pin yugu nō pie ha'an a shina kraokrao. ²⁰ Mon shina ngwa pei, pia fā'o Haimenu pugu Aleshanda na nkwo cha'a vugu mfe ni Shata, nne na pugu ye'i nkwan ha'an a nthe pugu mien wē'i nu ligi Minnwi fō ne.

2

Luon Minnwi mfe ni nguon ngwa

¹ Fūon nnu ki'ε pō na, nchho ndigai vāi na pēi fe pa pie, pa lūon, yūa nu chā ni tōo nu ni Minnwi nō ligi nguon ngwa ghao. ² Pēi luon Minnwi mfe ni pa fūon pugu pa nguon ngwa na pugu pō mon pa memme nthinkwo ne, nne na minthe pia chho chombhi ghighri pugu pa juju, na a fā'o pōgō Minnwi ndo nchii mon nguon puon shendaon ne. ³ Yei nnu pwa ndo mfe pwatua ni Minnwi mbo Nkwe via, ⁴ na a khwā na nguon ngwa lūgu ndo nji nnu shini ne. ⁵ Nthe na a wu'ō ta'a Minnwi ndo a wu'ō mbo ta'a non na a thi shina Minnwi pugu pa ngwamishua, mbo non na pi mēin vi ni Krishto Jisho ne. ⁶ Krishto Jisho gho ni mfe chombhi yi nkhu nō nchuon tho nguon ngwa. Yie gho ni mbo li mon ndii ka'oka'ō nō nōon nu na Minnwi tā'a nu na sheshenon lūgu. ⁷ Nthe na yei nnu na pi ni nchu'ō a nō

gho na mbo ngan chii chrà ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho, ntho nchhu pi nnu shini, ndo nji'i nde'i pi ngien, mbo pi masha pa ngwa na pugu lo mbo pa Juu mon pin pugu pa nnu shini ne.

⁸ Nthe yie gho, ntā'a nu na pa pimbia mon nguon li'i ghao luon Minnwi, mbi'i mbho taontaon tothi ki lo nji'i mfā'o pigitua ki mindoundou.

⁹ Wu'ō nenne, pinge chwīe non yugu shi'i ni pa ndhwī na a ka'oka'ō ndo nchii ne, ki lo mbo pi ni chwīe nu ntou ngino tho pugu, pugu pa shiga laongo pugu pa pichai pa shiga tininchuon ki pa memme ndhwī tininchuon.* ¹⁰ A pie na pugu chwīe non yugu pi ni fā'a shi'i, mbo yaon na a kā'o ni pinge na pugu ghā nga'o Minnwi ne.

¹¹ Pinge lere lan, nje'i yaon ni nguon ya'ō nchō ghao. ¹² Ndo nji'i mbin na mingwe ye'i ki na a fā'o nji mbin mimbia, a ka pie pi na a lere lan. ¹³ Nthe na Minnwi ni fūon mbuon pi Adan nkaon maa mbra ni Ive. ¹⁴ Ndo pi shini ndo mfi pi Adan, pi ni mfi pi mingwe gho a gū ngan pē'i gí. ¹⁵ Ndo mingwe shi ndūgu ntōgō pi nkuon phi nu muon nō ha'an pugu ntii shii mon pin pugu pa khwā, ni chombhi taontaon pugu pa wēin nu non.

3

Nkwan ha'an pa ghan ye'i ngwa mon choshi fā'o nō pō nu ne

¹ Chrà yei na pi ghā nchhu ne nnu shini na: Sheshenon nkhwā nō pō nu nthishi nō ngan chhu chrà Minnwi, kan a khwā nkien fā'a. ² Nthishi nō ngan chhu chrà Minnwi fā'o nō pō nu ki ntai, ndan wu'ō ta'a mingwe, ngwēin non yi, ntuo non yi shi'i, non chii chii, ngan tuo pa ghini shi'i, nji ye'i nu. ³ Ki lo mbo mbaa la'ō, ki ngan kikri, mbo non juju, ki lo mbo ngan fē'i, ki lo mbo ngan khwā mbin. ⁴ A fā'o nō tuo nu moon nda yi shi'i, nchwīe puon pi ya'ō nchō yi mon nguon pōgō. ⁵ Ti non mien ki ji nkwan ha'an a nthe a tuo nda yi shi'i ne, a kie pi nein ntuo choshi Minnwi shi'i?

* **2:9** 2:9 Yei lo mbo pi na ki'i mingwe mā'an ndhwī tininchuon ki nchwīe tho yi. A pō pi na pugu chwīe non yugu mon shendaon na a ya nkā'o ki lo mbo pi nō ghan nōon non ki nō shakhi.

⁶ Ki lo mbo non na a wu'ɔ nka pin Minnwi pin, kan a shi nku'ɔ non yi mon ntinta'ɔ, mfā'ɔ nkwan njɔ na pi ni mfe ni devi ne. ⁷ Nɔ pigi nu, a fā'ɔ nɔ pɔ nu non na ghan ki tho choshi gha'ɔ vi nɔ nkiɛn non, nji na ki'i a fā'ɔ shhū non ngū mon shiri devi.

Nkwan ha'an pa dikin fā'ɔ nɔ pɔ nu ne

⁸ Wu'ɔ nenne, pa dikin* fā'ɔ nɔ pɔ nu ngwa chiihii, ki lo mbo ghan paa chrà, ki lo mfe non yugu ni ntou là'ɔ, ki nkhwā togɔ nu mon shendaon ntɛi nɔ fā'ɔ nu mbin. ⁹ Pugu fā'ɔ nɔ wɛin nu chrà nnu shini, mbo yi pin, na pi nɔon ndwe ne, ni ngan̄tho na a yi shieshie ne. ¹⁰ Pi fūon njwe'i vugu nkaon, ti pugu mien ki fā'ɔ ntɛi, pi nū'on vugu ki'ɛ nɔ pa dikin.

¹¹ Pa pingɛ† nkaa pugu fā'ɔ nɔ pɔ nu ngwa chiihii, ki lo mbo ghan nchhu, pugu fā'ɔ nɔ pɔ nu ghan wɛin non, mbo ngwa ndindi mon nguon yaon.

¹² Pa dikin fā'ɔ nɔ lan nu wu'ɔ ta'a mingwe, ntuo puon pugu, pugu pa mon nda yugu shi'i. ¹³ Nthe na ngwa pɛ na pugu fā'a fā'a yugu shi'i nɔ pa dikin ne, ngwa shi nga'ɔ vugu nɔ nkiɛn ngwa ndo mbini mfā'ɔ mme tininju'ɔ mon pin yugu na a pɔ mon Krishto Jisho ne.

Mme nnu lɛin mon pin na pi chwɛ ngwa ji ne

¹⁴ Mbī'i nu na mba'a a nu'un nshiga maa ntho nɛi vɛi, ndo nā'an pa nnu pei ni pɛi nne na, ¹⁵ mī njiyiri, pɛi ji nkwan ha'an a pie na non tuo non yi mon mbaanda Minnwi, mbo choshi Minnwi maon, na a kwini pugu pa ntuo nnu shini ne.

¹⁶ Shishini nnu lɛin na pi chwɛ ndwe pi ji mon pin yia ne gha'ɔ, na, A ni nɔon non yi mon freinon,

Jijwe Minnwi nɔon na a yi ndindi,
Ghan ntaon Minnwi yɛi vi,

Pi chii ligi yi mon pa la'ataon ghao,
Pi pin vi mon nguon mbhi ghao,
nku'ɔ ni ju po mon ndigha'ɔ.

4

Pichai ngwa shi ndaa pin yugu

¹ Jijwe Minnwi chhu na mon pa ndugwi llɛ pei, pichai ngwa shi ntaon mon pin mfe non yugu ni pa jijwe mifi pugu pa yaon ye'i na pa minwein tā'a nu na ngwa thi nkuon ghɔ ne. ² A ghà nshɛre ghan mifi, mbo pa ndɛ'i ngien, shɛre nkwan yaon ye'i yei, ngwa pei pɔ pi ngwa pɛ na ngan̄tho yugu lo nji'i nji khu ndun ne.

³ Pugu ngwa pɛ na pugu lāa lān, pugu pa pichai nkwan maon ji, mbo pa maon ji na Minnwi chwɛ na ngwa pɛ na pugu pin ndo nji nnu shini ne, ji ni tɔo nu. ⁴ Nguon yaon na Minnwi chwɛ ne pwa, pa'a ndo mbie na pi lāa sheshe yaon nɔ ha'an pi nkwe ni tɔo nu. ⁵ Nthe na pi ghà nchwɛ a pɔ yi taontaon ntogɔ pi nkuon chrà Minnwi pugu luon Minnwi.

Nkien ngan fā'a Krishto Jisho

⁶ J mfi'i nnu pei ni nguon pichai ghan pin, ɔ pɔ nkiɛn muon fā'a Krishto Jisho, na a chho nkugwi non yi mon pa chrà na ghan pin thi nkuon ghɔ ne pugu pa nkiɛn yaon ye'i na ɔ ni nkwo tho njou nin yi ne. ⁷ Ki'i mfā'ɔ nnu pɛi pa mishweishwei ghagha na a lo ngɛre ghɔ na ɔ ji Minnwi ne, ka tho nje'i non yo pi nɔ fā'ɔ nu chombhi pɔgɔ Minnwi. ⁸ Nthe na nɔ ha'an ye'i nu freinon ni pa yaon na a shi nchwɛ a pɔ shi'i fā'ɔ yichai fi'i ghɛre ne, chombhi pɔgɔ Minnwi fā'ɔ ghɛre mon nguon shendaon ghao nthe na a fā'ɔ kà'a mon yei chombhi pugu pa ye chombhi na a tho nu ne. ⁹ Nnu yei nnu na pinthe non yi'ə non yi nkuon ghɔ, mbo nnu na a pie na pi pin ghao. ¹⁰ A pɔ nthe pi yei nnu na pigi ghà mfā'a, ndo ngwie non yigi, nthe na pigi nū'on kwà'a yigi pi nkuon Minnwi maon, na a nkwe nguon ngwa ghao, mī'en mbo ngwa pɛ na pugu ghan pin ne.

¹¹ Fɛ gí ndo nje'i pa nnu pei ni pugu.

¹² Ki'i sheshenon chī'ə ghɔ nthe na ɔ mikə'i, ndo nɔon li ni ghan pin mon chrà yo, mbha nnu yo, ni khwā, ni pin yo, ni chombhi taontaon yo. ¹³ Fɛ non yo

* 3:8 3:8 Njin dikin pɔ na muon fā'a. † 3:11 3:11 A nthe a pɔ pingɛ ki ngwe pa dikin, sheshe yi nthe a kà'ɔ hein.

ni mēin nu Nwa'anli Minnwi ngwa ya'ò, pugu pa chíi nu, ni ye'i nu chrà Minnwi, ti nshi nu'un nthò.

¹⁴ Ki'i nchì'è fé mon Jijwe ña ò fā'ò ne ña Minnwi ni mfe ntògò pi ñkuon nōon nu ni ngwa pugu chhu ndii ye ña pa thishi nò ghan chhu chrà Minnwi ni nū'òñ mbhò yugu mbin gho ne. ¹⁵ Chwìe nnu pei, mfe non yò mon gho, nne ña ñguon ngwa yèi ñkwan ha'an ò ghèi nu shhi ne. ¹⁶ Lina ni non yò pugu pa yaon ña ò ye'i nu ne. Ghèi shhi nchwìe nu nne, nthe ña mon chwìe nu nne, ò shi ñkwe non yò pugu pa ngwa pe ña pugu ywere gho ne.

5

Pa ntígi ña pi fe ni choshi

¹ Ki'i mbíga non ña a kwo pò mmenon ne, ka mā'an ghrí yi nò ha'an a pò pi taa gho, ntuo pimbía ña pugu pi'i mikè'i ne nò lín pò, ² pinje ña pugu kwo pò memme ngwa ne nò pa múun pò, pinje pe ña pugu pi'i mikè'i ne nò pa lín pò ni njù'ò taonon.

³ Gha'ò pa pinje kugu pe ña pugu ya mbo pa kugu shini ne. ⁴ Ndo mingwe ñkugu mfā'ò puon ki puon puon, puon pigho fūon nje'i nò nōon nu pògò Minnwi ni mbaanda yugu nò lu'u nu shi'i ni pa taa pugu, pugu pa múun pugu, nthe ña yei nnu pwapwa ligi Minnwi.

⁵ Mingwe ye ña a ya mbo ñkugu shini, mbo pi tē'i vi ne, nū'òñ kwā'a nu mi pi mbin Minnwi, ngèi shhi ni luon nu Minnwi nthò ñkèi pa chà ni Minnwi ni tu'u pugu pa naonchi. ⁶ Ndo mingwe ñkugu ye ña a fe non yi pi ni pa nnu nchhò shi'i ne, kwo khu nji'i nthe pi nò ha'an a yi maon ne. ⁷ Fe pa gí pei ñkaa pugu ni pa ghan pin, nji ña pugu shi mbo ki ntèi.

⁸ Ndo ti non mien ki lo ndina ni ndaonon yi mī'en mbo mbaanda yi, kan a lāa pò nu ngan pin, nōon ña a pigì nchaonon ña a lo mbin Minnwi ne.

⁹ Ki'i pi nā'an ligi mingwe ñkugu mon ñwa'anli pa kugu nò ha'an a mien ki tōgò ntigao wun ñga'ò, ni ñgu'ò mbo pi ñgwe

ta'a mimbía*, ¹⁰ ni mbo non ña pi ji vi nò ngan chwìe shi'i, nò ku'ò nu ni puon pi shi'i, nōon pwapun ni pa ghini, nshigao kwò pa ngwa Minnwi pi taonon, ngèe ngwa mon pa ghagha'a pugu, mfe non yi nò chwìe nu ñguon fā'a shi'i.

¹¹ Ndo ki'i pèi nā'an ligi pa pinje kugu ña pugu pi'i mikè'i ne mon ñwa'anli pa kugu, nthe ña ndii ña nji mimbía shi njia vugu ne, pugu tei nin Krishto fò ntā'a nu ndan ¹² nne nshūu njó ni'in non yugu nò gho nthe ña pugu pè'i fūon kà'a ña pugu ni nchwìe ne. ¹³ Nò pigi nu ñkuon ye gho, pugu ye'i mi chhò gha, nyien nu nda nda, ki lo ñgu'ò nchòchhò gha, mbini mbo ghan nchhu, nchhò ntā'a lá'ò nnu ngwa nduon, nchhu pa nnu pe ña pugu shini ndò mfā'ò nò chhu nu ne. ¹⁴ Nne, nshi ñkhwā ña pugu ña pugu pa mikè'i ne lan, mbhi puon, ndina ni moon nda yugu, nne ña ki'i mimbina fā'ò shina nò chrà nu phi nthe via. ¹⁵ Nthe ña pichèi kwo kara nthò njōu nin Shata.

¹⁶ Sheshe mingwe ña a ngan pin ne, mfā'ò pa ndaonon yi pugu pò pa kugu, à lina ni pugu. Ki'i pugu mien lrì pò mbin choshi, nji ña minthe a lina ni pe kugu ña pugu ya mbo ñkugu shini ne.

¹⁷ Pa thishi ghan chhu chrà Minnwi ña pugu tuo ngwa pugu shi'i nò pa thishi ne, pie ña pi fe paa yere gha'ò nu ni pugu, mī'en mbo ghan ye'i ngwa ña pugu wie non yugu nò chíi nu pugu pa ye'i nu chrà Minnwi ne. ¹⁸ Nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña, "Ki'i ñkrao nchò fua ndii ña a nyien nu ñkuon reshi nò kwìe nu ne," ndò mbini nā'an ña, "A pie ña ngan fā'a fā'ò pe yi."

¹⁹ Ki'i mbin nnu ña pi chhu thò nthishi ngan chhu chrà Minnwi ne, kan a nein pèi fā'ò minkwentie yi paa ki yi trei. ²⁰ Piga pe thishi ña pugu kina mon phi ne shhi ñguon ngwa nne ña pigèi ngwa shi mfā'ò pògò gu.

²¹ Shhi Minnwi pugu Krishto Jishò pugu pa ghan ntaon Minnwi ña a chu'ò ne, mfe gí titini ve ña ô nū'òñ ñguon pa ntígi pei, ki lo nōon shieligi, ki mbin mbe mon

* 5:9 5:9 Yichèi nin yei nthe a pò ña ni ñgu'ò nji pi ndaonon vi kíon tē'i vi.

nguoŋ nnu ghao ŋa ɔ chwīe nu nɛ. ²² Ki'i ŋkɔnɔ nɔ nū'ɔŋ nu mbhɔ yɔ mbiŋ ŋoŋ nɔ chu'ɔ nu vi nɔ fā'a nu fā'a Minnwi, ki mbo ŋgia phi yugu. Nū'ɔŋ noŋ yɔ mbo yi taɔŋtaoŋ.

²³ Ki'i nu'unŋ ŋgu'ɔ nthɔ nnu pi ŋkhǐ, nnu muunŋ shigei là'o nthɛ moonŋ puŋ yɔ ŋa a fɛ ŋgə'i, pugu pa ŋa ɔ ghīnɔ nu ki cha'a.

²⁴ Phi pichəi ŋgwa ya nōoŋ pāa, ŋgəi nu shhi pugu li'i shá'a, ndɔ ni pichəi ŋgwa phi yugu la'a ŋkaonŋ pi maa njəi. ²⁵ Wu'ɔ nenne fā'a shi'i ghà nōoŋ pāa, ndɔ nji'i nthɛ pi ye ŋa pi lo naa njəi nɛ, nthɛ pa'a a lo ŋkina yi pūoŋ.

6

¹ Nguoŋ ŋgwa pɛ ŋa shhɔ kǔna pɔ mbə'i pugu nɛ lɪi pa Taathɔ pugu nɔ ŋgwa ŋa pugu fā'o nɔ gha'o nu, nne ŋa ki'i pi chrà phi nthɛ ligi Minnwi pugu pa yaonŋ ye'i yia. ² Pɛ ŋgwa ŋa taathɔ pugu ghanŋ piŋ nɛ, lo mfā'o nɔ chī'ə nu vugu nthɛ ŋa pugu pugu pa liŋ monŋ piŋ. Pugu ka fā'o nɔ fā'a nu shi'i mbīgi ŋa ŋgwa pɛ pugu shei nu ŋkuonŋ fā'a pwapuŋ yugu nɛ pɔ pi ghanŋ piŋ mbo ŋgwa ŋa pugu khwā nɛ.

Pa ntīgi tətətəi pugu pa ŋkien fā'o

Ye'i ndɔ ŋkwēnɛ ŋgwa pugu chwīe nnu pei. ³ Sheshəonŋ njɛ'i ŋkwanŋ ye'i nu nduoŋ ŋa a lo nji'i nyienŋ ta'a kwɔ pugu pa chrà ka'oka'o mbo yi Taathɔ via mbo Jishɔ Krishto pugu pa yaonŋ ye'i ŋa a nyienŋ ta'a kwɔ pugu pa pɔgɔ Minnwi nɛ, ⁴ kanŋ a linaonŋ ni nōoŋ noŋ ki lo nji kanŋ ta'a yaonŋ. A fā'o ntou shɔrɔ nu njù'ɔ, mbo njù'ɔ pīphi nthɛ mindoundou pugu pa fɛ'i nthɛ chrà ŋa a thɔ ni kighi'ə, pa minduoŋnduoŋ, chhu nu phi thɔ ŋgwa, wēiŋ nu ŋgwa ŋa pugu ghanŋ phi ndɔ ki lo mfā'o lɪ, ⁵ fɛ'i ŋguoŋ ndii ghao shina ŋgwa pɛ ŋa njù'ɔ yugu piri monŋ jijwɛ ki pugu lo nji nnu shini, mbī'i nu ŋa yaonŋ ye'i nthɛ Minnwi shendaonŋ kie nu mfā'o.

⁶ Ndɔ ndwɛ ntou shéi pɔ monŋ pɔgɔ nu Minnwi pugu pa yru nu ni yaonŋ ŋa pia fā'o nɛ, ⁷ nthɛ ŋa pia lo nji'i nthɔ ni yaonŋ ŋkuonŋ mbhi heinŋ, ndɔ minthe pa'a pia lo nji'i ndɔgɔ yichəi yaonŋ ntaonŋ nɔ ghɔ.

⁸ Ndɔ pia mfā'o maonŋ ji pugu pa ndhwí,

phia yru ni yie ghɔ. ⁹ Ndɔ ŋgwa pɛ ŋa pugu tā'a nu mbo ghanŋ fā'o nɛ, gū monŋ pa mōoŋ nu nɔ chwīe nu phi. Ngū monŋ shiri ntou pa nnu na pugu pa khwǎ pīphi ŋa a chi vugu pugu shi'i ndɔ mbiri. ¹⁰ Nthɛ ŋa khwǎ mbiŋ pɔ pi njienŋ ŋguoŋ ŋkwanŋ phi. A chwīe pa'o nu ntou yi nɔ fā'o nu mbiŋ ŋa ntou ŋgwa ghi ntaonŋ monŋ piŋ, nchwe'i noŋ yugu ni ŋguoŋ ŋkwanŋ yu'ɔ njù'ɔ ghao.

Ndugwi njin ntīgi ŋa Pɔɔ ni mfe

¹¹ Ndɔ ni gɔ ma ŋonŋ Minnwi, tei mī'anŋ ŋguoŋ nnu pei ghao. Njōu njinŋ ndindɪ, pɔgɔ Minnwi, piŋ, khwǎ, tii nu shii, juju.

¹² Wie ŋkienŋ ŋkrɔ mbo yi piŋ, wēiŋ chombhi ki mme ŋa pi ni mēiŋ ghɔ ŋa ɔ fā'o nɛ ndii ŋa ɔ ni nchrā shishi'i nthɛ piŋ yɔ shhi ntou pa minkwentɛ nɛ. ¹³ Mfɛ gí ve shhi Minnwi, ŋa a ghà mfɛ chombhi ni ŋguoŋ yaonŋ nɛ, pugu Krishto Jishɔ ŋa a ni nchrā nnu shini nthɛ noŋ yi shishi'i shhi Pontiu Paile nɛ, ¹⁴ ŋa ô nū'ɔŋ pa kina, ki kɔrɔ, mbo ki ntəi ti Taathɔ via Jishɔ Krishto nu'unŋ nthɔ. ¹⁵ Minnwi shi nōoŋ thɔ nu yi ghɔ ndii ŋa ndii kā'o nɛ, mbo ju ŋa a fā'o ŋguoŋ mbɔrɔ, mbo fiɛŋ ŋonŋ ŋa a chaa ŋguoŋ nji, mbo Fùonŋ pa fùonŋ, Taathɔ pa taathɔ. ¹⁶ A wu'ɔ ju tə'i vi ŋa a shi'a ŋkhu, nchhɔ monŋ li'ɛ ŋa mba'a ŋonŋ para yəi ghɔ, ŋa ŋonŋ lo naa ma njəi ndɔ pinthe pa'a ŋonŋ lo ndɔ njəi. Nguoŋ gha'o nu pugu nji ki ndugwi yi pɔ pi ji. A yie!

¹⁷ Tigi ŋgwa pɛ ŋa pugu ghanŋ fā'o monŋ mbhi yei nɛ ŋa ki'i pugu nōoŋ noŋ, ki nū'ɔŋ njù'ɔ yugu ŋkuonŋ pa fā'o, mbo yaonŋ ŋa mba'a ŋonŋ nū'ɔŋ noŋ yi ŋkuonŋ ghɔ nɛ. Pugu nū'ɔŋ noŋ yugu pi mbiŋ Minnwi, mbo ŋonŋ ŋa a ghà ni'inŋ via ni ŋguoŋ yaonŋ nɔ fā'o nu pwanju'ɔ nɔ ghɔ. ¹⁸ Pugu fā'o nɔ chwīe nu shi'i, mbo ghanŋ fā'o pi monŋ fā'a shi'i, mfā'o pwapuŋ, mbiri noŋ yugu nɔ fɛ nu pa maonŋ ni pichəi ŋgwa, ¹⁹ nne nchhɔ ŋkiri fā'o ni noŋ yugu, mbo ŋkienŋ njienŋ shi'i ni pugu nɔ llemmbhi yua, nji ŋa a nthɛ pugu fā'o yaonŋ ŋa a chombhi shishini nɛ.

²⁰ Yo! Timoti, lina ni yaonŋ ŋa pi lēiŋ ve nɛ. Lə'i pa chrà ghagha pugu pa mindoundou na ŋa pichəi pa ŋgwa fāanŋ

nu nchho mēiŋ nu ŋa a ji nu nnu. ²¹ Nthe
ŋa pichəi ŋgwa piŋ ŋa a nnu shini, nne
mfāan shendaon ntigi ŋa ghan piŋ thi
ŋkuon ghɔ nɛ.

Pwapuŋ Minnwi pɔ mbiŋ pəi.

Mbra nwa'anli Timoti Kāon nu pa tho nnu

Yei mbra nwa'anli na Pɔɔ ni nā'an mfe ni Timoti ne. Timoti ni nkwo fā'o pə'i njù'ɔ pugu pa pɔɔ gu llo mbho pa masha mifi na pugu ni mfāan ndaon ni ngwa ndo mvū'u vugu ni pa nnu mindoundou na a chwie ngwa chho mon minduonduon, ki lo nchho pi chombhi shigao mbho pugu pa yi ya'o ncho. Pɔɔ fe ntou pa ntigi ni Timoti no ngan kwò fà'a yi ndo mbo ngan ghèrè vi no mā'an nu ghrí yi na a kina mbo non ndindi no minkwentie Jisho Krishto. Pɔɔ tigi vi na a tii shii, ngwēin ntigi pwa pisha'akho pugu pa Nwa'anli Ndunu Kina a tini, nchwie fà'a yi no ngan ye'i ngwa pugu pa ngan chii chrà Minnwi a pwa nji'i nthe pi no ha'an a togo nu mon ngə'i ne. Nwa'anli yei gē Timoti na a lə'i pa mindoundou nnu na na a lo mfā'o ghère ni ngwa pe na pugu ya'o ne.

Pɔɔ mā'an chrà Timoti

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Pɔɔ, mbo ngan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi nkuon khwā njù'ɔ Minnwi, nne na nchii chombhi na pia fā'o mon pɔ nu mon Krishto Jisho ne.

² Nā'an nwa'anli yei mfe ve, ma Timoti muun a na nja nkhwā.

Nduon na Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho Taatho via nōon pwapun, ni kwoshini, ni ghigri ve.

Tōo nu pugu mā'an nu ghrí

³ Ntōo Minnwi na nga nga'o wu'ɔ no pa nkhu tāa pan, ni nganthe na a yi shieshie ne. Nga ntōo vi no ha'an nkwin vèi ki jwe mon luon Minnwi a mon tu'u pugu pa naonchi ne. ⁴ No ha'an nkwin nkhi ligi yei ne, nkhwā no yei nu vèi nne na minthe ndinaon ni pwanju'ɔ.

⁵ Nkwin pin ta'anju'ɔ na ɔ fā'o ne, mbo pin na a ni mbo njù'ɔ mamma gho mbo Loeshi pugu müun gho Unishi, mfā'o

tininju'ɔ na ɔ fā'o nkaa gho. ⁶ Nthe yei nnu, nchho nkwin gho na ô pin frēi fé Minnwi gho na a pɔ mbin gho ntogo pi nkuon nū'ɔn nu mbho na pi ni nū'ɔn mbin gho ne a kii nu. ⁷ Nthe na Minnwi lo nji'i mfe pi Jijwe pogo gu ni pia. A fe pi Jijwe na a linaon via ni nji pugu pa khwā ni wēin non.

⁸ Nthe yie gho, ki'i mfā'o lritho no chrā nu no ligi Taatho via, ki nthe a mbo ngan chéin no ligi yi. Ndo yei ngə'i nkaa gho nthe pwa pisha'akho ntogo pi nkuon ghrí Minnwi, ⁹ na a ni nkwe via ngē via na pia pɔ ngwa pi pi taontaon, ki lo mbo nthe pi fà'a yia, mbo nthe pi ji nu nnu pugu pa pwapun yi na a ni nōon ni pia ntogo pi mbin Krishto Jisho nkaon mbhi maa njē ne. ¹⁰ Ndo ndwe pi chwie pia ji pwapun yi gho ntogo pi nkuon tho nu Nkwe via, mbo Krishto Jisho. Mbo ju na a chi'i gu, ntho ni chombhi, pugu pa chho nu mbhi kikhu li'i wo ntogo pi nkuon nkini pwa pisha'akho, ¹¹ na pi ni nchu'ɔ a na mbo ngan chii nu, mbini mbo ngan ntaon, mbini mbo ngan ye'i nkini gho, ¹² mbo nnu na njəi ngə'i no gho nei ne. Ndo, ndo nji'i mfā'o lritho, nthe na nji non na mbin vi ne, ndo nji na a fā'o ghrí no kē'i nu yaon na a ləin ne ti ngəi nchəin yua gho.

¹³ Kina ni nkwan chrà tithi na ɔ ya'o mbho mu mon pin pugu pa khwā na a pɔ mon Krishto Jisho. ¹⁴ Kē'i pa maon shi'i na pi ləin ve ne, ntogo pi nkuon nji Jijwe Minnwi na a chho mbin pia ne.

¹⁵ ɔ ji na nguon ngwa na pugu pɔ Eshia ne tei a, shina pugu ni mbo Figelushi pugu Həogene.

¹⁶ Taatho nōon kwoshini ni ndaon Oneshiforu nthe na a ni njien ntho mā'an njù'ɔ a ntou ndii. A shini ndo mfā'o lritho nthe na mbo mon chéin. ¹⁷ Ndo ndii na a ni nchəin La'ataon Roma ne, a ni ntā'a a ni ta'anju'ɔ yi ti njəi a. ¹⁸ Taatho nōon kwoshini yi gho mon Lləmbhi gho. ɔ ya nji shi'i nkwan ha'an a ni ngērè Efesho ne.

2

Nkien ngan mā'an nchho Krishto Jisho

¹ Ndo ni gò ma muun a, fā'o mā'an ghrí mon pwapun ja a pò mbin Krishto Jisho ne. ² Pa yaon ja o ya'o mbho mu shhi ntou pa minkwentie ne, fe mbho pa ngwa ndindi ja a nthe pugu pini nje'i ngwa nduon no gho nkaa pugu ne.

³ Yei ngə'i nkaa gho no nkien shooge Krishto Jisho. ⁴ Sheshe shooge shi'a ni'in non yi mon nnu pa ngwa gha, nne ja minthe a chwie njü'ò non ja a nū'on vi no shooge ne pwa. ⁵ Ngan shiri tei shi'a nji'i mfā'o ngá'ò kan a ne a tei no ha'an gi tei gho pie ne. ⁶ Ngan fā'a nyien ja a ya mfā'a ne ge no fā'o nu fūon ghrà maon kwōo mon nyien. ⁷ Ywere tho yo ni nnu ja nchhu ne, nthe ja Taatho shi nchwie o ji nguon nnu ghao.

⁸ Chho nkwin Jisho Krishto, ja pi ku'ò ni ju mon gu, ja a ni mbo mbhə yaon fūon Devi no ha'an pi ye'i mon pwa pisha'akho ja nga nchi ne. ⁹ Nthe ja njəi ngə'i ndwe ti mbo mon chein no ngūo nnu mbimbhi nthe pi pwa pisha'akho gho. Ndo ti chrà Minnwi lo nji'i mbo mon chein. ¹⁰ Nthe yie gho, ntii shii mon nguon pa nnu ghao no ligi pa ngwa pe ja Minnwi chu'ò ne, nne ja pugu nkaa pugu nthe pugu fā'o lūgu nu ja a pò mon Krishto Jisho ne pugu pa ndigha'ò ki ndugwi yi.

¹¹ Chrà yei chrà ja minthe o yi'ə non yo nkuon gho,

Pia nkwo nkhu pia pa Krishto ka'a,
pia pini mfā'o chombhi pia pugu.

¹² Pia nchho ntii shii,
pia pugu shi nsha'a ka'a,
pia ndāa vi,
juju nkaa yu shi ndāa via.

¹³ Pia mien ki lo ngəi shhi ntho nji'ə non yia mbin yu,
a kina mbo non ja minthe pia yi'ə non yia mbin yu
nthe ja minthe pa'a a lo ndāa non ja a yie ne.

Ngan fā'a ja Minnwi pin vi ne

¹⁴ Kwin vugu ni pa nnu pei, ndo mfe gi yei ni pugu ki lo ntəno shhi Minnwi, ja ki'i pugu fē'i fē'i nthe pa chrà ja a lo mfā'o ghère ndo nka piri ngwa pe ja pugu ya'ò ne piri. ¹⁵ Kāa ni nguon ghrí yo

ghao no thi nu shhi Minnwi no ngan fā'a ja ju Minnwi pin ne, mbo ngan fā'a ja a lo nji'i mfā'o no lrī nu tho, ja a tere chrà nnu shini shishi'i. ¹⁶ Ndo lə'i pa chrà ki pogo Minnwi pugu pa chrà na, nthe ja a shi ngu'ò ni'in ngwa pi mon ki pogo Minnwi mbigi ngəi shhi. ¹⁷ Chrà nkwan ngwa pei ghà ngu'ò ngi'əghi'ə ngəi nu no fi ki tini. Paa ngwa ja pugu ye'i nkwan nnu pei ne Haimenu pugu Filetu, ¹⁸ mbo ngwa ja pugu fāan shendaon ki lo nu'un mbi'i mon nnu shini, nchhu nu ja pini nu nku'ò mon gu kwo lōgo li'i, nne, ntho ntāra pin pichəi ngwa.

¹⁹ Ndo njien ja Minnwi phi ne thi ntini ni li yei nkuon gho: "Taatho ji pa ngwa pe ja pugu pò pi ji ne," pugu pa ja, "Sheshenon ja a chhu ja a yi Taatho ne mien phi."

²⁰ Mon nda lien, pi lo ngu'ò mfā'o pi maon ja pi chwie ni laongo pugu pa tini, pi ghà mbini mfā'o yi thi pugu pa mbəin, pi ghà nchwie nnu ni pichəi pi wu'ò ndii ja memme nnu taon ne, nchwie nnu ni pichəi pi lelle mon nda. ²¹ Yei nkwan ha'an a pò ni gan pin ne, ngwa pe ja pugu chwie non yugu mbo yi taontaon llo mon pa nnu pei ne, pi shi ndōgo vugu mfā'a pa memme fā'a no gho, nthe ja pi tere vugu nū'on no yi taontaon pugu fā'o fā'a mbho taatho vugu mon nda, mbiri non yugu no fā'a nu nguon pa fā'a shi'i.

²² Nenne, tei pa nnu piphi pe ja pa kuonon ghà nkhwā ne, njou njin ndindi, pin, khwā ni ghighri, pəi pa ngwa pe ja pugu gē Taatho llo mon ta'anju'ò ne.

²³ Ndo lə'i mindoundou nnu na ja lina shi lo mbo mon gho ne, nthe ja o ji ja a ghà nshūu pi fē'i. ²⁴ Ngan fā'a Taatho lo mfā'o no pò nu ngan fē'i fē'i, a fā'o no nōon nu pwapun ni nguon ngwa ghao, nji ye'i nu, mfā'o wēin njü'ò ndii ja pi fāan mbin yu ne, ²⁵ ntho nju'u ngwa pe ja pugu pugu lo mbo ta'a kwò ne ni junon, ja kə'ichəi Minnwi shi nchwie pugu pā'a nkūnu yugu nji nnu shini. ²⁶ Kə'ichəi lina yugu kwəi pugu tei shiri devi ja a kwo wēin vugu pugu tho nja'ò pi mbho yu ne.

3

Mbha nnu pa ngwamishua mon pa ndugwi lembhi

¹ Ndo ji yei, na mon pa ndugwi lembhi, pa ndii titini shi ntho. ² Nthe na ngwamishua shi nkhwā pi non pugu mbo pi pa ghan khwā mbin, nonon non, nkwei njū'ō, ngwe'i ngwa, nchī'ə nchō pa taa pugu, pugu pa mūun pugu, pa'a ndo nji shi'i, ki lo mfā'ō pogo Minnwi, ³ ki lo mfā'ō kwoshini, ki ji ligəi, ghan chhu phi tho ngwa, ki lo mfā'ō wēin non, nnu pugu tini nga'a ki lo nkhwā nnu shi'i, ⁴ ghan yiri ngwa, ghan chwie nnu ki ywere, ndinaon ni ntita'ō, nkhwā pi nchhō shi'i ki lo nkhwā Minnwi, ⁵ mfā'ō fhi nnu Minnwi mbin pugu ndo ndāa ya nnu Minnwi gho na minthe a kwri vugu pugu fā'ō pogo Minnwi ne. Lə'i nkwan ngwa pei.

⁶ Pichəi ngwa shina pugu ni'an nii mon pa nda mfi pinge na pugu lo nja mfā'ō lina, phi lrī mbin pugu, nguon nkwan kwā'a nu piphi tien vugu ngəi nu no, ⁷ mbo pinge na pugu ghā ngu'ō ntho nje'i pi yaon ndo pa'a ndo ma nji nnu shini. ⁸ Wu'ō no ha'an fie ndii chəi Janeshi pugu Jambreshi ni ntāra Mushi,* nenne ngwa pei nkaa pugu ghā ntāra nnu shini, mbo ngwa na pi'i nu munu tāra, mbo ngwa na pi lāa vugu no ha'an ntigi na ghan pin nthi nkuon gho non ne. ⁹ Ndo mba'a pugu ghəi shhi, nthe na sheshenon shi njəi fi'i nkwan ha'an pugu na ne. A wu'ō no ha'an a ni mbo ni Janeshi pugu Jambreshi.

Nguon Nwa'anli Minnwi llo pi mbho Minnwi

¹⁰ Ndo ni gò, o yōu njin yaon na nje'i nu ne, nkwan chombhi a, tho nnu na mbo no gho ne, pugu pa pin a, nkwan wēin njū'ō a, khwā a na mfā'ō pugu pa tiishii a ¹¹ pugu pa ngə'i pugu pa yū'ō na ngwa ni mfe nu vəi. O ji nguon nnu pe na a ni ndogo li'i mbin mu mon pa la'ataon Antio, ni Ikonion pugu pa Lishtra ne, nkwan wuwuru ngə'i na mi ni ntii shii

* **3:8** 3:8 7:11-22 Nwa'anli Taon nu 8:7-19. † **3:16** 3:16 Njin yei po na A Chra llo mbho Minnwi na Minnwi kaon ngwa pugu na'an.

mon gho ndo Taatho fu'u a mon gho ghao. ¹² Nguon ngwa pe na pugu khwā chho nu chombhi pogo Minnwi, mon Krishto Jisho ne, pi shi mfe ngə'i ni pugu. ¹³ Ndo ngwa piphi pugu pa ngwa na pugu fii nu no po nu yaon na pugu lo mbo ne, shi ngu'ō ntho mbigi pigi nii nu mon pa nnu phi, mfi ngwa pi lo ntho mfi vugu.

¹⁴ Ndo ni gò, ghəi shhi ni nnu na o ye'i ndo mbin a tini ne, nthe na o ji ngwa pe na o ye'i mbho pugu ne, ¹⁵ pugu pa na o kwon nu na llo kə'i pro, o ni nji Nwa'anli Minnwi na a fā'ō ghrī no chwie nu o fā'ō shietho na a ghā ntho ni lūgu nu ntogo pi nkuon pin mbin Krishto Jisho ne. ¹⁶ Nguon Nwa'anli Minnwi jwe Minnwi a taon†, ngere no ye'i nu nnu shini, piga nu ntəi, yu'u nu fan, piri nu non no chho nu chombhi ndindi ¹⁷ nne na ngan fā'a Minnwi shi mbo nkā'ō, mfā'ō nguon yaon no chwie nu sheshe nkwan fā'a shi'i no gho.

4

Chii chra Minnwi

¹ Mfe gi ve ki lo nchho ntoto shhi Minnwi pugu Krishto Jisho na a shi nsha'a ngwa maon pugu pa ngwa khu ne, pugu pa na a tho nu nsha'a no funon ne, ² chii chra Minnwi, piri non yo no chii nu ki pa nnu nyien nu shi'i ki a lo nyien nu shi'i. Yu'u vugu no gho, mbiga vugu ndo mā'an ghrī yugu ni nguon wēin njū'ō ghao pugu pa ye'i nu.

³ Nthe na ndii chho ntho nu na mba'a ngwa yi'i nu'un ngwēin njū'ō yugu nja'ō yaon ye'i na a kā'ō ne, pugu shi njou njin nnu na njū'ō yugu tā'a nu ne, nkiri pa ghan ye'i ngwa pugu ye'i vugu ni yaon na tənə yugu yigao nu no ya'ō nu ne. ⁴ Pugu shi nkara ntei ya'ō nu nnu shini, mfaan ndaon mfe ndii yugu pi ni pa mishweishwei.

⁵ Ndo ni gò, wēin non yo no nguon ndii ghao, ntii shii mon yei ngə'i, mfā'a fā'a ngan chii chra Minnwi, nchwie nguon fā'a yo ghao no ngan fā'a Minnwi.

⁶ Nthe ña pi kwo tho nshā'ò chombhi a nò là'ò fe'ingien, ndii gu a kwo kã'ò. ⁷ Ñkwo wie ñkrò shi'i ghò, ñkwo mī'ej tei ghò, ñkwo thi ñkuon pin ti ñgēi ndugwi. ⁸ Jē ndwe ñgēi nu shhi, pi kwo nū'oj ñgá'ò chombhi ndindi vèi, ña Taathò, mbo ñoj ña a ghà nsha'a ni ndindi ne, shi mfe vèi llé ghò, ndò ki lo ñgu'ò mbo pi vèi tē'i a, mbini mbo ni ñguon ñgwa pe ña pugu khwā tho nu mi ne.

Pɔɔ chhu ña Timoti tho njəi vi moŋ khu ndii

⁹ Ya mba'ò nò tho nu njəi a moŋ khu ndii. ¹⁰ Nthe ña Dema, nthe khwǎ ñkuon mbhi yei mī'an a ñgēi Teshalonika, Kreshen ghēi Galashia,* Taitu ghēi Damashia. ¹¹ A wu'ò mbi'i Luka tē'i vi pigi yu. Lōgɔ Maaku pəi yu tho njəi a, nthe ña a fā'ò ntou ghère vèi nò fà'a Minnwi. ¹² Ntaon Taikiku la'ataon Efeshò. ¹³ Ndi ña ɔ tho nu ne, ɔ lōgɔ mme ndhwí figəi ña mi ni mien ni Kaapu la'ataon Troa. Tho ni pa ñwa'anli pan ñkaa pugu, mī'ej mbo pa yi ñgrào minyien.

¹⁴ Aleshanda mbo ñgan lien, ni nchwīe ñkien nnu piphi mbin a. Taathò shi mbe vi wu'ò nò fi'i fà'a yi. ¹⁵ Chhò ndina vi ñkaa ghò, nthe ña a ghà ndāa ñkɪni yia ñkien yie ghò.

¹⁶ Moŋ fūon ñgé nò tǎa nu nchò a li'i shá'a, ñoj shini ndò nthò nò thi nu yəi mu. Ñguon ñgwa ni mī'an a ghao. Kí'i Minnwi wēin vugu nthe yie nnu. ¹⁷ Ndo Taathò ni nthi yəi a, mā'an ghrí a, nne ña ntogɔ mbhò a ñkɪni Minnwi shi nja nyien, ñguon ñgwa, taon nduon ya'ò. Nne pi ni mfu'u a nchò pa'ò. ¹⁸ Taathò shi mfu'u a moŋ ñguon ghagha'a piphi ña pi tho nò vèi ne, nii ni mmu ki kà'a lo ñkēe a moŋ Sha'afuon yi Po. Ndigha'ò pò ghò ñguon ndii ghao. A yie.

Ndugwi mā'an nu chrà

¹⁹ Chrà ni Prishika† pugu Akwila pugu pa mbaanda Oneshiforu. ²⁰ Erashitu kina Korin, mien Trofimu ña noŋ yi shini ndò mbwa ne Miletu.

²¹ Kāa ni ñguon ghrí nò tho nu laon ma nchhu. Yubulu mā'an chrà yò. Wu'ò nò ha'an Puden ni Lainu, ni Klaudia ni ñguon lin pia moŋ pin ghao mā'an ñkaa pugu ne.

²² Taathò pò pugu jijwe yò ka'a. Pwapun Minnwi pò ni pəi.

* 4:10 4:10 Pichəi Nwa'anli Minnwi lleshhi chhu ña Gau. † 4:19 4:19 Prishika pò pi yichəi ligi Prishila.

Nwa'anli Taitu Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Poo mfe ni Taitu, mbo ngan pin llo shina pa ngwa taon nduon, na a ni mbo pakwo fā'a Poo, ni ntho ngere Poo ne. A fe ntigi ni Taitu nthe nkwan chombhi na pa thishi fā'o no chho nu ne, pugu pa nkwan ntigi na a fā'o no fe nu ni pa pinge, pimbia, ma'an mikhwa pugu pa kũna ne. Poo chwie Taitu ji na a nkini nnu shini nthe Jisho Krishto na a nthe a ghere ngwa pugu chho chombhi pogo Minnwi.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Poo, mbo nkũna Minnwi, ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho Krishto. Pi ni nchu'o a ntaon no ghere nu pin pa ngwa ha'an Minnwi chu'o vugu ne, mbini nu'un nchwie pugu ji nnu shini na a gha nchwie non fā'o pogo Minnwi ne, ² ntogo pi nkuon kwà'a fā'o nu chombhi ki mme. Minnwi, na a shi'a ma nde'i ngien, ni nkā'a chombhi yei nkaon mbhi maa njē. ³ Ndo ndii ni nga nkā'o, a non chrà yi ntogo pi nkuon chii nu chrà gho na pi ni mfe vèi ntogo pi nkuon gí Minnwi nkwe via ne.

⁴ Nā'an nwa'anli yei mfe ve, ma Taitu, nkien muun a mon ta'a kwò pin.

Nduon na Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho, mbo nkwe via, fe pwapun pugu pa ghighri ve.

Nkwan ha'an a pie na nthishi no ngan chhu chrà Minnwi po ne

⁵ Nki mien gho Krete nne na o piri pa nnu pe na a ni nkina ne a kà'o ndo mbini nu'un nū'on pa ngwa no pa thishi no ghan chhu chrà Minnwi mon choshi mon nguon pa la'ataon ghao wu'o nkwan no ha'an nki nchhu ve ne. ⁶ A pie na nthishi no ngan chhu chrà Minnwi po ki ntai, ndan wu'o ta'a mingwe, puon pi po ghan pin ndo ki pi lo ndii vugu no ngwa gha ki pa ntinitho. ⁷ Nthe na ngan lina nu ni

nnu Minnwi fā'o no po nu non ki ntai. A lo mfā'o no po nu ngan non non ki nji'e mbigi túa, ki lo mbo mbaa là'o, ki ngan kikri, ki mbo ngan njù'o mbin.

⁸ Ndo a ka fā'o pi no po nu non na a gha ntuo pa ghini shi'i, nkhwā pa nnu shi'i, mbo ngan nji'en non, mbo non tithi, mbo non taontaon, ndo mbo ngan wēin non. ⁹ A fā'o no wēin nu chrà yei na minthe non yi'è non yi nkuon gho ne no ha'an pi ye'i ne, nne na minthe a ye'i ngwa ni ntigi na a kà'o ne, ndo mbini mbiga ngwa pe na pugu ye'i nnu na a lo nkā'o ne.

¹⁰ Nthe na ntou ngwa po na pugu po pi pa ntinitho, pa ghan chrà ghagha, pa ghan fii ngwa, mī'en mbo pa ngwa pe na pugu yi'i na ngwa nii ngunu mbrei no kie nu ndūgu ne. ¹¹ A pie na pi chri nchò yugu, nthe na pugu tho mbiri ntou pa ndaonon ni ye'i nu pa nnu na pugu shini ndo mfā'o no ye'i nu ne, nguon yi nthe na pugu tā'a shéi totro. ¹² Yichai ta'a non Krete, mbo ta'a njai'i vugu, ni nchhu na, "Ngwa Krete gha ngu'o mbo pi pa nde'i ngien, mbo no pa minyien mbimbhi mon tru, pa ghan li'è, ndo ndigi yugu po ji ki yru."

¹³ Nnu yei na pi nchhu ne, nnu shini. Nthe yie gho, piga vugu titini nne na pugu fā'o pin shishi'i, ¹⁴ ki lo mfe non yugu pi ni pa mishweishwei pa ngwa Juu ha'an pugu ni mbi'i nchhu, pugu pa gí ngwamishua ha'an pugu tei njin nnu shini.

¹⁵ Ni ngwa taontaon, nguon yaon ghao yi taontaon, ndo ni ngwa pe na pugu yi fuo, ndo mbo ghan ki pin ne, yichai yaon lo nji'i mbo yi taontaon. Ndo mbi'i nu nnu yugu pugu pa ngantho yugu lo mbo pi yi taontaon. ¹⁶ Pugu gha nchhu na pugu ji Minnwi ndo ndāa vi ni mbha fā'a pugu. Pugu chwie pa nnu na pi pina, ndo mbo pa ntinitho, pa'a ndo nkā'o no chwie nu sheshe nnu shi'i.

2

Ye'i yaon ye'i na a yi tithi ne

¹ Ndo ni gò, ye'i ngwa ni yaon na a nyien ta'a kwò pugu yaon ye'i tithi ne. ² Tigi lulunu pimbia na pugu wēin non pugu, mbini mbo ngwa chichii, nchho

chombhi shietho, mbo ngwa tithi mon pin, ni khwã, pugu pa tii nu shii.

³ Pa lulunu pingge nkaa pugu nōon pogo Minnwi mon mbha nnu yugu, ki lo mbo ghan lēin ngwa ni chrà, ki pa nkūna mon là'o. Pugu fā'o nō ye'i nu yaon na a kā'o nē, ⁴ nne ntigi pingge na pugu pi'i mikə'i nē na pugu khwā laon pugu, pugu pa puon pugu, ⁵ ndo mbini nchho chombhi shietho, mbo ghan ni'ēn non, mfā'a nu nda shi'i, mfā'o pwapun, nja'o nchō ndaon vugu nne na ki'i pi we'i chrà Minnwi. ⁶ Wu'ō nenne tigi pa pimbia na pugu pi'i mikə'i nē na pugu chho chombhi shietho. ⁷ Nōon non yo mon nguon shendaon ghao nō li nō non na a ghà mfā'a fā'a shi'i, mon yaon na o ye'i nu nē, ye'i ni ta'anju'ō, pugu pa chiichii. ⁸ Chrà chrà tithi na mba'a ngwa yēi ntəi fō, nji na pa mbina pō shi mfā'o lritho ki lo mfā'o sheshe nnu piphi nō chrà nu nthe via.

⁹ Pa nkūna fā'o nō ya'o nu mbho taatho vugu mon nguon nnu ghao. Pugu fā'o nō chwīe nu tūa taatho yugu pwa ki lo ntho nyīen nkhwē chrà nchō pugu, ¹⁰ ki ntho njōo pa puon mi yaon mbho pugu, ndo pugu pō ngwa na mimfe pi nnu ngō yugu, nne na mon nguon puon shendaon ghao minthe pugu gha'o ntigi Minnwi yia na a nkwe via nē. ¹¹ Nthe na pwapun Minnwi kwo nōon non yi, ntho nu ni lūgu nu ni nguon ngwa ghao. ¹² Pwapun yi gho chho ntigi via na pia mī'an nkwan chombhi na a lo nga'o Minnwi nē pugu pa njū'ō maon nkuan ngrào mbhi, nchho chombhi shietho, pugu pa chombhi ndindi, pugu pa chombhi pogo Minnwi mon mbhi yei, ¹³ nchho njwere kwà'a na a gha ntho ni mboro nē, mbo tho nu Minnwi yia ndo mbo Minnwi ndien, ndo mbo nkwe via, mbo Jisho Krishto mon ndigha'o. ¹⁴ Jisho Krishto yei ni mfe non yi nkhu nthe via nō yuon nu via mfu'u mon nguon pa nnu piphi ghao, nchwīe via pia pō pa ngwa taontaon na pugu fā'o ni'in njū'ō nō chwīe nu shi'i. ¹⁵ Chii pa nnu pei, mā'an ghrí ndo mbiga vugu ni nguon ghrí ghao. Ki'i non chī'ə gho.

3

Piri non yo nō fā'a nu nguon fā'a shi'i

¹ Kwin vugu na pugu ya'o nchō ghan sha'a ngwa pugu pa thishi. Pugu ya'o nchō pa thishi, ndo mbiri non yugu nō chwīe nu nguon fā'a shi'i. ² Shwei vugu na ki'i pugu chrā nnu piphi tho sheshenon, ndə'i fē'i, njū non, nga'o nguon ngwa ghao. ³ Nthe na yichəi ndii pia ni non yia ni mbo pa na, ntinitho, pi fāan ndaon ni pia, mbo pa kūna mbho nkwan nkwan njū'ō pugu pa nchho shi'i. Nchho chombhi yia mon khwā nu na pichəi ngwa pō mon yū'ō, mfā'o kighi'ə, ngwa ki pīna via, pia pīna ngwa.

⁴ Ndo ndii na pwapun pugu pa khwā Minnwi nkwe via ni nōon non yi nē, ⁵ a kwe via, pa'a ndo ntogo pi nkuan pa fā'a tithi na pia chwīe, a ni mbo ntogo pi nkuan kwoshini yi, ntogo mbho Jijwe Minnwi na a phi via nkamu'ōn, mfe chombhi fhi ni pia ntogo pi nkuan shigao nu via. ⁶ Minnwi ni shā'o Jijwe yi nkien ntou yi mbin pia ntogo pi mbin Jisho Krishto nkwe via, ⁷ nne na pi shi nga nchwīe pia pō yi ka'oka'o shhi Minnwi, ntogo pi nkuan pwapun yi, pia fā'o chombhi ki mme na pia fā'o kwà'a nō gho nē. ⁸ Chrà yei chrà na minthe non yi'ə non yi nkuan gho. Ntā'a nu na o wu'ō nthi pi nkuan nnu pei, nne na ngwa pe na pugu ni nkwo pin Minnwi nē shi ndina nō fe nu non yugu ni fā'a nu fā'a shi'i. Nnu pei ya mbwa ndo mfā'o shéi ni ngwa.

⁹ Ndo lə'i mindoundou nnu na, pa shia nu nnu pa ligi pa nkhu taa, pa minduonduon, pa fē'i nthe gí, nthe na pugu lo mfā'o shéi ndo pa'a ndo nji'i mfā'o ghère. ¹⁰ Ndo ni non na a ghà ntho ni minduonduon nē, fe mbra yi ndii na o kwo shūu tənə yi mbini mbi'i nē, ¹¹ nji nu na nkwan non yine, kōrō pō mbin yu, a non mbimbhi. Phi yi nōon na a pō mon ntəi.

Ndugwi ntigi pugu pa chrà

¹² Ndi na ntaon Atema ki Taikiku ve nē, o kaa nō tho nu njəi a Nikopoli, nthe na ntā'a nu mbo pi fō mon laon. ¹³ Kaa ni nguon ghrí yo nō kōnō nu Shena, mbo

mmenon mon gí, pugu Apolo nɔ ha'an
pugu ghēi nyien yugu ne. Kāa nɔ yəi nu
na pugu lɔ nji'i mbou yaon. ¹⁴ A pie na
ngwa pia ye'i nɔ fe nu non yugu ni fà'a
shi'i, nɔ ghère nu ni pa chà na a laon nu
ne, ki lɔ nchho pi chombhi ki ghère.

¹⁵ Nguon ngwa na pigi pugu pɔ ka'a ne
mā'an chrà yɔ. Chrā ni ngwa pe na pugu
khwā via mon pin ne.

Pwapu Minnwi pɔ ni pəi ghao.

Nwa'anli Filemu Kāonj nu pa tho nnu

A nā'anj Pɔɔ nā'anj nwa'anli yei mfe ni Filemu nɔ līgəi nu vi nthe khwǎ, ɲa a piŋ Oneshimu mbini nu'unj ndōgɔ vi, ki lo nu'unj mbo pi nɔ ɲkūna, mbo pi nɔ ndiŋ vi monj piŋ. Nwa'anli gho fi'i kwri ɲa a lōgɔ li'i monj chombhi Oneshimu nɛ. Njiŋ Oneshimu pɔ ɲa, "yaonj ɲa a fā'o ghère." Filemu ni mbo ɲkierj ɲganj piŋ ha'anj pi ya nji vi la'ataonj Koloshe. Oneshimu ni mbo ɲkūna yi ɲa a ni ntei, ɲga ɲgəi, ɲjəi Pɔɔ mbiŋ Minnwi mbho yu.

Mā'anj nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ɲganj chéiŋ nthe Krishto Jisho; a pigi Timoti, ndiŋ via.

Nwa'anli yei ghəi pi mbho Filemu taannu via mbini mbo ɲganj kwò fà'a pia pugu ka'a ² ni Afia mbo ndiŋ via yi miŋgwe, ni Akipu ɲa pia pugu mā'anj nchhò monj piŋ ka'a nɛ, ni choshi ɲa a ghà mbāonj nda gho nɛ.

³ Pwapunj pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pəi.

Khwǎ pugu piŋ ɲa Filemu fā'o nɛ

⁴ Ntōo Minnwi a ɲguonj ndii nthe gho sheshe ndii ɲa ɲga nchho nduonj Minnwi mfe nu ve nɛ, ⁵ nthe ɲa ɲja'o fi'i piŋ yɔ mbiŋ Jisho Taatho pugu pa fi'i khwǎ ɲa ɔ fā'o mbiŋ ɲguonj ɲgwa Minnwi pi taonjaonj nɛ. ⁶ Nduonj ɲa pɔ nu yia ka'a nɔ ghanj piŋ shi nchwīe pia pini nji ɲguonj mboro ɲa ɲguonj yia fā'o monj chombhi yia monj pɔ nu ka'a pia pa Krishto. ⁷ Nthe ɲa ɲkwo fā'o ntou pwanju'ɔ pugu pa pɔ nu shi'i llo monj khwǎ ɲa ɔ fā'o nɛ ma ndiŋ a, nthe ɲa njù'ɔ ɲgwa Minnwi pi taonjaonj gū ntogɔ pi mbho gho.

Pɔɔ fɛ līgəi nthe Oneshimu

⁸⁻⁹ Nthe yie gho, ndīgəi gho ɲa ɔ chwīe nnu ɲa ɔ fā'o nɔ chwīe nu nɛ. Ni ghrí mbho Krishto, a kanj nthe mǎfā'o tininju'ɔ

nɔ fɛ nu gí ve ɲa ɔ chwīe. Ndo nthe pi khwǎ ɲa pɔgɔ fā'o nɛ, ndīgəi gho līgəi, mbo mu Pɔɔ ndunu ɲonj ndo mbini mbo ɲganj chéiŋ nthe Krishto Jisho.

¹⁰ Ndīgəi gho nthe muunj a, Oneshimu, ɲa mi ni ɲgū tǎa vi monj piŋ nɔ ha'anj mbo monj chéiŋ heinj nɛ. ¹¹ A shini ndo mfūonj mǎfā'o ghère ve, ndo ti ndwe a fā'o ghère ve mbini mǎfā'o vəi. ¹² Ntho ntaonj vi ɲa a pini ntho njəi gho, nja mbo pi njù'ɔ a nenne ɲa ntaonj nu ve.

¹³ Nka ni ɲkhwā nɔ mienj nu vi yəi mu, nne ɲa minthe a ghère a nɔ li'i yɔ monj pii ndii ɲa mbo monj chéiŋ nthe pwa pisha'akhɔ nɛ. ¹⁴ Ndo ɲkhwā ɲa ki'i nchwīe sheshe nnu ki ɔ lo mbiŋ, nne ki'i shi'i yɔ pɔ pi ɲa pi fra gho fra. A pɔ pi ɲkwanj ha'anj njù'ɔ yɔ chhu nɛ. ¹⁵ Nthe ɲa kə'ichəi a ni nchwīe yie gho pi fēne vəi yu nɔ kuo ndii nne ɲa ɔ shi mbini mǎfā'o vi nɔ ɲguonj ndii ¹⁶ ki lo nu'unj mbo pi nɔ ɲkūna, ndo a chaa ɲkūna, mbo nɔ ɲkierj ndiŋ, mī'ej mbo vəi. Ndwe a shi nja mǎfā'o ntou ghère ve nɔ ɲkūna yɔ pugu pa ndiŋ gho monj piŋ.

¹⁷ Nne ä mbo ɲa nɔ ɲganj kwò fà'a a, ɔ lii a nɔ ndiŋ gho, ɔ piŋ mbini ndōgɔ vi ndo ha'anj ɔ lōgɔ pi mmu. ¹⁸ A mǎan sheshe nnu mbiŋ gho, ki sheshe ɲkrù yɔ pɔ punj yu, ô nā'anj nɔ ligi a. ¹⁹ Nā'anj yei li'i pi ni nyanj mbho: Mmu, Pɔɔ, nshi ndu'u ve. Ndo nu'unj mǎfā'o nɔ kwiniŋ nu gho ɲa ɲkrù a punj gho yienj ti ɲga'a nthe ɲa ɔ togɔ pi mbho mu mǎfā'o chombhi ki mme.

²⁰ A yie, ma ndiŋ a, ntā'a shéi mbho gho nthe ligi Taatho. Mā'anj njù'ɔ a nɔ ndiŋ ɔ monj piŋ nu Krishto.

²¹ Mǎfā'o tininju'ɔ ɲa ɔ shi nchwīe nnu ɲa nchhu nɛ, nā'anj mfe ve, nji nu ɲa ɔ shi nchwīe ti a ka chaa fi'i ye ɲa nchhu nɛ chaa. ²² Ta'a nnu nɔ pini nu mbigi pɔ ɲa ɔ piri njienj nda vəi, nthe ɲa mǎfā'o kwà'a ɲa pi shi ɲkhwē luonj yəi ghao, mfu'u a monj chéiŋ ntho njəi vəi.

Ndugwi chrà nu

²³ Epafra, mbo ɲganj kwò chéiŋ a nthe Krishto Jisho, mā'anj chrà yɔ. ²⁴ Maaku, ni Arishtaku, ni Dema, ni Luka mbo ghanj kwò fà'a panj, mā'anj chrà yəi ɲkaa pugu.

²⁵ Pwapun Jisho Krishto mbo Taatho po
ni p̄ei ghao.

Nwa'anli ngwa Hibru Kāon nu pa tho nnu

Pi nā'an ngwa'anli yei nō mā'an nu ghrí ghan pin ha'an pugu ni ntā'a nu ndāa pin yugu mbin Krishto nthe pa ngə'i na pugu ni ntogō nu mon gho nē. Fūon nnu na pi nā'an nō mā'an nu ghrí yugu nē pō na, pi nōon na a Jishō Krishto mbo nkien shendaon ndo mbo ndugwi yi na Minnwi togō fō nōon non yi nē. Pi nōon na Jishō Muun Minnwi, ni nje'i ya'ō nchō ntogō pi nkuon pa ngə'i na a ni njei nē. Jishō chaa nguon pa njei li'i Minnwi mon Nwa'anli Ndunu Kina pugu pa ghan ntaon Minnwi. Jishō pō nguon ndii nō ngan fe'ingien Minnwi, nthinkwo yi chaa yi pa ghan ntaon Minnwi pugu pa Mushi. Minnwi nōon na Jishō non na a pō ki ndugwi yi nō ngan fe'ingien Minnwi na a chaa nguon pe ha'an a ni mbo mon Nwa'anli Ndunu Kina nē.

Nwa'anli yei nōon na pa ghan pin togō mbho Jishō ndūgu mbho phi, ni pōgō gu pugu pa gu. A nōon na pa nnu wēin nkhi pugu pa fē'i nu ngien mon Nwa'anli Ndunu Kina ni mbo pi mili'i lūgu nu na Jishō shi ntho nō gho nē. Nwa'anli yei gē pa ghan pin na pugu kina mon pin nthi a tini ti ngəi nchəin nō ndugwi yi.

Jishō Krishto pō pi Muun Minnwi

¹ Fie lleshhi, Minnwi ni nchrā ni pa tāa pia ntogō pi mbin pa njei'i pi ntou ndii mon ntou shendaon. ² Ndo mon ndugwi llé pei, a chrā ni pia ntogō pi mbin Muun vi na a ni nū'on vi na nguon yaon mon mbhi hein ma mbo ji nē. Minnwi ni nchwīe mbhi yei ntogō pi mbho yu. ³ A pō pi chiachia the nu ndigha'ō Minnwi. A ya mbo pi ywri nkwan ha'an Minnwi pō nē. A ju mbo non na a chwīe nguon yaon chho mbo nu nō ha'an pugu pō nu nē, ntogō pi nkuon ghrí chrā yi. A ni nga nkwo shīgao phi ngwamishua, nchochho ngei mbho ji Ju na a chaapifon tothi nē. ⁴ Pi ni nchwīe Muun vei chaa pa ghan

ntaon Minnwi wu'ō nō ha'an ligi gho na Minnwi ni mfe gho ni nchaa yugu nē.

⁵ Nthe na a yəi ngan ntaon Minnwi na Minnwi ni nkwo ma nchhu gho na,

“O Muun a,
shi'a ngū Tāa gho?”

Ki nkamu'on na,

“Nshi mbo Tāa vi,
a pō Muun a”?

⁶ Nō pigi nu nkamu'on, ndii na Minnwi ni ntho ni Muun shhi nkuon mbhi nē, a chhu na, “Nguon ghan ntaon Minnwi gha'ō vi.”

⁷ A gha ngəi mi chrā nu nthe pa ghan ntaon Minnwi, nchhu na,

“Minnwi chwīe pa ghan ntaon pi pō pi nō fifrəi,
nchwīe pa puon fà'a pi pō nō lin mōnon.”

⁸ Ndo, nga ngəi nō Muun, a chhu na,

“Faan yō, ma Minnwi, pō ki ndugwi yi,
mbie ndindi pō pi mbie na o sha'a fūon yō nō gho nē.

⁹ O khwā ndindi, mbina mbha nnu piphi.
Nthe yie, ma Minnwi, Minnwi yō chu'ō gho

mboro gho ni wru pwanju'ō na a chaa yi ngwa pe na pəi pugu pō nē.”

¹⁰ A pini nu'un nchhu na,

“Gò, Taathō, a chwīe gò nkuon shhe nō njē yi,
pa pō pō fà'a mbho mō,

¹¹ pugu shi mme ntogō gha, ndo o kina pi ki ndugwi yi,
pugu shi ndunu nkhu nō ndhwí.

¹² O le mbara vugu nō mme ndhwí,
nkwi vugu nō ha'an pi ghà nkwi ndhwí nē.

Ndo o wu'ō nkina pi nenne,
ndugwi yō lo nji'i mbo.”

¹³ Nō pigi nu, a pō yəi ngan ntaon Minnwi na Minnwi ni nkwo ma nchhu gho na,

“Chochō hein ngei mbho a yi ji,
ti nshi nu'un nchwīe pa mimbina pō gū krí tigi kwò yō?”

¹⁴ Pa ghan ntaon pigho lo ngu'ō mbo pi pa puon fà'a jijwe na pi taon vugu na pugu ghēre pa ngwa pe na pugu shi mfā'ō lūgu nu nē?

2

Thi a tini ηkuonj nnu ηa Minnwi chhu ne

¹ Nthe yie ghɔ, a pie ηa pia ya mfe ndii yia mbigi ni yaon ηa pia ni nja'ο ne, kan minthe ne pia lərə ndollo ηkuonj ghɔ.

² Nthe ηa ηkini Minnwi* ηa ghanj ntaonj Minnwi ni mā'anj ne, ni nɔonj ηa ηonj nthe a yi'ə nonj yi ηkuonj ghɔ, ηguonj ndii ηa ηonj chwie nnu ηa a lo nji'i ηkā'ο ne, ki ntinithɔ ne, a fā'ο njó nɔ ha'anj a kā'ο ne.

³ Ti minthe pia tei ki'ε pi neiη nɔ ha'anj pia mienj ki tigi thɔ yia ηkuonj ηkienj shendaonj lūgu nu yei? A ni mfūonj Taathɔ nchii lūgu nu yei, pa ηgwa pe ηa pugu ni nja'ο ne nɔonj ni pia ηa a yie ghɔ shini.

⁴ Minnwi ηkaa yu ni mbɔ minkwentie pa nnu pighɔ, ntɔgɔ pi ηkuonj pa li ηa a ni nɔonj pugu pa nnu ghraoghrao ηa a ni nchwie, pugu pa ηkwanj ηkwanj nnu ghrí ηa a ni nchwie nu pugu pa fé moonj Jijwe, ηa a ni ηgrā ηkwanj nɔ ha'anj a khwā ne.

Njon ηa lūgu nu yia llo mbhɔ yu ne

⁵ Minnwi shini ndɔ nji'i nū'onj pi ghanj ntaonj pi ηa pugu sha'a mbhi fhi ηa a thɔ nu ne, mbɔ mbhi ye ηa pia chrā nu nthe yie ne. ⁶ Nɔ ha'anj pi chhu yichəi li'i monj Nwa'anli Minnwi ne,

"Njonmishua pɔ pi khɔ ηa ɔ chhɔ mbī'i pi ju
ki Muunj Njonmishua ηa ɔ lina nu ni ju?"

⁷ ɔ chwie vi nɔ muunj kuo ndii a pɔ njin ghanj ntaonj pɔ.

ɔ shhɔ vi ni ηkie ndigha'ο pugu pa pɔ nu chii,†

⁸ nū'onj vi ηa a sha'a ju ηguonj yaonj ghao." Nɔ nū'onj nu vi ηa a thɔ nsha'a ηguonj yaonj ghao, njin yi pɔ ηa yichəi yaonj lo nji'i mbɔ fɔ ηa a lo nji'i nthɔ nsha'a ju. Nɔ ti ndwe neiη, pia lo nji'i njəi vi a chhɔ nsha'a ηguonj yaonj ghao. ⁹ Nɔ ndwe, pia yəi pi ju ηa pi chwie vi nɔ muunj kuo ndii a pɔ njin pa ghanj ntaonj Minnwi ne, mbɔ Jishɔ. Pi shhɔ vi ni ηkie ndigha'ο pugu pa gha'ο nu nthe ηgə'i gu ηa a ni ntɔgɔ monj ghɔ ne. Yie ghɔ ni mbhɔ nenne ηa ntɔgɔ

* 2:2 2:2 Nkini yei hein pɔ pi gí Mushi. Pa ηgwa Juu ni nji yugu ηa Gí ghɔ ni mfe Minnwi ni Mushi ntɔgɔ pi mbhɔ pa ghanj ntaonj pi. † 2:7 2:7 Pi pīgi monj pichəi pa Nwa'anli Minnwi lleshhi ηa ɔ nū'onj vi ηa a lina nu ni ηguonj yaonj ηa ɔ ni nchwie ne.

ηkuonj pwapunj Minnwi minthe a khu gu nɔ ligi ηguonj ηgwa ghao.

¹⁰ Nthe ηa a ni ηkā'ο ηa ju ηa ηguonj yaonj pɔ nthe pi ju ndɔ ndhɔ pi mbhɔ yu ne chwie Jishɔ pɔ ki ntəi ntɔgɔ pi monj yəi nu ηgə'i. Yei pɔ pi nɔ chwie nu ntou ηgwa fā'ο ndigha'ο. Jishɔ ju ηa a chu'ɔ shendaonj kie nu ndūgu, ndɔ ηgēre ηgwa ηgəi nɔ fɔ ne. ¹¹ Ju ηa a shīgao ηgwa ηa pugu pɔ yi taonjtaonj ne pugu ju ghɔ ηa pi shīgao vi ηa a pɔ yi taonjtaonj ne llo pi monj ta'a ndaonj. A chwie yie ghɔ pa'a a lo nji'i mfā'ο lrithɔ nɔ mēinj nu vugu ni pa linj pi, ¹² nchhu nu ηa,

"Nshi nchii ligi yɔ ni pa linj panj,
shi njrāo ηkhí ηga'ο ligi yɔ monj kiri yugu."

¹³ Nkamu'onj a pini nchhu ηa, "Nshi nji'ə nonj a pi mbinj yu." A pini nchhu ηkamu'onj ηa, "Mbɔ neiη heinj pigi pa puonj pe ηa Minnwi fe vəi ne."

¹⁴ Nthe ηa pa puonj pɔ pi ηgwamishua ni freinonj pugu pa chhi ne, Jishɔ ηkaa yu ni mbɔ njonmishua nɔ pugu, nne ηa ntɔgɔ pi ηkuonj khu nu mi, minthe a piri nonj ηa a fā'ο ghrí gu ne, mbɔ devi, ¹⁵ nne mfu'u ηgwa pe ηa pugu ni ηkina monj ηkii monj ηguonj chombhi yugu ghao nthe pɔgɔ nu ηa pugu shi ηkhu ne.

¹⁶ Nthe ηa shishini, a lo nji'i ηgēre pi ghanj ntaonj Minnwi, a ghēre pi mbhə yaonj Abrahanj. ¹⁷ Nthe yie ghɔ, a ni mbie ηa pi chwie vi a pɔ nɔ linj pi monj ηguonj shendaonj ghao, nji ηa minthe a pɔ ηkienj Taathɔ pa Thishi Ghanj Fe'ingienj ηa a fā'ο kwoshini ndɔ mfā'ο ni'inj njù'ɔ monj fā'a nu fā'a Minnwi. Nne minthe a fe yaonj fe'ingienj ηa a shi nshīgao phi ηgwa ne.

¹⁸ Nthe ηa ju nduthɔ yi gha kwo yəi ηgə'i ndii ηa pi mɔonj vi ne, a fā'ο ghrí nɔ ghēre nu ηgwa pe ηa mɔonj nu thɔ nu ni pugu ne.

3

Jishɔ chaa Mushi

¹ Pa linj panj pi taonjtaonj monj pinj ηa Minnwi gē vəi ηkaa pəi ne, pəi lli pi Jishɔ

shi'i mbo ngan ntaon ndo mbini mbo Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien pin ye na pia chhu na pia fa'o ne. ² A ni ni'in nj'u'c yi no fa'a nu fa'a non na a ni nchu'c vi ne, wu'c no ha'an Mushi ni mfa'o ni'in nj'u'c mon fa'a yi mon nguon mbaanda Minnwi ne. ³ Nthe na pi yei na Jisho fa'o ndigha'o a yien ncha yi Mushi, a wu'c no ha'an ngan non na a krao nda pie na a fa'o ntou gha'o nu ncha nda gho ndutho yi ne. ⁴ Sheshe nda krao non nkrao nda gho, ndo non na a krao nguon yaon ne po pi Minnwi.

⁵ Mushi ni mfa'o ni'in nj'u'c mon nguon mbaanda Minnwi no muon fa'a no kwe nu nte pa nnu pe na pi shi nchhu ndii nduon ne. ⁶ Ndo Krishto fa'o ni'in nj'u'c mon mbaanda Minnwi pi no Muon. Ndo pia po pi mbaanda yi no ha'an pia nthe nkunon tininju'c yia pugu pa khwa nj'u'c yia mon kwa'a na pia fa'o ne.

Ferenon ni ngwa Minnwi

⁷ Nthe yie gho, no ha'an Jijwe Minnwi chhu ne,

"Shi'a, p'ai nja'o nggi yi,

⁸ ki'i p'ai fini nj'u'c yei

no ha'an pa nkhu taa p'ai ni nchwie ndii na pugu ni mba'a nkunu yugu ni Minnwi,

mon pii ndii ywe'i nu mon nkunu nj'o,

⁹ li'i na pa nkhu taa p'ai ni njwe'i a

ndo njei mbho fa'a a no khwe wun nga'o ne.

¹⁰ Nthe yie gho, lwillwi a ni ntigai nthe yei ngwreingwa, nchhu na,

'Pugu gha ngu'c mfaan pi ndaon mon nj'u'c pugu,

pugu lo nji'i nkaa no ji nu nnu na nt'a'a nu na pugu chwie ne.'

¹¹ No ha'an mi ni nkwo ka'a ti nshwrei mon mme pigitua a ne,

'Mba'a pugu ma nii mon li'i fere non a.'"

¹² P'ai lina nu ma pa lin pan, nne na ki'i yichai non shina p'ai fa'o nj'u'c na a yi piphi ki lo mbin Minnwi ne, nchwie p'ai gu ki lo nu'un nthe mon pin nu Minnwi maon. ¹³ Ndo p'ai ma'an ghr non p'ai sheshe lle no ha'an ligi lembhi

gho, "shi'a" ne, nne na mba'a phi fi sheshenon vei a fini nj'u'c yi. ¹⁴ Nthe na pia tho mbo ta'a yi pia pa Krishto ka'a no ha'an pia nthe nkunon tininju'c ye na pia ni mfa'o ne ti ngai nchian no ndugwi yi.

¹⁵ No ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne,

"Shi'a, p'ai nja'o nggi yi,

ki'i p'ai fini nj'u'c yei

no ha'an pa nkhu taa p'ai ni nchwie

ndii na pugu ni mba'a nkunu yugu

ni Minnwi ne."

¹⁶ Nthe na a ni mbo pa go na pugu ni nja'o nggi Minnwi ndo mba'a nkunu yugu gho? A shini ndo ngu'c mbo pi ngwa pe na pugu ni ntaon Ijpti, Mushi po nthishi vugu ne? ¹⁷ Lwillwi Minnwi ni ntigai nthe pi pa go no khwe wun nga'o?

A shini ndo mbo nthe pi ngwa pe na pugu ni nchwie phi, na pugu ni ngu nkhu ghao mon nkunu nj'o ne? ¹⁸ A ni nshwrei nthe pi pa go na mba'a pugu yi'i nii mon li'i fere non yi?

A shini ndo mbo pi ngwa pe na pugu ni ntinitho ne? ¹⁹ Nthe yie gho, pia yei na pugu ni nii kie nthe ki pin.

4

¹ Nthe yie, no ha'an ka'a no nii nu mon li'i ferenon yi wu'c nthe ne, pia fa'o pogo nji na ki'i yichai kan ta'a non vei mien ki lo ndugwi pi mon ferenon gho. ² Nthe na pwa pisha'akho gho ni ntho ni pia wu'c no ha'an a ni ntho ni pugu ne, ndo nkini na pugu ni nja'o ne shini ndo ngere vugu nthe na pugu shini ndo mfa'o pin nkunon nkini gho na pugu ni nja'o ne. ³ Nthe na pia na pia pin ne nii mon ferenon gho. No ha'an a ni nchhu na,

"No ha'an mi ni nkwo ka'a ti nshwrei mon mme pigitua a ne,

mba'a pugu ma nii mon li'i ferenon

a."

A ni nchhu yei nnu nji'i nthe pi no ha'an a ni nkwo mi'en fa'a yi lo mon nje mbi ne. ⁴ Nthe na a chra mon yichai li'i mon nwa'anli nthe khwachai lle na, "Minnwi ni nga mi'en nguon pa fa'a pi mferenon mon khwachai lle."

⁵ Nkamu'on, wu'c mon li'i pigho a chhu na, "Mba'a pugu ma nii mon li'i ferenon a."

A ni nchhu yei nnu nji'i nthe pi no ha'an a ni nkwo mi'en fa'a yi lo mon nje mbi ne. ⁴ Nthe na a chra mon yichai li'i mon nwa'anli nthe khwachai lle na, "Minnwi ni nga mi'en nguon pa fa'a pi mferenon mon khwachai lle."

⁵ Nkamu'on, wu'c mon li'i pigho a chhu na, "Mba'a pugu ma nii mon li'i ferenon a."

A ni nchhu yei nnu nji'i nthe pi no ha'an a ni nkwo mi'en fa'a yi lo mon nje mbi ne. ⁴ Nthe na a chra mon yichai li'i mon nwa'anli nthe khwachai lle na, "Minnwi ni nga mi'en nguon pa fa'a pi mferenon mon khwachai lle."

⁶ Nthe yie gho, na a kina na pichəi ngwa wu'ɔ nii fɔ nɛ, na ngwa pɛ na pugu ni mfɔon nja'o pisha'akhɔ ferenon gho shini ndɔ nii fɔ nthe tinithɔ nɛ, ⁷ a pini nu'un nū'ɔn yichəi llé, pi mēin llé gho ni "shi'a." A ni nga nda'a ntou nga'o a tɔgo mbin Devi, mon li'i na pia ni nkwo chhu nɛ, nchhu na,

"Shi'a, pəi nja'o nggɪ yi, ki'i pəi fini njù'ɔ yəi."

⁸ Nthe na a kan ni mbo na Joshua ni mfe ferenon ni pugu, Minnwi shi kan ndɔ mbini nchhɔ nchhu yichəi llé ferenon nkamu'ɔn. ⁹ Nne ki'ɛ, llé ferenon wu'ɔ mbi'i ni ngwa Minnwi. ¹⁰ Nthe na sheshenon na a kwo nii mon li'i na Minnwi shi mfe ferenon gho nɛ kwo fā'o ferenon nthe fā'a pi, wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi ni mī'en fā'a yi mfere nkaa yu nɛ.

¹¹ Pia pa'o nɛ ki'ɛ nɔ nii nu mon ferenon gho, nji na ki'i sheshenon gu mon nkwan tinithɔ gho. ¹² Nthe na chrà Minnwi yi maon ndɔ mfā'a nu, nchigəi nchaa kafa paa njin. A ghà nshe ti mfēnɛ nchəi pugu pa jijwɛ, pugu pa younon pugu pa mimbaon moon kwéi, nji kwā'a nu pugu nnu na njù'ɔ non tā'a nu nɛ. ¹³ Yichəi yaon lɔ mbo na a lère ligi yu. Nguon yi ghao pɔ pi ntii shhi yu, mbo ju na pia le ntaa non yia gho nɛ.

Jishɔ pɔ pi nkien mme Taathɔ pa Thishi Ghan Fɛ'ingien Minnwi

¹⁴ Na pia fā'o nkien mme Taathɔ pa Thishi Ghan Fɛ'ingien na a ki nii ntiri mon pa pɔ nɛ, mbo Jishɔ Muon Minnwi nɛ, pia wēin pin yia na pia chhu na pia pin nɛ a tini. ¹⁵ Nthe na pia lɔ nji'i mfā'o pi Taathɔ pa Thishi Ghan Fɛ'ingien na minthe pa'a a lɔ nji'i mfā'o kwoshini ni pia mon pɛ nnu na pia pou ghrí fɔ nɛ. Pia fā'o pi ye na a kwo tɔgo mon mōon nu mon nguon puon shendaon ghao nɔ ha'an pia pɔ nɛ, ndɔ ki lɔ nchwīe phi. ¹⁶ Pia chənə mbara yəi faan pwapun Minnwi ki'ɛ ni tininju'ɔ nji na minthe pia fā'o kwoshini pi lɔ nōon pwapun ni pia mon ndii na pia fā'o pa chà yi nɛ.

5

¹ Nthe na sheshe taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien pɔ pi non na pi chu'ɔ vi shina ngwa pi, na a ghəi shhi Minnwi ni pa nnu nɔ ligi ngwa, mfe pa maon fé pugu pa maon fɛ'ingien nthe phi ngwa pighɔ ni Minnwi. ² Nthe na ju nkaa yu wu'ɔ nonmishua na a shi'a mbou ntəi nɛ, minthe a tuo ngwa ki ji nnu ndɔ mbo ngwa na pugu ghà mfāan pa nnu nɛ, ni juju. ³ Nthe yei nnu, a yi'i na a fē'i ngien nthe ji phi nkaa yu wu'ɔ nɔ ha'an a ghà mfē'i nthe yi ngwa nɛ.

⁴ Nthe na non shi'a nji'i ndɔgo yie ndigha'o nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien pi ni non yi, a wu'ɔ mbo pi ndii na Minnwi mēin vi, wu'ɔ nɔ ha'an Eron ni mbo nɛ. ⁵ Wu'ɔ nenne, Krishto shini ndɔ nkərə non yi nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien. A ni nka chhu Minnwi gho na,

"ɔ Muon a,
shi'a, ngū Tāa gho."

⁶ Nɔ ha'an a pini nu'un nchhu mon yichəi li'i Nwa'anli Minnwi na,
"ɔ ngan fɛ'ingien Minnwi ki ndugwi yi,
mon nthinkwo Mekishede."

⁷ Mon llé pɛ na Jishɔ ni mbo mon freinon nɛ, Jishɔ ni nduon Minnwi ndɔ njūa chà pi ni kəi nu ni nji ni nkhi ligi shhi Minnwi, mbo ju na minthe a kwe vi mon gu nɛ. Minnwi ni nja'o luon yi nthe na a ni mfā'o pɔgo gho. ⁸ Nji'i nthe nɔ ha'an a ni mbo Muon Minnwi nɛ, a ni nje'i ya'o nu nchò ntɔgo pi nkuon ngə'i na a ni njei nɛ. ⁹ Pi ni nga nchwīe vi a pɔ yi ka'oka'o, a gū non na a shi nkwe nguon ngwa ha'an pugu ya'o nchò yi nɛ. A kwe vugu nɔ nguon ndii. ¹⁰ Minnwi ni nū'ɔn vi na a Taathɔ pa Thishi Ghan Fɛ'ingien mon nthinkwo Mekishede.

Shūu nu tənə nthe lāa nu pin

¹¹ Ntoun nnu pɔ na pigi fā'o nɔ chhu nu nthe pa nnu pei, ndɔ a gha'a nɔ kigei nu ni pəi nthe na thɔ yəi fini nɔ ya'o nu nnu. ¹² Nthe na nji'i nthe pi nɔ ha'an a pie na pəi pɔ pi pa ghan ye'i ngwa ndwe nɛ, a pie na non wu'ɔ mbini nje'i vəi ni pa njē yaon ye'i mon nkini Minnwi nkamu'ɔn. A wu'ɔ mbini mbie nu na pəi

nuaŋ pi pini, ki lo nji pi maon chienchien. ¹³ Sheshenon ja a yru pi nkuon pini ne nonon ja a lo nji'i nji tho yi ni ntigi nkuon nnu ndindi, nthe ja a wu'co mbi'i pi muun mbrɔ. ¹⁴ Ndo pa maon chienchien po pi ni ngwa pe ja pugu pa ntinimme ne, ja pugu togo mon ye'i nu non yugu shi'i no ji nu nnu, nji kwri ja a po shina pwà pugu pa phi ne.

6

¹ Nthe yie gho, pia mien ye'i nu pa fuon yaon ye'i nthe Krishto, nku'co mbo pa ntinimme ki lo ngu'co mbini nchho nchra nthe pi pa fuon yaon ye'i, mbo pa pa'a nu nkunu yia ni pa fa'a ghagha pugu pa pin nu Minnwi, ² pugu pa ntigi nthe pa nnu wein nu nkhi*, pa nnu nu'on nu mbho tho ngwa, pa nnu pini nu nku'co mon gu pugu pa sha'a ki ndugwi yi. ³ Ndo pigi shi nchwie nguon pa nnu pei ghao no ha'an Minnwi mbin.

⁴ Nthe ja yichai shendaon lo nji'i mbo ni ngwa pe ja ligi yugu ni nkwo ja'an ne, ja pugu ni nkwo ywe'i pa fe llo po ne, mfa'o yugu ghrà mon Jijwe Minnwi, ⁵ nkwo ywe'i nja'o ha'an chra Minnwi pwa ne, pugu pa nji mbhi ye ja a tho nu ne, ⁶ ndo mbini nte ne, shendaon lo nu'un mbo no pini nu nkwei ni pugu, pugu pa'a nkunu yugu ni phi, ja pugu pini nu'un nchho nkwin Muun Minnwi nkuon wa'a ne, nne nchho ngwein pi yugu non mbini nchho ma'an lritho tho yu shente.

⁷ Nthe ja shhe ja a shwei nkhi mbi ye ja a gha ndho nkuon gho ne, maon ku'co nu fo ja a gha ngere ngwa pe ja pi ni mfa'a maon pigho nthe vugu ne, gha mfa'o mbrɔ llo mbho Minnwi. ⁸ Ndo a nku'co pa tru pugu pa michwe'ichwe'i nkuon gho, kan a lo nji'i mfa'o ghère, mbara no fa'o nu nchono llo mbho Minnwi, ndugwi yi po ja pi tuon vi.

⁹ Ndo nji'i nthe no ha'an pigi chra pi nein ne, ndo ni pai, ma lin pan, pigi fa'o tininju'co nthe pa nkiem nnu nthe vei mbo pa nnu ja a yi lugu nu ne. ¹⁰ Nthe ja Minnwi lo nji'i mbo pi Minnwi ngan mbe nenne no li'e nu fa'a yei pugu pa

khwa ja pai nonon nthe ligi yi mon fa'a nu mbho ngwa Minnwi pi taontaon no ha'an pai wu'co nchwie nu ne. ¹¹ Pigi khwa ja sheshenon vei nonon wu'co fi'i nkwan ni'in njuc'co gho ti ngai nchein no ndugwi yi, nenne ja shishini, Minnwi shi mfe yaon ja pai fa'o kwa'a nkuon gho ne ni pai, ¹² nne ja ki'i pai shuu nonon yei, ndo pai pini ngwa pe ja pugu togo mon pin pugu pa wein njuc'co mfa'o yaon ja Minnwi ka'a ne.

Minnwi shi nchwie nnu ha'an a ka'a ne

¹³ Ndi ja Minnwi ni mfe ka'a ni Abraham, nthe ja a shini ndo mfa'o nonon ja a chaa vi ne, a ni nshwei pi ni nonon yi, ¹⁴ nchhu nu ja, "Shishini, nshi mfe mbrɔ ve ndo nchwie ngwreionon yo yien." ¹⁵ Nenne, Abraham wein njuc'co yi mfa'o yaon ja Minnwi ni nka'a ne.

¹⁶ Ngwa gha nshwei pi yaon ja a chaa vugu ne, shwei nu gho lugwi pa nguon mindoundou ghao. ¹⁷ Nne ndi ja Minnwi ni nkwa no nonon nu ki khutho lo mbo ni pa ngwa ha'an pugu shi mfa'o yaon ja a ka'a ne, ja a shi'a ma nkwi mon nnu ja a nu'on no chwie nu ne, a ni nonon pi ni shwei nu, ¹⁸ nne ja ntogo pi nkuon paa yaon, mbo ka'a pugu pa shwei nu ja mba'a a yi'i nkwi ne, mbo pa yaon ja mba'a Minnwi yi'i nde'i ngien no ne, pia ja pia tei ngai njei vi no lere nu tho yia ne fa'o ntou ma'an njuc'co no wein nu kwa'a ja a po shhi pia ne a tini. ¹⁹ Pia fa'o kwa'a yei no yaon ja a tuo chambhi yia, mbo kwa'a ja mba'a yaon kaon ndo ti nonon nthe a yi'e nonon yi nkuon gho, ja a nii mon li'i taontaon nin ndhwí ki'i li'i Nda Minnwi, ²⁰ mbo li'i ja Jisho kwo nii fo nthe via no ha'an a gu Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien no nguon ndi mon nthinkwo Mekishede.

7

Taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Mekishede

¹ No Mekishede yei, a ni mbo funon Shalein, mbo ngan fe'ingien Minnwi ja a chaapifunon ne. No ha'an Abraham ni

* 6:2 6:2 Njin yei pini mbo ja pa nnu kwe nkhi.

ntho ñkwëi nchhò li'i ña a ni ñga'a khwe pa fùon pichëi ne, a ni mfe mboro ni Abrahan. ² Abrahan ni ñgrā maon ña a ni ndōgo li'i nchhò ne wuñ li'i mfe ta'a li'i ni Mekishede. Nō kara nu ñjin ligi yi, fūon yi pō ña, "Fūon Ndindi" ndo mbini nthe ña a ni mbo fūon Shalein, ñjin yi pō ña, "Fūon Pa Ta'anggi". ³ Pi lo ñji'i ñji taa vi ki mūuñ vi ki ndaonon yi, pa'a ndo mfā'o llé ña pi ni mbhi vi ki llé ña a ni ñkhu ne. A pō nō Muuñ Minnwi, ñkina mbo ñgan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi.

⁴ Yëi fi'i ñkwan nō ha'an ñon vei ni mbo ñon ndien ñjëi, mbo ñon ña Abrahan ñkhu taa via ni ñgrā maon ha'an a ni ñkwëi nō li'i nchhò wuñ li'i, mfe ta'a li'i gho. ⁵ Pa ñgwreion Levi pe ña pugu ni mfā'a nu Nda Minnwi nō pa ghan fe'ingien Minnwi ne, gí ni mfe ñji ni pugu nō kwe nu shwéi mbho pa ñgwa, mbo pa lñ pugu, ñji'i nthe pi nō ha'an pa lñ pugu ñkaa pugu ni mbo ñgwreion Abrahan ne. ⁶ Ndo Mekishede vei ña a lo ñji'i ndho pi mon ñgwreion Levi ne ni ñkwe shwéi mbho Abrahan ndo mfe mboro ni ju ña a ni mfā'o kà'a Minnwi ne. ⁷ A lo nu'uy mbo pi nnu khutho ña mmenon ndien ghà mfe mboro ni ñon kike'i.

⁸ Nō ghan fe'ingien Minnwi, a ghà ñkwe ñgwamishua ña pugu ghà ñkhu ne, ndo nō yi Mekishede, shwéi gho ni ñkwe ñon ña a shi'a ma ñkhu nō ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne. ⁹ Ñon nthe a chhu ña Levi ndutho yi ña a kwe pa shwéi ne ni mfe pa shwéi ntogo mbñ Abrahan, ¹⁰ nthe ña a ni ñgu'o mbo pi mon ñon ñkhu taa vi, mbo Abrahan, ndii ña pugu Mekishede ni mbāon ne.

Pi pini Jisho pugu Mekishede

¹¹ Ndwe, pi ni mfe gí ntogo pi mbho ghan fe'ingien Minnwi llo mon ndaonon Levi ni ñgwa Ishrae. A kan ni mbo ña fà'a ghan fe'ingien Minnwi llo mon ndaonon Levi nthe a chwëe ñgwa pō ki ntëi, a shi kan ni nu'uy mbie ña yichëi ñkwan ghrà ghan fe'ingien Minnwi pō, mbo ye ña a pō mon nthinkwo Mekishede ki lo mbo pi yi Eron ne.

¹² Nthe ña ndii ña ñkwan ghan fe'ingien kwri ne, a pie ña gí kwri ñkaa yu. ¹³ Nthe ña ñon ña pi chrā pa nnu pei nthe vi pō pi ñon llo mon ndaonon nduon, ndo yichëi kan ta'a ñon llo mon yugu ndaonon lo naa ma mfā'a li'i fe'ingien Minnwi. ¹⁴ Nthe ña pi ya ñji ña Taatho via ni ndho pi mon ndaonon Juda, ndo Mushi shini ndo nchhu sheshe nnu nthe yie ndaonon nō pa ghan fe'ingien Minnwi. ¹⁵ Nnu gho ya mbini nōon ndwe shi'i ndii ña yichëi ñgan fe'ingien Minnwi pini nu'uy ñku'o nō Mekishede ne, ¹⁶ a pō ñgan fe'ingien Minnwi ki lo ntogo pi ñkuon gí Mushi ña a wu'o mbo pi nnu llo nu mon ndaonon, a pō ntogo pi ñkuon ghrí chombhi ña minthe pa'a pi lo mbiri ne. ¹⁷ Nthe ña pi chhu nthe vi ña,

"O ñgan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi mon nthinkwo Mekishede."

¹⁸ Pi chi ndunu kina nū'on ñjin nthe ña a ni mbou ghrí ndo pa'a ndo mfā'o ghère ne, ¹⁹ nthe ña gí Mushi shini ndo nchwëe sheshe yaon pō yi ka'oka'o ndo ndwe pi kwo tho ni kwà'a ña a pini mbwa mbigi, mbo shendaon ña pia shi ntogo fō nchēnē mbara yëi Minnwi.

²⁰ Minnwi fe shendaon fhi yei ni shwrëi nu kina. ñgwa pe ña pugu ni mfūon ñgū pa ghan fe'ingien ne, Minnwi shini ndo nshwrëi nthe vugu. ²¹ Ndo Jisho ñkaa yu ni ñgū ñgan fe'ingien Minnwi ntogo pi ñkuon kina ña a ni nshwrëi ndii ña a ni nchhu ña,

"Taatho kwo shwrëi, ti mba'a a yi'i ñkwri njù'o yi,
"O ñgan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi."

²² A chwëe yie Jisho pō ñkien ñgan fe tininju'o ña yei kina pini mbwa ñga'a.

²³ Pa fūon ghan fe'ingien ni ñjen, nthe ña gu ni ñja'a vugu nō ghëi nu shhi ni fà'a yugu nō ghan fe'ingien Minnwi. ²⁴ Ndo Jisho kina mbo ñgan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi nthe ña ju ndutho yi lo mfā'o ndugwi yi. ²⁵ Nthe yie gho, ndwe pugu pa ñguon ndii ghao, a fā'o ghrí nō kwe nu ñgwa pe ña pugu tōgo mbñ yu nchēnē mbara yëi Minnwi ne, nthe ña a ghà

ngu'ó mbo yi maonj nɔ līgəi nu Minnwi nthe vugu.

²⁶ Nthe ɲa shishini, a ni ɲkā'ó ɲa pia fā'ó Taathɔ pa Thishi Ghanj Fə'ingienj Minnwi ɲa a pɔ nɔ ju, ɲa a yi taonjaonj, ki lo mfā'ó sheshe ntəi ki nchhi, mfu'u nonj yi shina ghanj phi, pi kērə vi a fərə ndugwi pa yere po. ²⁷ A lo ɲji'i mbie ɲa a chho mfē'i ɲgienj lelle nɔ pa pie taathɔ pa thishi ghanj fə'ingienj Minnwi, mfūonj fə'ingienj nthe ji phi maa mbini mfē'i nthe yi ɲgwa, nthe ɲa a ni nchwie yie wu'ó ta'a ɲgé ndo mbo ndugwi yi ndii ɲa a ni mfe nonj yi nɔ yaonj fə'ingienj ne. ²⁸ Gí Mushi ghà nchu'ó ɲgwamishua ɲa pugu pɔ nɔ sheshe ɲonmishua ne ɲa pugu pɔ pa taathɔ pa thishi ghanj fə'ingienj, ndo Minnwi ni nchrā ndo nshwrēi ndii ɲa gí ni ɲkwo fūonj mbo ne, ni nchu'ó Muunj ɲa pi ni nchwie vi a pɔ ki ntəi ki ndugwi yi ne.

8

Jishɔ pɔ pi Taathɔ pa Thishi Ghanj Fə'ingienj kina ɲa a pwa ɲga'a ne

¹ Ndwe, ɲguonj nnu ɲa pigi chhu nu ne pɔ pi yei: pia fā'ó ye ɲkwanj Taathɔ pa Thishi Ghanj Fə'ingienj ɲa a chho pi ɲgei mbho ji Minnwi Chaapifuonj po, ² muunj fà'a monj pa li'i taonjaonj, monj ya ɲkienj ntāa ɲa a lo ɲkrao ɲonmishua, a krao Taathɔ ne.

³ Nthe ɲa pi ghà nchu'ó sheshe taathɔ pa thishi ghanj fə'ingienj ɲa a fe pa yaonj fé pugu pɔ yaonj fə'ingienj, nne a pie ɲa yei Taathɔ pa Thishi Ghanj Fə'ingienj fā'ó yaonj nɔ fē'i nu ɲgienj nɔ ghɔ. ⁴ Ndwe, a kanj n̄i mbo pi ɲkuonj shhe, a shi kanj ɲji'i mbo ɲganj fə'ingienj Minnwi kanj shigei nthe ɲa pa ghanj fə'ingienj Minnwi pɔ fo ɲa pugu ghà mfe pa yaonj fé ɲkwanj nɔ ha'anj gí chhu ne. ⁵ Fà'a ɲa ghanj fə'ingienj pigho ghà mfā'a ne pɔ pi fhi pugu pa mili'i pa nnu ɲa a pɔ po ne, nthe ɲa ndii ɲa Mushi ni ntā'a nu ɲkrao ntāa ghɔ ne, Minnwi fe ntigi ghɔ, nchhu nu ɲa, "Pa'ó nɔ yəi nu ɲa ɔ chwie ɲguonj yaonj monj ɲkwanj ha'anj pi ni nōonj ve ɲkuonj mbra ne." ⁶ Ndo ti nɔ ha'anj a pɔ ne, Krishto fā'ó

fà'a ɲa a ya mbwa ncha yugu, wu'ó nɔ ha'anj kina ɲa a ju mbo ɲganj chini ɲggi fo pwa ɲga'a, nthe ɲa a yi'ə pi ɲkuonj pa ɲkienj kà'a.

⁷ Nthe ɲa fūonj kina kanj ni mbo pi ki ntəi, a shi kanj ndo mbo ɲa pi chho ntā'a mbra yi. ⁸ Nthe ɲa a ni ɲjəi ntəi mbinj pugu ndii ɲa a ni nchhu ɲa,

"A chhu ju Taathɔ ɲa, lii ɲjəi, pa llé chho ntho nu,
ɲa n̄shi ɲgwrā kina fhi
pigi pa ɲgwa Ishrae pugu pa ɲgwa Juda.

⁹ Mba'a yei kina yi'i mbo pi nɔ ye ɲa ɲki wrā

pigi pa taa pugu llé ye ɲa
ɲki wēinj mbho yugu

ntaonj ni pugu monj la'ataonj Ijpti ne.

Nthe ɲa pugu shini ndo ɲgəi shhi ntho nū'ɔn kina a,

nthe yie ghɔ, pa'a ndo mfā'ó ndii
yugu, a chhu ju Taathɔ.

¹⁰ Nthe ɲa yei kina ɲa n̄shi ɲgwrā pigi pa mbaanda Ishrae ne,

pa llé pigho shi ɲga ntogɔ, a chhu
Taathɔ,

Nshi ni'inj gí panj tho pugu,

ndo mbini nā'anj ɲjū'ó pugu,

Ndo n̄shi mbo Minnwi yugu,
pugu pɔ pa ɲgwa panj.

¹¹ Mba'a sheshenonj yi'i ɲjə'i taakuo vi ki sheshenonj ye'i ndinj vi,

nchhu nu ghɔ ɲa, 'Ji Taathɔ.'

Nthe ɲa ɲguonj yugu ghao shi ɲji a,

llo ɲkuonj pa minkwasha ti ɲgəi
nchəinj ɲkuonj pa ɲgwa lienlienj.

¹² Nthe ɲa n̄shi mfā'ó kwoshini ni pa fāan pugu,

pa'a ndo nu'unj ɲkwinj pa phi pugu
kanj shigei yi."

¹³ Minnwi gha nchrā nu nthe kina fhi, a chwie fūonj yi lūnu, ndo sheshe yaonj ɲa a lūnu ndo mbiri nu ne totho mbhe.

9

Gha'ó nu Minnwi ɲkuonj shhe pugu pa gha'ó nu Minnwi po

¹ Fūonj kina ni mfā'ó pa gí nɔ nnu gha'ó Minnwi pugu pa li'i gha'ó Minnwi ɲkuonj shhe. ² Pi ni ɲjigi ntāa a fā'ó paa ɲjienj.

Mon fũon njien, yaon tigi lan ni mbo fo, ni taprei ni brei na pi fe ni Minnwi ne. Pi ni mēin fũon njien yei ni Li'i Taontaon. ³ Njien na pi mēin ni Ndugwi Li'i Taontaon ne ni mbo njin mbra ndhwí ki'i li'i, ⁴ mfā'o li'i fe'ingien na pi chwīe ni laongo nō tūon nu léi pugu pa nkun nū'ōn kina, pi pūon ni laongo, kīn na pi chwīe ni laongo ni mana mon gho ni mbo mon nkun gho, ni mbie Eron na a ni nkhe ne, ni ngū'ō na Minnwi ni nā'an kina yi nkuon gho ne. ⁵ Tho nkun gho ni mbo pa mimaon na pugu ni mfā'o pra yugu nchho nōon ndigha'o Minnwi, pra yugu kuru faan kwoshini. Ndo ndwe, minthe pa'a pigi lo mfi'i nguon nnu pei ngēi shhi.

⁶ Yei nkwan ha'an pi ni mbiri pa maon pigho ne. Pa ghan fe'ingien Minnwi nii mon fũon njien sheshe llé nō chwīe nu pa fā'a pugu. ⁷ Ndo a wu'ō nii taatho pa thishi ghan fe'ingien tē'i vi mon mbra njien ndo ngu'ō nchwīe nne pi ta'a ngé mon ta'a nga'o. A ghà nii ni chhi nō fe nu ni Minnwi nthe non yi pugu pa phi ngwa nduon ha'an pugu chwīe mon ki ji ne. ⁸ Mon nnu yei, Jijwe Minnwi ni nōon na shendaon tōgo nu nii mon Li'i Taontaon lo naa mbo yi wo ya'a nō ha'an fũon njien ntāa gho wu'ō nthi fo ne.

⁹ Yei pō pi li nō ndii yei. Yei nōon na pa maon fé pugu pa minyien fe'ingien ha'an pi fe ni Minnwi ne nthe pa'a a lo nchwīe nganthe pa ghan gha'o Minnwi pō ki ntēi, ¹⁰ nthe na pugu wu'ō ndii pi pa nnu maon ji pugu pa maon nnu, pugu pa nkwan nkwan nnu wēin nkhi, mbo pa gí nthe freinon na a fā'a ti ntho nchēin mon ndii nnu fhi ne.

¹¹ Ndo ndwe, Krishto tho nō Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien mfe pa maon shi'i na a kwo tho ne. A nii ki'e mon ntāa lien na a pō ki ntēi. Pi shi lo nji'i nchwīe ntāa yei ni mbho nonmishua, pa'a ndo nji'i mbo pi yi nkuon mbhi yei ha'an pi chwiechwie ne. ¹² A nii ta'a ngé a lo mbo nguon yi mon pa Li'i Taontaon, ndo pa'a ndo ntōgo pi nkuon chhi pa mimbhi pugu pa puon nā'an, ndo a ni ntōgo pi nkuon chhi yi, nne njuon lūgu nu yia nō nguon ndii.

¹³ A kan ni mbo na chhi mimbhi pugu nā'an mimbha pugu pa phu muon nā'an tūon ha'an pi lōgo njrā mbin ngwa ne nthe a chwīe ngwa ha'an pugu fā'o nchhi ne pō pi taontaon, ¹⁴ a nōon na chhi Krishto, na a tōgo mbho Jijwe na a lo mfā'o ndugwi yi ne, mfe non yi ki nchhi lo mbo mbin yu ni Minnwi ne, shi nshigao nganthe yia a pō ki ntēi pi fi'i yi nein llo nkuon pa fā'a khu nō gha'o nu Minnwi maon. ¹⁵ Nthe yie gho, a ju mbo ngan chini nggì mon kina fhi, nne na ngwa pe na a gē vugu ne nthe pugu fā'o mboro ki ndugwi yi na Minnwi kā'a nō fe nu ni pugu ne, nthe na ju Krishto kwo khu nō yuon nu ngwa mfu'u mon phi na pi ni nchwīe ndii fũon kina ne.

¹⁶ Ndi na non nū'ōn gí nō ha'an pa nnu shi mbo ndii na a khu ne, a pie na pi nōon na non na a nū'ōn gí gho ne kwo khu, ¹⁷ nthe na nkwan gí gho ghà ngu'ō mfā'a pi ndii na non gho kwo khu ne, nthe na mba'a gí gho fā'a ndii na non gho wu'ō mbi'i yi maon ne.

¹⁸ A ni nchwīe yie gho pi ni nchwīe fũon kina jē ntōgo pi nkuon chhi. ¹⁹ Nthe na Mushi ni nga nchhu nguon kina na a taon mon nwa'anli gí ne ni nguon ngwa ghao, ndōgo chhi puon nā'an pugu pa mimbhi nyāan ni nkhi njrā nkuon nwa'anli gí pugu pa ngwa, ni yichēi nkwan muon thi pi mēin ni haisho, pugu pa ngi na a taon mbin minji, pi ni'in yaon fo a fā'o ngwra pipie. ²⁰ A ni nga njrā, nchhu nu na, "Yei chhi wrā kina ye na Minnwi ni mfe gí ni pēi nthe yie ne." ²¹ Wu'ō nenne, a pini nu'un njrā chhi gho nkuon ntāa pugu pa nguon pa maon pe na pi ghà nga'o Minnwi nō gho ne. ²² Shishini, mon gí Mushi, pi ghà nchwīe yaon pō yi taontaon ntōgo pi kúon chhi, ti chhi mien ki kwri, pa'a li'e nu phi lo mbo.

²³ Nthe yie gho, a ni mbie na pi chwīe pa fhi maon ha'an a pō po ne pō yi taontaon mon shendaon yei, ndo pa maon po pie na pi chwīe a pō yi taontaon ni pa nkien maon fe'ingien a chaa pei.

²⁴ Nthe na Krishto shini ndo nii mon li'i taontaon ha'an pi chwīe pi ni mbho

ne, ɲa a ni mbo fhi ɲkien yi ne, ndo a ni nja nii pi ɲkien mon po ndutho yi, ndwe no thi nu shhi Minnwi no li'i yia. ²⁵ A shini ndo nji'i mfā'o no fe nu non yi no yaon fe'ingien ɲgenge, no ha'an taatho pa thishi ghan fe'ingien ɲa a nii mon pa Li'i Taontaon sheshe ɲga'o ni chhi ɲa a lo nji'i mbo ji ne. ²⁶ A kan ni mbo nenne, a kan ni mfā'o no yoi nu ɲgə'i ɲgenge llo ndii ɲa pi ni mbā'o mbhi ne. Ndo no ha'an a po ne, a nōon non yi ta'a ɲge, a lo mbo ɲguon yi mon ndugwi ɲguon pa ndii ghao no fu'u nu phi ntogo pi ɲkuon fe nu non yi no yaon fe'ingien.

²⁷ Wu'o no ha'an pi nū'on ɲa ɲonmishua shi ɲkhu ta'a ɲge, mbra nnu a thi shā'a ne, ²⁸ wu'o nenne, pi fe Krishto ta'a ɲgé no yaon fe'ingien no kwe nu phi ntou ɲgwa, a shi mbini nōon non yi mbra ɲgé ki lo nu'un nthe pi shigao nu phi, ndo nthe pi kwe nu ɲgwa pe ɲa pugu chho njwere vi ɲkien yie ne.

10

Pi fe Krishto wu'o ta'a ɲgé no yaon fe'ingien

¹ Nthe ɲa gi ni ɲgu'o mbo pi mili'i pa maon shi'i ha'an a fā'o no tho nu ki lo nja mbo pi ɲkien maon pigho ne, a kan ni mfe pa'a pa yaon fe'ingien ha'an pugu ni mfe nu sheshe ɲga'o ne lo nchwie pa ɲgwa ɲa pugu ni ntho yoi Minnwi ne po ki ntai. ² A kan ni mbo ɲa pi kwo ya nshigao phi ɲgwa pe ɲa pugu ni nchho ɲga'o Minnwi ne shishini, pugu shi kan ni nu'un mb'i ɲa pugu pa ghan phi ɲkamu'on, nne fe'ingien kan ni ntithi. ³ No ha'an a po ne, pa maon fe'ingien pigho ni mfā'a no kwiɲ nu ɲgwa ni phi yugu sheshe ɲga'o. ⁴ Nthe ɲa minthe pa'a chhi pa na'an mimbia pugu pa mimbhi lo nshigao phi.

⁵ Nthe yie gho, ndii ɲa Krishto ni ntho ɲkuon mbhi ne, a ni nchhu ɲa,
 "O lo nji'i ntā'a pa maon fe'ingien pugu
 pa maon fé,
 ndo o fe freinon vɔi.

⁶ O lo nji'i mfā'o pwanju'o

ni pa mimaon ha'an pi tūon pugu pa pichoi pa maon fe'ingien nduon no shigao nu phi.

⁷ Nenne nchhu ɲa, 'Lii njei, ntho no chwie nu nnu ye ɲa o tā'a nu ne ma Minnwi,
 wu'o no ha'an pi nā'an nthe a mon
 ɲwa'anli gi ne.'"

⁸ Fūon yi Krishto chhu ɲa, "O lo nji'i ɲkhwā ki mfā'o pwanju'o ni fe'ingien pugu pa maon fé pugu pa minyien ha'an pi tūon no yaon fe'ingien ne pugu pa maon fe'ingien no shigao nu phi" (pi fe maon pei pi ɲkwan ha'an gi chhu ne), ⁹ nenne, a pini mbigi ɲa, "Lii njei, ntho no chwie nu nnu ha'an o tā'a nu ne." A ni mī'an fūon yi nne no tho nu ni mbra yi. ¹⁰ Nthe ɲa Jisho Krishto chwie nnu ɲa Minnwi tā'a nu ɲa a chwie ne, pi chwie pia po yi taontaon llo mon phi ntogo pi ɲkuon fē'i nu ɲgien ɲa a ni mfē'i pi ni ji freinon ta'a ɲgé a lo mbo ɲguon yi ne.

¹¹ Sheshe ɲgan fe'ingien ghā mfā'a fā'a yi sheshe llé ntho fē'i ndo ntho mbi'i ta'a ɲkwan fē'i nu ɲgien ɲa minthe pa'a a lo ma nshigao phi ne. ¹² Ndo ndii ɲa Krishto ni ɲkwo fe ta'a yaon fe'ingien no ɲguon ndii ghao nthe phi ne, a ni nchochho ɲgei mbho ji Minnwi, ¹³ nchho njwere nu llo ndii gho ti pi shi nu'un nchwie pa mimbina pi po kri tigi kwò yi. ¹⁴ Nthe ɲa ntogo pi ɲkuon ta'a yaon fé, a chwie ɲgwa pe ɲa pugu tho mbo yi taontaon ne po ki ntai no ɲguon ndii.

¹⁵ Ndo Jijwe Minnwi ɲkaa yu po minkwentie ni pigi ndii ɲa a ni ɲkwo chhu ɲa,

¹⁶ "Yei kina ɲa nshi ɲgwrā pigi pugu
 pa llé pigho shi ɲga ntogo, a chhu
 Taatho:

'Nshi ni'in gi pan mon njū'o pugu
 ndo mbini nā'an mon tho pugu.'"

¹⁷ Nenne ki'e a pigi ɲa,
 "Mba'a shi nu'un ɲkwiɲ pa phi yugu pugu
 pa sheshe nnu piphi ha'an pugu
 chwie ne ɲkamu'on."

¹⁸ Ndi ɲa pi kwo li'e pa phi pei ne, chà yaon fé no li'e nu phi lo nu'un mbo.

Pia chənə ntho yoi Minnwi

19 Nenne ki'ε, ma lɪŋ paŋ, pia fā'ō tininju'ō nō nii nu moŋ pa Li'i Taonŋtaon ntōgo pi ŋkuonŋ chhɪ Jishō. 20 A chu'ō shendaonŋ fhi, ndō mbo shendaonŋ maonŋ ni pia ntōgo pi ŋkuonŋ ndhwɪ ki'i li'i, njiŋ yei pō pi ŋa a tōgo pi ŋkuonŋ freinonŋ yi. 21 Ndo pia fā'ō mme ŋganŋ fe'ingienŋ Minnwi ŋa a lina nu ni mbaanda Minnwi. 22 Nthe pa nnu pei, pia chənə nthō yəi Minnwi ni njū'ō nnu shini pugu pa tininju'ō moŋ piŋ, ni ŋganthō ŋa pi kwo yrā a pō yi taonŋtaonŋ llo moŋ phi, ni pa noŋ ŋa pi kwo shīgao ni ŋkhɪ taonŋtaonŋ nε.

23 Pia wēiŋ kwà'a ha'anŋ pia chhu ŋa pia fā'ō nε a tini, nthe ŋa minthe pia yi'ə noŋ yia mbiŋ Minnwi nō nū'ōŋ nu kà'a yi. 24 Pia pɪ'i ŋkwanŋ ha'anŋ a nthe pia kwēnε noŋ pia nō fā'ō nu khwǎ pugu pa fà'a shi'i, 25 ki lo nchhō funu paonŋ nu ta'a li'i ka'a nō ha'anŋ pichəi pa ŋgwa chhō nchwīe nu nε. A ka pie pi ŋa pia mā'anŋ ghrɪ lɪŋ pia ŋgəi shhi mbigi nō ha'anŋ o yəi Lləmbhi Taathō chənə mbara nu nε.

26 Nthe ŋa nō ha'anŋ pia kwo ji nnu shini nε, pia mbini ŋgəi shhi nchhō nchwīe phi ndō nji nu, pa'a yichəi yaonŋ fe'ingienŋ nthe phi lo nu'uy mbi'i ni pia, 27 ŋkienŋ wuwuru ywεre nu shá'a ŋa a thō nu nε pugu pa titini mōŋonŋ ŋa a shi mɪ'εŋ pa mimbina nε. 28 Sheshenonŋ ŋa a ni ndāa gɪ Mushi nε, pi ni jwi vi ki lo mfā'ō kwoshini ndii ŋa paa ŋgwa ki pi trei nu'uy mbo nō pa minkwentie nε. 29 O pɪ'i ŋa njó ŋgwa pε ŋa pugu nɪi Muunŋ Minnwi la'ō kwò pugu nε, shi mbo pi fi'i yi nεiŋ? Mbo pa ŋgwa ha'anŋ pugu lōgo chhɪ kina ha'anŋ pugu kie ŋkuonŋ ghō mbo yi taonŋtaonŋ nε nō yaonŋ ghagha, ndō ŋgwε'i Jijwε ŋa a nōonŋ pwapuŋ nε? 30 Nthe ŋa pia ji vi ŋa a chhu ŋa, "Mfā'ō nji nō fe nu njó, ñshi nthu," mbini nchhu ŋa, "Taathō shi nsha'a ŋgwa pi." 31 A ŋkienŋ nnu wuwuru nō gū nu mbhō Minnwi maonŋ.

32 Pəi kwiŋ ŋkwanŋ ha'anŋ a ni mfūonŋ mbo ni pəi nε, ndii ŋa ligi yəi ni ŋkwo ŋa'anŋ nε, pəi ni ntii shii moŋ pa titini ŋgə'i. 33 Pichəi ndii ni mbo pi wε'i vəi li'i wo ndō mfe ŋgə'i ni pəi, pichəi ndii pəi ghēre ŋgwa pε ŋa pugu yəi ŋkwanŋ ŋgə'i ŋa pəi ghà njəi nε. 34 Nthe ŋa pəi

ni nōonŋ kwoshini ni pa ghanŋ chéiŋ, ndii ŋa pi ni nshiri maonŋ pəi ŋkwe nε, pəi piŋ ni pwanju'ō, nji nu ŋa pəi fā'ō pa maonŋ ha'anŋ a pwa nchaa pie ghō nε, mbo pε ha'anŋ a ma ŋgu'ō mbo nō ŋguonŋ ndii nε.

35 Nthe yie ghō, ki'i pəi mɪ'anŋ tininju'ō yəi, nthe ŋa a shi nthō ni mme kɪnεiŋ. 36 Pəi fā'ō nō tii nu shii, nne ŋa ndii ŋa pəi kwo chwīe nnu ŋa Minnwi tā'a nu nε, minthe pəi fā'ō yaonŋ ŋa a kā'a vəi nō ghō nε. 37 Nthe ŋa,

"Moŋ muunŋ mi kuo ndii,

Ju ŋa a thō nu nε shi nthō ki lo njiri.

38 Ndo ŋgwa paŋ pi ndindi shi nchhō chombhi yugu pi moŋ piŋ.

Ndo ti sheshenonŋ vugu nshū'u mbini njinŋ,

pa'a ndō mfā'ō pwanju'ō mbiŋ pugu."

39 Ndo pia lo mbo ŋgia ŋgwa pε ha'anŋ pugu shū'u mbini njinŋ nshi'i nε, pia pō pi ŋgia ŋgwa pε ŋa pugu fā'ō piŋ ndūgu nε.

11

Pa memme li piŋ

1 Ndwe, piŋ pō pi fā'ō nu tininju'ō ni pa yaonŋ ha'anŋ o fā'ō kwà'a ŋkuonŋ ghō nε, nji nu ni tininju'ō ŋa o shi mfā'ō yaonŋ ŋa o lo naa njəi nε. 2 Nthe ŋa a ni ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ, Minnwi piŋ pa ŋgwa lleshhi.

3 A pō ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ ŋa pia ji ŋa Minnwi ni nchwīe mbhi pi ni chrà ŋa a ni ntaonŋ nchō yu nε, nne ŋa yaonŋ ŋa pi yəi nε, pi shini ndō nchwīe pi ni pa yaonŋ ŋa pi yəi nε.

4 A ni ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ ŋa Abe ni mfe yaonŋ fe'ingienŋ ni Minnwi a pwa nchaa yi Keiŋ, ŋa Minnwi ni mbiŋ vi ŋa a ŋonŋ ndindi, mbiŋ vi ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ nu ji yaonŋ fé. Nji'i nthe nō ha'anŋ a kukhu nε, ndō ntōgo ŋkuonŋ piŋ yi ghō, a wu'ō nchrā nu.

5 A ni ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ pi lōgo Enoke ŋku'ō nō tothi nne ŋa ki'i a khu, kanŋ ta'a ŋonŋ shini ndō njəi vi nthe ŋa Minnwi ni ndōgo vi. Ndwe, ŋkaonŋ pi maa ndōgo vi, pi ni ŋkwo piŋ vi ŋa a ni ŋkwo chwīe túa Minnwi pwa. 6 Mba'a sheshenonŋ chwīe túa Minnwi pwa ki lo ntōgo pi ŋkuonŋ piŋ,

nthe ɲa sheshenɔŋ ɲa a tho ɲjɛi Minnwi nɛ, piɛ ɲa a piɲ ɲa Minnwi pɔ fɔ ndɔ nchhɔ ɲkɪnɛiɲ ɲgwa pɛ ɲa pugu tā'a vi nɛ.

⁷ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, Minnwi ni ɲga shūu tɛnɔ Noa ni pa nnu ɲa a tho nu ndɔgɔ li'i, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an a shini ndɔ naa ɲjɛi nɛ, mon pɔgɔ Minnwi, a ni nchwɛ mme piɛ ɲa a pɔ nɔ nda nɛ nɔ kwe nu mbaanda yi nɔ ghɔ. Nthe yei, ɲguon mbhi ni mfā'o ɲjɔ gu, Minnwi ni nchhu ɲa Noa ɲon ndindɪ nthe pi piɲ yi.

⁸ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, ndii ɲa Minnwi ni ɲgɛ Abrahan ɲa a ghɛi nɔ li'i ha'an a shi mfe ghɔ nɔ ji nɛ, Abrahan ya'o nchɔ yi, ntaon ki lɔ ɲji li'i ha'an a ni ɲgɛi nu nɛ.

⁹ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ a ni ɲgɛi nɔ chhɔ nu mon la'ataon ɲa Minnwi ni ɲkā'a nɔ fɛ nu ghɔ nɛ, mon ɲgɪni la'ataon ghɔ a la'a fɔ mon pa ntāa, wu'ɔ nɔ ɲa Aiji pugu Jakɔ, ɲa pi ni ɲkā'a vugu ni shhɛ ghɔ ni nda'a mon ntāa ɲkaa pugu nɛ. ¹⁰ Nthe ɲa a ni nchhɔ nchɛi pi mme la'ataon ye ɲa Minnwi ni mbī'i ɲkwan ha'an a fā'o nɔ pɔ nu ndɔ ɲkrao nɛ, kwɔ mme la'ataon ghɔ pɔ ki ndugwi yi.

¹¹ A ni ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ ɲa ɲji'i nthe pi Shera ni mfā'o ɲji nɔ shūu nu, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an ɲga'ombhi yi ni ɲkwo chaa yi ɲon ɲa minthe a shūu nɛ, nthe ɲa a ni mbī'i ɲa ɲon ɲa a kā'a vi nɛ ɲon ndindɪ nɔ chwɛ nu nnu ha'an a kā'a nɛ.* ¹² Nthe yie ghɔ, llo mbɪɲ ta'a ɲon ɲa a ni ɲkwo pɔ nɔ ɲon khu, pi ni mbhi ɲgwreɪngwa ɲa pugu ni ɲjɛɲ ti mbo nɔ finɛi pɔ, mbini ɲjɛɲ ti mbo nɔ shishhɛ ɲkɪɲ ɲkhɪ ɲa minthe pa'a pi lɔ nshia nɛ.

¹³ ɲguon pa ɲgwa pei ni ɲkhu mon piɲ ki lɔ naa mfā'o yaon ɲa pi ni ɲkā'a nɛ, ndɔ pugu ni ɲjɛi pi fie shhi pugu ndɔ mbɪɲ maon pighɔ, ndɔ mbini nchhu ɲa pugu pɔ pi pa ghɪni ndɔ pa'a ɲkuon shhɛ yei lɔ mbo la'a yugu. ¹⁴ Nthe ɲa pa ɲgwa ha'an pugu ghà nchrā ɲkwan nnu pei nɛ chwɛ pa'a khuthɔ lɔ nu'un mbo ɲa pugu chhɔ ntā'a la'ataon ha'an a shi mbo yugu nɛ, ye ɲa pugu ni ndhɔ fɔ nɛ. ¹⁵ Pugu

kan ni nchhɔ mbī'i la'ataon ye ɲa pugu ni ndhɔ fɔ nɛ, pugu kan ni mfā'o shàna nɔ pīni nu fɔ. ¹⁶ Ndɔ nɔ ha'an a pɔ nɛ, pugu chhɔ nshigi pi la'ataon ha'an a pwa nchaa yei nɛ, mbo yi pɔ. Nenne Minnwi lɔ ɲji'i mfā'o lrithɔ ɲa pi mɛiɲ vi ni Minnwi yugu, nthe ɲa a kwo pīri mme la'ataon ni pugu.

¹⁷ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ ndii ɲa Minnwi ni ɲjwɛ'i Abrahan nɛ, a ni mfe Aiji nɔ yaon fɛ'ingɛɲ. Abrahan ju ɲa Minnwi ni mfe kà'a ghɔ nɛ, ndɔ a ni nthɔ mbiri nu nɔ fɛ nu fiɛɲ muun vi nɔ yaon fɛ'ingɛɲ ni Minnwi. ¹⁸ Minnwi ni nchhu ghɔ ɲa, "A shi ntɔgɔ pi mbɪɲ Aiji ɲa ɔ shi mfā'o ɲgwreɪngwa ɲa mi ni ɲkā'a nɛ."

¹⁹ Abrahan ni ɲjwɛɛ ɲa minthe Minnwi pi'i Aiji mon gu, ndɔ nɔ chrā nu, Abrahan ni mbini mfā'o vi llo mon gu.

²⁰ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ Aiji ni mfe mbɔɔ ni Jakɔ pugu Eshɔ nɔ pa nnu ɲa a lɛ ma nthɔ nɛ.

²¹ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, ndii ɲa Jakɔ ni ɲkhu nu nɛ, a fɛ mbɔɔ ni sheshe muun Joshe ndɔ ɲga'o Minnwi nɔ ha'an a ni ɲji'ɛ non yi tho mbie yi nɛ.

²² A ni ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, Joshe gha ntā'a ɲkhu, nchrā ɲkuon ɲkwan ha'an puon Ishrae shi ntaon la'ataon Ijɪpti nɛ, ndɔ mfe pa gɪ nɔ nnu ha'an pi shi nchwɛ ni pa kwɛi pi nɛ.

²³ A ni ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, pi gha mbhi Mushi, pa tāa pi lɛiɲ vi nɔ trɛi nàon, nthe ɲa pugu ni ɲjɛi ɲa a mbwa muun, ndɔ pa'a pugu lɔ mfā'o pɔgɔ gu nɔ pɛ'i nu gɪ fùon.

²⁴ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, Mushi ni ɲga ɲgū mmeɲon ndāa ɲa ki'i pi mɛiɲ vi ɲa a muun muun fùon Fɛɔ yi mingwɛ. ²⁵ A ni ɲka chu'ɔ pi nɔ yɛi nu ɲgɛ'i pugu pa ɲgwa Minnwi nchaa ɲa a fā'o pwanju'ɔ pwatua mon phi nɔ kuo ndii. ²⁶ A ni mbī'i ɲa fā'o nu wɛ'i nthe Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nɛ ɲkɛɲ mme fā'o nchaa pa fā'o mon la'ataon Ijɪpti, nthe ɲa a ni nthɔ ndii pi kɪnɛiɲ ɲa a pɔ shhi nɛ.

²⁷ Ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, a lollo Ijɪpti pi ki

* **11:11** 11:11 Yichɛi shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa A ni ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ Abrahan fā'o ɲji nɔ pɔ nu tāa ɲji'i nthe pi nɔ ha'an a ni ɲkwo ya ndunu ndɔ minthe pa'a Shera ɲkaa yu lɔ nu'un mfā'o puon nɛ. Abrahan ni mbī'i ɲa ɲon ɲa a kā'a vi nɛ ɲon ndindɪ nɔ chwɛ nu nnu ha'an a kā'a nɛ.

lo nji'i mfā'o pogo gu nthe pigitua fūon. Pi no ha'an a ni ntho njei Minnwi ha'an pi shi'a njei vi ne, a ni ndāa no shri nu nkunu yi mbini. ²⁸ Ntogo pi nkuon pin, a ni nū'on Ji Lli Nji'a ndo mbini nchhu na pi mīni chhi nkuon pa chonda, nne na ki'i ngan ntaon Minnwi na pi ni ntaon vi na a jwi pa fūon phi ne kōon vugu.

²⁹ Ntogo pi nkuon pin, pugu ni nshā'a mme nkhi na pi mēin ni Nkhi Pipie pi no ha'an pugu ni ntogo pi nkuon shhe yo, ndo pa ngwa Ijpti gha mōon yugu nkhu mon nkhi gho.

³⁰ Ntogo pi nkuon pin, pa nka'a ngu'o Jeriko ni mbūo nshā'o shhe ndii na pugu ni ngin mbāon no khwachai llé ne.

³¹ Ntogo pi nkuon pin, Raha mingwe shakhi shini ndo nkhu pugu pa ngwa pe na pugu ni ntinitho ne, nthe na a ni ntuo pa miyra llo la'ataon Ishrae shi'i.

³² Ngu'o ngēi nu shhi? Nthe na ndii shi mbou vāi no chrā nu nthe pa Gidion, Bara, Shaonshi, Jefta, nthe Devi pugu Shamue pugu pa njēli'i Minnwi, ³³ ha'an pugu ni ntogo nkuon pin nga'a pa la'ataon. Pugu ni nchwīe nnu na a kā'o ne ndo mfā'o yaon na Minnwi ni nkā'a ne. Pugu ni nchri nchō pa pa'o, ³⁴ mbigei nji mōon, ndē'i ki pi lo njwi vugu ni kafa, mfā'o ghrī mon pou ghrī, mfā'o titini ghrī mon nchhō, mā'an nga'a ghan mā'an nchhō pa taon nduon pugu tei. ³⁵ Pinge ni mbini mfā'o lin pugu ha'an pugu ni nkwo khu ne ntogo pi mon ku'o nu mon gu.

Pi ni mfe wuwuru ngē'i ni pichai, pugu lāa na mba'a pugu taon chēin, nne na minthe pugu fā'o nkien chombhi ndii na pugu pini nku'o mon gu ne. ³⁶ Pi ni mā'an pichai ni kwēin, ndo ngwie pichai ti nkrao ni pa chein mā'an mon chēin. ³⁷ Pi ni ntun vugu ni ngū'o, nsho vugu pugu taon paa krao†, njwi vugu ni kafa. Pugu mā'an pa ngrāo minji pugu pa mimbhi mbin pugu nyien nu, mbou, pi fe ngē'i ni pugu, pa'a ndo ntuo vugu shi'i. ³⁸ Mbha nnu ngwa pei ni nja mbwa nga'a no po nu nkuon mbhi yei, pugu ni ntho

nyien nu li'ili'i mon nkunu njó pugu pa nkuon mbra nchho nu mon pa llū pugu pa pūo.

³⁹ Nji'i nthe no ha'an pi ni mbin nguon ngwa pei nthe pin yugu ne, pugu shini ndo mfā'o yaon na Minnwi ni nkā'a ne, ⁴⁰ nthe na Minnwi ni nū'on yaon na a pwa nchaa yie ne ni pia, nne na pia nkien, pa'a pi lo nchwīe pugu po ki ntēi.

12

Jisho non na pin via llo pi mbho yu a pini nchwīe pin via po ki ntēi ne

¹ Nthe yie gho, na pia fā'o ntou pa minkwentie yai pia ne, pia mī'an nguon pa lrī pugu pa phi na a krēi mbin pia ne, pia tei ni tiishii, tei na a po shhi pia ne, ² nchho ndii pi Jisho, mbo non na pin via llo mbho yu, a lo mbini mbo non na a chwīe pin via po ki ntēi ne. Nthe pwanju'o na a ni mbo shhi yu ne, a ni ngwēin njū'o yi ti ngēi nchēin nthinkwo na a ni nkhu nkuon wā'a, mbī'i lritho khu nu nkuon wā'a gho a po nnu gha, pi chere vi ngei mbho ji shhi faan Minnwi.

Ki'i mfā'o li'anon

³ Pī'i mbin ju na a ni ntii shii mon nkwan kipina ye na a ni ntho nu gho llo mbho ghan phi ne, nne na ki'i o fā'o li'anon nshūu mbini njin. ⁴ Mon nkro yai pēi pa phi, pēi lo naa ndi'i ti nchēin mon nthinkwo na pi jwi vāi ⁵ ki pēi li'ε mā'an njū'o ye na a chrā ni pēi no pa puon pi ne.

"Muun a, ki'i ndōgo pi ni tho mbho ndii na taatho yu'u gho ne,

ki mfā'o li'anon ndii na a fē'i gho ne.

⁶ Nthe na Taatho ghā nju'u non na a khwā ne,

mfe njó ni sheshe muun na a lōgo vi no muun vi ne."

⁷ A po nthe pi yu'u nu na pēi fā'o no wēin nu njū'o yai. Minnwi fā'a nu mbin pēi pi no puon pi. Nthe na a yai muun na tāa vi ghā mien ki lo nju'u vi? ⁸ Pi mien ki lo nju'u vāi no ha'an pi ghā nju'u nguon puon ne, a nōon na pēi po pi no pa puon phi mbhi, ki lo mbo nkien pa puon. ⁹ No

† 11:37 11:37 Pichai pa Nwa'anli Minnwi mon chrā Gri pini mbigi na moon vugu.

pīgi nu, pia fā'o pa tǎa ŋkuon shhe hein ŋa pugu ghà nju'u via, ndo pia wu'ò nja nja'o vugu. Yie lo mbie ŋa pia ka pini nja'o nchò Tǎa pa jijwe pugu pa chombhi ya'o mbigi ngēi shhi?

¹⁰ Pa tǎa ŋkuon mbhi hein ghà nju'u via no muun kuo ndii no ha'an pugu Ii a kā'o mbho pugu ne, ndo A ghà nju'u via nne ŋa pia pò shi'i, nne ŋa pia fā'o ŋkwan taon taon yi. ¹¹ Ŋguon yu'u nu ghà mfhi no ha'an a tho pi ni yu'ò ndii gho ki lo mbo pi nnu shi'i, ndo a gha ndara, ni ŋgwa pe ŋa pugu ye'i yaon ŋkuon gho ne, a yun ntien mbo ta'anggi pugu chombhi ndindi.

¹² Nthe yie gho, kērə mbho mo ŋa a kina ne tothi, ndo nshwi kwere mo ŋa a nāna ne. ¹³ Pēi chwie shendaon ha'an kwò yēi togo nu fo ne pò yi tithi, nne ŋa ki'i kwò yēi ha'an a lo nja ntini ne tēe no yòu yi, a ka titini mbo shi'i.

¹⁴ Kāa no pò nu ni ta'anggi pēi pa sheshenon ndo mbini nchho chombhi taon taon ŋa a ŋkien pa'a kan ta'a ŋon lo shi njei Taatho ne. ¹⁵ Pēi lina no yēi nu ŋa sheshenon lo nshūu mbini njin ntaon mon pwapun Minnwi. Pēi lina no yēi nu ŋa ki'i sheshenon pò no ŋien thi lwillwi ŋa a ghà ŋku'ò ntho ni ghagha'a ntou ŋgwa kie ŋkuon gho mfuo non yugu ne. ¹⁶ Pēi yēi ŋa ki'i sheshenon pò minkwoshuon, ki ŋon ki pogo Minnwi no Esho ŋa a ni mfini li'i yi no muun shhi nthe ta'a ngé maon ji ne. ¹⁷ Nthe ŋa pēi ji ŋa a ni ŋga nu'un nda'a, a tā'a nu no fā'o nu mborò, pi lāa vi nthe ŋa a shini ndo nu'un mfā'o shina no pini nu ŋkwri njù'ò yi, nji'i nthe pi no ha'an a ni ntā'a shina ni ŋkhī ligi ne.

Sha'afuon ŋa minthe pa'a pi lo nji'i nchī'i

¹⁸ Pēi lo nji'i ntho pi ŋkin mbra ŋa minthe pēi kāon, pugu mōnon ŋa a kii nu, ni titini njinjin pugu pa mme fin, ¹⁹ ni ntan ŋa pi tua pugu pa nggì ŋa chrà yi chwie ŋgwa ha'an pugu ya'o ne ligēi ŋa ki'i pi nu'un mbini nchrā ni pugu. ²⁰ Nthe ŋa gí ye ŋa pi ni mfe ni pugu ne ni ŋga'a vugu. Gí gho ni mbo ŋa, "A nji'i mbo ŋa a kāon minyien ŋkāon mbra gho, pi tun

vi ni ngù'ò a khu." ²¹ Shishini, li'i gho ni nguru ti Mushi chhu ŋa, "Ndinaon ni pogo gu pugu pa wrū nu."

²² Ndo pēi tho pi yēi mbra ŋa pi mēin ni Shayaon ne, pugu pa mme la'ataon Minnwi maon, mbo Jerushalein ŋa a llo po, shhi pa ŋkanŋkan pa ghan ntaon Minnwi ŋa pugu kiri mon mme pwatua ne, ²³ pēi tho pi mon choshi pa fuon phi ha'an pi nā'an ligi yugu po ne. Pēi tho pi shhi Minnwi ŋgan sha'a ŋguon ŋgwa, shhi pa jijwe pa ŋgwa ndindi ŋa pi chwie pugu pò ki ntēi ne. ²⁴ Pēi tho pi shhi Jisho mbo ŋgan chini ŋgwa pugu pa Minnwi mon kina fhi, shhi chhi ŋa pi yrā, ŋa a chrā pa nnu shi'i nchaa chhi Abe ne.

²⁵ Pēi lina nu ŋa pēi lo nji'i ndāa vi ŋa a chrā nu ne. Nthe ŋa ä mbo ŋa ŋgwa pe ŋa pugu ni ndāa no ya'o nu chrà Minnwi mbho ŋon ŋa Minnwi ni mfe ŋkini yi gho ŋkuon shhe hein ne shini ndo ntei, pēi pī'i ki'e ŋa minthe pia kie pi nein ntei, no ha'an pia ndāa ju ŋa a chrā nu pi llo po ne! ²⁶ A ni ŋga mbo ndii gho, nggì yi chī'i shhe, ndo ndwe a kā'a ŋa, "Ndo mba'a nshi ŋgu'ò mbini nchī'i pi shhe tē'i vi ŋkamu'ò, ndo nshi nchī'i po ŋkaa yu." ²⁷ Chrà yei ŋa "nshi ŋgu'ò mbini" tho, nōon pi fu'u nu pa maon ŋa minthe pi chī'i ne, mbo pa yaon ŋa pi chwie ne, nne ŋa pa maon ŋa minthe pa'a pi lo nchī'i ne nthe pugu kina.

²⁸ Nthe yie gho, pia fā'o tōo nu nthe ŋa pia fā'o Sha'afuon Minnwi ŋa minthe pa'a pi lo nchī'i ne. Nthe yie gho, pia gha'o Minnwi mon shendaon ŋa a shi mbwa vi ne mon ya'o nchò pugu pa pogo, ²⁹ nthe ŋa Minnwi yia pò pi mōnon ŋa a ghà ŋkii yaon nshī'i ne.

13

Pa yaon fe'ingien ŋa a ghà mfe pwatua ni Minnwi ne

¹ Pēi ghēi shhi nchho ŋkhwā non pēi no pa ghan pin. ² Ki'i pēi li'e lina nu ni pa ghini, nthe ŋa mon chwie nu nenne, pichēi pa ŋgwa lina ni pa ghan ntaon Minnwi ki lo nji. ³ Pēi kwīn pa ŋgwa ha'an pugu pò mon chēin ne pi no ha'an pēi pugu pò mon chēin ka'a, ŋkwīn ŋgwa

ha'an pi lo ntuo vugu shi'i no ha'an pèi pugu tho njèi ngò'i pi ka'a.

⁴ Nguon ñgwa ghao gha'o lán, ki'i non nūan pugu non nduon na a lo mbo ngwe vi ki ndaon vi ne, nthe na Minnwi shi nsha'a pa ghan kwoshuon, pugu pa ghan lán na pugu kwoshuon ne.

⁵ Lina nu na ki'i khwā mbin pò mon chombhi yò, fā'o njru ni yaon na o fā'o ne. Nthe na Minnwi ni nchhu na,

"Mba'a nji'i ma mien ghò,
ki ma njiri ghò."

⁶ Nenne minthe pia chhu ni tininju'ò na, "Taathò ngan ghère a, mba'a nji'i mbògò gu.

Minthe nonmishua chwìe pi kho mbin mu?"

⁷ Pèi kwìn pa thishi pèi, mbo pe na pugu chhu chrà Minnwi ni pèi ne. Pèi pī'i nkwan ha'an pugu ni nchhò chombhi yugu ti nu'un nkhu ne mbini pin yugu.

⁸ Jishò Krishto pò wu'ò no ha'an a ni mbo yua ne, ngu'ò mbo pi nenne shi'a, ndò ma ngu'ò mbo pi nenne no nguon ndii. ⁹ Ki'i pèi mien pa nkwan nkwan ntigi pugu pa ngini ntigi tien vèi ni'in mon trù, a pwa na pin non tini ntògò pi nkuan pwapun Minnwi, ki lo ntògò pi nkuan nū'ò non nu pa nū'ò non nthe nnu maon ji, pa nū'ò non pei lo nji'i ngère ngwa pe na pugu nū'ò non ne.

¹⁰ Pia fā'o li'i fe'ingien* na pa ngwa pe na pugu fā'a nu mon li'i na pa ngwa Juu ghà nga'o Minnwi ne lo mfā'o nji no ji nu maon ha'an a lo nkuan li'i fe'ingien ghò ne. ¹¹ Nthe na freinon pa minyien pe na taathò pa thishi ghan fe'ingien nii ni chhì yugu mon pa Li'i Taontaon Nda Minnwi no yaon fe'ingien nthe phi ne, pi tūon pi mbhi no li'i ha'an ngwa lo nkrao ntāa ne.

¹² Nthe yei, Jishò nkaa yu ni ntaon mon la'a nkaon maa njèi ngò'i nkhu, nne na minthe a chwìe ngwa pò pi taontaon ni ji chhì. ¹³ Nenne ki'è, a pie na pia taon mon la'a ngèi mbhi li'i na non lo nkrao ntāa ne mbara vi, nne na minthe pia fā'o yia ghrà mon shhunon na a ni ntògò mon ghò ne. ¹⁴ Nthe na pia lo nji'i mfā'o la'ataon

na a shi ma nkina ne hein, ndò pia tho nshigi pi mme la'ataon na a shi nthò ne.

¹⁵ Ntògò pi mbhò yu ki'è, pia ghèi shhì nthò mfe yaon fe'ingien mbo tōo nu ni Minnwi, mbo yaon fé na a ghà mfe pa nchò pe na pugu chhu pāa na a Taathò ne.

¹⁶ Ki'i pèi wèin chwìe nu shi'i ni tho mbhò pugu pa ghrà nu maon ha'an pèi fā'o ne pèi pa ngwa nduon, nthe na pa nkwan maon fe'ingien pei ghà mfe pwanju'ò ni Minnwi.

¹⁷ Pèi ya'o nchò pa thishi pèi mfe non yèi ni pugu, nthe na pugu chhò ndina nu ni nchèi yèi no pa ngwa ha'an pugu le mfi'i ni Minnwi nkwan ha'an pugu fā'a ne. Pèi chwìe nenne nthe na a pie na pugu chwìe fā'a yei mon pwanju'ò, ki lo mbo pi ni shòno nu, nthe na mba'a yine ghère vèi.

¹⁸ Pèi luon Minnwi ni pigi, nthe na pigi fā'o tininju'ò na nganthò yigi yi shieshie, pigi khwā no chwìe nu nnu ha'an a kà'o ne mon nguon ndii ghao. ¹⁹ Ndigèi vèi nkien ntou yi na pèi luon ni Minnwi na ki'i a shigashiga nkaon a maa mbini ntaon a na mbini njèi vèi.

Ndugwi njin luon Minnwi

²⁰ Ndwe, nduon na Minnwi na ta'anggi ghà ndhò mbhò yu ne, na a ku'ò ni Jishò Taathò via mon gu ne, mbo ju Jishò na a mme nkè'i pa minji ne, ntògò pi nkuan chhì kina na a lo nji'i mfā'o ndugwi yi ne, ²¹ piri vèi ni nguon pa maon shi'i ghao, nne na minthe pèi chwìe nnu na a tā'a nu ne, a fā'a yaon na a khwā ne mon chombhi yia ntògò pi mbin Jishò Krishto, na ndigha'o pò pi ji ki ndugwi yi ne. A pò nenne.

Ndugwi mā'an nu chrà

²² Ndigèi vèi ma pa lin pan, na pèi ywèrè chrà mā'an ghrì yei ni wèin njù'ò, nthe na nwa'anli yei na nā'an ni pèi ne lo nji'i nshigashiga.

²³ Ntā'a nu pèi ji na pi fu'u Timoti ndin via mon chéin. A shi nji'è nthò, kan pigi yu shi nthò ka'a njèi vèi ndii na nthò nu ne.

* **13:10** 13:10 Njin li'i fe'ingien yei pò pi gu Jishò nkuan wā'a.

²⁴ Pəi chrā ni nguon pa thisi pəi, mbini nchrā ni nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon. Pa ngwa llo mon la'ataon Itali chhu na pi chrā ni pəi.

²⁵ Nduon na pwapun Minnwi po ni pəi ghao.

Nwa'anli Jein Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei pɔ pi pa nchinchiri ntīgi llo mbhɔ Jein ngēi nu ni nguon ngwa Minnwi na pugu sha mon nguon mbhi nɛ. Jein lōgɔ pa yaon mā'an fi'i nnu na a chhu nu nɛ ni pa maon pighɔ, nɔ tigi nu nkuon shiethɔ na a ghà mfā'a nɛ, pugu pa nkwan ha'an mbha nnu pa ghan pin fā'o nɔ pɔ nu nɛ. Llo mon nkwan ha'an pa ghan pin ghà ndii nnu nɛ, a chrā nkuon pa tho nnu nɔ pa nnu fā'o, pou, mōon nu, mbha nnu shi'i, shieligi, pin pugu pa fā'a, lina nu ni lin yɔ, shiethɔ, fē'i, nōon non pugu pa junon, sha'a nu ngwa nduon, kwēi nu njù'ɔ, wēin njù'ɔ pugu pa luon Minnwi. A chrà titini nkuon nōon nu pin mon nnu Minnwi ntɔgɔ pi nkuon fā'a.

Mā'an nu chrà llo mbhɔ Jein

¹ Nwa'anli yei llo mbhɔ mu Jein, mbo muun fā'a Minnwi pugu Jishɔ Krishto na a Taathɔ nɛ.

Nchrā ni nguon ngwa Minnwi llo mon paanchrɔ la'ataon Ishrae na pugu sha mon nguon mbhi nɛ.

Pin pugu shiethɔ

² Pa lin pan, p̄ai lōgɔ a pɔ nnu pwanju'ɔ ndii na p̄ai tɔgɔ mon nkwan nkwan mōon nu nɛ, ³ nthe na p̄ai ji na pin yēi ntɔgɔ pi mon mōon nu, chwēi p̄ai fā'o wēin njù'ɔ. ⁴ P̄ai mien wēin njù'ɔ mī'en fā'a yi mbin p̄ai, nne na p̄ai kā'o mon pin yēi ti ndinaon ki lo nu'un mbou sheshe yaon.

⁵ Sheshenon shina p̄ai mbou shiethɔ, â luon mbhɔ Minnwi na a ghà mfe ni nguon ngwa ki lo ngī'ɛ, ki lo nkrēi non nɛ, kan a shi mfe ghɔ. ⁶ Ndo ndii na ɔ luon nɛ, luon mon pin, ki lo mfā'o khuthɔ. Nthe na non na tho yi kukhu nɛ pɔ pi nɔ mba'an khi tho nkhi na fifrēi chi vi mfe hein, mbini mfe hini. ⁷ Ki'i non ghɔ pī'i na a shi mfā'o sheshe yaon mbhɔ Taathɔ, ⁸ nthe na nkwan non vei ngan paa njù'ɔ, ki lo

mfā'o nthi mi mon nguon mbha nnu pi ghao.

Pou pugu pa fā'o

⁹ Ngan pin ye na a pɔ pi minkwasha nɛ fā'o ntou pwanju'ɔ na pi kērɔ vi, ¹⁰ ngan fā'o fā'o pwatua na pi shwi'i vi shhɛ, nthe na ju nduthɔ yi shi ntɔgɔ gha nɔ frawa na trū fu'u nɛ. ¹¹ Nthe na minaon ghà nsha'a ni titini laonlaon ntūon trū ghɔ, frawa yi gū, ndipwa yi phe gha. A wu'ɔ nɔ ha'an ngan fā'o shi ntɔgɔ ghagha mon titri maon pɛ na a yōu njin yi nɛ.

¹² Mbɔrɔ yi non ye na a kina ntithi a tini mon mōon nu nɛ, nthe na a shi nga nthi a tini ti mōon nu ghɔ tɔgɔ, a fā'o ngá'o chombhi, na Minnwi kā'a ni ngwa pɛ na pugu khwā vi nɛ. ¹³ Ki'i non chhu ndii na ywē'i nu na a chwēi phi tho ghɔ nɛ na, "A ywē'i Minnwi njwē'i a nne," nthe na minthe pa'a phi lo njwē'i Minnwi ndo ti pa'a Ju nduthɔ yi lo njwē'i non na a chwēi phi. ¹⁴ Ndo ywē'i nu na non chwēi phi ghà nthɔ ni non ndii na a mien pī'i nu piphi shūu vi ndwere vi ngwēin nɛ. ¹⁵ Nne, ndii na pī'i nu piphi ghɔ shūu nɛ, kan a shi mbhi phi, phi gha nja nku'ɔ shi'i, mbhi gu.

¹⁶ Ki'i p̄ai fi non yēi, ma pa lin pan na nkhwā. ¹⁷ Nguon pa yaon fé shi'i pugu pa kinein ki kòrɔ, llo pi po, nshwi'i nu shhɛ llo mbhɔ Tāa pa lí'ɛ na a shi'a ma nkwi nu nɔ mili'i na a nyien nu nɛ. ¹⁸ Nthe khwā njù'ɔ yi, a chwēi pia pɔ phi nkamu'on ntɔgɔ pi nkuon chrà yi, mbo nnu shini, nne na pia pɔ nɔ yichēi nkwan fūon ntien thi mon nguon pa maon na a puon nɛ.

Ya'o nu ndo nchwēi nnu na chrà Minnwi chhu nɛ

¹⁹ Ndo p̄ai ji yei, ma nkien pa lin pan, a pie na sheshenon v̄ai yī'ɛ njwere nnu, ndo ki lo nkɔnɔ chrà nu, ki lo nji'ɛ mbigi túa, ²⁰ nthe na pigitua nonmishua shi'a nthɔ ni nkwan ndindi ye na Minnwi tā'a nu nɛ.

²¹ Nthe yie ghɔ, fu'u nguon nnu tɔtrɔ pugu pa mbha nnu piphi mon chombhi yɔ, mbin chrà ye na Minnwi phi mon

njù'ò ghò nɛ ni junon, mbo chrà ña a fā'ò ghrí ña minthe a kwe ghò nɛ.

²² Pɛi pò ghan nū'ɔŋ chrà Minnwi ki lo ŋgu'ò mbo pi ghan ya'ò nu, nne ntho mfii non yɛi. ²³ Nthe ña ñon ŋgu'ò mbo pi ŋgan ywere chrà Minnwi ki lo mbo ŋgan chwie, kan a pò nɔ ñon ña a ya ndii ligi yi shishi'i mon mililigi, ²⁴ ndii non yi nga ndollo ŋgɛi, ndi'ɛ ñkwan ha'an a pò nɛ wu'ò ndii ghò. ²⁵ Ndo sheshenon ña a lii gí tithi ña a ghà ñkigɛi ñkii mbin non nɛ, ntii shii mon ghò, ki lo ŋgu'ò mbo pi non ña a ya'ò ndo ndi'ɛ nɛ, mbo pi ŋgan fā'a fà'a ghò ña gí ghò chhu nɛ, kan mborò shi mbo yi non ghò.

²⁶ Ɔ nchhu ña ɔ non Minnwi ki lo ndina ni lin yɔ, kan ɔ fii pi non yɔ, jo nnu Minnwi ghò lo ñi'i mfā'ò ghèrɛ. ²⁷ Nnu Minnwi ña a yi taontaon ki lo mfā'ò nchhi ligi Minnwi Tāa nɛ pò ña, ɔ kra pa puon minthi pugu pa piŋgɛ kugu mon pa ŋgə'ingə'i pugu, ndo ndina ni non yɔ ki ŋkuon mbhi lo ntrao ghò.

2

Nōon nu shieligi

¹ Pa lin pan, ki'i pɛi nōon shieligi nɔ ha'an pɛi thi mon pin yɛi mbin Jisho Taatho mbo Krishto ndo mbo Taatho pa ndigha'ò nɛ.

² Nthe ña ñon ŋgwe pa krɛi laongo, mā'an ñkwan ñkwan ndhwí, nii mon nda luon Minnwi yɛi, ŋgan pou mā'an kukhu ndhwí nii ñkaa yu, ³ ɔ mfe ndii pi ni wu'ò ye non ña a mā'an ñkienkiɛn ndhwí nɛ nchhu ghò ña, "Chhò hein nɔ li'i shi'i," nchhu ni ŋgan pou ña, "Thi hini ndāa nne ɔ chhò shhe nda," ⁴ yie ghò lo nōon ña pɛi shèrɛ non pɛi, nōon ña pɛi lii nnu ni mbe mbo nnu piphi?

⁵ Pɛi ywere, ma pa lin pan ña ñkhwā. Minnwi chu'ò ŋgwa pɛ ña pugu pou ŋkuon mbhi hein nɛ, ña pugu pò pa ghan fā'ò mon pin, ña pugu fā'ò shina mon Sha'afuon Minnwi. A kā'a nɔ fe nu Sha'afuon yi yei ni ŋgwa pɛ ña pugu khwā vi nɛ. ⁶ Ndo pɛi chī'ə ŋgan pou. A shi lo mbo ghan fā'ò mbo ŋgwa pɛ ña pugu ghà mfe ŋgə'i ni pɛi nɛ? Mbo ŋgwa

pɛ ña pugu ghà nshūu vɛi ŋgɛi nɔ mon shā'a nɛ? ⁷ A lo mbo pugu mbo ŋgwa pɛ ña pugu ghà nchī'ə ligi Jisho, mbo ligi chii chii ña pi chhò tho pɛi nɛ?

⁸ Pɛi ña ntho nū'ɔŋ pi gí pifuon ñkwan ha'an a pò mon Nwa'anli Minnwi ña, "Khwā taakuo yɔ nɔ ha'an ɔ khwā non yɔ nɛ," kan pɛi ya mfā'a nu shi'i. ⁹ Ti pɛi ntho nōon pi shieligi, kan pɛi tho nchwie pi phi, gí wɛin vɛi nɔ pa ŋgusha'a.

¹⁰ Nthe ña sheshenon ña a nū'ɔŋ ŋguon gí ghao ndo ŋgū yichəi ta'a yi nɛ, nōon ña a gū ghao. ¹¹ Nthe ña non ña a chhu ña, "Ki'i ŋgan lán kwo shúon nɛ," pini ŋgu'ò nchhu ju ña, "Ki'i njwi non." Ɔ mbo ŋgan lán ki lo ñkwo shúon ndo njwi non, kan ɔ wu'ò mbo pi ŋgan pə'i gí ñkaa ghò.

¹² Nne pɛi chrā ndo nchwie sheshe nnu nɔ ŋgwa ña pugu ji nu ña gí ña a ghà ñkigɛi ñkii mbin ŋgwa nɛ, shi nsha'a vugu. ¹³ Minnwi shi ndɛ nsha'a non ña a lo nōon kwoshini nɛ ki kwoshini. Kwoshini ghà ŋgwɛ ndii ña shā'a tho nɛ.

Piŋ pugu pa fā'a

¹⁴ Lin pan, ghèrɛ yi khò nɔ ha'an non nchhu ña a fā'ò pin, ki lo nōon pin ghò ntogɔ pi ŋkuon fā'a yi. Minthe pin ghò kwe vi? ¹⁵ A mbo ña pa lin pò mon pin pou ndhwí pugu pa maon ji, ¹⁶ ta'a non shina pɛi chhu ni pugu ña, "Pɛi ghɛi mon ghighri, non yɛi lāon, pɛi fā'ò njrú," ki lo ñi'i mfe pi yaon ña pugu tā'a nu nɛ, ghèrɛ yi pò pi khò?

¹⁷ Nenne, pin ña a pò pi tə'i vi ki fā'a lo mbo fɔ nɛ khu yi.

¹⁸ Ndo yichəi non chhu ña, "Ɔ fā'ò pin, ndo mfā'ò fā'a." Nōon pin yɔ vɛi ki fā'a lo mbo, ñōon pin a vɛ ni fā'a a.

¹⁹ Ɔ pin ña Minnwi ta'a yi, ɔ chwie a pwa. Ñi'i nthe pi pa jijwe piphi pin, ti ŋgrū mon pɔgɔ gu. ²⁰ Yaon na yei! Ɔ tā'a nu ña pi nōon vɛ ña pin ki fā'a lo fā'ò ghèrɛ? ²¹ Abrahan, ñkhu tāa via, shini ndo mbo non ndindi mbhò Minnwi ntogɔ pi ŋkuon fā'a yi, ndii ña a ni mfe Aiji muon vi nɔ yaon fé ŋkuon li'i fɛ'ingien nɛ? ²² Ɔ yɛi ña pin yi pugu pa fā'a yi ni mfā'a nu ka'a, a ni nōon ña pin yi ñkien yi ntogɔ pi ŋkuon fā'a yi. ²³ Nchò Nwa'anli

Minnwi ni nchəin nɔ ha'an a ni nchhu ɲa, "Abrahan ni mbin Minnwi, pi lɔgɔ ɲa a ɲon ndindi." Pi ni mēin vi ɲa taannu Minnwi. ²⁴ ɔ yəi ɲa pi ghà ndɔgɔ ɲon ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ki lɔ ɲgu'ɔ nthe pi pin yi tə'i vi.

²⁵ Wu'ɔ nenne, pi shini ndɔ ndɔgɔ mingwɛ shakhi chəi, mbo Raha, ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ndii ɲa a ni ndɔgɔ pa miyra pighɔ ntaon vugu pugu tɔgɔ mon ndaon nduon ɲgəi nɛ? ²⁶ Wu'ɔ nenne, nɔ ha'an ɲon ɲa a lɔ mfā'o jijwɛ yi khu nɛ, a wu'ɔ nɔ ha'an pin ɲa pi lɔ nōon ntɔgɔ pi ɲkuon fà'a yi khu nɛ.

3

Pu'ɔ nu lin yɔ

¹ Pa lin pan, ki'i ntou yəi pa'o nɔ pɔ nu ghan yə'i ɲgwa, nɔ ha'an pəi ji nɛ, pigi ɲa pigi ghan yə'i ɲgwa nɛ, yigi shá'a le mbini ntini ɲgəi shhi. ² Nthe ɲa ɲguon yia ghà mfāan nnu, ti sheshenon mien ki fāan nnu mon nnu ɲa a chhu nɛ, kan ɲa ɲon ɲa a lɔ mfā'o ntəi, mfā'o ɲi nɔ tuo nu non yi.

³ Pia ghà ni'in yaon tɔni nchò pa minyienləi nɔ chwīe nu pugu ya'o nchò yia, nne ɲa pia fā'o ɲi nɔ chwīe nu pugu ghəi sheshe li'i ɲa pia khwā nɛ. ⁴ Pɛ'i pa mitu ɲkhī ɲjəi, ɲi'i nthe pi nɔ ha'an pugu ya ɲga'o, a tien fifrəi ntien vugu nyien nu nɔ nɛ, ɲgan shūgu vi ghà ɲgu'ɔ ɲkara tho yi pi ni muun mi prā pugu ghəi li'i ha'an a khwā nɛ. ⁵ Wu'ɔ nenne, lin ɲon wu'ɔ muun mi ghrà non ɲon, ndɔ a ghà ɲkwēi ɲjù'ɔ ni memme nnu. Muun mi lin mōnon nthe a tūon ta'a mme pa'a! ⁶ Ndo lin ɲon pɔ pi mōnon. Lin mme nda phi mon non ɲon. A ghà ntrao ɲguon non ɲon ghao, nchwīe ɲguon chombhi yia chəin mōnon, mōnon ɲgù'ɔ lien shhe* fɛ mōnon ghɔ.

⁷ Ngwamishua fā'o ɲi nɔ pu'ɔ nu ɲguon ɲkwan ɲkwan pa minyien ghao ni pa mishi ni pa miyaon shatei, pugu pa mimaon mon ɲkhī, ⁸ ndɔ minthe pa'a

kan ta'a ɲon lɔ mbu'ɔ lin. A phi ɲa a shi'a mfere, ndinaon ni ɲi'i ɲa minthe a jwi ɲon. ⁹ Pia ghà ɲga'o Taathɔ, mbo Tāa via, pi wu'ɔ ni lin yia, mbini ɲgu'ɔ nchōnɔ ɲgwa ha'an Minnwi puon vugu, pugu fhi vi nɛ, pi wu'ɔ ni lin ghɔ. ¹⁰ Gha'o nu Minnwi pugu pa chōnɔ nu ɲgwa ghà ɲgu'ɔ ntaon pi mon ta'a nchò ghɔ. Pa lin pan, yei lɔ mfā'o nɔ pɔ nu nne. ¹¹ ɲkhī lin pugu yi lwillwi nthe a taon mon ta'a ɲka'ashe? ¹² Lin pan, mimfe thi chāa yun olive, ki thi grape nthe a yun chāa? Mba'a ɲkhī lin taon mon ta'a ɲka'ashe pugu yi lwillwi.

Shiethɔ lɔ po

¹³ ɲon ɲa a fā'o shiethɔ ndɔ ɲi nnu shina pəi nɛ gɔ? A nōon ntɔgɔ pi mon chombhi yi, yi shishi'i, pugu pa fà'a yi mon shiethɔ juju. ¹⁴ Ndo ɔ mfā'o kighi'ə lwillwi, mbo ɲon ɲa ɔ wu'ɔ mb'i pi jɔ nnu, ki'i ɲkwēi ɲjù'ɔ yɔ ndɔ ndɛ'i ɲgien nthɔ ɲkuru nnu shini. ¹⁵ Yie ɲkwan shiethɔ lɔ ɲi'i mbo ye ɲa a lɔ po nɛ, ndɔ a lɔ pi ɲkuon shhe hein, mbo yi mon freinon pugu pa yi Shata. ¹⁶ Nthe ɲa mon li'i ɲa kighi'ə pɔ, ɲon wu'ɔ ntā'a pi ji nnu nɛ, vuvu'u shi mbo pugu pa ɲguon ɲkwan nnu piphi ghao.

¹⁷ Ndo shiethɔ ɲa a lɔ pi po nɛ, fūon yi pɔ ɲa a yi taontaon, mbo yi ta'anggi, mbo yi juju, ɲkhwā nɔ ywere nu nnu, ndinaon ni kwoshini pugu pa ntien shi'i, ki lɔ mbin mbe, ki mbo ni mifi. ¹⁸ Mbhɛ ɲa a ghà ɲjun ntien ndindi nɛ, phī pa ghan chwīe ta'anggi mon ta'anggi.

4

Chwīe nu taannu pəi ɲkuon mbhi

¹ A chhɔ nthɔ khɔ ni fɛ'i pugu pa ɲkrò shina pəi? A lɔ nchwīe pa yəi nnu ɲa pəi shōrɔ nu ɲjù'ɔ pəi, ɲa pugu tho mā'an nchhò mon non pəi nɛ? ² Pəi tā'a pa yaon ndɔ pa'a ndɔ mfā'o, nenne, pəi jwi. Pəi shōrɔ pa yaon nɔ fā'o nu ndɔ pa'a ndɔ mfā'o, nenne, pəi fɛ'i fɛ'i ndɔ ɲgwie ɲkrò. Pəi lɔ ɲi'i mfā'o yaon ɲa pəi tā'a nu nɛ

* **2:25** 2:25 Pa miyra pei pɛ ɲa a pɔ mon ɲwa'anli Joshua, ɲa pa miyra ni nthɔ nɔ yra nu Jeriko nɛ. Joshua 2.

* **3:6** 3:6 Mōnon yei lɔ ɲgu'ɔ mbo pi li'i ɲa ghan ki pin gha ɲkii fɔ nɛ. A pini nu'un nthi nɔ ligi Shata pugu pa minwein pi.

nthe ɲa pɛi lo ɲji'i nduoŋ mbho Minnwi. ³ Pɛi luon ki Minnwi lo mfe ni pɛi, nthe ɲa pɛi luon ni ɲjù'ɔ piphì, nɔ piri nu ɲkuon wu'ɔ yɛi pa nnu ɲa pɛi tā'a nu nɛ.

⁴ Pa shakhi mon pin pei! Pɛi lo ɲji ɲa khwā nu pa nnu ɲkuon mbhi pɔ pi ɲa pɛi pīna Minnwi? Nthe yie gho, sheshenon ɲa a khwā nɔ chwīe nu taannu pugu pa ɲkuon mbhi nɛ, chwīe non yi mbo mbina Minnwi. ⁵ Ki pɛi gē ɲa a pɔ pi ghagha ɲa chrà Minnwi chhu ɲa, "Minnwi shigi jijwe ɲa a ni'in mbin pia nɛ ni titini shōro nu"? ⁶ Ndo Minnwi ya mfā'o pwapun mbin pia, a chwīe yie chrà yi chhu ɲa,

"Minnwi lāa ɲgwa ha'an pugu kērɔ non yugu tothi nɛ,
nōon pwapun yi ni ɲgwa ɲa pugu shwi'i non yugu shhe nɛ."*

⁷ Nthe yie gho, pɛi fe non yɛi ni Minnwi. Pɛi thi a tini nɔ mā'an nu devi, kan a shi ntei vɛi. ⁸ Pɛi chənɔ mbara yɛi Minnwi, kan a shi nchənɔ mbara yɛi pɛi. Pɛi pā'a ɲkūnu yɛi ni phi, ma ghan chwīe phi! Pɛi ɲa pɛi fā'o paa ɲjù'ɔ nɛ, pɛi shīgao ɲjù'ɔ yɛi! ⁹ Pɛi fā'o pɛi ɲjù'ɔ, ɲjwei ndo ɲkēi, gwè yɛi kara mbo kēi nu, pwanju'ɔ yɛi kara mbo yu'ɔ ɲjù'ɔ. ¹⁰ Pɛi shwi'i non yɛi shhe shhi Taathɔ, kan a shi ɲkērɔ vɛi tothi.

Ki'i nsha'a ɲgwa nduoŋ

¹¹ Lin pan, ki'i pɛi chrà nnu piphì nɔ ligi ɲgwa nduoŋ. Non ɲa a chrà nnu piphì nɔ ligi ndin vi nɛ, ki nsha'a vi nɛ, chrà pi nnu piphì nthe gí, ndo nsha'a gí gho. Ndo ti ò nsha'a gí sha'a, a nōon ɲa ɔ lo mbo ɲgan chwīe nu nnu ɲa gí chhu nɛ, ɔ pɔ pi ɲgan sha'a nu. ¹² A wu'ɔ ta'a non ɲa a ghà mfe gí ndo mbo ɲgan shá'a, mbo non ɲa a nthe a kwe non ki njwi vi nɛ. Ndo ɔ pɔ pi gɔ nɔ sha'a nu taakuo yɔ?

Shūu nu ténɔ nthe nnu kwēi ɲjù'ɔ

¹³ Tho hein ndwe, gò ɲa ɔ ghà nchhu ɲa, "Shi'a ki yua, pigi shi ɲgēi mon yichəi la'aton, nda'a fo nɔ ta'a ɲga'o, pigi shi mbi'e tan fo mfā'o shéi." ¹⁴ ɔ ji ɲkwan ha'an chombhi yɔ shi mbo yua nɛ? Chombhi yɔ pɔ nɔ mbà'a ɲa a ghà ɲkwrī

ni muun tutu'u nɛ, ɲa a pɔ nɔ muun kuo ndii ndo ɲki'i memme nɛ. ¹⁵ A ka pie ɲa ɔ chhu pi ɲa, "Taathɔ mbin, pigi chombhi, nchwīe yei nnu ki nchwīe yini." ¹⁶ Ndo ha'an a pɔ nɛ, ɔ ghà ɲkwēi ɲjù'ɔ yɔ mon ntinta'o, ɲguon ɲkwan kwēi ɲjù'ɔ pigho nnu piphì.

¹⁷ Nthe yie gho, sheshenon ɲa a ji nnu ɲa a kā'o nɔ chwīe nu ndo mien ki lo nchwīe nɛ, ni non gho, a chwīe pi nnu piphì.

5

Shūu nu ténɔ ni ghan fà'o

¹ Ndwe, pɛi ɲa pɛi ghan fà'o nɛ, pɛi kēi ndo mba'o ɲgòu nthe ɲgə'i ɲa a shi nii vɛi nɛ! ² Fà'o pɛi kwo fōro, shé'i kwo kru ndhwí pɛi. ³ Wrukien kwo kru pa laongo pugu pa mbin pɛi, wrukien gho le mbo minkwentie nɔ wēin nu vɛi, ɲkru frèi yɛi nɔ mōnon. Pɛi kiri pa fà'o mon ndugwi llé pei. ⁴ Lii njɛi, mbin ɲgwa ha'an pugu fā'a mon nyien pɛi, ki pɛi lo mbe vugu nɛ, chho nɛ ɲkēi nu nthe vɛi, kēi pa ghan kwōo maon mon nyien pɛi kwo chəin ténɔ Minnwi ɲa a Taathɔ pa shooge pɔ nɛ.

⁵ Pɛi ni nchho chombhi yɛi ɲkuon shhe mon mme nchho shi'i, nchwīe pa sheshe nnu ɲa pɛi khwā nɛ, ɲkugwi non yɛi ɲga'o, ntho njwere lembhi ɲa pi shi nsho vɛi nɛ. ⁶ Pɛi wēin non ndindi nɔ ɲgusha'a, njwi vi ndo pa'a a lo ndi'i vɛi.

Wēin ɲjù'ɔ pugu pa luon Minnwi

⁷ Nthe yie gho, ma pa lin pan, pɛi fā'o wēin ɲjù'ɔ ti Taathɔ shi nu'un ntho. Lii njɛi, ɲkwan ha'an ghan fā'a nyien ghà mfā'o wēin ɲjù'ɔ ti ɲkienkien maon shhe tini. Pugu ghà mfā'o wēin ɲjù'ɔ njwere shhi mbi pugu pa nin mbi, a llo. ⁸ Pɛi ɲkaa pɛi fā'o wēin ɲjù'ɔ. Pɛi tithi ni ɲjù'ɔ yɛi a tini, nthe ɲa ndii tho Taathɔ kwo para.

⁹ Pa lin pan, ki'i pɛi luo nu ni non pɛi, nne ɲa ki'i pi sha'a vɛi. Pɛi lli njɛi, ɲgan sha'a shá'a kwo thi nɛ chonda.

¹⁰ Nɔ li yɛi ɲgə'i pugu pa wēin ɲjù'ɔ, ma lin pan, pɛi lli mbin pa njəli'i Minnwi pɛ

* 4:6 4:6 ɲwa'anli Lu'ɔ Chrà 3:34.

ɲa pugu ni nchrā nɔ ligi Taathɔ nɛ. ¹¹ Līi njəi, pīgi lii ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ntīi shii ntithi a tini nɛ, ɲa mbɔɔ yugu. Pəi kwo ya'ɔ nɔ ha'an Jobo ni ntīi shii ntithi a tini nɛ, ndɔ njəi nnu ɲa Taathɔ ni ntā'a nu ɲa a lūgwi ndōgɔ li'i nɛ. Minnwi ɲon ɲa a fā'o kwoshini, ndinaon ni pwapuɲ.

¹² Ndɔ ye ɲa a chaa ɲguon yi ghao nɛ, ma liɲ paɲ, pɔ ɲa, ki'i ma nshwrēi kina, ki'i nshwrēi pɔ ki shhe ki sheshe ɲkwan kina nduon. "Oon" yəi pɔ Oon, "ɲga" yəi pɔ ɲga, nne ɲa ki'i pəi pɔ pa ɲgusha'a.

Ghrí luon nu Minnwi

¹³ Sheshenon pɔ shina pəi nthɔ njəi ɲgə'i? A luon Minnwi. Sheshenon vəi fā'o pwatua? A yrāo ɲkhǐ ɲga'ɔ Minnwi.

¹⁴ Sheshenon vəi ghǎnɔ nu? A mēin pa thishi mon chɔshi, pugu thɔ nduon Minnwi ghɔ, nju'ɔ vi ni wru nɔ ligi Taathɔ, ¹⁵ luon Minnwi ɲa pi luon mon pin nɛ shi njigi ghǎnɔ ɲgan ghǎnɔ, Minnwi pi'i vi kúon ghǎnɔ, ti ä mbɔ ye ɲa a ni nchwīe phi nɛ, Minnwi li'ɛ phi yi.

¹⁶ Nthe yie ghɔ, pəi kəi phi yəi ni non pəi, nduon Minnwi mfe ni non pəi nne ɲa Minnwi chwīe pəi pɔ shi'i. Luon Minnwi ɲon ndindi fā'o ntou ghrí nɔ chwīe nu ntou nnu lōgɔ li'i. ¹⁷ Elaija ni mbɔ ɲonmishua nɔ pia, a ni nduon Minnwi ki jwe ɲa ki'i mbì llo, pa'a mbì lo ndhɔ nɔ trei ɲga'ɔ ni ntigao nàon ɲkuon shhe. ¹⁸ A pini nduon ki'ɛ, pɔ fe mbì, pa maon shhe ku'ɔ.

Kwəi ni ndīɲ ghɔ ɲkuon pin

¹⁹ Pa liɲ paɲ, ta'a ɲon shina pəi mfāan ndaon mien nnu shini, yichəi ɲon pini ɲkwəi ni ju ɲkuon nnu shini ghɔ, ²⁰ â ji nu nɛ ɲa sheshenon ɲa a pini mbīni ni ɲgan phi ɲkuon nnu shini nɛ shi ɲkwe nchəi ɲon ghɔ mon gu, ndɔ shi nchwīe pi li'ɛ ntou phi.

Fũon ɲwa'anli Pita Kāon nu pa tho nnu

Ɗwa'anli yei nā'an Pita, mbo ta'a ɲgan ɲounjin shina paanchro ɲa Jisho ni nchu'ɔ ne. A ni nā'an mfe ni pa ghan pin ha'an pugu ni ntogo nu mon pa ntou ɲgə'i nsha mon mbhi nthe titini ɲgə'i ɲa pi ni mfe nu ni pugu ne, ɲa pugu thi a tini mon pin yugu. A ni nchwie yei ntogo pi ɲkuon kwij nu vugu ni pwa pisha'akho Jisho, ɲa nnu gu yi, ni nnu ku'ɔ nu mi mon gu pugu pa mbra tho nu mi, fe kwà'a ni pugu no ghan pin. Nthe pi yei, pugu fā'o no tii nu shii mon ɲgə'i, mbo ni tininju'ɔ ɲa ɲgə'i yei tho pi no mōon nu pin yugu ɲjɛi ɲa a yi tithi. A ni mbini ɲkwij vugu ɲa Minnwi shi ɲkinein pin yugu ndii ɲa Jisho shi mbini nu'un ntho ne.

Mā'an nu chrà

¹ Ɗwa'anli yei llo pi mbho mu Pita mbo ɲgan ntaon Jisho Krishto.

Mfe pi ni pa ɲgwa Minnwi ɲa a chu'ɔ ne. Ɗgwa pei sha, nchho nu no pa ghini mon ɲgei pa la'ataon Pontu, Galashia, Kapadoshia, Eshia pugu pa Bitinia. ² Minnwi Tāa ni ɲi vɛi, ndo nchu'ɔ vɛi ɲa pɛi po yi taontaon ntogo pi ɲkuon Jijwe yi, nne no ya'o nu nchò Jisho Krishto ndo mbini mbo yi shigao ni chhi yi.

Pwapun pugu pa ghighri po yei ti ɲa njien.

Pi phi gho ɲkamu'on ɲa ɔ fā'o kwà'a maon

³ Mbɔro po ni Minnwi ndo mbini mbo Tāa Taatho via Jisho Krishto! Ntogo pi ɲkuon mme kwoshini yi, a chwie pia po phi ɲkamu'on ntogo pi ɲkuon ku'ɔ nu ni Jisho Krishto mon gu. Yei chwie pia fā'o kwà'a maon, ⁴ nchho njwere nu no fā'o nu pa maon shi'i ɲa Minnwi shi mfe ne, ɲa a shi'a ma mbiri ndo pa'a ndo mfā'o kòro, ndo mba'a a ma ɲkhu, ɲa Minnwi nū'on po ni pɛi ne. ⁵ Maon pigho po pi yei, mbo pɛi ɲa ntogo ɲkuon pin, Minnwi chho ɲkɛ'i vɛi ni ghrí yi, ti pɛi shi nu'un

mfā'o lugu nu ɲa Minnwi shi nōon ni pɛi mon ndugwi llé ne.

⁶ Nthe pa nnu pei, pɛi tho mfā'o pwatua, ɲji'i nthe no ha'an no muun kuo ndii, a pie ɲa pɛi fā'o pɛ'i ɲjù'ɔ nthe ntou pa moon nu ne, ⁷ nne ɲa pin yo shi nōon non yi ɲa a ɲkien yi, wu'ɔ no ha'an pi gha ɲjwe'i laongo ni mōon no chwie nu a po yi taontaon ne. Ndo pin yo ɲkien yi nchaa laongo, nthe ɲa laongo gha mbiri. Ndi ɲa pin yo nōon non yi ɲa a ɲkien yi ne, kan ɔ shi mfā'o tōo nu pugu pa ndigha'o ni gha'o nu ndii ɲa Jisho Krishto shi mbini nōon non yi ne.

⁸ Ɗji'i nthe no ha'an pɛi lo ɲjɛi vi ne, pɛi khwā vi. Ɗji'i nthe no ha'an pɛi lo ɲjɛi vi ndwe ne, pɛi pin vi, mfā'o pwanju'ɔ ni fi'i ɲkwan pwatua pwapwa ɲa minthe pa'a ɲon lo mfi'i, ⁹ nthe ɲa pɛi shi mfā'o kinein pin yei, mbo ɲa nchɛi yei lugu.

¹⁰ A ni mbo nthe pi lugu nu yei ɲa pa ɲjɛli'i Minnwi ni nta'a, ndo mbie pɔpɔ ɲjɛi, nchrā nthe fé yei ɲa Minnwi shi mfe ni pɛi ne. ¹¹ Pugu ni ɲkāa no ji nu ɲa ndii gho shi mbo pi ndii kho pugu pa ɲa a shi mbo pi ɲkwan nein. Yei ni mbo ndii ye ɲa Jijwe Krishto ɲa a po mbin pugu ne ni ntho nshwei vugu ni ɲgə'i ɲa Krishto shi ntii shii mon gho ne ɲkaon ndii maa ɲkā'o pugu pa ndigha'o ɲa a shi njou njin yi ne.

¹² Minnwi ni nōon ni pugu ɲa pugu lo ɲji'i mfā'a nu nthe pi non yugu, pugu fā'a nthe pi pɛi, no ha'an pi kwo chii ndwe ni pɛi ntogo pi mbho ɲgwa pe ɲa pugu ni nchii ɲkini pwa pisha'akho ni pɛi ntogo pi mbho Jijwe Minnwi ɲa pi taon llo po. Pa nnu pei ni mbo pa nnu ɲa ɲji'i nthe pi ghan ntaon Minnwi shigi no pe'i nu.

Gè ɲa pɛi chho chombhi taontaon

¹³ Nthe yie gho, pɛi piri ɲjù'ɔ yei no fā'a, nchho ni lina, nū'on ɲguon ɲjù'ɔ yei ɲkuon pwapun ɲa pi shi nōon ni pɛi ndii ɲa Jisho Krishto pin nōon non yi ne. ¹⁴ No puon ya'o nchò, ki'i pɛi yi'i mfe ɲjù'ɔ yei ni ɲkwan shɔro nu ɲa pɛi ni mfā'o ndii ɲa pɛi ni mbo mon ki ji ne. ¹⁵ Ndo no ha'an ju ɲa a mēin vɛi po pi yi taontaon ne, pɛi ɲkaa pɛi po taontaon mon ɲguon mbha

nnu pəi ghao, ¹⁶ ɲa pi nā'an ɲa, "Pəi pɔ yi taonɲaon nthe ɲa mi yi taonɲaon."

¹⁷ Pəi ɲkəi ghɔ nɔ Tāa ɲa a ghà nsha'a ɲguon ɲgwa ghao ki lo nōon shieligi, nsha'a pa ɲgwa pi ɲkwan nɔ ha'an mbha nnu yugu nōon nɛ, a pie ɲa nɔ pa ghini ɲkuon shhe hein, pəi chhɔ pigəi chombhi yəi ɲkuon shhe hein pi ni pɔgo Minnwi, ¹⁸ mbɔɔ nthɔ nji nu ɲa pi ni njuon vəi mfu'u mon mbha nnu chombhi ki ghère ɲa pəi ni nje'i lo mbhɔ pa ɲkhu pa taa pəi nɛ, ki lo mbɔ pi ni pa maon ɲa a ghà nda'a mbiri nɛ nɔ pa maon tininɲuon pugu pa laonɲo. ¹⁹ Pi ni njuon vəi pi ni mbwa chhi Krishto, mbɔ chhi ɲa a pɔ nɔ yi muon minji ɲa a lo nji'i mfā'o ntəi ki kɔɔ nɛ. ²⁰ ɲkaon Minnwi maa nchwīe mbhi, a ni ɲkwo chu'o Krishto, ndɔ nōon vi mon ndugwi llé pei nthe pi pəi, ²¹ ɲa pəi togo mbhɔ yu mbin Minnwi nɛ. A ni mbi'i Minnwi ghɔ mbi'i vi mon gu mfe ndigha'o ghɔ, nne ɲa pin yəi pugu pa kwà'a yəi pɔ pi mbin Minnwi.

²² Ndwe ɲa pəi chwīe non yəi mbɔ yi taonɲaon ntɔgo pi ɲkuon ya'o nu nnu shini ndɔ nchwīe nɛ, ndɔ mbini mfā'o ɲkien khwā non nɔ pa lin mon pin nɛ, pəi khwā non pəi shishi'i ni ta'anju'o, ²³ ɲa pi phi vəi ɲkamu'on, pa'a ndɔ ntɔgo pi ɲkuon mbhě yaon ɲa a ghà mbiri nɛ, pi phi vəi ntɔgo pi ɲkuon yaon ɲa a shi'a nji'i mbiri nɛ, mbɔ chrà Minnwi. Chrà ghɔ yi maon ndɔ ɲkina ki ndugwi yi. ²⁴ Nthe ɲa,

"Ngun chombhi ɲgwamishua pɔ pi nɔ trū,
ɲguon ndigha'o yugu ghao pɔ pi nɔ
frawa trū.
Trū ghà mbrāo, frawa chu'o ɲgū.

²⁵ Ndɔ chrà Taathɔ kina ki ndugwi yi."*

Ndɔ chrà yei pwa pisha'akhɔ ɲa pi ni nchi ni pəi nɛ.

2

Ngù'o ɲa a yi maon pugu pa ɲgwa taonɲaon

¹ Nne, pəi mī'an ɲguon mbha nnu piphi ghao, pugu pa le'ingien, pugu pa mbha

* 1:25 1:25 Ishaya 40:6,8.

nnu mifi, ni kighi'ə, pugu pa chhu nu phi tho ɲgwa. ² Nɔ puon pɔ ɲa pi wu'o ɲka phi vugu phi nɛ, pəi shigi nuan nu ɲkien pini shi'i mbɔ yi jiwɛ nne ɲa pəi shi ntɔgo ɲkuon ghɔ ɲku'o mon lūgu nu. ³ ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa, "Pəi ɲkaa pəi ni njwe'i njəi ɲa Taathɔ ya mbwa."

⁴ Nɔ ha'an pəi tho nu njəi vi nɔ ɲgù'o ɲa a yi maon, ɲgwamishua lāa, ndɔ ɲga mbɔ ligi Minnwi nɛ, mbɔ pi ɲgù'o ɲa pi chu'o ndɔ mbɔ ɲkien yi. ⁵ Pəi nduthɔ yəi pɔ nɔ pa ɲgù'o maon ɲa pi tho ɲkrao nu ɲku'o nu nɔ ghɔ nɔ nda mon Jiwɛ nɔ pɔ nu ghan fe'ingien Minnwi yi taonɲaon, nɔ fe nu maon fe'ingien ɲa Minnwi pin nɛ, mbɔ yi mon jiwɛ ntɔgo pi mbhɔ Jishɔ Krishto. ⁶ Nthe ɲa a pɔ mon ɲwa'anli Minnwi ɲa,

"Lii njəi, nū'on ɲgù'o chəi Shayaon,
mbɔ ɲgù'o nchini nda ɲa nchu'o
nū'on, mbɔ ɲgù'o pwapwa.

Sheshon ɲa a pin vi nɛ

mba'a a le ma mfā'o lrithɔ."

⁷ Nne ndigha'o ghɔ pɔ pi ni pəi ɲa pəi pin nɛ, ndɔ ni ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nji'i mbin nɛ,

"Ngù'o ye ɲa

ghan krao nda ni ndāa nɛ pini mbɔ ju
ndugwi ɲgù'o shi'i,"

⁸ mbini mbɔ,

"Ngù'o ki'ingini,

mbini mbɔ ɲgù'o mā'an ɲgwa shhe."

Pugu kɔɔ nthe ɲa pugu chī'ə chrà Minnwi, nɔ ha'an pi ni nū'on vugu ɲa pugu chwīe nɛ.

⁹ Ndɔ pəi pɔ pi ɲgwɛingwa ɲa pi chu'o, mbɔ ghan fe'ingien Minnwi ndɔ mbɔ pa pifon, ɲgwa taonɲaon, ɲgwa ɲa pugu pɔ pi ji nɛ, ɲa pəi chii ndipwa Ju ɲa a gē vəi mfu'u vəi mon njin ni'in vəi mon lí'ɛ pwapwa yi. ¹⁰ Yichəi ndii ni mbɔ pa'a pəi lo nji'i mbɔ ɲgwa Minnwi, ndɔ ndwe pəi ɲgwa pi, yichəi ndii ni mbɔ pa'a pəi lo nji kwoshini Minnwi ndɔ ndwe pəi fā'o kwoshini yi.

¹¹ Pa ɲkien lin pan, ndigəi vəi, pəi nɔ pa ghini ndɔ mbɔ nɔ ɲgwa ɲa pi yōu vugu nɛ, pəi lə'i pa nnu khwā nu pa nnu tɔtrɔ ɲa pugu tho mā'an nchhɔ pugu pa nchəi

yèi nɛ. ¹² Mbha nnu pèi shina pa ngwa pɛ ɲa pugu lɔ nji'i mbiɲ Minnwi nɛ pɔ yi chiichii, nne ɲa ndii ɲa pugu chrā nthe vèi nɔ ghan phi nɛ, pugu nthe pugu yèi mbha nnu shi'i pèi ɲga'o Minnwi llé ɲa a le ntho nɛ.

Ya'o nu nchò pa thishi

¹³ Nthe pi Taathɔ, pèi ya'o nchò ɲguon pa thishi ɲa ɲgwamishua nū'ɔɲ nɛ. Ya'o nchò fùon Roma, mbo mme taathɔ, ¹⁴ nja'o nchò ghan sha'a ɲgwa nɔ ɲgwa ɲa Minnwi togo mbo fùon Roma ntaon vugu nɔ fɛ nu njó ni ɲgwa pɛ ɲa pugu chwìe phi nɛ, ndɔ mbini ɲga'o ɲgwa pɛ ɲa pugu chwìe shi'i nɛ.

¹⁵ Nthe ɲa a nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ, ɲa pèi kie ɲkuon chwìe nu shi'i, nchri chrà ki ji ɲa pa nana ghà nchrā nɛ. ¹⁶ Pèi chhɔ chombhi yèi nɔ pa ɲgwa ɲa pugu lɔ nji'i mbo pa kùna, ndɔ ki lɔ ndògo ji nu ɲa pèi lɔ nji'i mbo pa kùna nɛ ɲkuru pi nnu piphi nɔ ghɔ, pèi chhɔ pi nɔ puon fà'a Minnwi. ¹⁷ Pèi gha'o ɲguon ɲgwa ghao. ɲkhwā pa liɲ mon piɲ, mfā'o pɔgo Minnwi, ɲgino fùon Roma.

Ntigi ni pa puon fà'a

¹⁸ Pa puon fà'a, pèi ya'o mbhɔ taathɔ pèi ni ɲguon gha'o nu ghao, nja'o nchò yugu ki lɔ ɲgu'ɔ mbo pi pɛ taathɔ ɲa pugu ɲgwa shi'i mbini mbo ɲgwa juju nɛ, nji'i nthe pi pi piphi ɲkaa pugu. ¹⁹ Minnwi shi mfe mbɔɔ ni pèi nthe yie, nɔ ha'an pèi ntii shii mon ɲgə'i ki mbhɔ yèi lɔ mbo nɔ ghɔ, nthe pi ɲa pèi ji nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ. ²⁰ Nthe ɲa pèi shi nshei pi kho nɔ ha'an pèi nchwìe phi, pi wie vèi, pèi tii shii mon ghɔ? Ndɔ ti pèi nchwìe shi'i pi wie vèi, Minnwi fā'o pwatua ni pèi nthe yie. ²¹ Nthe ɲa pi gē vèi nthe pi yei, nthe ɲa Krishto ni njei ɲgə'i nthe vèi, mien li ni pèi, nne ɲa pèi chu'ɔ chhikwo yi. ²² A shini ndɔ nchwìe phi, ndɔ pa'a kan ta'a chrà mifi lɔ mbo nchò yu.

²³ Ndi ɲa pi ni ɲgwe'i vi nɛ, a shini ndɔ ndu'u, ndii ɲa a ni njei ɲgə'i nɛ, a shini ndɔ ɲgūru ɲon, a ni ɲgu'ɔ ɲgəi shhi ntho mfe non yi ni Minnwi, mbo ɲon ɲa a ghà nsha'a ɲgwa ni ndindi nɛ. ²⁴ Ju ndutho yi ni ntien phi yia mbiɲ yu ɲkuon wá'a nne

ɲa pia khu nthe phi, mbo yi maon mon ndindi. Ntogo pi ɲkuon pa fi pi, ghino yèi pɔ yi yigi. ²⁵ Pèi ni nchhɔ fāan ndaon nɔ pa minji, ndɔ ɲkwo pini ndwe njei ɲkē'i vèi, mbo ɲgan lina ni nchəi yèi.

3

Pa piɲge lán pugu pa laon pugu

¹ Wu'ɔ nenne, pa piɲge lán, pèi ya'o nchò laon pèi, nji ɲa sheshenon vugu mien ki lɔ mbiɲ chrà Minnwi, a nthe pugu shi ɲkara mbiɲ pi wu'ɔ nɔ yèi nu mbha nnu ɲgwe pugu, pi ki pèi lɔ nchrā nnu, ² ndii ɲa pugu yèi ɲkwan ha'an mbha nnu pèi yi ya'o nchò ndɔ mbo yi taonɲon nɛ.

³ Ki'i chwìe nu non yèi pɔ pi yi ɲgràon non nɔ pa pa'a nu tho, pa gwe nu shiga tininchoon, ki ɲkwan ndhwí ɲa pèi mā'an nu nɛ. ⁴ Chwìe nu non yèi mbwa pɔ pi yi mon njù'ɔ, mbo ye ndipwa ɲa a shi'a ma mbiri nɛ, mbo yi jijwe juju pugu pa yi chichhi. A yie ɲa a pwa ligi Minnwi. ⁵ Nthe ɲa yei ɲkwan ha'an piɲge taonɲon lleshhi, ɲa pugu ni nū'ɔɲ kwà'a yugu mbiɲ Minnwi, ni nchhɔ nchwìe non pugu mbwa, togo pi ɲkuon ya'o nu nchò laon pugu, ⁶ wu'ɔ nɔ ha'an Shera ni nja'o nchò Abrahan ti nchhɔ mēin vi pi ni taathɔ. Ndɔ pèi pa puon pi nɔ ha'an pèi nchhɔ nchwìe shi'i ki lɔ mbogo sheshe yaon.

⁷ Wu'ɔ nenne, pimbia, pèi chhɔ pèi pa gwe pèi mon ɲkwan shendaon ɲa a kā'o nɛ, ni ji nu ɲa pugu shi lɔ ntini nɔ pèi. ɲga'o vugu nthe ɲa pèi pugu shi mfā'o fé chombhi ɲa Minnwi shi mfe nɛ ka'a. Pèi chwìe nne nji ɲa ki'i luon Minnwi yèi fā'o ki'ingini.

Yèi nu ɲgə'i nthe ɲa pèi chwìe nnu ndindi

⁸ Nɔ lūgwi nu, pèi pɔ ni ta'a nchò, mfā'o kwoshini ni non pèi, mfā'o khwā non shina pèi, ni njù'ɔ pɔpɔɔ ndɔ mfā'o jū non. ⁹ Ki'i ndu'u phi ni phi, ki wé'i ni wé'i, ndɔ ka lu'u pi ni mbɔɔ, nthe ɲa mbɔɔ yaon ɲa Minnwi ni ɲkā'a nɔ fɛ nu ve ndii ɲa a ni ɲgē ghɔ nɛ. ¹⁰ Nthe ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa,

Sheshenon ntā'a nu mfā'o nchhó shi'i ndo njəi pa nnu shi'i ɲa a tho ndɔgo li'i nɛ,

ki'i pa chrà piphi taon nchò yu, ki pa chrà le'ingien,

¹¹ a pā'a ɲkūnu yi ni phi ndo nchwīe shi'i, a shigi ghighri ndo njou njin yi.

¹² Nthe ɲa ligi Taatho pɔ mbin pa ɲgwa ndindi a lo mbini nja'o luon Minnwi yugu.

Ndo Taatho ghà mbiri ligi yi ni pa ghan chwīe phi.

¹³ A shi mfe gɔ ɲgə'i ni pəi nɔ ha'an pəi shigi chwīe nu shi'i? ¹⁴ Ndo pəi nji'i njəi ɲgə'i nthe ɲa pəi chwīe nnu ɲa a kā'o nɛ Minnwi fɛ mboro ni pəi. Ki'i pəi pogo sheshenon, ndo ki'i njù'ɔ yəi ghana vəi.

¹⁵ Ndo pəi gha'o Krishto nɔ Taatho mon njù'ɔ pəi, mbiri non yəi ɲguon ndii nɔ fɛ nu khwè ni sheshenon ɲa a pie vəi ni nnu nthe kwà'a ɲa pəi fā'o mbin pəi nɛ, ¹⁶ ndo pəi chwīe ni juju pugu pa pɔgo. ɲgantho yəi pɔ yi shieshie, nne ɲa pi nchhu nnu piphi tho pəi, lritho wəin ɲgwa pigho ɲa pugu wɛ'i mbha nnu shi'i yəi mon Krishto nɛ. ¹⁷ Nthe ɲa a pwa nɔ yəi nu ɲgə'i nthe chwīe nu nnu shi'i nɔ ha'an a mbo nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ, ncha yəi nu ɲgə'i nthe nchwīe nu phi.

¹⁸ Nthe ɲa Krishto ni njəi ɲgə'i* ɲkaa yu ta'a ɲgé nthe phi, mbo non ndindi nɔ ligi ɲgwa piphi, nne nɔ tho nu ni pia njəi Minnwi nɔ gho. Pi ni njwi vi mon freinon, ndo pi chwīe a pɔ yi maon mon Jijwe Minnwi†.

¹⁹ Mon Jijwe gho, a ni ɲgəi nchi chrà ni pa jijwe ɲa pugu pɔ mon chəin nɛ, ²⁰ mbo pa jijwe ɲa pugu ni ma ntinitho ndii ɲa Minnwi ni ntho mfā'o wəin njù'ɔ mon lembhi Noa, nɔ ha'an pi ni ntho nchwīe ɲkien mme pie ɲa pɔ nɔ nda nɛ, ɲa shigei ɲgwa, mbo fúon ɲgwa, ni ndūgu mon gho ntogo ɲkuon ɲkhi. ²¹ ɲa a ni mbo li nchho nɔon kwe ɲkhi ɲa a lūgu ni pəi ndwe, ki lo mbo pi nɔ yaon fu'u nchhi mbin non, ndo a pɔ pi pie ni Minnwi nɔ chwīe nu ɲgantho yia pɔ yi taontaon‡,

ntogo pi ɲkuon ku'ɔ nu Jisho Krishto mon gu.

²² Jisho Krishto yei non ɲa a ghəi po, nchho ɲgei mbho Minnwi yi ji, ntho nsha'a pa ghan ntaon Minnwi pugu pa thishi mon po pugu pa ghan nji.

4

Chombhi ɲa a fā'o kwri nɛ

¹ Nthe ɲa Krishto ni njəi ɲgə'i mon freinon nɛ, pəi piri non yəi mon ta'a ɲkwan pi'i nu, nthe ɲa sheshenon ɲa a yəi ɲgə'i mon freinon nɛ lo nu'un nchho nu mon phi. ² Llo ndwe ɲgəi nu shhi, pəi chho pigəi chombhi yəi ɲkuon mbhi hein ki lo ntho nchwīe pi nnu ha'an ɲgwamishua shoro nu nɛ, pəi chwīe pi nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ. ³ Nthe ɲa ndii ɲa a togo nɛ kwo yien nɔ chwīe nu nnu ɲa pa ghan ki pin Minnwi khwā nɔ chwīe nu nɛ. Pəi ni nchho chombhi totro, nshoro njù'ɔ, mbaa là'o, ɲgəi nu mon pa li'i ji ki tou, pa li'i nnu là'o, ni'in non yəi mon wuwuru gha'o nu pa nnwi. ⁴ Mon ɲguon pa nnu pəi, pugu ghà ɲgrāo ɲa pəi lo nu'un nturu pəi pugu nɔ chwīe nu pa nnu ɲa a shi mbiri vəi piri nɛ, nne pugu chhu phi tho gho, ⁵ ndo pugu shi ntaa non yugu ni Minnwi, ɲa a piri non yi nɔ sha'a nu ɲgwa maon pugu pa ɲgwa khu nɛ. ⁶ Nthe yei nnu, pi chii ɲkini pwa pisha'akho nji'i nthe ni ɲgwa pɛ ɲa pugu khu nɛ, ɲa nji'i nthe nɔ ha'an pi sha'a vugu mon freinon nɔ ha'an pi ghà nsha'a ɲgwamishua nɛ, minthe pugu fā'o chombhi mon jijwe ɲkwan ha'an Minnwi ghà nchho nɛ.

ɲkien ɲgan lina ni pa maon ɲa Minnwi fɛ nɛ

⁷ Ndi ɲa ɲguon pa yaon ghao shi ndugwi nɛ kwo para, nthe yie gho, pəi fā'o wəin non, nchho ni lina məi nne ɲa minthe pəi luon Minnwi. ⁸ ɲkien mme nnu ɲa a ncha ɲguon yi nɛ pɔ ɲa pəi khwā non pəi ni ta'anju'ɔ, nthe ɲa khwā ghà ɲkuru ntou phi. ⁹ Pəi ghrā maon

* **3:18** 3:18 Pichəi pa ɲwa'anli Minnwi chhu pi ɲa nthe ɲa Krishto ni ɲkhu nthe phi. † **3:18** 3:18 Yichəi shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa, mon jijwe yi. ‡ **3:21** 3:21 Yichəi shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa A pie ni Minnwi llo mon ɲgantho yia ɲa a yi taontaon nɛ.

na pəi fā'o nda pəi nɛ shina pəi ki lo nduo nu. ¹⁰ Nɔ ŋkien pa ghan lina ni pa ŋkwan ŋkwan yaon fɛ llo mbho Minnwi, sheshenon ghɛrɛ vichəi ni ŋkien yaon fɛ na Minnwi fɛ gho nɛ. ¹¹ Sheshenon na a chrā nɛ, chrā nɔ non na a chhu pi pa ŋkini llo mbho Minnwi, sheshenon na a fā'a nu nɛ, fā'a nɔ ha'an a fā'a pi ni ghrī na Minnwi fɛ nɛ, nɛ na mon ŋuon yaon ghao, Minnwi shi mfā'o ndigha'o yi ntogo pi mbho Jisho Krishto, mbo ju na ndigha'o pugu pa ghrī pɔ pi ji ki ndugwi yi nɛ. A pɔ nɛnɛ.

Yəi nu ŋgə'i nɔ ŋgan pin

¹² Ŋkien pa lɪn pan, ki'i pəi ghrāo titini mōon nu na a nii vəi nɔ mōon nu vəi, pi nɔ ha'an a tho ndogo yichəi ŋgini nnu ndogo li'i mbin pəi. ¹³ Ndo pəi ka fā'o pi pwatua na pəi fā'o yəi ghrā ŋgə'i na Krishto ni nɔ nɛ, nɛ na minthe pəi ŋkaa pəi fā'o pwatua pugu pa pwanju'o ndii na Krishto shi mbini nu'un ntho mon ndigha'o yi nɛ. ¹⁴ Pi ŋgwɛ'i vəi nthe pi ligi Krishto, kan pəi fā'o mborɔ, nthe na Jijwɛ ndigha'o pugu pa yi Minnwi pɔ mbin pəi. ¹⁵ Ndo ki'i sheshenon vəi yəi ŋgə'i nthe pi na a njwi non, ki ŋgina, ki ŋgūo nnu mbimbhi, ki chəiŋkichini. ¹⁶ Ndo ti sheshenon vəi nɔ ŋgə'i nthe pi na a Krishiten, ki'i a fā'o lritho, a fɛ pi ndigha'o ni Minnwi na a pin ligi Krishto. ¹⁷ Nthe na ndii sha'a kwo kā'o, ndo pi fūon njɛ sha'a pi mon mbaanda Minnwi. Ti ā njɛ pi ni pia, kan a shi mbo pi nɛin ni ŋgwa pɛ na pugu lo nji'i mbin pwa pisha'akhɔ Minnwi nɛ? ¹⁸ Nɔ ha'an Nwa'anli Minnwi chhu na,

“A ŋga'a ni non ndindi nɔ lūgu nu,

kan shwɛi yi shi mbo pi nɛin ni pa ghan ki gha'o Minnwi, pugu pa ghan phi?”

¹⁹ Nthe yie gho, ŋgwa pɛ, na pugu yəi ŋgə'i nthe na a nnu na Minnwi tā'a nu nthe vugu nɛ, fɛ nchəi yugu ni Minnwi mbuon vugu na a kā'a ki fi, nɔ ha'an pugu ghəi shhi ntho nchwɛ nnu na a kā'o nɛ.

5

Kē'i minji Minnwi

¹ Nɛnɛ, mā'an ghrī pa thishi na pugu tho nɛ'i ŋgwa shina pəi nɛ, nɔ yichəi tā'a nthishi na a ghā nɛ'i ŋgwa ndo mbo minkwentie pa ŋgə'i Krishto ndo mbini mbo non na a shi mfā'o ghrā mon ndigha'o na pi shi nōon nɛ, ² na pəi kē'i minji Minnwi shina pəi, ndina ni pugu ki lo nthe pi na pi yī'i vəi yī'i, ndo a pɔ pi mon khwā njū'o yəi ŋkwan nɔ ha'an Minnwi tā'a nu na pəi chwɛ nɛ, ki lo mbo nthe pi njū'o mbin, mbo nthe pi khwā njū'o nɔ fā'a. ³ Ki lo ntho nsha'a ŋgwa pɛ na pəi lina nu ni pugu nɛ, pəi nōon pi li ni pa minji pigho. ⁴ Ndi na Taatho pa Nkē'i Minji tho nɛ, pəi shi mfā'o ŋkie ndigha'o na a shi'a ma ŋkhu nɛ. ⁵ Wu'o nɛnɛ, pəi na pəi pa mikə'i nɛ, ya'o nchəi pa thishi na pugu yɛ'i ŋgwa nɛ. Ŋuon vəi ghao pɔ pa ghan jū non ni non pəi nthe na, “Minnwi lāa ŋgwa ha'an pugu kərə non yugu tothi nɛ, nōon pwapun yi ni ŋgwa ha'an pugu shwi'i non yugu shhe nɛ.” ⁶ Nthe yie gho, pəi shwi'i non yəi shhe shhi Minnwi na a fā'o nji nɔ li'i nu vəi nɛ, nji na ndii shi ŋga ŋkā'o, a kərə vəi tothi. ⁷ Pəi tho ncha'a ŋuon pa lrī pəi mɛ nu gho nthe na a ghā ndina ni pəi. ⁸ Pəi chho ni lina məi, nchho njra nu. Mbina vəi, mbo devɛ, nyien nu nɔ pa'o na a wara nu, ntho ntā'a non nshāa vi. ⁹ Ndo pəi li'i vi, nthi a tini mon pin yəi, nji nu na ŋkwan ŋgə'i na pəi togo nu mon gho nɛ, pa lɪn pəi mon ŋuon mbhi ghao togo nu mon gho ŋkaa pugu. ¹⁰ Pəi shi ŋga ŋkwo yəi ŋgə'i nɔ kuo ndii, Minnwi na a fā'o ŋuon pwapun, ŋgɛ vəi na pəi fā'o yəi ghrā ndigha'o yi na a lo mfā'o ndugwi yi mon Krishto nɛ, ju ndutho yi shi nchwɛ pəi kā'o, ntuon vəi, mā'an ghrī yəi ndo mbini nchwɛ pəi thi shi'i. ¹¹ Ŋuon ghrī ghao, ŋuon ndii ghao pɔ pi ji ki ndugwi yi. A pɔ nɛnɛ.

Ndugwi njin mā'an nu chrā

¹² Shaila*, ndin via, na minthe non yi'ə non yi mbin yu nɔ ha'an nɔ nɛ, ghɛrɛ a

* 5:12 5:12 Gri fā'o pi na Shivanu, mbo ŋkwan ha'an pi ghā mbini mēin Shaila gho nɛ.

nɔ nā'an nu muuŋ kuo ŋwa'anli yei. Ntho mā'an ghrí yəi ndo nchhu nu ni pəi ŋa yei pwapuŋ Minnwi shishini. Pəi thi mon gho a tini. ¹³ Yichəi ta'a choshi nɔ yəi ŋa a pɔ Babilon nɛ, ŋa pi chu'ɔ vi ŋkaa yu nɛ mā'an chrà yəi. Maaku muuŋ a mā'an chrà yəi ŋkaa yu. ¹⁴ Pəi chrā ni non pəi ni paŋ nu nɔ nɔon nu khwǎ ghaŋ piŋ.

Ghighri pɔ mbiŋ ŋguon vəi ghao ŋa pəi pɔ mon Krishto nɛ.

Mbwa ḡwa'anḡi Pita Kāoḡ nu pa tho nnu

Nwa'anḡi yei nā'an Pita mfe ni pa ntou pichəi pa ghan pin lleshhi. Pita ni ndōḡo nthi mi nō ta'a ḡoḡ ḡa pugu Jishō ni mbo ndii ḡa Jishō ni fā'a nu nē, nō nā'an nu ḡkwiḡ pa ghan pin ni pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu nō ḡhō nē.

Pa njəili'i mifi ni nthō nchhu nu ḡa nō ha'an Jishō lo naa nthō nē, mba'a a shi nu'un mbini nthō. Pugu shini ndō mbī'i ḡa llembhi shā'a tho nu, nne pa'a ndō nchhō chōmbhi yugu moḡ shīḡao mbhō. Pita nā'an nthō nchhu nu ḡa wu'ō nō ha'an ju nduthō yi ni njəi ndigha'o Jishō ḡkuoḡ mbra nē, a nō ha'an sheshenḡ shi njəi ndii ḡa Jishō shi mbini nthō nē. Pita shrā ntīḡi pa masha mifi pāa, ndō nā'an njō ḡa Minnwi shi mfe ni pugu nē.

Pita nōoḡ ḡa nnu ḡa a chwīe pīni nu Jishō yīri nē pō ḡa ḡgwa pā'a ḡkūnu yugu ni phi. Pa ghan pin fā'o nō chhō nu chōmbhi shishi'i ḡa a linaoḡ ni kwā'a nō ha'an pugu chhō njwεε pō fhi pugu shhe fhi llo mbhō Minnwi mbhō li'i ḡa ndindi pō nē.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anḡi yei llo mbhō mu Shemu Pita, mbo muuḡ fā'a, ndō mbini mbo ḡgan ntaoḡ Jishō Krishto ḡḡəi nu ni pəi ḡa pəi fā'o pin ḡa a ta'a ḡkwan pugu pa yigi ntōḡo pi ḡkuoḡ ndindi Minnwi via ndō mbo ḡkwe via, Jishō Krishto nē.

² Nduoḡ ḡa Minnwi pīḡi pwapuḡ yi pugu pa ḡhighri yi ni pəi moḡ ji nu vi pugu pa Jishō Taathō via.

Nkwan ha'an ghan pin fā'o nō chhō nu chōmbhi yugu nē

³ Ntōḡo pi ḡkuoḡ nji yi nō Minnwi, a fe ḡguoḡ yaon ḡa a pie ḡa pia fā'o nō chhō nu chōmbhi pōḡo Minnwi. Pia fā'o ḡguoḡ maon pei ḡhao ntōḡo pi ḡkuoḡ ji nu mi, mbo ju ye ḡa a ḡē via ḡa pia tho njəi vi ntōḡo pi ḡkuoḡ ndigha'o yi pugu pa mbha nnu shi'i. ⁴ Ntōḡo pi moḡ yei shendaon, a

fe pa mbwa kà'a pugu pa kà'a lieḡ ni pia, nne ḡa ḡkie ḡkuoḡ pa kà'a pighō minthe pəi tei piri nu ḡa a pō moḡ mbhi nthe khwā phi nē, mfā'o pūoḡ ḡa a pō nō yi Minnwi.

⁵ Nthe yei nnu, pa'o ni ḡguoḡ ḡhrī yo ḡhao nō pīḡi nu mbha nnu shi'i ḡkuoḡ pin, ḡkuoḡ mbha nnu shi'i yo pīḡi ji nu nnu, ⁶ ḡkuoḡ ḡhō pīḡi wēiḡ noḡ, ḡkuoḡ wēiḡ noḡ pīḡi tiishii, ḡkuoḡ tiishii pīḡi pōḡo Minnwi, ⁷ ḡkuoḡ pōḡo Minnwi pīḡi khwā moḡ pin, ḡkuoḡ khwā moḡ nda pin pīḡi khwā ḡguoḡ ḡgwa.

⁸ Nthe ḡa pəi mfā'o pa mbha nnu pei ndō ḡku'ō moḡ ḡhō mbīḡi ḡḡəi shhi, kan pəi shi nji Taathō via mbo Jishō Krishto moḡ shendaon ḡa a shi nchwīe pəi fā'a shishi'i ndō njun ntīeḡ nē. ⁹ Nthe ḡa sheshenḡ ḡa a pou pa mbha nnu pei nē, ligi yi tho nchri nu ti nchəiḡ moḡ nthiḡkwo ḡa a lo nu'un njəi li'i, ḡkwo li'ε ḡkwan ha'an pi shīḡao vi moḡ pa phi ḡa a ni mbo moḡ ḡhō nē.

¹⁰ Nthe yie ḡhō ma pa liḡ pan, pəi ya mba'o nō nōoḡ nu ḡa Minnwi ḡē vəi ndō nchu'ō vəi nō ḡgwa pi shini, nthe ḡa pəi nchwīe pa nnu pei, pa'a pəi lo ma ḡḡū moḡ pin yəi. ¹¹ Nthe ḡa moḡ yei shendaon, pi shi mfe ḡhrī ni pia nō nii nu moḡ Sha'afuoḡ ki ndugwi yi, mbo yi Taathō ndō mbo ḡkwe via, Jishō Krishto.

¹² Nthe yie ḡhō, ḡshi ḡgu'ō nchhō ḡkwiḡ vəi ḡguoḡ ndii ni pa mbha nnu pei, nji'i nthe pi nō ha'an pəi ji ndō ḡkwo ya mbhi kwo yəi moḡ nnu shini ḡa pəi fā'o nē.

¹³ Mbī'i ḡa a kā'o vəi nō kwēne nu vəi ntōḡo pi ḡkuoḡ kwiḡ nu vəi, nō ha'an ḡgu'ō mbo yi maon nē, ¹⁴ nji nu ḡa ndii shrāo freinoḡ nchī'a yei kwo para nō ha'an Taathō via Jishō Krishto ni ḡkwo chwīe ḡji nē. ¹⁵ Mba'o nu ni ḡguoḡ kāa nu ḡhao nne ḡa ḡshi ḡga mienḡ mbhi yei, pəi kwiḡ pa nnu pei moḡ sheshe ndii.

Pa ḡgwa ḡa pugu ni njəi ndigha'o Krishto

¹⁶ Pigi shini ndō njōu pi njiḡ mishweishwei ḡa ḡgwa pī'i ni lina tho yugu ndii ḡa pīḡi ni nchwīe pəi ji tho nu Taathō via, mbo Jishō Krishto, moḡ ḡhrī, ndō ti pīḡi ni ḡka yəi pi ndigha'o yi. ¹⁷ Ndiḡ ḡa Minnwi

Tăa ni mfe ndigha'ò ni Jishò Krishto ndò nōon vi nò non ndien ne, Ndigha'ò Tethe gho ni nchhu gho na, "Yei nkien Muon a na ñkhwā, mfa'ò pwatua nthe vi." ¹⁸ Pigi nkaa pigi ni nja'ò nggì yei llo po nthe na pigi pugu ni mbo nkuon mbra Minnwi gho ka'a, mbo mbra taontaon.

¹⁹ Pia fā'ò chrà na pa njəili'i Minnwi ni nchhu ne, mbo yaon na a nthe non fā'ò tininju'ò nkuon gho, na a pie na pəi ni'in njù'ò yəi nkuon gho nò lan na a kii nu mon njin ti mbhi shi nu'un ndan, lí'ε fīnəi muon tutu'u the njù'ò pəi. ²⁰ A pwa na pəi fūon nji yei, na nkəni Minnwi na pa Njəili'i Minnwi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ne lo mbie na non tūgu pi nkwan ha'an a ywεε ji ne.* ²¹ Nthe na yichəi chrà llo mbho njəili'i Minnwi shini ndo mbo fo na a llo pi mon khwā njù'ò nonmishua, ndo ngwa ni nchrā llo mbho Minnwi nò ha'an Jijwe Minnwi ni mfe nji ni pugu ne.

2

Pa masha pugu pa njəili'i mifi

¹ Ndo pa njəili'i mifi ni ntaon shina pa ngwa Ishrae lleshhi, wu'ò nò ha'an pa masha mifi shi ntaon shina pəi ne, na pugu shi nj'an nii shina pəi ni pa ntigi piphi na a yi piri ngwa ne, ntho ndāa Taatho na a yuon vugu ne, nne Minnwi shi nshi'i vugu pi ni tei mon kwo ndii. ² Ntou ngwa shi njou njin mbha nnu totro yugu, nthe vugu, pi chrā nnu piphi nthe shendaon nnu shini. ³ Mon shōro nu njù'ò yugu, pugu shi nchigi vəi ni pa chrà mifi. Minnwi ni nkwo piri njó yugu ti a kā'ò, ni nkwo kā'a piri nu vugu ti a kā'ò.

⁴ Minnwi shini ndo mien pa ghan ntaon pi ndii na pugu ni nchwie phi ne. A ni mā'an vugu mon mōnon li'i ha'an pi ni nū'on vugu mon chein mon li'i njinjin ntho njwεε llembhi shá'a. ⁵ Minnwi shini ndo mien pa ngwa fie lleshhi nkien Noa na a ni nkwe vi, mbo ngan chii nnu ndindi, pugu pa khwachəi ngwa nduon. Yei ni ndōgo li'i ndii na a ni nkuru mbhi

na ngwa ki ya'ò nchò yi ni mbo fo ne ni nkhi. ⁶ A ni nga nda'a, Minnwi fe njó ni pa la'ataon Shodon pugu Gomora, ntūon vugu ti pugu gu phu. A ni nchwie pugu po li nnu na a shi ndōgo li'i mbin ngwa pe na pugu lo mōgo vi ne. ⁷ Ndo Minnwi ni nkwe Loti, mbo non ndindi, na a ni mfa'ò titini pigi njù'ò nthe mbha nnu totro ngwa piphi. ⁸ Loti yei ni mbo non ndindi. A ni nchho mfa'ò yu'ò njù'ò nthe pa mbha nnu piphi na a ni njəi nu ndo nja'ò nu shina pugu lelle ne. ⁹ A mbo nenne, o yəi ki'ε na Taatho ji nkwan ha'an a nthe a kwe ngwa ha'an pugu pogo vi ne mon ghagha'a ndo mbini nū'on ngwa piphi mon ngə'i nchho njwεε llembhi shá'a, ¹⁰ mī'en mbo ngwa pe na pugu tho nchwie pa nnu totro na freinon yugu tā'a nu ne ndo mbini ntho nchī'ə pa nji Minnwi nò sha'a nu.

Pugu fā'ò tininju'ò pugu pa nōon non ndo ki lo mfa'ò pogo ndii na pugu wε'i ghan ndigha'ò ne. ¹¹ Ndo nji'i nthe pi ghan ntaon Minnwi, na pugu fā'ò ghrí a yien ntou yi ncha pa masha mifi pei ne, lo nji'i nchhu phi tho pugu, shhi Taatho. ¹² Ndo ngwa pei chwie nnu pi ki ywεε, nò pa minyien ki lo mfa'ò lina na pi phi vugu pi na pi wēin njwi. Pugu ghà nchrā phi nkuon pa yaon na pugu lo nji'i nji. Pi shi nshi'i vugu nkaa pugu nò pa minyien.

¹³ Pugu shi njəi ngə'i, mbo pe ngə'i na pugu ni mfe nu ne. Pugu lii a po nò nchhó shi'i nò chwie nu sheshe nnu na a shi mfe pwanju'ò ni freinon yugu ne mon nthe minaon. Pugu ya mbo pi ghan fe lritho pugu pa shhū non nò ha'an pugu tūru pəi pugu li'i ji maon ne, ntho nchwie nchhó mon mbha nnu mifi pugu. ¹⁴ Ligi yugu shi lo ndii nnu nduon ntogo tā'a nu mingwe na pugu pugu shi nūan ne, pa'a pugu lo ma njru ni chwie nu phi, mfi ngwa pe na pugu lo nji'i nthi a tini ne ngwēin mon shiri yugu. Pugu fā'ò njù'ò na pi ye'i vugu ni shōro nu. Nchōnō po mbin pugu. ¹⁵ Pugu mien nkien ndaon, nii mon trū. Pugu tōgo nkwan shendaon na Balaan, mbo muon Beo, ni ntogo ne, a

* **1:20** 1:20 Yichəi njin li'i yei pini mbo na nkəni Minnwi na pa njəili'i Minnwi ni nā'an mon nwa'anli ne shini ndo ndho pi mon mb'i nu pa njəili'i pigho.

ni nkhwā shéi pi nkuon tōgo nu shendaon ɲa a lo ɲkā'ō nɛ. ¹⁶ Ndo Minnwi pīga vi nthe phi ɲa a ni nchwīe nɛ, ɲkwéin, mbo minyien ɲa a shi'a nchrā nɛ, chrā ni ɲggi ɲonmishua, ndi'i nnu liliɲ ɲa ɲjēli'i Minnwi ni ntā'a nu nchwīe nɛ.

¹⁷ Ngwa pei pō nō sha'ashhe ɲa ɲkhi lo ɲji'i ntaon nu fō, pugu pō nō luluɲ ɲa fiɲ tien nyien nu nō ghō. Pi kwo piri li'i ndugwi ɲjiɲɲiɲ nū'ōɲ ni pugu. ¹⁸ Nthe ɲa pugu chrā memme chrā ghagha, ɲkwēi ɲjū'ō nō ghō, mbiri ɲgwa pɛ ɲa pugu wu'ō ɲkaka nō taon nu shina ɲgwa pɛ ɲa pugu wu'ō nchhō pi mon ntai nɛ, ɲgwēin vugu ni fīi nu vugu ni pa khwā nu shūon. ¹⁹ Pugu kā'a vugu ɲa pugu shi ntaon mon kūna ndo mbo pa ɲkūna nduthō yugu mon mbha nnu totō. Nthe ɲa sheshe yaon ɲa a gha'a ɲon nɛ, ɲon ghō ɲkūna mbhō yaon ghō. ²⁰ Nthe ɲa, ā mbo ɲa ɲon kwo tei pa nnu pɛ ɲa a ghā ntrao ɲon mon mbhi nɛ ntōgo pi ɲkuon ji nu Taathō via, mbini mbo ɲkwe via, Jishō Krishto, mbini mien non yugu maon pighō krao vugu ɲga'a vugu, kan chōmbhi ɲon ghō pini mbigi nchaa ɲkwan ha'an a ni fūon mbo nō njē yi nɛ. ²¹ A ni ɲka pwa ɲa pugu shi kan ni ndo ɲji shendaon ndindi, nchaa ɲa pugu ji mbini nu'uy ɲkara ɲkūnu yugu ni kina taontaon ɲa pi fɛ ni pugu nɛ. ²² Nnu ɲa lu'ō chrā, mbo nnu shini chhu nɛ lōgo li'i mbin pugu, "Minngu ghā mfu'u mbini ɲji maon fu'u yi ghō" ndo "minkunyan ghā ɲga ɲkwo shīgao non yi, mbini mbini nūan mon titwrei."

3

Kà'a ɲa Taathō thō nu

¹ Yei mbra ɲwa'anli ɲa nā'an nu mfe ni pēi ndwe, ma ɲkien pa liɲ pan. Mon ɲguon paa ɲwa'anli pighō, nchhō ɲkwēne vāi nō kwīɲ nu vāi nō fā'ō nu pī'i nu shi'i. ² Ntā'a nu ɲa pēi kwīɲ pa nnu ɲa Minnwi ni ɲkwo nōon ni pa ɲjēli'i pi pi taontaon pugu chhu nɛ, pugu pa gī Taathō mbini mbo ɲkwe ntōgo pi mbhō

ghan ntaon Krishto ɲa pugu ni nje'i vāi nɛ.

³ Pēi fūon ɲji yei nnu, ɲa mon pa ndugwi llemmbhi, ghan mā'an kwēin shi nthō ni mā'an nu kwēin yugu, nthō ɲjōu ɲjiɲ pa nnu piphi ɲa ɲjū'ō yugu chhu ni pugu nɛ. ⁴ Pugu shi nchhu ɲa, "A ni ɲkā'a ɲa a shi mbini nu'uy nthō ti a hiɲ? Jē fie ndii ɲa pa taa pia ni ɲkhu nɛ*", pa nnu wu'ō ɲgōi nu shhi wu'ō nō ha'an pugu ni mbo mon njē mbhi nɛ." ⁵ Pugu li'ɛ nō ji nu yei nnu ɲa ntōgo pi ɲkuon chrā Minnwi, pa po ni ɲkwo pō nō ntaan ndii, shhe pō yi chwīe pi llo mon ɲkhi ndo ntōgo pi mbhō ɲkhi. ⁶ Ndo ntōgo pi mbhō ɲkhi, mbo ɲkhi mbī, mbhi ye ɲa a ni mbo ndii ghō nɛ, ɲkhi ni njē vi ndo shi'i. ⁷ Ndo pa po pugu shhe ye ɲa a pō ndwe nɛ, wu'ō mbo ti nchēin ndwe nthe pi chrā yi ghō, nne ɲa pi le mbiri vi ni mōon, pi nū'ōɲ vugu nthō ɲwere llemmbhi shā'a mbo llé ɲa pi shi mbiri ghan ki pōgo Minnwi nɛ.

⁸ Ndo ki'i pēi li'ɛ yei ta'a nnu, ma ɲkien pa liɲ pan, ta'a llé ni Taathō pō pi nō ta'a ɲkan ɲga'ombhi, ta'a ɲkan ɲga'ombhi pō pi nō ta'a llé. ⁹ Taathō lo ɲjiyiri nō chwīe nu nnu ɲa a kā'a nɛ nō ha'an pichēi ɲgwa lii yiri nu nɛ, ndo a thō ɲgwēin pi ɲjū'ō yi ni pēi ki lo ntā'a nu ɲa sheshenon vāi shi'i, nthō ntā'a pi ɲa ɲguon ɲgwa pā'a ɲkūnu yugu ni phi. ¹⁰ Ndo llemmbhi Taathō shi nthō pi nō ha'an ɲgina ghā ɲgwī'i nthō nɛ, pa po shi ntōgo gha ni titini yōnō nu, pa maon mon po kii ndo nshi'i, ɲkuon shhe pugu pa nnu ɲa ɲgwa ni nchwīe nu nɛ shi ntaon li'i wo.†

¹¹ Ti ɲa pi shi nshi'i ɲguon maon pei mon yei ɲkwan shendaon nɛ, pēi pī'i ɲkwan ɲgwa ɲa pēi fā'ō nō pō nu nɛ. Pēi fā'ō nō chhō nu chōmbhi taontaon pugu pa chōmbhi pōgo Minnwi ¹² nthō ɲwere nu, ndo ɲkōnō thō nu llemmbhi Minnwi, mbo llé ɲa pi shi ntūon pa po ni mōon a shūgwi, pa maon po shūgwi mon kii nu ghō. ¹³ Ndo ntōgo pi ɲkuon ɲkwan ha'an kā'a yi chhu nɛ, pia thō ɲwere po fhi pugu pa shhe fhi li'i ɲa ndindi Minnwi pō nɛ.

* **3:4** 3:4 Yei thō nchhu pi pɛ ɲgwa ɲa pugu ni mfūon mbo ghan younjir Krishto nɛ. † **3:10** 3:10 A pō mon pichēi ɲwa'anli Minnwi pi ɲa *Pi shi ntūon*.

¹⁴ Nthe yie, ma ηkieη pa liη pan, ηa pəi tho njwere nnu pei ne, pəi kaa nɔ yəi nu ηa pəi pɔ shhi yu ki muuη mi tɔtrɔ, ki ntəi lɔ mbɔ mbiη pəi ndɔ mbini mbɔ ni ta'anggi pəi pugu. ¹⁵ Nɔ mbini ndɔgo wēiη njù'ɔ Taathɔ via, nɔ shina ηa a fe nu ηa pəi lūgu wu'ɔ nɔ ha'an Pɔɔ, ηkieη ndiη via, ni nā'an mfe ni pəi ηkaa yu ntɔgo pi ηkuon fi'i shiethɔ ηa pi ni mfe ghɔ ne. ¹⁶ Yei ηkwan nɔ ha'an a ghà nā'an ηguon pa ηwa'anli pi ghao, ndii ηa a chrā nu nthe nnu pei ne. Pichəi pa maon pɔ mon ghɔ ηa a gha'a nɔ ji nu ηa pichəi pa ηgwa ηa pugu lɔ nji nnu, ndɔ ki lɔ nthi a tini mon pin, kara nchhu nnu nduon, wu'ɔ nɔ ha'an pugu ghà nu'un nchwīe ni pichəi li'i mon Nwa'anli Minnwi ne, nne mbiri non yugu.

¹⁷ Nɔ nthe ηa pəi kwo ji yei ni shhi ne, ηkieη pa liη pan, pəi lina nu ηa ki'i pi fi vəi ni pa nnu ntəi ηgwa piphi, nne mien ki lɔ nu'un nthi a tini. ¹⁸ Nɔ pəi ku'ɔ nu mon pwapuη pugu pa ji nu Taathɔ via mbini mbɔ Nkwe via Jishɔ Krishto. Nguon ndigha'o ghao pɔ ghɔ ndwe ti ηgəi nchəiη mon llembi ηa mba'a ndugwi yi pɔ ne. A pɔ nenne.

Fũoŋ ɲwa'anli Jouŋ

Kāoŋ nu pa tho nnu

Pi ni nā'an ɲwa'anli yei mfe ni pa ghaŋ piŋ ɲa pugu ni mbo moŋ fiŋtho ne. Pichəi shini ndo nu'un nthe moŋ piŋ mbiŋ Jisho ɲkwaŋ no ha'an pi ni nje'i vugu no gho llo moŋ njē yi ne.

Pa ɲgwa Gri ni mb'i ɲa freinoŋ piŋ a wu'o mbwa jijwe ɲoŋ, nne pa'a ndo mbiŋ ɲa Minnwi shwi'i ɲkuoŋ shhe hein no ɲoŋ ɲoŋmishua moŋ freinoŋ. Nji'i nthe pi no ha'an pugu shini ndo mbiŋ vi, mbo Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaoŋ no ɲkwe ne, ntho nchho pi moŋ phi, ndo ki lo ntho nōoŋ khwǎ ne, pugu ni nchhu ɲa pugu ji Minnwi ndo mbo pi yi Minnwi. Pugu ni ntaoŋ shina pa ghaŋ piŋ nthe ɲa pugu ni mb'i ɲa pugu fā'o yichəi ji nu nnu moŋ jijwe ɲa a chaa yi piŋgəi ɲgwa nduoŋ ne. Nnu yei ni nch'i ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲkina moŋ choshi ne, tho yugu fiŋ nthe pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu no gho ne.

Jouŋ, ɲa a ni nji ɲgwa pei shi'i, ndo ni njəi Jisho Taatho ni ligi yi ne, nā'an ɲwa'anli yei no fe nu tininju'o ni pugu no nnu ɲa pugu ni nja'o llo no njē yi ne. ɲwa'anli yei nōoŋ nu ɲa Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaoŋ no ɲkwe ne ni ntho shini moŋ freinoŋ ntho mā'an ghrí ghaŋ piŋ ɲa pugu fā'o nnu shini. ɲwa'anli yei tii ɲa chho nu chombhi taontaŋ pugu pa lina nu ni pichəi pa ɲgwa po pi ya ɲkien pa li no nōoŋ nu ɲa ɲoŋ ji Minnwi.

Chrà chombhi

¹ Pigi chii ye ɲa a ni mbo no njē yi ne ni pəi, mbo ye ɲa pigi ni nja'o, mbo ye ɲa pigi ni njəi. Pigi ni njəi yie ni ligi yigi, ɲkāoŋ ni mbho yigi, nthe chrà chombhi. ² Chombhi gho ni nōoŋ noŋ yi, pigi yəi, ndo kwe nte yi ndwe, ndo nchii chombhi ki ndugwi yi gho ɲa a ni mbo pugu Tāa ne. ³ Nnu ɲa pigi ni nja'o ndo njəi ne, pigi piŋi nchii ni pəi nne ɲa pia po nu ka'a moŋ ta'anju'o no ha'an pia pa Tāa ni

muoŋ vi Jisho Krishto kwo po ta'a yi moŋ ta'anju'o ne. ⁴ Pigi* nā'an pei nnu nne ɲa pwanju'o yigi linaoŋ.

Minnwi po pi lí'ε

⁵ Yei ɲkini ye ɲa pigi ya'o mbho yu ndo nchii ni pəi ɲa, Minnwi po pi lí'ε pa'a kaŋ shigəi njiŋ lo mbo mbiŋ yu. ⁶ Pia nchhu ɲa pia pugu po nu ka'a moŋ ta'anju'o ndo nyien nu njiŋjiŋ, kaŋ pia le'ile'i, ki lo ntho nchwie pi nnu shini. ⁷ Ndo pia nyien pi moŋ lí'ε, no ha'an Minnwi ndutho yi po moŋ lí'ε ne, pia ni noŋ pia po ka'a, chhi Jisho Muoŋ vi shigao ɲguoŋ phi yia ghao.

⁸ Pia nchhu ɲa pia lo mfā'o phi, kaŋ pia fi pi noŋ yia, pa'a nnu shini lo mbo njū'o pia. ⁹ Ndo ti pia mbiŋ phi yia ndo njūa ni Minnwi, kaŋ A shi ndi'ε phi yia ghao ndo nshigao ɲguoŋ nnu phi yia ghao, nthe ɲa a shi nū'oŋ kà'a yi ɲa a chhu ɲa a shi ndi'ε phi yia ne, ndo mbo Minnwi ndindi. ¹⁰ Pia nchhu ɲa pia lo nchwie phi, a nōoŋ ɲa pia chhu ɲa a Minnwi ɲgaŋ le'ingien nne pa'a chrà yi lo nji'i mbo njū'o pia.

2

Krishto ɲgaŋ ghère via

¹ Pa puoŋ mi puoŋ paŋ, nchho nā'an pa nnu pei ni pəi nne ɲa ki'i pəi chwie phi. Ndo ti sheshenoŋ nchwie phi, kaŋ pia fā'o ɲgaŋ ligəi ɲa a shi ndigəi Tāa mfe via no, mbo Jisho Krishto ɲoŋ ndindi. ² A ju ndutho yi mbo yaŋ fe'ingien ɲa a fu'u pigitua Minnwi nthe phi yia, ki lo ɲgu'o mbo pi yia tə'i via, ndo mbini mbo yi ɲguoŋ mbhi ghao ɲkaa pugu.

³ Minthe pia fā'o tininju'o ɲa pia ji Minnwi pi no ha'an pia nū'oŋ pa kina pi. ⁴ ɲoŋ ɲa a chhu ɲa, "Nji vi," ndo ki lo nū'oŋ kina yi ne, po pi nde'ingien ndo pa'a nnu shini lo mbo njū'o yu, ⁵ ndo ɲgwa pe ɲa pugu ghà nū'oŋ chrà yi ne, ɲgwa pe ɲa khwǎ ye ɲa pugu fā'o mbiŋ Minnwi ne ya mbo yi ka'oka'o. A ɲkwaŋ ha'an minthe pia ji ɲa pia pa Minnwi ta'a yi ne. ⁶ Pia nchhu ɲa pia kina mbo pia pa Minnwi ta'a yi, a pie ɲa pia chho chombhi

* 1:4 1:4 A po moŋ pichəi ɲwa'anli ndunu ɲa Pəi fā'o yichəi pwanju'o yigi.

yia ņkwaņ ha'an Jisho Krishto ni nchho ne.

Kina fhi

⁷ ņkien lin paņ, ndo nji'i ntho na'an pi kina fhi ni p̄ai, a p̄o pi yi ndunu ņa p̄ai ni ņkwo fā'o no n̄jē yi ne. Ndunu kina gho ye ņa p̄ai ni ņkwo ya'o ne. ⁸ Ndo ti n̄chho na'an pi kina fhi ni p̄ai nthē ņa nnu shini ņa a p̄o mon gho ne pi ȳai mbinj Krishto mbinj n̄j̄ai mbinj p̄ai, nthē ņa n̄jinjnin tho ntogotogo, ņkien lī'ε kwo the nu.

⁹ Sheshenon ņa a chhu ņa a p̄o mon lī'ε ndo mbina ndin vi ne wu'ɔ mbo mon ninj. ¹⁰ Sheshenon ņa a khwā ndin vi ne chho pi mon lī'ε, nthē yie gho, yich̄ai nnu lo mbo mbinj pia ņa a shi nchw̄ie ņon nduon chw̄ie phi. ¹¹ Ndo ņon ņa a p̄ina ndin vi ne p̄o pi mon ninj ntho nȳien pi mon ninj gho, ki lo nji li'i ņa a gh̄ai nu ne, nthē ņa n̄jinjnin gho kwo chri ligi yi.

¹² Ntho na'an nu mfe ni p̄ai, ma pa puon mi puon paņ, nthē ņa pi kwo lī'ε phi ȳai nthē pi Jisho.

¹³ Ntho na'an nu ni p̄ai, ma pa t̄aa, nthē ņa p̄ai ji vi, mbo ju ye ņa a ni ņkwo p̄o no n̄jē yi ne.

Nā'an nu ni p̄ai, ma pa kuonon, nthē ņa p̄ai gha'a ņon mbimbhi.

Nā'an nu ni p̄ai, ma pa puon nthē ņa p̄ai ji T̄aa.

¹⁴ Nā'an mfe ni p̄ai, ma pa t̄aa nthē ņa p̄ai ji vi ņa a ni mbo no n̄jē yi ne.

Nā'an mfe ni p̄ai, ma pa kuonon nthē ņa p̄ai fā'o nji, chr̄a Minnwi kina mbinj p̄ai, ndo p̄ai kwo gha'a ņon mbimbhi.

Ki'i ņkhwā ņkuon mbhi

¹⁵ Nenne, n̄shwei v̄ai, ki'i p̄ai khwā ņkuon mbhi yei, ki pa maon ņkuon mbhi yei. Sheshenon ņkhwā ņkuon mbhi yei, kaņ a lo mfā'o khwā mbinj T̄aa. ¹⁶ Nthē ņa ņguon pa maon ņkuon mbhi, yaon ņa freinon t̄a'a nu ne pugu pa yaon ņa ligi ņonmishua ȳai ņkhwā nu no fā'o nu ne, pugu pa kw̄ei nu n̄j̄u'ɔ mon n̄onon non nthē pa maon ņa ņon fā'o ne, kaņ ta'a nnu yei lo ndho pi mbho T̄aa, a p̄o pi yi ņkuon

mbhi. ¹⁷ ņkuon mbhi chho ntogotogo pugu pa ji yaon ņa a khwā ne, ndo ņgwa p̄e ņa pugu chw̄ie nnu ņa Minnwi chhu ne, pugu shi nchho mbhi ki ndugwi yi.

P̄ai lina pa mbina Krishto

¹⁸ Puon paņ, ndugwi yi kwo para, no ha'an p̄ai ni nja'o ņa mbina Krishto tho nu ne, nenne ntou pi kwo tho, nthē yie gho, p̄ia ji ņa ndugwi yi kwo para. ¹⁹ Pugu ni mienj via ntaon ni vugu, ndo pugu shini ndo nja mbo pi ņgia yia, nthē ņa pugu kaņ ni mbo ņgia yia, pugu kaņ ni ņkina pia pugu, ndo pugu ni ntaon shina pia, nenne, a ya n̄on ņa ņguon yugu shini ndo mbo ņgia yia.

²⁰ Ju ņa a yi taontaon ne shā'o Jijwe Minnwi mbinj gho, nenne ņguon v̄ai ji nnu shini. ²¹ Nā'an mfe ni p̄ai pa'a ndo nthē pi ņa p̄ai shi lo nji nnu shini, nthē pi ņa p̄ai ji, ndo p̄ai ņkaa p̄ai ji ņa le'ingien shi'a ndho mbho nnu shini. ²² ņgaņ le'ingien p̄o pi ḡɔ? A ņon ye ņa a l̄aa ņa Jisho shi lo mbo Ju ye ņa pi Chu'ɔ vi Ntaon no ņkwe ne. ņon vei ju mbo mbina Krishto, mbo ju ve ņa a l̄aa T̄aa mbinj ndāa Muon ne. ²³ Sheshenon ņa a l̄aa Muon ne l̄aa T̄aa ņkaa yu, sheshenon ņa a pinj Muon ndo nchhu ne, pinj T̄aa ņkaa yu.

²⁴ Ni ḡɔ, a pie ņa yaon ņa ɔ ni nja'o no n̄j̄ē yi ne kina n̄j̄u'ɔ gho. Yaon ņa ɔ ni nja'o llo no n̄j̄ē yi ne ņkina n̄j̄u'ɔ gho, kaņ ḡɔḡɔ shi ņkina mbinj Muon pugu T̄aa. ²⁵ Yei yaon ņa a k̄a'a via no gho ne, chombhi ki mme.

²⁶ Nā'an pa nnu pei mfe ni p̄ai nthē pa ņgwa p̄e ņa pugu t̄a'a nu mfi v̄ai ne. ²⁷ Ndo ni p̄ai, Jijwe Minnwi ņa Krishto shā'o mbinj p̄ai ne kina mbinj p̄ai, nne pa'a p̄ai lo mfā'o ch̄a sheshenon no ye'i nu v̄ai. Nthē ņa Jijwe yi ye'i v̄ai ni ņguon nnu ghao, yaon ņa a ye'i nu ne p̄o pi nnu shini, ki lo mbo le'ingien. Wu'ɔ no ha'an a ye'i v̄ai ne, p̄ai kina p̄ai pa Krishto ka'a.

²⁸ Nne, ma puon mi puon paņ, p̄ai kina p̄ai pugu ka'a, nne ņa a shi ņga mbinj, pia fā'o tininju'ɔ ki lo nshū'u mbinj ninj mon lritho ndii ņa a tho ne.

²⁹ Pɛi nji ŋa Krishto ŋon ndindi, pɛi ji nɛ ki'ɛ ŋa sheshenon ŋa a ghà nchwɛ nnu ndindi nɛ phi Minnwi mbhi vi.

3

Puon Minnwi

¹ Lii njɛi fi'i khwǎ ŋa Tǎa fǎ'o mbin pia nɛ njɛi, a mɛin via ni puon pi, pia lo mbo yie shini. Nnu ŋa a chwɛ pa'a ŋkuon mbhi lo nji via nɛ po ŋa ŋkuon mbhi shini ndo nji vi. ² Nkien lin pan, pia po pi pa puon Minnwi ndwɛ, ndo ti ŋkwan yaon ŋa pia shi mbo nɛ, pi lo naa nɔon ni pia ya'a, ndo pia ji ŋa ndii ŋa a shi nɔon non yi nɛ, pia shi ndɛ mbo no ju, nthe ŋa pia shi njɛi vi ŋkwan no ha'an a po nɛ. ³ Sheshenon ŋa a chho mfǎ'o yei kwà'a mbin yu nɛ chwɛ non yi mbo yi taontaon, wu'ɔ no ha'an ju ndutho yi, yi taontaon nɛ.

⁴ Sheshenon ŋa a lɔgo chwɛ nu phi a po mbha nnu yi nɛ, a tho nchwɛ pi no ngɔo nnu mbimbhi nthe ŋa phi po pi mbha nnu ngɔo nnu mbimbhi. ⁵ Pɛi ji ŋa Krishto ni ntho pi no shigao nu phi, ndo pa'a phi lo mbo mbin yu. ⁶ Sheshenon ŋa a ta'a yi pugu Krishto nɛ shi'a ndɔgo chwɛ nu phi a po chofa'a yi, sheshenon ŋa chwɛ nu phi fǎ'a yi nɛ lo naa njɛi vi ki nji vi.

⁷ Puon mi puon pan, ki'i sheshenon fi vɛi, sheshenon ŋa a tho nchwɛ nnu ndindi nɛ po ŋon ndindi no ha'an juju ŋon ndindi nɛ. ⁸ Sheshenon ŋa mbha nnu pi po pi chwɛ nu phi nɛ po pi yi Shata. Nthe ŋa Shata ni ŋkwo tho nchwɛ phi llo no njɛ yi. Nnu ŋa a ni nchwɛ Muun Minnwi tho nɛ, ni mbo ŋa a piri fǎ'a Shata. ⁹ Sheshenon ŋa a phi Minnwi mbhi vi nɛ shi'a ndɔgo chwɛ nu phi a po chofa'a yi, nthe ŋa mbha nnu Minnwi po mbin yu ti minthe pa'a a lo ŋkina ntho nchwɛ phi nthe ŋa a phi Minnwi mbhi vi. ¹⁰ Ntogo pi ŋkuon yei pinthe pi ji puon Minnwi pugu pa yaon ŋa puon Shata yie nɛ. Sheshenon ŋa a shi'a nji'i nchwɛ nnu ndindi ki ŋon ŋa a lo ŋkhwǎ ndin vi nɛ, lo mbo yi Minnwi.

Sheshenon khwǎ pichɛi ngwa

¹¹ Yei ŋkini ŋa pɛi kwo ya'o llo mon njɛ yi nɛ, ŋa pia khwǎ non pia. ¹² Ki'i pia po pi no Kein ŋa a ni mbo yi ŋon mbimbhi, mbo Shata, njwi ndin vi nɛ. A ni njwi vi nthe pi kho? Nthe ŋa fǎ'a yi ni mbo yi piphi, ndo yi ndin vi po fǎ'a ndindi. ¹³ Ki'i pɛi ghrǎo, ma pa lin pan, ŋa ŋkuon mbhi pina vɛi.

¹⁴ Pia ji ŋa pia kwo taon mon gu nii mon chombhi, pia ji nthe ŋa pia khwǎ lin pia. Sheshenon ŋa a lo nji'i mfǎ'o khwǎ nɛ, kina mon gu. ¹⁵ Sheshenon ŋa a pina ndin vi nɛ po pi njwi ŋon, ndo pɛi ji ŋa mba'a pa ghan jwi ngwa fǎ'o chombhi ki mme mon njù'ɔ pugu.

¹⁶ Yei ŋkwan ha'an pia ghà nji ŋkien khwǎ nɛ, ŋa Jisho ni ŋkhu nthe via, nthe yie gho, a pie ŋa pia khu nthe pa lin pia.

¹⁷ Non mfǎ'o fi'i maon ŋa a nthe a yru no gho shi'i ndo njɛi ndin vi mon pou ki lo nɔon kwoshini gho, kan khwǎ Minnwi po njù'ɔ yu pi nɛin?

¹⁸ Puon mi puon pan, ki'i khwǎ yia wu'ɔ mbo pi ni nchò ki chrà. Pia nɔon nnu khwǎ ntogo pi mon fǎ'a yia pugu pa nnu shini. ¹⁹ Ntogo pi ŋkuon yie, pia shi nji ŋa pia ngia nnu shini ndo mfǎ'o tininju'ɔ shhi Minnwi. ²⁰ Njù'ɔ yia ngwɛin via no ngusha'a, pia ji nu ŋa Minnwi chaa njù'ɔ yia ndo nji nguon nnu ghao.

²¹ Nkien lin pan, njù'ɔ yia mien ki wɛin via no pa ngusha'a, kan pia fǎ'o tininju'ɔ shhi Minnwi. ²² Ti sheshe yaon ŋa pia pie mbho yu nɛ kan pia shi mfǎ'o, nthe ŋa pia gha nù'ɔn kina yi ndo nchwɛ nnu ŋa a pwa vi nɛ.

²³ Kina yi po ŋa pia fǎ'o pin mbin Muun vi, mbo Jisho Krishto, ndo ŋkhwǎ non pia wu'ɔ no ha'an a fɛ gí ni pia ŋa pia khwǎ nɛ. ²⁴ Sheshenon ŋa a nù'ɔn kina Minnwi nɛ, kina mbin Minnwi, Minnwi kina mbin yu. Pia ji ŋa a kina mbo ta'a yi pia pugu, ntogo pi ŋkuon Jijwɛ yi ŋa a fɛ ni pia nɛ.

4

Ji nu pa ghan ntaon mifi

¹ Nkien lin pan, ki'i nji'i mbin pi sheshenon ŋa a chhu ŋa nnu ŋa a chhu nu llo pi mbho Jijwɛ Minnwi nɛ, ndo ywɛ'i

vugu nō yēi nu ņa Jijwē ņa pugu fā'ō nē llo pi mbhō Minnwi. Nthe ņa ntou pa nǰēilī'i mifiī pō moņ mbhi shi'a. ² Yei ņkwan ha'an minthe o kie nji ņa Jijwē Minnwi pō mbiņ pugu nē. Sheshēņoņ vugu mbiņ ņa Jishō Krishto ni ntho moņ freinoņ, kaņ a llo mbhō Minnwi. ³ Sheshēņoņ mien ki lō mbiņ ņa Jishō ni ntho moņ mbhi yei nō ņoņmishua, kaņ ņoņ gho lō nji'i mfā'ō Jijwē Minnwi. ņoņ gho fā'ō pi jiwē mbina Krishto ņa pēi ni nja'ō ņa a tho nu, ndwē a kwo lō mbo moņ mbhi nē.

⁴ Pa puoņ mi puoņ paņ, pēi pō pi yi Minnwi ņkwo lō ņga'a vugu, nthe ņa ju ņa a chho nǰ'ō pēi nē chaa vi ņa a pō moņ mbhi nē. ⁵ ņgwa pigho pō pi yi ņkuoņ mbhi yei, nthe yie gho, pugu chrā nnu pugu pi nō ņgwa ņkuoņ mbhi, ņgwa ņkuoņ mbhi ya'ō vugu. ⁶ Ndo ti pia pō pi yi Minnwi. Sheshēņoņ ņa a ji Minnwi nē ghā nja'ō via; sheshēņoņ ņa a lō mbo yi Minnwi nē shi'a nja'ō via. Yei ņkwan ha'an pia ghā ņkie nji Jijwē nnu shini pugu jiwē mifiī nē.

Minnwi pō pi khwā

⁷ Pa ņkien līņ paņ, pīa khwā noņ pia, nthe ņa khwā llo pi mbhō Minnwi. Sheshēņoņ ņa a nōoņ khwā nē phi Minnwi mbhi vi ndo a ji Minnwi. ⁸ Sheshēņoņ ņa a lō nōoņ khwā nē lō nji'i nji Minnwi, nthe ņa Minnwi khwā.

⁹ Minnwi ni nōoņ fi'i ņkwan ha'an a khwā via nē, pi ni taoņ nu fiēņ Muuņ vi a tho moņ mbhi, nne ņa minthe pia fā'ō chombhi ntogo pi mbhō yu. ¹⁰ Yei yaon ņa pi mēiņ ni khwā nē, a lō nji'i mbo pi ņa pia ni ņkwo khwā vi, a pō pi ņa a ni ņkhwā via ntaoņ Muuņ vi nō yaon fe'ingien ņa a pi'i pigitua Minnwi nthe phi yia nē.

¹¹ Pa ņkien līņ paņ, Minnwi ņkhwā via fi'i yei, a pie ņa pia pini ņkhwā noņ pia. ¹² Chēi kaņ ta'a ņoņ lō naa nǰēi Minnwi, pīa ņkhwā noņ pia, Minnwi kina pia pugu ka'a, khwā yi pō yi ndinaoņ nǰ'ō pia.

¹³ Yei ņkwan ha'an minthe pia ji ņa pia pugu kina ka'a, juju kina pia pugu nē, nthe pi ņa a fe Jijwē yi ni pia.

¹⁴ Pigi yēi ndo mbo pa minkwentie ņa

Tāa taon Muuņ ņa â tho mbo ņkwe mbhi.

¹⁵ Sheshēņoņ ņa a piņ ndo nchhu ņa Jishō Muuņ Minnwi nē, Minnwi kina mbo pugu yu ka'a, juju kina mbo pugu Minnwi.

¹⁶ Nne pia ji ndo mbiņ fi'i ņkwan ha'an Minnwi khwā via nē.

Minnwi pō pi khwā, nne ņoņ ņa a kina nchho moņ khwā nē kina pugu pa Minnwi ka'a, Minnwi kina pugu yu ka'a.

¹⁷ Moņ yei shendaon pinthe pia ji ņa khwā Minnwi linaoņ shina pia, nne ņa minthe pia fā'ō tininju'ō moņ llembhi shā'a, nthe ņa nō ha'an ju ndutho yi pō nē, a ha'an pia ņka pia pō moņ mbhi yei nē.

¹⁸ Pogo gu lō mbo moņ khwā, ndo khwā ņa a yi ndinaoņ ghā nǰō pogo gu. Nne khwā lō ndinaoņ mbiņ sheshēņoņ ņa a pogo gu nē, nthe ņa pogo gu ghā nyien pi pugu nǰō. ¹⁹ Pia ghā nōoņ khwā nthe ņa Minnwi fūoņ ņkhwā via.

²⁰ Sheshēņoņ nchhu ņa, "ņkhwā Minnwi," ndo mbina ndiņ vi, kaņ a ndē'ingien, nthe ņa ņoņ ņa a lō nji'i ņkhwā ndiņ vi, mbo ņoņmishua ņa yēi nu nē, nthe pa'a a lō ņkhwā Minnwi ņa lō nji'i nǰēi nē. ²¹ Yei gī ņa a fe ni pia: ņoņ ye ņa a khwā Minnwi nē yī'i ņa a khwā ndiņ vi.

5

Gha'a nu ņkuoņ mbhi

¹ ņguoņ ņgwa ņa pugu piņ ņa Jishō Ju ņa Minnwi Chu'ō Ntaoņ nō ņkwe nē phi Minnwi mbhi vugu. ņguoņ ņgwa ņa pugu khwā Tāa nē khwā ņoņ ņa a phi Tāa mbhi vugu nē. ² Yei ņkwan ha'an pia ghā nji ņa pia khwā puoņ Minnwi nē: A ndii ņa pia khwā Minnwi nchwīe nnu ņa pa kina pi chhu nē.

³ Nthe ņa a yei mbo khwā Minnwi: ņa pia nū'oņ pa kina pi. Ndo pa kina pi pigho lō nji'i mbo pi lri. ⁴ Nthe ņa ņoņ ņa a phi Minnwi mbhi vi nē, gha'a ņkuoņ mbhi. Yei gha'a nu ņa a gha'a ņkuoņ mbhi nē, pō pi piņ yia. ⁵ A gǰ ņa a gha'a ņkuoņ mbhi? ņkien ju ņa a piņ ņa Jishō pō pi Muuņ Minnwi nē.

Nnu ņa pi chhu nthe Muuņ Minnwi nē

⁶ Yei ju ņa a ni ntho ntogo pi ņkuoņ kwe ņkhī moņ ņkhī pugu pa chhī nē,

mbɔ Jishɔ Krishto, ki lo ŋgu'ɔ ntɔgo pi mon ŋkhɨ tɛ'i vi, a ni mbɔ pugu pa chɨ gu yi. Jijwe Minnwi pɔ minkwentie yi, nthɛ ŋa Jijwe Minnwi ghɔ Ju mbɔ nnu shini. ⁷ A trei pa minkwentie: ⁸ Jijwe, ŋkhɨ ni chɨ. Ndɔ ŋguon yi trei pei pɔ ni ta'anggi. ⁹ Pia mbin ŋgwamishua ha'an pugu pa minkwentie nɛ, pia ji nɛ ki'ɛ ŋa Minnwi nɔ minkwentie chaa yie ghɔ. Yei kwe nu ntiɛ ŋa Minnwi kwe ntiɛ Muuņ vi nɔ ghɔ nɛ. ¹⁰ Sheshenon ŋa a fā'o pin mbin Muuņ Minnwi nɛ fā'o minkwentie yei njū'ɔ yu. Sheshenon ŋa a lo nji'i mbin Minnwi nɛ chwīe Minnwi pɔ ndɛ'i ŋgien, nthɛ ŋa pugu lo mbin nnu ŋa Minnwi chhu nthɛ Muuņ vi nɛ. ¹¹ Yei nnu ghɔ ŋa Minnwi chhu nɛ: Minnwi fɛ chɔmbhi ki mme ni pia. Chɔmbhi yei pɔ pi mbin Muuņ vi. ¹² Sheshenon ŋa a fā'o Muuņ Minnwi nɛ fā'o chɔmbhi. Sheshenon ŋa a lo nji'i mfā'o Muuņ Minnwi nɛ lo nji'i mfā'o chɔmbhi.

Pɛi ji ŋa pɛi fā'o chɔmbhi ki mme

¹³ Nā'an nnu pei mfe ni pɛi ŋa pɛi pin Muuņ Minnwi nɛ, nne ŋa pɛi ji ŋa pɛi fā'o chɔmbhi ki mme. ¹⁴ Yei tininju'ɔ ŋa pia fā'o mbin Minnwi nɛ, ŋa pia mbie sheshe yaon ŋkwan nɔ ha'an a tā'a nu nɛ, kan a shi nja'o via. ¹⁵ Ŋa pia nji ŋa a ghà nja'o via mon ŋguon nnu ŋa pia pie vi nɔ nɛ, pia pini nji ŋa a shi mfe yaon ŋa pia pie nu nɛ.

¹⁶ Sheshenon njɛi ndin vi a thɔ nchwīe phi ŋa a lo nji'i ndugwi mon gu mon jijwe nɛ, a luon Minnwi mfe ghɔ, Minnwi fɛ chɔmbhi ghɔ, mbɔ pa ŋgwa pɛ ŋa pugu chwīe phi ŋa mba'a a yi'i ndugwi mon gu nɛ. Yichɛi phi pɔ ŋa a ghà ndugwi pi mon gu, ndɔ nji'i mfe pi gí ŋa pi luon Minnwi mfe ni ŋgwa pɛ ŋa pugu chwīe ŋkwan phi ghɔ nɛ. ¹⁷ Ŋguon nnu ŋa a lo ŋkā'o nɛ pɔ pi phi, ndɔ phi pɔ ŋa a lo nji'i ndugwi mon gu jijwe.

¹⁸ Pia ji ŋa sheshenon ŋa a phi Minnwi mbhi vi nɛ shi'a ŋgɛi shhi nchɔ nchwīe phi, nthɛ ŋa Muuņ Minnwi shi ndi'i vi, nne mba'a ŋon mbimbhi, mbɔ Shata, kāon vi. ¹⁹ Pia ji ŋa pia lo pi mbɔ Minnwi, ndɔ ŋguon mbhi ghao pɔ pi mbhɔ ŋon mbimbhi.

²⁰ Pia ji ŋa Muuņ Minnwi thɔ ndɔ mfe shiethɔ ni pia, nne ŋa a nthɛ pia ji Minnwi, mbɔ ju ŋa a yi shini nɛ. Pia pɔ mon ju ŋa a yi shini nɛ, mon Muuņ vi, mbɔ Jishɔ Krishto. A ju mbɔ ŋkien Minnwi shini mbɔ chɔmbhi ki mme.

²¹ Pa puon mi puon pan, pɛi lɛ'i gha'o nu pa nnwi.

Mbira Nwa'anli Joun Kāon nu pa tho nnu

A wu'ɔ nā'an Joun nwa'anli yei nɔ shūu nu ténə ghan pin mon yichəi choshi nthe pa ghan mifi, ndo mbini ndigəi vugu na pugu khwā non. A gē choshi mon nwa'anli yei pi na Mingwe, pa ngia choshi pɔ pa puon Mingwe vei. Joun tūgu non yi nɔ nthishi. Pa ngwa mon choshi yei tho nkra Joun, a yəi na pugu tho chho chombhi yugu mon nnu shini. Nne a pini nā'an nwa'anli nɔ shwei nu choshi yei na ki'i pugu tuon pa masha mifi.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu, Joun, mbo nthishi mon choshi, ngəi nu mbho mingwe yei na pi chu'ɔ vi ne, pugu pa puon pi na nkhwā mon nnu shini, ndo ki lo ngu'ɔ mbo pi mmu tə'i a. Nguon ngwa na pugu ji nnu shini ne khwā vəi nkaa pugu, ² nthe nnu shini na a kina mbin pia, ndo shi mbo ka'a ki ndugwi yi ne.

³ Pwapu ni kwoshini ni ghighri pɔ ni pia llo mbho Minnwi Tāa pugu Jisho Krishto, mbo muon Tāa, mon nnu shini pugu pa khwā.

Nyien nu mon khwǎ pugu pa nnu shini

⁴ Njù'ɔ a pwa ti nga'a nɔ yəi nu na pichəi pa puon pɔ chho nu mon nnu shini wu'ɔ nɔ ha'an Tāa ni mfe gi ni pia ne.

⁵ Ndwe nchho mbie ghɔ, ma nkien mingwe vei, a lo nji'i mbo pi na nchho nā'an pi kina fhi mfe nu ni pəi, a wu'ɔ ye na pia ni mfā'o llo nɔ njē yi ne, na pia khwā non pia. ⁶ A yei mbo khwǎ, na pia chho nkwan ha'an kina yi chhu ne. Yei kina yi, wu'ɔ nɔ ha'an pəi ni nja'o mon njē yi ne, na pəi chho mon khwǎ.

⁷ Ntou pa ngwa mifi kwo taon mon mbhi, mbo ngwa pɛ na pugu lo nji'i mbin na Jisho Krishto tho mon freinon ne. Nkwan non vei pɔ pi ngan mifi mbo mbina Krishto. ⁸ Pəi lina ni non pəi, nji na mba'a pəi phe yaon na pia kwo fā'a ne,

nji na minthe pia fā'o kinein ti a linaon. ⁹ Sheshenon na a ghəi shhi ki lo ngu'ɔ nkina pi nkuon yaon na Krishto ye'i ne, lo nji'i mfā'o Minnwi. Non na a kina mon yaon na Krishto ye'i ne, fā'o Tāa pugu muon.

¹⁰ Sheshenon ntho njəi vəi, ki lo ntho pi ni ntigi yei, ki'i pəi pin vi nda pəi, ki nchrā ghɔ, ¹¹ nthe na sheshenon na a chrā ghɔ ne, pɔ pi pakwo pi mon fā'a piphi yi.

Ndugwi njin chrà nu

¹² Mfā'o ntou nnu nɔ shwei nu vəi nɔ ghɔ, ndo mba'a nji'i nā'an nā'an mon nwa'anli, nshi nka khwā pi nɔ kra nu vəi, nchrā ni pəi pia tho njəi ligi, nne na pwanju'ɔ yia linaon.

¹³ Puon ndin ghɔ yi mingwe na pi chu'ɔ vi ne, mā'an chrà yɔ.

Yichəi mbra ŋwa'anli Joun Kāon nu pa tho nnu

Joun nā'an ŋwa'anli yei nɔ chhu nu ni Gayu ŋa ju, Gayu, ya fā'a nu shi'i. A nā'an nɔ piŋ nu pichəi pa ŋgwa ŋa a taon mon choshi yei, ndo yichəi nthishi fɔ, ligi yi pɔ Diotrefe, lāa vugu lāa. Diotrefe ni ndāa nji Joun ti nchəin mon ye nthinkwo ŋa a fu'u ŋgwa pɛ ŋa pugu ghɛrɛ ŋgwa ha'an Joun taon nɛ mon choshi. Gayu ni ndɔgɔ ghan chhu chrà Minnwi pei, (ŋa Diotrefe ni ndāa ŋa ki'i pi ghɛrɛ vugu nɛ), ŋgəi ni pugu nda yu, ŋgɛrɛ vugu, pugu chwīe fà'a yugu. Joun, mon chhu nu ŋa Gayu fā'a nu shi'i, nɔon ŋa a nnu kaka'o nɔ ghɛrɛ nu pa ŋgwa ŋa pugu nyien ntho nchi chrà Minnwi ndo nchho nu mon nnu shini nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Ŋwa'anli yei llo pi mbho mu, Joun, mbɔ nthishi mon choshi, ŋgəi nu mbho Gayu ŋa ŋkhwā shishini nɛ.

² Ŋkien ndin a, nduon ŋa ŋguon pa nnu tɔgɔ shi'i, pugu pa ŋa ɔ fā'o non nyien ntini wu'ɔ nɔ ha'an pa nnu nyien nu shishi'i ni nchəi yɔ nɛ. ³ Mi ni mfā'o pwanju'ɔ ŋkien ntou yi ndii ŋa pichəi ghan piŋ ni ntho nshwei a ni fi'i ni'in njù'ɔ ŋa ɔ fā'o ŋkuon nnu shini nɛ, nɔ ha'an shishini ɔ chho nu mon nnu shini nɛ. ⁴ Ndo nji'i mfā'o pwanju'ɔ a yien nchaa yei: ya'o nu ŋa pa puon paŋ chho nu mon nnu shini.

Lina nu ni ghan fā'a Minnwi

⁵ Ŋkien ndin a, ɔ ya mfā'o ta'anju'ɔ ni fi'i fā'a ŋa ɔ fā'a nu mbin pichəi ghan piŋ nji'i nthɛ pi nɔ ha'an pugu pɔ pi pa ghini nɛ. ⁶ Pugu ni nchi ni ŋgwa mon choshi fi'i khwā ŋa ɔ ni nɔon ni pugu nɛ. A shi mbɔ nnu shi'i nɔ ha'an ɔ ŋgɛrɛ vugu nɔ ha'an a nshi mfe pwanju'ɔ ni Minnwi nɛ ndii ŋa pugu llo nyien nɛ. ⁷ Nthɛ ŋa pugu nyien pi nɔ ligi Taathɔ ki lo nji'i ntho mbin ŋkwe sheshe yaon mbho ghan ki piŋ Minnwi. ⁸ Nthɛ yie gho, a pie ŋa pia ghɛrɛ

ŋkwan ŋgwa pei, nne ŋa minthe pia ŋkaa pia pɔ ghan fā'a mon ye'i nu nnu shini.

⁹ Ŋkwo nā'an yaon mfe ni choshi, ndo Diotrefe ŋa a khwā nɔ nū'ɔn nu non yi shhi nɛ shi'a ŋkhwā nɔ ya'o nu mbho pigi.

¹⁰ Nshi ŋga ntho hɛnɛ, kan nshi ntaon ni pa nnu pɛ ŋa a chwīe nu nɛ pāa, pa nnu wuwuru ŋa a chrā nthɛ vigi nɛ. Nɔ ha'an pei nnu wu'ɔ ŋkigəi kigəi, a pini nu'un ndāa nɔ chhu nu tho a pwa ni ghan piŋ, ndo mbini nu'un ndāa ni ŋgwa pɛ ŋa pugu tā'a nchhu ŋa pugu tho a pwa ni pugu nɛ, ti mfu'u vugu fu'u mon choshi.

¹¹ Ŋkien ndin a, ki'i pəi pini nnu piphi. Pəi pini pi nnu shi'i. Sheshenon ŋa a chwīe nnu shi'i nɛ, pɔ pi yi Minnwi. Sheshenon ŋa chwīe nnu piphi lo naa nji Minnwi.

¹² Sheshenon chrā nnu shi'i nɔ ligi Demetriu. A gha nchho chombhi yi ŋkwan ha'an nnu shini Minnwi chhu nɛ, yei nɔon ŋa a ŋkien non. Pigi ŋkaa pigi, pigi nchhu yigi nnu shi'i nthɛ vi, ɔ ji ŋa nnu ŋa pigi chhu nɛ nnu shini.

Ndugwi chrà

¹³ Mfā'o ntou nnu nɔ chhu nu vɛ, ndo pa'a ndo nji'i ntā'a nu nā'an nā'an mon ŋwa'anli. ¹⁴ Ŋkwā'a nɔ yəi nu ghɔ mon kuo ndii yei, pɔgɔ yəi ligi nchrā.

¹⁵ Minnwi fɛ ghighri vɛ. Ŋguon pa shuon pɔ hein mā'an chrà yɔ. Chrā ni ŋguon pa taannu pɔ, pa ta'a ta'a.

Nwa'anli Jude

Kāon nu pa tho nnu

Pi ni nā'anj nwa'anli Jude nɔ shūu nu tónə ghan pinj nthe pa masha mifiɪ na pugu chhu na pugu ghan pinj nɛ. Monj nwa'anli yei, na a fhi mbra nwa'anli Pita monj pa nnu na pi nā'anj nɛ, Jude kwēne pa ngwa na pugu mēinj nwa'anli yi nɛ na pugu wie nkrò pinj na Minnwi fɛ ni pugu ta'a ngé nɔ nguon ndii ghao nɛ. Jude chhu na pa masha mifiɪ pei yi'ə nonj yugu pi kúonj nnu na njèinj yugu nōonj nɛ, ki lɔ mbɔ nnu na Minnwi chhu nɛ, nne mfuo freinonj yugu ni shúonj, nchí'ə nji na Minnwi nū'ɔnj nɛ ndo ngwɛ'i pa ghan ndigha'ò. Nji'i nthe pi nɔ ha'anj pugu chhu na pugu mā'anj pi nkini Minnwi nɛ, pugu ya nchwīe pi nnu na njù'ɔ yugu na'anj ni pugu nɛ, pa'a ndo mfā'ò Jijwe Minnwi mbinj pugu. Jude tā'a nu na pa ghan pinj lāa nnu na pugu ye'i nu nɛ pugu nkwanj lɪ na pugu nōonj nu nɛ.

Mā'anj nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbhɔ mu Jude, mbɔ muunj fā'a Jishɔ Krishto mbini mbɔ ndinj Jɛinj, ngəi nu ni ngwa pɛ na Minnwi, mbɔ Tāa, gē vugu, ndo nkhwā vugu, nū'ɔnj ni Jishɔ Krishto nɛ.

² Nduonj na Minnwi nōonj ntou kwoshini pugu pa ghighri pugu pa khwǎ ni pəi.

Pa masha mifiɪ

³ Nkienj pa linj panj, nji'i nthe nɔ ha'anj mi ni nthɔ nkhwā nu nɔ nā'anj nu nwa'anli mfe ni pəi nthe ta'a nkwanj lūgu nu na pia fā'ò nɛ, nki yei na a pie na nā'anj nɔ mā'anj nu ghrí yei na pəi wie nkrò nthe pinj na pi ni mfe ni pia, mbɔ ngwa Minnwi ta'a ngé nɔ nguon ndii ghao nɛ. ⁴ Nthe na pichəi ngwa nī'anj nii ki pi lɔ nji, mbɔ ngwa ki pɔgɔ Minnwi na pugu linj nkini nthe pwapunj Minnwi via nne nɔ li'i nu

mbha nnu totro yugu. Ngwa pei lāa Jishɔ Krishto fiɛnj Masha via ndo mbɔ Taathɔ. Pi ni nkwo nā'anj* fie ndii na ngwa pei shi mfā'ò njó.

⁵ Ntā'a nu mbini nkwinj vəi, nji'i nthe nɔ ha'anj pəi ji nguonj nnu yei na Taathɔ† ni nga nkwo kwe la'ataonj Ishrae llo monj la'ataonj Ijipti, ndo nga nda'a, nshi'i ngwa pɛ na pugu shini ndo mbinj nɛ. ⁶ Pəi kwinj pa ghan ntaonj Minnwi pɛ na pugu shini ndo nkina monj li'i ye na pugu ni mfā'ò nji fɔ nɛ, mī'anj li'i na pugu ni mfā'ò nɔ chhɔ nu nɛ, Minnwi krao vugu ni cheinj nɔ nguonj ndii, nū'ɔnj monj mme njinjnjinj nthɔ njwɛɛ mme llembhi shá'a. ⁷ Kwinj la'ataonj Shodonj pugu Gomora pugu pa pichəi pa la'ataonj yei pugu, na pugu nkaa pugu ni mfe nonj yugu ni kwoshuonj pugu pa mbha nnu totro nɛ, pugu ni njəi ngə'i njó mōnjonj ki ndugwi yi nɔ li ni nguonj ngwa.

⁸ Wu'ɔ nenne, ngwa pei nkaa pugu, yi'ə nonj yugu pi kúonj nnu na njèinj yugu nōonj nɛ, nne mfuo freinonj yugu ni shúonj, nchí'ə nji na Minnwi nū'ɔnj nɛ ndo ngwɛ'i pa ghan ndigha'ò. ⁹ Ndo ndii na nthishi pa ghan ntaonj Minnwi, mbɔ Maikə, ni nshūu nu pugu Shata ndo ndōu nu nthe khu Mushi nɛ, a shini ndo nji'i mbī'i nɔ chrā nu chrà nchí'əshə nɔ sha'a nu Shata, ndo a ni chhu pi na, "Taathɔ pīga ghɔ." ¹⁰ Ndo ngwa pei gha ngwɛ'i nguonj yaonj na pugu lɔ nji'i nji nɛ, ndo pa nnu pɛ na pugu ji ki lɔ mbī'i nɔ pa minyienj nɛ, pa nnu pighɔ gha mbiri vugu.

¹¹ Wuwuru ngə'i pɔ ni pugu. Nthe na pugu yōu njinj nkwanj mbha nnu Keinj, pugu mī'anj nonj yugu nchwīe pa ntəi nkwanj ha'anj Balaanj ni nchwīe nɛ nɔ fā'ò nu shéi, ndo nshi'i nkwanj ha'anj Kora ni shi'i nɛ nthe tinithɔ.

¹² Pa ngwa pei pa tho mitwɛ'i njó li'i ji khwǎ yei nɔ ha'anj pugu ji maonj pəi pugu ki lɔ mfā'ò pógɔ, ngu'ɔ ndina pi ni nonj yugu, pa lúlunj ki mbì na fifrəi tiɛnj nyiɛnj nu nɔ ghɔ, mbɔ nɔ pa thi na a lɔ njunj ntíɛnj monj ndii kwo ntíɛnj nɛ, pa thi na

* 1:4 1:4 Yichəi njinj li'i yei pini mbɔ na pi ni nkwo nū'ɔnj fie ndii. † 1:5 1:5 Pichəi pa ndunu Nwa'anli Minnwi monj chrà Gri fā'ò pi Jishɔ nɔ li'i yei, nōonj nu na Jishɔ ni nkwe vugu nkaonj pi maa mbhi vi nkuonj mbhi heinj.

pi kwo shū'ó vugu llo ñkuon ñien yugu ti pugu kwo khu. ¹³ Pugu pɔ nɔ fiŋ titini tho ñkhi, pa mbha nnu lritho pugu tho nōon non yi nɔ fa'ofa'ó fiŋ gho. Pugu pɔ nɔ pa finai ña pugu fiŋ nu ne, Minnwi kwo nū'ɔŋ njinjin ki ndugwi yi ni pugu.

¹⁴ A ni ngu'ó mbo nthɛ pi pa nnu pei ña Enoke mbo khwachai ngwreion llo mbin Adan ni ñai nnu llo mbho Minnwi nchhu ña, "Lii ñai, taatho tho nu ne pugu pa wun ñkan‡ ngwa pi pi taontaon ¹⁵ nɔ sha'a nu nguon ngwa ndo mfe njó ni nguon pa ghan ki pɔgo Minnwi nthɛ pa mbha nnu ki fā'ó pɔgo Minnwi ha'an pugu chwie nu ne, pugu pa chrà piphi ña pa ghan ki pɔgo Minnwi mbo pa ghan phi chrà nu nthɛ vi ne."

¹⁶ Ngwa pei ghà ngu'ó ma ntho nduoluo, ghan yūa shwieshwie, ntho njou nin pa nnu piphi ha'an njú'ó yugu tā'a nu ne, pugu chrà ni nōon non ntho mfi ngwa ni chrà liliŋ nne nɔ tā'a nu shina yugu.

Gè nɔ tii nu shii

¹⁷ Ndo p̄ai kwiŋ pa nnu ña pa ghan ntaon Taatho via, mbo Jisho Krishto, ni nchhu ni p̄ai ne. ¹⁸ Pugu ni nchhu ni p̄ai ña, "Mon ndugwi llé, pa ghan mā'an kwaiŋ shi mbo, ntho njou nin pa nnu ki pɔgo Minnwi ña pugu shoro nu ne." ¹⁹ Yei pa ngwa pe ña pugu tho ntho nu ni pa minduonduon ne, mbo pa ngwa ñkuon mbhi, ki lo mfā'ó Jijwe Minnwi mbin pugu.

²⁰ Ndo ni p̄ai, ma ñkien pa liŋ pan, p̄ai kina nchho ñkugwi non yai ñku'ó nu mon yaon ye'i taontaon ña pa ghan pin thi ñkuon gho ne, ndo nduon nu mon ghrí Jijwe Minnwi. ²¹ P̄ai nū'ɔŋ non yai mon khwǎ ña Minnwi fā'ó mbin p̄ai ne, nɔ ha'an p̄ai ywere kwoshini Taatho via mbo Jisho Krishto nɔ fe nu chombhi ki mme ni p̄ai ne.

²² P̄ai fā'ó kwoshini mbin ngwa pe ña pugu fā'ó khutho ne. ²³ Nkwe pichai ngwa, ntogo pi ñkuon jā nu vugu mfu'u mon monon, ndo nōon kwoshini ni pichai

mon pogo, nchho mbina phi pigho ha'an a trao chombhi yugu ne.

Gha'ó nu Minnwi mon luon

²⁴ Ni ju ña a fā'ó ñi nɔ tuo nu vai ki p̄ai lo ngū, ntho ni p̄ai ki koro lo mbo mbin p̄ai shhi ndigha'ó yi ni ntou pwanju'ó.

²⁵ Ni fiŋ Minnwi Nkwe via, ntogo pi mbho Jisho Krishto, mbo Taatho via, pɔ ndigha'ó, ni chiichi, ni ghrí pugu pa ñi, llo ndii ña a ni ñkwo ma ntogo ne pugu pa ndwe, ti ngēi nchion mon ndii ña ndugwi yi lo mbo ne! A pɔ nenne.

‡ 1:14 1:14 Yichai shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ña ñkanñkan.

Nwa'anli Nnu Nōonj Kāonj nu pa tho nnu

Pi ni nā'anj nwa'anli pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj ni Jounj monj ndii na pa ghanj pinj ni ntogō nu monj ngō'i nthe pinj yugu mbinj Jisho Krishto Taathō nē. Mmē tho nnu nwa'anli yei pō pi nō fē nu kwà'a pugu pa mā'anj ghrí ni ghanj pinj pei na pugu togō nu monj ngō'i nē ndō mbini nkweñe vugu na pugu thi a tini.

Nwa'anli yei fā'o ntou pa nnu nōonj pugu pa nnu na Jounj yēi. Pi mā'anj fi'i nnu pighō pi ni pa chrā mili'i na a pō pi nō nnu lēinj ni ngwa nduonj ndō pa ghanj pinj monj pii ndii ghō ni nji njinj yi. Pi pi'i pa tho nnu nwa'anli yei nkwanj ha'anj pi ghà mbi'i nkhi yrāo nē monj pa nnu na Jounj ni njēi nē.

Nnu na Minnwi tā'a nu na pi ji llo monj njē nwa'anli yei ngōi nchēinj monj ndugwi yi nē pō na: Ntōgō mbhō Jisho Krishto Taathō, Minnwi shi nga'a nguonj pa mbina pi ghao ti mfe ni Shata nduthō yi, ndō nkineinj ngwa pi pi ndindi ni mborō pō fhi pugu pa shhe fhi ndii na a mī'ej ghā'a nu pa mbina pi nē.

Njē yi

¹ Yei pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj, na Minnwi ni mfe ghō na a nōonj ni pa puonj fā'a pi, mbo pa nnu na a tothō ndōgō li'i nē. Jisho ni ntaonj pi ngan ntaonj Minnwi na a ghēi nchwē Jounj muunj fā'a yi ji pa nnu pei. ² Jounj ni nchhu nguonj nnu na a yēi nē. Nnu pighō ni mbo chrā llo mbhō Minnwi pugu pa nnu na Jisho Krishto ni nchhu shishini nē.

³ Mborō pō ni nonj ye na a mēinj chrā nnu nōonj yei nggì yi taonj nē, mborō pō ni ngwa pē na pugu ya'o ndō nchwē pa nnu na a pō monj ghō nē, nthe na ndii para.

Nkìni ni khwachēi chōshi

⁴ Nkìni llo mbhō Jounj ngōi mbhō khwachēi chōshi na a pō monj Eshia nē.

Pwapun pugu pa ghighri pō ni pēi llo mbhō ju ye na a pō, ndō ni mbo, ndō mbo nō tho nu pugu pa llo mbhō khwachēi jijwe na a pō yēi faanj yi nē, ⁵ pugu pa llo mbhō Jisho Krishto mbo minkwentie na a ghà ngu'ō mfi'i pi nō ha'anj a yēi nē, mbo fūonj nonj nō ku'ō nu monj gu, mbo ngan sha'a nguonj pa fūonj ghao monj mbhi.

Ni ju na a khwā via, nkwe via llo monj pa phi pia ntogō pi monj chhi yi, ⁶ ndō nchwē via pia pō pa ghanj fē'ingienj monj Sha'afuonj Minnwi yi mbini mbo Tāa vi nē, nguonj ndigha'o ghao pugu nji ki ndugwi yi pō ghō. A pō nenne.

⁷ Lii njēi, a tho nu nē monj lūlunj,

nguonj ligi ghao shi njēi vi,

nji'i nthe pi ngwa pē na pugu ni nchwē'i vi nē,

nguonj pa la'ataonj nkuonj shhe ghao shi mbo ni tu'uthō nthe vi.

A ha'anj a lē mbo nē. A yie.

⁸ Minnwi Taathō chhu na, "Mi njē yi ndō mbo ndugwi yi, mbo ju na a pō, ni mbo, ndō shi nthō, ju na a chaa nguonj nji nē."

Muunj Nonjmishua nōonj nonj yi

⁹ A mmu, Jounj ndinj vēi, mbo ngan kwo yēi monj ngō'i pugu pa Sha'afuonj Minnwi pugu pa wēinj nu njū'ō monj tiishii na pia togō nu monj ghō nō ghanj younjinj Jisho. Pi ni nū'ōnj a nkuonj muunj nkūnu na pi mēinj ni Pamo titri nkhi nthe na nki chii chrā Minnwi pugu pa na nchhu nnu shini na a pō nthe Jisho nē ¹⁰ Mi ni mbo monj Jijwe monj lēmbhi Taathō, nja'o mme nggì njinj mu nō ntānj, ¹¹ a chhu nu na, "**Nā'anj nnu na o shi njēi nē monj nwa'anli ntaonj ni khwachēi chōshi pē na pugu pō la'ataonj Efeshō, ni Shimaina, ni Pegamunj, ni Tiatira, ni Shadi, ni Filadefia, ni Laodeshia nē.**"

¹² Nne nkara nō yēi nu nggì ghō na a ni nchrā nu vēi nē. Nga nkara, njēi khwachēi yaonj tigi lanj na pi chwē ni laonjo. ¹³ Titri pugu, yichēi nonj ni mbo nō muunj nonjmishua, mā'anj mme ntaanj ndhwí, ngwara laonjo a tiri nō njū'ō yi.

¹⁴ Ngiithō yi fugu nō frū fhu, mbini mfugu nō wēi. Ligi yi pō nō lij mónonj. ¹⁵ Kwo mi pō nō yichēi nkwanj tīni na pi tūonj

monj mōnonj ndo nju'ɔ a lii. Nggì yi pɔ nɔ ntou nkhĩ ña a khii nkhō nu. ¹⁶ A tuo khwachəi ndigi fínəi ñgei mbhɔ yi yi ji. Kafa chəchigəi ña a fā'ɔ paa ñgei nɛ taonj nchò yu. Miñi mi pɔ nɔ minaonj ña a ya nthɛ nu shi'i.

¹⁷ Mi ni ñga njəi, ñgū shhi yu nɔ ha'anj ñkukhu. Ndo a nū'ɔnj mbhɔ yi yi ji mbinj mu, nchhu nu ña, "Ki'i mbɔgo gu. A mmu mbɔ fūonj yi ndo mbɔ ndugwi yi, ¹⁸ mbɔ ju ña a yi maonj nɛ. Mi ni ñkhu, ndo lii njəi, mi yi maonj ki ndugwi yi, ndo mfā'ɔ chu'ɔ finì gu pugu pa li'i ñgwa khu.

¹⁹ "Nthɛ yie ghɔ, nā'anj pa nnu ña ɔ yəi nɛ, pa nnu pɛ ña a pɔ ndwɛ nɛ, pugu pa nnu ña a shi ndɔgo li'i ndii nduonj nɛ. ²⁰ Ndo nɔ pa nnu ləin nthɛ khwachəi fínəi pɛ ña ɔ ni njəi ñgei mbhɔ a yi ji nɛ, pugu pa khwachəi yaonj tigi lanj ña pi chwɛ ni laonjgo nɛ, khwachəi fínəi pighɔ ghanj ntaonj Minnwi ni khwachəi choshi pighɔ, khwachəi yaonj tigi lanj pɔ khwachəi choshi pighɔ."

2

Nkìni ni choshi Efeshɔ

¹ "Nā'anj mfe ni ñganj ntaonj Minnwi choshi monj Efeshɔ: 'Pei pa chrà ju yɛ ña a tuo khwachəi fínəi ñgei mbhɔ yi yi ji, ña a thɔ nyienj nu shina khwachəi yaonj tigi lanj ña pi chwɛ ni laonjgo nɛ.

² "Nji mbha fā'a pəi, fi'i wie nonj yəi ni fi'i wəin njù'ɔ yəi monj tiishii, pugu pa fi'i ñkwanj nɔ ha'anj minthɛ pa'a pəi lɔ mienj shina ni ñgwa piphi, pəi kwo ywɛ'i ñgwa pɛ ña pugu mɛin nonj yugu ni pa ghanj ntaonj Jishɔ ndo pa'a ndo mbɔ yie ghɔ nɛ, njəi ña pugu ghanj mifi. ³ Nji ña pəi thɔ ntii shii, ñgwəinj njù'ɔ, njəi ñgə'i nthɛ ligi a, ndo pa'a ndo ñkina.

⁴ "Ndo mfā'ɔ yei nnu nɔ krɛi nu vəi nɔ ghɔ. Pəi mī'anj khwǎ yɛ ña pəi ni mfūonj mfā'ɔ nɛ. ⁵ Nthɛ yie ghɔ, pəi kwinj fi'i ñkwanj nɔ ha'anj pəi gū nɛ, mbā'a ñkūnu yəi, mfā'a fā'a yɛ ña pəi ni mfūonj mfa'a nu nɛ, kienj nne kanj ñshi nthɔ njəi vəi mbi'i yaonj tigi lanj yəi nɔ li'i yi. ⁶ Ndo pəi fā'ɔ yei ta'a nnu: pəi pīna mbha fā'a

pa ghanj younjinj yaonj yɛ'i Nikolou, ña mummu pīna ñkaa mu nɛ.

⁷ "Njonj ña a fā'ɔ ténə nɛ, á ya'ɔ nnu ña Jijwɛ chhu ni pa choshi nɛ. Ni ñonj ña a mā'anj ti ñga'a nɛ, ñshi mfe nji ghɔ nɔ ji nu ntienj llo ñkuonj thi chombhi, ña a pɔ monj nyienj Minnwi nɛ.'

Nkìni ni choshi Shimaina

⁸ "Nā'anj mfe ni ñganj ntaonj Minnwi choshi monj Shimaina: 'Pei pa chrà fūonj yi ndo mbɔ ndugwi yi ña a ni ñkhu mbini nu'unj ñku'ɔ mfā'ɔ chombhi nɛ.

⁹ "Nji pa ñgə'injgə'i pəi pugu pa pou yəi ndo pəi ghanj fā'ɔ. Nji pa nnu piphi ña pi chhu thɔ pəi nɛ, mbɔ ñgwa pɛ ña pugu chhu ña pugu pɔ pi pa ñgwa Juu ndo pa'a ndo mbɔ yie ghɔ nɛ. Pugu pɔ pi kiri Shata.

¹⁰ Ki'i pəi pɔgo ñgə'i ña a thɔ nu nii vəi nɛ. Pəi lii njəi, Shata tā'a nu mā'anj pichəi shina pəi monj chəinj, ña pi ywɛ'i vəi, ndo pəi shi mbɔ monj ñgə'i nɔ wunj lɛmbhi. Pəi nthi a tini ti nchəinj nthinjkwɔ khu nu, kanj ñshi mfe ñkie chombhi ni pəi.

¹¹ "Njonj ña a fā'ɔ ténə nɛ, á ya'ɔ nnu ña Jijwɛ chhu ni pa choshi nɛ. Njonj ña a mā'anj ti ñga'a nɛ, mba'a mbra gu kəonj vi.'

Nkìni ni choshi Pegamun

¹² "Nā'anj mfe ni ñganj ntaonj Minnwi choshi monj Pegamun: 'Pei pa chrà ju yɛ ña a fā'ɔ kafa chəchigəi mbɔ yi paa njinj nɛ.

¹³ "Nji li'i ña pəi chhɔ nɛ, li'i ña faanj Shata pɔ nɛ. Ndo pəi wu'ɔ ñkina nchhɔ nja'ɔ nchò. Pəi shini ndo ndāa pinj yəi mbinj mu nji'i nthɛ pi monj pii ndii ña pi ni njwi Antipa, mbɔ minjkwentie a, mbɔ ñganj ta'anju'ɔ. Pi ni njwi vi shina pəi li'i ha'anj Shata chhɔ nɛ.

¹⁴ "Ndo mfā'ɔ shigɛi pa nnu nɔ krɛi nu vəi nɔ ghɔ. Pəi fā'ɔ pichəi pa ñgwa shina pəi hene ña pugu thi pi ñkuonj pa nnu ña Balaan ni njɛ'i nu nɛ, ña a ni njɛ'i Balake ña a nū'ɔnj ki'ingini shhi pa puonj Ishrae, nne ña a nthɛ pugu ji maonj ña pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, ndo mbini ñkwo shúonj.

¹⁵ Wu'ɔ nenne pəi pini mfā'ɔ pichəi pa ñgwa shina pəi ña pugu thɔ njōu njinj yaonj yɛ'i Nikolou. ¹⁶ Nthɛ yie ghɔ, pəi

pā'a ṅkũnu yəi. Ndāa nenne, kaṅ ṅshi ntho njəi vəi shina kuo ndii, mā'an vugu ni nchhò ni kafa ṅa a taonj nchò mu ne.

17 “‘Nōn ṅa a fā'o ténə ne, â ya'o nnu ṅa Jijwe chhu nu ni pa choshi ne. Ni ṅon ṅa a mā'an ti ṅga'a ne, ṅshi mfe yichəi ṅkwanj yaonj ji ṅa pi mēinj ni mana ṅa pi ni ndəinj ne gho. Mbini mfe muunj ṅgù'ò fhu gho, ni ligi fhi ṅa pi nā'an ṅkuonj gho ṅa sheshenonj lo nji'i nji ṅkien ju ṅa a kwe ne.’

Nkìni ni choshi Tiatira

18 “Nā'an mfe ni ṅganj ntaonj Minnwi choshi monj Tiatira: ‘Pei pa chrà Muunj Minnwi, ṅa a fā'o pa ligi a pò nò linj mōonj ne, kwò mi pò nò yichəi ṅkwanj tìni ṅa pi yú'ò a lii ne.

19 “‘Nji mbha fà'a yəi, fi'i khwǎ yəi, pinj yəi, fà'a ghère yəi pugu pa wēinj nu njù'ò yəi monj tiishii, pugu pa ṅa pəi fā'a ndwe nchaa ha'an pəi ni mfūonj mfā'a nu ne.

20 “‘Ndo mfā'o yei nnu nò krēi nu vəi nò gho, pəi mienj mingwe yine mbo Jeshebe ṅa a mēinj nonj yi ni njəil'i, ndo ntho njə'i nu, ndo mfii puonj fà'a panj ṅa pugu nii monj nnu shúonj, ndo nji pa maonj ṅa pi fē'i pa nnwi nò gho ne. 21 Mi ni mfe ndii gho ṅa a pā'a ṅkũnu yi, ndo a lāa pā'a nu ṅkũnu yi ni nnu kwoshuonj.

22 “‘Lii njəi, ṅshi mā'an vi kúonj ghĩnò, mā'an ṅgwa pə ṅa pugu pugu pò nu monj shúonj ne monj titini ṅgə'i, kaṅ a neinj pugu pā'a ṅkũnu yugu ni mbha fà'a mingwe gho. 23 Nshi mbrāo puonj pi njwi, ṅguonj pa choshi ghao ji ṅa a mmu mbo ju ṅa a ji ṅguonj pī'i nu ṅgwa, pugu pa njù'ò ṅgwa ne, ndo shi mbe sheshenonj vəi wu'ò nò fà'a yi ṅa a fā'a ne.

24 “‘Ndo ni pigəi yəi monj Tiatira ṅa pəi lo ṅgwēinj yaonj yə'i yi gho ne, ṅa pəi lo njə'i yaonj ṅa pi mēinj ni lá'o Shata ne, ṅchhu ni pəi ṅa ṅshi lo nu'unj nū'onj yichəi lrī nduonj mbinj pəi. 25 Pəi wēinj pi yaonj ṅa pəi fā'o ne a tìni ti ṅshi nu'unj ntho. 26 Nōn ṅa a mā'an ti ṅga'a ne, ju ṅa a nū'onj pa fà'a a ti ṅgəi nchəinj nò ndugwi yi ne, ṅshi mfe ghrí ni ṅganj vi nò sha'a nu pa la'ataonj. 27 A sha'a vugu ni mbie tìni, nshina vugu pa kraokrao nò

kĩṅ nchí'a, wu'ò nò ha'an mmu ndutho a fā'o ghrí llo mbho Tāa a ne. 28 Nshi mfe fínəi muunj tutu'u gho.

29 “‘Nōn ṅa a fā'o ténə ne, â ya'o nnu ṅa Jijwe chhu ni pa choshi ne.’

3

Nkìni ni choshi Shadi

1 “Nā'an mfe ni ṅganj ntaonj Minnwi choshi monj Shadi: ‘Pei pa chrà ju yə ṅa a tuo khwachəi Jijwe ni khwachəi fínəi ne.

“‘Nji mbha fà'a yəi. Pəi fā'o ṅkien ligi ṅa pəi yi maonj, ndo pəi pò pi yi khu. 2 Pəi pinj njwinj, nju'u yaonj ṅa a pi'i nu, ntā'a nu ṅkhu ne. Nthe ṅa ṅdo nji'i njəi fà'a yəi kà'o ligi Minnwi a. 3 Pəi chho ne ki'ə ṅkwinj yaonj ṅa pəi ni mbinj ndo nja'o ne. Pəi nū'onj nnu gho ndo mbā'a ṅkũnu yəi ni phi. Pəi mienj ki lo njwinj ndollo, kaṅ ṅshi ntho nò ṅgina, pa'a pəi lo nji'i nji ndii yə ṅa ṅshi nshwi'i mbinj pəi ne.

4 “‘Ndo pi wu'ò mfā'o shigei ṅgwa monj Shadi, mbo ṅgwa pə ṅa pugu lo nji'i mfuo nonj yugu. Pugu shi mā'an mme ndhwí fhu nyienj pigi pugu ka'a, nthe ṅa pugu kà'o. 5 Nōn yə ṅa a shi mā'an ti ṅga'a ne shi mā'an ndhwí fhu nò pugu, nne pa'a ṅdo ma mfū'u ligi yi monj ṅwa'anli chombhi. Nshi nchhu shhi Tāa a pugu pa ghanj ntaonj pi ṅa a nyanj.

6 “‘Nōn ṅa a fā'o ténə ne, â ya'o nnu ṅa Jijwe chhu ni pa choshi ne.’

Nkìni ni choshi Filadefia

7 “Nā'an mfe ni ṅganj ntaonj Minnwi choshi Filadefia: ‘Pei pa chrà ju ṅa a yi taonjtaonj ndo mbo ṅganj nnu shini ne, a fā'o chu'ò nda ṅa a ni mbo yi Devi, ṅa yaonj ṅa a chu'ò ne, minthe pa'a ṅonj lo mfīni, ndo ti ä mfīni pa'a ṅonj lo nchu'ò.

8 “‘Nji mbha fà'a pəi. Lii njəi, nū'onj chonda wo shhi pəi ṅa pinthe pa'a ṅonj lo nji'i mfīni. Nji ṅa pəi fā'o pi muunj shigei ghrí, ndo pəi nū'onj a chrà a, ki lo ndāa a.

9 Lii njəi, ṅshi nchwīe pə ṅgwa ṅa pugu pò monj kiri Shata, ṅa pugu chhu ṅa pugu ṅgwa Juu ndo ki lo mbo yie gho ne, nchho nde'i le'i ne, lii njəi, shi nchwīe pugu tho ntu'u nonj yugu shhi pəi, pugu shi nji ṅa ṅkhwā vəi. 10 Nthe ṅa pəi nū'onj chrà a,

mbɔ chrà wēinj njù'ɔ pugu tii nu shii nɛ, ñshi ndina ni pɛi monj ndii ña ghagha'a thɔ nu monj nguonj mbhi nɛ, nɔ mōonj nu ñgwa pɛ ña pugu pɔ chhɔ ñkuonj shhɛ nɛ.

11 “Nthɔ nu monj kuo ndii, wēinj yaonj ña ɔ fā'ɔ nɛ a tini, ñji ña mba'a ñonj shiri ñgá'ɔ yɔ ñkwe. 12 Ñonj ña a mā'anj ti ñga'a nɛ, ñshi nchwīe vi a pɔ kwini Nda Minnwi a. Mba'a a lɛ ma nu'uj ntaonj fɔ, ñdɔ mbini nā'anj ligi Minnwi a mbinj yu, mbini nā'anj ligi la'ataonj Minnwi a mbɔ Jerushaleinj fhi, ña a taonj po nshwi'i nu shhɛ llo mbhɔ Minnwi a, pugu pa ligi a yi fhi nɛ, mbinj yu.

13 “Ñonj ña a fā'ɔ tɛnɛ, â ya'ɔ nnu ña Jijwe chhu nu ni pa chɔshi nɛ.’

Nkìni ni chɔshi Laodeshia

14 “Nā'anj mfe ni ñganj ntaonj Minnwi chɔshi monj Laodeshia: ‘Pɛi pa chrà A yie, mbɔ minkwentie ye ña a ghà ngu'ɔ nchhu pi nɔ ha'anj a yɛi nɛ, ñdɔ mbɔ ñganj chrà nnu shini, mbɔ ñonj ña nguonj yaonj ña Minnwi chwīe llo pi mbhɔ yu nɛ.

15 “Ñji mbha fà'a pɛi: Pɛi lo ñji'i ñgri ñdɔ pa'a ñdɔ ntūonj. Ñjūa ña pɛi kanj ni ñgri ki ntūonj. 16 Nnɛ nthɛ ña pɛi kukhu, ki lo ntūonj ñdɔ pa'a ñdɔ ñgri nɛ, ñshi nthu vɛi nchò a mfu'u. 17 Nthɛ ña pɛi chhu ña, “Pigi fā'ɔ, pigi ya mbɔ shi'i, pigi lo ñji'i mfā'ɔ chà!” Ñdɔ ki lo ñji ña pɛi pou ñga'a, a pie ña pi kwoshini yɛi, pɛi ghanj pou, mbɔ ni chri ligi, ñdɔ mbɔ ntii. 18 Mfe ntigi nɛ ni pɛi ña pɛi yuonj laonjo ña pi chwīe a tɔgɔ pi monj mɔnonj a ya mbɔ ñkienj yie ghɔ nɛ mbhɔ mu, nne ña minthe pɛi pɔ ghanj fà'ɔ. Pɛi yuonj mme ndhwí fhu mbhɔ mu, ñji ña pɛi shi mā'anj mbinj pɛi ki ñgwa lo nu'uj ñjɛi nthii yɛi, nthɔ ndrithɔ. Pɛi yuonj fhó ligi mbhɔ mu ni'inj ligi pɛi ñji ña minthe pɛi yɛi li'i. 19 Ñgwa pɛ ña ñkhwā vugu nɛ, ñga mfɛ'i vugu mbini nju'u vugu, nne, pɛi fā'ɔ ntou ni'inj njù'ɔ, mbā'a ñkūnu yɛi ni phi.

20 “Lii ñjɛi! Nthi chonda ñkwēi nu, sheshenonj ña'ɔ ñggì a nchu'ɔ chonda, ñii nda yu, ñji maonj pigi yu, pugu ji pigi yu. 21 Ni ñonj ña a mā'anj ti ñga'a nɛ, ñshi fɛ ghrí ghɔ a chhɔ yɛi a ñkuonj faanj a,

wu'ɔ nɔ ha'anj mummu ni mā'anj ti ñga'a nchhɔ yɛi Tāa a ñkuonj faanj yi nɛ.

22 “Ñonj ña a fā'ɔ tɛnɛ, â ya'ɔ nnu ña Jijwe chhu ni pa chɔshi nɛ.’”

4

Faanj ña a pɔ po

1 Pa nnu pɛi ni ñga ntɔgɔ, m̀bɛ'i, ñga ñjɛi nɛ, ñjɛi chonda thi yi wo po! Fūonj ñggì ña mi ni fūonj ña'ɔ a chrà nu vɛi nɔ ntànj nɛ, chhu ña, “Ku'ɔ heinj, kanj ñshi nōonj pa nnu ña a yī'i ña a lōgɔ li'i ndii ña yɛi ndii kwo tɔgɔ nɛ.” 2 Wu'ɔ ndii ghɔ, m̀bɔ monj Jijwe. Ñjɛi faanj thi po, yichɛi ñonj chhɔ ñkuonj ghɔ. 3 Ñganj ñonj ghɔ ña a ni nchhɔ ñkuonj faanj ghɔ nɛ chiachia nɔ pichɛi ñkwanj ñgù'ɔ ña pi mēinj ni jashipa pugu kanelianj. Jijwe ñgunnu ña a lii nɔ yichɛi ñkwanj ñgù'ɔ ña a lii nɔ fhɔthi pi mēinj ni emera nɛ ghīnj vi. 4 Paa wunj faanj ni faanj yi khwe ghīnj yie faanj. Paa wunj thishi chīichii ni yi khwe chhɔ ñkuonj pa faanj pighɔ, mā'anj pa memme ndhwí fhu ni pa ñkie laonjo thɔ pugu. 5 Pa sheishei fiembɔ pugu pa miwara mbɔ taonj nu ñkuonj faanj ghɔ. Khwachɛi ñki'a mɔnonj ni nthɔ ñkii nu shhi faanj ghɔ mbɔ khwachɛi Jijwe Minnwi. 6 Shhi faanj ghɔ yichɛi yaonj ni mbɔ fɔ nɔ mme ñkhi ñgrashi, nchīa nu nɔ ñgù'ɔ chiachia.

Khwe mimaonj maonj ghīnj faanj ghɔ mbāonj, nɔ sheshe ñgei faanj ghɔ. Pa ligi linaonj mbinj mimaonj pighɔ, shhi, pugu pa ñjinj. 7 Fūonj miyaonj maonj ghɔ pɔ nɔ pa'ɔ, mbra yi pɔ nɔ fua, yichɛi mbra yi pɔ minj mi pɔ nɔ yi ñonjmishua, yichɛi mbra yi pɔ nɔ mimba'ɔ ña a yɛi nu. 8 Sheshe khwe mimaonj maonj pighɔ fā'ɔ ntigao pra, pra pighɔ linaonj ni pa ligi ñkuonj pugu, pugu pa monj pi. Ni naonchi pugu pa tu'u pa'a pugu lo ñji'i mienj chhu nu ña,

“Taonjaonj, taonjaonj, taonjaonj, a Taathɔ mbɔ Minnwi ña a chaa ñguonj ñji nɛ, ña a pɔ, ñdɔ ni mbɔ, ñdɔ nthɔ nu nɛ.”

9 Sheshe ndii ña khwe mimaonj maonj pighɔ fɛ ndigha'ɔ pugu pa gha'ɔ nu ni tōo nu ni ju ña a ni chhɔ ñkuonj faanj ghɔ nɛ, ña a yi maonj ki ndugwi yi nɛ, 10 paa wunj ni khwe thishi chīichii pighɔ gū shhi yu

ɲa a ni nchho ɲkuonj faanj gho ne, ɲga' o vi, mbo ju ɲa a yi maonj ki ndugwi yi ne. Pugu mā'anj pa ɲkie pugu shhi faanj gho, nchhu nu ɲa,

11 "A kā' o gō, ma Taathō yigi, mbo Minnwi yigi,
no kwe nu ndigha' o, ni gha' o nu, ni ghrí,
nthe ɲa ɔ ni mbuonj gò mbuonj ɲguonj yaonj ghao,
maonj pigho wu' o mbo ntogō pi ɲkuonj pwatua yo."

5

Nwa'anli gho pugu Muun Minjii gho

1 Nne ɲjəi ɲwa'anli* ɲgei mbho ji ju gho ɲa a ni nchho ɲkuonj faanj gho ne. Pi nā'anj yaonj monj gho pugu pa ɲkūnu yi, ndia ni khwachəi lēi titini. 2 ɲjəi yichəi mme ɲganj ntaonj Minnwi, a chhu ni mme ɲggì ɲa, "A kā' o gō no fēi nu ɲwa'anli yei, ndo mbā' a lēi yei?" 3 Ndo pa' a yichəi ɲonj po, ki ɲkuonj shhe ki la' o shhe lo ɲji' i mfā' o ɲji no fēi nu ɲwa'anli gho ki ndii monj yi. 4 Ndo ɲjē kēi nu ni ɲji nthe ɲa pi shini ndo ɲjəi yichəi ɲonj ɲa a ɲkā' o no fēi nu ɲwa'anli gho ki ndii monj yi. 5 Ndo yichəi ta' a nthishi chiichii gho chhu vəi ɲa, "Ki' i nu' unj ɲkəi. Pa' o ɲa a llo monj ndaanonj Juda, mbo ɲjēn Fūonj Devi, kwo mā'anj ti ɲga' a ti minthe a fēi ɲwa'anli gho pugu pa khwachəi lēi ɲa pi lia no gho ne."

6 Ndo shina faanj gho pugu pa khwe mimaonj maonj pigho, pugu pa thishi chiichii pigho, mi ni ɲjəi Muun Minjii a tithi, no ha'anj pi sho vi sho, ni khwachəi ndua pugu pa khwachəi ligi, mbo khwachəi Jijwe Minnwi ɲa pi taonj monj ɲguonj shhe ghao. 7 A ghəi ɲkwe ɲwa'anli gho llo ɲgei mbho ji ju ɲa a ni nchho ɲkuonj faanj gho ne. 8 A ni ɲga kwo kwe ɲwa'anli gho, khwe mimaonj maonj pigho pugu paa wunj thishi chiichii ni yi khwe pigho gū shhi Muun Minjii gho, sheshe ta' a yi tuo yaonj pa' o lōu pugu pa kumbu ɲa pi chwīe pi ni laonjgo, laminda linaonj monj gho, mbo luonj Minnwi pa ɲgwa Minnwi pi

taonjtaonj. 9 Pugu yrāo ɲkhī fhi, nchhu nu ɲa,

"A kā' o gō no lōgo nu ɲwa'anli gho mbā' a pa lēi ɲa pi lēi no gho ne.
Nthe ɲa pi ni nsho gho, ndo ntogō pi ɲkuonj chhī yo
o yuonj ɲgwa mfu' u mfe ni Minnwi llo monj ɲguonj kiri ndaanonj pugu pa llo monj ɲguonj ɲkwanj chrà taonjtaonj pugu pa kiri pa ɲgwa pugu pa la' ataonj.

10 Ndo mbini nchwīe vugu pugu sha'afuonj mbini mbo ghanj fe'ingien Minnwi yia,
ndo pugu le nsha' a fūonj yugu ɲkuonj shhe."

11 Nne mbe' i ɲja' o ɲggì ntou ghanj ntaonj Minnwi, pugu yienj ti mbo shia kie, ti mbo pi ɲkanjkanj yugu, ɲkinj faanj gho pugu pa mimaonj maonj pugu pa yəi pa thishi chiichii pigho. 12 Pugu chhu nu ni mme ɲggì ɲa,

"A kā' o Muun Minjii ɲa pi ni nsho vi ɲa a kwe ghrí, pugu pa fā' o pugu pa shietho, pugu pa ɲji ni gha' o nu, ni ndigha' o, pugu pa mborō."

13 Ndo mbini ɲja' o ɲguonj mimaonj ɲa pi chwīe ne po pugu pa ɲkuonj shhe pugu pa la' o shhe pugu pa moonj ɲkhī pugu pa ɲguonj maonj ɲa a po monj ɲguonj yugu ghao ne chhu nu ɲa,

"Mborō, gha' o nu pugu pa ndigha' o ni ghrí ki ndugwi yi po ni ju ye ɲa a chho ɲkuonj faanj ne, pugu Muun Minjii gho."

14 Khwe mimaonj maonj pigho chhu ɲa, "A po nenne!" Pa thishi chiichii pigho gū shhe ɲga' o vi.

6

Khwachəi lēi

1 Nne mbe' i ɲjəi ndii ɲa ta' a Muun Minjii gho ni mbə' i mfēi ta' a lēi shina khwachəi lēi gho ne, ɲja' o ta' a miyaonj maonj gho chhu ni mme ɲggì no mbì ɲa a wara ɲa, "Tho!" 2 Nne mbe' i ɲjəi minyienləi fhu! ɲonj ɲa a ni nchho ɲkuonj

* 5:1 5:1 Yei ni mbo yichəi ɲkwanj ɲwa'anli ɲa pi ghà ɲkra pi no ha'anj pi ghà ɲkra ɲgrào mata ne.

gho ne tuo wuon krei, pi fe nkie gho a taon ntho ma'an ngya'a nu, ndo shi ngya'a.

³ A ni ngya mbə'i mfēi mbra lēi gho, nja'o mbra miyaon maon gho chhu na, "Tho!" ⁴ Yichəi minyienləi taon ntho, mbo nkien yi pipie. Pi ni mfe nji ni non na a nchho nkuon gho ne na a fu'u ghighri llo nkuon shhe, nne na ngwa sho pichəi, pi ni mfe nkien mme kafa gho.

⁵ A ni ngya mbə'i mfēi yichəi mbra lēi gho a po yi trei, nja'o yichəi mbra miyaon maon chhu na, "Tho!" Mbə'i, njəi minyienləi shhi! Non na a ni nchho nkuon gho ne tuo paa yaon fi'i yaon mbho yu. ⁶ Nja'o yichəi yaon a po no nggi, mon titri khwe mimaon maon pigho, chhu nu na, "Pi shi mfini ta'a kilu* shie ge ki trei kilu shie† ni fi'i mbin na non mfa'a no ta'a lle pi pe vi no gho ne. Ndo ki'i nji'i mbiri thi olive na pi gha ndu'u wru ni mbia yi ne pugu faan thi grape na pi gha nchwie la'o ni ntien yi!"

⁷ A ni ngya nchu'o yichəi mbra lēi a po yi khwe, nja'o nggi yichəi miyaon maon, mbo ngan khwe shina, chhu na, "Tho!" ⁸ Mbə'i njəi minyienləi na a lii no tru na a je yaon nu! Ligi non na a ni nchho nkuon gho ne po Gu, la'a pa khushhe tho nu njin yu. Pi fe ghr'i ni pugu no fa'o nu ta'a kaon mon khwe kaon mbhi. Pi ni mfe ghr'i yei no jwi ngwa ni kafa pugu pa nji pugu pa ghino pugu pa minyien mon tru nkuon shhe.

⁹ A ni ngya nchu'o yichəi mbra lēi a po yi tien, njəi nchəi ngwa la'o li'i fe'ingien Minnwi, mbo ngwa pe na pi ni njwi vugu nthe chrà Minnwi pugu pa na pugu thi titini mon po nu pa minkwentie. ¹⁰ Pugu kəi ni nji ni mme nggi na, "Yo! Taatho na a chaa nguon ghr'i, mbo taontaon ndo mbo ngan nnu shini, o shi nchho pi fi'i yi nein nkaon maa nsha'a mfe njó ni ngwa nkuon shhe nthe jwi nu vigi?" ¹¹ Nne pi fe mme ndhwí fhu ni sheshenon vugu, nchhu ni pugu na pugu fere no kuo ndii, ti pi nu'un njwi pichəi pakwo fa'a pugu,

pugu pa lin pugu nkwan ha'an pi jwi vugu ne, ti fi'i yugu nu'un nkā'o.

¹² A ni ngya mbini mbə'i mfēi yichəi ta'a lēi gho a po yi ntigao, mbə'i njəi shhe shina nkien yie, minaon kara nshini no ndhwí shhi, fhu na a kwo linaon ne kara mbo no chhi. ¹³ Pa finəi tothi taon ngū shhe wu'o no ha'an thi wunu gha ma'an ntien pi ndii na titini fifrəi laon chi'i vi ne. ¹⁴ Po fhu phe pi no nwa'anli na pi kra nu, sheshe mbra pugu pa muun nkunu tri nkhi taon mon li'i na a gha mbo ne. ¹⁵ Nne pa funon nkuon shhe pugu pa ngwa lienlien, pugu pa memme thishi pa shooge, pugu pa gan fa'o, pugu pa gan ghr'i, pugu pa sheshe nkwan ngwa, nkuna pugu ngwa pe na pugu lo nji'i mbo nkuna ne, lere mon pa puo pugu pa shina pa ngu'o nkuon mbra, ¹⁶ ntho mein pa mbra pugu pa ngu'o na, "Gū mbin pigi ndəin vigi mbho ju na a chho nkuon faan, pugu pa mbho mme pigitua Muun Minji gho, ¹⁷ nthe na mme lle mme pigitua yugu kwo tho, ti minthe a tei go?"

7

Ta'a nkii nkan ni khwe wun nkan ni nkan yi khwe ngwa Ishrae

¹ Yei gha ntogo, njəi khwe gan ntaon Minnwi thi nkuon khwe ghaa shhe, ndi'i khwe fifrəi gho, na ki'i sheshe fifrəi togo shhe ki nkuon nkhi ki ntu'o thi. ² Njəi yichəi ngan ntaon Minnwi, a ku'o nu llo ngei sha'a minaon ni li na a yi Minnwi maon ne. A mein gan ntaon pigho ni nkien mme nggi, mbo gan ntaon na pi fe ghr'i ni pugu na pugu fe ngə'i ni nkuon shhe pugu pa mon nkhi ne. ³ Nchhu nu na, "Ki'i pəi yi'i mfe ngə'i ni nkuon shhe pugu pa nkhi ki pa thi, ti pigi nu'un nu'on li puon fa'a Minnwi yia no choyei yugu."

⁴ Nja'o fi'i ngwa na pi ni nu'on li yugu ne po ta'a nkii nkan ni khwe wun nkan ni nkan yi khwe llo mon nguon ndaonon Ishrae:

* **6:6** 6:6 Yei ni mbo fi'i ye na non nthe a wu'o nchwie brei shi'i no gho nkru pi no ta'a lle a mme ne. † **6:6** 6:6 Pei pichəi nkwan shie na pi gha nchwie prupina tun brei no gho.

5 Paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Juda,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Reubenj,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Ga,
 6 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Asha,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Naftali,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Manashe,
 7 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Shimionj,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Levi,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Ishaka,
 8 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Shebulunj,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Joshe,
 paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'ò lǐ ghɔ llo monj ndaanonj Benjameinj.

Nkien mme yú ŋgwa llo monj ŋguon la'ataonj

9 Yei ni ŋga ntɔgɔ, m̀be'i njɛi ŋkien mme yú ŋgwa ŋa minthe pa'a ŋon lo nji'i shia, llo monj ŋguon pa la'ataonj ghao, pugu pa ŋguon kiri ndaanonj, pugu pa llo monj pa chrà taonj taonj, pugu thi shhi faanj pugu pa Muunj Minjii ghɔ, mā'anj pa mme ndhwí fhu, ntuo pa ghia tanj mbhɔ pugu,
 10 ŋkɛi nu ni mme ŋggì ŋa,
 "Lūgu nu llo pi mbhɔ Minnwi yia ŋa a chhɔ ŋkuon faanj, pugu Muunj Minjii!"
 11 Pa ŋguon ghanj ntaonj Minnwi ni nthi ŋkinj faanj ghɔ pugu pa ŋkinj pa thishi chiiichii pugu pa khwe mimaonj maonj. Pugu gū ni punj yugu shhi faanj ghɔ ŋga'ò Minnwi, 12 nchhu nu ŋa,
 "A pɔ nenne! Mbɔrɔ pugu pa ndigha'ò, ni shiethɔ ni tōo nu, ni gha'ò nu, ni ghrí pugu pa nji pɔ ni Minnwi via ki ndugwi yi! A pɔ nenne!"
 13 Nne chɛi ta'a nthishi chiiichii ghɔ pie a ŋa, "Ghanj mā'anj mme ndhwí fhu pei pɔ

pi pa gɔ? Pugu lo ndhɔ pi hinj?" 14 Nchhu ghɔ ŋa, "Masha, ɔ ji." A chhu vɛi ŋa, "Yei pa ŋgwa pe ŋa pugu taonj monj mme ŋgɛ'i. Pugu shigao mme ndhwí fhu yugu nchwie a fugu pi ni chhi Muunj Minjii.
 15 A chwie yie ghɔ pugu thi shhi faanj Minnwi mfā'a nu mbhɔ yu ni tu'u pugu pa naonchi monj Nda yi.
 Ju ghɔ ŋa a chhɔ ŋkuon faanj ne shi ndi'i vugu ni pɔ nu mi yɛi pugu.
 16 Mba'a nji ma nu'unj njia vugu, ki njù'ɔ yugu ma nu'unj njaonj.
 Mba'a minaonj yi'i nthɛ vugu, ki sheshe yaonj tuonjtuonj nu'unj ntūonj vugu.
 17 Nthɛ ŋa Muunj Minjii ŋa a pɔ titri faanj ghɔ ne shi mbɔ ŋkɛ'i vugu,
 a shi ŋkɛ'i vugu ŋgɛi nɔ ghɔ li'i ŋka'ashe ŋa a ŋkhí fɛ chɔmbhi ne.
 Minnwi yigi ŋguonj ŋkhí ligi yugu ghao."

8

Ndigi yi khwachɛi lɛi

1 Muunj Minjii ni ŋga mbɛ'i yichɛi lɛi mfɛi a pɔ ndigi yi khwachɛi, li'i lere po ŋgɛi nɔ ghrà awa. 2 Nne njɛi khwachɛi ghanj ntaonj ŋa pugu thi shhi Minnwi. Pi fɛ khwachɛi ntàn ni pugu.
 3 Yichɛi ta'a ŋganj ntaonj fo thɔ nthi shhi li'i fɛ'ingienj ntuo peinj ni'inj lɛi ŋa pi chwie pi ni laonjo, pi fɛ ntou lɛi ghɔ ŋa a pigi ŋkuon luonj Minnwi ŋgwa Minnwi pi taonjtaonj fɛ'ingienj nɔ ghɔ ŋkuon yaonj fɛ'ingienj ye ŋa a ni nthi li'i fɛ'ingienj shhi faanj ghɔ pi chwie pi ni laonjo ne.
 4 Ndindhi lɛi ghɔ pugu pa luonj Minnwi pa ŋgwa Minnwi pi taonjtaonj ku'ɔ shhi Minnwi llo mbhɔ ŋganj ntaonj ghɔ. 5 ŋganj ntaonj ghɔ kwe peinj ghɔ ŋa pi chwie pi ni laonjo ne ni'inj mɔnonj monj ghɔ a linaonj llo ŋkuon li'i fɛ'ingienj ghɔ, ncha'a mā'anj ŋkuon shhe, wara nu pugu pa luo nu mbì lɔgɔ li'i, pa fiembì shɛi nu, shhe chɛi shina nu.

Pa ntàn

⁶ Nne khwachəi ghan ntaonj ɲa pugu ni mfā'ō khwachəi ntàn nɛ pīri nonj yugu nɔ tua nu.

⁷ Fūonj ɲganj ntaonj tua ji ntàn. Wěi pugu pa mōnonj ɲa a nyanj ni chhī nɛ taonj, pi mā'anj ɲkuonj shhɛ. ɲkuonj shhɛ kii mbo fi'i ghrà ɲa ɔ ɲgrā shhɛ trei li'i ta'a yi pɔ nɛ. Pa thi wu'ɔ ɲkii pi fi'i yie ghɔ, ɲguonj trū fhɛ kii ghao.

⁸ Mbra ɲganj ntaonj tua ji ntàn, pi mā'anj yichəi yaonj nɔ mme mbra, a kii nu ni mōnonj monj ɲkhī, ghrà ɲkhī, ɲa ɔ ɲgrā ɲkhī trei li'i ta'a li'i pɔ yie ghɔ nɛ, kara ɲgū pi chhī. ⁹ Mimaonj maonj monj ɲkhī ghɔ khu wu'ɔ fi'i yie ghɔ, pa mme kikuonj pīri wu'ɔ fi'i yie ghɔ.

¹⁰ Yichəi mbra ɲganj ntaonj, mbo ɲganj shina yi trei tua ji ntàn, yichəi mme fīnəi gū llo pɔ, ɲkii nu nɔ ɲki'a, ɲgū ɲkuonj pa ninəi mbo fi'i yɛ ɲa ɔ ɲgrā ɲkhī trei li'i ta'a li'i pɔ yie nɛ, mbini ɲgū ɲkuonj pa ɲka'ashɛ. ¹¹ Ligi fīnəi ghɔ pɔ pi Lwilwi*. Ta'a li'i nɔ ha'anj ɔ ɲgrā ɲkhī ghɔ trei li'i, kara ɲgū yi lwilwi. Ntou ɲgwa khu nthe ɲkhī ghɔ, nthe ɲa pi chwīɛ a pɔ yi lwilwi.

¹² Yichəi ta'a ɲganj ntaonj ghɔ, mbo ɲganj shina yi khwɛ, tua ji ntàn pi chwīɛ fi'i ghrà minaonj ɲa ɔ ɲgrā trei li'i ta'a li'i pɔ yie nɛ, ni wu'ɔ fi'i ghrà fhu ghɔ, ni fi'i ghrà fīnəi, ghrà lí'ɛ yugu ghɔ kara ɲgū njinj. Minthe pi chwīɛ fi'i ghrà naonchi ghɔ pa'a a lo nu'unj ndi'ɛ nu, fi'i ghrà tu'u ghɔ ɲkaa yu.

¹³ Nne mbe'i, nja'ō mimba'ō a kēi nu ni mme ɲggì nɔ ha'anj a ni njei ntogo nu tho a nɛ, nchhu nu ɲa, "ɲgə'i, ɲgə'i, ɲgə'i ni ɲgwa pɛ ɲa pugu chhɔ ɲkuonj shhɛ nɛ, nɔ ha'anj pi shi ntua pichəi pa ntàn pighɔ ɲa trei ghanj ntaonj pighɔ tā'a nu ntua nɛ."

9

¹ Nne, yichəi ta'a ɲganj ntaonj, mbo ɲganj tienj shina tua ji ntàn. ɲjəi fīnəi gū shhɛ llo pɔ, pi fɛ chu'ɔ cho shinj ki ndugwi yi ghɔ. ² A chu'ɔ cho shinj ki ndugwi yi ghɔ, ndindhi taonj cho ghɔ nɔ ha'anj a taonj pi monj mme li'i liɛn, ndindhi llo monj shinj

ghɔ chwīɛ minaonj pugu moonj gha mbhi shini.

³ ɲgwīnj taonj monj ndindhi ghɔ nshwi'i ɲkuonj shhɛ, pi fɛ ghrī ni pugu nɔ ghrī ɲienj ɲkuonj shhɛ. ⁴ Pi ni nchhu ni pugu ɲa ki'i pugu fɛ ɲgə'i ni trū ɲkuonj shhɛ, ki sheshe yaonj shhɛ ɲa a yi fhɛ ɲkhɛ nu nɛ, ki sheshe thi, ki trū, pugu wu'ɔ mfe ɲgə'i pi ni ɲgwa pɛ ɲa pugu fā'ō li Minnwi choyei pugu nɛ. ⁵ Pi ni mienj vugu ɲa pugu fɛ ɲgə'i ni ɲgwa pighɔ nɔ tienj nàonj, ndɔ ki lo ɲjwi vugu, yú'ɔ ɲa ɲgwa pighɔ ni mfā'ō nu llo ɲkuonj ɲgə'i ghɔ nɛ pɔ nɔ yú'ɔ ɲa ɲonj ghà mfā'ō ndii ɲa ɲienj naonj vi nɛ. ⁶ Monj pa llé pighɔ, ɲgwa shi ntā'a gu ndɔ pa'a ndɔ ɲjəi, pugu shi ntā'a gu ndɔ gu ntei vugu.

⁷ Pa ɲgwīnj pighɔ ni mbo nɔ pa minyienləi ɲa pi pīri vugu nɔ mā'anj nu nchhɔ. Pichəi yaonj ni mbo tho pugu nɔ ɲkie ɲa pi chwīɛ ni laonjo, minj muɲu pɔ nɔ minj ɲgwamishua. ⁸ ɲgiithɔ yugu pɔ nɔ ɲgiithɔ pinjɛ, shua muɲu pɔ nɔ shua pa'ō, ⁹ Pugu fā'ō yaonj ki'i ɲjù'ɔ yugu a pɔ pi nɔ tīni, ɲggì pra yugu pɔ pi nɔ ɲggì ntou ɲkwanj mitu ɲa a ghà nshūu pa minyienləi nshūu vugu nɛ, ntei ɲgəi nu li'i nchhɔ. ¹⁰ Shie yugu pugu pa kwēi nu yugu pɔ ni ɲienj. Ghrī yugu nɔ chwīɛ nu ɲgwa ya'ō yú'ɔ nɔ tienj nàonj pɔ pi monj shie yugu ghɔ. ¹¹ Fūonj vugu ɲa a sha'a vugu nɛ pɔ ɲganj ntaonj shinj ki ndugwi yi fɔ. Ligi yi monj chrà Hibru pɔ ɲa Abadonj*, mbo monj chrà Gri ɲa Apolionj†.

¹² Fūonj ɲgə'i kwo togo, Ii njəi, yi paa wu'ɔ mbi'i nthɔ nu.

¹³ Yichəi mbra ɲganj ntaonj, mbo ɲganj ntigao shina tua ji ntàn. Nja'ō ɲggì llo monj khwɛ ndua li'i fɛ'ingienj ghɔ ɲa pi chwīɛ pi ni laonjo shhi Minnwi nɛ. ¹⁴ A chhu nu ni yichəi mbra ɲganj ntaonj ghɔ, mbo ɲganj ntigao shina, ɲa a ni mfā'ō ntàn ghɔ ɲa, "Kīgei khwɛ ghanj ntaonj Minnwi pɛ ɲa pi krao vugu yəi mme ɲkhī Yufrete nɛ." ¹⁵ Nne pi fēi khwɛ ghanj ntaonj pighɔ ɲa pi ni ɲkwo pīri vugu nɔ ndii ghɔ, llé ghɔ, nàonj ghɔ, ni ɲga'ō ghɔ

* **8:11** 8:11 Ligi yei pɔ pi yichəi ɲkwanj trū pugu yaonj lwillwi ɲa a ghà ntaonj monj ghɔ. * **9:11** 9:11 Abadonj pɔ ɲa pīri nu. † **9:11** 9:11 Apolionj pɔ ɲa ɲganj pīri li'i.

ne, ɲa pugu jwi fi'i ghrà ɲgwa ɲa ò ɲgrā ɲguon ɲgwa trei li'i ta'a li'i pɔ yie ne. ¹⁶ Mi ni nja'ò fi'i ghan nchhò ɲa pugu ni ɲku'ò ne a pɔ paa ɲkii nchu'u.

¹⁷ Yei ɲkwan ha'an mi ni ɲjɛi pa minyienlɛi mon nnu ghɔ ɲa pi ni nōon vɛi ne, pugu pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲku'ò ɲkuon pugu ne: Pugu ni ɲgwe pa tɛni ki'i ɲjù'ò yugu, ɲgwàrà yi pɔ nɔ ɲgwàrà mɔɲon. Pugu pa ɲgù'ò ɲa a lili ne, pugu pa ɲgwàrà fhǒ ya'ò pipie. Pa thɔ minyienlɛi pighɔ pɔ nɔ thɔ pa pa'ò. Mɔɲon pugu pa ndindhi ni ɲgù'ò mikan taon nu nchò pugu. ¹⁸ Fi'i ghrà ɲgwa ɲa ò ɲgrā ɲgwa trei li'i ta'a li'i pɔ yie ne khu ntɔɔ pi ɲkuon ɲgə'i pei, ntɔɔ pi ɲkuon mɔɲon, ndindhi, ni mɔɲon ɲgù'ò mikan ɲa a taon nu nchò pa minyienlɛi pighɔ ne. ¹⁹ Nthe ɲa ghrí minyienlɛi pighɔ ni mbo pi nchò pugu pugu pa shie yugu. Nthe ɲa pa shie pugu pɔ pi nɔ mitwe'i ni thɔ pugu, pugu lɛin ɲgwa pi ni yie ghɔ.

²⁰ Pigei ɲgwa ɲa pi shini ndɔ ɲjwi vugu ntɔɔ pi ɲkuon ɲgə'i pei ne, shini ndɔ mbā'a ɲkūnu yugu nthe mbha fà'a pugu, ki mien gha'ò nu pa minwein pugu pa nnwi ɲa pi chwie ni laonɔgo pugu pa tɛni tininchoon pugu pa pichɛi ɲkwan tɛni ɲa a pɔ pi pipie, pugu pa ɲgù'ò ni thi. Mbo pa nnwi ɲa pinthe pa'a pugu lɔ ɲjɛi li'i, ki nja'ò li'i, ki nyien. ²¹ Pugu shini ndɔ mbā'a ɲkūnu yugu ɲji'i nthe pi nɔ pa nnu jwi ɲgwa, nnu tou ɲgan, ki nnu shúon pugu pa ɲgina.

10

Ngan ntaon Minnwi pugu muun mi ɲwa'anli

¹ ɲjɛi yichɛi ta'a titini ɲgan ntaon Minnwi shwi'i nu shhe llo mon po, ndin mon lulun, jijwe ɲgunnu nnu pɔ tɔthi thɔ yu, mini mi pɔ nɔ minaon, kwò mi pɔ nɔ lɛi mɔɲon. ² A tuo muun mi ɲwa'anli mbho yu ɲa a ni mbo yi ɲa'an. A tigi ɲgei kwò yi yi ji ɲkuon ɲkhǐ, yi ɲkwrei pɔ ɲkuon shhe, ³ a kɛi ni mme ɲggi ɲa a pɔ nɔ yi pa'ò ndii ɲa a phɔ ne. A ni ɲga mɛin, khwachɛi miwara mbì wara.

⁴ Khwachɛi pa miwara mbì pighɔ ni ɲga ɲgwara, mi ni ɲkwo tā'a nā'an, ndɔ nja'ò ɲggi llo po a chhu nu ɲa, "Lɛin nnu ɲa khwachɛi pa miwara mbì pighɔ chhu ne, ki lɔ ɲji'i nā'an shhe."

⁵ Ngan ntaon Minnwi ɲa mi ni ɲjɛi vi a thi ɲkuon ɲkhǐ pugu ɲkuon shhe ne kɛrɛ ɲgei mbho yi yi ji po, ⁶ nshwrei ni ligi Minnwi ɲa a yi maon ki lɔ ma ɲkhu ne, ɲa a chwie po pugu pa yaon ɲa a pɔ mon ghɔ ne, nchwie shhe pugu pa yaon ɲa a pɔ mon ghɔ ne pugu pa ɲkhǐ ni pa yaon ɲa a pɔ mon ghɔ ne, ɲa, "Mba'a yiri nu nu'un mbo. ⁷ Ndɔ ɲgan ntaon Minnwi mbo ɲgan khwachɛi shina shi ɲga ntua ntan yi, kan Minnwi shi nchwie nnu lɛin ɲa a ni ɲkā'a ne. A shi ndɔgo li'i pi wu'ò nɔ ha'an a ni nchii ni puon fà'a pi mbo pa ɲjɛi'i Minnwi."

⁸ Nenne, ɲggi ɲa ɲki ya'ò llo po ne chrā vɛi ɲkamu'ɔn, nchhu nu ɲa, "Ghɛi ɲkwe ɲwa'anli ɲa a yi ɲa'an mbho ɲgan ntaon Minnwi ɲa a thi ɲkuon ɲkhǐ pugu shhe ne."

⁹ Nne, ɲgɛi mbara ɲgan ntaon Minnwi ghɔ nchhu ghɔ ɲa a fe muun mi ɲwa'anli ghɔ vɛi. A chhu vɛi ɲa, "Kwe ɲkru, a shi nchwie mon pun yɔ llwī, ndɔ mon nchò yɔ shi ndin pi nɔ llǒ." ¹⁰ ɲkwe muun ɲwa'anli ghɔ mbho ɲgan ntaon Minnwi ghɔ ɲkru. A ni ndin pi nɔ llǒ mon nchò a, ndɔ ɲga ɲkwo kru, a chwie pun a llwī.

¹¹ Pi chhu vɛi ɲa, "ɔ shi mbini nu'un nchhu ɲkani Minnwi nthe ntou pa ɲgwa pugu pa taon taon pugu ɲkwan ɲkwan chrā pa taon pugu pa fūon."

11

Paa pa minkwentie

¹ Pi ni mfe muun thi fi'i yaon vɛi a pɔ nɔ mbie, yichɛi ɲon chhu vɛi ɲa, "Lollo mfi'i Nda Minnwi pugu pa li'i fe'ingien pugu pa ɲgwa ɲa pugu thɔ ɲga'ò Minnwi mon ghɔ ne. ² Ndɔ ki'i mfi'i yina ɲa a pɔ mbhi Nda Minnwi nthe ɲa pi kwo fe yie ghɔ ni pa la'ataon ndɔ pugu shi nɛi la'ataon taontaon la'ò kwò pugu nɔ khwe wun nàon ni nàon yi paa. ³ Nshi mfe ɲji ni paa pa minkwentie pan pugu yɛi nnu mfi'i nɔ ta'a ɲkan ni paa ɲkii ni ntigao

wuŋ llem̄bhi. Pugu shi mbo mon ndhwí wwei gu.”

⁴ Yei paa pa thi olive pugu pa paa yaon tigi lan̄ ña a thi shhi Taathō ña a ghà nsha'a ñkuon̄ shhe ñe. ⁵ Sheshen̄on̄ ntā'a nu ndəin̄ vugu, mōñon̄ taon̄ nchò pugu nshi'i mimbina yugu, mon̄ yei shendaon̄, sheshen̄on̄ ntā'a nu nchwīe nnu ñgə'i mbin̄ pugu pi jwi vugu ñenne. ⁶ Pugu fā'o ghr̄i nō fīni nu pō, ñne ña ki'i mbì llo mon̄ llé pighō ña pugu thō nchhu pa nnu ña pugu yəi ñe, ndō pugu fā'o ñji mbin̄ pa ñkh̄i nō kara nu vugu pugu gū chh̄i pugu pa mā'an̄ nu ñguon̄ ñkwan̄ ñgə'i ghao ñkuon̄ shhe mon̄ sheshe ndii ha'an̄ pugu khwā ñe.

⁷ Pugu shi ñga ñkwo mī'ən̄ ni chii nu ñk̄ini yugu, minyien̄ pip̄hi ye ña a taon̄ mon̄ shiñ ki ndugwi yi ñe, mā'an̄ vugu ni nchhò, ñga'a vugu, ndō ñjwi vugu. ⁸ Pa khu yugu nūan̄ shendaon̄ mon̄ mme la'ataon̄ ña nō lī, pi mēin̄ ni “Shodon̄” ki “Ijipti,” mbo lī'i ña pi ni ñkw̄in̄ Taathō vugu ñkuon̄ wá'a ñe. ⁹ Nō trei llé ni ghr̄a yi pichəi llo shina k̄iri pa ñgwa pugu pa k̄iri ndaan̄on̄, pugu pa chr̄a taon̄ taon̄, pugu pa la'ataon̄ shi mbe'i khu pugu ndō ndāa nō mien̄ nu pi twei vugu. ¹⁰ ñgwa pē ña pugu chhō ñkuon̄ shhe ñe shi mfā'o pwanju'ō nthē vugu, nchwīe pa ji, ntaon̄ pa yaon̄ fé ni non̄ pugu, nthē ña paa pa ñjəil̄i'i Minnwi pēi ni mbo pa thōpa'ō ni ñgwa pē ña pugu ni nchhō nu ñkuon̄ shhe.

¹¹ Ndō trei llé ni ghr̄a yi ghō ni ñga ntōgō, jijwe chombhi llo mbhō Minnwi nii mbin̄ pugu, pugu lollō ntithi ñkuon̄ kwò mun̄u, ñkien̄ mme pōgō gu wēin̄ ñgwa pē ña pugu ni ñjəi vugu ñe. ¹² ñne, ñkien̄ mme ñggi taon̄ pō, nchhu nu ni pugu ña, “Pəi ku'ō hein̄!” Pugu ku'ō pō mon̄ lūlun̄ pa mbina pugu pē'i nu.

¹³ Wu'ō ndii ghō, shhe chī'i ñkien̄ yie ghō nshina, ta'a ghr̄a mon̄ la'ataon̄ ghō nō ha'an̄ ò ñgrā wuñ lī'i a pō yie ghō ñe, gū shhe. Khwachəi ñkan̄ ñgwa ni ñkhu nō ha'an̄ shhe ghō ni nchī'i ñka'a ñe, pigəi yugu fā'o mme pōgō gu, pugu fē ndigha'ō ni Minnwi pō.

¹⁴ Mbra ñgə'i ghō kwo tōgō, līi ñjəi, yi trei thō nu nō kuo ndii.

Ntāñ ñgan̄ ntaon̄ Minnwi mbo ñgan̄ khwachəi shina

¹⁵ ñne, ñgan̄ ntaon̄ Minnwi mbo ñgan̄ khwachəi shina tua ji ntāñ pa mme ñggi, chhu nu pō ña, “Sha'afuon̄ ñkuon̄ mbhi gū Sha'afuon̄ Taathō via pugu yi Ju ña Minnwi Chu'ō Ntaon̄ nō ñkwe ñe, a shi nsha'a nō ñguon̄ ndii ghao.”

¹⁶ Paa wuñ thishi chiichii ni yi khwe ña pugu ni nchhō ñkuon̄ pa faan̄ pugu shhi Minnwi ñe, gū ni min̄i mun̄u shhe ñga'ō Minnwi, ¹⁷ nchhu nu ña, “Pigi fē tōo nu vē ma Minnwi Taathō ña a chaa ñguon̄ ñji ñe, ña a pō, ndō ni mbo nthē ña ò kwo kwe mme ghr̄i yo ndō ñjē sha'a nu.

¹⁸ Pa la'ataon̄ fā'o piḡitua, ndō piḡitua yo ni nthō, mbo ndii ña pi shi nsha'a ñgwa ña pugu kwo khu ñe. Ndii thō nō k̄inein̄ nu puon̄ fā'a pō, mbo pa ñjəil̄i'i pō pugu pa ñgwa pō, mbo ñgwa pē ña pugu pōgō ghō ñe, pa min̄kwasha pugu pa ñgwa lien̄lien̄.

Ndii kwo thō nō piri nu ñgwa pē ha'an̄ pugu piri ñkuon̄ shhe ñe.”

¹⁹ ñne, Nda Minnwi pō chu'ō, pi yəi ñk̄un̄ nū'ōñ k̄ina yi pugu pa ñgwa mon̄ Nda ju Minnwi. Pa fiemb̄i ni nshēi nu, ndō nduo nu, pa luo nu miwara mb̄i pin̄i mbo, shhe shina, mme wēi gū.

12

Mingwe chəi pugu mme ndaon̄ mikwokwo, pi mēin̄ ni dragon

¹ ñkien̄ mme lī nōon̄ non̄ yi pō, mingwe chəi ña ndhwí yi ni mbo pi minaon̄, fhú pō la'ō kwò yu, ni ñkie ni paanchrō fīnəi ñkuon̄ pō thō yu. ² A ni mbo ni nshūu, nchhō ñkəi nu nthē yú'ō pugu pa ñgə'i phi.

³ Yichəi lī pin̄i ntaon̄ pō, ñga ñjəi nu, mme mikwokwo pipie, mfā'o khwachəi thō ni wuñ ndua ni khwachəi ñkie thō yu. ⁴ Shie yi yīgi ta'a ghr̄a pa fīnəi pō nō

ha'anj ò ngrā nguonj fínəi po a taonj trei ghrà, mā'anj vugu nkuonj shhe. Minyienj ghò tithi yəi minjwe ghò ja a ni ntā'a nu mbhi ne, nne ja a gha mbhi muunj yi ghò, a kē'i nkrukru.

⁵ A phi muunj mimbha, mbò ye ja a shi nsha'a nguonj pa la'ataonj ghao ni mbie tīni ne, ndò pi ki'i njā muunj ghò jā nku'ò nò yəi Minnwi pugu pa faanj yi. ⁶ Minjwe ghò tei ngəi monj nkūnu njó li'i ha'anj Minnwi ni nkwo pīri nū'ɔn, mbò li'i ja pi shi nkugwi vi nò ta'a nkanj ni paa nkii ni ntigao wunj llembhi.

Pi mā'anj Shata nkuonj shhe

⁷ Nne, nchhò gū po. Maikə pugu pa ghanj ntaonj pi thò mā'anj mme mikwokwo ghò ja pi mēinj ni dragonj ne. Mikwokwo ghò pugu pa ji pa ghanj ntaonj mā'anj vugu nkaa pugu. ⁸ Ndò pi gha'a pa minyienj ghò, pa'a shina lo nu'unj mbi'i ni pugu po. ⁹ Pi mā'anj mme minyienj ghò shhe, mbò mme mitwe'i lleshhi ja pi mēinj vi ni devi ki Shata ne, mbò nganj fīi nguonj mbhi. Pi ni mā'anj vi nkuonj shhe, mā'anj pa ghanj ntaonj pi pugu pugu.

¹⁰ Nja'ò nkienj mme nggì po chhu nu ja, "Ndwe lūgu nu pugu pa ghrí pugu pa Sha'afuonj Minnwi via ni nji Ju ja Minnwi Chu'ò Ntaonj nò Nkwe ne kwo thò, nthe ja pi kwo mā'anj nganj shwei fànj pa līnj pia shhi Minnwi shhe, ja a ghà nchhu pa fànj pa līnj pia monj naonchi pugu pa tu'u shhi Minnwi yia ne.

¹¹ Pi kwo gha'a vi ntogò pi nkuonj chhī Muunj Minjii pugu pa nnu shini ha'anj pugu chīi ne, ndò pugu ni nkhwā chombhi yugu wu'ò shigei ti nchəinj nthinjkwò ja mimfe pugu khu nthe vi.

¹² Nthe yie ghò, fā'ò pwanju'ò ma po pugu pa pəi ja pəi chhò monj ghò ne. Ndò ngə'i pò ni pəi ma nkuonj shhe pugu pa monj nkhi, nthe ja devi shwi'i shhe mbara vəi monj mme pigitua nthe ja a ji ja ndii yi kwi'i."

¹³ Ndi ja mikwokwo ghò ni njəi ja pi mā'anj vi nkuonj shhe ne, a tei njinj minjwe ye ja a ni mbhi muunj mimbha ne. ¹⁴ Ndò pi ni mfe paa pra mme mimba'ò ni minjwe ghò, nne ja minthe a yei ntei mitwe'i ghò ngəi monj nkūnu njó, nò li'i ha'anj pi fā'ò nò kugwi nu vi nò trei ngə'ò ni ghrà yi ne.

¹⁵ Mitwe'i ghò shā'ò nkhi nò ninəi llo nchò yu njinj minjwe ghò nne ja a tienj vi ngəi nò ghò. ¹⁶ Ndò shhe ghēre minjwe ghò, shhe ja'anj nchò yi mmi ninəi ghò ja minyienj ghò shā'ò llo nchò yu ne. ¹⁷ Nenne, túa minyienj ghò pigi mbinj minjwe ghò, a ghəi nò mā'anj nu pigəi puonj minjwe ghò ni nchhò, mbò nguonj pa ngwa pə ja pugu nū'ɔn kina Minnwi ndò ngwəinj nnu shini ja Jishò nōonj ne.

¹⁸ Ndò a thi nkuonj shishhe nkij nkhi.

13

Fūonj minyienj

¹ Njəi yichəi minyienj a taonj nu monj nkhi ni wunj ndua pugu pa khwachəi thò ni wunj nkije nkuonj pa ndua pi, ni pa ligi nchi'əshə nkuonj pa thò pi. ² Minyienj ja mi ni njəi ne ni mbò nò minchrò, kwò mi pò nò yi minjanjenj, nchò yi pò nò nchò pa'ò. Mme mikwokwo ja pi mēinj ni dragonj ne fe nji yi pugu pa faanj yi ni mme ghrí ghò.

³ Yichəi ta'a thò yi pò nò ha'anj a fā'ò fī ja minthe a jwi vi. Ndò fī ghò ja a kanj ni nthe a jwi vi ne mme, nguonj nkuonj shhe ghao ghrāo nò ha'anj pugu ni njou njinj minyienj ghò ne. ⁴ Pugu ni ngə'ò mme mikwokwo ghò nthe ja a fe ghrí yi ni minyienj ghò ndò pugu gha'ò minyienj ghò, nchhu nu ja, "A gǝ nò minyienj yei, ndò a nthe a wie pugu gǝ ngwie nkro'?"

⁵ Nne, pi mienj minyienj ghò a chrā pa chrà nōonj nonj pugu pa chrà nchi'əshə nò ligi Minnwi. Pi fe nji ghò nò chwē nu nnu ja a tā'a nu ne nò khwe wunj nàonj ni nàonj yi paa. ⁶ A ja'anj nchò yi nò chrā nu pa chrà nchi'əshə nthe Minnwi, nthò nchī'ə ligi yi pugu pa li'i chhò yi, pugu pa ngwa pə ja pugu chhò pi po ne. ⁷ Pi ni mbinj mienj vi ja a mā'anj pa

ngwa Minnwi pi taonṭaon ni nchhò ndo nga'a vugu, pi fe ghrí mbinj pa nguon pa ndaanon, pugu pa kiri ngwa, ni pa ngwa llo mon chrà taon taon pugu pa la'ataon.

⁸ Nguon pa ngwa na pugu chho nkuon mbhi ne shi nga'o vi, nkien ngwa pe na pi ni nā'anj ligi yugu nkaon Minnwi maa chwīe mbhi mon nwa'anjli chombhi mbo yi Muon Minjii na pi ni njwi vi ne.

⁹ Sheshenon mfā'o tónə, ā ya'o.

¹⁰ Sheshenon mbo na pi shi ngwēinj vi no ngan chéinj,

kanj pi shi ngwēinj vi no ngan chéinj.
Sheshenon mbo na pi shi nsho vi ni kafa,
kanj pi shi nsho vi ni kafa.

Yei gè ni ngwa Minnwi pi taonṭaon no tii nu shii pugu pa pinj.

Mbra minyienj

¹¹ Nne, njəi yichəi minyienj a taon nu mon shhe mfā'o paa ndua no muon minjii, nchrā nu no mme mikwokwo na pi mēinj ni dragon ne. ¹² A ni nōonj nguon njī fūon minyienj shhi yu nchwīe nkuon mbhi pugu pa nguon ngwa mon gho gha'o fūon minyienj gho na mme fi yi ni ntini ne.

¹³ A ni nōonj ntou pa li, nchwīe ti mōonj llo po nshwi'i shhe shhi ngwa ¹⁴ ntogo nkuon pa li na pi ni mienj na a fā'a shhi minyienj gho ne, a fi ngwa pe na pugu chho nkuon shhe, nshwei vugu na pugu chwīe yaon a fhi minyienj ye na kafa ni ndəinj vi a lo mbi'i yi maon ne. ¹⁵ Pi mienj mbra minyienj gho na a fe jijwe ni yaon gho na pi chwīe a fhi fūon minyienj ne, nne na minthe yaon gho na pi chwīe a fhi minyienj gho ne a ka chrachra, nchwīe pi jwi ngwa pe na pugu lāa na mba'a pugu gha'o yaon na pi chwīe a fhi minyienj gho ne.

¹⁶ Minyienj gho njī nguon ngwa ghao, pa minkwasha pugu pa ngwa lienlienj, pa fā'o pugu pa mbou, pa nkūna pugu pa ngwa gha, na pi nū'oj li no ngei mbho ji yugu ki no choyei yugu. ¹⁷ Pugu ni nchwīe yei nnu nne na minthe pa'a sheshenon lo njuon yaon ki fini, kanj a ne a fā'o li gho mbo ligi minyienj gho ki fi'i ndigi yaon na a thi no ligi yi ne. ¹⁸ Yei fe gè ni shietho. Sheshenon na a ji nnu ne pi'i njinj ligi yaon na a thi no minyienj gho ne nthe na

njin yaon shia gho ne thi pi no ligi non, yaon shia yei gho po ntigao nkii ni ntigao wun ni ndigi yi ntigao (666).

14

Muon Minjii pugu pa ngwa pi

¹ Nne mbe'i, nga njəi nu ne, Muon Minjii gho thi nkuon Mbra Shayaon pugu pa ta'a nkii nkanj ni khwe wun nkanj ni nkanj ngwa yi khwe na pugu ni mfā'o ligi yi pugu ligi Tāa vi choyei pugu. ² Nja'o yichəi nggì llo po, a po no ntou pa nkhi na a wara nu no nggì mme miwara mbì. Nggì na mi ni nja'o ne ni mbo no nggì ntou ngwa na pugu tho mba'o lóu.

³ Pugu ni nchho njrāo nkhi fhi shhi faan pugu pa shhi khwe pa miyaon maon pigho pugu pa thishi chii chii. Yichəi non kanj ni mfe pa'a a lo nje'i nkhi gho nkien ta'a nkii nkanj ni khwe wun nkanj ni nkanj yi khwe na pi ni njuon vugu shina pa ngwa nkuon shhe ne. ⁴ A ngwa pei na pugu shi lo nji'i mfuo non yugu ni pinje, nthe na pugu shi ya'a nuan pugu pa pinje. A pugu mbo ngwa pe na pugu yōu njinj Muon Minjii gho sheshe li'i na a ghəi nu ne. Pi yuon pei ngwa shina pa ngwa nkuon shhe no fūon ntien thi mbho Minnwi pugu Muon Minjii. ⁵ Pugu shini ndo naa ma nde'i ngien, nthe na pugu lo nji'i mfā'o ntəi.

Nkini llo mbho trei ghan ntaon Minnwi

⁶ Njəi yichəi ta'a ngan ntaon Minnwi, a yei ntogo nu tho pigi ni pwa pisha'akho na a lo nji'i mfā'o ndugwi yi no chii nu ni ngwa na pugu po nkuon shhe ne, ni nguon pa la'ataon, ni kiri ndaanon, ni ngwa llo mon chrà taon taon, ni kiri ngwa. ⁷ A chhu ni mme nggì na, "Pogo Minnwi, mfe ndigha'o gho nthe na ndii shá'a kwo tho ndo nga'o vi na a chwīe po pugu pa shhe ne, pa mme nkhi pugu pa nkhi nka'ashe."

⁸ Yichəi ta'a ngan ntaon Minnwi mbo mbra yi pini nu'unj mbara, nchhu nu na, "A gū, a gū mbo mme la'ataon Babilon, a po no mingwe na a chwīe nguon pa la'ataon ghao nnu là'o njū'ō kwoshuon yi."

⁹ Yichəi n̄gan n̄taonj Minnwi, mbɔ n̄gan sh̄ina yi tr̄ei, yōu n̄jin yugu, nchhu nu ni n̄ji n̄a, “Sheshen̄onj n̄ga’o minyien̄ ghɔ pugu yaon̄ n̄a pi chw̄ie nɔ fhi yi n̄e, mb̄in̄ l̄i ghɔ choyei yu ki n̄kuon̄ mbhɔ yi, ¹⁰ kan̄ ju n̄kaa yu shi nnu là’o Minnwi, mbɔ là’o p̄igitua yi, n̄a a shā’o ni n̄guon̄ n̄ji mon̄ ndua p̄igitua yi n̄e. N̄guon̄ pa n̄gwa n̄a pugu chw̄ie nnu yei n̄e, pi shi m̄f̄e n̄gə’i ni pugu mon̄ m̄on̄onj pugu pa m̄on̄onj n̄gū’o mikan̄ n̄a a k̄ii nu n̄e sh̄h̄i pa ghan̄ n̄taonj Minnwi pi taon̄taonj pugu pa sh̄h̄i Muon̄ Minj̄ii. ¹¹ Ndindhi m̄on̄onj n̄gə’i yugu ku’o toth̄i ki ndugwi yi, f̄eren̄onj lɔ mbɔ mon̄ naon̄chi pugu pa tu’u ni n̄gwa pei n̄a pugu gha’o minyien̄ ghɔ pugu pa yaon̄ n̄a pi chw̄ie nɔ fhi yi n̄e, pugu pa sheshen̄onj n̄a a pin̄ pi nū’on̄ l̄i ligi yi mb̄in̄ yu n̄e. ¹² Yei ḡe ni n̄gwa Minnwi pi taon̄taonj nɔ t̄ii nu sh̄ii, mbɔ n̄gwa p̄e n̄a pugu nū’on̄ k̄ina Minnwi pugu pa pin̄ yugu mb̄in̄ Jishɔ n̄e.”

¹³ N̄ja’o n̄gḡi llo pɔ chhu nu n̄a, “Nā’an̄ yei: Shishini, mb̄orɔ pɔ ni n̄gwa p̄e n̄a pugu khu mon̄ pin̄ mb̄in̄ Taathɔ n̄e llo ndw̄e n̄ḡei nu sh̄h̄i.” Jijw̄e Minnwi chhu n̄a, “Shishini mb̄orɔ yugu, nthe n̄a pugu shi m̄f̄ere n̄onj yugu llo n̄kuon̄ f̄a’a yugu, nthe n̄a f̄a’a yugu shi n̄jōu n̄jin̄ yugu!”

Maon̄ kwōo n̄kuon̄ sh̄h̄e

¹⁴ Nenne n̄d̄ii, n̄ga n̄j̄ei nu n̄e n̄j̄ei l̄ulun̄ fufhu, yichəi n̄onj ch̄ochɔ n̄kuon̄ l̄ulun̄ ghɔ nɔ Muon̄ N̄on̄mishua, ni n̄kie nɔ yi laon̄go thɔ yu, ni n̄kwan̄ minwi ya’a reshi mbɔ yi ch̄echiḡei mbhɔ yu.

¹⁵ Yichəi ta’a n̄gan n̄taonj Minnwi taonj mon̄ Nda Minnwi nchhɔ m̄ein̄ ju ghɔ n̄a a chhɔ n̄kuon̄ l̄ulun̄ ghɔ n̄e ni m̄m̄e n̄gḡi n̄a, “Lōgɔ minwi yɔ n̄a a pɔ nɔ yi ya’a reshi n̄e n̄kwōo maon̄ nɔ ghɔ nthe n̄a nd̄ii kwōo maon̄ kwo thɔ, nthe n̄a ya maon̄ kwōo n̄kuon̄ sh̄h̄e kwo ya ntini ti n̄k̄a’o.” ¹⁶ Nne ju n̄a a ni nchhɔ n̄kuon̄ l̄ulun̄ ghɔ n̄e, firi minwi yi n̄kuon̄ sh̄h̄e, n̄kwōo maon̄ kwōo n̄kuon̄ sh̄h̄e.

¹⁷ Nne yichəi n̄gan n̄taonj Minnwi taonj mon̄ Nda Minnwi pɔ mf̄a’o minwi ch̄echiḡei mbɔ n̄kwan̄ yi ya’a reshi ghɔ n̄kaa yu. ¹⁸ Yichəi ta’a n̄gan n̄taonj Minnwi taonj li’i f̄e’ingien̄, mbɔ ye n̄gan

n̄taonj n̄a a ni mf̄a’o ghr̄i m̄on̄onj n̄e, m̄ein̄ ye n̄a a ni mf̄a’o minwi ch̄echiḡei ghɔ n̄e ni n̄ji n̄a, “Lōgɔ minwi yɔ n̄ja’a ntien̄ thi grape mon̄ faan̄ grape n̄kuon̄ sh̄h̄e, nthe n̄a pa ntien̄ thi grape pi kwo t̄ini.” ¹⁹ Nne n̄gan n̄taonj ghɔ firi minwi yi a tiri n̄kuon̄ sh̄h̄e n̄kwōo pa ntien̄ thi grape n̄kuon̄ sh̄h̄e, mā’an̄ mon̄ m̄m̄e li’i n̄a Minnwi gh̄a nchw̄ie là’o p̄igitua yi n̄e. ²⁰ Pi kien̄ ntien̄ thi grape pighɔ mon̄ li’i kien̄ ntien̄ thi n̄a a lɔ mbɔ pi mon̄ la’a n̄e, ch̄h̄i kh̄ii n̄taonj mon̄ li’i kien̄ ntien̄ thi ghɔ, ti mbɔ ta’a kwò ni ghr̄a yi nɔ ku’o nu toth̄i, ndɔ nsh̄iga ti nch̄ein̄ paa n̄k̄ii n̄kan̄ ni ndipu’u wun̄ n̄kan̄ ni ntigao n̄kan̄ kwò.

15

Khwachəi pa ghan̄ n̄taonj Minnwi ni khwachəi pa n̄kwan̄ n̄gə’i

¹ Nne, n̄j̄ei yichəi li pɔ, a pɔ m̄m̄e yi ndɔ mbɔ yi ghraoghrao, khwachəi pa ghan̄ n̄taonj Minnwi ni khwachəi pa n̄kwan̄ n̄gə’ingə’i, mbɔ pa ndugwi pi nthe n̄a a ndugwi n̄jin̄ n̄on̄ nu p̄igitua Minnwi.

² N̄j̄ei yichəi yaon̄ n̄a a pɔ nɔ m̄m̄e n̄kh̄i n̄grashi nyan̄ ni m̄on̄onj. Mb̄ini nu’un̄ n̄j̄ei n̄gwa p̄e n̄a pugu gha’a minyien̄ ghɔ pugu yaon̄ n̄a pi chw̄ie a pɔ nɔ ju n̄e, ni ndigi yaon̄ n̄a a thi nɔ ligi yi n̄e a thi ȳei n̄kh̄i n̄grashi ghɔ, ni yaon̄ pa’o l̄ou Minnwi mbhɔ pugu. ³ Pugu yr̄ao n̄kh̄i Mushi, mbɔ muon̄ f̄a’a Minnwi pugu pa n̄kh̄i Muon̄ Minj̄ii ghɔ, nchhu nu n̄a,

“F̄a’a pɔ gha’o ndɔ mbɔ yi ghraoghrao, ma Minnwi Taathɔ, n̄a a cha n̄guon̄ n̄ji n̄e.

ɔ n̄on̄ f̄a’a yɔ yi nd̄indi ndɔ mbɔ yi shishini, ma F̄uon̄ pa taonj taonj!

⁴ Yo Taathɔ, a ḡɔ n̄a a shi mien̄ ki p̄ogɔ ndɔ n̄ga’o ligi yɔ?

A gò t̄e’i ghɔ mbɔ yi taon̄taonj.

N̄guon̄ pa la’ataonj shi nthɔ

n̄ga’o ligi yɔ

nthe n̄a ɔ ni n̄on̄ pa mbha f̄a’a nd̄indi pɔ.”

⁵ Nnu pei ni n̄ga ntogɔ, m̄b̄e’i, Nda Minnwi pɔ pɔ yi wo, mbɔ nt̄aa n̄a Minnwi ni nū’on̄ ḡi k̄ina yi mon̄ ghɔ n̄e. ⁶ Llo

monj Nda Minnwi ghɔ, khwachəi pa ghanj ntaonj Minnwi ni khwachəi pa ngə'ingə'i taonj monj ghɔ, mbo monj ya nkienj ndhwí fhu chiachia ni khwachəi pa ngwara laonjo nkuanj njù'ɔ yugu. ⁷ Yichəi ta'a yi shina khwe miyaonj maonj pighɔ ni mfe khwachəi kumbu na pi chwíe ni laonjo ni khwachəi ghanj ntaonj Minnwi pighɔ, pigítua linaonj monj ghɔ mbo pigítua Minnwi na a chombhi ki ndugwi yi nɛ. ⁸ Nda Minnwi ni ndinaonj ni ndindhi ndigha'ɔ Minnwi pugu pa ghrí yi, ti a kanj ni nthe pa'a yichəi nonj lo nii monj Nda Minnwi ghɔ ti khwachəi pa ngə'ingə'i khwachəi pa ghanj ntaonj Minnwi pighɔ nu'uj mme.

16

Khwachəi kumbu pigítua Minnwi

¹ Nne nja'ɔ yichəi mme nggì llo monj Nda Minnwi ghɔ chhu nu ni khwachəi ghanj ntaonj Minnwi pighɔ na, "Pəi ghəi nshā'ɔ khwachəi kumbu pigítua Minnwi ghɔ nkuanj shhe."

² Nne fūonj nganj ntaonj Minnwi ghəi nshā'ɔ ji kumbu nkuanj shhe, wuwuru mbina yu'ɔ yu'ɔ ntaonj mbinj ngwa pɛ na pugu ni mfā'ɔ lí minyienj ghɔ ndo nga'ɔ yaonj na pi ni nchwíe a fhi minyienj ghɔ nɛ. ³ Mbra yi shā'ɔ ji kumbu monj mme nkhi, a kara mbo no chhi khu nonj, nguanj pa mimaonj maonj monj nkhi ghɔ khu ghao.

⁴ Yichəi mbra yi, a pɔ yi trei, shā'ɔ ji kumbu ghɔ monj ninəi pugu pa nkhi nkashɛ, pugu gū chhi. ⁵ Nja'ɔ nganj ntaonj Minnwi ye na a ni ndina nu ni monj nkhi nɛ chhu ni Minnwi na,

"Yo, Nonj Taontaonj, ɔ nonj ndindi, na a pɔ, ni mbo,

nthe na a tho gɔ ni pa njó pei.

⁶ Nthe na pugu ni njwi

ngwa Minnwi pi taontaonj pugu pa njəli'i Minnwi,

nne ɔ fe chhi ni pugu na pugu nnu.

A yaonj na a pie na pugu fā'ɔ nɛ."

⁷ Nja'ɔ, li'i fe'ingienj Minnwi chhu nu na,

"Oonj, ma Taathɔ, mbo Minnwi na a chaa nguanj nji nɛ,

pa njó pɔ kā'ɔ ndo mbo yi nnu shini!"

⁸ Yichəi ta'a nganj ntaonj Minnwi, mbo nganj shina yi khwe, shā'ɔ ji kumbu nkuanj minaonj, pi mienj minaonj ghɔ a tūonj ngwa ni mōnonj yi. ⁹ Titini laonjaonj ghɔ ni ntūonj vugu pugu chōnɔ ligi Minnwi na a fā'ɔ nji mbinj pa ngə'ingə'i pei nɛ. Pugu shini ndo mbā'a nkunu yugu ni phi mfe ndigha'ɔ ni Minnwi.

¹⁰ Nganj ntaonj Minnwi mbo nganj tienj shina shā'ɔ ji kumbu nkuanj faanj minyienj ghɔ, la'ataonj yi gū njin. Pa ngwa naonj linj pugu monj yú'ɔ, ¹¹ nchōnɔ Minnwi po nthe yú'ɔ yugu pugu pa mbina. Pugu shini ndo mbā'a nkunu yugu ni mbha nnu yugu.

¹² Yichəi ta'a nganj ntaonj Minnwi mbo nganj ntigao shina shā'ɔ ji kumbu nkuanj mme ninəi na pi mēinj ni Yufrete, nkhi yi ywiri no piri nu shendaonj ni pa fūonj llo ngei li'i sha'a minaonj. ¹³ Njəi trei jijwe piphi pugu pɔ no mishinɔ. Pugu ni nchho ntaonj nu nchò mme ndaonj mikwokwo, pugu pa nchò minyienj ghɔ, ni nchò njəli'i mifi. ¹⁴ Pugu ni mbo pa jijwe pa miñweinj ntho nōonj pa lí ndo ngəi njəi pa fūonj monj nguanj mbhi no kiri nu vugu ta'a li'i no nchhò monj mme llé Minnwi na a chaa nguanj nji nɛ.

¹⁵ Jisho Taatho ni nchhu na, "Lii njəi, ntho nu no ngina! Mbɔɔo yi nonj na a lo nji'i ndhe lōgɔ nɛ, na a mā'anj ndhwí yi, nne na ki'i a nyienj ntii, nne mfā'ɔ lritho li'i wo."

¹⁶ Nne pa jijwe pigho kiri pa fūonj pigho ta'a li'i no li'i na pi mēinj monj chrà Hibru ni Amagedon nɛ.

Shina ndigi khwachəi kumbu

¹⁷ Nne nganj ntaonj Minnwi mbo nganj khwachəi shina shā'ɔ kumbu yi monj tothi, mme nggì ntaonj monj Nda Minnwi, llo nkuanj faanj Minnwi, nchhu nu na "A mme!" ¹⁸ Pa fiembi ni shēi nu, ndūo nu, ntou pa miwara mbì, shhe shina monj shendaonj na nonj lo naa ma njəi llo no ha'anj nonmishua ni mbo nkuanj shhe nɛ, yie shina nu shhe ni mbo nkienj mme yi. ¹⁹ Mme la'ataonj ghɔ ni nshina ntaonj trei krao, pa monj la'a monj pa taonj taonj gu. Minnwi kwinj mme Babilonj nchwíe vi a nnu là'ɔ llo monj ndua mme pigítua

yi. ²⁰ Nguonj pa puonj nkūnu titri nkhi tei, pa'a kanj ta'a mbra lo nu'unj mbi'i. ²¹ Memme wēi, na lrī nu munju ni mbo no khwe wunj kilu ni kilu yi tienj, gū llo po mbinj ngwa, pugu chōno Minnwi nthe ngə'i wēi nthe na ngə'i gho ni nga'a.

17

Mme shakhi pugu minyienj

¹ Nne, yichəi ta'a nganj ntaonj shina khwachəi pa ghanj ntaonj Minnwi pigho na pugu ni ntuo khwachəi kumbu ne, tho nchhu vəi na, "Tho, nshi nōonj shá'a mme shakhi gho ve na a chho nkunonj pa ntou nkhi ne. ² A ju na pa fūonj nkunonj shhe heinj kwo po pugu pugu monj shúonj ne, ngwa nkunonj shhe heinj kwo paa nthe nnu nu là'o kwoshuonj yi ne."

³ A tienj a monj Jijwe ngəi ni mmu monj nkūnu njó, njəi yichəi mingwe a chocho nkunonj minyienj pipie na pi nā'anj pa ligi na a wə'i Minnwi ne nkunonj nguonj nonj yi ghao. Minyienj gho fā'o khwachəi tho ni wunj ndua. ⁴ Mingwe gho ni mā'anj ndhwí pipie, nchwīe nonj yi ni pa shíga laonjo pugu pa ngú'ó pwapwa pugu pa pichəi nkwanj maonj nginó. A ni ntuo ndua na pi chwīe ni laonjo a linaonj ni pa nnu piphí pugu pa tótró shúonj yi. ⁵ Pi ni nā'anj yichəi nnu ləinj nkunonj choyei yi: Mme Babilonj mbo múunj pa shakhi pugu pa nguonj pa nnu piphí ghao nkunonj shhe. ⁶ Njəi mingwe gho a paa ni chhí pa ngwa Minnwi pi taonjtaonj, chhí pa ngwa na pi ni njwi vugu nthe Jisho ne. Mi ni nga njəi vi, ngrāo nkienj yie.

⁷ Ndo nganj ntaonj Minnwi gho chhu vəi na, "Ó ghrāo pi kho? Nshi nshwei gho ni nnu ləinj nthe mingwe yine pugu pa minyienj gho na a fā'o khwachəi tho, ni wunj ndua na a tienj vi ne. ⁸ Minyienj gho na ó ni njəi ne ni mbo yi maonj ndo ki lo mbo ndwe, ndo ntā'a nu nkú'ó llo monj tienj ki ndugwi yi ngəi pi piri vi. Pa ngwa na pugu chho nu nkunonj shhe na pi lo nā'anj ligi yugu monj nwa'anli chombhi llo ndii na Minnwi ni nchwīe mbhi ne shi ngrāo no yəi mi minyienj gho, nthe na a ni mbo ndo pa'a ndo nu'unj mbo ndo mfā'o no tho nu.

⁹ Yei fe gè ni kwā'a nu shietho: Khwachəi tho pigho khwachəi pa mbra na mingwe gho chho nkunonj gho ne. ¹⁰ Pi pini nu'unj mfā'o khwachəi pa fūonj, shina pugu yi tienj kwo gū, ta'a yi wu'ó nchho sha'a nu, ta'a yi wu'ó mbi'i nu ma ntho, ndo shi nga ntho, a kina no kuo ndii.

¹¹ Ndo ni minyienj ye na a ni mbo yi maonj, ndo pa'a ndo nu'unj mbo yi maonj ne, a po pi nganj shina yi fūonj ndo mbo pi ta'a yi shina yi khwachəi pigho ndo pi shi mbiri vi. ¹² Wunj ndua ye na ó ni njəi ne po pi wunj fūonj na pugu lo naa mfā'o ghrí no pa pifusonj ya'a, ndo pugu shi mfā'o ghrí no fūonj no ta'a awa pugu pa minyienj gho. ¹³ Wunj fūonj pei po pi ni ta'annggi, mfe nji yugu pugu pa ghrí yugu no sha'a nu ni minyienj gho. ¹⁴ Pugu shi mā'anj Muunj Minjii gho ni nchhó, Muunj Minjii gho gha'a vugu nthe na a Taatho pa taatho, mbo Fūonj pa fūonj, ngwa pe na pugu pugu po ne, po pi ngwa na pi mēinj vugu, nchu'ó vugu pugu lo mbinj mbo ghanj younjinj pi na pugu ghà nja'ó vi."

¹⁵ Nganj ntaonj Minnwi gho chhu vəi na, "Pa nkhi pe na ó ni njəi li'i na shakhi gho ni nchho ne, po pi pa ngwa pa la'ala'a taonj, nkienj ntou pa yú ngwa, pugu pa ngwa pa taonj taonj, pugu pa ngwa llo monj pa nkwanj nkwanj chrà. ¹⁶ Wunj ndua pe na ó ni njəi ne pugu pa minyienj gho shi mbina shakhi gho. Pugu shi nkwe nguonj yaonj mbho yu ghao, mienj vi a kina ntii. Pugu shi nkru freinonj yi, ntūonj vi ni móonj. ¹⁷ Nthe na Minnwi kwo kāonj njú'ó yugu na pugu chwīe nnu na ju Minnwi tā'a nu ne, ntógo pi nkunonj po nu ni ta'annggi mfe ghrí yugu no pa fūonj ni minyienj gho, ti pa chrà Minnwi nu'unj ndōgo li'i. ¹⁸ Mingwe ye na ó ni njəi ne, a ju mbo mme la'ataonj na a fā'o nji mbinj pa fūonj nkunonj shhe ne."

18

Gū nu Babilonj shhe

¹ Yei ni nga ntógo, njəi yichəi nganj ntaonj Minnwi, a shwi'i nu shhe llo po. A ni mfā'o nkienj mme ghrí, nkunonj shhe

chho sheinj nu nthe ndigha'o yi. ² A mēinj ni nkien mme nggī na,
 "Mme Babilonj gū, a gū!

A gū li'i chho pa minweinj,
 mbo li'i na nguonj pa jiwε piphi ghà ngēi
 nkra fo nguonj ndii ne,
 li'i na nguonj pa mishi piphi ghà ngēi
 nkra fo nguonj ndii ghao,
 li'i na nguonj pa minyienj piphi,
 minyienj na pi lo nji'i ntā'a nu ne
 ghà ngēi fo nguonj ndii.

³ Nthe na nguonj pa la'ataonj ghao kwo
 nnu
 là'o titini shōrō nu kwoshuonj yi,
 pa fūonj nkuonj shhe heinj kwo pō pugu
 pugu monj shúonj,
 pa ghanj pi'ε tanj nkuonj shhe heinj kwo
 gū ghanj fā'o llo nkuonj titini pìga
 pugu pa njù'ō shúonj yi."

⁴ Nne nja'o yichēi nggī po, a chhu nu
 na,
 "Pēi taonj ni vēi monj la'ataonj ghō, ma
 ngwa panj,
 nne na ki'i pēi yi'i mbo ngia phi yi,
 pugu pa nenne na ki'i pēi shi mbo
 ngia ngē'i yi.

⁵ Nthe na pi kwo kiri phi yi monj gwí ti a
 ku'ō ti mbo nō po.
 Minnwi kwinj nguonj mbha nnu piphi
 pi ghao.

⁶ Pēi fā'a mbinj yu wu'ō nō ha'anj juju fā'a
 mbinj ngwa nduonj ne.
 Pēi lu'u mbha fā'a yi ghō paa li'i.
 Ni'inj là'o monj ndua yi a tīni ti mbo
 paa li'i nkwanj ha'anj juju ni ni'inj yi
 ngwa ne.

⁷ Nō ha'anj a ni nchho nga'o nonj yi nchho
 nu monj nchhó shi'i ne,
 nne fe ngē'i ghō pugu pa yu'ō njù'ō
 pi nō fi'i nkwanj gha'o nonj pugu pa
 nchhó shi'i na a ni nchho monj ghō
 ne.

Nthe na monj njù'ō yu a chhu na,
 'Nchho pi nō ngwafuonj, ndo nji'i
 mbo pi nkugu,
 mba'a ma nji'i mfā'o yu'ō njù'ō.'

⁸ Nthe yie ghō, ngē'injgē'i pi,
 gu, yu'ō njù'ō, ni njī shi nthō pi ta'a
 llé pi lo mbini ntūonj vi ni mōonj

nthe na Minnwi Taathō, na a sha'a vi
 ne, fā'o nji."

⁹ Pa fūonj nkuonj shhe, na pugu pugu
 ni mbo monj nnu kwoshuonj, nchho monj
 nchhó shi'i pugu pugu ne shi nkēi ndo
 njūa nthe vi ndii na pugu shi njēi ndindhi
 mōonj na a chho nkii vi ne. ¹⁰ Pugu shi
 ntithi fie hini, monj pōgō nu yú'ō na pi
 ni'inj nu mbinj yu ne, nchhu na,

"A nnu wuwuru! A nnu wuwuru!
 Gō mme la'ataonj, gō mme la'ataonj,
 mbo Babilonj!

Wu'ō monj ta'a awa, gha'a nu mō thō."

¹¹ Pa ghanj pi'ε tanj nkuonj shhe kēi ndo
 njūa vi, nthe na sheshenonj lo nu'unj njuonj
 kaku pugu nkamu'ōnj. ¹² Sheshenonj shini
 ndo nu'unj njuonj pa laonjgo, pugu yichēi
 nkwanj tīni tininchuonj, shíga pugu pa
 ngù'ō tininchuonj, pi mēinj ni pēē, pa
 ndhwí tininchuonj mbo yi frū, pichēi pa
 ndhwí na a pie shishini, pugu pa pichēi
 ndhwí tininchuonj pi mēinj ni shilki, pugu
 pa ndhwí na a pie nō pī, pugu pa nguonj
 nkwanj thi na pugu fā'o mbwa lunj ne,
 pa nguonj pa nkwanj yaonj na pi chwīe
 ni shua shinēi ne, pugu pa nguonj yaonj
 na pi chwīe ni thi tininchuonj ne, pugu
 pa yichēi nkwanj tīni mbo yi pipie, ni
 tīni, ni yichēi nkwanj ngù'ō ngwranjgwra,
¹³ pugu pa shinamonj,* pugu pa mbhe
 nyianj yaonj, pugu pa léi, pugu pa laminda
 tininchuonj na pi mēinj ni mēē, pugu
 franjkishenj, pugu pa là'o, pugu pa wru,
 pugu pa prupina gato, pugu pa shíe ge,
 pugu pa nà'anj, pugu pa minjii, pugu pa
 minyienlāi, pugu pa yichēi nkwanj mitu
 na pi mēinj ni kalī, pugu pa kūna, mbo
 ngwamishua.

¹⁴ Pa ghanj pi'ε tanj pighō chhu na, "Pa
 maonj pwapwa pe na o khwā ni njù'ō yo
 ne taonj ne mbhe mbhō ghō, nguonj pa
 maonj nchhó shi'i pō pugu pa maonj shi'i
 pō phe ne mbhō ghō ti mba'a o ma nu'unj
 mbini njēi nkamu'ōnj." ¹⁵ Pa ghanj tanj pe
 na pugu fā'o tanj pighō ne, na pugu ni nkīe
 pi mbhō yu ngū ghanj fā'o ne, shi nthi pi
 fie hini nthe na pugu chho mbōgō nū'unj

* **18:13** 18:13 Yei yichēi nkwanj yaonj ni'inj monj brei pwapwa. A ghà ndhō pi nkuonj ghrao thi na pi wū'ō, mbo pi yi funfunj.

nu ɲa pi nū'un vi nɔ ghɔ nɛ, ɲkɛi nu ndɔ
 njūa nu ni ɲji, ¹⁶ nchhu nu ɲa,
 "A nnu wuwuru! A nnu wuwuru ni mme
 la'ataonj ɲa a ni mā'anj pi ɲkien
 ndhwí nɛ,
 ndhwí ɲa a pie shishini pugu pa
 ndhwí pipie,
 mbūonj nonj yi ni laonjo pugu pa
 shíga ni pa ɲgù'ɔ tininchuonj pi
 mɛin ni pəə!

¹⁷ Nthe ɲa monj shina ta'a awa, ɲguonj
 maonj pei ghao shi'i."

ɲguonj pa taathɔ monj ɲkhí ghɔ, pugu
 pa ɲgwa monj ghɔ, ni ghanj fà'a monj mitu
 ɲkhí pighɔ, pugu pa ɲgwa pɛ ɲa tanj
 yugu pɔ pi ɲkuonj ɲkhí nɛ, thi pi fie hini.

¹⁸ Pugu ni ɲkɛi ni ɲji nɔ ha'anj pugu ni
 njɛi ndindhi ɲa a taonj nu monj mɔnjonj ɲa
 a ni nchhɔ ɲkie vi nɛ, ɲa, "A yɛi la'ataonj
 ɲa a ni mbo nɔ mme Babilonj?" ¹⁹ Pugu
 shā'ɔ pru thɔ pugu nɔ ha'anj pugu ni ɲkɛi
 nu ndɔ njūa nu nɛ, ɲkɛi nu ni ɲji ɲa,
 "A nnu wuwuru ni mme la'ataonj ghɔ,
 mbo li'i ɲa ɲguonj ɲgwa pɛ ɲa pugu
 fā'ɔ pa mitu ɲkhí monj ɲkhí nɛ,
 togo pi ɲkuonj fà'ɔ yi ɲgū ghanj fà'ɔ!
 Nthe ɲa shina ta'a awa, a gū gha."

²⁰ Fā'ɔ pwanju'ɔ nthe vi, ma po,
 pugu pa ɲgwa Minnwi pi taonjaonj,
 pugu pa ghanj ntaonj Jishɔ, ni pa
 njɛli'i Minnwi.

Nthe ɲa Minnwi sha'a vi mfe njɔ ghɔ nthe
 vɛi!

²¹ Nne yichɛi titini ɲganj ntaonj Minnwi
 lɔgo ɲgù'ɔ nɔ fi'i mme ɲgù'ɔ wū'ɔ yaonj
 mā'anj monj ɲkhí, nchhu nu ɲa,
 "A ha'anj pi shi mā'anj Babilonj pipi,
 mbo mme la'ataonj ghɔ,
 pa'a pi lo ma nu'unj njɛi vi ɲkamu'ɔnj.

²² Nne ɲggì lóu ɲa pi ghà ɲkraokrao,
 pugu pa ghanj pa'ɔ lóu, pugu pa yi
 maonj tua, ni ghanj tua ntàn,
 mba'a pi ma nu'unj nja'ɔ shina ghɔ
 ɲkamu'ɔnj

ki ghanj chwíe sheshe ɲkwanj maonj ni
 mbhɔ,

mba'a pi nu'unj njɛi vugu shina ghɔ
 ɲkamu'ɔnj

ki ɲggì ɲgù'ɔ wu'ɔ yaonj,

mba'a pi nu'unj nja'ɔ shina ghɔ.

²³ Lí'ɛ ɲa lanj ghà mfe nɛ,

mba'a a ma nu'unj nthe shina pɛi
 ɲkamu'ɔnj.

ɲggì mimbria lánj pugu mingwe fhi,

mba'a pi ma nu'unj nja'ɔ shina pɛi
 ɲkamu'ɔnj.

Nthe ɲa ɲgwa ɲa pugu ni nthɔ mbi'ɛ tanj
 nɛ ni mbo pugu mbo pa mme ɲgwa
 ɲkuonj shhe.

Pɛi ni mfiɪ ɲguonj ɲgwa la'ataonj ghao
 ni ɲgánj yɛi.

²⁴ Pi ni mfe njɔ ni Babilonj ghɔ nthe ɲa pi
 ni njɛi ɲa chhi pa njɛli'i Minnwi
 pugu pa ɲgwa Minnwi pi taonjaonj,
 pugu pa ɲguonj ɲgwa pɛ ɲa pi ni
 ɲkwɔ ma njwi nɛ, pɔ mbhɔ yu."

19

Pwanju'ɔ po

¹ Yei ni ɲga ntɔgo, ɲja'ɔ yaonj ɲa a pɔ nɔ
 mme ɲggì ntou yú po, pa'ɔ ɲgòu, nchhu
 nu ɲa,

"Gha'ɔ Yawe!*

Lūgu nu pugu pa ndigha'ɔ pugu pa ɲji pɔ
 ni Minnwi yia.

² Nthe ɲa sha'a nu mi pɔ pi yi nnu
 shini mbini mbo yi ndindì,
 nthe ɲa a kwo sha'a mme shakhi ghɔ,
 ɲa a ni nthɔ mfuo pa ɲkuonj shhe
 monj pa nnu kwoshuonj mi.

Minnwi fe njɔ ghɔ nthe ɲa a ni njwi puonj
 fà'a ju Minnwi."

³ Pugu pini ɲkɛi ni ɲji ɲkamu'ɔnj ɲa,

"Gha'ɔ Yawe!

Ndindhi ɲa a taonj mbinj yu nɛ ku'ɔ tothi
 ki ndugwi yi."

⁴ Paa wunj thishi chiiichii ni yi khwe ghɔ
 pugu pa khwe mimaonj maonj pighɔ gū
 shhe ɲga'ɔ Minnwi ɲa a ni nchhɔ ɲkuonj
 faanj, nchhu nu ɲa,

"A pɔ nenne. Gha'ɔ Yawe!"

⁵ Yichɛi ɲggì taonj ɲkuonj faanj ghɔ,
 nchhu nu ɲa,

"Gha'ɔ Minnwi yia,

ɲguonj yɛi ɲa pɛi pɔ pi puonj fà'a pi
 ghao,

pɛi ɲa pɛi pɔgo vi nɛ,

* **19:1** 19:1 A ya mbo pi ɲa Haleluya monj chrà Hibru.

pa minkwasha pugu pa ngwa lienlien.”

Ji nu tini, mbo yi Muun Minji

⁶ Nja’o yaon ja a po no nggi mme yu ne, no kho nu ntou nkhi, pugu pa nggi mme wara nu mbi, kai nu ni nji ja, “Gha’o Yawe!

Nthe ja Taatho, mbo Minnwi yia, mbo chaa nguon nji, sha’a.

⁷ Pia fa’o pwanju’o, pugu pa mme pwatua mfe ndigha’o gho,

nthe ja lan Muun Minji kwo tho. Ngwe vi kwo lo mbiri non yi.

⁸ Pi fe nkien ndugwi ndhwí pwapwa gho ja a ma’an,

ni mbo ndhwí sheinsheinj, ndo mbo yi taontaon.” Nthe ja nkien ndugwi mbwa ndhwí gho po pi fa’a ndindi ngwa Minnwi.

⁹ Ngan ntaon Minnwi gho chhu vai ja, “Na’an yei: Mboro yi ngwa pe ja pi ge vugu li’i ji tini Muun Minji ne.” Mbini nchhu vai ja, “Yei ya mbo pi pa chra Minnwi shishini.”

¹⁰ Ngú shhe la’o kwò yu no gha’o nu mi. Ndo a chhu vai ja, “Ki’i nchwie nne! Mummu wu’o ngan fa’a no go pia pa pichai gan pin nduon ja pugu weinj nnu shini ja Jisho chhu ne. Gha’o Minnwi. Nthe ja nnu shini ja Jisho chhu ne yaon ja a gha nkāon pa ngwa pugu yai nnu mbho Minnwi nchhu ne.”

Ngan non ja a ku’o minyienlai fhu

¹¹ Nne njai po ja’an, njai minyienlai fhu thi fo! Non ja a ni nchho nkuon gho ne pi mein vi ni Ka’a Ki Fi ndo mbo Nnu Shini. A gha nsha’a ndo ma’an nchho mon ndindi. ¹² Ligi yi po no lin monon. Ntou pa nkie po tho yu. A fa’o ligi ja pi na’an mbin yu ja yichai non lo nji’i nji nkien ju ndutho yi. ¹³ A ma’an mme ndhwí ja pi ni nchru mon chhi, ligi ja pi ni mein vi no gho ne po Chra Minnwi. ¹⁴ Pa gan ma’an nchho po you nin yi. Nyien nu nkuon pa minyienlai fhu, ma’an ndhwí fhu taontaon. ¹⁵ Kafa chachigai taon ncho yu ja a shi ngwie pa taon taon no gho. A shi nsha’a vugu ni mbie tini. A shi ni grape mon li’i kien la’o, mfu’u

la’o mbo yi wuwuru pigitia Minnwi ja a chaa nguon nji ne. ¹⁶ Pi ni na’an ligi nkuon ndhwí yi pugu pa nta’o yi ja, Funon pa funon pugu Taatho pa taatho.

¹⁷ Nne njai ngan ntaon Minnwi a thi mon minaon, mein pa mishi ja pugu yei nu mon tothi ne ni nji ja, “Pai tho nkiri ta’a li’i no mme ji Minnwi, ¹⁸ no kru nu frei pa funon pugu pa thishi pa shooge, frei pa memme gan nji, frei pa minyienlai pugu pa gan ku’o pi, pugu pa frei nguon ngwamishua pa ngwa ja pugu lo mbo pa nkuna ne pugu pa nkuna. Pa minkwasha pugu pa ngwa lienlien.”

¹⁹ Njai minyien gho pugu pa funon nkuon shhe pugu pa gan ma’an nchho pugu kiri no ma’an nu vi ni nchho mbo ju ja a ni nchho nkuon minyienlai ne pugu pa gan nchho pi. ²⁰ Pi ni ngweinj minyien gho ni njeli’i mifi ja a ni non ntou pa li shhi yu ne, mbo pa li pe ja a ni mfi ngwa pe ja pugu ni mbin mfa’o li minyien, mbo ngwa pe ja pugu ni gha’o yaon ja pi ni nchwie a po no minyien gho ne. Pi ni ma’an minyien gho pugu pa njeli’i mifi gho pi maon mon li monon ja a kai nu ni ngu’o mikan ne. ²¹ Pi jwi pigai yugu ni kafa ye ja a taon ncho ju ja a ni nchho nkuon minyienlai ne. Nguon pa mishi ghao ni nkugwi non yugu ni frei yugu.

20

Ta’a nkan nga’o gho

¹ Nne njai ngan ntaon Minnwi chai a shwi’i nu shhe lo po, ntuo chu’o shin ki ndugwi yi pugu pa chein lilri mbho yu. ² A ni ngweinj mme ndaon mikwokwo gho, mbo mitwe’i lleshi mbo devi ki Shata, nkrao vi no ta’a nkan nga’ombhi, ³ ma’an vi mon shin gho nchri cho yi, ndei tho yi nne ja minthe pa’a a lo nu’un mfi pa taon taon mbigi ngai shhi ti ta’a nkan nga’o gho nu’un mme. Yie gho shi nga ntogo, a yi’i ja pi chu’o vi no kuo ndii.

⁴ Njai pa faan, ngwa pe ja pugu ni nchho nkuon gho ne po ngwa pe ja pi fe ghrí ni pugu ja pugu sha’a ne. Mbini nu’un njai nchhi pa ngwa pe ja pi ni nja’a tho yugu nthe ja pugu ni nchi nnu

shini ɲa Jisho ni nchhu ne pugu pa nthe chrà Minnwi. Ɗgwa pe ɲa pugu shini ndo ɲga'ò minyien ghò, ki ɲga'ò yaon ɲa pi ni nchwìe a pò nò ju ne, ki lò mbinj pi nū'ɔn lî yi choyei pugu, ki nò mbhò yugu ne, pinì mfā'ò chombhi nsha'a fùonj pugu pa Krishto nò ta'a ɲkanj ɲga'ò.

⁵ Pigəi ɲgwa ɲa pugu ni ɲkhu ne shini ndo nu'unj mfā'ò chombhi ti ta'a ɲkanj ɲga'ò nu'unj ntogò. Yei pò pi fūonj ku'ò nu monj gu. ⁶ Mbɔɔ pugu pa taonjaonj pò pi yi ɲgwa pe ɲa pugu pò monj fūonj ku'ò nu monj gu ne! Mbra gu lò nu'unj mfā'ò ɲjì mbinj pugu, ndo pugu shi mbò pi pa ghanj fe'ingienj Minnwi pugu Krishto. Pugu pugu sha'a fùonj ka'a nò ta'a ɲkanj ɲga'ombhi.

Pi gha'a Shata

⁷ Ndiì ɲa ta'a ɲkanj ɲga'ò ghò mme ne, pi shi mfu'u Shata monj chéinj. ⁸ A taonj ki'è nò fii nu pa taonj taonj ɲa pugu pò monj khwe ghaa mbhi ne, mbò pa Go pugu pa Mago, ɲkiri vugu nò mā'anj nu nchhò, pugu yienj ti mbò nò shishhe ɲkinj mme ɲkhì. ⁹ Pugu ni ntia nyienj monj ɲguonj shhe ghao ɲgēnj lî'i ye ɲa ɲgwa Minnwi pi taonjaonj ni mbò ne pugu pa mme la'ataonj ɲa Minnwi khwā ne, ndo mójonj shwi'i llo pò ɲjigi vugu.

¹⁰ Pi mā'anj devì ɲa a ni mfii vugu ne monj mme lîi mójonj ɲgù'ò mikanj pugu pa ɲgù'ò mójonj lî'i ɲa minyienj ghò pugu ɲjèlî'i mifii ni mbò ne. Pi wūo ɲgə'i mbinj pugu fò ni naonchi pugu pa tu'u, ki ndugwi yi.

Shá'a shhi mme faanj fhu

¹¹ Njəi mme faanj fhu ki'è pugu ɲonj ɲa a ni nchhò ɲkuonj ghò ne. Shhe pugu pa pò tei ndòllo yəi yu pa'a pi lò nu'unj njəi vugu. ¹² Mbini njəi pa ɲgwa ɲa pugu ni khu, mbò pa ɲgwa lienlienj pugu pa minkwasha, pugu thi shhi faanj ghò. Pi ɲa'anj pa ɲwa'anli. Nne pi pinì nu'unj ɲa'anj yichəi ɲwa'anli, mbò ɲwa'anli chombhi. Pi sha'a pa ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲkhu ntogò pi ɲkuonj yaonj ɲa pi ni nā'anj monj pa ɲwa'anli ne, wu'ò ɲkwaj nò ha'anj nchwìe nu nnu yugu ni mbò ne. ¹³ Ɗkhì fu'u ɲgwa khu pe

ɲa pugu ni mbò monj ghò ne. Gu pugu la'ataonj pa ɲgwa khu fe ɲgwa khu pe ɲa pugu ni mbò mbhò pugu ne, pi sha'a vugu, sheshenonj vugu pi wu'ò nò fà'a yi. ¹⁴ Pi mā'anj Gu pugu La'ataonj ɲgwa Khu monj lîi mójonj. Moonj lîi mójonj ghò pò pi mbra khu nu. ¹⁵ Ndo ti sheshenonj ɲa ligi yi lò ɲjì'i mbò monj ɲwa'anli chombhi ne, pi mā'anj vi monj lîi mójonj ghò.

21

Po fhi pugu pa shhe fhi

¹ Nne njəi pò fhi pugu shhe fhi, nthe ɲa fūonj pò pugu fūonj shhe ni ɲkwo togò gha, pa'a mme ɲkhì lò nu'unj mbò. ² Nne njəi la'ataonj taonjaonj, mbò Jerushaleinj fhi a shwi'i nu llo pò, llo mbhò Minnwi, pi piri vi nò mingwe fhi ɲa pi chwìe vi nò ghəi nu ntini ni ndaonj vi. ³ Nja'ò mme ɲggì llo ɲkuonj faanj nchhu nu ɲa, "Lii njəi, lî'i chhò Minnwi pò pi pugu pa ɲgwamishua. A shi nchhò pugu pugu, pugu pò ɲgwa pi, Minnwi nduthò yi pò pugu pugu nò Minnwi yugu. ⁴ A shi ɲjigi ɲguonj ɲkhì ligi yugu ghao llo ligi pugu, ndo mba'a gu nu'unj mbò. Mba'a ywei gu, ki kəi nu, ki yú'ò nu'unj mbhò nthe ɲa pa ndunu nnu kwo togò."

⁵ Ju ghò ɲa a ni nchhò ɲkuonj faanj ghò ne chhu ɲa, "Lii njəi, nchwìe nu ɲa ɲguonj pa nnu pò pi fhi." A pinì nu'unj nchhu ɲa, "Nā'anj yei nnu, nthe ɲa pa chrà pei nnu shini ɲa a nthe ɲonj yi'ə nonj yi ɲkuonj ghò." ⁶ A chhu vəi ɲa, "Pi kwo chwìe a mme! A mmu mbò fūonj yi ndo mbò ndugwi njinj yi, njē yi ndo mbò ndugwi yi. Ni ɲgwa pe ɲa njù'ò yugu yaonj ne, nshi mfe ɲkhì llo monj sha'ashhe ɲa a ghà mfe chombhi ne ni pugu ki lò mfini fini. ⁷ Ɗonj ɲa a mā'anj ti ɲga'a ne, maonj pei shi mbò ji, nshi mbò Minnwi yi, a pò muunj a! ⁸ Ndo ni pa mbene njù'ò, ghanj ki fā'ò pinj, pa ɲgwa piri, pa ghanj jwi ɲgwa, pa ghanj kwoshuonj, pa ghanj tou ɲganj, ghanj gha'ò pa nnwi, pugu pa ɲguonj pa ndə'i ɲgienj, lî'i chhò yugu pò monj lîi ɲa a kii nu ni mójonj ɲgù'ò mikanj pugu pa ɲgù'ò mójonj, mbò mbra gu."

Jerushaleinj fhi

9 Nne yichəi ta'a n̄gan n̄taon Minnwi shina khwachəi ghan n̄taon Minnwi pigho, mbo ye na pugu ni mfā'o khwachəi kumbu na pugu ni ndinaon ni khwachəi ndugwi n̄jin pa n̄gə'ingə'i n̄e chrā v̄ei, nchhu nu na, "Tho, n̄shi nōonj Mingwe fhi v̄e, mbo n̄gwe Muun Minjii." 10 A tien a n̄gəi nō gho mon Jijwe n̄kuon mme mbra, nōonj la'ataon taon̄taon v̄ei, mbo Jerushalein, a taon po nshwi'i nu shhe llo mbho Minnwi. 11 A ni nthe nu ni ndigha'o Minnwi, the nu mi po nō n̄gū'ō tininchuon na fā'o nu gha'a, mbo nō yichəi n̄kwan n̄gū'ō na pi mēin ni jashipa, ndi'ε nō n̄grashi. 12 A ni mfā'o n̄kien mme kaon n̄ka'a ni paanchro cho yi. Paanchro ghan n̄taon Minnwi po chonka'a pigho. Pi nā'an̄ ligi paanchro pa ndaon̄on puon Ishrae n̄kuon pa chonka'a pigho. 13 Trei chonka'a gho ni mbo n̄gei sha'a minaon, yi trei po khwi, yi trei po m̄bien, yi trei po n̄gei nii minaon. 14 M̄bin̄ n̄ka'a mme la'ataon gho fā'o paanchro n̄gū'ō kwo pi, pi nā'an̄ ligi paanchro ghan n̄taon Muun Minjii n̄kuon paanchro kwo pigho. 15 Ye na pigi yu ni nchrā nu n̄e tuo muun thi fi'i yaon na pi chw̄ie ni laon̄go n̄e, nō fi'i nu mme la'ataon pugu pa chonka'a yi ni m̄bin̄ yi nō gho. 16 A ni n̄ga mfi'i la'ataon gho, a po pi kaon ndindi. N̄on gho fi'i la'ataon gho ni muun thi fi'i yaon gho, a po paa nchu'u ni paa n̄kii ni paa wun̄ n̄kan̄ kwo*. Kwo pun̄ yi, mbru yi, ni nthi yi po ta'a fi'i. 17 A p̄ini nu'un̄ mfi'i m̄bin̄ nda la'ataon gho a po khwachəi wun̄† kwo ni sh̄iḡei n̄gan n̄taon yei ni mfi'i pi ni n̄kwan ha'an̄ n̄gwamishua ghā mfi'i yaon n̄e. 18 Pi chw̄ie m̄bin̄ nda gho ni yichəi n̄kwan n̄gū'ō na pi mēin ni jashipa, mon̄ la'ataon gho po, pi chw̄ie pi ni ya n̄kien laon̄go a li'ε nō n̄grashi. 19 Pi ni nchw̄ie n̄ḡin̄o n̄kuon kwo m̄bin̄ nda mme la'ataon gho ni n̄guon n̄kwan n̄gū'ō pwapwa ndo mbo yi ch̄iḡəi nchuon. F̄uon̄ yi po yi lilīi nō fhōtru, pi mēin ni jashipa. Mb̄ra yi po n̄kwan yi lilīi nduon, pi mēin ni shafaya. Yi trei po yi lilīi nō

fhōtru, pi mēin ni agate. Yi khwe po yi lilīi nō trū, pi mēin ni emera. 20 Yi tien po yi pipie nō nchī'a, ni pa lein̄ fhu n̄kuon gho, pi mēin ni onichi. Yi nt̄igao po n̄gū'ō pipie, pi mēin ni kanelian. Yi khwachəi po yi pipie nō nambwa, pi mēin ni krisholai. Yi f̄uon̄ po n̄gū'ō lilīi nō trū, pi mēin ni ber̄i. Ndipu'u po yi pipie nō nambwa, pi mēin topashi. Wun̄ po yi lilīi nō trū, pi mēin ni krishoprashi. Ta'anchro po n̄gū'ō lilīi, pi mēin ni jashinti. Paanchro pie ji shishini, pi mēin ni ameti. 21 Paanchro chonka'a po paanchro n̄gū'ō tininchuon pi mēin ni p̄əə, pi chw̄ie sheshe ta'a chonka'a gho ni ta'a n̄kwan n̄gū'ō tininchuon gho, shendaon mme la'ataon gho po pi chw̄ie ni n̄kien laon̄go, ndi'ε nō n̄grashi. 22 Nshini ndo n̄ji'i n̄j̄ei Nda Minnwi mon̄ mme la'ataon gho, nthe na Nda Minnwi gho yi Minnwi Taatho na a chaa n̄guon n̄ji n̄e, pugu Muun Minjii. 23 Mme la'ataon gho shini ndo mfā'o chā minaon ki fhū nō the nu mon̄ gho, nthe na ndigha'o Minnwi li'ε mon̄ yi, lan̄ yi po Muun Minjii gho. 24 Pa la'ataon shi nyien̄ pi mon̄ li'ε yi, pa f̄uon̄ n̄kuon m̄bhi hein̄ tho ni ndigha'o yugu mon̄ gho. 25 Pa chonka'a mme la'ataon gho ma n̄gū'ō n̄kina pi yi wo ni naon̄chi, mba'a pi ma mfi'i nthe na mba'a tu'u ma shini fo. 26 Pi shi ntho ni ndigha'o pugu pa fā'o pa taon̄ taon̄ mon̄ gho. 27 Ndo ti mba'a sheshe yaon̄ fuo ma nii mon̄ gho pugu pa sheshen̄on̄ na a chw̄ie nnu p̄ip̄hi ki nd̄e'i n̄gien̄, ndo a shi n̄gū'ō nii n̄gwa p̄e na pi nā'an̄ ligi yugu mon̄ n̄wa'an̄li chombhi Muun Minjii n̄e mon̄ gho.

22

N̄in̄əi pugu pa thi chombhi

1 Nenne, n̄gan n̄taon gho nōonj n̄in̄əi ni n̄kh̄i f̄e chombhi mon̄ gho v̄ei. N̄kh̄i gho ni ndi'ε nō n̄grashi, n̄kh̄i nu llo n̄kuon faan̄ Minnwi pugu yi Muun Minjii, 2 n̄kh̄i shwi'i nu titri mme shendaon mon̄ mme la'ataon gho. Thi chombhi ni nthi n̄kin̄ sheshe n̄gei n̄in̄əi gho, ntho n̄jun̄ nt̄ien̄

* 21:16 21:16 Mon̄ chrā Gri, yei po pi 12,000 fi'i yi ya nsh̄iga pi mēin ni shitedia. 12,000 gho po pi nō nōonj nu na la'ataon gho po pi ki nt̄ei. † 21:17 21:17 Yei po mon̄ chrā Gri na 144 kubi.

nɔ paanchrɔ ɲgɛ monj ta'a ɲga'o, ta'a ɲgɛ monj sheshe nāonj, pa fhɔ pi pɔ nɔ yīgi nu ghɛnɔ pa taonj taonj. ³ Mba'a sheshe yaonj ɲa Minnwi chōnɔ nɛ ma ɲji'i mbo monj mme la'ataonj ghɔ. Faan Minnwi pugu yi Muun Minjii shi mbo fɔ, pa puonj fà'a pi gha'o vi. ⁴ Pugu shi ɲjɛi minji mi, pi nā'anj ligi yi ɲkuonj pa choyei yugu. ⁵ Mba'a tu'u ma nu'unj mbo, mba'a chà lí'ɛ, ki lanj ki minaonj yi'i mbo, nthɛ ɲa Minnwi Taathɔ shi mbo lí'ɛ yugu, pugu sha'a nɔ pa fūonj ki ndugwi yi.

Thɔ nu Jishɔ

⁶ ɲganj ntaonj Minnwi ghɔ, chhu vɛi ɲa, "Chrà pei chrà ɲa minthe ɲonj yi'ə nonj yi ɲkuonj ghɔ nɛ, ndɔ mbo nnu shini. Minnwi Taathɔ ɲa a fɛ Jijwɛ yi ni pa ɲjɛli'i pi nɛ, taonj ɲganj ntaonj vi ɲa a thɔ nōonj pa nnu ɲa a yī'i ɲa a tɔthɔ ndōgɔ lí'i nɛ ni puonj fà'a pi." ⁷ Jishɔ chhu ɲa, "**Līi ɲjɛi, ɲtɔthɔ nɔ kuo ndii. Mbɔrɔ yi ɲonj ɲa a nū'ɔnj pa chrà pei ɲa Minnwi nōonj pi nā'anj monj ɲwa'anli yei nɛ.**"

⁸ Mmu Jouŋ ya'o ndɔ ɲjɛi ɲguonj pa nnu pei. Ndiɛ ɲa ɲki ya'o ndɔ ɲjɛi nɛ, ɲki gū shhɛ shhi ɲganj ntaonj Minnwi ɲa a nōonj nnu pei vɛi nɛ, ntā'a nu ɲga'o vi. ⁹ Ndɔ a chhu vɛi ɲa, "ɲga, ki'i ɲga'o a. Mbo pi muun fà'a Minnwi wu'ɔ nɔ ha'anj ɔ pɔ pɛi pa līnj pɔ, mbo pa ɲjɛli'i Minnwi pugu pa ɲguonj ɲgwa pɛ ɲa pugu nū'ɔnj chrà ɲa pi nā'anj monj ɲwa'anli yei nɛ. Gha'o pi Minnwi!"

¹⁰ A chhu vɛi ɲa, "Ki'i ndɛiŋ chrà ɲa pi nōonj monj ɲwa'anli yei nɛ, nthɛ ɲa ndii kwo para. ¹¹ ɲganj mbha nnu piphi ghɛi shhi ni phi yi, ɲganj nnu tɔtrɔ ghɛi shhi ni tɔtrɔ yi, ɲganj ndindi ghɛi shhi ni nnu ndindi yi, ɲonj taonjtaonj ghɛi shhi mbo yi taonjtaonj."

¹² Jishɔ chhu ɲa, "**Līi ɲjɛi, ɲthɔ nu nɔ kuo ndii, ɲthɔ nu ni pé nɔ pe nu sheshenonj nɔ ɲkwanj ha'anj a fā'a nɛ.** ¹³ A mmu mbo fūonj yi ndɔ mbo ndugwi ɲnjɛ, ɲjɛ yi ndɔ mbo ndugwi yi, jɛ nu ndɔ mbo lūgwi nu." ¹⁴ Mbɔrɔ yi ɲgwa pɛ ɲa pugu shīgao mme ndhwí yugu a taonj nɛ, nne ɲa minthe pugu fā'o ɲji nɔ ji nu ntíɛnj llo ɲkuonj thi chɔmbhi, ndɔ mbini ntɔgɔ chonka'a nii monj mme la'ataonj nɛ. ¹⁵ Ndɔ pa minggu, pa ghanj tou ɲganj, ni pa ghanj kwoshuonj, pa ghanj jwi ɲgwa ni pa ghanj gha'o pa nnwi pɔ pi mbhi pugu pa sheshenonj ɲa pugu khwā pa nnu mbe ndɔ nchwíe nu nɛ.

¹⁶ "Mmu, Jishɔ, taonj ɲganj ntaonj a ɲa a chhu nnu pei nthɛ pa chɔshi ni pɛi. Mi ɲjɛnj Devi mbini mbo ɲgwɛɛiŋonj yi, mbo chiachia fínɛi muunj tutu'u."

¹⁷ Jijwɛ pugu mingwɛ fhi chhu ɲa, "Thɔ." A yi'i ɲa sheshenonj ɲa a ya'o nnu yei nɛ chhu ɲa, "Thɔ." A pie ɲa ɲonj ɲa ɲjù'ɔ yi yaonj nɛ thɔ, ɲonj ɲa a khwā nɛ kwe ɲkhi chɔmbhi ki lɔ mbepe.

¹⁸ Nshūu ténə sheshenonj ɲa a ya'o chrà ɲa a taonj monj ɲwa'anli yei ɲa pi yɛi nchhu nɛ: Sheshenonj mbigi yaonj ɲkuonj ghɔ, kanj Minnwi shi mbigi pa ɲgə'ɲgə'i ɲa pi fī'i monj ɲwa'anli yei nɛ ghɔ. ¹⁹ Ti sheshenonj ɲkɛɛ yaonj llo ɲkuonj chrà ɲa a pɔ monj ɲwa'anli yei ɲa pi yɛi nchhu nɛ, kanj Minnwi shi ɲkwe ji ghrà ntíɛnj thi chɔmbhi pugu pa moonj mme la'ataonj taonjtaonj ɲa pi fī'i monj ɲwa'anli yei nɛ.

²⁰ Ju ɲa a chīi ɲguonj nnu pei monj nnu shini nɛ chhu ɲa, "**Shishini, ɲthɔ nu nɔ kuo ndii.**" A yie. Thɔ, ma Jishɔ Taathɔ!

²¹ Pwapun Jishɔ Taathɔ pɔ ni pɛi ghao. A pɔ nenne.